

1924/6

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

INHOUDSOPGAVE DER BIJLAGEN.

Ond. I. 1ste algemeene aanvullingsbegrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

- St. A. Geleidebrief.
- „ B 1. Ontwerp van besluit.
- „ B 2. „ „ „
- „ B 3. „ „ „
- „ C 1. Nota van wijz. op het ontwerp-besluit B 1.
- „ C 2. „ „ „ „ „ „ B 2.
- „ C 3. „ „ „ „ „ „ B 3.

Afd. I. Regeering en Hooge Colleges.

- St. 1. Afdeulingsverslag, alg. beschouwingen (5 blz.).
- „ 2. M. v. Antwoord, alg. beschouwingen (4 blz.).
- „ 3. Motie-Kiès (kantoor voor Inlandsche zaken).
- „ 4. Motie-Soeroso (deelname georganiseerd overleg).
- „ 5. Motie-Aay (ontslag van gepensioneerde landsdienaren).
- „ 6. Motie-Ten Berge (scholen met communistische actie).

Afd. II. Departement van Justitie.

- St. 1. Memorie van Toelichting.
- „ 2. Afdeulingsverslag.
- „ 3. Memorie van Antwoord.
- „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen.
- „ 5. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.
- „ 6. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.

Afd. III. Departement van Financiën.

- St. 1. Memorie van Toelichting (4 blz.).
- „ 2. Afdeulingsverslag.
- „ 3. Memorie van Antwoord.
- „ 4. Brief van de Regeering.
- „ 5. Toelichtingen nota van wijzigingen.
- „ 6. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.
- „ 7. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.

Afd. IIIA. Indische Schuld.

- St. 1. Memorie van Toelichting.
- „ 2. Afdeulingsverslag.
- „ 3. Memorie van Antwoord.

Afd. IV. Departement van Binnenlandsch Bestuur.

- St. 1. Memorie van Toelichting (16 blz.).
- „ 2. Afdeulingsverslag (5 blz.).
- „ 3. Memorie van Antwoord (7 blz.).
- „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen (2 blz.).
- „ 5. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.

- St. 6. Motie-Wiranatakoesoema (regentschapsraden).
- „ 7. Motie-Aay (centraal toezicht autobussen enz.).
- „ 8. Motie-Soeroso (beperkende bepalingen Inlandsche suikerfabrieken).
- „ 9. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.

Afd. V. Departement van Onderwijs en Eeredienst.

- St. 1. Memorie van Toelichting (2 blz.).
- „ 2. Afdeulingsverslag (5 blz.).
- „ 3. Memorie van Antwoord (5 blz.).
- „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen (2 blz.).
- „ 5. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.
- „ 6. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.
- „ 7. Motie-Kiès e. s. (vereenvoudigde spelling).
- „ 8. Motie-Soetadi e. s. (circulaire Dir. van O. en-E.).

Afd. VI. Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

- St. 1. Memorie van Toelichting (6 blz.).
- „ 2. Afdeulingsverslag (2 blz.).
- „ 3. Memorie van Antwoord (4 blz.).
- „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen (2 blz.).
- „ 5. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.
- „ 6. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.
- „ 7. Motie-s'Jacob (gemengde houtbedrijven).
- „ 8. Amendement-s'Jacob e. s. (vermindering onderafdeeling 601).

Afd. VII. Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

- St. 1. Memorie van Toelichting.
- „ 2. Afdeulingsverslag (2 blz.).
- „ 3. ✓ Memorie van Antwoord (2 blz.).
- „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen (3 blz.).
- „ 5. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.
- „ 6. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.
- „ 7. Motie-Laoh e. s. (goederengeld Menado).

Afd. VIII. Departement van Gouvernementsbedrijven.

- St. 1. Toelichtingen nota van wijzigingen.
- „ 2. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen (2 blz.).
- „ 3. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.

Afd. IX. Departement van Oorlog.

- St. 1. Memorie van Toelichting.
- „ 2. Afdeulingsverslag.
- „ 3. Memorie van Antwoord.
- „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen.
- „ 5. Afdeulingsverslag nota van wijzigingen.
- „ 6. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.

12 b
9390
T

Afd. X. Departement der Marine.

- St. 1. Memorie van Toelichting.
 „ 2. Afdeelvingsverslag.
 „ 3. Memorie van Antwoord (2 blz.).
 „ 4. Toelichtingen nota van wijzigingen.
 „ 5. Afdeelvingsverslag nota van wijzigingen.
 „ 6. Memorie van Antwoord nota van wijzigingen.
 „ 7. Motie-Van Lonkhuyzen (ontwerp-schepenordonnantie).

Ond. 2. Regularisatie-ontwerpen voor het dienstjaar 1923.

- St. 1. Geleidebrief.
 „ 2 A. Ontwerp van besluit (2 blz.).
 „ 2 B „ „ „ (9 blz.).
 „ 2 C „ „ „ „
 ✓ „ 3a. Algemeen gedeelte (2 blz.).
 „ 3b. Afd. I: Regeering en Hooge Colleges.
 „ 3c. Afd. II: Departement van Justitie (4 blz.).
 „ 3d. Afd. III: „ „ Financiën (5 blz.).
 „ 3e. Afd. IIIA: Indische Schuld (2 blz.).
 „ 3f. Afd. IV: Departement van B. B. (7 blz.).
 „ 3g. Afd. V: „ „ O. en E. (15 blz.).
 „ 3h. Afd. VI: „ „ L., N. en H. (6 blz.).
 „ 3i. Afd. VII: „ „ der B. O. W. (9 blz.).
 „ 3j. Afd. VIII: „ „ van G. B. (5 blz.).
 „ 3k. Afd. IX: „ „ Oorlog (7 blz.).
 „ 3l. Afd. X: „ „ der Marine (7 blz.).
 „ 3m. Afd. XI: Plaatselijk en gew. zelfbestuur.
 „ 4. Afdeelvingsverslag.
 „ 5. Memorie van Antwoord (4 blz.).

Ond. 3. Jaarverslag en balans der Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij over 1923.

Ond. 4. Gemengde houtbedrijven.

- St. 1. Memorie van Antwoord, motie-Aay.

Ond. 5. Sterkte en samenstelling der zeemacht en verdeling der kosten daarvan over de Staatsbegrooting en de begrooting van Nederlandsch-Indië.

- St. 1. Geleidebrief
 „ 2. Ontwerp van wet (7 blz. en 1 bijl.).
 „ 3. Memorie van Toelichting
 „ 4. Afdeelvingsverslag (8 blz.).
 „ 5. Memorie van Antwoord (9 blz.).
 „ 6. Amendement-Engelenberg e. a. (Tandjong-Priok hoofdstaunpunt).
 „ 7. Motie-Kiës e. a. (inkrimping leger-organisatie).
 „ 8. Motie-Kerckamp (terugnemen ontwerp).
 „ 9. Motie-Ten Berge (kostenverdeling).

Ond. 6. Staatsexploitatie.

- ✓ St. 1. Toelichting motie-Stokvis (20 blz.).
 ✓ „ 2. Afdeelvingsverslag (4 blz.).
 A „ 3. Memorie van Antwoord (6 blz.).

Ond. 7. Wijziging en aanvulling van de Indische tariefwet.

- St. 1. Geleidebrief.
 „ 2. Ontwerp van wet.

- St. 3. Memorie van Toelichting.
 „ 4. Afdeelvingsverslag.
 „ 5. Memorie van Antwoord.

Ond. 8. Wettelijke regeling van het arbeidscontract.

- St. 1. Geleidebrief
 „ 2. Ontwerp-Koninklijk besluit (18 blz.).
 „ 3. Memorie van Toelichting
 „ 4. Afdeelvingsverslag (6 blz.).
 „ 5. Memorie van Antwoord (8 blz.).
 „ 6. Motie-s' Jacob (uitstel behandeling).

Ond. 9. Opsporing en ontginning van aardolie enz. in een deel der residentien Semarang en Kedoe.

- St. 1. Geleidebrief
 „ 2. Ontwerp van wet
 „ 3. Ontwerp-overeenkomst (met kaart) (8 blz.).
 „ 4. Memorie van Toelichting
 „ 5. Afdeelvingsverslag.
 „ 6. Memorie van Antwoord.

Ond. 10. Wijziging van art. 123 Regeeringsreglement.

- St. 1. Geleidebrief.
 „ 2. Ontwerp van wet.
 „ 3. Memorie van Toelichting.
 „ 4. Afdeelvingsverslag.
 „ 5. Memorie van Antwoord.

Ond. 11. Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

- St. 1. Geleidebrief.
 „ 2. Schema van maatregelen (9 blz.).
 „ 3. Memorie van Toelichting
 „ 4. Brief van de Regeering.
 „ 5. Afdeelvingsverslag met 2 bijlagen (31 blz.).
 „ 6. Memorie van Antwoord (25 blz.).
 „ 7. Lijst van voorstellen, waarvan de nadere overweging wordt aanbevolen (18 blz.).
 „ 8. Amendementen-Kerckamp e. s. (wijzigingen staten en schalen).
 „ 9. Motie-Kerckamp e. s. (onderscheid ongegrad eerde niet-Europ. militairen).
 „ 10. Motie-Kerckamp (geneeskundige behandelen kleine garnizoenen).
 „ 11. Motie-Meyer Ranneft e. s. (standplaatstoelager).
 „ 12. Motie-Schneider (tegemoetkoming aan niet-kowinners).
 „ 13. Motie-Kiës e. s. (gelijkstelling militaire psoenen).
 „ 14. Motie-Kerckamp (medetelling tijd buiten Ned. Indië doorgebracht).
 „ 15. Motie-Schneider (aftrek verloftractementen).
 „ 16. Motie-Kerckamp (commissie Volksraad overbrenging A- of B-groep).
 „ 17. Motie-Roep e. s. (drie-jaarlijksch verslag aan Volksraad).
 „ 18. Motie-Talma e. s. (bezoldiging naar gezinsgrootte).
 „ 19. Motie-Kerckamp (herziening verlofsreglement).
 „ 20. Motie-Aay (herziening pensioensregeling).

- St. 21. Motie-Roep e. s. (vroegere diensttijd gedispenseerden).
- „ 22. Amendement-Meyer Ranneft e. s. (wijziging motie-Roep, st. 17).
- „ 23. Motie-Meyer Ranneft e. s. (overgangsbepalingen).
- „ 24. Motie-Kerkkamp (commissie Volksraad, vervanging stuk 16).
- „ 25. Motie-Kiès e. s. (overgangsbepalingen, vervanging stuk 23).
- „ 26. Motie-Kiès e. s. (overbrenging onderwijzers 3e kl. van C naar B).
- „ 27. Motie-Roep e. s. (vroegere diensttijd gedispenseerden, vervanging stuk 21).

Ond. 12. Goeroe-ordonnantie 1924.

- St. 1. Geleidebrief.
- „ 2. Ontwerp-ordonnantie.

- St. 3. Memorie van Toelichting.
- „ 4. Afdeulingsverslag.
- „ 5. Memorie van Antwoord.
- „ 6. Amendement-Wiranatakoesoema (onderwijs Koran-reciet).
- „ 7. Amendement-Wiranatakoesoema (penghoeloe's bij de landraden).
- „ 8. Amendement-Wiranatakoesoema (toezicht door deskundigen).
- „ 9. Amendement-Wiranatakoesoema (wijziging strafbepalingen).

Ond. 13. Grenswijziging residentie Soerabaja.

- St. 1. Geleidebrief.
- „ 2. Ontwerp-Ordonnantie.
- „ 3. Memorie van Toelichting.
- „ 4. Afdeulingsverslag.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — STUK A.

—
Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

—
GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden drie ontwerpen van besluit tot wijziging en aanvulling achtereenvolgens van de hoofdstukken I en II der uitgaven en hoofdstuk II der middelen van de voorloopig vastgestelde begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

De overgelegde toelichtende bescheiden bevatten de gronden, waarop de ontwerpen rusten.

Buitenzorg, den 14 October 1924.

De Gouverneur-Generaal,
D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

OFFICE OF THE
COMMISSIONER OF THE
GENERAL LAND OFFICE

Be it remembered that on the 15th day of
January 1887 the following was filed for
recording in the office of the
Commissioner of the General Land Office.

WITNESSED

1887

THE STATE OF TEXAS,
COUNTY OF DALLAS,
I, the undersigned, County Clerk,
do hereby certify that the above
described instrument was duly
filed for recording in the
office of the Commissioner of the
General Land Office on the 15th
day of January 1887.

WITNESSED my hand and the seal of said
office at Austin, Texas, this 15th day of
January 1887.

1887

1887

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — STUK B 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

ONTWERP VAN BESLUIT (Uitgaven in Nederland).

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken om de voorloopig vastgestelde begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 te wijzigen, voor zoover de uitgaven in Nederland betreft;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Uitgaven in Nederland. Het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1924 No. 1 (Javasche Courant van dien dag No. 57), wordt gewijzigd als volgt:

AFDEELING III A.

Indische schuld.

Onderafdeeling 352. Rente van vaste schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven, wordt verhoogd met *f* 4 500 000.

Onderafdeeling 353. Rente van vlottende schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven, wordt verminderd met *f* 2 800 000.

Onderafdeeling 354. Aflossing van vaste schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven, wordt verhoogd met *f* 1 875 000.

ASST. SECRETARY OF DEFENSE

MEMORANDUM

TO: ASST. SECRETARY OF DEFENSE

DATE: 10/10/54

Subject: [Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — STUK B 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

ONTWERP VAN BESLUIT (Uitgaven in Indië).

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken om de voorloopig vastgestelde begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 te wijzigen, voor zoover de uitgaven in Nederlandsch-Indië betreft;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Indië. Het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1924 No. 2 (Javasche Courant van dien dag No. 57), wordt gewijzigd als volgt:

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 207. Personeel van de landgerechten, wordt verminderd met f 960.

Onderafdeeling 212. Verdere uitgaven van het rechtswezen, wordt verminderd met f 4 000.

Onderafdeeling 221. Personeel van het Gevangeniswezen, wordt verhoogd met f 840.

Onderafdeeling 222. Verdere uitgaven van het Gevangeniswezen, wordt verhoogd met f 50 000.

Onderafdeeling 230. Personeel van het Kantoor van Arbeid en den dienst der Arbeidsinspectie, wordt verhoogd met f 7 800.

Tusschen de onderafdeelingen 231 A en 232 wordt ingelascht: Onderafdeeling 231 B. Overbrenging van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid. Memorie.

Tusschen de onderafdeelingen 237 en 238 worden ingelascht: Onderafdeeling 237 A. Personeel van het hulpkantoor voor den industrielen eigendom, f 32 240.

Onderafdeeling 237 B. Verdere uitgaven van het hulpkantoor voor den industrielen eigendom, f 8 900.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 307. Personeel van de Generale Thesaurie, wordt verhoogd met f 8 400.

Tusschen de onderafdeelingen 308 en 309 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 308 A. Reorganisatie van de afdelingen Comptabiliteit van de gewestelijke kantoren op Java, f 60 400.

Onderafdeeling 317. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verminderd met f 40 755.

Onderafdeeling 329. Personeel van den gouvernements-accountantsdienst, wordt verhoogd met f 8 400.

AFDEELING III A.

Indische Schuld.

Onderafdeeling 352. Rente van vlottende schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven, wordt verminderd met f 500 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 401. Personeel van het departement, wordt verminderd met f 16 890.

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch Bestuur, wordt verhoogd met f 7 500.

Onderafdeeling 412. Personeel van het Inlandsch bestuur, wordt verhoogd met f 240.

Onderafdeeling 415. Hulp-schrijvers op de kantoren behoorende tot het departement van binnenlandsch bestuur, wordt verminderd met f 1 260.

Onderafdeeling 417. Personeel der politie, wordt verminderd met f 159 587.

Onderafdeeling 418. Verdere uitgaven voor de politie, wordt verminderd met f 232 595.

Onderafdeeling 419. Opleidingsschool voor het personeel der algemeene politie, wordt verhoogd met f 308 948.

Onderafdeeling 424. Personeel voor de landelijke inkomsten, wordt verhoogd met f 7 620.

Onderafdeeling 425. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten, wordt verhoogd met f 4 868.

Onderafdeeling 452. Personeel van het Kadaster, wordt verhoogd met f 50 000.

Onderafdeeling 455. Toelagen wegens dure levenswijze, Memorie, vervalt.

Onderafdeeling 456. Toelagen uit hoofde van dienstbelang, waarvan de omschrijving komt te luiden: Toelagen uit hoofde van dienstbelang en wegens dure levenswijze, wordt verhoogd met f 130 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 527. Personeel van de openbare inrichtingen tot opleiding van leerkrachten voor het lager onderwijs op Westerschen grondslag, wordt verhoogd met f 3 360.

Onderafdeeling 571. Personeelsuitgaven voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen, wordt verhoogd met f 2 400.

Onderafdeeling 592. Maatregelen ter voorkoming en bestrijding van besmettelijke ziekten voor zoover niet elders uitgetrokken, wordt verhoogd met *f* 2 400.

Onderafdeeling 594. Personeel van de gouvernements-centrale burgerlijke en andere burgerlijke ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen, wordt verhoogd met *f* 4 800.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 601. Personeel van het Departement, wordt verhoogd met *f* 357 749.

Onderafdeeling 614. Uitgaven van persoonlijken aard voor het algemeen proefstation voor den landbouw, wordt verhoogd met *f* 17 400.

Onderafdeeling 615. Verdere uitgaven voor het algemeen proefstation voor den landbouw, wordt verhoogd met *f* 87 000.

Onderafdeeling 623. Verdere uitgaven voor de afdeling landbouw, wordt verhoogd met *f* 18 000.

Onderafdeeling 627. Uitgaven van persoonlijken aard voor de opleiding voor land-, tuin- en boschbouw, wordt verminderd met *f* 7 200.

Onderafdeeling 628. Verdere uitgaven voor de opleiding voor land-, tuin- en boschbouw, wordt verhoogd met *f* 1 900.

Onderafdeeling 640. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeling Nijverheid, wordt verhoogd met *f* 12 600.

Onderafdeeling 644. Uitgaven van persoonlijken aard voor handel, wordt verminderd met *f* 21 560.

Onderafdeeling 645. Verdere uitgaven voor handel, wordt verhoogd met *f* 100.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verhoogd met *f* 48 500.

Onderafdeeling 719. Gewone (bedrijfs-) uitgaven ten behoeve van het bedrijf der havens in Nederlandsch-Indië, wordt verminderd met *f* 80 000.

Onderafdeeling 721. Kosten in zijdelingsch verband staande met het havenbedrijf, wordt verminderd met *f* 55 000.

Onderafdeeling 721 A. Werken voor niet in bedrijf genomen kleine havens, wordt verminderd met *f* 115 000.

Onderafdeeling 723. Baggerdienst, wordt verminderd met *f* 80 000.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 929. Verdere uitgaven voor de remonte, wordt verhoogd met *f* 10 500.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

B. Niet-militaire uitgaven.

Onderafdeeling 1027. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen, wordt verhoogd met *f* 6 660.

Onderafdeeling 1028. Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen, wordt verhoogd met *f* 31 125.

Onderafdeeling 1030. Verdere kosten van de Bebakening en Kustverlichting alsmede van de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen, wordt verminderd met *f* 4 900.

Onderafdeeling 1044. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de Marine-magazijnen te Soerabaja, wordt verminderd met *f* 480.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — STUK B 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

ONTWERP VAN BESLUIT (Middelen in Indië).

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken om de voorloopig vastgestelde begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 te wijzigen, voor zoover de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen betreft;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Middelen in Indië. De aanwijzing der in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de beide hoofdstukken der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925, voorloopig vastgesteld bij het Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1924 No. 4 (Javasche Courant van dien dag No. 57), wordt gewijzigd als volgt:

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Tusschen de nummers 211 en 212 wordt ingelascht:
No. 211 A. Ontvangsten verband houdende met de overbrenging van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid.

Tusschen de nummers 214 en 215 wordt ingelascht:
No. 214 A. Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrielen eigendom.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

De omschrijving van
327. Vergoeding aan het departement van Financiën van de kosten (e.q. met inbegrip van verhoogingen), verbonden aan de indienststelling van personeel ten behoeve van andere departementen of van particuliere lichamen, wordt gewijzigd in:
327. Vergoeding aan het departement van Financiën van de kosten (e.q. met inbegrip van verhoogingen), verbonden aan de indienststelling van personeel ten behoeve van andere departementen, zelfbesturen of particuliere lichamen.

Tusschen de onderdeelen *a* en *b* wordt ingelascht:
*a*¹. gouvernements-accountantsdienst.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

De omschrijving van
409. Bijdragen van het personeel der gewapende politie in de voeding en de elektrische verlichting, zoomede in de kosten wegens verstrekking van zilvervliesrijst, wordt gewijzigd in:
409. Bijdragen van het personeel der politie in de voeding en de elektrische verlichting, zoomede in de kosten wegens verstrekking van zilvervliesrijst.

De omschrijving van
411. Bijdragen in de verplegingskosten in ziekeninrichtingen en ziekenzalen door het personeel van de gewapende politie, wordt gewijzigd in:
411. Bijdragen in de verplegingskosten in ziekeninrichtingen en ziekenzalen door het personeel van de politie.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Tusschen de nummers 607 en 608 wordt ingelascht:
No. 607A. Opbrengst van de voortbrengselen van den zaadtuin voor koffie te Bangelan.

Tusschen de nummers 625 en 626 wordt ingelascht:
No. 625 A. Vergunningen tot het jagen op, het vangen of dooden van in het wild levende dieren.

No. 632. Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom, vervalt.

WIJZIGING EN AANVULLING VAN DE RAMING DER MIDDELEN IN NEDERLANDSCH-INDIË
VOOR HET DIENSTJAAR 1925.

De ondervolgende middelenposten worden voorloopig geacht te zijn geraamd als is aangegeven.

	Nieuwe raming.	Na verhooging met	Na verlaging met
--	-------------------	----------------------	---------------------

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

205. Hetgeen den Lande aankomt uit de opbrengst der Wees- en Boedelkamers	f 706 000	f 150 000	
211 A. Ontvangsten verband houdende met de overbrenging van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid	Memorie.	Nieuwe post.	
214 A. Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrieeen eigendom	25 000	N.P. 25 000	

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

306. In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband:			
e. statistiekrecht	3 750 000	750 000	
317. Belasting op het slachten van varkens	1 000 250	250	
327. Vergoeding aan het departement van Financiën van de kosten (e.q. met inbegrip van verhoogingen), verbonden aan de indienststelling van personeel ten behoeve van andere departementen, zelfbesturen of particuliere lichamen:			
a ¹ . gouvernements-accountantsdienst	9 660	N.P. 9 660	

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch
Bestuur.

408. Verstrekking tegen betaling van kleding en andere uitrustingskosten aan personeel der politie:			
b. gewapende politie	170 000		f 50 000
409. Bijdragen van het personeel der politie in de voeding en de elektrische verlichting, zoomede in de kosten wegens verstrekking van zilvervliesrijst	68 000	18 000	
424. Centrale kas voor het volkskredietwezen	326 970	91 520	

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

510. Schoolgelden van den openbaren normaalleegang ter opleiding voor de Europeesche hulpakte te Weltevreden.	2 400	900	
---	-------	-----	--

	Nieuwe raming.	Na verhooging met	Na verlaging met
AFDEELING VI.			
Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.			
607 A. Opbrengst van de voortbrengselen van den zaad- tuin voor koffie te Bangelan	100 000	N.P. 100 000	
625. A. Vergunningen tot het jagen op, het vangen of dooden van in het wild levende dieren	Memorie.	Nieuwe post.	(¹) 25 000

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke
Openbare Werken.

716. Verrekening ten bate van den baggerdienst	3 235 000		80 000
720. Verrekening ten laste van andere begrootingsafdeelingen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van gebouwen, alsmede voor vernieuwing en nieuwe werken ...	4 547 500	50 000	

AFDEELING X.

Departement der Marine.

1016. Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	809 700	9 600	
---	---------	-------	--

(1) Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom. Vervalt.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — STUK C 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Nota van wijzigingen op het ontwerp-besluit stuk B 1
(ingezonden bij brief van 22 November 1924).

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

In het Eenig artikel van het ontwerp van besluit in stuk B 1 worden de volgende wijzigingen van de begrooting opgenomen.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Tusschen de onderafdeelingen 201 en 202 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 201A. Uitgaven ten behoeve van het Kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie, Memorie.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 916. Aanschaffing en uitzending van magazijnsgoederen en andere benodigdheden voor het algemeen magazijn van geneesmiddelen, wordt verminderd met f 58 190.

VOLKSRaad

TWEEDE GEWONE ZITTING 1934

OPZET VAN DE ZITTING

Wijziging van de wet van 1925 (nr. 103) betreffende de
landbouwverzekering.

De afhandeling van de voorstellen zal plaats hebben op
vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

AGENDA

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

AGENDA

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

De afhandeling zal plaats hebben op

vrijdag 14 september 1934, van 10 tot 12 uur 's ochtends.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — STUK C 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Nota van wijzigingen op het ontwerp-besluit stuk B 2 (ingezonden bij brief van 22 November 1924).

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

In artikel 1 (waarvoor te lezen: „Eenig artikel”) van het ontwerp van besluit in stuk B 2 worden de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 209. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken, wordt verhoogd met f 1560.

Tusschen de onderafdeelingen 237 B en 238 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 237 C. Uitgaven voor het Kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie, Memorie.

Tusschen de onderafdeelingen 240 en 241 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 240 A. Verrekening met het Departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, Memorie.

Onderafdeeling 240 B. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behorende instellingen, f 10 000.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 304. Personeel van de algemeene kassen, wordt verhoogd met f 11 808.

Onderafdeeling 305. Verdere uitgaven voor de algemeene kassen, wordt verhoogd met f 475.

Onderafdeeling 310. Verdere uitgaven voor den dienst der belastingen, voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verhoogd met f 41 000.

Onderafdeeling 318. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verminderd met f 14 800.

Tusschen de onderafdeelingen 334 en 335 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 334 A. Verrekening met het departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, Memorie.

Onderafdeeling 334 B. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behorende instellingen, *f* 2 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 424. Personeel voor de landelijke inkomsten, wordt verhoogd met *f* 4 740.

Tusschen de onderafdeelingen 459 en 460 wordt ingelascht:
Onderafdeeling 459 A. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behorende instellingen, *f* 20 000.

Tusschen de onderafdeelingen 461 en 462 wordt ingelascht:
Onderafdeeling 461 A. Verrekening met het departement van Oorlog van de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, Memorie.

Onderafdeeling 466. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen, wordt verhoogd met *f* 200 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 570. Bijdragen voor particuliere internaten ten behoeve van studeerende jongelieden, die inrichtingen van verdergaand onderwijs bezoeken, wordt verhoogd met *f* 22 660.

Tusschen de onderafdeelingen 583 en 584 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 583 A. Verrekening met het Departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, Memorie.

Onderafdeeling 583 B. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behorende instellingen, *f* 5 000.

Onderafdeeling 584. Personeel van de openbare inrichtingen tot opleiding van medisch personeel, wordt verhoogd met *f* 1 200.

Onderafdeeling 589. Verdere uitgaven voor den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in het algemeen, voor zoover niet elders omschreven, wordt verminderd met *f* 500.

Onderafdeeling 585. Verdere uitgaven voor de Gouvernements-centrale burgerlijke ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen, wordt verminderd met *f* 4 100.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 602. Verdere uitgaven voor het Departement, wordt verhoogd met *f* 81 610.

Tusschen de onderafdeelingen 605 en 606 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 605A. Verrekening met het departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, voor zoover deze uitgaven niet rechtstreeks verrekend worden met de onder dit departement ressorteerende bedrijven, Memorie.

Onderafdeeling 605B. Kosten van vervoer van goederen in Indië, voor zoover deze uitgaven niet rechtstreeks verrekend worden met de onder dit departement ressorteerende bedrijven, f 5 000.

Onderafdeeling 634. Uitgaven van persoonlijken aard voor het Boschwezen, wordt verminderd met f 20 070.

Onderafdeeling 636. Verdere uitgaven voor het boschwezen, wordt verminderd met f 500.

Onderafdeeling 645. Verdere uitgaven voor handel, wordt verhoogd met f 4 000.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verminderd met f 19 774.

Onderafdeeling 715. Aankoop, herstelling, onderhoud en vervoer van grondstoffen voor den algemeenen voorraad en daarmee in verband staande uitgaven, vervoerkosten van grondstoffen voor de uitvoering van bouwwerken en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige gebouwen en grondstoffen, wordt verminderd met f 40 000.

Onderafdeeling 716. Verdere uitgaven van den dienst van den Waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 718, wordt verhoogd met f 15 000.

Onderafdeeling 724. Huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen, wordt verminderd met f 78 466.

Onderafdeeling 728. Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen, wordt verminderd met f 75 468.

Onderafdeeling 729. Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen, wordt verminderd met f 191 290.

Onderafdeeling 730. De omschrijving wordt gewijzigd in: Verrekening met het departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij, wordt verhoogd met f 70 000.

Onderafdeeling 812. Dienst van den mijnbouw, wordt verminderd met f 400.

Onderafdeeling 816. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten, wordt verminderd met f 1500.

Tusschen de onderafdeelingen 819A en 820 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 819B. Verrekening met het departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, voor zoover deze uitgaven niet rechtstreeks verrekend worden met de onder het departement ressorteerende diensten en bedrijven, Memorie.

Onderafdeeling 819C. Kosten van vervoer van goederen in Indië, voor zoover deze uitgaven niet rechtstreeks verrekend worden met de onder het departement ressorteerende diensten en bedrijven, Memorie.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 905. Uitgaven ten behoeve van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst, wordt verminderd met f 70 000.

Onderafdeeling 906. Kosten van werkzaamheden, verrichte diensten en leverantiën door het reproductiebedrijf van den topografischen dienst ten behoeve van het leger, niet vallende onder andere begrotingsposten, wordt verminderd met f 70 000.

Onderafdeeling 930. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijke aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie, wordt verminderd met f 77 110.

Onderafdeeling 932. Geniewerken, wordt verhoogd met f 136 000.

Onderafdeeling 949. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landwege ten laste van de oorlogsbegrooting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiers-dienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende, wordt verminderd met f 4 000.

Onderafdeeling 950. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en de kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten, wordt verhoogd met f 56 190.

Onderafdeeling 952. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee, wordt verminderd met f 22 000.

Onderafdeeling 960. Verrekening van door de landsdrukkerij geleverde gedrukte en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten, wordt verhoogd met f 100 000.

Tusschen de onderafdeelingen 976 A en 977 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 976 B. Verhooging der uitgaven van den topografischen dienst in verband met opmetingen van bouwvelden in de gewesten Sumatra's Westkust en in Tapiannoeli, *f* 41 000.

Onderafdeeling 976 C. Uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, *f* 459 108.

Onderafdeeling 976 D. Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng, *f* 57 000.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 1027. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen, wordt verhoogd met *f* 1 320.

Onderafdeeling 1028. Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen, wordt verhoogd met *f* 4 332.

Onderafdeeling 1030. Verdere kosten van de Bebakening en Kustverlichting, alsmede van de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen, wordt verhoogd met *f* 3 500.

Onderafdeeling 1046. Verdere kosten van de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de Marinemagazijnen te Soerabaja, wordt verhoogd met *f* 1 500.

Tusschen de onderafdeelingen 1046 en 1047 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1046 A. Verrekening met het Departement van Oorlog van de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, Memorie.

Received of the Treasurer of the
Board of Education the sum of
\$100.00 for the year ending
June 30, 1911.

W. H. B. [Signature]

Received of the Treasurer of the
Board of Education the sum of
\$100.00 for the year ending
June 30, 1911.

Received of the Treasurer of the
Board of Education the sum of
\$100.00 for the year ending
June 30, 1911.

Received of the Treasurer of the
Board of Education the sum of
\$100.00 for the year ending
June 30, 1911.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — STUK C 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Nota van wijzigingen op het ontwerp-besluit stuk B 3 (ingezonden bij brief van 22 November 1924).

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

In het Eenig artikel van het ontwerp van besluit in stuk B 3 worden de volgende aanvullingen van de aanwijzing der in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen opgenomen.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Tusschen de nummers 214A en 215 wordt ingelascht:
No. 214B. Ontvangsten van het Kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

De omschrijving van nummer 914 wordt gelezen: Bijdragen van andere departementen in de beheerskosten van de door het departement van Oorlog beheerde algemeene pakhuizen.

Voorts worden de volgende wijzigingen van de raming der middelen in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 opgenomen.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Nieuwe raming: Na verhooging met: Na verlaging met:

No. 214B. Ontvangsten van het Kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie

Memorie.

Nieuwe post.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

No. 308. Inkomstenbelasting met inbegrip van de daarover geheven landsopcenten

f 43 800 000

f 200 000

No. 311. Openbare verkoopingën.
a. recht

2 209 156

f 9 156

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

No. 713. Ontvangsten voortvloeiende uit het bedrijf der haveninrichtingen in Nederlandsch-Indië

11 769 000

175 000

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

No. 806. Landsdrukkerij:		
a. afgeleverd druk- en bindwerk	1 480 810	100 000

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

No. 905. Baten van den topografischen dienst	1 108 623	41 000
No. 906. Ontvangsten en verrekningen ten bate van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst ...	435 499	70 000

daarvan in Indië een andere gedragslijn gevolgd dient te worden dan in meer ontwikkelde landen.

Van andere zijde werd door eenige leden verklaard, dat zij het zouden betreuren, indien het op het openbaar gehoor op 31 Augustus j.l. over het communisme gesprokene zou moeten worden opgevat als eene aankondiging van nieuwe breidelingsmaatregelen tegen de vrije meeningsuiting. Met name achtten deze leden een regeeringscontrole op de wijze, waarop in Nederland verschijnende bladen hunne lezers over Indië wenschen voor te lichten, ongewenscht. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne vernemen, of de Regeering beschikt over gegevens betreffende de voortwoekering van het communisme, en of, indien Zij inderdaad van plan is bovenbedoelde maatregelen te treffen, de Regeering dan bereid is daarvan mededeeling te doen aan den Volksraad. In elk geval achtten deze leden het wenschelijk, dat de Regeering er zorg voor draagt, dat de vrije meeningsuiting zoo min mogelijk beknot wordt.

Hiertegen werd door andere leden opgemerkt, dat het gesprokene tijdens het openbaar gehoor beschouwd moet worden als een openbare uiting van de algemeene meening in Indië, en daarbij niet de bedoeling heeft voorgezet nieuwe maatregelen aan te kondigen. Deze leden achten het zeer juist, dat bij die openbare gelegenheid gewezen werd op de slechte voorlichting over Indië van het publiek in Nederland door vele aldaar verschijnende bladen. Eenigen van deze leden wezen op het groote gevaar van die onjuiste voorlichting, welke, nog versterkt door de communistische propaganda, bij het Nederlandsche publiek een geheel verkeerde voorstelling wekt omtrent den toestand hier te lande. Deze leden achtten het uitoefenen van eenigen invloed door de Regeering op hetgeen over Indië in de Nederlandsche bladen verschijnt, wel gewenscht.

Gevraagd werd of der Regeering wellicht thans gegevens ten dienste staan, dat Java door de Sowjets als communistisch propaganda-centrum is aangewezen (vergl. 1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9).

Een lid verzocht mededeeling of de voortijdige pensionering van den onderwijzer Van Munster een gevolg is van diens actieve deelname aan de verspreiding van het communisme.

§ 2. **Huwelijkswetgeving.** Het door het comité ter verbetering van de huwelijks toestanden bij de Mohammedaansche Inlanders te Bandoeng tot de Regeering gericht rekest, waarin wordt aangedrongen op een betere regeling van de huwelijkspositie der Inlandsche vrouw en aan de Regeering verzocht wordt een studiec ommissie van deskundigen op het gebied van Mohammedaansch recht te willen benoemen, ten einde de mogelijkheid van beperking van echtscheidingen en eenige andere punten te onderzoeken, werd door verschillende leden krachtig ondersteund. Nu door een groep uit de Inlandsche bevolking zelf aandrang in die richting uitgeoefend wordt, moet h.i. de Regeering niet alleen deze beweging belangstellend gadeslaan, maar ook het gedane verzoek niet van de hand wijzen.

Andere leden wilden zich tegen benoeming van een studiec ommissie niet verzetten, mits daarin eenige Mohammedaansche schriftgeleerden zitting hebben en in de opdracht

duidelijk tot uitdrukking komt, dat in de eerste plaats de vraag dient beantwoord te worden of het met de godsdienstige opvattingen van den Islam vereenigbaar en in hoeverre het raadzaam is, dat de Regeering een dergelijke aangelegenheid binnen den kring Harer bemoeienis opneemt. H.i. is in dergelijke delicate interne godsdienstige aangelegenheden de grootste omzichtigheid van overheidswege geboden.

§ 3. **Bezuiniging en ambtenaren.** Gaarne zouden sommige leden eenig inzicht erlangen inzake de tot dusver met de versoering van burgerlijke landsdienaren bereikte zoo financieele als personeele resultaten. Deze leden toch hadden den indruk gekregen, dat die resultaten zeer poover waren, en zulks in hoofdzaak als gevolg van de omstandigheid dat de hoofden van departementen, diensten en bedrijven in het algemeen niet voldoende hebben medegewerkt aan het verkrijgen van een rationeele, uiterst sobere formatie van hun onderhebbend personeel (vergl. 1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. I: st. 6, blz. 11—12). De efficiency liet h.i. op dit gebied nog zeer veel te wenschen over. Voor de hand liggende samenvoeging van inspecties — aldus deze leden — werd tot dusver nagelaten en alles duidt er op, dat — evenals in andere landen — de Regeering in deze voor de toekomst van dit land zoo hoogst belangrijke aangelegenheid van Hare organen niet de medewerking ondervindt, benoodigd om dit gedeelte van Haar taak tot uitvoering te brengen. De bestuurs-, beheers- en administratiekosten zijn — gelet op de normale middelen — veel te hoog en slechts drastisch ingrijpen van Regeeringszijde in deze met den dag meer onhoudbaar wordende toestanden zou wellicht de minder gewenschte gevolgen daarvan nog bijtijds kunnen ondervangen. Ook in de aanvullingsbegrooting komen weer tal van nieuwe, niet altijd hoogst noodzakelijke functies voor. De voorgestelde verhooging der improductieve uitgaven voor de vloot, de hoogere rentelast, de voor aflossing van leeningschuld in 1933 benoodigde groote bedragen, de in de troonrede feitelijk aangekondigde verlaging der voorgestelde vennootschapsbelasting, zoomede de nog steeds stijgende pensioenslast, gepaard aan de zekerheid, dat al die uitgaven in de komende jaren niet door een gelijk accres van de middelen zullen kunnen worden gedekt, wettigen — zoo betoogden de hier aan het woord zijnde leden — ten volle een uitgebreid en serieus onderzoek naar de maatregelen, welke in verband met een en ander nader zullen behooren te worden genomen. Op het instellen van een dergelijk onderzoek en — in dit verband — voorloopige handhaving van de z.g. hooge bezuinigingscommissie werd door deze leden daarom aangedrongen.

Door een der leden werd gevraagd of het niet langer de bedoeling der Regeering is, in verband met de instelling van de generale thesaurie, de bezuinigingscommissie op te heffen (vergl. 1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 5).

Gevraagd werd waarom alle pensioensgerechtigden en nog in gouvernementdienst zijnde gepensioneerden nog niet vervangen zijn door daarvoor in de termen vallende landsdienaren op wachtgeld (1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 10). Aan de voorschriften betreffende de zoozeer gewenschte herplaatsing van wachtgelders wordt blijkbaar niet de hand gehouden. Zoo was door enkele leden vernomen, dat bij het departement van Justitie (Kantoor van Arbeid) onlangs een dame, echtgenoot van

een rechterlijk ambtenaar, werd te werk gesteld voor werkzaamheden, waarvoor zeer zeker wel een wachtgelder te vinden zou zijn geweest. Voorts worden meermalen kinderen of relaties van hooge ambtenaren tijdelijk geplaatst in door wachtgelders zonder bezwaar te vervullen betrekkingen, waardoor de post salarissen en wachtgeldten onnodig wordt verzwaaard. Ook loopen nog steeds tal van gezinshoofden zonder emplooi rond, terwijl vrouwelijke krachten, die geen gezinsverzorgsters zijn, gehandhaafd blijven dan wel nieuw aangenomen worden. Naar het oordeel dezer leden eischt het algemeen maatschappelijk belang, dat de Regeering ter wille van gezinshoofden aan een rationeele afvloeiing van dergelijk personeel Hare aandacht wijdt.

Verschillende leden waren van meening, dat de Regeering niet streng genoeg optreedt tegen het vervalschen van reisdeclaraties door landsdienaren. Zoo werd bv. kort geleden een assistent-resident, die zich daaraan had schuldig gemaakt, eervol uit 's Lands dienst ontslagen. Naar deze leden meenden te weten, zou vervolging van dergelijke landsdienaren gemakkelijker zijn, wanneer de verklaring aan het slot der declaratie-staten wat scherper werd gesteld.

Door eenige leden, die klachten hadden vernomen, dat meerdere gereclasseerden spoediger voor (geldelijke) promotie in aanmerking werden gebracht dan andere landsdienaren, die niet met den strafrechter in aanraking zijn geweest, werden terzake inlichtingen verzocht. Met den Regeeringsmaatregel, welke wegens frauduleuze of daarmede overeenkomende handelingen tot gevangenisstraf veroordeelden voortaan buiten den overheidsdienst stelt, konden deze leden, zolang althans het aanbod de vraag overtreft, zich vereenigen.

Gevraagd werd nog of het in de bedoeling ligt, gereclasseerd tijdelijk personeel op grond van deze overweging te ontslaan en te doen vervangen door wachtgelders of anderen.

Ook zou gaarne worden vernomen welke maatregelen zullen of kunnen worden getroffen tegen de met benoemingsbevoegdheid bekleede ambtenaren, die, zonder voldoende onderzoek naar hun anteceden ten, personen hebben aangesteld, die zich in de nieuwe functie aan landsgelden hebben vergrepen en reeds vroeger tot gevangenisstraf blijken veroordeeld te zijn.

Gevraagd werd tot welke resultaten het optreden der Regeering tegen landsdienaren, die retour-commissies hebben aangenomen, tot dusverre heeft geleid. Niettegenstaande de mededeeling der Regeering in een vorige zitting (1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. I, st. 8, blz. 10) werd gevreesd, dat dit euvel niet voldoende krachtig wordt bestreden.

Eenige leden zouden gaarne vernemen op welke wijze de Regeering het georganiseerd overleg bij den S.S. en P.T.T. dienst denkt te regelen. Zij zouden het op prijs stellen het oordeel der Regeering te vernemen over de terzake door de vakvereenigingen ingediende voorstellen. Het aan den dag getreden principieel verschil in opvatting bij de Regeering en de betrokken vakvereenigingen deed hen vreezen, dat òf de invoering ervan voorshands zal worden uitgesteld òf tot invoering zal worden besloten van het aan de Regeering voorgelegd schema tegen de wenschen dier vereenigingen in.

Ten slotte werd gevraagd of uit het rapport van de commissie voor den rechtstoestand van de ambtenaren nog an-

dere voorstellen dan dat inzake uitkeering van een maand salaris aan de weduwen van overleden landsdienaren zijn gelicht, welke voor spoedige invoering in aanmerking komen (1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 10).

§ 4. Verschillende opmerkingen. Gaarne zou worden vernomen, of de uitkomsten over 1924 van de bedrijven, monopolies en producten voor zoover thans bekend aan de gestelde verwachtingen hebben beantwoord.

Gevraagd werd, of de Regeering reeds voorbereidingsmaatregelen heeft getroffen betreffende de samenstelling van uitvoeringsvoorschriften voor de nieuwe wet op de staatsinrichting.

Met instemming was door sommige leden kennis genomen van de verwezenlijking in de aanhangige suppletoire begroting van een tweetal voorstellen der verkavelingscommissie. Gaarne zagen zij spoedig uitvoering der andere voorstellen tegemoet.

Voor het geval de Regeering nog meent met den reeds in de vorige zitting uitgesproken en thans herhaalden wensch om het kantoor voor Inlandsche zaken onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur te brengen, niet te kunnen instemmen (1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. V — st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 11), drongen enkele leden er op aan de uitgaven van dit kantoor op Afd. I te plaatsen, of althans op een afzonderlijke onderafd., en niet als thans verscholen onder de omschrijving „Kunsten en Wetenschappen” van onderafd. 571.

Het was verschillenden leden opgevallen, dat, hoewel in de vorige zitting de directeur van Gouvernementsbedrijven verklaarde, dat „raadpleging van den Volksraad (zijns) inziens wel groote vertraging en bemoeijking voor de onderhandelingen (zou) kunnen medebrengen” (H. 1009), naar aanleiding waarvan de motie-Schneider 1ste gew. zitting 1924 Ond. I — Afd. VIII st. 21) door den voorsteller werd ingetrokken, het vraagstuk van de medezeggenschap in het op te richten Kali Konto-bedrijf bij den aanvang van de na-jaarszitting nog niet nader tot zijn oplossing is gekomen, niettegenstaande de commissie van voorlichting reeds bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 28 Juli 1924 benoemd werd.

Erkentelijk voor de gedeeltelijke opheffing van het verbod in Solo en Djokja, spraken eenige leden hun leedwezen erover uit, dat het verbod in de residentie Solo, buiten de hoofdstad, nog is gehandhaafd. Zij zouden daarvan gaarne de redenen vernemen.

Gevraagd werd, of de Regeering bereid is de instructie betreffende het optreden van politie en bestuur bij politieke vergaderingen ter kennis van den Volksraad te brengen.

Naar aanleiding van een verzoekschrift van den heer C. J. van Eybergen aan de Tweede Kamer en de h.i. zeer royale betalingsvoorwaarden, waarop genoemde heer met een regeeringsopdracht in het buitenland heeft rondgereisd, gaven enkele leden als hun oordeel te kennen, dat dergelijke opdrachten tot het maken van studiereizen of reizen voor dienstbelang naar het buitenland op te ruime schaal worden verstrekt, daar de kosten van veel dier reizen naar hunne meening in geen verhouding staan tot het nut daarvan.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK I.

Wijziging en aanvulling der begroting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegroting).

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Het communisme. Over den aard, den groei en den omvang van het communisme, en de door de Regeering te dien aanzien te treffen maatregelen werd uitvoerig van gedachten gewisseld.

Verscheidene leden waren het er over eens, dat de Voorzitter van den Volksraad in zijn op 31 Augustus j.l. gehouden redevoering met den naam „zoogenaamd communisme” de beweging juist heeft gequalificeerd. De band met het werkelijk communisme is hoofdzakelijk van financiële aard. Geldelijke ondersteuning uit het buitenland verklaart deels hoe de beweging in omvang toeneemt en een groot aantal leiders onderhoudt. Niettemin verdient het aanbeveling, dat de Regeering nauwkeurig nagaat in welke mate de propaganda bij de bevolking ingang vindt, welke factoren op haar ontvankelijkheid voor communistische propaganda van invloed zijn, en welke maatregelen Zij ter zake dient te treffen. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne omstandig betreffende het standpunt, dat Zij inneemt, worden ingelicht, en spraken daarbij de hoop uit, dat de Regeering alle aandacht zal schenken aan de uit het volk zelf opkomende tegenstroomingen, welke getuigen, dat de Inlander wel degelijk vatbaar is voor inzichten van opbouwende strekking.

Naast de leden, die van oordeel waren, dat slechts van een schijninvloed kan gesproken worden, dat bij vertrek van een leider de beweging plaatselijk terstond verloopt en dat de Inlander nuchter genoeg is zich af te wenden van de leiders, zoodra hij ziet dat de schoonklinkende voorspiegelingen niet bewaarheid worden, zagen meerdere anderen de gevolgen van ongebreidelde propaganda ernstiger in. Konden deze leden zich zeer wel vereenigen met de strekking van het rondschrijven van den Isten Gouvernements-Secretaris van 17 September 1924 No. 298X, waardoor de bestrijding van het communisme onder de landsdienaren kan worden bevorderd, toch zouden zij de tot dusverre ter bestrijding van dit kwaad getroffen maatregelen gaarne nog zien uitgebreid. Een meer afdoenden tegengang van het communisme in het algemeen, dat h.i. meer en meer een niet te onderschatten gevaar in Nederlandsch-Indië gaat opleveren, achtten zij een belang van de eerste orde. Naar zij vertrouwden, zal de Regeering niet nalaten hiertegen, zoodra dit noodig blijkt, doortastende maatregelen te nemen, voor welke Zij — zooals de Landvoogd in zijn rede bij het openbaar gehoor veronderstelde — ongetwijfeld een krachtigen steun en medewerking zal vinden. Daarmede te wachten tot het laatste oogenblik

achtten deze leden geheel verkeerd en hiertegen meenden zij dan ook ernstig te moeten waarschuwen. H.i. mag de Regeering niet lijdelijk toezien in afwachting, dat de beweging wel zal uitzieken. Gebleken is toch, dat de actie der Sowjets zich meer en meer op het Oosten is gaan richten en door een systematische propaganda, een stelselmatig vergiftigen van het onderwijs met de communistische ideeën, o.m. door oprichting van bijzondere scholen op communistischen grondslag waartoe tot dusverre helaas geen vergunning noodig is, een op geraffineerde wijze zaaien van ontevredenheid, een schijnbaar ontzien van godsdienstige overtuiging, in Nederlandsch-Indië reeds meer of minder succesvol is geworden. Na de bijeenkomst van de Derde Internationale is de gevoerde felle openbare actie omgezet in een stille, geheime, zulks o.m. als gevolg van de aan vergaderingen van communisten in den weg gelegde moeilijkheden. Het thans door de communisten gevolgde systeem, nl. het clandestien dan wel in kleinen getale op verscheidene plaatsen tegelijk vergaderen en voorts het door hen toegepaste sneeuwbalstelsel achtten deze leden nog bedenkelijker dan de vroegere wijze van actie, waarop gemakkelijker toezicht kon worden gehouden. Niet alleen schijnt de beweging veld te winnen onder de Inlanders, vooral de Javanen, ook onder de andere bevolkingsgroepen, in het bijzonder de Chineezzen, breidt het aantal aanhangers zich uit. In sommige streken blijkt de bevolking na 2 à 3 jaar nog niet tot bezinning gekomen zijn. Het voortdurend prediken van ontevredenheid, werkt volgens deze leden als het dagelijks indruppelen van vergif; het zal zijn invloed op den duur niet missen, de mentaliteit bederven en het overheidsgezag ondermijnen. De Regeering zal tegen deze propaganda krachtig stelling moeten nemen, zoowel met indirecte als directe middelen.

Als indirecte middelen werden door sommigen hunner aanbevolen: a. bevordering van de economische welvaart, omdat het toch onbetwistbaar is, dat bij slechte economische verhoudingen een grooter deel van de bevolking tot ontevredenheid geneigd is; b. bevordering van rechtszekerheid, omdat door een het rechtsgevoel bevredigende rechtspraak de maatschappelijke rust en orde op prijs gesteld wordt; c. bevordering van volksontwikkeling, niet zoozeer in schoolschen zin als wel gericht op karaktervorming, opdat het volk leert inzien, dat destructieve bewegingen den aard verwilderen. Omdat deze middelen slechts langzaam en op langen termijn hun invloed doen gelden stonden de hier aan het woord zijnde leden als directe middelen voor: bescherming van de massa door in de eerste plaats op te treden tegen landsdienaren, die de

beweging steunen, en verder ook tegen particuliere. Ook dra zij de door de strafwet gestelde grenzen overschrijden. Bovendien aarzele men niet het vergaderrecht vooral in het binnenland te beperken, door b.v. alleen vergaderingen onder toezicht of met toestemming van het binnenlandsch bestuur toe te laten. Wellicht zou ook een bepaling in het leven kunnen geroepen worden waarbij de mogelijkheid geopend wordt bepaalde personen te verbieden gedurende zekeren termijn in vergaderingen het woord te voeren. In dit verband werd er op gewezen, dat pas van daadwerkelijk toezicht op de gedragingen van zekere leiders sprake kan zijn, indien aan de betrokken bestuursambtenaren niet alleen de naam, maar ook een portret wordt verstrekt.

Enkele leden waarschuwden er tegen van toepassing der bovengenoemde indirecte middelen te groote illusies te vormen. Mogen er al bij gunstig economische toestanden redenen voor ontevredenheid vervallen, de leiders zullen — de geschiedenis heeft dit in Ierland en elders geleerd — terstond tal van andere motieven vinden om ontevredenheid op te wekken, waartoe de koloniale verhoudingen ruimschoots de gelegenheid zullen blijven geven, hoezeer de Regeering al het mogelijke doet ter bevordering van welvaart, rechtszekerheid en ontwikkeling. Deze overweging mag voor de Regeering allerminst aanleiding zijn genoemde middelen te verwaarloozen, doch volgens deze leden is meer afdoende heil te verwachten van een direct krachtig optreden.

Andere leden daarentegen juichten toepassing der indirecte middelen ten zeerste toe en bevalen o.m. krachtigen steun aan voor de uitvoering van de op het 1ste Inlandsche economisch congres genomen besluiten. Zij verwachtten niets, ja zelfs negatief resultaat van een krachtig optreden tegen de leiders. Deze worden daardoor niet afschrikt; zij gevoelen zich martelaren en weten, dat hun aanzien toeneemt. In plaats van door een dergelijk optreden den leiders stof tot opruiing te geven en hun positie te versterken, achtten deze leden het gewenscht hen meer hun gang te laten gaan en alleen op te treden bij overtreding der strafwet.

Door eenige leden werd in overweging gegeven een centraal lichaam, tot bestrijding van het communisme in het leven te roepen — dan wel het parket van den procureur-generaal daartoe aan te wijzen. Dat lichaam zal zich voornamelijk hebben te bepalen tot het onderhouden van internationaal contact met de diplomatieke en consulaire ambtenaren van Nederland en die van de anti-bolsjevistische landen. Door onderlinge uitwisseling van informatie, zoo noodig met bemiddeling van het moederland, zou een juist inzicht in het wezen van het communisme verkregen worden, terwijl men daarnaast h.t.l. op de hoogte zou worden gehouden van de bewegingen van vooraanstaande figuren dier beweging enz., waardoor men tijdig maatregelen tegen een en ander zou kunnen treffen.

Andere leden meenden, dat de instelling van een dergelijk centraal lichaam, hoe nuttig deze ook zou kunnen blijken, niet afdoende zou zijn. H. i. dient de Regeering in de eerste plaats op de hoogte te worden gehouden van datgene, wat onder de Inlandsche bevolking gebeurt. De positie van het Inlandsch bestuur ware daarom zooveel mogelijk te versterken. Maatregelen als een zeer onlangs plaats gehad hebbende regentsbenoeming, waarbij de keus viel op een Inlandsch ambtenaar, die, hoewel in bedoeld regentschap veel Javaansch wordt gesproken, deze taal niet machtig is, zullen

die positie echter eerder verzwakken, afgezien nog van het nadeel, dat een deel der bevolking daarvan zal kunnen ondervinden. Ook zal die positie lijden onder bezuiniging op de Inlandsche bestuursambtenaren, waarbij — naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden — in te groote mate door het departement afgegaan wordt op de grootte van de ressorten en de te verrichten administratieve werkzaamheden. H. i. wordt er te weinig rekening mede gehouden, dat, al zijn sommige onderdistricten minder uitgestrekt dan andere, en de administratieve werkzaamheden in enkele ressorten naar verhouding klein, bijzondere omstandigheden samenvoeging van dergelijke gebiedsdeelen minder wenschelijk kunnen doen zijn. Op particuliere landerijen b.v., waar het contact van het Inlandsch bestuur met de bevolking gering is, zoodat de bestuursambtenaren meer in de desa dan op hun kantoor moeten vertoeven, mogen de ressorten niet te groot zijn. Het Inlandsch bestuur, dat wel verantwoordelijk is, maar niettemin de noodige middelen mist om van den invloed van het communisme op de bevolking een justen indruk te verkrijgen, ware voorts beter te equipeeren, met name daar waar communistische agitatie reeds is gebleken, als in het Semarangsche (Pati, Japara) en in de omstreken van Bandoeng. Wanneer eenige rechercheurs rechtstreeks aan den regent ondergeschikt werden gemaakt, zou door dezen niet langer alleen met vaak onbetrouwbare spionnen behoeven te worden gewerkt, waardoor de zijnerzijds verstrekte gegevens zeer aan waarde zouden winnen. Aan de resultaten van door de politie uitgeoefend toezicht dan wel ingestelde onderzoeken meenden de hier aan het woord zijnde leden weinig waarde te moeten toekennen. Niet alleen het Europeesch personeel — en zeker niet de buitenlanders daaronder — dat doorgaans niet op de hoogte is van de Inlandsche psyche, de taal enz., ook het Inlandsch personeel, veelal van te geringe ontwikkeling, is voor die taak minder geschikt.

Door een dezer leden werd met het oog hierop aanbevolen, den regent aan te wijzen als plv.v. hoofd van plaatselijk bestuur, waardoor hij vanzelf de beschikking zal erlangen over de recherche. Waar in de buitengewesten de demang in sommige gevallen reeds optreedt als fd. magistraat, veronderstelde dit lid, dat tegen zijn voorstel geen bezwaren zouden bestaan.

Nog werden als bestrijdingsmiddelen genoemd het bevorderen van sport en het gratis houden van biocoopvoorstellingen in suikerindustrie-streken, terwijl door eenige leden in overweging werd gegeven Inlandsche communisten, op wie de exorbitante rechten worden toegepast, niet meer zooals in enkele gevallen heeft plaats gehad, te vergunnen naar Nederland of het buitenland te gaan, maar hen te interneeren. Een verblijf in Nederland leek dezen leden vooral hierom verkeerd, waar art. 110, 2de lid Regeeringsreglement hun de gelegenheid geeft, vanuit Nederland hun actie h.t.l. voort te zetten. Zij zouden gaarne vernemen of intrekking van bedoelde bepaling overwogen wordt dan wel op welke andere wijze de onbelemmerde invoer uit Nederland van geschriften met schadelijken inhoud wordt of alsnog zal worden tegengegaan (vergl. 1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 9).

Ten slotte gaven enkele leden als hun oordeel te kennen, dat althans in de buitengewesten beperkende bepalingen tegen de communistische propaganda moeten worden ingevoerd. Zij waren van meening, dat ten aanzien

Gevraagd wordt of het juist is dat in de laatste jaren van die bijzondere gunstige voorwaarden misbruik is gemaakt om ook wanneer geen of geen noemenswaardige diensten gepresteerd werden, die voordeelen te genieten en het verblijf buitenslands onnoodig te rekken. In verband daarmee zouden de hier aan het woord zijnde leden gaarne vernemen, of voor het toekennen van toelagen, reisvergoeding enz. aan de met een dergelijke opdracht belaste personen een algemeene regeling bestaat, dan wel of in elk afzonderlijk geval eene aparte regeling getroffen wordt; zoomede of dergelijke reizen en de daaraan te verbinden bijzondere voorwaarden te voren in overleg met het Hoofd van het kantoor van Reiswezen worden vastgesteld.

Gevraagd werd of het niet mogelijk zou zijn, dat de Regeering den Minister van Koloniën uitnodigt bij de Staten-Generaal aandrang uit te oefenen op een spoedige behandeling van het ontwerp-hoogovenbedrijf.

Gaarne zou men vernemen of de uitzending van den kolonel-hoofdaalmoezenier voor leger en vloot en van den kolonel- leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst geheel voor rekening van de Indische schatkist komt en op welke voorwaarden die uitzending zal geschieden (vergl. 1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. IX: st. 8, blz. 9; Afd. X: st. 8, blz. 3).

Een lid vestigde de aandacht op het geringe politieke inzicht der bevolking, dat o. m. blijkt uit het feit, dat een op Bali reeds bestaande vereeniging actie voerde voor het oprichten van een H. I. School aldaar in verband met vrees voor uitbreiding der zending.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 21sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 24 en 25 October 1924).

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Het communisme. Waar op den aard, den groei en den omvang van het communisme de voortdurende aandacht der Regeering gevestigd is, kan het Haar niet anders dan welkom zijn, dat ook de Volksraad over deze onderwerpen zijne gedachten heeft laten gaan.

Evenals verscheidene leden van het College is de Regeering van oordeel, dat de bedoelde geestesstrooming zich hier te lande onder tweërlei aspect vertoont. Tracht zij enerzijds van kennelijk buitenlandsch merk voorzien, niet of kwalijk begrepen economische theorieën te propageeren, anderzijds streeft zij er naar, ongeacht hare theorieën vat te krijgen op de volksbeweging hier te lande en deze zich met haar te doen vereenzelvigen. Beide verschijnselen vragen gelijkelijk de zorg der Regeering. Haar standpunt ten deze heeft Zij omstandig uiteengezet in hare, in April van dit jaar verschenen Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang, blz. 5 e. v. en 34 e. v.

Als bewijs, dat de Regeering oog heeft voor de uit het volk zelf opkomende tegenstroomingen, welke getuigen, dat de Inlander wel degelijk vatbaar is voor inzichten van opbouwende strekking, meent Zij te mogen herinneren aan de volgende woorden, namens Haar bij de behandeling van het Indisch begrooingsontwerp voor 1924 (Hand. Volksraad te gew. zitt. 1923, blz. 252/253) gesproken:

„Sedert jaren heeft het Nederlandsch gezag hier te lande zich met ernst gezet aan een opheffing der bevolking, aan hare opvoeding in de richting van meerdere vrijheid, de omzetting van den voogdij-staat in den rechtstaat. Deze richting is algemeen als de juiste aanvaard, zeker ook door het evengenoemde geachte lid dezer vergadering. Maar zij eischt voor haar welslagen, dat de Regeering de bevolking in al haar geledingen met vertrouwen tegemoet treedt, dat Zij, waar mogelijk, aan de Inlandsche beweging vrijheid laat; en dat ook, waar zich stroomingen voordoen, die de Regeering verkeerd acht, aan het maatschappelijk lichaam tijd en gelegenheid worde gelaten om zelf het tegengif voort te brengen. Eerst, waar zich acuut gevaar voor het algemeene welzijn voordoet, daar grijpt de Regeering in. Zeker, Mijnheer de Voorzitter, een zoodanige gedragslijn brengt zijn eigenaardige bezwaren mee. Zij vraagt van de Regeering en Hare organen veel zelfbeheersching, zij loopt gevaar bij sommige deelen der maatschappij, voor wie de vrijheid een nog onbegrepen goed is, te worden misverstaan en zij brengt risico's mede, als

„gevolg van het vertraagde Regeeringsingrijpen, die een consequent voorkomen van alle gevaar niet heeft. Alleen die risico's moeten worden aanvaard, omdat een consequent voorkomen zonder het minste perspectief is en in de maatschappij een spanning veroorzaakt, die tot explosie moet leiden. Daartegenover werkt het laten van vrijheid, voor zoover dit maar eenigszins mogelijk is, „opvoedend”.

In dit citaat zullen ook de leden, die de tot dusverre ter bestrijding van het kwaad getroffen maatregelen gaarne zouden zien uitgebreid, de principieele verklaring vinden van de houding der Regeering, die hoewel het gevaar geenszins onderschattend, Hare bestrijdingsmaatregelen in overeenstemming houdt met wat Zij op ieder gegeven tijdstip noodig acht. De hier bedoelde leden mogen zich overtuigd houden, dat de Regeering zeker niet minder dan zij, de beweging op den voet volgt, op de hoogte is van wat er omgaat, en tijdig Hare maatregelen neemt en zal blijven nemen.

De Regeering meent zich ontslagen te mogen achten van het leveren van bewijs, dat zij de door sommige leden aanbevolen indirecte bestrijdingsmiddelen: bevordering van economische welvaart, van rechtszekerheid en van volksoontwikkeling niet alleen met het woord maar ook met de daad behartigt. En mochten Haar als gevolg van op het 1ste Inlandsche economisch Congres genomen besluiten bepaalde verzoeken bereiken, dan zal Zij niet nalaten die in ernstige overweging te nemen.

Ook de directe bestrijdingsmiddelen worden, gelijk de feiten uitwijzen, door Haar niet verwaarloosd.

Van beide soorten middelen geldt echter — en de Regeering geeft zich daarvan ten volle rekenschap — dat Zij nooit in staat zullen zijn en ook nooit ten doel mogen hebben de evolutie der maatschappij tot stilstand te doen, noch ook de stroomingen in die maatschappij, die, ontevreden met de heerschende toestanden, op hervormingen aansturen, af te dammen. Het doel, dat de Regeering zich in dit opzicht stelt, kan en mag dan ook niet verder reiken, dan handhaving der rechtsorde en het daarvoor onmisbare krachtige Overheidsgezag. Leaders, die aan dezen eisch recht laten wedervaren, ondervinden bij hun optreden geenerlei belemmering.

Wat betreft het door eenige leden in overweging gegeven denkbeeld om een centraal lichaam tot bestrijding van het communisme in het leven te roepen, waarin de verschillende bronnen van inlichtingen samenvloeien, moet worden opgemerkt, dat dit centraal lichaam reeds bestaat

in den vorm der Regeering zelve. Haar bereiken uit zeer verschillende bronnen de gewenschte inlichtingen en juist deze veelzijdige voorlichting stelt Haar in staat, telkens met kennis van zaken de maatregelen te kiezen, welke toepassing op een gegeven oogenblik gewenscht is.

Dat in deze maatschappij een krachtig Inlandsch bestuur noodig is, is ook het oordeel der Regeering. Wel verre echter van de positie van dit bestuur te versterken, wordt daaraan afbreuk gedaan door eene critiek — waarop Zij overigens, als rakende Haar benoemingsrecht, niet ingaat — als in het afdeelvingsverslag op een regentsbenoeming is geleverd met zeer eenzijdige vooropstelling van een der kwaliteiten, welke in het hoofd van een regentschap gewenscht zijn.

De Regeering vertrouwt, dat onder de noodzakelijke bezuinigingsmaatregelen, door het in het oog houden van het juiste midden, de evengoemde positie niet zal lijden. Zij houdt zich echter voor gedetailleerde wenken in dit opzicht gaarne aanbevolen, gelijk Zij ook de aanbevolen wijziging in de organisatie der recherche in overweging zal nemen.

Het denkbeeld om den regent aan te wijzen als plv. hoofd van plaatselijk bestuur zal bij de verdere voorbereiding van de bestuurshervorming kunnen worden onderzocht.

Bevordering van sport vindt reeds van Overheidswege plaats. In hoeverre het gratis houden van biosecoopvoorstellingen in suikerstreken tot het bestrijden van het communisme nuttig zou kunnen zijn, is der Regeering niet aanstonds duidelijk. Gaarne zal Zij ook vernemen op grond van welke bepaling eenige leden Haar bevoegd achten het vertrek van een geïnterneerde naar het buitenland te beletten.

Intrekking van lid 2 van art. 110 R.R. is niet in overweging. De artikelen 155 en 161 van het Wetboek van Strafrecht stellen echter het verspreiden van geschriften met nader aangeduiden schadelijken inhoud, ongeacht hunne herkomst, strafbaar.

Dat in de buitengewesten speciale beperkende bepalingen tegen de communistische propaganda zouden worden vereischt, acht de Regeering door de feiten niet aangevoerd.

Blijkt uit het vorenstaande reeds, dat de Regeering van breidelingsmaatregelen tegen vrije meeningsuiting, voor zoover deze den hoogergestelden eisch eerbiedigt, wars is, gaarne geeft Zij nog de verzekering, dat een streven naar regeeringscontrôle op de wijze, waarop het Nederlandsch publiek door in Nederland verschijnende bladen over Indië wordt voorgelicht, Haar vreemd is. Het standpunt der hier aan het woord zijnde leden, dat de vrije meeningsuiting zoo min mogelijk beknot moet worden, is ook het Hare.

Zij acht het niet in 's Lands belang ruchtbaarheid te geven aan wat Haar inzake de communistische propaganda hier te lande bekend is.

De pensionneering van den onderwijzer Van Munster was een gevolg van zijne weigering om den van hem verlangden waarborg te geven, dat hij zich zou onderwerpen aan de eischen, welke de Regeering inzake politieke propaganda aan landsdienaren stelt.

§ 2. **Huwelijkswetgeving.** Op het door het comité ter verbetering van de huwelijkstoestanden bij de

Mohammedaansche Inlanders te Bandoeng tot de regeering gericht verzoek om een studiecommissie van deskundigen op het gebied van het Mohammedaansch recht in te stellen, ten einde de mogelijkheid van beperking van echtscheidingen en eenige andere punten te onderzoeken, zal de Regeering niet dan na ernstig beraad beslissen. Zij deelt het gevoelen van die leden, die in een dergelijke delicate interne godsdienstige aangelegenheid de grootste omzichtigheid van overheidswege geboden achten en betwijfelt of de tijd, zelfs voor het instellen van eene dergelijke studiecommissie, reeds angebroken is.

§ 3. **Bezuiniging en Ambtenaren.** Het is niet mogelijk op elk willekeurig tijdstip een overzicht te verschaffen van de resultaten, die tot dusver met de versoering van de personeelsbezetting van den burgerlijken dienst zijn bereikt. In welken omvang de vermindering van het aantal landsdienaren, welke bij alle diensten en bedrijven in den geheelen archipel werd en wordt nagestreefd, heeft doorgewerkt en hoe de financiële gevolgen zijn van de vele maatregelen van algemeenen aard of van incidenteele beteekenis die daarvoor zijn getroffen, kan opnieuw blijken wanneer, in verband met de opstelling van de ontwerp-begrooting voor het jaar 1926, de personeele bezetting voor elk onderdeel van de landshuishouding zal worden nagegaan en de voor personeele uitgaven benodigde bedragen in aansluiting daaraan zullen worden berekend.

Het uitgesproken oordeel, dat in de aanvullingsbegroting weer tal van nieuwe, niet altijd hoogst noodzakelijke, functies zouden voorkomen, welke niet nader zijn aangeduid, wordt door de Regeering niet gedeeld, terwijl Harerzijds ontkend wordt dat ten aanzien van de ambtelijke organisatie en daarvoor te brengen financiële offers mag worden gesproken van „met den dag meer onhoudbaar wordende toestanden”.

De Regeering stelt er voorts prijs op, met verwijzing naar Hare vroegere mededeelingen in gelijken zin (1e Gew. Zitting 1923, Ond. I — Afd. I: st. 8, blz. 3) te verklaren, dat er geen sprake van is, dat door de hoofden van departementen, diensten en bedrijven in het algemeen niet voldoende medewerking zou worden verleend bij het streven naar een zoo sober mogelijke personeelsbezetting. Verscheidene mogelijkheden tot samenvoeging van inspecties zijn en worden op hunne uitvoerbaarheid onderzocht, doch niet zelden bleken daarbij samenvoegingen, die oogenschijnlijk voor de hand lagen, op reële bezwaren te moeten afstuiten. Overigens maakt de noodzakelijke verscherping van het toezicht op het geheele geldelijke en materieel beheer, noemenswaardige verzwakking van het inspecteerend personeel veelal onmogelijk.

De door sommige leden aangevoerde omstandigheden, waardoor het behoud van een financieel evenwicht in de landshuishouding nog tal van jaren een zeer moeilijke taak zal blijven en waarbij o. m. de uitgaven voor de vloot, de pensioenslasten en het verloop van de voor rente en aflossing op te brengen bedragen in herinnering werden gebracht, versterken de Regeering in Haar overtuiging dat voortdurend met den meesten ernst moet worden omgezien naar middelen om elke gestelde taak met een minimum aan personeel en een zoo laag mogelijk bedrag aan uitgaven daarvoor te volbrengen. De voortdurende aandrang om — ondanks de onvermijdelijke accessen voor tal van uit-

gaafposten — voor elke begrootingsafdeeling en zoo mogelijk ook voor iedere onderafdeeling, tot lagere eindcijfers voor het totaal der uitgaven te komen, plaatst elken departements-, dienst- of bedrijfschef voor de noodzakelijkheid, de hem toevertrouwde belangen aan den zoeven bedoelden eisch te toetsen en het komt der Regeering noch noodig, noch doelmatig voor, een uitgebreid onderzoek naar den stand van zaken op dit gebied in te stellen. Zoodanig onderzoek zou stellig niet door de Bezuinigingscommissie kunnen worden verricht, omdat het zich tot elken dienst en tot elke plaats in Indië zou moeten uitstrekken.

De moeilijkheden, die naar zich laat aanzien, bij de samenstelling der ontwerp-begroting voor 1926 overwonnen zullen moeten worden en waarvan de omvang nog niet kan worden voorzien, gaven der Regeering aanleiding, voorshands geen uitvoering te geven aan Haar voornemen de Bezuinigingscommissie op te heffen, alhoewel de werkwijze dezer commissie in verband met de instelling der Generale Thesaurie eene verandering moet ondergaan.

Zooveel mogelijk worden pensioensgerechtigden door op wachtgeld gestelde landsdienaren vervangen, maar een vervanging van alle pensioensgerechtigden door op wachtgeld gestelde landsdienaren, is niet uitvoerbaar; eene omwrichting van landsdiensten moet worden voorkomen en grove onbillijkheden moeten worden vermeden.

Na een uitgebreid onderzoek van het ingewikkeld vraagstuk, welke normen voor een gedwongen pensioenneering kunnen worden gesteld, heeft de Bezuinigingscommissie terzake een regeling voorgesteld, welke thans bij de Regeering in overweging is.

Ten aanzien van nog in Gouvernementsdienst zijnde gepensioneerden heeft de Regeering zich op het standpunt geplaatst, dat geen termen aanwezig zijn om gepensioneerden, die een pensioen van f 1200 of minder 's jaars genieten, voor wachtgelders te doen plaats maken. Voor zoover nog gepensioneerden met hogere pensioenen in 's Landsdienst worden gehandhaafd, ligt daaraan in den regel eene objectieve onvervangbaarheid ten grondslag. Ten slotte kan nog medegedeeld worden, dat de Regeering zich nominatieve opgaven heeft doen voorleggen van alle in den dienst gehandhaafde gepensioneerden met een hooger pensioen dan f 1200 's jaars, op grond waarvan nauwkeurig wordt nagegaan of de betrokkenen om dringende redenen in 's Lands dienst behouden moeten blijven of niet.

Het is der Regeering niet bekend, dat aan de voorschriften omtrent de herplaatsing van wachtgelders niet de hand wordt gehouden, doch wel is Haar bij herhaling gebleken dat het niet altijd mogelijk is voor de bezetting van bepaalde betrekkingen geschikte gegadigden onder de op wachtgeld zijnde landsdienaren te vinden.

De vraag welk standpunt tegenover de afvloeiing van vrouwelijke krachten, die geen gezinsverzorgsters zijn, moet worden ingenomen, is nog in onderzoek. Wel is reeds gebleken, dat bij de oplossing daarvan geen groote belangen zijn betrokken, omdat ten aanzien van de functies welke door vrouwelijke ambtenaren worden vervuld, in vele gevallen vervanging door mannelijke krachten onmogelijk of ongewenscht is.

De meening, dat tegenover frauduleuse handelingen met reisdeclaraties niet met voldoende gestrengheid wordt opgetreden is niet gegrond. In het in het afdelingsverslag bedoeld geval waren de aard van de begane fout en de omstandigheden, waaronder deze voorviel zoodanig, dat

geen termen aanwezig waren om den belanghebbende een eervol ontslag te onthouden. De vraag, of verscherping van de op de declaratiestaten gestelde verklaring van den declarant gewenscht is, zal nader onder oogen worden gezien.

Er bestaat geen regeling waardoor zgn. gereclasserdeerden spoediger voor promotie in aanmerking kunnen komen dan andere, in gelijke betrekkingen werkzame ambtenaren. Alhoewel het geval of de gevallen waarop enkele leden het oog hebben, der Regeering niet bekend zijn, meent Zij nochtans daarvoor wel eene verklaring te kunnen geven. Dikwijls zullen personen, die na met den strafrechter in aanraking te zijn geweest, weer tijdelijk in 's Lands dienst worden opgenomen, in een betrekking worden geplaatst of een bezoldiging ontvangen, die in verhouding tot hun capaciteiten zeer laag of gering zijn. Blijken zij gedurende eenigen tijd na hunne plaatsing in elk opzicht te voldoen, dan zal hun positie of bezoldiging spoedig in een wanverhouding tot hun prestatie komen en het is niet onaannemelijk dat zij bij goede plichtsvervulling betrekkelijk spoedig ongeveer tot het peil waarop zij eenmaal stonden, zullen terugkomen, hetgeen dan den schijn kan wekken, dat een spoediger bevordering hun deel werd.

Het zou tegen elk begrip van recht en billijkheid indruischen, personen waaraan uit een oogpunt van reclasseering eenmaal een terugkeer in den Landsdienst is toegestaan — zij het dat daaraan op grond van hun anteceden ten geruimen tijd een tijdelijk karakter wordt toegekend — weder te ontslaan op grond van het feit, dat tegenover latere gevallen een andere gedragslijn wordt gevolgd.

Indien ambtenaren, die met benoemingsbevoegdheden zijn bekleed, zonder voldoende onderzoek overgegaan zijn tot de aanstelling van personen, die zich aan Landsgelden hebben vergrepen en in deze fout terugvallen — kunnen zij afgezien van de administratieve behandeling hunner nalatigheid — op grond van artikel 82 van de Indische Comptabiliteitswet voor de daardoor berokkende schade aansprakelijk worden gesteld.

Alvorens Hare houding tegenover die landsdienaren, die retourcommissies hebben aangenomen, definitief te kunnen bepalen, dient de Regeering eene rechterlijke uitspraak in hoogste instantie over twee ambtenaren, die van een dergelijk vergrijp zijn beschuldigd, af te wachten. De bedoelde uitspraak kan dezer dagen worden tegemoet gezien.

Voor wat het georganiseerd overleg bij den S.S. en P.T.T. dienst betreft, moge worden verwezen naar de daaraan door den Regeeringsgemachtigde voor Gouvernementsbedrijven op 14 Juli jl. gewijde rede (Handd. Volksr. 1e gew. zitt. 1924 blz. 1001 e.v.).

Ten aanzien van de vraag, of uit het rapport van de commissie voor den rechtstoestand van de ambtenaren nog andere voorstellen dan dat inzake uitkeering van een maand salaris aan de weduwen van overleden landsdienaren zijn gelicht, kan worden medegedeeld dat de regeling van het beroep en van hetgeen daarmee verband houdt (zooals de discipline straffen) voor afzonderlijke overweging in aanmerking zijn gebracht, evenals het denkbeeld om de gelegenheid te openen tot verleening van voorschotten aan weduwen en weezen van ambtenaren in vasten dienst.

§ 4. Verschillende opmerkingen. De uitkomsten over 1924 van de bedrijven, monopolies en producten zijn voorzoover thans bekend, zoodanig geweest, dat de

namens de Regeering uitgesproken verwachtingen voor 1925 ongewijzigd gehandhaafd kunnen blijven.

Voor de samenstelling van uitvoeringsvoorschriften voor de nieuwe wet op de staatsinrichting is reeds eenige voorbereidende arbeid verricht. Vruuchtbaar werk zal op dit gebied eventueel eerst kunnen worden geleverd, nadat de Tweede Kamer zich over bedoeld wetsontwerp zal hebben uitgesproken.

Met waardeering werd kennis genomen van de door sommige leden betuigde instemming met de verwezenlijking in de aanhangige aanvullingsbegrooting van een tweetal voorstellen der verkavelingscommissie.

Er is geen aanleiding om het kantoor voor Inlandsche Zaken een andere plaats in de begrooting te doen innemen dan thans het geval is.

De meening van verschillende leden, dat het vraagstuk van de medezeggenschap van het gouvernement in het gemengde Kali-konto-bedrijf nog niet nader tot zijn oplossing is gekomen, berust niet op goede gronden. Inderdaad hebben de onderhandelingen met de A.N.I.E.M. vertraging ondervonden door de ziekte van den vertegenwoordiger dier maatschappij, doch het stadium, waarin zij sedert zijn gekomen, wettigt de verwachting, dat overeenstemming ten aanzien van evenbedoeld hoofdpunt, weldra zal zijn bereikt.

Gevoelig voor de door eenige leden uitgesproken erkentelijkheid voor de opheffing van de beperking van het vergaderrecht in het gewest Djokjakarta en de hoofdplaats Solo, moet de Regeering tot Haar leedwezen verklaren, dat de nog in vollen gang zijnde agrarische hervorming de opheffing van bedoelde beperking buiten laatsgenoemde hoofdplaats nog niet toelaat.

De instructies betreffende het optreden van politie en bestuur op politieke vergaderingen zijn grootendeels van vertrouwelijke aard, zoodat er bezwaar tegen bestaat deze ter kennis van den Volksraad te brengen.

In verband met het door enkele leden uitgesproken oordeel, dat opdrachten tot het maken van studiereizen of reizen voor dienstbelang naar het buitenland op te ruime schaal worden verstrekt, kan worden medegedeeld, dat daarin juist in de laatste jaren belangrijke beperking is aangebracht. Een algemeene regeling voor de daaraan verbonden voorwaarden, het toekennen van toelagen, reis-

vergoeding enz. aan de met een dergelijke opdracht belaste personen bestaat niet. Op de daaraan te verbinden bijzondere voorwaarden is in meerdere gevallen het hoofd van het kantoor van het Reiswezen gehoord. Nagegaan zal worden, of zulks in den vervolge niet in alle zoodanige gevallen zal kunnen geschieden.

Met de behandeling van het ontwerpvet op het hoogovenbedrijf wordt gewacht op den afloop van met de belanghebbenden te voeren eindbesprekingen.

Ten aanzien van de uitzending van den Kolonel-hoofdaalmoezenier voor leger en vloot en van den kolonel-leger en vlootpredikant in algemeenen dienst kunnen nog geen nadere mededeelingen worden gedaan.

Voor de vervanging van het Volksraadlid, den heer Soejadi, als gemeente-veearts te Magelang gedurende de zittingen van den Volksraad is een bevredigende regeling getroffen.

In verband met het stadium, waarin de algemeene salarisregeling zich bevindt, kon omtrent de vraag of gelden voor een bezoldigingskantoor zouden moeten worden uitgetrokken, nog geen beslissing worden genomen.

Aanvulling Afdeelingsverslag, algemeene beschouwingen (Ond. I — Afd. I: stuk 1, blz. 4, § 4: verschillende opmerkingen.

Naar aanleiding van de door de gemeente Magelang aan het Volksraadslid Soejadi gestelde voorwaarde dat deze heer tijdens zijne afwezigheid ter bijwoning van de zitting van den Volksraad, op eigen kosten in zijn vervanging als gemeentearts zal voorzien, wordt gevraagd of het niet op den weg der Regeering ligt, dergelijke lasten voor Haar rekening te nemen.

Enkele leden hadden gaarne gezien, dat op deze aanvullingsbegrooting reeds gelden waren uitgetrokken voor de instelling van een bezoldigingskantoor.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. I — STUKKEN 3—6.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIES.

Stuk 3. Motie, voorgesteld door den heer Kiës.

Ingediend 29 October 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat het kantoor voor Inlandsche zaken, [zoolang de Regeering het bestaan daarvan nog noodig oordeelt,] een behoorlijke open plaats moet innemen op de begrotingsrekening,

noodigt de Regeering uit dat kantoor van Afd. V, departement van Onderwijs en Eeredienst, over te brengen naar Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, in een afzonderlijke onderafdeeling.

Deze motie is in de vergadering van 6 November 1924, nadat eerst de tusschen [] geplaatste woorden waren geschrapt, i n g e t r o k k e n.

Stuk 4. Motie, voorgesteld door den heer Soeroso.

Ingediend 29 October 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat de deelname van de niet-georganiseerden bij de S. S. en P. T. T.-diensten aan het georganiseerd overleg ongewenscht is,

noodigt de Regeering uit de niet-georganiseerden uit te schakelen van het georganiseerd overleg.

Deze motie is in de vergadering van 6 November 1924 a a n g e h o u d e n.

Stuk 5. Motie, voorgesteld door den heer Aay.

Ingediend 6 November 1924.

De Volksraad,
overwegende dat luidens de verklaring der Regeering de op een vaste toelage boven hun pensioen tewerkgestelde

gewezen landsdienaren, die den 50-jarigen leeftijd hebben overschreden en wier jaarlijksch inkomen uit pensioen en pensioentoeslag meer bedraagt dan f 1500 en die betrekkingen bekleeden, waarvoor geen speciale bekwaamheden worden vereischt, op korten termijn voor ontheffing van hun werkzaamheden in aanmerking moeten worden gebracht;

van oordeel dat op genoemden leeftijd de gezinszorgen veelal nog groot zijn en dat een jaarlijksch inkomen uit pensioen en pensioenstoeslag van f 1500 in dezen tijd te gering moet worden geacht, om als basis voor den te treffen maatregel te dienen;

noodigt de Regeering uit, bedoeld bedrag voor gezinshoofden nader te willen vaststellen op f 2400 's jaars en den gestelden leeftijd met 5 jaren te verlengen.

Deze motie is in de vergadering van 6 November 1924 verworpen, nadat in de 3de alinea de woorden „voor gezinshoofden” waren ingevoegd.

Stuk 6. Motie, voorgesteld door den heer Ten Berge.

Ingediend 6 November 1924.

De Volksraad,
overwegende, dat de communistische actie beoogt ondermijning van het gezag en omverwerping der maatschappelijke orde,

van oordeel, dat in deze propaganda nimmer de jeugd mag worden betrokken onder het mom van schoolonderwijs,

dringt er bij de Regeering op aan, maatregelen te nemen, waardoor het oprichten en in stand houden van scholen, die klaarblijkelijk beoogen het bestaande gezag en de maatschappelijke orde te ondermijnen, onmogelijk wordt gemaakt,

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 6 November 1924 a a n g e n o m e n.

No. 10-1-177

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. II — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Onderafdeeling 207. Personeel van de landgerechten. Bezoldigingen, enz. (— f 960).

Gebleken is, dat bij elk der landgerechten te Tegal (Pekalongan), Kendal (Semarang), Toeban (Rembang), Gresik, Madjakarta (Soerabaja), Pamekasan, Bangkalan (Madoera) en Sragen (Soerakarta) kan worden volstaan met één oppasser, in verband waarmede het ten behoeve van elk dier rechtbanken in dienst gestelde aantal oppassers, thans bedragende twee, is vastgesteld op één.

Onderafdeeling 212. Verdere uitgaven van het rechtswezen.

Onderdeel d. Uitrusting voor justitiebedienden (— f 4 000).

Op grond van de gemiddelde jaarlijksche behoefte aan kleeding- en verdere uitrustingstukken voor justitieoppassers, bureauoppassers enz. kan nevenvermelde uitgaafpost met f 4 000 worden verminderd.

Onderafdeeling 221. Personeel van het Gevangeniswezen.

Onderdeel g. Bezoldigingen en toelagen van het administratief, bewakings- en verplegingspersoneel bij de gevangnissen en dwangarbeidersverblijven, enz. (+ f 840).

Aangezien er niet op gerekend kan worden, dat op den duur voor het geven van lessen in de stenografie in de Centrale gevangenis voor Europeanen te Semarang, welk tot dusver zonder eenige belooning verstrekt onderricht blijkt de afgenomen examens zeer goede resultaten heeft gehad, zich steeds iemand belangeloos beschikbaar zal blijven stellen, terwijl dit onderricht toch zeer ten goede komt aan de reclasseering der veroordeelden en aan het opwekken van den studiezin onder de gevangenen, wordt het noodig geacht voor eene belooning van dit onderricht fondsen toe staan, waartoe eene verhooging van den onderwerpenlijken post met f 70 's maands of f 840 's jaars voldoende wordt geacht.

Onderafdeeling 222. Verdere uitgaven van het Gevangeniswezen.

Onderdeel i. Verrekening met het Departement der Burgerlijke Openbare Werken voor vernieuwing en nieuwe werken (+ f 50 000).

De voorgestelde wijziging van nevenvermelden post houdt onmiddellijk verband met het voorstel tot verhoging van het krediet, uitgetrokken voor den bouw van gevangnissen (onderafdeeling 706, onderdeel c der uitgaven in Indië en No. 720 der middelen in Indië).

Onderafdeeling 230. Personeel van het Kantoor van Arbeid en den dienst der Arbeidsinspectie.

Bezoldigingen, enz. (+ f 7 800).

Voor een vlotte afdoening van zaken op het bureau van den Chef der Arbeidsinspectie voor de Buitengewesten is het noodig over een referendaris te kunnen beschikken, daar anders, gelijk voorheen geschiedde, daartoe een inspecteur van den arbeid aan het inspecteerend werk zoude moeten worden onttrokken.

De praktijk heeft uitgewezen, dat zonder zoodanige hulp de Chef der Arbeidsinspectie te zeer met werk overladen wordt.

Tegenover deze personeelsuitbreiding staat een inkrimping der formatie met een der twee te Batavia bescheider Wervingscommissarissen, zoodat de meerdere uitgaaf, berekend in casu naar het maximumsalaris van genoemde functionarissen, bedraagt $f\ 700$ minus $f\ 550 = f\ 150$'s maands of $f\ 1\ 800$'s jaars.

Almede ter verzekering van den goeden gang van zaken bij de Arbeidsinspectie voor de Buitengewesten is het onvermijdelijk gebleken het aantal Adjunct-Inspecteurs met één uit te breiden.

De hieruit voortvloeiende uitgaaf bedraagt $f\ 6\ 000$, zoodat nevenvermelde onderafdeeling in totaal eene vermeerdering met $f\ 1\ 800 + f\ 6\ 000 = f\ 7\ 800$'s jaars ondergaat.

Onderafdeeling 231 B. Overbrenging van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid (Memorie).

Deze post is ingelascht in verband met het door de Bestuursverkavelingscommissie t. a. v. den dienst van het Stoomwezen gedaan voorstel, waarmede de Indische Regering Zich heeft vereenigd, zoodat het toezicht op de veiligheid in fabrieken en werkplaatsen, w. o. de beproeving van stoomketels, voortaan onder het Departement van Justitie zal ressorteeren en alsdan uiteraard onder het Kantoor van Arbeid, aan het Hoofd waarvan de Overheidsbemoeyenis met de betrekkingen tusschen werkgevers en werknemers is opgedragen.

De naam van den dienst zal worden gewijzigd in dien van het Veiligheidstoezicht.

Voorzoover ten laste van dezen nieuwen memoriepost uitgaven worden geboekt, zal uiteraard geen gebruik worden gemaakt van de terzake reeds op de VIIde afdeeling (Burgerlijke Openbare Werken) der hoofdbegrooting voor 1925 uitgetrokken bedragen.

Onderafdeeling 237A. Personeel van het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom ($f\ 32\ 240$).

Nevenvermelde posten zijn overgenomen van de VIe begrotingsafdeeling.

Onderafdeeling 237B. Verdere uitgaven van het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom ($f\ 8\ 900$).

Overeenkomstig het denkbeeld der Verkavelingscommissie wordt het wenschelijk geacht het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom naar het departement van Justitie over te brengen, aangezien het een instelling betreft tot verzekering van burgerlijke rechten en als zoodanig meer eigenaardig tot de taak van dit departement moet worden gerekend.

Met de leiding van het betrokken kantoor was tot dusverre naast zijn eigenlijke werkzaamheden belast een administrateur (jurist) van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, welke combinatie tot voor eenige jaren niet tot ernstige moeilijkheden leidde.

Echter zijn in de laatste jaren aan den eenen kant de werkzaamheden van het hulpbureau zoodanig toegenomen en is aan den anderen kant het op het departement door een juridische kracht te verrichten werk van dien omvang geworden, dat verdere samenvoeging van beide functies, ook afgezien van den overgang van het kantoor naar een ander departement, niet langer mogelijk zou zijn.

Waar aan geen van de leidende, op het Departement van Justitie werkzame, ambtenaren de leiding ook der werkzaamheden van dit kantoor kan worden opgedragen en evenmin fondsen beschikbaar zijn, waaruit de bezoldiging van een afzonderlijk ambtenaar zou kunnen worden bestreden, is thans bij den overgang naar het departement van Justitie gerekend op de indienststelling van een leider voor gemeld kantoor met den titel van Hoofd van het Kantoor voor den industrieelen eigendom, over wiens bezoldiging de salariscommissie wordt gehoord.

In afwachting daarvan is thans bij de aanvullingsbegrooting van 1925 voorloopig gerekend op een uitgaaf van *f* 800 's maands.

Bij de sedert eenige jaren sterk gestegen en nog steeds groeiende belangstelling in octrooiwezen en merkenbescherming bij de belanghebbenden kan een octrooiregistratie niet langer worden ontbeerd. Ook aan registratie der rechtspraak van den Octrooiraad en der jurisprudentie in merkenzaken bestaat dringend behoefte.

Voor het opzetten en bijhouden dezer registratie is een adjunct-commies noodig. Met deze overbrenging zullen derhalve — echter niet in dadelijk verband — meerdere uitgaven gemoeid zijn, welke voorshands verwacht worden het bedrag van *f* 9 600 + *f* 1 080 = *f* 10 680 te zullen belooopen.

Het ligt in de bedoeling een en ander reeds dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel in te voeren na de voorloopige vaststelling van het ontwerp der aanvullingsbegrooting voor 1925 en de tot standkoming van het Koninklijk besluit betreffende de bestuursverkaveling.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der Middelen.

No. 205. Hetgeen den Lande aankomt uit de opbrengst der Wees- en Boedelkamers (+ *f* 150 000).

Ingevolge art. 20 van de Huishoudelijke regeling en het Dienstreglement voor de Wees- en Boedelkamers, vastgesteld bij Gouvernementsbesluit van 30 Maart 1903 No. 14 (Bijblad No. 5849), wordt door de Weeskamers in de maand Januari van elk jaar in 's Lands kas gestort, hetgeen zij over het afgelopen jaar aan beheerloon en leges hebben ontvangen. Deze regeling, afwijkende van de bij de meeste administratiën gebruikelijke, is weinig bevorderlijk voor het algemeen toezicht op het verloop van 's Lands inkomsten.

Met het oog hierop is voorgesteld in den vervolge de aan de Weeskamers toegevallen beheerloon en leges maandelijks te doen storten en wel telkens in den loop van de tweede maand volgende op die, gedurende welke de beheerloon en leges zijn ontvangen.

De eerste maandelijksche storting zal betreffen de over October 1924 loopende beheerloon en leges.

Ingevolge deze nieuwe stortingsregeling valt voor het dienstjaar 1925 te rekenen op de beheerloon en leges te ontvangen over de maanden November en December 1924 en over de eerste tien maanden van 1925. De ontvangsten over deze maanden zullen, naar te verwachten is, berusten op het voorgestelde nieuwe „Tarief van belooningen voor de Weeskamers in Nederlandsch-Indië”, dat wel vóór of niterlijk op 1 November 1924 in werking zal treden. De meerdere opbrengst als gevolg van dit tarief is geraamd op *f* 300 000.

Zoodoende zal in het dienstjaar 1925 *f* 300 000 meer worden gestort.

Aangezien bij de ontwerp-begrooting voor 1925 sedert — uitgaande van de oude (jaarlijksche) stortingswijze — slechts gerekend is op een meerdere bate van *f* 150 000, moet thans het middel alsnog nader met eenzelfde bedrag worden verhoogd.

No. 211 A. Ontvangsten verband houdende met de overbrenging van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid (Memorie).

Dit middel onder Afdeeling II houdt verband met den overgang van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid in den loop van 1925.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 231 B.

No. 214 A. Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrielen eigendom (*f* 25 000).

Nevenvermelde post is overgenomen van de Vide begrotingsafdeeling.

In der Sitzung vom 12. März 1887...

Bij de noten... groote belangstelling in het onderzoek...

7. Het opstellen... met het oog op de...

De... van de...

Houdwijze van de...

Mededeeling in...

Vanwege... van de...

Vanwege... van de... (130000)

De... van de...

Om... van de...

De... van de...

De... van de...

De... van de...

De... van de...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. II — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Algemeene opmerkingen.

Andermaal werd de aandacht van de Regeering gevestigd op de zeer langdurige preventieve hechtenis, welke sommige personen hebben te ondergaan. Gedacht werd o.a. aan een zekere Wongsodiardjo in Solo, die na 1 jaar preventieve hechtenis door den landraad van rechtsvervolgving werd ontslagen.

Met het oog op het groote maatschappelijke belang, dat gelegen is in de bevordering van het rechts-, politie- en gevangeniswezen, welke met elkaar in onverbreekelijk verband staan, sprak een lid den wensch uit, dat de Regeering — in verband met de aanhangige reorganisatie der politie — thans er toe zal overgaan het geheele politiewezen onder te brengen bij het departement van Justitie.

De aandacht werd gevestigd op den zeer langzamen gang van de inheemsche rechtspraak op Bali. Verschillende malen komt het voor, dat men jaren op een vonnis moet wachten. Gevraagd werd, of de Regeering in dezen toestand geen verbetering zou kunnen brengen, bijv. door een ambtenaar, speciaal voor rechtszaken ter beschikking te stellen van den resident.

Ook zou gaarne worden vernomen, of de Regeering het noodig acht, nu de schutterplicht in de Minahasa is opgeheven, om de bevoorrechting, die verbonden is aan de speciale positie der zoogenaamde „Inlandsche burgers" in dit gewest, alsnog te bestendigen.

Door enkele leden werd gevraagd, of de Regeering bereid is aan den Volksraad mededeeling te doen van de redenen welke geleid hebben tot het doen van huiszoeking bij eenige te goeder naam en faam bekend staande Chineesche ingezetenen te Pekalongan, een waarvan nog kort te voren benoemd werd tot luitenant der Chineezen.

Gevraagd werd welke houding de Regeering aanneemt tegenover het in het 15 September j.l. tot Haar gericht rekest van een aantal niet voor het notarisexamen geslaagde personen kenbaar gemaakte verlangen om de gelegenheid te openen tot het tweemaal 's jaars houden van het notaris-examen.

Door een der leden werd aangedrongen op wijziging van het tarief van getuigengelden bij de landraden in de buitengewesten in dien zin, dat de vergoeding voor klein transport van 5 cent per paal komt te vervallen.

Acht de Regeering — zoo werd gevraagd — geen termen aanwezig een onderzoek in te stellen naar de juistheid van het voorkomende in het Soerabajasch Handelsblad van 17 dezer onder het hoofd „Raadselachtige overplaatsing", inzake conflicten tussehen rechterlijke en bestuursambtenaren?

Gaarne zou worden vernomen of de Regeering bereid is — zulks naar aanleiding van de in Nederland plaats gehad hebbende ongelukken — bepalingen te treffen inzake het vervoer met autobussen, o.m. voor wat betreft de inrichting der wagens, het aantal plaatsen enz. Enkele leden hoopten, dat het rijden met aanhangwagens door vrachtauto's enz., hetgeen voor derden zeer veel gevaar oplevert en bovendien de wegen in hooge mate schaadt, mede aan banden zal worden gelegd.

De aandacht werd gevestigd op een artikel in het „Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië" van 20 October j.l., betrekking hebbend op import van onzedelijke prenten. Gevraagd werd of naar aanleiding daarvan bijzondere wettelijke maatregelen in overweging zijn.

De wijziging bij Staatsblad 1924 No. 329 betreffende artikel 58 van de faillissementsverordening — waarbij bepaald is dat o.m. de hypotheecaire schuldeischer de opbrengst in haar geheel moet uitkeeren ten behoeve van bevoorrechte schuldeischers, dus ook voor belasting-schuld — heeft volgens enkele leden vèrstreckende maatschappelijke nadeelige gevolgen. Men is — zeer terecht — huiverig geworden om op huizen en gronden hypotheek te verleenen en daardoor worden de prijzen dier bezittingen aanmerkelijk gedrukt. Zij drongen mitsdien aan op wijziging dier bepaling, althans in dien zin dat de uitkeering slechts behoeft te geschieden tot het bedrag van de bevoorrechte schuld; daardoor zal voorkomen worden, dat geheel noodeloos belangrijke bedragen zonder vergoeding van rente bij de Weeskamer moeten worden gestort.

De wenschelijkheid werd betoogd, om in verband met de verminderde subsidie aan gestichten van liefdadigheid, een grooter aandeel van de inkomsten uit het houden van loterijen ten bate van die stichtingen te brengen.

Gevraagd werd, wanneer de invoering van het geunificeerd Burgerlijk Wetboek kan worden tegemoet gezien (1ste gew. zitt., Ond. I — Afd. II: st. 7).

Inlichtingen werden verzocht naar aanleiding van een artikel in het Soerabajasch Handelsblad van 18 Oct. jl. „Een

tijdelijke maatregel" waarin wordt gezegd, dat ten g... van en gedurende de Jaarmarkt op last van den landrechter 150 landloopers werden opgesloten.

Gevraagd werd in welk stadium de invoering van den burgerlijken stand voor de Chineezzen in de buitengewesten verkeert en of plannen voor de invoering van een burgerlijken stand voor de Inlanders op Java bij de Regeering in overweging zijn.

Gewezen werd op de omslachtigheid bij eischen van reconventie in de civiele procedure voor het districtsgerecht in de Minahasa, wanneer de daarvoor door een Europeaan of Vreemde Oosterling gedaagde Inlander in hetzelfde proces een tegeneisch tegen den oorspronkelijken eischer instelt, in welk geval de zaak dan niet kan worden afgedaan door het districtsgerecht, doch naar den Residentie-rechter moet worden verwezen.

De aandacht van de Regeering wordt gevestigd op een artikel in De Banier van 10 en van 17 October over „Huwelijken en echtscheidingen van Inlandsche Christenen op Java". Gevraagd werd of de Regeering bereid is maatregelen te nemen, waardoor aan de daarin beschreven bezwaren zal worden tegemoet gekomen.

Met het oog op de omstandigheid, dat het hoogste studie jaar van de rechtsschool eenige Europeesche leerlingen telt, werd op een spoedige regeling van hunne vooruitzichten aangedrongen.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 207. Landgerechten. De vraag werd gesteld of er uitzicht op bestaat, dat het aantal landrechters spoedig zal worden uitgebreid, althans op de oude sterkte worden gebracht.

Een lid achtte het wenschelijk, dat van departementswege door het bijeenroepen van samenkomsten, dan wel door de aandacht te vestigen op bijzondere artikelen in pers en periodiek, eenige leiding wordt gegeven aan de voorzitters van landraden en aan de landrechters voor het leeren kennen der psyche van de verschillende bevolkingsgroepen. Op deze wijze zou wellicht eenigermate tegemoet kunnen gekomen worden aan de tekortkomingen in de opleiding op dit gebied.

Enkele leden keurden het af, dat bij ontstentenis van den landrechter de controleur als plaatsvervanger optreedt, somtijds een jong ambtenaar, zonder voldoende kennis van taal en volk. Dit is eveneens het geval ten aanzien van overwijzing van strafzaken bij ontstentenis van den assistent-resident. H.i. zou in beide gevallen de regent als plaatsvervanger behooren te fungeeren.

Door een der leden werd er op aangedrongen om voor die landgerechten, waar het hoofd van plaatselijk bestuur als voorzitter optreedt, geen gelden voor oppassers uit te trekken, waar de te verrichten werkzaamheden z. i. zeer wel kunnen geschieden door de aan genoemde bestuursambtenaren als zoodanig ter beschikking staande oppassers.

Onderafdeeling 221. Personeel van het gevangeniswezen. Wenschte een der leden eerst dan fondsen ter belooning van het stenografie-onderricht aan Europeesche gevangenen te zien toegestaan, wanneer gebleken zal zijn, dat niet langer op een zich belangeloos beschikbaar stellende onderwijskracht kan worden gerekend, anderen verklaarden zich zonder voorbehoud tegen dergelijke uitgaven. Naar hunne meening zijn stenografielessen geenszins als een eerste vereischte te beschouwen en zouden de daarvoor uitgetrokken gelden beter aan ander onderricht kunnen worden besteed.

Onderafdeeling 222. Verdere uitgaven van het Gevangeniswezen. De toelichting bij dezen post gegeven werd onvoldoende geacht. Gaarne zou men meer gespecificeerd vernemen, waarvoor het bedrag van f 50 000 benodigd is.

Onderafdeeling 230. Personeel van het Kantoor van Arbeid en de Arbeidsinspectie. Gevraagd werd of het juist is, dat op het Kantoor van Arbeid een gehuwde vrouwelijke jurist is tewerkgesteld, wier arbeid hoofdzakelijk bestaat uit het verzamelen en rangschikken van krantenknipsels. Gaarne zou men vernemen welk personeel thans op dit kantoor werkt; of in stede van met een referendaris niet met een bureau-ambtenaar van lageren rang kan worden volstaan; en op grond van welke overweging een wervingscommissaris kan worden gemist.

Ook werd gevraagd, welke standplaats zal worden aangewezen aan den nieuw te benoemen adjunct-inspecteur, bedoeld in de 4e alinea van de toelichting.

Gevraagd werd of voor de betrekking van adjunct-inspecteur geen ander personen in aanmerking komen dan reserve-officieren. De benoeming van twee reserveluitenants deed de hier aan het woord zijnde leden vragen of deze personen wellicht door vroegeren omgang met arbeiders in het bijzonder voor die functie geschikt worden geacht.

Er werd op aangedrongen bij de aanneming van adjunct-inspecteurs niet slechts te letten op de in de dagbladen verschenen oproeping gestelde vereischten, doch mede op eventueel op sociaal-economisch gebied verkregen ervaring.

Gevraagd werd of door het Kantoor van Arbeid reeds een onderzoek is ingesteld naar den arbeid van vrouwen en kinderen in de opiumfabriek en bij den zoutaanmaak op Madoera, en zoo ja, tot welke resultaten dit geleid heeft.

Naar aanleiding van het in de dagbladen verschenen communiqué inzake de inspectiereis van het Hoofd van het Kantoor van Arbeid, werd door enkele leden opgemerkt, dat de objectiviteit van het ingesteld onderzoek, waarvan de uitslag hun te gunstig voorkwam, niet anders dan geschaad kan zijn door de omstandigheid, dat bedoelde ambtenaar zich op zijn tocht liet vergezellen door den voorzitter der Malangsehe Landbouwvereniging, tevens commissaris van het Landbouwsyndicaat.

Gaarne zou worden vernomen of de Regeering reeds heeft overwogen of het mogelijk en wenschelijk is het kantoor voor sociale aangelegenheden over te brengen naar het Kantoor van Arbeid, en zoo ja, tot welk resultaat die overweging heeft geleid (vergl. 1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. VIII: st. 18, blz. 6).

Onderafdeeling 231B. Overbrenging toomwezen naar Kantoor van Arbeid. Deze overbrenging werd door eenige leden toegejuicht; zij zagen daarin een stap in de richting van een toekomstig departement van Arbeid.

Gevraagd werd, waarom het bedrag, uitgetrokken op de VIIde afdeeling der hoofdbegroting, terzake niet is overgebracht naar deze onderafdeeling.

Gaarne zou worden vernomen of het personeel voor het toezicht op de veiligheid van fabrieken en werkplaatsen ook openut wordt voor andere doeleinden dan tot dusver.

Onderafdeeling 237 A en B. Hulpkantoor voor den industrieelen eigendom. Waar op de hoofdbegroting van het departement van Justitie voor 1925 niet minder dan f 64.980 voor ambtenaren ter beschikking werd uitgetrokken, zou men alsnog gaarne ernstig overwogen zien of de functie van hoofd van het kantoor voor den industrieelen eigendom niet uit de bereids toegestane fondsen kan worden bestreden. Aangezien tot dusverre de leiding van dit kantoor naast zijn eigen werkzaamheden was opgedragen aan een admi-

nistrateur van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, zal toch moeilijk kunnen worden volgehouden, dat deze betrekking nu reeds den geheelen persoon opeischt. De noodig geachte adjunct-commies ware eveneens, zoo mogelijk althans, los te maken van het departementspersoneel.

Enkele leden, die zich principieel tegen elke uitbreiding van personeel wenschten te verzetten, verklaarden zich tegen den voorgestelden maatregel.

Naar aanleiding van de voorgenomen overbrenging van dit hulpkantoor naar het departement van Justitie zou men gaarne vernemen of het de bedoeling is dit kantoor daarna in de benedenstad, dus in het handelseentrum, gevestigd te doen blijven. Eene vestiging in het D. v. J. zou op practische overwegingen worden ontraden.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 21sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or a set of instructions.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. II — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 28 October 1924).

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Algemeene opmerkingen.

Het toezicht op den duur van de preventieve hechtenis heeft steeds de bijzondere aandacht van het Hoofdparket. De in het Afdeeliningsverslag genoemde persoon van Wongsodiardjo, ten rechte Hardjodiwongso, is op 31 October 1923 preventief gevangen gezet, daar hij verdacht werd betrokken te zijn in de bommenzaak te Solo, alsmede de hand te hebben gehad in brandstichtingen aldaar. Op 14 Maart 1924 werden van de zijde van het Hoofdparket inlichtingen gevraagd aan den Assistent-Resident van Solonopens den duur van de door Hardjodiwongso ondergane preventieve hechtenis, waarop ddo. 18 Maart d.a.v. de Assistent-Resident mededeelde dat de zaak van Hardjodiwongso een onderdeel vormde van de bekende bommenzaak, en nog niet vatbaar was voor afdoening. Op 26 Mei 1924 werden de stukken door den Assistent-Resident in handen gesteld van den Landraadvoorzitter; deze vond geen termen om de zaak naar den Landraad te verwijzen en heeft den verdachte op vrije voeten doen stellen bij beschikking van 30 Augustus jl., welke beschikking op den zelfden dag is ten uitvoer gelegd. Deze beschikking is evenwel niet door den Raad van Justitie te Semarang bekrachtigd, doch dit College heeft bij beschikking, ddo. 19 September 1924 de terechtstelling van Hardjodiwongso bevolen ter zake van twee brandstichtingen, met last tot zijne onmiddellijke inhechtenisstelling.

De vraag waar het politiewezen in zijn geheel behoorde te worden ondergebracht, heeft in vroeger tijd gedurende jaren een punt van ernstige overweging der opvolgende Regeeringen uitgemaakt; na ampele overweging is in 1919 beslist dat de leiding der geheele politie, voor zoover het niet de louter administratieve bemoeiingen betreft, het beste aan de zorgen van den Procureur-Generaal — ook in verband met het voorschrift van artikel 181 R. O. — kon worden toevertrouwd en de Regeering acht geen reden aanwezig om dit vraagstuk thans opnieuw in overweging te nemen.

Zooals reeds in de vergadering van 30 Juni jl. door den Regeeringsgemachtigde voor de afdeeling Justitie in antwoord op een betoog van den heer Tjokorde Soekawati werd medegedeeld, zal waarschijnlijk tegen het eind van dit of het begin van het volgend jaar een met het Balisch adatrecht bekend ambtenaar ter beschikking van den Resident van Bali worden gesteld; inmiddels zal de Regeering gaarne nader worden in kennis gesteld met concrete gevallen van vertraging in de eindbeslissing van adatrechtspraak-zaken als waarop in het Afdeeliningsverslag de aandacht werd gevestigd, opdat terzake met den Resident in overleg getreden kunne worden.

De vraag betreffende de bestending dan wel opheffing der bevoorrechte positie van de zoogenaamde „Inlandsche burgers" in de Minahasa, evenals die betreffende het nemen van maatregelen inzake het vervoer met autobussen zullen bij de IVe Afdeeling worden beantwoord.

De door enkele leden ter sprake gebrachte huiszoekingen te Pekalongan zijn gehouden naar aanleiding van een door eenige Europeesche firma's ingediende klacht, dat aan den boedel van een gefailleerden Chinees aldaar goederen waren onttrokken; bij deze klacht werd medegedeeld, dat het faillissement was aangevraagd door de gezamenlijke crediteuren o.m. op grond, dat uit het geringe cijfer van den goederenvoorraad was afgeleid, dat verduistering uit dien voorraad had plaats gehad, hetgeen door een Chineesche relatie van een dier firma's uitdrukkelijk bevestigd was. Daar bovendien de failliet op last van den Raad van Justitie in verzekerde bewaring was gesteld, achtte de Procureur-Generaal, wiens tusschenkomst ter zake werd ingeroepen, het wenschelijk de gerezen vermoedens tot klaarheid te brengen, waartoe een huiszoeking het eenige doeltreffende middel was; deze verrichting werd opgedragen aan den Assistent-Resident, in tegenwoordigheid van een der substituut Officieren van Justitie te Semarang.

Het rekest van een aantal niet voor het notaris-examen geslaagde personen, strekkende om de gelegenheid te erlangen, tweemaal per jaar dat examen af te leggen, is thans bij de commissie die dit jaar met het afnemen van

het grootnotaris-examen belast is geweest, ter adviseering aanhangig.

Intrekking der vergoeding voor klein transport van 5 cent per paal aan getuigen bij de landraden, zou niet zonder een nieuwe regeling ten aanzien van de vervoerkosten anders dan met spoor, tram of schip, kunnen plaats hebben; de financiële gevolgen van een dergelijken maatregel zouden niet geringer, eerder bezwarender worden dan die verbonden aan de huidige regeling, welke consequentie bij den huidige stand van 's Lands geldmiddelen niet kan worden aanvaard.

Een algemeene regel of gewoonte, zooals de correspondent van het Soerabajasch Handelsblad in het nummer van 17 dezer veronderstelt, dat ingeval van conflicten tusschen het binnenlandsch bestuur en de rechterlijke macht, altijd de rechterlijke macht zou moeten wijken, bestaat niet. Het bijzonder geval in dat artikel besproken, heeft, na onderzoek der omstandigheden, geleid tot overplaatsing van den daarbij betrokken rechterlijken ambtenaar, zonder dat daarin toepassing van eenigen regel of voortzetting van eenige gewoonte is te zien. Met die overplaatsing is geenerlei strafmaatregel bedoeld.

Het artikel in het „Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië" van 20 October j.l., betrekking hebbend op import van onzedelijke prenten heeft de volle aandacht van het Parket van den Procureur-Generaal. Reeds vroeger zijn door den Procureur-Generaal op ruime schaal maatregelen genomen tot tijdige inbeslagneming van dergelijke prenten; nieuwe wettelijke maatregelen zijn niet in overweging.

De regeling in Staatsblad 1924 No. 329 is voorafgegaan door die in de Staatsbladen Nos. 44 en 283 van 1923 waarbij de superpreferentie van belangschulden is beperkt tot na het ontstaan dier schulden gevestigde hypotheeken en de wijze is geregeld, waarop vóór het verleen van een hypotheek zekerheid kan worden verkregen, dat geen van te voren ontstane belastingschuld de waarborg van de hypotheek in gevaar zal kunnen brengen. Naar het oordeel der Regeering behoeven met het oog op deze laatste bepalingen geldschietters niet huiveriger te zijn dan voorheen, om gelden op hypotheek te verstrekken.

Een wijziging in dien zin, dat de schuldeischer de opbrengst van het hypotheecaire verbonden goed niet steeds in haar geheel zal behoeven uit te keeren, zal worden overwogen.

De wijze van verdeling der opbrengsten van de loterijen is reeds in de Memorie van Antwoord betreffende het Afdeelingsverslag nopens de begroting voor het dienstjaar 1925 (Hoofdstuk II der middelen onderafdeeling 213) toegelicht en nader door den Regeeringsgemachtigde besproken in de vergadering van den Volksraad van den 30sten Juni j.l. (pag. 556 van de Handelingen).

Omtrent het tijdstip van de invoering van het zoogenaamd geunificeerde Burgerlijk Wetboek kan vooralsnog niets worden medegedeeld.

Omtrent het artikel in het Soerabajasch Handelsblad van 18 October 1924, derde blad, tweede bladzijde, derde kolom, kan worden medegedeeld, dat, blijkens sedert van den

asistent-resident te Soerabaja ontvangen inlichtingen, inderdaad de daarin bedoelde landloopers in de nabijheid van het jaarmarkterrein zijn aangehouden en voor den landrechter gebracht, die deze lieden wegens landlooperij elk met drie weken hechtenis heeft gestraft. Van opsluiting bij wijze van politie maatregel is geen sprake geweest zoodat de mededeeling in bedoeld entrefilet, als zoude er geen enkel op de wet gebaseerd motief zijn geweest om de zwervers in 't gevang te houden, onjuist is.

De wettelijke maatregelen voor de invoering van den burgerlijken stand voor de Chineezen in de buitengewesten vereischt, zijn ontworpen en de verdere voorbereidende maatregelen alle genomen. Die invoering kan dan ook eerlang worden verwacht.

Een reglement op het houden van registers van geboorten en overlijden voor eenige groepen der Inlandsche bevolking op Java en Madoera werd afgekondigd in Staatsblad 1920 No. 751. De invoering moet, om de daaraan verbonden uitgaven, wachten op de verbetering der financiële vooruitzichten van den Lande; op de loopende begroting zijn voor de invoering memorieposten uitgetrokken. (Onderafdeeling 219 en 220).

Niet-Inlanders die als eischers voor het districtsgerecht in de Minahassa optreden, kunnen geen anderen zijn dan Vreemde Oosterlingen met uitzondering daarenboven van Chineezen; Europeanen en Chineezen kunnen geen verdelingen tegen Inlanders bij het districtsgerecht instellen. Overigens is in het Inlandsch reglement en de overeenkomstige bepalingen der rechtsreglementen voor de Buitengewesten het instituut der „reconventie" bij deze gerechten niet bekend.

Waar het artikel van Dr. B. J. Esser over „Huwelijken en echtscheidingen van Inlandsche Christenen op Java", waarvoor de aandacht der Regeering wordt gevraagd, in het nummer van de Banier van 17 October nog niet was beëindigd, heeft de Regeering zich nog geen afgerond oordeel kunnen vormen omtrent de noodzakelijkheid, maatregelen te treffen naar aanleiding van de daarin voorgebrachte bezwaren. Het artikel heeft echter de aandacht der Regeering.

De overweging eener regeling der vooruitzichten van de Europeesche (en Chineesche) leerlingen der rechtsschool zal worden bespoedigd.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 207. Landgerechten. De stand van 's Lands geldmiddelen laat voorshands nog niet toe, weder terug te komen op den maatregel om bij een aantal landgerechten de rechtspraak aan de plaatselijke bestuursambtenaren op te dragen.

De vraag of op eenigerlei wijze, — hetzij in den zin zooals geschetst werd door het lid dat in de tweede alinea van het tot onderafdeeling 207 betrekkelijk deel van het Afdeelingsverslag aan het woord was, dan wel in anderen zin — aan tekortkomingen in de opleiding van landrechters e.a. ten aanzien van de kennis der volks-psyche zou kunnen worden tegemoet gekomen, is onderworpen aan het oordeel van het Hooggerechtshof, hetwelk met het toezicht op de rechters en de rechtsbedeeling is belast (artikel 157 R. O.)

De plaatsvervangende in het landrechtersambt bij ontstentenis van den landrechter is voor elke plaats naar de omstandigheden geregeld geworden; in het algemeen ontmoet het geen bezwaren, dat in vele gevallen de controleurs ter plaatse, die toch ook als bestuursambtenaren voldoende kennis van land en volk moeten hebben, als plaatsvervangende landrechter optreden. Naast of in plaats van de controleurs, wordt echter ook wel aan andere ambtenaren de plaatsvervangende toevertrouwd; in beginsel zou er bij de Regeering tegen de opdracht op deze wijze ook aan een Regent geen bezwaar bestaan hebben, wanneer de betrokken Resident en die Regent zelf daartoe geadviseerd hadden.

Bij meerdere landgerechten, alwaar het hoofd van plaatselijk bestuur als landrechter optreedt, is dientengevolge reeds een oppasser kunnen worden uitgezuid. Opzettelijk zal thans worden nagegaan in hoever dit nog bij andere dergelijke gerechten zal kunnen geschieden.

Onderafdeeling 221. Personeel van het Gevangeniswezen. Indien bij de begroting niet tijdig fondsen voor het geven van stenografie-onderwijs werden toegestaan, zoude zeker te eeniger tijd dit onderwijs gestaakt moeten worden. Zulks ware naar het oordeel der Regeering zeer te betreuren, aangezien juist ontslagen veroordeelden, die het kortschrift — waarvan de kennis hoe langer hoe meer voor kantoorbetrekkingen gevorderd wordt — meester zijn, veel gemakkelijker aan eene betrekking geholpen kunnen worden dan zij, die deze bekwaamheid missen. Daarenboven gevoelen de gevangenen zich zeer tot dit vak aangetrokken.

Onderafdeeling 222. Verdere uitgaven van het Gevangeniswezen. Zoals in de Memorie van Toelichting bij de VIIe begrotingsafdeeling (onderafdeeling 706 onderdeel c) is bekend gesteld, moet het verhoogde bouwcrediet van f 50 000 in hoofdzaak dienen voor herbouw en verbetering van kleine gevangnissen in de Buitengewesten, welke periodiek voor herstel en vernieuwing in aanmerking komen. In den loop van het jaar is gebleken dat in de aldus te vernieuwen kleine gevangnissen op eenige meerdere plaatsruimte gerekend zal moeten worden, dan aanvankelijk noodzakelijk geoordeeld was; deze eenigszins uitgebreide gevangenisbouw maakt de voorgestelde verhooging van de bouwfondsen noodzakelijk.

Onderafd. 320. Personeel van het Kantoor van Arbeid en de Arbeidsinspectie. Inderdaad is op het Kantoor van Arbeid een gehuwde vrouwelijke jurist te werk gesteld, zij het tijdelijk en op eene bezoldiging van slechts f 250.— 's maands; het is echter minder juist dat haar arbeid hoofdzakelijk bestaat uit het verzamelen en rangschikken van krantenuitknipsels, daar zij naast gewoon bureauwerk (zoals bijv. het werk voortvloeiende uit het agentschap der Rijksverzekeringbank) belast is met het opmaken der drie persoverzichten — nl. van de dagbladen, van de organen der vakverenigingen en van die der ambtenaarsbonden — welke maandelijks aan de Regeering en verschillende Regeeringsorganen worden aangeboden (Volksraadst. 1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. II, stuk 7, blz. 9 kolom 2). Door haar moet bovendien het werk worden gedaan dat door den vroeger mede op het Kantoor bescheiden ambtenaar ter beschikking werd ver-

richt. Behalve door deze ambtenaresse wordt het Hoofd van het Kantoor alleen bijgestaan door een administrateur.

De in het Afdeelingsverslag vermelde referendaris is bestemd voor het hoofdbureau der Arbeidsinspectie; met een ambtenaar van lagere rang zou niet kunnen worden volstaan daar deze ambtenaar ten volle op de hoogte moet zijn van de koelie- en wervingsordonnanties, zoomede de praktijk harer toepassing, en de techniek der inspecties; zooals de memorie van toelichting deed uitkomen werd dan ook dit werk vroeger door een daartoe op het hoofdbureau bescheiden arbeidsinspecteur verricht, hetgeen echter de eischen van den inspectiedienst niet langer vergunnen; de wervingsemissaris kan worden gemist in verband met de verminderde emigratie van koelies vergeleken met vroeger jaren.

Aan den nieuwen adjunct-inspecteur zal Tebing-Tinggi (hoofdplaats van de afdeeling Padang Bedagei in het gewest Oostkust van Sumatra) als standplaats worden aangewezen.

Dat twee reserveofficieren tot adjunct-inspecteur zijn benoemd, vindt o.m. zijn verklaring in de eischen der afvloeiing van deze categorie van landsdienaren. Echter kunnen in beginsel andere personen evengoed in aanmerking komen; bij de in het Verslag bedoelde gevallen van benoeming hadden bijzondere persoonlijke kwaliteiten en de vooropleiding der benoemden — juridische en notarieële studien — den doorslag gegeven.

Op verkregen ervaring op sociaal-economisch gebied wordt bij de aanneming van adjunct-inspecteurs voor de buitengewesten steeds mede gelet, doch wegens het zeer speciale karakter van hun werk moet goed begrip van wetsvoorschriften en tactvol optreden in de allereerste plaats worden verlangd.

Reeds het vorige jaar werd een onderzoek ingesteld naar de arbeidstoestanden in de opiumfabriek. Van in verband met hunnen leeftijd overmatigen arbeid van kinderen is daarbij niet gebleken. Wel bleek een enkel onderdeel van dit bedrijf uit veiligheidsoogpunt voor verbetering vatbaar; dit punt, verband houdende met het toezicht op de veiligheid in fabrieken en werkplaatsen, viel tot dusver echter buiten de bevoegdheden van het Kantoor van Arbeid. Met betrekking tot den arbeid van vrouwen bij den zoutaanmaak op Madoera werden van den betrokken Resident reeds eenige gegevens ontvangen; een onderzoek wacht op het terzake van den Directeur van Gouvernementsbedrijven gevraagd advies.

Het bericht in de dagbladen over het bezoek van het Hoofd van het Kantoor van Arbeid aan eenige ondernemingen in Malang en Kediri was niet, ook niet indirect, van dien hoofdamtenaar afkomstig en gaf diens bevindingen ook niet juist weer. Het onderzoek was wel degelijk objectief, daar de saamgebrachte gegevens uit de loon- en betalingsstaten, welke de administrateurs voor hem openlegden, werden geput. Overigens was van een inspectie der betrokken ondernemingen geen sprake, zoodat tegen aanvaarding der voorkomendheid van den Voorzitter der Malangsche Landbouwvereniging, die Mr. Vreede op diens tournee van bijna drie weken gedurende drie dagen vergezelde, om hem op de bezochte ondernemingen te introduceeren, geen enkel bezwaar kon bestaan.

Wat het overbrengen van het Kantoor voor sociale aangelegenheden naar het Kantoor van Arbeid betreft, moge worden verwezen naar het terzake onlangs door den Regeerings-gemachtigde voor Gouvernementsbedrijven opgemerkte (1ste gew. zitting 1924 Hand. blz. 996).

Onderafd. 231 B. Overbrenging Stoomwezen naar Kantoor van Arbeid. Aangezien het juiste tijdstip der overbrenging van den dienst van het Stoomwezen naar het Kantoor van Arbeid nog niet vaststaat, zal met de overbrenging van de desbetreffende begrootings-credieten van de VIIde naar de IIde Afdeling eerst rekening kunnen worden gehouden bij de z.g. regularisatievoorstellen. In verband hiermede is deze affectatiepost voorloopig voor memorie opgebracht.

De vraag of het personeel van het Stoomwezen thans ook benut wordt voor andere doeleinden dat tot dusver, wordt ontkennend beantwoord.

Onderafd. 237 A en B. Hulpkantoor voor den Industrieelen Eigendom. Zooals in de memorie van toelichting tot deze onderafdeeling reeds schriftelijk werd betoogd, laten de fondsen van het Departement van Justitie thans niet de minste speling meer om daaruit de bezoldigingen van ambtenaren van dit nieuw daaraan toe te voegen kantoor te bestrijden, terwijl het evenmin mogelijk is om de belangrijke en quantitatief geenszins geringe werkzaamheden aan het kantoor verbonden, te verdeelen over de ambtenaren van het Departement, die na de bezuiniging der laatste jaren, reeds hun huidige werk nauwelijks meer kunnen bijhouden. Dat ook door van de overbrenging van het Hulpbureau naar het Departement van Justitie geheel af te

zien geen ambtenaar zou kunnen worden uitgespaard, werd ter zelfder plaatse reeds aangetoond. De Regeering ziet daarom geen reden om van den maatregel af te zien.

Ten aanzien van de vraag in welk gebouw het Kantoor van den Industrieelen Eigendom zal worden ondergebracht is door de Regeering nog geen definitieve beslissing genomen kunnen worden. Intusschen komt het Haar voor dat tegenover de bezwaren welke tegen een overbrenging van het Kantoor van Batavia naar Weltevreden wellicht kunnen worden aangevoerd, ook groote voordeelen voor den gang van den dienst en uit versoberingsoogpunt verbonden zijn aan een zoo ver mogelijk voortgezette concentratie van de verschillende onder één Departement ressorteerende diensten in, dan wel in de onmiddellijke nabijheid van zulk een Departement.

Aanvulling van het Afdelingsverslag (stuk 2).

Door eenige leden werd gevraagd, of de Regeering in het in het belang der wet gewezen cassatie-arrest van het Hooggerechtshof dd. 2 Februari 1923 in verband met de terzake door de vereeniging Narpowandowo reeds in 1915 tot den toenmaligen resident van Soerakarta gerichte verzoeken geen aanleiding vindt om een aanvang te maken met de h. i. urgente wijziging van Staatsblad 1903 No. 8 en van het Koninklijk besluit van 1867 No. 10 betreffende de berechting van verwanten en hooge ambtenaren der vorsten van Solo en Djokja.

VOLKSRAAD
TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. II — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 201A. Uitgaven ten behoeve van het Kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie.

Onderdeel a. Opleiding van candidaat-ambtenaren voor het kadaster en daarmee in verband staande uitgaven (Memorie).

Onderdeel b. Aanschaffing en uitzending van instrumenten en andere benodigdheden voor den dienst van het kadaster (Memorie).

De posten zijn ingelascht om dadelijk na de nevenbedoelde overbrenging daarop te kunnen boeken de uitgaven voor opleiding van candidaat-ambtenaren voor het kadaster en voor de aanschaffing en uitzending van instrumenten enz. voor dien dienst.

Bij de z.g. regularisatie-voorstellen voor den dienst van 1925 zullen nader de juiste kredieten worden aangevraagd; de onder de IVde begrootingsafdeeling ter bestrijding van de onderwerpelijke uitgaven uitgetrokken fondsen zullen uiteraard na de overbrenging van den dienst verder onbenut blijven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 209. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken.

Bezoldigingen enz. (+ f 1560).

Hoofdstuk II der uitgaven.

De bij de ordonnantie van 12 April 1923 (Staatsblad No. 166) te Soengaipeoeh ingestelde rapat, welke ressort zich uitstrekt over de onderafdeeling Kerintji der afdeeling Painan van de residentie Sumatra's Westkust, heeft wegens het geringe aantal justiciabelen van den Gouvernementsrechter in genoemde onderafdeeling te weinig zaken te berechten dan dat haar instandhouding zou zijn te verdedigen.

De rapat te Balaiselasa echter heeft daarentegen een betrekkelijk groot aantal zaken te berechten. Deze rapat wordt voorgezeten door den Assistent-Resident van Painan. Aangezien evengenoemde bestuursambtenaar te veel tijd aan rapatwerkzaamheden moet besteden ten koste van zijn bestuurswerk, waardoor achterstand in de afdoening van zaken niet kan worden vermeden, wordt het wenschelijk geacht de rapat te Balaiselasa op te heffen.

In de rechtspraak in de onderafdeelingen Kerintji en Balaiselasa kan dan worden voorzien door deze onderafdeelingen aan het rechtsgebied van den landraad te Padang toe te voegen.

De onderwerpelijke maatregel maakt het ambt van djaksa en van Mohamedaansch adviseur bij elk der bedoelde rapats overbodig.

Bij de landraden te Padang e.a. zal echter een ondervoorzitter moeten worden indienstgesteld wegens uitbreiding van het rechtsgebied dier rechtbanken.

Het ligt in de bedoeling om v.z.n. met toepassing van artikel 10 der Indische Comptabiliteitswet tot het treffen van bovenbedoelde maatregelen over te gaan, zoodra de Volksraad zich met deze voorstellen heeft vereenigd en het ontwerp der aanvullingsbegrooting voor 1925 voorloopig is vastgesteld.

Onderafdeeling 237C. Uitgaven voor het kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie.

Onderdeel a. Personeel van het kadaster (Memorie).

Onderdeel b. Personeel van den opleidingsleergang van het kadaster (Memorie).

Onderdeel c. Verdere uitgaven voor het kadaster (Memorie).

Nevenvermelde posten zijn onder de IIde afdeeling ingelascht ten einde na de door de bestuursverkavelingscommissie voorgestelde onderbrenging van den dienst van het Kadaster bij het Departement van Justitie, waarmede de Regeering zich heeft kunnen vereenigen, daarop al dadelijk de onderwerpelijke uitgaven voor het Kadaster te kunnen boeken.

Uiteraard zal alsdan geen gebruik meer worden gemaakt van de onder de IVde begrootingsafdeeling (onderafdeelingen 452, 453 en 454) uitgetrokken bedragen.

Voor de nevenvermelde posten zullen bij de z.g. regularisatie-voorstellen de noodige kredieten worden aangevraagd.

Onderafdeeling 240A. Verrekening met het Departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de Algemeene pakhuizen (Memorie).

Onderafdeeling 240B. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar het departement behorende instellingen (f 10 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 976C der IXe begrootingsafdeeling.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 214B. Ontvangsten van het kadaster na de onderbrenging van dezen dienst bij het Departement van Justitie (Memorie).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 237C.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. II — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD (nota van wijzigingen).
(ontvangen 8 December 1924).

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 209. Personeel Inlandsche en inheemsche rechtbanken. Naar aanleiding van het medegedeelde in de 3e alinea werd gevraagd, hoe de verbinding is van Korintji met Padang, hoeveel dagreizen die afstand bedraagt en of het niet mogelijk is geweest voor die onderafdeeling een landraad aan te wijzen, die dichterbij ligt.

Onderafdeeling 240 B. Vervoer van goederen. Door enkele leden werd gevraagd of het administratief niet practischer zou geweest zijn, alle vervoerkosten evenals vroeger op te brengen bij het departement, waaronder de pakhuizen ressorteeren.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

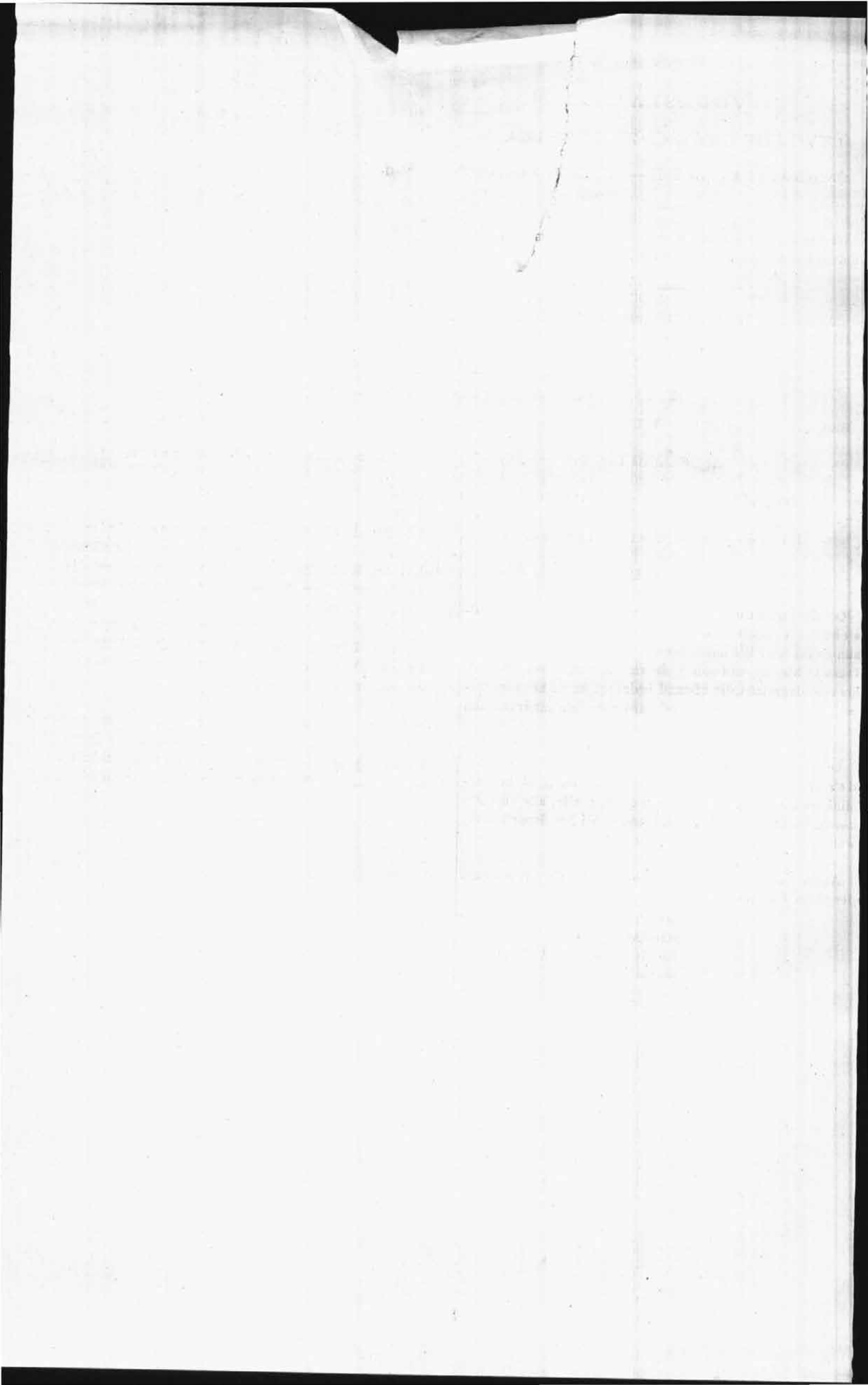
Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 209. Personeel Inlandsche en Inheemsche rechtbanken. De afstand tusschen het Korintjische en Padang bedraagt twee dagreizen; de verbinding is een zeer gemakkelijke, hetgeen juist o.m. de reden is geweest om de justiciabelen uit het Korintjische, die tevoren moesten terechtstaan voor den Landraad te Djambi, welke plaats van uit Korintji veel minder gemakkelijk te bereiken is, in het vervolg te doen ressorteeren onder dien van Padang.

Onderafdeeling 240 B. Vervoer van goederen. De vraag betreffende het opbrengen van de vervoerkosten bij het departement, waaronder de pakhuizen ressorteeren zal beantwoording vinden bij de IXe afdeeling.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Algemeen overzicht.

Na de voorloopige vaststelling bij de Gouvernementsbesluiten van 15 Juli 1924 Nos. 1 tot en met 4 toonde de ontwerp-begrooting voor 1925 de volgende saldi:

gewone dienst	voordeelig	f	181 507
buitengewone dienst	nadeelig		36 911 416
dienst der vlootuitbreiding	nadeelig		3 390 227

geheele dienst nadeelig f 40 120 136

Blijkens ontvangen mededeeling zal in het ministerieel ontwerp dezer begrooting gerekend worden op een verhooging van het aandeel in de winst van de naamlooze vennootschap „Gemeenschappelijke Mijnbouw-Maatschappij Billiton” (No. 802 der Middelen in Nederland) met f 2 500 000, terwijl tevens het voorstel tot heffing van een uitvoerrecht van caoutchoue, niet deel uitmakende het product van ondernemingen tot den geregelden aanplant van caoutchoue leverende gewassen, waarvan de opbrengst op f 500 000 wordt geschat, in dat ontwerp zal worden opgenomen.

Daardoor zal, afgezien van eventueele andere — hier te lande nog niet bekende — wijzigingen, de hoofdbegrooting voor den gewonen dienst een voordeelig saldo van f 3 181 507 toonen.

De voorliggende ontwerp aanvullingsbegrooting toont de volgende eindcijfers voor den geheelen dienst:

Middelen in Nederland	—
Middelen in Indië	(meer) f 1 049 930
Uitgaven in Nederland	(„) 3 575 000
Uitgaven in Indië	(minder) 29 537
Totaal vermeerdering van het nadeelig saldo	
der hoofdbegrooting	2 495 533
geheele dienst	nadeelig f 39 615 669
gewone dienst	voordeelig 685 974
buitengewone dienst	nadeelig 36 911 416
vlootuitbreiding	nadeelig 3 390 227

Bij nota van wijzigingen zal alsnog gerekend worden op eene tegemoetkoming boven den verminderden accrestoe-

slag aan enkele locale ressorten, waarvoor ten hoogste f 200 000 beschikbaar gesteld zal worden.

Voorts zal daarbij voorgesteld worden f 41 000 toe te staan voor de verrichting van meetwerkzaamheden in de residenties Sumatra's Westkust en Tapiannoeli in het belang van een juister en aanslag in de inkomstenbelasting. In de derde plaats zal bij die nota gerekend worden op een wijziging van het goederengeld voor de havens Belawan en Manado, waardoor het eindcijfer der begrooting eenigszins kan worden beïnvloed.

Indien de aanvullingsbegrooting overeenkomstig het bovenstaande tot stand komt, zal derhalve de gewone dienst een overschot van f 444 974 toonen, terwijl de buitengewone dienst en de dienst der vlootuitbreiding met de evengenoemde nadeelige saldi zullen afsluiten.

In aansluiting aan hetgeen omtrent het denkbeeld tot invoering van eene belasting van buitengewone winsten is medegedeeld in de memoriën van toelichting en van antwoord inzake de hoofdbegrooting voor 1925 (gedrukte stukken Volksraad eerste gewone zitting 1924, Onderwerp I — Afd. III — stuk 1, blz. 17, en stuk 8, bladzijde 7) zoomede aan hetgeen is te kennen gegeven bij de daarop gevolgde mondelinge behandeling van deze aangelegenheid en de daarop betrekking hebbende moties (o. m. Handelingen van den 2den Juli 1924, bladz. 626), kan nader worden medegedeeld, dat dit denkbeeld met voortvarendheid in studie genomen en thans bij de Regeering in overweging is.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 304. Indienststelling ten behoeve van 's Lands kas te Pekalongan van een kassier (+ f 600).

Door den steeds toenemenden omvang der werkzaamheden bij 's Lands kas te Pekalongan is het noodzakelijk gebleken de personeelsbezetting bij die kas uit te breiden met één kassier op de voor die betrekking vastgestelde aanvangsbezoldiging en verdere wettige voordeelen.

In verband met de urgentie van den maatregel is terzake een tijdelijke voorziening getroffen.

De maatregel zal een gemiddelde jaarlijksche vermeerdering der uitgaven van f 960 met zich brengen (voor 1925 f 600).

Intrekking der betrekking van venduschrijver bij 's Lands kas en vendukantoor te Ternate (— f 600).

De stand der werkzaamheden bij 's Lands kas en vendukantoor te Ternate (Amboina) heeft het mogelijk gemaakt de betrekking van venduschrijver bij dat kantoor op eene bezoldiging van f 30 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen, elke van f 10 's maands, in te trekken.

De maatregel zal een gemiddelde jaarlijksche vermindering der uitgaven van f 480 (voor 1925 f 600) met zich brengen.

Onderafdeeling 307, a. Personeel voor de Generale Thesaurie (+ f 8 400).

Bij de opmaking van de ontwerp-begrooting voor 1925 is bij de personeele uitgaven voor de Generale Thesaurie verzuimd te rekenen op het aanvangstraktement van het hoofd van de Afdeeling Financiële Statistiek (f 8 400), ofschoon voor 1924 daarop wel is gerekend. Deze vergissing, welke is ontstaan, doordat aan bedoeld hoofd aanvankelijk tevens arbeid voor de verdere voorbereiding der werkzaamheden der Generale Thesaurie werd opgedragen, wordt thans hersteld, daar het niet in de bedoeling heeft gelegen beide functies blijvend te vereenigen.

Onderafdeeling 308A. Reorganisatie van de afdelingen Comptabiliteit van de gewestelijke kantoren op Java (+ f 60 400).

De herziening van de reorganisatie van de gewestelijke Comptabiliteitskantoren is bij de terzake door den Bezuinigingsdienst ingestelde onderzoekingen dringend noodig gebleken. De leiders en het overige personeel van bedoelde kantoren bleken in het algemeen niet opgewassen tegen de taak, welke daar valt te vervullen.

Bij wijze van proef is te Semarang reeds begonnen met een verbetering van die organisatie, welke onder leiding van een ambtenaar der Generale Thesaurie plaats heeft. Het ligt in de bedoeling dat in 1925 de gewestelijke Comptabiliteitskantoren te Soerabaja en te Bandoeng aan de beurt komen, waartoe de beschikking moet worden verkregen over 2 ambtenaren van gelijken rang als de ambtenaar der Generale Thesaurie, die thans te Semarang werkzaam is, wiens plaats bij de Thesaurie bovendien vervuld moet worden.

Afgezien daarvan, zal ook het personeel moeten worden uitgebreid en zal, nadat de bevoegdheidseischen zijn herzien een vaste personeelsformatie en bezoldigingsregeling voor klerken en adjunct-commiezen overeenkomstig die voor de departementen moeten worden ingevoerd, terwijl de hoofden der gereorganiseerde comptabiliteitsafdelingen (hoofdcommiezen) vervangen zullen moeten worden door ambtenaren van hooger rang.

Hiermee dienen verder gepaard te gaan materiele voorzieningen als de aanschaffing van kantoormeubilair, schrijfen en telmachines, enz.

Verder zullen een drietal cursussen zijn op te richten, nl. te Semarang, Bandoeng en Soerabaja voor vakkundig onderwijs voor de verschillende takken der financieele administratie, daar zonder deugdelijke opleiding van het lagere personeel der bovenbedoelde kantoren geen afdoende verbetering van het werk is te verwachten.

In verband met de urgentie der voorgenomen reorganisaties zal een gedeelte der voorgenomen maatregelen met ingang van Januari 1925 zijn beslag moeten krijgen.

Onderafdeeling 317, a. Vermindering van personeel bij het hoofdkantoor van den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen (— f 40 755).

De overgang van de onderafdeeling Statistiek van het hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen naar het op te richten centraal kantoor voor de statistiek (zie afdeling VI, departement van Landbouw, Nijverheid en Handel) zal voor genoemd hoofdkantoor in 1925 eene mindere uitgave aan aanvangsbezoldigingen en regelmatige bezoldigingsverhoogingen meebrengen van f 40 755.

Betreffende den dienst op de tolkantoren (onderdeel c) kunnen ter zake thans bezwaarlijk cijfers gegeven worden. Het ligt in het voornemen het nieuwe werk, verbonden aan de samenstelling van het grondmateriaal voor de handelsstatistiek en de heffing van het statistiekrecht zooveel mogelijk zonder uitbreiding van personeel bij die kantoren te doen verrichten en slechts op de plaatsen, waar dit in de praktijk niet mogelijk mocht blijken, geleidelijk tot versterking van personeel over te gaan.

Het is derhalve niet uitgesloten, dat in den loop van 1925 c. q. van volgende jaren nog enkele voorzieningen van personeelen aard noodig zullen blijken, in welke gevallen alsdan eene tijdelijke voorziening zal worden getroffen.

Onderafdeeling 329. Personeel van den gouvernements-accountantsdienst.

Onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen (+ f 8 400).

Middel 327. Vergoeding aan het departement van Financiën van de kosten (c. q. met inbegrip van verhoogin-

Het is gewenscht gebleken twee adjuncten van den gouvernements-accountantsdienst ter beschikking te stellen van de Residenten van Jogjakarta en Soerakarta ten einde werkzaam te zijn in het belang van de Zelfbesturen in de genoemde residenties.

gen), verbonden aan de indienststelling van personeel behoeve van andere departementen, zelfbesturen of particuliere lichamen.

Onderdeel *a*¹. Inlassching van een nieuw onderdeel: gouvernements-accountantsdienst (*f* 9 660).

In verband daarmee wordt voorgesteld het aantal adjunct-gouvernements-accountants te vermeerderen met twee op de daartoe staande inkomsten. Het bedrag der bezoldiging en de verdere wettige voordeelen, vermeerderd met de gebruikelijke 15 ten honderd voor verloven, pensioenen, enz., alsmede de kosten wegens tegemoetkoming voor reis- en verblijfkosten zullen vanwege het betrokken Zelfbestuur maandelijks in 's Lands kas gestort worden.

Ter zake wordt eene tijdelijke voorziening getroffen.

In de omschrijving van het middel is het woord „zelfbesturen” ingelascht.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 306, *e*. Statistiekrecht (+ *f* 750 000).

Bij de begroting voor 1925 (hoofdstuk II der middelen, afdeling III, No. 306, *e*, is gerekend op eene zuivere bate uit het in te voeren Statistiekrecht van *f* 3 000 000, zijnde het verschil tusschen de geraamde ontvangsten van *f* 3 750 000 en de geraamde uitgaven van *f* 750 000.

Aangezien bij deze aanvullende begroting onder de VIDE begrotingsafdeeling voor de samenstelling van eene verbeterde handelsstatistiek de noodige fondsen zijn uitgetrokken, kunnen de te verwachten ontvangsten ter zake van het Statistiekrecht thans tot het volle bedrag worden opgebracht, in verband waarmee de raming van middel No. 306, *e*, met *f* 750 000 verhoogd wordt.

Middel 317. Belasting op het slachten van varkens (+ *f* 250).

Het is wenschelijk voorgekomen om de vrijstelling van belasting in de afdeling Nias der residentie Tapiannoeli voor de slacht door Inlanders van varkens voor eigen gebruik en als offerdieren, in te trekken.

De meerdere opbrengst als gevolg van dezen maatregel is te ramen op ± *f* 500 's jaars, gevende voor het jaar 1925 een meerdere bate van *f* 250, waarbij er op gerekend wordt, dat tot invoering in den loop van 1925 wordt overgegaan.

Middel 327, *a*¹. Gouvernements-accountantsdienst.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 329 der uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — Afd. III — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Belastingen, enz. Naar aanleiding van het vermeldde in de Toelichtingen op Afdeeling III (Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2) omtrent eene belasting van buitengewone winsten, verklaarden meerdere leden, dat deze verklaring hen niet heeft kunnen bevredigen. In de desbetreffende motie (Iste gew. zitt. '24 Ond. I — Afd. III — st. 20) was gevraagd om in de najaarszitting voorstellen dienaangaande aanhangig te willen maken, terwijl zij tevens mihseld de uitspraak van de wenschelijkheid de proportionele belasting niet in te voeren zonder aanvulling met de extra belasting. Zij betreurden dat de door de Regeering genoemde voortvarendheid niet heeft kunnen bewerken, dat concrete voorstellen in deze zitting den Volksraad bereikten. Waar thans de vlootvoorstellen verhooging der uitgaven vragen, hadden eenige leden gehoopt, dat de Regeering zich daaromtrent meer positief zou hebben uitgelaten.

Ook zou gaarne worden vernomen wat verder de resultaten zijn van het aannemen van genoemde motie-Wiessing. Is het juist — zoo vroeg men voorts — dat de belastingherzieningscommissie het degressiedenkbeeld niet voor verwezenlijking vatbaar acht?

Naar aanleiding van de verdere werkzaamheden van de belasting-herzieningscommissie, werd aanbevolen, dat door de commissieleden niet alleen bij de bestuursambtenaren ter plaatse inlichtingen zullen worden ingewonnen. Over de resultaten van den arbeid dier Commissie zou men gaarne worden ingelicht.

Waar blijkens een bericht in de dagbladen op de jongste vergadering van den raad van departementshoofden betreffende de voorloopige begrooting voor 1926 voor den gewonen dienst — met inbegrip van uitgaven van ongeveer f 7 miljoen als gevolg van de vlootwet — een tekort van ± 22 miljoen werd becijferd, zouden eenige leden gaarne vernemen, welke maatregelen de Regeering denkt te treffen om een dergelijke financieele débacle te voorkomen.

Door sommige leden werd het ten zeerste betreurd, dat niettegenstaande de uitspraak, neergelegd in de motie-Moelia (Iste gew. zitt. '24 Ond. I — Afd. III — st. 17A), het uitvoerrecht op Inlandsche rubber door den Minister van Koloniën opnieuw op de begrooting voor 1925 is gebracht. Deze leden waarschuwden ernstig tegen het sup-

primeeren van Volksraadsadviezen, vooral op speciaal fiscaal gebied. Gaarne zouden zij de overwegingen vernemen, op grond waarvan de Minister gemeend heeft van de wenschen van den Volksraad terzake te moeten afwijken.

In dit verband vestigden zij nog de aandacht op een artikel in de Indische Courant van 16 October jl., waaruit zou kunnen blijken, dat de belastingdienst in Djambi inmiddels voldoende is toegerust om door een meer intensieve heffing der inkomstenbelasting de geraamde uit het uitvoerrecht te verkrijgen bate als meerdere opbrengst te innen.

Waar in Nederland een wetsontwerp is ingediend tot gengang van belastingontduiking (vergel: „De Rotterd. Courant” van 5 September jl.) zou gaarne worden vernomen of de Regeering daarin aanleiding vindt invoering van een dergelijken maatregel h.t.I. te overwegen.

Door sommige leden werd er op aangedrongen wettelijk vast te leggen aan welke personen de collecteloonen voor de inning van de inkomstenbelasting voor Inlanders moeten worden toegekend. Aan den huidige toestand, dat deze loonen ook aan particulieren en zelfs bestuursambtenaren worden uitbetaald, ware h.i. spoedig een einde te maken.

Door eenige leden werd er op aangedrongen de ondercollecteurs te doen ressorteeren onder het departement van Financiën. H. i. zou het op deze beambten uit te oefenen thans veel te wenschen overlatend — toezicht kunnen worden opgedragen aan de betrokken (adjunct) inspecteurs van Financiën.

Wederom (vergel. 2e gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. III: st. 3, blz. 3; H 274 en 1e gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. III: st. 7, blz. 10; st. 8, blz. 9—10; H 167—168, 170, 500, 526, 620—621) drongen enkele leden aan op vrijstelling van zegelrecht voor de certificaten van Inlandsche 2e klasse scholen.

Gewezen wordt op de onbillijkheid, dat men ter terugbeking van te veel betaalde schoolgelden verplicht is een gezegeld verzoekschrift in te dienen, terwijl de bezwaarschriften tegen te hoogen belastingaanslag van zegelrecht zijn vrijgesteld. De lijst van vrijstellingen van het zegelrecht ware met dit geval uit te breiden.

§ 2. Verschillende opmerkingen. Enkele leden zouden gaarne vernemen of er mogelijkheid bestaat, dat het ontwerp-bedrijvenwet binnen afzienbaren tijd bij den Volksraad zal worden ingediend; dan wel of de Regeering bij den Minister van Koloniën telegrafisch aandrang zou kunnen uitoefenen op een spoedige beoordeeling van het ontwerp.

Door een der leden werd betoogd, dat de overschrijvingskosten van huizen (5% recht plus o.v. 1% leges, zegels, enz.) hier te lande het karakter van een bedrijfsbelasting hebben aangenomen, welke onbillijk werkt tegenover bouwkundigen die als middel van bestaan voor eigen rekening bouwen en van de verkoop van huizen moeten leven, wordende — waar de overschrijvingskosten door den koper moeten worden betaald — een billijke eerste verkoopprijs van bouwer aan koper daardoor ten zeerste gedrukt. Vrijstelling van overschrijvingskosten ware derhalve te verleenen voor den verkoop van nog niet bewoond geweest zijnde huizen uit de eerste hand door bouwers aan koopers der huizen.

De afschrijving der overschrijvingskosten — welke in Indië met zijn vlottende bevolking op minstens 10% 's jaars gesteld moet worden — drukt bovendien zwaar op de huishuren.

Gaarne zou worden vernomen, wanneer de afschaffing van de korting op bij-inkomsten voor het civiel weduwen- en weezenfonds kan worden tegemoet gezien.

Gevraagd werd hoe het staat met de voorstellen tot instelling van een weduwen- en weezenfonds a.a. voor Indische landsdienaren.

Naar den stand van de te verwachten herziening van het overtochts- en van het reis-reglement werd van verschillende zijden geïnformeerd.

Sommige leden, die hadden vernomen, dat door landsdienaren nog steeds z.g. binnenlandsche reizen over zee worden gemaakt, zelfs indien de reis of een gedeelte daarvan per Staatsspoor zou kunnen geschieden b.v. van Batavia naar Soerabaja en tusschengelegen plaatsen, wenschten daaraan met het oog op de kosten gaarne eens en voor al een einde gemaakt te zien. Enkel een hunner gaven in overweging ook de vergunning voor Volksraadsleden tot het kiezen van den zeeweg voor reizen tusschen Batavia en Soerabaja in te trekken.

Gaarne zouden inlichtingen worden ontvangen omtrent de al dan niet juistheid van het voorkomende in het artikel „Efficiency op Madoera” in het Soerabaiasch Handelsblad van 1 October 1924, derde blad. Eventueel zou gaarne worden vernomen welke maatregelen — te meer nu de landskas te Sampang inmiddels werd opgeheven — ter verbetering zijn of zullen worden getroffen.

Een der leden had met belangstelling en instemming in het aan de dagbladen verstrekte communiqué van de Javasehe Bank gelezen, dat die bank hare politiek wenscht te voeren in overeenstemming met de Regeering.

Kan de Regeering — zoo vroeg men — zich vereenigen met de nieuwe rentepolitiek der Javasehe Bank, welke — naar verluidt — mede ten doel heeft terugkeer tot den gouden standaard?

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 308A. Reorganisatie Comptabiliteitsafdeelingen. Gevraagd werd of deze post niet thuis behoort bij Afdeling IV (vergel. onderafdeeling 403). Naar aanleiding van de laatste alinea der toelichting zou men gaarne vernemen of de post van f 60 400 alleen bestemd is voor het hier bedoelde gedeelte der voorgenomen maatregelen en of dus het totaal der kosten nog boven dat bedrag zal stijgen.

Door eenige leden werd betwijfeld of de Bezuinigingscommissie wel het aangewezen lichaam is om deze materie te beoordeelen. Afgescheiden hiervan wilde het hun voorkomen, dat deze maatregel thans beter achterwege ware te laten, en opnieuw in overweging te nemen, zoodra de bestuurshervorming haar beslag zal hebben gekregen. Met het oog hierop verzochten zij den post voorloopig terug te nemen.

Voorstellen als deze — zoo betoogden zij — hebben steeds weer nieuwe uitgaven tot gevolg en ongetwijfeld zal van eene doorgevoerde intensivering van de landsadministratie de onafwijsbare consequentie zijn, dat deze kosten door Indië niet zijn te dragen. Nauwelijks is voor 1925 een sluitenden gewonen dienst verkregen of alweer verrijzen voorstellen tot uitbreiding van het ambtenaarspersoneel. De hier aan het woord zijnde leden meenden tegen dezen gang van zaken ernstig te moeten waarschuwen en zouden liever zien, dat door reorganisatie en betere werkverdeling en indeeling met de bestaande krachten de administratie werd beheerscht. H.i. is het zeer wel mogelijk, dat verandering van instructies, afschaffing van verouderde registers enz., in een woord van veel onnoodig sleurwerk, eene interne reorganisatie der bureau's, een overcompleet in stede van een incompleet aan personeel zal opleveren; het streven moet n. h. v. meer dan thans gericht worden op doelmatigheid.

Onderafdeeling 317a. In- en uitvoerrechten. Gevraagd werd of in verband met de laatste alinea der toelichting meerdere uitgaven te wachten zijn.

Onderafdeeling 329. Gouvernements Accountantsdienst. Men zou gaarne vernemen of de nieuw benoemde adjunct-accountants geheel voldoen aan de eischen, voor het vervullen van die betrekking gesteld, en of de Regeering het noodzakelijk acht, om ambtenaren in dienst van- en betaald door de Zelfbesturen, op te nemen in een korps van gouvernementsambtenaren.

Middelen in Indië.

Middel 317. Slachtbelasting. Door een lid werd gevraagd, of de Regeering de uitkomsten kan mededeelen van het toegezegde onderzoek naar de wenschelijkheid van vrijstelling der rituele varkensslacht op Bali en de verlaging van de slachtbelasting in het algemeen (vergel. 1e gew. zitting 1924, H 501).

Een lid zou gaarne vernemen op grond van welke overwegingen de vrijstelling van belasting in de afdeeling Nias voor de slacht van varkens als offerdieren vroeger werd gegeven en nu wordt ingetrokken.

Het wilde sommigen leden in algemeenen zin verkeerd voorkomen om op deze wijze in te grijpen in godsdienstige gebruiken. Voor offerdieren, welke niet met het oogmerk om winst te maken worden geslacht, behoort h. i. vrijstelling van belasting verleend te worden.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 22sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. III — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 28 October 1924).

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

§ 1. Belastingen, enz. Van de zijde der Regeering is geenszins aanleiding gegeven tot de verwachting, dat omtrent een belasting van buitengewone winsten voorstellen in deze zitting den Volksraad zouden bereiken. Integendeel heeft Zij daaromtrent bij de mondelinge behandeling in de vorige Volksraadszitting (zie o.m. Handelingen blz. 626, 1e kolom) reeds twijfel uitgesproken.

Wat de motie-Wiessing betreft, heeft de Regeering in de vorige zitting van den Volksraad reeds een afwijzend standpunt ingenomen, hetwelk door Haar gehandhaafd wordt. Omtrent het denkbeeld van degressie heeft ook de Belastingherzieningscommissie een afwijzend advies uitgebracht.

Wat aangaat de verdere werkzaamheden van die commissie meent de Regeering de wijze, waarop het aan die commissie opgedragen onderzoek zal plaats hebben, aan haar te moeten overlaten. De resultaten van die werkzaamheden zullen te zijner tijd bekend worden gemaakt.

De in het verslag bedoelde vergadering van den raad van departementshoofden had tot strekking om de wijze van voorbereiding van de begrooting voor 1926 voorloopig te bespreken. Uiteraard kunnen aangaande deze besprekingen nog geen mededeelingen worden gedaan. Dat echter een tekort van f 22 miljoen zou zijn becijferd, is niet juist.

De overwegingen, welke er den Minister van koloniën toe hebben geleid het uitvoerrecht van bevolkingsrubber in de ontwerp-begrooting voor 1925 op te nemen, zijn vermeld in de memorie van toelichting, waarvan voor zooveel noodig een uittreksel als bijlage 1 hierbij wordt overgelegd.

De indiening in Nederland van een wetsontwerp tot het tegengaan van belastingontduiking geeft der Regeering voorshands geen aanleiding de invoering van een dergelijken maatregel h.t.l. te overwegen.

De regeling der collecteloonen voor de inkomstenbelasting is neergelegd in artikel 77 der herziene ordonnantie op de inkomstenbelasting 1920. Uit dat artikel blijkt, dat de Hoofden van gewestelijk bestuur bevoegd zijn tot aanwijzing van de dessa- en andere hoofden of ambtenaren, door wie de inning behoort te geschieden. Behoudens het bepaalde in lid 3 van gemeld artikel wordt aan dezen immers het collecteloon uitbetaald.

In een enkel gewest buiten Java en Madoera zijn ook particulieren voor de inning aangewezen. Het betrokken Bestuurshoofd was daartoe bevoegd krachtens de slotalinea

van art. 77 voormeld, bepalende dat in de Buitengewesten (en in de residentie Batavia) de Hoofden van gewestelijk bestuur andere maatregelen omtrent de inning kunnen treffen.

Omtrent de vraag of in de regeling van de collecteloonen wijziging moet worden gebracht, is reeds een onderzoek gaande.

De plaats, welke de ondercollecteurs in de administratie behooren in te nemen, wordt mede onder oogen gezien. Bij de voorgenomen instelling van een kasinspectie wordt het toezicht op de kassen van de ondercollecteurs door de inspectie van Financiën reeds mogelijk gemaakt.

Met betrekking tot de vrijstelling van zegelrecht voor de certificaten van Inlandsche 2e klasse scholen is nog overleg gaande.

Naar aanleiding van de in het verslag gemaakte opmerking omtrent verzoekschriften voor het terug bekomen van teveel betaald schoolgeld zal worden overwogen een zoodanige administratieve regeling te treffen, dat voortaan ter zake geen gezegelde verzoekschriften behoeven te worden ingediend.

§ 2. Verschillende opmerkingen. Voor een zoo spoedig mogelijke behandeling van het ontwerp-bedrijvenwet heeft de Regeering reeds het noodige gedaan.

De Regeering kan niet toegeven dat de afschrijving der overschrijvingskosten zwaar drukt op de huishuren. Mogen al die kosten in eenige mate de huishuren beïnvloeden dan zal toch in ieder geval die invloed klein zijn.

Op het denkbeeld om nieuw gebouwde huizen van overschrijvingsrecht vrij te stellen meent de Regeering thans niet te kunnen ingaan. Zoodanige vrijstelling zou een vermindering van 's Landsinkomsten beteekenen, die onder de bestaande omstandigheden behoort te worden vermeden.

Omtrent de vraag, wanneer afschaffing van de korting op bij-inkomsten voor het civiel weduwen- en weezenfonds kan worden tegemoetgezien, kunnen nog geen nadere inlichtingen worden verstrekt.

Het vraagstuk omtrent de instelling van een weduwen- en weezenfonds voor Inlandsche landsdienaren is bij de Regeering in behandeling.

De herziening van het Overtochtsreglement (wijziging klasse-indeeling) is aangehouden in afwachting van het tot stand komen van de nieuwe salarisregeling.

Over het Verslag van de Commissie, belast met de her-

ziening van het Algemeen Reisreglement, zijn verschillende adviezen gevraagd.

Het reizen per boot, naar plaatsen, welke per trein te bereiken zijn, wordt slechts toegestaan, indien de noodzakelijkheid daartoe blijkt uit een geneeskundig certificaat dan wel, indien door de betrokken Departements- of diensthoofden wordt aangetoond, dat het dienstbelang afwijking van den gewonen regel vordert.

Tegen opheffing van het recht van de leden van den Volksraad om bij reizen tusschen Soerabaja, Semarang en Batavia desgewenscht den zeeweg te volgen, heeft de Regeering geen bedenking.

Naar aanleiding van de vraag omtrent hetgeen voorkomt in het artikel „Efficiency op Madoera” in het Soerabajasche Handelsblad van 1 October 1924, wordt medegedeeld dat de daarin gesignaleerde handelwijze haar oorzaak vond in verkeerde opvatting van een gegeven voorschrift. Maatregelen zijn getroffen dit voor het vervolg te voorkomen.

De vraag welke maatregelen de Regeering in de toekomst denkt te nemen tot verhooging van den rentestandaard is niet duidelijk. Wat aangaat de verhooging van de discontorente van de Javasche bank, wordt medegedeeld, dat zulks uitsluitend ter beoordeeling staat van de circulatiebank.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 308 A. Reorganisatie Comptabiliteitsafdeelingen. De opnemng van dezen post bij de IIIe in plaats van bij de IVe afdeeling der begroting houdt verband met de omstandigheid, dat het hervormingswerk op de Comptabiliteitsafdeelingen wordt gesteld onder leiding van de Generale Thesaurie en de hoofden van die afdeelingen tijdelijk worden opgenomen in de formatie van het personeel der Thesaurie.

Onder den opgebrachten post van f 60 400 zijn alle aan de reorganisatie verbonden kosten begrepen.

Naar de meening van de Regeering is de Generale Thesaurie (in het verslag staat ten onrechte bezuinigingsdienst) het aangewezen lichaam om de reorganisatie der comptabiliteitsafdeelingen ter hand te nemen.

Verschuiving van het dringend noodzakelijk werk voor de hervorming van de comptabiliteitsafdeelingen naar het tijdstip, waarop de bestuurshervorming haar beslag zal hebben gekregen, zou niet verantwoord wezen, daar in den bestaanden toestand niet kan worden berust, in de eerste plaats met het oog op de financiële belangen van het Land. Op de onvoldoende werking van de Comptabiliteitsafdeelingen is reeds sedert lang en herhaaldelijk de aandacht van de Regeering gevestigd, o.a. door de Algemeene Rekenkamer en ook door den Volksraad zelf. Nu moge het te betreuren zijn, dat de reorganisatie in deze tijden financiële offers noodig maakt, doch zulks is niet te vermijden. De maatregelen in het verslag aan de hand gedaan, om tot een betere werkwijze te komen, liggen mede in de voorgenomen reorganisatie besloten, doch zijn niet tot stand te brengen zonder gebruik making van daartoe geschikte krachten en verbetering van het bestaande personeel.

Ten slotte kan nog worden medegedeeld, dat de reorganisatie op den duur een besparing van kosten zal geven op sommige plaatselijke kantoren en dat de thans aangevraagde fondsen ruimschoots zullen worden goedgeemaakt door ver-

betering van de invordering van aan het Land toekomende gelden.

Onderafdeeling 317a. In- en Uitvoerrechten. Indien nog voorzieningen van personeelen aard in verband met de invoering van het statistiekrecht (en het goederenrecht) noodig blijken, zullen daarvan uitgaven het gevolg zijn.

Onderafdeeling 329. Gouvernements Accountantsdienst. Met het oog op personeelsgebrek is bij den Gouvernements Accountantsdienst tijdelijk te werkgesteld een ambtenaar, die niet in het bezit is van een acte M. O. boekhouden, doch van wien wordt verwacht, dat hij de hem op te dragen werkzaamheden naar behooren zal kunnen vervullen.

De Regeering is voorts van meening dat het de voorkeur verdient dat aan de Zelfbesturen de gevraagde administratieve bijstand wordt verleend door het ter beschikking stellen van een onder den Gouvernements Accountantsdienst ressorteerend ambtenaar.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

Middel 317. Slachtbelasting. Het onderzoek betreffende de wenschelijkheid tot vrijstelling der ritueele varkenslecht op Bali en de verlaging der slachtbelasting in het algemeen aldaar, waaromtrent met den betrokken resident in gedachtenwisseling is getreden, is nog niet beëindigd.

De vrijstelling van belasting op het slachten van varkens in de afdeeling Nias welke niet alleen offerdieren betrof, doch ook de slacht door Inlanders voor eigen gebruik is voorloopig gehandhaafd toen die vrijstelling in de overige deelen van Tapiannoeli werd opgeheven. Van die opheffing werden destijds voor Nias bezwaren gevreesd, hetgeen echter volgens het betrokken bestuurshoofd thans niet meer het geval is.

UITTREKSEL uit de Memorie van Toelichting op de ontwerp begroting 1925 ingediend bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Krachtens de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 590, Indisch Staatsblad No. 210) tot nadere wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet, werd voor een tijdvak van 3 jaar — ingaande 16 Augustus 1921 — alle caoutchoue, zoowel het boschproduct als het cultuurproduct, onderworpen aan een progressief uitvoerrecht (zie den post No. 2 van Bijlage B, behoorende bij artikel 4 van genoemde tariefwet) (1).

Aan de invoering van deze nieuwe heffing lag de bedoeling ten grondslag om de ondernemingscaoutchoue, die niet, gelijk suiker, koffie, thee en tabak, door eene directe belasting van het product (de zgn. productenbelastingen) werd getroffen, tot object te maken van een met die belastingen equivaleerend uitvoerrecht (2). Ter

(1) Het uitvoerrecht zou eerst worden geheven wanneer de marktprijs per 1/2 K.G. meer dan 82 1/2 ct. bedroeg.

(2) Zie de Memorie van Toelichting betreffende de wijziging en nadere aanvulling der begroting van middelen van Ned.-Indië voor 1921 (Zitting 1920 — 1921, — 565).

bereiking van dat doel zou het strikt genomen voldoende zijn geweest alleen het ondernemingsproduct onder de werking van het nieuwe tarief te brengen, aangezien in de Buitengewesten ingevolge de z.g. Tariefordonnantie (Indisch Staatsblad 1910, No. 628) reeds een uitvoerrecht geheven werd van caoutchouc, niet uitmakende het product van ondernemingen tot den geregelden aanplant van caoutchouc leverende gewassen, welk uitvoerrecht 5 tot 10% van de waarde bedroeg. Om redenen van practischen aard werd de nieuwe heffing echter uitgebreid tot alle caoutchouc, dus ook tot de ingevolge de Tariefordonnantie belaste caoutchouc.

Het tijdelijk uitvoerrecht van caoutchouc is op 16 Augustus 1924 weder vervallen. Er bestaat echter geen redelijke grond om de z.g.n. bevolkingsrubber in een gunstiger positie te brengen dan tal van boschproducten en Inlandsche cultuurproducten, welke ingevolge de Tariefordonnantie aan een uitvoerrecht van 5 tot 10% onderworpen bleven, zoodat het rationeel is ten aanzien van het uitvoerrecht van caoutchouc den toestand van vóór 1921 te herstellen.

De behandeling van deze aangelegenheid in den Volksraad heeft geleid tot de aanneming met 19 tegen 18 stemmen van de motie-Moelia (1), luidende:

„De Volksraad,

van oordeel, dat de teelt van exportgewassen voor de wereldmarkt een belangrijken factor vormt voor de economische ontwikkeling der inheemsche bevolking,

dat deze exportlandbouw zooveel mogelijk moet worden aangemoedigd,

dat het voorgestelde uitvoerrecht op Inlandschen rubber op de ontplooiing van de inheemsche rubbercultuur belemmerend zal werken,

dat de bij de heffing van het uitvoerrecht te verwachten inkomsten kunnen worden gevonden in de intensieve toepassing van de inkomstenbelasting in het algemeen,

noodigt de Regeering uit het voorstel tot het heffen van uitvoerrecht op Inlandschen rubber in te trekken,

en gaat over tot de orde van den dag”.

De ondergeteekende is mede van gevoelen, dat de teelt van uitvoerproducten van groote beteekenis is voor de economische ontwikkeling van de inheemsche bevolking der Buitengewesten. Deze exportlandbouw is dan ook van bestuurswege steeds zooveel mogelijk aangemoedigd; zoo werd bijv.

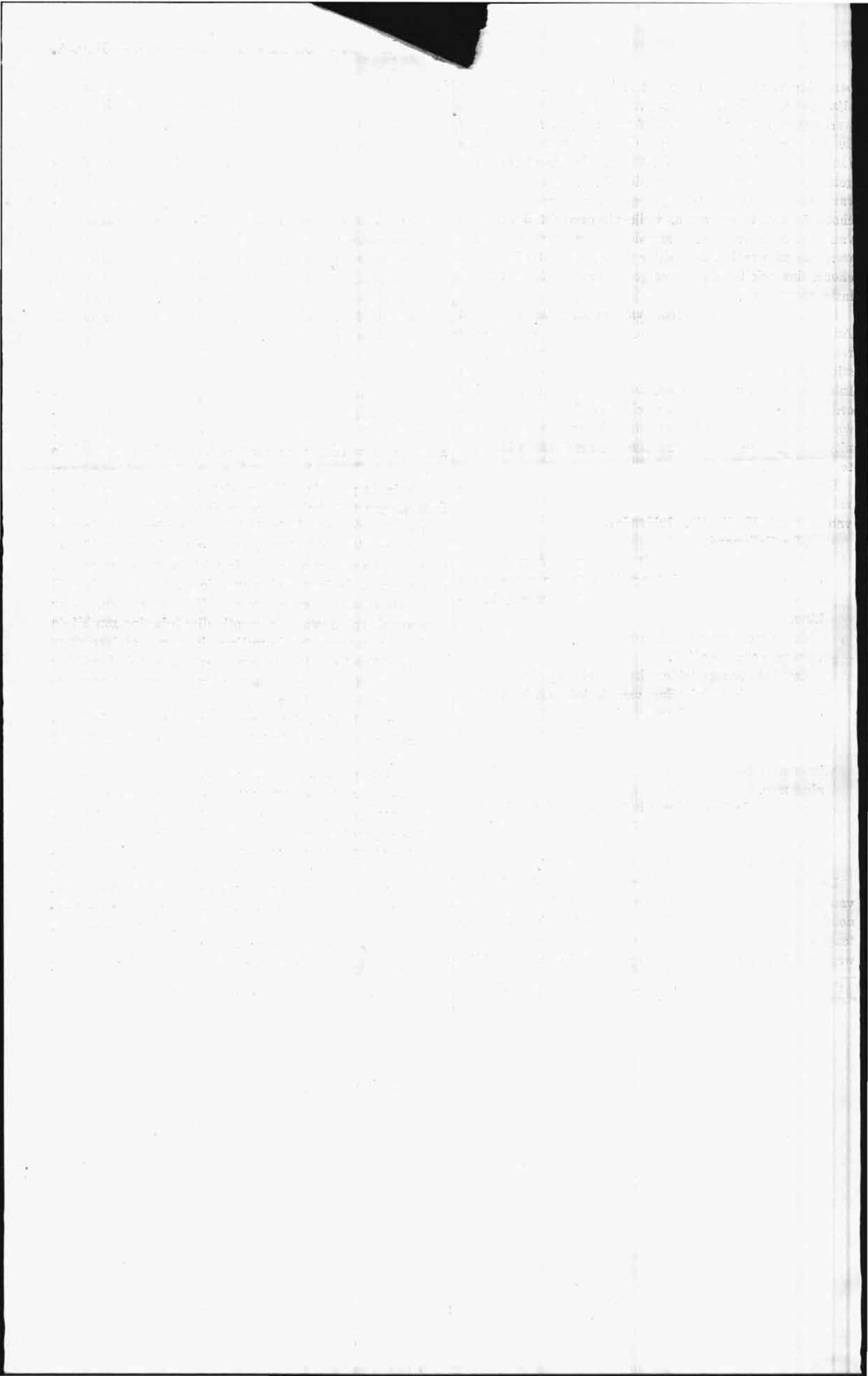
in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo een ambtenaar voor de bevolkingsrubbercultuur in dienst gesteld (Koloniaal Verslag 1919, kolom 224). Echter kan hij niet toegeven, dat een uitvoerrecht van inlandschen rubber belemmerend op de ontplooiing van de inheemsche rubbercultuur zou werken. De huidige, omvangrijke uitvoer van bevolkingsrubber is het gevolg van den aanplant van rubberboomen, die in de jaren 1916 en 1917 op groote schaal door de inheemsche bevolking ter hand werd genomen, welke boomen thans tapbaar zijn geworden. Deze aanplant vond derhalve plaats onder de werking van het vóór 1921 bestaande uitvoerrecht, zoodat een herstel van dat uitvoerrecht bezwaarlijk als eene belemmering voor de rubbercultuur zou kunnen worden aangemerkt.

Voorts kan de ondergeteekende de in de motie neergelegde opvatting niet deelen, dat de uit het uitvoerrecht te verwachten inkomsten evenzeer gevonden zouden kunnen worden door eene intensieve toepassing van de inkomstenbelasting, waarbij dan uiteraard in de eerste plaats gestreefd zou moeten worden naar eene verbeterde heffing van die belasting in de gebieden van de bevolkingsrubbercultuur. Het is in de practijk gebleken, dat ten gevolge van niet te ondervangen technische bezwaren de Inlandsche rubberwinsten slechts voor een klein deel door de inkomstenbelasting kunnen worden achterhaald, en al ware het mogelijk, de aanslagen op wettige wijze tot de juiste hoogte op te voeren, dan nog zou de invordering van de op een zoodanig peil gebrachte aanslagen op groote moeilijkheden stuiten. Door eene verscherping van de perceptie dier belasting zou bij de sterk schommelende rubberprijzen in nog meerdere mate het verschijnsel der laatste jaren dreigen, dat de bevolking bij momenteel hoge inkomsten aangeslagen wordt voor geringe bedragen en bij lage rubberprijzen hoge belastingbedragen moet betalen, daar de aanslagen in genoemde belasting zich regelen naar de inkomsten over een voorafgaand tijdperk.

Mede met het oog op den financieelen toestand van het Land en op de belangrijke bijdrage, waartoe de plantagerubber bij totstandkoming van de nieuwe vennootschapsbelasting zal worden verplicht, acht de ondergeteekende het alleszins billijk, dat de bij de inheemsche rubbercultuur betrokken bevolking, het den fiscus toekomend rechtmatig aandeel in de door haar behaalde aanzienlijke winsten opbrengt in den vorm van een uitvoerrecht, dat voor haar het niet te onderschatten voordeel heeft de winsten te trefpen op het oogenblik, dat zij gemaakt worden.

De opbrengst van het weder in te stellen uitvoerrecht wordt voor 1925 geraamd op f 500 000.

(1) Volksraad Eerste Gewone Zitting 1924, Onderw. I Afd. III stuk No. 17A.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

BRIEF VAN DE REGEERING
(ontvangen 31 October 1924).

In verband met de beraadslagingen in den Volksraad over afdeeling III van het ontwerp der aanvullingsbegrooting voor 1925 heb ik de eer U HoogEdelGestrenge krachtens daartoe van de Regeering verkregen machtiging ter kennisneming door den Volksraad toe te zenden een uittreksel uit de door den Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingezonden Memorie van Toelichting op het ontwerp der begrooting voor 1925, voorzoover betreft het standpunt van dien Bewindsman met betrekking tot de in de voorjaarszitting van den Volksraad aangenomen motie-Wiessing inzake invoering van degressie voor de vennootschapsbelasting en heffing van een belasting op buitengewone winsten.

De Directeur van Financiën,
Op last:
De Hoofdambtenaar ter beschikking,
DE LEEUW.

Aan
den Voorzitter van den Volksraad.

DEGRESSIE EN BELASTING VAN BUITEN- GEWONE WINSTEN.

De gedachtenwisseling in den Volksraad over de onderwerpelijke vennootschapsbelasting heeft in de Vergadering van 2 Juli 1924 geleid tot aanneming, met 24 tegen 15 stemmen, van de motie-Wiessing (1), luidende:

„De Volksraad,
van oordeel, dat een zuiver proportioneel stelsel van vennootschapsbelasting tot onbillijkheid voert en bovendien het gevaar medebrengt van afschrikken van nieuw kapitaal, vooral kapitaal, dat tevreden is met kleine mits zekere winst, als dat van spoor- en tramwegmaatschappijen, welk kapitaal juist in het belang der inheemsche bevolking dient te worden aangetrokken,

(1) Volksraad Gedr. St. Eerste Gewone Zitting 1924, Ond. I, Afd. III, stuk 20 en Handelingen blz. 632.

spreekt de wenschelijkheid uit niet over te gaan tot de vervanging van het bestaande progressieve tarief door een proportioneel, zonder dat dit stelsel is aangevuld zoowel met degressie bij matige als met extra-belasting bij hooge rentabiliteit,

noodigt de Regeering uit bij hare voorstellen met deze uitspraak rekening te houden (en in de eerstvolgende najaarszitting voorstellen dienaangaande te willen aanhangig maken)''.

Het gaat hier dus om het aanbrenge van correcties in de proportionele heffing, zoowel naar beneden als naar boven.

De ondergeteekende acht zich verplicht tegen dergelijke correcties te waarschuwen. Geen enkel belastingstelsel kan als volmaakt worden beschouwd en ook aan het onderwerpelijk stelsel van proportionele heffing zijn ongetwijfeld bezwaren verbonden. Men heeft echter wel voor oogen te houden, dat proportionele heffing onmiskenbaar het groote voordeel van eenvoud bezit en dat het in de eerste plaats in het belang van de belastingplichtigen zelve is dien eenvoud, het bijzondere kenmerk der heffing, zooveel mogelijk ongerept te handhaven. Elke correctie, als hierboven bedoeld, van de proportionele heffing zou noodwendig afbreuk doen aan de soberheid van het stelsel, met het gevolg, eenerzijds dat de belastingdienst weder voor eene ernstige verzwaring van taak zou komen te staan, anderszijds dat de vennootschappen weder verstrikt zouden geraken in regelingen, die de becijfering van de belastingsschuld aanmerkelijk bemoeilijken. De ondergeteekende neemt derhalve voorshands het standpunt in, dat waar het geldt, als in deze, eene belasting voor normale tijdsomstandigheden op bedrijfsgebied, elke afwijking van het grondbegrip eener proportionele heffing moet worden vermeden. Hij meent zich derhalve te moeten onthouden van voorstellen om in het systeem van de thans aanbevolen vennootschapsbelasting veranderingen van den hierbedoelden aard aan te brengen.

Wat voorts in het bijzonder de in de voormelde motie bedoelde degressie betreft, moge de ondergeteekende er de aandacht op vestigen, dat eene dergelijke correctie onvermijdelijk alle bezwaren zou doen herleven van de in de practijk veroordeelde kapitaalsaantooning, die ook de Volksraad, met groote meerderheid van stemmen, door aanvaarding van het beginsel van proportionele heffing juist wenschte te ontgaan. Men moge het betreuren, dat ondernemingen, die, zooals spoor- en tramwegmaatschappijen,

betrekkelijk weinig winst maken, door eene proportioneele heffing ietwat zwaarder belast zullen worden dan bij een progressief stelsel het geval zou zijn, dit feit heeft men met de groote voordeelen der evenredige heffing als niet te ontgane consequentie van het stelsel te aanvaarden. Degressie als hierbedoeld — in het wezen der zaak niets anders dan wederinvoering, binnen beperkte grenzen, van het beginsel eener progressieve heffing — zou het stelsel in zijn grondslag aantasten en afgezien nog van den factor kapitaalsaantooning, den eisch van eene ook voor den belastingdienst hoogst bezwarende scherpe controle medebrengen op de boekhouding van alle ondernemingen, van welken aard ook, die op toepassing der degressieve heffingsquota wellicht aanspraak zouden kunnen maken.

Wat de in voormelde motie bedoelde tweede afwijking van het proportioneele stelsel aangaat, namelijk de instelling van eene extra-belasting van buitengewone winsten, herinnert de ondergeteekende er aan, dat men heeft te onderscheiden tusschen buitengewone winsten, verkregen in normale tijdsomstandigheden ten gevolge van eene bijzonder voordeelige bedrijfsvoering, al dan niet in vereniging met eene gunstige prijszetting als anderszins, en buitengewone winsten, verkregen in abnormale tijdsomstandigheden, zooals bijv. oorlogswinsten.

De nieuwe vennootschapsbelasting beoogt te zijn eene belasting, geldende onder normale omstandigheden. Dit was eveneens het gevoelen van de Commissie-Bruins, die er terecht den nadruk op legde, dat aldus de belasting weder geregeld kan worden op eene wijze, die continuïteit van wetgeving en bruikbaarheid van toepassing waarborgt.

Slaagt eene onderneming er in, onder gewone omstandigheden winsten te maken, die zich bewegen boven het peil der gemiddelde baten, dan kan daarin bezwaarlijk aanleiding worden gevonden om die onderneming te onderwerpen aan eene zwaardere heffing, evenmin als het karakter van het stelsel gedooft om bij geringer winstgevendheid belastingnormen van lichter aard te doen gelden. Verzwaring van de proportioneele belastingheffing voor naar verhouding hoogere vennootschapswinsten kan, afgezien van de meer besproken technische en principieele bedenkingen, den prikkel tot het voeren van een doeltreffende bedrijfspolitiek ook slechts verzwakken. Zij werkt

in zoover als eene boete op deugdelijk beleid. Voorts is het technisch vrijwel ondoenlijk en trouwens geheel met het proportioneele stelsel in strijd, om „buitengewone” winsten, welke in overigens normale tijdsomstandigheden in groote mate voortspruiten uit eene meer of mindere tijdelijke gunstige marktpositie van eenig artikel, aanstonds door eene extra-belasting te treffen. Men verlieze bovendien niet uit het oog, dat Nederlandsch-Indië als beleggingsveld voor uitheemsch kapitaal zeer veel aan aantrekkelijkheid zou inboeten, wanneer bij het risico, dat het kapitaal vooral in de eerste jaren in den regel loopt, de kans verzwakt werd om van tijd tot tijd meer dan gewone winsten te maken, welke dikwijls nog de uitkomsten van ongunstige jaren moeten dekken.

In verband met een en ander acht de ondergeteekende het gewenscht, bij aanvaarding van het voorgestelde proportioneele stelsel de hier besproken correcties achterwege te laten. Hij is er van overtuigd, dat de voorgestelde eenvoudige evenredige heffing, mits niet op de even aangeduide wijze gecorrigeerd, bevorderlijk zal zijn aan de toestrooming van uitheemsch kapitaal, met het gevolg, dat de schepping van nieuwe ondernemingen en de uitbreiding van bestaande bedrijven Indië economisch zullen versterken, waarvan de gunstige resultaten mettertijd ook aan de schatkist in ruime mate ten goede zullen komen.

Wat aangaat het treffen, daarnevens, van maatregelen tot heffing van bijzondere bijdragen van buitengewone winsten, verkregen in abnormale tijdsomstandigheden, moge de ondergeteekende alsnog het volgende aantekenen. Ofschoon de ervaring, met de oorlogswinstbelastingen opgedaan, de groote moeilijkheid bewezen heeft om op het theoretisch begrip „conjunctuurwinst” eene belastingheffing te fundeeren, die practisch uitvoerbaar is en het billijkheidsgevoel niet kwetst, is het feit daarmee niet uitgesloten, dat in beginsel alleszins redenen kunnen bestaan, om winsten, welke in de eerste plaats voortspruiten uit een algemeen samenloop op bedrijfsgebied van bijzondere tijdsomstandigheden en verhoudingen, gelijk zich die in het jongste decennium hebben voorgedaan, tot het object eener extra-belasting te maken. Eene zoodanige conjunctuurbelasting evenwel, die alsdan een incidenteel karakter draagt, zou naar de meening van den ondergeteekende geheel los van de voorgestelde vennootschapsbelasting moeten staan.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 45

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 304a. Indienststelling van personeel ten behoeve van 's Lands kas te Bandoeng (+ f 5 568).

De gestadig toenemende omvang der werkzaamheden bij 's Lands kas te Bandoeng, in verband met de overbrenging van tal van diensten en kantoren derwaarts, heeft het noodig gemaakt de personeelsbezetting bij die kas uit te breiden met één commies op eene bezoldiging van f 200 's maands, twee klerken, elk op eene bezoldiging van f 80 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 15 's maands tot ten hoogste van f 125 's maands, twee kassiers, elk op eene bezoldiging van f 50 's maands met vijf driejaarlijksche verhoogingen, de eerste drie van f 10 's maands en de twee andere van f 15 's maands, tot ten hoogste f 110 's maands en twee oppassers, elk op eene bezoldiging van f 12 's maands, een en ander tegen intrekking van een betrekking van schrijver bij die kas.

In verband met de urgentie van den maatregel moest terzake een tijdelijke voorziening worden getroffen.

De maatregel zal een gemiddelde jaarlijksche vermeerdering der uitgaven van f 6 678 (voor 1925 f 5 568) met zich brengen.

Onderafdeeling 304a. Opheffing der Landskas te Sampang (Madoera) (— f 4 380).

In verband met de opheffing op 1 October 1924 van de Landskas te Sampang (Staatsblad 1924 No. 443) kan het aantal algemeene ontvangers der 3e klasse op eene bezoldiging van f 350 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 50 's maands tot ten hoogste f 450 's maands en het aantal hulpschrijvers bij de Landskassen op Java en Madoera, met uitzondering van die te Batavia, Semarang en Soerabaja, op eene bezoldiging van f 15 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 2.50 's maands tot ten hoogste f 30 's maands, elk worden verminderd met één, terwijl de mede bij genoemde kas geplaatste 3 schrijvers zijn overgegaan naar 's Lands kas te Pamekasan, ter versterking van het personeel in verband met de vermeerdering van werkzaamheden bij deze kas, welke het gevolg is van de opheffing der kas te Sampang.

Door vorenbedoelde voorziening is een besparing op de IIIe begrotingsafdeeling verkregen van gemiddeld f 5 070 's jaars.

Aangezien echter door de opheffing der Landskas te Sampang, aldaar een ondercollecteur is moeten worden in dienst

gesteld, staat daar tegenover een vermeerdering der uitgaven ten laste van de IVe begrootingsafdeeling met de gemiddelde jaarlijksche bezoldiging van dien ondercolleeteur.

Onderafdeelingen 304, a en 305, a. Indienststelling van een algemeen ontvanger der 3e klasse en lager personeel ten behoeve van elk der Landskassen te Singaradja en Mataram zoomede verhooging toelage voor schrijfbehoeften (+ f 10 620 en + f 475).

Middel No. 311, a. Recht op de openbare verkooping (+ f 9 156).

In verband met de groote toename van den omzet bij de Landskassen te Singaradja en Mataram is het urgent gebleken het beheer van elk dier kassen, tot dusver gevoerd door een commies-kashouder, op te dragen aan een algemeen ontvanger der 3e klasse en aan deze ambtenaren toe te voegen:

voor Singaradja:

één kassier op een bezoldiging van f 45 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, tot ten hoogste f 65 's maands,

één venduschrijver op eene bezoldiging van f 45 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, tot ten hoogste f 65 's maands,

één geldteller, tevens venduafslager op eene bezoldiging van f 35 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands, tot ten hoogste f 45 's maands,

één oppasser op eene bezoldiging van f 15 's maands, tegen intrekking van de huidige betrekking van geldteller bij die kas op eene bezoldiging van f 25 's maands;

voor Mataram naast de bestaande formatie:

één venduschrijver op eene bezoldiging van f 45 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands tot ten hoogste f 65 's maands,

één geldteller, tevens venduafslager op eene bezoldiging van f 35 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands, tot ten hoogste f 45 's maands,

één oppasser op eene bezoldiging van f 15 's maands, tegen intrekking der bestaande betrekking van geldteller bij die kas op eene bezoldiging van f 25 's maands.

De toelage voor schrijfbehoeften ten behoeve van den algemeenen ontvanger te Singaradja wordt verhoogd met f 175 's jaars en gebracht op f 300 's jaars en die voor den algemeenen ontvanger te Mataram wordt (voor het eerst) vastgesteld op f 300 's jaars.

De bedoeling is den onderwerprijken maatregel te doen ingaan op 1 Januari 1925, v.z.n. op tijdelijken voet.

Uit dien maatregel vloeit een gemiddelde jaarlijksche vermeerdering der uitgaven voort van in totaal f 12 775 (voor 1925 f 11 095), waar tegenover staat, dat door wijziging van het vendubeheer te Singaradja en Mataram op een vermeerdering der inkomsten daaruit met ongeveer f 9156 kan worden gerekend, ongeacht nog de te verkrijgen besparing op de IVde begrootingsafdeeling door mogelijke intrekking van de betrekkingen van commies kashouder te Singaradja en Mataram.

Opmetingen ten behoeve van een beteren aanslag in de inkomstenbelasting in de gewesten Sumatra 's Westkust en Tapiannoeli.

H. II. Ond. 310 (+ f 41 000).

Ond. 976B (+ f 41 000).

Middel 905 (+ f 41 000).

In de Memorie van Toelichting van het begrootingsontwerp voor 1924 (gedrukte stukken Volksraad, 1e gewone zitting 1923, onderwerp 1, afdeeling IV, stuk 1, bladzijde 16, onderafdeeling 424) werd medegedeeld, dat de raming verhoogd was in verband met de tijdelijke detachering van Java-personeel van den dienst der landelijke inkomsten, o.a. naar de residentieën Sumatra 's Westkust en Tapiannoeli, voor eventueele geleidelijke invoering van landrenteregelingen in die streken.

Sedert werd de behandeling van de bedoelde aangelegenheid voortgezet, met het gevolg, dat besloten werd thans niet tot het invoeren eener landrenteregeling in de genoemde gewesten over te gaan, doch te trachten door een beteren aanslag in de inkomstenbelasting tot vergrooing van

van het aandeel van die gewesten in de Landsontvangsten te geraken.

Daartoe is het in de eerste plaats noodig over te gaan tot opmeting van de sawahcomplexen en de vervaardiging van eene geraamtekaart, welke werkzaamheden zullen worden verricht door personeel van den Topografischen dienst. De kosten daarvan zullen, wanneer de werkzaamheden op eenvoudigen voet plaats hebben, ongeveer *f* 41 000 's jaars bedragen; wanneer het werk beëindigd zal zijn, kan niet worden opgegeven.

Het door het departement van Financiën te betalen bedrag van *f* 41 000 komt ten bate van de middelen van het departement van Oorlog, hetwelk den Topografischen dienst bekostigt.

Met de werkzaamheden is spoedshalve bereids een aanvang gemaakt.

Onderafdeeling 318. Vermindering van de begrooting met de uitgaven, verbonden aan de uitgave van de meerjaarlijksche, jaarlijksche en maandelijksche handelsstatistieken.

Onderdeel *h* (— *f* 5800),

„ *p* (— „ 9000).

Aangezien de kosten, verbonden aan de uitgaven van de meerjaarlijksche, jaarlijksche en maandelijksche handelsstatistieken, in verband met de oprichting van het Centraal kantoor voor de Statistiek, ten laste van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel komen, wordt onderafdeeling 318, waaruit anders de kosten voor die statistieken zouden zijn bestreden, verminderd met *f* 14 800.

Onderafdeeling 334A. Verrekening met het departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen (Memorie).

Onderafdeeling 334B. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behorende instellingen (*f* 2000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 976C van de IXde begrotingsafdeeling (departement van Oorlog).

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 308. Vrijstelling van inkomstenbelasting van mindere militairen bij de land- en zeemacht (— *f* 200 000).

Daar het gewenscht is gebleken de krachtens Staatsblad 1923 No. 100 met 1 Januari 1924 ingegane opheffing van de vrijstelling van inkomstenbelasting van mindere militairen bij de land- en zeemacht door soldijverhooging te compenseren, heeft de Regeering gemeend aan een herstel van die vrijstelling voor enkele categorieën van mindere militairen de voorkeur te moeten geven; zulks mede uit overweging, dat bedoelde compensatie waarschijnlijk hogere kosten zou medebrengen dan het bedrag der baten, welke door herstel van de vrijstelling prijsgegeven zullen worden.

De bedoelde vrijstelling zal tegelijk met de invoering der nieuwe soldijregelingen worden verleend: bij de landmacht aan alle soldijgenietenden en bij de zeemacht aan alle korporaals en manschappen, waaronder de Inlandsche schepelingen.

De van dezen maatregel te verwachten derving van inkomsten is te schatten op *f* 200 000 's jaars.

No. 311. Recht op de openbare verkooping van + *f* 9 156).

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 304 en 305 der uitgaven in Indië.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing as a separate paragraph.

Third block of faint, illegible text, continuing the document's content.

Fourth block of faint, illegible text, possibly a concluding sentence or footer.

Faint, illegible text on the right side of the page, top section.

Faint, illegible text on the right side of the page, middle section.

Faint, illegible text on the right side of the page, lower section.

Faint, illegible text on the right side of the page, bottom section.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. III — STUKKEN 6 EN 7.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD (nota van wijzigingen).
(ontvangen 8 December 1924).

Stuk 6. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 304a. Personeel van 's Lands kas. Naar aanleiding van de toelichting zou men gaarne vernemen, of de overbrenging van tal van diensten en kantoren naar Bandoeng geen vermindering der werkzaamheden bij 's Lands kas te Weltevreden en als gevolg daarvan vermindering van den betrekkelijken begrootingspost heeft medegebracht.

Naar aanleiding van de tweede alinea van de toelichting werd gevraagd, wanneer deze tijdelijke voorziening is ingegaan.

Gevraagd werd wat het criterium is voor de plaatsing van een algemeenen ontvanger. Welk bedrag moet dan de jaarlijkse omzet beloopten?

Opmetingen ten behoeve van een beteren aanslag in de inkomstenbelasting en z. Gevraagd werd of een betere aanslag niet te verkrijgen was door tijdelijke versterking van het personeel der belastinginspectie, en hoe de aanslag en de verdeling geschiedt in andere streken, waar geen landrenteregeling is ingevoerd en geen opmetingen verricht zijn. Er werd aan getwijfeld, of door vervaardiging van een geraamtekaart wel een belangrijke verbetering van den aanslag te verwachten is, indien niet tevens het individueele bezit uitgemeten wordt. Gaarne zou men vernemen of de inkomsten uit de sawahgronden een zoo belangrijk deel van de totale inkomsten vormen, dat een jaarlijkse uitgave van f 41 000 voor voorloopig onbepreken tijd te verantwoorden is.

Gevraagd werd wanneer met de werkzaamheden een aanvang is gemaakt, en hoeveel de kosten daarvan tot nu toe hebben bedragen.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 308. Vrijstelling inkomstenbelasting mindere militairen. Waar minder inkomen genie-

tende burgerlijke landsdienaren wel het hunne hebben bij te dragen voor de Staatshuishouding, kon het voorgestelde geen onverdeelde instemming vinden. Billijke belastingen — ook al geven zij wat administratieve omslag — behoren alleen reeds uit paedagogische overwegingen niet te worden ingetrokken.

Van andere zijde werden voor het vrijstellen der inkomstenbelasting van de mindere militairen wel motieven aanwezig geacht.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 7. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 304a. Personeel van 's Lands kas. Hoewel niet verwacht wordt, dat daarvan vermindering van den betrekkelijken begrootingspost het gevolg zal zijn, heeft de ter zake gemaakte opmerking aanleiding gegeven, opdracht te verstrekken om te onderzoeken of de werkzaamheden van 's Lands kas te Weltevreden — als gevolg van de overbrenging van verschillende diensten en kantoren naar Bandoeng — in de laatste jaren zoodanig zijn afgenomen, dat daardoor personeelsbesparing mogelijk is geworden.

Het resultaat van dit onderzoek zal t. g. t. aan den Volksraad worden medegedeeld.

Tot de ten aanzien van 's Lands kas te Bandoeng getroffen tijdelijke voorziening is bij besluit van 8 October 1924 No. 8 machtiging verleend en zij heeft in den loop van dezelfde maand haar beslag gekregen.

Tot de aanstelling van beroepsontvangers wordt in het algemeen overgegaan, indien de omvang van het kasbeheer en van het daarmede op kleine plaatsen veelal te combineeren vendubeheer zoodanig zijn geworden, dat deze werkzaamheden niet meer met gerustheid aan het admi-

nistratief personeel der bestuurskantoren kunnen worden overgelaten. Het bedrag van den jaarlijkschen omzet is daarbij niet het eenig criterium. Inmiddels mogen ter vergelijking van den omvang van het geldbeheer der kassen Mataram en Singaradja, waarop de in het afdeelingverslag gestelde vraag betrekking heeft, met een kleine kas op Java, de volgende cijfers worden gegeven:

1923.	Ontvangsten:	Uitgaven:
Singaradja	f 2.056.723	f 1.680.933
Mataram	„ 2.461.489	„ 2.479.540
Madjalengka	„ 1.476.462	„ 1.637.304

Opmetingen ten behoeve van een beteren aanslag in de Inkomstenbelasting. Maatregelen voor een juistere heffing van de inkomstenbelasting, in den geest als thans in Tapianaoli en ter Sumatra's Westkust worden getroffen, zijn in andere gebieden waar het sawahbezit van groote beteekenis is en de landrente nog niet is ingevoerd, nog niet ten uitvoer gelegd. Het spreekt vanzelf dat met zoodanige werkzaamheden wordt aangevangen in gebieden, waar de onvolledige werking van de inkomstenbelasting door gebrek aan voldoende gegevens het duidelijkst spreekt, hetgeen in de beide genoemde gewesten het geval is.

Een tijdelijke versterking van den belastingdienst in deze gewesten zal, indien zulks tot een beteren aanslag kan leiden, stellig niet achterwege blijven, doch ook voor een vruchtdragende werkzaamheid van daarvoor te bezigen personeel zal beschikt moeten worden over betere gegevens dan thans voorhanden zijn betreffende de productiviteit en de uitgestrektheid der bouwgronden, in het bijzonder der sawahs. Ook zonder tot individueele uitmeting over te gaan kan door doelmatige kaartering en oppervlak-

berekening het inzicht in de belastbare inkomens der betrokken belastingplichtigen aanzienlijk worden verruimd.

Inderdaad zijn de inkomsten uit de sawahgronden in de bedoelde streken van zoodanige absolute en betrekkelijke beteekenis, dat het ongetwijfeld loonend zal zijn gedurende enkele jaren f 41.000.— 's jaars voor meetwerkzaamheden te besteden.

Met de werkzaamheden werd in het midden van dit jaar een aanvang gemaakt en daarvoor zal, krachtens het betrekkelijke besluit, op het einde van 1924 hoogstens f 40.000.— zijn uitgegeven.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 308. Vrijstelling Inkomstenbelasting mindere militairen. Hoewel de Regeering erkent, dat er uit principieele overwegingen iets voor te zeggen is, om de inkomstenbelasting ook van mindere militairen te heffen, heeft Zij zooals uit de toelichting blijkt, om praktische redenen — n.l. dat tegenover die heffing zou moeten worden overgegaan tot soldijverhoging — besloten tot het voorstel, om de vroeger bestaande vrijstelling te herstellen.

Ten aanzien van de verschillen tusschen de voorloopige uitkomst en de raming der middelen voor 1923 moge verwezen worden naar de Financiële Nota (stuk F) der ontwerp begrooting voor 1925 blz. 4 tot en met 7, waar die verschillen zijn genoemd en toegelicht.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IIIA — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING IIIA.

Indische Schuld.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling (+ f 4 500 000).	352.	Rente van vaste schuld	In September j.l. is uitgegeven de Indische geldleening 1923D, nominaal f 75 000 000, rentende 6%, halfjaarlijkse coupons vervallend 15 Maart en 15 September. Aflossing in 40 gelijke jaarlijksche termijnen, eerste aflossing 15 September 1925.
Onderafdeeling (— f 2 800 000).	353.	Rente van vlottende schuld	
Onderafdeeling (+ f 1 875 000).	354.	Aflossing van vaste schuld	

De bedoelde leening is in haar geheel overgenomen door een consortium van Nederlandsche bankiers tegen 95¼% voor de in Nederland geplaatste en 98% voor de in Indië geplaatste obligatiën. De koers van uitgifte bedroeg in Nederland 97¼% en in Indië 100%.

In verband met de bedoelde uitgifte wordt in onderafdeeling 352 van hoofdstuk I der uitgaven, Rente van vaste schuld, een (nieuw) onderdeel *q* ingelascht, Rente van leening 1923D, groot f 4 500 000.

Voorts wordt in onderafdeeling 354 van hetzelfde hoofdstuk, Aflossing van vaste schuld, een (nieuw) onderdeel *j* ingelascht, Aflossing van leening 1923D, groot f 1 875 000.

Daartegenover kan het voor rente van vlottende schuld uitgetrokken crediet verminderd worden met f 2 800 000 voor hoofdstuk I en f 500 000 voor hoofdstuk II.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling (— f 500 000).	352.	Rente van vlottende schuld	Zie de toelichting bij hoofdstuk I der uitgaven.
-------------------------------	------	----------------------------	--

Blank area at the top of the page, possibly containing a header or title.

Main body of text, appearing as a list or series of entries, though the content is illegible due to blurriness.

Small text block at the bottom right corner, possibly a signature or date.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IIIA — STUKKEN 2 EN 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 28 October 1924).

AFDEELING IIIA.

Indische schuld.

Stuk 2. AFDEELINGSVERSLAG.

Van verschillende zijde werd toegejuicht, dat de Regeering voortgaat maatregelen te nemen ter consolideering van de vlottende schuld.

Gevraagd werd hoe groot nu het restant is van de vlottende schuld; of de leening 1923 thans geheel is uitgegeven; en of er plannen bestaan tot nieuwe uitgifte van leeningen ter vermindering van de vlottende schuld.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 22en October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

AFDEELING IIIA.

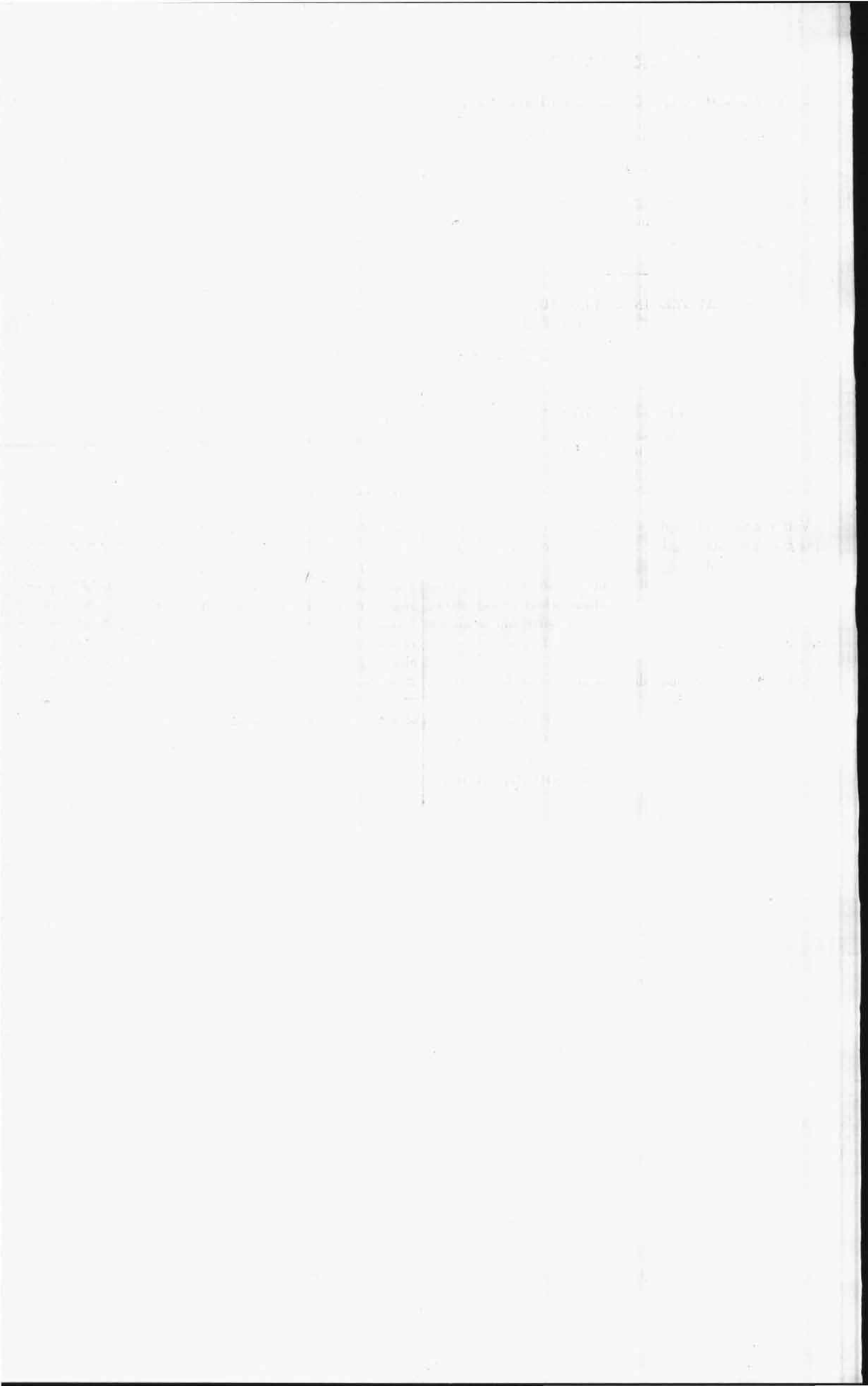
Indische schuld.

Stuk 3. MEMORIE VAN ANTWOORD.

In antwoord op de vraag hoe groot de vlottende schuld op het oogenblik is, kan worden medegedeeld, dat deze ongeveer 160 miljoen bedraagt.

Ingevolge de leeningwet 1923 kan nog een bedrag van ongeveer 54 miljoen worden uitgegeven.

Omtrent plannen tot nieuwe uitgifte van leeningen ter vermindering van de vlottende schuld, kan op het oogenblik nog niets met zekerheid worden medegedeeld. Wel is bij de Regeering de bedoeling aanwezig om een gedeelte van de vlottende schuld, zoodra de omstandigheden dit toelaten, in vaste schuld om te zetten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IV — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 401. Personeel van het departement. De raming van nevenvermelde posten kan verminderd worden onderscheidenlijk met *f* 16 200 en *f* 690 in verband met de samensmelting van de afdelingen algemeene en gewapende politie van het departement (zie voorts de toelichting bij onderafdeeling 417a).

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch bestuur. De raming is vermeerderd met *f* 6 120 aangezien in verband met de reorganisatie van de afdeling Comptabiliteit van het residentiekantoor te Semarang, tegen vermindering van het voor het residentiekantoor en de assistent-residentiekantoren in dat gewest toegestaan bedrag voor de bezoldiging van schrijvers met *f* 2 160 's jaars, het voor dat kantoor toegestaan aantal commiezen met één moest worden uitgebreid en de fondsen voor de bezoldiging van klerken op genoemd kantoor met *f* 5 880 's jaars moesten worden verhoogd. Voorts konden buiten dienst worden gesteld 3 hulpschrijvers, met welke buitendienststelling rekening is gehouden bij onderafdeeling 415a.

f 1 200 wijl in verband met eene gewijzigde administratieve in-deeling van het gewest Madioen (opheffing van de afdeling Patjitan en inlijving daarvan bij de afdeling Panaraga) buiten dienst konden worden gesteld:

op het assistent-residentiekantoor te Patjitan:
een klerk op *f* 1 800
een schrijver op 360

f 2 160

tegen indienststelling op het:
assistent-residentiekantoor te Panaraga van:
een klerk op *f* 1 800
controleurskantoor te Patjitan van:
een klerk op 1 200
een schrijver op 360

f 3 360

Tegenover deze hoogere jaarlijksche uitgaaf staat echter een grootere bezuiniging door de vermindering van het aantal assistent-residenten in het gewest Madioen, waarmede reeds rekening is gehouden bij de begrooting voor 1924 (vgl.

Bijl. Hand. Volksraad, 1ste gewone zitting 1923, onderwerp I, stuk O, afd. IV, 2a).

f 3 600 wijl het noodzakelijk is gebleken om zoowel voor een meer intensief bestuur als in het belang der economische ontwikkeling van het Boven Kocaloë- en Boven Bilahgebied van de onderafdeeling Laboehanbatoe der afdeeling Asahan van het gouvernement Oostkust van Sumatra een gediplomeerde gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur op de gewone aan die betrekking verbonden inkomsten in dienst te stellen

Met de uit den onderwerprijken maatregel voortvloeiende uitgaven, voor zooveel de bezoldiging betreft vermeerderd met de gebruikelijke 15%, welke door de betrokken zelfbesturende landschappen naar den gebruikelijken maatstaf aan den Lande zullen worden gerestitueerd en waarop gerekend zal worden bij de vaststelling van den restitutiepost voor de Zelfbesturen in bovengenoemd gewest voor het driejarig tijdvak 1924—1926, zal bij de raming van den desbetreffenden middelpost No. 402 voor 1926 rekening worden gehouden.

Bovenbedoelde maatregelen moesten bereids op tijdelijken voet worden getroffen

180 wijl, ten gevolge van de gewijzigde organisatie van het bestuur en de bestuursmiddelen in het gouvernement Selèbès en Onderhoorigheden, ten behoeve van de nieuw gevormde onderafdeeling Toekangbesi-eilanden in dienst zijn gesteld en toegestaan:

1 gezaghebber	f 3 600
1 tolk	360
1 kantooroppasser	180
klerken	540
toelagen van f 100 'smaands elk, aan 2 officieren belast met het bestuur onderscheidenlijk over de onderafdeelingen Boven Binoeang en Pitoe Oeloema Salo en voor Noord Bone	2400

f 7 080

tegen buitendienststelling van het personeel van de opgeheven onderafdeeling Pitoe Oelama Salo, bestaande uit:

1 gezaghebber	f 3 600
1 kantooroppasser	180
klerken	3 120

f 6 900

Tegenover de hierbedoelde hogere uitgaaf staan verminderingen bij de onderafdeelingen 424, c en 425;

Tegenover bovenbedoelde verhoogingen staat echter een vermindering van de raming met:

3 600 in verband met de opheffing van de afdeeling Lebong (residentie Bengkoeloe) als zoodanig, waardoor, tegen versterking van het personeel op het kantoor van den Controleur van Lebong met een commies op de gewone inkomsten, buiten dienst kunnen worden gesteld een assistent-resident, een commies, drie kantooroppassers op f 15 'smaands ieder en eenige met een gezamenlijk bedrag van f 2 340 bezoldigde klerken, terwijl verder een som van f 720 'sjaars voor de uitbetaling van schrijffloonen is vrijgefallen.

Een en ander levert aan aanvangsbezoldigingen een besparing op van f 14 400, welke som echter met f 10 800 verminderd is, wijl op de buitendienststelling van den assistent-resident reeds bij de begroting voor 1924 gerekend

is (vgl. Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1923, Ond. I, stuk O, afd. IV, 2a).

Onderafdeeling 404. Uitgaven voor de hervorming van het bestuurswezen (Memorie).

De wijziging in de omschrijving van deze onderafdeeling, zooals ter zijde aangegeven, en de splitsing in twee onderdeelen t.w.:

- a. personeele- en andere uitgaven ten behoeve van het kantoor van den regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming,
- b. verdere voorzieningen voor de voorbereiding van de hervorming van het bestuurswezen.

vindt haar toelichting in het ondervolgende.

Met het oog op de mogelijkheid, dat de provincie West-Java met ingang van 1 Januari 1926 zal worden ingesteld, en wijl het aanbeveling verdient, dat de nieuwe organen hunne taak alsdan in zijn vollen omvang aanvangen, zal het noodig kunnen zijn om ter voorbereiding daarvan reeds vóór dat tijdstip den Gouverneur en eenige andere ambtenaren te benoemen.

Ook zal het provinciaal kantoor op het oogenblik van instelling der provincie dadelijk zijn taak moeten kunnen aanvaarden, in verband waarmede het wenschelijk kan zijn, dat voor dien tijd reeds zal kunnen worden beschikt over het voor het provinciaal kantoor te bestemmen personeel, althans over een deel daarvan.

Daar het hier uitgaven betreft ten behoeve van de voorbereidende werkzaamheden en die uitgaven zullen moeten worden gedaan vóór de invoering der hervorming in het desbetreffend gebied, ligt het voor de hand, dat de landsbegrooting met deze kosten zal moeten worden bezwaard, ook voor zoover het uitgaven betreft, welke door haren aard anders ten laste van de provinciale begrooting zouden moeten komen.

Aangezien nog niet met zekerheid kan worden vastgesteld, op welke tijdstippen het provinciaal verband in de onderscheidene daarvoor in aanmerking komende gebiedsdeelen zal worden ingevoerd, en ook nog niet valt uit te maken, over hoeveel tijd uitgaven als hierboven bedoeld zullen moeten worden gedaan, terwijl uiteraard ook rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat nog andere dan de hierboven bedoelde maatregelen eenige uitgaven zullen vorderen, doen zich te veel onzekere factoren voor om den desbetreffenden begrootingspost thans reeds op een bepaald bedrag te kunnen ramen, in verband waarmede voorloopig aan een memoriepost de voorkeur is gegeven.

Onderafdeeling 412. Personeel van het Inlandsch bestuur.

Onderdeel a. Bezoldigingen, enz. (+ f 240).

<p>De raming is verhoogd met: wjl in verband met de invoering van de ontvoogding in de regentschappen Madioen en Ngawi en een daarmede gelijktijdige wijziging van de administratieve indeeling van de residentie Madioen tegen buitendienststelling van:</p>	<p>f 240</p>															
<table border="0"> <tr> <td>4 onderdistrictshoofden</td> <td>f</td> <td>6 720</td> </tr> <tr> <td>een schrijver</td> <td></td> <td>360</td> </tr> <tr> <td>vijf schrijvers, ieder op f 20 's maands</td> <td></td> <td>1 200</td> </tr> <tr> <td></td> <td>f</td> <td>8 280</td> </tr> </table>	4 onderdistrictshoofden	f	6 720	een schrijver		360	vijf schrijvers, ieder op f 20 's maands		1 200		f	8 280				
4 onderdistrictshoofden	f	6 720														
een schrijver		360														
vijf schrijvers, ieder op f 20 's maands		1 200														
	f	8 280														
<p>moesten worden in dienst gesteld</p>																
<table border="0"> <tr> <td>1 districtshoofd</td> <td>f</td> <td>3 600</td> </tr> <tr> <td>2 regentschapssecretarissen</td> <td></td> <td>3 360</td> </tr> <tr> <td>1 schrijver</td> <td></td> <td>360</td> </tr> <tr> <td>5 schrijvers, ieder op f 20 's maands</td> <td></td> <td>1 200</td> </tr> <tr> <td></td> <td>f</td> <td>8 520</td> </tr> </table>	1 districtshoofd	f	3 600	2 regentschapssecretarissen		3 360	1 schrijver		360	5 schrijvers, ieder op f 20 's maands		1 200		f	8 520	
1 districtshoofd	f	3 600														
2 regentschapssecretarissen		3 360														
1 schrijver		360														
5 schrijvers, ieder op f 20 's maands		1 200														
	f	8 520														

Tegenover de uit dezen reeds op tijdelijken voet getroffen maatregel voortvloeiende hoogere uitgaaf staat eene bezuiniging van f 720 's jaars door buitendienststelling van eenige hulpschrijvers (vgl. de toelichting op onderafdeeling 415a).

Onderafdeeling 415. Hulpschrijvers op de kantoren behorende tot het departement van binnenlandsch bestuur.

Onderdeel a. Bezoldigingen enz. (— f 1 260).

De raming is verminderd met f 540 door de buitendienststelling van 3 hulpschrijvers in verband met de reorganisatie van de afdeling Comptabiliteit op het residentiekantoor te Semarang (zie voorts de toelichting bij onderafdeeling 403a).

720 wegens buitendienststelling van 4 hulpschrijvers in verband met de gewijzigde administratieve indeeling der residentie Madioen (vgl. de toelichting bij onderafdeeling 412a).

Onderafdeeling 417. Personeel der politie.

Onderdeelen a en b. Bezoldigingen, enz. en Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel der algemeene politie (+ f 342 000 en + f 31 600).

Onderdeelen d en e. Bezoldigingen, enz. en Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel der gewapende politie (— f 488 187 en — f 45 000).

Luidens de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag, betreffende de ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1925 Bijl. Hand. Volksraad, eerste gewone zitting 1924, Onderwerp I, afd. IV, Stuk 7, Onderafdeeling 417, blz. 10) zou nader worden vastgesteld, in welke gewesten de gewapende politie door leger zou worden vervangen; met dien maatregel was overigens in beginsel reeds rekening gehouden door een principiële vermindering van de verschillende begrotingsposten van die politie.

Onderafdeeling 418. Verdere uitgaven voor de politie. Onderdeelen a en b. Kleeding enz. van het personeel en Aanschaffing en onderhoud van paarden, enz. ten behoeve van het materieel der algemeene politie (+ f 39 455 en + f 70 250).

Verder werd medegedeeld, dat nog in overweging was, of het niet wenschelijk zou zijn om het resteerend gedeelte van de gewapende politie om te zetten in veldpolitie, dan wel eerstgenoemd instituut als zelfstandig korps te laten voortbestaan, e.g. het beheer daarover van het Departement van Binnenlandsch Bestuur over te brengen naar dat van Oorlog.

Onderdeelen c en d. Vergoedingen, enz. ten behoeve van het personeel en Aanschaffing en onderhoud van kleeding, enz. ten behoeve van het materieel der gewapende politie.

(— f 87 100 en — f 255 200).

De omtrent de hiervoren bedoelde kwesties gevoerde verdere gedachtenwisseling heeft tot de volgende beslissingen geleid.

In de gewesten Timor en Onderhoorigheden, Zuider- en Oosterafdeeling van Bornéo en Bali en Lombok zal de gewapende politie geheel worden teruggetrokken en door het leger vervangen, terwijl in de gewesten Manado, Amboina en Selébès en Onderhoorigheden onderscheidenlijk 3, 9 en 17½ brigades voor legerbrigades zullen plaats maken.

Onderafdeeling 419. Opleidingschool voor het personeel der algemeene politie (+ f 308 948).

Bedoelde vervanging vordert een versterking van de op de ontwerp-begrooting voor 1925 voor die gewesten gebrachte legersterkte van Timor en Onderhoorigheden met 14 brigades Zuider- en Oosterafd. v. Bornéo

	met 5 „
Bali en Lombok	„ 8 „
Manado	„ geene „
Amboina	„ 8 „
Selébès en Onderhoorigheden	„ 9 „

welke legerafdeelingen aan de op Java gelegerde legereenheden zullen worden onttrokken.

Door vorenbedoelde inkrimping zal het korps gewapende politie, het Centraaldepôt niet medegerekend, nog blijven tellen 218 brigades.

In het gouvernement Selébès en Onderhoorigheden zouden nog slechts 4 brigades gewapende politie gelegerd blijven, in hoofdzaak bestemd voor wachtdiensten en bewaking van de aan den wegeaanleg in dat gewest te werkgestelde gestraften; nader zal worden overwogen, of ook die 4 brigades niet buiten dienst kunnen worden gesteld tegen uitbreiding van de algemeene politie.

In de gewesten Oostkust van Sumatra, Atjèh en Onderhoorigheden, Tapiannoeli, Sumatra's Westkust, Bengkoeloe, Lampoengsche districten en Bangka en Onderhoorigheden zal, geheel in overeenstemming met het gevoelen van de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur, de gewapende politie tot veldpolitie worden omgevormd; aldaar bleek aan die soort van politie — in het eene gewest uiteraard meer dan in het andere — inderdaad behoefte te bestaan, terwijl overigens door die omvorming het nuttig effect van de ter beschikking van het Gewestelijk Bestuur staande politiemacht in zeer belangrijke mate zal worden verhoogd.

De omzetting zal zoodra mogelijk worden ter hand genomen, met dien verstande, dat daarmede een aanvang zal worden gemaakt in de gouvernementen Oostkust van Sumatra en Atjèh en Onderhoorigheden. Om de manschappen en het kader van de gewapende politie in de voor die omzetting aangewezen gewesten de noodige politioneele opleiding te kunnen geven is eenig personeel van de algemeene politie boven de formatie noodig.

Voorloopig kan daartoe worden volstaan met:

- 1 Commissaris van politie der 1ste klasse,
- 3 Ondercommissarissen,
- 4 Politieopzieners der 1ste klasse,
- 3 Assistent-Wedana's en
- 4 mantri's politie

op de gewone bezoldiging, met dien verstande dat het noodig en billijk is geoordeeld aan de assistent-wedana's en mantri's politie gedurende hun verblijf in de Buitengewesten een maandelijksche toelage toe te kennen van respectievelijk *f* 50 en *f* 25.

Aangenomen wordt, dat dit personeel begin Januari 1925 zijn werk in de gewesten Oostkust van Sumatra en Atjèh en Onderhoorigheden zal kunnen aanvangen en dat de omzetting van de gewapende politie, in die gewesten tezamen sterk 1500 man, op 1 Juli 1925 administratief en technisch kan hebben plaats gehad, waarna de andere daarvoor aangewezen gewesten aan de beurt komen.

Voor zooveel zij niet vervangen wordt door het leger, zal de gewapende politie in de overige gewesten voorschands in haar huidige beteekenis en wezen gehandhaafd blijven.

En in verband met de voorgenomen omzetting van het grootste gedeelte van de gewapende politie in veldpolitie en op grond van de daartegen uit een oogpunt van verhouding tot het Bestuur bestaande bezwaren, is, hoewel die maatregel tot bezuiniging zou leiden, afgezien van het denkbeeld om de gewapende politie, voor zooveel deze nog niet is omgezet of niet zal worden omgezet in veldpolitie, in beheer te geven aan het Departement van Oorlog.

Besloten is echter om de Inspecties van de algemeene politie en van de gewapende politie tot één Inspectie-afdeeling te vereenigen, samengesteld als volgt:

- 1 Inspecteur-Hoofd op een bezoldiging van *f* 1200 's maands,
- 1 Inspecteur-Onderhoofd op een bezoldiging van *f* 1100 's maands,
- 3 Adjunct-Inspecteurs, ieder op een bezoldiging van *f* 900 tot *f* 1000 's maands.

In de formatie der betrokken afdeeling van het Departement is tegen vermindering van eenig bureaupersoneel nog opgenomen een Adjunct-Hoofdecommissaris van politie, om-

dat de behoefte is gevoeld daar te allen tijde over iemand te beschikken, die volkomen op de hoogte is van den technischen politiedienst.

Aangezien bedoelde samensmelting der inspecties tot besparing leidde en aan eene spoedige totstandkoming daarvan in verband met de te treffen voorbereidingen voor de omvorming van de gewapende politie tot veldpolitie dringend behoefte werd gevoeld, is daartoe reeds overgegaan.

Ten slotte is nog besloten tot het overbrengen van de politie-school te Buitenzorg naar Soekaboemi en vereeniging daarvan met het te laatstgenoemder plaatse aanwezig opleidingsdepôt van de gewapende politie tot één onderwijsrichting voor de politie.

Bij het Centraaldepôt te Soekaboemi wordt thans ter voorziening in de voeding van de in opleiding zijnde reeruten menage gevoerd, welke in het belang van de werving zeer nuttige maatregel ten behoeve van de in opleiding zijnde reeruten van de algemeene politie is overgenomen.

De aan het Centraaldepôt te Soekaboemi verbonden ziekeninrichting blijft behouden.

Het kampement te Soekaboemi biedt voldoende ruimte aan magazijnen, schoollokalen en logiesruimte om de politie-school van Buitenzorg op te nemen, behoudens voor wat betreft de aan die school verbonden werkplaats voor het repareren van de bij die politie in gebruik zijnde motor- en gewone rijwielen.

Bijbouwing zal daarvoor te Soekaboemi noodig zijn, waarvan de kosten ruw geschat ongeveer f 20 000 zullen bedragen, welk bedrag ruimschoots kan worden gevonden uit de hieronder nader te specificieeren op de politieuitgaven te verkrijgen bezuinigingen.

Het ligt in het voornemen de overbrenging van de politie-school te Buitenzorg naar Soekaboemi zoodanig te regelen, dat de vereeniging op 1 Januari 1925 tot stand zal zijn gekomen, zullende echter wat de opleiding voor commissaris van politie en voor politieopziener betreft, de loopende cursussen, welke in de eerste helft van het volgend jaar afloopen, te Buitenzorg worden beëindigd en eerst de nieuwe cursussen te Soekaboemi worden geopend.

De hiervoren aangegeven maatregelen voeren tot eene nadere vermindering van:

Onderafdeeling 401		
	a. met	f 16 200
	c. met	„ 690
Onderafdeeling 417		
	d. met	„ 488 187
	e. met	„ 45 000
Onderafdeeling 418		
	c. met	„ 87 100
	d. met	„ 255 200
	en tot een vermeerdering van	
Onderafdeeling 417		
	a. met	„ 342 000
	b. met	„ 31 600
Onderafdeeling 418		
	a. met	„ 39 455
	b. met	„ 70 250
Onderafdeeling 419	met	„ 308 948

In totaal wordt derhalve op de uitgaven voor de politie in het dienstjaar 1925 een nadere besparing verkregen van f 100 124.

No. 424. Centrale kas voor het volkscredietwezen:

b. rente over het aan de kas verstrekte grondkapitaal.

(+ f 91 520).

In verband met de aanhangige wijziging van artikel 4 van het Koninklijk besluit, houdende instelling van eene centrale kas voor het Volkseredietwezen (Indisch Staatsblad 1912 No. 393, juncto dat van 1924 No. 88) in dien zin, dat de door die kas aan den Lande verschuldigde rente na het jaar 1924 niet meer zal strekken tot vermeerdering van hare rentevrije uitgestelde schuld, doch ten bate van de Landsbegrooting zal komen, valt te beginnen met het jaar 1925 te rekenen op een ontvangst ter zake van f 91 520.43 en is de raming van nevensgemelden middelenpost voor 1925 mitsdien gesteld op rond f 91 520.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 1 B.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlands-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Bijlagen A tot en met H van de Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

A. GEWIJZIGDE FORMATIESTAAT VAN HET PERSONEEL DER GEWAPENDE POLITIE VOOR 1925.

Betrekkingen.	Sumatra's Westkust.	Tapiannoeli.	Bengkoeloe.	Lampoengsche districten.	Palembang.	Oostkust van Sumatra.	Atjeh en Onderhoorigheden.	Rian en Onderhoorigheden.	Bangka en Onderhoorigheden.	Belitoeng.	Westerafdeeling van Bornéo.	Manado.	Selèbés en Onderhoorigheden.	Amboina.	Timor en Onderhoorigheden.	Gezamenlijk.	Bezoldiging's jaars.	Gezamenlijk.
Divisiecommandant der 1ste klasse.....	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	13 (1)	2 à f 3.900 11 " " 7.800	f 7.800 85.800
Afdeelingscommandant...	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	4	—	7 (2)	3 " " 2.100 4 " " 4.200	" 6.300 16.800
Onderofficier-administrateur (a).....	2	2	1	2	2	5	1	1	2	1	1	1	—	5	—	26 (3)	3 " " 1.350 8 " " 1.050 10 " " 2.700 10 " " 2.100	" 4.050 3.150 27.000 21.000
Hoofdetachementscommandant (a).....	3	3	3	2	5	12	2	2	6	2	4	2	1	7	—	54 (4)	7 " " 1.350 7 " " 1.050 20 " " 2.700 20 " " 2.100	" 9.450 7.350 54.000 42.000
Detachementscommandant (a).....	5	3	3	4	4	15	4	3	4	3	3	3	—	11	—	65 (5)	10 " " 780 9 " " 540 23 " " 1.560 23 " " 1.080	" 7.800 4.860 35.880 24.840
Heele brigades.....	11	9	9	6	13	61	4	3	15	8	7	5	2	14	—	167 (6)	33 " " 2.475 32 " " 2.430 51 " " 4.950 51 " " 4.860	" 81.675 77.760 252.450 247.860
Halve brigades.....	2	4	2	9	7	11	9	8	5	3	4	5	4	29	—	102 (7)	10 " " 1.320 10 " " 1.275 41 " " 2.640 41 " " 2.550	" 13.200 12.750 108.240 104.550
																		f 1 256.565

(a) Van het gezamenlijk aantal titularissen kan de helft den 1ste klasse rang bekleeden.—

(1)	waarvan voor een half jaar	2	Voorloopige bezoldigingen	Memorie
(2)	" " " " " "	3	Toelagen en hogere bezoldiging van het bij het korps gedetacheerd legerpersoneel	" 20.000
(3)	" " " " " "	6		
(4)	" " " " " "	14		
(5)	" " " " " "	19		
(6)	" " " " " "	65		f 1 276.565
(7)	" " " " " "	20	Of f 488.187 minder dan bij de voorloopige begrooting voor 1925 is uitgetrokken.	

Bijlage B.

Verdere uitgaven (personeel) der gewapende politie.

Vergoeding voor kleeding, uitrusting en meubileering zoomede kleedinggeld	f	232 500
Toelage aan gewapende politiedienaren, die als verbandmeester dienst doen en kosten van opleiding tot verbandmeester	„	4 300
Kantoorkosten	„	16 000
Verbintenis-, herverbintenis- en aanbrengebeloeningen	„	47 500
Gratificatiën bij het verlaten van den dienst zonder pensioen	„	18 000
Voedinggelden	„	—
Schietbeloeningen	„	500
Ziekenverpleging	„	12 000
	f	330 800

of f 87 100 minder dan bij de voorloopige begrooting voor 1925 is uitgetrokken.

Bijlage C.

Verdere uitgaven (materieel) der gewapende politie.

Kleeding en uitrusting	f	103 000
Wapening en munitie	„	67 800
Rijwielen	„	28 000
Kazerneerings- en inventarisgoederen	„	40 000
Verlichting	„	44 000
Voeding	„	60 000
Uitgaven voor sport, dagverblijven en korpsscholen	„	3 600
Andere uitgaven ten behoeve van het materieel der gewapende politie	„	20 000
	f	366 400

of f 255 200 minder dan bij de voorloopige begrooting voor 1925 is uitgetrokken.

Bijlage D.

Uitbreiding van het personeel der algemeene politie.

Als volgt te berekenen:

Ten behoeve van de Oostkust van Sumatra en Atjeh en Onderhoorigheden voor een half jaar:		
1 h.e.v.p. à	f 9 600	
1 adj. h.e.v.p. à	„ 8 400	
3 ondercommissarissen à	„ 4 200	
10 pol. opz. der 1e kl. à	„ 3 300	
10 „ „ „ 2e kl. à	„ 2 400	f 255 000
10 mantri's pol. 1e kl. à	„ 1 560	
9 „ „ „ 2e kl. à	„ 1 080	
42 posth. Comdten. 1e kl. à	„ 510	
43 „ „ „ 2e kl. à	„ 420	
150 „ „ „ 3e kl. à	„ 360	
1265 agenten der 1e kl. à	„ 240	
Ten behoeve van Sumatra's Westkust:		
1 ondercommissaris à	f 4 200	
1 assistent-wedana à	„ 1 680	
6 rechercheurs à	„ 360	f 9 480
1 klerk à gemiddeld	„ 1 080	
1 Inl. schrijver à	„ 360	
Ten behoeve van het navolgend indienst te stellen Instructiepersoneel:		
1 commissaris 1e kl. à	f 6 000	
3 ondercommissarissen à	„ 4 200	
4 pol. opz. 1e kl. à	„ 3 300	
3 assistent-wedana's à	„ 1 680	f 42 720
4 mantri's politie à	„ 720	
Toelage aan 3 ass. wedana's ad	600 sj.	
„ „ 4 mantr. pol. ad.	300 sj.	
		f 307 200
Ten behoeve van de indienststelling van:		
1 Inspecteur	f 14 400	
1 Inspecteur-Onderhoofd	„ 13 200	
3 Adj. Inspecteurs à f 900	„ 32 400	
1 Adj. Hoofdecommissaris	„ 8 400	
	f 68 400	
waartegenover staat de buitendienststelling ⁽¹⁾ bij de Algemeene Politie van:		
1 Inspecteur	f 12 000	
2 Adj. Inspecteurs	„ 21 600	
	f 33 600	
zoodat de uitgaven dienen te worden vermeerderd met:		„ 34 800
	Totaal meer	f 342 000

(1) Bovendien is mede buitendienst gesteld de geheele Inspectie van de Gewapende Politie, welke vermindering tot uitdrukking is gekomen in den formatiestaat (bijlage A).

BIJLAGE E.

Hoogere verdere uitgaven (personeel) der algemeene politie.

Kleeding, wapening en uitrusting	f	15 555
Kantoorkosten en watervoorziening	„	6 000
Dienstverband	„	8 000
Toelage verbandmeesters	„	900
Ziekenverpleging en andere uitgaven ten behoeve van het personeel	„	9 000
		<hr/>
	f	39 455

Bijlage F.

Hoogere verdere uitgaven (materieel) der algemeene politie.

Onderhoud van paarden en uitrustingstukken	—	
Idem van 30 automobielen	—	
Aanschaffing van nieuwe automobielen	—	
Onderhoud van andere vervoermiddelen	f	9 000
Verlichting politiekantoren, kazernes, onderhoud meubilair en andere uitgaven ten behoeve van het materieel	„	61 250
		<hr/>
	f	70 250

Bijlage G.

PERSONEEL van de Politie-school (Instructie- en administratie)

Afdeeling Algemeene Politie.	Hoofdcommissaris v. Pol. Hfd. der school.	Adj. Hoofdcomm. v. Pol. Onderh. der school.	Commissaris v. Pol. der 1e klasse.	Ondercommissaris v. Pol.	Aspirant Commissaris.	Hoofdpolitieopziener.	Assistent-Wedana van Politie	Politieopziener der 1ste klasse.	Politieopziener der 2de klasse.	Aspirant Politieopziener.	Hoofdagent der 2de klasse.	Mantri-Politie.
Bezoldiging.	9600	8400	6000	4200	2100	4200	1680	3300	2400	2100	1440	720
Instructie personeel	1	1	1	1	—	2	1	6	2	—	—	—
Administratief personeel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leerlingen	—	—	—	—	14	—	—	—	—	16	25	5
Bezoldiging per rang	9600	8400	6000	4200	29400	8400	1680	19800	4800	33600	36000	3600

Afdeeling Gewapende Politie.	Afdeelingscommandant.	Onderofficier-administrateur der 1e kl.	Onderofficier-administrateur de 2e kl.	Hoofdetachementscom- mandant der 1e kl.	Hoofdetachementscom- mandant der 2e kl.	Detachementscommandant der 1e kl.	Detachementscommandant der 2e kl.	Mantri-Politie.
Bezoldiging.	4200	2700	2100	2700	2100	1560	1080	5
Instructie personeel	1	—	—	3	3	2	1	—
Administratief personeel (1)	—	1	1	—	—	—	1	—
Leerlingen	—	—	—	—	—	—	—	—
Bezoldiging per rang	4200	2700	2100	8100	6300	3120	2160	2100

Afdeeling Ziekeninrichting.	Ziekenopzichter.	Ziekenverpleger der 1e kl.	Ziekenverpleger der 2e kl.	Mantri verpleger.
Bezoldiging.	2700	1800	1440	420
Bezoldiging per betrekking	1	2	1	3
	2700	3600	1440	1260

(1) Voor de passantenverblijven te Batavia, Soerabaja en Jogjakarta.

(2) w. o. 2 tamboers, 1 hoornblazer, 1 schoen- en 1 kleermaker.

oneel en leerlingen) en van de daaraan verbonden ziekeninrichting.

0	1ste klasse.	
420	Posthuiscommandant der 2de klasse.	
240	Politieagent der 1ste klasse.	
240	Pol. agent 1ste klasse (i.l. Posth. comdt. en of i.l. rechercheur).	
240	Recruten (pol. agent der 1ste klasse).	
6000	Leeraar Mal. taal, Land- en Volkenkunde.	
6000	Onderwijzer motortechniek.	
3000	Onderwijzer Ned. taal geschiedenis en aardrijkskunde.	
4200	Onderwijzer gymnastiek	
1500	Inlandsch Onderwijzer Mal. taal.	
5400	Hoofdcommies.	
4200	Administrateur.	
2400	Onderadministrateur.	
2400	Commies.	
360	Schrijver.	
—	Klerkengelden.	
0		102480
10		24000
—		185400
4200		312840
9400		
4800		
72000		
6000		
6000		
3000		
4200		
1500		
5400		
4200		
9000		
2400		
1440		
1920		

450	Sergeant 2e klasse.	
380	Korporaals.	
270	Gewapende politiedienaar der 1ste klasse.	
210	Gewapende politiedienaar der 2e klasse.	
210	Recruten.	
860	Adspirant sergeant.	
210	Adspirant korporaal.	
4		36210
—		5880
—		40850
1800		82440
3600		
2700		
3150		
31500		
150		
10		
3000		
5250		
210		

Totaal.

240	Mandoer.			
150	Bedienden			
144	Koelies			
1		2	3	
240		300	432	9872

BIJLAGE H.

Verdere uitgaven (personeel en materieel) van de politieschool.

Omschrijving der uitgaaf.

Toelagen voor den onderwijzer in de Ned. taal en den Assistent wedana van politie à f 50 's maands.	f	1 200
Toelagen gehuwde adsp. commissarissen en adsp. pol. opzieners	„	3 800
Handgelden	„	21 300
Kleeding, Wapening en Uitrusting	„	45 711
Aanschaffing eerste uitrusting	„	42 000
Toelagen leeraren	„	6 600
Kosten voor het onderhoud der ziekeninrichting alsmede voor het onderwijs in de eerste hulp bij ongelukken voor enkele klasse	„	2 270
Onderhoud van kantoor- en kazerne-meubilair, en keukeninventaris, aanschaffing en aanvulling van leermiddelen, schrijf- en kantoorbehoefden, drukken van algemeene- en plaatselijke verordeningen, keuren en reglementen van politie, waterverbruik en verlichting, bezoldiging bedienden, schoonhouden en het verrichten van herstellingen aan het kampement en voor andere uitgaven.	„	28 000
Onderhoud van 15 motorrijwielen met zijspanwagen en 30 rijwielen	„	10 050
Kosten voor voeding en verstrekking van rijst aan gezinnen, toelagen keukenpersoneel	„	108 000
	f	268 931

RECAPITULATIE.

Bezoldigingen opleidingsschool, afdeling algemeene politie	f	312 840
„ „ „ gewapende „	„	82 440
„ ziekeninrichting	„	9 972
Regelmatige bezoldigingsverhoogen	„	25 870
Verdere uitgaven (personeel en materieel) van de politieschool	„	268 931
	f	700 053

of f 308 948 meer dan bij de voorloopige begrooting voor 1925 is uitgetrokken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Decentralisatie. Acht de Regeering het wenschelijk om in den geest van de jaarlijksche bestuursconferentie, jaarlijks een conferentie bijeen te roepen van voorzitters van locale raden; danwel is Zij van oordeel daarmee aan hun zelfstandigheid en initiatief te kort te doen?

Het voorstel van den adviseur van de decentralisatie aan de locale raden om in onderlinge samenwerking een contrôle op de financiën der locale raden in het leven te roepen, vond bij enkele leden zoozeer instemming, dat zij steun van de Regeering voor dit nuttige doel stellig genotiveerd achtten voor het geval het antwoord van de locale raden om geldelijke redenen afwijzend zou luiden. Gaarne zou men ter zake uitvoerig worden ingelicht.

Enkele leden wezen erop, dat in Nederland die contrôle vaak is toevertrouwd aan het centraal-bureau voor verificatie en financieele adviezen der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten. Aangezien met dit bureau, dat alvorens de contrôle op gemeente financiën enz. op zich te nemen uitteraard met B. en W. een overeenkomst aangaat betreffende het honorarium, gunstige resultaten zijn verregen, hoopten deze leden dat h.t.l. een soortgelijk kantoor zal worden opgericht.

Andere leden verklaarden zich tegen elke contrôle, welke kosten met zich brengt. H.i. is bij de locale ressorten h.t.l. gebleken, dat in eigen boezem steeds daartoe bekwame personen — vaak zelfs financieele experts — aanwezig zijn, die hun tijd en arbeidskracht kosteloos aan het uitoefenen van toezicht op de niet ingewikkelde administratie willen besteden.

Is het juist — zoo vroeg een lid — dat de financieele toestand van de gemeente Meester-Cornelis aanleiding heeft gegeven tot het instellen van een commissoriaal onderzoek?

Gevraagd werd of de Regeering het mogelijk acht door combinatie van financieele instellingen waarmede het gouvernement bemoeienis heeft, een gelegenheid te scheppen, waardoor kleinere locale ressorten voor hunne behoeften geld op schappelijke voorwaarden kunnen leenen.

Ten aanzien van de tegemoetkoming van enkele locale ressorten werd gevraagd, of de commissie van onderzoek naar de behoeften en nooden van de locale ressorten bij haar rapport — waarvan de Volksraad t.g.t. gaarne kennis zal nemen — gebonden is aan het in het algemeen overzicht van Afd. III der aanvullingsbegrooting genoemde maximum van f 200 000, aangezien zulks naar de meening van eenige leden niet overeen zou komen met de bedoeling van den Volksraad.

Gaarne zou men vernemen of spoedig een regeling kan worden tegemoet gezien omtrent de financieele verhouding tusschen het gouvernement en het cultuurgebied van S. O. K.

Is de Regeering bereid een onderzoek te doen houden omtrent de instelling van een Zuid-Bali-raad? Gevraagd werd hoe het staat met de invoering van den Minangkabau-raad.

Gevraagd werd waarom de Regeering tot dusverre nog niet is overgegaan tot opheffing van Inlandsche gemeenten op den voet van art. 71 lid 4 R.R. De hoop werd uitgesproken, dat de locale raden indien Inlandsche gemeenten als bovenbedoeld opgeheven worden rekening zullen houden met de belangen der voormalige desahoofden en deze functionarissen b.v. tot wijkmeester zullen aanstellen.

Verscheidene leden spraken den wensch uit, dat de herziening der kiesrechtregeling voor de gemeenteraden ter verkrijging van vollediger kiezerslijsten spoedig moge worden tegemoetgezien. Naar aanleiding daarvan werd opgemerkt, dat het gewenscht wordt geacht, de regeling voor de provinciale- en regentschapsraden ook van kracht te verklaren voor de gemeenteraden, waarbij een stelsel van evenredig kiesrecht de voorkeur verdient. Door meerdere leden werd hiermede instemming betuigd, aangezien de tegenwoordige toestand, waarbij de Inlandsche leden worden gekozen door Europeanen en dus niet door de Inlandsche bevolking als hunne vertegenwoordigers worden beschouwd, ongewenscht wordt geacht.

In dit verband werd gewezen op den onwil van sommige gemeentebesturen tot het treffen van een regeling waardoor de uitoefening van het kiesrecht vergemakkelijkt zou worden, welke onwil b.v. te Batavia zou blijken uit het stellen van een verkiezing op Dinsdag, de drukke maildag; het niet openen van een stemkantoor in den voormiddag in de benedenstad.

Enkele leden hoopten, dat de hoofden van gewestelijk bestuur bij hun voordracht voor het lidmaatschap van den gewestelijken raad rekening zullen houden met de wenschelijkheid naast het ambtelijk ook het particulier element te vertegenwoordigen en daarbij tevens zullen letten op het aanbevelen van personen met uiteenlopenden werkring. Het was sommige leden opgevallen dat b.v. de aanvulling van den Gewestelijken Raad der Preangerregentschappen steeds geschiedt uit den kring van grootwerkgevers in en om Bandoeng, terwijl onder degenen die gerekend mogen worden bekend te zijn met de behoeften der minder bedeelde Europeanen o.a. kleine landbouwers zeer geschikte vertegenwoordigers zouden te vinden zijn.

In dit verband werd nog opgemerkt, dat de wijze van samenstelling van de gemeenteraden geen waarborgen biedt, dat de leden — ook niet de vaak nog zeer jonge, Inlandsche leden — op de hoogte zijn van de nooden en behoeften der Inlandsche bevolking. Dit nu heeft ten gevolge, dat belastingen worden opgelegd zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met de reeds bestaande lasten. De hier aan het woord zijnde leden meenden, dat voorafgaand overleg terzake met het Inlandsch bestuur hierin verbetering zou kunnen brengen.

Naar aanleiding van het feit, dat aan het Volksraadslid R. M. J. Soejadi, gemeente-veerarts te Magelang, ter bekoming van verlof tot bijwoning van de volksraadszitting, door het gemeentebestuur de eisch werd gesteld gedurende dat verlof op eigen kosten in zijne vervanging te voorzien, werd algemeen de wensch uitgesproken, dat de Regeering maatregelen zal treffen, opdat volksraadsleden in dienst van locale ressorten in de gelegenheid worden gesteld de zittingen van het college bij te wonen zonder dat daaraan voor hen buitengewone uitgaven als hier bedoeld zijn verbonden.

Met het oog op den slechten staat waarin de bruggen op Ambon verkeerden, verzochten enkele leden steun van de Regeering ter zake.

Een lid sprak de wensch uit, dat indien tot benoeming van een burgemeester te Ambon mocht worden overgegaan, de keuze zal vallen op een zoon van het land en in geen geval op een gewezen geestelijke.

§ 2. Bestuursambtenaren. Dezelfde motieven, welke ertoe geleid hebben, dat aan eenige residenten — ten bewijze dat zij geschikt geacht werden — den persoonlijke titel van Gouverneur is toegekend, moeten, naar het oordeel van enkele leden er ook toe leiden aan een resident, die voor Gouverneur geschikt zou zijn, dezelfde geldelijke voordeelen toe te kennen wanneer een jongere collega tot dat ambt wordt benoemd.

Is de Regeering in verband met de vroeger door Haar gedane toezeggingen voornemens — zoo vroeg een lid — om op de buitengewesten aan assistent-residenten, die voor resident geschikt geacht worden, de aan dien rang verbonden geldelijke voordeelen toe te kennen, indien een op den ranglijst vóór hen ingeschoven oud-gezaghebber tot resident benoemd wordt, op gelijke wijze als dit reeds bij benoeming van een oud-gezaghebber tot assistent-resident geschiedde?

Nu de Regeering bij herhaling heeft verklaard, dat nog geen Inl. landbouwleeraar voor Ambon beschikbaar is werd de wensch uitgesproken dat de thans aldaar geplaatste gezaghebber-oudplanter, die terzake praktische voorlichting kan verstrekken, voorshands niet zal worden overgeplaatst.

Is het juist, zoo werd gevraagd, dat de Regeering aan de regenten aanwijzing heeft gegeven over de wijze, waarop zij de Vorsten der Inlandsche Zelfbesturen behoeven te begroeten? Zoo ja, welke zijn deze aanwijzingen en op grond van welke motieven is de Regeering tot het geven daarvan overgegaan?

Door verschillende leden werd geklaagd over het euvel dat de Inlandsche hoofden een veel te groot gedeelte van hun tijd moeten besteden aan het steeds toenemende kantoorwerk, speciaal voor belastingzaken, welk werk meestal onnoodig op hen werd afgewenteld, en waardoor te weinig tijd kan gewijd worden aan hoogere belangen. Tijdroovende staten betreffende belasting-aanslagen en achterstanden, waarvan de noodige gegevens het best door de belastingkantoren en de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen kunnen worden verstrekt, worden bijv. van de hoofden afgevraagd, wat hun werk onnoodig verzwaart, terwijl de tijd aan de opmaking van die staten besteed zou zijn besteed aan inning van de groote belastingachterstanden, wat alleen mogelijk is, indien de hoofden meer in de gelegenheid zijn de verschillende negorijen te bezoeken.

Enkele leden achtten het wenschelijk, dat onderscheidingssteekenen (o. a. de gouden knop voor Ambonsche hoofden) bij overlijden als poesaka in het bezit van de familie gelaten worden.

Door de Minahassasche hoofden wordt uitgezien naar de vaststelling van een wit ambtscostuum voor deze ambtenaren (Iste gew. zitting 1923, Ond. I — Afd. IV: st. 5A blz. 3; st. 7, blz. 2).

§ 3. Ontvoogding. Opnieuw werd erop aangedrongen, dat met de ontvoogding, voor zoover dit zonder hoogere uitgaven mogelijk is, geregeld en met kracht zal worden voortgegaan, terwijl ook thans weder de klacht werd geuit, dat het Europeesch bestuur in ontvoogde ressorten rechtstreeks, met voorbijgang van den regent, in of buiten de maandelijksche conferenties bevelen geeft aan de lagere Inlandsche bestuursambtenaren (verg. Iste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. IV: st. 6, blz. 7; st. 7, blz. 9).

Eenige leden gaven in overweging om in nog niet ontvoogde regentschappen thans reeds enkele bevoegdheden van het hoofd van plaatselijk bestuur op den regent over te dragen. Dezen laatste zou bv. de beschikking kunnen worden gegeven over de veldpolitie en de bevoegdheid om aan het lager Inlandsch personeel verlof voor ten hoogste acht dagen te verleenen.

§ 4. Landrente. Aangedrongen werd op de versterking van de landrentekantoren, opdat de teruggebrachte particuliere landerijen zoo spoedig mogelijk opgenomen en in de landrente aangeslagen kunnen worden.

Aangezien het herhaaldelijk voorkomt, dat belangrijke bedragen van de landrente worden afgeschreven tengevolge van oogstmislukking, werd de vraag gesteld of de opgaven vooral van de gedeeltelijke oogstmislukking wel voldoende worden gecontroleerd.

Gevraagd werd of de geruchten als zouden de opmetingen van den Top. Dienst in N. Celebes ook verband houden met eventuele invoering van de landrente aldaar, juist zijn.

Sommige leden verklaarden zich tegen de repartitie-regeling (verg. Iste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. IV: st. 7, blz. 12; st. 8, bl. 16), wanneer deze is ontaard in een open-

tenheffing van de landrente. Eenige progressie in de heffing van het hoofdgeld achtten zij niet verkeerd, mits een minimum en een maximum worden vastgesteld.

§ 5. Inlandsche rietcultuur. De bepaling dat de Inlandsche rietboeren in de residentie Kediri een gezegd verzoekschrift bij het Hoofd van plaatselijk bestuur moeten indienen tot het verkrijgen van toestemming om riet te malen, veroorzaakt hun noodeloze moeite en kosten (schrijffloonen enz.). Zou daarin geen verbetering gebracht kunnen worden, door geen toestemming voor te schrijven dan wel een mondelinge aanvraag mogelijk te maken?

Eveneens ondervinden deze boeren veel belemmering van de gewestelijke verordening van Kediri, waarbij het malen op het veld verboden wordt. Acht de Regeering geen termen aanwezig de desbetreffende verordening te vernietigen? Op grond van welke motieven is aan die Inlandsche rietboeren geen vergunning verleend hun riet met machinale persen te malen? Een lid achtte de bezwaren, die de Regeering heeft tegen het opkopen van suikerriet van de Inlandsche bevolking niet of althans veel minder overwegend voor de afdeling Malang en zou daarom gaarne in overweging willen geven bij wijze van proef het verbod tot den opkoop van riet voor die afdeling voor een duur van 5 jaar op te heffen. Van andere zijde betuigde men hiermede instemming, doch zou men geen termijn wenschen te stellen, zoodat bij gebleken misbruiken de Regeering het verbod dadelijk weer in werking kan doen treden.

§ 6. Verschillende opmerkingen. Een lid zou gaarne vernemen, of de Regeering eenige mededeeling kan doen betreffende de totstandkoming van de reorganisatie der districtsbesturen op Bali en Lombok.

Gevraagd werd hoe het staat met de invoering van de Inlandsche Gemeenten Ordonnantie in de Minahassa.

Door een der leden werd erop aangedrongen het lidmaatschap van den negri-raad ter Sumatra's Westkust ook mogelijk te maken voor de gewone volkshoofden (penghoeloe's). Deze worden tot dusverre om praktische bezwaren, verband houdende met het aantal leden van den raad en de vrijstelling van heerendiensten der raadsleden, daarvan door het hoofd van plaatselijk bestuur uitgesloten.

Voorts ware aan den negri-raad het recht toe te kennen belasting te heffen, zulks ter vervanging van de adat heffingen.

Eenige leden vroegen, of het courantenbericht, meldende dat plannen bestaan om het instituut der Chineesche officieren geheel af te schaffen juist is en of in dat geval door eene reorganisatie op een andere wijze in het Chineesche bestuur zal worden voorzien (1ste gew. zitt. 1924 Ond. I — Afd. IV: st. 7, blz. 7). Deze leden achtten afschaffing zonder meer ongewenscht.

Een lid zou gaarne vernemen, of thans zal kunnen worden overgegaan tot afschaffing van de heerendiensten voor het onderhoud der wegen in de Minahassa en vervanging daarvan door een verkeersbelasting.

In antwoord op de vraag van den heer Burer (Aant. Hand. 2e zitt. '23 p. 13/14) over de erfpacht concessies in Zuid-Nieuw-Guiné op terreinen met klapperboomen geplant en particulier eigendom der Inlandsche bevolking, heeft de Regeering toegegeven, dat een vorig plaatselijk Bestuur zich niet gehouden had aan de opvattingen welke de Regeering in deze is toegedaan. Niettegenstaande de mededeeling, dat maatregelen werden getroffen om de

herhaling der onregelmatigheden te voorkomen, gaat men rustig door steeds meer complexen klapperboomen aan te vragen, die de bevolking niet kan of wil missen. De officieel in erfpacht uitgegeven perceelen zijn, naar men meende te weten, tot nog toe niet afgebakend. Voortdurend worden inboorlingen aangeklaagd van diefstal, terwijl deze zich omgekeerd beklagen over nog grooter diefstal op de hun nog resteerende terreinen. Voor een groot deel der concessies was besloten — zonder de bevolking daarin te kennen — dat de schadeloosstelling aan de bevolking f 1.— per bouw zou bedragen. De betrokken cultuurmaatschappij wil intusschen maar 35 ct. per bouw betalen, onder aanvoering dat de Regeering daarmede instemt. Gevraagd wordt of dat juist is.

Gaarne zouden enkele leden vernemen of binnenkort een beslissing is te verwachten op de door velen gedane aanvragen naar aanleiding van 3 jaar geleden geplaatste oproepingen van gegadigden voor stukken grond van 1 bouw aan den weg Buitenzorg—Sindanglaja.

Nogmaals werd gewezen op de misstanden, welke ontstaan in desa's, waarin de grond in communaal bezit is met periodieke verdeling en waar het aantal deelgenooten steeds grooter wordt. Het toegewezen deel is soms slechts $\frac{1}{4}$ bahoe, zoodat geen loonende opbrengst is te verwachten, het land verwaarloosd wordt en de stand van den landbouw achteruit gaat. Dit vraagstuk werd ten zeerste in de aandacht van de Regeering aanbevolen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 401. Departement. Gevraagd werd om een opgave van het personeel der samengesmolten afdelingen algemeene en gewapende politie.

Onderafdeeling 404. Bestuurshervorming. De benoeming van den heer Stibbe tot Regeeringscommissaris had — waar deze hoofdamtenaar bereids een 10-tal jaren alle directe voeling met Indië verloren had — bij eenige leden bevreesing gewekt. Gaarne zou worden vernomen, of het juist is, dat deze hoofdamtenaar gedurende zijne afwezigheid uit Indië in het genot is geweest van verlofstractement, en zoo ja, om welke redenen hij kortgeleden in Holland op non-activiteit werd gesteld, ten gevolge waarvan gedurende dien tijd hogere dan verlofsinkomsten door hem werden genoten.

Door eenige leden werd gevraagd of de Regeering niet van meening is, dat het noemen van den datum van 1 Januari 1926 getuigt van buitengewoon sterk optimisme. Gaarne werd vernomen in welke positie de Regeering zich voorstelt den Gouverneur en de ambtenaren, in de toelichting bedoeld, te plaatsen vóór de instelling van de provincie. Van andere zijde werd gevraagd of, nu de datum van invoering steeds nader komt, reeds een overzicht kan worden gegeven van de financieele consequenties aan de instelling verbonden.

De toelichting op deze onderafdeeling is niet duidelijk. Zij spreekt van een „wijziging in de omschrijving van deze onderafdeeling en de splitsing in 2 onderdeelen”, de omschrijving is echter gelijklopend met die van de begroting.

Ook bevreesde het, dat nu het op de begroting voorkomend bedrag van f 51 840 gewijzigd is in „Memorie”, daarvan in het ontwerp dezer aanvullingsbegroting

(St. B 2) niets blijkt, en de onderafdeeling daarin niet voorkomt.

Onderafdeeling 417—419. Politie. Eenige leden waren van meening dat door de voorgestelde vervanging van de gewapende politie door het leger het te gedeelte van bezuiniging wordt verkregen. Volgens hen zullen de meerdere uitgaven tengevolge van de overbrenging van 44 brigades van Java naar de buitengewesten veel meer bedragen dan de verkregen bezuiniging bij de gewapende politie, die door hen op ± f 50 000 becijferd is.

Naar aanleiding van de toelagen toe te kennen aan de 3 assistent-wedana's gedurende hun verblijf in de buitenbezittingen werd gevraagd of ter S. O. K. voor het geven van die politioneele opleiding geen geschikte hoofden aanwezig zijn.

Men zou gaarne vernemen of er bijzondere redenen voor bestaan dat in Bali en Lombok de gewapende politie niet omgevormd wordt in veldpolitie, en of de vervanging van de politie aldaar door legerbrigades, naar het oordeel der Regeering, geen onaangename indruk op de bevolking zal maken.

Nu samenvoeging van de afdeelingen gewapende en algemeene politie heeft plaats gehad — een maatregel welken zij meenden te moeten toejuichen — zouden eenige leden het bijzonder op prijs stellen, wanneer de toestand op politioneel gebied werd geconsolideerd alvorens behalve de in dit voorstel opgenomen tot nieuwe maatregelen werd besloten. Behoudens de omzetting — voor zoover noodig — van de gewapende- in veldpolitie en hare gedeeltelijke vervanging door legerafdeelingen, behoort, aldus deze leden, allereerst een toestand van rust in de organisatie in te treden en dienen beheer, administratie, kazerneering enz. afdoende te worden geregeld. Zij waren van oordeel, dat de kortelings aan den dag getreden toestanden voor een niet gering gedeelte het gevolg waren van te haastige uitbreiding, gepaard aan gemis van een degelijke interne regeling.

Dat voorshands nog een deel der gewapende politie in haar huidige beteekenis en wezen zal worden gehandhaafd, had niet de onverdeelde instemming van deze leden. Zij waren van meening, dat het in de bedoeling lag de gewapende politie geheel op te heffen en zouden ter zake gaarne worden ingelicht, temeer waar op bladzijde 5 van de toelichting wordt gesproken van de gewapende politie voor zooveel deze nog niet is omgezet of niet zal worden omgezet in veldpolitie.

Verder zouden deze leden gaarne vernemen, op welke wijze de overgang van personeel der gewapende politie bij de veldpolitie zal worden geregeld.

Voor wat betreft de instelling van eene centrale leiding meenden eenige leden, dat de inspectie wel wat ruim is geëncadreerd, in verband waarmee zij gaarne zouden vernemen, waarop de huidige formatie is gebaseerd. Waar er bij de inspectie technisch personeel wordt ingedeeld werd door deze leden de adjunct-hoofdecommissaris van politie niet direct noodzakelijk geacht.

Gevraagd werd of de afdeeling materieel van het departement als gevolg van evenbedoelde inkrimping niet op scheidener voet kan worden ingericht.

Het voor de noodige politioneele opleiding boven de formatie te voeren personeel van de algemeene politie werd door sommige leden zeer ruim genomen geacht, in verband met de omstandigheid, dat het bij de gewapende politie

ingedeelde hogere en lagere kader na een korte politioneele — gedeeltelijk reeds bekende — opleiding geschikt moet worden geacht om de slechts gedeeltelijk nieuwe taak naar behooren — ook door het ondergeschikt personeel — te doen vervullen. Voor politiedienaren — aldus deze leden — dient de opleiding uit te gaan van het eigen kader. De termijn van 6 maanden werd derhalve te ruim geacht, terwijl met het beschikbare kader der algemeene politie in meer dan 2 gewesten tegelijk zou kunnen worden begonnen.

Gevraagd werd of reeds een oplossing is gevonden omtrent de plaatsing op de ranglijst van de reserve-officieren, die aan de politieschool te Buitenzorg worden opgeleid tot politiecommissaris en zoo ja, welke.

Naar aanleiding van de talrijke klachten van uitgezonden personeel der algemeene politie, werd erop aangedrongen de in Nederland van officieele zijde over de uitzending, den levensstandaard in Indië e. d. verstrekte inlichtingen, zoomede de uitzendingsvoorwaarden, schriftelijk vast te leggen. Het op het Ministerie van Koloniën aan te houden exemplaar zou dan door den uit te zenden persoon moeten worden geteekend.

Een en ander gaf eenigen leden aanleiding opnieuw aan te dringen op het in ruimere mate gebruik maken van h.t.l. te werven of op te leiden krachten voor betrekkingen, waarvoor niet dusdanige eischen worden gesteld, dat uitzending van personeel daarvoor onvermijdelijk is te achten.

Het had de aandacht getrokken, dat geregeld tal van staatsbladen besluiten bevatten inzake uitbreiding of inkrimping van de politie met een enkelen commissaris of opziener dan wel eenige agenten of zelfs met eenige rijwielen. Voor dergelijke uitvoeringsmaatregelen ware een eenvoudiger vorm van regeling te treffen. Dezelfde bedenking werd aangevoerd tegen die staatsbladen, waarin b.v. een schrijver bij een controleur werd buiten- of in dienst gesteld als anderszins. Dergelijke weinig om het lijf hebbende mutaties zouden b.v. jaarlijks bij de hoofdbegroting kunnen worden toegelicht en verwerkt in een overzichtelijken formatiestaat.

Tegen bewapening van de veldpolitie met repeteer-karabijnen werd door enkele leden bijvoorbaat verzet aangeteekend. H.i. dient voorkomen te worden, dat de veldpolitie — evenals vroeger de gewapende politie — den kant van het leger wordt opgedreven, hetgeen beide machtsmiddelen in waarde doet dalen in stede van vooruitgaan.

Gevraagd werd of de Regeering bereid is mede te deelen, in hoeverre de politie nog is gewapend met Beaumont-karabijnen.

Een lid meende te weten, dat het verschaffen van kleeding aan de manschappen thans te stroef geschiedt, en dat daarin de reden gezocht moet worden, dat zij er soms zoo armelijk uitzien; hij drong aan op verbetering ter zake.

Onderafdeeling 424. Landelijke inkomsten. Klachten waren vernomen over overbelasting met werkzaamheden van de bij de landelijke inkomsten werkzame ambtenaren 1ste, 2de en 3de klasse. De hun opgedragen werkzaamheden zouden van dien aard zijn, dat zij met het huidige personeel niet naar behooren kunnen worden verricht. Door enkele leden werd erop aangedrongen te breken met het systeem, dat controleurs B.B. z.g. „in commissie” bij de landelijke inkomsten tewerk gesteld worden als ambtenaar 1ste klasse. Dit toch benadeelt niet slechts de zoo hoog noodige continuïteit in die leidende functie, doch is mede onbillijk tegenover de ambtenaren

2de klasse, die geschikt worden geacht om de hoogere betrekking te vervullen.

Gevraagd werd waarom aan het gebied van de op te richten negende landrente-afdeeling, buiten Java en Madoera alleen een gedeelte van de Z. en O. afdeeling van Borneo is toegevoegd. Gaarne zou worden vernomen of met den in de toelichting opgebrachten controleur bedoeld is een controleur B.B., zoo ja, of voor die betrekking geen ambtenaar van den eigen dienst beschikbaar is.

Onderafdeeling 452 en 456. Kadaster en toelagen. Verschillende leden waren van oordeel, dat de in deze onderafdeelingen bedoelde toelagen hadden behooren te zijn opgenomen in de voorstellen van de salaris-commissie.

Gaarne zouden eenige leden meerdere inlichtingen ontvangen nopens de verhoogingen van deze posten met resp. f 50.000 en f 130.000, waartoe bij nadere overweging werd besloten.

Is het juist — zoo werd gevraagd — dat te Batavia van particuliere zijde een registratie van het grondbezit plaats

vindt, omdat op dat punt de gouvernementdienst van het kadaster te kort schiet. Is de Regeering voornemens den kadastralen dienst te verbeteren?

Middelen in Indië.

No. 424. Centrale Kas voor het Volkseredietwezen. Gevraagd werd of de contrôle van de Centrale Kas over de aangesloten Afdeelingsbanken thans voldoende intensief is om fraudes te voorkomen.

Door een der leden werd gevreesd, dat door dezen maatregel het aan de Afdeelingsbanken door de Centrale Kas te leenen geld hogere rente zal moeten opbrengen, waardoor ook de Afdeelingsbanken weer hogere rente zullen moeten vragen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 23sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

2022-10-10

ZAKHAROV
1911
P... ..

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IV — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 27 October 1924).

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Decentralisatie. 1. De Regeering is bereid te overwegen of niet in den trant van de jaarlijksche bestuursconferentie geregeld een conferentie van voorzitters van locale raden zou kunnen worden belegd, ter behandeling van de belangen der decentralisatie. Uit den aard der zaak zou eventueel met de bijzondere positie dier raadsvoorzitters rekening zijn te houden.

Er kan echter ter zake geenerlei bepaalde toezegging worden gedaan.

De vraag zal zich ook voordoen, of het niet wenschelijk is de uitvoering der bestuurshervorming af te wachten, alvorens tot zulk een conferentie te besluiten.

2—4. Het door den wd. Adviseur voor de Decentralisatie heeft behalve ten aanzien van enkele dier ressorten nog de financiën der locale ressorten in het leven te roepen lijkheid om in onderlinge samenwerking een contrôle op vaak bv. bij de voorziening in de credietbehoefden van een lokaal ressort, de beoordeeling van zijn financiële toetie met de locale raden geopende overleg inzake de moge niet tot defintief resultaat geleid.

Het belang der locale ressorten heeft bij het bedoelde overleg op den voorgrond gestaan, zoodat het beginsel dat de kosten zoo niet geheel, dan toch voor het grootste deel ten hunnen laste zouden moeten komen, niet onbillijk is te achten. Pogingen om de bedoelde contrôle door een centraal particulier lichaam te doen verrichten zijn hier te lande tot dusver niet geslaagd. De beoogde samenwerking zal vrijwillig moeten zijn en behoeft zich dus niet uit te strekken tot de beter gesitueerde locale ressorten, waar in de behoefte aan contrôle reeds geheel op bevredigende wijze is voorzien. Intusschen valt op te merken dat, wanneer plaatselijk reeds een deskundige financiële contrôle is ingesteld, dit in den regel met onkosten gepaard is gegaan. Waar dergelijke deskundige contrôle nog ontbreekt, zal dan echter ook zijn te overwegen of zij niet alsnog dient te worden ingesteld, zij het dat daaraan eenige kosten zijn verbonden.

Ten slotte mag niet uit het oog worden verloren, dat vaak bv. bij de voorziening in de credietbehoefden van een lokaal ressort, de beoordeeling van zijn financiële toe-

stand door een deskundige, niet uitsluitend bij dat ressort werkzaam, van veel waarde zal kunnen blijken.

5. In overweging is de instelling van een commissie van advies met het oog op de bijzondere belangen die het Land door het verlenen van voorschotten ten behoeve van het grondbedrijf der gemeente Meester Cornelis bij de verdere ontwikkeling van dat bedrijf heeft verkregen.

6. Door het Decentralisatie-kantoor zijn sedert kort stappen gedaan om met de Pensioenfondsen, de Postspaarsbank, de Weeskamers en de Landschapskassen een geregeld overleg te scheppen, waardoor enerzijds aan deze instellingen de gewenschte informaties betreffende de credietzoekende locale ressorten door het kantoor worden verstrekt, anderzijds bemiddeling wordt verleend om aan dergelijke ressorten op schappelijke voorwaarden crediet te verschaffen. De organisatie van het toezicht op den financiëleen toestand der locale ressorten is voor deze bemiddeling een zaak van beteekenis. Het is in bepaalde gevallen reeds gebleken, dat een dergelijke credietbemiddeling door belanghebbenden werd gewaardeerd en het laat zich aanzien, dat zij zal kunnen leiden tot verbetering van de voorziening in de locale credietbehoefden. Daarnaast is op aanvraag ook bemiddeling verleend ter vergemakkelijking van de totstandkoming van credietovereenkomsten met particuliere bankinstellingen. Nagegaan wordt of ter zake een bepaalde regeling zou kunnen worden getroffen.

7. De commissie van onderzoek ter beoordeeling van de vraag, in hoever de verschillende locale ressorten na de halveering van de accresuitkeeringen voor een surplus in aanmerking dienen te komen, is bij de uitvoering van haar taak uitgegaan van de onderstelling dat in de gegeven omstandigheden met een surplus van ongeveer f 200 000 in totaal zou kunnen worden volstaan, welke onderstelling door het onderzoek is bevestigd. Het ligt in de bedoeling om bij de indiening van de op deze aangelegenheid betrekking hebbende nota van wijzigingen, het rapport der commissie of een uittreksel daaruit over te leggen.

8. In hoever de regeling van de financiële verhouding tusschen het Land en het Cultuurgebied van Sumatra's Oostkust, met name in verband met het verlenen van een tegemoetkoming voor het wegonderhoud in dat ressort herziening behoeft, is naar aanleiding van daaromtrent ingekomen verzoeken nog bij de Regeering in beraad.

9. De Regeering is bereid op Bali een onderzoek te doen instellen naar de behoefte aan verdere toepassing van de decentralisatie-wetgeving aldaar. Omtrent de invoering van een Minangkabauraad is reeds in overleg getreden met

den Gouverneur van Sumatra's Westkust. Het noodige wordt thans voorbereid voor plaatselijk te houden besprekingen.

10. Tot opheffing van de Inlandsche gemeenten binnen een aantal stedelijke locale ressorten op den voet van artikel 71, lid 4, van het Regeeringsreglement is in beginsel besloten. Wanneer het tot uitvoering van dezen maatregel zal kunnen komen, is nog niet te bepalen; in ieder geval zal echter, wanneer het zoo ver is, de uitvoering van dien maatregel slechts zeer geleidelijk ter hand kunnen worden genomen voozoover daaraan voor den Lande geldelijke gevolgen verbonden zullen zijn. De beoordeeling van de vraag, in hoever t. z. t. rekening zal kunnen worden gehouden met de belangen der voormalige desahoofden zal aan de betrokken locale raden moeten worden overgelaten.

11. Een herziening van de kiesrechtregeling voor de gemeenteraden ter verkrijging van verschillende technische verbeteringen is in voorbereiding. Met de geuite wenschen zal daarbij zooveel mogelijk rekening worden gehouden. Eveneens is in behandeling de vraag of niet een meer bevredigende vertegenwoordiging van de afzonderlijke bevolkingsgroepen door navolging van de regeling voor de provinciale en regentschapsraden tot stand kan worden gebracht.

12. Bij art. 22 der Kiesordonnantie is de periodieke verkiezing van gemeenteraadsleden op den derden Dinsdag der maand Juli vastgesteld. Aan het terzake geuite bezwaar zal dus zonder wijziging van deze ordonnantie niet kunnen worden tegemoetgekomen.

De bepaling van den dag voor de verkiezing ter vervulling van een tusschentijds opengevallen plaats, alsmede voor de verkiezing in het geval, bedoeld in art. 31 der kiesordonnantie is echter, mits binnen de voorgeschreven termijnen, aan 's Raads voorzitter overgelaten. In die gevallen zouden de verkiezingen derhalve op een anderen dag dan Dinsdag kunnen gehouden worden. Wat aangaat de klacht betreffende het niet openen van een stemkantoor in den voormiddag in de benedenstad van Batavia valt erop te wijzen, dat de indeeling der gemeente in stemdistricten, de aanwijzing van stemlokalen en vervroeging van het in de kiesordonnantie aangegeven aanvangsuur der stemming bij de artikelen 33, 39 en 35 dier ordonnantie aan den gemeenteraad zijn overgelaten.

13—15. Geregeld wordt bij de vervulling van plaatsen in gewestelijke raden rekening gehouden met de wenschelijkheid om naast het ambtelijke ook het particuliere element te doen vertegenwoordigen en tevens personen met uiteenlopenden werkkring in de bedoelde colleges op te nemen (verg. Decentralisatieverslag 1920/21, blz. 11 en 12). De gemaakte opmerkingen zullen intusschen onder de aandacht der betrokken raadsvoorzitters worden gebracht.

16. Deze opmerking is reeds bij de algemeene beschouwingen beantwoord.

17. Een verzoek om toekenning van subsidie voor herstel van bruggen op Ambon werd van de locale raden aldaar voor het loopende jaar nog niet bij het Decentralisatiekantoor ontvangen. Eventueel zal worden nagegaan in hoeverre verleening van tegemoetkoming mogelijk is.

18. Daargelaten dat nog niet is beslist of tot instelling van het ambt van burgemeester te Ambon zal worden overgegaan, kan door de Regeering niet worden getreden in

bijzonderheden over den persoon, die voor de vervulling van dat ambt eventueel in aanmerking zou moeten komen

§ 2. Bestuursambtenaren. Inderdaad zouden dezelfde motieven, welke er toe leidden aan eenige Residenten den persoonlijken titel van Gouverneur te verleen, kunnen worden aangevoerd om aan die hoofdamttenaren ook de geldelijke voordeelen van het Gouverneursambt toe te kennen. Een groot verschil maakt echter dat het laatste geldelijke gevolgen zou hebben gehad en met het oog daarop achtte de Regeering het niet verantwoord verder te gaan dan het eerstbedoelde bewijs van waardeering.

Het is der Regeering niet bekend dat een oud-gezaghebber tot assistent-resident is benoemd; indien bij de ten deze gestelde vraag gedacht mocht zijn aan de in 1918 en daarna geschiede benoeming van zeven officieren en controleurs-oud-officier tot assistent-resident en de ter zake aan zeven controleurs gegeven schadeloosstelling, dan kan daarop worden geantwoord dat het niet in het voornemen ligt om bij eventuele benoeming van een of meer van bedoelde oud-officieren tot het keuzesambt van resident wederom aan een gelijk aantal assistent-residenten eene overeenkomstige positieverbetering te geven.

Met den wensch om den thans te Ambon geplaatsten gezaghebber-oud planter, in het belang der landbouwvoorlichting voorshands niet over te plaatsen, zal zoo mogelijk rekening worden gehouden.

Inderdaad zijn aan de regenten aanwijzingen gegeven omtrent de beleefdheidsvormen, welke in acht zijn te nemen bij ontmoetingen met de Inlandsche Zelfbestuurders op Java. De Regeering acht het echter ongewenscht, aangaande deze delicate aangelegenheid verdere mededeelingen te doen.

Wat betreft de klacht, dat de Inlandsche hoofden een veel te groot gedeelte van hun tijd moeten besteden aan het steeds toenemende kantoorwerk, wordt medegedeeld, dat de Regeering meent Haar ten deze ingenomen standpunt (vergl. Bijl. Hand. Volksraad 1ste gewone zitting 1924, Ond. 1, afd. IV: stuk 7, blz. 7) te moeten handhaven.

Naar aanleiding van de opmerking van enkele leden dat zij het wenschelijk achten onderscheidingsteekenen bij overlijden als poesaka in het bezit van de familie te laten, wordt aangeteekend dat de sterren voor trouw en verdienste bij overlijden van de daarmede begiftigde personen niet aan het Gouvernement behoeven te worden teruggegeven (vgl. Bijblad No. 4158).

De gouden en zilveren knoppen, o.a. voor Ambonsche hoofden, zijn echter als ambtsdistinctieven te beschouwen, worden van Landswege in gebruik gegeven en moeten derhalve bij ontslag of overlijden van de begiftigden weder worden ingeleverd.

Naar aanleiding van de opmerking dat door de Minahasasche hoofden wordt uitgezien naar de vaststelling van een klein wit-costuum voor deze ambtenaren, wordt aangeteekend dat het met de betrokken Hoofden van gewestelijk bestuur terzake gepleegd overleg thans beëindigd is, zoodat de vaststelling van bedoeld ambtseostuum binnenkort kan plaats hebben.

§ 3. **Ontvoogding.** Ook de Regeering is van meening, dat met de ontvoogding, voor zoover dit zonder hoogere uitgaven mogelijk is, geregeld en met kracht dient te worden voortgegaan.

Op de thans weder geuite klacht, dat het Europeesch bestuur in ontvoogde ressorten rechtstreeks, met voorbijgang van den regent, in of buiten de maandelijksche conferenties bevelen geeft aan de lagere Inlandsche bestuursambtenaren, kan in hare algemeenheid ook nu niet worden ingegaan (vgl. Bijl. Hand. Volksraad 1ste gewone zitting 1924, Ond. I, afd. IV, stuk 7, blz. 9).

Aan het verlangen van eenige leden om in nog niet ontvoogde regentschappen den regent de beschikking te geven over de veldpolitie kan moeilijk worden voldaan, daar de bemoeienis van de hoofden van gewestelijk en plaatselijk bestuur met die politie niet kan worden uitgeschakeld. In ontvoogde regentschappen heeft de regent trouwens evenmin de uitsluitende beschikking over dat machtsmiddel.

Dit sluit niet uit, dat, waar de omstandigheden zulks toelaten, plaatselijk onderhandsche regelingen kunnen getroffen worden, waardoor de regenten medezeggenschap over die politie verkrijgen.

Ten aanzien van het denkbeeld om de bevoegdheid tot het verleenen van z.g. onderhandsche (binnenlandsche) verloven aan het lager Inlandsch personeel voor ten hoogste acht dagen aan de regenten over te dragen, moge worden verwezen naar hetgeen te dien aanzien van Regeeringswege werd medegedeeld in de 2de gewone zitting 1920 (zie Bijl. Hand. Ond. I, stuk 5d, blz. 3).

§ 4. **Landrente.** Indien met de aanbevolen versterking der landrente-kantoren bedoeld is uitbreiding der landrente-afdeelingen, teneinde zoo spoedig mogelijk de Java-landrente-regeling te kunnen invoeren in de tot het Landsdomein teruggebrachte voormalige particuliere landerijen in de gewesten Batavia en Semarang, dan kan worden medegedeeld, dat met die invoering in de voormalige Pamanoe-kan- en Tjiasemlanden en in de voormalige particuliere landerijen der afdeeling Buitenzorg, benevens die in het gewest Semarang, reeds rekening is gehouden in het nieuwe werkplan voor de tienjarige herziening van den landrente-aanslag.

De invoering in de overige teruggebrachte particuliere landerijen, n.l. die in de afdeeling Batavia en Meester-Cornelis, zal slechts dan mogelijk zijn, indien meer landen tot het Landsdomein zullen zijn teruggebracht en in die gebieden het desaverband geconsolideerd zal zijn.

De contrôle op de constatering van oogstmislukkingen geschiedt door de plaatselijke bestuursambtenaren; uit den aard der zaak hangt de doelmatigheid dier contrôle van plaatselijke omstandigheden en van de activiteit der ambtenaren af. Klachten over onvoldoende contrôle bereikten de Regeering betreffende de afdeeling Krawang; deze zaak is nog in onderzoek.

Door den Topografischen Dienst worden in Noord-Selèbès (Manado), waar de triangulatie binnen korten tijd zal zijn beëindigd, topografische opnemingen verricht. Van deze gelegenheid zal tevens gebruik worden gemaakt om gegevens te verzamelen omtrent de uitgestrektheid der bouwvelden. Of deze gegevens zullen leiden tot voorstellen voor de invoering van een landrenteregeling, zal de toekomst moeten

leeren, aangezien invoering van eene landrenteregeling in dat gewest nog niet overwogen is.

De repartitie van het hoofdgeld geschiedt in sommige gewesten, speciaal in de Preanger-Regentschappen, in vele desa's naar de draagkracht der hoofdgeldplichtigen, waarbij inderdaad in hoofdzaak het grondbezit als basis van de repartitie wordt genomen, doch ook andere factoren van invloed kunnen zijn.

Het vaststellen van een minimum of maximum voor iemands aanslag bij de repartitie is door de Regeering overwogen, doch daarvan werd afgezien omdat de Regeering de bevolking zooveel mogelijk vrij wil laten die zaak naar eigen inzichten te regelen, behoudens toezicht van het Bestuur, indien die regeling tot groote onbillijkheden mocht leiden.

§ 5. **Inlandsche rietcultuur.** Omtrent de vraag of een verzoek om vergunning tot oprichting van kleine rietmolens mondeling of schriftelijk moet worden ingediend kan worden medegedeeld, dat de Hinderordonnantie in Staatsblad 1836 No. 10 (zooals gewijzigd en aangevuld) daaromtrent niets voorschrijft. Met mondelinge aanvragen kan genoeg worden genomen (vgl. Bijblad 4305). De vergunning zal echter volgens artikel 1 van de bedoelde ordonnantie schriftelijk moeten worden verleend.

De Regeering zal hierop de aandacht van den Resident van Kediri vestigen. Zij acht geen termen aanwezig de gewestelijke verordening van Kediri, waarbij het maken en verwerken van riet op het veld verboden wordt, te vernietigen. De wenschelijkheid om dit voorschrift op te heffen is in 1922 opnieuw overwogen, doch de Regeering heeft toenmaals geen aanleiding gevonden daartoe. Haren invloed op den betrokken gewestelijken raad aan te wenden, wijl politioneele redenen handhaving van het verbod noodig maakten. Ook schijnt het niet gewenscht aan de Inlandsche bevolking toe te staan, zonder vergunning rietmolens op te richten. Ook dit punt staat echter in de eerste plaats ter beoordeeling van den betrokken lokalen raad (artikel 1, lid 2 ten 2de der Hinderordonnantie). Voor rondreizende molenaars zal het vragen van vergunning bij herhaalde verplaatsing van de molens inderdaad bezwaarlijk zijn.

Inlandsche rietboeren, die hun riet met machinale persen willen vermalen, hebben daartoe vergunning noodig van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur op den voet der Fabriekenordonnantie. In overleg met den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft eerstgenoemd departementshoofd onlangs besloten om in gebieden, waar uitbreiding van de groote suikerindustrie niet wordt toegelaten, voorshands alleen fabriekjes toe te laten met machinerieën van ten hoogste 10 P. K. en een aanplant van ten hoogste 25 bouw, indien deze met Inlandsch kapitaal zullen worden gedreven en onder Inlandsch beheer zullen blijven. Elk geval zal overigens op zich zelf beoordeeld worden.

De kwestie van het opkopen van suikerriet van de Inlandsche bevolking is uitvoerig besproken in de zitting van den Volksraad van 27 Juni 1924. Het Regeeringsstandpunt is op blz. 445/447 en blz. 487/488 der Handelingen uiteengezet.

Daaruit blijkt dat de Directeur van Binnenlandsch Bestuur elk verzoek of voorstel om dien opkoop van riet toe

te staan afzonderlijk zal beoordeelen. Bij de desbetreffende voorstellen of verzoeken zal voor elk bijzonder geval duidelijk moeten worden aangetoond, dat het verlenen van vergunning tot opkoop van riet ook op den duur niet ten nadeele zal strekken van de Inlandsche bevolking, speciaal van de Inlandsche rietplanters.

§. 6. Verschillende opmerkingen. Eene herziening van de districtsindeeling in Bali en Lombok is bij den betrokken Resident in overweging.

Omtrent de Inlandsche gemeenteordonnantie voor de Minahasa is nader advies van den Resident van Manado gevraagd.

Aan het verzoek om alle Volkshoofden in de nagari-raden zitting te doen nemen kan niet worden voldaan, omdat het te groote aantal een practische werkwijze van de raden onmogelijk zou maken. Het lidmaatschap is daarom beperkt tot de voornaamste volkshoofden.

Wat betreft de wenschelijkheid om aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen het recht van belastingheffing toe te kennen, zij verwezen naar het desbetreffend gedeelte van het aanhangige wetsontwerp tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering in Nederlandsch-Indië, dat in de 1ste gewone zitting van 1922 in den Volksraad is behandeld.

Met betrekking tot de vraag van eenige leden of het courantenbericht, meldende dat plannen bestaan om het instituut der Chineesche officieren geheel af te schaffen juist is, moge verwezen worden naar de Memorie van Antwoord ingediend bij de 1ste gewone zitting van den Volksraad 1924, (Bijl. Hand. afd. IV, onderwerp I, stuk 7, onderafdeeling 410, blz. 7, laatste alinea).

Het daarin vermelde overleg met sommige bestuurshoofden omtrent de eventueele vervanging van dit instituut door een andere instelling is nog steeds gaande.

De voorstellen betreffende de afschaffing van de heeren-diensten in de Minahassa, welke de Regeering kortgeleden bereikten, zijn nog in beraad.

De klachten betreffende het optreden van een maatschappij, welke erfpachtsperceelen in Zuid-Nieuw-Guiné exploiteert en waarbij rechten der Inlandsche bevolking op met klapperboomen beplante gronden zouden worden aangetast, hebben de volle aandacht van het plaatselijk bestuur, dat krachtig tegen het maken van inbreuk op de rechten der bevolking optreedt.

Inderdaad zijn bij een zevental verzoekschriften opnieuw, in Zuid-Guiné gelegen, stukken grond in erfpacht aangevraagd.

Door het Hoofd van gewestelijk bestuur is in overweging gegeven geen dezer aanvragen in te willigen. De in deze te nemen beslissing kan binnenkort worden verwacht.

Aan meerbedoelde maatschappij werd indertijd vergunning verleend om, met het oog op de tijdsomstandigheden, de in erfpacht uitgegeven perceelen af te bakenen met grenspalen van minder deugdelijk materiaal. Van het plaatselijk bestuur werd bericht ontvangen dat vele dier palen thans zijn verdwenen en dat enkele willens en wetens zijn verzet. Nader wordt onderzocht of er termen zijn om terzake een strafvervolging in te stellen. Het bewijs

voor een verplaatsing van merkteekenen is uiterst moeilijk te leveren.

Ingevolge de besluiten van uitgifte heeft de erfpachtster zich ten aanzien van eenige perceelen verbonden om voor den duur van het erfpachtsrecht jaarlijks ten behoeve van de betrokken bevolking een door het Hoofd van gewestelijk bestuur goed te keuren bedrag per bouw te betalen voor het gemis der voordeelen, welke de op de gronden voorkomende klapperboomen aan de bevolking opleverden. Aanvankelijk meende men dat bedrag op f 1.— per bouw te moeten stellen; echter werd zoowel door het vorig als door het tegenwoordig bestuur een jaarlijksch bedrag van 35 cents per bouw meer in overeenstemming geacht met de hoedanigheid en het aantal dier boomen.

Volgens van den Resident van Batavia bekomen inlichtingen is men druk bezig met de verkaveling en verdere inrichting van een stuk grond te Seuseupan, ter grootte van ongeveer vijftien bouws en gelegen aan den weg van Buitenzorg naar Soekaboemi, en zal aan de Regeering het voorstel worden gedaan deze perceeltjes in het openbaar te koop aan te bieden voor de oprichting van buitenverblijven of voor andere doeleinden. Indien voor dit grondstuk een voldoende aantal gegadigden blijkt te bestaan, zal ook de verkoop worden voorbereid van het ongeveer 60 bouw groote perceel, bekend onder den naam Kebandoengan, op korten afstand van de wegen Tjiawi—Sindanglaja en Tjiawi—Soekaboemi gelegen.

De Regeering houdt zich aan het beginsel dat de Inlandsche bevolking zelve den vorm van haar grondbezit kan bepalen en beïnvloedt hare keuze zoo weinig mogelijk, omdat elke aansporing in een bepaalde richting dikwijls als dwang wordt opgevat. Overigens komt versnippering van grondbezit meer voor in desa's met communaal bezit met vaste aandeelen dan in desa's met periodieke verdeling. In laatstbedoelde desa's kan die versnippering altijd worden tegengegaan door de bevolking zelve, die kan besluiten verder geen gogols meer aan te nemen. In streken, waar het communaal bezit nog slechts weinig verschilt van erfelijk individueel bezit, zoals in de residentie Kedoe, is de versnippering het grootst door herhaalde splitsing van aandeelen bij het overlijden van deeltgerechtigden.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 401. Departement. Het personeel der samengesmolten afdeelingen algemeene en gewapende politie bestaat uit:

- 1 inspecteur, hoofd van de afdeeling;
- 1 inspecteur, onderhoofd van de afdeeling;
- 3 adjunct-inspecteurs;
- 1 administrateur, hoofd van het administratief personeel;
- 1 adjunct-hoofdcommissaris;
- 1 referendaris;
- 1 commies-redacteur;
- 1 hoofdcommies;
- 1 eerste commies;
- 3 tweede commiezen;
- 3 derde commiezen;
- 7 klerken;
- 2 schrijvers;
- 2 lichters;
- 4 kantooroppassers.

Onderafdeeling 404. Bestuurshervorming. Verwijzende, voor wat het eerste gedeelte der opmerking omtrent de benoeming van den heer Stibbe tot Regeeringscommissaris betreft, naar hetgeen daaromtrent door den Regeeringsgemachtigde voor de Decentralisatie, den heer Jongeneel, in de openbare vergadering van den Volksraad van 27 Juni 1924 (1ste gew. zitting 1924, Handelingen blz. 459) is gezegd, kan t. a. v. het tweede gedeelte worden gemeld, dat genoemde hoofdamtenaar inderdaad na zijn vertrek uit Indië met verlof wegens langdurigen dienst, gedurende dat verlof benoemd is tot leeraar aan de Nederlandsch-Indische bestuursacademie, op grond van welke benoeming het verlof voor onbepaalden tijd werd verlengd, en dat, bij de opheffing van genoemde instelling, met ingang van den datum dier opheffing — 1 Augustus 1923 — op nonactiviteitstelling is gevolgd.

Waarom het noemen van den datum van 1 Januari 1926 zou getuigen van buitengewoon sterk optimisme is zonder nadere motiveering niet duidelijk.

Het ligt, blijkens de Memorie van Toelichting op de ontwerp-instellingsordonnantie sub XII, in de bedoeling, de instelling der provincie West-Java in twee termijnen te doen plaats hebben: de administratieve instelling op 1 Mei 1925; de volledige, waardoor eerst de provincie tot autonoom gebied gevormd zal worden, op 1 Januari 1926. Met zekerheid valt echter nog niet te zeggen, dat een en ander op de genoemde data zal kunnen geschieden. De Regeering streeft naar bespoediging zooveel het mogelijk is, maar met het oog op de vele moeilijkheden, die zich voordoen, kan de Regeering Zich nog niet aan bepaalde data binden. Gedurende het tijdsverloop tusschen beide data van de administratieve instelling en de vorming van het autonoom gebied verkeerden de Gouverneur en de ambtenaren, in de toelichting bedoeld, in de gewone positie van landsdienaren.

De voorbereidende werkzaamheden hebben nog niet het stadium bereikt, dat reeds een overzicht kan worden gegeven van de financieele consequenties aan de instelling verbonden.

Naar aanleiding van de opmerking met betrekking tot onderafdeeling 404 moge worden medegedeeld dat de omschrijving van dezen post moet luiden: „Hervorming van het bestuurswezen”. De woorden „Uitgaven voor de” zijn abusievelijk in die omschrijving opgenomen, evenals het woord „Memorie” daarachter.

Het ligt in de bedoeling het bestaande crediet van f 51 840 ten behoeve van het Kantoor van den Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming te handhaven met toevoeging van een voor memorie op te brengen onderdeel: „verdere voorzieningen voor de voorbereiding van de hervorming van het bestuurswezen”.

Onderafdeeling 417—419. Politie. De meening van eenige leden, dat door de voorgestelde vervanging van de gewapende politie door het leger het tegendeel van bezuiniging wordt verkregen, moet op een vergissing berusten.

De overbrenging toch van 44 legerbrigades van Java naar de buitengewesten leidt tot een buitendienststelling van 68 brigades gewapende politie, terwijl in verband daarmee verder de personeelssterkte van de opleidingsafdeeling te Soekaboemi tot op ongeveer de helft kan worden teruggebracht. De besparing, welke door die maat-

regelen op de IVe begrotingsafdeeling wordt verkregen, is te becijferen op ruim f 1 000 000, waarvan een bedrag van ruim f 900 000 reeds is verwerkt als principieele vermindering van de verschillende posten der gewapende politie op het ontwerp der voorloopige hoofdbegroting voor 1925.

De vraag of ter Oostkust van Sumatra geen geschikte hoofden aanwezig zijn voor het geven van de politieele opleiding aan het personeel der gewapende politie in dat gewest, moet ontkennend worden beantwoord.

De reden, waarom in Bali en Lombok de gewapende politie niet in veldpolitie wordt omgevormd, maar vervangen zal worden door leger, is uitsluitend te zoeken in de omstandigheid, dat in dit gewest weinig of geen behoefte aan veldpolitie bestaat en dat de diensten, welke daar van de gewapende politie worden gevraagd vallen binnen de werkingssfeer van het leger. Dat de vervanging van de gewapende politie door legerafdeelingen een onaangename indruk op de bevolking zou kunnen maken, kan de Regeering niet aannemen, aangezien die maatregel, welke overigens uitsluitend op bezuinigingsoverwegingen berust, immers niet voor dit gewest in het bijzonder wordt getroffen, doch mede in andere gewesten is of zal worden genomen.

De Regeering sluit zich geheel aan bij de leden, die van meening zijn, dat het wenschelijk is om de toestanden op politieeel gebied zooveel mogelijk te consolideeren en om de politieorganisatie, ook op het gebied van beheer, administratie, kazerneering enz., afdoende te regelen.

Dat voorshands nog een deel der gewapende politie in haar huidige beteekenis en wezen wordt gehandhaafd, vindt zijn oorzaak hierin, dat voor enkele gewesten nog geen beslissing is kunnen worden genomen of die politie in veldpolitie behoort te worden omgezet dan wel door leger vervangen, terwijl in andere gebiedsdeelen niet tot vervanging van de gewapende politie door het leger kon worden overgegaan, wijl geen legerbrigades daarvoor beschikbaar waren. Het streven blijft er evenwel op gericht om zoo spoedig mogelijk tot opheffing van het geheele korps gewapende politie te geraken.

De wijze van overgang van het personeel der gewapende politie naar de veldpolitie is nog niet definitief vastgesteld. De bedoeling is het gewapende politie-personeel — mede wat bezoldiging betreft — in gelijkwaardige functies bij de veldpolitie te doen treden. Met de vaststelling der overgangsbepalingen wordt — ter vermindering van onnodig werk — gewacht totdat omtrent de invoering van de nieuwe salarisregeling zekerheid is verkregen.

De meening van eenige leden, dat de vereenigde inspectie van de gewapende- en algemeene politie wel wat te ruim is geëneadreed, kan niet worden gedeeld. Wil die inspectie tot haar recht kunnen komen, haar taak naar behooren kunnen vervullen en de op haar rustende verantwoordelijkheid kunnen dragen, dan zal zij, gelet op de uitgestrektheid van het inspectiegebied, niet zwakker kunnen zijn bezet. De ondervinding heeft duidelijk in het licht gesteld, dat veelvuldige inspecties dringend noodig zijn.

Ten einde het technisch inspectiepersoneel zoo min

mogelijk aan het bureau te binden, is bij de betrokken departementsafdeeling een adjunct-hoofdecommissaris van politie ingedeeld, opdat daar steeds iemand aanwezig zij, die volkomen op de hoogte is van den technischen dienst. Mocht evenwel de ervaring leeren, dat de behoefte aan zulk eene technische kracht minder groot is dan die aan andere hulp, dan kan nader overwogen worden in plaats van den adjunct-hoofdecommissaris een bureau-ambtenaar aan te stellen.

De vraag of de afdeeling Materieel als gevolg van de inkrimping van het korps gewapende politie niet op bescheidener voet kan worden ingericht, moet eveneens ontkennend worden beantwoord. De werkzaamheden dier afdeeling betreffen o. m. alle aangelegenheden op het gebied van het materieel van de geheele politie, zooals de zorg voor de aanschaffing en verstrekking van kleeding, wapening, munitie enz., en verder de contrôle op de verantwoordingen van de onderscheidene comptabelen. De inkrimping van de gewapende politie in enkele gewesten heeft niet een zoodanigen invloed op die werkzaamheden, dat het aan die afdeeling verbonden personeel, t.w. 1 hoofd (referendaris), 3 commiezen en 4 klerken, kan worden verminderd.

Het inzicht van sommige leden, dat het voor de politioonele opleiding van de gewapende politie in de gewesten Oostkust van Sumatra en Atjeh en Onderhoorigheden uitgetrokken personeel der algemeene politie te ruim zou zijn, kan niet worden gedeeld. Het bijbrengen (aan de manschappen en het kader van de gewapende politie) van de vereischte en voor hen in het algemeen geheel vreemde politioonele kennis, kan niet aan het kader dier politie — ook niet na een korte instructie — worden toevertrouwd. Wil het welslagen der omzetting in veldpolitie voldoende zijn gewaarborgd en binnen den gestelden termijn haar beslag kunnen krijgen, dan dient bedoelde opleiding aan goed onderlegde ambtenaren der algemeene politie te worden opgedragen en op verschillende plaatsen tegelijk te worden aangevat, waarbij nog rekening valt te houden met den eisch, dat het geven van onderwijs het gebruik van de gewapende politie door het bestuur zoo min mogelijk in den weg mag staan.

In verband met een en ander kan ook de voor de opleiding aangenomen termijn van zes maanden niet te ruim worden geacht.

De bedoeling is overigens om, naar mate het instructiepersoneel in de onderwerpelijke gewesten niet meer noodig is, dit te dirigeren naar andere gewesten, waar eveneens de gewapende politie bestemd is om tot veldpolitie te worden omgevormd.

Voor een goeden gang van zaken wordt het niet gewenscht geacht, in meer dan twee gewesten tegelijk met die omvorming te beginnen.

Inzake de plaatsing in de ranglijst van de reserve-officieren, die aan de politieschool te Buitenzorg worden opgeleid tot politiecommissaris, is nog geen regeling getroffen. De Volksraad zal t.g.t. met de genomen beslissing in kennis worden gesteld.

Tot dusver zijn, bij de uitzending van personeel voor de algemeene politie, door het Ministerie van Koloniën steeds de uitzendingsvoorwaarden, de vooruitzichten enz. schriftelijk vastgesteld en in de Nederlandsche Staatscourant ge-

publiceerd; aan iederen sollicitant werd een overdruk der desbetreffende advertentie toegezonden.

Overwogen zal worden of er aanleiding is om nopens het denkbeeld om een exemplaar dier voorwaarden enz. door den uit te zenden persoon te laten teekenen en dat exemplaar op het Departement van Koloniën aan te houden, met den Minister in overleg te treden.

Voor zoover hier te lande geschikte krachten voor de verschillende betrekkingen gevonden kunnen worden op het tijdstip, dat zij noodig zijn, wordt geen personeel uit Nederland betrokken.

Sinds medio 1921 heeft geen uitzending voor de politie meer plaats gehad.

De Regeering kan in het algemeen instemmen met de gemaakte opmerkingen betreffende het in het Staatsblad opnemen van besluiten, waarbij onbelangrijke maatregelen worden getroffen. Reeds sedert lang wordt dan ook bij voorkomende gelegenheid een eenvoudiger vorm van regeling overwogen en zoo mogelijk toegepast. De in het verslag gegeven voorbeelden hebben de aandacht.

Het ligt niet in de bedoeling om in de wapening van de veldpolitie op Java en Madoera wijziging te brengen, en deze blijft derhalve uitgerust met de revolver, terwijl een zeker percentage der sterkte de beschikking houdt over de Beaumont-karabijn.

De in de buitengewesten tot veldpolitie om te vormen gewapende politie zal echter — al ware het slechts om redenen van financieelen aard — wel bewapend moeten blijven met de bij laatstgenoemde politie reeds in gebruik zijnde repeteerkarabijn.

In antwoord op de vraag in hoeverre de politie nog is bewapend met Beaumont-karabijnen, wordt medegedeeld, dat, behoudens het bovenbedoeld deel der veldpolitie op Java, nog geheel met Beaumont-karabijnen is uitgerust de gewapende politie in de gewesten Westerafdeeling van Borneo en Palembang en gedeeltelijk die in de residentie Riau en Onderhoorigheden en Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Behalve in laatstgenoemd gewest, waar de gewapende politie door leger zal worden vervangen, zal echter in de overige genoemde gewesten tot verwapening met de repeteer-karabijn worden overgegaan, naar mate die wapens beschikbaar komen in andere gewesten, waar de gewapende politie plaats zal maken voor het leger.

De aanvragen tot kleeding van de politie worden bij het departement steeds met voortvarendheid behandeld. Of zij daar ook altijd tijdig worden ingediend, valt van hier uit moeilijk te beoordeelen, doch de thans mogelijk geworden plaatselijke inspecties zullen allicht van goeden invloed zijn.

Dat in het algemeen verstrekking van kleeding aan de manschappen der politie thans te stroef gaat, is der Regeering niet gebleken.

Onderafdeeling 424. Landelijke inkomsten. Ter inspectie voor de landelijke inkomsten zijn nimmer klachten omtrent overbelasting met werkzaamheden van de ambtenaren bij dien dienst binnengekomen.

Gegronde klachten lijken bovendien niet wel mogelijk aangezien voor de opgedragen werkzaamheden kon worden beschikt over voldoende personeel.

De terbeschikkingstelling van controleurs B.B. bij den dienst der landelijke inkomsten is en zal ook in de toekomst noodig zijn, zoowel voor de regelmatige aanvulling der betrekking van adjunct-inspecteur bij dien dienst — voor deze betrekking komen slechts bestuursambtenaren in aanmerking —, als voor de bezetting van vacerende plaatsen, zolang niet over voldoende ambtenaren 2de klasse kan worden beschikt, die de noodige ervaring bezitten om de leidende functie van hoofd eener landrenteaafdeeling te vervullen.

Deze tewerkstelling van controleurs B.B. is van tijdelijken aard; daarbij wordt rekening gehouden met de belangen der ambtenaren bij de landelijke inkomsten.

De op te richten 9de landrenteaafdeeling omvat, behalve de residentie Madoera, de afdeeling Hoeloe Soengai der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. De overige gebiedsdeelen in laatstbedoeld gewest komen voorshands niet voor de invoering eener landrenteregeling in aanmerking.

Inderdaad is met den in de toelichting opgebrachten controleur bedoeld een bestuursambtenaar; voor de hierbedoelde werkzaamheden is geen ambtenaar van de landelijke inkomsten beschikbaar.

Onderafdeeling 452. Kadaster.

Onderafdeeling 456. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang. De hierbedoelde kredieten dienen gehandhaafd te worden, aangezien de Salariscommissie bij de opmaking van hare voorstellen rekening heeft gehouden met alle op de begrooting staande kredieten voor bezoldigingen en toelagen der landsdienaren.

De terugbrenging tot memorie van deze posten bij de voorloopige begrooting voor 1925 is ten onrechte geschied; tot herstel daarvan zijn die memorieposten thans geraamd op de bedragen van f 50.000 en f 130.000, welke aan de hand van de tot dusver over het loopende jaar verkregen uitkomsten voor 1925 noodig zullen zijn.

Dat te Batavia van particuliere zijde eene registratie van het grondbezit plaats vindt, is der Regeering niet bekend. Vooralsnog zijn er geen plannen om bedoelde registratie te Batavia van Gouvernementswege te doen plaats hebben. Versterking van den kadastralen dienst alhier wordt voorloopig niet noodig geacht; dat die dienst verbetering zou behoeven, is der Regeering niet gebleken.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 424. Centrale Kas voor het Volkscredietwezen. Indien de vraag, of de contrôle van de Centrale Kas thans voldoende intensief is om fraudes te voorkomen, gesteld werd naar aanleiding van de fraude bij de Bodjonegorosche bank gepleegd, kan worden medegedeeld, dat deze bank nog niet door de Centrale Kas werd gecontroleerd en dat de fraude bij contrôle der bank door deze instelling niet zoo lang onopgemerkt zou zijn gebleven. Overigens zal een greep uit de kas ook bij de meest intensieve contrôle kunnen blijven voorkomen.

Het bedrag door de afdeelingbanken over 1923 voor contrôle betaald, bedroeg 2,16% van de door die instellingen met haar uitleeningen gekweekte rente, hetgeen, daar die rente ongeveer 16% 'sjaars bedraagt, neerkomt op $\frac{1}{3}\%$ over het uitgeleend kapitaal. Men kan dus aannemen, dat de contrôlekosten nagenoeg geen invloed hebben op het rentepeil.

Omtrent de bij de IIe begrotingsafdeeling gestelde opmerkingen over het Inlandsch burgerschap in de Minahassa en over het treffen van veiligheidsvoorschriften voor het vervoer met vrachtauto's en autobussen in verband met de in Nederland plaats gehad hebbende ongelukken, wordt het volgende medegedeeld.

Het vraagstuk van het Inlandsch burgerschap heeft de aandacht der Regeering.

In het gewest Amboina wordt reeds — dank zij mede het deskundig advies van den Ambonraad — de ongelijkheid in rechten en verplichtingen voor burgers en negorijlieden, v. z. n. in overleg met de betrokkenen, geleidelijk opgeheven.

Ook t. a. v. de Minahassa wordt dit vraagstuk, dat aldaar een eenigszins ander aspect heeft, thans onder de oogen gezien. Het advies van den Minahassaraad zal terzake worden ingewonnen.

Naar aanleiding van den in het Afdeelingsverslag gebruikten term „bevoorrechtiging” der Inlandsche burgers, zij er op gewezen, dat aan het burgerschap ook belangrijke nadeelen zijn verbonden. Aan het een kan niet zonder het ander een einde komen.

Inzake het vervoer o.a. met autobussen en aanhangwagens van vrachtauto's zijn reeds bij verschillende locale verordeningen regelingen getroffen. Verder is met het oog op de behoefte van het algemeen verkeer een herziening van het motorreglement aanhangig, bij de voorbereiding waarvan aandacht zal worden geschonken aan het hier bedoelde belang.

Naar aanleiding van de bij de Vde begrotingsafdeeling gestelde opmerkingen omtrent de toelating van Balische jongens tot de Osvia te Prabalingga en de hervorming van de opleidings- tevens kweekschool te Makassar wordt het volgende medegedeeld.

Binnenkort zal de opleiding voor Inlandsch bestuursambtenaar voor het Westelijk deel der buitengewesten worden geconcentreerd te Fort de Kock en voor het Oostelijk deel te Makassar.

Voor Bali en Lombok en Amboina zal de opleiding derhalve te Makassar plaats vinden. In verband met de behoefte in het gewest Bali en Lombok is toelating van 3 jongelieden per jaar tot de opleiding voldoende, onverschillig waar die opleiding plaats vindt; dit jaar bleef de toelating tot de school te Prabalingga nog opengesteld.

Het overleg tussehen de departementen van Onderwijs en Eeredienst en van Binnenlandsch Bestuur omtrent verhooging van het onderwijspeil aan de opleidingschool te Makassar is nog niet geëindigd.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second section of faint, illegible text, appearing as several lines of a list or report.

Third section of faint, illegible text, continuing the list or report.

Fourth section of faint, illegible text, possibly a summary or conclusion.

Fifth section of faint, illegible text, appearing as a few lines at the bottom of the page.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandseh-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijziging.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 406. Opleiding van candidaat-ambtenaren voor het kadaster en daarmede in verband staande uitgaven.

Onderafdeeling 408. Kadaster. Aanschaffing en uitzending van instrumenten en andere benodigdheden voor den dienst van het kadaster.

In verband met de aanstaande onderbrenging van den kadastralen dienst bij het departement van Justitie zullen in het jaar 1925 de uitgaven en ontvangsten van evengenoemde dienst niet meer op de desbetreffende posten van de IVde, doch op de daartoe bij de IIde begrotingsafdeeling uit te trekken memorieposten — voor de uitgaven onderafdeeling 201A op het 1ste Hoofdstuk en onderafdeeling 237C op het IIde Hoofdstuk; voor de middelen middelenpost No. 214B — worden geboekt (zie voorts de Memorie van Toelichting aldaar).

Het ligt in de bedoeling om bij de z.g. regularisatievoorstellen voor 1925 de bij de IVde begrotingsafdeeling ter zake uitgetrokken kredieten geheel te doen vervallen, terwijl bij de IIde begrotingsafdeeling de noodige fondsen zullen worden opgebracht.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 424. Personeel voor de landelijke inkomsten.

Onderdeel c. Bezoldigingen en toelagen van de collecteurs, enz. voor de inning van de landelijke inkomsten (+ f 4740).

Door de opheffing van 's Lands kas te Sampang, welke maatregel eene vermindering van uitgaven op de IIIde begrotingsafdeeling tengevolge heeft tot een bedrag van gemiddeld f 5070 's jaars (zie voorts de Memorie van Toelichting op onderafdeeling 304, aldaar), is moeten worden overgegaan tot de indienststelling van een ondercollecteur en een aan hem toegevoegden schrijver, alsmede een geldteller op een bezoldiging onderscheidenlijk van f 350, f 30 en f 15 's maands, hetgeen een hoogere uitgaaf vordert van f 4740 's jaars.

Onderafdeeling 452. Personeel van het kadaster.

Onderdeel a. Bezoldigingen en toelagen van het hoofd van den kadastralen dienst, enz.

Onderdeel b. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging.

Onderafdeeling 453. Personeel van den opleidingsleergang van het kadaster.

Onderdeel a. Bezoldigingen en toelagen van het hoofd, enz.

Onderdeel b. Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het hoofd, enz.

Ten aanzien van de boeking van nevenbedoelde uitgaven over 1925 en volgende jaren op de IIde begrotingsafdeeling, wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting op de onderafdeelingen 406 en 408 van het Iste Hoofdstuk.

Onderafdeeling 454. Verdere uitgaven voor het kadaster.

Onderdeel a. Kantoor-, teeken- en schrijfbehoeften, enz.

Onderdeel b. Uitgaven ten behoeve van de werkzaamheden der gouvernementslandmeters in de gewesten buiten Java en Madoera.

Onderdeel c. Onderhoud van en herstelling aan de merkteekens, dienende tot verzekering van driehoeks- of hoogtepunten.

Onderafdeeling 459A. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behoorende instellingen (f 20 000).

Onderafdeeling 461A. Verrekening met het departement van Oorlog van de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen (Memorie).

Onderafdeeling 466. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen.

Onderdeel b. Toelagen aan locale ressorten boven de voorloopige gefixeerde accresuitkeering (+ f 200 000).

De toevoeging van nevenvermelde posten aan de IVd begrotingsafdeeling vindt hare toelichting bij de IXd begrotingsafdeeling (onderafdeeling 976C).

Ter beoordeeling van de vraag, in hoeverre de verschillende locale ressorten de halveering van den z.g. accres-toeslag, waarop bij de hoofdbegroting is gerekend, zouden kunnen dragen, werd door de Regeering een commissie benoemd ten einde met de verschillende locale besturen nopens dat vraagstuk plaatselijk overleg te plegen.

Dit overleg, dat voor de ressorten op Java en Sumatra — met uitzondering van Palembang — mondeling en met de overige locale besturen schriftelijk plaats vond, is, met uitzondering van de gemeente Bandjermasin, geëindigd.

De commissie kwam tot de conclusie, dat de hieronder vermelde ressorten de daarachter genoemde bedragen aan toeslag noodig hebben om hunne gewone huishouding, zij het met toepassing van bezuinigingen, te kunnen voortzetten, in verband waarmede de raming van dezen post gesteld is op rond f 200 000.

Voor de motieven, die tot deze gevolgtrekking hebben geleid, moge worden verwezen naar het ter secretarie van den Volksraad ter inzage gelegd uittreksel uit het verslag der commissie.

1. gewest	Batavia	f	32 669
2. „	Préanger Regentschappen		18 750
3. „	Tjerebon		8 627
4. „	Soerabaja		8 608
5. gemeente	Meester Cornelis		18 141
6. „	Buitenzorg		10 000
7. „	Bandoeng		50 066
8. „	Pekalongan		4 000
9. „	Prabalingga		5 000
10. „	Blitar		4 317
11. „	Makassar		25 000
12. „	Tandjoengbalai		3 328
13. „	Pematang Si Antar		7 240
		f	195 746
	of rond	f	200 000

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 414. Kadaster.

De ontvangsten met betrekking tot het Kadaster zullen te beginnen met het jaar 1925 worden geboekt bij de IIde begrotingsafdeeling (zie voorts de Memorie van Toelichting op de onderafdeelingen 406 en 408 van de uitgaven op het Iste Hoofdstuk).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUKKEN 5—9.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).

MOTIES.

MEMORIE VAN ANTWOORD (nota van wijzigingen).

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafd. 466. Uitkeeringen enz. Onderdeel b. Toelagen aan locale ressorten. Naar aanleiding van het medegedeelde in de tweede alinea van de toelichting word gevraagd, waarom mondeling overleg met de locale ressorten noodig werd geacht.

Het door de Regeering binden van de commissie aan een vooraf vastgesteld bedrag van f 200.000, waardoor die commissie voor de beoordeeling van de verschillende behoeften naar dat bedrag moest toewerken, werd door eenige leden afgekeurd.

De hoop werd uitgesproken, dat de vaststelling van de suppletoire uitkeeringen bij dezen post een spoedige totstandkoming van een beteren grondslag der accres-regeling niet in den weg zou staan. Men verwachtte, dat dit voor het dienstjaar 1926 zou kunnen plaats vinden, aangezien verwezenlijking van de voorstellen der commissie tot regeling van de financiële verhouding tusschen Land en gemeenten nog wel geruimen tijd op zich zal laten wachten.

Naar het oordeel van enkele leden blijkt uit de voorgestelde verhooging, dat de Regeering destijds tot beknutting van de accres-uitkeering is overgegaan zonder dat Zij voldoende op de hoogte was met den financiëleen toestand der locale ressorten.

Met bevreemding was door sommige leden gezien, dat tot afronding van het bedrag met ruim f 4000, naar boven is overgegaan, terwijl voor aanmerkelijk kleinere bedragen zelfs afzonderlijke posten op de begrooting gebracht worden. De hier aan het woord zijnde leden wenschten den post tot het juiste bedrag, derhalve f 195.746, op de begrooting gebracht te zien.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 6. Motie voorgesteld door den heer Wiranata Koesoema.

Ingediend 1 December 1924.

De Volksraad,
betreurende, dat de instelling van regentschapsraden zoo lang op zich laat wachten, terwijl de ontvoogding van het Inlandsch bestuur, waarschijnlijk om financiële redenen, nagenoeg geen voortgang heeft,

van oordeel, dat ook buiten de ontvoogding om, tal van bevoegdheden op het Inlandsch bestuur kunnen worden overgedragen,

noodigt de Regeering uit de noodige stappen daartoe te doen.

Deze motie is in de vergadering van 4 December 1924 ingetrokken.

Stuk 7. Motie voorgesteld door den heer Aay.

Ingediend 4 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel dat uit veiligheidsoogpunt het verkeer met en het toezicht op den toestand van autobussen, motorrijtuigen met aanhangwagens en huurauto's in de groote lijnen centraal behoort te worden geregeld,
verzoekt de Regeering daartoe het noodige te verrichten, en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 4 December 1924 ingetrokken.

Stuk 8. Motie voorgesteld door den heer Soeroso.

Ingediend 4 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel:
dat de vooruitgang van den Inlandschen landbouw in streken, waar de Europeesche cultures zijn gevestigd, een

concurrentie tusschen de beide cultuur-ondernemingen te weeg brengt;

dat de Regeering tegenover deze concurrentie onpartijdig behoort te staan;

dat de beperkende bepalingen ten opzichte van eventueel op te richten Inl. suikerfabrieken in streken, waar uitbreiding van plant-areaal der Europeesche suikerfabrieken niet is toegelaten, een nadeeligen invloed op de Inlandsche rietcultuur uitoefenen;

noodigt de Regeering uit de evengenoemde beperkende bepalingen in te trekken;

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 4 December 1924 ingetrokken.

Stuk 9. MEMORIE VAN ANTWOORD.

(ontvangen 6 December 1924).

1. Naar aanleiding van een in den Volksraad kenbaar gemaakten wensch is het ambtshalve instellen van een plaatselijk onderzoek toegezegd, ten einde na te gaan of en in hoever de lokale ressorten halveering van de accresuitkeering zouden kunnen dragen. Hierbij is toen in uitzicht gesteld dat in de najaarszitting bij de suppletoire begroeting als resultaat van dat onderzoek een nader voorstel zou worden gedaan.

Met het oog zoowel op den vereischten spoed als op de wenschelijkheid van een zoo grondig mogelijk onderzoek,

lag het plègen van mondeling overleg door de daartoe aangewezen ambtenaren, waar mogelijk, dus voor de hand; alleen in zoover de beschikbare tijd plaatselijk bezoek niet toeliet, is voor het noodige overleg de tusschenkomst der betrokken hoofden van gewestelijk bestuur ingeroepen.

2. In verband met den toestand van 's Lands geldmiddelen is het noodig geacht, voor de uit te keeren surplusuitkeering voorloopig een limiet te stellen.

3. Na de ontvangst van het verslag der commissie voor de financieele verhouding tusschen Land en gemeenten zal worden nagegaan of een betere grondslag voor de accresregeling kan worden gevonden.

4. De door enkele leden uit het voorstel tot uitkeering van een surplus getrokken conclusie dat de Regeering niet voldoende op de hoogte was van den financieelen toestand der lokale ressorten kan niet worden onderschreven.

5. Het uitgetrokken bedrag is op f 200 000 gesteld in verband met de omstandigheid dat ten aanzien van het mogelijk aan de gemeente Bandjermasin uit te keeren surplus nog geen beslissing kan worden genomen.

Verbetering van stuk 3 Memorie van Antwoord: § 1, punt 2—4 de 1ste alinea te lezen:

2—4. Het door den Wd. Adviseur voor de Decentralisatie met de lokale raden geopende overleg inzake de mogelijkheid om in onderlinge samenwerking een controle op de financiën der lokale ressorten in het leven te roepen, heeft behalve ten aanzien van enkele dier ressorten nog niet tot definitief resultaat geleid.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. V — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 527, onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en beloningen van het personeel bij de normaalscholen voor de Europeesche hoofdklasse, den normaalleergang voor de Europeesche hulpklasse, enz. (+ f 3 360).

Ten gevolge van den grooten toeloop van leerlingen bij den normaalleergang voor de Europeesche hulpklasse, waar onder veel mannelijke, moest de eerste klasse in twee afdeelingen worden gesplitst, waardoor het aantal wekelijkse lesuren met 16 moest worden vermeerderd. Dit heeft een verhooging van uitgaven ten gevolge van $12 \times 16 \times f 17.50 = f 3 360$'s jaars.

Tegen deze verhooging van uitgaven behoeft geen bezwaar te bestaan, omdat daartegenover het groote voordeel staat van een toenemende opleiding van Europeesche leerkrachten hier te lande, te meer, waar er in tegenstelling met vroeger in 1924 een grooter aantal (20) geschikte mannelijke leerlingen zich hebben aangemeld. Bovendien zou de opleiding bij particuliere onderwijsinrichtingen het land t.z.t. op uitgaven komen te staan, aangezien dergelijke inrichtingen een tegemoetkoming van f 1 000 per geslaagden candidaat ontvangen.

In verband met de urgentie van de classesplitsing is terzake reeds zeer kort na den aanvang van het schooljaar 1924—1925 een tijdelijke voorziening getroffen.

Onderafdeeling 571, onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en beloningen van de ambtenaren en andere personen, belast met werkzaamheden in het belang van kunsten en wetenschappen enz. (+ f 2 400).

Aan één der twee wedana's ter beschikking van den Adviseur voor Inlandsche zaken is mede op grond van zijn anciënniteit de rang en titel van patih toegekend onder genot van eene maandelijksche bezoldiging van f 500.

De aan die bevordering verbonden meerdere uitgaven bedragen $12 \times f 200$ of f 2 400 's jaars.

Onderafdeeling 592, onderdeel f. Verdere uitgaven ter voorkoming en bestrijding van pest, cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyphtheritis, bacillaire dysenterie, influenza en andere besmettelijke ziekten, voor zoover niet elders uitgetrokken (+ f 2 400).

De omstandigheid, dat de nieuwe gebouwen der gouvernements-centrale burgerlijke ziekeninrichting te Semarang tegen het einde van dit jaar betrokken kunnen worden, en, naar het zich laat aanzien, de exploitatie daarvan in het volgend jaar hare volle capaciteit zal kunnen ontwikkelen, waardoor de toch al zeer toegenomen werkzaamheden van het laboratorium der geneeskundige afdeeling Midden-Java te Semarang nog belangrijk zullen worden uitgebreid, maakt het noodzakelijk de in 1918 bij wijze van tijdelijken maatregel toegestane fondsen voor dat laboratorium, welke voor het eerst uitdrukkelijk zijn vermeld in de toelichting van onderdeel f, onderafdeeling 594, afdeeling V, Hoofdstuk II, van de begrooting voor 1924, thans definitief op de begroo-

Onderafdeeling 594, onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel, alsmede schrijffloonen bij de gouvernements-centrale burgerlijke ziekeninrichtingen te Weltevreden, Semarang en Soerabaja.

Onderafdeeling 594, onderdeel d. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel, alsmede schrijffloonen bij de krankzinnigengestichten te Buitenzorg, Magelang, Lawang en Sabang (+ f 4 800).

ting uit te trekken en deze fondsen te verhoogen met een bedrag van $12 \times f 200 = f 2 400$, voor wat betreft de uitgaven van materieelen aard.

Het is noodzakelijk gebleken om voor de machinale wasch inrichting bij de centrale burgerlijke ziekeninrichting te Weltevreden in dienst te stellen een opzichter op een bezoldiging van f 250 's maands.

Tegenover deze uitgaaf staat echter een vermindering van het lager personeel bij die inrichting tot een gelijk totaal aan bezoldiging.

Op bestending van den op tijdelijken voet getroffen maatregel wordt thans gerekend.

In verband met de voorziening in eigen beheer van voedingsmiddelen en andere benodigdheden ten dienste van het krankzinnigengesticht te Lawang is bij wijze van tijdelijke maatregel tegen het einde van 1922 bij dat gesticht in dienst gesteld een administratief ambtenaar (z.g. voedingsambtenaar) op eene bezoldiging van f 400 's maands.

De rechtstreeksche bemoeiingen van den voedingsambtenaar met de aanschaffing van levensmiddelen en andere verbruiksartikelen ten dienste van genoemd krankzinnigengesticht en de hem mede opgedragen intensieve contrôle op de bereiding en de verdeeling van het voedsel hebben niet alleen geleid tot verrassende bezuiniging in de exploitatie van dat gesticht, maar hebben ook eene betere voedselverstrekking tengevolge gehad.

Intrekking van den onderwerpeliijken maatregel zou de bereikte gunstige resultaten weder geheel teniet doen, vermits de omvangrijke werkzaamheden van den voedingsambtenaar onmogelijk verricht kunnen worden door den huismeeester (administrateur) van het gesticht, wiens tijd geheel in beslag wordt genomen o.m. door de richtige doorvoering en bijhouding van de nieuwe — op meer commercielen voet geschoeide — administratie.

In verband met het vorenstaande wordt thans gerekend op de aan de definitieve instelling van voornoemde tijdelijke betrekking verbonden uitgaven van f 4 800 's jaars.

Aangezien echter met het oog op de aan deze betrekking verbonden werkzaamheden de naam „voedingsambtenaar” minder juist voorkomt, is, mede ter verkrijging van aansluiting aan de aanhangige salarisvoorstellen, deze benaming thans vervangen door die van „administrateur 2e klasse”.

Middelen in Indië.

No. 510. Schoolgelden van den openbaren normaalleergang ter opleiding voor de Europeesche hulpakte te Weltevreden (+ f 900).

Hoofdstuk II der middelen.

In verband met den grooteren toeloop van leerlingen bij den aanvang van het schooljaar 1924—1925 wordt deze post f 900 hooger geraamd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. V — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Lager onderwijs. Gaarne zou men vernemen, welke bedragen op de begrooting voor 1925 zijn uitgetrokken voor het openbaar lager onderwijs met het Nederlandsch als voertaal en voor het overeenkomstige bijzondere onderwijs.

Gevraagd werd of de Regeering den tijd nog niet aangebroken acht om de inspectie van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs, welke een tijdelijke instelling is, op te heffen en hare werkzaamheden over te dragen aan de inspectie van het Inlandsch onderwijs, hetgeen zonder uitbreiding van het bestaand inspectiepersoneel bij het Inlandsch onderwijs zeer goed mogelijk werd geoordeeld. Naar men meende te weten, bestaat tegen dien maatregel van de zijde der Inlandsche inspectie niet het minste bezwaar, en waar die overgang een aanzienlijke besparing zou teweegbrengen, werd op een spoedige uitvoering daarvan met klem aangedrongen.

Indien en zoolang daartoe nog niet wordt overgegaan bepleitte een lid de wenschelijkheid om de decentralisatie van de H. I. inspectie, welke feitelijk reeds bestaat, ook tot uiting te doen komen in den titel en de bezoldiging van den „plaatsvervangend inspecteur”, die thans reeds geheel zelfstandig adviezen uitbrengt, zijn eigen werkzaamheden regelt, ook Europeesche scholen inspecteert, en slechts in naam ondergeschikt is aan den te Batavia gevestigden „inspecteur”.

Andere leden vreesden van een dergelijken maatregel onnoodige opdrijving van kosten.

Door enkele leden werd gewezen op het groote euvel, dat meermalen inspecteurs van het Inlandsch of Hollandsch-Inlandsch onderwijs geen genoegen nemen met de vóór hun komst gebruikte boeken en gevolgd methoden en groote kosten veroorzaken door verandering te eischen. Indien de Regeering in een catalogus opnam de door Haar goedgekeurde boeken en methoden, zou Zij de inspecteurs kunnen verplichten ermee genoegen te nemen, indien daarvan niet is afgeweken.

Eenige leden waren van oordeel, dat het onderwijs na-deel ondervindt door de instelling der parallelklassen op

de H. I. S. scholen, waardoor de schooltijden in de 1ste en 2de klasse met $\frac{1}{3}$ bekort worden. Het stellen der 1ste en 2de klassen van de Inlandsche 2de klasse scholen onder gezamenlijke leiding van één onderwijzer, de z.g. gesplitste schooltijdregeling, heeft hetzelfde nadeelige resultaat. Ook laakten zij het, dat bij de H. I. scholen in den laatsten tijd zoo veel voorschriften omtrent de regeling van het onderwijs worden uitgevaardigd, waardoor de schoolhoofden bij de leiding de zoo noodige vrijheid van handelen missen. Met dit systeem van reglementeering van boven ware h. i. ten spoedigste te breken.

Door een der leden werd de wenschelijkheid betoogd om nieuwe schakelscholen bij voorkeur op te richten in plaatsen, waar nog geen H. I. S. of in het algemeen nog geen inrichting, waar de Nederlandsche taal wordt onderwezen, bestaat.

Gevraagd werd of bij de Regeering een aanvraag is ingekomen voor de oprichting van een schakelschool te Endeh, en zoo ja, of een beslissing dienaangaande spoedig mag worden tegemoet gezien.

Met erkentelijkheid werd gewag gemaakt van de oprichting van een schakelschool te Endeh, en zoo ja, of een beslissing dienaangaande spoedig mag worden tegemoet gezien.

Met erkentelijkheid werd gewag gemaakt van de oprichting van een schakelschool te Tondano en van een meisjes-school te Sonder.

Een der leden vertolkte den wensch van den regentenbond te Ambon om aldaar de kinderen tot hun 9de jaar de Inlandsche 2de klasse school te doen volgen en daarna een schakelschool, welke in eenige jaren hun kennis van het Nederlandsch op het peil van de Europeesche school zal brengen.

Een ander lid drong erop aan, dat aan de Ambonsche scholen evenals bij de H. I. S. en middagcursussen worden gevormd voor de hoogste klassen.

Gevraagd werd wat de strekking is van de laatste wijziging der tarieven voor de Inlandsche 2de klasse school.

§ 2. Middelbaar onderwijs. Gehoopt werd, dat de nieuwe Muloschool te Tondano spoedig zal worden afgebouwd, aangezien de oude school op hygiënische gronden reeds lang niet meer geschikt kan worden genoemd.

Door eenige leden werd aangedrongen op de oprichting van een Oostersch litteraire afdeling bij de A. M. S.

Naar een der leden vernomen had, zouden van de leerlingen van een der Bandoengsche Muloscholen, die in Malang

op excursie waren, alleen die leerlingen die te bezichtigen inrichtingen hebben mogen bezoeken, die in Europeesche kleeding waren gestoken. Verschillende leden wenschten, indien dit bericht juist mocht zijn, een dergelijke handelwijze ten zeerste af te keuren.

Gevraagd werd, of het voornemen bestaat, de Europeesche school te Singaradja op te heffen, en zoo ja, of de Regeering dan niet de mogelijkheid zou kunnen overwegen, die school te vervangen door een M. U. L. O. school.

Ten aanzien van de nu reeds ingeschreven studenten voor de te openen rechtshoogeschool was door eenige leden vernomen, dat de meerderheid daarvan uit personen bestaat, die reeds betrekkingen bekleeden. Naar aanleiding daarvan wezen zij erop, dat in Indië nog veel te weinig middelbare scholen bestaan, die aansluiten op de hoogeschoolen, zoodat het niet mogelijk zal blijken die hoogeschoolen voldoende te bevolken. Naar zij hoopten zal de Regeering daarom met kracht werkzaam zijn in de richting van vermeerdering der inrichtingen van middelbaar onderwijs op Java en in de buitengewesten, hetzij door H. B. scholen, hetzij door bovenbouw op bestaande Mulo scholen.

§ 3. Hooger onderwijs. Gevraagd werd of de Regeering thans Haar standpunt heeft bepaald t.a.v. de opheffing van de rechtsschool, waarop in de aangehouden motie-Van Helsdingen (1ste gew. zitting 1924, Ond. I — stuk 10) wordt aangedrongen.

Verschillende leden konden zich met deze motie vereenigen. Indien de rechtshoogeschool een voldoende aantal meesters in de rechten aflevert, is er h.i. inderdaad geen behoefte aan een groep rechtskundigen, die wat feitelijke wetskennis betreft niet veel achter zullen staan bij de afgestudeerden aan de rechtshoogeschool. Wel echter leek dezen leden een lagere opleiding gewenscht, in den geest van een school voor recht en administratie, wellicht in den vorm van een avondcursus, welke aan personen, die reeds in de praktijk werkzaam zijn, de gelegenheid opent zich verder te bekwamen.

Wanneer ook de Regeering meent, dat tot opheffing der rechtsschool moet worden overgegaan, zou gaarne worden vernomen of — en zoo ja, welke — bezwaren bestaan tegen de bij genoemde motie aansluitende motie-Van Helsdingen (a.v. stuk 11). Met de in deze motie bepleite toelating van afleveringen der op te heffen rechtsschool tot de rechtshoogeschool verklaarden verschillende leden te kunnen instemmen als overgangsmaatregel met inachtneming van een zekeren termijn.

In het geval niet tot opheffing der rechtsschool wordt overgegaan, werd erop aangedrongen aan de abituriënten daarvan — behoudens bijzondere gevallen — geen vrijstelling van de toelatingseischen tot de rechtshoogeschool te verleenen.

Door sommige leden werd in overweging gegeven in de laatst besproken motie de woorden „onder leiding der professoren” te doen vervallen.

Gevraagd werd welke houding de Regeering aanneemt tegenover de in het eindexamen der rechtsschool geslaagden, aan wie de toelating tot de Nederlandsche universiteit met vrijstelling van het candidaatsexamen is geweigerd, hoewel bij den aanvang hunner studie bij hen tegenovergestelde verwachtingen waren opgewekt. De deelnemers aan den cursus ter verkrijging van het eindexamen der rechtsschool — welke leergang destijds door de Regeering met instem-

ming werd begroet — zoowel als de niet-Inlandsche afkomelingen der rechtsschool — voor welke laatsten die school werd opengesteld kennelijk in verband met de mogelijkheid tot voortzetting hunner studie aan de Nederlandsche universiteit — zijn daardoor ten zeerste gedupeerd. Van het verworven diploma hebben zij thans niet het minste nut, daar het ambt van Inlandsch rechtskundige niet voor hen is opengesteld. De hoop werd uitgesproken, dat de Indische Regeering den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen omstandig zal inlichten met welke vooruitzichten indertijd met aanmoediging van de hoogste autoriteiten h.t.l. tot de oprichting van den rechtskundigen cursus is overgegaan.

Over de aangehouden motie-Stokvis (1ste gew. zitting 1924, Ond. I — stuk 16) kwamen verschillende meeningen tot uiting: verscheidene leden waren het er over eens, dat een eenheidstarief bij de bepaling der collegegelden niet wenschelijk schijnt en differentiatie naar draagkracht, met een aan te geven maximum en minimum, aanbeveling verdient.

Sommigen hunner gaven in overweging het huidige collegegeld als minimum aan te nemen met progressie naar draagkracht naar boven, waarbij echter voor boven het gemiddelde uitstekende studenten in ruime mate beurzen zouden moeten worden beschikbaar gesteld, anderen echter drongen er op aan het minimum laag te stellen en e.v. het huidige collegegeld als maximum te aanvaarden met degressie naar beneden. Voor een geleerd proletariaat behoeft hierbij — aldus deze leden — niet gevreesd te worden, waar de vooropleiding reeds tamelijk kostbaar is en de rechtshoogeschool uit dien hoofde doorgaans alleen voor kinderen van meer welgestelde ouders bereikbaar zal zijn.

Eenige leden wenschten het bestaande collegegeld van f 300.— per jaar gehandhaafd te zien, anderen stonden een bedrag van f 200.— voor en weer anderen gingen met de motie mee, op de gronden daarvoor reeds aangevoerd.

Omdat het Hooger onderwijs niet voor allen behoeft bereikbaar gesteld te worden, doch daar in de eerste plaats op capaciteiten gelet dient te worden, achtten verschillende leden het instellen van meer beurzen en gedeeltelijke beurzen meer gewenscht dan een verlaging van het collegegeld.

Dat tot dusverre slechts een beurs beschikbaar is gesteld werd algemeen betreurd. In overweging werd gegeven het op de begroting uitgetrokken bedrag voor de uitzending naar Nederland van twee studenten per jaar niet voor dat doel, maar aan het beschikbaar stellen van beurzen voor de Indische rechtshoogeschool te besteden.

Naar het oordeel van eenige leden zou de motie kunnen worden ingetrokken, indien de Regeering de toezegging zou willen doen, in het besluit, waarbij het bedrag der collegegelden wordt vastgesteld, een bepaling op te nemen van de strekking, dat dit op verzoek van ouders of voogden op een lager bedrag kan worden vastgesteld, indien de faculteit daartoe een voorstel doet.

§ 4. Personeelsvoorziening. Sommige leden waren van meening, dat bij het Europeesche onderwijs wel is voorzien in het vroeger bestaande plaatsgebrek, doch dat daardoor het peil van dit onderwijs niet is gestegen. Aantal en gehalte der leerkrachten laten nog steeds te wenschen over; teveel is men aangewezen op vrouwelijke leerkrachten, terwijl het aan den meesten schoolhoofden onmogelijk is om op voldoende wijze de zoo noodige leiding te geven, omdat

j de handen vol hebben met hun eigen werk. Met het oog erop ware het hoofd eener school met b.v. 4 leerkrachten thans een mannelijk eerste onderwijzer ter zijde te stellen, n zijn taak gedeeltelijk te kunnen overnemen.

Wat de opleiding der leerkrachten betreft, waren eenige den van meening, dat meer aandacht moet worden besteed in de practische vorming op de opleidingsscholen. Het omt nu herhaaldelijk voor, dat leerkrachten voor het onderwijs benoemd worden, die nog nooit voor een klas gestaan hebben. Met verwijzing naar de mededeeling van den directeur van Onderwijs in de voorjaarszitting ter zake (H. 595, 61) werd gevraagd, of de Regeering, in verband met het eeredkomen der salarisherziening, zich nu kan uitspreken over de oprichting van kweekscholen voor het Europeesch onderwijs.

§ 5. Politieke actie van onderwijzers. Door verscheidene leden werd instemming betuigd met den inhoud van het rondschrijven van den directeur van Onderwijs van 6 October 1924 No. 32496/1, aangezien zij daarin vooral zagen een beschermingsmaatregel voor het vertrouwen van de ouders der schoolgaande kinderen in de onderwijzers. Eenigen hunner maakten hierbij echter het voorbehoud, dat de woorden op blz. 2, regel 12 v. boven: „dat zij zich afzijdig houden, wanneer in hun omgeving acties gaande zijn, waardoor de gemoederen in groote beroering worden gebracht”, daaruit vervallen.

Een ander lid stelde den eisch, dat aan een dergelijke straf op Inlandsche onderwijzers een nauwkeurig onderzoek voorafga, met verhoor en gelegenheid tot verweer van den betrokkene.

§ 6. Subsidies. Gevraagd werd, hoe de Regeering staat tegenover het voorstel van den Minahassaraad om de uitvoering van de algemeene subsidieregeling aan dien raad over te laten.

Naar aanleiding van het terugbrengen der subsidie aan de cursussen van het Algemeen Nederlandsch Verbond van f 8.50 tot f 4 per lesuur, zou gaarne worden vernomen of het der Regeering bekend is, dat die cursussen daardoor om financiële redenen zullen moeten worden opgeheven. In overweging werd gegeven, om, teneinde dit te voorkomen, de subsidie van f 4 op f 6 te brengen terwijl gaarne zou worden vernomen of de Regeering het noodzakelijk acht, dat de administratie dier cursussen, die in den laatsten tijd belangrijk is uitgebreid, dusdanig wordt opgevoerd.

Door een lid werd de aandacht der Regeering gevestigd op de verrassende resultaten, welke bereikt worden door de Koloniale School voor meisjes en vrouwen in Den Haag. Dit lid betoogde de wenschelijkheid, dat van Regeeringszijde meer bekendheid wordt gegeven aan het bestaan van deze nuttige instelling, en gaf tevens in overweging de subsidie, welke nu slechts f 1 000 bedraagt, zoo eenigszins mogelijk te verhoogen, waar het hier een werkelijk landsbelang geldt.

§ 7. Taalcongres. Naar aanleiding van de plaats gehad hebbende Javaansche en Soendaneesche taalcongressen zou een der leden gaarne vernemen op welk standpunt de Regeering zich stelt tegenover de op die congressen tot uitdrukking gekomen wenschen, t.w. het opnemen van de Javaansche en Soendaneesche talen onder de hoofdvakken op die scholen, waar resp. het Javaansch en Soendaneesch

als bijvak wordt onderwezen; het door examens laten beoordeelen van de kennis van het Javaansch en Soendaneesch op scholen, waar het Hollandsch als voertaal wordt gebezigd, met dien verstande, dat de kennis van die talen niet minder mag geacht worden dan de kennis van Nederlandsch; het doen geven van taallessen aan de V. I. O., Mulo en rechtsschool door taalonderwijzers, die een goede opleiding genoten hebben en het openstellen van een cursus voor opleiding van taalonderwijzers.

Gehoopt werd, dat de Regeering van Hare belangstelling zal blijken geven voor het in December a.s. te Djokja te houden taalcongres van het Java-Insituut.

§ 8. Eeredienst. In verband met de aangehouden motie-Tjokorde Sockawati (Iste gew. zitting 1924, stuk 10 A) werd door eenige leden verzoekt om overlegging van de stukken, betrekking hebbende op den moord op den zendeling de Vroom, dateerend van 1881. Deze leden meenden, dat door het steunverleenen aan de katholieke missie op Bali verbetering in de hand zal worden gewerkt van den treurigen toestand, waarin de vrouw daar tot dusverre verkeert, en deze dan aan het huisgezin en de jeugd ten goede zal komen. Wanneer de godsdienstige tradities bij de Baliërs werkelijk zoo diep ingeworteld zijn als de voorstanders der motie beweren, behoeft h.i. niet gevreesd te worden voor aanraking met andere godsdiensten. Ook mag niet voorbijgezien worden, dat blijkens de in andere streken opgedane ervaringen van bekeeringen in de eerste 25 jaar weinig sprake zal kunnen zijn. Bovendien zal, waar de Regeering eerst tot het subsidieeren van scholen overgaat wanneer deze een bepaald aantal leerlingen tellen, steunverleening niet geschieden als de bevolking inderdaad antipatiek tegenover de missie blijkt te staan.

De hier aan het woord zijnde leden meenden, dat een uitsluitend sentimenteel beroep op de beveiliging der Balische cultuur als gedaan werd in verschillende dagbladartikelen — deugdelijke argumenten werden daarbij niet aangevoerd — niet mag doen besluiten tot het onthouden van steun. Aan het petitionnement, dat der Regeering zal worden aangeboden, hechten deze leden weinig waarde. Dit toch uitgaande van de belanghebbende hoogere kaste — wordt mede-ondertekend door tal van personen, die van de zaak waarom het gaat totaal geen begrip hebben.

De Regeering mag zich h.i. bij het bepalen van Haar standpunt slechts laten leiden door de vraag of de rust en orde door steunverleening al dan niet verstoord zullen dreigen te worden.

Waar de toelating van de katholieke missie op Bali blijkbaar onafwendbaar tengevolge heeft, dat ingevolge de algemeene subsidieregelingen ook de door die godsdienstige richting aldaar op te richten scholen en ziekeninrichtingen door de Regeering gesubsidieerd moeten worden en waar katholieke propaganda welke hierdoor in de hand zou worden gewerkt, evenals godsdienstige propaganda van anderen aard in strijd schijnt te zijn met de wenschen der bevolking, werd door andere leden gevraagd om met toepassing van art. 123, 2e lid, de reeds verleende toelating in te trekken dan wel geen toelating meer te verleenen.

Door sommige leden werd de motie onaannemelijk geacht, omdat daardoor een onbillijke uitzondering zou gemaakt worden op een algemeen geldende regeling van subsidieverleening.

Een ander lid betwijfelde of het door den voorsteller gewenschte doel door aanneming van deze motie bereikt zou

worden, aangezien hem bij ondervinding bekend was, dat in andere deelen der buitengewesten soms ook zonder officieele toelating propaganda van godsdienstigen aard werd gevoerd.

Enkele leden betreurden het, dat de onderwerpelijke aanleggen door het optreden van den P.E.B. politiek is vertroebeld, waardoor zij thans ook uit een politiek oogpunt moet worden beoordeeld. Zij meenden het bepalen van hun standpunt echter te moeten uitstellen, zoolang de resultaten niet bekend zijn van het onderzoek „naar de juistheid van de gronden van hetgeen in de motie gevraagd wordt” (1ste gew. zitting 1924, II 679), op bekendstelling waarvan algemeen werd aangedrongen.

Gevraagd werd welke resultaten de arbeid der commissie tot scheiding van Kerk en Staat tot dusverre heeft opgeleverd.

In aansluiting met de gedane verklaring (1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. V, st. 8, blz. 12), dat de opleiding van Inlandsche leeraren zal worden herzien, werd gevraagd wanneer daartoe zal worden overgegaan.

Een lid gaf in overweging aan den ambtenaar van het boschwezen, die als oud-leerling van de zendingschool op Boeroe bovendien het ambt van goeroe vervult onder de 60 Inlandsche Christenen op Boeton, daarvoor een toelage toe te kennen.

§ 9. Verschillende opmerkingen. Er werd door sommige leden op aangedrongen, de voor het bijzonder onderwijs geldende bepalingen mede van toepassing te doen zijn op het Mohammedaansch godsdienstonderwijs. Ten aanzien van op te richten Mohammedaansche godsdienstscholen ware in elk geval de in art. 1 van Staatsblad 1905 No. 550 gestelde eisch in te trekken; in plaats van een schriftelijke vergunning zou kennisgeving aan het hoofd van plaatselijk bestuur zijn voor te schrijven. Vereenigingen als „Mohammadijah” — aldus deze leden — worden anders te veel onnoodig belemmerd.

Gaarne zou worden vernomen of het juist is, dat het aantal der S. I. en S. R. scholen steeds toeneemt en dat het gegeven onderwijs en de mentaliteit van vele leerkrachten in de toekomst een gevaar kunnen opleveren voor de rustige ontwikkeling van de Indische maatschappij. Acht de Regeering — zoo werd voorts gevraagd — het toezicht op die scholen voldoende verzekerd en is Zij bereid mede te deelen, door wien dat toezicht wordt uitgeoefend.

Van andere zijde werd hierbij opgemerkt, dat het onjuist is in dit verband de S. I. en de S. R. scholen in een adem te noemen.

Gevraagd werd, wat de reden ervan is, dat dit jaar slechts een drietal Balische jongens werd toegelaten tot de opleidingsschool voor bestuursambtenaren te Probolinggo en of het inderdaad in het voornemen ligt hen in den vervolge in het geheel niet meer tot die onderwijsinrichting toe te laten.

Gaarne zou men het resultaat vernemen van de samenwerking van de departementen van Binnenlandsch Bestuur en Onderwijs en Eeredienst om te komen tot de omvorming van de kweek- en opleidingsschool te Makasser tot een volwaardig instituut.

Op de openstelling dier school ten behoeve van opleiding van bestuursambtenaren voor Ambon werd andermaal met klem aangedrongen.

Gaarne zou worden vernomen of spoedig een beschik-

king zal worden genomen op het verzoekschrift van de Vereeniging Radijopoestoko te Solo, strekkende tot het brengen van eenheid in de schrijfwijze van het Javaansche met Javaansche karakters.

Gevraagd werd welke maatregelen zijn genomen naa aanleiding van de in de voorjaarszitting aangenomen motie-Aay (1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. V, st. 12; H 679). Door een der leden werd betreurd, dat in strijd met deze motie door de Regeering reeds vóór de aanvang der najaarszitting een nieuwe schoolgeldregeling is ingevoerd, welke geen rekening houdt met de in de voorjaarszitting naar voren gebrachte bezwaren.

De hoop werd uitgesproken, dat de Regeering tegelijk met de invoering van de nieuwe schoolgeldregeling op Ambon zal overgaan tot het betalen van een huursom voor de schoolgebouwen aan de negorijen.

§ 10. Burgerlijk Geneeskundige dienst. Naar de juistheid werd geïnformeerd van een artikel in het „Soerabajasch Handelsblad” van 7 October j.l. getiteld: „De staat als medicus”, waarin aan den B. G. D. groote geldverspilling en onpraktische werkwijze in de poliklinieken wordt verweten.

Ook zou gaarne worden vernomen of de Regeering ten aanzien van de toestanden, die, volgens artikelen in het „Soerabajasch Handelsblad” van 12 en 20 September, heerschen in de ziekeninrichtingen te Bangkalan en te Soemenep geruststellende verklaringen kan afleggen.

Gevraagd werd of voor de Regeering geen aanleiding bestaat om de plannen tot oprichting van een gewestelijke ziekeninrichting te Pekalongan te steunen.

Door verschillende leden werd betreurd, dat de heer Dr. Van Loon, die in eene in Nederland gehouden rede op omwonden wijze uiting heeft gegeven aan zijne antipathie ten opzichte van de Inlanders, desnietteenstaande door de Regeering is benoemd tot leeraar aan de Stovia.

Naar aanleiding van den door den Minister van Koloniën opgebrachten belangrijken post voor de opleiding van artsen werd gevraagd, of nu een opgave kan verstrekt worden van de totale opleidings- en uitzendingskosten per arts.

Door een lid werd gevraagd, of op Bali geen gouvernementsarts geplaatst kan worden, aangezien daar te weinig artsen gevestigd zijn.

Ten slotte werd door eenige leden opnieuw in overweging gegeven op kleinere plaatsen, waar een Gouvernements Indische arts is geplaatst, de toelage aan een Europeeschen arts in te trekken.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 527. Onderdeel a. Normalschool voor Europeesche hoofdactanten. Gaarne zou worden vernomen hoeveel leerlingen de 1ste klas telt.

Onderafdeeling 571. Onderdeel a. Kunsten en Wetenschappen. Betwijfeld werd of een dergelijke handelwijze gebruikelijk is.

De noodzakelijkheid van den voorgestelden maatregel werd ontkend, daar men meende te weten, dat het i.e. een ambtenaar van Maleische origine betreft, die toch niet voor patil-

op Java in aanmerking zou zijn gekomen. Indien dit niet juist is, zou gaarne worden vernomen waarom de betrokkene niet naar zijn corps teruggezonden en een andere wedana benoemd kan worden.

Een der leden zou er de voorkeur aan geven den betrokkene „ambtenaar ter beschikking” te noemen inplaats van hem den titel „patih” te verleenen, terwijl hij niet in den eigenlijken bestuursdienst werkzaam is.

Onderafdeeling 592. Onderdeel f. Verdere uitgaven ter bestrijding van pest, cholera enz. Gaarne zou worden vernomen welke bedragen, begrepen in de betreffende verzamelposten, in voorafgaande jaren voor het hier bedoelde laboratorium werden uitgetrokken.

Onderafdeeling 594. Onderdeel a. Centrale burgerlijke ziekeninrichtingen. Gevraagd werd of niet met een goedkooper kracht kan worden volstaan en of dit een vaste betrekking moet worden, in welk geval de hier aan het woord zijnde leden zich tegen de voorgestelde verhooging zouden verzetten.

Door een der leden werd betreurd, dat tegenover het in dienst stellen van een hooger bezoldigd ambtenaar het lager personeel werd ingekrompen.

Onderafdeeling 594. Onderdeel d. Krankzinnigengestichten. Gevraagd werd uit welken post vanaf het einde 1922 de z.g. voedingsambtenaar betaald werd en of die post nu niet verminderd wordt, waar de bezoldiging van dezen ambtenaar thans apart wordt opgebracht.

Voorts werd gevraagd of, door het uitbreiden van de formatie met dezen administrateur 2de klasse, die formatie tegelijkertijd niet kan worden ingekrompen door het doen vervallen van de betrekking van hofmeester.

Eenige leden meenden te weten, dat de verkregen bezuinigingen meer een gevolg zijn van het paal en perk stellen aan de vroeger bij gesticht te Lawang voorgekomen ernstige onregelmatigheden en de daarna ingevoerde contrôle, dan aan de indienststelling van een z.g. voedingsambtenaar. Zij gaven in overweging vooralsnog niet over te gaan tot definitieve instelling van genoemde betrekking en nader te overwegen of door combinatie van werkzaamheden wellicht geen goedkoopere oplossing kon worden verkregen. Ook betwijfelden zij het of de aard van den werkkring medebrengt, dat de definitieve aanstelling behoort plaats te vinden op de aan den tijdelijken functionaris toegelgde bezoldiging.

Gaarne zou een der leden vernemen, of de f 3 600.— aan toelagen, die voor het krankzinnigengesticht te Lawang zijn uitgetrokken, bij de invoering der nieuwe salarisregeling komen te vervallen, en tevens, waarop in tegenstelling met de andere gestichten alleen bij het gesticht te Lawang toelagen worden toegekend.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 24sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN,
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

The first part of the report is devoted to a general description of the country and its resources. It is followed by a detailed account of the various industries and occupations of the people. The report then proceeds to a description of the climate and the various diseases which are prevalent in the country.

Year	Population	Area	Resources
1870	100,000	10,000 sq. miles	Gold, Silver, Copper
1871	110,000	11,000 sq. miles	Gold, Silver, Copper
1872	120,000	12,000 sq. miles	Gold, Silver, Copper
1873	130,000	13,000 sq. miles	Gold, Silver, Copper
1874	140,000	14,000 sq. miles	Gold, Silver, Copper
1875	150,000	15,000 sq. miles	Gold, Silver, Copper

The second part of the report is devoted to a description of the various diseases which are prevalent in the country. It is followed by a detailed account of the various occupations of the people and the resources of the country. The report then proceeds to a description of the climate and the various diseases which are prevalent in the country.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. V — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 28 en 30 October 1924).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Lager onderwijs. Aangezien tot de kosten van het lager onderwijs (zoo openbaar als bijzonder) o.m. behooren te worden medegerekend de kosten van de centrale en plaatselijke administratie, voor de inspectie, voor de gebouwen, voor pensioenen, verlofsbezoldigingen, uitzendingskosten, reis- en transportkosten en dergelijke meer is een vergelijkende opgaaft van de kosten van openbaar en bijzonder lager onderwijs, die op eenige nauwkeurigheid aanspraak zou mogen maken, niet te geven.

Een overdracht van den arbeid der inspectie van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs op de inspecteerende ambtenaren van het Inlandsch onderwijs zou zeker niet zonder belangrijke uitbreiding van laatstbedoeld personeel mogelijk zijn. Bovendien bestaan tegen die overdracht bezwaren, die echter nogmaals nader zullen worden overwogen.

Inderdaad hebben de plaatsvervangende inspecteurs van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs gaandeweg een meer zelfstandigen werkring gekregen. Daarmede is wat hun bezoldiging betreft rekening gehouden bij de voorstellen der salaris-commissie, waarbij hun een bezoldiging is toegedacht, welke het midden houdt tusschen die van de adjunctinspecteurs en die van de inspecteurs. Een eenigszins langere ervaring met de tegenwoordige werkwijze zal nog noodig zijn, alvorens bepaald kan worden welke definitieve organisatie voor de lager onderwijsinspectie het meest gewenscht is. Den stellers van de opmerking betreffende wijziging van inzichten bij de inspecteerende ambtenaren omtrent de bij de scholen te gebruiken boeken en te volgen methode, was het blijkbaar niet bekend, dat een catalogus als door hen aanbevolen reeds sinds lange jaren bestaat.

Inderdaad heeft de invoering van het stelsel van parallelklassen bij de H. I. scholen moeten leiden tot eenige vermindering van den totaalduur der lessen voor de jongste leerlingen. Hiertegenover staat evenwel het intensiever onderwijs, dat in kleinere klassen mogelijk is en de mogelijkheid om zonder personeelsvermeerdering aan een grooter aantal kinderen toegang te verleen. Deze voordeelen wegen ruimschoots op tegen het mogelijke nadeel.

Wat de 2de klasse-scholen betreft kan bepaald worden

tegensproken, dat de schoolsplitsing geleid heeft tot klachten over het niet op peil zijn van het onderwijs.

Zonder dat nader wordt aangegeven door welke maatregelen men de vrijheid der hoofden der H.-I.-scholen te veel aan banden gelegd acht, kan de ter zake in het verslag gemaakte opmerking niet worden beantwoord.

Bij de keuze van de plaatsen, waar nieuwe schakelscholen zullen worden opgericht, spelen nog andere factoren een rol dan alleen de overweging of ter plaatse reeds gelegenheid bestaat tot het ontvangen van Westersch lager onderwijs. Met die omstandigheid wordt inderdaad rekening gehouden, maar daar naast dient met name gelet te worden op de ligging te midden van een voldoende sterke groep van Inlandsche 2de klasse-scholen, welke leerlingen de schakelschool tot zich zal kunnen trekken.

De tweeledige vraag ten aanzien van een schakelschool te Endeh kan bevestigend worden beantwoord.

Aan den wensch om een voorziening, als in het verslag bedoeld, te treffen voor de leerlingen der Inlandsche 2de klasse scholen te Ambon, zal zijn voldaan bij de oprichting van een schakelschool aldaar, hetgeen spoedig te verwachten is.

Gelet op het doel waarvoor de zgn. Ambonsche scholen zijn opgericht, kan niet worden gezegd, dat toevoeging van namiddagleergangen aan die scholen noodzakelijk zou zijn.

Voor de beantwoording van de vraag betreffende de schoolgeldtarieven zij verwezen naar § 9.

§ 2. Middelbaar onderwijs. Een recent bezoek van den inspecteur van het Mulo aan Tondano heeft uitgewezen, dat zonder veel kosten een schikking te treffen is waardoor aan de thans ondervonden localiteitsbezwaren wordt tegemoet gekomen.

Overwogen zal worden of een voorstel tot oprichting van een Oostersch-litteraire afdeling der A. M. S. bij de ontwerp-begrooting voor 1926 aanhangig zal kunnen worden gemaakt. Maar het spreekt wel van zelf, dat de beantwoording van de vraag, of dit zal kunnen geschieden, ook voor een belangrijk deel afhankelijk zal zijn van den stand der begrooting, en dat het mogelijk zal kunnen zijn, dat er meer urgente zaken zijn, die zouden moeten voorgaan.

Bij navraag aan de beide Bandoengsche Mulo-scholen bleek aldaar van een excursie naar Malang niets bekend.

Inderdaad is reeds sedert geruimen tijd de opheffing

van de Europeesche lagere school te Singaradja, die slechts enkele Europeesche leerlingen telt, in overweging. Voor een Mulo-afdeeling der A. M. S. komt Singaradja voorschijns nog niet in aanmerking.

Van de 38 reeds ingeschreven studenten der rechtshoogeschool zijn er 11 reeds in een betrekking werkzaam. Dit verschijnsel houdt uiteraard verband met het feit, dat thans hier te lande voor het eerst gelegenheid wordt geboden tot het ontvangen van rechtskundig hooger onderwijs. Het aantal der overige studenten wijst er geenszins op, dat de toeloop tot de hoogeschool zou lijden door gebrek aan een voldoende aantal daartoe toegang gevende middelbare scholen. Nog niet voldoende is gebleken, dat de bestaande bovenbouw-afdeelingen der A. M. S., met name wanneer daaraan een Oostersch litteraire-afdeeling kon worden toegevoegd, onvoldoende is om de daarvoor in aanmerking komende abituriënten der Mulo-afdeelingen op te nemen. Voor uitbreiding van het aantal hoogere burgerscholen bestaat, gelet ook op de beperkte bestemming dier scholen, onder de tegenwoordige omstandigheden geen aanleiding.

§ 3. Hooger onderwijs. Waar het vraagstuk der handhaving of opheffing van de rechtsschool de personeelsvoorziening der rechterlijke macht raakt, terwijl de vraag of voor dit doel een middelbare vakopleiding noodig blijft nauw samenhangt met het civiel-effect, dat kan worden verbonden aan het candidaatsdiploma der rechtshoogeschool en met de wijze van opleiding van middelbaar personeel voor bestuur en administratie, heeft de Regeering haar standpunt in deze nog niet kunnen bepalen. Verwacht mag worden dat bij de ontwerp-begrooting voor 1926 daaromtrent meer definitieve mededeelingen kunnen worden gedaan.

Bespreking van de in het verslag gemaakte opmerkingen, verband houdende met de beide moties van het lid Mr. Van Helsdingen (1ste gew. zitting 1924, Ond. 4 stuk 10 en 11) schijnt derhalve thans weinig vruchtbaar.

Zooals reeds eerder is medegedeeld, berust de beslissing omtrent faciliteiten voor de rechtsstudie in Nederland te verleenen aan houders van het eindexamen der rechtsschool bij den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Omtrent dit onderwerp is een uitvoerige gedachtenwisseling tusschen den Minister van Koloniën en de Indische Regeering gevoerd. Het resultaat daarvan, hetwelk reeds in September 1923 door tusschenkomst van de Commissie van Toezicht op de rechtsschool ter kennis van de belanghebbenden is gebracht, komt hierop neer, dat de nieuwe gedragslijn, waarbij de vrijstelling van het candidaats-examen beperkt zou worden tot hen, die blij hebben gegeven van bijzonderen aanleg voor de rechtsstudie en die niet langer dan een jaar geleden het eindexamen behaalden, eerst in 1924 zou worden toegepast en zulks bepaaldelijk met het oog op de belangen van hen, die in 1923 in het eindexamen der rechtsschool slaagden.

Van heropening der gedachtenwisseling met het doel, dat verder gaande overgangsmaatregelen worden getroffen, verwacht de Regeering geen nut.

Over de door de motie-Stokvis (1ste gew. zitting 1924 Ond. 4 — stuk 16) aanhangig gemaakte kwestie der college-gelden voor de hoogescholen, waaromtrent in het verslag zulke uitéénlopende opvattingen tot uiting kwamen, zoomede omtrent de vraag of het aanbeveling verdient de mogelijkheid te scheppen voor begaafde leerlingen zoo noodig

gedeeltelijke beurzen te verleenen tot tegemoetkoming in de uitgaven voor college-gelden zullen de betrokken Faculteiten en Colleges van Curatoren worden geraadpleegd.

Verhooging van het totaalbedrag voor beurzen bij de begroting beschikbaar gesteld schijnt, gelet ook op de verblijvende teekenen van particuliere belangstelling voor de ondersteuning van onbemiddelde studenten, voor het oogenblik niet urgent.

§ 4. Personeelsvoorziening. Dat het aantal leerkrachten bij het lager onderwijs nog te wenschen zou overlaten moet bepaaldelijk worden tegengesproken. Het aantal gegadigden voor plaatsing is integendeel thans zoo overvloedig, dat de naast den eisch van bevoegdheid te stellen eisch van practische geschiktheid thans hooger kan worden gesteld dan vroeger mogelijk was, hetgeen aan het peil van het onderwijs moet ten goede komen. Dit neemt niet weg, dat aan versterking van het corps onderwijzers met mannelijke krachten in het bezit van de hoofdakte nog steeds behoefte bestaat. Te wijzen valt echter op toeneming van het aantal voor het onderwijzersambt hier te lande in opleiding zijnde mannelijke jongelieden.

Naar een zooveel mogelijk gelijkmatige verdeling van het aantal mannelijke leerkrachten over de grootere scholen wordt bij voortdoring gestreefd.

Wat de opleiding der leerkrachten betreft, zij opgemerkt, dat het bij het tegenwoordig in overeenstemming met Nederland gevolgd examen-programma formeel niet mogelijk is den eisch van practische geschiktheid bij het examen voor de zgn. hulpakte te stellen. Die eisch kon trouwens slechts worden ingevoerd waar de opleiding aan een kweekschool geschiedt. De oprichting van dergelijke kweekscholen zal, zooals is toegezegd, opnieuw overwogen worden zoodra omtrent de salarisvoorstellen een beslissing is genomen.

§ 5. Politieke actie van onderwijzers. Met voldoening werd vernomen, dat door verscheidene leden instemming werd betuigd met het rondschriften van den Directeur van Onderwijs van 6 October 1924 No. 32496/I. Voor het door eenigen hunner gemaakte voorbehoud tegen een onderdeel dier circulaire, welk voorbehoud in het verslag niet werd gemotiveerd, ziet de Regeering geen reden.

Bestrafing van onderwijzend personeel heeft nimmer plaats dan na een voorafgaand onderzoek met verhoor en gelegenheid tot verweer van den betrokkene.

§ 6. Subsidies. De Regeering betwijfelt of Zij den Minahassaraad een dienst zou bewijzen met een opdracht tot uitvoering van de algemeene subsidie-regeling voor en aler met alle daarbij betrokken partijen volledige overeenstemming zal zijn verkregen over verschillende netelige punten, welke zich bij de invoering van deze regeling in de Minahassa voordoen.

Waar opheffing van leergangen van het Algemeen Nederlandsch Verbond plaats had, geschiedde dit niet altijd, noch uitsluitend, om financiële redenen. Vijftien van die leergangen zijn blijven bestaan en deze vormen, ook naar het oordeel van de betrokken Commissie van het Verbond een goede kern om den arbeid dier vereeniging op gezonde basis voort te zetten. Subsidieverhooging schijnt daarom niet onvermijdelijk. De thans gevolgde wijze van administratie der leergangen ten deele berustende op instructies der voormelde commissie, bleek noodig voor een goede controle.

Indien de Koloniale School voor meisjes en vrouwen in Den Haag onvoldoende bekendheid bezit, wat hier te lande moeilijk beoordeeld kan worden, ligt het in de eerste plaats op den weg van het schoolbestuur daarvoor maatregelen te treffen, waarbij het ongetwijfeld op medewerking van het Ministerie van Koloniën zal kunnen rekenen. In zoover verkeert de school al in gunstige omstandigheden, dat in tegenstelling met verschillende andere vereenigingen de subsidie van f 1000.— per jaar is gehandhaafd. In de tegenwoordige omstandigheden moet de Regeering tegen verhooging van dit bedrag bezwaar maken.

§ 7. **Taalcongres.** Zoodra van de Javaansche en Soendasche taalcongressen het verslag zal zijn ontvangen, dat daaromtrent zal worden uitgebracht door den Directeur van het Instituut ter bevordering van de kennis van Inlandsche talen, zal worden overwogen tot welke maatregelen de daar tot uiting gekomen wenschen zullen kunnen leiden.

§ 8. **Eeredienst.** De Regeering kan voorshands niet inzien, dat kennismaking van de meer dan 40 jaar oude stukken betreffende den moord op den zendeling De Vroom van eenige waarde zou zijn voor de behandeling van de motie-Tjokorde-Soekawati. Het veelzijdig onderzoek, ingesteld naar aanleiding van de over deze motie in de voorjaarszitting gevoerde debatten, heeft geleid tot een verslag van den Resident van Bali en Lombok, dat de Regeering eerst dezer dagen bereikte. Onder deze omstandigheden zal de beantwoording van de ter zake in het verslag voorkomende opmerkingen en beschouwingen nog moeten worden uitgesteld, wijl de Regeering Haar standpunt daaromtrent nog niet volledig heeft kunnen bepalen.

Luidens mededeeling van den Voorzitter der Commissie tot scheiding van Kerk en Staat zijn verschillende gegevens ter beoordeeling van de financiële zijde van het vraagstuk ontvangen en in bewerking genomen.

De te verwachten voorstellen van het Protestansch Kerkbestuur tot herziening van de opleiding van Inlandsche leeraren, zijn nog niet door de Regeering ontvangen.

Omtrent de in het verslag gestelde vraag betreffende toekenning van een toelage aan een goeroe op Boeton zullen aan den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden inlichtingen worden gevraagd.

§ 9. **Verschillende opmerkingen.** Naar aanleiding van den in het verslag tot uiting gekomen aandrang tot herziening van de ordonnantie in Staatsblad 1905 No. 550 kan worden medegedeeld, dat de daaromtrent reeds vroeger in kringen van belangstellenden geuite en ter kennis van de Regeering gebrachte wenschen, voor Haar aanleiding zijn geweest om een zoodanige herziening voor te bereiden. Omtrent een ontwerp-ordonnantie zal zoo spoedig mogelijk het advies van den Volksraad worden gevraagd. De strekking van dit ontwerp is in hoofdzaak het stelsel van voorafgaande vergunningen te vervangen door dat van kennisgeving en wijziging van het overheidstoezicht, waardoor dit een uitsluitend op de bescherming van de openbare orde gericht, repressief karakter erlangt.

Dat het aantal S. I. en S. R. scholen steeds toeneemt kan de Regeering noch tegenspreken noch bevestigen. Wel wordt telkens de oprichting van dergelijke scholen gerapporteerd, maar daar staat tegenover dat de instandhouding en nog veel meer de behartiging van het onderwijs in zooveel gevallen de krachten der oprichters blijkt te boven te gaan, dat het moeilijk is zich omtrent het aantal scholen — althans om-

trent het aantal dat den naam van school nog dragen mag — op een bepaald tijdstip een scherpe voorstelling te vormen.

In het besluit van 21 Juli 1923 No. 1x (Staatsblad No. 374) zijn de categorieën van ambtenaren genoemd, aan wie het toezicht op de hierbedoelde scholen is opgedragen. Dat dit toezicht niet voldoende zou zijn, is tot dusver niet gebleken.

De in deze paragraaf opgenomen vragen betreffende de opleiding van bestuursambtenaren zullen bij de IVde afdeling worden beantwoord.

De Regeering zal gaarne bevorderen, dat de beschikking omtrent het verzoek der Vereeniging Radijopoestoko, strekkende tot het brengen van eenheid in de spelling van het Javaansch met Javaansche karakters, waaromtrent door verschillende pre-adviseurs reeds advies is uitgebracht, zooveel doenlijk wordt bespoedigd.

Naar aanleiding van de in de voorjaarszitting aangenomen motie-Aay zijn de te voren reeds aangevangen onderzoekingen omtrent de werking der nieuwe schoolgeldtarieven voortgezet, waarvoor aan eenige inspecteerende ambtenaren een speciale opdracht is verstrekt tot het verzamelen van gegevens op ruime schaal. De ter zake ontvangen uitvoerige rapporten zijn thans in bewerking. Zoodra die bewerking zal zijn afgelopen zal van het resultaat en de eventueel daarop te gronden voorzieningen mededeeling worden gedaan.

De nieuwe schoolgeldregeling, waarop in het verslag werd gedoeld, is niet in strijd met de strekking der motie, maar beteekent slechts een partieele aanvulling van het tarief voor de Inlandsche 2de klasse scholen, zooals werd toegezegd in § 1 der Algemeene Beschouwingen van de Memorie van Antwoord op het afdelingsverslag betreffende de ontwerp-begroeting 1925 (1ste gew. zitting 1924 onderwerp 1, Afd. V, stuk 8, bladz. 1).

§ 10. **Burgerlijk Geneeskundige Dienst.** De voorstelling van de praktijk der polikliniek-regeling door den Oosthoek Redacteur van het „Soerabajasche Handelsblad” gegeven in het nummer van 7 October komt weinig overeen met de werkelijkheid.

Het allergrootste deel der bestuursambtenaren, zoomede van de artsen met het houden dier poliklinieken belast, juichen deze regeling om zijne opvoedende waarde toe en werken er van harte aan mede. Ze is door de meeste gewesten en gemeenten, door vele particuliere vereenigingen en zelfbesturende Landschappen voor hunne ziekenhuizen overgenomen.

Wat de ziekeninrichtingen te Bangkalan en Soemenep betreft, deze zijn inderdaad zeer slecht. Eenige verbetering daarvan is uitgesloten. Geheele nieuwbouw zou noodig zijn.

In 1921 is aan den Gewestelijken Raad gevraagd of hij genegen was met steun van het Gouvernement een behoorlijke ziekenverpleging te Bangkalan tot stand te brengen.

Hij bleek daartoe niet genegen.

Sindsdien zijn nog andere oplossingen overwogen, o. a. onderbrenging van de burgerpatiënten in de militaire ziekenzalen, doch geen dezer oplossingen kon tot uitvoering gebracht worden. Wanneer de Gewestelijke Raad van Madoera ongenegen blijft de ziekenverzorging in zijn Gewest ter hand te nemen, zal de Regeering, wanneer de Landsgelden dit toelaten, op beide plaatsen een betere

voorziening in de ziekenverpleging trachten tot stand te brengen.

In verband met andere, urgenter ziekenhuisplannen zal de Regeering Zich in het Gewest Pekalongan voorloopig beperken tot Hare medewerking aan de oprichting van een nieuw Gewestelijk Ziekenhuis te Tegal, aangezien vervanging van het oude ziekenhuis door een geheel nieuw, hier het meest noodig was.

Het ziekenhuis te Pekalongan is nog voor verbetering vatbaar. Aan een grondige opknapping wordt nog dit jaar begonnen.

Buiten beschouwing latende of Dr. Van Loon in zijne lezing voor het Indisch Genootschap in Den Haag gehouden, uiting heeft gegeven van zijne antipathie ten opzichte van de Inlanders, zoo acht de Regeering de door die lezing bij velen gewekte ontstemming alleszins begrijpelijk.

Bij de vervulling van de opengevallen functie's, het geven van eenige lessen op de Stovia in psychiatrie en neurologie, heeft de Regeering gemeend alleen zakelijke overwegingen te moeten laten gelden en aangezien geen twijfel bestond omtrent de geschiktheid van Dr. Van Loon om die lessen te geven, had de Regeering geen reden om de voordracht van den Directeur der school, ondersteund door de commissie van toezicht, niet te volgen.

Daar in verband met tusschentijdsche afkeuringen en andere factoren de werkelijke kosten per uitgezonden arts niet precies kunnen worden opgegeven, zoo moge volstaan worden met de opgave der normale kosten.

Deze bedragen:

voor opleiding	f	6 000
salaris tijdens het volgen van den tropischen cursus $6 \times f 300$		1 800
uitrustingskosten voor den arts		2 250
voor zijne echtgenoot		500
voorloopig salaris $2 \times f 250$		500

Totaal	f	11 050
Neemt men hierbij de passage voor 2 personen à	f	2 250

dan wordt het totaal

Aangezien niet alle artsen gehuwd zijn en afkeuringen gedurende de studie, waarbij de genoten opleidingsgelden niet terugbetaald behoeven te worden, zeldzaam zijn, mag dit bedrag wel ongeveer als het gemiddelde worden aangemerkt.

Op Bali is te Singaradja reeds een Gouvernements arts geplaatst. Overwogen wordt, zoodra een geschikte arts daarvoor gemist kan worden, in de residentie Bali weer een gewestelijk gouvernements arts te plaatsen.

Waar mogelijk en wenschelijk zal verder voortgegaan worden met de in de laatste jaren gevolgde gedragslijn: Gouvernements Indische artsen zelfstandig onafhankelijk van civiel geneesheeren te plaatsen en hun den geheelen civiel geneeskundigen dienst ter plaatse op te dragen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 527. Onderdeel a. Normalscholen voor de Europeesche hoofdaacte, enz. normaal leergang voor de Europeesche hulpaacte enz. De eerste klasse van den normaalleergang voor de Europeesche hulpaacte te Batavia telt 40 leerlingen.

Onderafdeeling 571. Onderdeel a. Kunsten en wetenschappen. Toekenning van aan den bestuursdienst ontleende titels aan buiten dien dienst werkzame ambtenaren kwam meermalen voor.

Daargelaten of een ambtenaar van Maleische origine al dan niet voor patih op Java in aanmerking zou kunnen komen, moet worden opgemerkt, dat de toekenning van den rang van patih in dit geval juist geschiedde om zonder benadeeling van de persoonlijke belangen van den betrokkene hem in zijn tegenwoordigen specialen werkkring te kunnen handhaven. Dat het met dit doel voor oogen de voorkeur zou verdienen den betrokkene „ambtenaar ter beschikking” te noemen in plaats van hem den titel „patih” te verlenen, kan de Regeering niet toegeven.

Onderafdeeling 592, onderdeel f. Verdere uitgaven ter bestrijding van pest, cholera, enz. Zooals uit de toelichting op onderafdeeling 592 onder No. 127 op blz. 109 van de ontwerp-begroting 1925 kan blijken, is voor het hier bedoelde laboratorium sinds 1918 een bedrag van f 4800 'sjaars uitgetrokken.

Onderafdeeling 594, onderdeel a. Centrale burgerlijke ziekeninrichtingen. Met een goedkooper kracht als hoofd van de wasscherij kan niet worden volstaan, aangezien de chefs van dergelijke, doch kleinere machinale wasscherijen ter plaatse niet onbelangrijk hooger salarissen genieten.

In dit verband en ook omdat het niet in de bedoeling ligt deze wasscherij weer te sluiten, integendeel deze eveneens dienstbaar te maken voor andere diensten, moet deze betrekking wel een „vaste” worden.

Door de instelling van dit ambt, zullen geen andere werkkrachten ontslagen worden, aangezien van de toegestane fondsen voor lager personeel nog ongeveer f 250.— ongebruikt is gebleven.

Onderafdeeling 594, onderdeel d. Krankzinnigengestichten. Het salaris van den voedingsambtenaar aan het krankzinnigengesticht te Lawang, is sinds begin 1923 betaald uit den post personeelsuitgaven voor de krankzinnigengestichten (art. 5232 begroting 1924), maar boven het daarvoor uitgetrokken bedrag, dat derhalve niet verminderd kan worden.

De onder hofmeester vermelde ambtenaar staat aan het hoofd van het keukenbedrijf; diens functie's kunnen bezwaarlijk door den administrateur 2e klasse worden waargenomen.

Een groot deel van de bereikte aanzienlijke vermindering van uitgaven moet worden toegeschreven aan het nemen in eigen beheer van de voeding. Er is geen combinatie van

werkzaamheden van het reeds bestaande personeel zonder dezen administrateur 2e klasse denkbaar, waardoor de voeding in eigen beheer zou kunnen worden voortgezet. De huismeester is, zonder de beslommingen aan deze aangelegenheid verbonden, reeds ten volle belast met andere werkzaamheden.

Zonder dezen administrateur 2e klasse kan het bereikte resultaat dan ook niet behouden blijven.

Gezien den omvang van zijne werkzaamheden en de groote verantwoordelijkheid daaraan verbonden, is het salaris aan dit ambt thans verbonden zeker niet hoog.

Voor het antwoord op de vraag of de f 3 600 aan toelagen, die voor het krankzinnigengesticht te Lawang zijn uitgetrokken bij de invoering der nieuwe salarisregeling komen te vervallen, zij verwezen naar de voorstellen van de salariscommissie.

De toelage voor den huismeester wordt gegeven voor het administratieve beheer van het annexgesticht Soeko, die voor de andere ambtenaren als premie bij gunstige uitkomsten van het uitgebreide landbouwbedrijf, welk bedrijf bij de andere gestichten een veel bescheidener omvang heeft.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. V. — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijziging.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 570. Bijdragen voor particuliere internaten ten behoeve van studeerende jongelieden, die inrichtingen van verdergaand onderwijs bezoeken (+ f 22 660).

Reeds in het begin van 1923 deed de te Koetaradja gevestigde vereeniging „Atjehsch Internaat” het door haar onderhouden tijdelijk onderdak voor leerlingen van verschillende gouvernements-onderwijsinrichtingen daar ter plaatse door een permanent gebouw vervangen. In de verwachting, dat zij hiervoor op subsidieering op den voet van Staatsblad 1921 No. 710 aanspraak zou kunnen maken, nam de genoemde vereeniging een belangrijk deel op van de bouwkosten (terreinaankoop e. d. inbegrepen), welke f 45 321,92 hebben beloopt.

De exploitatiekosten blijken echter vrijwel door de bijdragen van de inwoners van dit internaat en door contributies te worden gedekt, zoodat hiervoor geen subsidie noodig is.

Waar het onder de overeenkomstige onderafdeeling der begrooting van 1924 en der ontwerp-begrooting van 1925 voorkomende bedrag van f 10 000 slechts voldoende is voor de subsidieering van het meisjesinternaat te Meester Cornelis, en het internaat te Koetaradja met het oog op bijzondere toestanden in het gewesten Atjeh en Onderhoorigheden in eene zeer dringende behoefte voorziet, ware de toekenning van eene bijdrage ineens aan laatstgenoemde instelling mogelijk te maken door den betrokken post met een bedrag van rond f 22 660 te verhoogen.

Onderafdeeling 583 A. Verrekening met het Departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen (Memorie).

Zie de toelichting van den desbetreffenden post (onderafdeeling 976 C) bij het Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 583 B. Vervoer van goederen van de algemeene pakhuizen naar de onder het departement behorende instellingen (f 5 000).

Onderafdeeling 584, onderdeel a. Aanvangsbezoldigingen, toelagen en belooningen van het personeel bij de scholen tot opleiding van Indische artsen (+ f 1 200).

Tot dusver is de functie van leeraar-onderdirecteur bij de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja, ingesteld bij artikel 2, onder b, van het in Staatsblad 1913 No. 365 opgenomen besluit van 8 Mei van dat jaar No. 42, ook in verband met het nog niet volgroeid zijn der school onvervuld gelaten.

Sedert den aanvang van den cursus 1922—1923 heeft de inrichting echter haar volle capaciteit bereikt en is de taak van den directeur te zwaar gebleken voor één

persoon. Behalve de aan de algemeene leiding en het bestuur der school verbonden werkzaamheden toch komt nog voor zijn rekening het geven van onderwijs in één of meer medische vakken en het uitoefenen van toezicht op de in verschillende kosthuizen ondergebrachte leerlingen. Het voornemen bestaat dan ook om hem een onderdirecteur terzijde te stellen evenals bij de Stovia te Weltevreden heeft plaats gehad. De voor die functie aan te wijzen medische leeraar zal in het genot moeten worden gesteld van een toelage van *f* 100 's maands.

Onderafdeeling 589, onderdeel *j*. Uitgaven voor quarantaine-inrichtingen (— *f* 500).

Onderafdeeling 595, onderdeel *a*. Kosten van verpleging in en verdere uitgaven voor de gouvernements- centrale burgerlijke ziekeninrichtingen te Weltevreden, Semarang en Soerabaja (— *f* 1000).

Onderafdeeling 595, onderdeel *b*. Kosten van verpleging in en verdere uitgaven voor de andere gouvernements- burgerlijke ziekeninrichtingen en de poliklinieken voor de bevolking (— *f* 2500).

Onderafdeeling 595, onderdeel *c*. Kosten van verpleging in en verdere uitgaven voor de krankzinnigengestichten te Buitenzorg, Magelang, Lawang en Sabang (— *f* 500).

Onderafdeeling 595, onderdeel *d*. Kosten van verpleging in en verdere uitgaven voor de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera (— *f* 100).

Zie de toelichting van den desbetreffenden post bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel omtrent opneming van advertenties betreffende aanbestedingen als aanhangsel van de door dat Departement uitgegeven „Korte berichten” (onderafdeeling 645, *a*).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. V — STUKKEN 5—8.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 6 December 1924).
MOTIES.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs
en Eeredienst.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 595. Kosten van verpleging enz. Onderdeel c. Gevraagd werd of de Regeering bereid is, mede te deelen in hoeverre de courantenberichten over slechte verpleging in het krankzinnigen-gesticht te Buitenzorg al dan niet juist zijn.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Onderafdeeling 595. Kosten van verpleging enz. Onderdeel c. Bij het invoeren van de commercieele boekhouding in het krankzinnigengesticht te Buitenzorg, waarbij ook de adviseur voor het ziekenhuiswezen tegenwoordig was, bleek dat de rijst dien dag verstrekt, van minder goede kwaliteit was, reden waarom deze werd teruggezonden. Degene, die direct verantwoordelijk was voor de kwaliteit van de geleverde voeding en niet gerapporteerd had dat de kwaliteit van de rijst niet aan de gestelde eischen voldeed, is direct ontslagen. Dit feit alleen wettigt niet de opvatting als zou de verpleging in het krankzinnigengesticht niet goed zijn.

Van eenige oneerlijkheid of onregelmatigheid in de administratie is bij het accountantsonderzoek niets gebleken.

Stuk 7. Motie voorgesteld door de heeren Kiës, Ten Berge, Dwidjosewojo, Kayadoe, Soejono en Moelia.

Ingediend 5 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat het Indische lagere onderwijs ontlast moet worden van alle overbodigheden,

van oordeel dat invoering van eene vereenvoudigde spelling en verbuiging voor de Nederlandsche taal in het bijzonder het Indische Lager Onderwijs buitengewoon ten goede zou komen,

van oordeel, dat aan de vereenvoudiging, dus vergemakkelijking van het onderwijs in de Nederlandsche taal mede een politiek belang is verbonden,

spreekt als zijn wensch uit dat de z.g. V. S. zoo spoedig mogelijk officieel zal worden ingevoerd voor het Lager onderwijs,

verzoekt de Regeering van dit oordeel en dezen wensch (telegrafisch) mededeeling te doen aan het Opperbestuur in Nederland,

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 5 December 1924, nadat het woord „telegrafisch” was geschrapt, aangenomen.

Stuk 8. Motie voorgesteld door de heeren Soetadi en Dwidjosewojo.

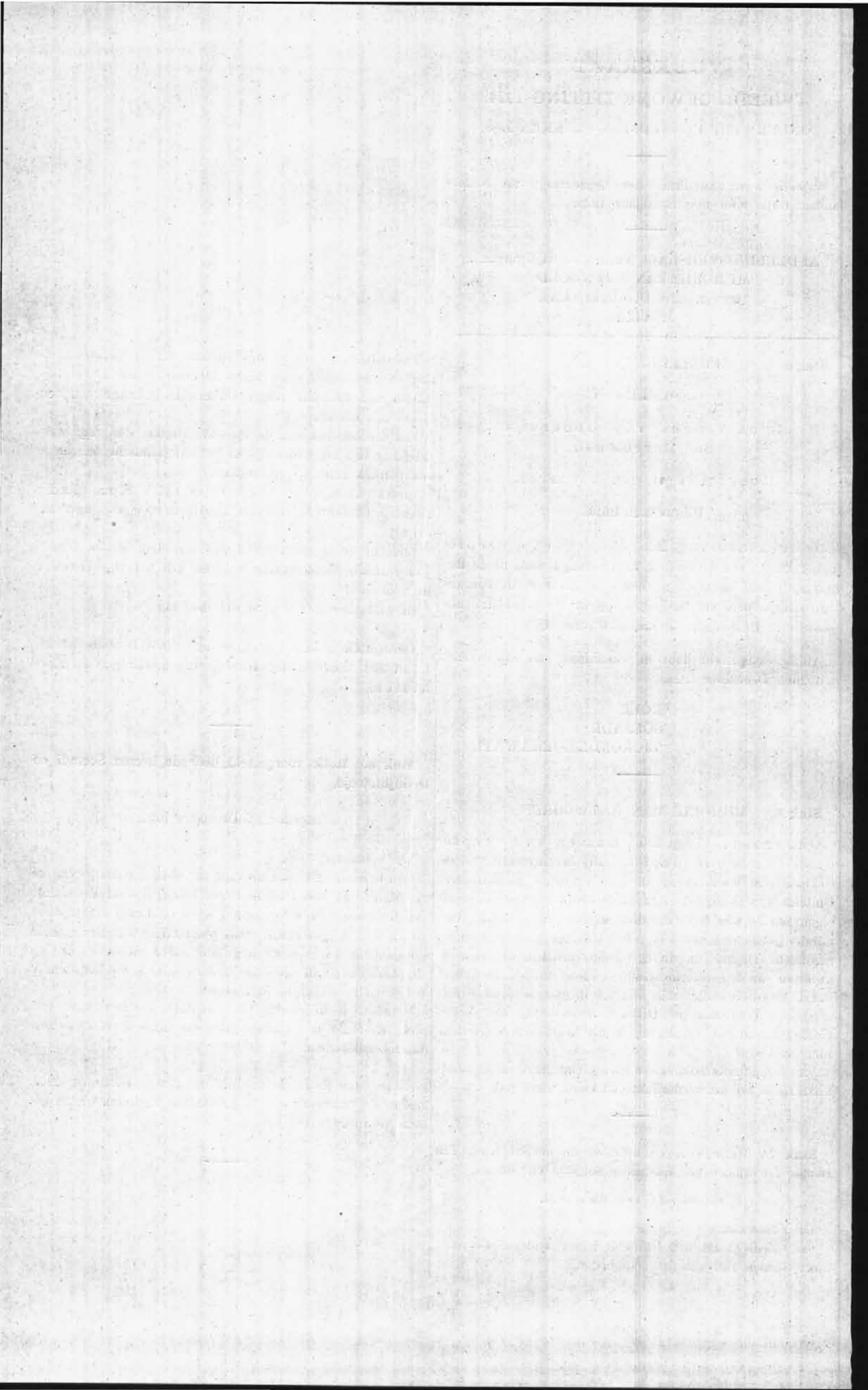
Ingediend 5 December 1924.

De Volksraad,

van oordeel, dat door de vage en rekbare redactie van de circulaire van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst dd. 6 October 1924 No. 32496/I, de strekking ervan verre wordt voorbij gestreefd, en de plaatselijke schoolcommissie gelegenheid wordt gegeven groote macht uit te oefenen op de plaats, welke de openbare onderwijzers in het maatschappelijk en openbaar leven innemen,

verzoekt de Regeering deze circulaire [in te trekken dan wel] zoodanig te wijzigen, dat aan deze bezwaren wordt tegemoet gekomen.

Deze motie is in de vergadering van 5 December 1924, nadat de tusschen [] geplaatste woorden waren geschrapt, verworpen.

VOLKSRaad

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Algemeene opmerkingen.

De bij onderafdeelingen 614 en 615 (Algemeen proefstation voor den landbouw), 623 (afdeeling landbouw), 627 en 628 (opleiding voor den land-, tuin- en boschbouw) en 640 (afdeeling Nijverheid) toegelichte voorstellen houden verband met de in de Voorjaarszitting van den Volksraad — deels naar aanleiding van de motie-Stokvis (blz. 889 der Handelingen) — gedane toezeggingen op het gebied van de landbouw- en nijverheidsvoorlichting en het landbouwonderwijs (blz. 873, 876 en 893 der Handelingen). Voor de voorlichting op het gebied van de zeevisscherij zal vermoedelijk voor 1926 een voorstel kunnen worden gedaan.

Onderafdeeling 601, e. Bezoldigingen van het personeel van het centraal kantoor voor de statistiek (+ f 357 749).

Blijkens de Memorie van Antwoord op het begrootingsvoorstel tot invoering van een statistiekrecht (gedrukte stukken Volksraad 1ste gewone zitting 1923, Ond. I, afd. III, stukken 8 en 14) lag het in de bedoeling de opbrengst o.m. te bestemmen voor eene herziening van de handelsstatistiek en het treffen van maatregelen tot verbetering van de algemeene statistiek.

Ter voorbereiding en uitwerking der plannen werd bij besluit van 10 September 1923 No. 4 eene commissie in het leven geroepen die, na gepleegd overleg met den handel, der Regeering terzake van advies heeft gediend.

Op grond hiervan werd besloten om ter verbetering van de bestaande handelsstatistiek, naast wijziging der voorschriften op de verzameling en opmaking van het grondmateriaal, een andere meer gecentraliseerde wijze van verwerking daarvan in te voeren. Door opzending van de voortaan ten behoeve van de statistiek op te maken in- en uitvoerpassen naar een speciaal kantoor, beschikkend over voldoende geschoold personeel en een machinale installatie tot sorteering en telling der te verwerken gegevens, werd het mogelijk geacht om op de meest betrouwbare en minst tijdroovende wijze een maand- en jaarstatistiek betreffende in- en uitvoer van en naar het buitenland samen te stellen, welke aan alle redelijke eischen van volledigheid en actualiteit zou voldoen. Daarbij is tevens overwogen om de statistieken van in- en uitvoer, aangevuld met die van de be-

langrijkste goederentransporten binnen het tolgebied, dienstbaar te maken aan de behoeften van een statistiek omtrent de goederenbeweging in de belangrijkste havens van Nederlandsch-Indië.

Om met gebruikmaking van de beschikbare personeele en materiele middelen te geraken tot goede inrichting van de uiteraard omvangrijke in- en uitvoerstatistiek werd een oplossing gevonden door uitbreiding van het bestaande statistisch kantoor van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel en omzetting daarvan in een — ten gerieve van den handel — te Weltevreden te vestigen centraal kantoor voor de statistiek, waarin in de eerste plaats de in- en uitvoerstatistiek zou worden opgenomen.

De noodzakelijke uitbreiding van personeel eischt een meerdere uitgaaf van *f* 357 749 's jaars. In het bijzonder valt te vermelden de indienststelling van 4 afdelingshoofden, in verband met de splitsing van het kantoor in vier onderdeelen, n.l. voor algemeene zaken, de handelsstatistiek, de landbouwstatistiek en de statistiek van het boschwezen. Het ligt in de bedoeling bij het onderdeel boschwezenstatistiek een beheershoutvester aan het hoofd te stellen, die thans reeds bij het kantoor gedetacheerd is en van het boschwezen kan worden afgevoerd. Een der afdelingshoofden zal het Hoofd in de algemeene leiding bijstaan en hem bij belet of ontstentenis vervangen. De wedderegeling voor deze functies dient gelijk te zijn aan die, welke bestaat voor de beheershoutvesters bij het boschwezen (*f* 500 tot *f* 1 100) en in het algemeen geldt voor de meer verantwoordelijke betrekkingen, vervuld door wetenschappelijke ambtenaren bij het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel (Staatsblad 1920 Nos. 825 en 806). De benodigde houtvester, die reeds op het kantoor werkzaam is, zal, evenals voornoemde beheershoutvester, van de formatie van het boschwezen worden afgevoerd. Dit zal ook geschieden met een 3-tal van het boschwezen gedetacheerde schrijvers (rekenaars). Onder evengenoemd bedrag van *f* 357 749 is ook begrepen de wedderegeling voor het Hoofd. In verband met aard, omvang en beteekenis van de werkzaamheden, aan de betrekking van Hoofd van het centraal kantoor voor de statistiek verbonden, is eene bezoldiging van *f* 1 100 tot *f* 1 350 's maands billijk te achten.

Voor den landbouwconsulent, de ambtenaren der 4e klasse der in- en uitvoerrechten en accijnzen en den benodigden hoofdecommies (e.q. 1sten commies) kunnen de aan de betrekkingen verbonden wedden gelden, terwijl het overige benodigde personeel dient bezoldigd volgens de bestaande wedden bij het statistisch kantoor (Staatsblad 1922 No. 345).

Aangezien de onderwerpelijke reorganisatie, in verband met het karakter van het statistiekrecht, daarmede hand aan hand diende te gaan, is zij reeds bij wijze van tijdelijken maatregel ingevoerd.

Onderafdeeling 614, e¹ en 615, e¹. Algemeen Landbouwproefstation (+ *f* 11 400 en + *f* 3 000).

Meer en meer wordt de behoefte gevoeld om aan het Algemeen Proefstation voor den Landbouw, dat wel voorzien is van deskundigen op scheikundig, plantkundig, bodemkundig en microbiologisch gebied, een zuiver landbouwkundige afdeling toe te voegen, waar in de behandeling der voor den Inlandseken landbouw steeds talrijker wordende vraagstukken op cultuurtechnisch gebied (bemesting, bodemverbetering en -bewerking, gewas en zaadkeuze enz.) kan worden gecentraliseerd. Thans wordt aan deze vraagstukken plaatselijk door de landbouwconsulenten aandacht gewijd; een speciale centrale leiding op dit gebied ontbreekt echter. De overtuiging bestaat, dat door het in het leven roepen van

een zoodanige leiding veel spoediger, dan anders het geval kan zijn, blijvende goede resultaten ten bate van den Inlandschen landbouw zullen kunnen worden verkregen. De nieuwe onderafdeeling zal in voortdurend contact moeten staan met de landbouweconsulenten en aan den anderen kant een schakel vormen tusschen het Proefstation en de afdeling Landbouw, welke schakel thans door het ontbreken van landbouwkundigen bij het Proefstation niet voldoende aanwezig is. Steunende op de gespecialiseerde kennis van de andere onderafdeelingen van het Proefstation en van de andere departementsinstituten, die zich met den landbouw bezig houden, en gebruik makende van de bij de afdeling Landbouw verzamelde landbouwkundige gegevens, kan een goed resultaat niet uitblijven. Vooral ook de centrale critische verwerking der plaatselijk bijeengebrachte gegevens ten bate van allen, die met de plaatselijke voorlichting zijn belast, moet van veel belang worden geacht.

Opmerking verdient, dat de particuliere proefstations, die vroeger eveneens uitsluitend werkten met natuurwetenschappelijk personeel, reeds eenige jaren geleden zijn overgegaan tot het opnemen van landbouwkundigen in hun organisatie.

Voorshands wordt gemeend, dat kan worden volstaan met de werkzaamstelling bij het Algemeen Proefstation van twee landbouweconsulenten op hun gewone bezoldiging en voor de behandeling van minder moeilijke zuiver practische vraagstukken van een ambtenaar met middelbare landbouwkundige opleiding en de noodige ervaring, eveneens op de gebruikelijke inkomsten.

Voor proeven kan worden volstaan met een gering bedrag (*f* 3 000), daar de meeste proeven ook voortaan zullen worden bekostigd uit ter beschikking van de gewestelijke landbouweconsulenten staande fondsen.

Onderafdeeling 614, *f*. Zaaiteelt van overjarige gewassen (Koffiezaadtuin Bangelan, + *f* 6 000).

Onderafdeeling 615, *f*. Zaaiteelt van overjarige gewassen (Koffiezaadtuin Bangelan, + *f* 84 000).

Van den voorgenomen verkoop van den koffiezaadtuin Bangelan (zie de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1923, Volksraadstukken Iste gewone zitting 1922, Ond. I, Afd. VI stuk 1) is moeten worden afgezien, daar het onmogelijk is gebleken tot een voor het Gouvernement aannemelijke overeenkomst te geraken. In verband hiermede moet voor 1925 weder op uitgaven en inkomsten worden gerekend. Het exploitatie-overschot is te stellen op *f* 10 000, waarbij gerekend wordt op een bedrag van *f* 100 000 wegens verkoop van de voortbrengselen van den tuin.

Onderafd. 623. Afdeling Landbouw (+ *f* 18 000).

Terwijl het in de bedoeling lag voorloopig, althans voor 1925, uitsluitend uit bezuinigingsoverwegingen niet te rekenen op bijdragen voor de opening van nieuwe, op particulieren voet ingerichte landbouwbedrijfscholen, wordt het bij nadere overweging wenschelijk geacht deze subsidieering niet geheel stop te zetten, zulks ter tegemoetkoming aan den steeds sterker wordenden aandrang om het aantal dezer scholen te vermeerderen of reeds bestaande scholen uit te breiden. Voor 1925 wordt een bedrag van *f* 15 000 voor dit doel voldoende geacht.

Verder blijkt het noodig den post voor proefvelden eenigszins te verhoogen, ten einde daaruit tevens te kunnen bekostigen de voorbereidende maatregelen voor de opening van desaleergangen en bedrijfscholen. De ervaring heeft n.l. geleerd, dat het eenvoudig landbouwonderwijs over het algemeen slechts daar met voldoende kans van slagen kan worden aangevat, waar te voren de landbouwvoorlichtingsdienst door proefnemingen heeft uitgemaakt, in welke opzichten de plaatselijke landbouw is te verbeteren. De be-

spreking van deze verbeteringen moet als een der belangrijkste elementen van het allereenvoudigste desalambouw onderwijs worden beschouwd, zonder welke het onderhouden van de belangstelling zeer moeilijk wordt.

Ook aan de oprichting van een bedrijfsschool moet een periode van zeer intensieve proefneming voorafgaan, te einde te kunnen geraken tot den meest economischen opzet van het bedrijf. Voorshands kan worden volstaan met een verhooging van f 3 000.

Onderafdeeling 627 en 628. Opleiding voor den land-, tuin- en boschbouw (— f 7 200 en + f 1 900).

Een berekening heeft aangetoond, dat het voor een behoorlijke aanvulling van het korps opziensers bij het Boschwezen noodig is reeds met den aanvang van den cursus 1925/1926 te rekenen op de wederoprichting van een boschbouwkundige afdeeling bij een der cultuurscholen. Het betreft hier een korps van \pm 340 beambten, dat niet voor verdere beperking in aanmerking komt, zoodat, nadat het thans nog aanwezige reserve-personeel in dienst zal zijn genomen, een aanvulling met \pm 15 beambten per jaar vereischt wordt. Hiervoor is het noodig aan een der beide cultuurscholen, waarvoor de keuze is gevallen op Soekaboemi, een klasse voor toekomstige boschopziensers te verbinden. Het ligt voorshands niet in de bedoeling aan de leerlingen toelagen toe te kennen, daar te verwachten is, dat ook zonder dat daartoe wordt overgegaan, er een voldoende aanmelding zal zijn. Verder is uit de zeer ruime aanmelding van leerlingen voor de afdeeling B der beide scholen (opleiding voor employé in den particulieren landbouw) gebleken, dat op deze opleiding veel prijs wordt gesteld. Het wordt daarom zeer gewenscht geacht de gelegenheid om deze opleiding te erlangen te verruimen. Intusschen wordt een onbeperkte toelating niet in het belang der betrokkenen geacht, daar het gevaar van overvoering van de markt dan niet denkbeeldig zou zijn. Voorloopig wordt het aannemen voor den cursus 1925/1926 van een dubbele klasse (50 à 60 leerlingen) aan de school te Malang voldoende geacht. Ook voor deze leerlingen zullen geen studiebeurzen behoeven te worden uitgetrokken.

De geldelijke consequenties van een en ander zijn als volgt.

Na de indiening der ontwerp-begrooting voor 1925 is bij plaatselijk onderzoek gebleken, dat voor de school te Malang gerekend is op te veel onderwijzend personeel (9 onderwijzers gedurende het eerste en 8 gedurende het laatste halfjaar). Door een meer oordeelkundige indeeling en samenvoeging van klassen kan nl. voor den loopenden cursus worden volstaan met 6 onderwijzers, welk aantal bij het aannemen van een nieuwe dubbele klasse B voor het leerjaar 1925/1926 is te bestendigen. De post is derhalve te verminderen met $2\frac{1}{2} \times$ de bezoldiging van een onderwijzer. Daarentegen is het noodig een post van f 900 op te brengen voor toelagen aan tijdelijke leerkrachten, bestemd als toelage voor den tuinbouwkundigen ambtenaar te Pasoeroean, die eenige uren per week te Malang speciaal vakonderwijs zal moeten geven.

Voor Soekaboemi moet gerekend worden op een onderwijzer meer voor het 2e halfjaar 1925, hetgeen een uitgaaf van f 1 800 vordert.

Voor deze laatste school is verder te rekenen op een verhooging van den post voor school- en lokaalbehoefden met f 250, terwijl Malang, indien er meer leerlingen komen, kan voortgaan met ontginning van den schooltuin, waarvoor op f 750 is gerekend.

Onderafdeeling 640. Afdeling Nijverheid (+ f 12 600). Nadere overweging heeft geleid tot de overtuiging, dat het niet wenschelijk is met de op het gebied der nijverheidsbevordering voor 1925 voorgestelde bezuinigingen zoo ver te gaan als voorgenomen was.

In de eerste plaats wordt het noodig geacht den tweeden deskundige voor de steen- en pannenbakkerij op de begroo-ting te handhaven, zulks in het bijzonder met het oog op de bevordering van de eenvoudige pottenbakkerij, waarvoor in den laatsten tijd veel belangstelling bestaat. Een der twee thans nog aanwezige deskundigen heeft zich op dit onderdeel toegelegd, met het gevolg, dat in betrekkelijk korten tijd reeds sprekende resultaten zijn bereikt, die de verwach-ting wettigen, dat bij voortgang op dezen weg tal van In-landsche bedrijven zullen kunnen worden verbeterd. Het is gelukt het Inlandsche aardewerk op eenvoudige en goed-koopere wijze van glazuur te voorzien, waardoor o.a. het Pleredsche aardewerk zeer in waarde kan worden verhoogd. Van Inlandsche zijde wordt hiervoor veel belangstelling ge-toond.

Ook met het oog op de vele aanvragen tot plaatselijk on-derzoek kan bezwaarlijk met één deskundige worden vol-staan.

In de tweede plaats wordt handhaving van den tweeden ambtenaar voor den buitendienst noodig geacht, vooral om-dat het anders niet mogelijk zou zijn voldoende aandacht te schenken aan de inzendingen van Inlandsche nijverheids-artikelen op jaarmarkten, tentoonstellingen enz. Het is toeh gebleken, dat dergelijke inzendingen alleen tot haar recht komen, indien de afdeling Nijverheid er zich intensief mede kan bemoeien, en, waar vaststaat, dat bedoelde jaar-markten, tentoonstellingen enz. belangrijk kunnen bijdragen tot ontwikkeling van verschillende takken van inheemsche nijverheid, moet het aanhouden van een ambtenaar op f 250 's maands volkomen verantwoord worden geacht.

Voor de textielinrichting te Bandoeng wordt thans slechts beschikt over een leider, bijgestaan door een ambtenaar en een beambte voor den buitendienst, welke laatsten niet als deskundigen zijn aan te merken en derhalve den leider tij-dens diens vele noodzakelijke dienstreizen voor het verstrek-ken van plaatselijke voorlichting niet kunnen vervangen. Hierdoor is het zeer bezwaarlijk den leider voor langen tijd op reis te zenden, terwijl juist uit verschillende streken der buitengewesten belangstelling blijkt te bestaan voor ver-betering van weefmethoden en toestellen. Aan aandrang ter zake van Sumatra's Westkust en Tapiannoeli is ge-deeltelijk gevolg kunnen worden gegeven.

Voor de Oostelijke eilanden, waar evenzeer liefhebberij blijkt te bestaan, zal dit echter niet mogelijk zijn, indien geen tweede vakkundige aan de textielinrichting wordt verbonden. Diens bezoldiging is te stellen op f 400—f 700 's maands overeenkomstig die van de andere vak-kundigen bij de afdeling.

Onderafdeeling 644d. Hulpkantoor voor den indus-trieelen eigendom. (— f 21 560).

Onderafdeeling 645c. Idem. (— f 8 900).

Zie de toelichting bij de IIde begrootingsafdeeling (de-partement van Justitie), onderafdeelingen 237A en 237B.

Onderafdeeling 645a. Uitgaven, kantoor- en lokaalbe-hoeften en verdere uitgaven voor handel (+ f 9 000).

In verband met de laatst vastgestelde tarieven der Landsdrukkerij is voor de drukkosten der „Korte berich-ten" voor 1925 een bedrag van f 9 000 meer benodigd dan aanvankelijk op grond van de toenmalige prijsbereke-ning is geraamd.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 607 A. Opbrengst van de voortbrengselen van den zaadtuin voor koffie te Bangelan (+ f 100 000).

Zie de toelichting bij onderafdeelingen 614, f en 615, f der uitgaven in Indië.

No. 625 A. Vergunningen tot het jagen op, het vangen of dooden van in het wild levende dieren (+ Memorie).

Als een gevolg van de uitvaardiging der jachtordonnantie, welke voor Java en Madoera reeds met 1 Juli 1924 in werking is getreden (Staatsblad 1924 No. 234), is voor 1925 te rekenen op ontvangsten voortvloeiende uit het verleen van jachtvergunningen.

Aangezien echter niet valt uit te maken, hoeveel de ontvangsten zullen bedragen, is deze post voor memorie geraamd.

No. 632. Afvoering van het middel Ontvangsten van het hulpkantoor voor den industrieelen eigendom (— f 25 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 237A en 237B der uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. **Boschwezen.** Gevraagd werd in welk stadium de overweging tot het aangaan van een gemengd bedrijf voor den verkoop van Gouvernements-djatihout thans verkeer.

Wanneer het juist is, dat, zooals op het houtvestercongres werd medegedeeld, door den directeur van Landbouw gewijzigde voorstellen terzake zijn ingediend, zou gaarne worden vernomen of deze voorstellen zich bewegen in de lijn van de motie-Aay (1ste gew. zitting 1924, Ond. 1 — Afd. VI: st. 12, 14 en 15; 2de gew. zitting 1924, Ond. 4: st. 1).

In verband met de toenemende ontwoording in eenige deelen der buitengewesten werd aangedrongen op een oordeelkundige politiek inzake het behouden van boschreserve, en te nemen maatregelen voor de herbebossing, ter bescherming van voor den landbouw noodige bronnen en met het oog op een voldoende regenval.

Waar op teruggekochte particuliere landerijen in de residentie Batavia groote stukken grond voorkomen, welke ook in de toekomst niet bevoeid kunnen worden, werd door enkele leden in verband met de duurte van brandhout in overweging gegeven deze te reboiseeren. Ook in andere streken van Java zou h. i. door reboisatie een oplossing gevonden kunnen worden van het brandhoutvraagstuk.

§ 2. **Landbouw.** Met genoegen hadden verschillende leden er kennis van genomen, dat de Regeering rekening had gehouden met verschillende door den Volksraad uitgesproken wenschen.

Toegejuicht werd de plaatsing van een landbouw-consulent te Menado en het ter beschikking stellen van gelden voor het aankopen van gronden voor een bedrijfsschool aldaar.

Met verwijzing naar hetgeen medegedeeld wordt in het Indische persoverzicht No. 41 blz. 63, betreffende ongewenschte inmenging van bestuurszijde in landbouwaangelegenheden, werd gevraagd of de gegeven voorstelling juist is.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat reeds voorschriften bestaan, waarbij den bestuursambtenaar wordt gewezen op de nadeelen van een dergelijk optreden (o. m. Bijblad No. 6373).

§ 3. **Visscherij.** Door verschillende leden werd erop aangedrongen maatregelen te treffen ter bevordering van de vischteelt en de visscherij. Gehoopt werd, dat de Regeering ten deze het voetspoor zal volgen van den gewestelijken raad der Preanger-Regentschappen die hiervoor f 60 000 beschikbaar stelde, of, zoo Zij meent, dat het hier meer plaatselijke belangen geldt, het volgen van dit voorbeeld door de andere locale raden zal aanmoedigen, b.v. door tegen verlaagden prijs vischbibit te hunner beschikking te stellen. Vooral ook de teelt van zoetwatervis ch verdient h. i. naast de zeevisscherij den steun der Regeering.

§ 4. **Verschillende opmerkingen.** Gevraagd werd of het der Regeering bekend is, dat door den handel, met name door den Chineeschen handel, geklaagd wordt over toestanden bij den ijk en herijk.

Door een der leden werd gewezen op den ongewenschten toestand, welke in Buitenzorg heerscht, waar de ambtenaar belast met ijk en herijk aan de belanghebbenden één adres opgeeft, waar zij hunne weeg- en meetwerktuigen kunnen koopen. Ook de schijn van het verkeerde dient vermeden te worden. Het werd eigenaardig genoemd, dat — naar aan dit lid bekend is — door den groothandel in den laatsten tijd geen weeg- en meetwerktuigen meer in den handel worden gebracht.

Door een der leden werd de vrees geuit, dat de voorgenomen bezuiniging bij 's Lands plantentuin zou voeren tot afschaffing van personeel, dat noode gemist kan worden, wil men niet het gevaar loopen, dat deze instelling dan op den duur niet op haar traditioneel hoog wetenschappelijk peil zal kunnen blijven staan. In overweging werd gegeven daarom de bezuiniging nog eens te herzien.

Gevraagd werd of voor de adj. Gouv. veeartsen, die in Holland hun studie voltooid hebben, de vorige Indische diensttijd niet in rekening kan worden gebracht bij de vaststelling van hunne bezoldiging als veearts. Voor officieren van inheemschen landaard, die voldoen aan het aanvullingsexamen ter verkrijging van gelijkstelling met Europeesche officieren, geschiedt dit wel.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 601. Onderdeel e. Centraal kantoor van de statistiek. Hoewel verscheidene leden konden instemmen met centralisatie van de statistiek en erkenden, dat daarmee wellicht een bescheiden vermeerdering van het personeel zal moeten

plaats hebben, waren zij van oordeel, dat de thans voorgestelde opzet buitensporig royaal is en in de huidige financieele omstandigheden ontoelaatbaar. Met name achtten zij het aanvangssalaris van het hoofd van het kantoor ongemotiveerd hoog, ook al waren zij bereid, terwille van de continuïteit in het ambt, den functionaris goede vooruitzichten te openen op het maximum als voorgesteld. Werden door enkelen hunner ook de eindsalarissen der functionarissen te hoog geoordeeld, een ander lid achtte de voorgestelde bezoldigingen in het algemeen niet te hoog.

Gaarne zou men vernemen of het de bedoeling is alle bij andere departementen bestaande statistiek-kantoren bij dit centraal kantoor onder te brengen, en zoo niet waarom zulks niet geschiedt.

Verschillende leden meenden tegen de invoering der reorganisatie reeds bij wijze van tijdelijken maatregel, vóórdat de Volksraad daarin is gekend, te moeten protesteeren. Gezien het korte tijdsverloop tusschen de eerste en de tweede gewone zitting van den Volksraad had daartoe h. i. niet mogen worden overgegaan. Deze leden zouden gaarne vernemen op welken datum de tijdelijke maatregel is getroffen.

Enkele leden betoogden met verwijzing naar het h. i. zeer lezenswaard artikel van den heer Methorst in het „Haagsch Maandblad” van Juli 1924 hoezeer de decentralisatie van de statistiek gewenscht is en hoe daarvan op den duur niet alleen bezuiniging, maar ook rijke vrucht kan verwacht worden, dank zij de doelmatiger systematische verzameling en verwerking van gegevens, welke thans alles te wenschen overlaat. Zij zouden het betreuren, indien de arbeid belemmerd zou worden door een onvoldoende personeelsbezetting, maar zouden niettemin gaarne een duidelijke specificatie ontvangen van het thans noodzakelijk geachte bedrag van f 357 749.

Dit betoog kon andere leden niet overtuigen; h. i. zijn de reeds bestaande statistische gegevens voor den handel voldoende, verbetering daarvan is volstrekt niet urgent. Daarentegen zijn er tal van andere dringender behoeften, die voorziening eischen, waartoe echter in de huidige omstandigheden niet wordt overgegaan. Steun aan de vereniging „Nederland in den Vreemde” werd in dit verband andermaal bepleit (begr. 1925, uitg. in Nederland, onderafdeeling 503).

Gevraagd werd, of, waar meerder personeel uit andere takken van dienst wordt betrokken, geen bezuiniging op andere posten plaats vindt.

Ook zou gaarne worden vernomen waarom de Regeering het noodzakelijk acht reeds dadelijk twee houtvesters te plaatsen bij het onderdeel boschwezen-statistiek.

Onderafdeeling 614^e en 615^e. Algemeen landbouwproefstation. Ten aanzien van de laatste zinsnede van de 1ste alinea der toelichting werd de vrees uitgesproken, dat genoemde centrale werkzaamheden zullen ontaarden in een neiging om alles van het centrale station uit te regelen en voor te schrijven.

Onderafdeeling 623. Landbouwfdeeling. Met het oog op de velerlei vruchteloze pogingen ter bevordering van den Inlandschen landbouw, werd door een der leden betwijfeld, dat met de thans voorgestelde maatregelen bevredigende resultaten zullen worden bereikt.

Onderafdeeling 627 en 628. Opleiding voor den land-, tuin- en boschbouw. Naar aanlei-

ding van het medegedeelde in de 1ste alinea der toelichting zou gaarne worden vernomen of thans de cultuurscholen wederom toegankelijk zullen worden gesteld voor abiturienten der H. I. S. (1ste gew. zitt. 1924, H 884).

Betreffende den post van f 900 werd gevraagd of niet op goedkoopere wijze voorzien kan worden in het geven van bedoeld onderwijs te Malang.

Onderafdeeling 640. Afdeeling Nijverheid. Door verschillende leden werd het toegejuicht, dat de Regeering is teruggekomen van te groote bezuiniging op de nijverheidsbevordering. Gevraagd werd wanneer een vakkundige naar Celebes en de Molukken wordt gezonden om het gebruik van weeftoestellen te demonstreeren.

De aandacht van de Regeering werd gevestigd op de mogelijkheid om bij de Inlandsche nijverheid initiatief en onderlinge wedijver op te wekken, door op de jaarmarkten prijzen beschikbaar te stellen voor het beste werk op het gebied van metaal-, leerbewerking enz.

Door eenige leden werd gevraagd of het departement van Landbouw zich officieel heeft doen vertegenwoordigen bij het Economisch congres te Soerabaja. Deze leden achtten het zeer gewenscht indien de Regeering op deze wijze van Hare belangstelling in de Inlandsche nijverheid doet blijken.

Onderafdeeling 644d. Hulpkantoor voor den industrieelen eigendom. Opgemerkt werd, dat hoewel de uitgaven voor dit kantoor in 2 jaren tijds zijn gestegen van f 21 500 tot f 41 000, de inkomsten ongeveer gelijk zijn gebleven n.l. in 1923: f 24 000, in 1924: f 25 000 en in 1925: f 25 000. De wenschelijkheid werd betoogd, dat dit kantoor zich zelf bedruipt.

Onderafdeeling 645a. Kantoor- en lokaal-behoeften. Gaarne zou worden vernomen of deze verhooging ook noodig zou geweest zijn wanneer men deze bescheiden bij een particuliere firma had doen drukken. Men meende toch, dat de drukkosten allerwege dalende zijn.

Voorts werd gevraagd wanneer bedoelde nieuwe tarieven der Landsdrukkerij zijn vastgesteld en of op de „Korte berichten” niet zou kunnen worden bezuinigd, b.v. door verlaging van de distributiekosten.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 625A. Jachtvergunningen. Door een der leden werd gevraagd, of de Regeering het niet gewenscht acht, den hoofden van gewestelijk bestuur in overweging te geven, niet al te karig te zijn met de kosteloze verstrekking van jachtvergunningen.

Gaarne zou van de Regeering een nadere definitie worden ontvangen van de uitdrukking „dienaren van justitie en politie”, voorkomende in artikel 18 der jachtordonnantie.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 24sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 28 October 1924).

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

§ 1. Boschwezen. De in de eerste alinea van het afdelingsverslag bedoelde voorstellen betreffende den verkoop van 's Lands djatihout, zijn thans in overweging bij de Regeering.

Het is juist, dat de eindvoorstellen van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel belangrijk afwijken van den oorspronkelijken opzet van gemengde bedrijven voor den houthandel. Bij het aanbrengen van deze wijzigingen is rekening gehouden met de van zeer verschillende zijden, inzonderheid van de zijde van het Boschwezen, ingebrachte bezwaren.

De belangrijkste wijzigingen betreffen de volgende drie punten.

Het Gouvernement neemt geen deel in het aandeelkapitaal der maatschappijen, waarmede een overeenkomst wordt aangegaan, zoodat van een gemengd bedrijf eigenlijk niet meer gesproken kan worden.

Naast volledige vergoeding van den kostprijs ontvangt het Gouvernement in eerste instantie een vaste houtretributie van f 10 per M³. en in tweede instantie de reeds vroeger genoemde 60% respectievelijk 75% van de winst.

Het overleg tusschen de contracteerende maatschappijen en den Dienst van het Boschwezen over de jaarlijkse werkplannen is geheel vervallen, teneinde het Boschwezen zoo groot mogelijke vrijheid bij de exploitatie te laten.

Naast de hier genoemde, ingrijpende wijzigingen in het oorspronkelijk ontwerp, werden nog tal van andere veranderingen aangebracht, waarbij voor een belangrijk gedeelte aan de van de zijde van het Boschwezen opgeworpen boschtechnische bezwaren werd tegemoet gekomen.

Tenslotte is bij de Regeering in overweging om voor die groothandelaren in djatihout, welke voor een onderhandse afstand met winstaandeel voor het Gouvernement op bovenbedoelden voet niet in aanmerking kunnen komen, de gelegenheid open te stellen tot onderhandse afstand van hout over een zeker aantal jaren, zonder winstaandeel voor het Gouvernement, tegen met den marktprijs fluctueerende prijzen.

Indien met de in de tweede alinea van het afdelingsverslag gestelde vraag bedoeld wordt, of deze gewijzigde voorstellen zich bewegen in de lijn van een Gouverne-

ments-houtverkoopkantoor, kan daarop niet zonder meer bevestigend geantwoord worden. Voor de juiste uitvoering der in de vorige alinea bedoelde onderhandse afstanden zonder winstdeeling, wordt echter een uitbreiding van de handelsafdeeling op het hoofdkantoor van het Boschwezen noodig geacht, waaraan trouwens ook voor den houtverkoop volgens het bestaande systeem, behoefte gevoeld wordt.

In zake de boschreserveering en herbebossching in de buitengewesten, kan in het algemeen worden opgemerkt, dat sedert ongeveer 1912, toen een aanvang is gemaakt met de organisatie van het boschbeheer in die gewesten, een vaste en naar tot nu toe gebleken is, oordeelkundige politiek wordt gevolgd.

Dat krachtig gestreefd wordt naar intensivering, kan o. a. blijken uit de toename van personeel in de bestaande dienstkringen en de vorming van nieuwe dienstkringen in de laatste jaren (Bangka e.a., Manado, de Westerafdeeling van Borneo, de Kleine Soenda-Eilanden).

Personeelsversterking in de bestaande dienstkringen had plaats als volgt:

Zuider- en Oosterafdeeling: één houtvester te Samarinda (speciaal voor exploitatie).

Selébès e.a.: één houtvester en twee opzieners (speciaal voor herbebossching).

Tapiannoeli: één houtvester (speciaal voor hydrologische reserves).

Palembang: één houtvester (voor hydrologische reserves en verjonging).

Riau—Bengkalis: één houtvester en twee hoofdopzieners (speciaal voor exploitatie).

Oostkust van Sumatra e.a.: twee houtvesters (voor boschreserveering en boschexploitatie).

Ter instandhouding werden in rechtstreeks bestuurd gebied aangewezen in de jaren vóór 1920: 25 complexen, in de jaren 1921 t/m 1924: 106 complexen, terwijl de voorbereiding van nieuwe complexen regelmatig voortgaat.

In de residentie Batavia is op enkele teruggekochte particuliere landerijen een begin gemaakt met reboisatie, met het oog op de houtvoorziening van de hoofdplaats. Dit ondervindt echter groote moeilijkheden door de zeer slechte kwaliteit van de beschikbare gronden. Overigens is in het algemeen reboisatie, met het oog op brandhoutvoorziening, weinig rendabel en daarom thans uit financieel oogpunt niet geheel te verantwoorden.

§ 2. Landbouw. Inderdaad heeft zich onlangs een geval voorgedaan van ongewenschte inmenging van bestuurszijde in de landbouwaangelegenheden der bevolking. Om naar aanleiding hiervan, heeft de Regeering het noodig geoordeeld den Hoofden van gewestelijk bestuur opnieuw te doen weten, dat het ongewenscht is, dat de wisselende plaatselijke bestuursambtenaren, ook al zijn zij voorgelicht door landbouwkundigen of irrigatieambtenaren, hun inzichten inzake den landbouw der bevolking aan haar opdringen, met opdracht om ervoor zorg te dragen, dat niet tot ingrijpende maatregelen op landbouwkundig gebied ten aanzien van den Inlandschen landbouw wordt overgegaan, alvorens daartoe de instemming der Regeering is verkregen.

§ 3. Visscherij. Aan de zoetwatervisscherij op Java wordt van Regeeringswege zooveel mogelijk zorg besteed, waarvoor wordt verwezen naar bl. 117 e.v. van het Jaarverslag van den Landbouwvoorlichtingsdienst over 1922. Een belangrijk resultaat van de werkzaamheid der betrokken ambtenaren op dit gebied van den laatsten tijd is, dat een middel is gevonden om de karperachtige vischsoorten (goudvisch) zich ook in de lagere streken te laten vermenigvuldigen, hetgeen tevoren alleen in de bergstreken mogelijk was.

Een rechtstreeksche aanmoediging van Regeeringswege aan de locale raden om, op de wijze als door den gewestelijken raad der Preanger Regentschappen is geschied, fondsen beschikbaar te stellen voor aanmoediging der vischteelt, acht de Regeering minder gewenscht. Wel zal, voor zoover daartoe gelegenheid bestaat, steun worden verleend aan maatregelen dier raden, ook in de richting van gemakkelijke beschikbaarstelling van vischbroed.

§ 4. Verschillende opmerkingen. Het is der Regeering bekend, dat plaatselijk ontevredenheid heerscht over de toepassing der nieuwe ijkvoorschriften. Algemeen is deze ontevredenheid echter geenszins; veelal wordt het nut der nieuwe bepalingen, ook door den Chineesch handel, zeer wel ingezien. Waar de ontevredenheid voortvloeide uit de wijze van toepassing door den betrokken ambtenaar, is daarop orde gesteld, terwijl een wijziging van enkele voorschriften, die tot verlaging van druk zal leiden, in overweging is.

De invoer van meet- en weegwerktuigen was tot voor korten tijd minder bevredigend; in den laatsten tijd is de invoer echter ruim voldoende, zoodat de betrokkenen thans bij verschillende leveranciers terecht kunnen.

De Regeering kan de verzekering geven, dat met de bezuiniging op de uitgaven voor 's Lands Plantentuin niet zóó ver is gegaan, dat deze instelling gevaar loopt daardoor haar wetenschappelijken naam te zien aangetast. Voor herziening van de aangebrachte versoberingen bestaat daarom geen aanleiding.

De overgang van den Adjunct-Gouvernements veearts in den rang van Gouvernements veearts, na afgelegd examen te Utrecht, is niet te vergelijken met dien van Inlandsch officier naar Europeesch officier. De Inlandsche officieren toch zijn blijkens Staatsblad 1916 No. 194 als zoodanig reeds gelijkgesteld aan de Europeesche, terwijl alle voor de laatsten geldende voorschriften op hen van toepassing zijn. De Adjunct veeartsen daarentegen dienen als zoodanig onder de Europeesche veeartsen en het zou niet logisch zijn den dienstdtijd als ondergeschikte

in rekening te brengen voor verhoogingen in den hoogerem rang.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafd. 601. Onderdeel e. Centraal kantoor voor de Statistiek. Dat de thans voorgestelde opzet van het Centraal Kantoor voor de Statistiek buitensporig royaal en in de huidige financiële omstandigheden ontoelaatbaar zou zijn, kan de Regeering niet toegeven. Zonder een behoorlijke personeelbezetting moet het uitgesloten geacht worden een organisatie te scheppen, welke de centralisatie der statistiek hier te lande behoorlijk en methodisch ter hand kan nemen. Bij het beoordeelen van het bedrag der uitgaven, welke aanzienlijk blijven beneden de voorloopige raming van f 750 000.—, welke in de Memorie van Toelichting bij de Begrooting voor het jaar 1924 werd genoemd (Ond. I, afd. III, stuk 11 en 14), dient in het oog te worden gehouden, dat hiertegenover verminderingen van uitgaven staan. Bij onderafdeeling 317, a van afd. III is op deze aanvullingsbegrooting f 40 755 in mindering gebracht, terwijl de formatie van het Boschwezenpersoneel (afdeeling VI, onderafdeeling 637 en 638) kan worden verminderd met 1 beheershoutvester, 1 houtvester en 3 rekenaars (schrijvers), gelijk in de Memorie van Toelichting, blz. 2 was medegedeeld, doch door een vergissing niet tot uitdrukking was gebracht. ¹⁾ Bovendien zijn de uitgaven voor het drukken van publicaties, welke tot nu toe onder de onderafdeelingen 620 en 602c waren verantwoord, thans naar deze onderafdeeling overgebracht.

De werkelijke vermeerdering van uitgaven is dan ook te stellen op ongeveer f 275 000.—, waarvan f 25 000.— het gevolg zijn van de omzetting van het bestaande Kantoor in een Centraal Kantoor voor de statistiek en f 250 000 noodig zijn voor de reorganisatie en verbetering van de handelsstatistiek. Dit laatste maakt een gecentraliseerde contróle en verwerking op het passenmateriaal noodzakelijk. Bovendien worden de werkzaamheden van het kantoor belangrijk vermeerderd door uitgebreider specificatie van de naamlijst der goederen, completeering van de statistiek der in- en uitvoeren naar hoeveelheden, zoowel als naar waarden, alsmede door een aanmerkelijke uitbreiding der maandstatistieken.

Omtrent het salaris van het Hoofd valt op te merken, dat aard, omvang en beteekenis van de aan die functie verbonden werkzaamheden de voorgestelde wedderegeling, welke in overeenstemming met den Voorzitter der Salariscommissie is gefixeerd, naar de meening der Regeering volkomen motiveeren. Alle overige ambtenaren zijn in reeds bestaande wedderegelingen ingedeeld.

Inderdaad ligt het in de bedoeling de bij andere departementen bestaande statistieken voorzoover deze van meer algemeen belang zijn, zooveel mogelijk bij het Centraal Kantoor onder te brengen. Echter zal hierbij geleidelijk te werk moeten worden gegaan, terwijl bovendien de leiding van het Kantoor voorshands door de omvangrijke reorganisatie der handelsstatistiek, naast de bestaande werkzaamheden van het voormalige Statistisch Kantoor bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, onlangs vermeerderd met de uitgifte van het Statistisch Jaaroverzicht van Ned.-Indië,

(¹⁾ Bij nota van wijziging wordt ter zake het noodige voorgesteld.

geheel in beslag genomen zal worden. Als statistieken, welke in aanmerking kunnen komen om bij het Centraal Kantoor te worden ondergebracht, kunnen o.m. worden genoemd: de statistieken van het Departement van Justitie (Justitieele, crimineele, gevangenis- en faillissementsstatistiek), de statistieken van het Inlandsch grondbezit (Departement van Binnenlandsch Bestuur) en de statistiek der bestellingen (Departement van Financiën).

De invoering der reorganisatie bij wijze van tijdelijken maatregel was noodzakelijk ten einde de voorbereidingen te kunnen treffen (inzonderheid voor de aanschaffing der noodzakelijke machines en van het telkaartenmateriaal, die van anders moeten worden betrokken), noodig om tegelijk met de heffing van het Statistiekrecht (welke, naar het zich laat aanzien, op 1 Januari a.s. zal aanvangen) een ernstig begin met de verbetering en uitbreiding der handelsstatistiek te kunnen maken. Het besluit tot het doen van eerste uitgaven is gedagteekend 13 September, dat betreffende de personeel-informatie 24 September 1924.

Overigens bestond, naar de meening der Regeering, voldoende vrijheid voor het treffen van een tijdelijken maatregel, waar de Volksraad zich reeds had vereenigd met de beschikbaarstelling van een bedrag van f 750 000 in verband met de invoering van het statistiekrecht.

Met bevreemding nam de Regeering kennis van de opmerking, dat de reeds bestaande statistische gegevens voor den handel voldoende, de verbetering daarvan volstrekt niet urgent zou zijn. Gelijk reeds werd medegedeeld bij de inziening van het voorstel tot heffing van het statistiekrecht (1ste gew. zitting 1923, afd. III, onderafd. 306j stuk 11 en 4) is juist van de zijde van den handel en de eigen en vreemde consulaire diensten bij herhaling op verbetering van deze statistiek aangedrongen. De commissie voor herziening van de handelsstatistiek, wier voorstellen aan de in gang zijnde reorganisatie ten grondslag liggen, heeft dan ook bij voortdurend overleg met den handel gepleegd, ten einde zooveel mogelijk met de gekoesterde wenschen rekening te houden.

De boschwezenstatistiek heeft reeds thans een zoodanigen omvang, dat daarbij sinds het vorige jaar een beheershoutvester (met de leiding belast) en een houtvester tewerk gesteld dienden te worden. Deze ambtenaren waren tot nu toe bij het kantoor gedetacheerd, waardoor hun salarissen en laste van het boschwezen bleven.

Onderafdeeling 614e en 615e. Algemeen Landbouwproefstation. De aandacht wordt erop vestigd, dat in den laatsten zin van alinea 1 der toelichting op deze onderafdeelingen bepaaldelijk wordt gesproken van centrale verwerking der plaatselijk bijeengebrachte gegevens. Het ligt geenszins in de bedoeling de werkzaamheden geheel te regelen vanuit een centraal oepunt. Integendeel zal de persoonlijke aanraking met de plaatselijke ambtenaren van den voorlichtingsdienst zooveel mogelijk worden bevorderd.

Onderafdeeling 623. Afdeling Landbouw. De Regeering is van oordeel, dat er goede kans bestaat, dat het de in gang zijnde maatregelen op het gebied der landbouwvoorlichting en in het bijzonder met de oprichting van erfijsscholen goede resultaten zullen worden bereikt. Verrezen wordt naar de laatst verschenen „Mededeelingen der Regeering omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang” blz. 305 e.v.

Onderafdeeling 627 en 628. Opleiding voor den land-, tuin- en boschbouw. Met de toelating van oud-leerlingen van de Hollandsch-Inlandsch Scholen tot de Cultuurscholen zal in het volgende leerjaar een proef worden genomen.

De tuinbouwkundige ambtenaar van Pasoeroean zal aan de Cultuurschool te Malang 3 uur per week onderwijs geven. De daarvoor toe te kennen toelage is berekend naar den voor dergelijke onderwijs inrichtingen algemeen gebruikelijken maatstaf van f 25.— 's maands voor elk wekelijksch lesuur. Besparing hierop is niet mogelijk.

Onderafdeeling 640. Afdeling Nijverheid. Aan de weefnijverheid op Selebes en in de Molukken zal de vereischte aandacht kunnen worden geschonken, ook door plaatselijk bezoek, nadat een tweede deskundige voor de textielnijverheid, waarvoor bij deze begrooting fondsen zijn gevraagd, zal zijn aangeworven.

Het uitloven van prijzen voor inzendingen op het gebied der inheemsche nijverheid op jaarmarkten e.d.g. zal door de Regeering gaarne worden overwogen.

Bij het Economisch Congres te Soerabaja was de Regeering niet officieel vertegenwoordigd; daartoe was ook geen uitnoodiging ontvangen. Dit wil echter geenszins zeggen, dat van Haar zijde geen steun is verleend. Aan het bestuur van het Congres zijn toegezonden praeadvies van ambtenaren der afdeling Nijverheid getiteld „Vischeconserveering” en „Algemeene opmerkingen over Inlandsche Nijverheid”, terwijl een ander ambtenaar dier afdeling een lezing heeft gehouden over de „Olie-industrie”. Verder zijn door Inlandsche landbouwleeraren voordrachten gehouden over de Inlandsche rietcultuur, het groen-bemestingsvraagstuk en het instituut der commissies-tani.

Onderafdeeling 644d. Hulpkantoor voor den Industrieelen Eigendom. De stijging der uitgaven voor het Kantoor voor den Industrieelen Eigendom is, naast de instelling der betrekking van Hoofd van dit Kantoor, in hoofdzaak veroorzaakt door de groote vermeerdering en de noodzakelijk geworden intensiever behandeling der internationale merken, die voor het kantoor geen inkomsten opleveren.

Toepassing van het selfsupportingsysteem zou er alleen toe leiden, dat de inschrijvingskosten voor de nationale merken, die nog in 1922 aanzienlijk verhoogd zijn, bovenmatig zouden moeten worden opgevoerd.

Opgemerkt wordt nog, dat in de uitgaven begrepen is een bedrag van f 8000.— voor drukkosten der inschrijvingsacten in de Javasehe Courant, die dus weder in 's Lands kas terugvloeien.

Onderafdeeling 645a. Verdere uitgaven voor de afdeling Handel. De tarieven voor het door de Landsdrukkerij te leveren drukwerk worden in het begin van elk jaar vastgesteld, in verhouding tot de bedrijfsuitkomsten over het afgelopen jaar.

Ter verlaging van de algemeene kosten der Landsdrukkerij is het noodig, dat haar capaciteit zoo volledig mogelijk wordt benut, in verband waarmede de Regeering opdracht heeft gegeven zooveel mogelijk alle drukwerk bij die Landsinrichting te doen vervaardigen. Ook het drukken der Korte Berichten bij de Landsdrukkerij draagt bij tot een meer economisch gebruik dezer inrichting, in

verband waarmede het geen nut heeft hier een vergelijking te maken tusschen de drukkosten bij een particulieren drukker en bij de Landsdrukkerij.

De kosten van distributie der Korte Berichten bestaan alleen in een bedrag van ± f 20.— 's maands voor het verzenden van de wekelijksche oplaag van ongeveer 1500 exemplaren van de Landsdrukkerij naar Buitenzorg. De verpakking, adresseering enz. geschieden door oppasserspersoneel, dat toch reeds voor gewone diensten aanwezig moet zijn, terwijl de frankeerkosten zijn begrepen in den abonnementsprijs. Bezuiniging ten deze moet uitgesloten worden geacht.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 625A. Jachtvergunningen. Aan verschillende hoofden van gewestelijk bestuur, die ter zake in-

lichting vroegen, is medegedeeld, dat voor kosteloos vergunningen tot jagen, in de eerste plaats in aanmerking komen broodjagers, die niet tot betaling der jachtgelden in staat zijn; verder dat in streken, waar veel last wordt ondervonden van schadelijke dieren, als varkens, tijger en krokodillen, kosteloze vergunningen tot jacht op deze dieren kunnen worden uitgereikt aan landbouwers en ondernemingsjagers, mits hierbij, ter voorkoming van misbruik, voorzichtigheid betracht wordt en b.v. de vergunning slechts op naam en voor een betrekkelijk korten tijd wordt verleend.

Er bestaat geen bezwaar tegen een algemeen rondschrijven in dezen geest te doen afgaan.

Onder „dienaren van justitie en politie” in artikel 13 der jachtordonnantie worden alleen verstaan de lagerbeambten van justitie en politie.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VI — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 602 B. Verdere uitgaven voor het Centraal kantoor voor de Statistiek (+ f 81 610).

Bij de algemeene aanvullingsbegrooting voor 1925 zijn uitsluitend fondsen gevraagd voor bezoldiging van het voor het Centraal kantoor voor de Statistiek benodigde personeel, aangezien nog geen beslissing was genomen aangaande den aard der machinale inrichting, die voor de verwerking van het omvangrijke grondmateriaal noodzakelijk is, en dus de hiervan afhankelijke overige uitgaven nog niet met zekerheid konden worden begroot.

Inmiddels is deze beslissing genomen en blijkt aan verdere uitgaven meer benodigd een bedrag van f 81 610, n.l. voor onderhoud en bediening der machines, aanschaffing van telkaarten-materiaal, drukkosten van de te publiceerende statistieken, stroomverbruik, enz.

Behalve alle reeds verschijnende mededeelingen van het Centraal kantoor zullen uit dezen post voortaan ook worden bestreden de uitgaven voor de statistische bijlagen der „Korte Berichten”, alsmede de maand- en jaarpublishies ten behoeve van de handelsstatistiek, welke in den loop van 1925, naarmate de reorganisatie gereed komt, zullen worden uitgebreid. Hiertegenover staat een vermindering van Afdeeling III, onderafdeeling 318, onderdeelen *h* en *p*, met onderscheidenlijk f 5 800 en f 9 000.

Onderafdeeling 605 A. Verrekening met het departement van Oorlog van het aandeel in de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen, voor zoover deze uitgaven niet rechtstreeks verrekend worden met de onder dit departement ressorteerende bedrijven, Memorie.

Zie de toelichting onder afdeeling IX, onderafdeeling 976 C, der uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 605 B. Kosten van vervoer van goederen in Indië, voor zoover deze uitgaven niet rechtstreeks verrekend worden met de onder dit departement ressorteerende bedrijven, f 5 000.

Onderafdeeling 634. Uitgaven van persoonlijken aard voor het Boschwezen (— f 20 070).

Met deze vermindering, waarvan reeds sprake is in de toelichting van de onderafdeeling 601, *e* op het ontwerp der voorloopige aanvullingsbegrooting voor 1925 (vgl. de Volksraadstukken, Tweede gewone zitting 1924, Ond. 1, Afd. VI, Stuk 1), werd ten gevolge van een misverstand tot dusver geen rekening gehouden.

Onderafdeeling 636. Verdere uitgaven voor het Boschwezen (— *f* 500).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 645, a.

Onderafdeeling 645, a. Uitgaven, kantoor- en lokaalbehoefden en verdere uitgaven voor handel (+ *f* 4 000).

Besloten is om de advertenties betreffende aanbestedingen als aanhangsel van het periodiek „Korte Berichten van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel” op te nemen, hetgeen voor 1925 eene meerdere uitgaaf aan drukkosten zal vorderen van naar schatting ongeveer *f* 4 000.

Hoewel aan de betrokken gezaghebbers vrijheid wordt gelaten desverreicht ook in andere tijdschriften of dagbladen te adverteeren, valt voorloopig van bedoelde maatregel eene vermindering van uitgaven voor advertentiekosten tot een bedrag van naar schatting *f* 11 000 te verwachten, hetwelk wordt verkregen door vermindering van de betrekkelijke posten der afdelingen V, VI, VIII en IX met onderscheidenlijk *f* 4 600, *f* 500, *f* 1 900 en *f* 4 000.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VI — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 6 December 1924).

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 602 B. Centraal kantoor voor de statistiek. Men zou gaarne vernemen, welk gedeelte van het bedrag van f 81.610 bestemd is voor jaarlijksch terugkeerend onderhoud en welk gedeelte voor aanschaffingskosten.

Onderafdeeling 645 a. Uitgaven, kantoor en lokaalbehoeften enz. Eenige leden waren van oordeel, dat het aanbeveling zou verdienen zooveel mogelijk alle advertenties in één periodiek te doen opnemen, waarvoor zij de Javasche Courant het meest geschikt achten. Gevraagd werd of dit tevens geen goedkoopere oplossing zou zijn.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 602 B. Centraal kantoor voor de statistiek. Van het voor het Centraal kantoor voor de Statistiek uitgetrokken bedrag van f 81.610.— voor verdere uitgaven, is het grootste gedeelte bestemd voor drukkosten. Voor aanschaffing van telkaarten-materiaal is f 12.000.— uitgetrokken en voor onderhoud en herstelling van machines f 6.900.—.

Onderafdeeling 645 a. Uitgaven, kantoor en lokaalbehoeften enz. Naar de meening van de Regeering ligt het niet voor de hand advertenties, die bestemd zijn voor verschillende lezerskringen, in één periodiek op te nemen. Ten aanzien van advertenties betreffende aanbestedingen acht Zij, met het oog op de in dit opzicht belanghebbenden, opname in de „Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel” aangewezen en overigens minder kostbaar dan opname in de Javasche Courant.

Wijziging en aanvulling der begroting van 1920
insoverze het betreft de begroting 1921

ANNOUËTIE VAN DE
TENTIEVE WET
VAN 1921

Stuk 1. De begroting van 1920

Stuk 2. De begroting van 1921

Stuk 3. De begroting van 1921

De begroting van 1920 is opgesteld op grond van de begroting van 1919. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920.

De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920.

Stuk 4. De begroting van 1921

Stuk 5. De begroting van 1921

De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920.

De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920.

De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920.

De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920. De begroting van 1921 is opgesteld op grond van de begroting van 1920.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUKKEN 7 EN 8.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE EN AMENDEMENT.

Stuk 7. Motie voorgesteld door den heer s' Jacob.

Ingediend 12 December 1924.

De Volksraad,

overwegende dat volgens verklaring van den Regeerings-gemachtigde de Regeering voornemens is bij de aan te gane overeenkomst voor een zoogenaamd gemengd houtbedrijf Lands djatihout in koop af te staan,

dat met dezen vorm van overeenkomst voor het Land noodeloos een risico aanvaard wordt,

spreekt als zijn oordeel uit:

dat het gewenschter is in de bedoelde overeenkomst den vorm van afstand in commissie te kiezen.

Deze motie is in de vergadering van 13 December 1924 **verworpen**.

Stuk 8. Amendement voorgesteld door de heeren s' Jacob, Roep en Mandagie.

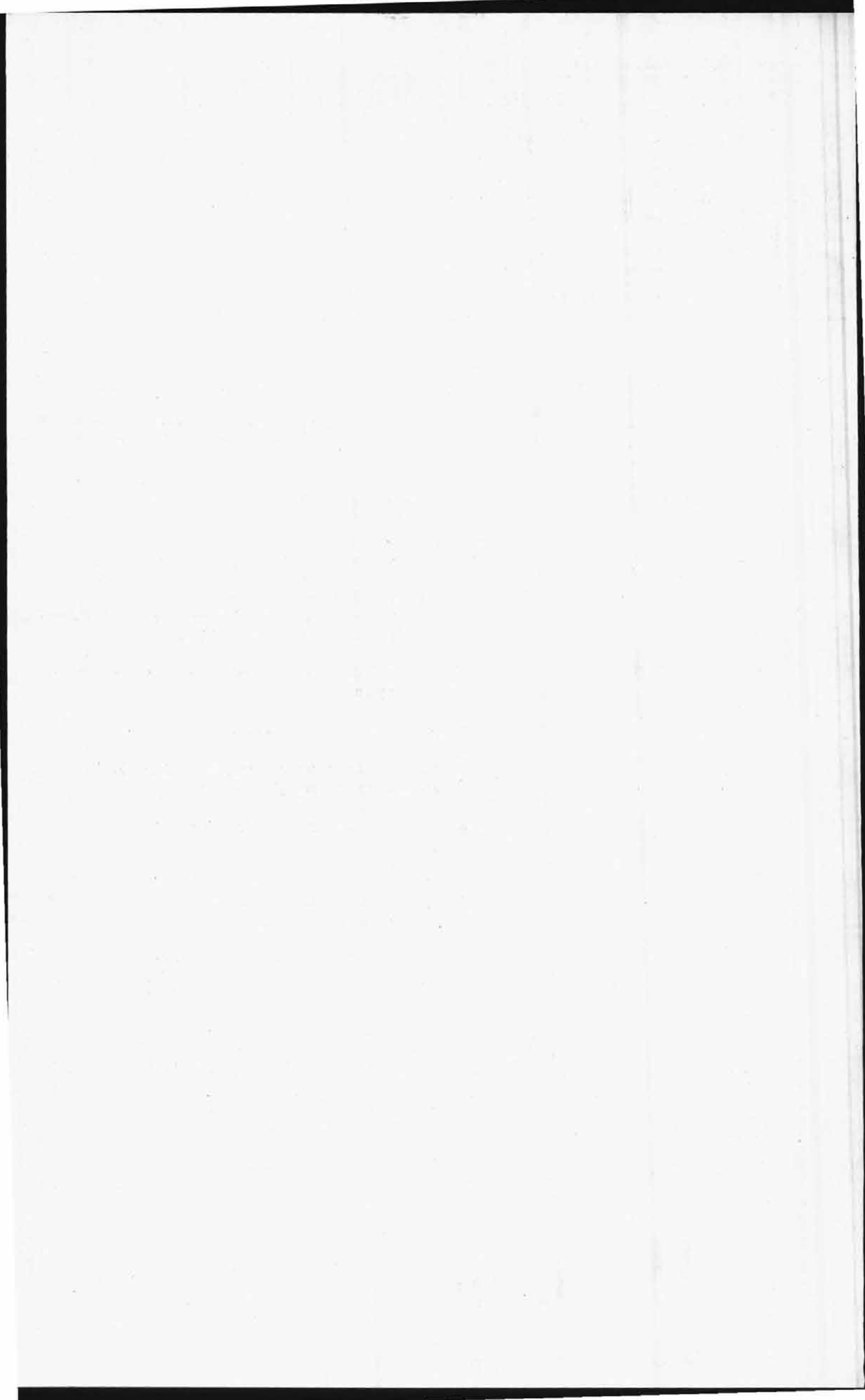
Ingezonden 12 December 1924.

De ondergeteekenden stellen voor in Hoofdstuk II der Uitgaven, Afdeling VI, de verhooving van onderafdeeling 601, Personeel van het departement, te verminderen met f 275 000 en alzoo terug te brengen tot f 82 749.

s' JACOB.
ROEP.
MANDAGIE.

Dit amendement is in de vergadering van 13 December 1924 gewijzigd in dien zin dat het bedrag f 275 000 wordt veranderd in f 1 en het bedrag f 82 749 in f 357 748.

Het amendement is in zijn gewijzigden vorm in dezelfde vergadering **aangenomen**.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.

Onderdeel c. Vernieuwing en nieuwe werken (+ f 48 500).

In het voor nevenvermeld onderdeel in de begrooting voor 1925 uitgetrokken bedrag van f 679 000 is begrepen een post van f 125 000 voor den bouw, de vernieuwing, vergrooting of verbetering van gevangenissen (werken van geringen omvang). Bij de raming van dezen post is echter niet voldoende rekening gehouden met de noodzakelijke vernieuwing van voornamelijk in de buitengewesten gelegen kleine gevangenissen, in verband waarmede thans wordt voorgesteld het betreffelijk krediet alsnog met een bedrag van f 48 500 te verhoogen (f 50 000 na vermindering met f 1 500 voor de waarde van de uit 's Lands voorraden te verstrekken materialen).

Onderafdeeling 719. Gewone (bedrijfs-) uitgaven ten behoeve van het bedrijf der havens.

Onderdeel d. Haven Belawan (— f 50 000).

Onderdeel g. Kleine havens (— f 30 000).

De voorgestelde vermindering van nevenvermelde posten berust op een herziening van de raming der kosten van de voor 1925 noodig geachte onderhoudsbaggerwerken.

Onderafdeeling 721. Kosten in zijdelingsch verband staande met het havenbedrijf.

Onderdeel b. Verbetering van vaarwaters (— f 55 000).

Onderafdeeling 721 A. Werken voor niet in bedrijf genomen kleine havens.

Onderdeel a. Onderhoud en herstelling (— f 15 000).

Onderdeel b. Vernieuwing en nieuwe werken (— f 100 000).

Als gevolg van een herziening der betreffelijke ramingen wordt het mogelijk geacht de kredieten voor nevenvermelde posten met de daarbij aangegeven bedragen te verminderen.

Onderafdeeling 723. Baggerdienst (— f 80 000).

De voorgestelde vermindering is een gevolg van de vermindering van het krediet van onderafdeeling 719.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 716. Verrekening ten bate van den baggerdienst (— f 80 000).

De vermindering houdt onmiddellijk verband met het voorstel tot vermindering van het krediet van onderafdeeling 723 der Uitgaven in Indië.

No. 720. Verrekening ten laste van andere begrotingsafdeelingen wegens uitgaven voor onderhoud en herstelling van gebouwen alsmede voor vernieuwing en nieuwe werken (+ f 50 000).

De voorgestelde wijziging van nevenvermelden post houdt onmiddellijk verband met het voorstel tot verhooging van het krediet, uitgetrokken voor den bouw van gevangenissen (onderafdeeling 706 onderdeel c der Uitgaven in Indië).

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Gebouwen en bruggen. Met ingenomenheid hadden enkele leden opgemerkt, dat eindelijk grondige herstellingen aan verschillende Gouv. gebouwen worden aangebracht. Zij achtten het economischer indien de gebouwen vooral ook die in het binnenland bewoond door Inl. ambtenaren, doorlopend beter onderhouden worden, waardoor grootere herstellingen zouden worden voorkomen. De verwaarloozing gaat soms zoover dat de gezondheid van den bewoner er onder lijdt. Gaarne zouden zij vernemen hoeveel de kosten van de verbouwing van de nieuwe rechtshoogeschool en van het gebouw van het departement van Financiën bedragen.

Om de gelegenheid tot knoeierijen te bemoeilijken, werd in overweging gegeven ook bij de B. O. W. — evenals dit bij de Genie geschiedt — de uitvoering en de betaling aan verschillende van elkaar onafhankelijke personen op te dragen. Mocht deze werkwijze voor verschillende kleine werkjes niet uitvoerbaar zijn, bij den aanleg van werken en groote herstellingen zal zij wel toe te passen zijn.

Gevraagd werd of thans eenige mededeelingen kunnen worden gedaan inzake de oorzaken der verzakkingen en scheuren in het hoofdgebouw der N.I.A.S. Zoo mogelijk zou gaarne het rapport der betrekkelijke commissie van onderzoek ter inzage worden ontvangen (vergel. 1ste gew. zitting 1924, Ond. 1 — Afd. VII: st. 19, blz. 5).

Door een der leden werd gevraagd of de Regeering bereid is aan den Volksraad mede te deelen, hoeveel de wassertoren te Pasoeroean gekost heeft, wanneer die toren was afgebouwd, en hoeveel er sedert dien aan besteed is om hem geschikt te maken voor de exploitatie.

Met het oog op de groote voorraad ijzeren spoorbruggen bij de S.S., werd der Regeering in overweging gegeven deze zoo eenigszins mogelijk ook voor gewone wegen te gebruiken en de aandacht van de Gewestelijke Raden en de landschappen op dien voorraad te vestigen.

Gaarne zou worden vernomen of de bruggen in onderhoud bij de B. O. W. in gewestelijke wegen overal aan den Gewestelijken Raad zijn overgegaan.

§ 2. Irrigatie. Enkele leden meenden te weten, dat bij den aanleg van tertiaire bedrijven deel uitmakend van de groote Watoedakon-werken in de irrigatie-afdeeling Brantas, geen schadeloosstelling werd uitgekeerd aan de bezitters van de desbetreffende gronden bij Djombang, o.a. in de desa Sagoenoeng, onderdistrict Kesamban. Gaarne zouden zij terzake worden ingelicht.

Is de Regeering van oordeel, dat de etmalen-regeling, welke dank zij de wadoeks, thans voor de waterverdeeling kan worden toegepast in de sectie Modjokerto, van de irrigatie-afdeeling Brantas, bevredigend werkt; zoo ja, zal die regeling aldaar worden gehandhaafd en in de naburige districten worden ingevoerd?

Een lid drong ten behoeve van de prauwvaart aan op uitdieping en bevaarbaarmaking van de Begirian-rivier bij Soerabaja. Hiertegen werd opgemerkt, dat de Begirian-rivier door de nieuwe havenaanleg haar beteekenis verloren heeft en dat toelating van zeewater geen voldoende oplossing zou brengen, terwijl het irrigatiebelang van de door de Brantas bevoelde gronden in strijd zou komen met groter watertoevoer van die zijde.

Naar aanleiding van een in het Soerabajasch Handelsblad van 8 October (3e blad, „Een Werk van Algemeen Belang”) opgenomen verslag van eene inwijding van een pompstation eener suikerfabriek, waarbij uit een bij die gelegenheid door den resident van Pasoeroean gehouden rede bleek dat door de Sf. Gajam feitelijk een deel der regeeringstaak was overgenomen door de irrigatie van ruim 100 bouw gronden der bevolking, vestigde een lid de aandacht op het gevaarlijke van het hier door de Regeering in toepassing gebrachte beginsel. Dit lid wees erop dat deze toestand zeer licht zou kunnen leiden tot kwesties tussehen de bevolking en den particulieren eigenaar, en meende dat het aanleggen van dergelijke werken tot de overheidstaak behoort, terwijl particuliere ondernemers dan eventueel in staat kunnen worden gesteld mede-afnemer te worden. Andere leden hadden geen bezwaar tegen het aanleggen van dergelijke werken door particulieren, mits de voorwaarde werd gesteld dat die werken na de voltooiing aan het Gouvernement zouden worden overgedragen.

Gaarne zou worden vernomen welke irrigatie-politiek de Regeering ter Sumatra's Westkust volgt. Vernomen was, dat aldaar voor een bijna geheel onbewoonde streek dure irrigatieleidingen werden aangelegd, terwijl voor andere dichtbevolkte streken, welke bevoeiing dringend noodig hebben, geen maatregelen werden getroffen.

Naar een der leden meende, wordt van de bereidwillig-

heid der bevolking om mede te werken bij het aanleggen van irrigatie-werken soms een te ruim gebruik gemaakt. In de Preanger-Regentschappen levert de bevolking niet alleen haar arbeid, maar ook grint, zand enz. geheel kosteloos.

Aangedrongen werd op instelling van irrigatiecommissie's — waarin Inlandsche bestuursambtenaren zitting hebben — in alle gewesten.

§ 3. Verschillende opmerkingen. De hoop werd uitgesproken dat bij de nadere regeling van het goederenrecht omstandig zal worden uiteengezet welke administratieve bezwaren tegen de oorspronkelijke regeling zijn aan te voeren.

Gaarne zou men van de Regeering vernemen welke bestemming Zij denkt te geven aan een aangekocht perceel op Molenvliet, vroeger door het hotel Ort geoccupeerd.

Opgemerkt werd, dat door de voorgestelde verminderingen der onderafdeelingen 719, 721, 721 A en 723, welke een gevolg zijn van een aanvankelijk blijkbaar veel te hooger raming, het eindeijfer der aanvullingsbegrooting geflatteerd wordt. De talrijke verhoogingen op andere begrootings-

afdeelingen, welke tegenover deze niet permanente verlaagingen staan, komen daardoor niet in dat eindeijfer tot uiting.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 721. Kleine havens. Gevraagd werd of afgezien is van de verbetering van de haven Anjer Lor. Naar een der leden meende te weten neemt het departement van Landbouw tegenover deze verbetering, welke aan de visscherij ten goede zal komen, een afwijzend standpunt in.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 24sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 4 November 1924).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Gebouwen en bruggen. Met voldoening is kennis genomen van de ingenomenheid, welke door enkele leden betuigd is met het verrichten van grondige herstellingen aan verschillende Gouvernementsgebouwen. De meening, dat het economischer is de gebouwen behoorlijk te onderhouden, daar hierdoor grootere herstellingen kunnen worden voorkomen, wordt door de Regeering gedeeld. Ook voor het vervolg zal het standpunt, dat onderhoud en urgente herstellingen geregeld dienen te geschieden, worden gehandhaafd, teneinde te voorkomen, dat de gebouwen ten nadeele van het Land en van den bewoner achteruitgaan.

De eigenlijke kosten van de verbouwing van de voormalige Bestuurschool tot Rechtshoogeschool hebben in totaal rond f 18000.— bedragen. Volledigheidshalve dient hierbij echter opgemerkt te worden, dat voor de inrichting van een nieuw gebouw voor de Bestuurschool rond f 20000.— is moeten worden uitgegeven. De uitgaven voor de herstellingen en verbouwingen aan het departement van Financiën hebben voorts rond f 25000.— beloopt.

Het denkbeeld om de uitvoering en de betaling van B.O.W. Werken op te dragen aan verschillende personen, ten einde gelegenheid tot knoeierij te bemoeilijken, vormt reeds lang een punt van ernstige overweging. Tot nog toe echter is men er nog niet in geslaagd, daarvoor een praktische oplossing te vinden, welke geen belangrijke verhooging van kosten meebrengt. Het voornaamste bezwaar is dit, dat de opzichters der B.O.W. meestal een groot aantal kleine werken onder handen hebben, verdeeld over een uitgestrekt en dikwijls moeilijk bereikbaar gebied van — op Java — ongeveer 2000 K.M². Men zou alle kleine leveranciers en werklieden moeten dwingen naar de hoofdplaats te komen voor hunne betalingen of in elk ressort een afzonderlijk ambtenaar moeten aanstellen, die rondreizend de betalingen verricht. Voor enkele groote werken zou dit bezwaar niet gelden, maar het wordt niet wenschelijk geacht voor die weinige werken een afzonderlijke regeling te treffen.

Aangezien omtrent de verzakkingen en scheuren in het hoofdgebouw der N.I.A.S. het verslag der ter zake ingestelde commissie nog niet is ontvangen en het niet wenschelijk

wordt geacht op dit verslag vooruit te loopen, kunnen ter zake nog geen nadere mededeelingen worden gedaan.

In antwoord op de door een lid gestelde vragen betreffende den bouw van den watertoren te Pasoeroean, wordt medegedeeld, dat dit werk voor een bedrag van f 89 500 werd uitbesteed en in 1917 werd opgeleverd. Aangezien de toren daarna zakkingen vertoonde, zijn en worden voorzieningen getroffen om den ondergrond te verbeteren. Bij benadering zullen op het eind van het loopende jaar in totaal rond f 53 000 voor dit doel zijn uitgegeven.

Met de mogelijkheid om bij den bouw van bruggen voor gewoon verkeer gebruik te maken van eventueel bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen in voorraad zijnde overcomplete ijzeren spoorbruggen zal zooveel mogelijk rekening worden gehouden. De bruggen in gewestelijke wegen in gedecentraliseerd gebied zijn in het algemeen aan de betrokken gewestelijke raden in beheer overgedragen. Waar zulks niet het geval is, spruit dit voort uit bijzondere omstandigheden, welke het wenschelijk maken, dat een zoodanige beheersoverdracht voorshands niet plaats heeft.

§ 2. Irrigatie. De strooken gronds, benodigd voor den aanleg van tertiaire leidingen in het Watoedakongebied, worden krachtens een in overleg met de belanghebbenden in 1922 getroffen overeenkomst kosteloos door de desa's afgestaan. Daartegenover hebben de betrokken suikerondernemingen zich verbonden den aanleg dier leidingen, welke normaal tot de taak der bevolking behoort, voor haar rekening te nemen.

De etmalenregeling, welke thans in de geheele sectie Madjakarta der irrigatie-afdeeling Brantas met uitzondering van de opzichtersafdeeling Paree is ingevoerd, werkt met bevredigend resultaat, weshalve zij aldaar voorshands zal worden gehandhaafd. Voor zoover dit noodig zal blijken zal die regeling ook in andere gebieden worden ingevoerd.

De door een lid bepleite uitdieping en bevaarbaarmaking van de Pegirianrivier moet afstuiten op de hooge jaarlijkse onderhoudsuitgaven, die daaraan verbonden zouden zijn. De bij het bepleite werk betrokken belangen zijn ook niet van grooten omvang, en zooals reeds door andere leden werd opgemerkt, kan in de behoefte van de prauwvaart thans door den nieuwen havenaanleg zeer voldoende worden voorzien.

De voorts door een lid ter sprake gebrachte oprichting van een pompstation door een suikerfabriek, waaraan de voorwaarde zou verbonden zijn, dat het station tevens bevoeiingswater zou leveren voor bevolkingsaanplantingen, doelt blijkens het aangehaalde courantenbericht op een pompstation

der suikeronderneming Gajam, welke een, door middel van dat pompstation te bevoeien, uitbreiding van maalietaanplant verkregen heeft onder het evenvermeld beding. Kwesities tusschen de bevolking en den particulieren eigenaar kunnen daaruit niet voortvloeien, omdat de verdeeling van het vloeewater tusschen de riet- en de bevolkingsaanplantingen geheel in handen is gesteld van den betrokken irrigatiedienst. De onderneming heeft slechts zorg te dragen voor het oppompen van het water. Het is tot dusver, geen gewoonte geweest, ook heeft de noodzakelijkheid zich nimmer doen gevoelen, om door cultuurondernemingen opgerichte pompstations aan den Lande over te dragen. De meening, dat het een overheidstaak zou zijn om pompstations voor bevoeiingsdoeleinden op te richten, kan door de Regeering in 't algemeen niet worden gedeeld. Slechts wanneer de noodzakelijkheid tot het opvoeren der productie van voedingsgewassen zoo groot zou zijn, dat ook dergelijke kostbare bevoeiingsmiddelen geoorloofd zouden zijn, zou tot het van Landswege oprichten van pompstations voor bevoeiingsdoeleinden kunnen worden overgegaan.

De Regeering kan niet toegeven, dat van de bereidwilligheid der bevolking om mede te werken bij het aanleggen van irrigatiewerken een te ruim gebruik zou worden gemaakt wanneer door die bevolking behalve arbeid, ook grind en zand worden geleverd. Zij acht het een verblijdend verschijnsel, dat de bevolking van de Preanger een zoo open oog blijkt te bezitten voor haar eigen belang en zulk een krachtadig aandeel neemt in de totstandkoming van nuttige werken, die onder de huidige financiële omstandigheden anders achterwege zouden moeten blijven.

Waar aangedrongen werd op het in alle gewesten instellen van irrigatie-commissies, waarin Inlandsche bestuursambtenaren zitting hebben, kan worden medegedeeld, dat aan de hoofden van die gewesten, alwaar irrigatieingenieurs en landbouweconsulenten bescheiden zijn, doch waarin nog geen irrigatie-commissie als bedoeld in het Regeeringsrondschrijven van 26 Januari 1920 No. 247/III B, juncto dat van 3 December 1920 No. 3955/III B (Bijbladen op het Staatsblad Nos. 9372 en 9639) bestaan, zal worden verzoekt tot het instellen van zoodanige commissies over te gaan.

§ 3. Verschillende opmerkingen. Naar aanleiding van de uitgesproken hoop, dat bij de nadere regeling van het goederengeld omstandig zal worden uiteengezet, welke administratieve bezwaren tegen de oor-

spronkelijke regeling zijn aan te voeren, moge worden opgemerkt dat, voorzover van administratieve bezwaren gesproken kan worden, deze alleen details betreffen der in te voeren regeling. Waar deze regeling van het goederengeld nog in de verschillende commissies van bijstand bij het beheer der havens in behandeling zal komen, zal er alle gelegenheid bestaan om, ook ten aanzien van details der heffing, een publieke gedachtewisseling te verkrijgen.

Het perceel op Molenvliet, het voormalig hotel Ort, is gedurende langen tijd in gebruik geweest bij de Al Irshad school. Daarna is het betrokken door het commissariaat van politie, seetie Pendjaringan en eerst kort geleden ontruimd. Thans worden er tijdelijk de kantoren van de adjunct-inspecteur der arbeidsinspectie in gehuisvest. Op het bijbehorend erf zijn semi-permanente gebouwen opgericht voor de dactyloscopie, terwijl het overigens is volgebouwd met ambtenaarswoningen.

De verminderingen van de onderafdeelingen 719, 721, 721A en 723 zijn het gevolg van een herziening van de raming der kosten van voor het begrootingsjaar voorgenomen werkzaamheden en waar deze, overigens niet zoo belangrijke herziening in werkelijkheid een vermindering der lasten voor dat jaar beteekent, is niet in te zien, waarom de aanvullingsbegroting zou worden geflatteerd, door met de financiële gevolgen van evenbedoelde wijziging rekening te houden. Tegenover deze verlagingen staan geen verhoogingen op andere begrootingsafdeelingen; ware zulks het geval dan zou daarop bij de aanvullingsbegroting zijn gerekend.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 721. Kleine havens. Naar aanleiding van de vraag over de verbetering der haven Anjer Lor, zij opgemerkt, dat de toestand van 's Lands financiën nog steeds eischt om niet urgente werken voorhands niet tot uitvoering te brengen. Onder deze niet-urgente werken is, ook volgens het ingewonnen oordeel van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, de havenverbetering van Ajer Lor te rangschikken, zoodat van de uitvoering der betreffende plannen voorloopig is afgezien.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 716. Verdere uitgaven van den dienst van den Waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 718.

Onderdeel *d.* Tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van bewoonde landserven (+ f 15 000).

Bij de begrooting voor het jaar 1924 werd het krediet voor nevenvermelden post, hetwelk in de laatste voorafgaande jaren op f 50 000 was gesteld, met f 25 000 verminderd en derhalve tot f 25 000 teruggebracht, zulks in verband met het voornemen om een andere regeling te treffen voor het bedoeld onderhoud, waarbij ter zake zoveel mogelijk gebruik gemaakt zou worden van anders enbenutten arbeid van gestraften. Op grond hiervan werd voor den onderwerpelijken post ook in de begrooting voor 1925 slechts een bedrag van f 25 000 uitgetrokken.

Bij nadere overweging van bedoeld voornemen zijn echter tegen het gebruik van den arbeid van gestraften voor het onderhavige doel bezwaren gerezen, waarop de invoering van de voorgenomen regeling moet afstuiten. Feitelijk zou derhalve het krediet voor den betrekkelijken post voor het jaar 1925 thans weder tot f 50 000 verhoogd dienen te worden. Echter wordt het, mede in verband met de uitkomsten van het ingestelde onderzoek naar de mogelijkheid tot verkleining van de bewoonde landserven¹⁾, voldoende geacht het krediet slechts met f 15 000 te verhoogen en derhalve in plaats van op f 50 000 op f 40 000 te brengen.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken.

Onderdeel *a.* Uitgaven voor onderhoud en herstelling (— f 13 774).

Onderdeel *k.* Andere gebouwen ten behoeve van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken (— f 6 000).

Onderafdeeling 715. Aankoop, herstelling, enz. (— f 40 000).

Onderafdeeling 724. Huishuurvergoeding en lokaalhuur, enz.

Onderdeel *b.* Huur van gronden en lokalen (— f 78 466).

Onderafdeeling 728. Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen (— f 75 468).

Zie de toelichting bij afdeeling IX, onderafdeeling 976C, der uitgaven in Indië.

(1) Vergelijk de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag der begrooting voor 1925 (Bijlagen der Handelingen van den Volksraad 1e Gewone Zitting 1924 Onderwerp 1 — afd. VII — Stuk 18 blz. 7).

Onderafdeeling 729. Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen (— f 191 290).

Onderafdeeling 730. Verrekening met het Departement van Oorlog enz.

Middelen in Indië

Hoofdstuk II der middelen.

No. 713. Ontvangsten voortvloeiende uit het bedrijf der haveninrichtingen in Nederlandsch-Indië.

Onderdeel d. Belawan (— f 175 000).

Bij de behandeling van de VIIde begrotingsafdeeling heeft in de vergadering van 12 Juli van dit jaar de Regeeringsgemachtigde toegezegd om de kwestie van het bedrag van het Belawan-goederengeld in nadere overweging te nemen, voor het geval uit de alsnog te ontvangen adviezen van den Gouverneur en van den Plaatselijken Raad van het Cultuurgebied van Sumatra's Oostkust zou blijken, dat er inderdaad ernstige bezwaren zijn om in de kleine havens van het betrokken gewest een gelijk goederengeld als te Belawan in te stellen.

De Cultuurraad heeft thans, nadat de zaak door een commissie was voorbereid, in de vergadering van 23 October j.l. zijn advies vastgesteld, waarbij de Gouverneur van de Oostkust van Sumatra zich heeft aangesloten.

In het advies wordt overwogen, dat er een belangen- tegenstelling bestaat tusschen twee groepen van geïnteresseerden, waarvan de eene groep belang heeft bij het gebruik van kleine havens, terwijl de andere groep is aangewezen op de haven Belawan. In de overtuiging, dat door een ongelijke heffing van goederengeld inderdaad afvloeiing zal plaats hebben naar de kleine havens en als gevolg daarvan mogelijkerwijs ook naar de Straitshavens, wordt primair geconcludeerd tot heffing van een gelijk goederengeld voor alle havens van den Archipel, subsidiair tot een belangrijke verlaging van het voor de haven Belawan voorgestelde goederengeld.

Op het denkbeeld van een uniforme goederengeld-heffing voor alle havens in Nederlandsch-Indië kan de Regeering, na de discussies in de voorjaarszitting van den Volksraad en na Hare stellig afwijzende houding te dier zake, thans niet nader ingaan.

Waar de Cultuurraad overtuigd is van een belangen- tegenstelling tusschen de geïnteresseerden bij de haven van Belawan eenerzijds en die bij de kleine havens in Sumatra's Oostkust anderzijds, bestaat er ook geen aanleiding om op het vroeger geopperde denkbeeld van een gelijk goederengeld voor alle havens in dit gewest door te gaan.

Er blijft dan alleen over het subsidiaire door den Cultuurraad aanbevolen middel: een belangrijke verlaging van het Belawan-goederengeld.

Dienaangaand is de Regeering nog eens ernstig met de feiten en omstandigheden te rade gegaan en, hoewel zeer noode met het oog op de belangrijke tekorten op de havenbegroting van Belawan, is Zij tot de slotsom gekomen, dat, ter wille van de nationale belangen, die aan de haven van Belawan verbonden zijn, een nadere tegemoetkoming aan die haven gemotiveerd moet worden geacht.

Werd reeds in de zoeven genoemde vergadering van 12 Juli van dit jaar de toezegging gedaan van een vermindering van de goederengeldopbrengst met f 50 000, in verband met een meevaller in de onderhoudskosten der Belawan-geul, thans wordt voorgesteld het opbrengst-cijfer nader te verlagen met f 125 000, zoodat het komt op een eindbedrag van f 575 000 — f 50 000 — f 125 000 d. i. f 400 000.

De Regeering vertrouwt, dat door deze verlaging op redelijke wijze tegemoet gekomen is aan de bezwaren van de plaatselijk belanghebbenden en dat de gevaren, welke er thans nog mochten overblijven voor een verplaatsing van de goederenbeweging van de kleine havens naar buitenlandse havens, zóó gering zijn, dat met gerustheid de toekomst kan worden tegemoet gezien.

Door de verlaging toch zal het gemiddeld bedrag van het te Belawan in 1925 te betalen goederengeld $\pm f$ 1.25 per ton goed bedragen. Wanneer nu bedacht wordt, dat het in het voornemen ligt om in die kleine haven van Sumatra's Oostkust, voor welke het verplaatsen van de goederenbeweging naar den overwal het meest gevreesd wordt, n.l. de haven van Assahan, een goederengeld in te stellen van gemiddeld f 1 per ton, althans voor het rechtstreeksch verkeer met het buitenland, (een bedrag, dat noodig is om deze kleine bedrijfshaven hare uitgaven, met inbegrip van kapitaalslasten, te doen dekken,) dan blijkt al van een zeer klein verschil.

De zoo veel meer bezwaarlijke afscheep in de nog kleinere havens dan die van Assahan zal weliswaar niet beletten, dat elk dezer een klein nabijgelegen gebied zal bedienen, doch het hierbedoeld bezwaar maakt deze verdere afvloeiing naar die kleine havens al zeer onwaarschijnlijk.

Met een enkel woord wil de Regeering ook nog terugkomen op de in de vergadering van 15 Juli gedane toezegging, om bij de nadere overweging van de grootte van het Belawan-goederengeld ook die voor de haven van Manado te betrekken.

Uit de terzake ingewonnen adviezen is gebleken, dat het in de begrootingsstukken voor Manado geraamd goederengeld-bedrag, neerkomend op een heffing van gemiddeld f 1 per ton goed, niet drukkend kan worden geacht, noch belemmerend voor den nationalen handel, zoodat er geen aanleiding bestaat om alsnog tot verlaging van het goederengeld te Manado over te gaan.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text, continuing from the top section.

Third block of faint, illegible text, continuing from the top section.

Fourth block of faint, illegible text, continuing from the top section.

Fifth block of faint, illegible text at the bottom of the page.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 6 December 1924).

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 716. Verdere uitgaven enz. Onderdeel d. Onderhoud van bewoonde landserven. Men zou gaarne vernemen, welke bezwaren sedert gerezen zijn tegen het gebruik maken van den arbeid van gestraften.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 713. Ontvangsten uit haveninrichtingen. De vraag werd gesteld wanneer het goederengeld zal worden ingevoerd en of reeds vaststaat de wijze, waaraan het zal worden geheven.

Dankbaar was door eenige leden kennisgenomen van de andere tegemoetkoming aan de haven van Belawan.

Gevraagd werd of het juist is, dat van goederen der B.P.M. in de havens Tarakan, Boeloe, Pladjoe, Balik-papan en Pangkalan Soesoe geen goederengeld zal worden geheven. In het bevestigend geval zou gaarne worden vernomen welke redenen tot het verleenen van de vrijstelling hebben geleid. Naar men meende zijn niet van alle deze havens de kosten geheel of bijna geheel door de B.P.M. te worden gedragen.

Men zou gaarne vernemen op grond van welke cijfers voor de haven van Assahan instelling van een goederengeld van f 1.— wordt noodig geacht.

Gevraagd werd of de Regeering een hertaxatie van de bedrijfskosten enz. van de haven van Belawan in overweging zou willen nemen, en zoo ja, dan werd aanbevolen indien het tekort minder blijkt te zijn dan oorspronkelijk geraamd, van dien meevaller de eerste f 80 000, uit dien hoofde verkregen, te bestemmen ter vermindering van het goederengeld, zoodat dit kan worden gebracht op f 1.— per ton.

Naar aanleiding van het medegedeelde in de laatste alinea van de toelichting zou men het zeer op prijs stellen, indien de Regeering van deze ingewonnen adviezen den Volksraad inzage zou willen geven.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.

SOEJADI.

TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 716. Verdere uitgaven van den dienst van den Waterstaat en de burgerlijke openbare werken. Onderdeel d. Tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van bewoonde landserven. De beantwoording van de vraag, welke bezwaren gerezen zijn tegen het gebruik maken van den arbeid van gestraften ten behoeve van het nevenbedoeld onderhoud, zal worden opgenomen in de Memorie van Antwoord op het afdelingsverslag ten aanzien der Nota van Wijziging betreffende de IIe begrotingsafdeeling. (Justitie).

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 713. Ontvangsten uit haveninrichtingen. Het ligt in de bedoeling der Regeering de goederengeldheffing zoo spoedig mogelijk in 1925 in te voeren. Het voorloopig ontwerp voor een daartoe strekkende ordonnantie is thans op de betrokken departementen in het laatste stadium van voorbereiding; het zal daarna aan de Commissies van bijstand ter beoordeeling worden toegezonden, waarbij dan gelegenheid zal bestaan omtrent de wijze van heffing practische desiderata naar voren te brengen.

Het was der Regeering aangenaam te vernemen, dat de door haar beraamde tegemoetkoming aan de haven van Belawan op prijs gesteld wordt.

Tot haar leedwezen kan zij echter geen gevolg geven aan de vraag om een hertaxatie van de bedrijfskosten enz. van de haven van Belawan in overweging te nemen. Er zijn toch geen bepaald vaststaande omstandigheden, die een herziening der raming voor 1925 wettigen. Bij de binnenkort samen te stellen ontwerp-begrooting voor 1926 zal vanzelf een nieuwe raming aan de orde komen.

Zij vermeent er voorts de aandacht op te moeten vestigen, dat bij het thans voor Belawan gereduceerde goederengeld de bedrijfsontvangsten, met inbegrip der goederengeld-opbrengst, nog niet eens de bedrijfsuitgaven volgens de tegenwoordige raming dekken (afgezien dus nog van alle kapitaalslasten). Een eventueele meevaller inzake de bedrijfskosten behoort dus zeer zeker in de eerste plaats aan de aspect-verbetering van het havenbudget ten goede te komen.

In beginsel trouwens zal elke dergelijke aspect-verbetering moeten strekken om het malaise-tekort, dat bij wijze van renteloos voorschot den sluitpost vormt der havenbegrotingen, in te halen.

Naar aanleiding van de vraag op grond van welke cijfers voor de haven van Assahan instelling van een goederengeld van f 1 wordt noodig geacht, moge er op worden gewezen, dat dit bedrag genoemd is in de toelichting tot de Nota van Wijziging als het gemiddeld cijfer voor goederen in het buitenlandsche verkeer.

Waar in Assahan dit goederenverkeer ± 15.000 ton omvat, en het overige (binnenlandsch) goederenverkeer dat ± 25.000 ton omvat, slechts op gereduceerden voet zal betalen is het wel duidelijk dat bij een gewensche totaal-opbrengst van het goederengeld te Assahan van ± f 25.000 (een bedrag uit een rentabiliteitsrekening voor de haven van Assahan zelve bepaald) de goederengeld-heffing per ton buiten-

landsch goed niet veel van de f 1.— zal kunnen verschillen. Volledigheidshalve worde hier nog opgemerkt, dat de cijfers nog niet geheel vaststaan, daar gelijktijdig met de andere behandeling der goederengeldvraag (wijze van heffing, tarieven enz.) in de commissie van bijstaand te Belawan door den havendirecteur van Belawan, die met de Superintendentie van de haven van Assahan belast is, de eindvoorstellingen ten aanzien van laatstgenoemde haven nog moet worden opgemaakt.

In antwoord op de vraag of het juist is, dat van goederen der B.P.M. in de havens Tarakan, Boeloe Pladjoe, Balapapan en Pangkalan Soesoe geen goederengeld zal worden geheven, vermeent de Regeering te mogen verwijzen naar de Memorie van Toelichting tot het Indisch onderwerp der begrooting voor 1925 afdeeling VII — stuk 1, blz. 15, waar blijkt dat de goederenbeweging in die haven swaar geen handelsaccommodatie van landswege geboden wordt (als voorbeeld zijn daar aangehaald de haveninrichtingen der B.P.M.) niet aan een goederengeldheffing onderworpen zullen worden.

Het gaat dus hierbij niet om vrijstelling voor zekere goederen, maar om vrijstelling van zekere havens. Voorzover in de door de B.P.M. gebruikte havens naast eigen (B.P.M.) haveninrichting tevens een Lands-havenaccommodatie van eenige beteekenis voorkomt, zal op gelijke wijze als voor andere kleine havens instelling van een goederengeld in beschouwing genomen worden, waarbij overweging van practischen aard, als in de aangehaalde Memorie van Toelichting t.a.pl. vermeld, van doorslaggevende beteekenis zullen zijn.

Wat betreft de ingewonnen adviezen inzake het goederengeld te Menado, de Regeering kan op grond van Haar reeds herhaaldelijk aan den Volksraad kenbaar gesteld principieel standpunt dat dergelijke adviezen als regel beschouwd moeten worden als alleen voor Haar zelve bestemd, geen vrijheid vinden er den Volksraad inzage van te verlenen.

VOLKSRAAD

1. WEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. VII — STUK 7.

—
Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting, nota van wijzigingen).

—
MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Laoh en Mandagie.

Ingezonden 13 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat de Minahassaraad gehoord dient te worden inzake de grootte van het te Manado te heffen goederengeld,
noodigt de Regeering uit met dit inzicht rekening te willen houden,
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 13 December 1924
a a n g e n o m e n.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

1950

1950

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 801.

- a. Bezoldigingen en toelagen van den Directeur en de verdere ambtenaren (— f 1 200).
- c. Regelmatige bezoldigingsverhoogen voor den secretaris en de verdere ambtenaren (+ f 1 200).

Ten einde niet vooruit te loopen op de bij de invoering der nieuwe salarisregeling vast te stellen formatie is het nader raadzaam gebleken den bij het departement thans bestaanden toestand te handhaven en, in plaats van op een nieuw te benoemen administrateur, te rekenen op een referendaris op de hem toekomende maximum-bezoldiging. In verband hiermede kan het bedrag, uitgetrokken voor bezoldigingen en toelagen, met f 1 200 worden verminderd, doch moet het bedrag, bestemd voor regelmatige bezoldigingsverhoogen, met f 1 200 worden verhoogd.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij (+ f 70 000).

In verband met het opdragen van het drukwerk, dat het reproductiebedrijf van den topografischen dienst thans buiten de gewone diensturen verricht, aan de Landsdrukkerij moet voor productiekosten bij laatstgenoemd bedrijf gerekend worden op eene hoogere uitgaaf van f 70 000, waar tegenover uit den aard der zaak ook hoogere inkomsten staan (middel No. 806, a).

Zie voorts de wijzigingen van de onderafdeelingen 905, 906 en 960 en middel 906 der IXde begrotingsafdeeling.

Onderafdeeling 812, m. Tin, Bedrijfsuitgaven (— f 400).

Onderafdeeling 816, a. Bedrijfsuitgaven voor de staats-
spoor- en tramwegen (— f 1 500).

Zie de toelichting bij afdeeling VI, onderafdeeling 645, a, der uitgaven in Indië.

Onderafdeelingen 819B en 819C (Memorie).

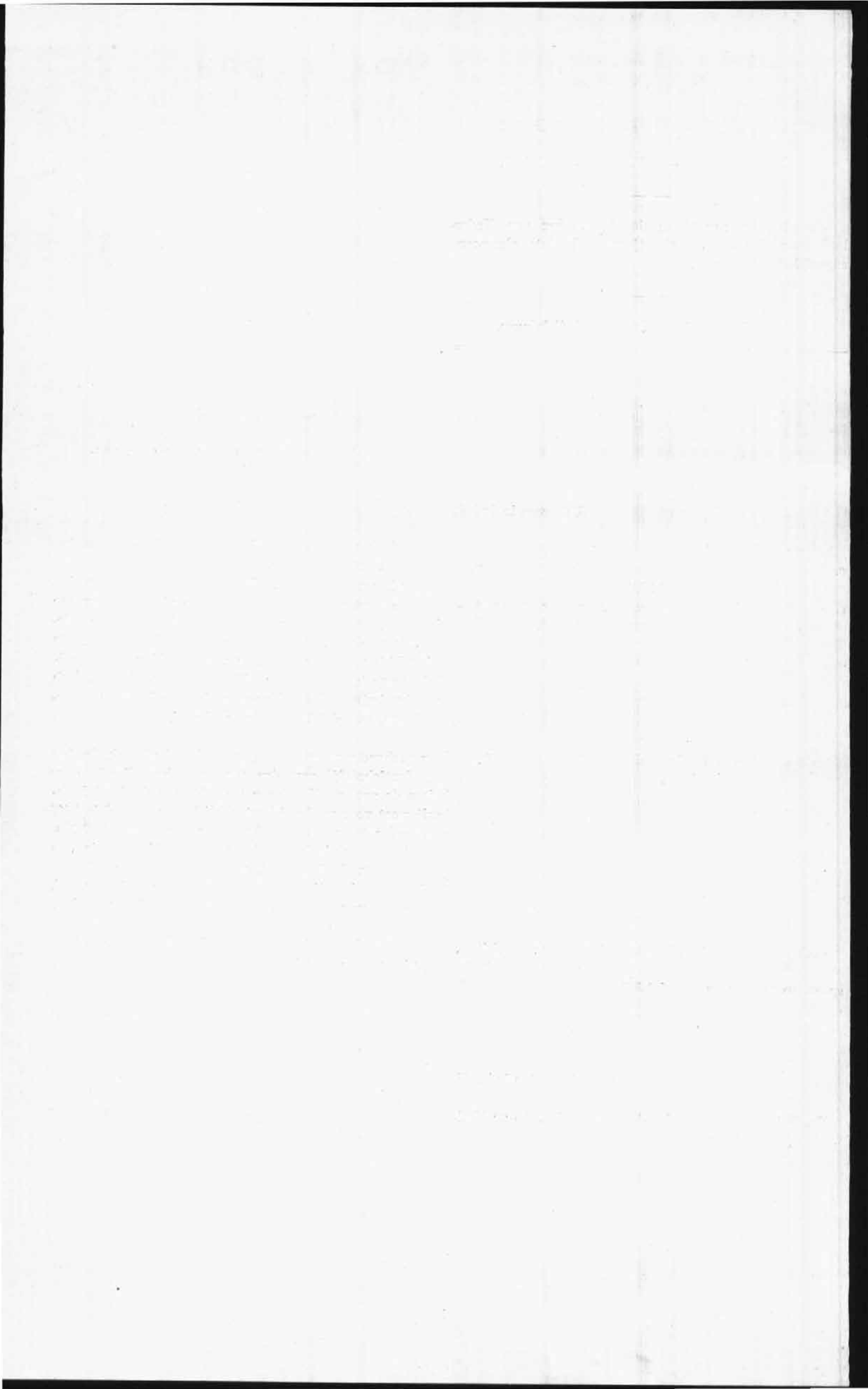
Zie de toelichting bij afdeeling IX, onderafdeeling 976C der uitgaven in Indië.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 806, a. Landsdrukkerij, afgeleverd druk- en bindwerk (+ f 100 000).

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 811 en 960 der uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Staatsspoor- en tramwegen. Sommige leden vestigden de aandacht op een artikel „Onze staatsbedrijven” in de „Java-bode” van 21 November jl. 1e ad, waarin de becijfering van de inkomsten der S. S. over de maand October 1924 eenzijdig genoemd wordt. Zij hadden zich afgevraagd of die becijfering inderdaad een aanspraak op volledigheid kan maken, gelijk in bedoeld artikel is vermeld.

Volgens dagbladberichten zou geregelde exploitatie van een deel der geëlectriceerde lijnen rond Batavia door het ontbreken van sein- of veiligheidsinrichtingen zelfs in April 1925 nog niet mogelijk zijn, hoewel het bedrijf oorspronkelijk reeds medio 1922 zou aanvangen. Gevraagd werd of de oorzaak van deze vertraging gezocht moet worden bij het departement van G. B., den I. C. A., het departement van Koloniën of bij den leverancier.

Men zou gaarne vernemen, of het juist is, dat de nieuwe lijn naar Tandjong Priok, ook afgezien van deze late levering, o. a. met het oog op den toestand der daarin gebouwde bruggen voorloopig toch niet vol belast zou mogen worden.

Voorts werd de vraag gesteld, of het juist is, dat voor den Zuid-Sumatra-spoorweg 30.000 dwarsliggers werden angekocht bij eene particuliere maatschappij. In het bestigend geval zou gaarne worden vernomen tegen welk bedrag de aankoop plaats had.

Met gemengde gevoelens was door enkele leden er van aangenomen, dat de poging om op verkapte wijze de papierfabriek te Padalarang te subsidieeren, ten slotte was uitgelopen op eene algemeene verlaging der vrachtprijzen.

Met het oog op de weinige kennis bij het personeel der S. S. van de zeer ingewikkelde tarieven, waardoor het moeilijk is om af te berekenen van de onkosten, bv. bij het inschrijven op aanbestedingen, groote moeilijkheden oplevert, werd aangedrongen op een vereenvoudiging der tarieven en/of op een betere instrueering van het personeel.

Met klem werd aangedrongen op een meer regelmatige, scherpe financieele controle.

Naar aanleiding van een artikel in het A. I. D. van 4

October, getiteld: „Ongewenschte concurrentie”, werd naar de wenschelijkheid geïnformeerd om in het nieuwe contract met de K. P. M. een bepaling op te nemen, waardoor dergelijke concurrentie onmogelijk wordt gemaakt.

Teleurstelling werd door enkele leden geuit over het standpunt der Regeering, uiteengezet in de beantwoording van een schriftelijke vraag van den heer Schneider van 1 October 1924, waaruit gebleken is, dat de Regeering welwillend staat tegenover het verlenen van concessie voor den aanleg van aan het gouvernementsnet aansluitende particuliere spoor- en tramlijnen. Zij vroegen of het juist is, dat de aanleg der particuliere tramlijnen in het Krawangsche gedeeltelijk reeds is aangevangen en nog steeds wordt voortgezet.

Is het juist — zoo werd gevraagd — dat aan een ambtenaar der S.S., die door het verbranden van documenten en door het afleggen van leugenachtige verklaringen het onlangs gehouden onderzoek naar onregelmatigheden op het kantoor van inklering te Priok bemoeilijkt heeft, sindsdien verhooging van inkomsten toegekend is?

Is het eveneens juist — zoo vroeg men voorts — dat aan een zijner collega's, die in bedoelde kwestie waardevolle inlichtingen verschaftte, in afwachting van de resultaten van het justitieel onderzoek een verhooging voorloopig onthouden is?

§ 2. P. T. T. Met genoegen hadden sommige leden gezien, dat niettegenstaande het vervoer bij de P. T. T. in 1923 wederom belangrijk was achteruitgegaan, toch betere uitkomsten waren verkregen. Deze leden spraken de verwachting uit, dat het nieuwe diensthoofd de versoering met kracht zal voortzetten.

Door verschillende leden werd toegejuicht, dat blijkens o. a. enkele artikelen in de „Locomotief” onder den nieuwen dienstchef voortgegaan wordt met voorlichting van het publiek en het rechtzetten van verkeerde meeningen.

Gevraagd werd of de Regeering een afkoopstelsel in overweging zou willen nemen ter bevordering van de afvloeiing van overtollig personeel.

Gaarne zou worden vernomen wat de Regeering denkt te doen ten behoeve der abiturienten van de postschool, die ten vorige jare en dit jaar de school na een met goed gevolg afgelegd examen hebben verlaten en tot op heden nog geen plaatsing vonden in de betrekking, waarvoor zij werden opgeleid.

Naar aanleiding van artikelen in het A. I. D. van 21 September, getiteld: „Vijfduizend woorden”, en in de Sumatra Post van 2 October, getiteld: „Perstelegrammen en engelengeduld”, werd aangedrongen op het bevorderen van handelsgeest en van eouance tegenover het publiek, ook voor andere onderdeelen van den dienst.

De wenschelijkheid werd betoogd om voortaan de financiële uitkomsten van de radiotelegrafie afzonderlijk in het jaarverslag op te nemen.

Gaarne zou men vernemen of tegenover de stijging van inkomsten van het radiostation te Malabar wellicht eene overeenkomstige daling van de inkomsten der gewone telegraaf gesteld moet worden.

De vraag werd gesteld of het Telefunkenstation Malabar aan de verwachtingen heeft voldaan, welke indertijd als voorwaarden voor overname gesteld werden, en voor welk bedrag dat station e.a. is overgenomen.

Ook werd gevraagd of de proefinstallatie van de radiotelefonie Soerabaja—Makassar aan de verwachtingen voldaan heeft en hoeveel de kosten dier proeven hebben bedragen.

De aandacht der Regeering werd gevestigd op hetgeen in een artikel, getiteld: „Uit Tillema's reisboek”, in de Locomotief van 25 November jl., wordt medegedeeld onder het hoofd: „Van onkunde en verkwisting”, betrekking hebbende op de draadlooze installatie te Dobo.

§ 3. **Mijnbouw.** Deed het ontbreken eener aanvullingsbegrooting voor de VIIIste Afdeling eenige leden de vraag stellen of hieruit geconcludeerd mag worden, dat de verwachtingen omtrent verschillende diensten en bedrijven niet behoeven te worden gewijzigd, in het bijzonder werd betwijfeld, dat de verwachtingen voor de goud- en zilvermijn te Benkoelen, zooals deze in de begrooting 1925 zijn vastgesteld, op grond van de in dit jaar behaalde resultaten onveranderd gehandhaafd kunnen blijven.

Gaarne zou men vernemen, of de maandproducties van genoemde mijn thans kunnen worden opgegeven.

Aangedrongen werd op een eenigszins ruimeren opzet bij de kapitaalsuitgaven op de begrooting 1926, teneinde een begin te maken met de vorming van aequivalenten tegenover de verdwijnende tinwinsten.

§ 4. **Waterkracht en Electriciteit.** Is — zoo vroeg men — het bedrag van f 49 518 13 als totale kapitaalsuitgave voor het magazijn niet in tegenspraak met het bedrag van f 442 000, genoemd op blz. 7 van de Memorie van Antwoord inzake de VIIIste Afdeling der begrooting voor 1925 (1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. VIII: stuk 18, blz. 7)?

Gevraagd werd, waarom in de bijlage 3 b, Verdeeling van het bedrijfsoverschot, van het jaarverslag 1923, de rente van 3% over de vermeerdering der boekwaarde in dat jaar niet opgenomen is.

Gewezen werd op het groote verschil tussehen de afschrijvingsbedragen voorkomende in bijlage 3 c van genoemd jaarverslag en die over 1921—1922. Deze waren voor:

	1921	1922	1923
Centrale Tjihapit	27 000	90 000	25 454
„ Dajeuh			
Kolot	—	nihil	75 000
		(geres. 43 750)	
Hoogspanningslijn Bandoengsche hoogvlakte met onderstation			
Kiaratjondong	nihil	nihil	26 848
Kantoor Papan-dajanlaan	—	3 699 20	4 225

Door een en ander was de indruk gewekt dat de bedragen dezer afschrijvingen bepaald werden bij wijze van sluitposten na vaststelling van het slot der bedrijfsrekening.

De vrees werd uitgesproken, dat het stroomleveringsbedrijf op de Bandoengsche hoogvlakte na het gereedkomen der nieuwe werken en het in de boekwaarde opnemen dier betrekkelijke kosten, niet langer rendabel zal blijken.

§ 5. **Zout.** Men verbaasde er zich over, dat na de geruststellende verklaring van den directeur G. B. omtrent den zoutaanmaakprijis op gouvernementslanden de koloniale „Kostprijis per koyang los zout van den aanmaak op Gouvernementslanden” in het jaarverslag 1922 spoorloos verdwenen is.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Departement. Merkt men op het voortbrengen van dergelijke onbelangrijke maatregelen te wachten tot de indiening dier hoofdbegrooting.

Men zou gaarne vernemen of het in de bedoeling der Regeering ligt de vervulling der a.s. vacature-Mr. Dr. Peyron achterwege te laten.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij. Gaarne zou worden vernomen, of geen termen aanwezig waren reeds eerder tot het treffen van dezen maatregel over te gaan.

Gevraagd werd of de drukkerijen bij de S.S. en de Bankatwinning zullen worden gehandhaafd.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

TJOKORDE SOEKAWATI.
SOEJADI.
ROEP.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD (nota van wijzigingen)
(ontvangen 9 December 1924).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Om de redenen, welke de Regeering, zoowel schriftelijk als bij monde van Haren gemachtigde voor algemeene zaken tijdens de najaarszittingen van 1922 en 1923 uiteenzette⁽¹⁾, ziet Zij zich genoodzaakt de beantwoording van de vragen, voorkomende onder de rubriek „Algemeene Opmerkingen”, uit te stellen tot de voorjaarszitting, tenzij de betrokken leden door eene afzonderlijke schriftelijke behandeling op eene spoediger beantwoording prijs stellen.

Voorshands meent de Regeering zich dus te moeten beperken tot de beantwoording van de vragen, welke verband houden met de begrootingswijzigingen, welke in de ter behandeling aangeboden nota van wijzigingen zijn aangegeven.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 801. Departement. De Regeering moge den leden, die het voorbrengen van onbeduidende maatregelen als de onderwerpelijke uitgesteld wensch-

⁽¹⁾ Noot. (Zie gedrukte stukken Volksraad Tweede Gewone Zitting 1922, Onderwerp I—Afd. I: stuk 4 blz. 1 en Tweede Gewone Zitting 1923, Onderwerp I—Afdeling I: stuk 2, blz. 1, alsmede Handelingen Tweede Gewone Zitting 1922 pag. 614, 615 en 616 en Tweede Gewone Zitting 1923 pag. 531 en 532).

ten te zien tot de volgende hoofdbegrooting, doen opmerken, dat Zij, aangezien het hier geen nieuwen maatregel betrof, doch slechts eene eenvoudige correctie van een in de hoofdbegrooting voor 1925 voorgestelde formatie, geen bezwaar zag deze wijziging thans terloops aan te brengen.

Wat betreft de vervulling van de vacature, welke zal ontstaan door het a.s. vertrek van Mr. Peyrot, kan slechts worden verwezen naar hetgeen daaromtrent door den Regeeringsgemachtigde voor de VIIste Afdeeling in de vergadering van den Volksraad van 14 Juli 1924 werd opgemerkt.

Eventueel te treffen nieuwe voorzieningen zullen uit de ontwerp-begrooting voor 1926 kunnen blijken en zoodoende ook aan het oordeel van den Volksraad worden onderworpen.

Onderafdeeling 811. Landsdrukkerij. Het overdragen aan de Landsdrukkerij van het drukwerk, dat het reproductiebedrijf van den topografischen dienst thans buiten de gewone diensturen verricht, werd door de Regeering uitgesteld totdat Haar uit een ingesteld onderzoek overtuigend was gebleken, dat daarmede 'sLands belang het beste werd gediend.

De bij de S.S. bestaande drukkerij wordt uitsluitend belast met zeer speciale werkzaamheden, waarvoor bij de Landsdrukkerij geen machines aanwezig zijn n.m.l. het drukken van plaatskaartjes. Gewone drukwerken voor het bedrijf zullen alleen dan bij die drukkerij worden vervaardigd indien zoodanige spoed noodig is, dat de Landsdrukkerij van de uitvoering moet afzien. Dit laatste zal ook gelden voor het drukkerijtje bij de Bankatwinning.

REPORT OF THE BOARD OF SUPERVISORS

For the year ending December 31, 1907

The Board of Supervisors of the City of Toledo, Ohio, has the honor to acknowledge the receipt of the report of the Auditor of the City, and to state that the same has been read and found correct. The report shows that the City has during the year ending December 31, 1907, received from the State of Ohio the sum of \$1,000,000.00, which has been used for the purpose of paying the interest on the City's bonds, and for the purchase of the City's bonds.

The Board of Supervisors has the honor to acknowledge the receipt of the report of the Auditor of the City, and to state that the same has been read and found correct. The report shows that the City has during the year ending December 31, 1907, received from the State of Ohio the sum of \$1,000,000.00, which has been used for the purpose of paying the interest on the City's bonds, and for the purchase of the City's bonds.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — Afd. IX — stuk 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de ontwerpen van besluit.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Onderafdeeling 929. + f 10 500. Onderhoud van weiden bij het remontedepôt te Padalarang.

In § 55 van afdeeling XLI van het militair tarief no. 46e, (Indisch Staatsblad 1924 no. 39) is voor het onderhoud van weiden te Padalarang een som van ten hoogste f 230 's maands uitgetrokken.

Dit bedrag is berekend op eene oppervlakte van 26 bouw.

Door de toevoeging der weiden te Tjisaroea en van het etablissement te Padalarang, behoorende tot de opgeheven stoeterij van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel werd de totale oppervlakte der in gebruik zijnde weiden tot 168 bouw vergroot en dientengevolge stegen ook de kosten voor onderhoud en ontginning.

De onderhouds- en ontginningskosten per bouw en per maand stellende op ± f 6.50, is voor deze uitgaven een bedrag van hoogstens f 10 500 's jaars meer benoodigd.

1871
Mar 7 - 1871

1871

1871

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Legersterkte. Bij voorbaat teekenden enkele leden protest aan tegen elke nieuwe gedachte om het leger nog meer inkrimpingen te doen ondergaan; zij meenden, dat ter zake geruchten gingen, die niet van grond waren ontbloot. Zij hadden de overtuiging, dat thans het minimum was bereikt en dat elke verdere vermindering zoodanig afbreuk zou doen aan de beteekenis van het leger, dat het geen voldoende reële kracht meer zou overhouden, en dus dan ook geen preventief afwerend vermogen zou hebben.

Men wees op het feit, dat op Java niet voldoende manschappen beschikbaar zijn om manoeuvres in groot verband te houden. Gaat men met de inkrimping nog verder, dan kan het geld aan manoeuvres besteed als weggegooid beschouwd worden, ofschoon toch anderzijds die oefeningen niet gemist kunnen worden.

Gaarne zouden zij een opgave ontvangen van de tegenwoordige sterkte van de infanterie op Java, ook van kader en officieren, en van het bestaande tekort, alsmede van die sterkte op ultimo 1923.

Andere leden, die eveneens sterk tegen een eventuele inkrimping gekant zouden zijn, meenden voor het tekort aan beschikbare manschappen een verklaring te zien in de vele wachten met aflossingen (o.a. bij gevangenen en 's Landskassen), reserves voor de troepen in de buitengewesten, enz. Zij aanvaardden dezen toestand, maar vreesden, dat tengevolge van het overnemen van de taak der gewapende politie in gewesten, waaraan het leger tot nu toe geen manschappen had af te staan, het aantal beschikbaren beduidend zal verminderen en de gevechtswaarde zal verzwakken.

Gevraagd werd of het bericht in de Java-bode van 17 September, dat het incompleet bij de infanterie nog zoo groot is, dat aan de manoeuvres te Depok bataljons ter sterkte van 100 man deelnamen, juist is.

§ 2. Bezuiniging. In aansluiting met de voorloopige raming van de zijde der Regeering, dat beperking van het leger tot een politieleger een besparing van ± 12 miljoen zou opleveren (1ste gew. zitting 1924, H. 784) stelden enkele leden de vraag of wellicht thans een meer nauwkeurige becijfering kan worden overgelegd.

Enkele anderen trokken de waarde van een dergelijke

becijfering in twijfel, omdat de term „politleger” buitengewoon vaag is. Het leger zal moeten optreden als de politie den toestand niet meester is; in ernstige gevallen moet het terstond een overwicht kunnen uitoefenen: omtrent de daarvoor noodige organisatie en uitrusting zullen uiteenlopende opvattingen gehuldigd worden.

Gevraagd werd of het verslag van de commissie betreffende de samenstelling van het departement van Oorlog reeds is ingediend, en zoo ja, of de Regeering bereid is dit aan den Volksraad ter inzage te geven, en of geen aanleiding bestaat om ook voor de andere departementen dergelijke commissies in het leven te roepen.

Gevraagd werd, of door de voorgenomen beperking in de leergangen voor de Nederlandsche taal geen bezuiniging is verkregen op onderafdeeling 906.

Naar aanleiding van een bericht in de Indische Courant (W. J. E.) van 19 Juni werd gaarne vernomen of het juist is, dat de door het Legercommando in uitzicht gestelde bezuinigingen, als gevolg van de vervanging van de gewapende politie door het leger, niet verwezenlijk zijn.

§ 3. Afvloeiing. Ten aanzien van de maatregelen tot afvloeiing werd van verschillende zijden kritiek uitgeoefend. Men had niet de overtuiging, dat tot nu toe veel bereikt is en zou gaarne vernemen of en zoo ja welke resultaten met de verschillende maatregelen verkregen zijn.

Vrij algemeen stemde men in met het betoog van een der leden, dat de dwang om den dienst te verlaten — indien althans het belang van den dienst een dergelijken maatregel vordert — volgens vaste regels behoort te worden toegepast en zooveel mogelijk tegen willekeur van een bepaalden chef moet worden gewaakt.

Enkele leden bevalen verdeling van de officieren in 3 klassen, zooals in Nederland, aan om bij de afvloeiing selectie toe te passen, zoodat waardevolle krachten voor het leger kunnen behouden worden.

Andere leden daarentegen drongen op geheele afschaffing van dergelijke beoordeelingen aan, omdat de toepassing vaak immoreel is en de beoordeelingstechniek en de conduite-terminologie tot groote willekeur aanleiding kunnen geven, zonder dat het slachtoffer zich daartegen afdoende kan verdedigen. Weliswaar bestaat het recht van reclame, maar de behandeling van reclames laat in den regel veel te wenschen over, van redres is zelden sprake en de chef, die een onrechtvaardig oordeel uitsprak, gaat in den regel vrij uit. Indien hierin geen verandering ge-

bracht wordt door krasse maatregelen, is het niet te verwonderen dat de goede geest in het officierscorps achteruitgaat. Herziening van het beoordeelings-voorschrift is h.i. ook op andere gronden gewenscht; zoo is er geen reden om van kolonels geen beoordeeling uit te brengen. Bij een voordracht voor den generaalsrang gebeurt dit toch en dan bestaat geen mogelijkheid bezwaren voor een commissie voor te brengen, doch alleen bij den Gouverneur-Generaal, die in den regel met het advies van den legercommandant zal meegaan.

Gevraagd werd of het juist is, dat nieuw aangestelde officieren en onderofficieren bij aankomst uit Nederland niet op non-activiteit geplaatst kunnen worden. Gaarne zouden deze leden vernemen, of de Regeering het niet juist acht, om, waar thans de tractementen enz. van militairen en burgerambtenaren op dezelfde beginselen worden opgebouwd, eveneens de bepalingen ten aanzien van de non-activiteitstraktamenten en wachtgeld gelijk te maken, evenals de bepalingen ten aanzien van de dienstitijden in non-activiteit en op wachtgeld doorgebracht.

Welke bezwaren — zoo vroegen enkele leden — heeft de Regeering thans nog tegen het denkbeeld om kapiteins, die recht op buitenlandsch verlof hebben, te waarborgen, dat zij bij terugkomst niet op non-activiteit zullen worden geplaatst? Zij verwachtten van een dergelijken maatregel een belangrijke vermindering van het overcompleteet, omdat dan weer het normale aantal met verlof zal gaan.

Als bezwaar werd hiertegen aangevoerd, dat een dergelijke bepaling eveneens voor andere groepen van ambtenaren zou moeten worden gemaakt.

§ 4. Bevordering van officieren en kader. Gewezen werd op de wenschelijkheid om maatregelen te treffen in het belang van een meer regelmatige bevordering van officieren en kader.

Enkele leden bepleitten nogmaals toepassing van een beperkt stelsel-Geldorp (2de gew. zitt. '22 H 584—585, 605) waarbij o.m. voor alle wapens regelmatig na 2 jaar dienst als majoor de rang van overste verkregen wordt en weer 2 jaar later zij, die niet geschikt zijn voor kolonel, den dienst moeten verlaten.

Andere leden konden beamen, dat een dergelijke regeling een regelmatige promotie bevordert; zij wezen er niettemin op, dat daarmee de dreigende moeilijkheden niet worden voorkomen van de huidige gebrekkige organisatie, waarin het aantal oversten grooter is dan het aantal majoors.

Volgens de dagbladen, o.a. de Preanger-bode van 10 Juli, zou men in Nederland nog steeds doorgaan met de aanwerving van onderofficieren voor het Indische leger. Indien zulks juist is, werd gevraagd of de Regeering reeds maatregelen heeft genomen om die werving te doen staken.

Gevraagd werd tot welk resultaat de overweging geleid heeft of aan de enkele Inlandsche officieren, die het aanvullings-examen ter gelijkstelling met de Europeesche officieren niet hebben afgelegd, bedoelde gelijkstelling zonder examen kan worden verleend.

§ 5. Militaire vereenigingen. Met bevreemding hadden eenige leden opgemerkt, dat, hoewel een bestuurswisseling heeft plaats gehad, welke geacht mag worden in overeenstemming te zijn met de wenschen van de Regeering (het Legerbestuur), nog steeds wordt voortgegaan met maatregelen tegen de vereeniging „Ons Aller Belang”.

Het voortdurend vervolgen en ter verantwoording roepen van deze onderofficiersvereeniging deed bij deze leden de vraag rijzen of de Regeering (het Legerbestuur) militaire vereenigingen ontoelaatbaar acht, in welk geval het h.i. meer aanbeveling verdiende deze ronduit te verbieden.

Inlichtingen werden verzocht omtrent het in de dagbladen vermelde optreden der autoriteiten tegen een afdeelingbestuur van O.A.B. naar aanleiding van het artikel „Een Ernstig Woord” in het orgaan van 15 October j.l. Gevraagd werd, hoe de Regeering oordeelt over het advies van het lid van den Volksraad Ten Berge, uitgebracht aan het H. B. van O. A. B. inzake steun aan de Indische Courant.

Op spoedige publicatie werd aangedrongen van het verslag der interdepartementale commissie, welke de Regeering zal adviseeren omtrent de houding tegenover militaire vereenigingen aan te nemen, opdat alle autoriteiten duidelijk weten, waaraan zij zich te houden hebben.

§ 6. Misstanden bij de intendance en andere diensten. In de dagbladen wordt (o.a. in het Soerabajasch Handelsblad van 17 October) herhaaldelijk melding gemaakt van de minder economische wijze waarop in de magazijnen der intendance wordt huisgehouden, terwijl de redenen, welke tot die buitensporigheden hebben geleid als van zeer bedenkelijken aard worden voorgesteld. Ook over het beheer der luchtvaartafdeeling wordt herhaaldelijk geklaagd. Gevraagd werd, of inderdaad het beleid bij deze dienstvakken te wenschen heeft overgelaten en welke maatregelen tegen de schulddigen en tot het voorkomen van dergelijke handelingen werden getroffen.

Gaarne zou men vernemen of het artikel „Een nieuw schandaal”, voorkomende in de „De Indische Courant” West-Java-Editie, eerste blad van 9 October 1924, betreffende misstanden bij de intendance, op waarheid berust.

Inlichtingen werden verzocht over den verkoop in dit jaar van overtollige goederen, als drums, castorolie enz., afkomstig van den vliegdienst, welke verkoop — naar verluidt — zeer tot schade van de schatkist niet behoorlijk werd voorbereid.

Gevraagd werd of het juist is, dat thans reeds belangrijke bedragen zijn besteed voor herstellingen aan het nieuwe kampement te Djatingaleh, en als dit zoo is, of een en ander dan moet worden toegeschreven aan fouten, gemaakt bij den bouw.

De vraag werd gesteld in hoeverre het juist is, dat een ongehuwd sergèant-titulair, die een afzonderlijke kamer bewoonde, na inmiddels getrouwd te zijn weer als korporaal op de soldatenkamer gehuisvest werd; zoo ja, of daarin geen verandering kan gebracht worden en of geen maatregelen te treffen zijn iets dergelijks in den vervolge te voorkomen.

Gewezen werd op het verkeerd gebruik, dat op het paspoort van mindere militairen, die uit eigen beweging afvloeien, wordt aangeteekend, dat zij niet meer in militairen dienst terug kunnen komen. Het gevolg daarvan is, dat zij ingeval van werkloosheid bij het hoofd van plaatselijk bestuur terugzending naar Nederland vragen en aldaar zich opnieuw als fuselier laten uitzenden.

§ 7. Topografische dienst. Waar in de jongste voorjaarszitting werd bekend gesteld (1ste gew. zitting 1924, Ond. 1 — Afd. IX: st. 8, blz. 11), dat vanaf 1 Mei 1924 alle benoedigdheden van den topografischen dienst

bij de Landsdrukkerij werden gedrukt, en zulks, naar zij hadden vernomen, thans niet meer het geval is, zouden enkele leden gaarne volledig worden ingelicht omtrent de beweegredenen, welke tot intrekking van die lastgeving hebben geleid.

In verband met de door den heer Aay tot de Regeering gerichte schriftelijke vraag over de boekdrukkerij bij den topografischen dienst, werd de aandacht gevestigd op het artikel „Bij de topografische inrichting”, voorkomend in de Preanger-bode van 16 October 1924, derde blad.

§ 8. Luchtvaartafdeeling. Gaarne zou men worden ingelicht omtrent de resultaten van het onderzoek naar de toestanden bij de luchtvaartafdeeling.

Gevraagd werd waaraan de vele ongelukken moeten worden toegeschreven, welke in den laatsten tijd bij het landen van militaire vliegtuigen plaats vonden. Waar hierdoor meerdere vliegtuigen ernstig werden beschadigd, zou, behalve een staat van het aantal ongelukken, gaarne een opgave worden ontvangen van de daaruit voor reparatie, enz. der vliegtuigen voortgesproten kosten.

Verzocht werd om mededeeling der overwegingen welke geleid hebben tot de instelling van een commissie voor de kleeding van het leger. Waar in de laatste 20 jaren herhaaldelijk dergelijke commissies werden ingesteld, had het eenigen leden bevreemd, dat het kleedingvraagstuk thans wederom door een commissie zal worden onderzocht. Uit de verslagen der vroegere commissies b.v. uit dat van de commissie-Schutstal van Woudenberg moeten — aldus deze leden — toch voldoende gegevens zijn te putten omtrent de richting, welke ten deze behoort te worden ingeslagen.

§ 9. Belasting van militairen. Gaarne vernam men of de Regeering het mogelijk en wenschelijk acht, dat de belasting van soldij-genietende militairen rangsgewijze wordt vastgesteld in stede van individueel, dan wel in hoeverre maatregelen zijn te treffen om administratieven omslag bij de berekening en invordering te vermijden.

§ 10. Geldelijke tegemoetkoming aan militieplichtigen. Gevraagd werd of de bepaling in art. 15(2) van het besluit van 17 Mei 1923 No. 12 (Staatsblad 1923 No. 244), (dat aan militieplichtigen niet meer aan geldelijke tegemoetkoming mag worden toegekend dan de helft van het laatst genoten inkomen), niet te zeer beperkt wordt door het voorschrift in punt 4 van de beginselen voor het toekennen van onderstanden aan militieplichtigen, aangenomen door de commissie in den eersten dienstplichtkring op Java en Madoera, (dat aan

dienstplichtigen, die van hun werkgever gedeeltelijk inkomen genieten, indien noodig het verschil moet worden toegekend tusschen hetgeen volgens evengenoemd Staatsblad mag worden toegekend en de toelage van den werkgever). Door toepassing van dit voorschrift toch kan aan dienstplichtigen, die een toelage van den werkgever ten bedrage van de helft van hun salaris genieten, geen tegemoetkoming worden toegekend.

Het kwam den hier aan het woord zijnden leden wenschelijk voor het mogelijk te maken, dat, indien de vergoeding van werkgeverszijde niet voldoende geacht kan worden, daarboven een vergoeding kan worden toegekend door het Land van ten hoogste de helft van het laatst genoten salaris. Daar het hun niet wel mogelijk voorkwam de bestaande bepalingen ter zake in dezen geest te interpreteeren en zich gevallen kunnen voordoen, waarin het halve salaris niet toereikend is voor de noodzakelijke uitgaven van het gezin, drongen zij op wijziging daarvan aan. Hierbij zou echter kunnen worden bepaald met welk bedrag de tegemoetkoming kan worden verminderd wegens het niet langer in de huishouding opgenomen zijn van den dienstplichtige.

In verband met een en ander werd er nog op gewezen, dat aan landsdienaren, blijkens b.v. het besluit van den directeur van Financiën van 23 Januari 1924 No. P. B. 11—1—47, in dergelijke gevallen wel het volle salaris kan worden toegekend.

§ 11. Rechtspleging voor de landmacht. Gevraagd werd in welk stadium de plannen tot invoering van een nieuwe rechtspleging voor de Landmacht thans verkeerden en in hoeverre gewijzigde inzichten omtrent de financieele consequenties de invoering beïnvloeden.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 929. Onderhoud van weiden. Verschillende leden waren van meening, dat de noodzaak der vergrooting van de weide-oppervlakte niet uit de toelichting blijkt. Gevraagd werd, of die noodzaak wel bestond, waar vroeger in stede van met 168 bouw steeds met 26 bouw volstaan werd.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 24sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and appears to be a formal document or report.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 1 — AFD. IX — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 3 November 1924).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

§ 1. Legersterkte. Door enkele leden is de opmerking gemaakt, dat er op Java niet voldoende manschappen zouden zijn om manoeuvres in groot verband te houden.

In het midden latende wat bedoeld wordt met manoeuvres in groot verband, zij medegedeeld, dat inderdaad momenteel nog een tekort bestaat aan geofende manschappen.

Overigens moet worden opgemerkt, dat het nut van roepen oefeningen vóór alles bepaald wordt door de wijze van oefenen en niet door de hoeveelheid manschappen, welke aan de oefening deelneemt.

In voldoening aan het verzoek van evenbedoelde leden om een opgave te mogen ontvangen van de huidige sterkte aan Infanterie op Java, met inbegrip van kader en officieren, en van het bestaande tekort, alsmede van die sterkte op ultimo 1923, zij het volgende medegedeeld.

De sterkte van de op Java aanwezige infanterie op ultimo 1923 bedroeg 480 officieren en onderluitenanten, 2922 man kader en 10161 manschappen.

Op ultimo Augustus 1924 bedroeg die sterkte respectievelijk 423, 2569 en 11742. Over de geheele Infanterie, alzoo met inbegrip van de buitengewesten, bedroeg het tekort op ultimo Augustus, berekend naar de nieuwe legersamenstelling nog slechts 309 manschappen.

± 2000 manschappen zijn echter nog niet volledig geoefend.

Naast het achterlaten van troepen in het garnizoen voor wacht- en politiediensten is dit de hoofdoorzaak geweest van de opvallend geringe sterkte — varieerende van 120 tot 205 man (ongerekend de officieren) — waarmede een vijftal veldbataljons heeft deelgenomen aan de jongste manoeuvres der Ie Divisie in het Depok'sche.

De meening, dat troepen in het garnizoen zouden zijn achtergelaten als reserve voor de Buitengewesten, is niet juist.

De door andere leden uitgesproken vrees dat tengevolge van de overname van de taak der gewapende politie de gevechtswaarde van de op Java blijvende troepen zal verzwakken, wordt door de Regeering niet gedeeld.

§ 2. Bezuiniging. De vraag van enkele leden of wellicht thans een meer nauwkeurige becijfering kan worden overlegd van de besparing van ± 12 miljoen, welke zou

worden verkregen door beperking van het leger tot een politieleger, moet de Regeering ontkennend beantwoorden.

Een commissie betreffende de samenstelling van het Departement van Oorlog bestaat niet. Voor het geval bedoeld wordt de bij dat departement ingestelde commissie, welke o.m. tot opdracht heeft na te gaan, of en zoo ja, in hoeverre op het hoofdkantoor van het departement en de daartoe behoorende diensten een doelmatiger en meer sobere werkwijze kan worden gevolgd, zij medegedeeld, dat deze commissie haar verslag nog niet heeft ingediend.

Zooals in de M.v.A. Ie gewone zitting 1924 (Ond. I, Afd. IX, stuk 8) onder § 7 reeds werd medegedeeld, wordt niet alleen bij het Departement van Oorlog, doch ook bij de andere departementen nagegaan, in hoeverre het op het betrekkelijk centraal bureau mogelijk is, om tot doelmatiger werkwijze te geraken.

Door de voorgenomen beperking in de leergangen voor de Nederlandsche taal zal op onderafdeeling 966 bezuiniging worden verkregen. Waar echter deze beperking geleidelijk plaats vindt en in verband hiermede nog niet is te overzien, in hoeverre de daarmede samenhangende uitgaven zullen terugloopen, is daarmede bij de begrooting nog geen rekening gehouden.

Gevraagd is of het juist is, dat de door het Legerecommando in uitzicht gestelde bezuinigingen, als gevolg van de vervanging van de gewapende politie door het leger, niet verwezenlijkt zijn.

In antwoord op die vraag kan worden medegedeeld, dat de bewering in kwestie volstrekt onjuist is.

§ 3. Afvloeiing. Inderdaad hebben de maatregelen tot afvloeiing van het te veel aan officieren tot dusverre niet voldoende resultaten opgeleverd, waarom bij het Opperbestuur nadere voorstellen ter zake zijn voorgebracht.

De tot dusverre getroffen maatregelen zijn de volgende:

I. Streng selectie voor de generaals- en hoofdofficiersrangen. De hiermede bereikte resultaten zijn niet onder cijfers te brengen.

II. Een strengere standpunt ten aanzien van gedwongen pensionneering. Waar ook vroeger reeds gedwongen pensionneering werd toegepast, is het resultaat van dezen maatregel niet zoozeer een ruimere als wel een snellere afvloeiing. In het tijdvak 1 Juli 1923 tot 1 Januari 1925 hebben of zullen het leger verlaten als gevolg van dezen maatregel:

Infanterie: 1 generaal-majoor, 5 kolonels, 16 luitenant-kolonels, 4 majoors, 12 kapiteins;

Artillerie: 1 luitenant-kolonel.

Intendance: 1 kolonel, 1 luitenant-kolonel.

Cavalerie: 1 kolonel.

Genie: 1 majoor.

III. Proportioneel pensioen voor kapiteins (ritmeesters).

Resultaat:

Infanterie: 2 kapiteins;

Artillerie: 1 kapitein;

Cavalerie: 1 ritmeester.

IV. Evenredig rangspensioen voor opper- en hoofdofficieren al of niet op verzoek.

Resultaat:

Infanterie: 1 kolonel, 1 luitenant-kolonel.

Artillerie: 1 majoor.

De dwang om den dienst te verlaten wordt toegepast volgens vaste regels; willekeur van chefs is daarbij uitgesloten.

De mogelijkheid van verdeling der officieren in 3 klassen, zooals in Nederland, om bij de afvloeiing selectie toe te passen, is reeds overwogen. Gebleven is, dat dit systeem hier te lande niet is door te voeren, omdat daaraan verschillende bezwaren van practischen aard zouden zijn verbonden, en ook, omdat dit systeem van afvloeiing voor Indië te duur zou worden.

Afschaffing van de beoordeelingslijsten voor officieren is onmogelijk. Dat de toepassing van het beoordeelingsstelsel vaak immoreel zou zijn en dat de beoordeelingstechniek en conduiteterminologie tot groote willekeur aanleiding kan geven, zonder dat het slachtoffer zich daartegen afdoende kan verdedigen, moet met den meesten nadruk worden tegengesproken. De behandeling van reclames geschiedt met de uiterste nauwgezetheid door eene adviseerende commissie van drie hoofdofficieren en geeft niet zelden aanleiding tot redres. De meening dat van kolonels geen beoordeeling wordt uitgebracht, is niet juist. De voor kolonels ter zake van de beoordeelingslijsten geldende voorschriften zijn dezelfde als voor hoofdofficieren van lageren rang, m.d.v. dat op een eventueel bezwaarschrift niet door den legercommandant, gehoord eene commissie van advies, doch door den Gouverneur-Generaal wordt beslist en verder, dat betreffende kolonels een oordeel omtrent de geschiktheid voor den hooger rang niet wordt uitgesproken, omdat de benoeming tot den generaalsrang bij keuze geschiedt door de Kroon.

Het is juist, dat nieuw aangestelde officieren bij aankomst uit Nederland niet op nonactiviteit kunnen worden gesteld.

Nonactiefstelling was tot dusverre ook onmogelijk voor onderofficieren van alle rangen. Op grond van soortgelijke motieven als in het Afdeelvingsverslag aangevoerd, is bij K.B. van 1 Maart 1924 de „Regeling betreffende de onderluitnants van het leger in Ned.-Indië” aangevuld in dien zin, dat voortaan ook onderluitnants op nonactiviteit kunnen worden gesteld op denzelfden voet als voor officieren is bepaald. Deze aanvulling treedt in werking op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen datum. De inwerking-treding is echter voorloopig opgeschort in verband met het denkbeeld, om de bepalingen omtrent nonactiefstelling van officieren bij wijze van tijdelijken maatregel gedeeltelijk buiten werking te stellen. (Zie hierna). Nonactiviteit-

stelling van onderofficieren van lageren rang wordt voorhands niet gewenscht geacht, omdat daaraan zou moeten voorafgaan een wijziging van de dienstvoorwaarden in andere opzichten.

Ter zake van het denkbeeld om kapiteins, die recht op buitenlandsch verlof hebben, te waarborgen, dat zij bij terugkeer niet op nonactiviteit zullen worden gesteld, wordt verwezen naar de aan den Volksraad toegezonden circulair van het Departement van Oorlog van 25 October 1924 1/Afdeling No. 1/I.

§ 4. Bevordering van officieren en kader. Ook de Regeering erkent de wenschelijkheid van een zo regelmatig mogelijken gang van bevordering van officieren en kader, doch het spreekt van zelf, dat waar die bevorderingsgang samenhangt met de van kracht zijnde formaties en deze laatste tengevolge van noodzakelijke inkrimpingen in den laatsten tijd herhaaldelijk wijziging heeft ondergaan de bevorderingsgang daardoor ongunstig is beïnvloed.

De inzichten van de Regeering in zake het door den kapitein van den Generalen Staf E. J. Geldorp aanbevolen bevorderingsstelsel zijn neergelegd in de nota, aangeboden bij het aan den Voorzitter van den Volksraad gericht schrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris van 10 December 1922 No. 3472/III D, in welke nota o. m. is bekend gesteld, dat ook een beperkte toepassing van dat stelsel niet zonder vermeerdering van uitgaven tot stand zou kunnen komen en dat dit voorhands een beletsel wordt geacht voor de uitvoering daarvan.

Invoering van een zoodanig stelsel zou voorts niet in overeenstemming zijn met de beginselen, door de salariscommissies aangenomen. Voor verschillende groepen van ambtenaren zijn nl. promotieschalen ingevoerd, waar die thans niet bestaan en het stelsel van zg. open formaties, waarbij bevordering niet afhankelijk is van vacature, is vervangen door een stelsel van zg. gesloten formaties, waarbij bevordering, behalve van geschiktheid, van vacature afhankelijk is. (Zie Afdeling II Hoofdstuk III punten 97 en 98 van het Verslag van de Burgerlijke en Militaire Salariscommissies).

Het denkbeeld om voorloopig geen aspiranten meer tot het kaderinstituut te Nijmegen toe te laten en om eenige verbetering te brengen in den bevorderingsgang van titulairkader, dat reeds geruimen tijd in de bevorderingsregisters is opgenomen, is nog bij de Regeering in overweging.

Een voorstel met betrekking tot de nadere overweging van de vraag of aan de enkele Inlandsche officieren, die niet hebben voldaan aan het aanvullingsexamen bedoeld bij Koninklijk Besluit van 1 December 1915 No. 2 (Indisch Staatsblad 1916 No. 194), gelijkstelling met de Europeesche officieren zou kunnen worden verleend zonder het afleggen van een examen is bij het legerbestuur in behandeling, doch heeft de Regeering nog niet bereikt.

§ 5. Militaire vereenigingen. Met de bestuurskeuze van de vereeniging „Ons Aller Belang” heeft de Regeering nog het Legerbestuur bemoeienis gehad en wanneer de leden van een hoofdbestuur van eene militaire vereeniging de perken, die de krijgstucht stelt, te buiten gaan, dan rust op de betrokken militaire autoriteiten de plicht de schuldigen daarvoor ter verantwoording te roepen.

Naar aanleiding van het van de redactie afkomstig artikel „Een ernstig woord” in het orgaan van „Ons Aller Be-

lang" van 15 October j.l., is dit dan ook geschied met de daarvoor verantwoordelijke hoofdbestuurleden.

In afwachting van Hare beslissing nopens het verslag van de Interdepartementale Commissie betreffende het Militaire Vereenigingswezen, kan de Regeering geen aanleiding vinden zich uit te spreken over het advies van het Lid van den Volksraad Ten Berge, uitgebracht aan het Hoofdbestuur van „Ons Aller Belang" in zake steun aan de Indische Courant.

Zoodra de genoemde Interdepartementale Commissie, haar verslag zal hebben ingediend, zal de Regeering overwegen of en in hoeverre publicatie daarvan wenschelijk moet worden geoordeeld.

§ 6. Misstanden bij de Intendance en andere diensten. Inlichting is gevraagd omtrent de waarheid van een dagbladartikel betreffende misstanden welke bij de Intendance zouden bestaan, terwijl de aandacht der Regeering wordt gevestigd op andere dagbladartikelen van gelijke strekking.

Terzake kan de Regeering nog geen oordeel uitspreken, in afwachting van de kennisneming van den uitslag van het onderzoek dat door het legerbestuur omtrent deze aangelegenheid is ingesteld.

Naar aanleiding van het verzoek om inlichtingen betreffende den verkoop in dit jaar van overtollige goederen, afkomstig van den vliegdiens wordt medegedeeld dat de verkoop van bedoelde goederen — zijnde afgekeurde artikelen en emballage effecten — geheel overeenkomstig de voorschriften heeft plaats gehad.

Naar aanleiding van de vraag of het juist is dat thans reeds belangrijke bedragen zijn besteed voor herstellingen aan het nieuwe kampement te Djatingaleh, zij medegedeeld dat thans vrij omvangrijke herstellingen te Djatingaleh onderhanden zijn.

Zij omvatten in de eerste plaats het ombouwen en verbeteren van de troepenaccessoires, hetgeen noodig is, omdat het toegepaste automatische spoelsysteem bij de privaten in de praktijk niet heeft voldaan en in de tweede plaats een uitbreiding van het gotenstelsel en de verbetering van het wegenstelsel.

Van deze werken kan niet worden gezegd dat zij noodig zijn geworden door fouten bij den bouw gemaakt, behalve wat aangaat de wegherstelling.

Omtrent de vraag, in hoeverre het juist is, dat een ongehuwd sergeant-titulair, die een afzonderlijke kamer bewoonde, na inmiddels getrouwd te zijn weer als korporaal op de soldatenkamer gehuisvest werd, is aan den betrokken militairen gezaghebbende om inlichting gevraagd.

Op de paspoorten van militairen, die uit eigen beweging afvloeien, werd tot voor kort de aantekening gesteld dat in verband met de wijze, waarop het ontslag werd verleend (eigen verzoek) op wederaanneming geen prijs werd gesteld.

Sedert Juni van dit jaar is daarin echter verandering gebracht en luidt de betrekkelijke aantekening als volgt:

„Daar hem op verzoek voortijdig ontslag uit den militairen dienst is verleend, kan betreffende wederaanneming geen enkele toezegging worden gedaan.

„Zou, indien hem geen voortijdig ontslag ware verleend, bij diensteindiging desverkiezende tot een reëngagement (c.q. in rang of rang en betrekking) zijn toegelaten".

Gevallen, dat gewezen militairen, die vrijwillig zijn afgevoerd, zich naar Nederland laten opzenden en zich daarna

als fuselier opnieuw laten uitzenden hebben zich, voor zoover is kunnen worden nagegaan niet voorgedaan.

§ 7. Topografische Dienst. Naar aanleiding van de opdracht der Regeering om het aanmaken van drukwerken ten behoeve van het D. v. O. in overwerk en met inhuur van los werkvolk stop te zetten en deze werkzaamheden in den vervolge bij de Landsdrukkerij te doen geschieden, werd door het Legerbestuur een wijziging van de ontwerp begroting voor 1925 noodig geoordeeld, welke een vermeerdering van de IXde begrotingsafdeeling van f 30.000.— ten gevolge zou hebben.

Aangezien nog niet vaststond in hoever tegenover deze vermeerdering van de IXde begrotingsafdeeling een minstens gelijke vermindering zou staan bij andere begrotingsafdeelingen heeft de Regeering het noodig geoordeeld de voorgenomen regeling tusschen Landsdrukkerij en Topografische inrichting nader te overwegen. Zoo eenigszins mogelijk zullen te dezer zake bij nota van wijzigingen voorstellen worden ingediend.

§ 8. Luchtvaartafdeeling. Naar aanleiding van de verschillende opmerkingen betreffende de toestanden bij de luchtvaartafdeeling kan het volgende worden medegedeeld.

Het terzake ingesteld onderzoek — zie ook Memorie van Antwoord 1e gewone zitting 1924 (onderw. I — Afd. IX — stuk 8 blz. 15) — heeft het volgende uitgewezen.

1e. Volgens mededeeling van het Hoofd van den I.C.A. heeft de luchtvaartafdeeling steeds op loyale wijze met genoemden dienst samengewerkt. Voor zoover bij aanschaffingen is afgeweken van de door dezen dienst vastgestelde voorschriften, heeft zulks niet anders plaats gehad dan met goedkeuring van het Hoofd van dien dienst.

2e. Waar mogelijk heeft de luchtvaartafdeeling door overname van overtollige goederen bij andere takken van dienst dan wel door aanmaak in 's Lands inrichtingen (werkplaatsen) in het benodigde voorzien.

3e. Bij het betrekken van buitenlandsche artikelen, welke in verband met de heerschende omstandigheden niet op „Europeeschen eisch" konden worden gesteld, heeft de luchtvaartafdeeling het alleszins gerechtvaardigd systeem gevolgd van aanschaffing tegen een overeengekomen commissieloon met gebruikmaking van importeursdiensten. Den Lande is daarbij niet alleen geen schade berokkend doch in vele gevallen heeft het bedoelde systeem 's Lands schatkist voor groote onnoodige uitgaven behoed.

4e. Het belang van den Lande en het dienstbelang hebben bij de aanschaffingen steeds den doorslag gegeven. Van opzettelijke bevoorrechtiging van eenige firma of eeniger leverancier is niets gebleken.

5e. Geen enkel bewijs is geleverd kunnen worden tot staving van de geruchten, dat de heer van der Meulen, boekhouder bij de luchtvaartafdeeling, ten voordeele van een bepaalde firma misbruik van zijne positie zoude hebben gemaakt. Evenmin is kunnen worden aangetoond, dat enkelen van het personeel van de luchtvaartafdeeling retourcommissie zouden hebben genoten, noch dat hun in enig opzicht kwade trouw ten laste zoude mogen worden gelegd.

6e. De mededeelingen, voorkomende in de „Locomotief" van 26 November 1923, omtrent den luitenant Roepers

Bosch zijn onjuist gebleken en hetzelfde geldt ten aanzien van de beschuldigingen omtrent het handelen in automobielen en het in reparatie geven van auto's door den heer Van der Meulen.

7e. De in hetzelfde blad voorkomende mededeelingen omtrent enkele aangekochte machinerieën en de gieterij bij de luchtvaartafdeeling geven een verkeerde voorstelling van zaken. Deze machinerieën zijn weliswaar nog niet in gebruik genomen doch worden behoorlijk onderhouden en bevinden zich in goeden staat.

De gieterij, welke sedert om bezuinigingsredenen werd samengevoegd met die van den Artillerieconstructiewinkel heeft altijd behoorlijk werk afgeleverd.

8e. Het magazijnsbeheer en de magazijnsadministratie berusten op goede basis.

De keuring van ontvangen, aangemaakt en hersteld materieel, de afkeuring van onbruikbaar en de opruiming van afgekeurd materieel geschieden naar behooren.

Aanvankelijk zijn hierbij fouten, zelfs grove fouten gemaakt, doch niet uit het oog mag worden verloren, dat deze jonge organisatie met onvoldoende magazijnsruimte, onvoldoende en weinig geschoold personeel te kampen had.

Reeds vóór de verschijning van de onderwerpelijke couranten-artikelen werd met voortvarendheid in de goede richting gearbeid en is een en ander in goede banen geleid geworden.

Tot zoover de conclusiën in het rapport der Commissie, waaraan kan worden toegevoegd, dat, hoewel op grond van het medegedeelde ad 8e moet worden toegegeven, dat het beleid niet altijd zaakkundig is geweest, zulks toch geenszins mag leiden tot de gevolgtrekking, dat plichtsverzuim heeft plaats gehad.

Hiervan is geen sprake, dus evenmin van schuldigen.

Voor wat betreft de vraag waaraan de vele ongelukken moeten worden toegeschreven, welke in den laatsten tijd bij het landen van militaire vliegtuigen plaats vonden, wordt verwezen naar hetgeen terzake reeds werd vermeld in de M. v. A. 1ste gewone zitting 1924, Onderwerp I — Afdeling IX — stuk 8 blz. 15 linker kolom 1ste en 2de lid.

Verwacht wordt, dat het aantal vliegongevallen zal afnemen, zoodra de vliegmedische dienst naar moderne inzichten zal zijn gereorganiseerd.

Een staat van het aantal ongevallen, welke dit jaar hebben plaats gehad, wordt hiernaevens aangeboden.

Eene opgave van de daaruit voor reparatie enz. der vliegtuigen voortgesproten kosten kan niet worden overgelegd. Zoodanige kostenberekening zou een arbeid vorderen van ongeveer twee maanden, terwijl in verband met de omstandigheid, dat bij de luchtvaartafdeeling geen commercieele boekhouding is ingevoerd, die kosten bovendien slechts bij benadering zouden kunnen worden vastgesteld.

Ter zake van de instelling van eene commissie voor de kleeding onder voorzitterschap van den luitenant-kolonel Kiës moge worden verwezen naar het omtrent de kleeding van het leger verhandelde in de vergadering van den Volksraad op den 5den en 7den Juli 1924 (Handelingen blz. 731 en 758).

§ 9. Belasting van militairen. Naar aanleiding van de vraag of de Regeering het mogelijk en wenselijk acht dat de belasting van soldijgenietende militairen

rangsgewijze wordt berekend in stede van individueel, wordt medegedeeld, dat bij de verwezenlijking van de nieuwe salarisvoorstellen voor het leger, de soldijgenietende militairen opnieuw van het betalen van inkomstenbelasting zullen worden vrijgesteld.

§ 10. Geldelijke tegemoetkoming aan militieplichtigen. De vraag of de bepaling in artikel 15(2) van het besluit van 17 Mei 1923 No. 12 (thans opgenomen in artikel 201(1) der dienstplichtregeling — Staatsblad 1924 No. 44), dat aan militieplichtigen niet meer aan geldelijke tegemoetkoming mag worden toegekend dan de helft van het laatstgenoten inkomen, niet te zeer beperkt wordt door punt 4 van de door de commissie in den eersten dienstplichtkring op Java en Madoera aangenomen beginselen wordt ontkennend beantwoord.

Deze beginselen zijn voor die commissie geenszins bindend, zij moeten beschouwd worden als een leidraad teneinde bij het toekennen van onderstand zooveel mogelijk eenvormigheid te betrachten.

Weliswaar werd een afschrift van dat programma aan de in de overige dienstplichtkringen ingestelde commissiën ter kennisneming aangeboden, doch zulks geschiedde onder mededeeling dat het niet in de bedoeling lag de commissiën aan de daarin neergelegde beginselen te binden.

Zij zijn volkomen vrij van die beginselen af te wijken en — ook bij steun van de zijde van den werkgever — het bepaalde bij artikel 201(1) van de dienstplichtregeling (toekenning van tegemoetkoming tot ten hoogste de helft van het inkomen) toe te passen.

Uit den aard der zaak kan daarbij worden overwogen in hoeverre het bedrag der tegemoetkoming, wegens het niet langer in de huishouding opgenomen zijn van den dienstplichtige, kan worden verminderd.

In de practijk is wijziging van de betrekkelijke bepalingen der dienstplichtregeling niet noodig gebleken.

§ 11. Rechtspleging bij de Landmacht. De voorschriften betreffende de invoering van de nieuwe Rechtspleging bij de Landmacht zijn nog bij de Regeering in behandeling. De invoering wordt niet beïnvloed door gewijzigde inzichten omtrent de finantieele gevolgen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 929. Onderhoud van weiden. Naar aanleiding van de vraag of de noodzaak der vergroting van de weideoppervlakte wel bestaat en ter verduidelijking van de desbetreffende toelichting zij medegedeeld dat de oorspronkelijke 26 bouw te Padalarang niet voldoende konden worden geacht, omdat deze weiden in den drogen tijd onvoldoende gras opleverden en er derhalve eene aanzienlijke hoeveelheid hooi moest worden aangekocht voor bijvoer.

In het dus uit een geldelijk oogpunt zaak om de vrijgekomen weidegronden te benutten, dit is eveneens geboden in het belang van den gezondheidstoestand der jonge paarden.

DEPARTEMENT VAN OORLOG

Iste Afdeeling

No. 1/I

Bijlagen: Twee.

Zeer veel Spoed.

Hoofdkwartier,

BANDOENG, 25 October 1924.

(1) Zooals bekend is, heeft het bij de meeste wapens en diensten bestaan overcompleet aan officieren tot gevolg, dat officieren die van hun aanspraak op buitenlandsch verlof gebruik maken, groote kans loopen, om na ommeekomst van dat verlof voor langen tijd op nonactiviteit te worden gesteld.

(2) Het ligt voor de hand, dat velen die recht op buitenlandsch verlof kunnen doen gelden, zich door deze dreigende nonactiviteit laten weerhouden, om van dat recht gebruik te maken. Het aantal officieren met buitenlandsch verlof is dan ook belangrijk kleiner, dan in normale tijden.

(3) Indien dat aantal weder toenam tot het normale cijfer, dan zou het teveel aan officieren zich geheel anders laten aanzien, terwijl de kans op nonactiviteit belangrijk kleiner zou worden, ja wellicht zelfs geheel zou verdwijnen.

(4) Ten einde in deze aangelegenheid tot zuiverder verhoudingen te geraken, is aan de Regeering het voorstel gedaan, om gedurende een zekeren tijd aan hen, die met verlof gaan, de zekerheid te geven dat zij bij terugkeer van verlof in activiteit zullen worden hersteld. Dit brengt dan mede, dat de nonactieve officieren in werkelijken dienst zullen worden hersteld, v. z. n. boven de formatie.

(5) Alvorens daaromtrent te beslissen, zal naar het oordeel van den Landvoogd echter moeten vaststaan wat de gevolgen van dezen maatregel zullen zijn. Ten einde daaromtrent eenige zekerheid te verkrijgen, acht de Regeering het noodig te weten, in welken zin door den bedoelden maatregel de plannen zouden worden beïnvloed van de officieren, die thans reeds aanspraak op buitenlandsch verlof hebben verkregen of in de eerstvolgende jaren zullen verkrijgen, om vervolgens te kunnen overwegen of aan hen, die te kennen geven met buitenlandsch verlof te willen gaan, de toezegging zal kunnen worden gedaan, dat zij bij terugkeer na ommeekomst van den vollen verloftermijn onmiddellijk in activiteit zullen worden hersteld.

(6) Ik heb daarom de eer, UHoog(Wel)EdelGestrenge te verzoeken de officieren in Uw garnizoen (gewest) — v. z. v. zij reeds recht op buitenlandsch verlof hebben verkregen, of tot ultimo 1926 zullen verkrijgen — uit te noodigen, te willen mededeelen, of en zoo ja wanneer zij van dat recht gebruik wenschen te maken:

1e. voor het geval hun zekerheid zal worden gegeven dat zij bij ommeekomst van verlof in activiteit worden hersteld;
2e. voor het geval hun die zekerheid niet wordt gegeven.

(7) Hierbij zal onder de aandacht van belanghebbenden zijn te brengen:

a. dat hun op het oogenblik nopens herstel in activiteit terstond na ommeekomst van het verlof uitteraard nog geen definitieve toezegging kan worden gedaan;

b. dat zij echter door hunne mededeeling ook geenszins het recht verliezen, om in hunne verlofplannen later desgewenscht wijziging te brengen;

c. dat, indien niet een voldoende aantal officieren zich voor buitenlandsch verlof opgeeft, de kans geloopt wordt, dat over eenige jaren, als het te veel aan officieren is verdwenen en het aantal verlofgangers alsdan te zeer mocht toenemen, de Regeering in de noodzakelijkheid zou kunnen komen, om betrokkenen te dwingen, hun verlof voor korteren of langeren tijd uit te stellen.

(8) De officieren van den militair geneeskundigen en diergeneeskundigen dienst kunnen buiten beschouwing worden gelaten, aangezien bij die diensten geen overcompleet aan officierspersoneel bestaat.

(9) In verband met het vorenstaande wordt den Plaatselijk (Mil.) Commandanten op Java en den Gewestelijk Mil. Commandanten verzocht, met den meesten spoed rechtstreeks aan de Ie Afd. van het Departement van Oorlog eene opgave (ook nihil) in te dienen van het model als in de bijlage I aangegeven.

(10) De Gewestelijk Militaire Commandanten gelieven, tegelijk met het verzenden van deze opgave, eene numerieke opgave betreffende de rubrieken C tot en met F van bijlage I te seinen volgens het voorbeeld aangegeven in bijlage II.

(11) Voor zoover in verafgelegen garnizoenen in de buitengewesten de officieren niet spoedig bereikbaar zijn, verdient het aanbeveling, voor deze officieren later eene afzonderlijke opgave in te dienen en voor de overigen de opgaven al dadelijk te verzenden, waarin dan zal zijn te vermelden, van welke officieren nog opgaven te verwachten zijn.

De Legercommandant,

F. J. KROESEN.

AAN

de Divisie- en Regimentscommandanten ter kennisneming en
aan de Plaatselijk (Militaire) Commandanten op Java en
de Gewestelijk militaire Commandanten ter opvolging.

Bijlage I behorende bij het rondschrijven van het Departement van Oorlog van 25 October 1924 1e Afdeling No. 1/I.

Plaatselijk (Mil.) Commandant te
 Militair Commandant van

Namen en voorletters van de officieren, die aanspraak op buitenlandsch verlof hebben verkregen, dan wel op of voor ultimo 1926 zullen verkrijgen.	Rangen.	Wapen of Dienstvak.	Zal de betrokkene al dan niet met buitenlandsch verlof gaan:		Jaar en maand waarin de betrokkene met verlof wensch te gaan.	Toelichtingen.
			indien de zekerheid wordt gegeven van herstel in activiteit bij terugkeer.	indien die zekerheid niet wordt gegeven.		
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.
						In rubriek E ook op te nemen de officieren aan wie reeds buitenlandsch verlof is verleend, v. z. v. zij nog niet zijn vertrokken, alsmede degenen, die reeds buitenlandsch verlof hebben aangevraagd.

..... den 1924

De Plaatselijk (Militair) Commandant,
 Gewestelijk Militair Commandant,

Bijlage II behorende bij het rondschrijven van het Departement van Oorlog van 25 October 1924 1ste afdeling No. 1/I.

S
nr

esdo bandoeng

rub 25 october nr 1 op 1 1925 rubriek D inf 1 hoofdofficier 4 kpts 12 lts adms 1 kpt 1 lt gn 1 kpt 2 lts rubriek E inf 1 kpt 2 lts adms en gn nihil stop 1926 rubriek D inf 1 hoofdofficier 6 kpts 9 lts adms 1 lt gn 1 kpt 2 lts rubriek E inf 1 kpt 1 lt adms 1 lt gn nihil stop 2 kpts 3 lts nog niet afgevraagd

gmc

STAAT van gedurende het jaar 1924 plaats gehad hebbende vliegongevallen.

5 Februari	De Havilland.	Bij landing toestel op den neus komen te staan. Landingsgestel gebroken, vleugels licht beschadigd, fuselage zwaar beschadigd.
11 id.	id.	Bij landing landingsgestel gebroken.
6 Maart	id.	Alsvoren.
10 id.	Avro.	Bij den start toestel met den neus in den grond gekomen. Toestel en motor zwaar beschadigd. Bestuurder bekwam eenige lichte schrammen.
26 id.	De Havilland.	Bij het landen toestel te hard op den grond gekomen. Toestel werd nagenoeg vernield. Bestuurder uit zijn zitplaats geslingerd en bekwam eenig letsel.
28 April	Fokker.	Motor na starten gestopt op \pm 50 meter hoogte. Noodlanding, toestel geknakt.
29 id.	De Havilland.	Bij landing in een sloot terecht gekomen. Schroef kapot.
9 Mei	Fokker.	Bij het opgaan in de lucht weigerden de stuurorganen. Toestel raakte met den ondervleugel den grond, schoof toen over eenigen afstand over den grond en kwam ten slotte op den neus te staan. Toestel zwaar beschadigd. Bestuurder ongedeerd.
14 id.	De Havilland.	Tegen de omheining van een put gevlogen. Toestel stuk.
16 id.	id.	Op \pm 40 meter hoogte stopte de motor. Bestuurder maakte ten Westen van het landingsterrein een noodlanding. Toestel werd beschadigd. Bestuurder en passagier bekwamen enkele schrammen.
11 Juni	id.	Bij het starten toestel op \pm 5 meter hoogte doorgezakt, waarbij landingsgestel gebroken. Toestel licht beschadigd. Bestuurder ongedeerd.
14 id.	id.	Na landing in een kuil geloopt, toestel met den neus in den grond geraakt, landingsgestel met fitting beschadigd.
17 id.	id.	Met vleugel in prikkeldraad terecht gekomen. Na eigen herstel weder opgestegen naar Andir.
23 id.	Avro.	Bij het maken op 2000 voet hoogte, van een vrille te laag bij den grond gekomen, landingsgestel raakte den grond en brak af, toestel sloeg om en kwam op rechtervleugel neer. Toestel totaal vernield. Bestuurder nagenoeg ongedeerd.
24 id.	De Havilland.	Bij het starten toestel terecht gekomen op den neus. Landingsgestel gebroken. Propeller zwaar beschadigd.
8 Juli	Fokker.	Propeller gestopt. Landing in droge sawah, toestel over den kop. Propeller, landingsgestel en vleugels beschadigd.
14 id.	Avro.	Bij opstijgen motor gestopt. In de bocht uitgegleden. Toestel nagenoeg vernield. Motor na gedeeltelijke vervanging van eenige onderdeelen weder bruikbaar.
29 id.	De Havilland.	Bij het landen toestel op den neus terecht gekomen. Schroef en vleugel gebroken; radiator beschadigd.
24 id.	id.	Noodlanding bij Sela Gedang; toestel beschadigd aan landingsgestel, radiator en schroef.
19 Augustus	id.	Bij landing Tjilegon tegen een boom gereden en zwaar beschadigd.
26 id.	id.	Het landingsgestel vernield.
27 id.	Viking	Bij landing linkerband lek, waardoor wiel gebroken en rechterpoot ontzet.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a document.

Bottom section of faint, illegible text, possibly a conclusion or a separate paragraph.

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 916 (— f 58 190).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 950 van hoofdstuk II.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 905. Uitgaven ten behoeve van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst (— f 70 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 811 der uitgaven (dept. van Gouvernementsbedrijven).

Onderafdeeling 906. Kosten van werkzaamheden, verrichte diensten en leverantiën door het reproductiebedrijf van den topografischen dienst ten behoeve van het leger, niet vallende onder andere begrotingsposten (— f 70 000).

Onderafdeeling 930. Bezoldigingen, enz.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 976C.

Onderafdeeling 932, b. Geniewerken. Nieuwe werken met uitzondering van woningbouw (+ f 136 000).

Door tegenslag bij den materialenaanvoer kan het gedeelte van den bouw van het militair kampement te Makassar, dat in 1924 moest worden afgewerkt, niet worden voltooid, waardoor een bedrag van f 136 000, dat niet in het jaar 1924 kan worden verwerkt, naar het jaar 1925 moet worden verschoven.

Deze som zal in het jaar 1924 restant blijven.

Onderafdeeling 949, f. Diverse uitgaven voor de verpleging niet vallende onder andere posten van deze onderafdeeling en daarmede verband houdend (— f 4 000).

Zie de toelichting bij afdeling VI, onderafdeeling 645, a, der uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 950 (+ f 58 190 en — f 2 000).

Nader is gebleken, dat hydrophiele watter wederom bij de Indische industrie verkrijgbaar zijn, zoodat het aanbeveling verdient de aankoop daarvan in Indië te doen plaats hebben.

Waar bij het samenstellen van het ontwerp der hoofdbegrooting op uitzending uit Nederland was gerekend, is overbrenging van eene som van f 58 190 van het Ie naar het IIe hoofdstuk der uitgaven noodig.

Zie voorts de toelichting bij onderafdeeling 976C.

Onderafdeeling 952. Vervoer, enz.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 976C.

Onderafdeeling 960. Verrekening van door de landsdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten (+ f 100 000).

Zie de toelichting bij middel 806, a (departement van Gouvernementsbedrijven).

Onderafdeeling 976B. Verhooging der uitgaven van den topografischen dienst in verband met opmetingen van bouwvelden in de gewesten Sumatra's Westkust en Tapiannoeli (+ f 41 000).

Onderafdeeling 976C. Uitgaven ten behoeve van de Algemeene pakhuizen.

Zie de toelichting bij afdeeling III, onderafdeeling 310 der uitgaven in Indië.

Het beheer van 's Lands algemeene pakhuizen vereischt dringend verbetering. De thans bestaande toestand, waar bij dat beheer ten deele wordt gevoerd door het Departement van Oorlog en ten deele door het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, kan niet bestendig worden. Waar thans het Departement van Oorlog zorgt voor de vervulling van de leidende functies en voor de verstrekking van een voornaam deel van het technisch personeel, terwijl ook overigens dit Departement beter dan dat der Burgerlijke Openbare Werken uitgerust is voor de geheele beheersvoering, wordt het, mede in het belang van een betere contrôle, wenschelijk geoordeeld dat beheer ten volle bij het Departement van Oorlog onder te brengen en het Departement der Burgerlijke Openbare Werken verdel van alle bemoeienis daarmede te ontlasten.

De voor dat beheer in de hoofdbegrooting bij de VIIde begrotingsafdeeling uitgetrokken kredieten zullen dus geheel naar de IXde begrotingsafdeeling moeten worden overgebracht.

Het is de bedoeling, dat alle Departementen hun aandeel in de kosten zullen dragen en met het Departement van Oorlog verrekenen. Van deze kosten, die tot nu toe gedeeltelijk ten laste der VIIde en gedeeltelijk ten laste van de IXde begrotingsafdeeling kwamen, is door gemis aan gegevens geen splitsing over de verschillende Departementen mogelijk, zoodat de verrekenposten alle als memoriepost zijn opgenomen.

Voorts zal nog het Departement der Burgerlijke Openbare Werken moeten worden ontlast van de betaling van vervoerkosten in Indië voor goederen van andere Departementen, welke bedragen voortaan rechtstreeks ten laste van de betrokken begrotingsafdeeling zullen komen.

Voor deze bedragen is het wel mogelijk gebleken bepaalde bedragen op de verschillende begrotingsafdeelingen uit te trekken.

In verband met het vorenstaande ondergaat de begrooting voor 1925 de volgende wijzigingen.

Onder de IXde afdeeling (Departement van Oorlog) wordt eene onderafdeeling 976C ingelascht ten bedrage van f 459 108, waartegenover een middelenpost staat (No 914 met gewijzigde omschrijving), die voor Memorie uitgetrokken is.

Tegenover die middelenpost staan voor Memorie uitgetrokken restitutieposten, onderafdeelingen 240A, 334A, 461A, 583A, 605A, 730, 819B, 1046A.

Voor het vervoer der goederen in Indië van de algemeene pakhuizen naar de onder de verschillende departementen ressorteerende instellingen zijn credieten uitgetrokken t. w.:

onder onderafd. 240B	f	10 000
334B		2 000
459A		20 000
583B		5 000
605B		5 000
819C		Memorie
1030		3 500
1046		1 500

f 47 000

Tegenover de verhoogingen van de begrooting met f 459 108 en f 47 000, te zamen f 506 108, staan echter verminderingen tot hetzelfde totaal, t. w.

B. O. W., onderafd. 706, a	f	13 774
k		6 000
715		40 000
724, b		78 466
728		75 468
729, a		6 940
b		3 350
c		180 000
d		1 000
730		Memorie
Oorlog, onderafd. 930		77 110
950, g		2 000
952, a		22 000

f 506 108

De voorgestelde maatregel zal dus geen verzwaring van lasten tot gevolg hebben.

Onderafdeeling 976D. Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng (f 57 000).

Door te late aflevering van de voor het vliegekamp te Andir benoodigde ijzerconstructies kan een deel van het voor 1924 toegestaan crediet niet in dat jaar verwerkt worden. In verband daarmee wordt dat deel bij de begrooting voor 1925 uitgetrokken.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

905. Baten van den topografischen dienst (+ f 41 000). Zie de toelichting bij afdeeling III, onderafdeeling 310, der uitgaven in Indië.

906. Ontvangsten en verrekeningen ten bate van het reproductiebedrijf van den topografischen dienst (departement van Gouvernementsbedrijven, — f 70 000). Zie de toelichting bij onderafdeeling 811 der uitgaven

914. Bijdragen van andere departementen in de beheerskosten van de door het departement van Oorlog beheerde algemeene pakhuizen (Memorie). Zie de toelichting bij onderafdeeling 976C der uitgaven in Indië.

10000	10000
20000	20000
30000	30000
40000	40000
50000	50000
60000	60000
70000	70000
80000	80000
90000	90000
100000	100000

De heer J. W. van der ...
 is geboren op ...
 te ...
 op ...

De heer J. W. van der ...
 is geboren op ...
 te ...
 op ...

De heer J. W. van der ...
 is geboren op ...
 te ...
 op ...

WEDSTEN IN 1812

De heer J. W. van der ...
 is geboren op ...
 te ...
 op ...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD (nota van wijzigingen)
(ontvangen 9 December 1924).

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafd. 905. Reproductiebedrijf topografische dienst. In de toelichting bij onderaf. 811 staat vermeld, dat het drukwerk buiten de gewone diensturen werd verricht, waaruit zou blijken, dat — waar de Landsdrukkerij stilstanduren had — hier een toestand heeft bestaan, die financieel zeer in het nadeel van den Lande was. Gevraagd werd of uit die zinsnede moet worden opgemaakt, dat het personeel van het reproductiebedrijf niet kan worden verminderd, hetgeen ten eerste werd betwijfeld.

Men zou in dit verband gaarne eene specificatie ontvangen van de vermindering der uitgaven ad f 70 000.

Onderafdeeling 976 C. Uitgaven algemeene pakhuizen. De onderbrenging van het beheer der pakhuizen bij het D. v. O. achtten verschillende leden een gelukkige, want praktische en goedkoope oplossing.

Eenigen hunner betreurden het echter, dat niet tegelijkertijd ook de kantoren van inkling bij het D. v. O. waren ondergebracht. Aangezien de genie overal over geschikt personeel voor toezicht beschikt, gaven deze leden in overweging, alsnog tot dezen maatregel over te gaan.

Gevraagd werd wat met het personeel der burgerlijke pakhuizen zal geschieden. Men zou gaarne vernemen of dit geheel of ten deele zal overgaan naar het departement van Oorlog.

Eenige leden zouden gaarne de verzekering ontvangen, dat de overbrenging geen uitbreiding der formatie van de militaire magazijnmeesters ten gevolge zal hebben. De hier aan het woord zijnde leden vreesden n.l., dat de voorgenomen maatregel zal worden aangegrepen om een bijzondere promotieregeling tot in de hoogste rangen voor de magazijnmeesters in het leven te roepen.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 905. Baten topografischen dienst. Men zou gaarne vernemen, of formatie-uitbreiding van den dienst

het gevolg zal zijn van het belast worden met de opmetingen in Sumatra's Westkust en Tapanoeli.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 905. De vervaardiging van drukwerk voor het Departement van Oorlog bij den Topografischen dienst geschiedde zoowel in de gewone diensturen, als in overwerk daarbuiten. Bij de thans getroffen regeling blijft de Top. dienst drukwerk voor het Dept. van Oorlog vervaardigen, v.z.v. zulks in de gewone diensturen kan geschieden. Al het drukwerk, dat vroeger in overwerk geschiedde zal worden overgedragen aan de Landsdrukkerij.

Het bij het reproductiebedrijf ingedeelde personeel bestaat uit een vaste kern, welke sedert 1918—1919 geen wijziging onderging en uit losse werkkrachten. Een personeelsinkrimping van deze kern is niet te verwachten. Het bedrag van f 70 000 kan na globale raming als volgt worden gespecificeerd:

papier	± f 36 000
diverse uitgaven	± „ 2 000
stroom (licht en kracht)	± „ 2 000
los werkvolk	± „ 30 000

Totaal f 70 000

Onderafdeeling 976c. Over de overbrenging naar het Dep. van Oorlog van de kantoren voor inkling is het overleg tussehen de verschillende Departementen nog gaande; een beslissing zal eerst na nadere overweging kunnen worden genomen.

De vraag in hoeverre het personeel der burg. pakhuizen geheel of ten deele naar het Dep. van Oorlog zal dienen over te gaan, kan thans nog niet worden beantwoord, omdat een

en ander zal afhangen van de verdere uitwerking der onderhanden reorganisatieplannen. In ieder geval zal met de belangen van dat personeel rekening worden gehouden. De overbrenging zal geen uitbreiding der formatie van de militaire magazijnmeesters ten gevolge hebben, terwijl, waar de geheele maatregel bezuiniging en vereenvoudiging beoogt, er geen enkele aanleiding is tot de vrees, dat de voorgenomen maatregel zal worden aangegrepen om een bijzondere promotieregeling tot in de hoogste rangen voor de magazijnmeesters in het leven te roepen.

Onderafdeeling 240B. Ten aanzien van de onder „Departement van Justitie” gestelde vraag of het, bij overbrenging van het pakhuisbeheer naar het Departement van Oorlog, administratief niet practischer zou zijn geweest om alle vervoerkosten te brengen ten laste van het departement waaronder de pakhuizen ressorteeren, zij opgemerkt dat het principe om elk departement zijn eigen kosten te doen dragen dient te worden gehandhaafd, zoo-

dat inlassching van onderafdeeling 240B en van overeenkomstige onderafdeelingen bij de andere departementen noodig wordt geacht. Administratieve omslag is hieraan niet verbonden, daar de overvoerder zijn vorderingen rechtstreeks met het betrokken departement zal verrekenen.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 905. Voor elk der gewesten Sumatra's Westkust en Tapiannaoli zal een personeelsuitbreiding noodig zijn van 1 Europeesch opnemer, 6 topografen en 5 teekenaars. Voor 1925 kan met de leiding in de beide residenties een officier van de overige brigades worden belast, teneinde het bedrag van f 41 000 (aan totale uitgaven) niet te overschrijden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 1.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

B. Niet-militaire uitgaven.

Onderafdeeling 1027. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (+ f 6 660).

Onderafdeeling 1028. Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel a. Voeding voor de manschappen (+ f 1 125).

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (+ f 15 000).

Onderdeel c. Kosten van aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot, zoomede voor inventaris, herstellingen, dokken enz. (+ f 15 000).

Onderafdeeling 1030. Verdere kosten van de Bebakening en Kustverlichting enz.

Onderdeel f. Werving en voeding, alsmede geneeskundige behandeling buiten 's Lands ziekeninrichtingen der bemanning van de vaartuigen (— f 4 900).

Onderafdeeling 1044. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuisen met uitzondering van de Marinemagazijnen te Soerabaja (— f 480).

De ramingen zijn verhoogd in verband met de indienststelling van motorbooten (gewestelijke vaartuigen) ten behoeve van het Boschwezen in de residentie Riau en Onderhoorigheden, en ten behoeve van het mijnbouwkundig geologisch onderzoek der Tanahboemboestrecken (afdeeling Zuid-Oostkust van Bornéo), tot welke indienststellingen bereids bij wijze van tijdelijken maatregel werd overgegaan.

De raming is verlaagd met f 4 900 wegens de vermindering van het voedinggeld van de mindere schepelingen der vaartuigen van de Bebakening en Kustverlichting, in verband met het weder eenigszins dalen der prijzen van vele levensmiddelen.

De raming is verminderd met f 480 in verband met de opheffing van het Marinesteenkolendepôt te Bandjermasin, waardoor de bezoldiging van één kolenmandoer wordt uitgespaard.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

B. Niet-militaire ontvangsten.

1016. Door andere Departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die Departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten (+ f 9 600).

Gerekend wordt op een door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel terug te betalen bedrag, groot f 9 600 's jaars, zijnde de bedrijfskosten van de reeds op tijdelijken voet ten behoeve van het Boschwezen in de residentie Riau en Onderhoorigheden in dienst gestelde motorboot (gewestelijk vaartuig).

10x was used to
afgama M. Tm

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 2.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

Verzocht werd om een specificatie van de in de jongste voorjaarszitting als bezuiniging op de exploitatie-uitgaven voor 1925 genoemde bedragen van 6 en 5 ton resp. in Nederland en in Indië (1ste gew. zitting 1924, H 989—990), terwijl gaarne zou worden vernomen of alsnog maatregelen van ingrijpenden aard ter besparing op die uitgaven tegemoet gezien mogen worden (a. v. H 982).

Men zou het op prijs stellen te worden ingelicht omtrent de juistheid van de in de dagbladen verschenen berichten over het tot tweemaal toe onbruikbaar maken van kanonnen aan boord van oorlogsschepen. Eventueel zou gaarne worden vernomen wat het terzake ingesteld onderzoek heeft uitgewezen.

Er werd door verschillende leden op aangedrongen het ontwerp-schepenordonnantie nog in deze zitting aan den Volksraad ter behandeling aan te bieden. De mededeeling terzake door den Regeeringsgemachtigde in de voorjaarszitting gedaan (1ste gew. zitting 1924, H 983) toch doet vermoeden, dat het ontwerp ter behandeling gereed ligt. Een ramp als onlangs met de „Sarie Borneo” heeft plaats gegrepen, moest h.i. de Regeering terzake tot groote voortvarendheid dringen.

Gevraagd werd of binnenkort het antwoord der Regeering tegemoet gezien mag worden op de schriftelijke vraag, ingezonden 3 September 1924, van den heer Van Lonkhuyzen, inzake het vergaan der „Sarie Borneo”.

Het in de voorjaarszitting op de gemaakte opmerkingen betreffende het S.S. „Toh Lam” gegeven antwoord der Regeering (H 983) gaf een der leden aanleiding er op te wijzen, dat, blijkens nader door hem ontvangen inlichtingen, dit schip bij vertrek naar zee 31 c.M. vrijboord had — wat in het onderhavige geval nauwelijks voldoende genoemd mag worden —, dat er toen ongeveer 15 passagiers aan boord waren en dat de takels aan de sloepen ontbraken, zoodat deze niet voor onmiddellijk gebruik gereed waren.

Gevraagd werd of in verband met de voorgestelde uitbreiding der vloot oprichting van een kweekschool voor Inlandsche schepelingen op Java dan wel vergrooting der bestaande school overwogen wordt (1ste gew. zitt. 1921, Ond. I — Afd. X: st. 8, blz. 6). Gaarne zou worden vernomen of het juist is, dat een groot deel der leerlingen

van genoemde inrichting te Makassar uit Javaansche jongelieden bestaat.

Betreurd werd, dat geen schip beschikbaar was om naar Shanghai of Mekka gezonden te worden, ter behartiging van de belangen der Nederlandsche onderdanen aldaar.

Gaarne zou door enkele leden worden vernomen op grond van welke overwegingen bij het tijdelijk marinevliegkamp te Tandjoeng Priok een officier van gezondheid is geplaatst. Het wilde dezen leden voorkomen, dat op goedkoopere wijze in den geneeskundigen dienst aldaar kan worden voorzien.

Andere leden drongen er op aan, op schepen der Gouvernements-Marine, welke een reis van langeren duur gaan ondernemen, tijdelijk een officier van gezondheid te plaatsen. Deze maatregel zou h.i. ook aan de bevolking van mogelijk te bezoeken afgelegen plaatsen ten goede kunnen komen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1027 en 1028. Gewestelijke vaartuigen. Gaarne zou worden vernomen hoeveel motorbooten voor elk der aangegeven doeleinden werden aangeschaft en in dienst gesteld. In overweging werd gegeven in het overzicht der gewestelijke vaartuigen (Ond. I — st. O, Afd. X, 3) duidelijk aan te geven ter beschikking van welken dienst de verschillende vaartuigen gesteld zijn.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 1016. Restitutie van kosten. Gevraagd werd, waarom niet op terugbetaling gerekend wordt van de bedrijfskosten van de reeds op tijdelijken voet ten behoeve van het mijnbouwkundig geologisch onderzoek der Tanahboemboestrecken in dienst gestelde motorboot (gewestelijk vaartuig).

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 24sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

THE ...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 3.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 5 November 1924).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

De in de jongste voorjaarszitting (1ste gewone zitting 1924, H 989—990) als bezuiniging op de (militaire) exploitatieuitgaven voor 1925 genoemde bedragen van 6 en 5 ton respectievelijk in Nederland en Indië, welke werden verkregen door van het totaal der militaire uitgaven af te trekken de uitgaven voor den dienst der vlootuitbreiding en die welke onafwendbaar moesten worden opgebracht, hebben in hoofdzaak betrekking op het beperkt in dienst houden van Hms. de Zeven Provinciën, terwijl zij overigens verband houden met de beperking der vaardiensten van de andere vaartuigen. Voor eene gedetailleerde specificatie van hetgeen voor 1925 minder is aangevraagd dan voor 1924, moge worden verwezen naar den toelichtenden staat behoorende bij de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1925, waarin de verschillen tusschen de ramingen voor 1925 en 1924 per onderdeel zijn aangegeven.

Maatregelen van ingrijpenden aard ter besparing op de exploitatie-uitgaven zijn, in verband met de reeds streng doorgevoerde bezuinigingen, op het oogenblik niet meer aan te geven, maar er zal blijvend naar worden gestreefd die uitgaven te beperken en zoo mogelijk nog meer bezuinigingen aan te brengen. Overigens wordt verwezen naar de Memorie van Antwoord op het Afdeeliningsverslag betreffende de begrooting voor 1925 (Ond. I — Afd. X: stuk 8, pag. 1) waar reeds werd medegedeeld, dat er naar gestreefd wordt om door streng toezicht te waken tegen niet strikt noodzakelijke uitgaven, waardoor de exploitatiekosten zoo laag mogelijk worden gehouden.

De in de dagbladen verschenen berichten over het onbruikbaar maken van kanonnen aan boord van Hms. oorlogsschepen zijn onjuist of althans schromelijk overdreven. Slechts heeft zich het geval voorgedaan, dat op een gegeven oogenblik bleek, dat eenige onderdeelen van het sluitstuk van een kanon zoek waren, waardoor dit tijdelijk voor dadelijk gebruik niet beschikbaar was. Het bedoelde geval had plaats aan boord van Hms. de Zeven Provinciën, alwaar in den nacht van 31 Augustus op 1 September jl. een viertal onderdeelen van het sluitstuk van een der op het tentdek geplaatste kanonnen van 7.5 cM. verdwenen. Een aan boord van dien bodem dienend schepeling, tegen wien bij het ter zake gehouden onder-

zoek zwarevermoedens rezen dat hij schuldig zou zijn aan het opzetteijk wegmaken der verdwenen artikelen, werd deswege naar den zee-krijgsraad te Soerabaja verwezen, bij welkenraad de zaak nog in behandeling is. Dat hier inderdaad van sabotage sprake is geweest, is dus nog niet komen vast te staan.

Het ontwerp-Schepenordonnantie wordt binnenkort bij de Regeering ingediend en zal door Haar zoo spoedig mogelijk in behandeling worden genomen. Het ligt niet in het voor-nemen dit ontwerp aan den Volksraad ter behandeling aan te bieden; en en ander werd reeds medegedeeld in de Memorie van Antwoord Begrooting 1921 — Ond. I — Afd. X stuk 8 onderafdeeling 1013, zulks ter inlichting van den toenmaligen Volksraad.

De op 3 September 1924 ingezonden schriftelijke vraag van den heer van Lonkhuyzen inzake het vergaan van de „Sarie Borne” wordt een dezer dagen beantwoord.

De „Toh Lam” had bij vertrek inderdaad een uitwatering van 31 cM. Aangezien hier te lande wettelijke bepalingen betreffende de uitwatering nog niet zijn ingevoerd en de havenmeester te Palembang van meening was, dat voor het schip geen gevaar aanwezig was op het kleine traject Palembang — Djambi, was er voor hem geen reden in te grijpen.

Het aantal passagiers aan boord bij vertrek van het schip legt in deze geen gewicht in de schaal; volgens het Passagiers-certificaat was het schip gerechtigd voor het vervoer van 8 hutpassagiers 1ste klasse en 100 dekpassagiers.

Bij de keuring van het schip werden de sloepen te water gelaten en waren de sloepstakels in orde. Mocht men later de takels hebben uitgepikt, dan draagt de gezagvoerder hiervoor de volle verantwoordelijkheid.

In verband met de voor de thans aanwezige scheepsmacht benoodigde sterkte van Inlandsch personeel is de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar feitelijk te klein. Gedurende den laatsten tijd wordt echter getracht den opleidingstijd op de K. I. S. te verkorten door zooveel mogelijk Hollandsch sprekende jongelieden aan te nemen. Die pogingen hebben voorloopig succes, zoodat voor een aanzienlijk percentage de opleidingstijd kan worden verkort en met de bestaande inrichting voorloopig kan worden volstaan. Zoodra tot uitbreiding van de vloot wordt besloten, zal worden overwogen of voor vergrooting van de kweekschool aanleiding bestaat; mocht dit noodig blijken, dan zal in ieder geval, in verband met het beschikbare ter-

rein, met uitbreiding der school kunnen wordenvolstaan. Of dan in verband met een grootere behoefte aan Inlandsche schepelingen (ambachtslieden), zal moete worden overgegaan tot het stichten van een ambachtsschool, zal ter zijner tijd nader onder de oogen worden gezien. De plannen daaromtrent hebben nog niet zoodanigen vorm aangenomen, dat nu reeds definitieve mededeelingen daaromtrent kunnen worden gedaan. Het is inderdaad juist, dat momenteel een groot deel van de leerlingen der kweekschool voor Inlandsche schepelingen uit Javaansche jonelieden bestaat.

De meening, dat geen schip beschikbaar was om naar Shanghai of Mekka gezonden te worden, is niet juist. Indien het Opperbestuur — hetwelk dergelijke internationale aangelegenheden regelt — het zenden van een schip naar genoemde plaatsen noodig had geoordeeld, ware Hms. Zeven Provinciën daarvoor beschikbaar geweest.

De opmerking van enkele leden omtrent de plaatsing van den officier van gezondheid bij het MarineVliegkamp, zou zeer zeker juist zijn, als diens taak alleen bestond in het behandelen der dagelijksche zieken. Het is echter zeer wenschelijk, dat tijdens de vlieg oefeningen een geneesheer aanwezig is, om, zoo noodig, bij ongelukken hulp te verleen. De wetenschap, dat er een geneesheer in de nabijheid is, verhoogt bovendien het gevoel van zekerheid en gerustheid bij den vlieger. Zeer noodig is het inderdaad, dat een officier van gezondheid, die zich op het speciale gebied van den medischen vliegdienst eenigzins bekwaamd heeft, in voortdurend contact staat met de vliegers. Hij houdt zich op de hoogte van hunne stemmingen, gemoedsgesteldheid, meerdere of mindere dispositie voor het vliegen, alsook van hunne particuliere aangelegenheden. Aan den eenen kant moet hij de man zijn, die door zijn overwicht den vlieger over eene tijdelijke lepressie snel weet heen te helpen, terwijl hij aan den anderen kant, op grond zijner voortdurende observaties remmend moet optreden tegen slecht in evenwicht verkeerende vliegers. Slechts een geneesheer, die zooveel mogelijk met de vliegers meeleeft, belang stelt in hun werk en hun vertrouwen

weet te winnen, kan deze taak goed vervullen en daardoor bijdragen tot de vermindering van ongelukken.

Waar het herhaaldelijk voorkomt, dat schepen der K.M., door gebrek aan officieren van gezondheid, zonder geneesheer moeten varen, is het niet mogelijk officieren van gezondheid af te staan voor schepen der G.M.; ten deze zij nog opgemerkt dat op deze schepen de kans op ongelukken in het algemeen veel geringer is, dan aan boord van oorlogsschepen. De officieren van gezondheid der K.M. verleenen overal waar zij komen, als het noodig is, hulp aan de bevolking.

Hoofdstuk II.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeelingen 1027 en 1028. Gewestelijke vaartuigen. Voor elk der aangegeven doeleinden werd 1 motorboot beschikbaar gesteld, terwijl abusievelijk werd verzuimd in de toelichting een motorboot voor de havenpolitie te Tandjoengpriok op te nemen.

Het motorvaartuig voor het Boschwezen werd aangekocht, de booten voor het Mijnbouwkundig onderzoek en voor de havenpolitie uit voorraad verstrekt.

Met de opmerking betreffende de vermelding van den dienst, ter beschikking waarvan de verschillende gewestelijke vaartuigen zijn gesteld, zal voor den vervolge rekening worden gehouden.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 1016. Restitutie van Kosten. Als regel is aangenomen de kosten van gewestelijke vaartuigen, werkzaam in het algemeen belang, tegenover welke kosten geen bepaalde inkomsten staan (Bestuurszorg — Politie — Mijnbouwkundig Onderzoek) niet te doen restitueeren.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 4.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Nota van Wijzigingen.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Hoofdstuk II der uitgaven.

B. Niet-militaire uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1027. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (+ f 1 320).

Onderafdeeling 1028. Verdere kosten van de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel a. Vergoeding voor de manschappen (+ f 432).

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (+ f 1 500.).

Onderdeel c. Kosten van aanschaffing van vaartuigen tot instandhouding van de vloot, zoomede voor inventaris, herstelling, dokken enz. (+ f 2 400).

De verhoogingen betreffen de exploitatie-kosten van de motorboot (gewestelijk vaartuig) ten behoeve van den gezaghebber van Boven Matan (residentie Westerafdeeling van Bornéo), tot de indienststelling waarvan in 1920 machtiging werd verleend en op welke exploitatie-kosten bij de begrotingen van 1921 en volgende jaren was gerekend.

In verband met de minder gunstige tijdsomstandigheden werd tot deze indienststelling echter niet overgegaan, doch werd in 1922 een vaartuig, aanvankelijk in bruikleen en later tegen betaling, aan het zelfbesturend landschap Boven Matan afgestaan, onder voorwaarde, dat de volle bedrijfskosten daarvan rechtstreeks door dat landschap zouden worden betaald.

In verband hiermede werden de hooger bedoelde exploitatiekosten van het ontwerp der begrooting voor 1925 afgevoerd.

Thans wordt het echter, in navolging van de elders ten deze geldende praktijk verkieslijker geoordeeld deze kosten weder voor Landsrekening te nemen en de vergoeding daarvan, verhoogd met rente en afschrijving van het vaartuig, met dat zelfbestuur te verrekenen over den z.g.n. Restitutiepost (No. 402 van de raming der middelen). Bij de begrooting voor 1926 zal daarmede rekening worden gehouden.

De door het Zelfbestuur betaalde waarde van het vaartuig zal aan hetzelfde worden teruggegeven.

Onderafdeeling 1030. Verdere kosten van de Bebakening en Kustverlichting alsmede van de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen.

Onderdeel c. Kosten van onderhoud, herstelling en vernieuwing van de kustlichtetablissemmenten, huur van vaartuigen voor de gemeenschap met die etablissementen, uitgaven voor de werkplaatsen der Kustverlichting zoomede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen en andere daarmede in verband staande uitgaven (+ f 3 500).

Onderafdeeling 1046. Verdere kosten van de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de Marinemagazijnen te Soerabaja.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 976C der uitgaven in Indië (Departement van Oorlog).

Onderdeel c. Aanmaak of aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen en andere goederen, bestemd ter aanvulling van den voorraad van den algemeenen dienst in de pakhuizen, alsmede onderhoud en herstelling van die goederen (+ f 1500).

Onderafdeeling 1046A. Verrekening met het Departement van Oorlog van de uitgaven ten behoeve van de algemeene pakhuizen (Memorie).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

AFDEELINGSVERSLAG (nota van wijzigingen).
MEMORIE VAN ANTWOORD (nota van wijzigingen)
(ontvangen 9 December 1924).

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 1027 en 1028. Gewestelijke vaartuigen. Door een der leden werd het niet juist geacht, dat, terwijl deze uitgaven ten laste van de Xde afdeeling zijn gebracht, de baten niet ten voordeele van dezelfde afdeeling, maar van Afd. IV zullen komen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 2den December 1924.

ROEP.
SOEJADI.
TJOKORDE SOEKAWATI.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk II der uitgaven.

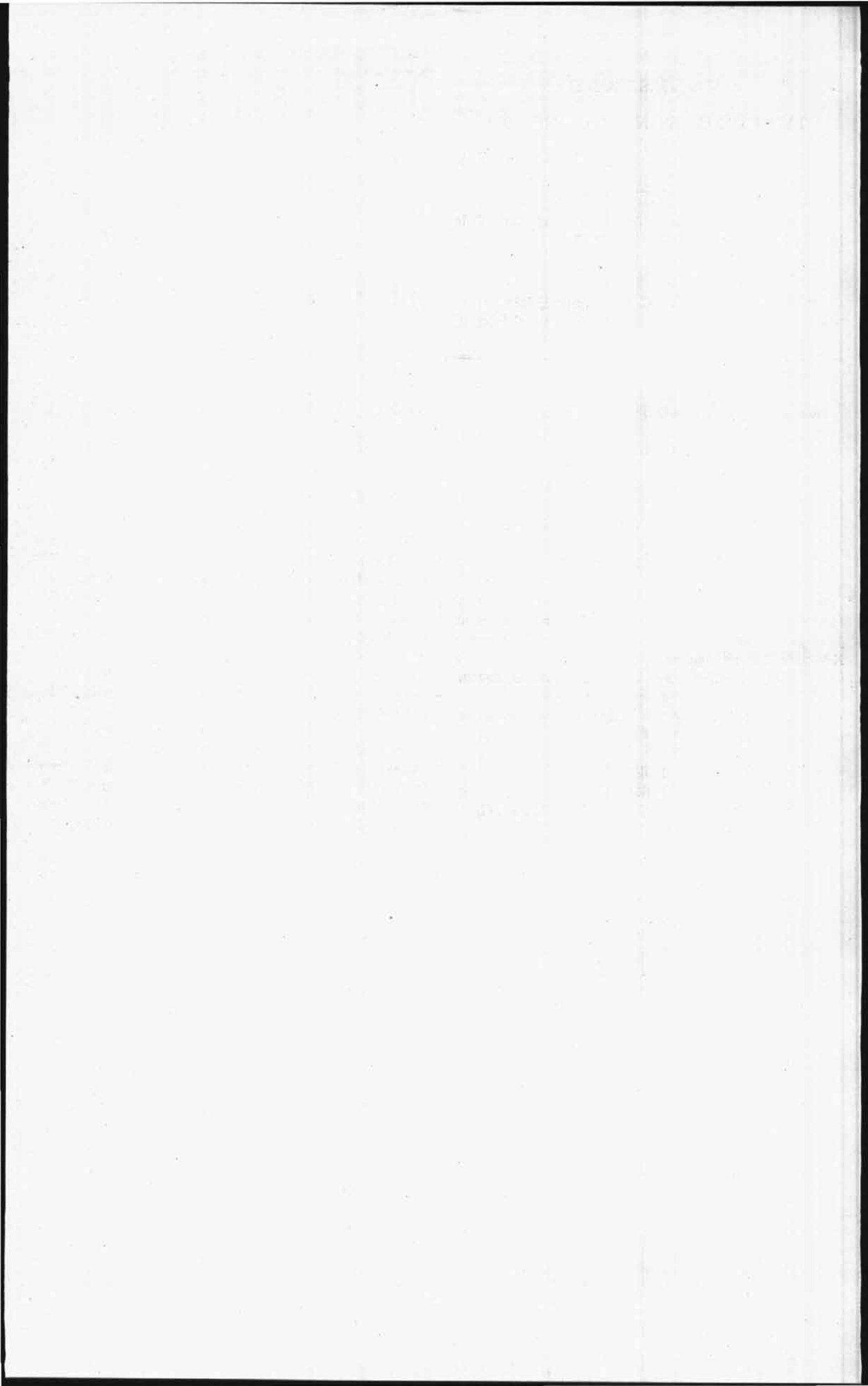
Uitgaven in Indië.

Onderafdeelingen 1027 en 1028. Gewestelijke vaartuigen. De Zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten vergoeden, voor zoover dit mogelijk is, alle bestuursuitgaven te hunnen behoefte gedaan.

Indien de geldmiddelen van een landschap eene volledige restitutie van die uitgaven niet toelaten, krijgt het voor het ontbrekende bedrag een subsidie van het Gouvernement, welke wordt gebracht ten laste van de IVe Begrootingsafdeeling (Departement van Binnenlandsch Bestuur).

Het zou te omslachtig zijn en wellicht tot moeilijkheden aanleiding geven, die subsidie te verdeelen over de verschillende departementen, welke de uitgaven ten behoeve van het landschap hebben gedaan.

Daarom ook wordt het 't eenvoudigst geacht, de terugbetaling door de Zelfbesturen van de door de verschillende departementen te hunnen behoefte gedane uitgaven te brengen ten bate van bedoelde IVe Begrootingsafdeeling.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 7.

—
Wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

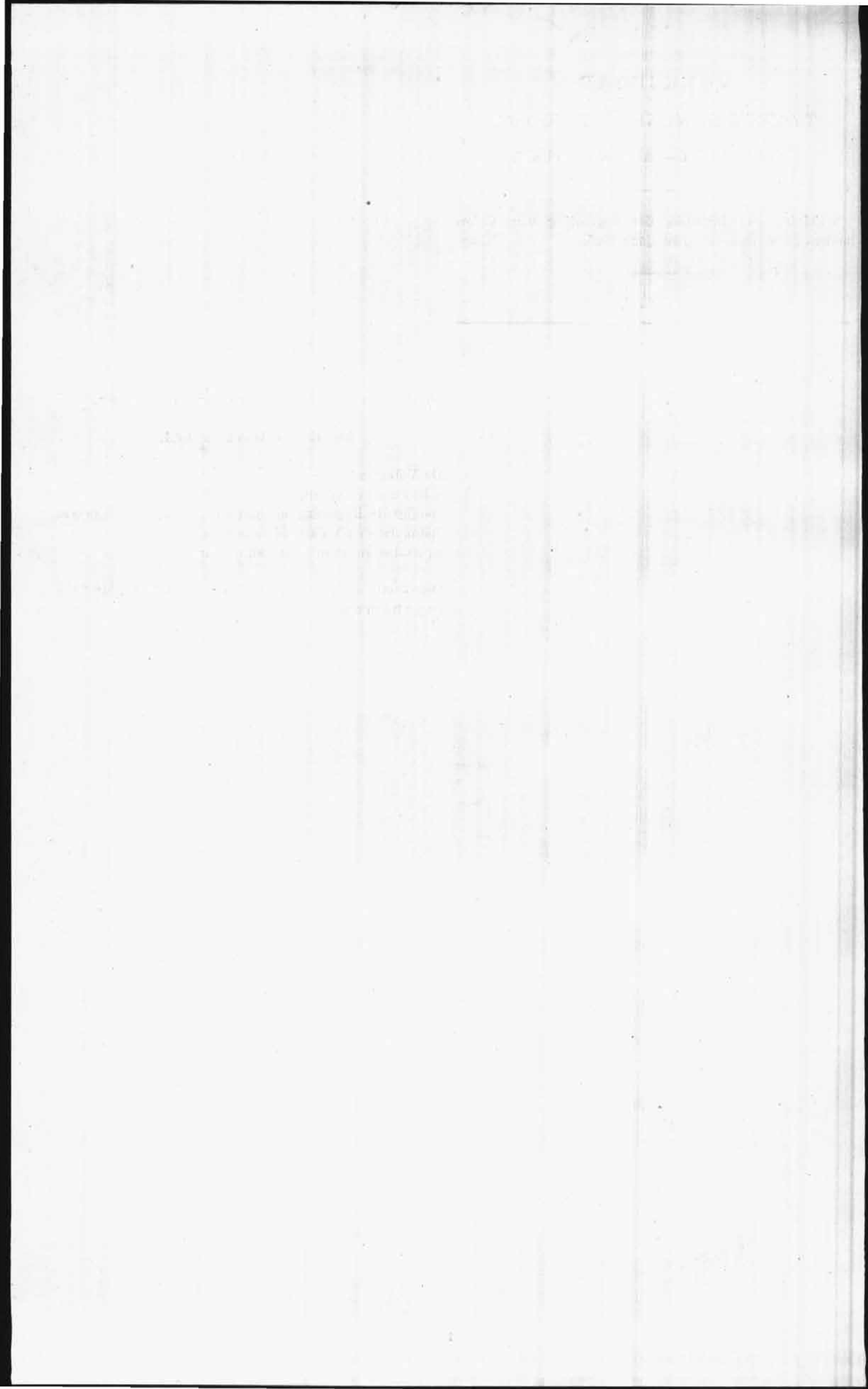
—
MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Van Lonkhuyzen.

Ingediend 6 December 1924.

De Volksraad,
gehoord de debatten,
noodigt de Regeering uit omtrent het ontwerp-Schepen-
ordonnantie den Volksraad te hooren,
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie werd in de vergadering van 6 December 1924
a a n g e n o m e n.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 1.

—
Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

—
GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden drie ontwerpen van besluit tot voorloopige nadere wijziging en/of aanvulling achtereenvolgens van de hoofdstukken I en II der uitgaven en hoofdstuk II der middelen van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

De toelichtende memorie, die de ontwerpen vergezelt, bevat de gronden, waarop zij rusten.

Batavia, den 31 October 1924.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

ANNALS OF THE
ROYAL SOCIETY OF LONDON

PUBLISHED BY
HONGKONG & SHANGHAI
KNOWLEDGE PRESS

VOLUME 1
PART 1

1967

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 2 A.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

ONTWERP VAN BESLUIT (Uitgaven in Nederland).

Overwegende, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot voorloopige nadere wijziging van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, voor zoover de uitgaven in Nederland betreft;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Uitgaven in Nederland. Het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, definitief vastgesteld bij de wet van 17 Maart 1923 (Nederlandsch Staatsblad No. 79, Indisch Staatsblad No. 138) en gewijzigd bij de wetten van 2 Juli 1923 (Nederlandsch Staatsblad Nos. 319 en 315, Indisch Staatsblad Nos. 399 en 401), 22 Februari 1924 (Nederlandsch Staatsblad No. 81, Indisch Staatsblad No. 146), 22 Maart 1924 (Nederlandsch Staatsblad No. 150, Indisch Staatsblad No. 185) alsmede bij het Koninklijk besluit van 11 Augustus 1923 No. 67 (Nederlandsch Staatsblad No. 400, Indisch Staatsblad No. 530), wordt voorloopig nader gewijzigd als volgt:

Artikel 1.

Het bedrag van de volgende onderafdeelingen wordt gewijzigd en vastgesteld als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
II	203	—	25 000	84 000
III	302	12 791 000	—	13 521 000
	308	643 000	—	4 823 000
	309	—	89 000	11 000
	314	—	32 000	39 050
	317	—	331 000	419 000
	321	—	121 000	648 090
	326	421 000	—	1 921 000
		13 855 000	573 000	
IIIA	351	291 000	—	291 000
	353	63 000	—	63 000
	354	1 139 000	—	10 639 000
	356	97 000	—	97 000
	357	400 000	—	425 000
		1 990 000		
IV	407	—	9 000	9 000
	408	—	51 000	449 000
			60 000	
V	501	—	277 000	418 700
	509	—	796 000	147 500
			1 073 000	
VI	612	—	12 000	55 000
	613	—	18 000	23 400
			30 000	
VII	701	410 000	—	1 708 000
	702	—	30 000	105 000
		410 000	30 000	

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden)
VIII	802	—	1 035 000	1 844 400
	804	49 000	—	75 000
	805	—	15 000	92 400
	806	—	740 000	2 720 000
	807	—	85 000	600 000
	808	—	3 857 000	2 945 550
	809	—	4 148 000	4 379 300
	810	43 000	—	48 000
		92 000	9 380 000	
IX	902	—	246 000	1 554 000
	906	325 000	—	2 325 000
	917	—	3 836 000	7 795 115
	917A	—	138 000	77 000
		325 000	4 220 000	
X	1 001	8 000	—	225 200
	1 003	340 000	—	5 785 000
	1 004	—	99 000	301 000
	1 005	—	702 000	324 270
	1 006	—	122 000	1 065 200
	1 007A	7 000	—	607 000
	1 008	497 000	—	2 960 300
	1 009	247 000	—	765 000
	1 010	—	20 000	365 020
	1 011	—	28 000	26 300
	1 013	—	218 000	295 600
	1 014	—	63 000	287 000
	1 014A	—	403 000	897 000
	1 016	—	1 135 000	1 544 600
	1 017	—	55 000	308 000
		1 099 000	2 845 000	

Artikel 2.

Ten gevolge van het bepaalde bij artikel 1 worden de eindcijfers van de afdeelingen en het hoofdstuk vastgesteld als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Eindcijfer vóór de wijziging.	Ver- hoogingen.	Ver- minderingen.	Nieuw- eindcijfer.
	in gulden.			
I	77 400	—	—	77 400
II	285 900	—	25 000	260 900
III	27 285 390	13 855 000	573 000	40 567 390
III A	73 223 049	1 990 000	—	75 213 049
IV	870 000	—	60 000	810 000
V	1 823 800	—	1 073 000	750 800
VI	287 798	—	30 000	257 798
VII	1 440 300	410 000	30 000	1 820 300
VIII	22 994 660	92 000	9 380 000	13 706 660
IX	19 354 913	325 000	4 220 000	15 459 913
X	18 510 746	1 099 000	2 845 000	16 764 746
Hoofdstuk I.	166 153 956	17 771 000	18 236 000	165 688 956
		—	465 000	

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:

De wd. Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 2 B.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

ONTWERP VAN BESLUIT (Uitgaven in Indië).

Overwegende, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot voorloopige nadere wijziging en aanvulling van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, voor zoover de uitgaven in Nederlandsch-Indië betreft;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Uitgaven in Indië. Het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, definitief vastgesteld bij de wet van 17 Maart 1923 (Nederlandsch Staatsblad No. 80, Indisch Staatsblad No. 139) en gewijzigd bij de wetten van 2 Juli 1923 (Nederlandsch Staatsblad No. 316, Indisch Staatsblad No. 402) en 22 Maart 1924 (Nederlandsch Staatsblad No. 150, Indisch Staatsblad No. 185) alsmede bij het Gouvernementsbesluit van 24 December 1923 No. 20 (Indisch Staatsblad No. 626) wordt voorloopig nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

Artikel 1.

De volgende onderafdeelingen worden ingelascht:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Omschrijving.	Bedrag in guldens.
I	111A	Uitgaven in verband met de instelling van eene Bestuursverkelingscommissie	1 250
	111B	Uitgaven in verband met de instelling van eene salariscommissie, voor zoover niet ten laste van andere posten gebracht	31 500
	116A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten	50
	116B	Uitgaven ter zake van onthaal enz. van gasten der Regeering, voor zoover niet ten laste van andere posten gebracht	13 600
II	239A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten	47 961
III	331A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten	12 000
IV	422A	Aandeel van het Land in de kosten van ingestelde huurcommissiën betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren	35 000
	460A	Vergoeding aan het Departement van Gouvernementsbedrijven van rente en afschrijving van de kapitaalsuitgaven over de jaren 1922 en 1923 voor den kabel Tandjoengpinang — Pangkalpinang	143 000

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Omschrijving.	Bedrag in gulden
V	461A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	35 000
	575A	Toelage ter bestrijding van de kosten, verbonden aan de administratie van de door de vereeniging „Perserikatan Goeroe Hindia Balandra” te Magelang in het leven geroepen onderlinge levensverzekering voor haar leden en alle Inlandsche ambtenaren	2 700
	577A	Uitgaven, betrekking hebbende op het afgesloten dienstjaar 1919. in verband met de samenstelling van een handboek over de Hindoe-Javaansche kunst	3 465
	596A	Uitkeering aan de vereeniging „Nederlandsch-Indisch Kanker Instituut” te Bandoeng van een bedrag gelijk aan het legaat door wijlen den heer F. A. Zuur vermaakt aan het Land.	50 000
VI	604A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	56 165
VII	727A	Teruggaven van gelden wegens ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken gedane uitgaven, betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren	3 800
	733B	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	85 000
VIII	817C	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	6 000
	967W	Vergoeding aan het departement der Marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten	91 000
IX	1040A	Verrekening met het Departement van Onderwijs en Eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen	25 500
	1121A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	164 017
X	1040A	Verrekening met het Departement van Onderwijs en Eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimsschepen	58 000
XI	1121A	Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniskosten	Memorie

Artikel 2.

Van de volgende onderafdeelingen wordt de omschrijving gelezen als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Omschrijving.
III A	352	Kosten van bekendmakingen betreffende Indische vltende schuld.
IV	416	Wijkbestuur te Batavia, Meester Cornelis en Buitenzorg
V	540	Bezoldigingen en toelagen van leerkrachten bij openbaar onderwijs op Westerschen grondslag gesteld beschikking van derden.
VIII	811	Dienst van den Mijnbouw.
IX	947	Verlofbezoldigingen en scheepssoldij voor de reis v en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleid van militaire veroordeelden en verlofbezoldigingen verloven in Indië, tredende in de plaats van een buitlandsch verlof.
	956	Kosten verbonden aan den dienstplicht voor de Eupeesche onderdanen.

Artikel 3.

Het bedrag van de volgende onderafdeelingen wordt vastgesteld als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
I	102	500	—	24 200
	105	100	—	7 000
	106	—	2 491	186 042
	108	—	23 090	162 254
	109	—	22 700	95 900
	111	900	—	10 500
	112	61 185	—	458 615
	113	24 500	—	119 700
	114	—	28 888	647 753
	115	—	9 750	19 750
	116	—	28 700	175 300
	117	—	7 800	86 200
	117A	230 000	—	230 000
	117B	4 000	—	4 000
			321 185	122 919
II	201	—	3 214	315 672
	203	10 111	—	402 022
	204	—	2 200	15 860
	205	11 500	—	973 430
	207	—	83 000	339 530
	208	—	8 500	30 350
	211	—	7 000	68 810
	213	—	10 200	84 820
	214	—	5 000	9 800
	215	—	2 500	815 564
	216	—	4 000	25 224
	217	—	16 000	14 500
	220	—	96 000	1 839 386
	221	1 180 000	—	6 706 470
	225	—	7 500	91 340
	226	—	12 500	65 960
	227	—	15 000	103 230
	228	—	33 000	210 020
	229A	—	14 154	35 846
	230	200	—	6 200
	233	—	2 785	45 285
	235	—	27 500	206 920
	236	—	57 000	80 150
	237	—	1 925	6 075
238	—	33 270	142 730	
240	1 224 000	—	1 224 000	
241	360 000	—	360 000	
		2 785 811	442 248	
III	301	2 725	—	461 321
	302	8 200	—	37 500
	302A	—	30 000 000	Niets
	303	—	8 500	109 500
	305	12 040	—	194 715
	306	682 560	—	684 060
	306A	24 724	—	96 124
	306B	12 737	—	15 237
	307	—	266 000	2 012 015
	308	675 000	—	2 562 404
	310	—	385 000	3 715 000
	311	—	58 000	366 800
	312	—	10 000	118 000
	313	5 756	—	213 278
	315	3 520	—	621 520
	316	—	4 316 080	6 573 842
	318	—	19 620	380
	319	2 701 400	—	8 880 000
	320	—	50 000	440 000
	320A	270 000	—	270 000
	321	2 226 000	—	17 718 000
	323	1 000	—	62 400
	324	400	—	400
	325	—	24 725	159 500
	326	—	4 500	8 400
	327	15 511	—	219 791
	328	15 000	—	31 000
	329	—	2 850 676	14 287 324
	330	—	344 348	1 004 752
	332	—	12 557	199 443
	333	6 000	—	13 000
	334	1 325 000	—	1 325 000
	335	—	3 805 000	695 000
336	634 000	—	784 000	
		8 621 573	42 155 006	

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met %, gulden.	Wordt verminderd met %, gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).	
IIIA	351	—	2 381 517	3 818 483	
	353	—	9 000	1 000	
		—	2 390 517		
IV	401	—	30 400	751 722	
	402	—	31 000	37 000	
	404	—	3 800	51 640	
	405	—	6 300	140 000	
	406	—	64 000	188 087	
	408	—	27 900	39 600	
	409	—	1 800	1 800	
	410	—	6 400	69 840	
	412	650 000	—	8 151 499	
	413	—	5 000	31 419	
	414	—	50 000	441 200	
	415	—	26 000	623 820	
	416	—	2 000	72 460	
	416C	—	—	84 739	Niets.
	417	—	—	260 000	12 806 485
	418	—	—	105 400	116 720
	419	—	—	3 000	54 000
	420	—	—	40 000	200 040
	421	—	—	860 000	4 554 900
	422	12 000	—	—	217 512
	423	25 000	—	—	981 765
	427	—	—	120 000	2 678 820
	429	12 000	—	—	27 100
	429A	45 000	—	—	45 000
	430	75 000	—	—	989 000
	431	450 000	—	—	2 792 000
	432A	—	—	40 000	235 340
	435	—	—	8 000	65 200
	436	—	—	1 500	10 500
	438	—	—	40 000	5 391 545
	438A	—	—	1 400	3 200
	440	9 000	—	—	21 375
	441	—	—	9 000	22 170
	442	—	—	10 000	20 000
	444	—	—	48 000	313 764
	445	—	—	9 500	51 050
	446	—	—	42 000	95 650
	451	—	—	150 000	74 500
	452	—	—	70 000	655 120
	453	—	—	5 000	34 650
	454	—	—	9 000	Niets.
	455	—	—	30 000	110 350
	456	—	—	70 000	180 000
	456A	6 200 000	—	—	6 200 000
	457	110 000	—	—	180 000
	458	—	—	5 000	42 000
459	—	—	5 000	5 000	
460	—	—	10 000	195 000	
461	—	—	300 000	1 045 000	
462	1 760 000	—	—	1 760 000	
		9 348 000	2 591 139		
V	501	45 500	—	522 300	
	503	2 600	—	28 700	
	504	1 120	—	1 120	
	505A	—	15 000	Niets.	
	506	—	4 200	800	
	510	—	85 000	1 544 648	
	511	—	57 000	55 400	
	512	—	10 000	28 880	
	513	50 000	—	310 000	
	514	—	74 000	220 000	
	515	50 000	—	322 000	
	516	—	13 860	12 840	
	517	—	380	560	
	518	498 000	—	1 977 020	
	519	—	50 000	212 150	
	520	140 000	—	280 000	
	521	—	3 200	5 000	
	522	—	7 050	16 200	
	523	—	330	700	
	524	—	1 800	600	
525	—	20 000	165 250		
527	98 000	—	1 232 420		
528	—	80 000	163 800		
530	35 000	—	170 500		
531	—	15 000	136 410		
533	—	23 000	180 200		
534	—	84 000	170 080		
535	60 000	—	150 000		

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
	538	—	31 900	25 200
	538	—	600 000	8 055 100
	540	11 600	—	47 200
	541	—	6 000	12 300
	543	1 600 000	—	3 855 100
	543A	—	18 000	Niets.
	544	—	8 000	35 000
	545	—	32 000	69 190
	546	16 000	—	170 000
	547	—	20 000	45 000
	548	—	80 000	892 780
	550	6 000	—	1 352 715
	551	—	418 000	792 380
	551A	—	3 600	Niets.
	553	40 000	—	224 220
	554	—	40 000	105 720
	555	—	34 400	25 600
	556	380 000	—	5 696 000
	557	—	150 000	440 000
	558	—	100 000	1 700 000
	559	—	4 250	750
	560	—	30 000	82 500
	561	—	21 300	33 100
	563	—	1 400 000	3 455 000
	564	—	9 600	9 300
	565	—	160 000	274 000
	570	—	110 000	528 240
	571	—	35 000	25 200
	573	450	—	11 250
	574	—	5 400	5 400
	575	—	137 700	4 100
	576	9 000	—	130 208
	577	—	6 000	112 920
	578	—	20 000	70 000
	579	—	20 000	906 555
	580	12 000	—	122 753
	581	—	9 620	Niets.
	584	19 000	—	110 000
	585	5 200 000	—	5 200 000
	586	—	1 900	91 100
	587	—	23 650	51 000
	588	24 000	—	467 560
	589	—	40 000	416 520
	590	—	16 000	247 280
	591	10 000	—	15 544
	593	—	100 000	2 363 240
	594	270 000	—	2 430 490
	595	—	150 000	506 624
	596	—	30 000	475 240
	597	—	176 000	883 426
	598	—	1 484 000	3 232 730
	598A	3 000	—	6 600
	599	—	600 000	1 617 000
	599A	—	144 000	Niets.
	599B	—	200 000	987 326
	599C	—	300 000	236 950
	599D	—	200 000	1 060 000
	599E	1 200 000	—	1 200 000
	599F	30 000	—	105 000
		9 811 270	7 525 140	
VI	601	—	24 600	388 905
	602	—	13 800	60 050
	603	—	36 200	15 800
	604	—	4 800	6 850
	606	—	24 900	200 455
	607	—	2 000	125 465
	608	—	10 000	62 375
	609	—	13 400	18 720
	610	14 700	—	159 340
	611	67 850	—	149 880
	612	—	4 500	18 620
	613	—	1 750	2 050
	614	4 850	—	96 680
	615	10 950	—	88 354
	616	—	172 200	489 290
	617	—	229 000	355 733
	622	—	95 600	34 400
	623	—	4 700	211 905
	624	—	105 000	108 475
	625	—	2 650	23 250
	626	1 700	—	1 700
	627	2 700	—	301 550
	628	—	650	18 000
	629	2 400	—	2 400

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met %, gulden.	Wordt verminderd met %, gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
	631	—	20 000	32 200
	632	3 350	—	3 350
	633	—	630 300	2 347 677
	634	—	886 000	3 251 635
	635	—	2 700	84 931
	636	560 600	—	560 600
	637	—	2 689 250	4 532 400
	639	—	44 550	659 989
	640	—	291 400	368 465
	641	—	11 600	135 430
	642	—	28 900	58 200
	643	536 800	—	536 800
	644	—	36 500	120 857
	645	—	54 300	124 140
	646	—	86 900	137 600
	648	347 200	—	347 200
	649	—	11 450	19 250
	650	353 800	—	353 800
	651	70 000	—	170 000
		1 976 900	5 525 600	
VII	701	—	8 886	353 652
	702	—	21 493	32 507
	703	—	418 600	6 039 605
	704	—	1 700	22 800
	705	—	5 575	10 625
	706	—	3 287 000	6 438 780
	706A	—	300 000	Niets.
	707	—	342 750	506 000
	708	—	44 371	33 229
	709	—	22 994	378 586
	710	—	447 750	792 000
	711	—	2 641 000	4 681 400
	711A	603 531	—	603 531
	712	—	1 921 000	9 525 500
	713	—	1 196 790	986 000
	714	—	205 000	1 015 000
	715	—	24 154	380 512
	716	—	6 552	162 148
	717	—	9 550	11 950
	718	—	4 631 535	2 617 000
	719	—	2 666 616	8 425 000
	720	—	398 389	308 500
	721	—	568 850	4 209 786
	722	—	314 863	354 000
	723	—	852 102	975 000
	724	—	451 590	155 500
	725	—	791 512	1 208 000
	726	101 700	—	1 543 700
	727	—	2 077 815	2 447 000
	728	—	540 550	1 730 150
	729	—	660	5 700
	730	—	21 082	182 991
	732	9 224	—	88 250
	733	—	91 890	119 400
	733A	—	25 875	Niets.
	735	—	13 043	42 957
	736	1 018 000	—	1 018 000
	736A	270 000	—	270 000
		2 002 455	24 351 537	
VIII	801	70 000	—	456 638
	802	—	7 000	30 000
	803	—	7 640	67 010
	805	—	20 000	26 500
	806	—	1 106 239	3 404 011
	808	1 500	—	9 000
	809	—	3 471 782	3 667 218
	810	60 000	—	1 460 020
	811	—	4 089 169	30 543 986
	812	8 100	—	8 100
	813	—	109 782	8 519 538
	814	—	1 304 355	23 962 425
	815	—	19 912 335	66 248 965
	817	15 500	—	32 000
	817B	1 400 800	—	1 400 600
	818	20 000	—	120 000
		1 575 700	30 028 302	

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).	
IX	902	—	1 800	21 390	
	903	—	20 000	1 631 834	
	904	58 000	—	135 382	
	905	—	9 000	530 573	
	906	89 000	—	852 960	
	907	38 000	—	1 184 115	
	908	—	7 000	204 390	
	909	400	—	8 793	
	910	—	3 000	50 330	
	911	6 000	—	148 050	
	912	35 000	—	127 460	
	914	1 450 000	—	16 024 898	
	915	—	14 000	85 315	
	916	180 000	—	708 204	
	917	—	11 000	20 966	
	918	—	210 000	3 420 330	
	919	—	7 000	35 193	
	919A	—	145 000	894 250	
	919B	—	360 000	839 250	
	920	—	225 960	773 071	
	921	35 000	—	349 305	
	922	—	9 000	29 097	
	923	—	90 000	204 073	
	924	—	170 000	1 379 314	
	926	—	525 000	3 634 717	
	927	324 000	—	734 000	
	928	—	610 000	3 146 436	
	929	1 000	—	52 630	
	930	15 000	—	124 400	
	932	—	17 000	76 925	
	933	—	18 000	12 616	
	934	—	24 000	167 857	
	936	—	100 000	26 060	
	937	—	285 000	721 069	
	939	—	2 940	27 060	
	940	124 000	—	424 000	
	941	—	8 000	22 000	
	942	800 000	—	12 559 994	
	943	—	2 870 000	3 400 351	
	944	7 000	—	13 000	
	945	680 000	—	3 986 600	
	946	24 000	—	45 000	
	947	68 000	—	96 000	
	948	—	18 000	12 000	
	949	—	10 000	37 300	
	950	—	2 500	1 500	
	951	—	110 000	1 010 000	
	953	24 000	—	59 000	
	955	—	10 000	35 550	
	958	—	28 000	40 000	
	960	—	220 000	550 000	
	961	10 000	—	10 000	
	962	2 500	—	27 500	
	963	—	13 000	30 000	
	965	—	15 600	Niets.	
	967E	—	240 000	200 000	
	967G	4 520 000	—	4 520 000	
	967O	—	1 900	5 600	
	967R	—	35 715	Niets.	
	968	1 408 000	—	1 933 000	
			9 893 900	6 447 415	
	X	1001	—	10 000	145 800
		1002	—	35 000	62 900
		1003	1 330	—	4 570
		1006	—	1 500 000	9 210 060
		1006A	112 900	—	112 900
1007		—	700	3 260	
1008		—	850 000	635 500	
1009		—	2 900	93 900	
1010		—	20 000	56 200	
1011		2 000	—	206 000	
1012		265 000	—	848 800	
1013		—	19 500	169 850	
1015		—	37 000	83 600	
1016		—	6 000	Niets.	
1017		—	150 000	1 069 240	
1018		150 000	—	2 671 260	
1019		—	100 000	295 316	
1020	—	375 000	1 253 286		
1021	—	60 000	360 000		
1022	—	100 000	824 300		
1023	—	35 000	805 100		
1024	—	30 000	522 800		

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden)
	1025	—	12 000	108 000
	1025A	133 250	—	683 250
	1027	152 000	—	1 233 800
	1028	—	2 000	95 900
	1029	—	49 000	265 900
	1030	—	2 000	4 600
	1032	—	825 000	1 087 100
	1033	50 000	—	201 700
	1034	—	350 000	1 958 700
	1035	—	130 000	129 600
	1036	—	130 000	145 470
	1039	—	15 000	35 000
	1042	—	2 700	8 100
	1044A	1 250 000	—	1 250 000
	1044B	—	139 000	45 000
		2 116 480	4 987 800	
XI	1101	—	5 445	6 237 234
	1102	27 716	—	5 148 856
	1104	—	602 347	3 466 300
	1105	—	10 176	69 824
	1107	138 420	—	338 420
	1110	—	528 199	621 801
	1111	—	218 209	1 281 791
	1113	—	175 344	224 656
	1115	—	250 000	Niets.
	1116	5 798	—	12 798
	1117	—	3 000	180 700
	1118	—	5 100	43 740
	1120	104	—	1 604
	1121	16 240	—	16 240
	1122	2 700	—	2 700
	1123	63 000	—	103 000
		253 978	1 797 820	

Artikel 4.

Ten gevolge van het bepaalde bij de artikelen 1 en 3 worden de eindcijfers van de afdeelingen en het hoofdstuk vastgesteld als daar bij aangegeven:

Afdeeling.	Eindcijfer vóór de wijziging.	Inlasschingen.	Verhoogingen.	Verminderingen.	Nieuw eindcijfer.
	In gulden				
I	2 210 038	46 400	321 185	122 919	2 454 704
II	15 330 708	47 961	2 785 811	442 248	17 722 233
III	101 630 969	21 000	8 621 573	42 155 006	63 118 536
IIIA	6 210 000	—	—	2 390 517	3 819 483
IV	57 763 339	213 000	9 348 000	2 591 139	64 733 200
V	58 532 607	56 165	9 811 270	7 525 140	60 874 902
VI	20 498 521	3 800	1 976 900	5 525 600	16 953 621
VII	80 153 451	91 000	2 002 455	24 351 537	57 895 369
VIII	168 768 913	25 500	1 575 700	30 028 302	140 341 811
IX	67 211 101	164 017	9 893 900	6 447 415	70 821 603
X	30 321 432	58 000	2 116 480	4 987 800	27 508 112
XI	20 517 106	—	253 978	1 797 820	18 973 264
Hoofdstuk II		726 843	48 707 252		
			49 434 095	128 365 443	
	629 148 185			78 981 348	550 216 833

Artikel 5.

Artikel 2 van de wet van 17 Maart 1923 (Nederlandsch Staatsblad No. 80, Indisch Staatsblad No. 139) wordt gelezen als volgt:

Artikel 2.

Met inachtneming van artikel 6 der Indische Comptabiliteitswet kan zoo noodig uit de sommen, bij de ondervolgende afdeelingen voor onvoorziene uitgaven toegestaan, overschrijving plaats vinden op de aangegeven onderafdeelingen van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk.

Afd.	Onderafdeelingen.
I.	103, 104, 107, 109, 111, 111A, 111B, 113, 115 tot en met 117B,
II.	202, 204, 206, 208, 210, 212, 214, 216 tot en met 221, 223, 224, 225, 227, 229, 229A, 231, 232, 234, 236 tot en met 241,
III.	302, 303, 305, 306, 306B, 308, 309, 311, 312, 314 tot en met 317, 319, 320, 320A, 321, 323, 324, 326, 328, 329, 330, 331A, 332 tot en met 335,
IIIA.	351, 351A, 352,
IV.	402, 404 tot en met 405A, 407 tot en met 411, 413 tot en met 415, 416A tot en met 416C, 418 tot en met 425A, 427 tot en met 445, 447 tot en met 462,
V.	502, 503, 504, 506, 507, 509, 511 tot en met 515, 517, 519, 520, 521, 523, 524, 525, 528, 530, 532, 534 tot en met 537, 539, 541, 543 tot en met 546, 549, 551, 552, 554, 555, 557 tot en met 560, 562 tot en met 573, 575, 577, 578, 580, 582 tot en met 587, 589, 591, 594, 595, 596, 598, tot en met 599A, 599C, 599D, 599E,
VI.	602 tot en met 605, 607, 609, 611, 613, 615, 617 tot en met 619, 621, 622, 624, 626, 627, 629, 630, 632, 633, 634, 636 tot en met 639, 640, 642, 643, 645, 647 tot en met 650A,
VII.	702, 704 tot en met 706, 707 tot en met 715, 717 tot en met 729, 731, 733 tot en met 736A,
VIII.	802, 803, 805, 806, 808 tot en met 817C,
IX.	901 tot en met 912, 914 tot en met 951, 953, 955, 958, 960 tot en met 963, 966, 967G, 967V, 967W, 968,
X.	1002, 1004, 1006, 1006A, 1006B, 1008, 1010, 1012, 1014, 1016 tot en met 1032, 1034 tot en met 1040, 1042, 1043, 1044A, 1045,
XI.	1102 tot en met 1108, 1110 tot en met 1113, 1114A tot en met 1114D, 1116, 1119 tot en met 1122.

Van de ondervolgende onderafdeelingen — behoorende tot de aangegeven afdeelingen — van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk kan worden overgeschreven op andere onderafdeelingen, waarvan het bedrag onvoldoende blijkt tot uitvoering van de in de genoemde onderafdeelingen bedoelde maatregelen.

Afd.	Onderafdeelingen.
II.	227, 231, 234,
IV.	405A,
V.	519A,
VII.	711,
IX.	913, 952, 956, 967A tot en met 967D, 967F, 967H tot en met 967M, 967Q tot en met 967U,
X.	1044B.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:
De wd. Algemeene Secretaris,

Account of the

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 2 C.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

ONTWERP VAN BESLUIT (Middelen in Indië).

Overwegende, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot voorloopige nadere aanvulling van de begrooting voor Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, voor zoover de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen betreft;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Middelen in Indië. De aanwijzing der in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de beide hoofdstukken der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, definitief vastgesteld bij de wet van 17 Maart 1923 (Nederlandsch Staatsblad No. 82, Indisch Staatsblad No. 141) en gewijzigd bij de wetten van 2 Juli 1923 (Nederlandsch Staatsblad No. 317, Indisch Staatsblad No. 403) en 8 Maart 1924 (Nederlandsch Staatsblad No. 107, Indisch Staatsblad No. 169), wordt voorloopig nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

Artikel 1.

De volgende posten worden ingelascht:

Afdeeling.	Middel.	Omschrijving.
I	102A	Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.
II	213A	Idem.
III	328B	Idem.
IV	425B	Idem.
V	528A	Idem.
VI	601A	Idem.
VII	719A	Idem.
VIII	813A	Idem.
IX	914A	Ontvangsten en verrekeningen uit verstreking van geneeskundige behoeften aan andere departementen en niet tot het leger behoorende instellingen en aan bijzondere personen.
X	1020A	Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.
XI	1105A	Idem.

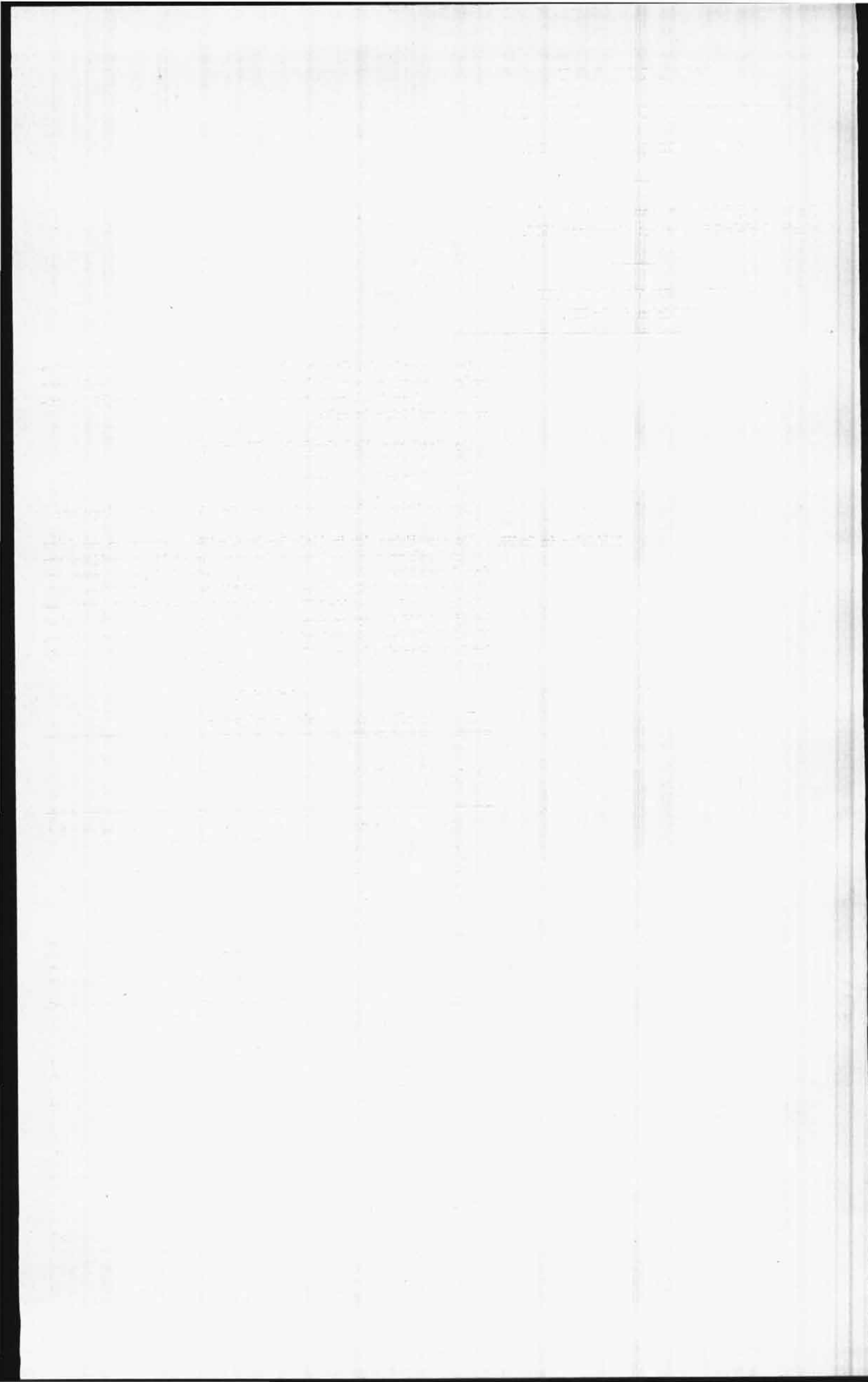
Artikel 2.

Van de volgende posten wordt de omschrijving gelezen als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Middel.	Omschrijving.
VIII	806	Dienst van den Mijnbouw.
X	1007	Keuring van reizigers op pelgrimsschepen.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië:

De wd. Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, a.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING (Algemeen gedeelte).

De hierbijgaande ontwerpen van besluit hebben de strekking om:

- 1e. nieuwe onderafdeelingen tot een gezamenlijk bedrag van f 726 843 op de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 te brengen;
- 2e. van eenige onderafdeelingen de omschrijving te wijzigen;
- 3e. onderafdeelingen, welke ontoereikend zijn gebleken, te verhoogen met een gezamenlijk bedrag van f 66 478 252 en onderafdeelingen, waarop een overschot is, te verminderen met een gezamenlijk bedrag van f 146 601 443;
- 4e. de raming der middelen in Nederlandsch-Indië aan te vullen en te wijzigen.

De wijzigingen van de eindcijfers van de verschillende begrotingsafdeelingen (de hoofdstukken I en II tezamen genomen) en van het totaal der uitgaven blijken uit het volgend overzicht.

Afdeling.	Aanduiding.	Eindeijfer (in guldens).		Het eindeijfer wordt (in guldens).	
		Nieuw.	Thans.	Hooger.	Lager.
I	Reg. en H. C.	2 532 104	2 287 438	244 666	—
II	Just.	17 983 132	15 616 608	2 366 524	—
III	Fin.	108 685 926	128 916 359	—	20 230 433
IIIA	Ind. Schuld.	79 032 532	79 433 049	—	400 517
IV	B. B.	65 543 200	58 633 339	6 909 861	—
V	O. en E.	61 625 702	60 356 407	1 269 295	—
VI	Landb., N. en H.	17 211 419	20 786 319	—	3 574 900
VII	B. O. W.	59 715 669	81 593 751	—	21 878 082
VIII	Gouv. Bedr.	154 048 471	191 763 573	—	37 715 102
IX	Oorlog.	86 281 516	86 566 014	—	284 498
X	Marine.	44 272 858	48 832 178	—	4 559 320
XI	Zelfbestuur.	18 973 264	20 517 106	—	1 543 842
	Opgeteld.	715 905 793	795 302 141	10 790 346	90 186 694
			Verschil.		79 396 348

Naast de mindere uitgaven voor den geheelen dienst van f 79 396 348 staan blijkens voorloopige uitkomsten hogere ontvangsten tot een bedrag van f 42 130 481.

Onder de voorgestelde verhoogen en inlassingen is f 3 074 413 aan Buitengewone uitgaven en f 480 200 aan uitgaven voor de Vlootuitbreiding begrepen, onder de verminderingen f 27 620 482 aan Buitengewone uitgaven en f 833 836 aan uitgaven voor de Vlootuitbreiding.

In verband met een en ander zullen, naar het zich thans laat aanzien, de eindcijfers van den dienst van 1923 ongeveer veer luiden als volgt:

	In duizendtallen guldens.			
	Uit- gaven.	Ont- vangsten.	Na- deelig.	Vo- deed.
Gewone dienst	639 641	650 331		10
Buitengewone dienst.	66 547	342	66 205	
Vlootuitbreiding	9 717	5 100	4 617	
Geheele dienst	715 905	655 773	60 132	

De toelichtingen der voorgestelde wijzigingen zijn deelsingewijze verzameld en gedrukt.

De toelichtingen, die betrekking hebben op het I hoofdstuk der begrooting, zijn hoofdzakelijk verstrekt door het Ministerie van Koloniën. Daar bij het opmaken van de bijdragen voor dit ontwerp in Nederland niet slechts beschikt werd over voorloopige uitkomsten, zou het kunnen blijken, dat de uitgetrokken bedragen nog wijziging behoeven, waarmede dan bij de opmaking van het wetsontwerp door den Minister van Koloniën rekening zou worden gehouden.

In de laatste jaren heeft zich het geval voorgedaan, dat na de voorloopige vaststelling van de veranderingen betreffende de uitgaven in Indië het noodig bleek daarin een wijziging te brengen, waartoe dan aan den Minister van Koloniën het verzoek werd gedaan.

Mocht onverhoopt daartoe noodzaak bestaan ten aanzien van het voorliggend ontwerp, dan zal den Volksraad verzoekt worden de aan te brengen wijzigingen mededeeling worden gedaan.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, b.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in gulden	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 111A. Uitgaven in verband met de instelling van eene Bestuursverkavelingscommissie	1 250	De onderafdeeling werd reeds ingelascht en toegelicht bij de regularisatievoorstellen betreffende het jaar 1921 (gedrukte stukken Volksraad, tweede gewone zitting 1922, onderwerp 2, stuk 3, b). De aangevraagde som van f 1 250 dient tot bestrijding van uitgaven over het jaar 1923. De Commissie is in laatstgenoemd jaar ontbonden.
Ond. 111B. Uitgaven in verband met de instelling van eene salariscommissie, voor zoover niet ten laste van andere posten gebracht	31 500	Deze post dient tot boeking van verschillende uitgaven ten behoeve van de bij het Gouvernementsbesluit van 22 Juli 1922 No. 11 onder den naam van „Salariscommissie” ingestelde commissie, welke onder het indienen van geformuleerde voorstellen der Regeering van advies zal dienen nopens eene herziening van de thans voor de burgerlijke landsdienaren geldende inkomsten- en pensioenregelingen, met het doel die in beter onderling verband te brengen en blijkens de ervaring daarin voorkomende leemten en onbillijkheden zooveel mogelijk weg te nemen.
Ond. 116A. Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafeniscosten	50	Het kostende van verpleging in (e.g. begraven uit) lands- en andere ziekeninrichtingen van personen, die op die verpleging aanspraak kunnen maken, wordt ten laste van de departementen, waaronder die personen behooren, en ten bate van de betrokken ziekeninrichtingen dadelijk tot het volle bedrag verrekend. Voor de boeking van die betalingen dient de nevenstaande post. Hetgeen ter zake van de verpleging door de bedoelde personen volgens de bestaande bepalingen behoort te worden vergoed, wordt van hen ingevorderd en ten bate van de middelen van het departement, waaronder zij behooren, verantwoord. Bij de begrooting van 1924 en volgende jaren is met deze werkwijze rekening gehouden.
Ond. 116B. Uitgaven ter zake van onthaal enz. van gasten der Regeering, voor zoover niet ten laste van andere posten gebracht	13 600	Ter boeking van de kosten, verband houdende met het verblijf in deze gewesten achtereenvolgens van den heer P. Valude, lid van de Fransche Kamer van Afgevaardigden, den heer L. Wood, Gouverneur-Generaal der Philippijnsche Eilanden met gevolg, alsmede Zijne Hoogheid Hertog Adolf Friedrich van Mecklenburg-Schwerin met gevolg.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 102. Staf van den Gouverneur-Generaal	500	Te lage raming.
Ond. 105. Personeel voor het uitoefenen van toezicht op de paleizen met bijbehorende gebouwen en terreinen te Weltevreden en Buitenzorg en het beheer van het domein te Tjipanas	100	Voor tractementsverhogingen.
Ond. 111. Raad van Departementshoofden.	900	Bij de begroting was niet gerekend op het kostende van een compleet stel Staats- en Bijbladen en de uitgaven voor telefoonabonnement en telefoongesprekken. Bij de begroting voor 1924 zijn voor de blijvende uitgaven de noodige fondsen toegestaan.
Ond. 112. Personeel van de Algemeene Secretarie	61 185	Niettegenstaande over het jaar 1923 in vergelijking met het daaraan voorafgaande jaar bijna 11% op de uitgaven voor aanvangsbezoldigingen is bezuinigd, kon in verband met de ontoereikendheid der fondsen overschrijding niet geheel worden voorkomen. Van de thans aangevraagde verhoging is $\frac{2}{3}$ gedeelte noodig ter dekking van de meerdere uitgaven voor regelmatige bezoldigingsverhogingen, welke automatisch worden toegekend.
Ond. 113. Verdere uitgaven voor de Algemeene Secretarie	24 500	De verhoging houdt verband met de meerdere uitgaven voor telegrammen naar en briefwisseling met het buitenland, welke meerdere uitgaven voor een klein deel zijn gecompenseerd door een overschot op den post voor kantoorkosten.
Ond. 117A. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen	230 000	Bij de begroting voor 1923 waren voorloopig alle posten ter zake van de algemeene tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen voor „Memorie" geraamd en was een gezamenlijk bedrag van f 30 000 000 uitgetrokken onder onderafdeeling 302A der uitgaven in Indië. Thans worden alle posten tot het benodigde bedrag aangevuld en wordt de verzamelpost tot Nihil teruggebracht.
Ond. 117B. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	4 000	De post voor burgerlijke Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten was tot en met 1922 een algemeene post, die tot de IIIde begrotingsafdeeling behoorde. Voor 1923 kreeg elke begrotingsafdeeling haar eigen post, die voorloopig voor Memorie opgebracht werd, terwijl het gezamenlijk bedrag onder de IIIde begrotingsafdeeling uitgetrokken bleef. Tegenover de voorgestelde aanvulling staat dus eene vermindering van het crediet bij de genoemde afdeeling, terwijl de als voorschot verstrekte gelden uiteraard weer in 's Lands kas terugvloeien, zij het ten deele ook na het begrotingsjaar.

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 106. Personeel van den Raad van Nederlandsch-Indië	2 491	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 108. Personeel van den Volksraad	23 090	
Ond. 109. Verdere uitgaven voor den Volksraad	22 700	De raming van de kantoorkosten is te hoog gebleken (<i>f</i> 10 700) en de uitgaven voor vergoeding aan de Landsdrukkerij voor het drukken der stukken van den Volksraad zijn beneden de raming gebleven (<i>f</i> 16 000). Daarentegen zijn uitgaven tot een bedrag van rond <i>f</i> 4 000 gedaan voor het kiezen van leden (de betreffelijke post was voor Memorie geraamd).
Ond. 114. Personeel van de Algemeene Rekenkamer	28 388	Houdt verband met door de Algemeene Rekenkamer getroffen maatregelen tot bezuiniging en met onvoltalligheid van en wisselingen onder de leden. Voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen van klerken en minder personeel is echter meer uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 115. Verdere uitgaven voor de Algemeene Rekenkamer	9 750	De aanmaak en ombouwing van stellingen voor het archief heeft voor een groot deel reeds in 1922 plaats gehad. Over het voor het begrootingsjaar toegestaan bedrag behoefde slechts gedeeltelijk te worden beschikt.
Ond. 116. Reis- en verblijfkosten en zittinggelden	28 700	Te hooge raming.
Ond. 117. Verrekening van diensttelegrammen	7 800	
Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.		

AANVULLING.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.	
Middel 102A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.	Zie de toelichting bij de ingelaschte onderafdeeling 116A van hoofdstuk II der uitgaven. De post ware voor Memorie op te brengen.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, c.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in gulden.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 239A. Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten	47 961	Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in gulden	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 203. Personeel van het hoog gerechtshof en van het hoog militair gerechtshof ...	10 111	Noodzakelijk gebleken handhaving van personeel, waarvan de bezoldiging om bezuinigingsredenen van de begrooting is afgevoerd. In de begrooting van 1924 zijn de betreffende fondsen weder opgebracht.
Ond. 205. Personeel van de raden van justitie	11 500	Tijdelijk in dienst gesteld personeel. In de begrooting van 1924 is met deze uitgaven rekening gehouden.
Ond. 221. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen	1 180 000	Meer is moeten worden besteed aan voeding, onderhoud, zoomede verpleging van gevangenen, o. m. in verband met hun grooter aantal. De totaalcijfers van deze uitgaven zijn, afgerond, voor 1922 f 7 800 000 en voor het jaar 1923 f 5 680 000.
Ond. 230. Bezoldigingen van het personeel van het Regeeringskantoor ter bestrijding van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes	200	Meer is uitbetaald aan regelmatige weddeverhoogingen dan waarop gerekend was.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 240. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen	1 224 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 241. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	360 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 203. Gevangenen en veroordeelden...	25 000	Verschillende benoedigheden voor het onderhoud en den arbeid van gevangenen zijn tegen lagere prijzen verkregen dan verwacht werd.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 201. Personeel van het Departement.	3 214	Onvoltalligheid als gevolg van wisselingen onder het personeel.
Ond. 204. Verdere uitgaven van het hoog gerechtshof en van het hoog militair gerechtshof	2 200	Een gedeelte van de fondsen voor kantoorkosten enz. voor den algemeenen recherchedienst op het hoofdparket is onverbruikt gebleven.
Ond. 207. Personeel van de landgerechten.	83 000	Onverbruikt zijn gebleven de ten behoeve van de verdere uitbreiding van de landgerecht-rechtspraak buiten Java en Madoera uitgetrokken fondsen, welke in de begroting van 1924 zijn afgevoerd. Voorts is het overschot het gevolg van onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 208. Verdere uitgaven van de landgerechten	8 500	Bijna geen verstrekking van meubilair, zoomede verminderde noodzaak tot aanvulling van de vaste vergoeding voor kantoorkosten bij tijdelijke versterking van het personeel. Voorts zijn onverbruikt gebleven de ten behoeve van de verdere uitbreiding van de landgerecht-rechtspraak buiten Java en Madoera uitgetrokken fondsen, waarop in de begroting van 1924 niet meer gerekend is.
Ond. 211. Verder personeel van het rechtswezen	7 000	Onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 213. Bezoldigingen en toelagen van de hulpschrijvers op de kantoren, onder het Departement van Justitie behoorende	10 200	Onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 214. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, zoomede vergoeding voor vervoerkosten	5 000	Wisselvallige post.
Ond. 215. Personeel van de wees- en boedelkamers	2 500	Onvoltalligheid van het personeel op het hoofdbureau van den Weeskamerdienst.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 216. Verdere uitgaven van de weesboedelkamers	4 000	Minder veelvuldige verstrekking van meubilair en minder uitgaven voor praktizijns- en gerechtskosten. Met een en ander is in de ontwerp-begrooting voor 1925 rekening gehouden.
Ond. 217. Burgerlijke stand voor de Chinezen	16 000	Minder akten door tussenpersonen opgemaakt en minder uitgaven voor belooning van tolken. Met een en ander is in de ontwerp-begrooting voor 1925 rekening gehouden.
Ond. 220. Personeel van het gevangeniswezen	96 000	Onvoltalligheid van het personeel als gevolg van bezuinigingsmaatregelen, ook bij andere diensten, waardoor b.v. de vraag naar producten van gevangenisarbeid verminderde en het technisch personeel derhalve moest worden ingekrompen.
Ond. 225. Bijdrage in de bouw-, eerste richtings- en exploitatiekosten van particuliere opvoedingsgestichten	7 500	Lagere bijdragen in de exploitatiekosten in verband met het geringer aantal in de gestichten opgenomen Europeesche regeeringspupillen en z.g. voogdijkinderen. In de begrooting van 1924 zijn deze bijdragen belangrijk lager geraamd.
Ond. 226. Personeel van het tucht- en opvoedingswezen	12 500	Onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 227. Verdere uitgaven van het tucht- en opvoedingswezen	15 000	Minder exploitatie-uitgaven voor het doorgangshuis te Malang dan geraamd was.
Ond. 228. Personeel van de arbeidsinspectie en koeliewerving	33 000	Onvoltalligheid van het personeel. In de begrooting van 1924 is deze post om bezuinigingsredenen belangrijk verminderd.
Ond. 229A. Uitgaven ten behoeve van het kantoor van Arbeid	14 154	Onvoltalligheid van het personeel. In de begrooting voor 1924 zijn slechts de fondsen blijven staan voor bezoldiging van het Hoofd en van een administrateur.
Ond. 233. Personeel bij het centraalkantoor voor dactyloscopie	2 785	Onvoltalligheid van het minder personeel.
Ond. 235. Personeel van den immigratiedienst	27 500	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 236. Verdere uitgaven van den immigratiedienst	57 000	Hoofdzakelijk een gevolg van het niet meer brengen ten laste van dezen post van de voedingskosten in de immigrantenverblijven van om redenen van politieelen aard te verwijderen personen, met welke kosten in de begrooting van 1924 bij de IVe begrootingsafdeeling is rekening gehouden. Voorts houdt het overschot verband met eene gewijzigde samenstelling van het voedselrantsoen, welke besparing mogelijk heeft gemaakt.
Ond. 237. Notariaat	1 925	Minder uitgaven aan vacatieloon voor het afnemen der examens dan geraamd was.
Ond. 238. Verrekening van diensttelegrammen	33 270	Wisselvallige verrekenpost.

AANVULLING.	TOELICHTING.
-------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Middel No. 213A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.

Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op f 315 voor Java en Madoera en f 335 voor de Buitengewesten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, d.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 331A. Verrekening ten bate van rekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis- kosten	21 000	Zie de toelichting van de ingelaschte onderafdeeling 116A van de uitgaven in Indië. Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 302. Kosten van het muntwezen, daaronder begrepen die van den aankoop van Nationale Schuld en van bewijzen van Nederlandsch-Indische schuld voor het fonds uit de riverse winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië	12 791 000	De overschrijding is daaraan toe te schrijven, dat de in 1922 op de aanmunting gemaakte winst in 1923 is belegd.
Ond. 308. Bezoldigingen tijdens verlof of afwezigheid uit Nederlandsch-Indië om andere redenen, non-activiteitsbezoldigingen, wachtgeld, alsmede onderstanden bij ontslag uit de betrekking, een en ander voor zoover niet bijzonderlijk uitgetrokken	643 000	Het aantal ambtenaren met verlof is grooter geweest dan ten tijde van de raming van dezen wisselvalligen post was te verwachten. Ook werden meer ambtenaren na afloop van hun verlof hier te lande op non-activiteit gesteld.
Ond. 326. Vervoerkosten naar Nederlandsch-Indië	421 000	De overschrijding is het gevolg van het vervoer van een grooter aantal landsreizigers dan verwacht werd.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 301. Personeel van het Departement	2 725	Tot de bezuiniging op dezen post, zooals die in de begrooting van 1923 tot uiting is gebracht, kon slechts geleidelijk worden overgegaan.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 302. Verdere uitgaven voor het Departement	8 200	In hoofdzaak kosten van telegrammen naar het buitenland, waarvoor geen bedrag was uitgetrokken. Bij de begroting voor 1924 zijn de daarvoor noodige gelden toegestaan.
Ond. 305. Verdere uitgaven voor de algemeene kassen	12 040	In hoofdzaak meer uitgaven voor geldverzendingen voorts meer kantoorkosten, terwijl eene som van f 104 geboekt is wegens verliezen bij ontvreemding van geld (te aanzien van het schadeverhaal op de betrokken personen is het noodige verricht).
Ond. 306. Muntwezen	682 560	In hoofdzaak voortzetting van de muntzuivering in Selébès en Onderhoorigheden, de betrekkelijke posten waren voor Memorie geraamd.
Ond. 306A. Personeel van den bezuinigingsdienst	24 724	De meerdere uitgaven zijn een gevolg van de instelling bij wijze van tijdelijken maatregel van een afdeling Financiële Statistiek, uitmakende een deel van den Bezuinigingsdienst. De noodzakelijkheid om zoo spoedig mogelijk verbeteringen in het geldbeheer aan te brengen, gaf der Regering aanleiding al dadelijk tot die aanstelling over te gaan. Met de geldelijke gevolgen daarvan is bij de begroting van 1924 rekening gehouden.
Ond. 306B. Verdere uitgaven voor den bezuinigingsdienst	12 737	
Ond. 308. Verdere uitgaven voor den dienst der belastingen, voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken	675 000	De hogere uitgaven houden grootendeels verband met de hogere opbrengst der belastingen waardoor belangrijk meer aan collecteloon voor de inning moest worden uitgekeerd. Voorts werden met de Landsdrukkerij de kosten van groote hoeveelheden gedrukte verrekende en extra-uitgaven gedaan in het belang van den aanslag en de invordering van de Oorlogswinstbelasting.
Ond. 313. Personeel voor de openbare verkooppingen	5 756	De raming voor regelmatige bezoldigingsverhogingen is te laag gebleven. Voorts is het tekort een gevolg van de noodzakelijke in dienststelling bij wijze van tijdelijken maatregel van een boekhouder-kassier bij de vendukantoren te Soerakarta (op de bestending waarvan bij de begroting voor 1924 gerekend is) en Jogjakarta.
Ond. 315. Zegelrecht	3 520	Door de hogere bruto-opbrengst van gezegeld papier en plakzegels is ook de vergoeding aan den postdiens hoger. De verdere uitgaven in verband met de heffing van zegelrecht zijn beneden de raming gebleven.
Ond. 319. Pandhuizen in eigen beheer ...	2 701 400	Het totaal der uitgaven ten laste van den gewonen dienst wijkt slechts weinig van de raming af, ten laste van den buitengewonen dienst echter werd ruim 19 ton meer uitgegeven. Voorts bedroegen de uitgaven ter zake van den duurtbijslag (elders geraamd) rond f 720 000.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 320A. Uitgaven in verband met de invoering eener tijdelijke regeling voor toekenning van wachtgeld en non-activiteitstraktement aan overtollige burgerlijke landsdienaren	270 000	<p>Voor wat den buitengewonen dienst betreft, werd f 411 000 meer in aangekochte panden en f 1 720 000 meer in uitgeleende gelden vastgelegd, voor gebouwen werd daarentegen f 171 000 minder uitgegeven en voor eerste inrichting f 15 000 minder.</p> <p>De post was voor Memorie geraamd.</p>
Ond. 321. Pensioenen en gagementen, alsmede onderstanden bij ontslag uit 's Lands dienst en onderstanden aan niet-landsdienaren	2 226 000	<p>Wisselvallige post, die o.a. in verband met wijziging van pensioenregelingen niet nauwkeurig geraamd kon worden.</p>
Ond. 323. Soldijen en toelagen aan eere- teekenen verbonden	1 000	<p>Meerdere uitgaven voor toelagen aan broeders en aan weduwen van broeders der orde van den Nederlandschen Leeuw.</p>
Ond. 324. Uitgaven in verband met het oetrooi van de Javasche Bank	400	<p>Betaling aan de Landsdrukkerij wegens publicaties in de Javasche Courant. De post was voor Memorie geraamd.</p>
Ond. 327. Personeel van het kantoor voor reiswezen	15 511	<p>Bij de raming was geen rekening gehouden met de inkomsten van het personeel, dat bij den overgang van het kantoor naar het departement van Financiën was afgestaan door het departement van Binnenlandsch Bestuur; bij de begrooting van 1924 is daarop gerekend. Voorts waren de uitgaven voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen te laag geraamd.</p>
Ond. 328. Verdere uitgaven voor het kantoor voor reiswezen	15 000	<p>Ter vereenvoudiging van de administratie is er toe overgegaan voor de voldoening van reisrekeningen (of de restanten daarvan) gebruik te maken van den postwisseldienst.</p> <p>Ter bestrijding van de — ten bate van den postdienst komende — uitgaven is de raming hoofdzakelijk overschreden.</p> <p>Bij de begrooting van 1924 is zij herzien.</p>
Ond. 333. Aanschaffing en uitzending van boekwerken, kaarten en gedrukte stukken voor den algemeenen dienst, voor zoover een en ander niet geschiedt door het Departement van Oorlog	6 000	<p>Wisselvallige post.</p>
Ond. 334. Algemeene tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan onder het Departement van Financiën behorende landsdienaren (uitgezonderd opiumverkoop en pandhuisdienst)	1 325 000	<p>Zie de toelichting van de verhooging van onderafdeling 117A der uitgaven in Indië.</p>
Ond. 336. Onvoorziene uitgaven	634 000	<p>Krachtens artikel 15 der Indische Comptabiliteitswet 1917 (Staatsblad No. 521) zijn verschillende uitgaven over afgesloten dienstjaren (in hoofdzaak overtochtskosten) ten laste van dezen post gebracht.</p>

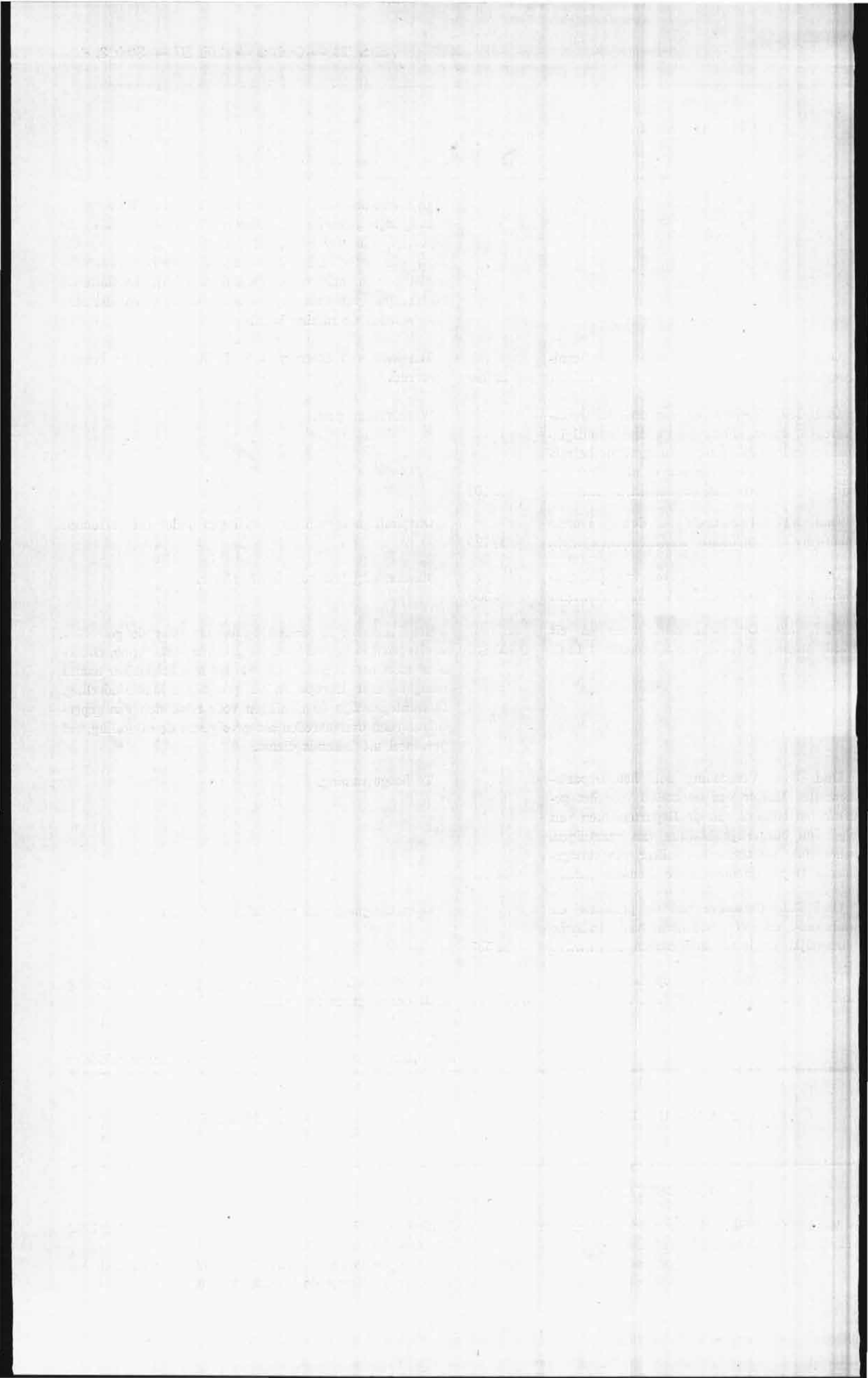
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 309. Duurtebijslag voor met verlof, op wachtgeld of op non-activiteit in Nederland vertoevende burgerlijke landsdienaren van Nederlandsch-Indië	89 000	Voor duurtebijslag op verlofsbezoldiging behoefde minder te worden uitgegeven.
Ond. 314. Geneeskundig onderzoek van aan den Indischen dienst verbonden of daarvoor bestemd personeel	32 000	In verband met de mindere behoefte aan personeel voor den Indischen dienst kon het aantal leden van den Geneeskundigen Raad worden ingekrompen. Voorts bleef het aan reis- en verblijfkosten voor de te keuren personen uitgegeven bedrag beneden het geraamde.
Ond. 317. Uitrustingskosten, voorloopige bezoldiging, belooningen en andere uitgaven in verband staande met de uitzending van personeel voor den burgerlijken dienst	331 000	Het overschot houdt verband met de geringere uitzending van personeel.
Ond. 321. Keuring, aankoop en vervoer van uit te zenden, en kosten van te ontvangen verschillende goederen	121 000	De terugbetalingen aan het Rijk van de bezoldigingen van het personeel bij het Technisch Bureau en het Koloniaal Etablissement te Amsterdam bleven door inkrimping van de formatie, resp. f 7 000 en f 11 000 beneden de raming. Bovendien kan de onderafdeeling eene verlaging van f 103 000 ondergaan, omdat minder goederen gekeurd en verwerkt zijn dan bij het samenstellen van de begrooting verwacht werd.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 302A. Verzamelpost voor de algemeene tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen	30 000 000	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 303. Verrekening van diensttelegrammen	8 500	Wisselvallige post.
Ond. 307. Bezoldiging van het personeel van den dienst der belastingen, voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken	266 000	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 310. Personeel van de in- en uitvoerrechten en accijnzen	385 000	Als voren.
Ond. 311. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen	58 000	De kantoor- en vervoerkosten bleven beneden de raming, terwijl ook over het bij de begrooting uitgetrokken bedrag voor kleding en uitrustingsstukken slechts gedeeltelijk behoefte te worden beschikt. Daarentegen werden overschreden de wisselvallige posten voor belooningen wegens aanhalingen en bekeuringen, voor de statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten en voor alle niet afzonderlijk genoemde uitgaven.
Ond. 312. Verponding	10 000	Te hooge raming.
Ond. 316. Opiumverkoop	4 316 080	Niettegenstaande de aanvankelijk elders geraamde uitgaven voor tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten laste van deze onderafdeeling werden gebracht en meer uitgegeven werd in verband met de noodzakelijke scherpere bestrijding van den sluikhandel, is op onderafdeeling een overschot, hoofdzakelijk ontstaan, doordat de uitgaven voor verrekening met het departement van

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
		Gouvernementsbedrijven van verstrekt opium beneden de raming zijn gebleven (vermindering van het gebruik) en bezuinigd kon worden op de personeelsuitgaven. Voorts werd minder betaald voor toelagen, vervoer- en kantoor-kosten en voor aankoop van djitjing, terwijl ten slotte de verrekenpost van vaartuigen met het departement der Marine beneden de raming bleef.
Ond. 318. Steun aan anti-opiumvereeni- gingen	19 620	Ten laste van dezen post is slechts een gering bedrag verevend.
Ond. 320. Verlofs- en non-activiteitsbezol- dingen, wachtgelden, voorloopige bezoldigin- gen en onderstapen bij ontslag uit de betrek- king, een en ander voor zoover niet afzonder- lijk uitgetrokken	50 000	Wisselvallige post.
Ond. 325. Personeel van den gouverne- ments-accountantsdienst	24 725	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 326. Verdere uitgaven van den gou- vernements-accountantsdienst	4 500	Minder uitgaven voor kantoorhuur.
Ond. 329. Overtochtskosten naar en uit Indië, alsmede reis- en verblijfkosten in Indië	2 850 676	Het overschot is eensdeels ontstaan door de getroffen maatregelen in verband met de geboden bezuiniging, anderdeels moet het toegeschreven worden aan het kleiner aantal reizigers naar Europa en de gewijzigde klasse-indeeling. Daarentegen zijn de ramingen voor reiskosten van gepensioneerden overschreden als gevolg van de afvloeiing van personeel uit 's Lands dienst.
Ond. 330. Vergoeding aan het Departement der Marine van de kosten voor het ge- bruik ten behoeve van de Departementen van algemeen burgerlijk bestuur van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van eerstge- noemd Departement staande diensten	344 348	Te hooge raming.
Ond. 332. Personeel van de pensioen- en weduwen- en weezenfondsen van Indische burgerlijke en locale ambtenaren	12 557	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 335. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	3 805 000	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.

Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.

A A N V U L L I N G	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II. Middel No. 328B. Betaling door betrokkenen van ver- schuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.	Zie de toelichting van de ingelaschte onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op f 2423 voor Java en Ma- doera en f 62 voor de Buitengewesten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, e.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1925.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING IIIA.

Indische Schuld.

Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
----------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 352. Kosten van bekendmakingen betreffende Indische vlottende schuld.

Het woord „vlottende” ontbrak. Alleen met betrekking tot vlottende schuld in Indië komen de kosten van bekendmakingen ten laste van het IIde hoofdstuk; de bekendmakingen betreffende de vaste schuld worden ten laste van het Iste hoofdstuk geboekt.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
---------------	---	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 351. Uitgaven in verband met het aangaan van vaste en vlottende schuld 291 000

Ten laste van dezen voor Memorie geraamden post zijn gebracht de uitgaven voor de Nederlandsch-Indische leeningen 1921 C, 1921 D, 1923 A, B en C.

Ond. 353. Rente van vaste schuld over afgesloten dienstjaren, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven 63 000

Deze post was voor Memorie uitgetrokken.

Ond. 354. Rente van vlottende schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven 1 139 000

De stand der vlottende schuld heeft het verwachte bedrag overschreden, zoodat ook de te vergoeden rente aan 's Rijks schatkist eene hoogere som heeft beloopen dan geraamd was. Daartegenover staat, dat de in Indië betaalde rente van vlottende schuld belangrijk beneden de raming is gebleven.

Ond. 356. Aflossing van vaste schuld over afgesloten dienstjaren, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven 97 000

Deze post was voor Memorie uitgetrokken.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 357. Onvoorziene uitgaven	400 000	De overschrijding is veroorzaakt, doordat nog uitgaven in verband met de uitgifte van de Nederlandsch-Indische geldleening 1921 B over het afgesloten dienstjaar 1921 gedaan moesten worden. Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 351. Rente van vlottende schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven	2 381 517	Wegens rente van in 1922 uitgegeven schatkistbiljetten en in 1923 uitgegeven schatkistpromessen (waarvan de rente bij de uitgifte wordt verrekend) werd in totaal uitbetaald een bedrag van rond f 3 600 000. In verband met die uitgiften en het in vergelijking met de begrooting gunstiger verloop van den dienst 1923 behoefde van het bedrag ad f 3 280 000, uitgetrokken voor rente wegens bij de Javasche Bank opgenomen gelden, slechts rond f 189 000 te worden uitgegeven. Ter zake van de rente voor in 's Lands kas berustende gelden van de Postspaarbank moest rond f 9 000 meer worden betaald.
Ond. 353. Onvoorziene uitgaven	9 000	In verband met de uitkomsten kan het crediet tot f 1 000 worden teruggebracht.

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, f.

In
de
volgende
zitting

OORDEEL VAN DE

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

HOOFDSTUK II

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 422A. Aandeel van het Land in de kosten van ingestelde huurcommissiën, be- trekking hebbende op afgesloten dienstjaren.	35 000	De post dient tot boeking van de in 1923 betaalde, op afgesloten dienstjaren betrekking hebbende kosten van ingestelde huurcommissiën.
Ond. 460A. Vergoeding aan het departe- ment van Gouvernementsbedrijven van rente en afschrijving van de kapitaalsuitgaven over de jaren 1922 en 1923 voor den kabel Bandjoengpinang—Pangkalpinang	143 000	Noodig ter boeking van de over de jaren 1922 en 1923 verschuldigde rente en afschrijving van de kapitaalsuit- gaven voor de nevensgenoemde kabelverbinding. Met een en ander is voor het eerst rekening gehouden bij de begrooting voor 1924 (zie gedrukte stukken Volksr. 1ste Gew. Zitt. 1923, Ond. 1 — Afd. IV — stuk 8, blz. 3—4).
Ond. 461A. Verrekening ten bate van zie- keninrichtingen van verpleeg- en begrafenis- kosten	35 000	Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdee- ling 116A der uitgaven in Indië.
Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.		

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.	
Ond. 416. Wijkbestuur te Batavia, Meester Cornelis en Buitenzorg.	Ook te Buitenzorg is personeel ten behoeve van het Wijkbestuur aangesteld, hetgeen niet uit de omschrijving bleek. Met de wijziging is rekening gehouden bij de aanvul- lingsbegrooting voor 1924 (zie gedrukte stukken Volksr. 2de Gew. Zitt. 1923, Ond. 1 — Afd. IV — stuk 1, blz. 1).

OMSCHRIJVING.	Voorgesteld verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 412. Personeel van het Inlandsch bestuur	650 000	<p>Hoofdzakelijk een gevolg van de omstandigheid, dat de raming van den post voor aanvangsbezoldiging van het personeel met een te groot bedrag (n.l. f 575 000) is verminderd voor openvallende plaatsen, terwijl voor regelmatigte verhooging van bezoldiging in verband met de aanspraken van het personeel meer is moeten worden uitgegeven dan waarop gerekend was.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien de uitgave voor bezoldigingen, tegemoetkomingen en vergoedingen aan Chineesche officieren enz. in verband met de mutaties niet beneden de raming waren gebleven en de post voor personeele toelagen niet een overschot had opgeleverd.</p>
Ond. 422. Andere uitgaven in het belang van het bestuur en van de openbare orde en veiligheid	12 000	<p>Hoofdzakelijk in verband met de wisselvalligheid van den post voor uitgaven, verband houdende met de werkzaamheden van huurcommissiën.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet voor het binnenlandsch brievenvervoer en voor den aanleg en het onderhoud van begraafplaatsen enz. als gevolg van den wisselvalligen aard der uitgaven over minder beschikt was dan daarvoor uitgetrokken werd.</p>
Ond. 423. Telefonische gemeenschap voor bestuursdoeleinden	25 000	<p>In het belang van eene vlotte afdoening van zaken bij het bestuur en van de openbare orde en veiligheid is het noodig gebleken om de bestuursambtenaren, vooral die in de binnenlanden, aan de verschillende telefoonnetten aan te sluiten, als gevolg waarvan voor telefoonabonnementen en interlocale gesprekken belangrijk meer moet worden uitgegeven dan waarop gerekend was.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien de uitgave voor onderhoud en bediening van bestuurstelefoonlijnen door verschillende bezuinigingsmaatregelen niet beneden de raming waren gebleven.</p>
Ond. 429. Verdere uitgaven voor de agrarische zaken en verplichte diensten	12 000	Wisselvallige aard der uitgaven.
Ond. 429A. Uitgaven in verband met de terugbrenging van particuliere landen op Java tot het Landsdomein	45 000	<p>De aanvulling van dezen voor Memorie uitgetrokken post is noodig voor het doen van uitgaven verbonden aan de verbetering van de wegen en bruggen op eenige deel van het Land teruggekochte particuliere landen en aan de voorloopige instelling van kampongbestuur op het voormalig particuliere land Struijswijk.</p> <p>Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten bij No. 412, f van de raming der middelen.</p>
Ond. 430. Aanslag in- en invordering van het hoofdgeld	75 000	<p>Ten gevolge van de hoogere opbrengst van het hoofdgeld, waartegenover ook een hoogere ontvangst bij No. 409 van de raming der middelen staat.</p>
Ond. 431. Uitgaven in verband met den afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera	450 000	<p>Tegenover de hoogere uitgaven staan hoogere ontvangsten onder No. 410 van de raming der middelen.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 440. Publieke feesten	9 000	De overschrijding is een gevolg van de viering van het 25-jarig Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin.
Ond. 456A. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen	6 200 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 457. Toelagen uit hoofde van dienstbelang	110 000	<p>Bij de aanvullingsbegroting voor 1923 (verg. Volksr. 2de Gew. Zitt. 1922, Ond. 1 — Afd. IV — stuk 1, blz. 10) was er op gerekend, dat met ingang van 1 Januari van dat jaar de hierbedoelde toelagen, zoomede die wegens dure levenswijze, zouden worden verminderd tot $\frac{1}{3}$ van het voor 1922 uitgetrokken bedrag, in verband waarmede de raming van nevenvermelden post tot f 70 000 werd teruggebracht.</p> <p>Bij het Gouvernementsbesluit van 5 December 1922 No. 35 (Staatsblad No. 761) is echter met intrekking van de bovenbedoelde toelagen met ingang van 1 April 1923 de directeur van Binnenlandsch Bestuur gemachtigd om in overleg met de overige departementshoofden te bepalen, in welke bijzondere gevallen een ingetrokken toelage wegens duurte of wegens dienstbelang voor het overig gedeelte van genoemd jaar geheel of gedeeltelijk behouden wordt.</p> <p>In verband hiermede is voor nevenvermelde toelagen f 110 000 meer, daarentegen voor toelagen wegens dure levenswijze f 70 000 minder uitgegeven dan geraamd was.</p>
Ond. 462. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	1 760 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeling 117B der uitgaven in Indië.

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 407. Opleiding van candidaat-ambtenaren voor het kadaster en daarmede in verband staande uitgaven	9 000	Er zijn in 1923 geen kandidaten aangenomen.
Ond. 408. Politie	51 000	De stoffen voor de kleeding van het politiepersoneel zijn voordeliger ingekocht kunnen worden dan geraamd was.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 401. Personeel van het Departement.	30 400	<p>Het overschot is ontstaan, doordat een abnormaal groot aantal ambtenaren in 1923 met buitenlandsch verlof is gegaan, terwijl in vele gevallen de daardoor ontstane tijdelijke vacatures uit bezuinigingsoverwegingen niet zijn vervuld.</p> <p>Met de bezuiniging is blijvend rekening gehouden bij verdere begrotingen.</p>

OMSCHRIJVING, ONT	Vorgestelde vermindering in guldens	Voorstel verhooging in guldens	TOELICHTING, OORZAKEN
Ond. 402. Verdere uitgaven voor het Departement	31 000		Het overschot zou grooter zijn geweest, indien voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de ambtenaren en van de adjunct-commiezen, enz. in verband met hunne aanspraken niet meer moest worden uitgegeven, dan waarop gerekend was.
Ond. 404. Uitgaven voor de hervorming van het bestuurswezen	3 800		Als gevolg van de versoering van den dienst en mede in verband met de prijsdaling van kantoor- en schrijfbenodigdheden, terwijl geen werken meer door het encyclopaedisch kantoor werden uitgegeven, zoodat geen drukkosten meer behoeften te worden gemaakt.
Ond. 405. Verdere uitgaven voor het Europeesch bestuur	6 300		Het overschot is ontstaan, doordat in de plaats van den assistent-resident in commissie een ambtenaar op f 800's maands bij het kantoor van den Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming werkzaam is gesteld.
Ond. 406. Personeel van de bestuurschool te Batavia	64 000		Wegens inkrimping van het tijdelijk personeel bij gewestelijke en plaatselijke kantoren, terwijl slechts aan 2 in Indië aangenomen candidaat-gezaghebbers bij hunne benoeming tot hulpgezaghebber eene tegemoetkoming behoefde te worden tegoed gedaan.
Ond. 408. Personeel voor de Japansche zaken	27 900		Als gevolg van de omstandigheid, dat het aantal leerlingen beneden de verwachting bleef en het onderwijzend personeel niet voltallig was.
Ond. 409. Verdere uitgaven voor de Japansche zaken	1 800		Wegens inkrimping van het personeel, met welke maatregel rekening is gehouden bij de begrooting van 1924.
Ond. 410. Personeel voor de Chineesche zaken	6 400		Uit bezuinigingsnoodzaak. Hiermede is bij de begrooting voor 1924 rekening gehouden.
Ond. 413. Verdere uitgaven voor het Inlandsch bestuur	5 000		Wegens onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 414. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten, kosten van gedeeltelijke inrichting van woningen, kantoren en vergaderplaatsen van bestuursambtenaren en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en Inlandsch bestuur	50 000		Wisselvallige aard der uitgaven. Tengevolge van de versoering van den dienst naast de vele personeelsinkrimpingen en de prijsdaling van kantoor- en schrijfbenodigdheden.
Ond. 415. Hulp-schrijvers op de kantoren onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur behorende	26 000		Wegens inkrimping van het personeel als gevolg van bezuinigingsoverwegingen, met welke omstandigheid bij latere begrootingen rekening is gehouden.
Ond. 416. Wijkbestuur te Batavia, Meester-Cornelis en Buitenzorg	2 000		Wegens onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 416C. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden	84 739		Deze uitgaven zijn gekweten uit den post bezoldigingen enz. van het Inlandsch bestuur.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 417. Personeel der politie	260 000	<p>Hoofdzakelijk wegens inkrimping, als gevolg van bezuinigingsoverwegingen, van het personeel van de algemeene zoowel als de gewapende politie.</p> <p>Het overschot zou grooter zijn geweest, indien voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging in verband met de aanspraken van beide soorten van personeel niet meer moest worden uitgegeven, dan waarop gerekend was.</p>
Ond. 418. Personeel van de politieschool te Batavia	105 400	<p>Doordat het aantal leerlingen dezer school kleiner is dan waarop bij de begroting is gerekend, zijn de uitgaven beneden de raming gebleven.</p>
Ond. 419. Verdere uitgaven voor de politieschool te Batavia	3 000	<p>Voor kantoorkosten behoefde niet over het volle bedrag te worden beschikt.</p>
Ond. 420. Opleidingsdepôt te Buitenzorg voor de veldpolitie	40 000	<p>Wegens onvoltalligheid van het personeel.</p>
Ond. 421. Verdere uitgaven voor de politie.	860 000	<p>Tengevolge van bezuinigingen en als gevolg van de omstandigheid, dat er in 1923 geen uitgaven zijn gedaan voor verwapening met het repeteerkarabijn M. 95 van het korps gewapende politie, omdat die verwapening in vorige jaren heeft plaats gehad.</p>
Ond. 427. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten	120 000	<p>Verschillende maatregelen zijn niet tot uitvoering gekomen ten gevolge van bezuinigingen.</p>
Ond. 432A. Voorbereiding van de hervorming van de maatschappelijke en agrarische toestanden in de Vorstenlanden op Java	40 000	<p>Het overschot is een gevolg van de omstandigheid, dat, terwijl bij de raming der uitgaven voor de bezoldiging der adjunct-controleurs was gerekend op de maximumbezoldiging, geen dezer ambtenaren in het genot van die maximumbezoldiging is gesteld.</p>
Ond. 435. Uitkeering aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta van door dezen aan de landbouwondernemers terugbetaalde „bukti's”	8 000	<p>Mindere behoefte.</p>
Ond. 436. Tegemoetkomingen aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in de residentie Tapanoeli ter verzekering van eene passende belooning aan de koeriahoofden	1 500	<p>Voor nevenbedoelden maatregel behoefde niet over het volle bedrag te worden beschikt.</p>
Ond. 438. Inlandsche Zelfbesturen en Grooten	40 000	<p>Het overschot is een gevolg van te hooge raming van den voor een deel wisselvalligen post voor uitkeeringen aan Inlandsche vorsten, verband houdende met vroegere inkomsten, en voorts van de wisselvallige uitgaven voor belooningen, verstrekkingen aan- en uitgaven voor onthaal en huisvesting van vorsten enz., terwijl aan bijdragen en voorschotten aan Inlandsche Zelfbesturen minder behoefde te worden uitgegeven, dan waarop bij de raming gerekend was.</p> <p>Het overschot zou grooter zijn geweest, indien op den voor memorie uitgetrokken post: „Vergoeding aan het Departement der Burgerlijke Openbare Werken van in het belang van Inlandsche Zelfbesturen uit te voeren groote werken”, niet een belangrijk hoog bedrag moest worden verrekend.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 438A. Uitgaven in verband met de opleiding van Inlandsche jongelieden van vorstelijk bloede	1 400	Doordat minder jongelieden in opleiding waren dan waarop gerekend was.
Ond. 441. Uitgaven voor ter beschikking van zelfbesturende landschappen gesteld personeel voor aanslag in- en invordering van belastingen dier landschappen	9 000	Als gevolg van onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 442. Verschaffing van krediet ten behoeve van op kleine schaal gedreven land- of tuinbouw- en veeteeltondernemingen	10 000	Mindere behoefte.
Ond. 444. Personeel voor het kredietwezen, met uitzondering van dat voor de centrale kas.	48 000	Het overschot is een gevolg van onvoltalligheid van- en wisselingen onder het personeel.
Ond. 445. Verdere uitgaven voor het kredietwezen, met uitzondering van die ten behoeve van de centrale kas	9 500	Door inkrimping van het aantal Inlandsche ambtenaren, door beperking van telefoonaansluitingen en wegens mindere aanschaffing van kantoorbenodigdheden; voorts door de mindere behoefte aan en beperking van tegemoetkomingen in de kosten van beheer en die van eerste inrichting en eindelijk, doordat in 1923 geen personeel ter opleiding voor het beheer en toezicht over kredietinstellingen werd genomen.
Ond. 446. Personeel van de centrale kas voor het volkskredietwezen	42 000	Tengevolge van onvoltalligheid van- en wisselingen onder het personeel.
Ond. 451. Landverhuizing	150 000	Door uitvoering op kleine schaal als gevolg van bezuinigingsnoodzaak. Bij volgende begrotingen is hiermede rekening gehouden.
Ond. 452. Personeel van het kadaster	70 000	Een gevolg van onvoltalligheid van- en wisselingen onder het personeel.
Ond. 453. Personeel van den opleidingsleergang van het kadaster	5 000	Het aantal der leerlingen is kleiner dan waarop bij de raming gerekend was.
Ond. 454. Uitgaven in verband met de eenjarige praktische werkzaamstelling van candidaat-ambtenaren voor het kadaster in afwachting van de theoretische opleiding in Nederland	9 000	De nevenbedoelde maatregel is niet tot uitvoering gekomen.
Ond. 455. Verdere uitgaven voor het kadaster	30 000	Wisselvallige aard der uitgaven.
Ond. 456. Toelagen wegens dure levenswijze	70 000	De vermindering is een gevolg van de intrekking van de nevenvermelde toelagen met ingang van 1 April 1923 bij het Gouvernementsbesluit van 5 December 1923 No. 35 (Staatsblad No. 761). Zie ook de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 457.
Ond. 458. Bezoldigingen over het tijdvak tusschen het verlaten van een vorigen en het aanvaarden van een nieuwen post	5 000	Mindere behoefte.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 459. Kosten van door de Landsdrukkerij ten behoeve van het Departement van Binnenlandsch Bestuur en de daaronder behoorende diensten verstrekte jaarboeken, periodieken, enz., zoomede van de in de Javasche Courant geplaatste advertentiën ...	5 000	Voor de kosten van door de Landsdrukkerij verstrekte jaarboeken enz. behoefde niet over het volle bedrag te worden beschikt.
Ond. 460. Verrekening van diensttele-rammen	10 000	Onderafdeelingen 460 en 461.
Ond. 461. Vergoeding aan het Departement van Oorlog van de kosten van door den topografischen dienst te verrichten werkzaamheden	300 000	Tegenover deze mindere uitgaven staan minder ontvangsten onderscheidenlijk bij de VIIIste en de IXde begrootingsafdeeling.
Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.		

AANVULLING.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.	
Middel No. 425B. Betaling door betrokkenen van verchuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.	Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op f 800 voor Java en Madoera en f 2 540 voor de Buitengewesten.

REVENUE

1880-1881

1880-1881

...

1000

1000

10000

...

...

REVENUE

1880-1881

...

...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, g.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 575A. Toelage ter bestrijding van de kosten, verbonden aan de administratie van de door de vereeniging „Perserikatan Goeroe Hindia Belanda” te Magelang in het leven geroepen onderlinge levensverzekering voor haar leden en alle Inlandsche ambtenaren	2 700	Deze post werd reeds bij het wetsontwerp-regularisatie voor het dienstjaar 1921 ingelascht en toegelicht (onderafdeeling 570B, gedrukte stukken Volksraad, 2de gewone zitting 1922, Onderwerp 2 — stuk 3, g en Staten-Generaal zitting 1922—1923, 476, 4, blz. 42) en komt ook voor in het wetsontwerp-regularisatie voor het dienstjaar 1922 (onderafdeeling 569A).
Ond. 577A. Uitgaven, betrekking hebbende op het afgesloten dienstjaar 1919, in verband met de samenstelling van een handboek over de Hindoe-Javaansche kunst	3 465	Deze post werd reeds bij het wetsontwerp-regularisatie voor het dienstjaar 1922 ingelascht en toegelicht (onderafdeeling 571A, gedrukte stukken Volksraad, 2de gewone zitting 1923, Onderwerp 2 — stuk 3, g en Staten-Generaal zitting 1923—1924, 350, 4, blz. 40).
Ond. 596A. Uitkeering aan de vereeniging „Nederlandsch-Indisch Kankerinstituut” te Bandoeng van een bedrag gelijk aan het legaat door wijlen den heer F. A. Zuur vermaakt aan het Land	50 000	Door wijlen den heer F. A. Zuur te Bandoeng werd eene som van f 50 000 aan den Lande gelegateerd om te worden besteed als fonds tot het steunen van de oprichting van nuttige noodzakelijke nationale instellingen ter genoemde plaats. Het bedrag van deze in 1920 door de Regeering aanvaarde schenking is toegewezen en uitbetaald aan de vereeniging „Nederlandsch-Indisch Kankerinstituut” te Bandoeng, tot boeking van welke uitgaaf de hiernaast omschreven onderafdeeling ware in te lasschen.
Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.		

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
<p style="text-align: center;">HOOFDSTUK II.</p> <p>Ond. 540. Bezoldigingen en toelagen van leerkrachten bij het openbaar onderwijs op Westerschen grondslag gesteld ter beschikking van derden.</p>	<p>Verruiming van de omschrijving van dezen post, evenals bij de begrooting voor 1924 is geschied, is noodig, omdat naast onderwijzers(essen) van het openbaar Europeesch lager onderwijs thans ook een leeraar van het openbaar middelbaar onderwijs ter beschikking van een particuliere schoolinstelling is gesteld.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 501. Personeel van het Departement.	45 500	<p>Door tijdelijke tewerkstelling bij het departement van eenige ambtenaren voor bijzondere werkzaamheden is de post voor ambtenaarsbezoldigingen overschreden, terwijl ook de globale posten voor regelmatige weddeverhoogingen zoowel van het ambtenaars- als van het klerkenpersoneel moeten worden verhoogd.</p> <p>Bij de begroting voor 1924 is met de vorenbedoelde tijdelijke voorziening v. z. n. rekening gehouden.</p>
Ond. 503. Onderwijsraad	2 600	<p>De overschrijding is een gevolg van de uitbetaling van hoogere bezoldigingen aan de gedelegeerde leden van den onderwijsraad dan waarop was gerekend. Bij de begroting voor 1924 is met de meerdere uitgaven rekening gehouden.</p>
Ond. 504. Uitgaven voor het algemeen onderwijsverslag	1 120	<p>Deze voor memorie uitgetrokken post vereischt aanvulling in verband met het in druk verschijnen van het onderwijsverslag over 1920 eerst in 1923.</p>
Ond. 513. Bijdragen ter bestrijding van de verlofskosten ten behoeve van leeraren en onderwijzers bij het bijzonder onderwijs ...	50 000	<p>De post is van wisselvalligen aard.</p>
Ond. 515. Bijdragen voor bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs	50 000	<p>De overschrijding is in hoofdzaak een gevolg van de toekenning van hoogere subsidies aan de particuliere hoogere burgerschool te Bandoeng over 1923 dan waarop gerekend was, zoomede van de nadere toekenning in dat jaar van tegemoetkomingen aan die school over de jaren 1921 en 1922.</p>
Ond. 518. Personeel van de algemeene middelbare school (A. M. S.)	498 000	<p>Tekorten zijn ontstaan op de uitgaven betreffende de muloscholen, voornamelijk als gevolg van de groote uitbreiding van het personeel in verband met de belangrijke toeneming van het aantal leerlingen, terwijl ook de globale post voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij de wis- en natuurkundige afdeling der A. M. S. te Jogjakarta is overschreden. Daarentegen is voor de Oostersch-letterkundige afdeling der A. M. S. niets uitgegeven, aangezien deze school niet is geopend, terwijl de uitgetrokken bedragen op de overige onderdeelen der onderafdeeling gedeeltelijk ongebruikt bleven.</p>
Ond. 520. Bijdragen voor het bijzonder Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	140 000	<p>Het tekort is veroorzaakt eensdeels door het verlenen van terugwerkende kracht aan de voorloopige herziening der subsidieregelen in Indisch Staatsblad 1923 No. 354, waarop niet gerekend was, anderdeels aan den wisselvalligen aard der uitgaven. Op den post voor bouwsubsidies is niets uitgegeven.</p>
Ond. 527. Personeel van het openbaar Europeesch vakonderwijs	98 000	<p>De raming der globale posten voor regelmatige weddeverhoogingen is te laag gebleken, terwijl ten aanzien van den ambachtsleergang te Weltevreden lessen op toelage zijn gegeven, waarmede eerst in de begroting voor 1924 rekening is gehouden.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in gulden.	TOELICHTING.
		<p>Het totaal bedrag der tekorten zou grooter zijn geweest, indien voor de technische scholen te Weltevreden, Soerabaja en Jogjakarta niet met een kleiner aantal leeraren en vakonderwijzers kon worden volstaan dan waarop bij de raming was gerekend.</p>
Ond. 530. Bijdragen voor bijzondere inrichtingen van Europeesch vakonderwijs ...	35 000	<p>De overschrijding is voornamelijk te wijten aan het verlenen van subsidiën in 1923 ten behoeve van de burgeravondschool te Soerabaja over de jaren 1921 en 1922.</p>
Ond. 535. Bijdragen voor bijzondere inrichtingen en personen, die onderwijzers(essen) voor het Europeesch lager onderwijs opleiden	60 000	<p>Het tekort op dezen wisselvalligen post is in hoofdzaak veroorzaakt door de subsidieering van de te Bandoeng gevestigde kweekschool van het Indo-Europeesch Verbond, waarop niet gerekend was.</p>
Ond. 540. Bezoldigingen en toelagen van leerkrachten bij het openbaar onderwijs op Westerschen grondslag gesteld ter beschikking van derden	11 600	<p>Het tekort is ontstaan door de beschikbaarstelling van leerkrachten bij het openbaar onderwijs ten behoeve van de Jan-Pieterszoon Coen-stichting te Weltevreden, de Indo-Europeesche Schoolvereniging te Bandoeng en de Kartini-vereeniging te Semarang.</p>
Ond. 543. Bijdragen voor het bijzonder lager onderwijs op Westerschen grondslag.	1 600 000	<p>Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 520.</p>
Ond. 546. Bijzonder fröbelonderwijs	16 000	<p>Als gevolg van de toekenning van subsidies aan de particuliere fröbelkweekscholen te Mendoet en Semarang in 1923 niet alleen over dat jaar, doch ook over de jaren 1921 en 1922, is de post betreffende die scholen overschreden. Daartegenover staat, dat op den post voor bijdragen aan bijzondere fröbelscholen minder is uitgegeven dan het uitgetrokken bedrag.</p>
Ond. 550. Personeel van het openbaar voortgezet- en vakonderwijs voor Inlanders.	6 000	<p>Het tekort betreft de wisselvallige posten voor regelmatige weddeverhogingen van het personeel bij de opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren, de bestuursschool te Meester Cornelis, de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers, de kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga en de normaalscholen voor Inlandsche hulponderwijzers.</p> <p>Ook is de post voor toelage van het personeel bij de normaalcursussen overschreden, doordat bij de begroting slechts uitgaven waren opgebracht voor één normaal-leergang, n.l. voor die te Singaradja, gedurende het eerste halfjaar 1923, terwijl in werkelijkheid de laatst overgebleven cursus, n.l. te Palembang (niet die te Singaradja, welke reeds in December 1922 kon worden opgeheven), tot 6 April 1924 moest blijven gehandhaafd.</p> <p>In compensatie met de vermelde tekorten strekken de overschotten op de overige posten der onderafdeeling als gevolg voornamelijk van de omstandigheid, dat met minder personeel kon worden volstaan dan geraamd was (aan ongeveer de helft van het aantal normaalscholen voor Inlandsche hulponderwijzers(essen) werd geen nieuwe eerste klasse gevormd).</p>
Ond. 553. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij de openbare ambachtsscholen voor Inlanders	40 000	<p>De overschrijding is een gevolg van meer uitgaven voor regelmatige verhogingen van bezoldiging.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 556. Personeel van het openbaar Inlandsch lager onderwijs	380 000	Het tekort is te wijten aan te groote aftrek van het geschatte bedrag voor aanvangsbezoldigingen met het oog op de personeelwisselingen, zoomede aan de toelagering van den globalen post voor regelmatige bezoldigingsverhogingen.
Ond. 573. Toezicht op de opvoeding van Inlandsche jongelieden	450	Gevolg van de toekenning van een nadere traktementsverhoging aan den ambtenaar belast met het toezicht op de opvoeding van Inlandsche jongelieden.
Ond. 576. Personeelsuitgaven voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen	9 000	Als gevolg van tijdelijke versterking van het personeel bij den adviseur voor Inlandsche zaken en bij den oudheidkundigen dienst is meer uitgegeven op de posten voor aanvangsbezoldigingen enz. van dat personeel en voor regelmatige weddeverhogingen van het personeel bij genoemden dienst. Met deze meerdere uitgaven is v. z. n. blijvend rekening gehouden bij volgende begrootingen. Tegenover de vermelde tekorten staat echter, dat de wisselvallige uitgaven voor regelmatige weddeverhogingen van het personeel bij den voornoemden adviseur alsmede voor bezoldiging van het personeel voor de bewaking en het onderhoud van oudheden in verband met mutaties lager kunnen worden gesteld.
Ond. 580. Verdere uitgaven voor den eeredienst	12 000	Het tekort is toe te schrijven aan meerdere, van wisselvalligen aard zijnde, uitgaven voor de opleiding van Inlandsche jongelieden tot het leeraarsambt en wegens toelagen voor het geven van godsdienstonderwijs. Ook de post voor verdere uitgaven in verband met den Mohammedaanschen eeredienst is overschreden n.l. als gevolg van de verstrekking van water uit de militaire waterleiding in het gewest Atjeh aan de Missigit te Koetaradja, waarop niet gerekend was.
Ond. 584. Duurtetoelagen voor personeel in de buitengewesten voor zoover het Departement van Onderwijs en Eeredienst betreft ...	19 000	De post is van wisselvalligen aard.
Ond. 585. Algemeene duurtetoeslag voor Landsdienaren en andere personen behorende tot het Departement van Onderwijs en Eeredienst	5 200 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 588. Personeel van de openbare inrichtingen tot opleiding van medisch personeel.	24 000	Het tekort is ontstaan, doordat voor regelmatige salarisverhogingen meer werd uitgegeven dan geraamd was terwijl een hooger bedrag moest worden besteed aan toelagen voor het geven van onderwijs aan den leergang voor analysten. Daartegenover staat, dat de posten voor aanvangsbezoldigingen van het personeel bij de artsenscholen en de apothekers-assistentenschool in verband met personeelwisselingen lager kunnen worden gesteld.
Ond. 591. Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor en de gewestelijke kantoren der inspectie van den burgerlijken geneeskundigen dienst	10 000	Door de gestadige uitbreiding van den burgerlijken geneeskundigen dienst en de daarmee gelijken tred houdende uitbreiding van het hoofdkantoor werd aan kantoorkosten meer uitgegeven dan geraamd was. Ook ten behoeve van de kantoren van de inspecteurs op de drie

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 594. Verdere uitgaven voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen voor zoover niet elders omschreven ...	270 000	<p>hoofdplaatsen van Java zijn meerdere uitgaven gedaan dan bij de begrooting is uitgetrokken.</p> <p>Met de hoogere uitgaven is bij volgende begrootingen v. z. n. blijvend rekening gehouden.</p> <p>De overschrijding is veroorzaakt, doordat, behalve dat de post voor vergoeding voor het gebruik van Landswoningen door gouvernements-Indische geneeskundigen, voor zoover hun voor dat gebruik meer in rekening moet worden gebracht dan f 50 's maands, eene kleine aanvulling moet ondergaan, hoogere uitgaven zijn gedaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. voor benodigdheden ten behoeve van de laboratoria der gewestelijke gouvernements-artsen, met welke meerdere uitgaven rekening is gehouden bij volgende begrootingen; b. ten behoeve van de gezondheidsdiensten voor Batavia, Bandoeng en Soerabaja; c. voor geneesmiddelen, waartegenover staat eene vermindering van den desbetreffenden post op het Iste hoofdstuk (vergl. de toelichting op de voorgestelde vermindering van onderafdeeling 509 van dat hoofdstuk). <p>Tegenover de vermelde tekorten staat echter, dat geen uitgaven zijn gedaan op den post voor verdere uitgaven ten behoeve van de gouvernements-mantriverplegers en mantri's voor de volksgezondheid, terwijl minder werd uitgegeven, dan waarop was gerekend:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1o. voor vergoeding van schrijfbehoeften aan geneeskundigen belast met de waarneming van den burgerlijken geneeskundigen dienst; 2o. aan vacatieloonen voor de keuring van passagiers van pelgrimsschepen; 3o. ten behoeve van den gezondheidsdienst voor Semarang; 4o. voor de opleiding van Inlandsch verplegings-, verloskundig- en geneeskundig hulppersoneel; 5o. op den post voor de geneeskundige behandeling van behoeftigen en van niet tot het departement van oorlog en de Indische militaire marine behoorende personen enz. als gevolg van de omstandigheid, dat verpleegkosten voortaan komen ten laste van de departementen, waartoe de verpleegden behooren (vergl. de toelichting op onderafdeeling 592 in het Indisch ontwerp der begrooting voor 1924, IIde hoofdstuk); 6o. aan loonen voor den verkoop van kininetabletten, voor quarantaine-inrichtingen en voor alle andere uitgaven voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen voor zoover niet elders omschreven.
Ond. 598A. Baeteriologisch onderzoek van drinkwater te Makasser	3 000	De post is van wisselvalligen aard.
Ond. 599E. Voorschotten op bezoldiging f andere inkomsten	1 200 000	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.
Ond. 599F. Onvoorziene uitgaven	30 000	In verband met verschillende boekingen, betrekking hebbend op afgesloten diensten (artikel 15 I. C. W.).

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 501. Onderwijs	277 000	<p>Er is minder uitgegeven:</p> <p>f 15 000 voor zorg voor Indische studenten in Nederland;</p> <p>„ 27 000 voor studietoelagen, doordien minder candidaten zijn aangenomen om, na verkrijging de hoofdakte, in den Indischen dienst te treden;</p> <p>„ 4 000 voor bijdragen aan vereenigingen, die onderwijzers, bestemd voor het gesubsidieerd bij zonder onderwijs in Nederlandsch-Indië, doen opleiden voor de hoofdakte;</p> <p>„ 24 000 wegens het niet aannemen van nieuwe candidaten ter verkrijging van middelbare akte voor de inheemsche talen en de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië;</p> <p>„ 22 000 doordien minder beurzen voor de universitaire studie van onbemiddelde Indische jongelieden werden toegekend;</p> <p>„ 185 000 voor de aanschaffing en uitzending van benoemdigheden voor het schoolwezen als gevolg van de invoering van eene nieuwe regeling, volgens welke leermiddelen niet meer in eigendom doch slechts in bruikleen aan scholieren worden verstrekt.</p>
Ond. 509. Geneeskundige dienst	796 000	<p>Het aantal uitgezonden artsen is door intrekking van aanvragen door de Indische Regeering beneden de verwachting gebleven, waardoor voor de leergangen in bacteriologie en hygiëne en den artsencursus f 48 000 minder werd uitgegeven.</p> <p>Verder is een overschot van f 748 000 ontstaan op de uitgaven voor de aanschaffing en uitzending van benoemdigheden voor den burgerlijken geneeskundigen dienst doordat hier als gedragslijn is aangenomen om op het Iste hoofdstuk geene boeking van overdrachten van bezwaar wegens verstrekkingen in Indië meer te doen plaatsvinden (zie de toelichting bij onderafdeeling 594 de uitgaven in Indië).</p>
HOOFDSTUK II.		
Ond. 505A. Voorbereiding van de oprichting van eene rechtsgeleerde hoogeschool ...	15 000	Ten laste van dezen post zijn geen uitgaven gedaan.
Ond. 506. Uitgaven in verband met de universitaire studie in Nederland van onbemiddelde Indische jongelieden	4 200	In 1923 werd een kleiner aantal jongelieden voor hogere studie in Nederland aangewezen dan geraamd was.
Ond. 510. Personeel van het openbaar middelbaar onderwijs	85 000	Er waren minder leeraren in dienst dan geraamd was terwijl ten aanzien van den handelsleergang te Soerabaja een kleiner bedrag aan toelagen werd uitgegeven.
Ond. 511. Verdere uitgaven voor het openbaar middelbaar onderwijs	57 000	De raming van de uitgaven voor school- en lokaalbehoefte enz. van de hogere burgerscholen met 5-jarige leergang blijkt te hoog te zijn gesteld. Het bedrag van dezen post is dan ook in de begroting voor 1925 belangrijk verlaagd.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
Ond. 512. Uitgaven voor den leergang voor de zeevaartkunde	10 000	De posten betreffende de Prins-Hendrikschool te Weltevreden en den handelsleergang te Soerabaja kunnen mede, doch slechts met kleine bedragen, worden verminderd. Er was een kleiner aantal jongelieden in opleiding dan waarop de raming der uitgaven gebaseerd was.
Ond. 514. Bijdragen ter bestrijding van de kosten van uitzending uit Nederland van leeraren en onderwijzers ten behoeve van het bijzonder onderwijs	74 000	De post is van wisselvalligen aard.
Ond. 516. Personeel van de inspectie van het voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs.	13 860	De vermindering is mogelijk door de inkrimping van de inspectie met een adjunct-inspecteur.
Ond. 517. Verdere uitgaven voor de inspectie van het voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	380	Als voren.
Ond. 519. Verdere uitgaven voor de algemeene middelbare school (A. M. S.)	50 000	Aan studiebeurzen werd minder uitgekeerd dan waarop bij de raming was gerekend, terwijl de Oostersch-letterkundige afdeeling der A. M. S. niet is geopend.
Ond. 521. Studiebeurzen voor leerlingen van gesubsidieerde muloscholen	3 200	Er werd minder aan studiebeurzen uitgekeerd.
Ond. 522. Personeel van de inspectie van het technisch onderwijs	7 050	De vermindering is het gevolg van het achterwege blijven van de instelling der betrekking van adjunct-inspecteur van het technisch onderwijs.
Ond. 523. Verdere uitgaven voor de inspectie van het technisch onderwijs	330	Als voren.
Ond. 524. Uitgaven ten behoeve van de commissie van voorlichting in zake het technisch- en ambachtsonderwijs	1 800	De uitgetrokken bezoldiging voor den secretaris der commissie behoefde niet te worden uitgekeerd, terwijl de vergoeding voor schrijfloonen, schrijfbehoeften enz. kon worden verlaagd.
Ond. 525. Technische Hoogeschool te Bandoeng	20 000	Tegenover meerdere uitgaven wegens toegekende studiebeurzen zoowel aan studenten der technische hoogeschool als aan cursisten van den aan die school verbonden leergang voor de opleiding van instrumentmakers en glasblazers staat eene grootere vermindering van den wisselvalligen post voor tegemoetkoming in de bedrijfskosten van de hoogeschool. Ook over het bedrag, uitgetrokken ten behoeve van den leergang ter opleiding voor de middelbare akte wiskunde, behoefde niet ten volle te worden beschikt.
Ond. 528. Verdere uitgaven voor het openbaar Europeesch vakonderwijs	80 000	Met het oog op de ontstane vermindering van de behoefte aan technisch onderwijspersoneel behoefde geen uitvoering te worden gegeven aan het plan tot opening van een afdeeling voor werktuigkundigen bij de Prinses-Julianaschool te Jogjakarta, terwijl voor de uitgetrokken fondsen voor de eerste inrichting van nieuwe lokalen bij de technische school te Bandoeng niet ten volle behoefde te worden beschikt.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 531. Personeel van de inspectie van het Europeesch lager en van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs	15 000	<p>Voor wat betreft de overige technische scholen en den ambachtsleergang te Weltevreden is bezuinigd op de uitgaven voor verbruiksartikelen in de werkplaatsen.</p> <p>In verband met de intrekking der betrekking van administratief ambtenaar op het kantoor van den Inspecteur van het Hollandsch-Inlandsch onderwijs en personeelswisselingen bij de inspectie over het algemeen is minder uitgegeven dan de geraamde bedragen.</p>
Ond. 533. Personeel van de openbare inrichtingen tot opleiding van leerkrachten voor het lager onderwijs op Westerschen grondslag.	28 000	<p>De vermindering is het gevolg van:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1o. afschaffing van de beschikbaarstelling van toelagen voor het onderwijs in gezondheidsleer, handteekenen en gymnastiek bij de hogere kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers en in handteekenen bij de kweekschool voor Chineesche leerkrachten; 2o. opheffing van de normaalschool voor de Europeesche hoofdakte te Jogjakarta en van de leergangen ter voorbereiding tot het examen ter verkrijging van een akte van bekwaamheid in de kennis van het Engelsch en het handteekenen, zoomede van een der twee leergangen voor de akte natuurkunde en wiskunde; 3o. inkrimping van het bediendenpersoneel bij de kweekschool voor Chineesche leerkrachten; 4o. de omstandigheid, dat voor elke der hogere kweekscholen met 3 van de uitgetrokken 4 leerkrachten kon worden volstaan; 5o. minder uitgaven op den wisselvalligen post voor regelmatige weddeverhoogen. <p>Met de sub 1o. tot en met 4o. bedoelde maatregelen is bij de begroting voor 1924 rekening gehouden.</p>
Ond. 534. Verdere uitgaven voor de openbare inrichtingen tot opleiding van leerkrachten voor het lager onderwijs op Westerschen grondslag	84 000	<p>Het overschot is toe te schrijven aan de opheffing van de hiervoren 2o. genoemde inrichtingen en aan de omstandigheid, dat bij de hogere kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers en de kweekschool voor Chineesche leerkrachten een kleiner aantal leerlingen in opleiding waren dan waarop de raming der uitgaven berustte, terwijl bovendien de leerlingtoelagen konden worden verlaagd.</p>
Ond. 536. Instelling ter bevordering van de studie van Inlandsche talen en van de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië te Weltevreden	31 900	<p>Deze vermindering is mogelijk, doordat bij den leergang ter opleiding van Inlandsche leerkrachten voor het onderwijs in Inlandsche talen aan scholen van voortgezet en Hollandsch-Inlandsch onderwijs in 1923 geen nieuwe cursisten behoeften te worden aangenomen.</p>
Ond. 538. Personeel van het openbaar Europeesch lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs	600 000	<p>Niettegenstaande het personeel bij de Hollandsch-Inlandsche scholen in verband met de toeneming van het aantal leerlingen in sterkere mate moest worden uitgebreid dan waarop bij de raming was gerekend, kan de onderafdeeling eene vermindering ondergaan als gevolg van de aanstelling van Europeesche onderwijzeressen bij de Europeesche lagere en de Hollandsch-Chineesche scholen voor $\frac{2}{3}$ van den schooltijd.</p>
Ond. 541. Huishoudleergangen verbonden aan de openbare Europeesche lagere meisjescholen te Bandoeng en Djokjakarta	6 000	<p>Deze vermindering is mogelijk in verband met de opheffing van den huishoudleergang te Bandoeng bij het einde van het schooljaar 1922—1923.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 543A. Buitengewone bijdragen aan bijzondere Europeesche lagere scholen, geheel of in hoofdzaak bestemd voor kinderen uit eefdadigheidsgestichten	18 000	De hier bedoelde uitgaven zijn bestreden uit den algemeenen post voor bijdragen ten behoeve van het bijzonder lager onderwijs op Westerschen grondslag.
Ond. 544. Proefneming met schakelscholen tot voorbereiding van leerlingen, afkomstig van de Inlandsche 2de klas-school, voor het mulo	8 000	De uitgetrokken fondsen konden ten deele in kas blijven, voornamelijk door het niet benoodigd zijn van al de uitgetrokken leerkrachten.
Ond. 545. Openbaar fröbelonderwijs	32 000	Aan regelmatige weddeverhoogingen van het personeel moest meer worden uitgegeven, waartegenover echter staat, dat aan studiebeurzen minder werd uitgekeerd dan waarop bij de raming was gerekend.
Ond. 547. Voorloopige bezoldigingen en gratificatiën van onderwijzend personeel uit Nederland gezonden ten dienste van het openbaar onderwijs	20 000	Door de uitzending van minder leerkrachten dan waarop gerekend was.
Ond. 548. Personeel van de inspectie van het Inlandsch onderwijs en van het Inlandsch volksonderwijs	80 000	In verband met inkrimping van de formatie en met den wisselvalligen aard van den post voor regelmatige weddeverhoogingen is deze onderafdeeling voor verlaging vatbaar geworden.
Ond. 551. Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet- en vakonderwijs voor Inlanders	418 000	Deze vermindering is mogelijk, omdat: 1o. bij verschillende inrichtingen een kleiner aantal leerlingen in opleiding was dan waarop de geraamde uitgaven gebaseerd waren; 2o. aan studiebeurzen minder is uitgegeven dan de geraamde bedragen; 3o. leermiddelen aan de leerlingen niet meer in eigen- dom worden verstrekt; 4o. de toelating van nieuwe leerlingen tot de normaalscholen voor Inlandsche hulponderwijzers en hulponderwijzeressen blijkens de begroting voor 1924 ter vermijding van overproductie in 1923 met de helft is verminderd.
Ond. 551A. Openstelling van de Inlandsche rechtsschool voor alle landaarden en omzetting van de voorbereidende afdeling dier school in een mulo-afdeeling	3 600	Deze uitgaven konden worden bestreden uit den post voor aanvangsbezoldigingen, toelagen enz. van het personeel voor de Inlandsche rechtsschool.
Ond. 554. Leermiddelen, verbruiksartikelen en de werkplaatsen en verdere uitgaven voor de openbare ambachtsscholen voor Inlanders.	40 000	De voor verdere inrichting van bestaande scholen uitgetrokken som van f 30 000 behoefde grootendeels niet te worden uitgegeven, terwijl de voor vernieuwing van den inventaris dier scholen benoodigde gelden, waarvoor f 17 000 was uitgetrokken, voor een deel konden worden bestreden uit de toegestane fondsen voor verbruiksartikelen.
Ond. 555. Bijdragen voor bijzondere ambachts- en nijverheidsscholen voor Inlanders.	34 400	Er werd minder aan subsidiën aangevraagd en uitgekeerd.
Ond. 557. Verdere uitgaven voor het openbaar Inlandsch lager onderwijs	150 000	Het overschot is toe te schrijven eensdeels aan de aanschaffing van de vergoedingen voor schrijffloonen en schrijfbehoeften van de secretarissen der Inlandsche

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 558. Bijdragen voor bijzondere inrichtingen van Inlandsch lager onderwijs	100 000	Schoolcommissiën met ingang van het schooljaar 1923—1924, anderdeels in hoofdzaak aan de aanschaffing van schoolbehoefte in Indië in stede van in Nederland. De vermindering zou grooter zijn geweest, indien de wisselvallige posten voor aandeelen van de onderwijzer in de ontvangen schoolgelden en voor de vervaardiging en het drukken van leer- en leesboeken niet waren overschreden.
Ond. 559. Bijdragen voor bijzondere houthoudeergangen in het gewest Preanger-Regentschappen, verbonden aan inrichtingen van openbaar of bijzonder Inlandsch lager onderwijs, bedoeld bij Staatsblad 1918 No. 715.	4 250	Ond. 558 en 559. Er werd minder aan subsidiën uitgekeerd.
Ond. 560. Depôt van boeken en leermiddelen, vervaardiging en verspreiding van gedrukte ten behoeve van het Inlandsch onderwijs	30 000	Aan vervoerkosten en invoerrechten werd minder uitgegeven dan geraamd was, waartegenover staan hogere uitgaven op den post voor loonen wegens den verkoop van schoolwerken.
Ond. 561. Personeel van het kantoor van den adviseur voor het Inlandsch volksonderwijs	21 300	De vermindering is mogelijk door de inkrimping van het personeel met twee adjunct-adviseurs.
Ond. 563. Uitgaven voor het Inlandsch volksonderwijs voor zoover niet elders uitgetrokken	1 400 000	Het overschot is toe te schrijven aan de volgende omstandigheden: 10. Voor de voor 1923 geraamde 500 nieuwe scholen zijn slechts 382 tot stand gekomen, waardoor een aanzienlijk deel der bevolkingsbijdragen, oorspronkelijk bestemd voor dekking van de oprichtingskosten der nieuwe scholen, kon worden aangewend voor onderwijzersbezoldigingen en de daarvoor uitgetrokken subsidie van den Lande in gelijke mate verminderde. Bovendien kwamen hierdoor de salarissen voor het onderwijzend personeel voor 118 scholen vrij. Ook van den post, groot f 150 000, bestemd voor scholen in streken, waar het volksonderwijs nog moet worden ingevoerd, werd slechts voor een klein gedeelte gebruik gemaakt. 20. Zoals is medegedeeld in de Memorie van Toelichting op onderafdeeling 553 van het Indisch ontwerp der begroting voor 1925 worden de uitgaven voor boeken en leermiddelen ten behoeve van de Inlandsche volkscholen ten deele bestreden uit de desbetreffende posten voor het openbaar Inlandsch lager onderwijs. Als gevolg hiervan is ten laste van den post voor boeken en leermiddelen ten behoeve van de volkscholen minder uitgegeven dan het daarop uitgetrokken bedrag. 30. De bezuinigingsmaatregelen ten aanzien van de opleiding van leerkrachten voor de Inlandsche volkscholen, vermeld in de Memorie van Toelichting op de onderafdeelingen 560 en 562 van het Indisch ontwerp der begroting voor 1924, werden reeds toegepast bij den aanvang van het schooljaar 1923—1924.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 564. Uitgaven voor de handleidingscommissie voor de samenstelling van leerboeken en daarbij behorende handleidingen ten behoeve van het Inlandsch volksonderwijs ...	9 600	40. Er werden minder bouwvoorschotten voor de oprichting van Inlandsche volksscholen aangevraagd en toegekend. Uit dezen post is alleen bestreden de bezoldiging van den voorzitter der inmiddels opgeheven handleidingscommissie, waarop bij de begrooting voor 1924 werd gerekend. Tot benoeming van de opgebrachte 2 Inlandsche leden is niet overgegaan.
Ond. 565. Uitgaven voor het volksonderwijs in het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden	160 000	De vermindering is het gevolg van de genomen, uit de begrooting voor 1924 blijkende, maatregelen van bezuiniging.
Ond. 570. Volksboekerijen	110 000	De vermindering is in de eerste plaats een gevolg van het onvervuld blijven van eenige betrekkingen op het kantoor van den hoofdamtenaar voor de volkslectuur, eensdeels omdat daarvoor geen geschikte krachten konden worden verkregen, anderdeels wegens in 1923 reeds toegepaste inkrimping van personeel, dat van de begrooting voor 1924 is afgevoerd. Overigens is het overschot toe te schrijven aan de groote daling van de papierprijzen en aan de omstandigheid, dat vele beheerders van volksboekerijen niet in aanmerking kwamen voor een belooning.
Ond. 571. Bevordering van de lichamelijke opvoeding van de jeugd	35 000	Het overschot is toe te schrijven aan afschaffing der beloningen voor het geven van lessen met betrekking tot de lichamelijke opvoeding met ingang van het schooljaar 1923—1924, terwijl het uitgetrokken bedrag voor aanschaffing van benodigdheden grootendeels niet behoefde te worden uitgegeven.
Ond. 574. Bezoldigingen van het personeel voor het internaatswezen	5 400	Het overschot is ontstaan door de intrekking der betrekking van ambtenaar voor het internaatswezen met ingang van 1 Juli 1923, waarop bij de begrooting voor 1924 is gerekend.
Ond. 575. Bijdragen voor particuliere internaten ten behoeve van studeerende jongelieden, die inrichtingen van verdergaand onderwijs bezoeken	137 700	Er werden geen subsidies voor de oprichting van internaten toegekend.
Ond. 577. Verdere uitgaven voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen	6 000	Er werd minder uitgegeven op den wisselvalligen post voor uitgaven van ambtenaren en personen belast met wetenschappelijk werk, terwijl het bedrag uitgekeerd aan subsidies voor de bezoldiging van taalgeleerden lager is geweest dan de uitgetrokken som.
Ond. 578. Kosten van examens voor zoover elders niet omschreven	20 000	De post is van wisselvalligen aard.
Ond. 579. Personeel van den eeredienst ...	20 000	Tegenover eene vermindering van den wisselvalligen post voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij den eeredienst staat eene verhooging van de uitgaven wegens aanvangsbezoldigingen van dat personeel, welke verhooging het gevolg is van te grooten aftrek van het geraamde bedrag voor die uitgaven met het oog op personeelwisselingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 581. Inrichting voor opleiding van Inlandsche leeraren, zonen van Inlandsche hoofden en van volksonderwijzers in een gedeelte van de residentie Timor en Onderhoorigheden.	9 620	Deze inrichting is niet tot stand gekomen.
Ond. 586. Verrekening van binnenlandse diensttelegrammen	1 900	
Ond. 587. Verrekening van de kosten der door den topografischen dienst verrichte werkzaamheden	23 650	Onderafdeelingen 586 en 587. Tegenover de mindere uitgaven staan minder ontvangsten onderscheidenlijk bij de VIIIste en de IXde begrootingsafdeeling.
Ond. 589. Verdere uitgaven voor de openbare inrichtingen tot opleiding van medisch personeel	40 000	De uitgetrokken sommen van f 25 000 en f 40 000 voor de verdere inrichting van de nieuwe gebouwen der artsen-scholen behoeften in het begrootingsjaar niet ten volle te worden uitgegeven, terwijl tot de apothekers-assistentenschool en den leergang voor analysten en controleurs voor de volksgezondheid een kleiner aantal leerlingen werd toegelaten dan waarop bij de raming was gerekend.
Ond. 590. Personeel van het hoofdkantoor en de gewestelijke kantoren der inspectie van den burgerlijken geneeskundigen dienst	16 000	Hoewel de uitgaven voor regelmatige weddeverhoogingen van het inspecteerend- en ambtenaarspersoneel en voor bezoldigingen van het hulppersoneel op het hoofdkantoor en de kantoren der inspecteurs van den burgerlijken geneeskundigen dienst eenige verhooging vereischen, kan de onderafdeeling eene vermindering ondergaan als gevolg van onvoltalligheid en wisselingen onder het ambtenaarspersoneel van bedoeld hoofdkantoor.
Ond. 593. Personeel van den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen, voor zoover niet elders omschreven	100 000	De raming van de wisselvallige posten voor regelmatige weddeverhoogingen van de gouvernements-artsen, de natuurwetenschappelijke en technische ambtenaren, de Indische artsen, de Europeesche ziekenverplegers en de mantri-verplegers is te laag gebleken. Die posten moeten derhalve worden opgevoerd.
		Aangezien meer natuurwetenschappelijke ambtenaren en Inlandsche vroedvrouwen in dienst waren, moeten de desbetreffende posten voor aanvangsbezoldigingen eveneens eene verhooging ondergaan.
		Tegenover de vermelde verhoogingen staan echter de volgende verminderingen tot een grooter bedrag.
		Minder werd uitgegeven aan belooningen van particuliere geneesheeren en vroedvrouwen, terwijl er minder gouvernements-artsen, gewestelijke gouvernements-artsen, analysten, Indische artsen, Europeesche verplegers en mantri-verplegers in dienst waren dan waarop gerekend was.
		Ook de posten voor bezoldiging van het personeel op de kantoren van de fungeerende havenartsen, voor regelmatige weddeverhoogingen van de gouvernements-Inlandsche vroedvrouwen en voor bezoldiging van den film-operateur voor de medische propaganda zijn voor vermindering vatbaar als gevolg van onderscheidenlijk verlaging van de bezoldiging van den klerk bij den fungeerenden havenarts te Belawan, te hooge raming en het onvervuld laten van de vacature van filmoperateur.
		Voorts kan de post voor toelagen en belooningen aan gouvernements-artsen voor vervoermiddelen en voor in-

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
<p>Ond. 595. Maatregelen ter bestrijding van pest, voor zoover niet elders uitgetrokken, cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyphteritis, bacillaire dysenterie, influenza en andere besmettelijke ziekten</p>	150 000	<p>huur of beschikbaarstelling van localiteit voor het houden van spreekuren, welke uitgaven ten deele ten laste van het Reiswezen en voor een ander deel ten laste van het departement der burgerlijke openbare werken zijn gebracht, tot niets worden teruggebracht, zoomede de posten voor aanvangsbezoldigingen en regelmatige weddeverhoogingen van tandheelkundige en Inlandsche lobaranten, omdat er in 1923 geen tandheelkundigen en laboranten werkzaam waren.</p> <p>Ondanks overschrijding van den wisselvalligen post voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij de Landskoepokinrichting kan de onderafdeeling eene vermindering ondergaan, omdat voornamelijk op den mede van wisselvalligen aard zijnden post voor verdere uitgaven ter bestrijding van pest, cholera, enz. aanmerkelijk minder werd uitgegeven dan geraamd was.</p>
<p>Ond. 596. Maatregelen ter bestrijding van malaria, tuberculose, mijnwormziekte, amoeben dysenterie en melaatschheid</p>	30 000	<p>Hoewel aan bijdragen voor bijzondere melaatschengegachten meer is uitgegeven dan het uitgetrokken bedrag, is vermindering van deze onderafdeeling mogelijk als gevolg van overschotten op de overige van wisselvalligen aard zijnde posten.</p>
<p>Ond. 597. Personeel van de centrale burgerlijke, burgerlijke en gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen</p>	176 000	<p>Aan aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen werd meer uitgegeven dan het daarvoor uitgetrokken bedrag in verband met tijdelijke versterking van het personeel bij de ziekeninrichting te Weltevreden, waarop bij volgende begrotingen blijvend is gerekend. Ook de globale post voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij de krankzinnigengestichten is overschreden.</p> <p>Niettemin kan de onderafdeeling eene vermindering ondergaan, omdat op de overige posten — met uitzondering evenwel van die betreffende het Koningin-Wilhelminagasthuis te Bandoeng — overschotten zijn ontstaan als gevolg eensdeels van den wisselvalligen aard der uitgaven, anderdeels van de omstandigheid, dat het krankzinnigengesticht te Magelang en het doorgangshuis voor krankzinnigen te Grogol later zijn geopend dan waarop bij de raming was gerekend, terwijl in 1923 niet alle opgebrachte verplegingstehuizen voor krankzinnigen in de Buitengewesten tot stand konden worden gebracht. Bovendien zijn geen uitgaven gedaan ten laste van den post voor het laboratorium voor physiologisch-therapeutische onderzoekingen.</p>
<p>Ond. 598. Verdere uitgaven voor de centrale burgerlijke, burgerlijke en gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen</p>	1 484 000	<p>De belangrijke vermindering is toe te schrijven deels aan de latere opening van de hierboven genoemde inrichtingen, anderdeels aan de ingetreden daling der prijzen der levensmiddelen, aan de toepassing van het stelsel van eigen voorziening in de behoeften daaraan en aan andere artikelen van gouvernements-ziekenhuizen in het algemeen, gepaard met een intensiever contrôle op het beheer dier inrichtingen.</p> <p>Het overschot zou grooter zijn geweest, indien de post voor onderhoud, verpleging enz. in de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen niet ware overschreden als gevolg van</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
<p>Ond. 599. Ondersteuning van bijzondere ziekenzorg, voor zoover niet elders uitgetrokken</p>	600 000	<p>de ingebruikneming van het militair hospitaal te Soera baja als centrale burgerlijke ziekeninrichting, waarmede bij volgende begrotingen is rekening gehouden. Bovendien zijn op den post voor onderhoud, verpleging enz. in de gewone gouvernements-ziekeninrichtingen uitgaven geboekt tot een totaal bedrag van rond f 3100 wegens door den aannemer Tan Kiong Sioe in November en December 1920 gedane leveringen ten behoeve van de ziekeninrichtingen te Kendal en Koedoes, welke uitgaven niet ten laste van het dienstjaar 1920 konden worden gebracht in verband met de reeds plaats gehad hebbende afsluiting van de begrootingsrekening voor dat jaar en evenmin ten laste van de dienstjaren 1921 en 1922, omdat de desbetreffende posten daardoor zouden worden overschreden.</p> <p>Het overschot is veroorzaakt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1e. doordat de subsidies voor nieuwbouw van ziekenhuizen met het oog op den stand der middelen werd beperkt tot die, welke noodig zijn om de in vergete vorderden staat van voorbereiding of oprichting zijnde ziekenhuizen in gebruik te stellen; 2e. doordien minder bijdragen ten behoeve van herstellingsoorden voor zieke en zwakke kinderen werden toegekend dan geraamd was; 3e. doordat op den post voor bijdragen ten behoeve van de vereeniging „Zendingsonderneming” te Temanggoeng voor de verzorging van zwakzinnigen slechts zijn geboekt de uitgaven voor een telefoonabonnement, omdat de tegemoetkoming voor de instandhouding van de genoemde onderneming over 1923 eerst in 1924 is verleend, zoodat deze uitgaaf op grond van artikel 14, sub b, der Indische Comptabiliteitswet (Indisch Staatsblad 1917 No. 521) niet ten laste van de begroting van eerstgenoemd jaar kon komen.
<p>Ond. 599A. Voorschotten ten behoeve van bijzondere ziekeninrichtingen</p>	144 000	<p>In 1923 werden voorschotten ten behoeve van bijzondere ziekeninrichtingen verleend tot een totaal bedrag van f 88 906,10, nl. ten behoeve van de gewestelijke ziekeninrichtingen te Garoet, Tasikmalaja en Tjerebon, met dien verstande evenwel, dat dit bedrag moest worden verrekend met hetgeen in vorige jaren reeds aan voorloopige subsidies was ontvangen. In verband hiermede kan de hiernaast omschreven post tot niets worden teruggebracht.</p>
<p>Ond. 599B. Personeel ter bestrijding en voorkoming van de pest</p>	200 000	<p>Onderafdeelingen 599B, 599C en 599D. Hoewel de bedragen van enkele onderdeelen van deze onderafdeelingen, voornamelijk ten gevolge van versterking van het personeel voor die gedeelten van het pestgebied, waar de pest zich heeft uitgebreid, moeten worden verhoogd, kunnen andere posten als gevolg van eene algemeene inkrimping van het personeel en daarmede gepaard gaande besnoeiing der uitgaven van materieelen aard zoodanig worden verlaagd, dat op de onderafdeelingen de hiernaast vermelde overschotten worden verkregen.</p>
<p>Ond. 599C. Verdere uitgaven ter bestrijding en voorkoming van de pest</p>	300 000	
<p>Ond. 599D. Voorschotten voor de woningverbetering in verband met de pestbestrijding.</p>	200 000	

Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.

AANVULLING.

TOELICHTING.

HOOFDSTUK II.

Middel No. 528A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.

Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op *f* 2300 voor Java en Madoera en *f* 2300 voor de Buitengewesten.

20180707

Handwritten notes at the top of the page, including a date and some illegible text.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, h.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 604A. Verrekening ten bate van zie- keninrichtingen van verpleeg- en begrafenis- kosten	3 800	Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië.
Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 610. Uitgaven van persoonlijken aard voor het algemeen proefstation voor den land- bouw	14 700	<p>Het tekort is ontstaan doordat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1e. bij het laboratorium voor bodemkundig onderzoek één assistent meer in dienst was; 2e. aan regelmatige weddeverhoogingen meer moest wor- den uitgegeven dan waarop gerekend was; 3e. voor den proef- en zaadtuin in de Lampoengsche Districten en den koffiezaadtuin Bangelan, waarvan de voorgenomen verkoop in 1922 niet is doorgestaan, nog uitgaven tot een bedrag van f 17 270 moesten worden gedaan. <p>Bij de begrooting voor 1925 is op de uitgaven voor den koffiezaadtuin Bangelan gerekend.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet ver- schillende betrekkingen tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld waren gebleven.</p>
Ond. 611. Verdere uitgaven voor het alge- meen proefstation voor den landbouw	67 850	Eensdeels een gevolg van de tot een bedrag van rond f 87 600 gedane uitgaven voor den proef- en zaadtuin in de Lampoengsche Districten en den koffiezaadtuin Bange- lan, waarop niet gerekend was, anderdeels toe te schrijven aan de verrekening ten laste van het IIde hoofdstuk der begrooting van de waarde van de van andere Departemen- ten overgenomen goederen, waarvan de aanschaffing in Nederland heeft plaats gehad, welke verrekening in vorige jaren plaats had op het Iste hoofdstuk.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 614. Uitgaven van persoonlijke aard voor het veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs	4 850	<p>Met de uitgaven voor den koffiezaadtuin Bangelan is de begrooting voor 1925 rekening gehouden.</p> <p>Daarentegen is een gedeelte van de voor het scheikundig en plantkundig laboratorium en voor veredeling en zaaiwinning van eenjarige gewassen op de begrooting uitgetrokken bedragen onverbruikt gebleven.</p> <p>Toe te schrijven aan de meerdere uitgaven voor wedd. verhogingen van het personeel van het laboratorium voor veeartsenijkundig onderzoek.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet voor de Nederlandsch-Indische veeartsenschool, ten gevolge van personeelwisseling, minder behoefte te worden uitgegeven daerwaer waarop gerekend was.</p>
Ond. 615. Verdere uitgaven voor het veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs	10 950	<p>Eensdeels een gevolg van de meerdere uitgaven tot een bedrag van rond f 7 700 voor het laboratorium voor veeartsenijkundig onderzoek in verband met de steeds groter wordende behoefte aan sera en entstoffen alsmede voor het nemen van experimenten voor het zoeken van nieuwe entstoffen, anderdeels toe te schrijven aan de verhoging rekening ten laste van het IIde hoofdstuk der begrooting van de waarde van de van andere Departementen overgenomen goederen, waarvan de aanschaffing in Nederland heeft plaats gehad, welke verrekening in vorige jaren plaats had op het Iste hoofdstuk; daarentegen is een gedeelte van de voor de Nederlandsch-Indische veeartsenschool op de begrooting uitgetrokken bedragen, voornamelijk als gevolg van de intrekking sedert 1 Juni 1923 van den toeslag aan de kosthouders der leerlingen, onverbruikt gebleven.</p> <p>Met de hierbovenbedoelde meerdere uitgaven is bij voorgaande begrootingen rekening gehouden.</p>
Ond. 626. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan het personeel bij 's Lands kina-onderneming	1 700	<p>Zie de toelichting van de verhoging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.</p>
Ond. 627. Verdere uitgaven voor 's Lands kina-onderneming	2 700	<p>Het tekort is voor een deel een gevolg van de omstandigheid, dat in 1923 ten laste van de kina-onderneming gebracht de bijdrage aan het „Wegsyndicaat Patoehawattie-Rantjabolang” in de onderhoudskosten van de weg, loopende van het etablissement Kawah Tjiwidej en de ondernemingen Patoehawattie en Rantjabolang naar Bandoeng tot een bedrag van f 2 845, waarop niet gerekend was, anderdeels toe te schrijven aan de verrekening ten laste van het IIde hoofdstuk der begrooting van de waarde van de van andere Departementen overgenomen goederen, waarvan de aanschaffing in Nederland heeft plaats gehad, welke verrekening in vorige jaren plaats had op het Iste hoofdstuk.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 629. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan het personeel voor het aan 's Lands kina-onderneming verbonden kina-proefstation	2 400	
Ond. 632. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan het personeel van 's Lands caoutchoucbedrijf	3 350	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 636. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan het personeel van het boschwezen	560 600	
Ond. 643. Ondersteuning van nijverheids-ondernemingen	536 800	Een gevolg van de omstandigheid, dat ten laste van dezen post is gebracht het verschil tusschen den marktprijs en den prijs, die volgens het contract met de papierfabriek te Padalarang voor het van die fabriek te betrekken papier verschuldigd is. Met deze uitgaven is bij volgende begrotingen rekening gehouden.
Ond. 648. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen voor zoover niet elders uitgetrokken	347 200	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 650. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	353 800	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.
Ond. 651. Onvoorziene uitgaven	70 000	Voor verschillende uitgaven, voortvloeiende uit de z.g. voedselvoorziening in vorige jaren.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 612. Boschwezen	12 000	In 1923 zijn geen nieuwe candidaat-houtvesters in opleiding genomen.
Ond. 613. Veeartsenijkundige dienst	18 000	Aanneming voor de opleiding van met eene studie-opdracht in Nederland vertoevende Indische veeartsen heeft in 1923 niet plaats gehad.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 601. Personeel van het Departement	24 600	Als een gevolg van het tijdelijk onvervuld blijven van verschillende betrekkingen en van mutaties onder het personeel.
Ond. 602. Verdere uitgaven van het Departement	13 800	Voornamelijk een gevolg van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 603. Verrekening van diensttelegrammen	36 200	Een gevolg van streng toezicht op het gebruik maken van de telegraaf.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 604. Verrekening van de kosten der door den topografischen dienst verrichte werkzaamheden	4 800	Er is minder werk verricht.
Ond. 606. Uitgaven van persoonlijken aard voor de natuurwetenschappelijke zaken	24 900	Een gevolg van het tijdelijk onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel van het zoölogisch museum en laboratorium meer had moeten worden uitgegeven dan waarop gerekend was.
Ond. 607. Verdere uitgaven voor de natuurwetenschappelijke zaken	2 000	Deels als gevolg van het tijdelijk onvervuld blijven van verschillende betrekkingen, deels in verband met ingevoerde bezuinigingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet voor den botanischen tuin in verband met den afkoop van de Inlandsche bezitsrechten op de tusschen den nieuwen verkeersweg naar het Land Kedoeng Halang en de grens van 's Lands plantentuin gelegen, voor uitbreiding van dien tuin te bestemmen gedeelten van dat land en van de daarop voorkomende Inlandsche woningen f 6 000 meer had moeten worden uitgegeven dan waarop gerekend was
Ond. 608. Uitgaven van persoonlijken aard voor het instituut voor plantenziekten	16 000	Een gevolg van het tijdelijk onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 609. Verdere uitgaven voor het instituut voor plantenziekten	13 400	Een gevolg van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 612. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeling voor landbouweconomie	4 500	Een gevolg van het tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 613. Verdere uitgaven voor de afdeling voor landbouweconomie	1 750	Een gevolg van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 616. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeling landbouw	172 200	Een gevolg van mutaties en vacatures bij den landbouwvoorlichtingsdienst.
Ond. 617. Verdere uitgaven voor de afdeling landbouw	229 000	Een gevolg van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 622. 's Lands rijstbedrijf in Palembang	95 600	Een gevolg van de opheffing in den loop van 1923 van het rijstbedrijf.
Ond. 623. Uitgaven van persoonlijken aard voor de opleiding voor land-, tuin- en boschbouw	4 700	Een gevolg van het onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel van de cultuurschool te Malang meer had moeten worden uitgegeven dan waarop gerekend was.
Ond. 624. Verdere uitgaven voor de opleiding voor land-, tuin- en boschbouw	105 000	Deels als gevolg van de intrekking sedert 1 Juni 1923 van den toeslag aan de kosthouders van leerlingen, deels in verband met de omstandigheid, dat minder toelagen genietende leerlingen de scholen hebben bezocht dan waarop gerekend was.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 625. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij 's Lands kina-onderneming, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	2 650	Als gevolg van het niet vervullen der betrekking van ambtenaar ter beschikking na ontslag van den titularis.
Ond. 628. Bezoldigingen van het personeel voor het aan 's Lands kina-onderneming verbonden kinaproefstation	650	Een gevolg van het tijdelijk onvervuld blijven van de betrekkingen van analist en mantri.
Ond. 631. Bezoldiging en toelagen van het ambtelijk personeel van 's Lands caoutchoubedrijf	20 000	Als gevolg van het aan den directeur van 's Lands caoutchoubedrijf verleend buitenlandsch verlof en van het tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld blijven van enkele andere betrekkingen.
Ond. 633. Uitgaven voor de ondernemingen van 's Lands caoutchoubedrijf	630 300	Een gevolg van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 634. Personeel van het boschwezen, met uitzondering van het kantoorpersoneel op het hoofdkantoor	886 000	Een gevolg van mutaties en vacatures en van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 635. Kantoorpersoneel op het hoofdkantoor van den dienst van het boschwezen ...	2 700	Een gevolg van mutaties en vacatures. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet tegenover eene vermindering met een klerk een adjunct-commies meer aangesteld was.
Ond. 637. Verdere uitgaven voor het boschwezen	2 689 250	Eensdeels een gevolg van ingevoerde bezuinigingen, anderdeels toe te schrijven aan een sterk verminderden aan- kap van hout, in verband met de geringere vraag daarnaar.
Ond. 639. Uitgaven van persoonlijke aard voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst	44 550	Als gevolg van personeelwisseling en het tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld blijven van verschillende be- trekkingen bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, ook in verband met ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 640. Verdere uitgaven voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst	291 400	Eensdeels een gevolg van de omstandigheid, dat op het eiland Soemba minder runderen werden aangekocht dan waarop gerekend was, anderdeels toe te schrijven aan de mindere uitgaven voor de veeveelt op Madoera in verband met eene veranderde wijze van primeering van runderen en aan ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 641. Uitgaven van persoonlijke aard voor de afdeling nijverheid	11 600	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet bij het analyse-laboratorium tijdelijk een ambtenaar ter beschikking boven de formatie op f 500 's maands in dienst was gesteld en voor regelmatige weddeverhoogingen meer moest worden uitgegeven dan waarop gerekend was.
Ond. 642. Verdere uitgaven voor de afdeling nijverheid	28 900	Een gevolg van de onvoltalligheid van het personeel en van ingevoerde bezuinigingen.
Ond. 644. Uitgaven van persoonlijke aard voor handel	36 500	Een gevolg van het tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet voor regelmatige weddeverhoogingen van het personeel van het

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
<p>Ond. 645. Verdere uitgaven voor handel. 54 300</p> <p>Ond. 646. Uitgaven van persoonlijken aard voor den Indischen centralen aanschaffingsdienst 66 900</p> <p>Ond. 649. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang aan de in de buitengewesten geplaatste landsdienaren. 11 450</p>		<p>hulpkantoor voor den industrieelen eigendom meer had moeten worden uitgegeven dan waarop gerekend was.</p> <p>Een gevolg van ingevoerde bezuinigingen en van de wisselvalligheid van sommige uitgaven.</p> <p>Een gevolg van het tijdelijk dan wel voortdurend onvervuld blijven van verschillende betrekkingen en van personeelwisseling.</p> <p>Een gevolg van mutaties onder het personeel.</p>
Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.		

AANVULLING.	TOELICHTING.
-------------	--------------

<p style="text-align: center;">HOOFDSTUK II.</p> <p>Middel No. 601A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafenis-kosten.</p>	<p>Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op f 870 voor Java en Madoera en f 230 voor de Buitengewesten.</p>
---	--

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, 4.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare
Werken.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
<p>Ond. 727A. Teruggave van gelden wegens den behoefte van bouw- en waterstaatswerken gedane uitgaven, betrekking hebbende op af- gesloten dienstjaren</p>	85 000	<p>Deze post dient ter bestrijding van de in 1923 gedane teruggaven van in afgesloten dienstjaren voorgeschoten geldten ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken. De boekingen van die uitgaven hebben overeenkomstig het bepaalde bij artikel 15 der I. C. W. aanvankelijk ten laste van den post voor onvoorziene uitgaven der VIIde begrootingsafdeeling voor 1923 plaats gehad. Aangezien echter het onder dien post uitgetrokken be- drag daarvoor niet toereikend is, ware, evenals in vooraf- gegane jaren het geval is geweest, ook voor dit jaar een afzonderlijke post aan de begrooting toe te voegen. Voor het ten laste van de begrooting brengen van deze uitgaven is als eisch gesteld, dat op de onderafdeelingen van 1923, welke corresponderen met die, ten laste waar- van de uitgaven vroeger geboekt hadden moeten zijn, minstens een gelijk bedrag wordt overgehouden. Uit de belangrijke verlagingen, welke over de geheele VIIde be- grootingsafdeeling thans worden voorgesteld, blijkt vol- doende, dat aan dezen eisch, welke een deugdelijk begroo- tingsbeheer bevordert, is voldaan.</p>
<p>Ond. 733B. Verrekening ten bate van zie- keninrichtingen van verpleeg- en begrafenis- kosten</p>	6 000	<p>Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië.</p>
Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
<p>Ond. 701. Burgerlijke Openbare Werken.</p>	410 000	<p>Het uitgetrokken bedrag is niet toereikend gebleken, doordat verschillende leveringen ten behoeve van den bag- gerdienst, waarvan ten tijde van de samenstelling van de begrooting was aangenomen, dat zij nog ten laste van 1922 zouden worden uitgevoerd, eerst ten laste van 1923 betaald konden worden.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 711A. Werken in het belang van Inlandsche Zelfbesturen	603 531	Deze onderafdeeling werd ingelascht bij de aanvulling begrooting voor het jaar 1923 en werd voor memorie u getrokken, aangezien de bedoelde uitgaven, welke tot dit verre ten laste van de onderafdeeling Bruggen, wegen en gebracht werden, wegens gemis aan gegevens niet geraamd konden worden. Tegenover de verhoging op deze onderafdeeling staat een vermindering tot een veel grooter bedrag op onderafdeeling 711. Bruggen, wegen, enz.
Ond. 726. Kosten in zijdelingsch verband staande met het havenbedrijf	101 700	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid dat aan de N. V. „Zeehaven en Kolenstation Sabang” in gevolge art. 5 van de overeenkomst in Indisch Staatsblad 1910 No. 56 de door haar gemaakte kosten voor uitbreiding van ateliers en van de electricische centrale terug betaald zijn, op welke terugbetaling in de begrooting niet voldoende gerekend was. Op de overige uitgaven, onder deze onderafdeeling vallend, kon worden bezuinigd.
Ond. 732. Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen	9 224	Als gevolg van de gebleken noodzakelijkheid om het personeel van de pakhuizen te Batavia en te Soerabaja tijdelijk te versterken is de raming van nevenvermelde onderafdeeling overschreden.
Ond. 736. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen aan het personeel behorende tot het Departement der Burgerlijke Openbare Werken met uitzondering van het personeel bedoeld bij de onderafdeelingen 718 tot en met 725 en 727	1 018 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 736A. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	270 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 702. Opleiding van candidaat civiel- en bouwkundige ingenieurs, benevens daarmede in verband staande uitgaven	30 000	Er zijn in 1923 geen kandidaten in opleiding genomen
HOOFDSTUK II.		
Ond. 701. Personeel van het Departement.	8 886	Als gevolg van personeelwisselingen zijn de uitgave voor bezoldiging van den directeur en aanvangsbezoldigingen en toelagen van den secretaris en verdere ambtenaren, alsmede voor de regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel beneden de raming gebleven. Hiertegenover staat, dat ten gevolge van dezelfde omstandigheid het bedrag, geraamd voor de bezoldiging van de klerken en het minder personeel, alsmede voor de regelmatige verhoogingen van bezoldiging van die ambtenaren, te laag is gebleven.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 702. Verdere uitgaven van het Departement	21 493	<p>Door zeer zuinig beheer zijn de uitgaven voor kantoor-kosten beneden de raming gebleven, terwijl ten laste van den post „Samenstelling en uitgaaf van het verslag der burgerlijke openbare werken” betrekkelijk slechts weinig is uitgegeven. De behoefte aan lichtdrukken is door de meer beperkte uitvoering van nieuwe werken binnen engere grenzen gebleven, waardoor ook hiervoor minder uitgaven zijn gedaan.</p>
Ond. 703. Personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van het personeel bedoeld bij onderafdeeling 716	418 600	<p>Het overschot is in hoofdzaak een gevolg van de door de bezuiniging geboden verdere inkrimping van het werkplan, waardoor met minder personeel is kunnen worden volstaan dan geraamd was.</p>
Ond. 704. Tweejarige avondleergang voor de opleiding van opzichters bij den waterstaat en 's Lands burgerlijke openbare werken tot architect en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen	1 700	<p>De uitgaven zijn beneden de raming gebleven, doordat het aantal leerlingen minder heeft bedragen, dan waarop bij de raming gerekend was.</p>
Ond. 705. Toelagen voor het bezit van het getuigschrift voor architect	5 575	<p>De toelage is aan een geringer aantal opzichters en teekenaars toegekend dan waarop bij de raming gerekend was.</p>
Ond. 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken	3 287 000	<p>Op alle posten van nevenvermelde onderafdeeling zijn de uitgaven beneden de raming gebleven, uitgezonderd die voor de posten: „Gebouwen voor gewapende korpsen onder burgerlijk bestuur”, „Andere gebouwen dan die vermeld in de voorgaande artikelen” en „Werken verband houdende met gebouwen”.</p> <p>In het algemeen vindt dit verklaring in de omstandigheid, dat een groot aantal ingediende projecten, in verband met de noodzakelijkheid tot bezuiniging, herzien en vereenvoudigd moest worden, ten gevolge waarvan meerdere werken op een later tijdstip tot uitvoering zijn gekomen, dan waarop bij de raming van het in 1923 te verwerken bedrag gerekend was, terwijl voorts door de daling der prijzen van bouwmaterialen de uitgaven daarvoor beneden de raming zijn gebleven. Voorts werd in het algemeen alleen dan tot nieuwbouw overgegaan, indien niet op andere wijze in de behoefte aan lokaliteiten kon worden voorzien.</p> <p>Meer in het bijzonder kan met betrekking tot de verschillende posten het navolgende worden opgemerkt:</p> <p>Onderhoud en herstelling. Het overschot is een gevolg van de omstandigheid, dat niet strikt noodzakelijk geachte herstellingen niet werden uitgevoerd.</p> <p>Woningen voor burgerlijk personeel. In verband met de omstandigheid, dat voorzien werd, dat de woningnood op de hoofdplaatsen waarschijnlijk spoedig zou verdwijnen, werd tot woningbouw slechts dan overgegaan, indien deze bepaald urgent geacht kon worden. Voorts is in de buitengewesten aan vele woningen ten gevolge van de afgelegen ligging daarvan minder verwerkt dan geraamd was.</p> <p>Gevangenis. Van den bouw van een strafgevangenis voor Inlanders te Bandoeng werd afgezien, terwijl de bouw van een afdelingsgevangenis te Bindjei</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
		<p>werd uitgesteld. Voor den bouw van de afdeulingsgevangenis te Tandjong Balei en van de verbeteringsgevangenis voor jeugdige misdadigers te Tanah Tinggi werden de projecten belangrijk versoerd, terwijl voorts door noodzakelijke wijziging van de projecten en de daaruit voortvloeiende vertraging in de uitvoering voor de verbetering en uitbreiding van gevangenissen op Noesa Kambangan en voor de strafgevangenis te Pamekasan in 1923 belangrijk minder uitgegeven werd dan geraamd was.</p> <p>Gebouwen voor gewapende korpsen onder burgerlijk bestuur. Deze post werd in de begrooting voor 1923 „Pro memorie” uitgetrokken in verband met de gerezen vraag, of de taak van de veldpolitie en de gewapende politie niet geheel of gedeeltelijk door het Leger zou kunnen worden overgenomen. In afwachting van de beslissing ter zake zijn ten laste van dezen post echter eenige uitgaven moeten worden gedaan ten behoeve van eenige dringend noodzakelijk gebleken voorzieningen aan enkele kazernes voor de gewapende politie.</p> <p>Gebouwen voor de Opiumregie. De uitgaven voor deze groep van gebouwen zijn ver beneden de raming gebleven, doordat voornamelijk in de residentie Rembang nieuwbouw door inhuring van gebouwen achterwege is kunnen blijven.</p> <p>Scholen voor Europeesch Onderwijs. Uitgesteld werden de oprichting van het frontgebouw van de Algemeene Middelbare School te Djokjakarta en van enkele Muloscholen, aangezien in de behoefte aan lokaliteiten op andere wijze is kunnen worden voorzien.</p> <p>Scholen voor Inlandsch Onderwijs. De tot Muloschool hervormde Hoofdschool te Tondano werd slechts gedeeltelijk afgebouwd. Voorts is het project voor de Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers te Medan sterk vereenvoudigd, waardoor voor deze school de uitgaven ver beneden de raming zijn gebleven. In de behoefte aan lokaliteiten voor de Normalschool voor Inlandsche hulponderwijzers te Madioen is niet door nieuwbouw behoeven te worden voorzien.</p> <p>Scholen voor Landbouw- en Visscherijonderwijs. Slechts aan enkele scholen moesten vernieuwingen worden aangebracht. Nieuwbouw heeft niet plaats gehad.</p> <p>Gebouwen voor den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst. Bij de verdere uitvoering van het gebouwencomplex voor de nieuwe stedelijke ziekeninrichting met een school ter opleiding van Inlandsche artsen op Salemba ter hoofdplaats Batavia werd sterk bezuinigd, waardoor in 1923 de uitgaven ter zake beneden het daarvoor geraamd bedrag bleven.</p> <p>Andere gebouwen dan die vermeld in de voorgaande artikelen. Het is noodzakelijk gebleken om de stadspolitie te kazerneeren; als gevolg van dezen maatregel zijn ten laste van dezen post meer uitgaven gedaan dan waarop bij de raming gerekend was.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
Ond. 706A. Bouwvoorschot aan de Coöperatieve woningbouw vereeniging „Batavia” of in de gemeente Batavia voor den bouw van woningen voor landsdienaren ter hoofdplaats Batavia	300 000	<p>Werken verband houdende met gebouwen. De overschrijding van de raming van dezen post is voornamelijk toe te schrijven aan de omstandigheid, dat in 1923 meer gebouwen op lichtnetten en waterleidingen aangesloten zijn moeten worden dan waarop bij de raming gerekend was.</p> <p>Ten laste van dezen post zijn geen uitgaven gedaan, aangezien van dezen woningbouw werd afgezien.</p>
Ond. 707. Gebouwen en werken ten behoeve van den post-, telegraaf- en telefoondienst ...	342 750	<p>Het overschot op den post voor onderhoud en herstelling is voornamelijk hieraan toe te schrijven, dat alleen strikt noodzakelijke herstellingen werden uitgevoerd.</p> <p>Wat het overschot op den post voor vernieuwing en nieuwe werken betreft, valt op te merken, dat dit een gevolg is van de omstandigheid, dat voor het telefoonkantoor te Weltevreden en voor de telefooncentrale op het land Menteng in 1923 minder is uitgegeven behoeven te worden, dan waarop gerekend was. Voorts werden vele kleine werken, waarvoor gelden waren uitgetrokken onder het hoofd „Werken van geringen omvang”, uitgesteld, waardoor de uitgaven voor dit doel ver beneden de raming zijn gebleven.</p>
Ond. 708. Gebouwen en werken ten behoeve van den dienst van het zout	44 371	<p>Ook voor deze groep van gebouwen werden slechts de strikt noodzakelijke herstellingen uitgevoerd, waardoor de uitgaven voor onderhoud en herstelling beneden de raming zijn gebleven, evenals die voor vernieuwing en nieuwe werken. Het overschot op laatstbedoelden post is een gevolg van het niet uitvoeren van den bouw van een zoutpakhuis te Palembang, waarop bij de raming gerekend was.</p>
Ond. 709. Gebouwen en andere werken ten behoeve van de Landsdrukkerij	22 994	<p>Aan onderhoud en herstelling werd in dit jaar slechts weinig uitgegeven in verband met de ingebruikneming van het nieuwe gebouw, terwijl voor de voltooiing van de nieuwe gebouwen voor de Landsdrukkerij minder is behoeven te worden uitgegeven dan waarop bij de raming gerekend was.</p>
Ond. 710. Gebouwen en andere werken behorende tot het Departement der Marine ...	447 750	<p>Op beide posten voor onderhoud en herstelling is minder uitgegeven dan geraamd was, doordat slechts de strikt noodzakelijke herstellingen zijn uitgevoerd.</p> <p>De uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken aan gebouwen voor den algemeenen dienst zijn beneden de raming gebleven, doordat in verband met de geboden bezuiniging het meerendeel der werken van geringen omvang, waarop bij de raming gerekend was, werd uitgesteld.</p> <p>Wat den post voor vernieuwing en nieuwe werken aan steenkolenpakhuisen enz. betreft, valt op te merken, dat de bouw van hellingen en een opslagplaats voor boeien enz. te Tandjong Priok en van havenkantoren te Balikpapan en Makassar uitgesteld werd, terwijl van het voor 1923 geraamd bedrag voor het bouwen van blokoningen voor het minder personeel van den haven- en loodsdiens te Soerabaja slechts een klein gedeelte werd verwerkt.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 711. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken	2 641 000	<p>De raming der kosten van in een bepaald jaar aan bruggen en wegen te verrichten herstellingen, kan in verband met de onzekere factoren, waarmede daarbij rekening gehouden moet worden, slechts een globaal karakter dragen. Aan deze omstandigheid is het toe te schrijven, dat de uitgaven ten laste van den post: „Onderhoud en herstelling” beneden de raming zijn gebleven.</p> <p>De uitgaven ten laste van den post: „Vernieuwing en nieuwe werken” hebben eveneens minder bedragen dan geraamd was. Dit overschot vindt zijn verklaring voornamelijk hierin, dat ten gevolge van verschillende omstandigheden een aantal werken op een later tijdstip tot uitvoering is gekomen dan waarop bij de raming van het te verwerken bedrag gerekend was. Voorts is van invloed geweest de omstandigheid, dat aan verscheidene werken niet onafgebroken is kunnen worden voortgewerkt, doordien gewacht moest worden, totdat de aanvulling van reeds toegestane doch geheel verwerkte fondsen was verleend.</p> <p>Bovendien heeft de in vorige jaren aangenomen bezuiniging in 1923 doorgewerkt, terwijl voorts de uitvoering van verschillende werken minder uitgaven heeft geëischt als gevolg van de versoering der projecten en de daling van de eenheidsprijzen van materialen en loonen.</p>
Ond. 712. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken	1 921 000	<p>Aan de omstandigheid, dat de uitgaven voor herstellingen van nevenbedoelde werken uiteraard moeilijk met een zekere zekerheid te voren kunnen worden geraamd — aangezien deze o.a. verband houden met den omvang van de bandjirs toegebrachte schade — is het in het algemeen toe te schrijven, dat het krediet van den post „Onderhoud en herstelling van bevloeiings- en afwateringswerken” overschreden is en dat de uitgaven ten laste van den post „Onderhoud en herstelling van waterkeeringswerken” beneden de raming zijn gebleven. Meer in het bijzonder kan, wat de overschrijding betreft, medegedeeld worden dat deze veroorzaakt is door de zeer zware herstelling aan den stuwdam Lengkong in de Porrongrivier (residencie Soerabaja. Voor deze herstellingen werd bij de aanvullingsbegroting het krediet van den betrekkelijke post op grond van een zeer voorloopige raming der kosten verhoogd met een bedrag van f 300 000, terwijl de uitgaven ter zake rond f 600 000 hebben bedragen, doordat de herstelling zeer veel omvangrijker bleek te moeten zijn dan oorspronkelijk gedacht was.</p> <p>De uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken zijn zoowel voor de bevloeiings- en afwateringswerken als voor de waterkeeringswerken, beneden de raming gebleven. In het algemeen valt dit toe te schrijven aan de omstandigheid, dat bij de uitvoering van diverse werken, waarvoor de reeds toegestane fondsen waren verwerkt, gewacht moest worden, totdat de vereischte aanvulling dier fondsen was verleend, terwijl voorts een aantal ingediende ontwerpen noodzakelijk gewijzigd moest worden, ten gevolge waarvan de betrekkelijke werken op een later tijdstip tot uitvoering kwamen dan waarop bij de raming van het in 1923 te verwerken bedrag gerekend was. Ten gevolge van laatbedoelde omstandigheid kon b.v. met de eigenlijke u</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden	TOELICHTING.
<p>Ond. 713. Werken in het belang der volksgezondheid</p>	<p>1 196 790</p>	<p>voering van de Tjipoenegarawerken (residentie Tjerebon) in 1923 zelfs nog geen aanvang worden gemaakt, waardoor ter zake belangrijk minder werd besteed dan waarop gerekend was.</p> <p>Voorts werd van de drooglegging en bevoeiing van de Rawa-Kamentara (residentie Lampoengsche districten) afgezien, waardoor het daarvoor uitgetrokken bedrag geheel onverwerkt bleef.</p> <p>Wat de waterkeeringswerken betreft, is het overschot mede een gevolg van de omstandigheid, dat de na 1922 benodigde uitgaven voor het bandjirvrijmaken van Batavia zeer zijn meegevallen, alsmede dat de uitgaven voor de verlegging van de Tjimanoekmonding door gebrek aan werkvolk beneden de raming zijn gebleven.</p> <p>Voor opnemingen en werken in het belang der vischteelt werden nagenoeg geen uitgaven gedaan. In de begroting voor 1924 en 1925 is in verband hiermede ter zake slechts een memoriepost uitgetrokken.</p> <p>De uitgaven voor onderhoud en herstelling zijn beneden de raming gebleven als gevolg van de omstandigheid, dat slechts de strikt noodzakelijke herstellingen zijn uitgevoerd.</p> <p>Ten laste van den post bedrijfsuitgaven voor de drinkwaterleidingen is eveneens minder uitgegeven dan geraamd was, doordat eenige bedrijven op een later tijdstip in exploitatie zijn gekomen, dan waarop bij de raming gerekend was, en overigens het beheer zoo zuinig mogelijk werd gevoerd.</p> <p>De uitgaven voor vernieuwing en nieuwe werken zijn zoowel op den post „drinkwaterleidingen” als op dien voor „riolen enz.” beneden de raming gebleven. In het algemeen moet dit worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de uitvoering van diverse — meest kleine — werken hetzij uitgesteld werd hetzij vertraging onderging, terwijl door het aanbrenge van vereenvoudiging in de projecten de kosten lager konden worden gesteld (doordat de daarvoor ingediende projekten versoberd moesten worden). Zoo werden b.v., wat laatstbedoelden post betreft, de gezondmakingswerken te Telokbetoeng uitgesteld, terwijl de ontwerpen voor het tweede gedeelte van de gezondmakingswerken te Prabalingga, mede in verband met irrigatiebelangen, omgewerkt moesten worden. Voorts is het overschot voor een groot deel een gevolg hiervan, dat bij de onteigening van gronden, benodigd voor de uitvoering van twee der belangrijkste onderdeelen der plaatselijke assaineeringswerken te Batavia, groote moeilijkheden werden ondervonden, waardoor de uitvoering van de werken tot verbetering van de afwatering in het N.O. van de hoofdplaats Batavia in het begin van 1923 gestopt moest worden en die van de werken tot drooglegging van het N.W. gedeelte der gemeente Batavia zeer vertraagd werd. Voorts werden de eigenlijke werkzaamheden voor de drooglegging van de ten N.W. van Soerabaja gelegen moerassen en vischvijvers, in afwachting van de voltooiing van de uitwateringssluis aan de uitmonding van het boezemkanaal, gestaakt. Ten slotte werd ten behoeve van de verbetering van de afwatering van Simolawang veel minder uitgegeven</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 714. Aankoop, herstelling, onderhoud en vervoer van grondstoffen voor den gemeenen voorraad en daarmee in verband staande uitgaven, vervoerkosten van grondstoffen voor de uitvoering van bouwwerken en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige gebouwen en grondstoffen	205 000	dan geraamd was, doordat dit werk door vertraging in de totstandkoming der ontwerpen eerst in het eind van 1923 tot uitvoering is gekomen.
Ond. 715. Verdere uitgaven van dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 717	24 154	Het overschot is een gevolg van de inkrimping van het werkplan, waardoor minder grondstoffen verwerkt zijn en dus minder behoefte bestond aan aanvulling van de voorraden in de pakhuizen.
Ond. 716. Personeel bij het centraal waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar	6 552	De uitgaven op den post „Kantoorkosten” zijn door een zuinig beheer belangrijk beneden de raming gebleven. Ook op de overige posten dezer onderafdeeling is minder uitgegeven dan geraamd was, uitgezonderd op den post „Be-looningen”. Ten laste van dezen post werden nl. geboekt de uitgaven, welke gedaan zijn voor de vóórtijdige beëindiging van het dienstverband van verscheidene buitenlandsche ingenieurs, bestaande uit een tegemoetkoming ten bedrage van 6 à 9 maanden der laatstelijk door hen genoten inkomsten.
Ond. 717. Verdere uitgaven van het centraal waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar	9 550	Het is niet noodzakelijk gebleken om ten volle over het uitgetrokken krediet te beschikken.
Ond. 718. Haven Tandjong Priok 719. Haven van Soerabaja 720. Haven van Makasser 721. Haven Belawan 722. Emmahaven 723. Haven van Semarang 724. Haven van Tjilatjap 725. Kleine havens	4 631 535 2 666 616 398 389 568 850 314 863 852 102 451 590 791 512	De raming van deze onderafdeeling is gebleken te hoog te zijn geweest, doordat enkele posten ten onrechte daarin waren opgenomen. In verband hiermede is voor deze onderafdeeling in de begroting voor het jaar 1924 dan ook reeds een lager bedrag uitgetrokken.
	10 675 457	In verband met de slapte in de havenbedrijven gedurende het jaar 1923 was het mogelijk nog een krachtige bezuiniging aan te brengen op de gewone bedrijfsuitgaven aan de havens, waarbij echter thans door versoberingen, samenvoeging van bedrijfsonderdeelen en oplegging van materieel de grens van een rationeële bezuiniging is bereikt. Wat de buitengewone uitgaven betreft, is verreweg de belangrijkste bezuiniging verkregen door den bouw van 500 M. kade in de 3e binnenhaven te Tandjong Priok in het begin van het jaar 1923 stop te zetten en den aanleg van wegen en prauwvaartkanalen uit te stellen. Bij de overige havens zijn eveneens enkele werken, op de uitvoering waarvan in de begroting gerekend was, uitgesteld.
Ond. 727. Baggerdienst	2 077 815	De werkzaamheden bij de verschillende havens en ook voor irrigatie- en assaineeringsdoeleinden zijn sterk ingekrompen, waardoor een groot gedeelte van het baggermaterieel wegens gebrek aan werk is moeten worden opgelegd.
Ond. 728. Huishuurvergoeding en lokaalhuur alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen	540 550	De uitgaven ten laste van den post „Huishuurvergoeding” zijn evenals die ten laste van den post „Huur van gronden en lokalen” belangrijk beneden de raming ge-

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
		bleven. Wat laatstbedoelden post betreft, is dit een gevolg van de omstandigheid, dat voor grondhuur voor gebouwen, welke op terreinen in beheer bij het havenwezen zijn opgetrokken, alsmede voor huur van woningen ten behoeve van het personeel van het departement van Gouvernementsbedrijven en van kantoorgebouwen voor dat departement minder is behoeven te worden uitgegeven den geraamd was.
Ond. 729. Uitgaven voor de instandhouding van herbergen	660	Het overschot is een gevolg van de omstandigheid, dat een geringer bedrag aan subsidies is toegekend dan waarop bij de raming gerekend was.
Ond. 730. Personeel van het stoomwezen.	21 082	De uitgaven voor het personeel van het stoomwezen en voor de laboratoria voor materiaalonderzoek zijn ten gevolge van personeelwisselingen beneden de raming gebleven.
Ond. 733. Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen	91 890	Het overschot op alle posten dezer onderafdeeling is een gevolg van het inkrimpen der werkzaamheden bij de diensten, die gebruik maken van 's Lands pakhuizen, en van het betrachten van de uiterste zuinigheid.
Ond. 733A. Verrekening met het Departement van Oorlog van de wedden van een onderpakhuismeester bij elk der algemeene pakhuizen te Batavia, Semarang en Soerabaja ...	25 875	Over het krediet van nevenvermelde onderafdeeling is niet behoeven te worden beschikt, aangezien tot de aanstelling van bedoelde onderpakhuismeesters niet werd overgegaan.
Ond. 735. Verrekening van diensttelegrammen	13 043	Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten tot een gelijkbedrag onder No. 811, b van de middelen in Indië.
Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.		

AANVULLING.	TOELICHTING.
<p style="text-align: center;">HOOFDSTUK II.</p> <p>Middel No. 719A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.</p>	<p>Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op f 1 800 voor Java en Madoera en f 600 voor de Buitengewesten.</p>

MEMORANDUM

DATE

NO. 1234

The first part of the report...

The second part of the report...

The third part of the report...

The fourth part of the report...

The fifth part of the report...

The sixth part of the report...

The seventh part of the report...

The eighth part of the report...

The ninth part of the report...

The tenth part of the report...

The eleventh part of the report...

The twelfth part of the report...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, j.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 817C. Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten	25 500	Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië.
Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.		
NIEUWE OMSCHRIJVING.		TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 811. Dienst van den Mijnbouw.		In verband met het Gouvernementsbesluit in Staatsblad 1922 No. 652, waarbij een afzonderlijke „Dienst van den Mijnbouw” werd ingesteld.
Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.		
OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 804. Opiumbereiding	49 000	De overschrijding is een gevolg van de levering van goederen, op de aanschaffing en uitzending waarvan bij de begrooting voor 1922 was gerekend.
Ond. 810. Onvoorziene uitgaven	43 000	Het tekort is hoofdzakelijk ontstaan, doordat nog uitgaven over het afgesloten dienstjaar 1921 gedaan moesten worden ter zake van de aanschaffing van materialen ten behoeve van den telefoondienst.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 801. Personeel van het Departement.	70 000	<p>Het hoogere bedrag is noodig, doordat de uitgaven voor duurtetoeslag ad f 58 671 ten laste van deze onderafdeeling zijn genomen. Eene vermindering van onderafdeeling 302A staat er tegenover.</p> <p>Voorts zijn mede ten laste van deze onderafdeeling gekomen de traktementen, enz. van het administratieve personeel van den dienst van den Mijnbouw over de eerste 7 maanden van het jaar ad f 28 305, terwijl de hiervoor benoodigde gelden over een vol jaar bij onderafdeeling 811 zijn uitgetrokken, doch niet verbruikt.</p> <p>Voor het eigenlijke departementspersoneel is in werkelijkheid rond f 17 000 minder uitgegeven dan toegestaan.</p>
Ond. 808. Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen.	1 500	Ten gevolge van uitgaven voor drukwerk, verband houdende met de herziening der algemeene spoor- en tramwegwetgeving, waarop bij de raming niet kon worden gerekend.
Ond. 810. Landsdrukkerij	60 000	Voor het doen van uitgaven voor duurtetoeslag, welke post bij de raming voor „Memorie" is opgebracht. Eene vermindering van onderafdeeling 302A staat er tegenover.
Ond. 812. Voorbereidende maatregelen verband houdende met de mogelijke ontginning en verwerking van Celebes-ijzerertsen	8 100	Deze post was voor „Memorie" geraamd. Voor het vervaardigen van teekeningen en het nemen van cokesproeven van de Poeloe-Laoet- en Oembilinsteenkolen is in 1923 dit bedrag uitgegeven.
Ond. 817. Toekenning van toelagen wegens duurte aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera	15 500	Wegens te lage raming, als gevolg van de omstandigheid, dat bij het opmaken der begrooting nog geen voldoende gegevens beschikbaar waren om een geheel juiste raming samen te stellen.
Ond. 817B. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	1 400 600	Zie de toelichting van de verhooging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.
Ond. 818. Onvoorziene uitgaven	20 000	Het tekort is hoofdzakelijk een gevolg van uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 802. Dienst voor waterkracht en electriciteit	1 035 000	Verschillende partijen materieel, waarop bij de raming was gerekend, zijn niet zoo tijdig geleverd, dat de aanschaffingskosten nog ten laste van 1923 konden worden gebracht.
Ond. 805. Landsdrukkerij	15 000	De prijzen van enkele goederen zijn meegevallen.
Ond. 806. Dienst van den Mijnbouw	740 000	Gevolg van algemeen doorgevoerde bezuinigingsmaatregelen en sterke beperking der kapitaalswerken, waardoor

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 807. Zout	85 000	minder is geëischt dan aanvankelijk werd geraamd. Voorts door het uitstellen van de aanschaffing van een derde aggregaat voor het waterkrachtswerk der Goud- en Zilvermijnen in Bengkoeloe. De prijzen der geëischte goederen zijn meegevallen.
Ond. 808. Post-, telegraaf- en telefoondienst	3 357 000	Het overschot is een gevolg gedeeltelijk van de vrij belangrijke daling van de prijzen der goederen en voorts van de omstandigheid, dat door het afvoeren — voornamelijk van verschillende telefoonwerken — ook aanzienlijk minder goederen behoeften te worden aangeschaft dan was geraamd (zie de toelichting bij onderafdeeling 814 van Hoofdstuk II).
Ond. 809. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten	4 148 000	Het overschot is voornamelijk een gevolg van het feit, dat verschillende goederen op welke aanschaffing was gerekend, niet zoo tijdig zijn geleverd, dat de aanschaffingskosten nog ten laste van 1923 konden worden gebracht.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 802. Verdere uitgaven van het Departement	7 000	Ofschoon op de voor verlichting van het gebouw enz., uitgetrokken fondsen een tekort bestaat, kan door bezuiniging op kantoorkosten en wegens mindere uitgaven voor telegrammen alsmede voor jaarverslagen van instellingen van liefdadigheid en van openbaar nut de onderafdeeling met dit bedrag worden verminderd.
Ond. 803. Vergoeding aan het Departement van Oorlog voor werkzaamheden, te verrichten door den topografischen dienst	7 640	Aan het Departement van Oorlog zal niet meer behoeven te worden vergoed.
Ond. 805. Verdere uitgaven van de postpaarbank	20 000	Ten gevolge van bezuiniging en prijsdaling der gedrukten.
Ond. 806. Dienst voor waterkracht en electriciteit	1 106 239	De uitgaven zijn f 1 189 309 beneden de raming gebleven, voornamelijk als gevolg van doorgevoerde bezuinigingen en beperking van den dienst. De bedrijfsuitgaven zijn bovendien meegevallen door het niet in bedrijf komen van werken in West-Java, waarop was gerekend; de kapitaalsuitgaven, doordat de kosten voor den bouw van het transformatorenstation Malabar ad f 300 000 ten laste van den P.T.T. dienst zijn gebracht. Aan duurtetoeslag, waarvoor een memoriepost was opgebracht, werd f 83 070 uitgegeven. Dit bedrag is thans ten laste van deze onderafdeeling genomen, die mitsdien in totaal met f 1 106 239 kan worden verminderd.
Ond. 809. Opiumbereiding	3 471 782	Het overschot is een gevolg van de omstandigheid, dat minder ruw opium werd ingekocht, dan waarop bij de raming was gerekend, en de roepiekoers lager was dan de geraamde, zoomede door het terugloopen van het debiet. Voorts is door het stoken van steenkool in stede van petroleumresidu (op welk residu bij de raming was gerekend), aan brandstof bezuinigd. Voor den voor Memorie opgebrachten post voor duurtetoeslag is uitgegeven f 23 649.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 811. Dienst van den Mijnbouw	4 089 169	<p>Ofschoon de kredieten, uitgetrokken voor verdere uitgaven ten behoeve van de mijnverordeningen en voor kapitaalsuitgaven (Poelau Laoetsteenkolonontginning) moesten worden overschreden (zulks achtereenvolgens door verhoogde inkomsten uit vast recht en eijns van mijnconcessiën enz., waardoor ook het aan Inlandsche zelfbesturen toekomend aandeel toenam, en door de overbrenging van de ontginning naar een diepere koollaag), laat de stand der overige posten dezer onderafdeeling de vermindering toelaten.</p> <p>Het overschot is een gevolg van de beperking der productie bij verschillende mijnbedrijven, doorgevoerde bezuinigingsmaatregelen, het niet uitvoeren van verschillende werken, het onvervuld laten van verschillende betrekkingen terwijl geen vergoedingen werden uitgekeerd voor kosten gemaakt voor particuliere geologische verkenningen.</p> <p>Bij de beoordeeling van het overschot dient nog in het oog te worden gehouden, dat op de voor memorie uitgetrokken posten wegens duurtetoelag in totaal rond f 500 000 is betaald. Hiertegenover staat eene vermindering van onderafdeeling 302A.</p>
Ond. 813. Zout	109 782	<p>De uitgaven blijven f 250 647 beneden de raming als gevolg van de omstandigheid, dat minder is gekocht, gebriketteerd, vervoerd en verkocht, dan waarop bij de raming is gerekend, terwijl de toegestane gelden voor kapitaalsuitgaven niet geheel konden worden verwerkt.</p> <p>Echter is een bedrag van f 140 865 aan duurtetoelagen ten laste van deze onderafdeeling gebracht, waarvoor de credieten zijn begrepen in den bij onderafdeeling 302A uitgetrokken totaalpost.</p> <p>De raming kan mitsdien met f 109 782 worden verminderd.</p>
Ond. 814. Post-, telegraaf- en telefoondienst	1 304 355	<p>De uitgaven zijn in totaal f 3 794 355 beneden de raming gebleven, in hoofdzaak als gevolg van met succes doorgevoerde bezuinigingen en beperking van den dienst terwijl de lagere kapitaalsuitgaven mede het gevolg zijn van verminderden aanleg van telegraaf- en interlocale telefoonlijnen, het afvoeren van verschillende telefoonwerken en vermindering van de uitgaven voor gebouwen.</p> <p>Echter moet worden gerekend op eene uitgaaf van f 270 000 voor uitbetaling van salarissen over afgesloten dienstjaren, voortvloeiende uit de bezoldigingsherziening van het personeel van den P. T. T.-dienst (omtrent de juiste wijze van boeking van deze uitgaaf is nog geen beslissing genomen).</p> <p>Verder zijn de uitgaven voor duurtetoelag ad f 2 220 000, waarvoor de credieten zijn begrepen in der bij onderafdeeling 302A opgebrachten totaalpost, ten laste van deze onderafdeeling genomen.</p> <p>Als gevolg van een en ander kan het uitgetrokken bedrag met f 1 304 355 worden verminderd.</p>
Ond. 815. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten	19 912 335	<p>De uitgaven zijn in totaal f 23 562 335 beneden de raming gebleven, voornamelijk als gevolg van de doorwerking van de toegepaste bezuinigingsmaatregelen, het inloopen op den reserve-voorraad aan brandstoffen en voorts door daling van den marktprijs der verbruiksartikelen. Verder</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
		<p>zijn in verband met de vereischte zuinigheid verschillende werken stopgezet of uitgesteld dan wel in langzamer tempo uitgevoerd dan oorspronkelijk in de bedoeling lag, terwijl van de instelling van den bootdienst op het Tobameer werd afgezien.</p> <p>Echter zijn de uitgaven voor duurtetoeslag ad <i>f</i> 3 650 000, waarvoor de credieten zijn begrepen in den bij onderafdeeling 302A opgebrachten totaalpost, ten laste van deze onderafdeeling genomen.</p> <p>In verband hiermede kan de raming met <i>f</i> 19 912 335 worden verlaagd.</p> <p style="text-align: center;">Aanvulling of wijziging van de aanwijziging der te ontvangen middelen.</p>

AANVULLING OF WIJZIGING.	TOELICHTING.
<p style="text-align: center;">HOOFDSTUK II.</p> <p>Middel No. 806. Dienst van den Mijnbouw.</p> <p>Middel No. 813A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafenis-kosten.</p>	<p>In verband met Staatsblad 1922 No. 652.</p> <p>Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op <i>f</i> 9 800 voor Java en Madoera en <i>f</i> 3 500 voor de Buitengewesten.</p>

1890

DATE	DESCRIPTION	AMOUNT
Jan 1	Balance	100.00
Jan 15	Received from A. B.	50.00
Feb 1	Received from C. D.	25.00
Feb 15	Received from E. F.	75.00
Mar 1	Received from G. H.	100.00
Mar 15	Received from I. J.	50.00
Apr 1	Received from K. L.	25.00
Apr 15	Received from M. N.	75.00
May 1	Received from O. P.	100.00
May 15	Received from Q. R.	50.00
Jun 1	Received from S. T.	25.00
Jun 15	Received from U. V.	75.00
Jul 1	Received from W. X.	100.00
Jul 15	Received from Y. Z.	50.00
Aug 1	Received from A. B.	25.00
Aug 15	Received from C. D.	75.00
Sep 1	Received from E. F.	100.00
Sep 15	Received from G. H.	50.00
Oct 1	Received from I. J.	25.00
Oct 15	Received from K. L.	75.00
Nov 1	Received from M. N.	100.00
Nov 15	Received from O. P.	50.00
Dec 1	Received from Q. R.	25.00
Dec 15	Received from S. T.	75.00
Total		1000.00

1891

DATE	DESCRIPTION	AMOUNT
Jan 1	Balance	100.00
Jan 15	Received from A. B.	50.00
Feb 1	Received from C. D.	25.00
Feb 15	Received from E. F.	75.00
Mar 1	Received from G. H.	100.00
Mar 15	Received from I. J.	50.00
Apr 1	Received from K. L.	25.00
Apr 15	Received from M. N.	75.00
May 1	Received from O. P.	100.00
May 15	Received from Q. R.	50.00
Jun 1	Received from S. T.	25.00
Jun 15	Received from U. V.	75.00
Jul 1	Received from W. X.	100.00
Jul 15	Received from Y. Z.	50.00
Aug 1	Received from A. B.	25.00
Aug 15	Received from C. D.	75.00
Sep 1	Received from E. F.	100.00
Sep 15	Received from G. H.	50.00
Oct 1	Received from I. J.	25.00
Oct 15	Received from K. L.	75.00
Nov 1	Received from M. N.	100.00
Nov 15	Received from O. P.	50.00
Dec 1	Received from Q. R.	25.00
Dec 15	Received from S. T.	75.00
Total		1000.00

1892

DATE	DESCRIPTION	AMOUNT
Jan 1	Balance	100.00
Jan 15	Received from A. B.	50.00
Feb 1	Received from C. D.	25.00
Feb 15	Received from E. F.	75.00
Mar 1	Received from G. H.	100.00
Mar 15	Received from I. J.	50.00
Apr 1	Received from K. L.	25.00
Apr 15	Received from M. N.	75.00
May 1	Received from O. P.	100.00
May 15	Received from Q. R.	50.00
Jun 1	Received from S. T.	25.00
Jun 15	Received from U. V.	75.00
Jul 1	Received from W. X.	100.00
Jul 15	Received from Y. Z.	50.00
Aug 1	Received from A. B.	25.00
Aug 15	Received from C. D.	75.00
Sep 1	Received from E. F.	100.00
Sep 15	Received from G. H.	50.00
Oct 1	Received from I. J.	25.00
Oct 15	Received from K. L.	75.00
Nov 1	Received from M. N.	100.00
Nov 15	Received from O. P.	50.00
Dec 1	Received from Q. R.	25.00
Dec 15	Received from S. T.	75.00
Total		1000.00

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, k.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van
Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 967W. Vergoeding aan het departement der Marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten	164 017	<p>Naar aanleiding van eene gedachtenwisseling over het achterwege laten van de verrekening was de verrekening niet opgebracht bij de IXde begrootingsafdeeling.</p> <p>Eerst bij de begrooting voor 1925 zijn de bedoelde verrekeningen achterwege gelaten.</p>
Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.		

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.	
Ond. 947. Verlofsbezoldigingen en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden en verlofsbezoldigingen bij verloven in Indië, tredende in de plaats van een buitenlandsch verlof.	De omschrijving van deze onderafdeelingen is herzien, ten einde op eene meer juiste wijze vast te leggen, welke uitgaven op die posten behooren te worden geboekt.
Ond. 956. Kosten verbonden aan den dienstplicht voor de Europeesche onderdanen.	
Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.	

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 906. Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland	325 000	De hierneven genoemde uitgaven zijn van zeer wisselvalligen aard, zoodat zij bezwaarlijk juist zijn te ramen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 904. Verdere uitgaven voor den topografischen dienst	53 000	Abusievelijk is bij onderafdeeling 903 op uitgaven gerekend, die onder deze onderafdeeling vallen, zoodat onderafdeeling 903 voor vermindering in aanmerking wordt gebracht. Voorts is het tekort aan wisselvalligheid der uitgaven, verband houdend met de uit te voeren werkzaamheden, toe te schrijven.
Ond. 906. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie	89 000	Het door de vermindering der legersterkte ontstaan overcompleet aan personeel is grooter geweest, terwijl ook de afvloeïing in langzamer tempo plaats vindt, dan aanvankelijk werd verwacht.
Ond. 907. Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kantoren van het leger, zoomede soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	38 000	Het door de vermindering der legersterkte ontstaan overcompleet vloeit niet zoo vlug af als aanvankelijk werd verwacht.
Ond. 909. Verdere uitgaven voor den trein	400	Wisselvalligheid der uitgaven.
Ond. 911. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de gewestelijke staven	6 000	Te lage raming van enkele uitgaven van wisselvalligen aard.
Ond. 912. Bezoldigingen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van de plaatselijke staven	35 000	Te lage raming van enkele uitgaven van wisselvalligen aard.
Ond. 914. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie	1 450 000	Het door de vermindering der legersterkte ontstaan overcompleet — voornamelijk onder hoofdofficieren en kapiteins — is grooter geweest, terwijl de afvloeïing in het algemeen in langzamer tempo plaats vindt, dan aanvankelijk werd verwacht.
Ond. 916. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie	180 000	Het door de vermindering van de legersterkte ontstaan overcompleet is grooter geweest, terwijl de afvloeïing langzamer plaats vindt, dan aanvankelijk werd verwacht.
Ond. 921. Verdere uitgaven voor de Inlandsche korpsen	35 000	Te lage raming van uitgaven van wisselvalligen aard.
Ond. 927. Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen	324 000	Te lage raming.
Ond. 929. Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst	1 000	Wisselvalligheid der uitgaven.
Ond. 930. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst	15 000	Het door de opheffing van het korps paardenverplegers ontstaan overcompleet vloeit in langzamer tempo af dan aanvankelijk werd verwacht.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooving. in guldens	TOELICHTING.
Ond. 940. Aanbrenggelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger	124 000	Te lage raming wegens wisselvalligen aard dezer uitgaven.
Ond. 942. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen, voor wie van Landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende	800 000	De nevensgenoemde uitgaven zijn van zeer wisselvalligen aard, zoodat zij bezwaarlijk juist zijn te ramen; ook is de prijsdaling der levensmiddelen niet in die mate ingetreden als werd verwacht.
Ond. 944. Uitgaven voor de aanschaffing en uitzending door het Departement van Oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland	7 000	Te lage raming als gevolg van den wisselvalligen aard dezer uitgaven.
Ond. 945. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee	680 000	Te lage raming eendeels als gevolg van den wisselvalligen aard dezer uitgaven en anderdeels wegens het bij het ontwerpen van de begroting ontbreken van betrouwbare gegevens betreffende de uitkomsten over voorgaande jaren als gevolg van het in die jaren onregelmatig scheepvaartverkeer met Europa.
Ond. 946. Bezoldigingen en paardenvoedergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgelden van tot het Departement van Oorlog behorende burgerlijke landsdienaren en onderstandenen	24 000	Het aantal officieren op non-activiteit is als gevolg van de legerinkrimping grooter geweest dan bij het ontwerpen van de begroting werd verwacht.
Ond. 947. Verlofsbezoldigingen en scheeps-soldij voor de reis van en naar Nederland, zoodat toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden en verlofsbezoldigingen bij verloven in Indië, tredende in de plaats van een buitenlandsch verlof	68 000	Te lage raming als gevolg van den wisselvalligen aard dezer uitgaven.
Ond. 953. Verrekening van door de landsdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten	24 000	De meerdere uitgaven zijn in hoofdzaak het gevolg van te late aflevering van de gedurende het voorafgaande jaar gedane bestellingen.
Ond. 961. Voorzieningen ten behoeve van het personeel, dat ten gevolge van een vliegongeval ongeschikt is geworden voor den dienst en van de nagelaten betrekkingen van dit personeel, indien het ten gevolge van een vliegongeval mocht zijn omgekomen.	10 000	Deze oorspronkelijk voor „memorie” uitgetrokken post is thans tot het bedrag der gedane uitkeeringen opgebracht.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 962. Bezoldigingen, verdere uitgaven, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel bij de sportcursussen	2 500	Te lage raming van enkele uitgaven van wisselvalligen aard.
Ond. 967G. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen	4 520 000	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 968. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	1 408 000	Te lage raming door den wisselvalligen aard dezer uitgaven. Tegenover deze uitgaven staan ontvangsten tot hetzelfde bedrag, al komen zij ook ten deele in een later jaar tot uitdrukking. Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 902. Bezoldigingen en verdere uitgaven voor militairen met verlof of op non-activiteit	246 000	Voor deze wisselvallige uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 917. Materieel	3 836 000	Het overschot is toe te schrijven, eendeels aan de omstandigheid, dat vliegtuigmaterieel en zware mitrailleurs, waarop gerekend was, niet meer ten laste van 1923 konden worden aangeschaft dan wel geleverd, anderdeels aan het feit, dat verschillende goederen, voornamelijk oorlogsmaterieel, tegen lagere prijzen konden worden verkregen dan die, waarvan bij de raming was uitgegaan.
Ond. 917A. Materieele aanschaffingen ten behoeve van den artillerie-constructiewinkel.	138 000	Verschillende benodigdheden zijn tegen lagere prijzen verkregen dan geraamd was.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 902. Verdere uitgaven van het Departement van Oorlog	1 800	Mindere behoefte dan aanvankelijk verwacht.
Ond. 903. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede beloningen voor buitengewone werkzaamheden van den topografischen dienst	20 000	Ter zake wordt verwezen naar de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 904.
Ond. 905. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede de beloningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance	9 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 908. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein	7 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 910. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, ten behoeve van den gewestelijken dienst van den generalen staf	3 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 915. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie	14 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 917. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie	11 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 918. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie	210 000	Door mindere inhuur van burgerlijke werkkrachten bij de artillerie-inrichtingen en overigens door wisselvalligheid van enkele uitgaven kan deze post worden verminderd.
Ond. 919. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie	7 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 919A. Uitgaven ten behoeve van den artillerie-constructiewinkel	145 000	Tegenover een hooger bedrag aan kapitaalsuitgaven van f 30 000 staat, dat aan bedrijfsuitgaven een bedrag van f 175 000 minder benoodigd was.
Ond. 919B. Kosten van werkzaamheden en verrichte leverantiën door den artillerie-constructiewinkel ten laste van het leger en loonen voor opgeleide artillerie-werklieden	360 000	De kosten hebben aanzienlijk minder bedragen dan aanvankelijk werd verwacht.
Ond. 920. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen	225 960	De vermindering houdt verband met de verminderde sterkte van deze korpsen.
Ond. 922. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het remonte-depôt in de Preanger-Regentschappen	9 000	Door wisselvalligheid van enkele uitgaven kon met een kleiner bedrag worden volstaan.
Ond. 923. Verdere uitgaven voor de remonte	90 000	Door verminderden aankoop van legerpaarden in verband met de verminderde legersterkte is vermindering van dezen post mogelijk.
Ond. 924. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie	170 000	Eendeels door wisselvalligheid van enkele uitgaven, die te hoog geraamd bleken, anderdeels door incompleet van personeel in de technische vakken wordt de mogelijkheid tot vermindering geopend.
Ond. 926. Geniewerken	525 000	Het niet uitvoeren van voorgenomen werken.
Ond. 928. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst	610 000	De mindere behoefte is toe te schrijven aan onvoltalligheid van het vrouwelijk verplegend personeel, terwijl ook aan inlandsche burgerpersoneel mindere behoefte bestond dan aanvankelijk werd verwacht; overigens is de vermindering aan wisselvalligheid van enkele uitgaven toe te schrijven.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 932. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting	17 000	Vermindering van het aantal gevangenen, waarmede vermindering van het toezichtvoerend personeel kon gepaard gaan.
Ond. 933. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting	18 000	De mindere uitgaven houden verband met den teruggang van het aantal gevangenen en preventief opgesloten.
Ond. 934. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen	24 000	Hoofdzakelijk zijn deze mindere uitgaven het gevolg van de omstandigheid, dat bij de militaire school te Meester Cornelis van militaire leerkrachten is gebruik gemaakt, waardoor de toelagen, die burgerlijke leerkrachten zouden genieten, niet behoeften te worden uitbetaald.
Ond. 936. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den gewestelijken dienst van het dienstplicht- en reservepersoneel	100 000	De mindere uitgaven houden verband met de omstandigheid, dat in het begrootingsjaar nog niet tot aanstelling van onderinspecteurs voor den landstorm is overgegaan.
Ond. 937. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor de luchtvaartafdeeling	285 000	Te hooge raming in verband met de inkrimping van het personeel tot eene sterkte voor het instandhouden van twee escadrilles.
Ond. 939. Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen	2 940	De vermindering werd verkregen door de bijdragen tot het strikt noodige te beperken.
Ond. 941. Soldij verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan het eereteken voor moed en trouw, alsmede belooningen bij de gouden, zilveren en bronzen medailles voor trouwen dienst	8 000	Mindere uitgaven dan aanvankelijk werden verwacht.
Ond. 943. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende, voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten	2 870 000	De vermindering is het gevolg van beperking der aanschaffingen tot het strikt noodzakelijke.
Ond. 948. Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegageerde militairen beneden den rang van officier	18 000	Te hooge raming als gevolg van den wisselvalligen aard dezer uitgaven.
Ond. 949. Voor het houden van troepen-oefeningen en oefeningen met het geschut, zoomede practische oefeningen bij het wapen der genie	10 000	Door beperking der oefeningen is minder benoodigd geweest.
Ond. 950. Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransche, Duitsche, Engelsche en Maleische talen	2 500	Deze uitgaven zijn van wisselvalligen aard; er was in den loop van het jaar minder benoodigd dan werd geraamd.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 951. Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting	110 000	De vermindering is het gevolg van gebleken mindere behoefte in verband met den wisselvalligen aard dezer uitgaven.
Ond. 955. Uitgaven voor graslanden in eigen beheer	10 000	Voor de exploitatie bleek minder noodig te zijn.
Ond. 958. Verrekening van diensttelegrammen	28 000	Wisselvallige aard der uitgaven.
Ond. 960. Verrekening met het Departement van Justitie van de kosten van overgenomen goederen en van herstellingen en in het algemeen de kosten voor ten behoeve van het Departement van Oorlog te werk gestelde gestraften, niet vallende onder de uitgaven voor expeditiën, excursiën, enz.	220 000	Door zuinig beheer en beperking van de aanschaffingen is de mogelijkheid tot vermindering van dezen post geopend.
Ond. 963. Toelagen en verdere uitgaven voor de leergangen in de Nederlandsche taal voor de daarvoor in aanmerking komende niet-Europeesche militairen bij de verschillende wapens van het leger en den hospitaaldienst	13 000	Mindere behoefte dan aanvankelijk verwacht.
Ond. 965. Opleidingskosten voor Japanschen tolk van militaire landsdienaren	15 600	In 1923 zijn geene officieren in opleiding geweest.
Ond. 967E. Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng	240 000	Verschuiving van verschillende aanschaffingen en daarmee verband houdende werkzaamheden naar het jaar 1924 wegens niet-tijdige aflevering van bestellingen.
Ond. 967O. Belooningen voor de te houden zware vaardigheidsproef	1 900	Mindere behoefte dan aanvankelijk verwacht.
Ond. 967R. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling met eenig personeel ten behoeve van het wapen der genie	35 715	Deze uitbreiding is in den loop van het begrotingsjaar niet tot stand gekomen.
Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.		

AANVULLING.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.	
Middel 914A. Ontvangsten en verrekeningen uit verstreking van geneeskundige behoeften aan andere departementen en niet tot het leger behorende instellingen en aan bijzondere personen.	Verrekenpost, waarvan de raming ware te stellen op f 748 000 voor Java en Madoera (zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 594 der uitgaven in Indië).

Description of Property	Assessed Value	Taxable Value
Lot 1, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	10000	10000
Lot 2, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	15000	15000
Lot 3, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	25000	25000
Lot 4, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	30000	30000
Lot 5, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	35000	35000
Lot 6, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	40000	40000
Lot 7, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	45000	45000
Lot 8, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	50000	50000
Lot 9, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	55000	55000
Lot 10, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	60000	60000
Lot 11, Block 1, Subdivision 1, City of Los Angeles	65000	65000

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, I.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING X.
Departement der Marine.
Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1040A. Verrekening met het Departement van Onderwijs en Eeredienst ter zake van de keuring van reizigers op pelgrimschepen	58 000	Tegenover dezen uitgaafpost staat een ontvangstpost van f 86 669, waarvan $\frac{2}{3}$ gedeelte, d. i. rond f 58 000, ten bate van het departement van Onderwijs en Eeredienst moet komen.
Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 1001. Uitgaven ten behoeve van het personeel van het Departement en den algemeenen dienst	8 000	De uitgaven zijn hooger gebleken dan te voorzien was.
Ond. 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw, uitrusting en uitzending van kruisers en onderzeebooten en van aanschaffing en uitzending van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke marine, ten bedrage van de helft dier kosten	340 000	De overschrijding is hoofdzakelijk hieraan toe te schrijven, dat aan de kruisers Java en Sumatra meer is verwerkt dan verwacht werd.
Ond. 1007A. Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de exploitatiekosten van Harer Majesteits „Pelikaan” en drie onderzeebooten, wegens uitstel der uitzending van die schepen tot eind 1923 en verdere daarmee verband houdende uitgaven	7 000	Een in alle opzichten juiste raming was niet mogelijk.
Ond. 1008. Personeel van de Indische militaire marine	497 000	Deze post werd bij de eerste algemeene aanvullingsbegrooting verminderd met f 374 000, in verband met de uitgestelde uitzending van drie in 1922 gereedgekomen onderzeebooten, welke vermindering achteraf is gebleken abusievelijk te zijn geschied, aangezien onder het aanvankelijk uitgetrokken bedrag niet begrepen waren de inkomsten van de bemanning van bedoelde onderzeebooten.
De overschrijding uit dien hoofde buiten beschouwing latende, bedraagt het tekort f 123 000, waartegenover staan de overschotten op de posten 1004, 1006, 1010 en 1017.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1009. Verdere uitgaven van de Indische militaire marine	247 000	Niettegenstaande nog niet is kunnen worden overgegaan tot de aanschaffing van mitrailleurs voor mijne leggers, in verband waarmede op de begroting voor 1924 daarvoor opnieuw de noodige gelden zijn uitgetrokken (zie de Ministerieele Memorie van Toelichting betreffende die begroting, blz. 64), hebben de uitgaven de raming overschreden, voornamelijk doordat enkele betalingen ten behoeve van het moederschap voor onderzeebooten, welke ten laste van 1922 waren gedacht eerst ten laste van 1923 konden geschieden.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1003. Toelagen voor het personeel der Koninklijke marine geplaatst bij de marinekuststations voor draadlooze telegrafie	1 330	Er was één onderofficier (Kendangan) meer gedetacheerd dan waarop was gerekend.
Ond. 1006A. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het personeel bij het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen	112 900	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeling 117A der uitgaven in Indië.
Ond. 1011. Personeel van den hydrografischen dienst	2 000	Er is meer uitgegeven door vervanging door burgerlijk personeel van militair personeel, waarvan de inkomsten voor zooveel het Europeesch gedeelte betreft, komen ten laste van Hoofdstuk I.
Ond. 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst	265 000	Het tekort is hoofdzakelijk een gevolg van de zware herstellingen, welke H. Ms. „van Doorn” in 1922 heeft moeten ondergaan; voorts is meer uitgegeven moeten worden voor schaffing van het burgerlijk personeel aan boord der schepen van den hydrografischen dienst alsook voor aankoop van brandstoffen. Daartegenover staat, dat voor schaffing van de militaire opvarenden der schepen en voor plaatsing van signalen alsook voor aankoop en onderhoud van instrumenten minder behoefde te worden uitgegeven, dan waarop bij de raming gerekend was.
Ond. 1018. Verdere uitgaven voor de gouvernementsmarine	150 000	De overschrijding op dezen post is een gevolg van bij den aanbouw van het stoomschip „Fomalhout” ondervonden tegenvallers. Daarentegen is minder uitgegeven voor werving enz. voor schaffing, als gevolg van prijsdaling, en voor brandstoffen in verband met mindere vaardiensten der schepen.
Ond. 1025A. Paketvaartdienst	133 250	Door de betaling aan de Koninklijke Paketvaart Maatschappij van eene vergoeding voor het onderhouden in de jaren 1921 en 1922 buiten de overeenkomst van eenige scheepvaartverbindingen (artikel 4 van het Contract).
Ond. 1027. Verdere algemeene kosten der zeemacht	152 000	Hoogere dan de geraamde kosten van verpleging in 's Lands ziekeninrichtingen.
Ond. 1033. Personeel van de Indische militaire marine, met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makassar en den marineluchtvaartdienst	50 000	Grootere sterkte van het personeel in verband met vervanging van Europeesch door Inlandsch personeel.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1044A. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen ten behoeve van het burgerlijk en militair personeel bij het Departement der Marine en de daartoe behorende diensten, uitgezonderd het marine-etablisement en de daartoe behorende inrichtingen	1 250 000	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 1004. Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine in Nederlandsch-Indië, niet behorende tot de rol van eenig schip en niet te werk gesteld bij het Departement aldaar of bij het marine-etablisement te Soerabaja	99 000	Er is minder personeel per particuliere gelegenheid vervoerd, hoofdzakelijk als gevolg van de uitzending van Harer Majesteits „Pelikaan” en drie onderzeeboten en in verband met de verlenging van het eerste verblijf in Indië van twee tot drie jaar.
Ond. 1005. Verdere algemeene kosten der zeemacht	702 000	
Ond. 1006. Personeel van het Nederlandsch eskader in Nederlandsch-Indië	122 000	Er was minder personeel in dienst dan waarop gerekend was.
Ond. 1010. Personeel van den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië	20 000	Er was minder personeel in dienst dan waarop gerekend was.
Ond. 1011. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië	28 000	Er zijn minder zeekaarten noodig gebleken dan waarop bij de raming van den post gerekend was.
Ond. 1013. Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart”	218 000	Verschillende betalingen ten behoeve van de in den aanvang van 1923 uitgezonden Gouvernmentsschepen „Sirius” en „Wega”, welke ten laste van 1923 waren gedacht, zijn nog ten laste van 1922 kunnen worden gebracht.
Ond. 1014. Aanbouw van het bebakeningsvaartuig „Pollux”	63 000	De uitgaven zijn meegevallen.
Ond. 1014A. Aanbouw en uitzending van het kabelschip „Zuiderkruis”	403 000	Ten gevolge van eene langdurige werkstaking op de werf van den bouwmeester is in 1923 belangrijk minder verwerkt kunnen worden dan geraamd was.
Ond. 1016. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen	1 135 000	Het overschot is ontstaan, doordat verschillende behoeften tegen lagere prijzen konden worden ingekocht dan geraamd was en diverse goederen, waarop was gerekend, niet zoo tijdig zijn geleverd, dat de aanschaffingskosten nog ten laste van 1923 konden worden gebracht.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1017. Verrekening met het Departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel bij den marine-luchtvaartdienst	55 000	Er was minder personeel in dienst dan waarop gerekend was.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1001. Personeel van het Departement.	10 000	Als gevolg van vacatures, welke eenigen tijd onvervuld zijn gebleven.
Ond. 1002. Verdere uitgaven van het Departement en den algemeenen dienst	35 000	Wegens bezuiniging op de kantoorkosten (wisselvallige uitgaven) en drukwerk, minder reizen van het departementspersoneel, te hoog gebleken raming van de uitgaven voor uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van bij het Departement der Marine te werk gesteld personeel der Koninklijke marine en doordien voor vlagvertoon in den Indischen archipel geen reizen door oorlogsschepen zijn gedaan.
Ond. 1006. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen	1 500 000	Het overschot betreft voor een bedrag van ruim f 1 000 000 de bedrijfsuitgaven van het etablissement en is een gevolg van bezuinigingsmaatregelen, zowel bij die inrichting als bij de verschillende tot het Departement der Marine behorende diensten, waardoor bij het etablissement minder werkzaamheden zijn uitgevoerd, dan waarop bij de raming gerekend was.
		Voorts is voor verschillende werken voor den dienst der Vlootuitbreiding, waarop bij dezen post was gerekend, een bedrag van ± f 750 000 minder uitgegeven dan geraamd was; daartegenover staat echter, dat voor de uitvoering van eenige tot den buitengewonen dienst behorende werken, voor welke in vorige jaren contracten met aannemers waren afgesloten, ± f 250 000 meer is moeten worden betaald, dan waarop was gerekend.
Ond. 1007. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de marinemagazijnen te Soerabaja	700	Door het in dienst zijn van personen op een lagere bezoldiging dan waarop gerekend was.
Ond. 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de marinemagazijnen te Soerabaja	850 000	Lagere uitgaven voor laad- en losmiddelen dan waarop oorspronkelijk was gerekend, mindere aanvulling van de steenkolen-voorraden, wegens opstoken van restanten der aanwezige buitenlandse kolen en wegens minder verbruik van brandstoffen door beperking van den vaardienst van schepen en te hooge raming van de uitgaven voor aanschaffing van verduurzaamde levensmiddelen.
Ond. 1009. Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen	2 900	Het overschot is een gevolg van vacatures en mutatiën.
Ond. 1010. Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen	20 000	Het overschot betreft het wisselvallige gedeelte van de onder deze onderafdeeling vallende uitgaven, waarop in hoofdzaak wegens bezuiniging minder is uitgegeven, dan waarop gerekend was.
Ond. 1013. Personeel van de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart	19 500	Het overschot is een gevolg van het onvervuld laten van eenige betrekkingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart en werktuigkundigen der gouvernements-marine beaast met het toezicht op aanbouw en herstelling.	37 000	Er is minder personeel in dienst geweest, dan waarop gerekend was.
Ond. 1016. Uitgaven ten behoeve van den raad voor de scheepvaart	6 000	Er is nog niet overgegaan tot de instelling van den raad voor de Scheepvaart.
Ond. 1017. Personeel van de gouvernements-marine	150 000	Het overschot is in hoofdzaak een gevolg van het uit bezuinigingsoverwegingen buiten dienst stellen van eenige vaartuigen.
Ond. 1019. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen ...	100 000	Door het in hoofdzaak uit bezuinigingsoverwegingen buiten dienst stellen van gewestelijke vaartuigen en aanstelling van personeel op een lagere dan de geraamde (hoogste) bezoldigingen.
Ond. 1020. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen	375 000	Behalve dat er minder vaartuigen in dienst waren dan waarop bij de begrooting was gerekend, houdt het overschot verband met lagere dan de geraamde uitgaven voor aankoop van brandstoffen, smeermiddelen en verdere behoeftigheden.
Ond. 1021. Personeel van de bebakening en kustverlichting	60 000	Minder personeel in dienst dan waarop bij de begrooting was gerekend en vervanging van hooger bezoldigd door lager bezoldigd personeel.
Ond. 1022. Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen	100 000	Minder is uitgegeven voor herstellingen en vernieuwingen van de kustlichtetablisementen, voor nieuw aan te leggen werken en voorts voor aanschaffing van brandstoffen ten behoeve van de schepen. Het overschot zou grooten zijn geweest, bijaldien geene meerdere uitgaven hadden behoeven te worden gedaan op de van wisselvalligen aard zijnde posten met betrekking tot de werving van het personeel en herstelling en onderhoud der vaartuigen en hun inventaris.
Ond. 1023. Personeel van den haven- en loodsdienst	35 000	Uit bezuinigingsoverwegingen is minder personeel in dienst gehouden, dan waarop was gerekend.
Ond. 1024. Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst	30 000	Het overschot is in hoofdzaak een gevolg van het minder verbruik van steenkolen en andere brandstoffen. Het zou grooter zijn geweest, indien op de posten voor voeding en voor kantoorkosten niet meer had moeten zijn uitgegeven dan geraamd was, een en ander als gevolg van hoogere prijzen dan waarop gerekend was.
Ond. 1025. Verbetering van vaarwaters ...	12 000	Voor het op diepte houden van de Kapoeasgeul (vaarwater naar Pontianak), waarvoor een bedrag van f 120 000 is uitgetrokken, blijkt een som van f 108 000 voldoende te zijn geweest.
Ond. 1028. Personeel bij de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser ...	2 000	Vervanging van het duurdere militaire personeel (voor de elektrische centrale van de K. I. S.) door goedkooper burgerpersoneel.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1029. Verdere uitgaven voor de kweek- school voor Inlandsche schepelingen te Ma- kasser	49 000	Het overschot is een gevolg van het terugloopen der prijzen van levensmiddelen en van besparingen op de exploitatiekosten. Het zou grooter zijn geweest, indien ten laste van deze onderafdeeling niet ware gebracht een in de administratie der Kweekschool bevonden tekort van f 22 000.
Ond. 1030. Uitgaven voor opleiding tot In- landsch machinedrijver te Soerabaja	2 000	Voor uitgaven van wisselvalligen aard is minder uit- gegeven dan waarop gerekend was.
Ond. 1032. Verdere uitgaven voor het Ne- derlandsch eskader	825 000	In hoofdzaak door de beperking der vaardiensten van de schepen alsmede door vermindering van het aantal hiervan en door de daling in de prijzen der voedings- middelen zijn op alle artikelen van deze onderafdeeling overschotten verkregen.
Ond. 1034. Verdere uitgaven voor de Indi- sche militaire marine, met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den marineluchtvaartdienst.	350 000	Het overschot is in hoofdzaak een gevolg van gelijke omstandigheden als genoemd in de toelichting op de voorgaande onderafdeeling en houdt verder verband met minder verstrekkingen ten behoeve van de kustbatterijen en verspermijnen uit de voorraden van het Marine-eta- blissement, alsook met de op \pm f 10 000 te stellen la- gere dan de geraamde bedragen, ten koste gelegd aan den aanbouw van twee kleine mijnenleggers type „Medusa”.
Ond. 1035. Personeel van den marinelucht- vaartdienst	130 000	Minder personeel in dienst, dan waarop gerekend was.
Ond. 1036. Verdere uitgaven van den marineluchtvaartdienst	130 000	Minder uitgegeven voor onderhoud, herstelling en in- ventarisgoederen, zoomede voor benzine en olie. Daar- entegen is voor het bedrijfsklaarmaken van het Marine- vliegkamp te Moro-Kremlangan (Soerabaja) f 7 200 meer uitgegeven dan het daarvoor noodig geraamd be- drag van f 10 000 (Vlootuitbreiding).
Ond. 1039. Verrekening van diensttele- grammen	15 000	Wisselvallige post.
Ond. 1042. Uitgaven ten behoeve van het marine-tehuis te Soerabaja	2 700	Voor het jaar 1923 kon met eene lagere subsidie wor- den volstaan.
Ond. 1044B. Uitgaven ten behoeve van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine in deze gewesten	139 000	Voor aanvulling uit dezen verzamelpost van de des- betreffende begrootingsartikelen ten laste waarvan de uitgaven zijn gebracht, blijkt minder noodig te zijn, dan waarop gerekend was, eensdeels wegens het gedeeltelijk stopzetten van de werving van deze bedienden, anderdeels in verband met op die begrootingsartikelen uit andere hoofde verkregen besparingen.

Aanvulling of wijziging van de aanwijzing der te
ontvangen middelen.

AANVULLING OF WIJZIGING.

TOELICHTING.

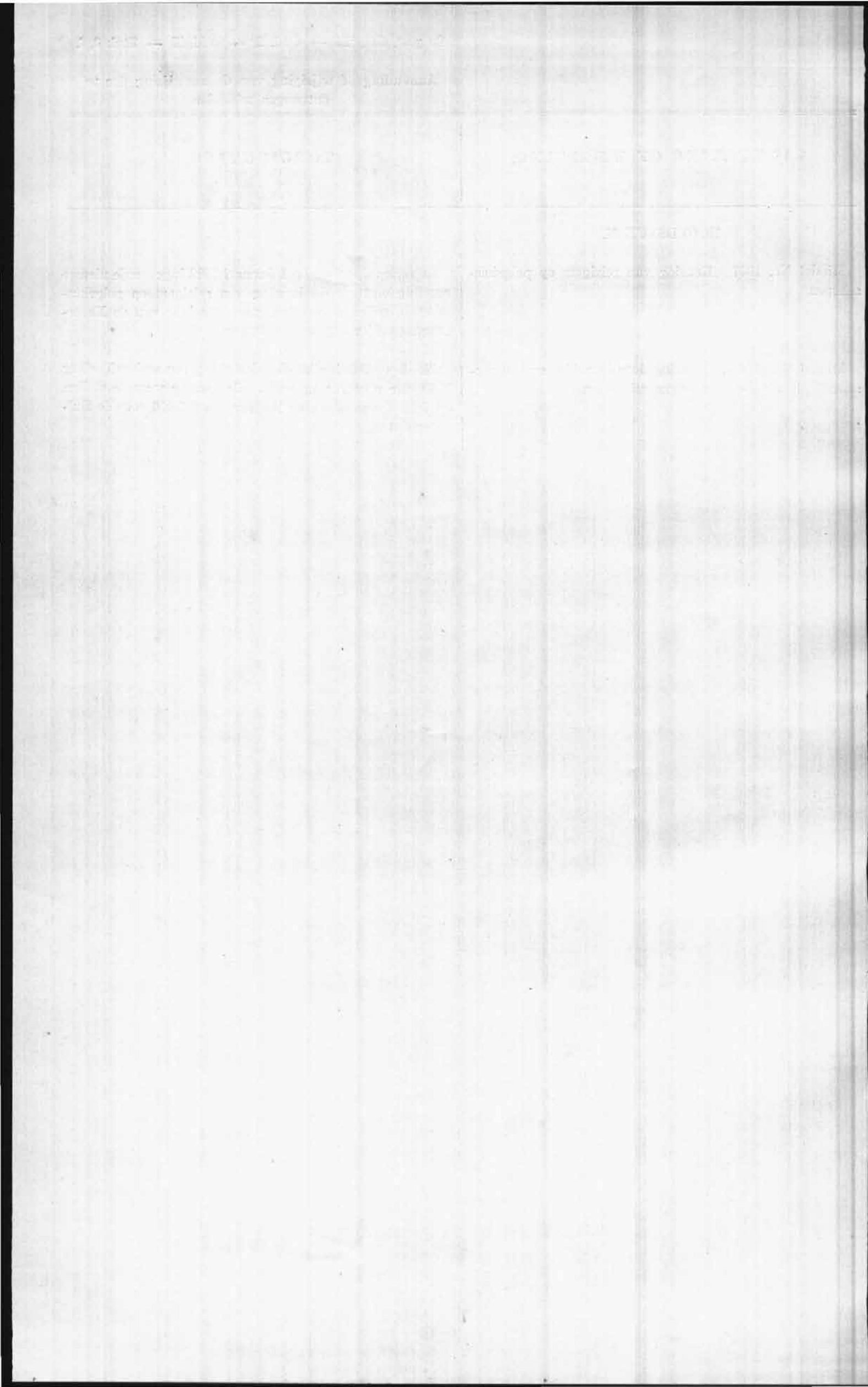
HOOFDSTUK II.

Middel No. 1007. Keuring van reizigers op pelgrimschepen.

In verband met de op 1 Januari 1923 ingevoerde nieuwe regeling omtrent de keuring van reizigers op pelgrimschepen, zullen deze ontvangsten ten bate van de Xe begrootingsafdeeling moeten komen.

Middel No. 1020A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafenis-kosten.

Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De raming ware te stellen op f 1 800 voor Java en Madoera en f 3 400 voor de Buitengewesten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 3, m.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1121A. Verrekening ten bate van ziekeninrichtingen van verpleeg- en begrafenis-kosten	Memorie	Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië.
Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1102. Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement, wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen	27 716	Het aantal hoofdgeldplichtigen was grooter dan dat, waarop de raming gegrond was.
Ond. 1107. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van artesische boringen	138 420	De raming van den post voor het jaar 1923 was met f 130 000 verminderd, het verminderde bedrag is echter niet voldoende gebleken.
Ond. 1116. Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pet. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden	5 798	Tegenover de uitgaven staat een geldelijk bedrag aan ontvangsten onder No. 806, c der middelen in Indië. Houdt verband met de hoogere opbrengst der slachtbelasting.
Ond. 1120. Verrekening van diensttelegrammen	104	Tegenover de hoogere uitgaaf staat een ontvangst tot gelijk bedrag onder No. 811, b van de middelen in Indië.
Ond. 1121. Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen	16 240	Zie de toelichting bij de verhooging van onderafdeeling 117A der uitgaven in Indië.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1122. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	2 700	Zie de toelichting bij de verhoging van onderafdeeling 117B der uitgaven in Indië.
Ond. 1123. Onvoorziene uitgaven	63 000	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid, dat verschillende uitgaven over afgesloten dienstjaren ten laste van deze onderafdeeling moesten worden geboekt (artikel 15 der Indische Comptabiliteitswet, Staatsblad 1917 No. 521).
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement	5 445	De ramingen waren gegrond op gegevens, welke later bleken wijziging te behoeven.
Ond. 1104. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen	602 347	De post „gewone uitkeeringen” is beneden de raming gebleven, terwijl de toelagen aan locale ressorten boven de voorloopig gefixeerde accresuitkeering niet behoeften te worden uitgekeerd.
Ond. 1105. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in verband met de overdracht van de overvaarten	10 176	De overdracht van de overvaarten ging gepaard met de afschaffing van het stelsel van verpachtingen. Tot dekking van de kosten van het in eigen beheer nemen door de locale ressorten worden tegemoetkomingen verstrekt. Het volle uitgetrokken bedrag bleek in 1923 niet noodig.
Ond. 1110. Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting	528 199	Ten laste van dezen post werden slechts geboekt de bedragen van f 366 706,33 en f 255 094,52, zijnde aan de gemeenten Bandoeng en Semarang verleende voorschotten.
Ond. 1111. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers	218 209	In verband met de geboden uiterste zuinigheid zijn slechts tegemoetkomingen verleend ter bestrijding van de kosten van volstrekt onvermijdelijke werken, welke de draagkracht der ressorten bleken te boven te gaan.
Ond. 1113. Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen	175 344	
Ond. 1115. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding	250 000	In verband met het gereedkomen van het werk in 1922 behoefde geen tegemoetkoming te worden uitbetaald.
Ond. 1117. Kosten van de indienststelling van burgemeesters	3 000	De post regelmatige verhogingen van bezoldiging is beneden de raming gebleven.
Ond. 1118. Personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur	5 100	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.

Aanvulling van de aanwijzing der te ontvangen middelen.

A A N V U L L I N G.

T O E L I C H T I N G.

HOOFDSTUK II.

Middel No. 1105A. Betaling door betrokkenen van verschuldigde verpleeg- en begrafeniskosten.

Zie de toelichting bij de inlassching van onderafdeeling 116A der uitgaven in Indië. De post wordt voor Memorie geraamd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 4.

Nadere wijziging en aanvulling van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Gevraagd werd of de vele inlasschingen, die volgens het aanhangig voorstel zullen moeten worden tot stand gebracht in den vervolge niet kunnen worden voorkomen. Men had zich afgevraagd of de Comptabiliteitswet, het doen van uitgaven waarvoor feitelijk nog geen gelden op de begrooting zijn uitgetrokken en die voorloopig ten laste van andere posten werden gebracht, wel toelaat.

Het had de aandacht getrokken, dat in 1923 de verhoogingen van Hoofdstuk I nog geen gezamenlijk bedrag van ± 18 millioen en die van Hoofdstuk II ± 49 millioen hadden beloopt, waardoor toch eene ingrijpende verandering in de begrootingscijfers was gebracht. De hier aan het woord zijnde leden waren versterkt in hunne overtuiging van de noodzakelijkheid eener generale thesaurie om overschrijding van begrootingsposten te voorkomen.

Met leedwezen was geconstateerd, dat de Regeering ook in 1923 niet aan de meermalen geuite klachten over begrootingsoverschrijdingen tegemoet is kunnen komen (verg. 2e gew. zitt. 1923, Ond. 3 — stuk 4, blz. 1).

Ook ditmaal blijkt, dat de uitkomsten schromelijke verschillen met de ramingen vertoonen, zoowel bij eenigszins wisselvallige posten als bij onderafdeelingen, welke zeer wel nauwkeurig zouden zijn te ramen. Hierbij werd o. m. gewezen op de onderafdeelingen 112 en 114.

Een der leden merkte nog op dat in meerdere gevallen de ramingen voor personeelsuitgaven, zelfs die, welke tevoren vastgestelde formaties betroffen, belangrijk waren overschreden.

Evenals ten vorigen jare waren verschillende leden van oordeel, dat de aangeboden begrootingswijzigingen meer het karakter van bezuinigingsvoorstellen dan van regularisatievoorstellen dragen. Vooral t. a. v. sociale maatregelen achtten zij dit ongewenscht; de daarop noodig geachte versoeringen zijn reeds eerder, in de begrooting zelve, doorgevoerd. Deze leden wezen hierbij o. m. op de verminderingen voorgesteld met betrekking tot de uitgaven voor het Inlandsch volksonderwijs, voor den geneeskundigen dienst, voor bevoelingswerken enz. Wanneer, zooals bij verschillende onderafdeelingen is te constateeren, de gedane uitgaven verre beneden de ramingen blijven wordt, naar het oordeel van de hier aan het woord zijnde leden, het begrootingsrecht van het college illusoir gemaakt.

Het werd voorts een eisch van goede begrootingstechniek genoemd, dat de ramingen niet te hoog worden gesteld en dat de mogelijk geachte bezuinigingen in die ramingen in het algemeen reeds tot uitdrukking komen.

Enkele leden wezen erop dat het karakter, dat de regularisatie moet dragen, verloren is gegaan. Immers, er is geen sprake meer van, dat de cijfers der begrooting na wijziging overeenkomstig de regularisatievoorstellen slechts weinig zullen verschillen van die der rekening, hetgeen toch verwacht mocht worden. Meermalen blijken de bij de regularisatie voorgestelde verhoogingen of verminderingen geheel onvoldoende te zijn geweest, hetgeen een vergelijking van de betreffende stukken over een vorig dienstjaar kan aantonen.

Het kwam dezen leden daarom aanbevelenswaard voor ernstig te overwegen of de regularisatie in den vervolge niet achterwege kan blijven — na wijziging van de Comptabiliteitswet — en een en ander kan worden geregeld bij de rekening.

Door eenige leden werd er de aandacht op gevestigd, dat vergeleken met 1921 in 1922 de uitgaven met ± 157 millioen en in 1923 met ± 304 millioen naar beneden werden gebracht. Van welken geweldigen invloed deze exorbitante daling der staatsuitgaven op de volkshuishouding is geweest — aldus deze leden — laat zich slechts gissen, niet becijferen, vooral indien daarbij in acht wordt genomen, dat op velerlei gebied de directe of indirecte druk door verhooging van belastingen als anderszins werd verzwaaard.

Nog werd ter sprake gebracht, dat het herhaaldelijk voorkomt, dat uitgaven waarop voor een bepaald dienstjaar was gerekend eerst het daaropvolgend jaar gedaan kunnen worden, waarvan het gevolg is een fictieve besparing in het eene jaar en hogere uitgaven in het volgend jaar.

Deze vermenging van uitgaven van verschillende jaren maakt het beeld, dat de begrooting geven moet van het financieel beheer, onzuiver. Is het niet mogelijk — zoo werd gevraagd — deze vermenging door toepassing van art. 17 der comptabiliteitswet te vermijden?

Ten slotte werd gevraagd te mogen worden ingelicht, nopens de inkomsten, die tezamen het bedrag van $\pm f 42$ mill. aan hogere ontvangsten uitmaken, welk bedrag gesteld is geworden tegenover de mindere uitgaven voor den heelen dienst ad $\pm f 79$ mill.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Uitgaven in Indië.

Verhooging.

Onderafdeelingen 112 en 113. Algemeene Secretarie. Betreurd werd, dat bij de Algemeene Secretarie, in tegenstelling met nagenoeg alle andere centrale kantoren, de op de begrooting aangebrachte bezuiniging meer dan te niet gedaan wordt door de plaats gehad hebbende overschrijding van de toegestane bedragen. Op Onderafdeeling 112 werd f 40 000 bezuinigd en is f 61 185 meer uitgegeven; op Onderafdeeling 113 werd f 12 000 meer geraamd en is bovendien nog f 24 600 meer uitgegeven. Men achtte het een buitengewoon slecht voorbeeld voor de andere landskantoren en men zag in die feiten het bewijs dat de Algemeene Secretarie zich tracht te onttrekken aan den in 't algemeen streng doorgevoerden eisch van uiterste bezuiniging. Deze eisch dient vooral gesteld te worden aan de nog altijd veel te kostbare bureaux en dan zeker in de eerste plaats aan de Algemeene Secretarie, waarvan niet gezegd mag kunnen worden, dat het zich boven de wet denkt geplaatst.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenl. Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Inlassching.

Onderafdeeling 422A. Kosten van huurcommissiën. Gaarne zou men worden ingelicht hoe nog in 1923 betalingen konden plaats hebben voor de uitgaven betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren.

Vermindering.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten enz. Gemeend werd, dat op deze post in het algemeen op verkeerde wijze bezuinigd wordt, omdat de bezuiniging tengevolge heeft, dat zeer vele ambtenaren op de veel te laag gestelde schrijffbehoefte-toelagen moeten toelagen.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie. Aangezien uit de toelichting blijkt, dat de verwapening reeds vóór 1923 had plaats gevonden, had, naar men meende reeds bij de 1ste aanvullingsbegrooting voor het betreffende dienstjaar rekening kunnen zijn gehouden met de vermindering van uitgaven.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eredienst.

Uitgaven in Indië.

Inlassching.

Onderafdeelingen 575A en 577A. Toelagen aan de onderlinge levensverzekering voor

Inl. ambtenaren en uitgaven voor een handboek over de Hindoe-Javaansche kunst. De aandacht werd er op gevestigd, dat deze posten elk jaar voorkwamen op de zoogenaamde regularisatiebegrooting, in stede van op de gewone begrooting.

Men had zich voorts afgevraagd of de uitgaven voor het handboek in 1919 gedaan, niet reeds ten laste der begrooting voor 1922 werden betaald. (Zie toelichting ond. 571A., Ond. 3, stuk g, 2e gew. zitting 1923).

Verhooging.

Onderafdeeling 543. Bijdragen bijz. onderwijs. Door een lid werd betreurd, dat tegenover een verhooging van uitgaven voor het bijzonder onderwijs met 1.6 millioen een vermindering van de uitgaven voor het openbaar onderwijs voorkomt met f 600 000 (zie onderafdeeling 538, onder voorgestelde verminderingen).

Vermindering.

Onderafdeeling 563. Uitgaven voor het Inlandsch Volksonderwijs. Gemeend werd, dat de bevolkingsbijdragen, bedoeld in 1° der toelichting, alleen bestemd waren voor oprichtingskosten en niet voor bezoldigingen.

De toelichting onder 4° werd minder juist geacht, aangezien zeer zeker meerdere bouwvoorschotten zouden zijn aangevraagd, indien de Regeering niet te kennen had gegeven dat die niet meer konden worden toegekend. Betreurd werd, dat uit dezen hoofde werd bezuinigd.

Onderafdeeling 581. Inrichting voor opleiding van Inlandsche leeraren enz. Gaarne zou men vernemen, waarom deze inrichting niet tot stand is gekomen.

Onderafdeelingen 595 en 596. Maatregelen ter bestrijding van ziekten. Door eenige leden werd betreurd, dat een zoo groot bedrag minder was uitgegeven voor deze maatregelen, dan op de begrooting was uitgetrokken, waar gemeend werd, dat op het punt van bestrijding van verschillende der genoemde ziekten nog zoo veel te doen is.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Vermindering.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst. Met betrekking tot het vermelde in de toelichting onder „scholen voor Inlandsch Onderwijs” werd door een lid betreurd, dat de Muloschool te Tondano slechts gedeeltelijk werd afgebouwd; gaarne had men om bezuinigingsredenen genoegen genomen met een soberd project, indien slechts de school in gebruik had kunnen zijn genomen. De bestaande school moet op hygienische gronden onvoorwaardelijk ongeschikt worden geacht.

Onderafdeelingen 711, 712 en 713. Bruggen, bevoeiingswerken en werken in het belang der volksgezondheid. Gevraagd werd

of het geen aanbeveling zou verdienen om, indien dergelijke bedragen niet verwerkt worden door het afzien van, of het nog niet aanvangen met de uitvoering, een gedeelte dier gelden te besteden voor het afwerken van reeds lang onderhanden zijnde projecten, om zodoende de hooge kosten der bouwrente te verlagen.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Vermindering.

Onderafdeeling 802. Dienst voor Water-
kracht en Electriciteit. Naar aanleiding van de

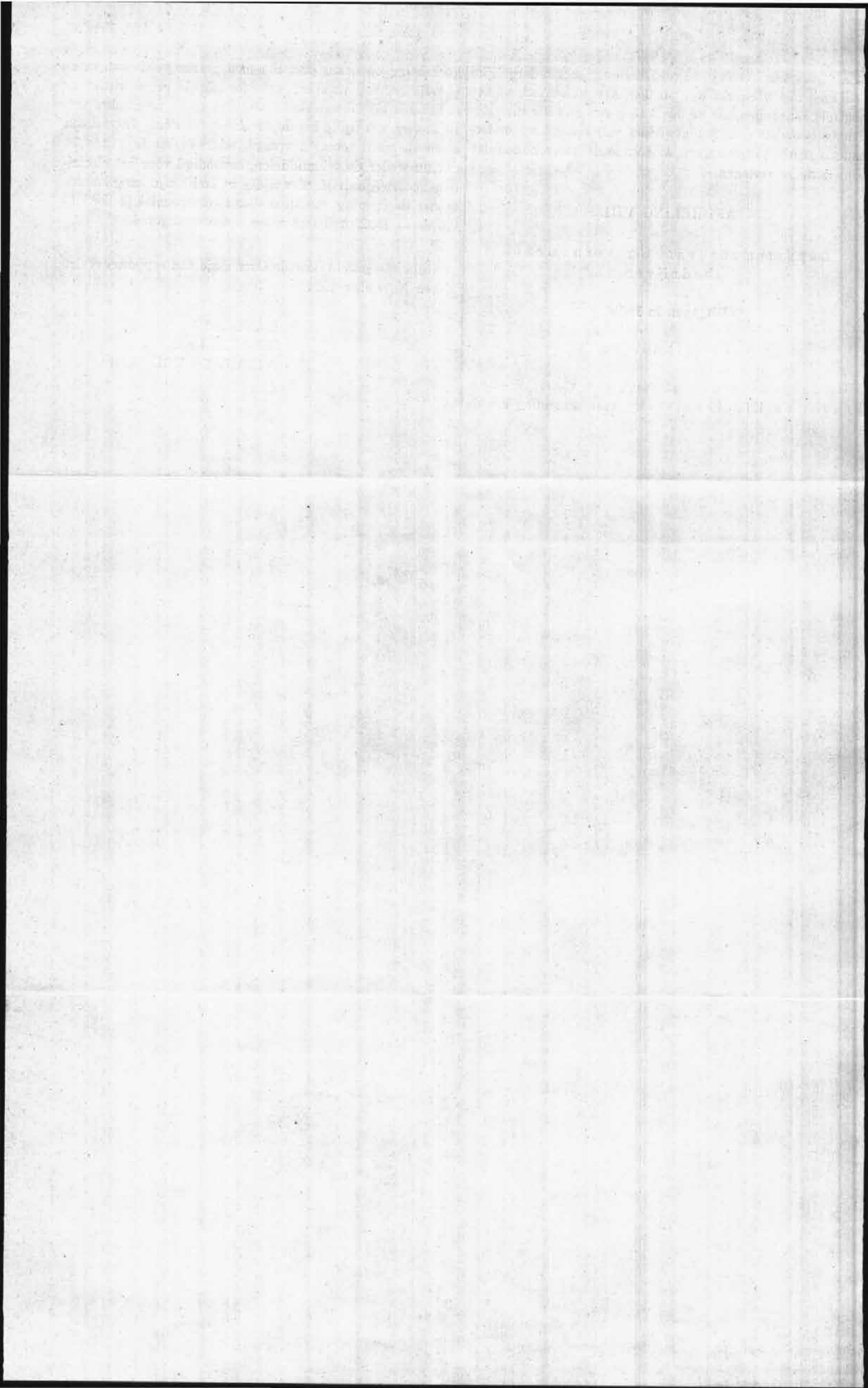
toelichting op dezen post zou men gaarne vernemen, of de bestellingen van materieel, o.a. voor talrijke provisorische inrichtingen bij de waterkrachtswerken op de hoogvlakte van Bandoeng, wel tijdig het departement verlaten. In verband hiermede werd tevens gevraagd, waaraan het te wijten is, dat nu weder de seinmiddelen, benodigd voor het elektrische spoorwegbedrijf, niet tijdig in Indië zijn aangekomen, zoodat de opening van dien dienst, oorspronkelijk bepaald op medio 1922, wederom moest worden uitgesteld.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 27sten November 1924.

MANDAGIE.

DE QUELJOE.

WIRANATA KOESOEMA.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

Nadere wijziging en aanvulling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 8 Dec. 1924).

Algemeene opmerkingen.

Naar aanleiding van de vraag, of de vele inlasschingen, die volgens het aanhangig voorstel zullen moeten worden tot stand gebracht, in het vervolg niet kunnen worden voorkomen, wordt er de aandacht op gevestigd, dat van de onderafdeelingen, waarvan de inlassching wordt voorgesteld, het grootste deel betrekking heeft op verrekeningen tusschen de departementen onderling, waarbij zooals ook uit stuk 2 C blijkt, tegenover de uitgaven gelijke middelen staan. Met deze verrekeningen heeft de Volksraad zich reeds vereenigd. Voorts is, ten behoeve van de andere uitgaven, die eigenlijk onder de onvoorziene uitgaven zouden moeten worden geboekt, de inlassching van eene onderafdeeling voorgesteld met het oogmerk om het raadplegen van de begrootingsrekening in latere jaren zoo gemakkelijk mogelijk te doen zijn. Met hetzelfde doel heeft bij de begrooting van 1925 eene splitsing plaats gehad tusschen de Onvoorziene uitgaven, die op afgesloten dienstjaren betrekking hebben, en die, welke het begrootingsjaar zelf betreffen.

Deze werkwijze brengt echter de invoeging van nieuwe posten bij de regularisatiewet mede en daardoor zullen ook in volgende jaren inlasschingen noodig kunnen zijn.

In wezen bestaat geen verschil tusschen het brengen van uitgaven, die niet in de begrooting zijn voorzien, ten laste van den post voor onvoorziene, welke bevoegdheid bij het 2de lid van artikel 9 der Indische Comptabiliteitswet aan den Gouverneur-Generaal is verleend, en het uittrekken van nieuwe posten voor uitgaven van deze soort in de regularisatiewet.

Bij de beoordeeling van de voorgestelde verhoogingen der uitgaven mag niet uit het oog worden verloren, dat voor het Iste en IIde hoofdstuk der begrooting verminderingen met onderscheidelijk ruim 18 miljoen en ongeveer 128 miljoen worden voorgesteld, zoodat de totalen der reeds toegestane begrootingscredieten ten slotte worden verminderd met bijna $\frac{1}{2}$ miljoen en bijna 79 miljoen, ongeacht de omstandigheid, dat bij verhooging van uitgaafposten voor verrekeningen tegenover de meerdere uitgaven ook hogere ontvangsten staan.

Onder de verhoogingen tot een totaal van f 18 miljoen op hoofdstuk I zijn, zooals uit de toelichtingen blijkt, begrepen ongeveer f 13 miljoen voor belegging in 1923 van vóór dat jaar gemaakte winst op aanmunting voor rekening van Nederlandsch-Indië, verschillende groote be-

dragen voor afdeeling III A (Indische schuld) en een tegenvaller op de uitgaven voor ambtenaren met verlof.

Voor zoover hoofdstuk II betreft, hebben van het totaal der verhoogingen ad f 49 miljoen respectievelijk 30 miljoen en ongeveer 4 miljoen betrekking op de algemeene posten voor duurtelbijslag en voorschotten, welke bij de onderhavige voorstellen van de IIIde afdeeling (Financiën) zijn afgevoerd en bij verschillende departementen tot hun werkelijk beloop voor de aanvankelijk voor de genoemde doeleinden uitgetrokken memorieposten in de plaats gesteld.

Wat de door het bovenstaande nog niet toegelichte overschrijding van hoofdstuk II tot een totaal van f 15 miljoen betreft, moge worden gewezen op de belangrijk hogere uitgaven voor den Pandhuisdienst (gelduitzettingen), pensioenen (gewijzigde regelingen), muntzuivering, collecteloo- nen van belastingen en wisselende uitgaven als gevolg van het weder in uitgaafstellen der afgekochte heerendiensten.

Bij dergelijke uitgaven is een overschrijding der ramingen niet altijd te voorkomen en zij heeft daar ook geenszins een bedenkelijk karakter. Inmiddels zal de Generale Thesaurie — evenals thans reeds geschiedt — voortdurend aandacht schenken aan het verloop der afzonderlijke uitgaafposten, hetgeen aan een zoo juist mogelijke raming voor volgende jaren ten goede zal komen.

De in het verslag speciaal genoemde overschrijdingen op de onderafdeelingen 112 en 113 (waarschijnlijk is deze en niet onderafdeeling 114 bedoeld) vinden hieronder afzonderlijke bespreking.

Dat ook de ramingen voor personeelsuitgaven, zelfs bij vastgestelde formaties overschreden kunnen worden is een gevolg van de omstandigheid, dat wèl de aanvangsbezoldigingen door de formatie worden gefixeerd, doch het aan periodieke verhoogingen te betalen bedrag een wisselvallig element uitmaakt.

Ten aanzien van de — evenals het vorige jaar — gemaakte opmerking, dat de voorgestelde begrootingswijzigingen meer het karakter van bezuinigingsvoorstellen dan van regularisatievoorstellen dragen, meent de Regeering te kunnen volstaan met eene verwijzing naar de ten vorigen jare door Haar gegeven beantwoording (Volksraadstukken, tweede gewone zitting 1923, Onderwerp 3 — stuk 5).

De meening, dat het een eisch van goede begrootingstechniek is, dat de ramingen der uitgaven niet te hoog gesteld worden en de mogelijk geachte bezuinigingen in

de raming tot uitdrukking komen, wordt door de Regeering gedeeld.

Overeenkomstig dien eisch wordt reeds zooveel mogelijk gehandeld, doch hiervan is de consequentie, dat tusschen de ramingen en de door de regularisatiewet aangegeven voorloopige uitkomsten niet zelden betrekkelijk groote verschillen zullen bestaan.

De meening van enkele leden, dat het karakter van de regularisatie verloren is gegaan, kan niet worden onderschreven. Wel moet erkend worden, dat de in de laatste jaren vastgestelde begrootingsrekeningen nog zeer belangrijk afwijken van de regularisatiewetten en is bij de behandeling van die rekeningen uiteengezet, welke factoren tot dat ongewenscht resultaat leidden, doch er is geen enkele aanwijzing, dat zulks ten aanzien van de begrooting voor 1923 opnieuw het geval zal zijn.

Het denkbeeld, de zgn. regularisatiewetten achterwege te laten heeft ook voor de Regeering veel aantrekkelijks en de daartoe vereischte wijziging van de Indische Compabiliteitswet zal bij de herziening van de begrootingsinrichting een punt van overweging uitmaken.

Daar geen aan de voorliggende wetsontwerpen ontleende voorbeelden zijn genoemd, kan de opmerking, dat vermenging van uitgaven van verschillende dienstjaren herhaaldelijk voorkomt en het beheersbeeld vertroebelt, moeilijk worden beantwoord.

De regel, dat elk dienstjaar zijn eigen lasten heeft te dragen wordt steeds zoo veel mogelijk nageleefd en uitsluit van uitgaven, die daarvoor in aanmerking kunnen komen, mag uiteraard in het algemeen niet leiden tot dubbele belasting van een volgend jaar.

Inmiddels komen wel gevallen voor, waarin een uitgaaf te laat in een dienstjaar wordt geautoriseerd om zoo volledig ten laste van dat jaar te kunnen worden gebracht als juist zou zijn. Het is echter niet juist aan te nemen, dat dergelijke niet altijd te vermijden uitzonderingen een belangrijke beteekenis hebben en het is niet duidelijk, in hoeverre de toepassing van artikel 17 der Indische Compabiliteitswet ten aanzien van die gevallen verbetering zou kunnen brengen.

Ten aanzien van de verschillen tusschen de voorloopige uitkomst en de raming der middelen voor 1923 moge verwezen worden naar de Financieele Nota (stuk F) der ontwerp begrooting voor 1925 blz. 4 tot en met 7, waar die verschillen zijn genoemd en toegelicht.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Uitgaven in Indië.

Verhooging.

Onderafdeelingen 112 en 113. Algemeene Secretarie. Van de totaal overschrijding op nevenvermelde posten, bedragende f 85.685, komt een bedrag van f 70.250, dus bijna $\frac{7}{8}$, voor rekening van wisselvallige uitgaven, t.w.:

regelmatige verhoogingen ambtenaren	f	20.599
idem minder personeel	„	21.151
telegrammen en briefwisseling buitenland	„	28.000
advertentie, vertaal- en drukwerk	„	500
Totaal	f	70.250

Zooals reeds is opgemerkt bij de behandeling van de regularisatievoorstellen voor 1922 (vergelijk gedrukte Volksraad tweede gewone zitting 1923, Onderwerp 3 — stuk 5, bldz. 2) kan op deze wisselvallige posten practisch geen of zeer weinig invloed worden uitgeoefend, zoodat overschrijding alleen kan worden voorkomen door de betrokken posten, v.z.v. mogelijk, twee jaren tevoren naar behoefte te verhoogen.

Voor het jaar 1925 zijn dan ook de eerstgenoemde drie posten onderscheidenlijk met f 15.000, f 20.000 en f 10.000 verhoogd.

Wanneer in aanmerking wordt genomen, dat van de thans voor 1923 aangevraagde verhoogingen $\frac{7}{8}$ buiten directen invloed van de Algemeene Secretarie staat, terwijl daarentegen op de wel onder dien invloed verkeerende posten voor aanvangsbezoldigingen, in vergelijking met de in het jaar 1922 uitgegeven bedragen aanzienlijk is bezuinigd, valt bezwaarlijk staande te houden, dat genoemd kantoor zich tracht te onttrekken aan den eisch van uiterste bezuiniging.

Dat integendeel ter Algemeene Secretarie gedurende de laatste jaren juist met de meeste kracht naar versoering is gestreefd en dat de ten deze bereikte resultaten alleszins bevredigend zijn, moge blijken uit het feit, dat in het driejarig tijdvak 1921—1924 het totaal aantal op dit kantoor werkzame landsdienaren is gedaald van 269 tot 206 personen. Tegenover een totaal aan betaalde aanvangsbezoldigingen in 1921 van f 437 754 werd in 1923 uitbetaald f 373 294, terwijl in 1924 zal worden gebleven binnen de raming van f 353 860, zoodat de voor aanvangsbezoldigingen uitgegeven bedragen met 19% zijn teruggelopen.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Inlassing.

Onderafdeeling 422 A. Kosten van huurcommissiën. Dat in 1923 betalingen hebben plaats gehad voor uitgaven betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren, is een gevolg van de omstandigheid, dat door verscheidene gemeenteraden de vorderingen niet tijdig waren ingediend, zoodat deze niet meer ten laste van het betrokken dienstjaar konden worden betaalbaar gesteld. Sedert is bepaald, dat vorderingen welke niet binnen den daarvoor vastgestelden termijn zijn ingediend, voortaan — te beginnen met die, betrekking hebbende op het dienstjaar 1923 — niet meer voor verevening in aanmerking zullen worden gebracht.

Vermindering.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten enz. Voor het geval (bestuurs-) ambtenaren op de hun toegekende vergoeding voor schrijfbehoeften zouden moeten toelagen, kunnen zij zich tot het betrokken Hoofd van gewestelijk bestuur wenden, bij wien de verdedeling der voor het gewest uitgetrokken kantoorfondsen over de verschillende bestuurskantoren berust (vgl. Bijl. Hand. Volksraad 1e gew. zitt. 1921 Ond. 1 — Afd. IV: st. 7 blz. 9 onderafd. 414). De voorgestelde vermindering van het krediet is gegrond

op de ter zake door de Hoofden van gewestelijk bestuur in het jaar 1923 gedane uitgaven.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie. Naar aanleiding van de opmerking omtrent de verwapening van het korps gewapende politie wordt medegedeeld, dat het verwapeningsproces van dat politiekorps in den loop van 1922 voorzichtigheidshalve voorloopig werd stop gezet, in afwachting van de beslissing inzake de vervanging van gewapende politie door leger in de Buitengewesten. Aangezien die beslissing eerst in de tweede helft van 1923 werd genomen, kon op het tijdstip van indiening van de aanvullingsbegroting voor 1923, d.i. in de tweede helft van 1922, met de vermindering van het op de begroting terzake uitgetrokken krediet geen rekening worden gehouden.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Indië.

Inlassching.

Onderafdeeling 575A en 577A. Toelagen aan de onderlinge levensverzekering voor Inlandsche ambtenaren en uitgaven voor een handboek voor de Hindoe-Javaansche kunst. Voor zoover onderafdeeling 575A betreft wordt opgemerkt, dat voor de daarin bedoelde in Nederland gedaan wordende uitgaven reeds een post op het 1ste hoofdstuk voorkomt. (zie o.m. onderafdeeling 505, onderdeel b der begroting van 1923 en onderafdeeling 502, onderdeel b der voorloopige begroting voor 1925).

Den Minister van Koloniën zal in overweging worden gegeven om deze uitgaven voortaan ook ten laste van dat Hoofdstuk te autoriseren.

Slechts een deel van de in 1919 voor het handboek gedane uitgaven is ten laste van de begroting van 1922 betaald.

Voor zooveel onderafdeeling 577A betreft wordt medegedeeld, dat voor de hiernaast bedoelde onderlinge levensverzekering sedert October 1923 geen steun meer wordt verleend.

Verhooging.

Onderafdeeling 543. Bijdragen bijzonder onderwijs. Ten aanzien van de opmerking van een lid, dat tegenover een verhooging van uitgaven voor het bijzonder onderwijs met 1.6 miljoen gulden, een vermindering van de uitgaven voor het openbaar onderwijs net f 600 000 voorkomt, moge worden opgemerkt, dat de zaak slechts deze is, dat de raming der uitgaven voor het bijzonder onderwijs te laag, die voor het openbaar onderwijs daarentegen te hoog is geweest. De uitkomsten van de uitgaven in 1923 op de onderafdeelingen 538 en 543

bedroegen f 3 850 000 voor het bijzonder en f 8 050 000 voor het openbaar onderwijs.

Vermindering.

Onderafdeeling 563. Uitgaven voor het Inlandsch volksonderwijs. Geheel overeenkomstig de ten aanzien van de bekostiging van het volksonderwijs aanvaarde beginselen worden de bevolkingsbijdragen, voor zoover niet benodigd voor kosten van oprichting en instandhouding van schoolgebouwen, aangewend voor vergoeding van verstrekte boeken en leermiddelen, welke vergoeding verrekend wordt met de ten laste van den Lande komende bezoldigingen.

Alle voor 1923 aangevraagde bouwvoorschotten werden ten volle toegekend, terwijl nimmer te kennen werd gegeven, dat voor dat dienstjaar geen bouwvoorschotten meer konden worden verleend. Uit dezen hoofde werd derhalve niet bezuinigd.

Onderafdeeling 581. Inrichting voor opleiding van Inlandsche leeraren enz. Van de oprichting van een onder beheer van de Indische Kerk te stellen school tot opleiding van Inlandsche godsdienstleeraren, hoofdenzonen en volksonderwijzers te Koepang werd afgezien, omdat het Protestantsch Kerkbestuur geen prijs meer stelde op doorvoering van dat plan na overbrenging van het instituut tot opleiding van Inlandsche leeraars van Mahdale naar Koepang.

Onderafdeeling 595 en 596. Maatregelen ter bestrijding van ziekten. Ten aanzien van de opmerking door enkele leden gemaakt, dat betreurd werd, dat zooveel minder was uitgegeven, namelijk onderscheidenlijk f 150.000 en f 30.000 dan op de onderafdeelingen 595 en 596 der begroting van 1923 was uitgetrokken, moge het volgende worden medegedeeld.

Het overschot van f 150.000 op onderafdeeling 595 werd nagenoeg geheel verkregen op het onderdeel van die onderafdeeling „Verdere uitgaven ter bestrijding van besmettelijke ziekten voor zoover niet elders uitgetrokken”, waarvoor f 296.000 beschikbaar was gesteld.

Deze post is bestemd om het hoofd te kunnen bieden aan bijzondere uitgaven voor de bestrijding van eventueel optredende ernstige epidemieën.

Aangezien in 1923 nagenoeg geen epidemieën van ernstigen aard zijn voorgekomen, kon dus van het toegestaan bedrag eene belangrijke som ongebruikt gelaten worden.

Het overschot op onderafdeeling 596 van f 30.000 zou in een tekort zijn omgeslagen, wanneer de centrale vereeniging ter bestrijding van de tuberculose bijtijds hare afrekening had kunnen indienen.

Onderafdeeling 589. Verdere uitgaven voor de openbare inrichtingen tot opleiding van medisch personeel. Van deze gelegenheid wordt gebruik gemaakt om het voorstel tot vermindering van deze onderafdeeling met een bedrag van f 40.000 terug te nemen, aangezien nader is gebleken, dat dit voorstel op een abuis berust, daar het krediet van f 456.520. toegestaan voor de onderhavige onderafdeeling, nagenoeg geheel noodig is tot dekking van de gedane uitgaven.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Vermindering.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst. Voor de beantwoording van de gemaakte opmerking betreffende de Muloschool te Tondano wordt verwezen naar het medegedeelde bij § 2 van de Memorie van Antwoord op het afdeeliningsverslag betreffende de Ve begrootingsafdeeling der 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor het jaar 1925. (Zie Bijlagen der Handelingen van den Volksraad 2e Gewone Zitting 1924 Onderwerp 1 — afd. V: stuk 3 blz 1).

Onderafdeelingen 711, 712 en 713. Bruggen, bevoelingswerken en werken in het belang der volksgezondheid. Ten aanzien van de verkregen overschotten op de nevenvermelde onderafdeelingen kan verweld worden, dat de in het afdeeliningsverslag aangegeven werkwijze reeds in zoover gevolg werd dat, wanneer door omstandigheden aan zekere werken in het begrootingsjaar minder kon worden verwerkt, dan waarop in het betreffend uitvoeringsplan was gerekend, het resteerend bedrag zoo eenigszins mogelijk werd verbruikt voor een snellere afwerking van andere in uitvoering zijnde werken of tot het uitvoeren van kleinere werken (grootendeels herstellingen), waarvan de noodzakelijkheid in den loop van het jaar was gebleken.

Ware een zoodanige werkwijze niet toegepast dan zou het overschot op de onderafdeelingen 711, 712 en 713 grooter geweest zijn.

Waar echter op zijn vroegst in de tweede helft van het jaar bekend kan zijn waaraan en — naar raming — hoeveel minder zal worden verwerkt, dan waarop in het begin van dat jaar samengesteld uitvoeringsplan werd gerekend, en bovendien het versnellen van het uitvoeringstempo van een werk niet plotseling kan geschieden, maar eerst na eenigen tijd bereikt kan worden, kan langs den boven omschreven weg het verwachte overschot slechts tot zekere hoogte worden verminderd.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Nederland.

Vermindering.

Onderafdeeling 802. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit. De bestellingen van buitenlandsch materiaal worden naar gelang van den stand der werkzaamheden en rekening houdende met de op de begrooting toegestane bedragen door de daarvoor uit den aard der zaak verantwoordelijke dienst- en bedrijfshoofden zooveel mogelijk op zoodanig tijdstip ingezonden, dat tijdige ontvangst in Indië kan worden verwacht. Voor bewaking der credieten en spoedige doorzending wordt door het Departement van Gouvernementsbedrijven zorg gedragen.

Aangezien de betalingen echter geschieden in termijnen die afhankelijk zijn van tijdstippen van aflevering door de fabrieken, van montagetijden, enz. is het in het algemeen vrij bezwaarlijk bij het opmaken der begrooting reeds vast te stellen welke betalingen nog juist wèl, en welke nièt meer ten laste van een bepaald begrootingsjaar zullen komen. Afwijkingen van de ramingen zijn dan ook nauwelijks te vermijden.

Ten aanzien van de in dit verband gevraagde inlichtingen omtrent het tijdstip van opening van het electrisch spoorwegbedrijf moge worden opgemerkt, dat het oorspronkelijk plan, hetwelk den aanvang der exploitatie met electrische tractie in 1923 mogelijk maakte, ten gevolge van de enkele jaren her in Nederland genomen beslissing om het uitvoeringstempo van deze werken te vertragen en in verband daarmee de jaarlijks beschikbaar te stellen credieten te verminderen, uit den aard der zaak niet meer kon worden gevolgd. Hoewel de aankomst der seinrichtingen voor de nieuwe spoorwegemplacements Passar-Senen en Tandjong-Priok eenige vertraging ondervond, zullen zoodanige maatregelen getroffen worden, dat daardoor de invoering der electrische tractie niet in noemenswaardige mate zal worden opgehouden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 3 — STUK 1.

Jaarverslag en balans der Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij over 1923.

Aan
den Voorzitter van den
Volksraad.

Ter opvolging van het bepaalde in het tweede lid van artikel 19 der wet van 5 Juli 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 845, Indisch Staatsblad No. 552) heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, ten vervolge van mijn schrijven van 9 October 1923 No. 2403/IIIB, UHoog-EdelGestrenge hiernevens te doen toekomen afschriften van de door de algemeene vergadering van aandeelhouders der Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij goedgekeurde balans over 1923 en van het door den Raad van Beheer aan den Minister van Koloniën uitgebracht jaarverslag, met verzoek deze stukken in de Bijlagen der Handelingen van den Volksraad te willen doen opnemen.

Buitenzorg, 18 Augustus 1924.

De 1ste Gouvernements Secretaris,
H. A. HELB.

Jaarverslag over 1923
van de
Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij.
Opgericht 14 December 1921.

Raad van Beheer:

Ir. E. Middelberg, Voorzitter.
Mr. J. Limburg,
I. Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys,
Dr. J. W. IJzerman,
Ir. Jhr. H. Loudon,

Leden.

Directie:

De Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Ter voldoening aan het voorschrift, vervat in Art. 24 der Statuten, bieden wij U hierbij aan de balans over 1923. Hieronder geven wij U een verslag van de voornaamste handelingen der maatschappij in het afgelopen boekjaar, aangevuld met eenige mededeelingen ten aanzien van 1924.

Alvorens daartoe over te gaan, willen wij vooraf melding maken van een groot verlies, hetwelk onze Maatschappij geleden heeft door het overlijden in Februari 1924 van den heer H. J. E. Wenekebach, voorzitter van den Raad van Beheer. In groote mate heeft de heer Wenekebach door zijn kunde en karakter-eigenschappen bijgedragen tot het in het leven roepen van een goeden gang van zaken bij onze maatschappij.

Ter vervulling van de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer Wenekebach, werd door den Minister van Koloniën tot lid van den Raad van Beheer benoemd Ir. Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys. Tegelijkertijd werd door den Minister de heer Ir. E. Middelberg als voorzitter van onzen raad aangewezen.

Boringen.

De diepboringen in Djambi op de terreinen Badjoebang en Betoeng, reeds vermeld in het vorig verslag, werden gedurende 1923 voortgezet. Door de moeilijkheden bij het boren ondervonden, vorderden de werkzaamheden slechts langzaam. Tengevolge van drukkend gebergte en sterken naval werd het dieper brengen der buizen telkenmale belemmerd; veel tijd moest besteed worden aan het loshouden der series en het uitboren van naval, alsook aan instrumentaties.

De stand dezer boringen ten tijde van het opmaken van het verslag was als volgt:

Badjoebang 1: Diep 418 M ³ .			
	20" serie	tot 129	M.
	17½"	"	288.6 "
	15"	"	312 "
	13"	"	351.92 "
	11"	"	373 "
	9"	"	396 "
	7½"	"	418 "

Betoeng 1: Diep 516 M.			
	20" serie	tot 110	M.
	17½"	"	185½ "
	15"	"	231.5 "
	13"	"	343 "
	11"	"	457 "
	9"	"	516 "

Tot dusver werd in de boring Badjoebang 1 geen olie aangetroffen. Op een diepte van 418 M. bereikte men een gaslaag, welke tot een sterke uitbarsting leidde. In Betoeng 1 werd een weinig olie gevonden op een diepte van 60 en

110 M. Aangezien naar het oordeel van de geologische afdeling der B. P. M. de mogelijkheid niet uitgesloten is, in deze putten op een grootere diepte olie aan te treffen, is besloten de beide boringen voort te zetten.

In de tweede helft van 1923 werd overgegaan tot het exploiteeren van de olielagen van het boorterrein Betoeng, aangetroffen op een diepte van 60 en 110 M., door middel van ondiepe boringen. Aanvankelijk werden 2 dergelijke boringen aangezet; dit aantal is geleidelijk uitgebreid. In October 1923 bereikte de ondiepe boring Betoeng 2 de olielaag op een diepte van 110 M. en spoot de put gedurende de eerste 12 uur 800 L. olie. Productie van gemiddeld een cubieke meter per put is daarna ook verkregen in andere ondiepe boringen te Betoeng. De totale productie van dit terrein aan ruwe olie bedroeg aan het einde van 1923 173.9 K.G. tons.

Ten tijde van het opmaken van het verslag bedroeg de dagelijkse productie van 6 produceerende ondiepe putten van Betoeng 6.68 K.G. tons. De voorraad ruwe olie op het Betoeng-terrein was toen opgelopen tot 722 M³. De ondiepe put Betoeng 5 leverde toen naast ruwe olie ca. 6000 M³. gas per etmaal, een hoeveelheid, welke voldoende was voor het stoken van alle ketels op het Betoeng-terrein en een besparing aan brandhout opleverde van f 40.— per dag.

In November 1923 werd het besluit genomen een derde diepboring aan te zetten, ten einde de kansen om zoo spoedig mogelijk tot een loonende productie te geraken, te vergrooten.

Het boorterrein Betoeng kwam daarvoor het meest in aanmerking, speciaal eene plaats ca. 950 M. ten N. van Betoeng 1, waar een gasvindplaats was aangetroffen.

Nadat in Februari 1924 op de daarvoor gokozen plaats (Betoeng 7) de diepboring begonnen was met een 20" serie, werd op 9 Mei 1924 bericht ontvangen, dat daarbij op 160 M. diepte olie was aangeboord. De put produceerde aanvankelijk spuitende 16 M³. per dag, twee weken later 13.75 M³.

Exploitatie.

Tegen het einde van 1923 werd het besluit genomen de exploratie van het Djambi terrein verder uit te strekken. Te dien einde werd aan onzen vertegenwoordiger te Pladjoe opdracht gegeven, eenige andere antielinalen, gelegen ten Z. en ten ZW. van het Betoeng zadel, deels door handboringen geologisch nader te doen onderzoeken.

Olieleidingen.

In de maand October van het verslagjaar kwam de pijpleiding tot het vervoer van olie van Badjoebang en Betoeng naar Ladang Pait geheel gereed. Zooals bekend, is de leiding daar aangesloten bij de van de B. P. M. overgenomen olieleiding Ladang Pait-Soempal; in laatstgenoemde plaats staat deze leiding in verbinding met het leidingnet van de B. P. M. in Palembang. In het begin van Mei 1924 werd met de verpompings van de ruwe olie van Betoeng naar Pladjoe een begin gemaakt.

Pompstation en telefoon-verbinding.

In 1923 kwamen ook gereed het pompstation te Berangan

(ketelhuis en 2 tanks, elk van 500 M³.), evenals de telefoonverbinding van Moeara Boelian naar Pladjoe.

Caterpillar transport.

Het caterpillar transport voor het vervoer van materialen van Moeara Boelian naar de boorterreinen Badjoebang en Betoeng was bevredigend; speciaal voor zware lasten bleek deze wijze van vervoer zeer geschikt en belangrijk sneller en minder kostbaar te zijn dan vervoer door middel van koelies of per ossekar.

Geneeskundige verzorging.

Een regeling is getroffen met een Officier van Gezondheid te Moeara Tambesi om tegen een honorarium van f 100.— en vergoeding van reiskosten per inspectie een geregelde maandelijksche inspectie in het hospitaal te Moeara Boelian te houden. In dit bedrag is tevens begrepen de vergoeding voor de ambulante behandeling van hem evtl. naar Moeara Tambesi toegezonden patiënten.

Arbeidsvoorziening.

Met de arbeidsinspectie werd een regeling getroffen, nader goedgekeurd door den Directeur van Justitie, inzake vrije immigratie van inlanders van Java en Madoera voor de N. I. A. M.

Personeel.

Het Europeesch personeel bestond ult. 1923 uit:

- 1 terreinchef,
 - 4 boormeesters,
 - 1 terrein-machinist,
 - 1 administratief employé,
 - 1 employé belast met het onderhoud van de caterpillars.
- Het Aziatisch personeel, werkzaam voor boren en andere werkzaamheden, bestond ult. 1923 uit 262 werklieden.

Contract Niam — De Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Zooals reeds in het vorig jaarverslag is vermeld, werd op 27 Maart 1923 met instemming van den Minister van Koloniën tusschen de Bataafsche Petroleum Maatschappij en de Niam een overeenkomst gesloten betreffende het vervoer van de te winnen producten naar de raffinaderij te Pladjoe en het verwerken aldaar van die producten, alsmede voor den verkoop van de uit de Djambi-olie te verkrijgen bereide producten gemeenschappelijk met die der Bataafsche. Voor nadere inlichtingen omtrent dit contract moge korthedshalve naar het vorig jaarverslag verwezen worden.

Financiële toestand.

Hiervoor wordt verwezen naar bijgaande balans betreffende 1923. Evenals ten aanzien van 1922 werd met het oog op den stand van het bedrijf ook met betrekking tot 1923 nog geen V. & W. rekening opgemaakt.

In het laatste kwartaal van 1923 werd besloten door de aandeelhouders wederom f 1 000 000.— op de aandelen te doen storten; deze derde storting vond plaats op 15/11—'23.

Ook de boekhouding betreffende 1923 werd gecontroleerd door het accountantskantoor Frese & Hogeweg.

NEDERLANDSCH-INDISCHE AARDOLIE MAATSCHAPPIJ.

Balans per 31 December 1923.

Debet.	Credit.
Aandeelhouders nog te storten f 7 000 000,—	Aandeelen-Kapitaal f 10 000 000,—
Kas & Kassiers:	De Bataafsche Petroleum Maatschappij ... „ 281 067,06
Nederlandsche Handel Mij Agentschap 's Gravenhage „ 44 315,27	Crediteuren „ 22 500,—
Administrateur Indië:	
Kas & Kassiers f 152,44	
Debiteuren & Crediteu- ren „ 1 110,—	
Gebouwen, Installaties, Pijpleidingen enz. „ 1 059 683,58	
Magazijnvoorraden „ 417 470,95	
Inventarissen Nederzet- tingen „ 202 182,70	
Geologisch onderzoek „ 113 820,71	
Exploratiekosten „ 592 377,02	
Boorkosten „ 53 128,52	
Winningskosten „ 2 767,97	
Exploitatie Pijpleidingen. „ 1 057,47	
Algemeene Kosten Neder- zettingen „ 37 811,70	
Algemeene Kosten der Onderneming „ 441 982,79	
„ 2 923 545,85	
Algemeene Kosten in Nederland.	
Algemeene Kosten in Ne- derland o/1921 & 1922. f 152 404,48	
Algemeene Kosten in Ne- derland o/1923 „ 183 301,46	
„ 335 705,94	
f 10 303 567,06	f 10 303 567,06

Voorraad ruwe olie op 31 Dec. '23 170 K.G. ton.

[Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.]

[Faint, illegible text in the middle section, appearing to be a list or a series of entries.]

[Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a conclusion or footer.]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 4 — STUK 1.

Gemengde houtbedrijven (Eerste gewone zitting 1924, Ond. I — Afd. VI: stukken 12, 14 en 15).

MEMORIE VAN ANTWOORD. (Ontvangen 25 Augustus 1924).

Het zal duidelijk zijn, dat het ondergeteekende voornamelijk te doen is, om de financiële gevolgen van den voorgestelden gemengden bedrijfsvorm onder de oogen te kunnen zien.

Ook naar mijne meening wordt er in casu geen algemeen landsbelang mede gediend, indien een der voornaamste overwegingen tot het aangaan van een gemengd bedrijf voor den handel in Gouvernements-hout zoude zijn geweest, noodlijdende houtbedrijven op de been te houden.

Alhoewel uit beginsel ruimte willende geven aan alle mogelijke bedrijfsvormen, dient niet uit het oog te worden verloren, dat het hier slechts gaat om den verkoop van aan het Gouvernement in eigendom toebehoorend hout.

De financiële toestand des lands is niet van dien aard, dat financiële experimenten kunnen worden ondernomen. Indien niet van te voren onomstootelijk vaststaat, dat de schatkist onder alle omstandigheden beter vaart bij het gemengde houthandelbedrijf, dient de proef te worden nage laten, te meer daar de overeenkomst klaarblijkelijk voor een zeer groot aantal jaren staat te worden gesloten.

Voorkomen dient te worden, dat aan de baatzucht van het particuliere kapitaal het algemeen belang wordt ondergeschikt gemaakt, waartegen juist bij een gemengd bedrijf zoozeer moet worden gewaakt, omdat — hoe volkomen men ook in de overeenkomst bedoeld belang door medezeggen schap a.a. meent te hebben beschermd — de practijk heeft geleerd, dat het beleid van de particuliere medebestuurders — en zulks ligt voor de hand, aangezien die functie als regel hun levensbestaan uitmaakt, terwijl deze voor de Landsvertegenwoordigers steeds een nevenfunctie is — al spoedig domineert, indien er geen zeer krachtige en volkomen deskundige Regeerings-toezichhouders naast hen staan, welke keuze vooral bij 'n langdurige overeenkomst niet wordt vergemakkelijkt.

Uitsluitend doel van den Gouvernements-houtverkoop is het behalen van geldelijk voordeel. De vraag is derhalve deze: stelt het gemengd bedrijf voor den Gouvernements-houthandel, vergeleken bij de thans gevolgde wijze van verkoop, al dan niet geldelijk voordeel in het vooruitzicht? En verder: is het bestaande Gouvernementsverkoopkantoor voor tin enz. er niet op ingericht, dan wel kan het er niet op worden ingericht, om dien houtverkoop mede te entameeren, zonder dat daardoor de uit een gemengd bedrijf te verkrijgen meerdere geldelijke voordeelen worden opgeofferd? Indien eene reorganisatie van bedoeld verkoopkantoor in dien geest niet mogelijk is, verdient het dan wellicht geen aanbeveling een afzonderlijk Gouvernements-houtverkoop-

kantoor op te richten, hetwelk aan de zooeven gestelde eischen voldoet?

Alhoewel de volle verantwoordelijkheid voor het sluiten van dergelijke overeenkomsten inderdaad bij de Regeering berust, kan ondergeteekende zich vereenigen met de opmerking van die leden, die vermeenen dat in dit geval eene uitzondering gerechtvaardigd is vanwege het belang van de zaak, hetwelk overlegging van de overeenkomsten wenschelijk doet voorkomen.

Intusschen kan ondergeteekende er mede instemmen, dat in de aanstaande najaarszitting voorafgaand overleg met den Volksraad wordt gepleegd over de grondslagen, waarop de gemengde houtbedrijven zullen rusten, waardoor de Regeering in de gelegenheid wordt gesteld een volledige uiteenzetting te geven van de door Haar uiteindelijk te volgen houtpolitiek en van de daaraan verbonden financiële consequenties, waarbij dan tevens onder de oogen behoort te worden gezien de mogelijkheid en wenschelijkheid van den Gouvernements-houtverkoop door het bestaande verkoopkantoor van tin enz. dan wel door een daarvoor alsnog van Gouvernementswege in te stellen houtverkoopkantoor.

Ondergeteekende kan geen vrijheid vinden tot wijziging van zijne motie in dien zin, dat de Regeering bij het voeren van de onderhandelingen wordt bijgestaan door een commissie van door Haar aan te wijzen leden van den Volksraad dan wel door een commissie, waarin eenige leden van het college zitting hebben.

Verduidelijking der motie in dien zin, dat daaruit de al dan niet wenschelijkheid van de instelling van een gemengd houthandelbedrijf spreekt, zoomede of het de bedoeling is een zich in moeilijkheden bevindend particulier bedrijf te steunen en in stand te houden, wordt niet noodig geoordeeld. Een dergelijke verduidelijking zoude in wezen een uitbreiding van de motie beteekenen, waardoor de oorspronkelijke opzet belangrijk gewijzigd zou worden.

Ondergeteekende sluit zich intusschen gaarne aan bij de van verschillende zijden gemaakte opmerking, dat het bij aanvaarding van den gemengden verkoopsvorm aanbeveling zoude verdienen geheel los van de bestaande houtbedrijven een gemengd bedrijf op te richten, waarin verschillende maatschappijen kunnen deelnemen. Een en ander evenwel onder het uitdrukkelijk voorbehoud, dat eerst zal behooren te worden aangetoond, dat een eigen houtverkooporganisatie niet wel mogelijk is.

Mr.-Cornelis, 25 Augustus '24.

AAY.

STATE OF GEORGIA

1870

IN SENATE,

JANUARY 1870

REPORT OF THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

Item	Quantity	Value
Land	1000	10000
Buildings	50	5000
Stock	100	1000
Tools	50	500
Other	100	1000
Total	1300	17500

Approved and ordered to be printed, this 1st day of January, 1870.

GOVERNOR

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 5 — STUKKEN 1—3.

Sterkte en samenstelling der zeemacht en verdeling der kosten daarvan over de Staatsbegroting en de begroting van Nederlandsch-Indië.

GELEIDEBRIEF. ONTWERP VAN WET. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van Wet betreffende de sterkte en samenstelling der Zeemacht en verdeling der kosten daarvan over de Staatsbegroting en de begroting van Nederlandsch-Indië.

De memorie van toelichting, welke bij het Wetsontwerp behoort, bevat de gronden waarop het rust.

Ik teken hierbij aan, dat ik den Commandant der Zeemacht heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uwen Raad over gemeld Ontwerp namens de Regeering nadere toelichting te verschaffen.

Tjipanas, 10 September 1924.

De Gouverneur-Generaal
van
Nederlandsch-Indië,
D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is de sterkte en samenstelling der maritieme weermiddelen zoodanig de verdeling der kosten daarvan over de Staatsbegroting en de begroting van Nederlandsch-Indië opnieuw te regelen en bij de wet vast te stellen:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Sterkte en samenstelling van de Koninklijke Marine.

De sterkte en samenstelling van de Koninklijke Marine zullen vóór 1 Januari 1933 worden gebracht op:

A.

- 1o. 16 onderzeebooten, met een grootste waterverplaatsing aan de oppervlakte van ongeveer 800 ton;
- 2o. 2 onderzeeboot-mijnenleggers, met een waterverplaatsing aan de oppervlakte van ongeveer 800 ton;
- 3o. 2 kruisers type *Java*;
- 4o. 12 torpedobootjagers, met een waterverplaatsing van ongeveer 1250 ton, bewapend met ten minste drie snelvurende kanonnen van ongeveer 12 c.M. en ten minste twee lanceerinrichtingen en met een snelheid van ten minste 30 mijlen.

B.

- 1o. 10 onderzeebooten, met een grootste waterverplaatsing aan de oppervlakte van ongeveer 550 ton;
- 2o. 2 onderzeeboot-mijnenleggers, met een waterverplaatsing aan de oppervlakte van ongeveer 550 ton.

C.

Materieel in het bijzonder bestemd voor plaatselijke verdediging en voor hulpdiensten, te weten:

a.

- 1o. 4 flottieljevaartuigen, waarvan minstens 2 bewapend met ten minste 3 kanonnen van ongeveer 15 c.M., voorzien van een pantserdek en met een snelheid van ten hoogste 14 mijlen;
- 2o. de noodige mijnenleggers en mijnen;
- 3o. een moederschip voor onderzeebooten;
- 4o. het noodige materieel voor hulpdiensten.

b.

1o. 4 pantserboten, bewapend met ten minste 3 kanonnen van ongeveer 15 c.M. en met een snelheid van ten hoogste 14 mijlen;

2o. de noodige mijnenleggers en mijnen;

3o. 2 moederschepen voor onderzeeboten;

4o. het noodige materieel voor hulpdiensten.

D.

De bij de inwerkingtreding dezer wet aanwezige pantser- en pantserdekschepen, torpedootjagers, flottieljevaartuigen, torpedooten, kanonneerboten, de onderzeebootmijnenlegger en de mijnen, een en ander voor zoover en voor zoolang nog bruikbaar voor den dienst.

E.

Luchtvaartmateriaal, te weten:

a.

(1) Verkenningsvliegtuigen, jachtvliegtuigen en gevechtvliegtuigen tot een gezamenlijk aantal van 108.

(2) Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid zal het aantal vliegtuigen van elke soort nader door Ons worden bepaald.

(3) De noodige leervliegtuigen.

b.

1o. 45 verkenningsvliegtuigen;

2o. 15 jachtvliegtuigen;

3o. de noodige leervliegtuigen.

Artikel 2.

Materieel voor den dienst in Nederlandsch-Indië en voor den dienst in Nederland.

(1) Het in artikel 1 sub A, sub C a en sub E a bedoelde materieel is bestemd voor den dienst in Nederlandsch-Indië.

(2) Het in artikel 1 sub B, sub C b en sub E b bedoelde materieel is bestemd voor den dienst in Nederland.

Artikel 3.

Tijdelijke afwijking van de bestemming van het materieel.

Door Ons kan aan bepaald materieel tijdelijk een andere bestemming worden gegeven dan in artikel 2 bepaald.

Artikel 4.

Bestemming van nog aanwezig materieel.

(1) Zoolang het in artikel 2 bedoelde materieel nog niet volledig beschikbaar is, wordt mede in den dienst voorzien door materieel, bedoeld in artikel 1 sub D.

(2) Aan laatstbedoeld materieel wordt door Ons eene bestemming gegeven, hetzij voor den dienst in Nederlandsch-Indië, hetzij voor dien in Nederland.

Artikel 5.

Vervanging van materieel.

(1) Van het in artikel 1 bedoelde materieel zullen met inachtneming van het bepaalde in artikel 1 sub A 1o en sub B 1o vóór 1 Januari 1933 worden vervangen:

de onderzeeboot *K I*;

de onderzeeboten *O 2, O 3, O 4, O 5, O 6, O 7* en *O 8*

(2) De onderzeeboot *K I* zal worden vervangen door een boot van het type als aangegeven in artikel 1 sub A 1o.

(3) De onderzeeboten *O 2, O 3, O 4, O 5, O 6, O 7* en *O 8* zullen worden vervangen door een gelijk aantal booten van het type als aangegeven in art. 1 sub B 1o.

Artikel 6.

Verdeeling van de kosten van aanbouw en aanschaffing.

De kosten van aanbouw en aanschaffing van het materieel genoemd in artikel 1, behoudens dat vermeld sub C a 4o, sub C b 4o, sub E a 3o en sub E b 3o en met inachtneming van het bepaalde in artikel 5 komen telken jare tot de helft van het totale bedrag ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië en voor de wederhelft ten laste van de Staatsbegrooting.

Artikel 7.

Voorziening in de kosten van aanbouw en aanschaffing.

(1) Tot dekking van de in artikel 6 bedoelde kosten zal jaarlijks, ingaande 1 Januari 1925, zoowel op de begrooting van Nederlandsch-Indië als op de Staatsbegrooting een bedrag van ten minste f 8 500 000 worden uitgetrokken.

(2) Indien in eenig jaar de helft der kosten van aanbouw en aanschaffing, bedoeld in artikel 6, meer bedraagt dan f 8 500 000 kan in de dekking van het meerdere uit door leening verkregen middelen worden voorzien.

(3) Indien in eenig jaar de helft der kosten van aanbouw en aanschaffing, bedoeld in artikel 6, minder bedraagt dan f 8 500 000, zal het verschil worden bestemd tot terugbetaling van gelden, welke mochten zijn verkregen door toepassing van het bepaalde in het tweede lid.

Artikel 8.

Aanschaffingen rechtstreeks ten laste van de Indische begrooting en de Staatsbegrooting.

De kosten van aanschaffing van het materieel voor hulpdiensten en van leervliegtuigen, bedoeld in artikel 1, sub C a 4o, sub C b 4o, sub E a 3o en sub E b 3o komen, naar gelang van de bestemming, ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië, dan wel ten laste van de Staatsbegrooting.

Artikel 9.

Personeel in Nederlandsch-Indië.

(1) In Nederlandsch-Indië zal voor het materieel bedoeld in artikel 2, in verband met artikel 4, zoomede voor

de staven, de kustwacht en de maritieme inrichtingen aan den wal, bij mobilisatie aldaar het voltallige personeel, vermeerderd met een reserve van tenminste tien en ten hoogste vijftien ten honderd, beschikbaar moeten zijn.

(2) Voor het materieel, de diensten en de inrichtingen bedoeld in het eerste lid, zal beroepspersoneel der Koninklijke Marine, voor zooveel doenlijk te betrekken uit de bevolking van Nederlandsch-Indië, te allen tijde aldaar beschikbaar moeten zijn tot de in dat lid bedoelde sterkte, verminderd met het aantal der personen, die bij mobilisatie aldaar krachtens op hen rustende verplichtingen onder de wapenen komen.

Artikel 10.

Personeel in Nederland.

(1) In Nederland zal voor het materieel, bedoeld in artikel 2, in verband met artikel 4, benevens voor de staven, de kustwacht en de maritieme inrichtingen aan den wal, bij mobilisatie hier te lande het voltallige personeel, vermeerderd met een reserve van tien ten honderd, beschikbaar moeten zijn.

(2) Voor het materieel, de diensten en de inrichtingen bedoeld in het eerste lid, zal beroepspersoneel der Koninklijke Marine te allen tijde hier te lande beschikbaar moeten zijn tot de in dat lid bedoelde sterkte, verminderd met het aantal der personen, die bij mobilisatie hier te lande, krachtens op hen rustende verplichtingen onder de wapenen komen.

(3) De in het tweede lid van dit artikel bedoelde sterkte van het beroepspersoneel kan met ten hoogste tien ten honderd worden overschreden, indien dit noodig is in verband met de sterkte van het voor den dienst in Nederlandsch-Indië vereischte personeel volgens artikel 6, of ter voorziening in den vredesdienst in Nederland.

Artikel 11.

Bedrijfskosten van de Koninklijke Marine.

Van de bedrijfskosten der Koninklijke Marine, voor zoover militaire uitgaven betreffende, komen, behoudens het geval voorzien in artikel 3:

a. ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië:

1o. die, welke uitsluitend betreffen het deel dier marine, volgens artikel 2 of artikel 4 bestemd voor den dienst aldaar, nader omschreven in artikel 12;

2o. een uitkeering aan 's Rijks middelen ten bedrage van f 3 500 000 's jaars als aandeel in de kosten van de militaire pensioenen van het Europeesche personeel der Koninklijke Marine;

b. ten laste van de Staatsbegrooting:
alle overige kosten.

Artikel 12.

Bedrijfskosten van de Koninklijke Marine ten laste van de Indische begrooting.

Onder de in artikel 11, sub a 1o. bedoelde bedrijfskosten, uitsluitend betreffende het deel der zeemacht, volgens artikel 2 of artikel 4 bestemd voor den dienst in Nederlandsch-Indië, worden verstaan:

1o. de kosten verbonden aan het beheer, het onderhoud, de herstellingen en de bewegingen van dat materieel, zoodat de kosten van de aanwezige en nog op te richten inrichtingen aan den wal, ten behoeve van dit materieel en van het personeel;

2o. de kosten voor het personeel, dienende op het materieel en bij de inrichtingen aan den wal bedoeld sub 1o.

Artikel 13.

Werken ten behoeve van de maritieme verdediging.

Ten behoeve van de maritieme verdediging zullen in Nederland en in Nederlandsch-Indië de noodige steunpunten en hulpsteunpunten worden ingericht en in stand gehouden.

Artikel 14.

Inwerkingtreding en titel.

Deze wet treedt in werking met 1 Januari 1925 en kan worden aangehaald onder den titel: „Vlootwet 1925”, met vermelding van het nummer van het Staatsblad, waarbij zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine,

De Minister van Koloniën,

De Minister van Financiën,

Stuk 3. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Den 15den Januari jl. verklaarde de Regeering bij monde van den Voorzitter van den Raad van Ministers in de vergadering der Tweede Kamer der Staten-Generaal, dat het treffen van een voorziening in zake de maritieme verdediging zou volgen op de maatregelen tot herstel van het financieel evenwicht en dat middelerwijl de verzorging van de maritieme verdediging opnieuw zou worden ter hand genomen.

Thans, nu verschillende maatregelen ter genezing van het ziekteproces, dat 's lands financiën doormaken, voortgang hebben en redelijkerwijs kan worden verwacht, dat binnen afzienbaren tijd het zoo noodzakelijk financieel evenwicht zal zijn hersteld, meent de Regeering opnieuw een wetsvoorstel betreffende de sterkte en samenstelling der zeemacht en den aanleg van steunpunten in Nederlandsch-Indië, aan de Volksvertegenwoordiging te moeten voorleggen.

De thans nog geldende organieke regeling van 1896/97, nader aangevuld in 1909, is geheel verouderd; een vloot waarvan de onderzeeboot de kern vormt, past niet in die

regeling. Deze houdt daarenboven geen rekening met de ontwikkeling van het luchtwapen en geeft een regeling van de kostenverdeeling tusschen Nederland en Indië, die — ook in verband met de veranderde typen van schepen en de gewijzigde inzichten omtrent hun gebruik — niet meer op een goeden grondslag berust. De nieuwe organieke regeling zal niet als de thans nog van kracht zijnde den vorm van een Algemeenen Maatregel van Bestuur kunnen hebben. De inhoud van de nieuwe, op de verhouding tusschen Nederland en de overzeesche gewesten betrekking hebbende Grondwetsartikelen wijst in de richting van een regeling bij de wet.

Bij het ontwerpen van dit voorstel heeft de Regeering zich op het standpunt geplaatst, dat, daar de ontwikkeling der internationale verhoudingen niet met eenige zekerheid doet verwachten, dat voortaan oorlogen zullen uitblijven, door Nederland met dit feit moet worden gerekend door in elk geval zorg te dragen voor middelen, noodig ter handhaving van de neutraliteit bij een conflict tusschen andere natiën. Zulks opdat geen der oorlogvoerenden in het ontbreken dier middelen aanleiding zou kunnen vinden onze soevereine rechten te schenden.

Wanneer ons land zich bewust in eene positie ging brengen, die bij andere landen de gedachte zou wekken aan gebrek aan wil om zelfstandig te blijven, dan zou — zooals door den Minister van Buitenlandsche Zaken namens de Regeering bij het in October 1923 over het toen aanhangig zijnde ontwerp-Vlootwet in de Tweede Kamer der Staten-Generaal met zooveel woorden is gezegd — het vertrouwen in onze begeerte naar zelfstandigheid ernstig geschokt worden.

De Regeering acht na de zeer uitvoerige gedachtenwisseling, die omtrent dezen fundamenteelen plicht tot handhaving onzer neutraliteit heeft plaats gehad, nadere adstrueering van deze stelling onnoodig.

Grondslag van hare defensiepolitiek is derhalve: nakoming van onze verplichtingen als zelfstandige Staat bij een conflict tusschen anderen. Dit is onze allerminste plicht; een weermacht berekend om dezen plicht te vervullen, is de zwakste die een zelfstandige Staat kan onderhouden.

Zooals reeds meermalen werd betoogd, kan die plicht noch in Nederland met zijn lange kustlijn en talrijke daarin uitmondende waterwegen, noch in Indië met het oog op het insulaire karakter van dit deel van het Rijk, worden nagekomen zonder vloot.

De groote afstand tusschen de deelen van het Rijk hier en ginder en onze onmacht om den verbindenden zeeweg te beheerschen, scheppen de noodzakelijkheid een deel der vloot te bestemmen voor het eene Rijksdeel en een ander deel voor het tweede.

Het ligt daarbij voor de hand bij de keuze van het materieel voor ieder dier vlootdeelen in de eerste plaats rekening te houden met de bijzondere eischen van dat gebiedsdeel, zoomede met de door de vloot te vervullen taak.

Wat de taak der vloot zelve betreft, bestaat deze in Nederland in bewaking van de territoriale wateren en zeewegen, en de handhaving van de neutraliteit hierin. De vloot is hier voorts te beschouwen als een in zee vooruitgeschoven verkenningslinie en voorpostenlinie van het zeefront van het Leger, welke aan dat Leger steun zal moeten verleen bij het afslaan van landingen.

In Nederlandsch-Indië daarentegen is de vloot te be-

schouwen als het operatieve orgaan, waarmede wij onze soevereine rechten in den archipel naar ons vermogen zullen moeten verdedigen. Vandaar dat het bepaald onafwijsbaar is om aan de vloot in Indië zoodanige samenstelling te geven, dat dit operatieve orgaan inderdaad als een redelijke waarborg tegen schending van de neutraliteit is te beschouwen.

De Regeering vertrouwt hiermede de algemeene strekking van hare voorstellen tot reconstructie der vloot voldoende duidelijk te hebben gemaakt. Waar in het verdere gedeelte dezer memorie die strekking nader wordt toegelicht, heeft de Regeering, in verband met de beteekenis der vloot voor dit gebiedsdeel, voornamelijk het oog op Indië.

Noch de financieele draagkracht van Nederland, noch die van Indië, laat haars inziens toe onze zeemacht op breedten grondslag te vestigen en het is dan ook om deze reden, dat naar hare meening ook in Oost-Azië de gedachte aan eene maritieme verdediging tegen groot opgezette aanvallen noodgedrongen behoort te worden losgelaten. Niet omdat wegens de beperkte gevechtskracht van de daarvoor in de eerste plaats aangewezen vloot elke verdediging van Indië moet worden prijsgegeven, maar omdat afdoende beveiliging tegen groot opgezette aanvallen in het bijzonder voor doode weermiddelen (verdedigingswerken ter bevestiging van een hoofdstempunt) uitgaven vereischt welke — de betrekkelijk geringe kans op zulke een actie mede in aanmerking genomen — niet evenredig zijn aan het te verwachten rendement. De beveiliging van Indië dient zich derhalve te beperken tot het meest waarschijnlijke geval, nl. tot het tegengaan van neutraliteitsschendingen en hierop gerichte operaties zooals deze kunnen worden ondernomen door lichte strijdkrachten, die al of niet door hoogstens enkele transportschepen worden vergezeld.

Volledigheidshalve zij hieraan toegevoegd, dat eerbiediging der neutraliteit beter wordt verzekerd door het bezit van een vloot met gevechtskracht, gepaard aan een krachtig uitgedrukt voornemen om de consequenties van neutraliteitsschending ten volle te aanvaarden, dan door een misschien grooter aantal vaartuigen zonder noemenswaardige gevechtskracht, die enkel geschikt zijn om schendingen te constateeren, doch verder met platonische protesten moeten volstaan (z.g. politievloot).

In dit licht beschouwd, acht de Regeering derhalve ook ten aanzien van een z.g. neutraliteitsvloot het noodzakelijk, dat daarin de maximum-gevechtswaarde wordt belichaamd, die voor de aan haar ten koste gelegde middelen te krijgen is. Een zoodanige vloot zal naar haar inzichten een betere waarborg voor neutraliteits-eerbiediging zijn dan een vloot, welke door een grooter aantal eenheden wellicht in staat zou zijn een grooter aantal plaatsen in den archipel tegen neutraliteitsovertredingen te bewaken, doch die niet in staat zou zijn om zich tegen de uit die overtredingen mogelijk voortspruitende gevolgen met de noodige kracht te verzetten.

Als kern van een zoodanige vloot is — blijkens hetgeen voorkomt in artikel I van het wetsontwerp — gekozen de onderzeeboot en zulks op grond van de overweging, dat met den huidige stand der techniek van alle drijvende en zwevende weermiddelen, welker aanschaffing ligt in het bereik van een kleine mogendheid met beperkte geldmiddelen, de onderzeeboot het krachtigst, hardnekkigst en daarenboven het moeilijkst te vernietigen weermiddel is.

De in Indië noodig geachte kern van 16 onderzeeboten is omlijst met de noodige verkenningsorganen (jagers en vliegtuigen), terwijl aan deze weer als ruggegraat zijn toegevoegd de kruisers.

Ten slotte zijn in de zeemacht gevechtsvliegtuigen, flotieljevaartuigen, mijnenleggers en mijnen opgenomen, welke in hoofdzaak voor verdediging van localen aard moeten dienen; de onderzeeboot-mijnenleggers zijn daarnevens ook voor optreden los van locale verdediging bedoeld.

In Nederland zijn het de onderzeeboten welke steun zullen moeten verleenen aan de landmacht bij operaties op of nabij onze kust, terwijl de marinevliegtuigen daarbij als verkenningsorganen moeten dienen.

Met het oog op het beperkte terrein van actie kunnen andere verkenningsorganen worden ontbeerd.

Het overige materieel heeft tot taak bewaking, versperren en verdedigen van de waterwegen en zeegaten. De pantserboten zijn meer in het bijzonder aangewezen voor de zeegaten en breede rivierarmen.

Hoewel bij de Regeering het streven heeft voorgezetten in de voorgestelde vloot zooveel gevechtskracht op te hoopen als de beschikbare geldmiddelen gedoogen, ontveinst zij zich niet, dat deze vloot in de rij der bestaande vloeten slechts een zeer bescheiden plaats inneemt. Hoewel bescheiden in omvang, is deze vloot echter geënzins als quantité négligeable te beschouwen. Zij kan in de machtsverhoudingen, welke in een oorlog tusschen de betrokken partijen worden geschapen, een factor van zoodanige beteekenis worden, dat met haar valt rekening te houden.

De rustbewaring en daaronder in de allereerste plaats de beteugeling van zeeroof in den archipel, kan veilig aan haar worden toevertrouwd.

Aangezien de gevechtskracht van een vloot mede afhankelijk is van eene behoorlijke voorziening der voorraden en van goed geoutilleerde reparatie-inrichtingen en dokken, is het duidelijk niet alleen, dat ook hiervoor moet worden zorg gedragen, doch tevens, dat deze voorraden, enz. niet zonder slag of stoot door den tegenstander vernietigd mogen kunnen worden. Dit wil dus zeggen, dat er zoowel in Nederland als in Indië, ten minste één voldoende versterkt steunpunt zal moeten zijn. Voorzover de bestaande steunpunten niet voldoen aan de eischen, die de voorgestelde vloot stelt, zal ook hieromtrent zoo spoedig mogelijk eene voorziening getroffen moeten worden.

Er moge ten aanzien van het vraagstuk der steunpunten in Indië worden herinnerd aan hetgeen dienaangaande in October 1923 bij de behandeling der Vlootwet 1924 over de noodzakelijkheid van steunpunten is gezegd. Worden de opgeslagen voorraden vernietigd, dan verliest onze vloot hare bewegingsvrijheid binnen een kort tijdsverloop en heeft zij hare beteekenis verloren. Nochtans heeft de Regeering het van wege den toestand der Indische financiën noodzakelijk geacht om — andermaal voor het vraagstuk gesteld — de Indische Regeering de vraag voor te leggen welke de allerminste eischen zijn, die bij de in het voorafgaande eenigszins meer gepreciseerde en meer beperkte taak onzer zeemacht op dit punt zijn te stellen waarbij tenminste beveiliging tegen eene door snelvarende kruisers te ondernemen actie mogelijk moet zijn: een mindere beveiliging acht de Regeering in geen geval verantwoord.

Aangezien tengevolge van deze beperking in den opzet — voorzover zich laat aanzien — de vorming van een

vlootbasisfonds voor Indië niet noodig is acht de Regeering het voldoende alleen het beginsel: de instandhouding van een versterkt steunpunt in de Vlootwet vast te leggen.

Zooals reeds hierboven en ook in de Memorie van Antwoord op de Marinebegroting voor het dienstjaar 1924 werd medegedeeld, blijft de Regeering van meening, dat wettelijke regeling van de sterkte der vloot, benevens van den tijd, waarin die sterkte moet worden bereikt om verschillende ter plaatse aangegeven redenen noodig is.

Voorshands wenscht de Regeering vast te houden aan het beginsel eener Staatsmarine. Het begrip Staatsmarine sluit niet uit, dat met kracht zal worden voortgegaan op den reeds ten aanzien van de Inlandsche vrijwilligers, met gunstigen uitslag gevolgden weg om voor de bemanning van het voor Nederlandsch-Indië bestemde deel der vloot, ook voor wat betreft officieren en onderofficieren, zooveel mogelijk gebruik te maken van in dat gebiedsdeel beschikbare Europeesche en inheemsche krachten en dat ook maatregelen zullen worden overwogen om te komen tot geleidelijke splitsing van Europeesch beroepspersoneel in een alleen voor den dienst in Indië bestemde organisatie en een organisatie alleen bestemd voor den dienst in Nederland, opdat in Nederland niet langer een aanzienlijk grootere sterkte aan beroepspersoneel zal moeten worden onderhouden, dan voor de vloot hier te lande gevorderd wordt.

Wat de financiering van den vlootbouw betreft, heeft de Regeering ter tegemoetkoming aan de gerezen bezwaren afgezien van het denkbeeld tot stichting van een vlootfonds met lang te voren bepaalde jaarlijksche stortingen en aflossingen. Daarom acht zij het rekening houdende met de feiten beter om, zoolang de vlootbouw, hetzij hier te lande, hetzij in Indië, niet uit de gewone inkomsten kan worden betaald, het verschil — zooals de laatste jaren reeds gebruikelijk was — onder de buitengewone uitgaven op te nemen.

Intusschen wordt het wel noodig geacht een bedrag vast te leggen, dat zoolang de vastgestelde vlootsterkte wordt in stand gehouden, jaarlijks *als minimum* ten laste van elk der begrotingen onder de gewone uitgaven zal worden gebracht. Hierdoor wordt de mogelijkheid geschapen om zoowel hier te lande als in Indië in de jaren, waarin voor de instandhouding der vloot met geringer bedrag dan dit minimum kan worden volstaan, op regelmatige wijze over te gaan tot aflossing van ten behoeve der zeemacht in voorafgaande jaren gevormde vlottende schuld. De grootte van dit bedrag is ongeveer gelijk gemaakt aan de jaarlijksche afschrijving op eene vloot van de gedachte samenstelling.

Omtrent de bedrijfskosten zijn uitvoerige gegevens verzameld in het rapport der „Interdepartementale” commissie en in het rapport der vlootwetcommissie; voor verschillende details wordt korthedshalve hiernaar verwezen, terwijl het navolgende moge worden opgemerkt:

A.

Bedrijfskosten der vloot voor Nederland.

De vlootwetcommissie becijferde, dat de bedrijfskosten in 1929 rond f 28 500 000 zouden bedragen, tegenover f 27 500 000 volgens de begroting van 1923. Daar blij-

kens artikel 1 der wet de aanbouw thans in langzamer tempo wordt voorgesteld, zouden, berekend naar den maatstaf der vlootwete commissie, in 1933 de bedrijfskosten het hoogste peil van f 28 500 000 bereiken. Evenwel zal dit bedrag in werkelijkheid belangrijk hier beneden blijven om de volgende redenen

1o. Door vermindering van de bezoldigingen en tractementen van het militaire en burgerpersoneel wordt een belangrijke besparing verkregen. In verband hiermede zal ook de pensioenslast dalen.

2o. Er zijn reeds verschillende maatregelen genomen ter versoering van den dienst, zoodat met kleiner sterkte aan beroepspersoneel kan worden volstaan.

Zoolang deze maatregelen nog niet doorgewerkt hebben, kan niet met voldoende zekerheid worden aangegeven met welk bedrag de financieele lasten zullen verminderen.

B.

Bedrijfskosten der vloot voor Nederlandsch-Indië.

De vlootwete commissie heeft bevestigd, dat de bedrijfskosten met inbegrip van de kosten voor de exploitatie der steunpunten, in 1929 rond f 31 000 000 zouden bedragen, tegenover f 13 700 000 volgens de begroting van 1923.

Daar blijkt artikel 1 der wet de aanbouw thans in langzamer tempo wordt voorgesteld, zouden, berekend naar den maatstaf der vlootwete commissie, in 1933 de bedrijfskosten het hoogste peil van f 31 000 000 bereiken. Evenwel zal dit bedrag in werkelijkheid belangrijk hier beneden blijven om de volgende redenen:

1°. Het ligt in de bedoeling het basisvraagstuk op te lossen in veel beperkter vorm dan vroeger was voorgesteld, als gevolg hiervan kan met minder personeel worden volstaan, kosten voor voeding en soldijen zullen dus lager worden, terwijl ook door het kleiner bedrijf de overige kosten zullen dalen. De geringe personeelssterkte zal bovendien invloed hebben op den omvang van de organisatie in Nederland.

2°. Zooveel mogelijk zal worden bevorderd het gebruik maken op de vloot van krachten uit de inheemsche samenleving, waardoor de sterkte van het Nederlandsch beroepspersoneel wordt verminderd.

Aangezien de splitsing van het personeel in een afzonderlijke organisatie voor Nederland en een voor Nederlandsch-Indië door een commissie wordt uitgewerkt, komt het gewenscht voor, thans geen mededeelingen te doen of verwachtingen uit te spreken, welke op den arbeid dier commissie zouden vooruitloopen.

Ten slotte dient vermeld, dat de Regeering het in verband met den algemeenen financieelen toestand noodig acht den aanbouw van het thans aan de sterkte ontbrekende materieel over een eenigszins langeren tijd te verdeelen en wel op de wijze als aangegeven in bijlage I van dit wetsontwerp. Ook met het oog op de personeelsvoorziening zijn hieraan voordeelen verbonden.

Bijlage II geeft een overzicht van de aan den aanbouw en aanschaf verbonden kosten.

ARTIKELN.

Artikel 1.

Sterkte en samenstelling van de Koninklijke Marine.

In dit artikel is uitgedrukt, dat aan het beginsel eener

Staatsmarine is vastgehouden. De eischen waaraan de verschillende typen moeten voldoen zijn zoo ruim gesteld, dat met vooruitgang der techniek rekening kan worden gehouden. Anderzijds is begrenzing der eischen noodzakelijk om te zorgen voor gelijksoortigheid in de typen en voor harmonische verhoudingen in de vloot.

Artikel 2.

Materieel voor den dienst in Nederlandsch-Indië enz.

Zooals op bladz. 2 der Memorie van Toelichting is gezegd, schept zoowel de groote afstand tusschen het Rijksdeel hier en ginder als onze onmacht om den verbindingsweg te beheerschen, de noodzakelijkheid om een deel der vloot te bestemmen voor het moederland en een ander deel voor Indië. Voorts ligt het voor de hand om bij de keuze van het materieel voor ieder dezer gebiedsdeelen in de eerste plaats te letten op de taak, welke ter plaatse aan de vloot is toegedacht. Bovenstaande grondgedachte is in dit artikel uitgewerkt; daarin ligt tevens de grondslag voor de verdeling der bedrijfskosten over de begrotingen van Nederlandsch-Indië en het VIDE hoofdstuk der Staatsbegroting, zooals nader aangegeven in artikel 10.

Artikel 3.

Tijdelijke afwijking van de bestemming van het materieel.

Vermits buitengewone omstandigheden het noodzakelijk kunnen maken een of meer schepen tijdelijk te onttrekken aan den dienst, waarvoor zij zijn bestemd, is aan de Kroon de bevoegdheid daartoe voorbehouden.

Artikel 4.

Bestemming van nog aanwezig materieel.

Van het thans beschikbare materieel zal een gedeelte deel uitmaken van de ontworpen vloot, n.l. de onderzeebooten, de mijnenleggers, de moederschepen voor onderzeebooten, de pantserbooten, c.q. een tweetal flottieljevaartuigen, eenige vaartuigen voor hulpdiensten, een deel der vliegtuigen benevens de mijnen.

Het overige materieel wordt gebruikt voor oefening en opleiding.

Wat de flottieljevaartuigen betreft, is uitgegaan van de veronderstelling, dat als gevolg van de beperking in de eischen betreffende de steunpunten, vermoedelijk met 2 flottieljevaartuigen van het grootere type kan worden volstaan. Dit aantal is echter te klein, om op voldoende wijze voor de handhaving van rust en orde in den Archipel te kunnen zorg dragen. Vandaar dat twee der nog bestaande kleine flottieljevaartuigen in de sterkte der vloot gehandhaafd zullen moeten blijven, totdat hunne vervanging noodzakelijk is.

Artikel 5.

Vervanging van materieel.

Vóór 1 Januari 1933 zullen van het in artikel 4 bedoelde aanwezige materieel, dat deel zal uitmaken van de ontworpen vloot, eenige onderzeebooten verouderd zijn. Het artikel regelt de vervanging dezer vaartuigen.

In verband met den inhoud van artikel 1 en met de wijze van voorziening in de bouwkosten, als aangegeven in artikel 7, komt het niet noodig voor afzonderlijke bepalingen vast te stellen betreffende de vervanging van materieel, dat binnen den in beschouwing genomen termijn verloren gaat of door buitengewone omstandigheden voor den dienst onbruikbaar wordt.

Uit de aangehaalde artikelen toch spreekt vanzelf, dat in een dergelijk geval voorstellen ter vervanging zullen moeten worden ingediend.

Artikel 6.

Verdeeling van de kosten van aanbouw en aanschaffing.

Het beginsel, dat aan de kosten van aanbouw en aanschaffing der eigenlijke vloot gelijkelijk door Nederlandsch-Indië en Nederland worden bijgedragen, komt in dit artikel tot uiting.

Artikel 7.

Voorziening in de kosten van aanbouw en aanschaffing.

Bijlage I geeft een overzicht van het materieel, dat in het in beschouwing genomen tijdvak zal worden aangeschaft, mede in verband met de vervanging van verouderd materieel, zooals aangegeven in artikel 5. Om den bouw der vloot in acht jaar mogelijk te maken, zullen zeer waarschijnlijk in enkele jaren grotere bedragen noodig zijn, dan uit de gewone middelen kunnen worden gevonden; het ligt in de bedoeling het meerdere op de buitengewone uitgaven te brengen. De strekking van het bepaalde in het 3de lid is reeds toegelicht in het eerste gedeelte dezer Memorie. De redactie van het artikel is zoodanig gekozen, dat zoowel voor Nederland als voor Indië volledige vrijheid wordt gegeven inzake de financiering van het aandeel in de kosten van aanbouw, zulks afhankelijk van den toestand der geldmiddelen. Een en ander kan van jaar tot jaar met den wetgever worden geregeld.

Het bedrag van 8,5 millioen, dat jaarlijks ten laste van elk der begrotingen moet worden gebracht vertegenwoordigt ongeveer de jaarlijkse afschrijving op een vloot van de voorgestelde samenstelling.

Het Koninklijk besluit van 27 Juli 1896 (Staatsblad No. 141), houdende vaststelling der grondslagen voor de afscheiding der uitgaven voor de zeemacht in Nederlandsch-Indië, te dragen door de Staatsbegroting en de begroting van Nederlandsch-Indië, zoomede dat van 4 Juli 1897 (Staatsblad No. 163), tot vaststelling van de samenstelling en sterkte der zeemacht voor Nederlandsch-Indië, zooals dit sedert is gewijzigd, komen bij het inwerkingtreden dezer wet te vervallen.

Artikel 8.

Aanschaffingen rechtstreeks ten laste van de Indische begroting en de Staatsbegroting.

Onder het materieel voor hulpdiensten worden verstaan de schepen en vaartuigen bestemd voor mijnenvisschen, politietoezicht, hydrografische opnemingen, transport- en communicatiediensten en dergelijke; verder hospitaalschepen, oorraadschepen, sleepbooten, bergingsvaartuigen, lichters,

stoombarkassen en motorvaartuigen. Voor zoover de opleiding, oefening en huisvesting van het personeel niet kan geschieden op de actieve schepen of in kazernes, moet het voor die diensten benoodigde materieel tot de hulpdiensten worden gerekend.

Vermits de aanschaffing van het materieel voor hulpdiensten en van leervliegtuigen in het algemeen moet worden geregeld naar de plaatselijke behoefte, zullen de kosten daarvan zijn te bestrijden naar gelang van de dadelijke bestemming.

Artikel 9 en 10.

Personeel in Nederlandsch-Indië. Personeel in Nederland.

De sterkte van het personeel wordt beheerscht door hetgeen noodig is in oorlogstijd. Het ligt in de bedoeling het contingent beroepspersoneel zoo klein mogelijk te maken door een zeer ruim gebruik van reservepersoneel en dienstplichtigen. Met de noodzakelijkheid zooveel mogelijk gebruik te maken van in Indië aanwezige Europeesche en inheemsche krachten is in dit artikel rekening gehouden.

De aangegeven sterkte der reserve is te beschouwen als het minimum waarmede volstaan kan worden.

De noodzakelijkheid de vredessterkte van het beroepspersoneel in Nederland hooger te stellen dan zij volgens de tweede alinea behoort te zijn, zal verminderen naarmate het mogelijk blijkt uitvoering te geven aan den voorgenomen maatregel tot splitsing van het Europeesch beroepspersoneel in een alleen voor den dienst in Indië bestemde organisatie en een organisatie alleen bestemd voor den dienst in Nederland. Mede zal hierop van invloed zijn een verder doorgevoerd gebruik van inlandsch personeel en Europeesche militie in Indië.

Bij de redactie der artikelen is rekening gehouden met de mogelijkheid van mobilisatie in Nederland en Indië onafhankelijk van elkaar.

Artikel 11 en 12.

Bedrijfskosten van de Koninklijke Marine. Bedrijfskosten van de Koninklijke Marine ten laste van de Indische begroting.

De verdeeling der bedrijfskosten over de begroting van Nederlandsch-Indië en het VIde hoofdstuk der Staatsbegroting moet worden beschouwd in verband met de verdeeling der bouwkosten, zooals aangegeven in artikel 6. Deze regeling treedt in de plaats van die vervat in het Koninklijk besluit van 27 Juli 1896, (Staatsblad No. 141).

Artikel 13.

Werken ten behoeve van de maritieme verdediging van Nederlandsch-Indië.

Het beginsel, dat zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië een versterkt steunpunt en wellicht één of meer hulpsteunpunten in Nederlandsch-Indië noodig zijn, wordt in dit artikel vastgelegd. De uitvoering kan geschieden uit daartoe op de begroting aan te vragen gelden zoodra het noodige onderzoek ten deze is beëindigd.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second section of faint, illegible text, appearing as a separate paragraph or entry.

Third section of faint, illegible text, continuing the document's content.

Fourth section of faint, illegible text, located in the lower half of the page.

SCHEMA VAN AANBOUW EN AANSCHAFFING TOT JANUARI 1957.

J.A.A.R.	Nederlandsch-Indië.							Nederland.						
	16 jaar. Kruisers. 2 stuks.	14 jaar. Onderzee- booten. 16 stuks.	14 jaar Torpedoboot- jagers. 12 stuks.	14 jaar. Onderzee- bootmijnen- leggers. 2 stuks.	20 jaar. Flottiel- jeveraar- tuigen. 4 stuks.	Moederschip onderzeebooten.	Mijnenleggers.	Luchtvloot.	14 jaar. Onderzee- booten. 10 stuks.	14 jaar. Onder- zee- boot- mijnen- leggers. 2 stuks.	20 jaar. Pantser- booten. 4 stuks.	Moederschip onderzeebooten.	Mijnenleggers.	Luchtvloot.
1925	1 + 1	10 + 2 + 1	+ 2 + 2	1	2	—	—	—	7 + 2 + 1	—	3	—	—	—
1926	2	12 + 1	+ 2 + 2 + 2	1 + 1	2	—	—	—	9 + 1	2	3	—	—	—
1927	2	13 + 2	2 + 2 + 2 + 2	1 + 1	2 + 2	—	—	—	9 + 3	2	3 + 1	—	—	—
1928	2	13 + 2	4 + 2 + 2 + 2	1 + 1	2 + 2	—	—	—	9 + 3	2	3 + 1	—	—	—
1929	2	13 + 2	6 + 2 + 2 + 2	1 + 1	2 + 2	—	—	—	9 + 3	2	3 + 1	—	—	—
1930	2	14 + 2	8 + 2 + 2	2	4	—	—	—	9 + 2	2	4 + 2	—	—	—
1931	2	14 + 2	10 + 2	2	4	—	—	—	9 + 2 + 2	2	4 + 2 + 1	—	—	—
1932	2	16 + 2	12	2	4	—	—	—	10 + 2	2	4 + 2 + 1	—	—	—
1933	2	16 + 2 + 1	12	2	4	—	—	—	10	2	4 + 1	—	—	—
1934	2	16 + 2 + 1	12	2	4	—	—	—	10	2	4	—	—	—
1935	2	16 + 2 + 2	12	2	4	—	—	—	10	2	4	—	—	—
1936	2	16 + 2 + 2	12	2	4	—	—	—	10	2	4	—	—	—
1937	2 + 1	16 + 2	12	2	4	—	—	—	10	2	4	—	—	—
1938	2 + 1 + 1	16 + 2	12 + 2	2	4	—	—	—	10 + 2	2	4	—	—	—
1939	2 + 1 + 1	16 + 2 + 1	12 + 2 + 2	2	4	—	—	—	10 + 2 + 1	2	4	—	—	—
1940	2 + 1 + 1	16 + 1	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1	4	—	—	—	10 + 1	2	4	—	—	—
1941	2 + 1	16	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1 + 1	4	—	—	—	10 + 3	2 + 2	4	—	—	—
1942	2	16 + 2	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1 + 1	4	—	—	—	10 + 3	2 + 2	4	—	—	—
1943	2	16 + 2	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1	4	—	—	—	10 + 3	2 + 2	4	—	—	—
1944	2	16 + 2	12 + 2 + 2	2	4 + 2	—	—	—	10 + 2	2	4	—	—	—
1945	2	16 + 2	12 + 2	2	4 + 2	—	—	—	10 + 2 + 2	2	4	—	—	—
1946	2	16 + 2	12	2	4 + 2	—	—	—	10 + 2	2	4	—	—	—
1947	2	16 + 2 + 1	12	2	4 + 2	—	—	—	10	2	4 + 1	—	—	—
1948	2	16 + 2 + 1	12	2	4 + 2	—	—	—	10	2	4 + 1	—	—	—
1949	2	16 + 2 + 2	12	2	4 + 2	—	—	—	10	2	4 + 1	—	—	—
1950	2	16 + 2 + 2	12	2	4	—	—	—	10	2	4 + 2	—	—	—
1951	2	16 + 2	12	2	4	—	—	—	10	2	4 + 2 + 1	—	—	—
1952	2	16 + 2	12 + 2	2	4	—	—	—	10 + 2	2	4 + 2 + 1	—	—	—
1953	2 + 1	16 + 2 + 1	12 + 2 + 2	2	4	—	—	—	10 + 2 + 1	2	4 + 1	—	—	—
1954	2 + 1 + 1	16 + 1	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1	4	—	—	—	10 + 1	2	4	—	—	—
1955	2 + 1 + 1	16	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1 + 1	4	—	—	—	10 + 3	2 + 2	4	—	—	—
1956	2 + 1 + 1	16 + 2	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1 + 1	4	—	—	—	10 + 3	2 + 2	4	—	—	—
1957	2 + 1	16 + 2	12 + 2 + 2 + 2	2 + 1	4	—	—	—	10 + 3	2 + 2	4	—	—	—

Noodige.
Vernieuwing heeft geregeld plaats.

(Verkenningsvliegtuigen, jachtvliegtuigen en gevechtsvliegtuigen tot een gezamenlijk aantal van 103).

Noodige.

Vernieuwing heeft geregeld plaats.
Sterkte na 1929: 45 verkenningsvliegtuigen, 15 jachtvliegtuigen.

De vet gedrukte cijfers = aanbouw. De vet onderstreepte cijfers = in nevenvermeld jaar gereed. Gewoon gedrukte cijfers = beschikbaar materieel.

SCHEMA KOSTEN VAN AANBOUW EN AANSCHAFFING TOT 1957

(Uitgedrukt in millioenen guldens.)

JAAR.	Nederlandsch-Indië.								Nederland.						Totaal.	Ten laste begrooting van		Ten laste buitenge-wonen dienst.		Ten voordeele buitenge-wonen dienst.	
	2 stuks 16 jaar.	16 stuks 14 jaar.	12 stuks 14 jaar.	2 stuks 14 jaar.	4 stuks 20 jaar.	Moederschip onderzeebooten.	Mijnenleggers.	Lucht- vloot	10 stuks 14 jaar.	2 stuks 14 jaar.	4 stuks 20 jaar.	Moederschip onderzeebooten.	Mijnenleggers	Lucht- vloot.		Ned. Indië.	Neder- land.	Ned. Indië.	Neder- land.	Ned. Indië.	Neder- land.
	Kruisers.	Onder- zee- booten.	Torpedo- boot- jagers.	Onder- zeeboot- mijnen- leggers.	Flottielje- vaar- tuigen.			Verk. vlt. 0,08 p st. Gav vlt. 0,15 p.st. Jacht vlt 0,05 p. st	Onder- zee- booten.	Onder- zeeboot- mijnen- leggers.	Pantser- booten.										
1925	1,75	5,-	7,5	1,5	3,4	—	—	1,65	3,-	—	—	—	—	0,72	24,52	8,5	8,5	3,76	3,76	—	—
1926	0,25	2,-	11,2	3,-	1,32	—	—	1,65	0,5	1,5	—	—	—	0,72	22,14	8,5	8,5	2,57	2,57	—	—
1927	—	2,7	9,5	3,-	2,-	—	—	2,02	3,-	2,2	—	—	—	0,97	26,39	8,5	8,5	4,695	4,695	—	—
1928	—	3,1	9,5	2,5	2,-	—	—	2,02	3,5	2,2	—	—	—	0,97	27,29	8,5	8,5	5,145	5,145	—	—
1929	—	2,8	9,5	1,-	2,-	—	—	2,02	3,25	0,6	—	—	—	0,97	23,14	8,5	8,5	3,07	3,07	—	—
1930	—	4,-	6,-	—	—	—	—	1,95	3,-	2,-	—	—	—	0,97	17,92	8,5	8,5	0,46	0,46	—	—
1931	—	4,6	2,-	—	—	—	—	1,95	6,50	—	—	—	—	0,97	20,52	8,5	8,5	1,76	1,76	—	—
1932	—	4,-	—	—	—	—	—	2,02	3,50	—	—	—	—	0,97	13,49	8,5	8,5	—	—	1,755	1,755
1933	—	6,6	—	—	—	—	—	2,02	—	—	—	—	—	0,97	10,59	8,5	8,5	—	—	3,205	3,205
1934	—	6,3	—	—	—	—	—	2,02	—	—	—	—	—	0,97	9,29	8,5	8,5	—	—	3,855	3,855
1935	—	8,6	—	—	—	—	—	1,95	—	—	—	—	—	0,97	11,52	8,5	8,5	—	—	2,74	2,74
1936	—	8,6	—	—	—	—	—	1,95	—	—	—	—	—	0,97	11,52	8,5	8,5	—	—	2,74	2,74
1937	2,81	4,6	—	—	—	—	—	2,02	—	—	—	—	—	0,97	10,40	8,5	8,5	—	—	3,30	3,30
1938	5,62	4,-	3,5	—	—	—	—	2,02	3,-	—	—	—	—	0,97	19,11	8,5	8,5	1,055	1,055	—	—
1939	5,62	6,6	7,5	—	—	—	—	2,02	4,75	—	—	—	—	0,97	27,46	8,5	8,5	5,23	5,23	—	—
1940	5,62	2,3	9,5	1,5	—	—	—	1,95	2,-	—	—	—	—	0,97	23,84	8,5	8,5	3,42	3,42	—	—
1941	2,81	—	9,5	4,-	—	—	—	1,95	3,-	1,5	—	—	—	0,97	23,73	8,5	8,5	3,395	3,395	—	—
1942	—	4,-	9,5	4,-	—	—	—	2,02	3,5	3,5	—	—	—	0,97	27,49	8,5	8,5	5,245	5,245	—	—
1943	—	4,6	9,5	1,5	—	—	—	2,02	3,25	1,5	—	—	—	0,97	23,34	8,5	8,5	3,17	3,17	—	—
1944	—	4,-	6,-	—	1,28	—	—	2,02	3,-	—	—	—	—	0,97	17,27	8,5	8,5	0,135	0,135	—	—
1945	—	4,6	2,-	—	3,4	—	—	1,95	6,50	—	—	—	—	0,97	19,42	8,5	8,5	1,21	1,21	—	—
1946	—	4,-	—	—	1,32	—	—	1,95	3,50	—	—	—	—	0,97	11,74	8,5	8,5	—	—	2,63	2,63
1947	—	6,6	—	—	1,28	—	—	2,02	—	—	—	—	—	0,97	11,87	8,5	8,5	—	—	2,565	2,565
1948	—	6,3	—	—	3,4	—	—	2,02	—	1,5	—	—	—	0,97	14,19	8,5	8,5	—	—	1,405	1,405
1949	—	8,6	—	—	1,32	—	—	2,02	—	—	—	—	—	0,97	13,91	8,5	8,5	—	—	1,545	1,545
1950	—	8,6	—	—	—	—	—	1,95	—	—	—	—	—	0,97	13,52	8,5	8,5	—	—	1,74	1,74
1951	—	4,6	—	—	—	—	—	1,95	—	—	—	—	—	0,97	12,02	8,5	8,5	—	—	2,49	2,49
1952	—	4,-	3,5	—	—	—	—	2,02	3,-	—	—	—	—	0,97	16,49	8,5	8,5	—	—	0,255	0,255
1953	2,81	6,6	7,5	—	—	—	—	2,02	4,75	—	—	—	—	0,97	25,65	8,5	8,5	4,325	4,325	—	—
1954	5,62	2,3	9,5	1,5	—	—	—	2,02	2,-	—	—	—	—	0,97	23,91	8,5	8,5	3,455	3,455	—	—
1955	5,62	—	9,5	4,-	—	—	—	1,95	3,-	1,5	—	—	—	0,97	26,54	8,5	8,5	4,77	4,77	—	—
1956	5,62	4,-	9,5	4,-	—	—	—	1,95	3,5	3,5	—	—	—	0,97	33,04	8,5	8,5	8,02	8,02	—	—
1957	2,81	4,6	9,5	1,5	—	—	—	2,02	3,25	1,5	—	—	—	0,97	26,15	8,5	8,5	4,575	4,575	—	—
Te zamen.	46,96	153,2	161,2	33,0	22,72	—	—	65,03	78,25	19,5	28,-	—	—	31,51	689,42	280,5	280,5	69,435	69,435	30,225	30,225

In dezen staat zijn niet opgenomen de kosten van aanbouw en aanschaf van mijnenleggers en mijnen.

Teneinde in de kolom „luchtvaart” tot concrete getallen te komen is aangenomen, dat de aanschaf geschiedt naar verhouding van 72 verkenning-, 18 gevechts- en 18 jachtvliegtuigen. Deze verhouding is geenszins bindend.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 5 — STUK 4.

Ontwerp-Vlootwet 1925.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Noodzakelijkheid van defensie. Verschillende leden waren van meening, dat aan Indië niet de verplichting tot handhaving van zijn neutraliteit zal kunnen worden opgelegd met een beroep op artikel 8 van het Volksbondsverdrag. De in dat artikel voorkomende woorden: „nationale bewapeningen tot het minimum, verenigbaar met de nationale veiligheid” zouden — letterlijk opgevat — voor dit uitgebreide eilandrijk instandhouding van eene vloot vereischen, waarvan de kosten zelfs niet door de rijkste mogendheid zouden kunnen worden gedragen. Integendeel, „de instandhouding van den vrede eischt de vermindering van de nationale bewapeningen”, zóó decreeteert bedoeld artikel 8. Vorenbedoelde interpretatie van artikel 8 — aldus deze leden — kan dan ook niet worden aanvaard. Als kleine staat moet Nederland tot uitvoering van artikel 8 V. B. V. het voorbeeld geven en geen vlootwet in het leven roepen, waarvan de kosten — hoe bescheiden de opzet overigens ook moge zijn — de financiële draagkracht van dit land te boven gaan. Met een beroep op het recht (vergel. 1ste gew. zitt. 1924, Ond. I — Afd. IX, st. 7, blz. 1, rechter kolom) staat Nederland h. i. veel sterker dan met een vloot, die feitelijk van geen betekenis is. Artikel 1 van het verdrag, gesloten op de Tweede Vredesconferentie, nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige mogendheden en personen in geval van oorlog te land, bepaalt „het grondgebied der onzijdige mogendheden is onschendbaar”. Artikel 8 van dat verdrag, ingeval van zee-oorlog, bepaalt: „Eene onzijdige Regeering is gehouden de middelen, waarover zij beschikt, aan te wenden teneinde enz.”. Weet men nu — aldus de hier aan het woord zijnde leden — dat de aanvankelijke redactie: „is gehouden de vereischte maatregelen te nemen”, juist werd gewijzigd op verlangen der kleine staten, dan is het duidelijk, dat het in de bedoeling lag, ruimte te laten voor die staten, welke niet over voldoende financiële middelen beschikken, om te trachten b.v. met een politievloot binnen hun rechtsgebied ontoelaatbare handelingen te verhinderen (zie ook de rede van den heer Van Gijn bij de behandeling der Vlootwet 1924 in de 2de Kamer). Een beroep op „afdoende middelen” kan derhalve nimmer worden gedaan en voor overmacht mag eenvoudig zonder meer door onzijdige staten worden gebukt. Bovendien — zoo merkten deze leden nog op — is in het viermogendheden verdrag van Washington uitdrukkelijk bepaald, dat ons rechtsgebied bij een conflict in den Pacific zal worden ontzien. Voor een bepaalde vlootwet bestaat h. i. geen enkele steekhoudende reden, integendeel, de wereldsitua-

tie wijst in de richting van internationale arbitrage, op afwachten dus wat Genève ons op den duur zal geven. Bij de verhoogde kans tot regeling dier arbitrage en het steeds voortschrijden der vredesbeweging moet — aldus deze leden — het ontwerp praematuur geacht worden.

De steeds veranderende oorlogstechniek — zoo betoogden zij voorts — wijst óók al niet in de richting van een wet, die voor langen tijd een schema van aanbouw en aanschaffing vastlegt, welke slechts toegejuicht kan worden door de scheepsbouwindustrie en hen, die vreezen, dat de marine zonder wet te gronde zal gaan. De uitlating van den president der Vereenigde Staten, dat hij thans geen bepaald plan voor de vloot wil aanvaarden, omdat over 2 jaar alles misschien weer verandering eischt, noopt tot groote voorzichtigheid. Verder zij men indachtig, dat een weermacht als een magneet anderen aantrekt en dat de wil zich als een zelfstandige staat te handhaven, voor een arm land eerder weerloosheid dan weerbaarheid wenschelijk doet zijn. Hoe juist het verzet tegen de vorige vlootplannen is geweest, die in opzet den rechtstreekschen aanval op ons gebied als uitgangspunt hadden, blijkt wel uit het loslaten van dien opzet vanwege de betrekkelijke geringe kans op zulk een actie.

Tenslotte merkten sommigen dezer leden op, dat dank zij de gevoerde open-deur politiek zoovele naties belang hebben bij de handhaving van den bestaanden toestand in onzen archipel, dat geweldpleging van de een of andere zijde h. i. ondenkbaar is te achten. Mocht dit evenwel toch het geval worden, dan zou een zwakke vloot van geen nut kunnen zijn. H. i. is het daarom verstandiger om — evenals Denemarken deed — eigen onmacht te erkennen en zoowel wat leger als vloot betreft zich te beperken tot een weermacht uitsluitend gericht op politie-doeleinden. Zij verklaarden zich mitsdien onvoorwaardelijk tegen de vlootwet.

Verscheidene leden konden zich met deze beschouwingen niet vereenigen. Zij spraken als hun oordél uit, dat de ontwikkeling der wereld-verhoudingen na den grooten oorlog, ondanks alle pogingen, die werden gedaan middels internationale conferenties en zelfs door een bepaald verdrag (Washington), om tot zekere garanties te komen voor het behoud van den vrede, hun niet dat vertrouwen had gegeven in het gewenschte gevolg, om tot ontwapening te durven besluiten. Van de resultaten der laatste z.g. ontwapeningsconferentie meenden zij, dat hoogstens te verwachten zal zijn eenige vermindering der bewapening van enkele Europeesche mogendheden; doch de mededeelingen daaromtrent van mannen als Herriot en Mac Donald zijn nog zóó

vaag, dat zelfs die vermindering van bewapening nog zeer twijfelachtig is en zeker nog niet aanstaande voor de naaste toekomst. De jongste uiting van een der premiers in Australië daarentegen inzake de defensie van dat gemeenebest, ook een Labour-man, wijst volgens hen juist op geheel andere gedachten dan een komende wereldvrede.

Een beroep op het voortschrijden der internationale arbitrage kan nog moeilijk gedaan worden, waar b.v. uit de door Albanië na de uitspraak van het permanente internationale hof van justitie in het geschil tusschen dat land en Joego-Slavië aangenomen houding duidelijk blijkt, van hoe weinig reële waarde deze arbitrage thans nog is.

De Volkenbond heeft nog geen dwingende macht; krijgt hij die ooit dan zal Nederland zeker ook voor een weermacht moeten zorg dragen.

Volgens de aan het woord zijnde leden is de Nederlandsch-Indische archipel zoowel door zijn strategische ligging op de groote verbindingswegen: Europa—Oost-Azië en Europa—Australië, als door zijn bezit aan goede havens, kolen- en speciaal aan olievoorraden, het aangeezene terrein voor de eerste ontmoeting in een eventueel conflict tusschen de groote mogendheden, welke rond den Grooten Oceaän belangen hebben.

In een dergelijk conflict zal het dan onze hoogste internationale plicht als soevereine mogendheid zijn, te voorkomen dat een of meer der oorlogvoerenden gebruik maken van onze havens, wateren, voorraden, opbrengselen en wat dies meer zij, anders dan volgens de regelen van het oorlogsrecht veroorloofd is.

De vergelijking van onze positie met die van Denemarken werd bestreden op grond van de overweging, dat de strategische ligging van Indië zoo geheel anders en veel belangrijker is dan die van eerstgenoemd land; ook meenden deze leden dat in Europa het rechtsgevoel eventueel krachtiger zou spreken dan in Oost-Azië, om schending van neutraliteit te voorkomen.

Er werd hierbij echter op gewezen dat onze plicht nooit verder zal kunnen gaan dan tot het onderhouden van de weermacht welke in verband met onze finantiën ongelijk is.

Een lid achtte de mogelijkheid groot, dat het aanhangige ontwerp is tot stand gekomen onder den invloed van door andere grootmachten aan Nederland gestelde eischen, zoodat aanvaarding der wet daardoor noodzakelijk is. Anderen stelden hiertegenover, dat in zulke een geval die grootmachten dan wel (in de eerste plaats) op de inrichting van steunpunten zouden hebben aangedrongen, waarvan echter in het ontwerp niets blijkt, aangezien daarin die inrichting naar den achtergrond is gedrongen.

Gevraagd werd, of bij een oorlog in de Pacific bijzondere maatregelen genomen zullen worden voor de levering van stookolie, benzine enz. aan beide partijen, of die maatregelen in vredestijd worden voorbereid en of het dan al of niet gewenscht is daarvan tijdig mededeeling te doen, b.v. aan den Volkenbond.

§ 2. Doelstelling voor de defensiemiddelen. Sommige leden juichten het toe, dat, naar blijkt uit de Memorie van Toelichting, de Regeering bij de indiening van dit wetsontwerp heeft gestreefd naar beperking van het doel, ter bereiking waarvan de vloot moet dienen, waar ook volgens hen de kans om direct in een strijd te worden betrokken, gering wordt geacht; doch

zij betreurden het, dat in tegenstelling daarmede vooralsnog geen zekerheid is gegeven betreffende een lagere fixeering van de kosten ten laste van Indië.

Eenige leden achtten het een juiste politiek bij het vaststellen van het doel van defensiemiddelen de economische zijde van de kwestie voorop te stellen; de vraag wordt dan hoe het voor dit doel bestemde deel van het budget het beste kan worden besteed.

Een der leden stelde — in verband met de mededeeling (Memorie van Toelichting, blz. 4, rechter kolom), dat ook in Oost-Azië de gedachte aan een maritieme verdediging tegen groot opgezette aanvallen behoort te worden losgelaten — de vraag of eveneens wordt afgezien van een verdediging van Java, in welk geval hij in overweging gaf ook de neutraliteitshandhaving maar achterwege te laten. Ligt het in de bedoeling alleen Java te verdedigen, waarom — zoo vroeg hij — wordt h.t.l. dan niet voor kustverdediging evenals in het moederland een fortensysteem toegepast.

Andere leden betoogden dat ongetwijfeld bij deze plannen de vrees voorziet, dat Japan een coup de main tegen onze oliehavens Balikpapan en Tarakan zal ondernemen om óf eventueel zelf de olievoorraden te bemachtigen óf althans te voorkomen dat zij b.v. door Amerika of Engeland in beslag worden genomen. Gaarne zouden zij in dit verband vernemen de sterkte van de te Balikpapan en Tarakan gelegerde of alsnog te legeren garnizoenen. Waar van de landzijde door legering van een garnizoen afdoende tegen een coup de main kan worden gewaakt en deze zoo noodig verder door het leggen van een mijenveld nog kan worden belemmerd, werd door hen ook tot dit doeleinde een neutraliteitsvloot — hoe bescheiden ook — niet noodig geacht, te meer niet, waar in vredestijd de noodige maatregelen kunnen worden getroffen tot het onbruikbaar maken der petroleumbronnen en het vernietigen of opruimen der voorraden (vergl. 1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1, rechter kolom).

In de Vlootwet van 1921 was de z.g. doelstelling voor de vloot naar de meening van vele andere leden wel juist omschreven. Die vloot beoogde te zijn allereerst een preventief, e.q. daarna een bruikbaar actief middel tegen neutraliteits-schending; daarbij was zij van zoodanige beteekenis, dat zij, in samenwerking met een bondgenoot, in een oorlog, die het gevolg moet zijn van een eventuele scheiding onzer soevereine rechten door een der beligerenden, een zoodanige rol zou kunnen spelen, dat enerzijds groote kans bestond op het behalen van succes, anderzijds in elk geval bij navolgende vredesonderhandelingen wij met recht zouden mogen meespreken voor het verkrijgen van de billijkste voorwaarden.

Aan die doelstelling mag en kan volgens deze leden niets veranderd worden. Een platonische bekendstelling alleen van onze soevereine rechten tegenover een belligerent, die voornamens is onze neutraliteit te schenden, is een belachelijkheid. Het resultaat voor ons bij latere vredesonderhandelingen zou niet anders zijn, dan dat men zonder ons over ons beschikt, als gevolg van het feit, dat wij dan getoond zouden hebben niet in staat te zijn een soevereine positie in de wereld te bekleeden. Ook een bekendstelling, dat een neutraliteits-schending, gericht op het inbezitnemen der oliebronnen e.d., beantwoord zal worden met onbruikbaarmaking e.q. vernietiging daarvan, oordeelden zij, met de Regeering, niet afdoende (vergl. 1ste gew. zitting 1924, Ond. I — Afd. IX: st. 7, blz. 1, rechter kolom en st. 8, blz. 1, rechter kolom). Het uit-

voering geven aan een dergelijk dreigement, waartoe eventueel zou moeten worden overgegaan, zou honderden miljoenen kosten en h.i. duurder uitkomen dan het inrichten en instandhouden van een behoorlijke weermacht.

Deze leden protesteerden daarom tegen de z.g. veranderde doelstelling onzer defensie in het aanhangige ontwerp en betreurden het betoog daaromtrent.

„Welk uiterst minimum — zoo vroegen enkele leden — acht de Regeering onder de tegenwoordige omstandigheden en rekening houdende met de gewijzigde doelstelling thans noodig, dat van de Interdep. en Haar Vlootwetcommissie of de samenstelling, zooals deze in dit ontwerp vastgelegd wordt”?

„Opgemerkt werd dat niettegenstaande de gewijzigde doelstelling de kern van de vloot nog slechts door de onderzeeërs gevormd wordt, hoewel dit scheepstype voor neutraliteitshandhaving slechts bij uitzondering geschikt geacht wordt”.

§ 3. Nuttig effect van de voorgestelde vloot. Enkele leden uitten hunne teleurstelling over hetgeen de nieuwe vlootwet biedt. Terwijl het vorige ontwerp voorstelde in 6 jaar de helft af te bouwen van een vloot, die als een minimum werd beschouwd, schijnt men thans met een half minimum genoeg te nemen, te voltooien in een termijn van 8 jaren, zonder dat daarbij omtrent den aanleg van steunpunten eenige beslissing wordt genomen; ook over de samenwerking met het leger wordt niet gesproken. Hoe is het te rijmen, zoo werd gevraagd, dat enerzijds zulk een haast gemaakt wordt met dit ontwerp, dat nog niet in zijn geheel overwogen is, terwijl anderzijds de termijn van afbouw verlengd wordt.

Bij den opzet is men blijkbaar uitgegaan van de gedachte, dat Indië alleen zijdelings zal betrokken raken in een conflict tusschen andere mogendheden, en heeft men de mogelijkheid op een rechtstreeksch conflict buiten beschouwing gelaten. Nu kan het toch niet de bedoeling zijn, dat wij ons e.g. alles zouden moeten laten welgevalen, wat ons rechtstreeks wordt aangedaan. Het zal ieder duidelijk zijn, dat de voorgestelde vloot in een dergelijk geval zeer zeker van geen beteekenis is. Op grond van deze overwegingen, spraken deze leden den wensch uit dat de Regeering het ontwerp zal terugnemen en nadat Zij de defensie in haar geheelen omvang in beschouwing heeft genomen — gelijk reeds door de vroegere defensie-commissie geschiedde — een nieuw ontwerp voor een dergelijke vloot zal indienen. Beter voorloopig geen nieuwe vloot, dan een als thans voorgesteld, die een afdoende verbetering in den weg zou staan.

Dit betoog werd door verschillende andere leden krachtig weersproken. Zij wezen erop, dat voorzover de formatie der vloot betreft, het aanhangig ontwerp niet noemenswaard van het vorige verschilt; ook toen werd slechts een beslissing gevraagd over het gedeelte dat in 6 jaar kan worden afgebouwd. Een dergelijke geleidelijke opbouw van een vloot heeft enerzijds het onmiskenbare voordeel, dat de lasten over een zeker aantal jaren worden verdeeld en dat t. g. t. een grooter bedrag ten bate van de vloot kan worden afgezonderd zoodra de financiën zulks toelaten, anderzijds dat men toch binnen betrekkelijken tijd in het bezit komt van een volgens vele deskundigen reeds te waardeeren defensie-middel. De eisch „alles of niets” wordt — zeer terecht — ten aanzien van andere tak-

ken van staatszorg evenmin gesteld: telkens dient men zich af te vragen, welk deel van de inkomsten men voor de verschillende takken van gouvernement's zorg beschikbaar kan stellen; derhalve zijn steeds slechts voorzieningen voor een betrekkelijk korten termijn te treffen.

Hoewel h.i. de vlootwet 1921 de juiste oplossing was, waarvan de grondslagen in geen enkel opzicht werden aangetast door de vele beschouwingen, die er aan zijn gewijd bij de verschillende behandelingen in en buiten de Volksvertegenwoordiging in Nederland, wenschten zij dan ook, in de hoop, dat inderdaad de pogingen die nog steeds van vele zijden aangewend worden om tot vermindering van bewapening te komen door het schepen van meerdere garanties voor het behoud van den vrede, genoeg te nemen met een ontwerp dat in 8 inplaats van in 6 jaar (oorspronkelijk plan), een vlootsterkte zal brengen, zooals in het ingediend ontwerp is beschreven, echter onder de nadrukkelijke voorwaarde, dat tegelijk met de vloot een goede basis zal worden geschapen, nl. Tandjong Priok, zij het dat die op bescheiden schaal kan worden ingericht dan vroeger ontworpen (zie lezing Ferwerda). Zonder een alleszins te vertrouwen basis toch verliest een vloot vrijwel alle waarde. En dat die basis en een eventueel hulp-steunpunt, beide op Java, verdedigd moeten kunnen worden middels een klein maar krachtig offensief optredend veldleger, behoeft h.i. geen nader betoog.

De aan het woord zijnde leden wezen er nog op, dat bij de bestaande onzekerheid omtrent de vloot, het tegenwoordige personeel den dienst verlaat of geleidelijk tot werkeloosheid wordt gedoemd, zoodat later niet meer over voldoende goede krachten kan worden beschikt. Het is juist o.m. het zoo gewichtige personeelsvraagstuk, dat naar een oplossing dringt; zoolang de voor den vloot-bouw te volgen lijn niet is vastgesteld, kunnen voor de opleiding van het benodigde personeel geen afdoende maatregelen worden genomen; en die opleiding toch zal jaren tijd kosten eer men over een voldoende aantal ervaren, speciaal technische krachten beschikt.

De eerst aan het woord geweest zijnde leden meenden, dat o.m. uit de Europeesche militie alleszins voldoende krachten voor de a.s. vloot zouden zijn te krijgen.

Verschillende leden waren van meening, dat, hoewel de Regeering volgens de Memorie van Toelichting het principe van een verdedigingsvloot had prijs gegeven voor een instrument uitsluitend tot handhaving van de neutraliteit, dit ontwerp toch in werkelijkheid dezelfde vloot gaf als het te gedeelte in de vlootwet 1924. In verband daarmee zou men gaarne vernemen, welk minimum aan materieel de Regeering onder de tegenwoordige omstandigheden met inachtneming van het in de Memorie van Toelichting aangegeven doel noodzakelijk achtte, en voorts of met de aanneming van dit ontwerp de oorspronkelijke vlootwet 1921 voor goed van de baan is, zoodat niet later een nieuw ontwerp voor een 2e gedeelte, zooals in de Vlootwet 1921 bedoeld, te wachten staat. Deze leden zouden alleen wenschen voldoende klein materieel om de neutraliteit te kunnen handhaven, ter verdeling over den geheelen archipel en zonder steunpunten.

Anderen daarentegen achtten de voorgestelde vloot geheel onvoldoende, en spraken de hoop uit, dat dit ontwerp later gevolgd zou worden door een ontwerp voor een 2e gedeelte.

Enkele leden verwachtten van een vloot met de onderzeeboot als kern voor Indië geen heil; immers lo. is het aantal van 16 veel te gering met het oog op de geografische

gesteldheid, tenzij men — en dit blijkt nergens uit — slechts een bepaald gedeelte van den archipel tegen neutraliteitschending wil vrijwaren; 2o. zullen climatologische invloeden de bemanning zeer spoedig uitgeput doen raken, waardoor de geheele actie wordt stilgelegd; 3o. zijn het mechanisme en de geheele samenstelling der onderzeebooten zóó teer, dat — mede door climatologische invloeden — een groot deel ongeschikt zal blijken voor intensief gebruik en daartoe, zoo al, dan toch niet onmiddellijk wederom geschikt zal zijn te maken, indien deze booten althans de reparatieplaats nog kunnen bereiken; 4o. is in den wereldoorlog niet gebleken, dat de onderzeeboot als oorlogswapen bijzonder te duchten is.

In dit verband werd gevraagd, of ter handhaving der neutraliteit niet aan snelvarende schepen de voorkeur moet gegeven worden boven de langzame onderzeebooten en voorts of de in de artikelen over de vlootwet — voorkomende in de Indische Courant West-Java-editie van 4 en 6 October jl. — tegen de onderzeeboot aangevoerde ernstige bezwaren o.m. met betrekking tot de geringe diepte der Java-zee door de Regeering kunnen worden weerlegd.

Van andere zijde werden de sub 1, 2 en 3 vermelde bedenkingen bestreden met verwijzing naar het terzake door de Regeering in de toelichting (Ond. 5 — st. 3, blz. 5, linker kolom) en in de vorige zitting bekend gestelde (1ste gew. zitting 1924, Ond. 1 — Afd. X: st. 8, blz. 2, § 3). Wat het sub 4 genoemde bezwaar betreft, wanneer daarbij wordt bedoeld op de prestaties der Duitsche onderzeeërs in den wereldoorlog, dient in aanmerking te worden genomen dat deze òf ver van hun basis (Kiel e.a. havens) òf vanuit één geblokkeerde haven (Zeebrugge) moeten opereeren, derhalve onder omstandigheden, welke zich h.t.l. niet zullen voordoen.

Kan — zoo vroegen enkele leden — het aantal mede voor plaatselijke verdediging der steun- en hulpsteunpunten bestemde eenheden wel met juistheid worden vastgesteld, zoolang omtrent deze steunpunten en daarmede samenhangende versterkingen nog geen beslissing genomen is?

Wordt uitbreiding en moderniseering van het leger in den geest van het rapport der Vlootwetcommissie, in verband met dit ontwerp-vlootwet en de beperkte doelstelling, thans overbodig geacht en kan met het bestaande leger volstaan worden voor de verdediging der steunpunten?

§ 4. Financiën. Bijna alle leden waren van oordeel, dat het financieele gedeelte van de voorstellen zeer onvoldoende is toegelicht. Een behoorlijke uiteenzetting van de kosten van aanbouw en aanschaffing van het in de onderscheiden artikelen bedoelde materieel en van de in artikel 13 bedoelde steun- en hulpsteunpunten hadden zij tot hun bevreemding niet aangetroffen. Gevraagd werd waarom in het schema de kosten van mijnenleggers en mijnen niet zijn opgenomen, op welk bedrag die kosten voor Indië en voor Nederland worden geraamd en of het totaal bedrag gelijkelijk wordt verdeeld. In de berekening der bedrijfskosten wordt geen mededeeling gedaan van het bedrag der mindere uitgaven als gevolg van de voorgenomen beperking inzake het basisvraagstuk en als gevolg van de voorgenomen vervanging van Nederlandsch door inheemsch personeel. Niet alleen, dat tegenvallers bij de uitvoering der wet worden verwacht, doch bovendien valt niet te voorzien — de gegevens duiden daarop althans niet — dat door een en ander een zeer aanmerkelijke verlichting der bedrijfskosten zal

worden verkregen. Evenmin zal zulks het geval met de in studie zijnde splitsing van het personeel, welke — naar in het orgaan „Onze Vloot” werd berekend — Indië duurdere dan thans zal komen te staan.

De bedoeling om de Staatsbegrooting ten koste van de Indische begrooting te ontlasten, meende enkele dezer leden daarbij nu reeds te mogen onderkennen, hetgeen overigens h.i. mede spreekt uit de belasting van laatstbedoeld budget met f 3.5.— miljoen voor pensioenen. Waar intusschen vaststaat, dat de maximumbedrijfskosten in het jaar 1933 zullen samenvallen met uitgaven voor rente en aflossing van leeningsschuld van ± f 105 miljoen, meenden zij de financieele toekomst pessimistisch te moeten inzien, temeer waar het zich niet laat aanzien, dat de middelen evenredig zullen stijgen. Met het oog hierop zouden zij gaarne zien, dat reeds aanstonds maatregelen werden getroffen om de 25 als tijdelijk voorgestelde opcenten blijvend op de inkomstenbelasting der naamlooze vennootschappen te doen drukken, terwijl gelijktijdig ware te overwegen deze belasting zoodanig te verhoogen, dat daaruit of uit een extrawinstbelasting de hogere defensie-uitgaven kunnen worden bestreden. Tot dat doel werd verhooging van de inkomstenbelasting van fysieke personen dan wel van de directe of indirecte lasten der bevolking door hen onaanvaardbaar geacht, terwijl het sluiten van een leening tot dat doeleinde h.i. in strijd met een gezonde financieele politiek zou zijn. Kan de Regeering die gevraagde toezegging niet geven, dan achten deze leden reeds uit financieele overwegingen de voorstellen onaannemelijk.

Aangezien daarover in het voorstel niet wordt gesproken, zouden zij gaarne vernemen welke plannen ten opzichte van het leger bestaan in verband met dit ontwerp en of de voorgestelde vloot-uitgaven geheel dan wel voor een gedeelte uit bezuinigingen op de legeruitgaven zullen kunnen worden gedekt. Ook drongen zij aan op overlegging van een overzicht van de jaarlijksche en de gezamenlijke uitgaven tot 1933, verbonden aan de uitvoering der wet, waaraan over de jaren 1925—1933 een opgave ware toe te voegen van de méérkosten, welke als gevolg van de aanneming van het voorstel zullen moeten worden betaald, vergeleken bij de daarmede overeenkomende (militaire) uitgaven, welke bij verwerping in 1924 en volgende jaren worden noodig geacht.

Eenige leden betoogden, dat het uitspreken van een oordeel over het ontwerp niet wel mogelijk is, zoolang niet bekend is of de bevolking door aanneming daarvan rechtstreeks of zijdelings zwaarder zal moeten worden belast. Het opleggen van meerdere lasten achten deze leden, waar vaststaat, dat de bevolking zoo al niet te zwaar, dan toch maximaal belast is, verkeerd en dit te meer, waar het door de belastingherzieningscommissie ingesteld onderzoek nog niet is beëindigd. Waar zij den indruk hadden gekregen, dat de tweede zinsnede van de Memorie van Toelichting betreffende de financiën in hoofdzaak doelt op de Nederlandsche financiën, zouden zij gaarne vernemen of de Regeering het toekomstbeeld der Indische financiën van dien aard acht, dat de schatkist de aan het aanhangig ontwerp verbonden kosten zonder eenig bezwaar kan dragen.

Terwijl het in verband met het kloppend maken der begrooting onmogelijk was om zelfs maar een ton voorschot te verstrekken voor scholenbouw, wordt nu een beslissing gevraagd over vele miljoenen voor de vlootuitgaven zonder eene totale kostenberekening. Door dit ontwerp alleen

reeds zal (blijkens bijlage II van de Memorie van Toelichting) na 33 jaar nog een schuld van bijna 40 miljoen op de schatkist drukken. Gaarne zouden deze leden vernemen of de Regeering waarborgen heeft, dat de voor de invoering noodige leeningen te plaatsen zullen zijn en of de circulatiebank bereid is door te gaan met het verhoogen van de vlottende schuld?

Enkele leden stelden de vraag, of de Regeering het niet gewenscht acht als voorloopig maximum der gewone uitgaven voor leger en vloot voor volgende begrotingen vast te stellen het bedrag daarvoor uitgetrokken op de begroting 1925, opdat alle uitzetting der middelen zal kunnen dienen, behalve voor verwachte toename van pensioenslasten, rente- en aflossingen, voor de behartiging van essentiële bevolkingsbelangen, en zoo niet, of de Regeering het dan niet noodzakelijk acht voorloopig een grens te stellen aan de totale gewone uitgaven voor leger en marine.

Inzake de reële financiële consequenties van het nieuwe ontwerp drongen ook vele andere leden bij de Regeering op meer inlichtingen aan, met name om een nieuwe berekening, overeenkomstig de duidelijke uiteenzettingen destijds geleverd bij de vlootwet 1921, van de kosten der vloot volgens dit nieuwe ontwerp en van de onafwijsbaar noodzakelijk geachte vlootbasis, Tandjong Priok, ingericht met de versoberingen als bedoeld in de lezing Ferwerda (met tevens vervallen van het steunpunt Riouw en de verdediging van Makassar). Bij bedoelde berekening zouden uiteraard in acht zijn te nemen de aspecten, die bestaan door de reeds ingetreden aanmerkelijke prijsdaling op verschillend gebied. Alleen na ontvangst van een volledig overzicht als zoo juist bedoeld, kan h.i. de Volksraad zich rekenschap geven of hij met het verantwoordelijkheidsgevoel, dat hem moet beheerschen, die financiële consequenties zal kunnen aanvaarden.

Een lid betreurde het, dat het vlootfonds uit het ontwerp is vervallen, waardoor de financiële consequenties niet overzien konden worden, en wenschte te vernemen, met welke bedragen in de eerstvolgende jaren de buitengewone dienst door deze wet zal worden belast, met inbegrip der rente. Voorts zou dit lid het op prijs stellen, als de Regeering er zich over zou willen uitspreken, of uit het feit, dat ingevolge dit ontwerp in tegenstelling met de gebruikelijke begrotingspolitiek uitgaven op de buitengewone worden gebracht, waartegenover geen terugbetalingen staan en die ook financieel niet direct of indirect rendabel zijn, afgeleid mag worden, dat in den vervolge ook voor andere doeleinden (bijv. bevolciingswerken) niet renderende uitgaven naar den buitengewonen dienst zullen worden overgebracht.

Hoewel de nu voorgestelde wijze van financieering geen reëel voordeel lijkt te geven boven de in de vlootwet 1921 gevolgde (fondsen), wenschten verscheidene andere leden haar te aanvaarden, in dien in Nederland door de gezaghebbers daarin enig belang wordt gezien.

Gevraagd werd of na eventuele aanneming van het ontwerp nog een nadere aanvullingsbegroting 1925 voor Afd. X verwacht kan worden en hoeveel de meerdere uitgaven van dit jaar als gevolg van de aanneming van deze vlootwet zullen bedragen.

Hoe heeft de Regeering zich gedacht in die meerdere uitgaven te voorzien?

Gaarne zouden eenige leden den Directeur van Financiën aangewezen zien om in deze en andere zuivere financiële kwesties als Regeeringsgemachtigde inlichtingen te verstrekken.

Einde 1924 zal de schuld door Indië aangegaan ten behoeve van de vlootuitbreiding rond 27,2 miljoen bedragen. In verband daarmee wordt gevraagd, hoe groot het bedrag is, dat voor rente en aflossing van deze schuld jaarlijks op de marine-begroting zal worden gebracht.

Enkele leden maakten een vergelijking van het in het vroegere ontwerp aangevraagde materieel, (t.w. 4 kruisers, 24 jagers, 32 onderzeebooten, 4 onderzeebootmijnenleggers, 4 flottieljevaartuigen, 9 mijnenleggers, 1 onderzeeboot-moederschip, vaartuigen voor hulpdiensten, 72 verkenningsvliegtuigen, 18 jachtvliegtuigen en 18 gevechtvliegtuigen) en van de aan die strijdmacht opgedragen taak nl.:

- 1o. in een oorlog waarin wij partij zijn: verkennen van den vijand, vertragen van zijn doordringen in den archipel, beletten om met geringe krachten vasten voet te krijgen, toebrengen van verliezen aan zijn transportvloot, bedreigen van zijn verbindingen deelname aan locale verdedigingen;
 - 2o. in een conflict tusschen andere mogendheden: handhaven van neutraliteit;
 - 3o. in vrede: handhaven van orde en rust;
- met het thans voorgestelde, (nl. 16 onderzeebooten, 2 onderzeebootmijnenleggers, 2 kruisers, 12 jagers, 4 flottieljevaartuigen, de noodige mijnenleggers, 1 moederschip voor onderzeeërs, materieel voor hulpdiensten en 108 vliegtuigen) en de daarvan verwachte verrichtingen, t.w.:

- 1o. neutraliteits-handhaving en
- 2o. optreden als operatief orgaan om onze Souvereine rechten in den archipel te verdedigen, waarbij een maritieme verdediging tegen aanvalsplannen behoort te worden losgelaten.

Hierbij merkten zij op, dat het blijkens het aanhangig ontwerp in acht jaren te verkrijgen materieel, niettegenstaande de daaraan opgedragen taak veel minder omvattend is, bijna evenveel kost (186 miljoen) als de helft van het in eerstbedoeld ontwerp voorgestelde (188 miljoen), na zes jaar te verkrijgen. Waar derhalve thans voor meer geld naar verhouding minder weerbaarheid zal worden verkregen en mede omdat in dit ontwerp — hoewel, blijkens de Memorie van Toelichting, de waarde van het luchtwapen in het vroegere ontwerp niet voldoende tot uiting kwam — de luchtmacht, bestaande uit hetzelfde aantal en type vliegtuigen, slechts als een ondergeschikt onderdeel wordt beschouwd, meenden de hier aan het woord zijnde leden uitvoering der vlootwet 1925 als een geldverknociging tot instandhouding van de marine te mogen kenschetsen. Zij achtten bovendien den huidige tijd voor de indiening der vlootwet zeer ongelukkig gekozen, nu de verschillende lasten reeds zoo drukkend zijn; alleen op dien grond al konden zij de Vlootwet niet aanvaarden; h.i. gaat de bevordering der economische en maatschappelijke belangen voor alles.

Hiertegen werd met klem betoogd, dat een besparing thans op de defensie-uitgaven, later na een mogelijk conflict, blijken zal ons zeer duur te staan te komen. Internationale klaplooperij wordt niet straffeloos bedreven; hulp van andere mogendheden wordt waarlijk niet gratis verleend: in de internationale verhoudingen wordt geëischt dat iedere natie die lasten voor de handhaving van den status quo op zich neemt, die zij redelijkerwijze dragen kan.

Enkele leden vestigden er de aandacht op, dat bij aanneming van dit ontwerp tevens een principiële beslissing

is genomen ten voordeele van de inrichting van steunpunten, waardoor men dan gedurende 30 jaren gebonden is aan de uitgave van 5.3 millioen daarvoor. Ook deze leden waren van meening, dat uitgaven voor de vloot niet op de buitengewone uitgaven mogen gebracht worden, omdat men dan doorlopend zou moeten blijven betalen voor de instandhouding van dit kleine vlootje.

Waarom — zoo werd gevraagd — zijn de kosten van de verschillende schepen zooveel hooger dan bijv. in de bijlagen van het rapport Vlootwetcommissie aangenomen?

§ 5. Slot-opmerkingen. Door enkele leden werd opgemerkt, dat zij voor den arbeid der Vlootwetcommissie geen bewondering konden hebben, daar het h.i. verkeerd is de verdediging te water geheel los te maken van de er zoo nauw mede samenhangende verdediging te land en in de lucht. Een defensieplan, waarin hiertusschen verband is gelegd, leek hun noodzakelijk, ook al omdat bij een werkwijze als de thans gevolgde de verdediging te land en in de lucht niet voldoende tot haar recht zal komen en de vloot dusdoende wordt versterkt ten koste van de land- en luchtmacht. Het zou naar hunne meening op den weg der commissie hebben gelegen in latere instantie uitbreiding van haar mandaat te vragen en zoo dit niet was toegestaan, haar mandaat neer te leggen. De hier aan het woord zijnde leden gaven de voorkeur aan een commissie, als in Engeland na den wereldoorlog is ingesteld, welke de betrekkingen van vloot en leger tot de luchtmacht had na te gaan, de taak moest omlijnen en elke macht haar deel in de verdediging had toe te kennen. Alleen op die wijze toch zal samenwerking der daarop toch ook aangewezen machten zeld te bereiken, in stede van onderlinge afgunst en verdeeldheid. De thans bij de beide andere machten heerschende onzekerheid zal alleen door instelling van een dergelijke commissie kunnen worden weggenomen.

Wat de beteekenis der luchtsrijdkrachten betreft, verwezen deze leden naar de voordracht van den heer J. J. van Santen voor de Vereeniging tot beoefening der krijgswetenschappen, gehouden in April j.l. waarover zij gaarne het oordeel der Regeering zouden vernemen.

Een ander lid achtte het onsympathiek, dat met dit ontwerp feitelijk alleen gerekend wordt op de verdediging van West-Java, doch de buitengewosten geheel worden losgelaten, hetgeen blijkt uit het opgeven der hulpsteunpunten te Riouw en Makasser.

Door verschillende leden werd betreurd, dat nog vóór het afdelingsonderzoek was beëindigd, in de pers een mededeeling inzake het standpunt van de Volksraad-fractie van den P. E. B. is verschenen.

Artikelen.

Artikel 1. A. Sterkte en samenstelling der Kon. Marine. Gevraagd werd of de Regeering, in overeenstemming met Haar vroeger kenbaar gemaakte voornemen, de later in 1937 e.v. jaren te bouwen kruisers een kleiner waterverplaatsing denkt te geven.

Door eenige leden zou gaarne een opgave worden ontvangen van de totale kosten van aanbouw van de kruisers „Java” en „Sumatra”; voorts verzochten zij te mogen vernemen op welk bedrag de bedrijfskosten van deze beide schepen tezamen worden geraamd.

In dit verband werd nog gevraagd wanneer de genoemde kruisers in Indië mogen worden verwacht.

Gaarne zou worden vernomen, of, nu vergeleken met de vorige vlootwet een vereenvoudiging van of vermindering der te stellen eischen aan de steunpunten wordt voorgesteld (Memorie van Toelichting blz. 5), wellicht later uitbreiding van het nu eveneens verminderde drijvend materieel noodig zal worden, ook waar door de verzwakking der steunpunten onttrekking van een deel van het drijvend materieel aan zijn overige taak noodig zal worden.

Gevreesd werd, dat door de voorgestelde (in vergelijking met de vorige vlootwet) vermindering der vloot een latere legeruitbreiding noodzakelijk zal blijken.

C. Materieel voor plaatselijke verdediging en hulpdiensten. Verzocht werd om een raming van de kosten van aanbouw voor het sub a, 4o bedoelde materieel voor hulpdiensten.

D. Gevraagd werd hoeveel van het in dit artikel bedoeld ten deele reeds in den sterktestaat voor 1925 vermeld (1ste gew. zitting 1924, Ond. 1 — stuk 0 — Afd. X, 1) materieel enz. op 1 Januari 1925 in Indië aanwezig zal zijn en alsdan nog als bruikbaar kan worden beschouwd. Ook zou gaarne worden vernomen met welk deel daarvan en tot welk bedrag bij den opzet van het ontwerp rekening is gehouden.

E. Luchtvaartmaterieel. Door enkele leden, die op grond van in de praktijk opgedane ervaringen twijfelden aan de juistheid van den door de (Nederlandsche) Vlootwetcommissie (bijlage 5) aangenomen levensduur der jacht- en verkenningsvliegtuigen van resp. 3 en 5 jaar, werd bovendien gevreesd, dat niet voldoende rekening is gehouden met de tamelijk veelvuldig voorkomende ongevallen, waardoor meerdere vliegtuigen geruimen tijd voor het gestelde tijdstip als onbruikbaar van de stekte moeten worden afgevoerd.

Gevraagd werd waarom in dit ontwerp leervliegtuigen zijn opgebracht, welke in het vorige niet in aanmerking werden genomen (voorontwerp Memorie van Toelichting vlootwet 1922, blz. 9).

De in bijlage II vermelde vliegtuig-prijzen werden door enkele leden zeer hoog geacht. De duurste Fokker- en Koolhoven-verkenningsvliegtuigen kosten resp. f 48 000 en f 40 000, terwijl de opgegeven prijs van gevechtsvliegtuigen slechts dan met de werkelijkheid overeenstemt, indien daaronder bombardements-vliegtuigen, bewapening en uitrusting inbegrepen, moeten worden verstaan. In dat geval echter is de afschrijving niet juist, daar wel het vliegtuig, doch niet de bewapening in drie jaar wordt afgeschreven.

Naar eenige leden meenden, verdient één vliegdiens, als afzonderlijk wapen, derhalve met één opleiding, één technischen dienst enz., de voorkeur boven twee diensten, sorteerende onder leger en marine. Niet alleen zal dit — de in het buitenland opgedane ervaring kan dit bewijzen — economischer zijn, maar ook zal hiermede een grooter efficiency bereikt worden.

Artikel 2. Materieel voor den dienst in Nederlandsch-Indië en in Nederland. Door eenige leden werd in overweging gegeven de voor Nederlandsch-Indië — als zijnde het minst in staat van weerbaarheid — bestemde verdedigingsmiddelen zoo mo-

gelijk vóór die van Nederland te voltooien. Een deel van de door Nederland aan zijn verdediging te besteden gelden zou daartoe gedurende de eerste jaren eveneens aan de voor Indië bestemde weermiddelen ten goede dienen te komen, terwijl na voltooiing dezer verdedigingsmiddelen een gelijk bedrag door Indië aan Nederland zou zijn terug te betalen, opdat dit aan den verderen bouw der Nederlandsche weermiddelen zou kunnen worden besteed.

Het voor den dienst in Nederland opgebrachte materieel werd door enkele leden te gering geacht, met het oog op de mogelijkheid, dat het moederland Indië met materieel zal moeten bijspringen.

Artikel 3. Tijdelijke afwijking van de bestemming van het materiaal. Gevraagd werd hoe de kostenverdeling plaats heeft, als aan bepaald materieel tijdelijk een andere bestemming wordt gegeven.

Ook zou gaarne worden vernomen of de voor Nederlandsch-Indië bestemde schepen enz. na aflevering steeds in Indië blijven dan wel nog uitwisseling plaats heeft. Indien het laatste de bedoeling mocht zijn, werd gevraagd hoe dan de verrekening der uitgaven geschiedt b.v. voor groote reparaties, indien deze gedurende de uitwisseling plaats vindt.

Door een der leden werd in overweging gegeven dit artikel aan te vullen met de woorden: „met inachtneming van de weerbaarheid van Nederlandsch-Indië, derhalve zonder deze noemenswaard te verzwakken”, anderen achtten deze toevoeging onnoodig, waar de bedoeling van het artikel kennelijk is, zoo noodig Nederlandsch materieel tijdelijk voor den dienst in Indië te bestemmen.

Verschillende leden achtten het wenschelijk na het woord „kan” in te lasschen: „volgens bij algemeene maatregel van bestuur vast te stellen regelen”.

Artikel 5. Vervanging van materieel. Gaarne zou worden vernomen waarom deze vervangingen uitdrukkelijk in de wet zijn opgenomen.

Artikel 6. Kostenverdeling. Van verschillende zijden werd bezwaar gemaakt tegen de voorgestelde kostenverdeling.

Eenerzijds werd het billijk geacht, dat, waar de Regeering blijkens de Memorie van Toelichting voorshands wenscht vast te houden aan het beginsel eener Staatsmarine en het hier dus geldt één gemeenschappelijk belang voor Nederland en Indië, alle marine-uitgaven gelijkelijk worden verdeeld tusschen de Staatsbegrooting en de Indische begrooting, dus ook de totale bedrijfskosten, pensioenen en de uitgaven voor het materieel, bedoeld in artikel 8, benevens die voor alle steunpunten. Waarom eindigen de gemeenschappelijke belangen, zoo vroeg men zich af, juist bij de aanbouw van het drijvend materiaal. Naar aanleiding daarvan zouden de hier aan het woord zijnde leden gaarne vernemen, ten wiens laste de uitgaven zouden komen van b.v. een reis van Shanghai, als waarvan voor de Zeven Provinciën blijkbaar sprake is geweest.

Anderzijds werd betoogd, dat Nederland, dat zooveel belang heeft bij het behoud van Indië en er ook voordeel van heeft voorzover de aanbouw van het materieel daar geschiedt, meer dan de helft van de aanbouwkosten voor zijn rekening behoort te nemen; enkelen der hier aan het woord zijnde leden meenden zelfs alle kosten van aanbouw.

Hiertegenover werd door andere leden verklaard, dat zij met de door de Regeering ter zake gegeven uiteenzetting konden instemmen.

Een der leden achtte het minder gewenscht in de wet vast te leggen, dat de kosten van aanbouw enz. telken jare voor de helft ten laste van Nederlandsch-Indië en voor de wederhelft ten laste van Nederland komen. Met het oog op de wisselende financiële omstandigheden van beide landen verdiende het z.i. de voorkeur telken jare te doen uitmaken, welk deel van het totale bedrag ad f 17 miljoen ten laste van Indië en welk deel ten laste van Nederland zal komen.

Andere leden vreesden, dat zulks, ook waar de Indische begrooting in Nederland wordt vastgesteld, in het nadeel van Indië zou zijn. Bovendien zoo betoogde een hunner — kan ook wanneer de voorgestelde redactie blijft gehandhaafd, de wetgever, als hij dit met het oog op een mogelijke zeer ongunstige financiële positie van een van beide rijksdeelen noodig acht, verandering brengen in de verhouding l.l.

Artikel 7. Voorziening in de kosten. Door sommige leden werd het een averechtsch financieel beleid geacht, door leening te voorzien in de kosten van aanbouw en aanschaffing, indien deze in eenig jaar méér mochten bedragen dan f 8.5 miljoen.

Niet minder dan ± f 40 miljoen — en dit zijn nog slechts ramingscijfers, waartegenover men — aldus een dezer leden — vooral bij marine zeer sceptisch behoort te staan — zal in de jaren 1925—1957 meer ten laste dan ten voordeele van den buitengewonen dienst worden gebracht, waarvan ± f 21.5 miljoen in de eerste 7 jaren extra zullen moeten worden gefourneerd. Reeds op grond van dezen financiële opzet, welke in flagranten strijd is met het door den huidige landvoogd na zooveel moeite en strijd verkregen verbeterde aspect der jaarlijksche begrotingen, meende dit lid zijn stem niet aan het ontwerp te kunnen geven. Hij verklaarde het brengen van defensie-uitgaven ten laste van den buitengewonen dienst en het daarvoor leenen uit een budgetair oogpunt eenvoudig ontoelaatbaar te achten.

Gevraagd werd, of de Regeering het voor een solide financiering niet noodzakelijk acht, het uit te trekken bedrag van f 8.5 miljoen op den gewonen dienst zóódanig te verhoogen, dat in ulto. 1937 de ten laste en ten voordeele van den buitengewonen dienst gebrachte bedragen overeenstemmen en dus geen blijvende schuld op buitengewone uitgaven uithoofde van uitvoering van de vlootwet te verwachten is. Ook in het ontkennend geval zou gaarne worden vernomen hoe groot dat bedrag, inclusief rente, zou moeten zijn, terwijl men dan eveneens gaarne in kennis zou worden gesteld met de wijze, waarop het in genoemd jaar nog ten laste van den buitengewonen dienst staande bedrag van ± f 80 miljoen (Nederland en Nederlandsch-Indië tezamen) zal worden gedekt.

Op welke wijze — zoo werd nog gevraagd — stelt de Regeering zich voor, de terugbetaling van geleende gelden te doen geschieden, indien in eenig jaar de bedoelde uitgaven minder dan f 8.5 miljoen bedragen.

Artikel 8. Aanschaffingen. Gevraagd werd waaruit bedoeld materieel voor hulpdiensten (art. 1 C a 4o) bestaat en welk aantal leervliegtuigen (art. 1 E a 3o) vermoedelijk noodig zal zijn. Is het de bedoeling — zoo vroeg

gen enkele leden — een afzonderlijke opleiding voor de marine in het leven te roepen naast die te Kali Djati?

Ook zou gaarne worden vernomen op welk bedrag de jaarlijksche kosten van sub a ongeveer te stellen zijn.

Artikelen 9 en 10. Personeel in Ned.-Indië en Nederland. Verzocht werd een specificatie van de uit artikel 9 voortvloeiende kosten, terwijl gaarne zou worden vernomen waarom voor Holland wel en voor Indië niet een vast procent mobilisatieverlies is aangenomen.

Er werd door een der leden op aangedrongen vast te stellen, dat het benodigde personeel in alle rangen minstens voor de helft uit de Nederlandsch-Indische bevolking wordt betrokken. Voor de opleiding van bedoeld personeel zouden de noodige Indische marine-scholen zijn op te richten, dan wel beurzen beschikbaar te stellen voor een opleiding in Nederland.

De mededeeling (Memorie van Toelichting blz. 6), dat de splitsing van het personeel in een afzonderlijke organisatie voor Nederland en Indië door een commissie wordt uitgewerkt, gaf verscheidene leden aanleiding tot de verklaring, dat zij zich tegen een dergelijke splitsing pertinent zullen verzetten, omdat daardoor:

- a. het idee Staats-marine zou worden vermoord,
- b. de jaarlijksche kosten voor het geheel en speciaal voor Indië aanmerkelijk hooger zouden worden.

Andere leden stelden in dit verband de vraag of de Regering op aannemelijke gronden kan verklaren, dat een dergelijke splitsing goedkooper zal zijn. De in een door „Onze Vloot” uitgegeven brochure: „Het personeelsvraagstuk bij de Koninklijke Marine”, verstrekte cijfers deden deze leden daaraan echter ten zeerste twijfelen.

Eenige leden meenden dat de persoonlijke belangen der zee-officieren aan dit ontwerp niet vreemd zijn, welke zouden eischen, dat in verband met de wenschelijkheid van den duur der diensttijdtermijnen in Nederland en in Indië van de officieren, het materieel ook op een bepaalde wijze tusschen Nederland en Indië moet worden verdeeld. Een ander gevolg daarvan is de voorkeur voor groote schepen. De nieuwe kruisers „Java” en „Sumatra” werden eigenlijk reeds te groot geacht voor het kader van dit ontwerp.

Sommige leden meenden, dat een splitsing der marine den geest onder het corps ten goede zal komen. Algemeen — zoo merkten zij op — wordt de dienst in Indië te veel beschouwd als een corvée, dat men noodgedwongen doet. Het instellen van een eigen Indisch marinecorps zou h.i. de ambitie verhoogen en den goeden geest, welke blijkbaar te wenschen overlaat, bevorderen.

Artikel 11. Bedrijfskosten der K. M. Afgescheiden van de vraag of het, gegeven de omstandigheid, dat Indië zonder eenige reductie uit de Rijksmiddelen tot dusver tonnen gouds heeft betaald aan pensioenen voor door Indische militairen in Nederland doorgebrachten militairen diensttijd, billijk moet worden geacht, Indië een aandeel van f 3.5 miljoen 's jaars in de kosten van de militaire pensioenen van het Europeesch personeel der Koninklijke Marine te doen dragen, wilde het eenigen leden voorkomen, dat Nederland als koloniale mogendheid voorts nog verplicht is deze kosten zelf te dragen en Indië, dat over de hoegrootheid enz. der pensioenen niet de minste medezeggenschap heeft, al zeer zeker niet daarmee mag worden belast. Deze leden vestigden in dit verband

nog de aandacht op een uitlating van Minister Colijn bij de behandeling der f 10 miljoen belasting voor 1924, dat er, houdt men rekening met hetgeen als gevolg van zijn koloniaal bezit jaarlijks aan belasting, bestellingen enz. aan de schatkist en de bevolking van Nederland ten goede komt, allerminst reden bestaat tot aanvaarding van deze regeling.

Gevraagd werd of — al blijkt dit niet uit de begroting — thans reeds in eenigerlei vorm door Nederlandsch-Indië wordt bijgedragen in de kosten van de militaire pensioenen van het Europeesche deel der Koninklijke marine, en zoo ja, tot welk bedrag en onder welke(n) begrootingspost(en) deze bijdrage is ondergebracht.

Met het oog op de in de toelichting in uitzicht gestelde vermindering van Nederlandsch beroeps-personeel door gebruikmaking van krachten uit de inheemsche samenleving (M. v. T., blz. 6, linker kolom, B 20), waaraan een vermindering van de pensioensbijdrage gepaard dient te gaan, werd het door verschillende leden onjuist geacht een bepaald bedrag, i. c. f 3.5 miljoen, in de wet vast te leggen. Zulks zou er zelfs toe kunnen leiden, dat eindelijk de totale pensioenslast alleen door Indië gedragen zou worden. Ware naar het oordeel van enkelen hunner daarom te bepalen, welk deel der hier te lande betaald wordende salarissen als uitkeering aan de Rijksmiddelen ten laste der Nederlandsch-Indische begroting komt, anderen gaven in overweging om, aangezien zonder te veel administratieve moeilijkheden zeer wel jaarlijks het werkelijk bedrag is te becijferen, dat Indië in de pensioensuitkeeringen van het Nederlandsche personeel heeft bij te dragen, te bepalen, dat het werkelijke aandeel in de kosten van de militaire pensioenen zal worden uitgekeerd, tot een maximum van f 3½ miljoen.

Artikel 12. Bedrijfskosten der K. M. ten laste van Indië. Gaarne zou men vernemen of de sub 10 bedoelde kosten alleen betreffen de in Indië te maken kosten en zoo neen, in welke gevallen uitgaven in Nederland voor die doeleinden zouden kunnen noodig zijn.

Artikel 13. Werken ten behoeve van de maritieme verdediging. Maakten verschillende leden ernstig bezwaar tegen het vastleggen in de wet van een beginsel, in zoo onbegrensde mate als hier geschiedt, waar gesproken wordt van de „noodige steunpunten en hulpsteunpunten” verscheidene andere leden neemden het ontwerp onaanvaardbaar, tenzij daarin uitdrukkelijk wordt vastgelegd, dat Tandjong-Priok tot hoofdsteunpunt zal worden ingericht. O.m. op de gronden, uiteengezet in de onlangs gehouden lezing van den luitenant ter zee 1e kl. Ferwerda achtten laatstbedoelde leden Soerabaja als hoofdbasis onvoldoende en daarbij dan nog niet anders dan op zeer kostbare wijze te verdedigen.

Het hoofd van het wetsontwerp zou h.i. ook behooren te luiden: „Sterkte en samenstelling der zeemacht, aanleg van steunpunten, enz.”

Ten slotte werd de vraag gesteld, welke motieven er toe geleid hebben de organisatie van de steunpunten niet in het ontwerp te regelen?

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs 18 October 1924

KIËS.
LAOH.
VAN LONKHUIZEN.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 5 — STUK 5.

Ontwerp-Vlootwet 1925.

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 30 October 1924).

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Noodzakelijkheid van defensie. Dat aan Indië de verplichting tot handhaving van de neutraliteit niet zal kunnen worden opgelegd met een beroep op artikel 8 van het Volkenbondsverdrag, zooals door verschillende leden naar voren is gebracht, wordt door de Regeering niet erkend. De nationale veiligheid toch, waarvan sprake is in gemeld Verdragsartikel, is met eene neutraliteitshandhaving ten nauwste verbonden en deze neutraliteitshandhaving zal moeten geschieden met de middelen waarover wordt beschikt, welke middelen echter van dien aard zullen moeten zijn, dat het vertrouwen in onzen wil om onze verplichtingen als zelfstandige staat bij een conflict tusschen andere Mogendheden na te komen, niet geschaad wordt.

Die wil zou zeker niet erkend worden, indien wij de handhaving onzer neutraliteit slechts zouden willen uitoefenen met een politievloot, welke toch niet over de middelen zou beschikken om aan de handhaving onzer rechten eenige kracht bij te zetten.

Dat met een politievloot de neutraliteit op de van ons te verwachten wijze zou zijn te handhaven acht de Regeering dan ook een fictie.

Dat de ontworpen vloot feitelijk van geen beteekenis is, wordt ten stelligste ontkend. De Regeering kan zich ook in verband hiermede niet aansluiten bij de meening der hier aan het woord zijnde leden, dat Nederland sterker zal staan met een beroep op het recht dan met de gedachte vloot.

De opmerking van verschillende leden, dat ons rechtsgebied bij een conflict in den Pacific ingevolge het viermogendheden verdrag van Washington zal worden ontzien, berust op een misverstand. In de hierbedoelde verklaring der contracteerende mogendheden wordt geenszins gesproken van een „ontzien van ons rechtsgebied bij een conflict in den Pacific”, doch wel van de eerbiediging van de rechten van Nederland met betrekking tot zijn insulair bezit in den Stillen Oceaan.

Dat voor een bepaalde vlootwet geen enkele steekhoudende reden zou bestaan, is eene meening welke de Regeering niet deelt. Als voornaamste argument, naast dat bedoeld in de Memorie van Toelichting pag. 4, 1e alinea, voor vastlegging bij een wet, moge worden aangevoerd, dat daardoor een einde wordt gemaakt aan de zooveel jaren gevolgde en herhaaldelijk terecht afgekeurde, weinig stelselmatige wijze van vlootaanbouw.

Alhoewel de Regeering het ten zeerste zou toejuichen in

dien arbitrage en de steeds voortschrijdende vredesbeweging er toe zouden kunnen leiden dat binnen afzienbaren tijd tot ontwapening zou kunnen worden overgegaan, zoo is zij van oordeel, dat de gang van zaken nog niet van dien aard is, dat de mogelijkheid zou zijn te ontkennen van een conflict tusschen anderen, waarbij wij onze verplichtingen als zelfstandige staat zouden dienen na te komen en het was der Regeering aangenaam uit het afdeelingverslag te mogen zien, dat verscheidene leden in deze naast Haar staan.

Dat de indiening van het ontwerp praematuur is, kan dan ook niet worden toegegeven.

Ook de steeds veranderende oorlogstechniek is naar de meening der Regeering geen argument tegen een wet, welke slechts over een betrekkelijk gering aantal jaren loopt.

De taak aan de vloot toegedacht is toch zoodanig begrensd, dat het slechts tactische eischen zullen zijn, welke in die jaren verandering kunnen ondergaan en waarmede bij den nieuwbouw rekening kan worden gehouden.

Dat een weermacht als een magneet anderen zou aantrekken, is eene meening waarvoor naar de opvatting van de Regeering geen redelijke gronden zijn aan te voeren. De Regeering sluit zich, tegenover de opmerking, dat dank zij de open-deurpolitiek geweldpleging van de een of andere zijde ondenkbaar is te achten, aan bij de zienswijze van verscheidene andere leden waar deze in de strategische ligging van den Ned.-Indischen Archipel en in de aanwezigheid van waardevolle hulpbronnen voor een oorlogvoerende mogendheid juist een reden zien, dat wij betrokken zouden kunnen worden in een eventueel conflict tusschen de groote mogendheden, welke rond den Grooten Oceaan belangen hebben.

Zooals door verscheidene leden terecht wordt aangevoerd, is de strategische ligging van Indië ten opzichte van die van Denemarken zóó verschillend, dat hetgeen in Denemarken geschiedt, naar de meening der Regeering geen argument kan zijn om voor Indië tot ontwapening te besluiten.

De door een der leden gedachte mogelijkheid, dat het voorliggend wetsontwerp tot stand zou zijn gekomen onder den invloed van door andere grootmachten aan Nederland gestelde eischen, vermeent de Regeering beslist te mogen tegenspreken. Wat betreft de vraag omtrent de levering van stookolie, benzine enz. aan belligerente mogendheden, zij medegedeeld, dat de Regeering zich op het standpunt stelt, dat bij eenig conflict de plichten aan neutralen opgelegd stipt zullen worden nagekomen. Maat-

gelen tot handhaving onzer neutraliteit worden uit den aard der zaak in vreedstijd voorbereid. Neutraliteitsverklaringen worden eerst geproclameerd als er van neutraliteitshandhaving sprake is.

§ 2. Doelstelling voor de defensie middelen. Naar aanleiding van de beschouwingen omtrent de doelstelling moge het navolgende worden opgemerkt.

Bij de behandeling van de Vlootwet 1924 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is duidelijk naar voren gekomen, dat het karakter van de vloot in de eerste plaats is een neutraliteitsvloot, terwijl die vloot bij een rechtstreeksche aanval de verdediging zou moeten beperken tot het meest waardevolle deel. Bij het thans in behandeling zijnde ontwerp blijft de hoofdgedachte „neutraliteitsvloot” gehandhaafd, doch de Regeering vermeent, dat de financiële omstandigheden er toe dwingen om de gedachte aan de mogelijkheid van een succesvolle maritieme verdediging tegen groot opgezette aanvallen los te laten.

Het is dus feitelijk een gradueel verschil en dit verschil komt niet tot uiting bij de samenstelling der vloot — welke voor de neutraliteitshandhaving dezelfde is als voorgesteld in het ontwerp vlootwet 1924 —, doch bij de vaststelling der steunpunten.

Wat dit laatste betreft, deelt de Regeering hierbij mede, dat het eindresultaat van de ter zake gevoerde gedachtenwisseling bedoeld op pag. 5 van de Memorie van Toelichting is, dat waar wegens financiële noodzaak het deel der weermacht beperkt moet worden tot tegengaan van neutraliteitschending door kruisers en lichtere strijdkrachten, opereend los van de hoofdmacht, de Regeering het standpunt inneemt, dat Soerabaja, aan de zeezijde versterkt tegen een optreden van kruisers en zwakke landingstroepen de basis van de vloot blijft.

Naar aanleiding van de vraag of wordt afgezien van een verdediging van Java, in welk geval een der leden in overweging gaf ook de neutraliteitshandhaving maar achterwege te laten, zij in de eerste plaats medegedeeld, dat uit den aard der zaak van die verdediging niet wordt afgezien en dat die met de beschikbare middelen zoo goed mogelijk zal worden gevoerd, doch de Regeering meent de organisatie en sterkte der weermacht tegen ondernemingen van meerderen omvang als hierboven aangegeven, noodgedwongen buiten beschouwing te moeten laten.

Overigens zou het denkbeeld van het achterwege laten der neutraliteitshandhaving lijnrecht in strijd zijn met het door de Regeering ingenomen standpunt betreffende nakoming als zelfstandige staat onzer verplichtingen bij een conflict tusschen anderen; de Regeering acht dan ook dat denkbeeld beslist onaanvaardbaar.

In het bovenstaande ligt tevens het antwoord opgesloten op de vraag omtrent de kustverdediging door een forten-systeem. Voorts zij nog medegedeeld, dat het de bedoeling der Regeering is, dat Tandjoengpriok beschermd zal worden tegen coups de main, om die haven met haar goede accommodatie, in de onmiddellijke nabijheid van Indië's hoofdstad, zoo lang mogelijk voor eigen gebruik te kunnen benutten en dat gebruik aan anderen te ontzeggen.

Dat bij de nu voorgelegde plannen in het bijzonder de vrees voorziet dat Japan een coup de main tegen onze oliehavens Balikpapan en Tarakan zal ondernemen om of eventueel zelf de voorraden te bemachtigen of althans te voorkomen dat zij bv. door Amerika of Engeland in beslag worden

genomen, wordt ontkend, alhoewel uit den aard der zaak het begrip van neutraliteitshandhaving in den geheelen Archipel in zich sluit, dat ook tegen een coup de main tegen genoemde oliehavens, door welke mogelijkheid ook, met kracht zal worden opgetreden.

In antwoord op de desbetreffende vraag zij medegedeeld, dat voor vreedstijd te Tarakan thans 4 brigades worden gestationneerd, welk aantal tot 9 zal worden opgevoerd.

De sterkte te Balikpapan zal 6 brigades bedragen. Hierbij zij aangeteekend, dat deze brigades ook voor politieke doeleinden zijn bestemd.

Het publiceeren van gegevens omtrent de te Balikpapan en Tarakan in tijden van mobilisatie te nemen maatregelen, acht de Regeering uit een defensieoogpunt niet gewenscht.

De leden die vermeenen, dat de in het ontwerp aangegeven doelstelling slechts beoogt eene platonische bekendstelling van handhaving onzer soevereine rechten tegenover een belligerent, die voornemens is onze neutraliteit te schenden, mogen uit het bovenstaande hebben ontwaard, dat zulks geenszins het geval is.

Op de vraag, door enkele leden gesteld, welk uiterste minimum de Regeering noodig acht onder de tegenwoordige omstandigheden en rekening houdende met de doelstelling, is het antwoord: „de vloot thans voorgesteld”.

Deze vloot is overigens geheel gelijk aan die, voorgesteld door de Interd: Commissie voor de eerste 6 jaar en door de Vlootwetcommissie.

Aangezien de thans gedachte doelstelling de handhaving onzer neutraliteit voorop blijft stellen, wordt de samenstelling der vloot, waarvan de kern door onderzeeboten wordt gevormd, door de Regeering doeltreffend geacht.

§ 3. Nuttig effect van de vloot. In verband met de teleurstelling geuit door enkele leden, dat men thans genoeg schijnt te nemen met een half minimum, te voltooien in een termijn van 8 jaren, zonder dat daarbij omtrent den aanleg van steunpunten eenige beslissing wordt genomen, terwijl ook over de samenwerking met het leger niet wordt gesproken, zij vooreerst opgemerkt, dat het niet juist is, om van een half minimum te spreken. De taak toch welke thans aan de vloot wordt gesteld, is minder omvangrijk dan die, welke destijds aan de vloot werd toegedacht; voor de haar thans toegedachte taak is de vloot zeer zeker berekend.

Wat betreft de steunpunten, ten deze wordt verwezen naar het daaromtrent medegedeelde in § 2.

Dat waar noodig het leger met de marine moet samenwerken, behoeft naar de meening der Regeering, geen nader betoog. In het bijzonder zal dit naar voren komen bij de verdediging der steunpunten.

Gevraagd wordt hoe het te rijmen is, dat eenerzijds zulk een haast wordt gemaakt met dit ontwerp, terwijl anderzijds de termijn van afbouw wordt verlengd. De spoed in deze betracht wordt noodzakelijk geacht, omdat het zeer ongewenscht is verbeteringen, die noodig worden geoordeeld, uit te stellen, terwijl de door de Regeering noodig geachte verlenging van den afbouwtermijn van 6 tot 8 jaar, het maken van een begin met de verbeteringen geenszins in den weg staat. Bij den opzet der plannen is de mogelijkheid op een rechtstreeksch conflict door ons financieel kunnen op den achtergrond gedrongen, doch het ligt geenszins in de bedoeling, dat wij ons e.g. alles zouden moeten laten welgevalven, wat ons rechtstreeks wordt aangedaan.

Mochten wij onverhoopt in een dergelijk geval komen, waartoe de kans evenwel zeer gering wordt geacht, dan zal onze vloot daartegen worden ingezet; de Regeering meent de veronderstelling, dat de voorgestelde vloot, waarvan de kern uit onderzeebooten bestaat, in een dergelijk geval geen beteekenis is, niet te mogen onderschrijven.

Het ligt dan ook niet in het voornemen der Regeering om het ontwerp terug te nemen en Zij sluit zich, wat dit betreft, aan bij de verschillende andere leden, welke tegen dat denkbeeld stelling hebben genomen. Het was der Regeering aangenaam te zien, dat laatstbedoelde leden genoeg nemen met een periode van aanbouw van 8 jaar in stede van een van 6 jaar. Naar aanleiding van de door die leden daaraan verbonden voorwaarde, dat tegelijk met de vloot een goede basis zal worden geschapen, n.l. Tandjoengpriok, vestigt de Regeering wederom de aandacht op het daaromtrent hiervoren reeds medegedeelde, dat Soerabaja de basis blijft. De Regeering vertrouwt, dat, in verband met de hiervoren gegeven uiteenzetting omtrent de keuze van Soerabaja, de hier aan het woord zijnde leden hun standpunt zullen willen herzien. Ingestemd wordt met de meening der leden, welke betoogden, dat een vastgelegd vlootplan de oplossing van het personeelsvraagstuk mogelijk maakt.

In hoeverre uit de Europeesche militie alleszins voldoende krachten voor de a.s. vloot zijn te krijgen, zal de met de militie op te doene ervaring nader moeten leeren. Het staat echter vast dat enkele posten door de militie kunnen worden bezet.

In antwoord op de vraag van verschillende leden, welk minimum aan materieel de Regeering onder de tegenwoordige omstandigheden, met in achtneming van het in de Memorie van Toelichting aangegeven doel, noodzakelijk acht, zij medegedeeld, dat zulks het materieel is in het voorliggend ontwerp voorgesteld.

De vraag of niet later een nieuw ontwerp voor een tweede gedeelte, zooals in het voor ontwerp-vlootwet 1922 bedoeld, te wachten staat, kan door de Regeering niet worden beantwoord. Of er tegen het einde van de hierbedoelde periode van 8 jaar aanleiding kan zijn om tot vermeerdering of tot vermindering van bewapening over te gaan, zal van de dan heerschende toestanden afhangen, doch de Regeering stelt er prijs op hierbij uitdrukkelijk te verklaren, dat aanneming van dit ontwerp den Volksraad in geen deele bindt ten opzichte van hetgeen tegen het einde dier periode zal worden voorgesteld.

Door enkele leden wordt een viertal punten naar voren gebracht ter argumenteering van hunne meening, dat van een vloot met de onderzeeboot als kern, voor Indië geen heil wordt verwacht, terwijl in dit verband nog de vraag is gesteld, of ter handhaving der neutraliteit niet aan snelvarende schepen de voorkeur moet worden gegeven boven de langzame onderzeebooten.

Die punten achtereenvolgens behandelende zij medegedeeld.

1e. Het aantal van 16 booten is zeer zeker een minimum, doch juist waar de neutraliteitshandhaving voorop wordt gesteld, mag dit aantal niet te gering worden geacht. Door den grooten actieradius der booten zullen zij overal in den archipel kunnen optreden.

2e. Alhoewel de klimatologische invloeden gedurende de onderwatervaart op het personeel niet gunstig wer-

ken, is er van een stilleggen der geheele actie als door enkele leden vermeend geen sprake.

3e. De praktijk heeft reeds aangetoond, dat de in dit punt uitgesproken vrees ongegrond is.

4e. Wat betreft de meening, dat in den wereldoorlog niet gebleken is, dat de onderzeeboot als oorlogswapen bijzonder is te duchten, vermeent de Regeering, waar die meening niet nader is gemotiveerd, te moeten volstaan met de mededeeling, dat Zij hieromtrent een tegenovergesteld standpunt inneemt.

In antwoord op de hiervoren bedoelde vraag zij medegedeeld, dat zeer zeker in sommige gevallen aan snelvarende schepen de voorkeur moet worden gegeven boven de onderzeebooten; in die gevallen komen dan de 2 snelvarende kruisers en de 12 snelvarende jagers tot hun recht, doch er zijn ook gevallen waarbij aan onderzeebooten — welke boven water eene snelheid van 16 mijl krijgen — de voorkeur moet worden gegeven of zelfs waarbij eene operatie alleen met deze vaartuigen mogelijk is.

Alhoewel de Regeering van het standpunt uitgaat, dat Soerabaja de basis van de vloot blijft en Tandjoengpriok slechts beschermd zal worden tegen een coup de main, zal deze aangelegenheid nog nader moeten worden uitgewerkt en het is mitsdien niet mogelijk thans reeds volledig aan te geven, welk materieel voor de verdediging noodig zal zijn; doch dit slaat in het bijzonder op mijnen en mijnenleggers. De onderzeebooten, jagers en kruisers vormen de zeegaande vloot, welke los van de basis zullen ageeren, terwijl ook de onderzeeboot-mijnenleggers e.q. los van de locale verdediging zullen optreden.

De vraag of in verband met dit ontwerp-vlootwet en de beperkte doelstelling met het bestaande leger kan worden volstaan voor de verdediging der steunpunten, wordt bevestigend beantwoord.

§ 4. Financiën. De Regeering betreurt het dat bijna alle leden van oordeel waren, dat het financieele gedeelte van de voorstellen zeer onvoldoende is toegelicht, doch spreekt het vertrouwen uit, dat onderstaande uiteenzetting dat oordeel zal wijzigen.

De kosten van aanbouw en aanschaffing van het in de wet vast te leggen materieel, voor zooveel betreft het varend materieel en de vliegtuigen, zijn gespecificeerd in de bijlagen van de Memorie van Toelichting.

Wat betreft de steunpunten, deze aangelegenheid verkeert in een stadium, dat het der Regeering thans nog niet mogelijk is omtrent de kosten cijfers te geven. Ditzelfde is het geval met de mijnenleggers en de mijnen, aangezien de kosten direct verband houden met de inrichting der steunpunten.

In verband hiermede moge het ook duidelijk zijn, dat de mindere uitgaven als gevolg van de voorgenomen beperking in zake het basisvraagstuk niet in cijfers zijn uit te drukken.

Naar aanleiding van de opmerking omtrent een vermindering der bedrijfskosten als gevolg van de voorgenomen vervanging van Nederlandsch door Inheemsch personeel, zij opgemerkt, dat de Memorie van Toelichting slechts spreekt van een zooveel mogelijk bevorderen van het gebruik maken van krachten uit de inheemsche samenleving.

Daarnaar wordt met kracht gestreefd, doch het is nog niet te zeggen in hoeverre dit streven zal slagen, al meent

de Regeering de verwachting te mogen koesteren dat in deze veel bereikt zal worden.

Het vraagstuk omtrent de splitsing van het personeel is nog in studie en het moet voorbarig worden geacht, daaromtrent nu reeds te veronderstellen, dat invoering daarvan voor Indië duurder zal uitkomen.

Dat het de bedoeling zou zijn om de Staatsbegrooting ten koste van de Indische begrooting te ontlasten, wordt door de Regeering ten stelligste ontkend. De belasting van laatstbedoeld budget met f 3.5 miljoen voor pensioenen moge voor die stelling zeer zeker geen argument zijn, aangezien het toch alleszins billijk moet worden geacht, dat waar het personeel een groot deel van zijn diensttijd in Indië doorbrengt, de aan dit personeel toe te kennen pensioenen ook voor een gedeelte door Indië worden betaald.

De Regeering kan zich vereenigen met de meening, dat door de toeneming van de bedrijfsuitgaven voor de vloot en door het verloop van de verplichtingen, welke uit den leeningsdienst voortvloeien, een zware druk op de begrotingen van uitgaven voor de jaren omstreeks 1933 wordt gelegd, welke er toe dwingt, een voorzichtige begrotingspolitiek te blijven volgen. Zij kan echter aan de daaraan toegevoegde voorspelling, dat de middelen niet evenredig zullen stijgen, niet de in het verslag bedoelde beteekenis hechten en ziet in de jaarlijksche zorgvuldige overweging van het budget, aan de hand van positieve gegevens omtrent het verloop van alle Landsontvangsten en Landsuitgaven, de eenig mogelijke, doch dan ook voldoende effectieve werkwijze, om het begrootingsevenwicht te bewaren.

In verband met de te allen tijde bestaande onzekerheid omtrent de baten en lasten van in het verschieft liggende jaren en met hetgeen, rekening houdend met de economische behoeften, eerlang op belastinggebied noodig of mogelijk kan blijken, ware het voorbarig, het denkbeeld te verwezenlijken, de voorloopig onmisbare opcenten op de vennootschapsbelasting blijvend te vorderen, dan wel de genoemde belasting zoodanig te verhoogen, dat daaruit — of uit een extrawinstbelasting — de hoogere defensie-uitgaven zouden kunnen worden bestreden.

De opmerking van enkele leden, dat zij eene verhooging van de inkomstenbelasting van fysieke personen, dan wel van de directe of indirecte lasten der bevolking onaanvaardbaar achten en het betoog van eenige leden, dat het niet mogelijk zou zijn een oordeel over het voorliggend ontwerp uit te spreken, zoolang niet bekend is of de bevolking door aanneming daarvan rechtstreeks of zijdelings zwaarder zal moeten worden belast, geven aanleiding uiteen te zetten, op welke wijze de Regeering zich voorstelt, de ten laste van den gewonen dienst der volgende jaren komende vlootuitgaven te dekken.

Terloops moge — in antwoord op een in het verslag gedane vraag — worden opgemerkt, dat uit de langdurige en minutieuse voorbereiding van het voorliggend ontwerp wel afdoende blijkt, dat de Regeering niet van oordeel is, dat de schatkist de daaraan verbonden kosten zonder eenig bezwaar zou kunnen dragen; doch wel meent Zij een zoodanige economische en financieele ontwikkeling te mogen verwachten, dat de kosten voor de vloot, wier bouw op zich zelf een voorwaarde voor die ontwikkeling is, opgebracht zullen kunnen worden.

Het staat geenszins vast, dat de jaarlijksche uitgaven voor den vlootbouw en voor de hoogere bedrijfskosten der

vloot nieuwe belastingen tot gevolg zullen hebben, omdat eensdeels verwacht wordt, dat door het doorwerken der bezuiniging in den geheelen Landsdienst zoodanige bedragen zullen vrijvallen, dat bij de komende begrotingen zal blijken, dat een gedeelte van de vlootuitgaven uit bestaande ontvangsten wordt gevonden, terwijl anderdeels door vermindering van de uitgaven voor het leger bedragen zullen moeten worden vrijgemaakt, die een gedeelte der vlootuitgaven zullen compenseeren. Alhoewel nog niet geheel vast staat, welke maatregelen daarvoor getroffen zullen moeten worden, kan nochtans medegedeeld worden, dat de Regeering er naar zal streven, de gewone uitgaven voor leger en vloot in de eerst volgende begrotingen zoo eenigszins mogelijk op geen hooger bedrag dan omstreeks f 100 miljoen per jaar te stellen.

Indien echter de begrotingen voor 1926 of voor een der volgende jaren bij hunne voorloopige opstelling tekorten zouden uitwijzen — en zulks is, nadat de uitgaven voor den vlootbouw en de toeneming der bedrijfsuitgaven der vloot alsmede andere onvermijdelijke uitgaven daarin zullen zijn verwerkt, zeker niet onwaarschijnlijk — zullen deze tekorten door eene tijdelijke of duurzame verhooging van bestaande of invoering van nieuwe belastingen moeten worden gedekt.

Welke maatregelen op belastinggebied daarvoor getroffen zullen moeten worden, is bijvoorbeeld niet te zeggen. Het is echter duidelijk, dat — evenals bij elke belastingverhoging — ook dan die maatregelen zullen zijn te kiezen, waarvan, beschouwd in verband met het reeds bestaand samenstel van belastingen, een zoo gering mogelijk economisch nadeel wordt verwacht. De nog niet afgesloten onderzoekingen van de belastingherzieningscommissie naar den druk der bestaande belastingen zullen bij de evenbedoelde keuze der Regeering in belangrijke mate als wegwijzer kunnen dienen.

In antwoord op de door enkele leden gestelde vraag, of de Regeering waarborgen heeft, dat de voor de invoering van het voorliggend ontwerp noodige leeningen te plaatsen zullen zijn en of de circulatiebank bereid is door te gaan met verhooging van de vlottende schuld, moge dienen, dat de ten laste van den buitengewonen dienst te brengen bedragen in geen enkel jaar van zoodanigen omvang zijn, dat de behoefte bestaat, om zich van te voren te vergewissen van de mogelijkheid, die bedragen op te nemen.

Dat door de instelling van een vlootfonds de financieele consequenties van den voorgenomen vlootbouw beter overzien zouden kunnen worden, dan thans het geval is, is aan twijfel onderhevig. In het bijzonder doordien bij de becijfering van de in zoodanig fonds te storten annuïteit, van bepaalde bouwkosten in de volgende jaren en van een aan te nemen rentevoet uitgegaan moet worden, welke schattingen in latere jaren kunnen blijken ver van de werkelijke kosten af te wijken, zou door de vorming van zoodanig fonds slechts in schijn een duidelijker beeld van de financieele gevolgen van het ontwerp worden verkregen, dan bij de thans gevolgde wijze van behandeling het geval is.

Uit bijlage II van de ontwerp-wet blijkt dat de buitengewone dienst aan het eind der jaren 1925 tot en met 1932 met nadeelige sloten van achtereenvolgens f 3.76, f 6.33, f 11.025, f 13.17, f 19.24, f 19.70, f 21.46 en f 19.705 miljoen zal zijn bezwaard, waaruit — berekend tegen een

Met de opmerking van enkele leden, dat het voor den dienst in Nederland opgebrachte materieel te gering wordt geacht met het oog op de mogelijkheid, dat het moederland Indië met materieel zal moeten bijspringen, wordt niet ingestemd.

Indien men dat standpunt wilde innemen, zou het logischer zijn om al dadelijk de sterkte van de vloot in Indië uit te breiden.

Artikel 3. Tijdelijke afwijking van de bestemming van het materieel. Indien aan het materieel tijdelijk een andere bestemming wordt gegeven komen de bedrijfskosten ten laste van dat deel van het Rijk waarvoor het materieel dan bestemd is geworden.

Het ligt in de bedoeling om de voor Ned.-Indië bestemde schepen na aflevering in Indië te doen blijven, hetgeen niet uitsluit, dat in bijzondere gevallen uitwisseling kan plaats hebben en de schepen dus een andere bestemming krijgen; in dat geval geldt hetgeen hiervoren omtrent de bedrijfskosten is gezegd, wordende hierbij aangeteekend, dat onder bedrijfskosten ook uitgaven voor groote reparaties worden verstaan.

De toevoeging: „met in achtneming van de weerbaarheid van Ned.-Indië, derhalve zonder deze noemenswaard te verzwakken” wordt onnoodig geacht, aangezien het van zelf spreekt dat daarmede eventueel rekening wordt gehouden.

Waar niet te voorzien is, welke gevallen zich kunnen voordoen waarin het noodig zal blijken om het materieel tijdelijk eene andere bestemming te geven, komt het praktisch niet uitvoerbaar voor, om ten deze bij algemeenen maatregel van bestuur regelen vast te stellen.

Artikel 5. Vervanging van materieel. De opname in de wet van een artikel omtrent de vervanging van onderzeeboten welke vóór 1 Januari 1933 door ouderdom aan den dienst zullen komen te ontvallen is noodig, aangezien de kosten dier vervanging ook gebracht zijn onder het bedrag genoemd in art. 7 (1) der wet.

Artikel 6. Kostenverdeeling. Aangezien de Regeering voorshands wenscht vast te houden aan het beginsel „Staatsmarine”, acht Zij het billijk, dat de kosten van aanbouw en aanschaffing van het materieel gelijkelijk door de twee deelen van het Rijk worden bekostigd en stelt Zij zich daarbij op het standpunt, dat het in het belang van die beide deelen over en weer is, dat de soevereine rechten zoowel in Indië als in Nederland worden gehandhaafd.

Mede acht Zij het billijk, dat het deel van het Rijk der Nederlanden waar de schepen zich bevinden en dat het gebruik van het materieel heeft, ook de bedrijfskosten betaalt, daar deze kosten voor een groot deel ten goede komen aan het gebied waar zich het materieel bevindt.

Er wordt hierbij de aandacht op gevestigd, dat waar het grootste deel van de vloot zich in deze gewesten zal bevinden, de Nederlandsche schatkist voor de aanschaffing en den aanbouw een belangrijk grooter bedrag betaalt dan noodig zou zijn voor den aanbouw en de aanschaffing benodigd voor de defensie van Nederland en voorts dat het materieel, hetwelk gezamenlijk wordt bekostigd, in verband met art. 3 der wet, zoo noodig van bestemming kan veranderen.

De billijkheid om de steunpunten, hulpdiensten en leer-vliegtuigen rechtstreeks ten laste van de Indische begroting en de staatsbegroting te brengen, houdt verband met de omstandigheid, dat deze onderdeelen van de mari-

tieme defensie uitsluitend bestemd zijn voor de defensie van dat deel van het Rijk, hetwelk de gelden ook beschikbaar stelt.

De kosten van een reis naar het buitenland worden gedragen door dat deel van het Rijk in welks belang de reis wordt gemaakt; dit zal in elk voorkomend geval onder de oogen worden gezien.

Het was der Regeering aangenaam te zien dat andere leden zich met het standpunt der Regeering ten aanzien van de kostenverdeeling konden vereenigen.

De Regeering kan op grond van de hiervoren gegeven uiteenzetting niet instemmen met het denkbeeld van een der leden om de verdeeling der kosten telken jare te doen vaststellen afhankelijk van de financieele omstandigheden van beide deelen van het Rijk.

Artikel 7. Voorziening in de kosten. Het is naar het oordeel der Regeering toelaatbaar om, wanneer voor een bepaald doel in enkele jaren zeer hoge uitgaven moeten worden gedaan en vast staat, dat in een aantal daarop volgende jaren voor datzelfde doel veel lagere uitgaven zijn te verwachten, de daaruit voortvloeiende schommelingen van de uitgavencijfers voor de opeenvolgende jaren te ondervangen, door een gedeelte der uitgaven over den buitengewonen dienst te doen loopen. Dat dit ten gevolge kan hebben, dat die uitgaven tijdelijk door leening worden gedekt, mag geen averechtsch financieel beleid worden geacht.

Ook het feit, dat noch in het jaar 1957, noch in eenig ander jaar, de als baten en lasten over den buitengewonen dienst te leiden bedragen tegen elkaar zullen opwegen, kan moeilijk als een ernstige grief tegen het voorliggend ontwerp worden beschouwd, omdat in al die jaren over een volkomen gevechtsklare vloot zal worden beschikt, welke een bezit zal vertegenwoordigen, dat thans niet aanwezig is.

In antwoord op een gedane vraag wordt opgemerkt, dat uit Bijlage II van de Memorie van Toelichting blijkt, dat door eene verhooging van het jaarlijks ten laste der beide begrotingen te brengen bedrag met f 1.19 millioen bereikt zou kunnen worden, dat in 1957 de in het geheel ten laste en ten voordeele van den buitengewonen dienst gebrachte sommen zouden overeenstemmen. Bij de vaststelling van dit cijfer kan van rente-berekening worden afgezien, omdat bij de doorvoering van de in de ontwerp-wet neergelegde regeling jaarlijks zal worden voorzien in de verhoging der uitgaven voor den leeningsdienst, die uit den vlootbouw voortvloeit.

Er kan van afgezien worden, de zooeven bedoelde vermeerdering van f 1.19 millioen in het wetsontwerp op te nemen. Voldoende is het er in dit verband de aandacht op te vestigen, dat in het eerste lid van artikel 7 der ontwerp-wet duidelijk is aangegeven, dat het bedrag van f 8.5 millioen, een minimum vormt, dat onder alle omstandigheden ten laste van den gewonen dienst behoort te komen, doch dat de Begrotingswetgever overigens volledige vrijheid behoudt, een grooter gedeelte, dan wel het geheel, der in een bepaald jaar noodige uitgaven voor den vlootbouw ten laste van den gewonen dienst te nemen. Het is waarschijnlijk, dat in de ruim 30 jarige periode, waarvoor een schematische kostenberekening werd opgesteld, meer dan eens de mogelijkheid zal bestaan, laatstbedoelden weg te volgen en op dien grond mag reeds verwacht worden, dat de uit de vloot voortvloeiende Landsschuld veelal aanzienlijk beneden de bedragen, die uit bijlage II der Memorie van

Toelichting kunnen worden afgeleid, zal blijven. Overigens is het duidelijk, dat al naar gelang de uitgaven voor den vlootbouw en de aan het materieel der vloot te stellen eischen in de toekomst wijzigingen zullen ondergaan, ook de financieele consequenties van de instandhouding der vloot een ander beeld zullen toonen, zoodat voor de toekomst een herziening van het thans op f 8.5 miljoen gesteld bedrag der afschrijving op een vloot van de voorgestelde sterkte en samenstelling aan de orde kan komen.

De terugbetaling van de geleende gelden, die zal moeten geschieden indien in eenig jaar de uitgaven minder zullen zijn dan het bedrag van f 8.5 miljoen dat op den gewonen dienst wordt uitgetrokken, zal in het algemeen in den vorm van aflossing van vlottende schuld geschieden.

Artikel 8. Aanschaffingen. Het materieel voor hulpdiensten, bedoeld in artikel 1 C a 4e, zal bestaan uit schepen voor de hydrografie, mijnengevers, bewakingsvaartuigen, voorraadschepen, hospitaalschepen en kleinere vaartuigen e.a. benoodigd voor het oppikken van torpedo's, bij inschieten enz. Hierbij zij aangeteekend, dat voor die diensten uit den aard der zaak zooveel mogelijk gebruik gemaakt zal worden van reeds aanwezige schepen, als schepen der gouvernements Marine, in te huren koopvaardij schepen e.a.

Het benoodigd aantal leervliegtuigen is niet op te geven, aangezien dit zal afhangen van de omstandigheid of er aanleiding zal zijn om ook hier te lande tot opleiding van vliegers over te gaan, waarbij in het bijzonder gedacht wordt aan de opleiding op watervliegtuigen. Voor de eventuele opleiding op landvliegtuigen is het zeer zeker de bedoeling om zoo mogelijk steeds gebruik te maken van de opleiding te Kali Djati.

De kosten voor de aanschaffing van het materieel voor hulpdiensten en van leervliegtuigen zijn thans niet te ramen.

Artikelen 9 en 10. Personeel in Nederlandsch-Indië en Nederland. Het is niet wel doenlijk nu reeds een specificatie van de uit artikel 9 voortvloeiende kosten over te leggen, aangezien omtrent de toekomstige personeels organisatie in deze gewesten thans niets met zekerheid te zeggen is. Bij het oorspronkelijk ontwerp vlootwet 1921 is echter een raming van kosten ingediend welke ook thans nog als een zeer globale raming van de exploitatiekosten van de vloot kan dienen. Wel mag reeds worden aangenomen dat die ramingen niet zullen worden overschreden. In verband met den beschikbaren tijd zou het bovendien niet mogelijk zijn een dergelijke specificatie over te leggen. Het voor Holland en Indië aangenomen procent mobilisatieverlies was tot nu toe hetzelfde. De praktijk heeft echter aangetoond dat 10% voor Indië ontoereikend was in verband waarmee de gelegenheid geopend is dat percentage te verhoogen.

De regeering zou het bepaald onjuist achten nu reeds vast te leggen dat het benoodigde personeel in alle rangen minstens voor de helft uit de Nederlandsch-Indische bevolking wordt betrokken. Het wordt als bekend verondersteld, dat met kracht wordt voortgegaan met het opleiden van Inlanders voor de oorlogsvloot. Om te kunnen beoordeelen welk gedeelte van de bemanning van een schip uit Inlanders en welk gedeelte uit Europeanen moet bestaan, moeten voldoende Inlanders in de verschil-

lende rangen en standen aanwezig zijn; dit nu is nog niet het geval; het is volstrekt niet onmogelijk dat de praktijk aantoonde, dat op een bepaald type schip weinig Inlanders kunnen worden gebruikt en dat daartegenover staat, dat de bemanning van een andere type, uit veel meer Inlanders dan de helft kan bestaan.

Voor vrij wel alle kwaliteiten bestaan nu reeds in deze gewesten opleidingen. Uit financieele overwegingen is met de opleiding van Inlanders tot monteur nog niet aangevangen. Zoodra omtrent de vlootwet is beslist, zal ook deze opleiding nader in beschouwing worden genomen.

Aangezien zooals onder § 4 reeds werd opgemerkt, de Regeering niet weet hoe een eventuele splitsing zal worden bewerkstelligd, kunnen daaromtrent geen inlichtingen worden verstrekt en kan zeker niet worden verklaard, dat zoo'n splitsing goedkooper zal zijn, omdat de gegevens daarvoor ontbreken; dit is ook de reden, dat omtrent hetgeen verder betreffende de splitsing in het Afdeelingsverslag is opgemerkt, geen beschouwingen zullen worden gegeven.

Het verwijt dat de persoonlijke belangen der zee-officieren aan dit ontwerp niet vreemd zouden zijn wijst de Regeering af, omdat er geen enkele grond voor aanwezig is; volgens het oordeel van de Regeering staat het korps zeeofficieren te hoog om te veronderstellen dat zij persoonlijke belangen van enkelen in het geding zouden brengen in een aangelegenheid welke eenig en alleen door 's Lands belang behoort te worden beheerscht.

Artikel 11. Bedrijfskosten der K. M. Door enkele leden wordt ook hier opgekomen tegen het aandeel in de pensioenen van het Europeesch personeel der Koninklijke Marine. In § 4 werd reeds aangegeven op welke gronden de Regeering die bijdrage billijk acht.

Het is de bedoeling dat Indië en Nederland ieder voor de helft den hier bedoelden pensioenslast dragen. Oorspronkelijk was de gemiddelde jaarlijksche pensioenslast geraamd op ± f 8 000 000. De Vlootwetcommissie nam ook deze aangelegenheid in studie en kwam tot eene vermindering met f 1 000 000 waardoor de restitutiepost van Indië aan Nederland werd teruggebracht tot f 3 500 000.

Dat de gewenschte vermindering van beroepspersoneel door gebruikmaking van krachten uit de inheemsche samenleving, den totalen pensioenslast zoodanig zou verminderen, dat het bedrag van ± f 3 500 000 onjuist zou zijn, wordt niet erkend, aangezien dit bedrag slechts voor 8 jaar wordt vastgelegd en de eventuele vermindering van beroepspersoneel in dien tijd nog geen invloed op den pensioenslast kan hebben. Bovendien mogen de leden, die de hierbedoelde bedenkingen opperden, ook een waarborg vinden voor het billijke van het bedrag in de omstandigheid, dat de Vlootwetcommissie tot het bedrag van f 3 500 000 adviseerde en dezelfde commissie tevens sterk aandrong op vermindering van beroepspersoneel. Het vaststellen van een vast bedrag voor de komende jaren acht de Regeering om redenen van administratieve aard beter dan het te restitueeren bedrag jaarlijks te fixeeren, en Zij meent mitsdien, dat het geen aanbeveling verdient om te bepalen, dat het aandeel door Indië te restitueeren maximaal f 3,5 miljoen zal bedragen.

Maar aanleiding van een desbetreffende vraag wordt medegedeeld, dat thans Ned.-Indië in geenerlei vorm bijdraagt in de kosten van de hierbedoelde militaire pensioenen.

Artikel 12. Bedrijfskosten der K. M. ten laste van Indië. Onder de sub 1e bedoelde kosten zijn ook begrepen kosten in Nederland (Uitgaven Hoofdstuk I) te maken, als aanschaffingen aldaar ten dienste van het hier aanwezige materieel.

Artikel 13. Werken ten behoeve van de maritieme verdediging. De Regeering heeft het, zooals uit de Memorie van Toelichting blijkt, slechts noodig geoordeeld, het beginsel vast te leggen, dat er in elk geval zoowel in Nederland als in Ned.-Indië een versterkt steunpunt en wellicht één of meer hulpsteunpunten moeten zijn, en aangezien Zij vermeent, dat voor de uitvoering gelden

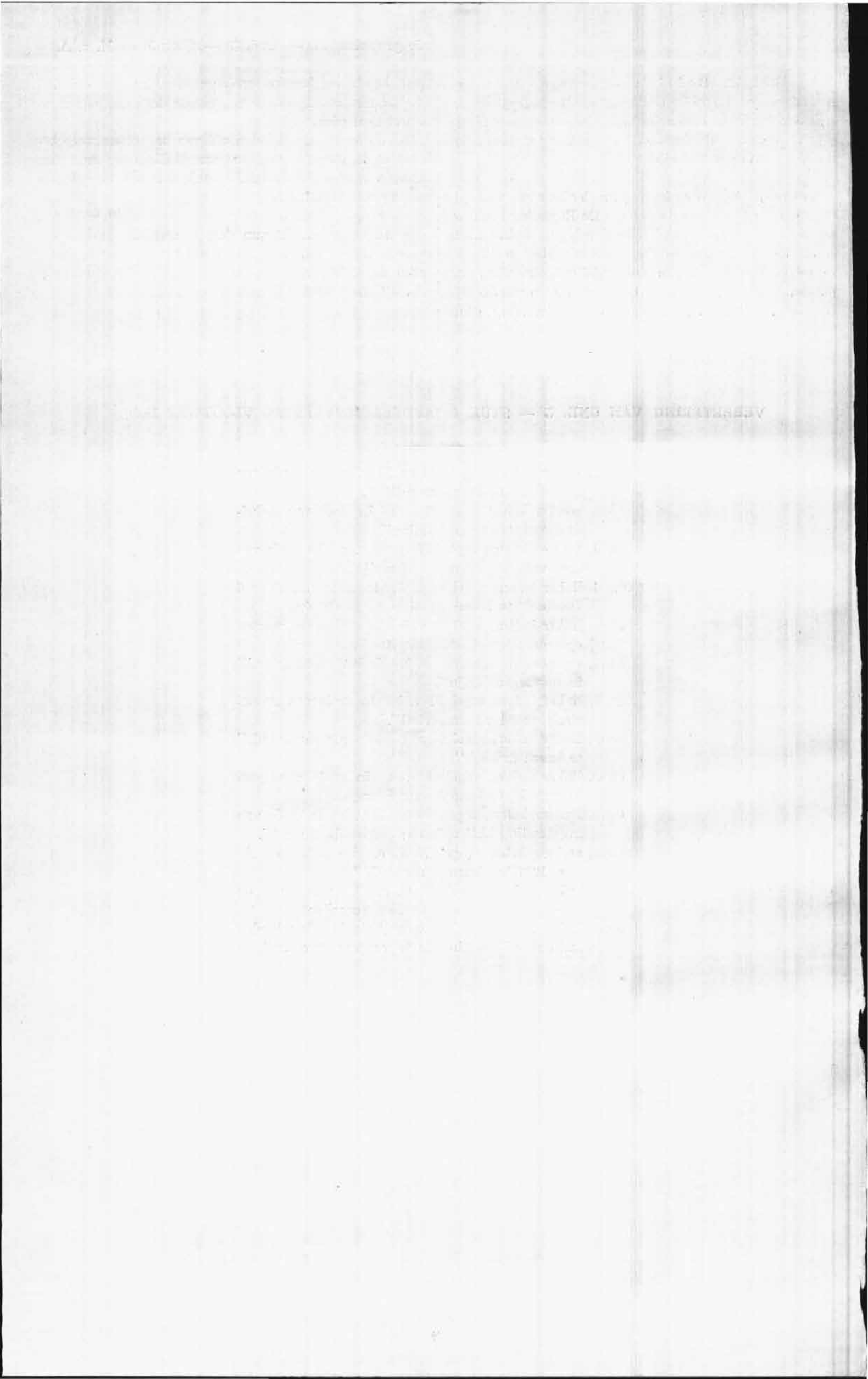
op de begrooting kunnen worden aangevraagd, oordeelt Zij het ook niet noodig om de organisatie der steunpunten in de wet te regelen.

Met de meening, dat het hoofd van het wetsontwerp behoort te luiden: „Sterkte en samenstelling der zeemacht, aanleg van steunpunten enz.” wordt dan ook door de Regeering niet ingestemd.

De Regeering maakt van deze gelegenheid gebruik om mede te deelen, dat in art. 1 D van het wetsontwerp, tusschen de woorden: „pantserdekschepen” en „torpedobootjagers” moet worden ingevoegd: „pantserbooten”.

VERBETERING VAN OND. 5 — STUK 4 (AFDEELINGSVERSLAG VLOOTWET 1925).

- Blz. 2, linker kolom, regels 24 en 23 v. o. In stede van „ongelijk” te lezen: „mogelijk”.
- Idem, rechter kolom, regel 21 v. o. In stede van „scheiding” te lezen: „schending”.
- Blz. 3, rechter kolom, regels 17 en 16 v. o. In stede van „zou men” te lezen: „zouden zij”.
- Blz. 4, linker kolom, regel 18 v. b. In stede van „4 en 6 October” te lezen: „4, 6, 8 en 10 October”.
- Idem, linker kolom, regel 31 v. b. In stede van „moeten opereeren” te lezen: „moesten opereeren”.
- Idem, rechter kolom, regel 1 v. b. Na het woord „geval” in te voegen: „zijn”.
- Blz. 7, linker kolom, regel 14 v. b. In stede van „materiaal” te lezen: „materieel”.
- Idem, linker kolom, regel 23 v. b. In stede van „vindt” te lezen: „vinden”.
- Idem, linker kolom, regel 9 v. o. In stede van „van Shanghai” te lezen: „naar Shanghai”.
- Idem, rechter kolom, regels 19 en 20 v. b. In stede van „verhouding 1.1.” te lezen: „verhouding 1 : 1”.
- Idem, rechter kolom, regel 19 v. o. In stede van „in ulto. 1937” te lezen: „ulto. 1957”.
- Blz. 8, linker kolom, regel 29 v. o. De woorden: „de wenschelijkheid van” te doen vervallen.
- Idem, linker kolom, regel 10 v. o. Tusschen de woorden „militairen” en „in” in te voegen: „tevorens”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 5 — STUKKEN 6—9.

Ontwerp-vlootwet 1925.

AMENDEMENT EN MOTIES.

Stuk 6. Amendement voorgesteld door de heeren Engelenberg, Koesoemo Joedo en Kiès.

Ingediend 10 November 1924.

Ondergeteekenden stellen voor artikel 13 aan te vullen met een nieuw lid, luidende:

„In Nederlandsch-Indië zal Tandjong Priok hoofdsteenpunt worden”.

ENGELENBERG.
KOESOEMO JOEDO.
KIËS.

Dit amendement is in de vergadering van 12 November 1924 aangenomen.

Stuk 7. Motie voorgesteld door de heeren Kiès, Engelenberg en Mardjono.

Ingediend 10 November 1924.

De Volksraad,

van oordeel dat door de reeds plaats gehad hebbende inkrimpingen en versoberingen van het leger, dit thans tot een minimum sterkte is teruggebracht, waarmee nog met een redelijken kans van slagen de verdediging der vloot-steunpunten op Java kan geschieden;

van oordeel, dat nieuwe inkrimping der organisatie of sterkte, de reële kracht en daardoor ook het preventief afwerend vermogen van het leger tegen aanslagen van buiten zóódanig zou benadeelen, dat verdere uitgaven voor het leger voor dat doel dan geldverspilling zou zijn;

van oordeel, dat de vlootsteunpunten slechts door een mobiel orgaan als het tegenwoordige leger kunnen worden verdedigd tegen ondernemingen van een gelanden vijand;

verklaart nadrukkelijk verdere inkrimping van de leger-organisatie en sterkte van het leger te zullen afwijzen;

en gaat over tot de orde van den dag.

Nadat de gespatieerde woorden in de plaats waren gesteld van de woorden: „bezuiniging op de legeruitgaven ten bate van de financiering der vloot-wet te zullen afwijzen” is de motie in de vergadering van 12 November 1924 ingetrokken.

Stuk 8. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp.

Ingediend 10 November 1924.

De Volksraad,

gelezen de Memorie van Antwoord op het Afdeelvorslag betreffende het ontwerp-vlootwet;

gehoord de debatten;

adviseert de Regeering het Opperbestuur in overweging te geven:

dit ontwerp terug te nemen en opnieuw aan de orde te stellen een ontwerp van Wet betreffende de sterkte, de samenstelling en de kosten zoowel van de weermiddelen ter zee als van die te land en in de lucht.

Deze motie is in de vergadering van 12 November 1924 verworpen.

Stuk 9. Motie voorgesteld door den heer Ten Berge.

Ingediend 12 November 1924.

De Volksraad,

van oordeel:

1o. dat Nederland en Indië een belangen-eenheid vormen, waarbij Nederland de leidende rol vervult,

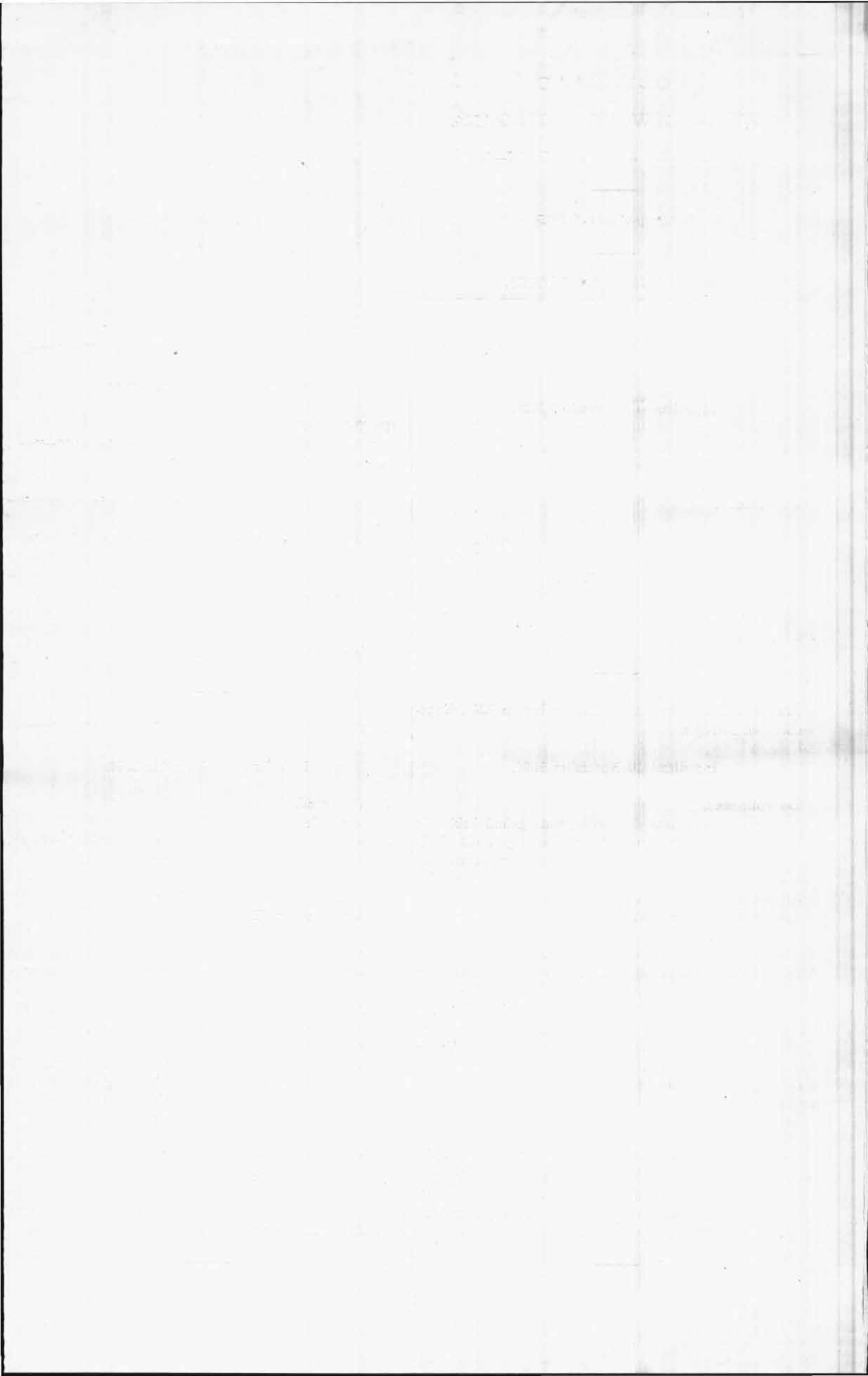
2o. dat Nederland het grootste stoffelijk belang heeft bij en zijn internationale positie v.n.l. afhangt van het behoud van Indië,

3o. overwegende, dat de Regeering blijkens het voorliggende vlootontwerp uitgaat van de meening, dat de maritieme verdediging der gemeenschappelijke belangen het best gediend wordt door een staatsmarine,

spreekt als zijn meening uit, dat voor de kosten zoowel van aanbouw als van bedrijf van deze staatsmarine de billijkheid medebrengt, dat aan Indië geen meerdere lasten worden opgelegd dan aan Nederland,

en gaat over tot de orde van den dag.

Nadat de gespatieerde woorden in de plaats waren gesteld van de woorden: „dat de maritieme verdediging der gemeenschappelijke belangen het best gediend wordt door een staatsmarine” is de motie in de vergadering van 12 November 1924 aangenomen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 6 — STUK 1.

Staatsexploitatie (2de gew. zitt. 1923, Ond. 10 — stuk 1).

TOELICHTING (der motie-Stokvis e. s.)
(ingediend 20 September 1924).

De motie. 1. Door ondergeteekende en de heeren Dahler en Salim werd den 19den November 1922 bij den Volksraad een motie ingediend van den volgenden inhoud:

De Volksraad,

van oordeel, dat doelmatige uitbreiding van de gouvernementsbedrijven naar aard, getal en omvang geboden is:

a. voor het voeren van een juiste koloniale voogdij over den bodem en de volken van den Indischen Archipel,

b. ter beperking van de uitstrooming van winsten van het particuliere koloniale kapitaal,

c. voor een deugdelijk financieel en maatschappelijk landsbeheer,

acht zelfstandige bedrijfsvoering met kapitaal der gemeenschap, en onder haar oppertoezicht, door niet-ambtelijke bedrijfsleiders een der aannemelijkste vormen van staatsexploitatie,

noodigt de Regeering uit, in die richting werkzaam te zijn,

en gaat over tot de orde van den dag.

Op den dag der indiening werd door den Volksraad besloten, de behandeling dezer motie voorloopig aan te houden totdat eene schriftelijke memorie van toelichting zou zijn ontvangen.

Deze toelichting moge hier volgen (1).

Aanleiding. 2. Sedert enkele jaren heeft de beweging tegen uitbreiding der staatsbedrijven — naar aard, omvang en getal — scherper vorm gekregen. Een stelsmatige en dikwijls gerechtvaardigde critiek op het administratief en commercieel beheer, in het algemeen ook op den bedrijfsvorm, gaat samen met een streven om bedrijfsobjecten, welke voor staatsexploitatie in aanmerking kunnen komen, te bestemmen voor de vorming van een zg. gemengd bedrijf, waarin het gouvernement en particulieren deelgenooten zijn.

Zelfs is er een strooming om bestaande staatsbedrijven in gemengde bedrijven om te zetten.

3. De Regeering blijkt voor deze opvattingen steeds meer toegankelijk. Niettegenstaande de Tweede Kamer zich den 15den November 1915 door aanneming van eene motie-Albarda ten gunste van staatsexploitatie van Djambi-olietereinen had uitgesproken en de Volksraad den 8sten Juli 1919 door aanneming van een motie-Cramer met 21 tegen 8 stemmen een uitspraak gaf in gelijke richting, koos de Regeering voor een exploitatie in gemengd bedrijf en kwam de Ned.-Ind. Aardolie-Maatschappij tot stand. (Wet van 5 Juli 1921 Ind. Stbl. No. 552).

Om te voorkomen, dat door de Billiton-Maatschappij ge-

(1) Daar sedert de heeren Dahler en Salim ophielden lid van den Volksraad te zijn, werd de toelichting niet tevens door hen ondertekend.

urende de laatste jaren van hare in 1927 aflopende concessie rooibouw op het haar toevertrouwde Landsgoed zou worden gepleegd, werd met die maatschappij een gemengd bedrijf gevormd voor den tijd van 25 jaren (Wet van 24 April 1924 Ind. Stbl. No. 312). Een voorbeeld van de geneigdheid bij de Regeering om ook bestaande gouvernementsbedrijven in een gemengd bedrijf om te zetten vindt men in de aanhangige plannen tot verzilvering van een deel van het product uit 's Lands bosschen door middel van op te richten gemengde houthandel-bedrijven.

Al vroeger heeft de Regeering Haar voorkeur voor gemengde bedrijven getoond en uitgesproken. Toen de Volksraad in zijne voorjaarszitting van 1918 voorstellen tot het stichten van gemengde spoorwegbedrijven voor de buitengewesten behandelde en afwees, heeft Zij zich ook meer in het algemeen voor dien bedrijfsvorm uitgesproken (Eerste Gew. Zitt. 1918 Hand. blz. 493) en toen den 7den Juli 1920 de heer Cramer de Regeering herinnerde aan Hare uitdrukkelijke instemming met een door dat Volksraadslid in de voorjaarszitting van 1919 ontwikkeld economisch program, waarin ook ver doorgevoerde staatsexploitatie was opgenomen, werd deze instemming namens de Regeering nadrukkelijk teruggenomen (Eerste Gew. Zitt. 1920, Hand. blz. 760—761).

4. Daar woord en daad der Regeering blijk geven van een bevordering van het gemengd bedrijf boven het gouvernementsbedrijf, vonden de voorstellers der motie bij de behandeling in den Volksraad van het ontwerp tot oprichting van een hoogoven-, staal- en walswerk in Z. O. Borneo — in praktischen opzet als een gemengd bedrijf bedoeld — aanleiding, den Volksraad de gelegenheid te openen om zich in het algemeen over het vraagstuk der staatsexploitatie uit te spreken (1). Het is bijzonder voor Indië naar beginsel en praktijk van zoo groot gewicht, dat de oplossing niet van incidenteele beslissingen afhankelijk behoort te zijn.

Het beginsel. 5. De motie acht uitbreiding der staatsexploitatie in de eerste plaats geboden „voor het voeren van een juiste koloniale voogdij over den bodem en de volken van den Indischen Archipel” en raakt hiermee de principieele zijde van het vraagstuk.

Deze staat in een koloniaal land als Indië onder ander licht dan in het vrije Westen. Daarginds, waar als regel het eigen volk in eigen land de productie voert, beteekent ver doorgevoerde staatsexploitatie doorvoering tevens van een gewijzigd productie-stelsel. De bronnen der productie zijn er in het algemeen in handen van het particuliere kapitaal binnen eigen natie en het is ook die eigen natie, welke over de vestiging van vreemd kapitaal zeggingschap heeft. Uitbreiding van staatsexploitatie heeft daar gemeenlijk tengevolge de verdringing van particulier kapitaal, van het

(1) Hand. 2e gew. zitting 1923, blz. 291 — 372.

kapitalistisch stelsel, en het verzet is dan een strijd om zelfbehoud.

6. Hoe gansch anders zijn de verhoudingen, waarin het vraagstuk hier te lande is gevat.

In Indië kan toepassing van staatsexploitatie thans bezwaarlijk in rechtstreeksch verband worden gebracht met eene omzetting van het productiestelsel. Gesteld al, de koloniale afhankelijkheid des lands en de eigen economische structuur zouden voor een algemeene productie door en voor de gemeenschap geene belemmeringen vormen, dan nog zijn de oppervlakte van het eilandenrijk en de veelheid van de bronnen der productie zoodanig, dat voor de ontginning en exploitatie technische krachten en kapitalen noodig zijn, welke boven het bereik der overheid liggen. Maar ook het particuliere kapitaal blijkt tot nu niet bij machte, het geheele koloniale ontginningsgebied te bestrijken. Staatsexploitatie in Indië houdt daarom niet in terugdringing of uitsluiting van het particuliere kapitaal, heeft daarom niet de principieele uitwerking van staatsexploitatie in het Westen, maar heeft praktisch onder meer een zelfstandige beteekenis naast de werkzaamheid van het particuliere kapitaal.

7. Hier vindt staatsexploitatie hare principieele beteekenis in de eerste plaats in de koloniale gesteldheid van het land.

De erkenning, dat de koloniale figuur, staatkundige heerschappij ook over een ander dan het eigen volk, niet normaal is en van tijdelijken aard behoort te zijn, is thans wel algemeen. Met de schepping van het mandatenstelsel door den Volkenbond is deze opvatting ook internationaal vastgelegd. Zonder hier in te gaan op oorzaak en noodzaak van de vreemde heerschappij, mag worden geëischt, dat het voeren van koloniaal gezag worde opgevat als het tijdelijk staatkundig en economisch beheer over eens anders land. Dat gezag heeft dan tot plicht, de overheerschte gemeenschap voor het grootst mogelijke deel te doen genieten in de verzilvering van de voortbrengselen der natuurlijke rijkdommen des lands.

8. Voor het stellen van dezen eisch gelden ook andere overwegingen. Een voorname oorzaak van de koloniale heerschappij is de omstandigheid, dat de inheemsche gemeenschap beschikte over economische goederen en mogelijkheden, welke aan het internationale ruilverkeer bleven onthouden en waaraan ook de Westersche wereld behoefte had. Wegneming van die oorzaak is dan alleen mogelijk door het opvoeren van de economische en staatkundige kracht van de overheerschten tot aan hun vermogen om zelfstandig deel te nemen aan het internationale ruilverkeer. Het vreemde gezag behoort met ernst en met kracht deze mogelijkheid te bespoedigen. Het is dan redelijk en zedelijk geboden, dat ook door nationale kapitaalvorming van staatswege de voor de vervulling van dien plicht noodzakelijke geldmiddelen in de eerste plaats worden geput uit de opbrengst van den eigen bodem der inheemsche gemeenschap.

9. Dezen eisch te stellen aan het particuliere kapitaal, dat zich op koloniale exploitatie richt, ware het eischen van zelfmoord. Wel echter heeft de koloniale overheid hier

een plicht te erkennen. Die overheid heeft zich — ook onder een kapitalistisch stelsel — tot het koloniale productieproces anders te verhouden dan de regeering over een vrije natie. De kosten, welke de ontwikkeling van het overheerschte land tot eigen nationale kracht medebrengt, kunnen en mogen niet worden gevonden, geheel dan wel voornamelijk, uit belastingheffing van de inheemschen. Hun natuurlijke achterstand in modern economisch kunnen wordt bestendig door den druk van een vreemd en machtiger productie-stelsel, hun door het uitheemsche kapitaal opgelegd. Dat kapitaal moge de arbeidsgelegenheid verruimen, prikkel geven tot bevolkingstoename, het legt geen grondslag voor innerlijke kracht tot het scheppen van zelfstandige volkswelvaart. Het ontwricht op den duur onvermijdelijk de oorspronkelijke inheemsche volkshuishouding en vertraagt daarbij, door overbrenging van het grootste deel der bodemwinsten naar den vreemde, eene evolueering der aangetaste oude productiewijze tot eene op hooger plan.

Zal dus uit belastingheffing van de inheemschen nimmer het noodige geld kunnen worden gevonden, ook een overigens gerechtvaardigd streven om het hiertoe noodige op te vragen uit de winsten van het koloniale kapitaal zal niet kunnen worden verwezenlijkt. Het zou — de gang van zaken bij de voorbereiding der aanhangige nieuwe vennootschapsbelasting heeft het reeds geleerd — op een machtig en niet te breken verzet stuiten. Een natuurlijk verzet tevens, want het koloniale kapitaal stelt voor zijne werkzaamheid een ruimeren winstvoet dan in eigen land gebruikelijk is tot voorwaarde en deze eisch staat tot de moreele aanspraken der overheerschte gemeenschap in onverzoenlijke tegenstelling.

10. Waar dus, naar het oordeel van ondergeteekende, de kosten voor een volle vervulling van koloniale plichten niet zullen kunnen worden verhaald op de inheemsche volken of op het uitheemsche kapitaal, vindt de overheid den eenig mogelijken weg aangewezen. Alleen door zelve met de daad deel te nemen aan het koloniale productie-proces, zal zij in staat blijken tot eene nationale kapitaalvorming, waaruit een volle maatschappelijke verzorging van de tijdelijk onder haar gezag gebrachte volken zal kunnen worden bekostigd.

Uitstrooming van winsten. 11. In de tweede plaats achten de voorstellers der motie uitbreiding van staatsexploitatie geboden „ter beperking van de uitstrooming van winsten van het particuliere koloniale kapitaal” en het vraagstuk nadert hiermee vanuit het beginsel de praktijk.

12. Met uitstrooming van winsten, „drainage”, is hier bedoeld de onthouding aan het Indische volksinkomen van de in het land met uitheemsch kapitaal gemaakte particuliere bruto winsten, waarover de ondernemer tenslotte de vrije beschikking behoudt, dus na verrekening van hier vergen, normale kapitaalsafschrijving en met in acht neming van een kapitaalrente op gebruikelijken voet.

„Drainage” binnen deze begrenzing is stelselmatige onttrekking van een zeer belangrijk deel van het zuivere overschot van het met de natuurlijke rijkdommen des lands gevoerde productieproces, is dus een beletsel voor de vor-

ming van een nationaal vermogen in evenredigheid tot den rijkdom der nationale bronnen van productie. Het verschijnsel is echter onafscheidelijk van de bestaande koloniale gesteldheid, welke bovenal in particuliere winzucht en begeerte naar verhooging van de nationale macht des moederlands hare aanleiding vond.

13. De vroeger openlijk verkondigde en nageleefde stelling, dat de kolonie er was voor het moederland, moge thans, mede onder invloed van een groeiend zelfbesef der overheerschten en gewijzigde internationale verhoudingen, min of meer getemperd zijn onder de betere leuze van het zelfbeschikkingsrecht — in wezen is de kolonie een exploitatie-objekt voor het moederland gebleven.

Velen koesteren het geloof of de verbeelding, dat met het eind van het cultuurstelsel ook dat van het exploitatiestelsel was gekomen. Het is echter duidelijk, dat de „drainage” niet ophoudt als de eene exporteur van winsten voor een krachtiger vervanger uit den weg moet treden. Het bezwaar van de staatsexploitatie onder het cultuurstelsel — afgezien nu van de gevolgde methode — was niet, dat de overheid aan de productie deelnam: dat feit op zichzelf had integendeel Indië tot zegen kunnen zijn. De schaduwzijde van dat cultuurstelsel was echter, dat de overheid de zuivere winsten wegvoerde en aan Indië nauwelijks de levensmogelijkheid liet. Nu de exploitatie is overgegaan in particuliere, technisch en commercieel meer geschoolde handen, vloeien die winsten in rijker overvloed dan ooit tevoren naar elders en blijkt de overheid zoodanig onder den ban van particuliere belangen-invloeden te staan, dat zij zich het geld ziet onthouden, dat voor een redelijke sociale verzorging van de inheemsche samenleving noodzakelijk is.

14. De omvang van de „drainage” is moeilijk met zekerheid te bepalen en elk te noemen cijfer heeft slechts waarde als indruk, beweegt zich slechts in de sfeer der juistheid.

Dergelijke beteekenis heeft de op geld geschatte waarde van hetgeen er jaarlijks, in het particulier verkeer, meer aan goederen wordt uitgevoerd dan ingevoerd, het z.g. „uitvoeroverschot”.

Voor landen, waar het productieproces een normaal nationaal karakter draagt, behoeft een groot uitvoeroverschot uiteraard geen „drainage” te beduiden, omdat het meer uitgevoerde op de goederenbalans in geldmateriaal kan terugkeeren, dan wel wordt omgezet in belegging van eigen kapitaal in den vreemde. Waar in Indië echter het productieproces voor den uitvoer grootendeels door middel van uitheemsch kapitaal geschiedt en de winsten voornamelijk aan uitheemsche belangen ten goede komen, geeft de geldswaarde van het uitvoeroverschot in het particulier goederenverkeer — ook al houdt die geldswaarde elementen in, welke niet in rechtstreeksch verband met het uitheemsch productieproces staan — een denkbeeld van hetgeen er jaarlijks van de in Indië behaalde winsten aan den vreemde ten goede komt. Voor eene meer zuivere bepaling van zulk bedrag zal er echter op het uitvoeroverschot een en ander in mindering moeten worden gebracht.

15. Een andere overweging, welke bij de beoordeeling van de beteekenis der geschatte geldswaarde van het uitvoeroverschot behoort voorop te staan, is van klemmender beteekenis.

In de geldswaarde van den goederen^{invoer} schuilt een belangrijk bedrag aan productiegoederen (machines, bouwmaterialen, rails en andere ijzer- en staalwerken) tot uitbreiding of stichting van fabrieken, enz. en welke werden bekostigd uit de naar het buitenland overgemaakte winsten. Voor een juister indruk omtrent den omvang der drainage, zal dus het bedrag van het uitvoeroverschot met de kosten van dergelijke productiegoederen moeten worden verhoogd.

16. Er zal verder ook rekening moeten worden gehouden met een „drainage”, welke los staat van de werking van het uitheemsche kapitaal, maar even wezenlijk is. De jaarlijksche pensioenen van de naar het moederland terugkeerende Europeesche burgerlijke en militaire ambtenaren worden in het moederland verteerd, en dus aan het land van oorsprong onttrokken. Ongerekend de kapitaalvorming, waartoe meerderen hunner bovendien in staat blijken, gaat hiermee een jaarlijksch bedrag voor de Indische volkshuishouding teloor, dat voor 1924 reeds op 14.7 miljoen is geraamd.

17. Een strikt betrouwbare raming van het jaarlijksche „drainage”-bedrag is niet te geven. Niemand vermocht het tot nu en dit lot wordt door ondergeteekende gedeeld.

Enkele malen is beproefd, den omvang in een geldbedrag uit te drukken. Bij de behandeling van de Indische begroting voor 1901 in de Tweede Kamer heeft de heer Van Kol het becijferd op 70 miljoen gulden. (Het uitvoeroverschot over 1900 bedroeg 54.2 mill.). In dat bedrag was dan niet alleen de winstuitstrooming vanwege de uitheemsche productie verwerkt (op grond van de dividenden der aan de Amsterdamsche beurs verhandelde Indische vennootschappen over 1899 en gesteld op 20 miljoen), maar tevens waren inbegrepen de ambtenaarspensioenen, de kapitaalsonttrekking door repatriërende ambtenaren, Chinezen en Arabieren, militaire expedities en Mekka-vaart ⁽¹⁾.

Een andere poging is die van wijlen den heer Bogaardt, die bij het debat over de Indische begroting voor 1907 in de Tweede Kamer zich beriep op de becijferingen van den Oostenrijkschen handelsadviseur te Batavia, dr. Schöpfer. Volgens dezen was toen het Europeesche kapitaal in Indië te ramen op ongeveer 1200 miljoen, waarop de winst tegen een rentevoet van 10% 120 miljoen zou hebben bedragen, de uitstrooming 100 miljoen. Met inbegrip van 50 miljoen, naar Mekka en China verdwenen, kwam de heer Bogaardt op een totaal van 150 miljoen. (Het uitvoeroverschot voor 1905 bedroeg 95.9 miljoen) ⁽²⁾.

Een jongste aanwijzing omtrent den omvang der drainage is te putten uit het Advies van den Ondernemersraad voor N. I. aan den Minister van Koloniën naar aanleiding van het Eerste Verslag der Indische belastingherzieningscommissie. Om te kunnen aantoonen, dat in de vooraf vast te stellen opbrengst eener winstbelasting de naamlooze vennootschappen niet meer dan 11.30% van de belastbare winst zouden behoeven op te brengen, wordt als bijlage V van dit Advies een raming gegeven van hare totale werkelijke jaarwinst, welke dan op 390 miljoen wordt gesteld. Daar echter bij die berekening met verschillende omstandigheden geen rekening was gehouden — o.a. de nog uitgebleven rentabiliteit van jong belegd kapitaal, de winsten van alle niet-Nederlandsche en buiten Indië

(1) Hand. Tw. Kamer, Zitting 1900/01 blz. 388.

(2) Hand. Tw. Kamer Zitting 1906/07 blz. 238.

gevestigde naamlooze vennootschappen (b.v. Britsche, Japansche, Amerikaansche) welke buiten het bankbedrijf en de cultures staan — meenen de stellers van het Advies de totale belastbare jaarwinst (b.v. over 1923) op gemiddeld 425 miljoen te mogen stellen. Er wordt dan de verzekering bij gegeven, dat deze raming nog aan den lagen kant is.

Nu is er in dat Advies (behalve ten aanzien van de groote cultures) nog enkel sprake van de naamlooze vennootschappen, maar niet gering is ook het aantal anders georganiseerde uitheemsche bedrijven, welke winsten buiten rekening werden gelaten. Vanwege de eigen doelstelling bleef in dat Advies uitteraard ook de rond 15 miljoen aan ambtenaarspensioenen onvermeld, welke echter voor de schatting van de jaarlijksche „drainage” niet te verwaarloozen is.

18. Ondergeteekende heeft, met het in geldswaarde uitgedrukte uitvoeroverschot der handelsbalans als grondslag, getracht om een aannemelijken indruk van den omvang der winstuitstrooming te vestigen. (Zie Bijlage II).

Wegens de noodzakelijkheid van ruwe ramingen en de onmogelijkheid om verschillende factoren in cijfers te verwerken, heeft hij zich erop toegelegd, met de eindcijfers stellig aan den lagen kant te blijven. De berekening omvat twee vijfjarige perioden: de financieel vrij normale van 1913—1917 en het financieel zeer bewogen tijdvak 1918—1922.

De „Meerjarige Overzichten” van het Statistisch Bureau van het Hoofdkantoor van den Dienst der In- en Uitvoer-rechten en Accijnzen geven voor beide jaargroepen de volgende in millioenen guldens uitgedrukte uitvoeroverschotten (particulier goederenverkeer):

1913	177.6	1918	142.6
1914	252.7	1919	1 503.2
1915	385.8	1920	1 108.8
1916	451.4	1921	110.9
1917	311.9	1922	445.1
totaal	1 579.4	totaal	3 310.6
af: raming			
uitv. gouv.			
tin, ¹⁾ 1915—17	90	1918—1922	160
	1 489.4		3 150.6

Dat deze totalen door de uitstrooming van uitheemsche kapitaalwinsten worden beheerscht, blijkt wel uit de getrouwheid, waarmee de cijfers over 1918—1922 de wilde stijging en daling van de bedrijfseconjectuur volgen en ook de stremming van den export gedurende het jaar der schepen-opvordering door de geallieerden (1918).

19. Zal op den grondslag van het uitvoeroverschot een raming van den omvang der „drainage” kunnen worden beproefd, dan behooren er echter eerst twee voornamelijk omstandigheden te worden verwerkt. Eerstens eene normale kapitaalrente, welke ook het inheemsch kapitaal (o.a. het gouvernementsbedrijf) heeft te vergoeden, vóór het aan de zuivere ondernemerswinst toe is. Met deze rentebedragen zal het uitvoeroverschot dus al dadelijk mogen worden verminderd.

Het totaal in Indië belegde uitheemsche kapitaal is gedurende de jaren 1918—1922 zeker tot een goed eind boven de twee milliard gestegen, maar bleef gedurende de voor-

(¹⁾ Vanaf 1915 werd het Banka-tin in Indië verhandeld en in de handelsbalans van het particuliere goederenverkeer begrepen.

afgaande vijf jaren waarschijnlijk belangrijk beneden genoemd bedrag. Stelt men het bij de beschouwing van beide perioden op rond twee milliard dan zal er, tegen een rentevoet van 6%, voor elk der beide tijdvakken 5 maal 120, of 600 miljoen (zijnde geen uitgestroomde winst) van het uitvoeroverschot moeten worden afgetrokken.

20. Anderzijds zal het bedrag van het uitvoeroverschot moeten worden verhoogd met de geldswaarde der nieuwe beleggingen en bedrijfsuitbreidingen, welke uit de winst (reserves) werden bekostigd en als productiegoederen of voorraden weer werden ingevoerd. Om van de geldelijke betekenis dezer nieuwe beleggingen een denkbeeld te kunnen geven, zal een gemiddelde moeten worden geschat van het gedeelte der zuivere uitheemsche ondernemerswinst, dat jaarlijks voor vernieuwing en uitbreiding wordt bestemd.

Nu wordt in het reeds genoemde „Advies” van den Ondernemersraad de reserveering gedurende de oorlogs-jaren en daarna geschat op 25% van de gemaakte winst; aanneming van 20% voor de beide tijdvakken 1913—1917 en 1918—1922 schijnt dan wel gerechtvaardigd. Wat de jaarlijksche winst betreft, geeft de Ondernemersraad almede een aanwijzing. Een raming van 400 à 500 miljoen over een bepaald jaar, bv. 1923, acht — zooals gezegd — het „Advies” „zeker aan den lagen kant” en deze conclusie vindt niet alleen kraacht in de door de stellers van het „Advies” genoemde verwaarloosde factoren, maar ook in de bijna zeker te laag geschatte winsten van suiker- en aardolie-industrie. Zoo werd bv. voor suiker een „fiscale” winst van f 2.75 per picol aangenomen, terwijl — en voor het hier behandelde vraagstuk is dat van belang — de werkelijke winst thans op minstens f 3.50 mag worden berekend. De totale suikerwinst is dan (op een oogst van 28½ miljoen picol) niet 78.5, maar rond 100 miljoen.

Waar verder Mr. Treub in zijne bekende Belastingnota (blz. 89) berekent, dat over de laatste tien jaren door het uitheemsche kapitaal gemiddeld 300 miljoen 's jaars werd uitgekeerd aan dividenden en buiten Indië betaalde tantièmes en salarissen en hij óók dit bedrag niet te hoog meent te hebben geschat, schijnt voor de geheele uitgestroomde winst een jaargemiddelde van 400 miljoen een geoorloofde raming. Hiervan zou dan echter jaarlijks 20% voor kapitaalsvernieuwing en -uitbreiding zijn afgezonderd en weer ingevoerd. Het uitvoeroverschot moet dan voor elk der vijfjarige perioden met 5 maal 80, of 400 miljoen moeten worden verhoogd.

21. De uitkomst wordt dan:

	1913—1917	1918—1922
Uitvoeroverschot	1 489.4	3 150.6
af: kapitaalrente ad 6%		
over 2 milliard	600.—	600.—
	889.4	2 550.6
bij: nieuwe beleggingen		
20% van 2 milliard ⁽²⁾	400.—	400.—
blijft: 1 289.4		2 950.6
gemiddeld per jaar:	258.—	590.—

Over de gezamenlijke 10 jaren zou dus mogen worden aangenomen, dat gemiddeld 424 miljoen jaarlijks aan geldswaarden uitstroomt, welke in Indië werden verkregen en den normalen rentevoet van 6% te boven gaat.

(²⁾ Het totale gemiddelde winstbedrag over 5 jaar.

Ondergeteekende meent, dat de omvang dezer „drainage” hiermee niet werd overschat, vooral ook omdat bij deze raming geen rekening is gehouden met de jaarlijks uitgaande pensioenen ten bedrage van rond 15 millioen, en met het niet geringe bedrag aan hier te lande weer belegde winsten van fysieke personen en firma's en de uitstroomende geldswaarden, afkomstig van Chinezen, Arabieren, Britsch-Indiërs en Japanners. Ook hetgeen er jaarlijks door middel van de Mekkavaart het land verlaat, kon bezwaarlijk met eenige kans op juistheid worden geraamd.

22. Het drainage-verschijnsel wordt door niemand ontkend, wel echter betwisten sommigen, dat het een ernstig koloniaal kwaad zou zijn. Den 11den October 1906, bij de behandeling der Indische begroting in de Tweede Kamer, stond Mr. C. Th. van Deventer in de beoordeeling van het verschijnsel tegenover den heer Van Kol, die er een onvermengd kwaad in zag. Wel achtte Mr. Van Deventer vele bedenkingen tegen de „drainage” aanwezig en de besteding van de ondernemerswinst in de kolonie zelve veel gewenschter, maar hij verkoos kapitaal met drainage boven: geen drainage, maar dan ook geen kapitaal. Verbetering moest worden gezocht niet door middel van staatsexploitatie met groote renteschuld aan het buitenland en ernstig risico als gevolgen, maar door opvoeding en ontwikkeling van de landsbevolking tot eigen productief kunnen (1). Op de bezwaren tegen staatsexploitatie komt ondergeteekende nog nader terug. Hier zij er echter op gewezen, dat later (in zijn nagelaten geschrift „Indië na den oorlog”) de gezindheid van Mr. Van Deventer ten gunste van staatsexploitatie is gekeerd (2). Het tweede desideratum van den betreunden staatsman is geheel te aanvaarden, maar de financieele mogelijkheid der doorvoering wordt thans juist door de drainage afgesloten.

23. In zijn voor den Ondernemersraad van N. I. geschreven „Belastingnota” spreekt ook Mr. M. W. F. Treub zich ten opzichte van het verschijnsel uit. De schrijver erkent, dat het een schaduwzijde is van de werking van het uitheemsch kapitaal, maar dat zij vaak te zwart wordt geteekend. Door de uitstrooming van winsten wordt — betoogt hij — *eerstens het nationaal vermogen* van Indië niet aangetast; en daar, tweedens, het nationaal inkomen veel geringer zou zijn zonder medewerking van vreemden ondernemer en vreemden kapitalist, is er volgens den heer Treub ook geen sprake van, dat het door de drainage zou worden verkleind. Hoogstens is de toeneming minder groot. Tegenover de uitstrooming van winsten staat overigens een naar verhouding grootere toestrooming van nieuw kapitaal (3).

Het komt ondergeteekende voor, dat met deze argumenten het verschijnsel niet als een aannemelijk kwaad is te aanvaarden. Dat het bestaand nationaal vermogen door de winstuitstrooming niet wordt aangetast, moge juist zijn, maar door de verwijdering van een goed deel van het nationaal inkomen wordt een, anders mogelijke, vergrooting van het nationaal vermogen belet. En dat juist is het bedenkelijke.

(1) Dr. H. T. Colenbrander en J. E. Stokvis, Leven en Arbeid van Mr. C. Th. van Deventer. III blz. 166 en 171.

(2) Idem II blz. 442 en 443.

(3) Nota van Mr. M. W. F. Treub, voorzitter van den Ondernemersraad, over de inkomstenbelasting, enz. blz. 28/29.

24. Ook het overige in het betoog van den heer Treub komt ondergeteekende weinig houdbaar voor. De aanwezigheid van vreemde ondernemers met vreemd kapitaal is, zonder zware economische schokken voor de landsbevolking, natuurlijk niet zonder meer op te heffen. De welvaart echter, welke die bevolking geniet in gevallen, waarin zij zelfstandig den eigen bodem ontgint, stelt de algemeene geldigheid van de uitspraak, dat zonder de nitheemsche medewerking het nationaal inkomen inderdaad veel geringer zou zijn, in ernstigen twijfel. De welvaart b.v. op Bali, die in de Kedoc'sche tabakstreken, in de inheemsche rubbergebieden, wijst in andere richting.

25. Het vermoeden van den heer Treub, dat de toestrooming van kapitaal in besomming de uitstrooming der winsten overtreft vermindert — ook indien zij door invoering van gegevens steviger steun had gekregen — het kwaad der drainage geenszins. Voor de plaats van vestiging geeft kapitaal eerst een hogere bate dan die van de enkele levensmogelijkheid voor meerderen, indien de met dat kapitaal gemaakte winsten niet voornamelijk aan andere landen ten goede komen. Elke invoer van nieuw kapitaal beteekent thans de uitvoer van meerdere winsten, beperking van inheemsche kapitaalvorming uit de productie-bronnen van het eigen land.

26. De draineerende werking van het uitheemsche kapitaal moet van den invloed-zelf der moderne productiewijze scherp worden onderscheiden. Een der gunstige invloeden dezer productiewijze is een hogere opbrengst uit de natuurlijke rijkdommen bij relatief geringere kosten. Het Indische land behoudt hiervan echter in hoofdzaak een verbruiksfonds voor het stijgend getal arbeidskrachten, dat voor de productie onontbeerlijk is geworden. Hetgeen even onontbeerlijk is voor de vorming van een rijker nationaal bezit, wordt echter aan het land onttrokken. Bijzonder op Java, waar 71% der inheemsche bevolking is geconcentreerd, heeft het uitheemsche grootbedrijf de ontwikkelingskansen voor de economische gemeenschap der inheemschen beperkt. Tegenover de kapitaalkracht en de moderne geschooldheid van de grootlandbouwindustrie kan de primitieve inheemsche landbouw zich niet zelfstandig verheffen. De gebrekkig verzorgde inheemsche nijverheid en handel staan er even ongunstig voor. De eerstgenoemde wordt door het binnenstroomen van de moderne industrie-producten teruggedrongen, de andere is tegen de overmacht van een dooroefende handelsklasse van Europeanen en uitheemsche Aziaten niet bestand.

Onder deze voor de inheemschen ongunstige verhoudingen in den strijd om een hooger bestaan kan van zelfwerkzaamheid slechts geringe uitkomst worden verwacht, indien de overheid niet met geheele toewijding de onontbeerlijke voorwaarden voor hare ontwikkeling helpt scheppen met onbekrompen zorgen voor algemeen en vakonderwijs, volksgezondheid, steun en voorlichting aan inheemschen landbouw, handel en nijverheid. De hiertoe noodzakelijke geldmiddelen kunnen echter alleen worden gevonden, indien aan de drainage een tegenwicht wordt geboden.

Ondergeteekende hoopt ervan te kunnen overtuigen, dat slechts uitbreiding van staatsexploitatie hiertoe kan dienen.

Financieele noodzakelijkheid. 27. In hunne motie achten de voorstellers, tenslotte, die uitbreiding

geboden terwille van „een deugdelijk financieel en maatschappelijk landsbeheer”. Het een is van het ander niet te scheiden, want de regel, dat het geldelijke landsbeleid in de eerste plaats behoort te zijn gericht op de maatschappelijke behoeften der bestuurden, is, ondanks overtreding, toch nog algemeen erkend. In heden en verleden liet de naleving van dien regel in Ned.-Indië ernstig te wenschen. Een stroom van millioenen, in Indië gewonnen, verrijkt nog steeds het moederland, verlicht daar den belastingdruk, stelt mede in staat tot verbetering van den socialen en economischen toestand van het Nederlandsche volk, terwijl dientengevolge de belastingdruk op de inheemsen van Indië gedurig moet worden verzwaaard en niettemin hun maatschappelijke verzorging naar alle zijden in groote mate te kort komt.

De gevolgen van deze koloniale exploitatie werden nog verzwaaard doordat de oorlogvoering ter versterking van het Nederlandsche gezag buiten Java — alleen al de Atjehoorlog heeft minstens 400 millioen gekost ⁽¹⁾ — voor het overgrootste deel door de bevolking van dat eiland moest worden bekostigd. Mr. Van Deventer berekende (in 1905) ⁽²⁾ den belastingdruk voor de bevolking van Java en Madoera op ruim 18%, dr. Huender in 1921 op 13.2% ⁽³⁾, en ofschoon een later algemeen cijfer niet bekend is, werden sedert de indirecte en directe lasten niet onbelangrijk verzwaaard en dat zonder een verhooging van inkomen, in overeenstemming met de sterke stijging der prijzen voor eerste levensbehoeften.

28. In het Kol. Tijdschrift heeft G(onggrijp) nog zeer onlangs becijferd, dat de inheemsche bevolking in 1919 naar raming 44% opbracht in het totaal der landsbelastingen en ongeveer de helft in de opbrengst der staatsdiensten (bedrijven en monopolies inbegrepen) ⁽⁴⁾. In deze becijfering werd echter niet verwerkt hetgeen de bevolking aan de desagemeenschap heeft op te brengen. Het Volksraadslid, de heer Wiranatakoesoema, becijferde die desalasten voor twee onderdistricten van zijn regentschap Bandoeng in geld (1923) op rond f 71 000 ⁽⁵⁾. Een zuivere maatstaf voor een raming voor geheel Java en Madoera biedt deze berekening, bij vaak groot verschil in bevolkingsdichtheid en desa-gesteldheid, natuurlijk niet, maar stelt men aan de hand van deze gegevens de geldswaarde der desa-lasten voor de bevolking op f 30 000 per onderdistrict, dan zou zij in de 1350 onderdistricten van Java en Madoera (de Vorstenlanden uitgezonderd) jaarlijks 40.5 millioen hebben op te brengen.

29. Onder deze omstandigheden kan de inheemsche bevolking niet in staat worden geacht om de jegens haar gepleegde verwaarloozing uit eigen middelen te herstellen.

Het zou dan voor de hand liggen, dat de kosten werden gevonden uit een deel van de rijkdommen, uit den Indischen bodem gewonnen. Daar die winning voornamelijk geschiedt door het uitheemsche kapitaal, behoorde dat kapitaal dan hooger te worden belast. Dat zou uiterst redelijk

⁽¹⁾ In zijn Gids-artikel „De eereschuld in het parlement” (1900) schatte Mr. Van Deventer die kosten na 30 jaren krijg op 450 millioen.

⁽²⁾ Mr. C. Th. van Deventer, Overzicht v. d. economischen toestand der Inl. bevolking op Java en Madoera, blz. 164/165.

⁽³⁾ Dr. W. Huender, Overzicht enz. (bijgewerkt tot 1921), blz. 202/203.

⁽⁴⁾ Kol. Tijdschrift 1923, blz. 232/237.

⁽⁵⁾ Hand. Tweede Gew. Zitting 1923, blz. 203.

mogen heeten. Volgens een raming, in Bijlage I neergelegd, heeft het uitheemsche particuliere bedrijfswezen over de nog normale jaren 1913—1917 niet meer dan 14.1% in het totaal van 1018 millioen der gewone zuivere landsuitgaven bijgedragen, terwijl het verhoudingscijfer tot het hierboven becijferde uitvoeroverschot over hetzelfde tijdvak (1289.4 millioen) slechts 8.5% bedroeg. In de aansluitende vijfjarige periode 1918—1922 — waarin de buitengewone winstjaren 1919 en 1920 de inzinking van 1921 verre te boven gingen — beliep die belastingbijdrage 31.7% in de 2108 millioen der zuivere gewone landsuitgaven en 22.6% in verhouding tot het uitvoeroverschot van ruim 2950.6 millioen. De periode 1918—1922 heeft echter als maatstaf voor de belastingopbrengst slechts betrekkelijke waarde, omdat er een bedrag van 132.5 millioen alleen aan oorlogswinstbelasting in is besloten, of 19.8% van het belasting-totaal. De O. W.-belasting vormde eene incidenteele heffing buiten het normale belastingverband.

30. Het moeilijke geboorteproces der aanhangige herziening van de vennootschapsbelasting doet vreezen, dat onder de bestaande machtsverhoudingen een verhooging van belasting op het uitheemsche kapitaal, als noodig zou zijn voor een volle verrichting van de overheidstaak, niet is te verwachten. De Indische belasting-herzieningscommissie ontwierp een tarief voor eene progressieve winstbelasting, dat — tegen het eigen grondbeginsel in — een lagere opbrengst zou geven dan thans de inkomstenbelasting samen met de tijdelijke productebelastingen en andere bijzondere heffingen (uitgezonderd de oorlogswinstbelasting).

Het is te bejammeren, maar onder de bestaande verhoudingen tevens verklaarbaar. Het kapitaal, dat zich op koloniale exploitatie richt, stelt nu eenmaal een hooger en dan normalen gemiddelden winstvoet tot voorwaarde, omdat in vele gevallen een grooter risico moet worden gedekt.

31. De in de motie genoemde motieven voor eene doelmatige uitbreiding van de gouvernementbedrijven meent ondergeteekende thans voldoende te hebben toegelicht. Het Indische land laat voor deze uitbreiding alle ruimte zonder dat het particuliere kapitaal van zijn expansie behoeft te worden teruggehouden. Reeds is het Indische budget in groote mate van de inkomsten uit de commercieel opgezette en beheerde staatsbedrijven afhankelijk. Volgens de in Bijlage III bij deze toelichting verzamelde gegevens dekten zij over het tijdvak 1913—1917 jaarlijks gemiddeld 39.4% van het totaal der zuivere gewone landsuitgaven. Ofschoon de periode 1918—1922 voor de objecten der staatsbedrijven verre van gunstig was, bedroeg dat cijfer toen jaarlijks gemiddeld 18.7% in het totaal van 2108 millioen der zuivere gewone landsuitgaven.

Waar niettemin de volksverzorging nog verre ten achter is en langs anderen weg geen afdoende verbetering kan worden verwacht, is uitbreiding der staatsexploitatie geboden.

Bezwaren en voordeelen van staatsexploitatie. 32. Komende tot een nadere ontwikkeling zijner inzichten omtrent de wijze, waarop die uitbreiding behoort te geschieden, legt ondergeteekende er nadruk op, dat hij zich daarbij op het standpunt stelt, dat binnen de bestaande verhoudingen naar het praktisch mogelijke en beste moet worden gestreefd. Het uitheemsche kapitaal is

voor Indië nog onontbeerlijk en voor sommige takken van bedrijf, bijzonder als het product buitenslands tot den verbruiker moet worden gebracht, schiet de overheid nog in de techniek der exploitatie tekort.

33. Thans mogen, uiterst beknopt, enkele bezwaren onder de oogen worden gezien welke tegen staatsexploitatie plegen te worden ingebracht.

Tevoren zij echter, ter juiste beperking van het terrein der gedachtenwisseling, een onderscheiding gemaakt naar den aard der verschillende gouvernementbedrijven, waaronder — zal het begrip staatsbedrijf niet vervagen — ondergeteekende verstaat alle overheidsondernemen, dat naar administratieve opzet en wijze van exploitatie in meerdere of mindere mate op winstmogelijkheid is gericht, ongeacht het doel, dat overigens bij de aanvatting heeft voorgezeten. Ook wat thans in begrootingsterm „monopolie” wordt geheeten, behoort dan onder de bedrijven te worden gerangschikt. Aanmaak, verpakking en verkoop van zout mogen met fiscale bedoelingen geschieden, zij vormen naar opzet en beheer een bedrijf. Bereiding en verhandeling van opium was vóór 1893 in pachtershanden feitelijk een geconcessioneerde bedrijf, dat door de overheid tot zich getrokken is. Weliswaar geschiedde dat uit sociale overwegingen, maar zoolang verhandeling van opium nog niet is uitgesloten, blijft zij voor de overheid een commercieel voordeelig bedrijf. Het pandhuiswezen is nog deels in handen van particulier en overheid en wordt door beide, bij alle verschil in graad, commercieel opgevat. Post, telegraaf en telefoon — eveneens een monopolie vormend — moeten om gelijke redenen mede tot de bedrijven worden gerekend.

34. De Indische staatsbedrijven zijn in twee hoofdgroepen te onderscheiden naar gelang hunne oprichting al dan niet in de eerste plaats geschiedde in dienst van het geldelijke landsbelang.

Tot de eerste groep rekent ondergeteekende dan: de landbouw- en mijnbedrijven; tot de tweede groep: opiumregie, pandhuisdienst, boscwezen, landsdrukkerij, P. T. T., S. S. en havenwezen. Het zout-monopolie draagt, als belastingbron in ondernemingsvorm, een eigen karakter.

In het kort zou men kunnen spreken van sociaal-commercieele en enkel-commercieele staatsbedrijven.

Elk der beide hoofdgroepen kent weer haar eigen schakeeringen. Waar en voorzoover sociaal-commercieele bedrijven naast particuliere bedrijven werken (S. S., landsdrukkerij, in zeker opzicht ook boscwezen) kan de verhouding tusschen het sociale streven en dat naar winst zich wijzigen. In de groep der enkel-commercieele bedrijven zal de graad der commercialiteit weer verschillen naar gelang mijnbouw of landbouw wordt gedreven, terwijl het karakter-zelf van elke staatswerkzaamheid den plicht kan opleggen om tenslotte ook deze bedrijfspgroep onder bepaalde omstandigheden aan sociale overwegingen dienstbaar te maken.

Ondergeteekende meent, dat de gemaakte onderscheiding reden van bestaan en voor een praktische behandeling van het vraagstuk gebruikswaarde heeft. De strijdvrage over staatsexploitatie hebben immers voornamelijk betrekking op de enkel-commercieele bedrijven en het is bijzonder ook deze groep, welke door de motie wordt bestreken. Deze immers richt zich voornamelijk op bedrijven, waarvan het object als regel niet rechtstreeks-

sociale belangen raakt en aan particulier zoowel als overheid kan worden toevertrouwd.

35. Bijzonder tegen deze bedrijven wordt de reeks van bekende bezwaren gehoord. Deze zijn dan in hoofdzaak van drieërlei aard. Men vindt, dat de staat: 1e te ambtelijk beheert; — 2e geen zuiveren handelsgeest kan ontwikkelen; — 3e geen bedrijfsrisico mag aanvaarden. Deze bezwaren zijn zoo herhaaldelijk van alle zijden gezien en besproken, zoo vaak deels erkend, deels teruggewezen, dat ondergeteekende alle korthed meent te mogen betrachten.

Dat het ambtelijk beheer, de inschakeling van het staatsbedrijf in het apparaat der landsadministratie, een belemmering is voor een mobiele bedrijfsvoering en dus voor de verkrijging van een beste resultaat, is thans wel onbetwist. Voor de ondervanging van dit bezwaar heeft de regering reeds te kiezen uit een reeks oplossingen van uitnemenden huize. Sprekers en schrijvers uit theorie en praktijk, wier oordeel op invloed aanspraak heeft, hebben al sedert jaren den weg gewezen. Hunne conclusies staan alle in deze diapason: zelfstandige bedrijfsvorm (naamlooze vennootschap), groote beheersvrijheid, geen bedrijfsinmenging van den begrotingswetgever, scherpe, repressieve rekenplichtigheid, openbaarheid van de jaarverslagen en mededeeling aan den begrotingswetgever. Wanneer de in 1918 toegezegde bedrijvenwet eens in den Volksraad zal worden behandeld, is er volle gelegenheid om de bijzonderheden van een op dergelijken leest geschied bedrijfsbeheer onder de aandacht te nemen. Bij de toelichting op den in de motie aangegeven bedrijfsvorm, wordt op de hoofdtrekken met een enkel woord teruggekomen.

Ondergeteekende gelooft, dat welhaast elke voorstander van staatsexploitatie de onhoudbaarheid van het tegenwoordige systeem inziet en het een schade acht voor de goede zaak.

36. Over een enkel onderdeel wil ondergeteekende echter nu reeds eene opmerking maken. Beperking van de bemoeiing van den begrotingswetgever of -adviseur is een klemmende eisch, ook waar deze wordt gesteld om een al te ruime bespreking van personeelsbelangen of persoonlijke grieven te voorkomen. Daartegenover zal dan echter moeten staan, dat die begrotingsmachten tevoren worden gekend in de vaststelling der waarborgen van materieele en rechtsverzorging, van redelijke medezeggenschap in eigen lot voor heel het bedrijfspersoneel. Geschiedt dat niet, dan bestaat het gevaar, dat een overigens aanneemelijk streven naar concurrentie — ook door verlagening der productie-kosten ten koste van de arbeidsvoorwaarden van het personeel — op de spits zal worden gedreven. Het staatsbedrijf zal, binnen het raam der economische conjunctuur, in de juiste behartiging van de personeelsbelangen moeten voorgaan en geen hogere winst zal mogen worden genoten door middel van verwaarlozing van dezen plicht.

37. Een bezwaar van anderen aard, dat tegen staatsexploitatie wordt aangevoerd, heet een tekort aan handelsgeest, dat een overheidsorgaan van nature eigen is en onverenigbaar wordt geacht met aan een commercieele bedrijfsvoering te stellen eischen. De overheid exploiteert te weinig soepel en ook te duur.

Vooropstellend, dat een duurder exploitatie van staatswege niet steeds ook een slechtere behoeft te beteekenen, blijft er ook in deze groep bezwaren veel wat juist is te erkennen.

Met de uitnemende toewijding, waarmede over het geheel de leiders der overheidsbedrijven zich aan hunne taak geven — ondanks gemis van groote voordeelen, welke het personeel in particuliere bedrijven pleegt te genieten — wordt niet steeds een commercieel resultaat bereikt, als in een gelijksoortige particuliere onderneming wordt verkregen. Gemis vaak aan handelsopleiding of afdoende handelspraktijk, de belemmeringen, welke de bemoeiing van algemeene administratieve organen aan een snelle en vrije bedrijfsvoering in den weg legt, het meesttijds slechts indirecte contact der bedrijfsleiders met de handelsbeweging — het houdt alles de staatsbedrijven in commercieele bewegelijkheid onvermijdelijk bij de particuliere ten achter.

38. Minder klemmend is, naar de meening van ondergeteekende, het bezwaar, dat de overheid als exploitante een ontoelaatbaar bedrijfsrisico op zich neemt. Onweersprekelijk aanvaardt ook de overheid bij elk commercieel ondernemen zekere kwade kans. Of en in hoeverre deze onvermijdelijkheid haar nu ook van exploitatie behoort terug te houden, is echter afhankelijk van de mate, waarin het risico aanwezig is. De kwade kansen voor tropische ondernemingen zijn vooral in mijn- en landbouw aanwezig. Tegenvallers met onder- en bovengrond, weersomstandigheden, ziekten der gewassen hebben in den loop der tijden reeds aanzienlijk kapitaalsverlies veroorzaakt. Speculatie-geest is een andere oorzaak gebleken.

Dergelijke gevaren deden zich gemeenlijk incidenteel voor en een doodelijke werking werd dan bijzonder door zwakkere ondernemingen ondergaan, welke bovendien als regel van één enkel bedrijfsobject afhankelijk waren. De meer of minder zware verliezen door andere bedrijven geleden, vonden veelal weer compensatie in tijden van sterken bloei.

De ongemeene rijkdom van Indië's bodem, de nagenoeg gestadige behoefte der wereldmarkt aan de producten des lands maken, dat de beteekenis van het risico niet mag worden vastgesteld zonder verwerking tevens van de als regel zeer goede kansen, door het land geboden. Het risico van Indië mag dan ook niet worden afgemeten naar het kwade lot, dat incidenteel een bepaalden bedrijfstak of een bepaalde onderneming treft, maar naar de gemiddelde bedrijfskansen van heel het land. Zoo beschouwd, is Indië nog nimmer een risico gebleken. Een goed deel van het Nederlandsche nationale vermogen is uit den Indischen bodem gesproten en volgens de zuinige berekening van Mr. Treub — in zijne voor den Ondernemersraad geschreven Belastingnota (blz. 89) — wordt (over de laatste tien jaren vóór 1922) niet minder dan 20% van de opbrengst der Nederlandsche inkomstenbelasting uit Indische winsten geput.

39. Dat Indië geen ernstig algemeen risico biedt, kan ook blijken uit de ervaring van die ondernemingen, welke genoeg kapitaalkracht ontwikkelen om zich op meerdere bedrijfsobjecten te kunnen richten. Door verdeling van het risico kunnen zij het tevens weerstaan.

De overheid verkeert, als exploitante, in eenzelfde geval. Door de beschikking over een grooten staf van technisch personeel kan zij zich verzekeren van terreinen, welker

mineralenrijkdom of vruchtbaarheid deugdelijk zijn vastgesteld. Onder dit voorbehoud en onder zekerheid van een deskundig en degelijk bedrijfsbeheer is niet in te zien, waarom het gouvernement niet het bedrijfserediet ter geldmarkt zou kunnen verkrijgen, dat ook het particuliere kapitaal ter beschikking pleegt te vinden.

Maar ook zonder als exploitante op te treden deelt de overheid in het bedrijfsrisico, dat aan de tropische onderneming eigen is. Door hare fiscale afhankelijkheid van het particuliere bedrijf draagt zij de gevolgen van tegenslag of mislukking van de particuliere onderneming in ernstige mate mede. De ervaring heeft verder geleerd, dat in tijden van bedrijfsinzinking de overheid zich vaak tot plicht stelt om het risico van een crediet-steun aan het particuliere bedrijf te aanvaarden, en ook zijn de gevallen bekend, waarin zij door het schenken van rentegarantie, subsidie, vrijstelling of uitstel van belasting, canon of cijns in het particuliere bedrijfsrisico deelt zonder daarnaast ook gelijkelijk de goede kansen te genieten.

40. Te licht worden bij de opsomming van de bezwaren tegen staatsexploitatie de voordeelen geteld, welke er tegenover staan. In de inleiding tot deze toelichting werd reeds gewezen op de gelegenheid, welke staatsexploitatie opent voor een koloniale regeering om zich van het tijdelijk beheer over het vreemde land en volk als een goede rentmeester te kwijten. Daarnaast wordt de algemeen als een kwaad erkende winstverdrijving getemperd en hierdoor de beschikking verkregen over langs anderen weg niet te verkrijgen fondsen voor een behoorlijke volksverzorging. Maar ook de technische en verkeersvoorzieningen, waarop het particuliere bedrijf aanspraak heeft, zijn door de overheid op den duur niet zonder ernstige achterstelling van andere belangen te bekostigen, indien niet de staatsexploitatie, welke thans reeds een groot deel van de landsinkomsten opbrengt, stelselmatig en onbekrompen wordt uitgebreid.

41. Het is stellig niet geheel uitgesloten, dat het staatsbedrijf — ook al zullen de belemmeringen voor een commercieele bedrijfsvoering naar vermogen zijn weg te nemen — in rendement moet achterblijven bij de particuliere onderneming. De overheid zal veelal niet de algeheele lenigheid mogen ontwikkelen, welke den vrijen koopman geoorloofd blijft, en zoowel ten aanzien van arbeidsvoorwaarden als verkoopsvoorwaarden zullen niet zelden hogere plichten dan het behalen eener maximale winst zijn te kennen. Behalve echter, dat het opleggen van deze gedragslijn een bate voor het algemeen kan heeten, komt dan toch heel de restende netto-winst aan de gemeenschap ten goede, terwijl hiervan anders slechts een, vaak bescheiden, deel zou worden genoten, ten koste van bezwarende administratieve en financieele moeiten en van veel en vaak onvruchtbaren strijd.

Bijzonder ook in dit laatste opzicht heeft staatsexploitatie sterke lichtzijden. De beschikking over ruime eigen bedrijfsinkomsten zal de overheid in staat stellen bij het belasten van het particuliere kapitaal met mate te werk te gaan, de productievoorwaarden aantrekkelijk te maken en langs dezen weg zoowel tot verhooging der landsinkomsten als van die der particuliere onderneming kunnen bijdragen.

42. Alvorens de in de motie geformuleerde wegwijzing naar een doelmatig geachten vorm van staatsexploitatie toe

*pluching 21
te (hand) 21
van?*

te lichten, veroorlooft ondergeteekende zich nog een meer algemeene opmerking naar aanleiding van de in den jongsten tijd vernomen kritiek op de Indische gouvernementsbedrijven. Deze kritiek richtte zich in het bijzonder op administratieve tekortkomingen, ernstige fraudes en het falen bij de raming der bedrijfsbenodigdheden en bedrijfsuitkomsten. Het schijnt echter onjuist om, zooals wel geschiedt, deze inderdaad gerechtvaardigde grieven op rekening te stellen van het feit zelf der staatsexploitatie. Deze tekortkomingen zijn voornamelijk toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de bedrijven nog zijn ingeschakeld in de algemeene landsadministratie, van welker ernstige gebreken zij ten volle den invloed ondergaan. Overigens zou het onredelijk zijn den indruk te vestigen, dat het particuliere bedrijf van dergelijke tekortkoming vrij zou moeten heeten. Een vergelijking zou alleen mogen worden getrokken, indien ook dat bedrijf toegankelijk ware voor een volle openbare kritiek, waaraan de gouvernementsbedrijven gelukkig zijn onderworpen.

Het gemengd bedrijf. 43. Bij de inleiding tot deze toelichting werd de aandacht gevestigd op de voorkeur der Regeering voor het „gemengd bedrijf” ter ontginning of (en) exploitatie, dan wel alleen voor het te gelde maken van 's Lands natuurlijke rijkdommen. In het kort zij thans nagegaan of en in hoeverre deze bedrijfsvorm in het belang des Lands boven rechtstreeksche staatsexploitatie is te stellen.

De gemengde bedrijfsorganisatie is ook voor Indië meer actueel dan nieuw. Wellicht niet uit voorliefde voor het systeem, maar door de omstandigheden gedreven, droeg reeds de O. I. Compagnie de kenmerken van een gemengd bedrijf. Het waren in 1602 de Staten-Generaal, die hun initiatief voor de stichting dezer handelsvennootschap uitvoerden. Het particuliere bedrijf werd gesteund door afstand van overheidsgezag, door het beschikbaar stellen van toegeruste oorlogsschepen. De hoogere Compagnies-ambtenaren en het krijgsvolk moesten den eed van trouw aan de regeering der Vereenigde Provinciën afleggen en de bewindhebbers uit een voordracht van de Staten-Generaal worden benoemd. Er was wel geen directe deelname aan het vennootschapskapitaal, maar herhaaldelijk sprongen de Staten-Generaal met geld bij en de vergoeding, welke de Compagnie voor het monopolie der vaart om Kaap-de-Goede-Hoop moest betalen, werd door de Staten-Generaal in het Compagnies-bedrijf belegd. Dit commercieel samengaan tusschen het particulier kapitaal en de overheid geschiedde door deze laatste voornamelijk uit staatkundige overwegingen.

Een ander voorbeeld van een gemengd bedrijf uit vroeger dagen leveren de contracten voor aanplant en levering van suiker en andere producten, welke, in aansluiting met den natijid der Compagnie, in de periode van het cultuurstelsel tusschen regeering en fabrikanten werden gesloten. Deze laatsten kregen van de regeering bedrijfszekerheid in den vorm van grond en arbeidskrachten tegenover de verplichting hunnerzijds, zooveel product aan te planten en te bereiden, als de regeering zou behoeven, tegen betaling van tevoren bedongen prijzen. Hier trad reeds het zuivere winstdoel op den voorgrond.

Van een gemengd bedrijf in modernem opzet was voor Indië het eerst sprake bij de behandeling in de Tweede Kamer van de mijnwet-Cremer in 1898. Toen een meeningsverschil omtrent de cijnsbepaling de totstandkoming van

de wet bedreigde, kwam na een hernieuwd afdeelingsonderzoek het Kamerlid Pyttersen met een amendement, dat ter vermindering van de cijns-moeilijkheden een deelgenootschap van den Staat in elke mijnconcessie voorschreef, bestaande uit de concessie als inbreng, waarvoor $\frac{1}{3}$ van het maatschappelijk kapitaal zou worden toegekend. Een Regeeringcommissaris met zekere bevoegdheden zou in het bestuur van het bedrijf zitting nemen. De poging mislukte.

44. Uit de geraadpleegde literatuur (1) blijkt, dat — afgezien van gevallen, waarin de overheid uit nationale overwegingen eerste proeven met nieuwe ondernemingen steunt (2) dan wel door deelneming in noodlijdende ondernemingen een ondergang van deze wil voorkomen om redenen van algemeen belang (3) — gemengde bedrijven buiten Indië als regel tot stand kwamen wegens den bijzonderen aard van het bedrijfsobject en, in direct verband hiermee, wegens de omstandigheden der deelnemende overheden. In de overgrootste meerderheid der gevallen vormen verkeersdoeleinden het bedrijfsobject (spoor- en tramwegen, electriciteitsvoorziening); de overheid is dan deelgenoot in het kapitaal — hetzij met geld of met goederen en overheidsrechten — en geniet zekere zeggenschap in het bedrijfsbestuur. In de minderheid der gevallen is de centrale overheid deelgenoot; meest zijn het autonome landsdeelen.

45. Als argumenten ten gunste van den gemengden bedrijfsvorm boven het overheidsbedrijf worden aangevoerd: 1e hooger algemeen nut van het bedrijf; — 2e een vrijere bedrijfsleiding; — 3e leniger beheer en volkomener inschakeling in het particuliere bedrijfsleven; — 4e minder risico voor de overheid; — 5e doelmatiger gebruik van het staatscrediet; — 6e uitschakeling van door vertegenwoordigende lichamen geoefende politieke invloeden op de bedrijfsleiding; — 7e vestiging van eenheid tusschen overheids- en particulier belang, waar anders belangentegenstelling zou werken.

46. Laat men — hetgeen ten opzichte van koloniaal Indië nog geoorloofd mag heeten — de principieele betekenis van het gemengde bedrijf als overgangsvorm van kapitalistische naar gesocialiseerde productie thans buiten beschouwing, dan kunnen er zich, wat het onder 1o. genoemde argument betreft, omstandigheden voordoen,

(1) Geraadpleegd werden: R. Liefmann, Die Unternehmungsformen. Stuttgart, 1912. (blz. 182—184). — Mr. Dr. J. M. de Moor, De gemengde ondernemingen in hare economische beteekenis Amst. H. J. Paris, 1923. — Ir. A. Plate, Welke gedraglijn behoort te worden gevolgd om de ontginning van den mineralen rijkdom van Ned.-Indië te bevorderen? (Praeadvies Vereen. voor de staathuishoudk. en de statistiek. 1917, blz. 36). — S. A. Reitsma, Tijd- en Strijdvragen. Bandoeng 1923 (blz. 218—267). — E. Sax, Die Verkehrsmittel in Volks- und Staatswirtschaft: Die Eisenbahnen. Berlin 1922, (blz. 461 e. v.) — Dr. Th. v. d. Waerden, Praeadvies Ver. v. d. Staathuishoudk. en de Stat. 1917, blz. 83—85 en 90—92, (als medepraeadviseur van Ir. Plate). — Dezelfde, De gemengde private publieke onderneming (naar aanleiding van Prof. R. von Passow's boek „Die gemischt-privaten und öffentlichen Unternehmungen). Soc. Gids 1917, blz. 222 e. v. — Dezelfde, De ontwikkeling der gemengd private publieke onderneming. (N. a. v. Dr. de Moor's werk) Soc. Gids, Juli 1924, blz. 685 e. v. — Socialisatie-rapport S. D. A. P. 3e druk. 1920. blz. 34—36.

(2) O. a. het Nederlandsche hoogovenbedrijf.

(3) O. a. het bedrijf der Ned. Staatsspoorwegen.

waaronder voor zekere bedrijfsobjecten gemengde exploitatie uit praktische overwegingen is aan te bevelen. De ervaring heeft in dit opzicht reeds den weg gewezen. Waar provinciën, gemeenten of andere autonome landsdeelen gelijke belangen hebben bij zekere verkeersvoorzieningen, kan niet alleen vereeniging van kapitalen een meer economische bevrediging geven, maar kan ook het aanwenden van een reeds aanwezig particulier, dooroefend bedrijfsapparaat geraden zijn. De aanvankelijke ontwikkeling van het moderne gemengde bedrijf bewoog zich dan ook van nature in de richting van gezamenlijke voorziening in plaatselijke verkeersbehoeften. Het bedrijfsobject en de omstandigheden van wie het hebben te benutten beheerschten dan in de eerste plaats de totstandkoming van gemengde bedrijven.

Indië kent het Gemeenschappelijk Electriciteitsbedrijf Bandoeng en Omstreken als voorbeeld van een dergelijk gemengd bedrijf. Het voorziet in de distributie van elektrischen stroom voor het gewest Preanger Regentschappen en de gemeente Bandoeng, terwijl het gouvernement als stroomproducent optreedt en in de overwinst deelt. De directie wordt gevoerd door de firma Maintz en Co., terwijl de vroegere concessie-rechten der Band. Electr. Mij in de vennootschap werden ingebracht.

De financiële uitkomsten zijn gunstig; blijkbaar het minst gunstig echter voor het gouvernement als produceent. Over de deugdelijkheid der exploitatie van dit gemengd bedrijf schijnen de stroomgebruikers nogal reden tot klagen te hebben (1).

Bij de ontwerp-begroting voor 1925 (Volksraadsontwerp) kondigde de Regeering de stichting van een nieuw gemengd electriciteitsbedrijf in het gewest Soerabaja aan. Het daar tot stand gekomen waterkrachtwerk Kalikonto zou het gouvernement inbrengen in een vennootschap, waarvan de A. N. I. E. M. de andere deelgenoot zou worden. In afwijking van de tevoren aangenomen gedragslijn, dat de overheid als produceente van elektrischen stroom zelfstandig zou blijven, zouden thans productie en distributie beide in gemengd bedrijf geschieden. Een motie-Stokvis om de productie als gouvernementsbedrijf te organiseren, werd door den Volksraad verworpen (2).

47. In den jongsten tijd, bijzonder in de na-oorlogsche jaren, is er tegenover het streven van sociaal-democraten en anderen naar geheele of gedeeltelijke omzetting van het particuliere bedrijf in een gemeenschapsbedrijf een strooming ontstaan om staatsexploitatie te vervangen door gemengde bedrijven, dus om de sfeer van het particuliere kapitaal te verruimen. Niet langer zal dan in het bijzonder de aard van het bedrijfsobject en de omstandigheden van wie het benutten eerste aanleiding zijn tot het stichten van gemengde bedrijven, maar de wensch om in het algemeen staatsbedrijven zooveel mogelijk door de gemengde organisatie te vervangen en op die wijze tevens de aan staatsexploitatie inhaerent geachte gebreken weg te nemen. De incidenteele voorkeur van den gemengden bedrijfsvorm boven het rechtstreeksche overheidsbedrijf wordt dus een algemeene.

(1) Zie S. A. Reitsma, Tijd- en Strijdvragen, Bandoeng, Vorkink, 1923, blz. 243 (in de belangwekkende studie over het gemengde bedrijf).

(2) Met 15 stemmen voor en 20 stemmen tegen. Hand. Volksraad 1e gew. zitt. 1924, blz. 1011.

48. De hierboven gegeven opsomming van argumenten (2e—7e) voor het gemengde bedrijf boven directe staats-exploitatie moeten ter rechtvaardiging van dit streven gelden. Indië kent reeds twee voorbeelden van het resultaat dezer beweging: de Ned.-Ind. Aardolie-maatschappij en de „Gemeenschappelijke Mijnbouwmaatschappij Billiton“. Een derde gemengde onderneming verkeert nog in wording: het „Borneo IJzer- en Staalwerk“ (hoogovenbedrijf), op welks ontwerp de Volksraad gunstig adviseerde. Reeds vroeger sprak de Indische Regeering zich uit voor een gemengd bedrijf voor de ontginning en exploitatie van de Celebesertsen, terwijl de doorvoering van plannen tot het stichten van gemengde bedrijven voor de verhandeling van het voor export bestemde gouvernements-djatihout zeer nabij heet. Het vooralsnog nagenoeg geïsoleerde streven van den voorzitter van den Indischen Ondernemersraad, den heer Treub, om ook de Indische Staatsspoorwegen in een gemengd bedrijf om te zetten, bewijst overigens hoe onvervaard de strijd tegen het staatsbedrijf kan worden gevoerd.

49. Of de hierboven onder 2e—7e vermelde voordeelen, welke het gemengde bedrijf boven het staatsbedrijf zou hebben, voor Indië aanwezig, of in die mate aanwezig geacht moeten worden, dat het verantwoord zou zijn om van uitbreiding der gouvernementsbedrijven verder af te zien, kan het best worden beoordeeld door een algemeene bespreking te richten op de beide groote Indische gemengde bedrijven, de N. I. A. M. en de G. M. B.

Ondergeteekende kan zich daarbij beperken, omdat het meerendeel der opgesomde argumenten door hem reeds werd behandeld onder „Bezwaren en voordeelen van staatsexploitatie“. Het zijn de aangelegenheden van de bedrijfsleiding, de bedrijfslenigheid, het bedrijfsrisico (2e—4e) en van den politieken invloed op de bedrijfsleiding (6e).

Voorzoover daar werd erkend, dat op deze punten staats-exploitatie praktische bezwaren oplevert, sluit dat echter nog niet in, dat verbetering alleen van den gemengden bedrijfsvorm is te verwachten. Ook door middel van een doelmatiger vorm van staatsexploitatie is, zooals ondergeteekende nader hoopt te kunnen aantonen, afdoende verbetering te verkrijgen.

50. Er resten dan nog twee punten uit de reeks, welke afzonderlijke beschouwing behoeven. Zij betreffen het staatscrediet (5e) en de opheffing van de tegenstelling tusschen overheids- en particulier belang (7e). Het gaat daarbij dan om de sterkste troeven, welke de voorstanders van het gemengde bedrijf in handen meenen te hebben.

51. De beperktheid van het staatscrediet wordt bijzonder voor Indië als een sterk motief ten gunste van het gemengde bedrijf aangevoerd. Een klemmend motief schijnt het vooralsnog niet.

De Indische staatschuld is in de laatste jaren inderdaad sterk gestegen. Van 83.2 millioen in 1913 liep zij, met inbegrip van te verwachten vlottende schuld, volgens de raming voor 1924 op tot 1318.5 millioen. In hetzelfde tijdvak steeg de post rente en aflossing van 4.4 op 83.8 millioen. In woord en geschrift, zoowel van regeeringswege als van andere zijden, worden deze op zichzelf zeer belangrijke stijging en de hieraan verbonden lasten van rente en aflossing aan het publiek voorgehouden als een der teekenen van een zorgwekkenden financiëleen toestand des Lands, als een bewijs ook, dat Indië de grenzen van het staatscrediet heeft bereikt, zoo niet overschreden.

52. Deze voorstelling van zaken is echter niet volkomen zuiver. Indien, zooals voor Indië het geval is, de staatschuld voor het overgrootste deel is aangegaan ter verkrijging van kapitaal voor rechtstreeks productieve gouvernementsondernemingen, dan is een hoog totaal der staatschuld nog geen aanwijzing, dat de grens van het staatscrediet zou zijn overschreden. Onder deze credietwaardigheid wordt toch in de eerste plaats verstaan het in geld geëvalueerd vertrouwen, dat algemeene toestand en beheer des lands bij den belggen genieten.

Om een indruk te verkrijgen van de mate, waarin Indië dat vertrouwen heeft opgevraagd, zal van het totaal der staatschuld mogen worden afgetrokken het deel, dat tot belegging in rechtstreeks productieve ondernemingen heeft gediend, onder voorwaarde natuurlijk, dat het ondernemingskapitaal naar behooren op waarde is gehouden, dan wel rentabiliteit heeft verkregen of in uitzicht stelt.

53. De tegenwoordige inrichting van de Indische begroting maakt een onderzoek in hoeverre tot nu aan deze voorwaarde is voldaan niet gemakkelijk, omdat die inrichting een beletsel vormt voor het verkrijgen van een helder inzicht in 's Lands financieelen toestand. Uit de toelichtingen en bijlagen, welke de begroting der laatste jaren vergezellen en uit de jaarverslagen van verschillende bedrijven is de scheiding tusschen de eigenlijke vertrouwens- (verbruiks) schuld en de beleggingschuld echter wel bij benadering te trekken.

In de som, waarmee het nominale schuldbedrag sedert 1913 is toegenomen — 1235.3 miljoen — is aan „buitengewone uitgaven” rond 881 miljoen begrepen, welk bedrag nagenoeg geheel in gouvernementsondernemingen werd belegd en ook overigens als productief leeningsobject mag worden beschouwd. Van het hoogere schuldbedrag sedert 1913 moet dus rond 355 miljoen worden aangemerkt als enkele vertrouwensschuld.

54. Maar ook dit schuldbedrag stelt de credietwaardigheid des Lands in te ongunstig licht. Uit de gewone middelen van Indië zijn immers ook bekostigd alle duurzaamheidswerken: bruggen, wegen, waterkeeringswerken, militaire en openbare burgerlijke gebouwen, het grootste deel der irrigatie-werken, welke waarde — door vroegere generaties en het tegenwoordige geslacht opgebracht — slechts licht belast ten dienste van de toekomst zullen staan. De fiduciaire openbare schuld van 355 miljoen vindt in deze aanwezige waarden een zeker overmatige dekking.

Ongeacht deze omstandigheid, moet bij de beoordeeling van het schuldbedrag rekening worden gehouden met de orlogsgevolgen voor Indië, waaruit deze schuld voornamelijk is ontstaan. De sterke waardevermindering van het geld deed zich in de landsuitgaven reeds gevoelen, toen de voornaamste belastingen nog werden berekend over een vorig boekjaar, waarin die waardevermindering nog niet volkomen tot uiting was gekomen. Naast deze moeilijkheid voor de schatkist stond verder de onvermijdelijkheid van „crisisuitgaven”, welke door ondergeteekende op minstens 447 miljoen werden geschat⁽¹⁾. Tenslotte plaatsten de vertraagde inwerkingtreding van nieuwe belastingen niet alleen voor een direct aanwijsbare schade van rond 100 miljoen⁽²⁾, maar veroorzaakte mede een achterstand in

(1) Hand. Volksraad Tweede Gew. Zitting 1923, blz. 467.

(2) Zie M. v. a. op het Afd. Versl. van den Volksraad over de begroting voor 1921 en de beschouwing van ondergeteekende over de financieele toestand van Indië” in Econ. Stat. Berichten 1921 z. 1111.

heffing en inning, welke tot het aangaan van een aanzienlijk bedrag aan vlottende schuld noopte. Ook al houdt men rekening met een straffe bezuiniging, welke over de jaren 1922—1924 op 134 miljoen wordt becijferd⁽¹⁾, dan nog mag een ongedekte schuld van 355 miljoen onder deze omstandigheden niet zonder meer als een symptoom van overschrijding der grenzen van het Indische staatscrediet worden aangevoerd.

55. In Bijlage IV heeft ondergeteekende beproefd, een denkbeeld te geven van de „boekwaarde” van het rechtstreeks productief Landsbezit d.i. van de waarde, waarvoor het op de kapitaalsrekeningen staat aangegeven. Met twee uitzonderingen zijn daarbij de officieele cijfers gevolgd. De eene uitzondering betreft het Banka-tinbedrijf, waarvan de boekwaarde al te zeer beneden de commerciële bedrijfswaarde blijft⁽²⁾; de andere het Boschwezen waarvan geen commerciële boekhouding wordt gevoerd en waarvan de gemiddelde zuivere jaarwinst over 1916—1920 op een rentevoet van 8% werd gekapitaliseerd.

Volgens dezen opzet staat het rechtstreeks productief Landsbezit, volgens de gegevens der begroting voor 1924, voor een waarde van 1226.9 miljoen te boek. Hieronder is de bedrijfswaarde der „opiumregie” niet begrepen, omdat dit monopolie op de eigen opheffing gericht behoort te zijn. Verder is de waarde der meergenoemde duurzaamheidswerken buiten rekening gelaten, alsmede de z.g. „goodwill”, welke voor sommige der ondernemingen aanzienlijk mag heeten.

Mag zonder twijfel worden aangenomen, dat het geheele Landsbezit, de duurzaamheidswerken inbegrepen, het totaal der staatschuld verre overtreft, het rechtstreeks productieve Landsbezit blijft — volgens de aangenomen veilige berekening — slechts 91.6 miljoen bij het schuld totaal ten achter.

56. In evenredigheid tot de staatschuld steeg uiteraard de post voor rente en aflossing: van 4.4 miljoen in 1913 tot 83.8 in 1924 (raming), dus met 79.4 miljoen. De bezorgdheid ook over deze toename kan aanmerkelijke verlichting vinden in de ontleding van het bedrag. Zoo gemakkelijk wordt de indruk gevestigd, dat de stijging van dezen post een beeld geeft van de mate, waarin de Indische huishouding boven hare krachten zou zijn gevoerd. Dat ware echter een voor de credietwaardigheid des Lands onredelijke conclusie.

Wordt immers van het totaal aan rente en aflossing afgetrokken hetgeen naar schatting voor de fiduciaire staatschuld moet worden opgebracht, d.i. rond 23 miljoen, dan blijft er een bedrag van rond 61 miljoen over, dat rechtstreeks aan de in de gouvernementsondernemingen belegde schuld verbonden is. Uit Bijlage III van deze toelichting — welke een naar vermogen juiste opgave geeft van de netto-winsten uit het rechtstreeks productieve Landsbezit over de beide tijdvakken 1913—1917 en 1918—1922 — blijkt, dat de gemiddelde jaarlijkse netto-winst over de beide perioden

(1) Volgens de becijfering van den heer C. van den Bussche in het Indische Gedenboek van het Regeeringsjubileum 1923.

(2) In zijn Rapport over de zelfstandigmaking van het bedrijf der Staatsspoor- en tramwegen (blz. 22) verzekert de oud-directeur van Gouv. Bedrijven, wijlen de heer Wenckebach, dat (in 1914) „de Tinwinning op Banka alleen reeds een contante waarde van ruw geschat minstens een paar honderd miljoen” vertegenwoordigde. In Bijlage IV van deze toelichting is die waarde op 185 miljoen aangenomen.

resp. 80.3 en 79 heeft bedragen d. i. meer dan voor 1924 de rente en aflossing van het gestegen kapitaal vereischen.

57. Deze netto-winst is echter vastgesteld, nadat de bedrijven tevoren met de gebruikelijke, of zoo groot mogelijke, bedragen voor rente en afschrijving waren belast. De over het boekjaar 1924 (voorzoofer niet anders vermeld) hiervoor uitgetrokken sommen staan op Bijlage IV dezer toelichting vermeld. Het totaal beloopt dan 47.5 millioen. Dit bedrag blijft weliswaar nog 13.5 millioen ten achter bij het totaal, dat voor de geheele productief gebezigde staatschuld moet worden opgebracht, maar volledige dekking ware thans nog niet te eischen, omdat voor meerdere ondernemingen in den jongsten tijd eene aanzienlijke kapitaalsuitbreiding heeft plaats gehad, welke nog te kort — en veelal ook in economisch abnormale jaren — in de productie zijn opgenomen, dan dat de opbrengst van de volle bedragen nu reeds zou mogen worden verwacht.

58. Uit deze enkele gegevens moge blijken, dat tot nu de stijging van de staatschuld niet als een overschatting van het landscrediet kan worden beschouwd en dat de innerlijke gesteldheid van het geheel der landsbedrijven voor den belegger geen bezwaar behoeft te heeten om verdere kapitalen aan het rechtstreeks productieve Landsbezit van Indië toe te vertrouwen. Waarom het Gouvernement in dit opzicht niet gelijke aanspraak zou mogen maken als de bezitter van particuliere rendabele ondernemingen, kan bezwaarlijk worden ingezien.

Om deze redenen meent ondergeteekende, dat de stand van het Indische staatscrediet geen aanleiding behoeft te zijn om het gemengde bedrijf te verkiezen boven staats-exploitatie.

59. Dat de gemengde bedrijfsvorm met-de-daad een opheffing zou brengen van de tegenstelling tusschen overheids- en particulier belang, meent ondergeteekende te moeten betwijfelen.

Die tegenstelling wordt voornamelijk door de volgende elementen gevormd. In strijd met de directe belangen van den particulieren ondernemer heeft de overheid een door haar redelijk geacht deel van de winst voor de schatkist op te eischen. Zij behoort verder bij den afstand van haar domein de rechten van de gemeenschap deugdelijk te beveiligen en de bewegingsvrijheid van den particulieren ondernemer wettelijk te beperken ter wille van de sociale belangen van middellijk en onmiddellijk bij het bedrijf betrokken onderdanen. Slechts door terugdringing van het rechtstreeksche, op de grootst mogelijke winst gerichte ondernemersbelang is het volle belang der gemeenschap veilig te stellen.

Hoe deze tegenstelling zou zijn op te heffen door een deelgenootschap der overheid in het bedrijf, vermag ondergeteekende niet in te zien.

60. Als gezaghebbend buitenstaander kan het gouvernement geheel vrij staan tegenover concessionarissen of anderen, die de hun opgelegde voorwaarden overtreden of niet naar behooren nakomen. Bij eene openlijke tegenstelling van belangen tusschen de gemeenschap en den haar ondergeschikten exploitant kan de overheid met al hare gezagsmiddelen ten gunste van een geschade gemeenschap optreden. Naar den vorm blijft dat ook mo-

gelijk bij een conflict binnen het gemengde bedrijf, maar dan zullen er toch onvermijdelijk factoren in het spel komen, welke op het vrije optreden der overheid remmend moeten werken. Hare vertegenwoordigers in het bedrijf staan dagelijks onder invloed van de particuliere deelgenooten, hun opname in het bedrijfsbeheer kweekt uitteraard zekere gehechtheid aan de onderneming, zekere solidariteit met hare belangen, welke ten koste dreigen te komen van de onbevangenheid, welke een vertegenwoordiger der overheid voegt. De koopman zal het in hem allicht van den gezaghebber winnen. Daar verder de regeering tot een eventueel ingrijpen gemeenlijk eerst dan zal overgaan, wanneer haar vertegenwoordiger in het bedrijf hiertoe adviseert, staat het onder de nieuwe verhoudingen ernstig te vreezen, dat het gouvernement jegens de beheerders van het gemengde bedrijf juist veel minder krachtig zal komen te staan dan tegenover den vroegeren concessionaris mogelijk had kunnen zijn.

61. Bij beschouwing van de wettelijke regeling van de beide eerste groote gemengde bedrijven in Indië krijgt ondergeteekende dan ook den indruk, dat de strijdigheid van belangen eer is verplaatst dan verzoend en voorzoofer er dan van verzoening sprake mag heeten, komt het hem voor, dat de overheid de zwakkere partij is geweest.

Zoowel bij de totstandkoming van de N.I.A.M. als van de G.M.B. heeft immers de regeering openlijk hare onmachteloosheid, om den door den concessionaris voorgedane hand te nemen. In het eene geval verklaarde zij zich buiten staat, het petroleumbedrijf geheel of ten deele van overheidswege te voeren; in het andere beleed zij hare onmachteloosheid, om den door den concessionaris voorgedane roofofbouw op het landsdomein tegen te gaan. Waar de overheid zich dus bij voorbaat de zwakste verklaarde, kan het nauwelijks anders, of de particuliere deelhebbers in de beide genoemde bedrijven moeten zich al dadelijk de sterksten in deze „harmonie van belangen” gevoelen.

62. Dat ook in formeelen zin de belangentegenstelling niet is opgeheven, blijkt uitdrukkelijk uit de afzonderlijke organisatie binnen het gemeenschappelijk verband van den houder van aandelen A (de Staat) en van de houders van aandelen B (de particuliere deelgenooten). Zoowel de N.I.A.M. als de G.M.B. kennen in hunne constituerende bepalingen afzonderlijk ingestelde en afzonderlijk bevoegde vergaderingen onderscheidenlijk van aandeelhouders A en B. Voor beide vennootschappen geldt het voorschrift, dat elk der deelgenooten de eigen leden van den Raad van Beheer aanwijst en die ook zelfstandig kan ontslaan. En voor de N.I.A.M. geldt zelfs een bepaling (art. 28 der Akte van Oprichting), dat een vergadering van aandeelhouders B. zelfstandig en zonder goedkeuring van den Minister van Koloniën na intrede van het vijfde boekjaar de vennootschap kan ontbinden, terwijl eenzelfde recht aan aandeelhouders A niet werd toegekend. In stede van opgeheven, blijkt de belangentegenstelling juist erkend en gehandhaafd.

63. Een factor, waarop door velen groote nadruk wordt gelegd, is de zeggingschap, welke aan de overheid in het bestuur der gemengde organisatie kan worden geschonken. Die zeggingschap wordt op velerlei wijze en in meerdere

vormen toebedeeld, hetzij in verhouding tot het getal aandeelen, waarvoor de overheid in de vennootschap deelt, hetzij — ten gunste of ten ongunste van deze aandeelhoudster — buiten verhouding van het aandeelenbezit. Gemeenlijk wordt daarnaast door verplichte overlegging van de jaarverslagen aan uitvoerend en wetgevend gezag, door de bevoegdheid van het eerstgenoemde om tot naasting of ontbinding van het bedrijf over te gaan en tenslotte door den invloed van de ministerieele verantwoordelijk een zeggingschap voor tijden van nood ingesteld.

Gelijksoortige overwegingen, welke door ondergeteekende in het algemeen tegen de feitelijke mogelijkheid van verzoening der belangentegenstelling werden aangevoerd, doen hem ook in twijfel staan tegenover de zeggingschap als een der hiertoe dienstige middelen.

64. Eerstens zullen de overheidsvertegenwoordigers in het bedrijfsbestuur soms in deskundigheid achterstaan bij de vertegenwoordigers van het particuliere kapitaaldeel. Tweedens zullen dezen, zooals reeds gezegd, zich slechts moeilijk kunnen onttrekken aan een onvermijdelijke en opzichzelf voor het bedrijfsbeheer prijzenswaardige solidariteit met de directe bedrijfsbelangen. Derdens bepaalt de zeggingschap zich als regel tot het algemeen bestuur van het bedrijf (Raad van Beheer, Raad van commissarissen), maar staat de „directie” met zeer ruime bevoegdheden in een opmerkelijk onafhankelijke positie en deze positie zal nog aan kracht winnen, indien de bedrijfsleiding wordt opgedragen aan een naamlooze vennootschap, welke tevens particuliere deelhebber in het gemengd bedrijf is — zooals in de beide Indische voorbeelden.

De zeggingschap moge al numeriek belangrijk zijn, in vele gevallen, waarin overheids- en bedrijfsbelang strijdig blijken, zal zij zich om de aangevoerde redenen niet boven den klank des woords verheffen. Het is trouwens niet wel denkbaar, dat de bedrijfsleiding en de particuliere deelhebbers ooit een gemengd bedrijf zouden aanvaarden, dat ondergeschiktheid aan de vertegenwoordigers der overheid zeker zou stellen.

Tenslotte blijft het onder het bestaande maatschappelijk bestel zeer wel mogelijk, dat — hoe plichtsgetrouw ook — de door de overheid in het bedrijfsbestuur te plaatsen personen ook krachtens hunne maatschappelijke overtuiging den staatsinvloed in het bedrijf niet algeheel zullen doen gelden.

65. Deze opvattingen kunnen in het algemeen worden getoetst aan de regeling van de zeggingschap der overheid in de beide groote Indische gemengde bedrijven.

De invloed is daar numeriek ruim toebedeeld. Zoowel in de N. I. A. M. (Akte van oprichting art. 7) als in de G. M. B. (art. 9 ontwerp-statuten) benoemt de Minister van Koloniën drie van de vijf leden in den Raad van Beheer. Ten aanzien van eerstgenoemde maatschappij heeft deze meerderheid reeds betrekkelijke waarde, omdat aandeelhouders B na het vijfde boekjaar de bevoegdheid hebben, eigenmachtig de vennootschap te ontbinden. Maar het komt ook overigens ondergeteekende voor, dat deze meerderheid in den Raad van Beheer moet worden gewaardeerd in rechtstreeksch verband met de omstandigheden, waaronder zij kan worden gebezigd. In de eerste plaats mag dan weer worden gewezen op het feit, dat het gouvernement de deelgenootschap in de beide bedrijven onder meer

heeft gemotiveerd met de verklaring van eigen onmacht om zelfstandig de bedrijfstak te aanvaarden. Reeds het bewustzijn hiervan moet de gouvernementeele meerderheid in den Raad van Beheer een besef van afhankelijkheid geven tegenover een minderheid, welke uit gelijke aanleiding zich juist ongewoon krachtig moet gevoelen. Voorzoverre de vertegenwoordigers der overheid zich aan dergelijk besef mochten weten te onttrekken, bedreigt hun weer de aandoening van solidariteit met geheel de bedrijfsleiding, waartoe een dagelijkse samenwerking zoo gemakkelijk kan voeren. Het gevaar is geenszins denkbeeldig, dat tegenover deze psychologische krachten de numerieke het te eeniger tijd moeten afleggen.

66. Maar ook al zou het kunnen zijn, dat de drie vertegenwoordigers van aandeelhouder A zich boven deze begrijpelijke conjunctuur des gemoeds zouden weten te verheffen, dan nog staat ernstig te bezien, of hun invloed op het bedrijf in de juiste verhouding tot hunne numerieke meerderheid zal kunnen staan. Het is eerstens te verwachten, dat de beide B-leden van den Raad van Beheer in bedrijfsdeskundigheid hunne meerderen zullen blijken. In het eene geval door de Bataafsche Petroleummaatschappij benoemd, in het andere door de Billitonmaatschappij, valt het wel niet te betwijfelen, of deze bestuurders zullen worden aangewezen uit hen, die in het bedrijf doorkneed dan wel dicht er aan verwant zullen zijn. Deze minderheid in den Raad van Beheer vindt bovendien een wel niet als zoodanig toegewezen, maar daarom niet minder werkelijke versterking in de directie, welke niet alleen van nature verwant zal blijken aan de aandeelhouders B, dus aan de particuliere deelgenooten — bij de N. I. A. M. en de G. M. B. zijn thans zelfs de directie en de aandeelhoudster B dezelfde — maar bovendien een ongewoon groote macht in het bedrijf zal oefenen. Zoowel bij N. I. A. M. als G. M. B. (resp. art. 12, 1—3 Akte van Oprichting en art. 13, 3—5 Ontw.-Statuten) is aan de directie onder toezicht en algemeene regelen van den Raad van Beheer „de geheele dagelijkse leiding der zaken” gelaten en verder wordt er dan een reeks belangrijke beheershandelingen opgesomd, waarvoor goedkeuring of machtiging van den Raad van Beheer wordt vereischt — zonder dat er bij vermeld staat, of die goedkeuring vóór of na de verrichting zal moeten worden gegeven. Ten aanzien van de G. M. B. staat dan nog bepaald, dat de Raad van Beheer óók deze beheersdaden vrijelijk aan de Directie kan overdragen, zoodat feitelijk de drie A-leden van den Raad soms bij heel de bedrijfsvoering zullen kunnen worden uitgeschakeld, terwille van de twee B-leden en de Directie, of korter gezegd: de Billitonmaatschappij.

67. Ondergeteekende ziet uit deze beide voornamen voorbeelden van een gemengd bedrijf, hoe de bevoegdheden, al dan niet uitdrukkelijk beschreven, practisch zoodanig kunnen worden vastgelegd, dat de beteekenis van een numerieke meerderheid in de zeggingschap van een wezenlijken invloed verre zal blijken.

68. Tenslotte zou, volgens de voorstanders van het gemengd bedrijf, de opheffing van de belangentegenstelling te vinden zijn in een, absoluut of relatief, gelijke winstdeeling voor den staat, waarnaast voor dezen slechts een beperkt risico te dragen is.

69. De praktijk, zooals deze ten aanzien van N.I.A.M. en G.M.B. staat voorgeschreven, kan ook ten opzichte van dit verzoeningsmiddel geen hooge verwachtingen schenken. Zij doet, wat de N.I.A.M. aangaat, twijfel rijzen, of de winstdeeling wel een voor het gouvernement verzekerd belang mag heeten. Voor de N.I.A.M. staat het vast, dat het gewonnen product zal worden verkocht aan een der zustermaatschappijen (de „Asiatic") van de particuliere deelgenoot, tevens directie: de Bataafsche Petroleum Maatschappij. Daar deze laatste ten volle en zelfstandig in de winsten van de „Asiatic" deelt, kan het haar belang zijn, een lagen verkoopprijs te bevorderen, omdat bij een hooger en het meerdere profijt voor de helft aan de overheid-deelgenoot zou moeten worden afgestaan. Eerst op herhaald aandringen zoo in de Tweede als Eerste Kamer was de regeering te bewegen om op het laatste oogenblik te dien opzichte maatregelen te treffen en deze zijn tenslotte in groote ingewikkeldheid tot stand gekomen. Aandeelhouder A de Staat had zich dus reeds onmiddellijk tegen de belangengemeenschap met aandeelhouders B te dekken. De ervaring moet nog aantonen, dat deze winstdeeling minder bezwaren zal opleveren dan tevoren de fiscus ten opzichte van de Bataafsche Petroleum Maatschappij had uit te vechten.

70. Evenmin is voornog in te zien, dat het gemengd bedrijf der G.M.B. met opzicht tot de winst een vooruitgang zal mogen heeten, vergeleken bij de vroegere verhouding tot de Billiton-maatschappij (thans directie van het gemengde bedrijf). De aangenomen kapitaalsverhouding is zoodanig, dat ook voor het vervolg het gouvernement 5/8 van de netto-winst zal bekomen en feitelijk komt de gewijzigde toestand in hoofdzaak hierop neer, dat de Billiton-maatschappij hare concessie op gunstiger voorwaarden met 25 jaar zag verlengd en tevens haar ontginningsgebied tot heel het gewest Billiton uitgebreid.

Terwijl onder de vroegere Billiton-concessie het Gouvernement geen eigen risico had te dragen, wordt dit thans opgelegd zonder het genot van relatief grooter voordeel.

71. De hier gegeven uiteenzetting moge toegankelijkheid scheppen voor de overtuiging van ondergeteekende, dat de gemengde organisatie de tegenstelling van belangen tusschen overheid en particulier grootbedrijf in de praktijk bezwaarlijk vermag te verzoenen. Deelgenootschap met particuliere belangen bedreigt met het gevaar van een verslapping van het sociaal besef der overheid. Dit gevaar is vooral af te wenden in een land als Indië, waar een sociaal zwakke bevolking krachtige bescherming behoeft tegenover kapitaalsinvloeden, welke diep en vaak ontwrichtend ingrijpen op de eigen volkshuishouding.

72. In zijn reeds vermeld werk over „De Gemengde Onderneming in hare economische beteekenis" schrijft mr. dr. de Moor over het vraagstuk der belangentegenstelling op blz. 179 het volgende:

„Mocht inderdaad de tegenstelling van belangen van particuliere en overheidsdeelhebbers tot innerlijken strijd voeren, dan zal toch het gemeenschapsbelang, dat beide partijen bij den bloei van het bedrijf hebben, meesttijds voldoende zijn om aan dezen strijd een einde te maken, zoo niet haar te voorko-

men, terwijl altijd als laatste afschrikkingsmiddel daartegen de naastingsclausule aanwezig kan zijn".

Ondergeteekende veroorlooft zich de opmerking, dat deze bekwame voorstander van het gemengde bedrijf hier in de schatting van de beteekenis der belangentegenstelling wat al te zeer den eenvoud betracht en daarbij het schoone woord stelt boven de harde werkelijkheid. Zijn optimisme voert hem ook tot verwaarloozing van de ervaring, dat geen overheid nog ooit van een naastingsclausule genoeg heeft beleefd.

73. Vooropstellend, dat de gemengde bedrijfsvorm aannemelijk kan zijn, indien de aard van het bedrijfsobject en de omstandigheden, waaronder het moet worden benut, door samenwerking tot grooter sociaal en commercieel profijt kan leiden, ziet ondergeteekende overigens in het gemengde bedrijf bijzonder een belang voor het particuliere kapitaal. Dat kapitaal ziet er een bedrijfsgelegenheid mee ontsloten, welke anders aan den staat zou zijn voorbehouden en vindt bovendien bij de geldverschaffing een ruimen steun in het staatscrediet.

Het deelgenootschap van den staat beteekent voor het particuliere kapitaal tevens een vrij groote zekerheid, dat gezag en rechten van de overheid ruimer te zijner beschikking staan, althans dat het deze minder gereed tegenover zich zal vinden dan anders wellicht het geval zou zijn. Ook heeft de ervaring geleerd, dat de leveranties aan het gemengde bedrijf een aanmerkelijke winst beduiden voor de maatschappijen, welke naast een deelgenootschap in het gemengde bedrijf ook een zelfstandig bestaan voeren in productie-takken, welke voor het gemengde bedrijf onontbeerlijk zijn.

Tenslotte zijn er ook fiscale voordeelen voor den particulieren deelgenoot door het genot van een vrijdom van speciale belastingen, welke op het bedrijfsproduct zouden komen te rusten. Zoowel de N. I. A. M. als de G. M. B. bieden in dit opzicht sprekende voorbeelden.

Ondergeteekende heeft getracht aan te toonen, dat tegenover deze voordeelen voor den particulieren deelgenoot de staat in het gemengde bedrijf geen bijzondere voordeelen kan vinden, welke niet tevens door middel van een doelmatig staatsbedrijf zouden kunnen worden genoten.

Voorgestelde oplossing. 74. In de hier toegelichte motie wordt „zelfstandige bedrijfsvoering met kapitaal der gemeenschap, en onder haar oppertoezicht, door niet ambtelijke leiders een der aannemelijkste vormen van staatsexploitatie" genoemd.

75. „Een der aannemelijkste vormen", dus niet een algemeen te aanvaarden vorm. Bij de keuze van den bedrijfsvorm behoort rekening te worden gehouden met den aard van elk staatsbedrijf. Uitgaande van de boven aangeduide groepeerings in sociaal-commercieele en enkel commercieele staatsbedrijven, meent ondergeteekende, dat een uiterst zelfstandig bedrijf, als in de motie wordt voorgestaan, niet gewenscht kan heeten voor op commercieelen voet ingerichte bedrijven, waarbij ook een sociale strekking moet worden aanvaard. Aanleg en exploitatie van spoor- en tramwegen (automobiëldiensten), post, telegraaf en telefoon, opiumregie, zoutmonopolie, pandhuisdienst, boschwezen, welke alle binnen de rechtstreeksche staatsbenoeming werden getrokken, omdat er sociale belangen behartigd moesten

worden, vallen buiten de sfeer, door de motie bestreken. Zij behoeven bij voortdurend een toezicht en eigen bemoeiing van de overheid, welke bij een te zelfstandig bedrijfsbeheer onder niet-ambtelijke leiding niet voldoende gewaarborgd kunnen heeten.

76. De motie is dan ook in het bijzonder gericht op de exploitatie van de groep der enkel-commercieele bedrijven, voor welke een gelijk streven als dat van het particuliere kapitaal gerechtvaardigd is: het maken van de grootst mogelijke winst. Hieronder vallen dan in het algemeen de groep der mijnbouw- en landbouwbedrijven.

Ook echter voor deze groep kan nadere indeeling geboden zijn, voorzover de overheid soms tot oprichting van ondernemingen overgaat in de eerste plaats ter leering en aanmoediging voor het particulier initiatief. Zoo werd de gouvernementsrubberonderneming „Langsa” opgericht als voorbeeld van de mogelijkheden, welke destijds het pas onderworpen Atjeh aan het particuliere kapitaal beloofde. Verder werd tot de gouvernements-kinaonderneming overgegaan in het belang van een ruime en goedkope verstrekking van kinine aan de bevolking en ter aanmoediging tevens van het particulier initiatief. Beide ondernemingen hebben aan dit aanvankelijke doel volkomen beantwoord en kunnen thans welhaast uitsluitend als winstbedrijven worden beschouwd.

De voorgenomen stichting van een proefbedrijf voor de terpentijnwinning op Atjeh zal als een ander voorbeeld van gelijke strekking mogen worden beschouwd.

77. Het inzicht, dat de inschakeling van de gouvernementsbedrijven bij de centrale landsadministratie en -comptabiliteit de bron is van vele der voornaamste grieven, welke ten opzichte van de tegenwoordige staatsexploitatie in Indië worden gekoesterd, is thans wel algemeen. In parlement en geschrift wordt bijna zonder uitzondering de eisch van grootere zelfstandigheid in beheer en leiding gesteld onder minimaal toezicht van de uitvoerende macht en vooral van vertegenwoordigende lichamen.

Slechts naar enkele bij uitstek bevoegde schrijvers zij hier verwezen. Wijlen dr. Bos gaf in zijn bekend advies aan den minister van Koloniën over de boekhouding voor de Indische gouvernementsbedrijven zijn denkbeelden over een verbeterde organisatie nog eens als volgt kort saamgevat weer: „Een groote mate van zelfstandigheid en vrijheid van beweging voor de leiders, scherpe contrôle maar deze zoo weinig mogelijk hinderlijk voor een vlotte afdoening van zaken en werkend zooveel mogelijk repressief, goed- of afkeurend na de handeling.” En bij de bespreking van het Banka-tinbedrijf uit hij zich nader: „Het gouvernement treedt op als eenige aandeelhouder van eenige afzonderlijke ondernemingen, die geheel het karakter van particuliere vennootschap aannemen.”⁽¹⁾

In zijn boeiend proefschrift over „Gouvernementsexploitatie in Nederlandsch-Indië” wijst wijlen mr. P. J. C. van der Stok in eenzelfde richting⁽²⁾: „Het zal dus noodig zijn,

om ook wat de beschikking van de geldmiddelen betreft, het particulier voorbeeld na te volgen. De bedrijven, die daarvoor in aanmerking komen — want ook in dit opzicht zal de vraag voor elk soort van bedrijven afzonderlijk moeten beantwoord worden — zullen dan tot rechtspersonen dienen gemaakt te worden, met eigen vermogen (vgl. het aandeelenkapitaal) en de bevoegdheid, om zelfstandig obligatieleeningen te sluiten. Daarvoor zal echter de goedkeuring van een hogere macht (vgl. de vergadering van aandeelhouders) noodig zijn”. Als Raad van Commissarissen wil deze schrijver dan de Alg. Rekenkamer (in gewijzigde organisatie) zien optreden, terwijl de jaarverslagen der bedrijven aan de Staten-Generaal ter goedkeuring zouden moeten worden overgelegd.

Bekend is het reeds genoemde Rapport van den oud-directeur van Gouvernementsbedrijven Wenckebach over de zelfstandigmaking van het S. S. bedrijf.⁽³⁾ Deze gaat van denzelfden gedachtengang uit als de beide vorige schrijvers, maar geeft in een ontwerp-van-wet een praktische uitwerking. 's Lands spoorwegbezit gaat volgens dit ontwerp in eigendom over aan een zelfstandig bedrijf van „de Koloniale Spoorwegen in Nederlandsch-Indië”, dat aanleg en exploitatie in handen krijgt met de bevoegdheid om nevenbedrijven uit te oefenen en in andere verkeersondernemingen deel te nemen. Het bedrijf komt onder een (meerhoofdig) bestuur, dat aan den Gouverneur-Generaal verantwoordelijk is, terwijl de Directeur van Gouvernementsbedrijven in den ruimsten zin toezicht oefent en als middelaar optreedt tusschen bestuur en Regeering. Het bedrijf heeft eigen leeningsbevoegdheid: voor kapitaalsuitgaven en reservefonds met machtiging van een Kon. Besluit, voor andere doeleinden met die van de wet. De bedrijfsbegroting wordt jaarlijks bij de wet goedgekeurd onder overlegging van een verkort jaarverslag, terwijl een uitvoerig verslag jaarlijks aan de Staten-Generaal wordt aangeboden. De opbrengst der exploitatie komt uitsluitend ten goede aan het bedrijf en ook voor de aflossing van de schuld aan het Gouvernement. Het personeel is onderscheiden in ambtenaren eenerzijds, beambten en werklieden anderzijds. De eerste groep wordt gevormd door ter beschikking van het bedrijf gestelde landsdienaren en aan dat bedrijf ondergeschikt, de andere groep staat alleen in betrekking tot het bedrijf, dat met hen een arbeidsovereenkomst sluit, terwijl overigens hunne rechten en verplichtingen bij een door den Gouverneur-Generaal goed te keuren algemeen reglement worden geregeld.

78. Hoe sterk ook in de kringen van de directe leiding onzer gouvernementsbedrijven de opneming van deze in de landsadministratie als een klem op de bedrijfsvoering wordt gevoeld, bleek nog den jongsten tijd uit publicaties van Dr. M. Kerbosch, den directeur van de gouvernements-kina-onderneming⁽⁴⁾ en Ir. P. Hövig, hoofd van den dienst van het mijnwezen⁽⁵⁾. Eerstgenoemde wenscht zijn bedrijf op particulieren leest te zien geschoeid onder beheer van eene commissie van toezicht, waarvan de leden geldelijk belang bij het bedrijf behooren te hebben. Ir.

(1) Eindrapport nopens de invoering van een verbeterde boekhouding bij daarvoor in aanmerking komende gouvernementsbedrijven in N.-I., 's Grav. Landsdr. 1915. (resp. blz. 24 en 28).

(2) Mr. P. J. C. van der Stok, Gouvernementsexploitatie in N.-I. 's Grav. 1913 (blz. 315).

(3) Advies a.d. Min. van Kol. over de wenschelijkheid, het beheer v. d. Staatspoor- en tramwegen in N. I. over te dragen aan een daartoe in te stellen zelfstandig bedrijf. 's Grav. 1914.

(4) Kol. Studiën Juni 1924.

(5) Id. Juni 1922.

Hövig maakt een onderscheiding tusschen zuiver commercieele landsbedrijven en hetgeen hij „diensten” noemt en vat zijne bedoeling met de eerste bedrijvengroep dan als volgt samen: „Als zuiver commercieele ondernemingen dienen deze en dergelijke bedrijven op eigen beenen te staan, met een eigen bedrijfskapitaal, een eigen directie, raad van commissarissen, winst- en verliesrekening en balans, een jaarlijkse vergadering van aandeelhouders (de volksvertegenwoordiging) ter goedkeuring van de rekening en verantwoording en ter benoeming van commissarissen bij vacatures enz. — enfin om het zoo maar eens te zeggen — al klinkt het wel een beetje gek, de bedoeling zal toch duidelijk zijn — het desideratum is van elk dezer bedrijven een complete naamlooze vennootschap te maken met eigen verantwoording en eigen verantwoordelijkheid en het Gouvernement als eenige aandeelhouder.”

79. Tot de nog maar weinige tegenstanders, die voor Indië tegen het autonome gouvernementsbedrijf zijn, behoort de heer S. A. Reitsma, die in zijne jongste studie over „De verkeersbedrijven van den Staat” de bestaande organisatie als regel wil zien gehandhaafd, omdat de keuze voor geschikte autonome bedrijfsleiders in Indië te beperkt is en de bezwaren van parlementaire inmenging en te groote gebondenheid der bedrijfsleiders hier te lande in de praktijk niet overwegend moeten worden geacht (1).

Ondergeteekende is voorstander van eene zelfstandige organisatie der bedrijven binnen het financieel en administratief staatsverband. Het door den heer Reitsma genoemde feit, dat, tegen de bestaande ordening in, de bedrijfsleiders praktisch vaak reeds vrij groote bewegingsvrijheid genieten, pleit eer tegen dan voor de handhaving dezer organisatie; en hoe een beperkte keuze voor goede bedrijfsleiders reden zou kunnen zijn tot nog grootere beperking door handhaving van de minder aantrekkelijke positie, welke de tegenwoordige administratieve gebondenheid den leider biedt, vermag ondergeteekende niet in te zien. Parlementaire inmenging moge hier nog in eerste ontwikkeling zijn, hetzelfde kwaad, dat een onbelemmerde medebemoeiing van vertegenwoordigende lichamen voor de bedrijfslenigheid inhoudt, komt ook reeds in Indië op. De organisatie behoort zoodanig te zijn, dat met den parlementairen invloed rekening moet worden gehouden zonder dat deze rechtstreeksche dwingende zeggingschap medebrengt in de bedrijfsleiding. Om deze redenen komt ondergeteekende het standpunt van den heer Reitsma niet sterk voor.

80. Voorstanders van het zelfstandige staatsbedrijf bepleiten in hoofdzaak alle een van de landsadministratie losgemaakt eigen bedrijfsbeheer op particulieren leest, maar laten zich niet duidelijk uit, in hoeverre zij tevens ook het particuliere element bij het bedrijf willen zien betrokken. De hierboven vermelde uitspraken laten den indruk, dat de schrijvers wel een zeer zelfstandige bedrijfsleiding wenschen, maar dan toch in nauw ambtelijk verband. De heer Wenckebach laat hieromtrent zelfs geen twijfel. Evenmin is met zekerheid vast te stellen in hoeverre men in het bedrijfsbestuur particulieren wil zien opgenomen.

(1) Publ. No. 17 der Vereen. voor Studie van Kol. Maatsch. Vraagstukken Welt. 1924 (blz. 44 e. v.)

81. Zou ondergeteekende bij de zelfstandigmaking van sociaal-commercieele bedrijven het bestuur, de directie en andere leidende krachten overwegend ambtelijk willen zien gehouden, de directe bemoeiing van de regeering groot, haar toezicht ononderbroken, — anders staat het volgens hem met de enkel-commercieele ondernemingen. Winst is daar het hoofddoel en daarom mag aan den handelsgeest ook vrijere ontwikkeling worden gelaten.

82. Het bedrijf zou in den vorm van eene naamlooze vennootschap met staatskapitaal, bij eene staatsbedrijfsbank op te nemen, moeten werken onder een door de regeering te benoemen bestuur van vier met het bedrijfsobject bekende personen en een vijfde ambtelijke kracht als voorzitter. Door dezen laatste zal dan een toch nimmer geheel los te laten permanent verband met de overheid moeten worden gelegd. Aan dit bedrijfsbestuur — dat financieele vergoeding en aandeel in de winst behoort te hebben — moet geheele vrijheid worden gelaten in de aanwijzing van de leiding en in de regeling van de samenstelling van het overige personeel. De bedrijfsboekhouding zal onder toezicht moeten worden gesteld van den gouvernementsaccountantsdienst.

83. Een met medewerking van den Volksraad vast te stellen algemeen bedrijfsreglement zal in hoofdtrekken de constructie van het bedrijf bepalen, de bevoegdheden, de verdeling van de verantwoordelijkheid, en waarborg geven voor goede arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen voor het personeel.

In dit bedrijfsreglement zal de goedkeuring van de bedrijfsbegrooting moeten worden overgelaten aan het uitvoerend gezag en de regel gesteld, dat de bemoeiing van den Volksraad (Staten-Generaal) zich slechts repressief zal kunnen doen gelden ter gelegenheid van de behandeling van rekening en jaarverslag, welke door het vertegenwoordigend lichaam behooren te worden goedgekeurd.

84. De regeling van de financieele verhouding tusschen staat en bedrijf kan aan dat laatste een zeer groote bewegingsvrijheid laten. Maar het behoort vast te staan, dat — en dan in tegenstelling met het plan-Wenckebach — hetgeen er na behoorlijke plichtsvervulling ten opzichte van de instandhouding van het bedrijf in den bestaanden omvang aan zuivere winst overblijft, ter beschikking komt van de algemeene geldmiddelen en dat de bestemming door den begrotingswetgever zal worden bepaald. De winst behoort aan de gemeenschap en niet aan het bedrijf. Dat laatste zal zich daarom zonder goedvinden van den begrotingswetgever hebben te onthouden van kapitaalsuitbreiding (boven den bestaanden omvang) uit de winst.

Tenslotte behoort de verhouding tusschen bedrijfsbestuur en regeering zoodanig te zijn geregeld, dat de ministerieele verantwoordelijkheid ook ten opzichte van het staatsbedrijfswezen ten volle zal kunnen gelden.

85. Onder het tegenwoordige stelsel van staatsexploitatie heeft zich reeds een bedrijfswijze ontwikkeld, welke het aanbevolen denkbeeld eenigszins nadert. Bedoeld is het Lands-caoutchoubedrijf. Dit heeft zich geleidelijk en van nature uit incidenteele bijplant van rubber in het areaal van het boschwezen ontwikkeld, buiten opzettelijke bemoeiing van de regeering. Tegelijkertijd ontwikkelde zich ook een eigen praktische bedrijfsvorm, waarbij (toenmalige) houtvesters een oppertoezicht verkregen en

de bevoegdheid tevens tot het aanstellen van particuliere werkkrachten, omdat die rubbercultuur nog niet officieel als een bedrijfsorganisatie was erkend. Het vormde immers een stuk boschwezen. Eerst toen het bedrijf zich uit eigen kracht aan een officieele erkenning had opgedrongen, werd het uit het boschwezen bevrijd en tot een eigen organisatie verheven. De particuliere bedrijfsopzet werd toen behouden, maar onder een ambtelijke superintendentie, welke in financieele belooning achterstaat bij de tantièmes genietende particuliere administrateurs.

Ook het beheer van de Gouvernementskina-onderneming heeft zich geleidelijk in gelijken geest ontwikkeld.

86. Een denkbeeld, dat de opvatting van ondergeteekende zeer dicht nadert, werd vele jaren geleden in de Tweede Kamer verdedigd.

87. In een Nota, overgelegd bij het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over het ontwerp-Indische begrooting voor 1907 (Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal 1906/07, Bijlagen No. 4, stuk 44) heeft wijlen de heer Bogaardt het denkbeeld tot oprichting van een gouvernements-suikerfabriek ontwikkeld, dat in opzet sterk overeenkomt met hetgeen de voorstellers der motie beoogen.

In de destijds voor de particuliere suikerindustrie gesloten afdeling Brebes (Pekalongan) wenschte hij een fabriek voor 5000 bouws door het gouvernement te zien opgericht, waarvoor een leening van 6 miljoen gesloten zou moeten worden. Het beheer wilde de heer Bogaardt zien opgedragen aan de Ned. Handelmaatschappij. Van de netto-winst zou 20% aan de Factorij komen en aan het Europeesch personeel, 30% zou aan de fabrieksbevolking en de fabrieksomgeving worden besteed en 50% zou in 's Lands kas komen. Een uitgewerkte exploitatieregeling was erbij gevoegd.

88. Het voorstel had veel geringere aandacht dan het verdiende. Minister Foek wees het terug, omdat de toen nog werkende suikerconventie, welke ook op de koloniën van toepassing was, „geenerlei directe of indirecte premie” voor koloniale suikers toeliet, en de minister van oordeel was, dat suiker uit een gouvernementsfabriek in zekeren zin be-

voorrecht mocht heeten. Deze meening werd door meerderen gedeeld, door anderen, o.a. door Mr. Van der Stok in zijn bekend proefschrift, bestreden. Hoe ook, het voorstel-Bogaardt verkreeg geen nadere aandacht.

Nu de suikerconventie niet meer bestaat en dus evenmin het aan haar destijds ontleende bezwaar, is er alle aanleiding om het denkbeeld-Bogaardt weer ter hand te nemen. Ondergeteekende meent, dat het naar beginsel juist is en praktisch uitvoerbaar.

89. Toen Ir. Cramer in de Eerste Gew. Zitting van den Volksraad zijne met 26 tegen 10 stemmen aangenomen motie ⁽¹⁾ verdedigde ten gunste van staatsexploitatie van de minerale rijkdommen, zeide hij onder meer, dat wij „het goede uit het particuliere bedrijf moeten overnemen en het kwade daaruit overboord gooien” ⁽²⁾. Dat wil ook ondergeteekende en hij is overtuigd, dat door aanvaarding van de motie een stap nader tot dat doel zal kunnen worden gedaan. Benoeming van een commissie tot deugdelijk onderzoek naar de uitvoerbaarheid en eventueel het voorbereiden van eene proefneming naar den geest van de in de motie geformuleerde wenschelijkheid, ware in elk opzicht gerechtvaardigd.

90. Een doelmatige uitbreiding van staatsexploitatie in Indië zal de ruimte van geld kunnen verschaffen, zonder welke Nederland zijne koloniale taak niet naar eigen voldoening zal kunnen vervullen. Zij zal tevens leiden tot een moreel hoogstaand beheer over het nationaal bezit van de onder Nederlandsche voogdij staande kinderen des lands. En dit streven kan slagen zonder dat het particuliere kapitaal in zijn werkgelegenheid behoeft te worden beperkt, terwijl het dan mogelijk zal blijken om zonder wezenlijke schade voor de gemeenschap dat kapitaal slechts matig te belasten.

91. Op al deze overwegingen acht ondergeteekende de motie naar beginsel en praktijk aannemelijk.

J. E. STOKVIS.

⁽¹⁾ Hand. Volksraad 1e Gew. Zitt. 1918 blz. 505

⁽²⁾ „ „ „ „ „ „ blz. 166.

Bijlage I.

INKOMSTEN UIT BELASTINGEN, AFSTAND VAN GROND EN MIJNCONCESSIES GLOBAAL WEERGE-
VENDE DE RECHTSTREEKSCHIE OPBRENGST VOOR DE SCHATKIST VANWEGE NIET-IN-
HEEMSCHEN IN DUIZENDTALLEN GULDENS.

1913—1917.

1918—1922.

	1913	1914	1915	1916	1917	Totaal.	1918	1919	1920	1921	1922	Totaal.
Uitvoerrechten (1) . . .	2 741	1 988	2 699	3 095	2 015	12 538	1 593	4 430	4 437	5 898	9 815	26 178
Invoerrechten (2) . . .	8 390	7 732	7 568	8 279	7 954	39 923	8 580	10 946	20 152	22 598	18 736	81 007
Inkomstenbelasting (3) . . .	11 116	9 538	13 910	15 060	15 411	65 035	16 504	23 113	25 744	36 666	156 090	258 117
O. W.-belasting . . .	—	—	—	—	—	—	4 804	11 218	27 388	53 490	35 614	132 514
Uitk. Ned. O. W. bel. . .	—	—	—	—	—	—	—	18 974	911	1 810	7 759	24 454
Suikerbelasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54 210	14 838	69 048
Koffiebelasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	16
Java tab. belasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sum. tab. belasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 884	2 884
Theebelasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	117	117
Tijd. suikerbelasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 319	208	10 517
Tijd. kinabelasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	246	320
Aardoliebelasting . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verponding . . .	3 076	3 612	3 596	3 248	3 122	16 654	2 866	6 229	5 996	6 313	6 975	28 379
Afstand grond. . .	2 210	1 945	2 611	2 514	2 855	12 135	2 560	3 320	3 900	3 360	3 705	16 845
Mijnconcessies . . .	2 304	1 328	749	170	1 498	6 049	1 387	1 818	2 275	8 064	4 900	18 444
Totaal . . .	29 837	26 143	31 133	32 366	32 855	152 334	38 294	75 048	90 803	202 787	261 903	668 835

Dit totaal vertegenwoordigt van:

uitvoeroverschot 1913 — 1917 ad 1289,4 8,5%
zuiv. gew. uitg. 1913 — 1917 ad 1018,— 14,1%

Dit totaal vertegenwoordigt van:

uitvoeroverschot 1918 — 1922 ad 2 950,6 22,6%
zuiv. gew. uitg. 1918 — 1922 ad 2 108,— 31,7%

Bijlage II.

IN- EN UITVOER.

Zonder gouvernementsgoederen.

	1913	1914	1915	1916	1917	Totaal.	1918	1919	1920	1921	1922	Totaal.
	1913—1917						1918—1922					
Invoer	436,6	383,1	372,4	402,8	464,7	2059,6	529,9	638,1	1116,2	1077,8	691,1	4053,1
Uitvoer	614,2	635,8	758,2	854,2	776,6	3639,—	672,5	2141,3	2225,—	1188,7	1136,2	7363,7
Overschot	177,6	252,7	385,8	451,4	311,9	1579,4	142,6	1503,2	1108,8	110,9	445,1	3310,6
Totaal overschot						1579,4						3310,6
Af: raming uitvoer gouv. tin 1915 — 1917						90						160
Kapitaallente ad 6% van geraamd totaal uitheemsche kapitaal ad 2 milliard						600						760,—
						889,4						2550,6
Bij: in invoer begrepen nieuwe belegging uit de op jaarlijks 400 mill. geschatte netto-winst						400,—						400,—
raming winst-uitvoer 1913 — 1917						1289,4						2950,6

(1) In de vermelde opbrengsten zijn de uitvoerrechten van inheemsche producten inbegrepen.

(2) Voor invoerrechten is een derde van het totaal vermeld, als zijnde naar raming het door niet-inheemschen opgebrachte deel.

(3) Bij de opgaven voor 1921 en 1922 werd telkens 10 miljoen gulden afgetrokken als geraamde opbrengst door inheemschen.

Bijlage III.

Bedrijfsuitkomsten der commercieel opgevatte Landsondernemingen over 1913—1922
(Netto-uitkomst na aftrek van afschrijving en leening rente)

In millioenen.	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Opiumregie (3)	22.3	25.9	23.5	25.4	27.4	27.9	30.4	37.1	40.—	29.5
Opiumfabriek (4)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pandhuisdienst (2)	2.4	3.5	4.5	5.5	7.4	9.1	7.8	2.3	2.—	4.7
Koffie (3)	1.8	0.5	2.2	6.1	-0.1	0.1	2.7	1.3	—	—
Kina (12)	0.3	0.4	0.3	0.9	1 —	0.3	0.9	1.1	1.2	0.5
Caoutchouc (6)	-0.08	-0.02	-0.01	0.05	0.8	0.2	0.4	0.6	-1.9	-0.8
Aether-oliën (1)	—	—	—	—	—	—	—	—	0.04	—
Boschwezen (6)	2.4	1.35	1.9	2.3	5.5	3.—	3.9	8.1	5.8	0.3
Zoutregie (2)	6.2	6.6	7.6	9.3	9.9	10.3	10.1	9.4	8.5	8.5
Tin (4)	25.2	15.3	16.6	27.9	24.—	28.2	29.7	17.2	3.1	11.6
Steenkolen (4)	-0.4	-0.2	0.2	0.4	0.4	0.6	1.8	7.4	7.6	-0.1
Goud (7)	—	—	—	-0.08	—	—	-0.02	-0.06	-0.14	-0.08
Landsdrukkerij (4)	0.06	0.05	0.12	0.04	0.03	-0.07	0.005	-0.01	0.12	-0.12
Vervoer te water (4)	-0.006	-0.002	-0.011	-0.017	0.004	0.01	0.014	0.002	0.002	0.004
P. T. T. (8)	—	-1.4	-3.5	-2.2	-2.9	-2.4	-1.9	-4.7	-7.3	-11.2
S. S. (zonder aut.) (9)	15.5	15.7	17.—	20.4	20.4	15.5	17.2	6.9	8.7	1.6
Havens (10)	-0.5	-0.3	-0.2	0.2	-0.3	-0.2	0.3	-0.03	-1.—	-2.1
Baggerdienst (11)	—	—	—	—	-1.3	0.5	0.6	1.2	-0.5	0.7
Automobiëldiensten (4)	0.05	0.05	0.06	0.06	0.09	0.2	0.3	0.1	-0.3	0.5
	75.224	67.428	70.259	96.253	92.324	93.240	104.199	87.902	65.922	43.704

Totaal:

1913 — 1917: 401.488
gemidd. jaarl.: 80.3

1918 — 1922: 394.967
gemidd. jaarl.: 79.—

- (1) Geen commercieele boekhouding. Als netto-winst aangenomen de met 10% verminderde raming van het bedrijfsoverschot uit staat F der begrootingstoelichting.
- (2) Netto winst volgens Verslag Pandhuisdienst.
- (3) Vanaf 1916 netto-winst volgens gegevens dep. Gouv. bedrijven. Voor vroegere jaren zie Noot 1.
- (4) Netto winst volgens gegevens dep. G. B.
- (5) Netto winst volgens opgaaft in jaarverslagen Boschwezen.
- (6) Netto winst volgens jaarverslagen 's Lands Caoutchoucbedrijf (1922 voorl. vaststelling). De uitkomsten voor getah pertja en coca inbegrepen.
- (7) Cijfers uit begrootingstoelichting. Bedrijf nog in wording.
- (8) Vóór 1914 geen commercieele bedrijfsrekening gepubliceerd. Vanaf 1914 gegevens dep. G. B. en jaarverslagen.
- (9) Netto-winstcijfers ontleend aan Alg. Mededeelingen no. 27 Bijlage 4. Opgave netto-winst 1922 uit jaarverslag S. S.
- (10) De netto-bedrijfsuitkomsten van de havens kunnen slechts over de jaren 1920 — 1922 worden opgegeven, daar over de vorige jaren nog geen commercieele bedrijfsopzet bestond, met uitzondering van de haven Tandjong Priok. De netto-bedrijfsuitkomsten, in dezen staat over de jaren 1913 — 1919 vermeld, betreffen dan ook alleen de haven Tandjong Priok. Alle opgaven werden vanwege het dep. der B. O. W. verstrekt.
- (11) De sedert 1917 in commercieelen bedrijfsvorm omgezette baggerdienst van het havenwezen heeft in de jaarverslagen geen eigenlijke winst- en verliesrekening. De cijfers der bruto-uitkomsten zijn aan de begrotingsstukken ontleend. Zie verder Noot 1.
- (12) Uit de jaarverslagen der Gouv. Kina-onderneming.

Bijlage IV.

BOEKWAARDE van het rechtstreeks productieve Landsbezit en het opgebrachte bedrag aan rente en afschrijving, (voorzoover niet anders vermeld, volgens de opgaven voorkomend in de bijlagen van de afdelingen VII en VIII der ontwerp-Indische begrooting voor 1924.)

	Boekwaarde (in mill. guldens)		Rente		Afschrijving
Opiumfabriek	7.4	f	6.800	f	51.600
Landsdrukkerij	3.6	"	148.620	"	152.830
Goudwinning ⁽¹⁾	5.6 ⁽²⁾	"	—	"	—
Banka-tinwinning	135.— ⁽³⁾	"	948.729	"	1.345.164
Ombilin-steenkolen	9.6	"	555.000	"	900.000
Poeloe Laoet-steenkolen	5.7	"	305.000	"	340.000
Boekit Asem-steenkolen ⁽⁴⁾	6.6	"	—	"	397.000
Zoutbedrijven	14.1	"	831.351	"	544.989
Post, telegraaf, telefoon	60.3	"	2.813.115	"	3.840.000
Staatsspoorwegen ⁽⁵⁾	694.—	"	16.000.000	"	8.400.000
Automobieldiensten	2.—	"	123.000	"	124.000
Havens: Tandjong-Priok	32.8	"	1.564.600	"	125.259 ⁽⁶⁾
Soerabaja	43.7	"	1.284.000 ⁽⁷⁾	"	304.500
Makassar	14.—	"	253.880 ⁽⁸⁾	"	80.700
Belawan	20.1	"	51.700 ⁽⁹⁾	"	70.300
Emma	4.1	"	— ⁽¹⁰⁾	"	— ⁽¹¹⁾
Semarang	8.1	"	63.275 ⁽¹²⁾	"	106.200
Tjilatjap	1.6	"	73.490 ⁽¹³⁾	"	33.900
Kleine havens	8.4	"	— ⁽¹⁴⁾	"	— ⁽¹⁵⁾
Baggerbedrijf ⁽¹⁶⁾	9.9	"	529.017	"	277.173 ⁽¹⁷⁾
Pandhuisdienst	70.—	"	3.289.500	"	488.800
Caoutchouc-bedrijf ⁽¹⁸⁾	11.3	"	514.291	"	525.855
Boschwezen ⁽¹⁹⁾	58.7	"	—	"	—
Kina-onderneming ⁽²⁰⁾	0.8	"	27.585	"	16.407
Totaal	1226.9	f	29.383.553	f	18.124.677

(1) Bedrijf nog niet in volle werking.

(2) De tot nu toegestane „buitengewone" uitgaven.

(3) Daar de boekwaarde zoo aanzienlijk bij de bedrijfswaarde achterstaat, is de voor 1924 laag geraamde zuivere winst ad 20.3 miljoen op een rentevoet van 15% gekapitaliseerd.

(4) In de officieele stukken staat geen rente opgebracht. Het bedrijf is hiertoe nog te kort in werking.

(5) Voor de opgaven is de begrotingstoelichting (Eerste Gew. Zitt. 1923, Ond. I—Afd. VIII: stuk 15) gevolgd. Zie voor kol. 1 blz. 91, voor kol. 2 en 3 blz. 108. Als afschrijving (Eerste Gew. Zitt. 1923, Ond. I—Afd. VIII: stuk 15) vermeld; als boekwaarde het gezamenlijke kapitaalsbedrag van de reeds en nog niet in exploitatie zijnde lijnen en van de voorraden met inbegrip van bouwrente.

(6) Tekort f 253.741.—

(7) Tekort f 1.088.800.—

(8) Tekort f 437.420.—

(9) Tekort f 210.000.—

(10) Tekort f 203.800.—

(11) Tekort f 67.300.—

(12) Tekort f 349.425.—

(13) Tekort f 19.310.—

(14) Tekort f 412.200.—

(15) Tekort f 7700.—

(16) Boekwaarde, als vastgesteld op 31 December 1922.

(17) Tekort aan afschrijving voor 1922 f 776.797.—

(18) Opgave uit jaarverslag over 1921.

(19) Voor het boschwezen bestaat geen commercieele boekhouding. De kapitaalswaarde is berekend naar de in het jaarverslag over 1920 gegeven cijfers der zuivere winst over 1916—1920 (gemiddeld per jaar 4.7 miljoen op een rentevoet van 8%).

(20) Opgaven uit jaarverslag over 1921.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 6 — STUK 2.

Staatsexploitatie (2de gewone zitting 1923, Ond. 10 — stuk 1).

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Beteekenis der motie. De redactie van de motie enerzijds en de niet geheel daarmee parallel loopende toelichting anderzijds — over welke verscheidene leden hunne waardeering uitspraken — gaven aanleiding tot afwijkende meeningen omtrent de strekking van de motie. Tegen „doelmatige uitbreiding” van de gouvernementsbedrijven (aanhef 1ste lid) werden geen bezwaren geopperd, echter wel tegen de samenkoppeling van dien wensch naar uitbreiding met de op zich zelf ook redelijke verlangens onder *a* en *b* genoemd, waardoor zou worden uitgesproken, dat een juiste koloniale voogdij niet mogelijk zou zijn zonder staatsexploitatie en dat de uitstroaming van winsten eveneens niet langs anderen weg te beperken zou zijn. Met een dergelijke uitspraak konden verschillende leden zich niet vereenigen, omdat zij te algemeen en te eenzijdig is. Deze bezwaren zouden bij enkele leden vervallen, indien het woord „geboden” vervangen werd door „gewenscht” en de punten *a*, *b* en *c* werden geschrapt.

Het 2de lid, dat zich uitspreekt over „een der aannemelijkste vormen van staatsexploitatie” werd door sommige leden in zijn algemeenheid te ruim geacht, omdat in ieder bijzonder geval van den aard van het bedrijf, van den stand van 's lands geldmiddelen en van tal van andere omstandigheden afhangt, welke vorm aannemelijk is. In punt 75—76 van de toelichting wordt dan ook h.i. zeer terecht een restrictie gemaakt, welke in de motie echter niet tot uiting komt.

Andere leden meenden, dat moeilijk kan worden ontkend, dat „zelfstandige bedrijfsvoering met kapitaal der gemeenschap, en onder haar oppertoezicht, door niet-ambtelijke bedrijfsleiders, een der aannemelijkste vormen van staatsexploitatie” is, waarom zij tegen het 2de lid geen bezwaar maakten.

Ontmoette de uitnoodiging aan de Regeering in het 3de lid om „in die richting” — d.w.z. in de richting van doelmatige uitbreiding — „werkzaam te zijn” bij enkele leden geen bedenkingen, naar het oordeel van andere leden gaat leze veel verder dan de wensch, uitgesproken in punt 89: „Benoeming van een commissie tot deugdelijk onderzoek naar de uitvoerbaarheid en eventueel het voorbereiden van een proefneming naar den geest van de in de motie geformuleerde wenschelijkheid”. Het zou h.i. een logischer volg-

orde zijn, wanneer het onderzoek van een commissie aan de uitspraak van den Volksraad voorafging, opdat de Volksraad na kennisneming van het grondig van verschillende zijden belicht rapport ter zake zich een oordeel zou kunnen vormen en ook de Regeering in ieder voorkomend geval Haar gedragslijn aan de hand daarvan zou kunnen bepalen.

Enkele leden achtten een commissie geheel overbodig; de materie is reeds herhaaldelijk van alle zijden gezien, nieuwe gezichtspunten zijn h.i. niet meer te verwachten en de bekende theoretische argumenten kunnen reeds aan de verschillende bestaande bedrijfvormen getoetst worden.

Door verschillende anderen, waaronder ook leden, die directe doorvoering van de denkbeelden van den voorsteller ongewenscht achtten, werd de instelling van een commissie van onderzoek wel gerechtvaardigd geacht. Haar taak zou echter — zoo merkten eenigen hunner op — kunnen worden uitgebreid in dien zin, dat zij — afgescheiden van de uitvoerbaarheid van den in de motie geformuleerden wensch — maatregelen zal hebben te beramen om een grooter deel der h.t.l. gemaakte winsten in Indië te doen blijven.

§ 2. Beteekenis van de toelichting. Waar uit de toelichting blijkt, dat de motie de bedoeling van den voorsteller niet zuiver weergeeft en deze verder wensch te gaan dan hij in zijn motie heeft aangegeven, konden verschillende leden zich alleen met een aanvaarding-losvan-die-toelichting vereenigen.

Meenden enkele leden, dat de toelichting niet een verdediging van exploitatie door den Staat geeft, maar in de richting van Staatskapitalisme wijst en daarom onaanvaardbaar is, meerdere leden waren het er over eens, dat althans de bedoeling om door Staatsexploitatie den particulieren bedrijfvorm geleidelijk te verdringen, duidelijk tot uiting komt. (Hierop wordt in § 3 teruggekomen).

Enkele leden wezen er op hoe uit de woordkeus op tal van plaatsen („overheerschte”, „druk van het uitheemsch kapitaal”, „drainage” enz.) de mentaliteit van den steller aan den dag treedt. Zijn gebrek aan objectiviteit komt de motie niet ten goede en dwingt tot groote voorzichtigheid, o.a. bij de beschouwing van de door hem gegeven cijfers en de daaruit getrokken conclusies. Ook verliest steller door steeds te spreken van „drainage van Indië” de overal ter wereld geldende verhoudingen uit het oog. In alle landen is buitenlandisch kapitaal voor een deel geïnteresseerd, zonder dat ooit van drainage gesproken wordt. Dat h.t.l. het

grootste deel van het moederland afkomstig is, spreekt van zelf.

Andere leden achtten het vanzelf sprekend, dat de steller in de toelichting zijn subjectieve meening tot uiting heeft doen komen; de tegenstanders der motie zullen dat bij het uitspreken hunner meening evenzeer doen. Daartegen is toch geen redelijk bezwaar in te brengen. Bij stemming over de motie wordt overigens geen oordeel over de toelichting gevraagd. De uitdrukking „drainage” achtten deze leden niet verkeerd gekozen, omdat zij — met erkenning overigens van vele voordeelen, welke het inheemsche kapitaal Indië heeft gebracht — het betreunden, dat het overgrootste deel der winsten Indië verlaat.

Van andere zijde werd hiertegen aangevoerd, dat de inheemschen, door zelf aandelen te koopen, de winsten voor Indië kunnen behouden. Het opwekken van den spaarzin bij den Inlander en het zelf deel nemen aan de productie zijn de beste bestrijding van de zoogenaamde drainage.

Bovendien werd er door de hier aan het woord zijnde leden op gewezen, dat het uit Indië wegvloeiend kapitaal te hoog wordt gesteld, waar een aanzienlijk deel der dividenden en tantièmes weer in Indische ondernemingen wordt belegd en Indië dus weer ten goede komt. Voorts betwijfelden zij het of door uitbreiding van Staatsexploitatie een belangrijke verandering in den huidige toestand zou worden gebracht. Ook de voorsteller der motie — zoo merkten zij nog op — is daarvan, blijkens het slot der toelichting, geenszins overtuigd.

Een der leden was zelfs van meening, dat zoolang het in Indië belegde kapitaal niet vermindert, doch zich integendeel uitbreidt, geen drainage bestaat, ook al verdwijnt het meerendeel der behaalde winsten naar het buitenland, indien de kapitaaltoestrooming slechts gelijk is aan of grooter is dan het totaal van de uitstroomende dividenden en tantièmes.

Nog verklaarden eenige leden, dat zij zich met de in de toelichting (punt 13) gegeven voorstelling alsof de drainage, welke een natuurlijk gevolg is van het ontbreken van nationaal kapitaal, een schande is voor het moederland, alermint konden vereenigen. Zij hadden liever gezien, dat was gesproken van een exploitatie-object voor „het buitenlandsch kapitaal” in stede van voor „het moederland.”

De toelichting — aldus eenige leden — is bovendien niet vrij te pleiten van inconsequentie: in de punten 8-9 wordt staatsexploitatie aanbevolen op grond van de overweging, dat „het kapitaal geen grondslag legt voor innerlijke kracht tot het scheppen van zelfstandige volkswelvaart” en de ontwikkeling van de inheemsche productiewijze remt; maar wat is nu in deze richting te verwachten van de staatsbedrijven, zooveel mogelijk op particuliere leest geschoeid, zooals steller, blijkens zijn verder betoog, wensch?

§ 3. Mogelijkheid van Staatsexploitatie. Tegen verdringing van den particulieren bedrijfsvorm door uitbreiding der staatsexploitatie (vergl. § 2) werd door enkele leden ernstig bezwaar gemaakt, eenerzijds omdat zij verruiming der Staatsbemoeienis gevaarlijk achtten en het beter oordeelden, dat in stede daarvan meer aandacht wordt besteed aan de reeds bestaande Staatsbedrijven en het overig deel der h. i. thans reeds te veelomvattende staatstaak, anderzijds omdat h. t. l. ruimte is voor alle bedrijfsvormen en vervanging daarvan door uitsluitend Staatsexploitatie bovendien niet mogelijk is, daar de Staat het daarvoor benodigde kapitaal niet zal kunnen bijeenbrengen.

Sommige leden verklaarden zich niet met de motie te kunnen vereenigen, daar de Staat zich h. i. heeft te beperken tot algemeene bevordering van de welvaart van het land. Als zoodanig behoort hij geen deel te nemen aan winstbedrijven met uitzondering van speciale gevallen, bijv. steenkolenontginningen, met het doel onafhankelijk te zijn van het buitenland, of ondernemingen op nieuw gebied ter aantrekking van particuliere ondernemers.

Enkele leden wezen er op, dat het belang van de economische ontwikkeling van Indië eischt, dat bij voorkomende gevallen telkens opnieuw zal worden nagegaan welke vorm van exploitatie het voordeeligst is. Hoewel Staatsexploitatie dit oogenschijnlijk steeds zal zijn, mag h. i. een uitdrukkelijke uitspraak voor een bepaalden exploitatievorm — welke de motie blijkens de toelichting bedoelt te geven — zeker niet voor de mijn- en landbouwbedrijven worden aanvaard. In dit verband wezen zij erop, dat de toelichting den nadruk legt op enkel-commercieele bedrijven, terwijl de motie ook speciaal-economische bedrijven omvat.

Verschillende leden waren van meening, dat het huidige tijdstip voor de indiening van de motie buitengewoon slecht gekozen is. H. i. valt niet te ontkennen, dat leenen van geld door den Staat in de tegenwoordige tijdsomstandigheden voor de exploitatie van speculatieve bedrijven (hetgeen mijn- en landbouw-ondernemingen, als bedoeld bij deze motie, altijd zullen zijn) zoo al niet onmogelijk, dan toch zeker alleen tegen zeer ongunstige voorwaarden mogelijk zal zijn. Op het oogenblik is de schuld van vele landen onevenredig uitgezet en dit is ook het geval met Indië, hetgeen een groot gevaar voor het land oplevert. De Staat dient ten opzichte van zijne credietwaardigheid uiterst voorzichtig te zijn. De hier aan het woord zijnde leden stelden zich dan ook op het standpunt, dat leenen voor deze doeleinden ontoelaatbaar moet worden genoemd. Het zou immers evenmin op den weg liggen van het Gouvernement om geld te leenen, teneinde daarmede voor den Staat een gedeelte der aandelen van in Indië gevestigde cultuur- en mijnbouwondernemingen aan te koopen.

Enkeligen hunner gaven in dit verband te kennen, dat zij het gemengd bedrijf een gelukkig gevonden tusseenvorm achtten, welke het risico voor den Staat nagenoeg opheft, terwijl de kans om het kapitaal bijeen te krijgen aanmerkelijk wordt vergroot.

Andere leden achtten het nog zeer wel mogelijk, leeningen op aannemelijke voorwaarden in het buitenland (bijv. Amerika) te plaatsen. Verklaarden enkelen hunner eveneens bezwaar te hebben, thans daartoe over te gaan voor de uitbreiding van de hier bedoelde bedrijven, sommigen, die met het in de motie omschreven doel in hoofdzaak konden instemmen, merkten nog op, dat zij, hoewel niet tegen gemengde bedrijven gekant zijnde, de resultaten daarvan voor een definitief oordeel voorshands nog onvoldoende gebleken achtten.

Het werd een fout genoemd de voorwaarden, waarop het particuliere kapitaal in ondernemingen gestoken wordt (vergl. punt 39, 2e lid), gelijk te stellen met die, waarop kapitaal door het Gouvernement daarvoor zou geleend worden. Het particuliere kapitaal wenschte hooge winsten en aanvaardt daarbij ook grooter risico; met door den Staat te leenen kapitaal is zulks geheel anders gesteld. De winsten, daarmede behaald boven de verschuldigde rente, komen ten bate van den Staat en de verstrekkers van het kapitaal blijven daarbuiten. Het zal dus zeer

moelijk zijn op die voorwaarden geld te leenen voor de bedoelde doeleinden.

Door verscheidene leden werd Staatsexploïtatie met het oog op het groote risico onverantwoord genoemd. De steller der toelichting heeft hooge verwachtingen van enorme winsten, maar de ervaring heeft wel geleerd, dat jaren van winst telkens afwisselen met jaren van groote verliezen zoowel in de cultures als in den mijnbouw. De prijzen van al de uitvoerproducten heeft de Regeering niet in de hand, zij worden op de wereldmarkt bepaald. Deze leden lichtten dit toe door te wijzen op de crisisperioden in de suiker, rubber en thee. Een Gouvernements-tabakcultuur is uitgesloten, omdat deze alleen dank zij de zeer bijzondere bodemgesteldheid van Deli aldaar winstgevend blijkt te zijn. Die gronden zijn echter reeds alle uitgegeven en overal elders is deze cultuur te riskant. Voor mijnbouw geldt hetzelfde; gunstige terreinen daarvoor zijn er op het oogenblik niet. Winning van petroleum zou zeer zeker loonend kunnen zijn, doch omdat de verkooporganisatie juist het meest winstgevend is en de Staat zich daartoe zou moeten aansluiten bij een der groote wereldconcerns, is uit politieke overwegingen staatsexploïtatie van petroleum beslist te ontraden.

Voorts werd gewezen op de nadeelige gevolgen van een niet uit te sluiten politiek invloed op de Staatsbedrijven. Deze hebben zich reeds bij de bestaande Gouvernementsbedrijven voorgedaan. De soepelheid der particuliere bedrijven, waardoor die bijv. bij malaise veel eerder tot kleinere afmetingen zijn terug te brengen, zal bij Staatsondernemingen ontbreken, evenals een voldoende contrôle. Uit Bijlage III van de toelichting kan blijken, dat de winsten voornamelijk behaald zijn bij de opiumregie, den pandhuisdienst en de zoutregie, dus voornamelijk uit — naar het oordeel van voorsteller — lasten, welke drukken op de Inlandsche bevolking. Door de cijfers uit die bijlage is — aldus de hier aan het woord zijnde leden — in het geheel niet aannemelijk gemaakt, dat de overige bedrijven uit een winstoogpunt een voldoende reden van bestaan hebben.

Van andere zijde werd hiertegen aangevoerd, dat de groote winsten in de goede jaren toch ruimschoots opwegen tegen de verliezen in slechte jaren; dat geen honderden millioenen ineens voor Staatsbedrijven moeten besteed worden, doch geleidelijk in die richting kan worden voortgegaan; dat het risico verdeeld kan worden over bedrijven van verschillende aard; indien particulieren wel groote winsten maken, waarom zouden die winsten niet genoten worden in een staatsbedrijfs last zullen vormen en de financieele mogelijkheid exploitatie van Banka heeft men toch ook aangedurfd en met onmiskenbaar succes. Het argument, dat aan Staatsexploïtatie groot risico verbonden is, zou evengoed kunnen aangevoerd worden tegen bijna iederen tak van Staatszorg; voor de pestbestrijding zijn met groot risico millioenen besteed, die later bleken geen succes te hebben afgeworpen; het resultaat van de gelden aan een vloot, aan onderwijs, enz. besteed, is eveneens twijfelachtig. Toch zal het argument van risico niet weerhouden om voor die doeleinden kostbare maatregelen te treffen.

Enkele leden die hun voorkeur voor Staatsexploïtatie in den voorgestelden vorm te kennen gaven, mits niet voor een bedrijf, waaraan groot risico is verbonden, achtten het gewenscht, dat de Staat niet het geheele object voor zich opeischt, want juist de wederzijdsche concurrentie zal een gezonde stimulans zijn. Is het risico te groot, dan ware

aan den vorm van gemengd bedrijf de voorkeur te geven, terwijl de cijns van concessies in den vervolge zou zijn te verhoogen.

Andere leden achtten de verwezenlijking van de denkbeelden van den heer Stokvis alleen mogelijk, indien met de geheele daarmede te behalen winst uitsluitend wordt beoogd de vorming van nationaal kapitaal, d.w.z. dat het geheele rendement alleen wordt gebruikt voor uitbreiding van bestaande en oprichting van nieuwe bedrijven, en dus niet ook gedeeltelijk voor andere desiderata als verdere ontwikkeling der bevolking, sociale maatregelen, verbetering van arbeidstoestanden (zie punt 26, 2e alinea) enz. De winst zou geheel daarin verdwijnen en de vorming van nationaal kapitaal zou tot de vrome wenschen blijven behooren. Bij doorvoering toch van de beginselen neergelegd in de 4de alinea van punt 34 zal over het algemeen van het maken van noemenswaardige winst geen sprake kunnen zijn. Ook in punt 36 komt de voorsteller daarop terug. Gemeend werd, dat, zoodra de Staat optreedt als exploitant van zuivere winstbedrijven, hij zich op het standpunt zal hebben te stellen van den ondernemer, en dat het toezicht en de contrôle over de arbeidsvoorwaarden bij de Staatsbedrijven dan behoort te worden uitgeoefend door de arbeidsinspectie, op precies dezelfde wijze als zulks voor de particuliere ondernemingen geschiedt. Deze leden konden zich derhalve ook niet vereenigen met het beginsel van punt 84, dat de bestemming over de winst door den begrootingswetgever wordt bepaald.

§ 4. Tegengang van „drainage” op andere wijze. Bij de besprekingen over de wijze, waarop — anders dan door staatsexploïtatie — een grooter deel der hier te lande behaalde winsten voor Indië behouden kan worden, werd van gedachten gewisseld over de oprichting van winstaandeelkassen.

Hoewel een behoorlijke belasting der bedrijven algemeen juist werd geacht, liepen over de noodzakelijkheid en het nut van de oprichting van dergelijke kassen de meeningen uiteen, al was men het er over eens, dat alleen nieuw op te richten ondernemingen tot afzondering van winstaandeelen mogen worden verplicht.

Eenerzijds werd opgemerkt, dat deze kassen een extra-bedrijfslast zullen vormen en de financieele mogelijkheid tot oprichting van nieuwe ondernemingen daardoor niet langer alleen afhankelijk zal worden van de grootte der vennootschapsbelasting. Wanneer de aangevoerde bezwaren tegen de vennootschapsbelasting gegrond zijn, zou het kapitaal door de instelling van winstaandeelkassen blijvend kunnen worden afgeschrikt.

Anderzijds werd de mogelijkheid om een deel der winsten ten behoeve van de bevolking te reserveeren, niet in twijfel getrokken. Enkele leden dezer groep achtten het echter meer gewenscht het te reserveeren deel te doen storten in de kassen van de — in te stellen — regentschapsraden, v.z.v. Java, in de kassen van de gewestelijke raden, v.z.v. de buitengewesten betreft, opdat genoemde raden met die gelden maatregelen kunnen treffen in het belang van de bevolking van hun ressort. Wel zullen daardoor de winstaandeelkassen, bedoeld om de fabriek en hare arbeiders nader tot elkander te brengen, van karakter veranderen, maar het bestreken rayon zal er grooter door worden, een grooter aantal personen zal er voordeel van hebben.

Andere leden voerden hiertegen aan, dat de door de regentschapsraden geëntameerde maatregelen meer zullen kosten dan wanneer deze door b.v. de suikerfabrieken worden ondernomen, zoodat met de beschikbare gelden minder zal kunnen worden verricht. Verdiende het, waar de fabrieken zorg kunnen dragen voor een meer intensieve besteding, h.i. dus aanbeveling haar de beschikking over die fondsen te geven, aan den betrokken regentschaps- of gewestelijken raad zou de bevoegdheid tot het uitoefenen van toezicht op het aanwenden daarvan kunnen worden toegekend.

§ 5. Verschillende opmerkingen bij de punten. Ad. punt 2. De opmerking, dat een stelselmatige en vaak gerechtvaardigde critiek op de Staatsbedrijven zou worden uitgeoefend, gaf eenigen leden aanleiding er op te wijzen, dat de bedoeling van de critiek niet is — zooals de steller der toelichting blijkbaar te kennen wil geven — die bedrijven uit de handen van het Gouvernement los te maken. Van een stelselmatige critiek mag dan ook niet worden gesproken; veeleer is er sprake van een stelselmatige ontkenning van de juistheid der uitgeoefende en veelal gerechtvaardigde critiek.

Ad. punt 9. Dat het koloniale kapitaal voor zijne werkzaamheid een ruimeren winstvoet dan in eigen land gebruikelijk tot voorwaarde stelt, achtten eenige leden zeer begrijpelijk, „omdat in vele gevallen een grooter risico moet worden gedekt”, zooals de steller der toelichting zelf in punt 3 meer te recht opmerkt.

Ad. punt 19. De financieele zijde van het betoog in de toelichting werd aan scherpe critiek onderworpen. Op het uitgangspunt, dat de winst van het particulier kapitaal te becijferen is uit het uitvoeroverschot, was naar het oordeel van verschillende leden veel af te dingen. Er bestaat niet het minste verband tusschen beide cijfers. De groote schommelingen in de oorlogs- en na-oorlogsjaren hadden steller tot de grootste voorzichtigheid moeten stemmen bij het trekken zijner conclusies. Ook zijn de cijfers van de douane-statistiek slechts ten deele betrouwbaar, omdat de waardetaxatie van producten, waarvoor geen recht betaald behoeft te worden, niet nauwkeurig geschiedt (vergel. de cijfers in de „Haagsche Post” van 23 Augustus jl. blz. 1317). Belangrijke artikelen zijn verder in de oorlogsjaren onttrokken aan den invoer door particulieren (b.v. buitenlandsche rijst). Daarentegen worden tal van Gouvernementsproducten omdat zij door particulieren verkocht werden, en tal van inheemsche producten onder den uitvoer van het uitheemsch particulier kapitaal gerangschikt (tin, koffie, thee, rubber en eopra). Ten slotte is particulier kapitaal betrokken bij verschillende bedrijven welke in de statistiek niet tot uiting kwamen (men denke aan de spoor- en tramwegen en de stoomvaart-maatschappijen).

Het betoog berustend op de boekwaarde van het rechtstreeks productieve landsbezit (Bijl. 4) is — volgens deze leden — eenzijdig. Met die berekening wordt niets bewezen, omdat de in dure tijden tot stand gekomen werken sindsdien een belangrijke waardevermindering hebben ondergaan. Alleen door van ieder bedrijf afzonderlijk de kapitaalswaarde te doen schatten, zouden eenigermate betrouwbare gegevens verkregen worden.

Wil men voor ieder voorkomend geval de kansen van

Staatsexploitatie berekenen, dan dient een andere weg gevolgd te worden: aan de hand van de verkregen ervaring is de opbrengst van het product te ramen en eveneens de noodzakelijk te maken kosten voor de exploitatie. Men kan dan nagaan in hoeverre bij de alsdan op de wereldmarkt geldende prijzen winst kan gemaakt worden. Daarbij worde echter niet vergeten — gelijk steller doet — een behoorlijke afschrijving in rekening te brengen. Immers weliswaar worden de kapitalen geleend, maar ze moeten toch terug betaald worden en wel in korter tijd dan voor de meeste staatsleeningen gebruikelijk, want een suikerfabriek en ook thee en rubber-aanplantingen pleegt men in ± 20 jaar af te schrijven.

Andere leden zagen wel degelijk verband tusschen de uitvoeroverschotten en de gemaakte kapitaalswinsten. Aangezien in het wereldverkeer goederen tegen elkaar worden geruild, beheerscht de ruilvoet de winst in de verschillende landen behaald en is de door steller getrokken conclusie h. i. wel degelijk te aanvaarden met aanbrenging van eenige correcties. Ook de overige cijfers, al zijn zij in zekere opzichten minder juist, kunnen h. i. zeer wel dienst doen, zijn althans van de beschikbare de beste.

Ad. punt 61 e. v. De door den steller der toelichting gekozen voorbeelden N. I. A. M. en G. M. B. werden door meerdere leden weinig gelukkig genoemd. In het eerste geval was aansluiting gewenscht bij een in de onmiddellijke nabijheid reeds bestaand bedrijf eener groote maatschappij, hetgeen voor den Staat veel minder risico opleverde dan eigen exploitatie; in het tweede geval werd tot het gemengde bedrijf overgegaan teneinde den voorgenomen roofofbouw door de particuliere maatschappij, welke de vergunning had, te verhinderen.

Bovendien kon niet worden toegegeven, dat in deze beide gevallen de overheidsvertegenwoordigers in deskundigheid zouden achterstaan bij de vertegenwoordigers van het particuliere kapitaal (punt 64).

Ad. punt 87. Enkele leden geloofden, dat, indien men in 1907 zou zijn overgegaan tot de verwezenlijking van het denkbeeld-Bogaardt en daarna met de behaalde winsten was voortgegaan met uitbreiding en oprichting van nieuwe ondernemingen, de Staat daarvan zeer veel voordeel gehad zou hebben. Naar aanleiding daarvan werd gewezen op het in eigendom hebben van twee suikerfabrieken door het Zelfbestuur van Mangkoe Negoro.

Ad. punt 90. Naar aanleiding van de laatste zinsnede werd opgemerkt, dat zoodoende het voordeel van Staatsexploitatie komt te vervallen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 5den December 1924.

VAN LONKHUYZEN.
SOETADI.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 6 — STUK 3.

Staatsexploitatie (motie-Stokvis, 2e gew. zitting 1923, Ond. 10 — stuk 1).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. Beteekenis der motie. Voor de waardeering van verscheidene leden ter zake van de toelichting op de motie gegeven, is ondergeteekende erkentelijk.

Het bezwaar van verschillende leden tegen de samenknopeling van den eisch van doelmatige uitbreiding van staatsexploitatie met dien tot het voeren van een juiste koloniale voogdij en van beperking der uitstrooming van winsten, kan niet worden gedeeld. In de punten 8 en 9 zijner toelichting heeft ondergeteekende van zijne opvatting naar vermogen rekenschap gegeven.

Onder een „juiste koloniale voogdij” wordt daar verstaan het opvoeren „van de economische en staatkundige kracht van de overheerschten tot aan hun vermogen om zelfstandig deel te nemen aan het internationale ruilverkeer”. Verder staat daar uiteengezet, waarom, naar de meening van ondergeteekende, de werking van het uitheemsche kapitaal dit doel bezwaarlijk kan bevorderen. In de punten 26—30 volgt een nadere motiveering van dit standpunt, dat nog in de jongste ervaring steun vindt.

Om deze redenen kan van ondergeteekende moeilijk worden verlangd, dat hij — zooals enkele leden gaarne zouden zien — den in de motie gestelden eisch tot uitbreiding van staatsexploitatie in een wenschelijkheid zal omzetten, nog wel met loslating van elk verband met de overige gestelde desiderata. De motie zou hiermee haar grondslag verliezen.

Sommige leden, die het tweede lid der motie — dat „een der aannemelijkste vormen” van staatsexploitatie op den voorgrond plaatst — „in zijn algemeenheid te ruim” achten, zien tegenstrijdigheid tusschen de motie en de punten 75—76 van de toelichting. Het bedoelde tweede lid vestigt echter, zonder uitsluiting van andere vormen, slechts de aandacht op „een der aannemelijkste”. Een algemeenheid werd neergeschreven noch bedoeld, zooals trouwens andere leden terecht inzagen.

De uitnodiging aan de Regeering om in de door de motie aangegeven richting werkzaam te zijn, gaat inderdaad verder dan het in punt 89 neergelegde denkbeeld, dat meer in het bijzonder een commissoriaal onderzoek naar den daar ter sprake gebrachten bedrijfsvorm beoogt.

Beperking van de motie tot het uitlokken van zulk een onderzoek zou tevens beperking van hare strekking zijn en daarom door ondergeteekende niet kunnen worden bevestigd.

De opvatting van de leden hier aan het woord, dat het voorafgaan van een commissoriaal onderzoek een logi-

scher volgorde zou scheppen, kan ondergeteekende niet deelen. Het aangeven van richting op eenig gebied van overheidszorg, met uitnodiging aan de Regeering om Haar uitvoerenden arbeid op die richting in te stellen, schijnt logischer volgorde en meer aanbevelenswaard.

Ondergeteekende kan het niet eens zijn met de enkele leden, die een commissie geheel overbodig achten, omdat nieuwe gezichtspunten niet meer zijn te verwachten. „Zelfstandige bedrijfsvoering met kapitaal der gemeenschap, en onder haar oppertoezicht, door niet-ambtelijke bedrijfsleiders” is echter opzichzelf reeds in zekere mate een nieuw gezichtspunt in het vraagstuk der staatsexploitatie, staat tegenover de gemengde bedrijfsorganisatie, welke evenmin „reeds herhaaldelijk van alle zijden (is) gezien” en bij een commissoriaal onderzoek stellig betrokken zal moeten worden. Dat verschillende andere leden, onder wie ook tegenstanders van zijne denkbeelden, het in de toelichting aanbevolen onderzoek gerechtvaardigd achten, is ondergeteekende dan ook welkom.

Uitbreiding van de taak der aanbevolen commissie — zooals eenigen hunner wenschten — met het beramen van maatregelen om „een grooter deel der h.t.l. gemaakte winsten in Indië te doen blijven” zou met het wezen der motie strijden, omdat zij in dit opzicht een overtuiging vertolkt, welke in de toelichting naar bescheiden kracht wordt gemotiveerd.

§ 2. Beteekenis van de toelichting. Indien de meening van verschillende leden, dat de toelichting de bedoeling van de motie niet zuiver weergeeft, ook maar eenigszins met feiten ware gesterkt, zou ondergeteekende zich over hunne geneigdheid om de motie alleen los van de toelichting te aanvaarden, kunnen uitspreken. Overigens zal ook onder het gestelde voorbehoud hun stem voor de motie op prijs worden gesteld. Het is niet gebruikelijk, dat er onverbrekkelijk verband wordt gelegd tusschen een voorstel en het geheel der toelichting.

Het bezwaar van enkele leden, dat de toelichting niet een verdediging van exploitatie door den staat geeft, maar in de richting van staatskapitalisme wijst, zou aanleiding kunnen vormen tot een belangwekkende, zij het thans niet urgente gedachtenwisseling, indien deze leden zich eenigermate omtrent het wankel begrip staatskapitalisme hadden verklaard.

De meerdere leden, die aan ondergeteekende „althans” de bedoeling toeschrijven „om door staatsexploitatie den

particulieren bedrijfsvorm geleidelijk te verdringen", zelfs meenen, dat die bedoeling duidelijk tot uiting komt, zouden ondergeteekende met nader betoog hebben verplicht. Hij moge hen thans verwijzen naar de punten 5—7 en 32 der toelichting, de redenen vermeldende, waarom hij — uiteraard tot zijn leedwezen — meent, dat onder de tegenwoordige verhoudingen in Indië staatsexploitatie noodzakelijk verre blijft van eene omzetting van het kapitalistische productiestelsel.

Ieder, die in een belangrijk maatschappelijk vraagstuk stelling neemt, ontwikkelt daarbij een eigen „mentaliteit". Dat enkele leden ook bij ondergeteekende dit verschijnsel vaststelden, getuigt opzichzelf van gezonden psychologischen zin. Deze schijnt echter te falen, waar zij die geestesgesteldheid bijzonder destilleerden uit gebezigde termen als „overheerschte", „druk van het uitheemsche kapitaal", „drainage", „enz."

Die termen houden niet anders in dan een strikte vertolking van bestaande verhoudingen. Met voldoening werd dan ook kennis genomen van hetgeen andere leden tegen dit verwijt inbrachten.

Eerstbedoelde leden, die van „drainage" van Indië niet gesproken wenschen te zien, omdat in alle landen voor een deel buitenlandsch kapitaal is geïnteresseerd zonder dat daar ooit van „drainage" wordt gewaagd, onderschatten, naar het schijnt, een beslissende omstandigheid.

In landen, waar buitenlandsch kapitaal een aanvullende taak vervult te midden van een staatkundig en economisch weerbaar volk, behoeft uitvoer van winsten niet steeds „drainage" te zijn. Dat laatste verschijnsel treedt, meent ondergeteekende, eerst in, als ergens de productie voor de wereldmarkt uitsluitend, of nagenoeg uitsluitend, afhankelijk is van buitenlandsch kapitaal en daartegenover de economische kracht van het volk niet aanmerkelijk boven de voorziening in de eerste levensbehoeften uitgaat. De werking van buitenlandsch kapitaal wordt dan een belemmering voor de ontwikkeling van de eigen volkswelvaart. Die „drainage" wordt verscherpt, wanneer bovendien het staatkundig gezag in vreemde handen berust, dus gemakkelijk aan de invloeden van het buitenlandsch kapitaal onderhevig is. Nederlandsch-Indië verkeert in dit geval.

Daar het onvermogen der inheemschen om, door zelf aandeelen te koopen, de winsten voor Indië te behouden en verder zelf aan de productie deel te nemen niet in de laatste plaats ook aan het drainage-verschijnsel moet worden toegeschreven, kunnen deze verrichtingen bezwaarlijk — zooals van andere zijde werd aanbevolen — als de beste bestrijding van de drainage worden aangewend. Het aanwakkeren van den spaarzin, hoe opzichzelf nuttig ook, zal geen afdoende tegenwicht kunnen scheppen.

De meening van dezelfde leden, dat het uit Indië wegvloeiend kapitaal te hoog wordt gesteld, daar een aanzienlijk deel der dividenden en tantièmes weer in Indische ondernemingen wordt belegd, werd reeds in de punten 23—25 der toelichting van tegenbetoog voorzien. Dat geschiedde eveneens ten aanzien van de opvatting van een der leden, dat geen drainage bestaat, indien de kapitaalstrooming slechts gelijk is aan of grooter is dan het totaal van de uitgestroomde dividenden en tantièmes.

Dat uit het slot der toelichting zou blijken, dat ondergeteekende er zelf geenszins van overtuigd is, dat uitbreiding van staatsexploitatie een belangrijke verandering in den tegenwoordigen toestand zou brengen, is, beschouwt

men dat slot in verband met het geheel der toelichting, een niet gerechtvaardigde gevolgtrekking. De leden, die haar niettemin maken, hebben daarbij blijkbaar op het oog de verzekering, dat uitbreiding der staatsexploitatie niet zou behoeven te leiden tot de beperking van de werkgelegenheid van het particuliere kapitaal. In punt 6 der toelichting staat van deze verzekering echter rekenschap gegeven. Daar wordt gewezen op de ervaring, dat het koloniale kapitaal niet bij machte bleek om het geheele Indische ontginningsgebied te bestrijken. Hieruit volgt, dat uitbreiding van staatsexploitatie niet tevens beperking van de werkgelegenheid voor het particuliere kapitaal behoeft in te sluiten.

Eenige leden zien tegenstrijdigheid tusschen het betoog (punt 9), dat het particuliere kapitaal geen grondslag legt voor een innerlijke kracht tot het scheppen van een eigen volkswelvaart en het elders gegevene, dat een op particulieren leest gestelde staatsexploitatie in dit opzicht verbetering zou brengen.

Deze bemerking geschiedt ten onrechte, meent ondergeteekende. De nettowinst van op particulieren voet behoorde staatsbedrijven komt immers ten volle aan de Indische gemeenschap, kan dus ook worden besteed aan verhooging van de eigen volkskracht; de nettowinsten van het particuliere kapitaal verdwijnen goeddeels naar het buitenland, gaan dus voor de versterking van de eigen volkskracht verloren.

§ 3. Mogelijkheid van staatsexploitatie. De enkele leden, die ernstige bezwaren ontwikkelden tegen verdringing van den particulieren bedrijfsvorm door uitbreiding van staatsexploitatie, vinden bij herlezing van punt 6 der toelichting uiteengezet, waarom, naar de overtuiging van ondergeteekende, in Indië dergelijke verdringing praktisch uitgesloten mag heeten. Het standpunt van sommige leden, die tegen de motie gericht zijn, omdat de staat zich zou moeten beperken tot „algemeene bevordering van de welvaart" en „als zoodanig" geen deel behoort te nemen aan winstbedrijven, schijnt zonder verduidelijking niet vatbaar voor loonende gedachtenwisseling. Verstaan die leden onder „algemeene bevordering van de welvaart" niet alleen de bevordering van het uitheemsche bedrijf en een afdoende landsdefensie, maar ook een afdoende maatschappelijke en economische versterking van de onder Nederlandsche voogdij gebrachte inheemsche volken, dan zullen zij toch moeten aannemelijk maken, dat deze staatstaak zonder uitbreiding van staatsexploitatie zal kunnen worden bekostigd. In de punten 6—10 heeft ondergeteekende uiteengezet, waarom hij naar beginsel en praktijk die uitbreiding mogelijk en noodig acht. Met dat betoog bouwde hij slechts voort op grondslagen, welke de Indische staathuishouding thans reeds kenmerken.

Tegen stichting van staatsbedrijven op nieuw gebied óók „ter aantrekking van particuliere ondernemers" zou ondergeteekende zich zeker niet verzetten; maar den staat tot dergelijke ondernemingen te beperken, ware het afwentelen van risico voor het particuliere kapitaal op de gemeenschap.

Staatsbedrijven met het doel om van het buitenland onafhankelijk te zijn — door de bovenaangeduide leden verdedigd — zijn ook voor ondergeteekende aantrekkelijk maar uit hetgeen voorafging blijkt, dat hij dergelijke bedrijven niet wil zien beschouwd als een uitzondering op den regel van onthouding. Naast het aangevoerde voor

beeld van steenkolenontginningen zijn meerdere te noemen. IJzer, staal, rubber, kina, oliën en vetten, suiker vooral aardolie en hare bijproducten behooren alle tot de voortbrengselen, waarvoor het land in moeilijke tijden onafhankelijk behoort te zijn van den vreemde. Zij zouden volgens deze leden dus alle voor staatsexploitatie in aanmerking moeten komen; reeds bestaande staatsbedrijven zouden moeten worden uitgebreid.

De opmerking van enkele leden, dat de economische ontwikkeling van Indië eischt, dat voor elk geval de voordeeligste exploitatievorm zal moeten worden gekozen, vindt bij ondergeteekende geen bestrijding, indien het daarbij slechts gaat om den voordeeligsten vorm voor de Indische gemeenschap. De voorstellers der motie richten zich slechts tegen de strooming, welke in het bijzonder staatsexploitatie bij die keuze wil zien achtergesteld.

De meening, dat staatsexploitatie „zeker niet voor de mijn- en landbouwbedrijven (mag) worden aanvaard”, wordt enkel uitgesproken, maar niet verdedigd. Ondergeteekende verwijst naar de punten 38 en 39 der toelichting, waar een tegengestelde opvatting wordt gemotiveerd. Indien in de toelichting nadruk wordt gelegd op de groep enkel-commercieele bedrijven (terwijl de motie ook de sociaal-commercieele omvat) dan geschiedt dat in rechtstreeksch verband met den aanbevolen particulieren bedrijfsopzet, welke zich bijzonder voor de groep der enkel-commercieele bedrijven leent.

In de punten 51—58 der toelichting worden uitvoerige beschouwingen gewijd aan het verband tusschen staats-exploitatie voor Indië en het Indische staatscrediet. Nagenoeg alle door verschillende leden hierover gemaakte opmerkingen vinden daar beantwoording. Gelijkstelling van het leenen tot aankoop van aandelen in particuliere ondernemingen met een gebruik van het staatscrediet ter vestiging van eigen bedrijven, komt ondergeteekende niet juist voor. Het aandeelhouderschap in anderer bedrijf is nu eenmaal iets anders dan de stichting van een eigen bedrijf. Overigens vermag ondergeteekende niet in te zien, welke bate voor de gemeenschap aanwezig is bij het opkopen van aandelen in particuliere bedrijven tegen een veelal hooge beurswaarde, terwijl zij door stichting van eigen ondernemingen bij machte is, zelve die hoogere waarde voort te brengen.

Daar de beteekenis van het door de motie aan de orde gestelde vraagstuk een langeren duur bestrijkt dan het tijdstip, waarop zij werd ingediend, kan ondergeteekende niet inzien, waarom in verband met de tegenwoordige ongunstige leeningsvoorwaarden, dat tijdstip zoo buitengewoon slecht zou zijn gekozen. De verschillende leden, die van deze meening getuigen, kunnen overigens bemoediging vinden in de gunstige beursnotering voor de Indische schuld en in de mogelijkheid, dat voorwaarden, die worden aanvaard, nog niet altijd gelijk behoeven te zijn aan die welke zijn te bedingen. Veel is ook afhankelijk van de mate van juistheid der voorlichting, welke van belanghebbende zijden omtrent den stand van het landscrediet in het buitenland wordt verschaft. Met de meening van andere leden, dat het leenen in het buitenland op aannemelijke voorwaarden nog zeer wel mogelijk zou blijken, stemt ondergeteekende dan ook in. Gaarne had hij echter vernomen, welke de bezwaren van enkelen hunner zijn om thans van deze leeningsmogelijkheid voor uitbreiding der staatsbedrijven gebruik te maken.

De enkele opmerkingen, welke in het Afdeulingsverslag over den gemengden bedrijfsvorm werden gemaakt, behoeven

naar de bescheiden meening van ondergeteekende geen nadere beantwoording, daar zij, voorzover althans ingaande op de in de punten 43—73 aan dezen bedrijfsvorm gewijde beschouwingen, geen nieuwe inzichten bieden.

De leden, die uit punt 39, 2e lid der toelichting de meening lezen, dat de staat op gelijke voorwaarden ter geldmarkt kan slagen als de particuliere ondernemer, verkeerden blijkbaar in misverstand. Op vermelde plaats staat alleen betoogd, dat de staat — zijn voorbereiding en opzet deugdelijk, — aanspraak heeft op eenzelfde bedrijfscrediet als de particuliere ondernemer ter geldmarkt pleegt te vinden. De staat zal dan als regel obligatieleeningen sluiten en onder gunstiger voorwaarden naar gelang het leeningobject meer zekerheid biedt.

De bezwaren van verscheidene leden tegen het volgens hen te groote risico, dat de gemeenschap bij staatsexploitatie zou aanvaarden, zijn reeds in de punten 38 en 39 der toelichting in beschouwing genomen. Van andere zijde worden die bezwaren trouwens in gelijken geest weerlegd. Het ongetwijfeld ook voor den staat aanwezige bedrijfsrisico kan door verdeling over meerdere en meersoortige ondernemingen aanmerkelijk worden gecompenseerd. Zooals reeds in de toelichting is betoogd, bewees de ervaring, dat over het geheel en over langeren duur Indië een hoogen winstvoet opbrengt. Kapitaalszwakte en speculatieve opzet, welke het risico voor particulieren soms ondragelijk maakten, kunnen en moeten door den staat worden uitgeschakeld.

Dat Indië thans geen deugdelijke bedrijfskansen voor den staat meer oplevert, zooals verscheidene leden beweren, is een stelling, welke afdoender bewijsmateriaal behoeft dan door deze leden wordt aangevoerd.

Met instemming stelt ondergeteekende vast, dat zij althans voor petroleum een uitzondering maken, maar niet vermag hij in te zien, waarom de staat zich als ondernemer niet zou kunnen aansluiten bij een der internationale verkooporganisaties. Indien, zooals deze leden meenen, politieke overwegingen hiervan behooren te weerhouden, dan zouden gelijke overwegingen ook moeten weerhouden van concessies of contracten voor particuliere exploitatie. Wie bij de petroleum-productie min of meer direct is betrokken, is het nu eenmaal ook bij de wereldpolitiek. Het blijft dan nog de vraag, of het gewenschter is, daarbij afhankelijk te zijn van machtige particuliere, enkel winst beoogende exploitanten. Het komt ondergeteekende integendeel voor, dat bij internationale verwickelingen de beschikking over een eigen bedrijf den staat een vrijeren invloed waarborgt. De vroeger door den mijningenieur A. C. de Jongh in De Taak verdedigde instelling van een staatspetroleum-distributie werd nog nimmer afdoend bestreden. Een dergelijk staatsbedrijf zou ruime winst kunnen opleveren, den verbruikers ten goede komen en het bezwaar van internationale moeilijkheden zeer verzwakken.

Het nadeel van politieke invloeden op de bedrijfsvoering wordt door ondergeteekende erkend. De door hem aanbevelen afzondering van het bedrijf uit het apparaat der algemeene landsadministratie, de enkel repressieve bemoeiing van den begrootingswetgever met het beheer, de verhoogde zelfstandigheid der bedrijfsleiders, kunnen die invloeden krachtig keeren.

Grootere zelfstandigheid voor de bedrijfsleiding en hare vorming naar particulier systeem, zullen ook aan het staatsbedrijf meer soepelheid kunnen laten.

Ondergeteekende kan niet inzien, dat de in Bijlage III der toelichting verwerkte cijfers zouden aantonen, dat de enkel-commercieele staatsbedrijven hun reden van bestaan niet voldoende zouden hebben bewezen. Volgens die „Bijlage” hebben de tin-, steenkolen-, rubber- en kina-bedrijven dooreengenomen over de tien jaren 1913—1922 aan netto-winst 222.8 miljoen gulden opgebracht, dus gemiddeld jaarlijks 22.3 miljoen. Berekend over de in „Bijlage IV” vermelde boekwaarde der genoemde winstbedrijven, maakten deze dus een netto winst — boven de op 4%—6% in rekening gebrachte leeningrente — van gemiddeld jaarlijks 13.2% over een boekwaarde (voor 1924) van 169 miljoen gulden (1).

Het vaak vernomen bezwaar om bij dergelijke becijferingen het tinbedrijf in te begripen, kan door ondergeteekende niet worden gedeeld. Er schijnt geen aannemelijke reden om bij vaststelling van de rentabiliteit der staats-winstbedrijven het meest rendabele bedrijf uit te schakelen. Een gelijke ontoelaatbaarheid zou worden begaan, indien men bij de schatting van de winstgevendheid van het particuliere koloniale kapitaal de winsten b.v. der petroleum-industrie zou verwaarloozen.

Maar zelfs indien het Banka-tinbedrijf buiten rekening wordt gelaten, bestaat er geen aanleiding tot de boven vermelde ongunstige gevolgtrekking. Immers maakten de steenkolen-, rubber- en kina-bedrijven, dooreengenomen, over 1913—1922 een netto-winst van rond 24 miljoen of gemiddeld jaarlijks 2.4 miljoen. De voor 1924 berekende boekwaarde dezer bedrijven bedraagt 34 miljoen gulden; er is dus eene gemiddelde winst van ruim 7%. Een resultaat, dat toch geen gereede aanleiding kan heeten om aan de bedoelde bedrijven voldoende bestaansredenen te ontzeggen.

De goud-ontginning is buiten beschouwing gelaten, omdat het bedrijf nog in wording is; de Staatsspoorwegen en het Boschwezen, omdat zij niet tot de zuivere winstbedrijven dienen te worden gerekend.

Wanneer na deugdelijk onderzoek blijkt, dat aan eenig bedrijf te groot risico verbonden is, dan meent ondergeteekende met enkele leden — die overigens voorkeur toonden voor den door hem aanbevolen exploitatievorm — dat het niet behoort te worden ondernomen. In zoo'n geval ware het echter evenmin toelaatbaar, kwade kansen in een gemengd bedrijf te wagen. De groote waarschijnlijkheid, het verlies met anderen te mogen deelen, biedt weinig aantrekkelijks voor de gemeenschap.

De verhoudingen zijn er hier te lande niet naar om reeds monopoliseering van staatswege voor objecten van enkel-commercieele bedrijven te bepleiten. De plicht tot concurreeren zal — ondergeteekende is dat met de leden, die hierop aandringen, eens — vaak in goeden zin stimuleerend kunnen werken. Mede uit deze overweging zal tegen het ontstaan ook van particuliere monopolies zooveel doenlijk moeten worden gewaakt.

Het denkbeeld van andere leden om de geheele uit staats-exploitatie te behalen winst uitsluitend te bezigen voor uitbreiding van bestaande en stichting van nieuwe bedrijven, is ongewoon. Dat het den eenigen weg naar de verwezenlijking van de door ondergeteekende voorgestane opvattingen zou bieden, zij nadrukkelijk weersproken. Elke vorming van

(1) Zie voor het cijfer met betrekking tot het tinbedrijf noot 3 van Bijlage IV der toelichting.

kapitaal, ook van nationaal kapitaal, geschiedt ter wille van het product. Nationale kapitaalvorming is in de eerste plaats nuttig, omdat het aan de gemeenschap de baten uit een eigen bezit waarborgt. Dat bij het gebruik van die baten de instandhouding en zekere uitbreiding van de productiebron niet worde verwaarloosd, is een natuurlijke plicht; maar elk winstdeel uit het eigen bezit aan de rechtstreeksche belangen der gemeenschap te onthouden, schijnt ondergeteekende een in wezen steriel beleid. Het staat in elk geval in strijd tot hetgeen de motie beoogt. Deze wil de beschikking over het geld, dat voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling van de inheemsche volken onontbeerlijk is. Door over dat geld niet de beschikking te geven, zou dat streven slecht worden gediend.

Op bovenstaande overwegingen berust ook het in punt 84 neergelegde beginsel, dat de winst aan de gemeenschap behoort en niet aan het bedrijf. Daarom wenscht ondergeteekende de beslissing over de besteding van de winst, zooals deze in de bedrijfsboekhouding zal worden becijferd, aan den begrootingswetgever te zien gelaten.

Ook het standpunt dezer zelfde leden, dat, het bedrijf eenmaal op particulieren leest gebracht, de staat nu ook geheel als particuliere ondernemer moet worden beschouwd en als zodanig geen andere sociale plichten behoort te kennen, wordt door ondergeteekende niet gedeeld. De staat als ondernemer zal zich bij de vaststelling der productiekosten weliswaar niet kunnen onttrekken aan voorwaarden, welke de wereldmarkt — waarop hij als producent wil slagen — oplegt. Binnen deze grenzen behoort de staat echter voor te gaan in een goede verzorging óók van den productiefactor arbeid. Nimmer mag de overheid in den ondernemer opgaan. Dat ondergeteekende met dezen eisch de werkelijkheid niet entvlucht, bewijst de onlangs getroffen arbeidsregeling voor het personeel in de staatsrubberbedrijven, waarvan de doorvoering mogelijk blijkt zonder bedreiging voor de winst.

§ 4. Tegengang van „drainage” op andere wijze. De in het Afdeelvingsverslag weergegeven gedachtenwisseling over het instituut der z.g. winstaandeelkassen als ander middel om de „drainage” tegen te gaan, acht ondergeteekende van groote actueele beteekenis, maar slechts middellijk betrokken bij het in de motie gestelde vraagstuk. Dergelijke locaal te treffen en binnen de sfeer van bepaalde bedrijven toe te passen maatregelen kunnen wellicht den druk van de „drainage” enigszins verzwakken, maar — meent ondergeteekende — tot de oplossing van het vraagstuk maar weinig bijdragen. In „Ec. Stat. Berichten” van 24 Aug. 1921 heeft hij van zijn praktische en principieele bezwaren tegen het instituut der winstaandeelkassen rekenschap gegeven.

§ 5. Verschillende opmerkingen bij de punten.

ad punt 2. Ondergeteekende heeft niets „blijkbaar” te kennen willen geven, maar bij punt 2 duidelijk gewezen op een bestaande strooming tegen uitbreiding der staatsbedrijven naar aard, getal en omvang. Verder heeft hij betoogd, dat een stelselmatige en dikwijls gerechtvaardigde kritiek op het administratief en commercieel beheer samengaat met een streven naar vestiging van gemengde bedrijven. In de punten 3 en 4 heeft hij die meening met feiten trachten te rechtvaardigen. Het inzicht van eenige leden, dat van een stelselmatige kritiek niet mag worden gesproken, maar veeleer van een stelselmatige

ontkenning van de juistheid der uitgeoefende kritiek, kan moeilijk in beschouwing worden genomen zonder gevaar voor een polemisch spel met subtiële waardeeringen.

a d p u n t 9. Ook ondergeteekende acht het feit, dat het koloniale kapitaal een ruimeren winstvoet dan in eigen land tot voorwaarde stelt, zeer begrijpelijk. Eenige leden, die van deze opvatting blijk gaven, beriepen zich daarbij terecht op punt 3 der toelichting.

a d. p u n t 19. Tegenover verschillende leden, die het uitvoeroverschot in het particuliere goederenverkeer als grondslag voor de raming kapitaalwinsten verwerpen, sluit ondergeteekende zich gaarne aan bij de andere leden, die, — onder ook door hunne voorgaande — de gebruijke methode gerechtvaardigd achten.

De door eerstbedoelde leden geuite meening, dat er tusschen de geldswaarde van het uitvoeroverschot in het particuliere goederenverkeer en de winst van het particuliere kapitaal niet het minste verband bestaat, komt ondergeteekende moeilijk houdbaar voor.

Wilde men met de opmerking wellicht te kennen geven, dat niet in alle landen het uitvoeroverschot ook steeds een graadmeter voor winstuitstrooming kan heeten, dan moge ondergeteekende verwijzen naar punt 14 der toelichting, waarin met nadruk hetzelfde wordt betoogd. Wijst tegenover een passief op de handelbalans, de betalingsbalans een min of meer compenseerende vordering in geldswaarden aan, dan behoeft er van „drainage” geen sprake te zijn.

Voor Indië echter heeft een aanzienlijk uitvoeroverschot als graadmeter van de winstuitstrooming groote beteekenis. De productie voor de wereldmarkt is hier nagenoeg geheel in buitenlandse handen, terwijl de inheemschen, in loondienst dan wel met eigen voedsel-landbouw, voor het overgrote deel aan de grenzen der bestaansmogelijkheid leven. Hieruit volgt enerzijds, dat de export goeddeels los staat van de nationale productie; anderzijds, dat de import — met uitzondering van de ingevoerde kapitaalgoederen en de verbruiksartikelen voor het uitheemsche deel der koloniale gemeenschap — voornamelijk bestaat uit hetgeen de inheemschen tot dekking van eerste levensbehoeften uit het buitenland betrekken. Veel verder reikt hun beschikking over de waarde van den uitvoer niet. Het uitvoeroverschot blijft dus in zeer overwegende mate ter beschikking van het buitenland. Onder deze verhoudingen schijnt het ondergeteekende geoorloofd om zich bij de meting van de winstuitstrooming op het uitvoeroverschot te oriënteren.

Een ervaren en ter dege ingewijde schrijver over de situatie van het uitheemsche kapitaal in Indië als de heer E. Helfferich neemt voor zijn schatting van de kapitaalwinsten gedurende de oorlogs- en na-oorlogsjaren eveneens het uitvoeroverschot als grondslag⁽¹⁾ en dan zelfs zonder velerlei voorbehoud, als door ondergeteekende gemaakt. Verder moge deze zich beroepen op een deskundige als de heer J. van Gelderen, die in zijn bekende studie over de Indische valuta⁽²⁾ aan het uitvoeroverschot een beteekenis toekent, welke de aannemelijkheid van het door ondergeteekende verdedigde standpunt versterkt.

In het reeds genoemde punt 14 zijner toelichting werd met nadruk erkend, dat de omvang van de „drainage”

(1) E. Helfferich, Die Wirtschaft N. I. im Weltkriege und heute. Hamburg, 1921, blz 20—21.

(2) J. van Gelderen, De Oorlog en de Indische Valuta. Overdruk Kol. Studien, April 1924 blz. 321—322.

moeilijk is te bepalen en elk te noemen cijfer slechts waarde heeft als indruk, zich slechts in de sfeer der juistheid kan bewegen. Ieder, die het nuttige werk van een samenvatting der algemeene economische gesteldheid des lands — van welk standpunt ook bezien — onderneemt, heeft zich in deze onvermijdelijkheid te schikken. Het voorbehoud, door verschillende leden gemaakt, ten opzichte der algeheele zuiverheid van de uit de geldswaarde van het waren-uitvoeroverschot getrokken conclusies, werd dus reeds bij voorbaat door ondergeteekende in het algemeen aanvaard.

Niet alle opgesomde punten van voorbehoud kan ondergeteekende echter als juist erkennen. Voorzover zij wel kunnen worden aanvaard, wordt de in de toelichting neergelegde algemeene conclusie er niet ernstig door aangetast.

Het verwijt, als zou bij het trekken dezer conclusies niet de grootste voorzichtigheid zou zijn betracht ten aanzien van de groote schommelingen in de oorlogs- en na-oorlogsjaren schijnt onverdiend. In punt 18 der toelichting werd immers het tijdvak 1913—1922 onderscheiden in de vijf eerste jaren, waarin de oorlog voor het Indische verkeersleven nog geen ernstige schokken bracht, en het overige vijftal, waarin zoowel de hoogeconjunctuur van 1919 en 1920 als de inzinkingen van 1918 en 1921 zijn verwerkt. Zoowel overbloeien en inzinking kwamen in de cijfers dus tot uitdrukking, werden in hunne sterk compenseerende werking onder de aandacht gebracht. Welke grootere voorzichtigheid ondergeteekende verder nog had moeten betrachten, vermag hij niet in te zien.

De cijfers der douane-statistiek zijn inderdaad niet volkomen zuiver, maar het is niet denkbaar, dat hunne afwijking van de juistheid zoodanig zoude zijn, dat de gemaakte gevolgtrekkingen aan bruikbaarheid zouden moeten inboeten.

De opmerking, dat bij de vermelde import-totalen het feit van de gouvernementen-rijstimport ten bate van de voedsel-distributie verwaarloosd zou zijn, heeft reden van bestaan. Uit het nieuwe Statistisch Jaaroverzicht (Uitgave van het Stat. Kantoor van „Landbouw”) blijkt, dat in 1919 en 1920 de rijstimport door particulieren telkens gemiddeld 50 miljoen per jaar minder heeft bedragen dan over elk der beide voorafgaande jaren. Nu wordt de algemeene slotsom uit de gegeven becijferingen ook hierdoor allerminst in het hart getast; maar zij, die ten deze kritiek oefenden, verwaarloozden andere factoren, welke in de statistiek niet tot uiting komen en de door ondergeteekende gemaakte gevolgtrekkingen zouden hebben verstrekt.

Deze leden geven in dit opzicht reeds zelven een aanzijning met hun opmerking, dat de uitgestroomde winsten o.a. van de spoor- en tramwegen en de stoomvaartmaatschappijen in de statistiek voorkomen. Maar de voor deze ondernemingen ingevoerde kapitaal-goederen zijn wel onder de import-waarden statistisch geboekt. Zoo konden verder de door het Indische bankwezen (buiten het cultuurbedrijf) gemaakte en uitgestroomde winsten niet in het uitvoeroverschot worden verwerkt en is er tenslotte reden tot sterken twijfel, of de waarde der aardolie-producten bij de export wel voldoende hoog kan worden geschat.

Het is niet juist, dat ondergeteekende de waarde der door middel van particulieren uitgevoerde gouvernementen-producten zonder meer in het uitvoeroverschot zou hebben gehandhaafd. Ten aanzien van het belangrijkste dezer producten (tin) heeft uitdrukkelijk aftrek plaats gehad (zie noot bij

punt 18 der toelichting), terwijl de geldswaarde, waarop de overige door particulieren verhandelde gouvernements-producten moet worden gesteld, bij aftrek nauwelijks invloed op de gebezigde cijfertotalen zou hebben gehad.

Dat in de geraamde jaarlijksche uitvoerwaarde ook die van de op de wereldmarkt gerichte volkscultures is begrepen, wordt natuurlijk niet ontkend. Maar de importwaarde houdt even natuurlijk een belangrijken tegenpost in, waarin de koopkracht van deze inheemsche landbouwers, voorzoverre door buitenlandsche verbruiksartikelen te bevredigen, tot uiting komt.

Bedoelde exportwaarden behoeften dus niet in mindering van het totale uitvoeroverschot te worden gebracht.

Een onberispelijke raming van het „drainage”-bedrag, ook op den grondslag van het uitvoeroverschot, werd door niemand en kan ook nog door niemand worden gegeven. Ondergeteekende verzekerde reeds, dat ook hij dit lot deelt. De geoeffende kritiek heeft hem er echter niet van overtuigd, dat voor een land, waar de export nagenoeg geheel in uitheemsche handen is en de inheemsche bevolking als geheel geen hooger koopkracht ontwikkelt dan tot voorziening in eerste levensbehoeften, het uitvoeroverschot ter benadering van het gestelde doel niet gebezigd had mogen worden. Hij acht de gevolgde werkwijze temeer gerechtvaardigd, omdat bij de ramingen nauwlettend en in ruime mate rekening is gehouden met de invloedrijkste factoren, welke een reductie op het uitvoeroverschot wet- tigen.

Voor de schatting van de kapitaalswaarde der gouvernementsondernemingen stond aan ondergeteekende als regel slechts de op de officieele kapitaalsrekeningen vermelde boekwaarde ter beschikking. Mocht deze voor bepaalde bedrijven wegens dure aanschaffingen inmiddels belangrijk verminderd zijn — zooals verschillende leden verzekeren — ter beantwoording van de vraag, in hoeverre de totale officieele boekwaarde der bedrijven hierdoor onbruikbaar moet worden geacht voor het gestelde doel, is meer noodig dan deze verzekering alleen. In de boekwaarde is niet anders besloten dan de waarde van het ingebrachte geldkapitaal na aftrek van de afschrijvingen. De aanwezige voorraden zijn echter niet steeds in rekening gebracht, terwijl de productiebron zelve en ook de z.g. „goodwill” van meerdere bedrijven een waarde vertegenwoordigen, welke in de boekwaarde niet zijn inbegrepen. De opmerking, dat de steller der toelichting geen rekening zou hebben gehouden met de vereischte behoorlijke afschrijving, zou, ware zij juist, niet tegen hem gericht mogen zijn, maar tegen de officieele gegevens. Andere dan deze lagen buiten zijn bereik. Wel moge hij onder de aandacht brengen, dat een groot deel der bedrijfskapitalen uit de gewone middelen werd gevormd. Het gelegde verband tusschen afschrijving en aflossing mag hierom niet ten volle gelden. Dat er overeenstemming behoort te zijn tusschen het tempo van afschrijving en den levensduur der kapitalen, wordt gereedelijk erkend.

Het betoog in de toelichting, waarbij de boekwaarde der bedrijven ter sprake kwam, diende om de stelling aannemelijk te maken, dat het geheel der Indische staats-schuld meer dan gedekt is door de waarde van het aanwezige staatsbezit, waaronder ook dat aan duurzaamheids- werken als wegen, bruggen, waterkeeringswerken, gebouwen, enz. Daar deze duurzaamheidswerken, en de groote irrigatiewerken, een waarde van honderden millioenen ver-

tegenwoordigen, welke welhaast geheel uit de gewone middelen werden bekostigd, gelooft ondergeteekende, dat indien dan al de schatting van de bedrijfsboekwaarden aan den hoogen kant mocht zijn geschied, zijn stelling, dat de staats-schuld verre achterblijft bij het in meerdere of mindere mate direct productieve staatsbezit, hierdoor niet teniet kan worden gedaan.

ad punt 61 e.v. Dat ondergeteekende zijn overtuiging, dat in de praktijk de overheid als deelgenoot in een gemengd bedrijf gemeenlijk de zwakkere partij zal blijken (zie punten 59—72), niet had mogen demonstree- ren aan de beide groote voorbeelden van de N.-I. Aardolie- Maatschappij en het Gemengd Bedrijf Billiton, kan niet worden toegegeven. De overheid heeft zich in beide ge- vallen onmachtig verklaard tot eigen geheele of gedeelte- lijke exploitatie, ofschoon nimmer overtuigend werd aan- getoond, dat die onmacht inderdaad aanwezig was. Maar afgezien van de aanleiding tot stichting dezer beide ge- mengde bedrijven, levert de uitvoerig behandelde inwen- dige organisatie een bevestiging van hetgeen tegenstan- ders van het gemengde bedrijf betoogen, dat nl. de over- heid bij het bedingen der voorwaarden gemeenlijk de min- dere is tegenover het particuliere kapitaal. Hetgeen hier- omtrent in de toelichting werd geschreven vond in het Afdeulingsverslag geen weerlegging.

In punt 64 wordt niet beweerd, dat speciaal de regee- ringsvertegenwoordigers in de beide genoemde gemengde bedrijven in deskundigheid achterstaan bij die van het particuliere kapitaal, maar zeer in het algemeen gezegd, dat de overheidsvertegenwoordigers in het bestuur van ge- mengde bedrijven soms in deskundigheid de minderen zul- len zijn van de andere partij.

ad punt 87. Met enkele leden betreurt ook onder- geteekende, dat in 1907 niet werd ingegaan op het denk- beeld-Bogaardt tot vestiging van een gouvernements-sui- kerfabriek. De hiertegen destijds aangevoerde argumen- ten hadden z.i. hiervan niet behoeven te weerhouden. Dat, zooals deze leden meenen, het voorbeeld van den opzet der suikerfabrieken van het Mangkoe Negoro'sche rijk ook voor het gouvernement aanbevelenswaard is, wordt door ondergeteekende beaamd.

ad punt 90. Het particuliere kapitaal beheerscht al- lermint het zeer uitgestrekte ontginningsgebied van Indië. Bij uitbreiding van staatsexploitatie behoeft het dus niet in zijn werkgelegenheid te worden beperkt. De opmerking, dat zoodoende het voordeel van staatsexploitatie komt te vervallen, schijnt ondergeteekende dan ook weinig ter snede.

15 Jan. '25.

J. E. STOKVIS.

VERBETERING van de toelichting (stuk 1).

Blz. 1, linker kolom, regel 2 v. b. Insteede van „1922” te lezen „1923”.

... Blz. 2, rechter kolom, regels 6 en 7 v. o. Tusschen deze regels in te voegen: „diende en betaalde tantièmes, hier verschuldigde belasting”.

Blz. 5, rechter kolom, regels 15 en 16 v. b. Insteede van: „invoering” te lezen: „aanvoering”.

Blz. 12, rechter kolom, regel 27 v. b. Deze regel als volgt te lezen: „macht verklaard — de vraag, of deze aanwezig is geweest”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 7 — STUKKEN 1—3.

Wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet.

GELEIDEBRIEF.
ONTWERP VAN WET.
MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden een Ontwerp van Wet tot wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn ter zake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Financiën heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw College over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Tjipanas, 4 October 1924.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP VAN WET.

In- en Uitvoerrechten en Accijnzen. Wet van (Nederlandsch Staatsblad No.), houdende nadere wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet (Nederlandsch Staatsblad 1921 No. 692, Indisch Staatsblad 1921 No. 346).

(Gewoon hoofd).

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het met het oog op den teruggang van de opbrengst van den accijns op lucifers in Nederlandsch-Indië, als gevolg van het gebruik van automatische aanstekers, noodig is om het invoerrecht op automatische aanstekers en onderdeelen te verhoogen en daartoe de Indische Tariefwet (Nederlandsch

Staatsblad 1921 No. 692, Indisch Staatsblad 1921 No. 346), zooals die sedert is gewijzigd en aangevuld, nader te wijzigen en aan te vullen, zoomede om de krachtens het tweede lid van artikel 129 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië vastgestelde ordonnantie van 25 September 1924 (Indisch Staatsblad No. 440), strekkende tot tijdelijke verhooging van dat invoerrecht, te bekrachtigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedgevonden en verstaan bij deze.

Artikel 1.

De door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië krachtens het tweede lid van artikel 129 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië bij ordonnantie van 25 September 1924 (Indisch Staatsblad No. 440) vastgestelde tijdelijke wijziging van het Nederlandsch-Indisch tarief van invoerrecht wordt bekrachtigd.

Artikel 2.

a. Met wijziging van de nummering van de bestaande posten 1 en 16a van het tarief van invoerrechten, bedoeld bij artikel 1 der Indische Tariefwet, in onderscheidenlijk 1a en 16b, worden aan dat tarief toegevoegd als posten 1 en 16a de volgende nieuwe posten:

1.

Aanstekers, automatische — waaronder worden begrepen sigarenaanstekers, tondeldozen en andere dergelijke voorwerpen, bestemd om een vlam of vonk op te wekken, welke het gebruik van lucifers beoogt te vervangen — alsmede onderdeelen daarvan, niet vallende onder post 16a: waarde 12% en daarenboven stuk f 0.50.

16a.

Ferro-cerium en andere voor vonkverwekking bij automatische aanstekers geschikte alliages in plaatjes, staafjes als anderszins gram f 0.30.

b. De bij voormeld tarief behoorende „Verwijzingen” worden aangevuld met de volgende nieuwe „Verwijzingen”:

Amorces voor automatische aanstekers, alsmede andere artikelen tot vonkverwekking bij automatische aanstekers	Als ferro-cerium enz.
Gasaanstekers, elektrische	Als aanstekers, automatische.
Gasaanstekers, andere automatische ...	Zie aanstekers, automatische.
Sigarenaanstekers, elektrische	Zie aanstekers, automatische.
Tondeldozen	Zie aanstekers, automatische.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag, volgende op dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin zij is opgenomen.

(Gewoon slot).

Stuk 3. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Gebleken is, dat door invoer van automatische sigarenaanstekers — ongeveer 800 000 stuks per maand — de lucifersaccijns zoodanig is teruggelopen, dat de opbrengst daarvan, welke voor het jaar 1924 geraamd is op f 11,2 miljoen, ongeveer f 4 miljoen bij de raming dreigt achter te blijven.

Deze verontrustende achteruitgang heeft de Regeering genoopt naar middelen om te zien om te voorkomen, dat in volgende jaren deze middelenpost in dezelfde mate achterblijft bij de gekoesterde verwachtingen. Voor 1925 is eene ontvangst van 10 miljoen gulden geraamd; zonder het treffen van bijzondere maatregelen zou deze raming niet gehandhaafd kunnen blijven.

Het meest voor de hand liggend middel om den lucifersaccijns te beschermen is het heffen van een hoog invoerrecht op de sigarenaanstekers en de voor het gebruik daarvan benoodigde z.g. vuursteentjes.

Een overeenkomstige maatregel bestaat ook in andere landen.

Waar de onderwerpelijke aangelegenheid tot dadelijk ingrijpen noopte — immers een voortgezette groote import van sigarenaanstekers zal nog lang zijn gevolgen op het gebruik van lucifers doen gevoelen — is daarom met toe-

passing van artikel 129, lid 2, van het Regeerings-Reglement onder nadere bekrachtiging door de wet bij ordonnantie van 25 September 1924 (Indisch Staatsblad No. 440), met ingang van 16 November 1924 het invoerrecht van sigarenaanstekers en onderdeelen daarvan gebracht op 50 cent per stuk plus 12% der waarde en dat van ferrocerium, waaruit de z.g. „vuursteentjes” vervaardigd worden, en andere voor vonkverwekking geschikte alliages op f 0.30 per gram.

Het onderhavig wetsontwerp strekt tot bekrachtiging van dien tijdelijke maatregel en vastlegging van bedoelde verhooging in de Indische Tariefwet.

Artikel 2.

Post 1. Een recht van f 0.50 per stuk is noodig om een tegenwicht te vormen tegen het bedrag aan lucifersaccijns, hetwelk de schatkist door den invoer van de automatische aanstekers derft.

Daarnaast zal overeenkomstig het thans geldende tarief een waarderecht van 12% worden gevorderd; sigarenaanstekers van edele metalen vervaardigd e.d. zullen dientengevolge zwaarder belast worden dan die uit goedkoopere grondstoffen samengesteld.

Invoer van onderdeelen van sigarenaanstekers heeft thans niet plaats. Ten einde te voorkomen, dat importeurs met het oog op het tarief van invoerrechten er toe zouden overgaan die artikelen niet in hun geheel, maar in onderdeelen in te voeren, is het noodig ook op die onderdeelen een recht van f 0.50 per stuk te leggen. Deze maatregel is derhalve louter preventief.

Post 16a. De vuursteentjes worden gemaakt uit ferrocerium. Het is noodig dit alliage mede aan een hoog invoerrecht te onderwerpen.

Uit één gram ferro-cerium kunnen vier vuursteentjes worden vervaardigd, zoodat van een vuursteentje 7½ cent belasting zal worden gevorderd.

Die belasting zal mede een tegenwicht vormen tegen de derving van den lucifersaccijns, ingeval er toe mocht worden overgegaan hier te lande sigarenaanstekers aan te maken.

Verwijzingen. Amorces voor automatische aanstekers en andere dergelijke artikelen, zooals die, waarmede de bij zelfaanstekers gebruikelijke lonten worden ontstoken, zullen op denzelfden voet als ferro-cerium belast worden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 7 — STUKKEN 4 EN 5.

Wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet.

AFDEELINGSVERSLAG.

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 1 November 1924).

Stuk 4. AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Door sommige leden werd betwijfeld, of de Regeering met dit wetsontwerp op den goeden weg is.

Dat ter verbetering van de opbrengst van den lucifersaccijns een verhooging van invoerrecht op aanstekers en onderdeelen wordt voorgesteld, deed enkelen hunner de vraag stellen waarom dan niet ook een verbod wordt ingevoerd voor het gebruik van vracht- en personenauto's en de aan de K. P. M. verleende vergunning voor den 2den sneldienst Soerabaja—Batavia wordt ingetrokken, zulks met het oog op verhooging van de opbrengst der S. S.

Bij den indertijd verhoogden accijns op het gedistilleerd — zoo betoogden anderen — is gebleken, dat de inkomsten door die verhooging dusdanig verminderden, dat later tot een verlaging moest worden overgegaan. Een analoge inkomstenvermindering is het gevolg geweest van den verhoogden lucifersaccijns. Deze leden zouden er dan ook de voorkeur aan gegeven hebben, indien gelijktijdig met een minder zware belasting dan de hier voorgestelde op de sigaren-aanstekers, tevens een verlaging van den lucifersaccijns zou zijn ingevoerd.

Door weer andere leden werd gevreesd, dat de uit deze belasting verwachte meerdere inkomsten zullen wegvallen tegen meerdere uitgaven voor de zeer moeilijke contrôle op den invoer en bestrijding van het smokkelen dezer artikelen.

Waar de thans voorgestelde maatregel gedurende ruim een jaar in overweging is geweest werd door eenige leden niet begrepen, waarom daarmede thans zoo'n spoed wordt betracht en invoering buiten den wetgever om noodzakelijk wordt geacht. H.i. waren de omstandigheden niet zoo dringend, dat van het zelden toegepaste artikel 129 lid 2 R.R. behoefde te worden gebruik gemaakt.

Anderen leden had het daarentegen bevreemd, dat de onderwerpelijke maatregel zoolang in overweging is geweest, dat de Regeering thans Haar toevlucht tot art. 129, 2e lid moet nemen.

Zouden verschillende leden invoering van de voorgestelde belasting betreuren, daar deze weer zwaar zal drukken op de Inlandsche bevolking — deze leden hadden becijferd, dat het gebruik van sigarenaanstekers tot dusverre voor een normaal Inlandsch gezin een besparing van 7 cent per maand opleverde — en wezen zij erop, dat de bevolking thans weer zal terugkeeren tot het gebruik van tali api,

andere leden waren van oordeel, dat de bedenkelijk verminderde opbrengst van den lucifersaccijns een belangrijke verhooging van het invoerrecht op aanstekers enz. noodzakelijk maakt. Heeft deze niet plaats, dan zal toch — zoo merkten laatstbedoelde leden op — door een andere belasting naar versterking der middelen moeten worden gestreefd.

Waar in Nederland, naar enkele leden meenden te weten, een ingrijpende wijziging der Nederlandsche tariefwet ahangig is, zou gaarne worden vernomen of de Regeering het noodig acht de Indische tariefwet in dezelfde zin te wijzigen.

Artikel 2. Sommige leden zagen in het voorgestelde hooge invoerrecht op ferro-cerium een beletsel voor een mogelijke vervaardiging van aanstekers hier te lande, waar dit alliage niet in Indië kan worden samengesteld door gebrek aan cerium.

Artikel 3. Gewezen werd op de klachten van den handel ten aanzien van den zeer korten termijn van invoering in verband met reeds afgesloten contracten, welke niet meer gecanceeld kunnen worden.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 22sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN,
SOETADI,
SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 5. MEMORIE VAN ANTWOORD.

De Regeering kan niet toegeven dat Zij met den getroffen maatregel tot verhooging van het invoerrecht op sigarenaanstekers en vuursteentjes niet op den goeden weg zou zijn.

Met het oog op den verontrustenden achteruitgang van den lucifersaccijns was het noodzakelijk om zoo spoedig mogelijk maatregelen te treffen om het Land de opbrengst te verzekeren, waarop bij de raming der middelen voor 1925 uit deze belasting was gerekend.

Ter bereiking van dit doel konden twee wegen worden ingeslagen: óf het in het leven roepen van een verbod tot invoer van sigarenaanstekers en vuursteentjes, óf de verhooging van het bestaande invoerrecht van die artikelen.

De Regeering is van oordeel dat de eerste maatregel te ver gaat en daarmee het doel zou worden voorbijgestreefd. Zij heeft daarom gemeend aan den tweeden maatregel de voorkeur te moeten geven. Om het beoogde doel te bereiken moest het recht zóó hoog worden gesteld dat met grond verwacht kan worden, dat niet tengevolge van het bestaan van een lucifersaccijns het gebruik van lucifers door dat van sigarenaanstekers verdrongen wordt. Ook in de wetgevingen van andere landen komen gelijksoortige regelingen voor.

Wijl niet in den verhoogden accijns op lucifers op zichzelf de oorzaak gezocht moest worden van den teruggang van de opbrengst van dit middel, doch die teruggang hoofdzakelijk moest worden toegeschreven aan een zeer vermeerderden import van sigarenaanstekers, ligt het voor de hand dat de Regeering dien teruggang tracht te voorkomen door een belasting op de sigarenaanstekers te leggen en niet door — gelijk door sommige leden is betoogd — den lucifersaccijns te verlagen. In de omstandigheid dat de Regeering bij den teruggang van den gedistilleerd-accijns gemeend heeft in verband met de oorzaken van dien teruggang een verlaging van dien accijns te moeten tot stand brengen, ligt zeker geen reden om voor den lucifersaccijns, waarbij andere factoren in het spel zijn, hetzelfde te doen.

De vrees door eenige andere leden gekoesterd, dat de uit de tariefsverhoging verwachte meerdere inkomsten zullen wegvallen tegen meerdere uitgaven voor de zeer moeilijke contróle op den invoer en de bestrijding van het smokkelen van sigarenaanstekers en vuursteentjes, deelt de Regeering niet. Voor deze contróle zullen toch geen afzonderlijke uitgaven noodig zijn, daar zij plaats heeft gelijktijdig met die op andere belaste goederen.

Tot verhoging van het invoerrecht kon eerst worden overgegaan na de ratificatie van de wijziging van het met het voormalig Duitsch Tolverbond gesloten verdrag, welke ratificatie op 14 Juli jl. plaats vond. Dit verklaart waarom niet dadelijk nadat de teruggang van den lucifersaccijns werd geconstateerd daartegen maatregelen werden getroffen. Dat die maatregelen, nadat voormeld beletsel was opgeheven met toepassing van het tweede lid van artikel 129 R. R. en derhalve zonder den langen weg van een herziening van de tariefwet, werden genomen, was noodzakelijk daar 's Lands financieel belang een zoo spoedig mogelijke verbetering van de opbrengst van dit middel eischte en de invoer van sigarenaanstekers nog langen tijd blijft naverken op de opbrengst van den lucifersaccijns.

Waar het gebruik van sigarenaanstekers tot nu toe uit belastingoogpunt een voorsprong had boven het gebruik van lucifers, en die voorsprong door den onderhavigen maatregel wordt weggenomen, kan de Regeering niet inzien dat deze maatregel op één lijn zou zijn te stellen met de in het verslag genoemde middelen van een verbod voor het gebruik van vracht- en personen-auto's en van het ontnemen aan de K. P. M. van de verleende vergunning voor den 2den sneldienst Soerabaja—Batavia teneinde de opbrengst der S. S. te verhoogen.

De Regeering kan de meening niet deelen van die leden welke het betreunden, dat de heffing van sigarenaanstekers

weer zwaar zal drukken op de Inlandsche bevolking. Door die heffing wordt toch niet een nieuwe last op de bevolking gelegd; zij beoogt alleen te voorkomen dat een bestaande last n.l. de accijns op lucifers niet tot zijn recht komt, doordat het gebruik van lucifers wordt vervangen door dat van een veel minder zwaar belast artikel. Als inderdaad, naar deze leden hebben becijferd voor een normaal Inlandsch gezin het gebruik van sigarenaanstekers een besparing geeft van 7 cent per maand, wil dit zeggen dat die besparing plaats heeft doordat een fiscale last, welke de wetgever op de bevolking gelegd heeft, niet wordt opgebracht tengevolge van het gebruik van een ander artikel dat het belaste artikel beoogt te vervangen. Dat de wetgever, den lucifersaccijns handhavende, ook de artikelen, die in plaats van lucifers worden gebruikt, aan een niet minder zwaar drukkende heffing onderwerpt, is alleszins juist te achten. Het een is het logisch uitvloeisel van het ander.

Een algeheele herziening van de Indische Tariefwet is bij de belastingherzieningscommissie in studie. Daarbij zal aan het in Nederland ingediend ontwerp tot wijziging van de Nederlandsche Tariefwet ongetwijfeld aandacht worden geschonken.

Artikel 2.

Het is geenszins onbillijk en integendeel consequent dat, zoo hier te lande tot de vervaardiging van sigarenaanstekers mocht worden overgegaan, ook daarvan belasting wordt betaald. In het invoerrecht van ferro-cerium ligt dan een equivalent besloten van den lucifersaccijns, welke de schatkist door het gebruik van de sigarenaanstekers zal missen.

Bij het bestaan van een hoog invoerrecht op sigarenaanstekers kan naar het oordeel der Regeering het onderhavige invoerrecht op ferro-cerium geen beletsel vormen voor een mogelijke ontwikkeling van een industrie hier te lande van die artikelen. De Regeering heeft geen aanleiding een ontwikkeling van zoodanige industrie hier te lande ten koste van het gebruik van lucifers aan te moedigen. Waar het gebruik van sigarenaanstekers bij een even zwaar drukkende belasting niet meer economisch moet worden geacht dan het gebruik van lucifers zou daarvoor geenerlei goede grond bestaan.

Een korte termijn van invoering, zoodanig gekozen dat de reeds zeilende partijen geacht kunnen worden nog voor het inwerking treden van den genomen maatregel hier te lande ontvangen te zijn, was noodzakelijk om te voorkomen dat groote hoeveelheden sigarenaanstekers en vuursteentjes met het oog op de op handen zijnde verhoging nog naar Nederlandsch-Indië zouden worden verscheept, hetgeen nog langen tijd zijn naverking op de opbrengst van den lucifersaccijns zou hebben doen gevoelen. Mogen sommige handelaren, die nog aan leveringcontracten gebonden zijn, van dezen overheidsmaatregel nadeel ondervinden, zulks moet evenals in andere dergelijke gevallen als een risico van hun handel worden aangemerkt.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 8 — STUKKEN 1—3.

Wettelijke regeling van het arbeidscontract.

GELEIDEBRIEF.
ONTWERP-KONINKLIJK BESLUIT.
TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden het ontwerp van een Koninklijk besluit strekkende tot wettelijke regeling van het arbeidscontract.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn terzake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Justitie heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw College over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Tjipanas, 1 October 1924.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan

den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP-KONINKLIJK BESLUIT.
(Gewoon hoofd).

Artikel I.

Het Burgerlijk Wetboek voor Nederlandsch-Indië ondergaat de volgende wijzigingen en aanvullingen:

1e. Artikel 22 wordt gelezen:

„Arbeiders hebben, behoudens het bepaalde bij het vorige artikel, hunne woonplaats in het huis hunner werkgevers, indien zij bij dezen inwonen”.

2e. Artikel 109 wordt gelezen:

„Ten opzichte van handelingen of verbintenissen, door de vrouw aangegaan, wegens alles wat de gewone en dagelijkse uitgaven der huishouding betreft, alsmede ten opzichte van arbeidsovereenkomsten, door haar als werkgeefster ten behoeve van de huishouding aangegaan, veronderstelt de wet, dat zij de bewilling van haren man heeft bekomen.”

3e. Artikel 1149, 4° wordt gelezen:

„Het loon van arbeiders over het verschenen jaar, en hetgeen over het loopende jaar verschuldigd is, benevens het bedrag der verhooging van dat loon ingevolge artikel 1602g alsmede het bedrag der uitgaven, door den arbeider voor den werkgever gedaan, mitsgaders het bedrag der schadevergoeding, door den werkgever aan den arbeider bij het einde der dienstbetrekking krachtens artikel 1603 t verschuldigd;”

4e. Artikel 1447, tweede lid, wordt gelezen:

„Ook kan de minderjarigheid niet worden ingeroepen tegen verbintenissen door minderjarigen, bij huwelijksche voorwaarden, met inachtneming van artikel 151, of bij arbeidsovereenkomsten, met inachtneming van artikel 1601g of bij arbeidsovereenkomsten, op welke artikel 1601h van toepassing is, aangegaan.”

5e. De artikelen 1547 en 1549 vervallen.

6e. De Eerste Afdeeling des Zevenden Titels van het Derde Boek wordt gelezen:

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepaling.

Artikel 1548. Huur en verhuur is eene overeenkomst, waarbij de eene partij zich verbindt om de andere het genot eener zaak te doen hebben, gedurende eenen bepaalden tijd en tegen eenen bepaalden prijs, welken de laatstgemelde aanneemt te betalen.

Men kan allerlei soort van goederen, hetzij onroerende, hetzij roerende, verhuren”.

7e. De Vijfde Afdeeling des Zevenden Titels van het Derde Boek wordt vervangen door het volgende:

ZEVENDE TITEL A.

Van de overeenkomsten tot het verrichten van arbeid.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1601. Behalve de overeenkomsten tot het verrichten van enkele diensten, welke door de aan haar eigene bepalingen en bedongene voorwaarden, en bij gebreke van deze door het gebruik, worden geregeerd, bestaan er twee soorten van overeenkomsten, waarbij de eene partij zich verbindt, voor de andere tegen belooning arbeid te verrichten: de arbeidsovereenkomst en de aanneming van werk.

Artikel 1601a. De arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij de eene partij, de arbeider, zich verbindt, in dienst van de andere partij, den werkgever, tegen loon gedurende zekeren tijd arbeid te verrichten.

Artikel 1601b. De aanneming van werk is de overeenkomst, waarbij de eene partij, de aannemer, zich verbindt, voor de andere partij, den aanbesteder, tegen eenen bepaalden prijs een bepaald werk tot stand te brengen.

Artikel 1601c. Indien eene overeenkomst de kenmerken bevat van eene arbeidsovereenkomst en van eenige andere soort van overeenkomst, zullen zoowel de bepalingen betreffende de arbeidsovereenkomst als die betreffende de andere soort van overeenkomst, welke kenmerken zij mede bevat, van toepassing zijn; in geval van strijd tussehen deze bepalingen zullen die der arbeidsovereenkomst van toepassing zijn.

Indien eene aanneming van werk door meerdere soortgelijke overeenkomsten, zij het ook telkens met eenigen tusschentijd, is gevolgd, of indien het, bij het aangaan eener aanneming van werk, blijkbaar in de bedoeling van partijen ligt meerdere dergelijke overeenkomsten aan te gaan, in dier voege, dat de verschillende aannemingen te zamen als eene arbeidsovereenkomst kunnen worden beschouwd, zullen de bepalingen betreffende de arbeidsovereenkomst op deze overeenkomsten gezamenlijk en op elk harer afzonderlijk, met uitsluiting van de bepalingen der zesde afdeeling van dezen titel, van toepassing zijn. Is evenwel in een dergelijk geval de eerste overeenkomst bij wijze van proef aangegaan, dan zal deze geacht worden haren aard van aanneming van werk te hebben behouden en zullen de bepalingen der zesde afdeeling op haar van toepassing zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Van de arbeidsovereenkomst in het algemeen.

Artikel 1601d. Wanneer eene arbeidsovereenkomst schriftelijk wordt aangegaan, zijn de kosten der akte en andere bijkomende onkosten ten laste van den werkgever.

Artikel 1601e. Indien bij het sluiten der overeenkomst een hand- of godspenning is gegeven en aangenomen, ontleent geene der partijen daaraan de bevoegdheid van de overeenkomst af te zien door het laten behouden of het teruggeven van die hand- of godspenning.

De hand- of godspenning kan slechts in mindering worden gebracht op het loon, indien de dienstbetrekking niet langer dan drie maanden heeft bestaan, terwijl zij voor langeren of voor onbepaalden tijd is aangegaan.

Artikel 1601f. Ten opzichte van arbeidsovereenkomsten, door de gehuwde vrouw als arbeidster aangegaan, veronderstelt de wet, dat zij de bewilliging van haren man heeft bekomen.

Zij kan diensvolgens alle handelingen ter zake dier overeenkomsten, het geven van kwijting en het verschijnen in rechten daaronder begrepen, zonder bijstand van haren man verrichten.

Zij is gerechtigd over hetgeen zij ingevolge de gesloten arbeidsovereenkomst ontvangen of te vorderen heeft, ten bate van het gezin te beschikken.

Artikel 1601g. Een minderjarige is bekwaam, als arbeider arbeidsovereenkomsten aan te gaan, indien hij daartoe door zijnen wettelijken vertegenwoordiger, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, is gemachtigd.

Een mondelinge machtiging kan slechts strekken tot het aangaan van eene bepaalde arbeidsovereenkomst. Is de minderjarige nog geen volle achttien jaren oud, dan moet zij verleend worden in tegenwoordigheid van den werkgever of van dengene die namens dezen handelt. Zij kan niet voorwaardelijk worden verleend.

Indien de machtiging schriftelijk is verleend, is de minderjarige verplicht de volmacht ter hand te stellen aan den werkgever, die den minderjarige onverwijld een gewaarmerkt afschrift daarvan doet toekomen en de volmacht bij het einde der dienstbetrekking aan den minderjarige of diens rechtverkrijgenden teruggeeft.

Voorzoover zulks niet door het stellen van bepaalde voorwaarden in de machtiging uitdrukkelijk is uitgesloten, staat de minderjarige in alles, wat betrekking heeft op de arbeidsovereenkomst, door hem ingevolge de verleende machtiging aangegaan, met een meerderjarige gelijk, behoudens het bepaalde bij het derde lid van artikel 1602f. Echter kan hij niet in rechten verschijnen zonder bijstand van zijnen wettelijken vertegenwoordiger, behalve wanneer den rechter gebleken is, dat de wettelijke vertegenwoordiger niet bij machte is zich te verklaren.

Artikel 1601h. Indien een daartoe niet bekwaam minderjarige eene arbeidsovereenkomst heeft aangegaan en diensgevolge gedurende vier weken, zonder verzet van zijnen wettelijken vertegenwoordiger, in dienst van den werkgever arbeid heeft verricht, wordt hij geacht door dien vertegenwoordiger mondeling tot het aangaan dier arbeidsovereenkomst gemachtigd te zijn geweest.

Artikel 1601i. Eene tussehen echtgenooten aangegane arbeidsovereenkomst is nietig.

Artikel 1601j. Een door den werkgever vastgesteld reglement is voor den arbeider slechts verbindend, indien deze schriftelijk heeft verklaard zich met dat reglement te vereenigen en indien tevens is voldaan aan de navolgende vereischen:

1e. dat een volledig exemplaar van het reglement kosteloos door of van wege den werkgever aan den arbeider is verstrekt;

2e. dat door of vanwege den werkgever een door dezen onderteekend volledig exemplaar van het reglement ter inzage voor een ieder is nedergelegd ten kantore van het Hoofd van plaatselijk bestuur binnen wiens ressort de onderneming, in welke het reglement geldt, gevestigd is;

3e. dat een volledig exemplaar van het reglement op eene voor den arbeider gemakkelijk toegankelijke plaats, zoo mogelijk in het arbeidslokaal, zoodanig opgehangen zij en blijve, dat het duidelijk leesbaar is.

De nederlegging en de inzage van het reglement ten kantore van het Hoofd van plaatselijk bestuur geschieden kosteloos.

Elk beding, strijdig met eenige bepaling van dit artikel, is nietig.

Artikel 1601k. Indien gedurende de dienstbetrekking een reglement wordt vastgesteld of het bestaande wordt gewijzigd, is dit nieuwe of dit gewijzigde reglement voor den arbeider slechts verbindend, indien een volledig exemplaar van het ontwerp daarvan of van de ontworpen wijzigingen hem kort voor de vaststelling gedurende zoodanigen tijd kosteloos ter inzage is verstrekt, dat hij zich over den inhoud behoorlijk heeft kunnen beraden.

Indien de arbeider na vaststelling van het nieuwe of het gewijzigde reglement weigert de verklaring af te geven dat hij zich daarmede vereenigt, wordt deze weigering aangemerkt als eene opzegging van de dienstbetrekking uiterlijk tegen den dag, waarop het nieuwe of het gewijzigde reglement in werking zal treden. Is de dienstbetrekking voor eenen bepaalden tijd aangegaan, of liggen tusschen den dag, waarop het nieuwe of het gewijzigde reglement den arbeider door of vanwege den werkgever ter verkrijging van de bovenbedoelde verklaring is aangeboden en dien waarop het in werking zal treden, minder vrije dagen dan de opzeggingstermijn omvat, dan heeft de arbeider aanspraak op eene schadeloosstelling op den voet als bij artikel 1603r is bepaald.

Elk beding strijdig met eenige bepaling van dit artikel is nietig.

Artikel 1601l. Eene verklaring des arbeiders, waarbij hij zich verbindt zich met elk in de toekomst vast te stellen reglement of met elke toekomstige wijziging van een bestaand reglement, te vereenigen, is nietig.

Artikel 1601m. Van de bepalingen van het reglement kan alleen dan bij bijzondere overeenkomst worden afgeveken, indien deze schriftelijk is aangegaan.

Artikel 1601n. Elk beding tusschen den werkgever en den arbeider, strijdig met eene collectieve arbeidsovereenkomst, door welke zij beiden gebonden zijn, zal op de daartoe strekkende vordering van ieder dergenen, die bij de collectieve arbeidsovereenkomst partij waren, met uitsluiting evenwel van den werkgever zelve, worden nietig verklaard.

Onder collectieve arbeidsovereenkomst wordt verstaan eene regeling, getroffen door een of meer werkgevers of eene of meer rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen van werkgevers, met eene of meer rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen van arbeiders, omtrent arbeidsvoorwaarden, bij het aangaan van arbeidsovereenkomsten in acht te nemen.

Artikel 1601o. Ter berekening van het in geld vastgestelde loon per dag wordt, voor de toepassing van dezen titel, de dag gesteld op tien uren, de week op zes dagen, de maand op vijf en twintig dagen en het jaar op driehonderd dagen. Is het loon, hetzij voor het geheel, hetzij gedeeltelijk op andere wijze, dan naar tijdruimte vastgesteld dan wordt als het in geld vastgestelde loon per dag aangenomen het gemiddelde loon des arbeiders, berekend over de laatst voorafgegane dertig werkdagen; bij gebreke van dien maatstaf wordt als loon aangenomen het gebruikelijke loon voor den, wat aard, plaats en tijd betreft, meest nabij komenden arbeid.

Artikel 1601p. Het loon van arbeiders, welke niet bij den werkgever inwonen, mag niet anders worden vastgesteld dan in:

- 1e. geld;
- 2e. voedsel te nuttigen, alsmede verlichtings- en stookmiddelen te gebruiken ter plaatse waar ze worden verstrekt;
- 3e. kleeding; door den arbeider bij de waarneming der dienstbetrekking te dragen;
- 4e. eene bepaalde hoeveelheid der voortbrengselen van het bedrijf, waarin het loon verdiend wordt, of der grond- of hulpstoffen in dat bedrijf gebruikt, een en ander voor zoover die voortbrengselen of grond- of hulpstoffen, wat aard en hoeveelheid betreft, behooren tot de eerste levensbehoeften van den arbeider en zijn gezin, of als grond- of hulpstoffen, werktuigen of gereedschappen in het bedrijf des arbeiders worden gebezigd, en in ieder geval met uitsluiting van alcoholhoudenden drank en opium;
- 5e. het gebruik van eene aangewezen woning of lokaal, van een bepaald stuk grond of van weide of stalling voor een bepaald aantal naar de soort aangeduide dieren, toebehoorende aan den arbeider of aan een der leden van zijn gezin, het gebruik van werktuigen of gereedschappen, alsmede het onderhoud daarvan;
- 6e. bepaalde werkzaamheden of diensten, door of voor rekening van den werkgever voor den arbeider te verrichten;
- 7e. onderricht, door of vanwege den werkgever aan den arbeider te verstrekken.

Artikel 1601q. Indien bij overeenkomst of bij reglement geen bepaald loon is vastgesteld, heeft de arbeider aanspraak op zoodanig loon, als ten tijde van het sluiten der overeenkomst voor arbeid als de bedongene, ter plaatse waar deze moest worden verricht, gebruikelijk was.

Indien zoodanig gebruik niet bestaat, wordt het loon met inachtneming der omstandigheden naar billijkheid bepaald.

Artikel 1601r. Voor zoover het loon anders dan volgens artikel 1601p geoorloofd is, is vastgesteld, wordt het op een bedrag in geld gewaardeerd en geacht vastgesteld te zijn op het vijfvoud van dit bedrag.

Het geheele loon, dat dientengevolge verschuldigd zal zijn, zal echter het overeenkomstig de bepalingen van het voorgaande artikel berekende loon niet met meer dan een derde mogen overschrijden.

Elk beding, strijdig met eenige bepaling van dit artikel, is nietig.

Artikel 1601s. Ongeoorloofd en nietig is elk beding tusschen den werkgever of een van diens beambten of zetbazen

en eenen onder een hummer gestelden arbeider, waarbij deze zich verbindt, het loon of zijne overige inkomsten of een gedeelte daarvan op eene bepaalde wijze te besteden, of zich zijne benoedigheden op eene bepaalde plaats of bij eenen bepaalden persoon aan te schaffen.

Van deze bepaling is uitgezonderd het beding, waarbij de arbeider deelneemt in eenig fonds, mits het fonds voldoet aan de voorwaarden bij algemeene verordening gesteld.

Artikel 1601*t*. Indien de arbeider ingevolge een ongeoorloofd en nietig beding, als bedoeld bij het voorgaande artikel, met den werkgever eenige overeenkomst heeft aangegaan, ontstaat daaruit geenerlei verbintenis. De arbeider is gerechtigd het reeds te dier zake op zijn loon in rekening geledene of door hem betaalde van den werkgever terug te vorderen, zonder gehouden te zijn tot teruggave van hetgeen hem ter voldoening aan de overeenkomst is verstrekt.

Niettemin is de rechter bevoegd, bij toewijzing van de vordering des arbeiders, de veroordeeling te beperken tot zoodanig bedrag als hem met het oog op de omstandigheden van het geval billijk zal voorkomen, doch uiterlijk tot de som, waarop de door de arbeider geleden schade door hem wordt gewaardeerd.

Heeft de arbeider ingevolge een ongeoorloofd en nietig beding, als voormeld, met een ander dan den werkgever eenige overeenkomst aangegaan, dan heeft hij het recht het bedrag van hetgeen hij uit dien hoofde betaald heeft of nog verschuldigd is, van den werkgever te vorderen. De bepaling van het tweede lid is ook ten deze van toepassing.

Ieder vorderingsrecht des arbeiders krachtens dit artikel vervalt na verloop van zes maanden.

Artikel 1601*u*. De werkgever kan slechts boete stellen op de overtreding van voorschriften van eene schriftelijk aangegane overeenkomst of van een reglement, indien die voorschriften bepaaldelijk zijn aangeduid en de boete in de overeenkomst of het reglement is aangegeven.

De overeenkomst of het reglement, waarbij boete is bedongen, moet nauwkeurig de bestemming der boeten vermelden. Zij mogen noch onmiddellijk, noch middellijk strekken tot persoonlijk voordeel van den werkgever zelven of van dengene, wien deze de bevoegdheid heeft verleend den arbeiders boete op te leggen.

Iedere boete, in een reglement of in eene overeenkomst bedongen, moet op een bepaald bedrag gesteld zijn, uitgedrukt in de munt, waarin het loon in geld vastgesteld is.

Binnen een week mag aan een arbeider geen hooger bedrag aan gezamenlijke boeten worden opgelegd dan zijn in geld vastgesteld loon voor ééne dag. Geen afzonderlijke boete mag hooger dan dit bedrag worden gesteld.

Elk beding strijdig met eenige bepaling van dit artikel is nietig. Echter mag, doch alleen ten aanzien van arbeiders wier in geld vastgesteld loon meer dan acht gulden per dag bedraagt, bij schriftelijk aangegane overeenkomst, of bij reglement van de bepalingen van het tweede, derde en vierde lid worden afgeweken. Is zulks geschied, dan zal de rechter steeds bevoegd zijn de boete op eene kleinere som te bepalen, indien de opgelegde hem bovenmatig voorkomt.

Onder het stellen en het bedingen van boete in den zin van dit artikel wordt begrepen het door den werkgever bedingen van straf, als bedoeld bij de tiende Afdeling van den eersten Titel van dit Boek.

Artikel 1601*v*. Terzake van eenzelfde feit mag de werkgever niet boete heffen en tevens schadevergoeding vorderen. Elk beding, strijdig met deze bepaling, is nietig.

Artikel 1601*w*. Indien ééne der partijen opzettelijk of door schuld in strijd heeft gehandeld met eene harer verplichtingen en de diensgevolge door de wederpartij geleden schade niet op geld waardeerbaar is, zal de rechter naar billijkheid eene som gelds als schadevergoeding vaststellen.

Artikel 1601*x*. Een beding tusschen den werkgever en den arbeider, waarbij deze laatste beperkt wordt in zijne bevoegdheid om na het einde der dienstbetrekking op zekere wijze werkzaam te zijn, is slechts geldig, indien het bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement met eenen meerderjarigen arbeider is tot stand gekomen.

De rechter kan, hetzij op de vordering van den arbeider, hetzij ingevolge diens daartoe strekkend verweer in een geding, zulk een beding geheel of gedeeltelijk te niet doen op grond dat, in verhouding tot het te beschermen belang des werkgevers, de arbeider door dat beding onbillijk wordt benadeeld.

Aan een beding, als in het eerste lid bedoeld, kan de werkgever geene rechten ontleenen, indien hij de dienstbetrekking onrechtmatig heeft doen eindigen, of den arbeider door opzet of schuld eene dringende reden heeft gegeven om de dienstbetrekking te doen eindigen en deze van die bevoegdheid heeft gebruik gemaakt, noch ook indien de rechter op het verzoek of op de vordering des arbeiders de arbeidsovereenkomst ontbonden heeft verklaard op grond van eene dringende reden, den arbeider gegeven door opzet of schuld des werkgevers.

Indien door den werkgever van den arbeider eene schadevergoeding is bedongen voor het geval, dat deze in strijd handelt met een beding, als in het eerste lid bedoeld, zal de rechter steeds bevoegd zijn de schadevergoeding op eene kleinere som te bepalen, zoo de bedongene hem bovenmatig voorkomt.

Artikel 1601*j*. Alle akten en geschriften betreffende het aangaan, wijzigen of eindigen van arbeidsovereenkomsten, benevens alle stukken, welke door den werkgever en den arbeider of hunne wettelijke vertegenwoordigers te zamen of ieder afzonderlijk, hetzij in onderhandschen vorm, hetzij ten overstaan van een openbaren ambtenaar, zonder medewerking van derden, ter uitvoering van de arbeidsovereenkomst worden opgemaakt, zijn vrij van zegel.

DERDE AFDEELING.

Van de verplichtingen des werkgevers.

Artikel 1602. De werkgever is verplicht den arbeider zijn loon op den bepaalden tijd te voldoen.

Artikel 1602*a*. Het loon, naar tijdruimte vastgesteld, is verschuldigd van het tijdstip, waarop de arbeider in dienst is getreden, tot dat van het einde der dienstbetrekking.

Artikel 1602*b*. Geen loon is verschuldigd voor den tijd, gedurende welken de arbeider den bedongen arbeid niet heeft verricht.

Artikel 1602c. Evenwel behoudt de arbeider zijne aanspraak op het naar tijdruimte vastgesteld loon voor eenen betrekkelijk korten tijd, wanneer hij tengevolge van ziekte of ongeval verhinderd is geweest zijn arbeid te verrichten, tenzij de ziekte of het ongeval door zijn opzet of onzedelijkheid veroorzaakt of het gevolg is van een lichaamsgebrek, waaromtrent hij bij het aangaan der overeenkomst den werkgever opzettelijk valsehe inlichtingen heeft gegeven.

Komt hem in zoodanig geval krachtens eenige wettelijk voorgeschreven ziekte- of ongevallenverzekering, of krachtens eenige verzekering of uit eenig fonds, waarin de deelneming is bedongen of voortvloeit uit de arbeidsovereenkomst, eene geldelijke vergoeding of uitkeering toe, dan wordt het loon verminderd met het bedrag dier vergoeding of uitkeering.

Eveneens behoudt de arbeider zijne aanspraak op het naar tijdruimte vastgesteld loon voor een korten, naar billijkheid te berekenen tijd, wanneer hij, hetzij ten gevolge van de vervulling eener door wet of overheid, zonder geldelijke vergoeding, opgelegde verplichting, die niet in zijn vrijen tijd kon geschieden, hetzij ten gevolge van zeer bijzondere, buiten zijne schuld ontstane, omstandigheden, verhinderd is geweest zijn arbeid te verrichten.

Onder zeer bijzondere omstandigheden worden, voor de toepassing van dit artikel, begrepen: de bevalling van de echtgenoot van den arbeider zoodanig het overlijden en de begrafenis van een zijner huisgenooten of van een zijner bloed- en aanverwanten in de rechte linie onbepaald en in den tweeden graad der zijlinie. Evenzoo wordt onder de vervulling eener door wet of overheid opgelegde verplichting begrepen de uitoefening der kiesbevoegdheid.

Is het loon in geld op andere wijze dan naar tijdruimte vastgesteld, dan zijn de bepalingen van dit artikel eveneens van toepassing, met dien verstande, dat als loon wordt aangenomen het gemiddeld loon hetwelk de arbeider, wanneer hij niet verhinderd ware geweest, gedurende dien tijd had kunnen verdienen.

Het loon wordt echter verminderd met het bedrag der onkosten, welke de arbeider zich door het niet verrichten van den arbeid heeft bespaard.

Van de bepalingen van dit artikel mag alleen bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement worden afgeweken.

Artikel 1602d. Ook verliest de arbeider zijne aanspraak op het naar tijdruimte vastgestelde loon niet, indien hij bereid was den bedongen arbeid te verrichten, doch de werkgever daarvan geen gebruik heeft gemaakt, hetzij door eigen schuld of zelfs tengevolge van hem persoonlijk betreffende, toevallige verhindering.

De bepalingen van het tweede, vijfde, zesde en zevende lid van het voorgaande artikel zijn van toepassing.

Artikel 1602e. Bestaat het loon voor het geheel of voor een gedeelte in een bedrag, dat afhankelijk is gesteld van eenig gegeven, hetwelk uit des werkgevers boekhouding moet kunnen blijken, dan heeft de arbeider het recht van den werkgever mededeeling te verlangen van zoodanige bewijsstukken, als voor hem noodig zijn om tot de kennis van dat gegeven te geraken.

Bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement kan worden bepaald, dat mededeeling van de genoemde bewijsstukken, in plaats van aan iederen arbeider afzonderlijk

zal geschieden aan een bepaald aantal arbeiders in dienst van den werkgever of aan een of meer deskundigen in zake boekhouding, allen door de arbeiders bij schriftelijke keuze aan te wijzen.

De mededeeling van de bewijsstukken door of vanwege den werkgever geschiedt desverlangd onder uitdrukkelijke verplichting van geheimhouding door den arbeider en den gene, die hem overeenkomstig het voorgaand lid vervangt; deze kan echter nimmer tot geheimhouding tegenover den arbeider worden verplicht.

De verplichting tot geheimhouding is voor zoover noodig opgeheven, indien de opgave in rechten wordt betwist.

Voor zoover het gegeven, in het eerste lid bedoeld, betreft de winst, in des werkgevers onderneming of een deel daarvan behaald, kan van de bepalingen van het eerste lid, bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement, ook op andere wijze dan in het tweede lid omschreven, worden afgeweken.

Artikel 1602f. Voor de voldoening van het loon, aan den arbeider verschuldigd, moet de volmacht bedoeld bij het eerste lid van artikel 1385 eene schriftelijke zijn.

Indien in de in artikel 1601g genoemde schriftelijke machtiging de voorwaarde is opgenomen, dat het in geld vastgestelde loon, geheel of gedeeltelijk, in stede van aan den minderjarige, aan den wettelijken vertegenwoordiger zelve moet worden voldaan, wordt deze ten opzichte van de voldoening van het loon, of van het gedeelte, hetwelk hem moet worden voldaan, als de arbeider aangemerkt.

Ook indien geene zoodanige voorwaarde in de machtiging is opgenomen, en zelfs bij mondelinge machtiging, wordt het aan den minderjarige verschuldigde in geld vastgestelde loon aan den wettelijken vertegenwoordiger voldaan, wanneer deze zich tegen de voldoening aan den minderjarige schriftelijk verzet.

In andere gevallen dan die, bedoeld in het tweede en derde lid van dit artikel, is de werkgever door betaling aan den minderjarige behoorlijk gekweten.

Voldoening aan derden anders dan overeenkomstig de bepalingen van dit en van het volgende artikel, is nietig.

Artikel 1602g. Beslag onder den werkgever op het door dezen aan den arbeider verschuldigde loon is, indien het in geld vastgestelde loon acht gulden per dag of minder bedraagt, niet verder geldig dan tot een vijfde gedeelte van het in geld vastgestelde loon. Is het in geld vastgestelde loon hooger dan acht gulden per dag, dan is ten aanzien van dit bedrag beslag evenzeer slechts tot een vijfde gedeelte geldig en is, op het meerdere, beslag onbepaald toegelaten. Geenerlei beperking geldt, indien het beslag dient tot verhaal van onderhoud, waarop de beslaglegger volgens de wet aanspraak heeft.

Overdracht, inpandgeving of elke andere handeling, waardoor de arbeider eenig recht op zijn loon aan eenen derde toekent, is slechts in zoover geldig als een beslag op zijn loon geldig zoude zijn.

Volmacht tot invordering van het loon, onder welken vorm of welke benaming ook door den arbeider verleend, is steeds herroepelijk.

Elk beding, strijdig met eenige bepaling van dit artikel, is nietig.

Artikel 1602h. De voldoening van het in geld vastgestelde loon geschiedt in wettig betaalmiddel van Neder-

landsch-Indië, met dien verstande, dat het in geld van een vreemd land vastgestelde loon zal worden berekend naar den koers van dag en plaats der betaling, of, indien aldaar geen koers bestaat, naar dien der naastbijgelegen handelsplaats, waar een koers bestaat.

Echter kunnen bij ordonnantie voor bepaalde gewesten of gedeelten van gewesten uitzonderingen worden gemaakt op het voorgeschrevene bij het eerste lid.

Artikel 1602i. De voldoening van het loon, voor zoover het in andere bestanddeelen dan in geld is vastgesteld, geschiedt volgens hetgeen bij overeenkomst of reglement is bedongen, of in het geval, bedoeld in artikel 1601r, naar de daar gestelde regelen.

Artikel 1602j. Voldoening van het loon, voor zoover zij anders heeft plaats gehad dan bij de voorgaande twee artikelen is bepaald, is nietig. De arbeider behoudt het recht van den werkgever het verschuldigde loon te vorderen, zonder gehouden te zijn hem het bij de nietige voldoening ontvangene terug te geven.

Niettemin is de rechter bevoegd, bij toewijzing van de vordering des arbeiders de veroordeeling te beperken tot zoodanig bedrag, als hem met het oog op de omstandigheden van het geval billijk zal voorkomen, doch uiterlijk tot de som, waarop de door den arbeider geleden schade door hem wordt gewaardeerd.

Ieder vorderingsrecht des arbeiders krachtens dit artikel vervalt na verloop van zes maanden.

Artikel 1602k. Indien de plaats der voldoening van het loon niet bij overeenkomst of reglement of door het gebruik is bepaald, geschiedt de voldoening, hetzij ter plaatse, waar de arbeid in den regel wordt verricht, hetzij ten kantore des werkgevers, indien dit gelegen is ter plaatse, waar de meerderheid der arbeiders woont, hetzij aan de woning des arbeiders, ter keuze van den werkgever.

Artikel 1602l. De uitbetaling van het in geld naar tijdruimte vastgestelde loon zal geschieden als volgt:

indien het loon bij de week of bij kortere tijdruimte is vastgesteld, telkens na eene week;

indien het loon is vastgesteld bij eene tijdruimte, langer dan eene week, doch korter dan eene maand, telkens na verloop van den tijd, waarbij het loon vastgesteld is;

indien het loon bij de maand is vastgesteld, telkens na eene maand;

indien het loon bij langere tijdruimte dan eene maand is vastgesteld, telkens na één kwartaal.

Van deze regeling mag slechts in zooverre worden afgeweken, dat bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement de uitbetaling mag worden bepaald van loon, dat bij eene kortere tijdruimte dan eene halve maand is vastgesteld, op telkens na eene halve maand, en van loon, dat bij de maand is vastgesteld, op telkens na een kwartaal.

Indien het loon vier gulden per dag of minder bedraagt mag het, wat betreft arbeiders, die niet bij den werkgever inwonen, met afwijking in zooverre van bovenstaande bepalingen, niet anders worden uitbetaald dan uiterlijk telkens na eene halve maand.

De uitbetaling van het loon van arbeiders, die bij den werkgever inwonen, zal, met afwijking in zooverre van bovenstaande bepalingen geschieden telkens na verloop van

de tijdruimte, aangegeven door het plaatselijk gebruik, tenzij bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement is bedongen, dat de uitbetaling volgens de bepalingen van het eerste lid zal geschieden.

De uitbetalingstermijnen, bij of ingevolge dit artikel vastgesteld, zullen door partijen, met onderling goedvinden, steeds mogen worden ingekort.

Artikel 1602m. De uitbetaling van het in geld doch niet naar tijdruimte vastgestelde loon, zal geschieden met in achtneming van de bepalingen van het voorgaande artikel, met dien verstande, dat dit loon geacht zal worden te zijn vastgesteld bij de tijdruimte, waarbij het loon gewoonlijk wordt vastgesteld voor den arbeid, welke, ten aanzien van aard, plaats en tijd het meest nabijkomt aan den arbeid, waarvoor het loon verschuldigd is.

Artikel 1602n. Voor zooverre het in geld vastgestelde loon bestaat in een bedrag, dat afhankelijk is gesteld van eenig gegeven, hetwelk uit des werkgevers boekhouding moet kunnen blijken, zal de uitbetaling geschieden telkens wanneer het bedrag van dat loon kan worden bepaald, met dien verstande, dat de uitbetaling tenminste eenmaal per jaar zal geschieden.

Voor zoover het gegeven in het eerste lid bedoeld betreft de winst, in des werkgevers onderneming of een deel daarvan behaald en de aard van het bedrijf of het gebruik medebrengt, dat deze winst eerst na langer tijdsverloop dan een jaar wordt bepaald, kan bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement worden bedongen dat de uitbetaling telkens na die bepaling zal geschieden.

Artikel 1602o. Indien het loon in geld voor een gedeelte naar tijdruimte, voor een ander gedeelte op andere wijze, of wel indien het loon in gedeelten naar meerdere verschillende tijdruimten is vastgesteld, zullen voor ieder dier gedeelten de voorschriften der artikelen 1602l tot en met 1602n van toepassing zijn.

Artikel 1602p. Bij iedere uitbetaling zal het geheele bedrag van het verschuldigde loon worden voldaan.

Echter kan ten aanzien van het in geld doch afhankelijk van de uitkomsten van den te verrichten arbeid, vastgestelde loon, bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement worden bedongen, dat telkens behoudens definitieve afrekening op den eersten betaaldag, waarop daartoe de mogelijkheid zal bestaan, zal worden uitbetaald een zeker gedeelte van het loon, bedragende ten minste drie vierden van het gebruikelijke loon voor den, wat aard, plaats en tijd betreft, meest nabij komenden arbeid.

Artikel 1602q. Voor zooverre het in geld vastgestelde loon, of het gedeelte daarvan, dat overblijft na aftrek van hetgeen door den werkgever niet behoefte te worden uitbetaald, en na aftrek van hetgeen, waarop derden overeenkomstig de bepalingen van dezen titel rechten doen gelden, niet wordt uitbetaald uiterlijk den derden werkdag na dien, waarop ingevolge de artikelen 1602l, 1602m en 1602o de betaling had moeten geschieden, heeft de arbeider, indien deze nietbetaling aan den werkgever is toe te schrijven, aanspraak op eene verhooging wegens de vertraging, welke voor den vierden tot en met den achtsten werkdag bedraagt vijf ten honderd per dag en voor elken volgenden werkdag één ten honderd, met dien verstande, dat de verhooging

wegens vertraging in geen geval de helft van het verschuldigde bedrag zal te boven gaan. Niettemin is de rechter bevoegd de verhooving te beperken tot zoodanig bedrag als hem met het oog op de omstandigheden van het geval billijk zal voorkomen.

Een beding, waarbij van eenige bepaling van dit artikel wordt afgeweken, is alleen geldig ten aanzien van arbeiders, wier in geld vastgestelde loon meer dan acht gulden per dag bedraagt.

Artikel 1602r. Behalve bij het eindigen der dienstbetrekking, is tegen de vordering tot uitbetaling van het loon schuldvergelijking alleen toegelaten wegens de volgende schulden des arbeiders:

10. de door hem aan den werkgever verschuldigde schadevergoeding;
20. de boeten, door hem volgens artikel 1601u aan den werkgever verschuldigd, mits door dezen een schriftelijk bewijs worde afgegeven, vermeldende het bedrag van iedere boete, alsmede den tijd waarop en de reden waarom zij is opgelegd, met opgave van de overtreden bepaling van het reglement of van de schriftelijk aangegane overeenkomst;
30. de bijdrage tot een fonds door den werkgever overeenkomstig het tweede lid van artikel 1601s ten behoeve van den arbeider gestort;
40. de huurprijs van een woning, een lokaal, een stuk grond of van werktuigen of gereedschappen, door den arbeider in eigen bedrijf gebruikt, welke door den werkgever bij schriftelijk aangegane overeenkomst aan den arbeider zijn verhuurd;
50. de koopprijs van gewone en dagelijkse behoeftigheden der huishouding, daaronder niet begrepen alcoholhoudende drank en opium, alsmede van grond- of hulpstoffen door den arbeider in eigen bedrijf gebruikt, een en ander door den werkgever aan den arbeider geleverd, mits van de levering blijke uit eene schriftelijke, door den arbeider afgegeven, verklaring, vermeldende de oorzaak en het bedrag der schuld, en mits de werkgever niet meer berekene dan den kostenden prijs, en die prijs niet hooger zij dan die, waarvoor de arbeider zich die behoeftigheden der huishouding, grond- of hulpstoffen elders zoude kunnen aanschaffen;
60. de voorschotten op het loon, door den werkgever in geld aan den arbeider verstrekt mits daarvan blijke door eene verklaring als in het voorgaande nummer vermeld;
70. het bedrag van hetgeen op het loon te veel is betaald;
80. de kosten van verpleging en geneeskundige behandeling, welke ingevolge artikel 1602x ten laste van den arbeider komen.

Ter zake van hetgeen de werkgever krachtens de nummers 20, 30 en 50 zoude kunnen vorderen, mag door hem bij elke uitbetaling van het loon niet meer worden in vergelijking gebracht, dan een vijfde gedeelte van het in geld vastgestelde loon, hetwelk alsdan zoude moeten worden uitbetaald; ter zake van hetgeen hij krachtens de bepalingen van dit artikel in het geheel zoude kunnen vorderen, mag de schuldvergelijking niet verder gaan dan tot twee vijfde gedeeltes van hetzelfde bedrag.

Elk beding, waardoor de werkgever eene ruimere bevoegdheid tot schuldvergelijking zoude worden toegekend, is nietig.

Artikel 1602s. Indien het loon des arbeiders geheel of gedeeltelijk in inwoning, kost, of andere levensbenoedigheden is vastgesteld, is de werkgever verplicht dit, mits overeenkomstig de vereischten van gezondheid en goede zeden, volgens plaatselijk gebruik, te voldoen.

Elk beding, waardoor deze verplichting des werkgevers zoude worden uitgesloten of beperkt, is nietig.

Artikel 1602t. De werkgever, die tijdelijk verhinderd is het loon, voorzoover dit in inwoning, kost of andere levensbenoedigheden is vastgesteld, te voldoen, zonder dat deze verhindering het gevolg is van eigen toedoen van den arbeider, is dezen eene vergoeding schuldig, waarvan het bedrag bij overeenkomst of, bij gebreke van dien, door het plaatselijk gebruik wordt bepaald.

Artikel 1602u. De werkgever is gehouden inwonende arbeiders, zonder korting van hun loon, in de gelegenheid te stellen hunne godsdienstplichten te vervullen, alsmede ontspanning van den arbeid te genieten, in beide gevallen op de wijze bij overeenkomst, of, bij gebreke van dien, door het plaatselijk gebruik bepaald.

Artikel 1602v. De werkgever is gehouden den arbeid dusdanig te regelen, dat de arbeider geen arbeid heeft te verrichten op Zondagen en op die dagen welke volgens het plaatselijk gebruik ten aanzien van den bedongen arbeid met Zondagen worden gelijkgesteld, behalve voor zoover het tegendeel is bedongen of uit den aard van den arbeid voortvloeit.

Ten aanzien van minderjarige arbeiders is de werkgever gehouden den arbeid dusdanig te regelen, dat zij volgens het plaatselijk gebruik in de gelegenheid gesteld zijn de lessen te volgen in inrichtingen voor godsdienst-, voortgezet, herhalings of vakonderwijs. Elk beding, strijdig met dit voorschrift, is nietig.

Artikel 1602w. De werkgever is verplicht de lokalen, werktuigen en gereedschappen, waarin of waarmede hij den arbeid doet verrichten, op zoodanige wijze in te richten en te onderhouden, alsmede omtrent het verrichten van den arbeid zoodanige regelingen te treffen en aanwijzingen te verstrekken, dat de arbeider tegen gevaar voor lijf, eerbaarheid en goed zoover beschermd is, als redelijkerwijze in verband met den aard van den arbeid gevorderd kan worden.

Zijn die verplichtingen niet nagekomen dan is de werkgever gehouden tot vergoeding der schade, aan den arbeider diensgevolge in de uitoefening zijner dienstbetrekking overkomen, tenzij door hem het bewijs wordt geleverd, dat die niet nakoming aan overmacht, of die schade in belangrijke mate mede aan grove schuld van den arbeider is te wijten.

Indien de arbeider, tengevolge van het niet nakomen dier verplichtingen door den werkgever, in de uitoefening zijner dienstbetrekking zoodanig letsel heeft bekomen, dat daarvan de dood het gevolg is, is de werkgever jegens den overblijvenden echtgenoot, de kinderen of de ouders van den overledene, die door zijnen arbeid plegen te worden onderhouden, verplicht tot schadevergoeding, tenzij door hem het bewijs wordt geleverd, dat die niet-nakoming aan overmacht, of de dood in belangrijke mate mede aan grove schuld van den arbeider is te wijten.

Elk beding, waardoor deze verplichtingen des werkgevers zouden worden uitgesloten of beperkt, is nietig.

Bij ordonnantie kunnen evenwel regelen worden gesteld, volgens welke de in het tweede en derde lid bedoelde verplichting tot schadevergoeding door den werkgever op anderen kan worden overgedragen.

Artikel 1602x. De werkgever is verplicht in geval van ziekte of ongeval van eenen bij hem inwonenden arbeider, zoolang de dienstbetrekking duurt doch uiterlijk tot een tijd van zes weken, voor diens behoorlijke verpleging en geneeskundige behandeling zorg te dragen, voor zooverre daarin niet uit anderen hoofde is voorzien. Hij is gerechtigd de kosten op den arbeider te verhalen, doch voor zooveel betreft die der eerste vier weken alleen dan, wanneer de ziekte of het ongeval door diens opzet of onzedelijkheid veroorzaakt of het gevolg is van een lichaamsgebrek, waaromtrent de arbeider bij het aangaan der overeenkomst den werkgever opzettelijk valsche inlichtingen heeft gegeven.

Elk beding, waardoor deze verplichtingen des werkgevers zouden worden uitgesloten of beperkt, is nietig.

Artikel 1602ij. De werkgever is in het algemeen verplicht al datgene te doen en na te laten, wat een goed werkgever in gelijke omstandigheden behoort te doen en na te laten.

Artikel 1602z. De werkgever is verplicht bij het eindigen der dienstbetrekking den arbeider op diens verlangen een getuigschrift uit te reiken.

Het getuigschrift bevat eene juiste opgave omtrent den aard van den verrichten arbeid en den duur der dienstbetrekking, alsmede, doch alleen op bijzonder verzoek van dengene, aan wien het getuigschrift moet worden uitgereikt, omtrent de wijze, waarop de arbeider aan zijne verplichtingen heeft voldaan en de wijze, waarop de dienstbetrekking geëindigd is; heeft de werkgever de dienstbetrekking echter zonder het aanvoeren van redenen doen eindigen, dan is hij slechts gehouden zulks te vermelden, zonder verplicht te zijn de redenen zelve mede te deelen; heeft de arbeider de dienstbetrekking onrechtmatig doen eindigen, dan is de werkgever gerechtigd zulks in het getuigschrift te vermelden.

De werkgever, die weigert het gevraagde getuigschrift af te geven, die in het getuigschrift tegen beter weten onjuiste mededeelingen opneemt, of die het getuigschrift van een kenmerk voorziet, bestemd om aangaande den arbeider eenige mededeeling te doen, welke niet in de bewoordingen van het getuigschrift is vervat, is zoowel jegens den arbeider als jegens derden aansprakelijk voor de daardoor veroorzaakte schade.

Elk beding, waardoor deze verplichtingen des werkgevers zouden worden uitgesloten of beperkt, is nietig.

VIERDE AFDEELING.

Van de verplichtingen des arbeiders.

Artikel 1603. De arbeider is verplicht den bedongen arbeid naar zijn beste vermogen te verrichten. Voor zoover aard en omvang van den te verrichten arbeid niet bij overeenkomst of reglement zijn omschreven, beslist daaromtrent het gebruik.

Artikel 1603a. De arbeider is verplicht den arbeid zelf

te verrichten; hij kan zich daarin niet dan met toestemming des werkgevers door eenen derde doen vervangen.

Artikel 1603b. De arbeider is verplicht zich te houden aan de voorschriften omtrent het verrichten van den arbeid alsmede aan die, welke strekken ter bevordering van de goede orde in de onderneming des werkgevers, hem door of namens den werkgever binnen de perken van wettelijke voorschriften of van overeenkomst of reglement, of bij gebreke daarvan, van het gebruik gegeven.

Artikel 1603c. De arbeider, die bij den werkgever inwoont, is verplicht zich te gedragen naar de orde des huizes.

Artikel 1603d. De arbeider is in het algemeen verplicht al datgene te doen en na te laten, wat een goed arbeider in gelijke omstandigheden behoort te doen en na te laten.

VIJFDE AFDEELING.

Van de verschillende wijzen waarop de dienstbetrekking, door arbeids-overeenkomst ontstaan, eindigt.

Artikel 1603e. De dienstbetrekking eindigt van rechtswege, wanneer de tijd is verstreken bij overeenkomst of reglement, of bij wettelijk voorschrift, of, bij gebreke daarvan, door het gebruik bepaald.

Voorafgaande opzegging is in dat geval alleen noodig:

- 1o. indien zulks bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement is bedongen;
- 2o. indien volgens wettelijk voorschrift of volgens gebruik, ook bij vooraf bepaalden duur opzegging behoort plaats te hebben, en partijen daarvan niet, waar zulks geoorloofd is, bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement zijn afgeweken.

Artikel 1603f. Indien de dienstbetrekking na het verstrijken van den tijd, in het eerste lid van het voorgaande artikel omschreven, door partijen zonder tegenspraak wordt voortgezet, wordt zij geacht voor denzelfden tijd op de vroegere voorwaarden wederom te zijn aangegaan.

Hetzelfde geldt, indien in de bij het tweede lid van dat artikel gestelde gevallen tijdige opzegging achterwege blijft en partijen de gevolgen daarvan niet opzettelijk hebben geregeld.

Artikel 1603g. Indien de duur eener dienstbetrekking noch bij overeenkomst of reglement, noch bij wettelijk voorschrift, noch ook door het gebruik is aangegeven, wordt zij geacht voor onbepaalden tijd te zijn aangegaan.

Indien de dienstbetrekking is aangegaan voor onbepaalden tijd of tot wederopzegging, heeft ieder der partijen het recht, die te doen eindigen door opzegging met inachtneming van de bepalingen der volgende twee artikelen.

Artikel 1603h. De opzegging mag alleen geschieden tegen den dag of tegen een der dagen, bij overeenkomst of reglement bepaald of, bij gebreke van dien, tegen een van die dagen, welke door het gebruik daarvoor zijn aangewezen; bij gebreke van dergelijke aanwijzing mag de opzegging tegen elken dag geschieden.

Artikel 1603i. De termijn van opzegging is gelijk aan den tijd, welke gewoonlijk tussehen twee opvolgende uitbetalingen van het in geld vastgestelde loon verstrijkt, doch niet langer dan zes weken.

Bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement mag van deze bepaling worden afgeweken, mits de termijn van opzegging niet langer zij dan zes maanden, en voor den werkgever niet korter worde gesteld dan voor den arbeider. Echter mag ten aanzien van arbeiders, wier in geld vastgesteld loon acht gulden per dag of minder bedraagt, de opzeggingstermijn voor den arbeider niet langer zijn dan die in het eerste lid bedoeld, tenzij het gebruik een langere opzeggingstermijn aanwijst, in welk geval geen langere termijn dan deze als opzeggingstermijn zal mogen bedongen worden. Is slechts voor eene der partijen eene regeling getroffen, dan geldt zij ook voor de andere; is een kortere termijn voor den werkgever bepaald dan voor den arbeider, dan geldt de langste termijn ook voor den werkgever; is een langere termijn bepaald dan geoorloofd was, dan geldt de langste geoorloofde termijn.

Artikel 1603j. De dienstbetrekking eindigt door den dood des arbeiders.

Artikel 1603k. De dienstbetrekking eindigt niet door den dood des werkgevers, tenzij uit de overeenkomst het tegendeel voortvloeit. Echter zijn zoowel de erfgenamen des werkgevers als de arbeider bevoegd de dienstbetrekking, voor eenen bepaalden tijd aangegaan, door opzegging met inachtneming van de bepalingen der artikelen 1603h en 1603i te doen eindigen, als ware zij aangegaan voor onbepaalden tijd.

Artikel 1603l. Indien een proeftijd is bedongen, is gedurende dien tijd ieder der partijen bevoegd, door opzegging de dienstbetrekking onmiddellijk te doen eindigen.

Elk beding, waarbij de proeftijd niet voor beide partijen gelijk, of wel op langer dan twee maanden gesteld wordt, alsmede elk beding, waarbij tussehen dezelfde partijen een nieuwe proeftijd wordt aangegaan, is nietig.

Artikel 1603m. Indien de wettelijke vertegenwoordiger van eenen minderjarige meent, dat de door dezen gesloten arbeidsovereenkomst voor den minderjarige nadeelige gevolgen zal hebben, of heeft, of wel, dat niet wordt voldaan aan de voorwaarden, vermeld in de in artikel 1601g genoemde machtiging, kan hij zich wenden tot den residentie-rechter ter plaatse van het werkelijk verblijf des minderjarigen met het schriftelijk verzoek die arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren.

De rechter willigt het verzoek niet in dan na verhoor of behoorlijke oproeping van den minderjarige, van den werkgever alsmede, indien de minderjarige onder voogdij staat en de weeskamer met de toeziende voogdij belast is, van deze.

Indien de rechter het verzoek inwilligt, bepaalt hij, op welk oogenblik de dienstbetrekking zal eindigen.

Tegen de beschikking is geenerlei voorziening toegelaten, onverminderd de bevoegdheid van den procureur-generaal bij het hooggerechtshof om zich, alleen in het belang der wet, tegen die beschikking in cassatie te voorzien.

Artikel 1603n. Gelijke bevoegdheid als bij het voorgaande artikel aan den wettelijken vertegenwoordiger is

toegekend, komt onder gelijke omstandigheden toe aan den ambtenaar van het openbaar ministerie bij het residentiegerechtigd ter plaatse van het werkelijk verblijf des minderjarigen. De rechter willigt het verzoek niet in dan na verhoor of behoorlijke oproeping van de in het tweede lid van het voorgaande artikel genoemden, alsmede van den wettelijken vertegenwoordiger des minderjarigen.

De laatste twee leden van het voorgaande artikel zijn van toepassing.

Artikel 1603o. Ieder der partijen kan de dienstbetrekking zonder opzegging of zonder inachtneming van de voor opzegging geldende bepalingen doen eindigen, doch de partij, die dit doet zonder dat de wederpartij daarin toestemt, handelt onrechtmatig, tenzij zij tegelijkertijd aan de wederpartij eene schadeloosstelling betaalt op den voet als bij artikel 1603r is bepaald, of de dienstbetrekking aldus doet eindigen om eene dringende, aan de wederpartij onverwijld medegedeelde, reden.

Artikel 1603p. Voor den werkgever worden als dringende redenen in den zin van het voorgaande artikel beschouwd zoodanige daden, eigenschappen of gedragingen van den arbeider, welke ten gevolge hebben, dat van den werkgever redelijkerwijs niet kan gevergd worden de dienstbetrekking te laten voortduren.

Dringende redenen zullen onder andere aanwezig geacht kunnen worden:

- 1o. wanneer de arbeider bij de afsluiting der overeenkomst den werkgever heeft misleid door het vertoonen van valsehe of vervalschte getuigschriften, of dezen opzettelijk valsehe inlichtingen heeft gegeven omtrent de wijze, waarop zijn vorige dienstbetrekking is geëindigd;
- 2o. wanneer hij, in ernstige mate, de bekwaamheid of geschiktheid blijkt te missen tot den arbeid, waarvoor hij zich heeft verbonden;
- 3o. wanneer hij zich ondanks waarschuwing overgeeft aan dronkenschap, misbruik van opium of ander liederlijk gedrag;
- 4o. wanneer hij zich schuldig maakt aan diefstal, verduistering, bedrog of andere misdrijven, waardoor hij het vertrouwen des werkgevers onwaardig wordt;
- 5o. wanneer hij den werkgever, diens familieleden of huisgenooten, of zijne medearbeiders mishandelt, grovelijk beledigt of op ernstige wijze bedreigt;
- 6o. wanneer hij den werkgever, diens familieleden of huisgenooten, of zijne medearbeiders verleidt of tracht te verleiden tot handelingen, strijdig met de wetten of de goede zeden;
- 7o. wanneer hij opzettelijk, of ondanks waarschuwing roekeloos, des werkgevers eigendom beschadigt of aan ernstig gevaar blootstelt;
- 8o. wanneer hij opzettelijk, of ondanks waarschuwing roekeloos, zich zelf of anderen aan ernstig gevaar blootstelt;
- 9o. wanneer hij bijzonderheden aangaande des werkgevers huishouding of bedrijf, die hij behoorde geheim te houden, bekend maakt;
- 10o. wanneer hij hardnekkig weigert te voldoen aan redelijke bevelen of opdrachten, hem door of namens den werkgever verstrekt;
- 11o. wanneer hij op andere wijze grovelijk de plichten veronachtzaamt, welke de overeenkomst hem oplegt;

12o. wanneer hij door opzet of roekeloosheid buiten staat geraakt den bedongen arbeid te verrichten.

Bedingen, waardoor aan den werkgever de beslissing zoude worden overgelaten, of er eene dringende reden in den zin van artikel 1603o aanwezig is, zijn nietig.

Artikel 1603g. Voor den arbeider worden als dringende redenen in den zin van artikel 1603o beschouwd zoodanige omstandigheden, welke ten gevolge hebben, dat van den arbeider redelijkerwijze niet kan gevergd worden de dienstbetrekking te laten voortduren.

Dringende redenen zullen onder andere aanwezig geacht kunnen worden:

- 1e. wanneer de werkgever den arbeider, diens familieleden of huisgenooten mishandelt, grovelijk beledigt of op ernstige wijze bedreigt, of gedooft dat dergelijke handelingen door een zijner huisgenooten of ondergeschikten worden gepleegd;
- 2e. wanneer hij den arbeider, diens familieleden of huisgenooten verleidt of tracht te verleiden tot handelingen, strijdig met de wetten of de goede zeden, of gdooft, dat dergelijke verleiding of poging tot verleiding door een zijner huisgenooten of ondergeschikten worden gepleegd;
- 3e. wanneer hij het loon niet op den bepaalden tijd voldoet;
- 4e. wanneer hij, waar kost en inwoning bedongen zijn, niet op behoorlijke wijze daarin voorziet;
- 5e. wanneer hij den arbeider, wiens loon afhankelijk van de uitkomsten van den te verrichten arbeid is vastgesteld, geen voldoende arbeid verschaft;
- 6e. wanneer hij den arbeider, wiens loon afhankelijk van de uitkomsten van den te verrichten arbeid is vastgesteld, de bedongen hulp niet of niet in behoorlijke mate verschaft;
- 7e. wanneer hij op andere wijze grovelijk de plichten veronachtzaamt, welke de overeenkomst hem oplegt;
- 8e. wanneer hij, zonder dat de aard der dienstbetrekking dit medebrengt, den arbeider niettegenstaande diens weigering, gelast, arbeid in het bedrijf van een anderen werkgever te verrichten;
- 9e. wanneer de voortdoring der dienstbetrekking voor den arbeider zoude verbonden zijn met ernstige gevaren voor leven, gezondheid, zedelijkheid of goeden naam, welke niet blijkbaar waren ten tijde van het sluiten der overeenkomst;
- 10e. wanneer de arbeider door ziekte of andere oorzaken zonder zijn toedoen buiten staat geraakt den bedongen arbeid te verrichten.

Bedingen, waardoor aan den arbeider de beslissing zoude worden overgelaten of er eene dringende reden in den zin van artikel 1603o aanwezig is, zijn nietig.

Artikel 1603r. De schadeloosstelling, bedoeld bij de artikelen 1601k en 1603o is bij eene dienstbetrekking, voor onbepaalden tijd aangegaan, gelijk aan het bedrag van het in geld vastgestelde loon voor den duur van den opzeggings-termijn; bij eene dienstbetrekking, voor bepaalden tijd aangegaan, is zij gelijk aan het bedrag van het in geld vastgestelde loon voor den tijd, dat de dienstbetrekking volgens de artikelen 1603e en 1603f had behooren voort te duren.

Is het loon des arbeiders, hetzij voor het geheel, hetzij gedeeltelijk, niet naar tijdruimte vastgesteld, dan geldt de maatstaf van artikel 1601o.

Elk beding, waarbij ten behoeve van den arbeider eene schadeloosstelling tot een lager bedrag is bedongen, is nietig.

Bij schriftelijk aangegane overeenkomst of bij reglement mag eene schadeloosstelling tot een hooger bedrag worden vastgesteld behoudens de bevoegdheid van den rechter om de schadeloosstelling op eene kleinere som te bepalen, mits niet beneden het wettelijk bedrag, zoo de bedongene hem bovenmatig voorkomt.

Van het bedrag der verschuldigde schadeloosstelling is eene rente verschuldigd, berekend tegen zes ten honderd in het jaar van den dag, waarop de dienstbetrekking is geëindigd.

Artikel 1603s. Indien eene der partijen de dienstbetrekking zonder opzegging of zonder inachtneming van de voor opzegging geldende bepalingen heeft doen eindigen en tegelijkertijd aan de wederpartij eene schadeloosstelling heeft betaald op den voet als bij het eerste lid van het voorgaande artikel is bepaald, heeft de wederpartij, zoo zulks met zoodanige bijzondere omstandigheden is gepaard gegaan dat de berokkende schade niet kan geacht worden door de ontvangen schadeloosstelling te zijn vergoed, het recht verdere vergoeding in rechte te vorderen.

Artikel 1603t. Ingeval eene der partijen de dienstbetrekking onrechtmatig heeft doen eindigen, heeft de wederpartij het recht, hetzij het bij artikel 1603r bedoelde bedrag, hetzij eene volledige schadevergoeding te vorderen.

Hetzelfde geldt, indien eene der partijen door opzet of schuld aan de wederpartij een dringende reden heeft gegeven om de dienstbetrekking zonder opzegging of zonder inachtneming van de voor opzegging geldende bepalingen te doen eindigen en de wederpartij van die bevoegdheid heeft gebruik gemaakt.

Artikel 1603u. Ieder vorderingsrecht krachtens het voorgaande artikel vervalt na verloop van zes maanden.

Artikel 1603v. Indien de dienstbetrekking is aangegaan voor den duur van het leven van een bepaalden persoon, is niettemin de arbeider bevoegd van het oogenblik, waarop vijf jaren sedert haren aanvang zijn verlopen, haar op te zeggen met inachtneming van een termijn van zes maanden.

Elk beding, waardoor deze bevoegdheid tot opzegging zoude worden uitgesloten of beperkt, is nietig.

Artikel 1603w. Ieder der partijen is te allen tijde, ook voordat de arbeid is aangevangen, bevoegd zich wegens gewichtige redenen te wenden tot den residentierechter ter plaatse van haar werkelijk verblijf, met het schriftelijk verzoek de arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren. Elk beding, waardoor deze bevoegdheid zoude worden uitgesloten of beperkt, is nietig.

Als gewichtige redenen worden, behalve dringende redenen als bedoeld in artikel 1603o ook beschouwd veranderingen in den persoonlijken of vermogenstoestand des verzoekers of der wederpartij of in de omstandigheden, waaronder de arbeid wordt verricht, welke van dien aard zijn, dat de dienstbetrekking billijkheidshalve dadelijk of na korten tijd behoort te eindigen.

De rechter willigt het verzoek niet in dan na verhoor of behoorlijke oproeping der wederpartij.

De laatste twee leden van artikel 1603m zijn van toepassing.

Artikel 1603x. De bevoegdheid van partijen om ingevolge artikel 1267 de ontbinding der overeenkomst met vergoeding van kosten, schaden en interessen te vorderen, wordt door de bepalingen dezer afdeeling niet uitgesloten.

Slotbepalingen.

Artikel 1603ij. De voorgaande bepalingen van dezen titel zijn niet van toepassing op de arbeidsovereenkomst tusschen de reederij en den schipper en op die tusschen den schipper en de scheepsofficieren en scheepsgezellen van zeeschepen.

Zij zijn voorts niet van toepassing ten aanzien van personen in dienst van den lande, van gewesten of gedeelten van gewesten, van gemeenten, van waterschappen of van eenig ander publiekrechtelijk lichaam tenware zij, hetzij voor of bij den aanvang der dienstbetrekking door of namens partijen, hetzij bij wettelijke bepaling van toepassing zijn verklaard.

Artikel 1603z. Bij algemeene verordening kunnen bijzondere regelen worden gesteld voor overeenkomsten tot het verrichten van arbeid in ondernemingen van landbouw of nijverheid.

8e. De zesde Afdeeling van den zevenden Titel des Derden Boeks wordt de zesde Afdeeling van den zevenden Titel A.

9e. Artikel 1604 wordt gelezen:
„Bij aanneming van werk kan men overeenkomen, dat de aannemer alleen arbeid verrichten of wel dat hij ook de stof leveren zal”.

10e. Artikel 1605 wordt gelezen:
„Ingeval de aannemer de stof moet leveren, en het werk, op welke wijze ook, vergaat alvorens het geleverd is, komt het verlies voor zijne rekening, ten ware de aanbesteder nalatig zij geweest om het werk te ontvangen”.

11e. Artikel 1606 wordt gelezen:
„Indien de aannemer alleen arbeid moet verrichten en het werk vergaat, is hij slechts voor zijne schuld aansprakelijk”.

12e. Artikel 1607 wordt gelezen:
„Indien het werk, in het geval bij het voorgaande artikel vermeld, buiten eenig plichtverzuim van den aannemer is verloren gegaan, voordat de levering geschied is, en zonder dat de aanbesteder nalatig is geweest om het werk op te nemen en goed te keuren, heeft de aannemer geene aanspraak op den bedongen prijs, ten ware de zaak door een gebrek in de stof zelve verloren ware gegaan”.

13e. In artikel 1608 wordt het woord „werkman” vervangen door het woord „aannemer”.

14e. In artikel 1610 wordt het woord „dagloonen” vervangen door het woord „arbeidsloonen”.

15e. Artikel 1612, eerste lid, wordt gelezen:
„Aanneming van werk houdt op door den dood van den aannemer”.

In het tweede lid van artikel 1612 wordt het woord „eigenaar” vervangen door het woord „aangebesteder”.

16e. In artikel 1616 wordt het woord „eigenaar” vervangen door het woord „aangebesteder”.

17e. Het eerste lid van artikel 1903 wordt gelezen:
„Dezelfde regelen lijden insgelijks uitzondering in twistgedingen betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst en voorts in alle de gevallen waarin het uit den aard der zaak niet mogelijk is geweest zich een schriftelijk bewijs te verschaffen”.

18e. Artikel 1914 wordt gelezen:
„Nochtans zullen bloed- en aanverwanten, mitsgaders arbeiders in dienst van partijen, in twistgedingen betrekkelijk tot den burgerlijken staat der partijen of tot eene arbeidsovereenkomst, als zoodanig noch onbekwaam zijn, noch kunnen gewraakt worden”.

19e. In artikel 1968 worden de woorden: „die van arbeiders en handwerkslieden, wegens hun loon” vervangen door de woorden: „die van arbeiders, wier in geld vastgesteld loon telkens na kortere tijdruimte dan een kwartaal moet worden betaald, wegens de betaling van hun loon, alsmede van het bedrag der verhooging van dat loon ingevolge artikel 1602q”.

20e. In artikel 1969 worden de woorden: „die der dienstboden” vervangen door de woorden: „die van arbeiders met uitzondering van degenen, bedoeld bij artikel 1968, wegens de betaling van hun loon, alsmede van het bedrag der verhooging van dat loon ingevolge artikel 1602q”.

Artikel II.

Het Reglement op de Burgerlijke Rechtsvordering ondergaat de navolgende aanvullingen:

1e. Aan artikel 888 wordt een derde lid toegevoegd, luidende:

„Wanneer eenige rechterlijke beslissing wordt verzocht betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst, kan het daartoe strekkende verzoekschrift op ongezegeld papier ingediend worden en zal de beschikking vrij van zegel zijn en vrij van alle kosten worden uitgereikt”.

2e. Tusschen de artikelen 890 en 891 wordt een nieuw lid artikel 890a ingevoegd, luidende:

„Hij die in rechte optreedt in een geding, betrekkelijk tot een arbeidsovereenkomst, wordt, indien hij het bewijs van onvermogen overlegt, bij artikel 875 vermeld, geacht van den rechter vergunning te hebben verkregen om kosteloos te procederen.

Deze bepaling geldt niet ten aanzien van dengene, die zijne reeds vroeger afgewezen vordering andermaal ahangig maakt”.

Artikel III.

Artikel 116g van het Reglement op de rechterlijke organisatie en het beleid der Justitie in Nederlandsch-Indië wordt gelezen:

„De residentierechters nemen in eersten aanleg mede kennis van alle vorderingen betrekkelijk tot een arbeidsovereenkomst of tot een collectieve arbeidsovereenkomst als bedoeld bij artikel 1601n van het Burgerlijk Wetboek, onver-

schillig over welke waarde zij loopen en ongeacht den landaard van de partijen".

Artikel IV.

De Faillissementsverordening ondergaat de volgende wijzigingen en aanvulling:

1e. In artikel 20 2e. wordt tusschen de woorden „gefaillieerde" en „gedurende" het volgende ingelascht:

„of zijne echtgenootte ingevolge eene krachtens artikel 1601f van het Burgerlijk Wetboek aangegane arbeids-overeenkomst".

2e. Artikel 39 wordt gelezen:

„Arbeiders, in dienst van den gefaillieerde, kunnen de dienstbetrekking opzeggen en hun kan wederkeerig door de weeskamer de dienstbetrekking opgezegd worden, met inachtneming van de overeengekomen of wettelijke termijnen, met dien verstande echter dat in elk geval de dienstbetrekking kan worden geëindigd door opzegging met een termijn van zes weken. Van den dag der failliet-verklaring af is het loon boedelschuld".

3e. Artikel 232, 5e wordt gelezen:

„van het loon van arbeiders; van het bedrag der verhooging van dat loon ingevolge artikel 1602q van het Burgerlijk Wetboek; van het bedrag der uitgaven door den arbeider voor den werkgever gedaan; en van het bedrag der schadevergoeding door den werkgever aan den arbeider bij het einde der dienstbetrekking krachtens artikel 1603t van het Burgerlijk Wetboek verschuldigd".

Artikel V.

Overgangsbepalingen.

A. De rechten en verplichtingen voortspuitende uit de arbeidsovereenkomsten, welke van kracht zijn op het tijdstip van het in werking treden van dit besluit, worden te rekenen van dat tijdstip, doch alleen voor het vervolg, geregeld naar de bepalingen van dit besluit.

B. Minderjarigen, alsdan werkzaam krachtens eene door hunnen wettelijken vertegenwoordiger te hunnen behoeve gesloten arbeidsovereenkomst, worden geacht zelven de arbeidsovereenkomst ingevolge eene door den wettelijken vertegenwoordiger verleende machtiging te hebben aangegaan; bepalingen daarbij door den wettelijken vertegenwoordiger gemaakt, worden beschouwd als voorwaarden, waaronder de machtiging is verleend.

Indien minderjarigen op gemeld tijdstip als arbeiders werkzaam zijn, zonder dat hun wettelijke vertegenwoordiger eene arbeidsovereenkomst te hunnen behoeve gesloten heeft, wordt de termijn, genoemd in artikel 1601h, geacht op voormeld tijdstip aan te vangen.

Artikel VI.

Slotbepalingen.

A. De bepalingen van Artikel I van dit besluit zijn, zoolang bij ordonnantie niet anders is bepaald, niet van toepassing voor de Chineezzen, bedoeld in de ordonnantie van 29 Maart 1917 Staatsblad 129.

Zoolang niet bij ordonnantie het tegendeel is bepaald blijven de voor de Europeanen bij dit besluit afgeschafte artikelen 1601, 1602 en 1603 van het Burgerlijk Wetboek voor Nederlandsch-Indië voor de Inlanders en de Vreemde Oosterlingen van kracht.

B. De Assistentenregeling ter Oostkust van Sumatra, zooals die is of nog zal worden gewijzigd blijft van kracht.

Artikel VII.

De Gouverneur-Generaal wordt gemachtigd om de reglementen op het rechtswezen in de gewesten buiten Java en Madoera te wijzigen in den geest van Artikel III van dit besluit.

Artikel VIII.

Dit besluit treedt in werking op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen tijdstip.

(Gewoon slot).

Stuk 3.

TOELICHTING.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Inhoud, plaats en toepasselijkheid der regeling.

Het voorliggend ontwerp strekt tot aanvulling en wijziging van het Indische Burgerlijk Wetboek (en in verband daarmee van enkele andere wetsbepalingen), op de wijze als het tweede lid van artikel 75 van het Regeerings Reglement dit verlangt, ter invoering hier te lande van de bepalingen der Nederlandsche wet op het arbeidscontract van 13 Juli 1907 (Ned. St. No. 193).

Het arbeidscontract is eene burgerrechtelijke overeenkomst en — zooals in § 1 der Inleiding van de Memorie van Toelichting op het Ontwerp (1), dat tot de vermelde Nederlandsche wet heeft geleid, wordt opgemerkt — de plaats, waar de wettelijke regeling van zulk een contract uiteraard thuis behoort, is het Burgerlijk Wetboek en aldus behoort de regeling zich op dien grond zoo nauw mogelijk aan te passen aan het Burgerlijk Wetboek, met name aan het Derde Boek van dat Wetboek, waar de regeling behoort te worden ondergebracht ter vervanging van de artikelen 1637, 1638 en 1639 (Ind. B. W. artikelen 1601, 1602 en 1603).

Op deze overwegingen — zulks mede geheel in den geest van het aangehaalde artikel 73 van het Regeerings Reglement — is ook de onderhavige regeling der arbeidsovereenkomst ingelascht in het Indische Burgerlijk Wetboek. Waar dit wetboek zelf alleen geldt voor de Europeanen is ten deze de Nederlandsche wet ten nauwste gevolgd en is daarvan alleen afgeweken wegens de bijzondere toestanden hier te lande. Krachtens artikel 26 van de ordonnantie in Staatsblad 1917 No. 129 zal deze aanvulling van de wetgeving voor Europeanen binnen het door die ordonnantie aangegeven gebied ook gelden voor de Chineesche bevolkings-

(1) Bijlagen der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal 1903/1904 No. 137 stukken 2 en 3.

groep, voorzoover niet het tegendeel zal worden bepaald, terwijl m.m. hetzelfde geldt voor de overige Vreemde Oosterlingen, die vallen onder Staatsblad 1855 No. 79 en aequivalente bepalingen. Gelijk bekend zijn voorts bij Staatsblad 1879 No. 256 de artikelen 1601, 1602 en 1603 op de Inlanders*) toepasselijk verklaard. Het komt der Regeering gewenscht voor, ook met het oog op het gevaar voor overlading der residentiegerechten, om de onderhavige regeling eerst eenigen tijd voor de Europeanen te laten doorwerken, alvorens tot toepasselijkverklaring op de niet-Europeesche bevolkingsgroepen over te gaan. Over den omvang dier toepasselijkverklaring is overleg met het Opperbestuur gaande. Bij artikel VI. van het voorliggende ontwerp (Slotbepalingen A) is in deze aangelegenheid voorloopig voorzien.

Het aangeboden ontwerp regelt de materie dus alleen voor de Europeanen en loopt, in verband met de door het aangehaalde artikel 75 R.R. voorgeschreven concordantie, dus uitteraard geheel parallel met de moederlandsche regeling.

Het eenige punt der Nederlandsche wet, dat in dit ontwerp niet is overgenomen, betreft het zgn. „staangeld”. Dit beding, dat van het loon op den betaaldag een zeker bedrag niet zal worden uitbetaald met het uitgedrukte doel om op dit bedrag de schadevergoeding te kunnen verhalen, welke de arbeider bij het einde der dienstbetrekking verschuldigd mocht zijn, bleek destijds in Nederland veel voor te komen. Het werd door den wetgever aldaar niet uitgevonden, maar gevonden en de bepalingen van artikel 1638s van het Ned. Burgerlijk Wetboek werden vastgesteld om het bestaande gebruik te regelen en te beperken. De ten slotte in die wet opgenomen beperkingen bestaan in hoofdzaak hierin, dat de eigendom van het staangeld al dadelijk bij den werkman berust en de werkgever verplicht is het ingehouden geld binnen drie dagen ten name van den werkman, dus op een afzonderlijk, op naam van den arbeider staand spaarbankboekje te beleggen en dat den werkgever verhaal op dit belegde bedrag slechts mogelijk zal zijn na overlegging van een door hem uitgelokt rechterlijk vonnis. Deze beperkingen zijn van dien aard gebleken, dat het instituut in Nederland practisch als verder van geen waarde moet worden beschouwd. Waar nu van deze rechtsconstructie hier te lande niet wel zoude mogen worden afgeweken en het gebruik van staangeld hier te lande zoo goed als niet voorkomt en aan de uitvoering der bepaling, werd zij overgenomen, niet onbelangrijke administratieve omslag (voorziening bij het Postspaarbank-beheer) zou zijn verbonden, zonder dat daarvan practisch nut valt te verwachten, is het aangehaalde artikel 1638s in het onderhavige ontwerp-Koninklijk besluit niet overgenomen.

§ 2. Noodzakelijkheid van eene regeling der arbeidsovereenkomst hier te lande.

In de hiervoren reeds aangehaalde Memorie van Toelichting schreef de Nederlandsche Minister van Justitie, aan de hand van het in 1898 verschenen ontwerp met toelichting van Mr. H. L. Drucker, dat de noodzakelijkheid van regeling dezer rechtsstof inderdaad moest worden erkend,

(*) In verband met het voornemen om de regeling in de Staatsbladen 1917 No. 129 en 1855 No. 79 uit te breiden over geheel Nederlandsch-Indië is hier van die Vreemde Oosterlingen, die ten deze nu nog met de Inlanders vallen onder Staatsblad 1879 No. 256, geen melding gemaakt.

nu de arbeidsovereenkomst in onze tegenwoordige maatschappij zulk een groot belang heeft verkregen en eene der meest gebruikelijke contracten is geworden:

„Het aantal dergenen — aldus de Memorie van Toelichting — die nimmer in hun leven eene arbeidsovereenkomst afsluiten, is luttel en niemand, die niet onophoudelijk aan haar bestaan herinnerd wordt. Het arbeidscontract is ontegenzeggelijk onder alle overeenkomsten, na het koopecontract, de veelvuldigst voorkomende. En nu staat in lijnrechten strijd met deze economische beteekenis, het feit dat de wetgever tot dusver haar ternauwernood de aandacht heeft waardig gekeurd.

„De weinige artikelen toch in ons geldende recht aan de „huur van dienstboden en werklieden” gewijd (artt. 1637—1639 Burgerlijk Wetboek), kunnen op den naam van regeling der arbeidsovereenkomst nauwelijks aanspraak maken. Ze zijn inderdaad „d'une brièveté inouïe”. Nu zou het ontbreken van bijzondere wettelijke bepalingen nog niet noodzakelijk er toe behoeven te leiden, dat het gemis aan regeling in het verkeer werd gevoeld. Partijen zouden in ieder voorkomend geval bij het sluiten harer overeenkomst bedingen kunnen aangaan omtrent hare wederzijdsche rechten en verplichtingen. In dien zin wordt ook vaak, met eene tot misverstand voerende uitdrukking, van „regeling van het arbeidscontract” gesproken, opneming van deze of gene clausule in het arbeidscontract verlangd. Werkelijk zou langs dien weg grootere zekerheid bereikt kunnen worden. Doch de dagelijksche ervaring leert, hier nog duidelijker dan bij andere overeenkomsten, dat partijen nu eenmaal niet gewoon zijn, alle gevolgen van haar contract zorgvuldig te omschrijven.

„Ook het heilzame voorschrift van artikel 1375 B.W., dat tot aanvulling van de onvoldoende speciale wetsartikelen had kunnen strekken, heeft ten deze weinig vrucht opgeleverd. Wel wordt het door de schrijvers aangehaald, doch de enkele malen, dat men zich bij den rechter er op beriep, vond men daarbij geen baat.

„Gevolg van een en ander is de vrij algemeen in Nederland bestaande overtuiging, die zeer zeker in den laatsten tijd niet aan kracht heeft verloren, dat de betrekking tusschen werkgever en arbeider in menig geval rechtens ongeregeld is

„Doch deze overwegingen zijn niet de eenige, die bij de regeling der arbeidsovereenkomst in aanmerking komen. Daarbij mag niet uit het oog worden verloren de eigenaardige natuur dezer overeenkomst, die haar van andere onderscheidt. De arbeid, dien de arbeider op de verkeersmarkt aanbiedt, moge eene „waar” genoemd worden, zij is eene waar van zeer bijzonderen aard. Iedere andere waar kan voor korteren of langeren tijd in voorraad gehouden worden, zonder dat zij aan kwantiteit of kwaliteit verliest. Alleen met den arbeid is dit niet mogelijk. Hij kan geen oogenblik onaangevuld blijven zonder tegelijk gedeeltelijk te zijn verspild. De arbeid van heden kan niet na heden nog worden verkocht, want morgen zal hij hebben opgehouden te bestaan. Aan deze eigenaardigheid van den arbeid, die de stelling der arbeiders vergeleken bij die der werkgevers ongunstig maakt, paart zich deze andere, dat wie van het verkoopen van zijn handenarbeid moet bestaan, in den regel niets anders heeft dan dezen arbeid om van te leven. Voornamelijk sedert Schmoller en Brentano en op hun voetspoor anderen als bijv. Lotmar op de bijzondere eigenschappen van de arbeidskracht als ruilwaar met nadruk de aandacht hebben gevestigd, vindt de stelling, dat de

arbeider bij het sluiten der overeenkomst in de meeste gevallen in ongunstiger positie verkeert dan de werkgever, nauwelijks meer tegenspraak. Het is zoo: ook bij andere overeenkomsten ziet men somtijds, dat de eene partij sterker, de andere zwakker is. Doch daar plegen de rollen te wisselen. Bij den koop bijv. is nu eens de overmacht bij den koper, dan weder stelt de verkoper de wet. Bij deze overeenkomst daarentegen doet zich het verschijnsel voor, dat in den regel dezelfde partij, namelijk de arbeider, de zwakke is.

„Bovendien is er geen enkele overeenkomst, die zoo diep ingrijpt in den geheelen maatschappelijken toestand van dengene, die de handeling aangaat, als juist de arbeidsovereenkomst, geene enkele, die zoo den ganschen mensch aanpakt en zijn lot bepaalt. De voorwaarden, waarop de arbeider zijne arbeidskracht kan ter markt brengen, beslissen niet alleen over zijn materieelen, maar ook over zijn geestelijken en zedelijken levensstandaard

Tot zoover de bewuste Nederlandsche Memorie van Toelichting.

Wat Nederlandsch-Indië betreft kan het navolgende worden opgemerkt.

Drukte in 1910 de zgn. Bijzondere Commissie in de gedrukte Toelichting op het door haar ontworpen, algemeen toepasselijke Burgerlijk Wetboek voor Nederlandsch-Indië ⁽¹⁾ nog twijfel uit of de in de Nederlandsche wet van 1907 vervatte regeling van het arbeidcontract wel kon geacht worden aan Indische rechtsbehoeften, zelfs van de Europeanen, te voldoen en gaf zij in haar (voor alle bevolkingsgroepen geldend) ontwerp dan ook alleen een plaats aan de regeling van het arbeidcontract en dan met weglating van al die bepalingen, die h.i. op specifiek Europeesche arbeidstoestanden zagen, welke destijds hier te lande niet voorkwamen, als arbeidsreglementen, collectieve arbeidsovereenkomsten, staangeld e.d., op grond van het zoogenaamde concordantievoorschrift van artikel 75 R.R., sedert zijn de toestanden ook h.t.l. sterk gewijzigd en al zouden eenerzijds na de algemeene maatschappelijke veranderingen, die een gevolg zijn geweest van den oorlog, enkele der vorenaangehaalde passages in de Memorie van Toelichting van het Nederlandsche ontwerp wellicht niet meer geheel gelijkvuldig zijn neergeschreven, wanneer deze Memorie thans zou verschijnen, aan den anderen kant kan ook h.t.l. thans in het algemeen moeilijk meer getwijfeld worden aan de noodzakelijkheid van invoering van deze meer moderne bepalingen op het arbeidcontract.

De ontwerper van het gewijzigd ontwerp voor een op alle bevolkingsgroepen toepasselijk Burgerlijk Wetboek voor Ned.-Indië schreef dan ook in 1920 hieromtrent:

„Ten bate der Europeesche werknemenden in Indië moest n.h.v. inderdaad zelfs reeds een tiental jaren geleden een ieder, die in de gelegenheid was, de individueele stemmen der Europeesche werknemenden in vele kleine handelshuizen en commerciële maatschappijen alsmede in winkelzaken te vernemen, wel tot het besluit komen dat in waarheid de vrijheid van contracteeren voor deze personen ook hier te lande alles te wenschen overliet, de meest vexante contractbepalingen geen zeldzaamheden waren en degene, die zich daaraan niet onderwierp, aldra in zijne geheele branche bij geen enkelen werkgever meer terecht kon. Ongetwijfeld zouden reeds hierom de door de Bijzondere Commissie over-

genomen bepalingen van de Nederlandsche wet op het arbeidcontract ook zonder den eisch der concordantie verdiend hebben, in het Indisch recht althans voor de Europeanen te worden opgenomen”.

Ook in den Volksraad werd op het invoeren van zoodanige regeling voor Indië aangedrongen (Afdeelvingsverslagen 1ste algemeene aanvullingsbegroting resp. voor 1921 ⁽¹⁾ en 1922 ⁽²⁾). Door de Federatie van Europeesche werknemers werd in hare jaarvergadering in September 1921 eene motie aangenomen, waarin der Regeering om eene wettelijke vaststelling van de verhouding van werkgever en werknemer werd verzocht en in de laatste jaren hebben vrijwel alle politieke partijen zoodanige regeling als een desideratum op haar program gebracht.

Ten slotte moge — en dit is op zich zelf reeds afdoende — nogmaals worden verwezen naar het in den aanhef dezer reeds aangehaalde, in 1919 gewijzigde artikel 75 van het Regeeringsreglement, dat o. m. voorschrijft, dat voor de Europeanen hier te lande de in Nederland geldende wetten — behoudens dan de in dat artikel veroorloofde afwijkingen — moeten worden gevolgd.

§ 3. Sociale strekking der regeling.

Gelijk in § 1 reeds werd opgemerkt bevat dit ontwerp eene civielrechtelijke regeling der arbeidsovereenkomst, opgenomen naar haren aard in het Derde Boek van het Burgerlijk Wetboek en bestaat daarin geen plaats voor regelingen van publiekrechtelijken of economisch-publiekrechtelijken aard. Deze volkomen logische gedachten-gang ligt aan de Nederlandsche wet en derhalve ook aan het voorliggend ontwerp ten grondslag.

De sociale beteekenis der onderwerpelijke voorziening ligt in de vermeerderde rechtszekerheid voor de vele lager en hooger geplaatste werkers voor loon, door verbeterde en meer gedetailleerde omschrijving der wederzijdsche rechten en verplichtingen en de uitbreiding van de werking dezer bepalingen voor alle in den ruimsten zin onder het begrip „arbeider” — zoo met het hoofd als met de hand — te rekenen werknemers tegenover de zeer beperkte werkingsfeer der bestaande weinige wetsartikelen, die enkel op „dienst- en werkboden” in engen zin betrekking hadden.

Zooals aan het slot der reeds tevoren aangehaalde Algemeene Beschouwingen in de Memorie van Toelichting door den Nederlandschen Minister in 1903 werd opgemerkt, kan dan ook met volle gerustheid worden getuigd, dat aan de thans voorgedragen regeling in de rij van wettelijke maatregelen van sociale rechtvaardigheid een voorname plaats toekomt. Voor duizenden en nogmaals duizenden, voor wie, naar het woord van een Duitsch geleerde, een arbeidcontract is een economisch toevluchtsoord, zal eene deugdelijke — en de Nederlandsche wet heeft thans ontegenzeggelijk hare deugdelijkheid bewezen — wettelijke regeling daarvan kunnen zijn tot grooten zegen.

Wel moet aan den anderen kant, evenals destijds in Nederland ook thans hier, worden gewaarschuwd tegen overdreven verwachtingen ten deze, waartoe ten besluite dezer Algemeene Beschouwingen de navolgende in de Nederlandsche Memorie van Toelichting voorkomende zinsneden mogen worden aangehaald:

⁽¹⁾ Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, 2e gewone zitting 1920, Onderwerp I — stuk 4 b.

⁽²⁾ Als boven 1921, Onderwerp I — Afd. II — stuk 2.

⁽¹⁾ Blz. 149.

„Eene wettelijke regeling van het arbeidcontract, hoe billijk ook opgezet, hoezeer ook door dwingend recht geschraagd, zal niet in staat zijn alle grieven, op het gebied der verhoudingen tusschen arbeider en werknemer bestaande, voor goed op te heffen. De Regeering vleit zich geen oogenblik met de illusie, dat dit het gevolg zou kunnen zijn van de door Haar aangeboden voordracht. Algeheele bevrediging op het terrein, waarop de arbeidsovereenkomst zich beweegt, is niet te wachten van welke wettelijke voorziening ook. Zij zou eerst dan kunnen intreden, wanneer eene nieuwe gouden eeuw over de wereld kwame lichten, „eene eeuw, die zonder rechter en zonder wet, uit vrije aandrift recht en deugd beoefende, en waarin de lente der gerechtigheid eeuwig bloeide”.

„Maar wie met de mogelijkheid van terugkeer der „Saturnia regna” op aarde rekening houdt, geeft zich over aan een ijdel droombeeld. Immers „wat pogingen men ook „moge aanwenden tot verbetering van het levenslot, nimmer zal men er in slagen de maatschappij ten eenenmale „van de ellende te verlossen. Zij, die voorgeven, dat zij „het daarheen zouden kunnen leiden, zij, die het arme volk „een leven zonder zorg, vol rust en genot voorspiegelen, „maken zich aan een bedrog schuldig, dat slechts grooter „euvelen ten gevolge hebben kan dan die, welke het deel „zijn der tegenwoordige samenleving. Men dient, wil men „aanspraak maken op juistheid van inzicht, rekening te „houden met de dingen, gelijk zij in waarheid bestaan en „een verbetering van den toestand elders dan in het na- „jagen van dergelijke hersenschimmen te zoeken” (1)”.
(1) Encycloëd „Rerum Novarum”.

Artikelen.

Waar letterlijke overeenstemming bestaat met den tekst der Nederlandsche wet, is, gelijk van zelf spreekt, toelichting in het algemeen achterwege gelaten.

Artikel I.

Dit artikel bevat de wijzigingen en aanvullingen, aangebracht in het Burgerlijk Wetboek voor Nederlandsch-Indië.

Deze wijzigingen en aanvullingen zijn in drie categorieën te onderscheiden:

A. die, welke verband houden met het in het Burgerlijk Wetboek bij dit ontwerp ingevoerde begrip van „arbeidsovereenkomst” en met de mede ingevoerde terminologie van „werkgever”, „arbeider”, „loon”, „dienstbetrekking” en „arbeidsovereenkomst”. Deze categorie omvat de navolgende onder de nummers 1o, 2o, 3o, 4o, 8o, 9o, 10o, 11o, 12o, 13o, 14o, 15o, 16o, 19o en 20o van dit artikel gewijzigde (resp. aangevulde) artikelen van het Burgerlijk Wetboek: 22 (domicilie), 109 (veronderstelde bewilliging van den man bij handelingen of verbintenissen der vrouw), 1149, 4o (bevoorrechte schulden), 1447 (uitsluiting van minderjarigheid als reden van nietigheid), 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1610, 1612, 1616 (aanneming van werk), 1968 en 1969 (verjaring van vorderingen).

Zij zijn gelijkkluidend met de in het Nederlandsche Burgerlijk Wetboek aangebrachte wijzigingen en vereischen dus geen verdere toelichting; bij de onder 3e. aangebrachte wijziging is de verwijzing welke verband houdt met de Kinderwetten, die hier te lande nog niet

zijn ingevoerd, evenals art. 1602f hieronder, uitteraard weggelaten;

B. die, welke verband houden met de meerdere ruimte van bewijs door getuigen in twistgedingen betrekkelijk tot arbeidsovereenkomsten: de in dit artikel onder de nummers 17o en 18o gewijzigde (resp. aangevulde) artikelen 1903 en 1914 van het Burgerlijk Wetboek. Ook deze voorstellen zijn gelijkkluidend met de Nederlandsche wet van 1907 en behoeven geen nadere verklaring;

C. de vervanging van de enkele thans in het Indische Burgerlijk Wetboek voorkomende bepalingen betreffende „huur van diensten” door de regeling van de arbeidsovereenkomst en de daarmee rechtstreeks verband houdende wetswijzigingen.

Ad. 5o en 6o. Het vervallen van de artikelen 1547 (vermeldende dat er tweeërlei soorten van overeenkomsten van huur en verhuur bestaan: huur van goederen en huur van diensten) en 1549 (gevende een omschrijving van „huur van diensten, van werk en van nijverheid”) behoeft evenmin toelichting als het opnieuw vaststellen van de Eerste Afdeeling van den Zevenden Titel van het Derde Boek B. W., thans alleen als „Algemeene bepaling”, bevattende den overigens ongewijzigd gebleven tekst van artikel 1548 van het B. W. Een en ander mede geheel overeenkomstig de Nederlandsche wet van 13 Juli 1907 (St. 193).

Onder 7o. zijn samengevat de bepalingen, gemeen aan de overeenkomsten tot het verrichten van arbeid, alsmede de regeling der onderlinge verhouding tusschen de drie groepen van deze overeenkomsten, welke zijn: a. de overeenkomsten tot het verrichten van enkele diensten, b. de eigenlijk gezegde arbeidsovereenkomst en c. de aanneming van werk (deze bepalingen zijn vervat in de Eerste Afdeeling van den nieuwen „Zevenden Titel A”), benevens de regeling van de arbeidsovereenkomst zelve (Tweede tot en met Vijfde afdeeling).

ZEVENDE TITEL A.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene Bepalingen.

Artikel 1601 (nieuw). Door de bepaling van artikel 1339 B. W., dat overeenkomsten niet alleen verbinden tot datgene hetwelk uitdrukkelijk daarbij bepaald is, maar ook tot al hetgeen dat, naar den aard der overeenkomsten, door de billijkheid, het gebruik of de wet wordt gevorderd, bestaat in het algemeen reeds eene belangrijke elasticiteit, waardoor eigenaardigheden, welke samenhangen met speciaal Indische toestanden erkend en gehandhaafd zullen kunnen blijven, v. z. v. zij niet bepaaldelijk in strijd zijn met de in dezen titel voorkomende uitdrukkelijke voorschriften. Hierdoor toch zijn partijen, naar de vrij algemeen gevolgde jurisprudentie gehouden aan elke, mits niet met het wezen der overeenkomst of imperatieve wetsvoorschriften strijdende, op het gebruik gegronde afwijking van gewone bij de wet voorgeschreven regelen.

Artikelen 1601a—c zijn gelijkkluidend met de Nederlandsche wet.

TWEEDE AFDEELING.

Van de arbeidsovereenkomst
in het algemeen.

Artikelen 1601d—f zijn gelijkkluidend met de Nederlandsche wet.

Artikel 1601g. Niet slechts omdat velen der hier geboren Europeanen, meer dan in het moederland gebruikelijk is, zich vóór hun meerderjarigheid naar vergelegen plaatsen begeven om daar betrekkingen aan te nemen, maar evenzeer met het oog op uit Nederland vóór hun 21ste jaar naar Indië gekomen jongelieden heeft men gemeend het voorschrift, dat de mondelinge machtiging verleend moet worden in tegenwoordigheid van den werkgever of zijnen vervanger, in afwijking der Nederlandsche wet te mogen beperken tot de minderjarigen, die den vollen achttienjari- gen leeftijd nog niet hebben bereikt.

Artikelen 1601h en i geven tot geen opmerkingen aan- leiding.

Artikel 1601j. Voor de nederlegging en inzage der zgn. arbeids-reglementen is het kantoor van het hoofd van plaat- selijk bestuur gekozen, omdat dit meer toegankelijk is en op eenige meerdere plaatsen bestaat dan de griffies van den residentierechter.

Artikelen 1601k—m zijn gelijkkluidend met de Nederland- sche wet.

Artikel 1601n. Deze bepaling omtrent het zoogenaamde „collectieve arbeidcontract”, gelijkkluidend aan 1637n Ned. B. W., was door de Bijzondere Commissie niet opgenomen in hoofdzaak omdat h.i. dit instituut samenhang met uitslui- fend Europeesche organisatie-verhoudingen. De ontwerper van het Gewijzigd Ontwerp B.W. nam haar echter wel op en lichtte dit als volgt toe ⁽¹⁾:

„Het bestaan van verscheidene reeds belangrijke en in- vloedrijk geworden bonden van werknemers van Europee- schen landaard in verschillende bedrijven van landbouw en industrie weerspreekt dit argument, wat de Europeanen aangaat, afdoende; deze bonden, welke evengoed als de Ne- derlandsche werknemersbonden rechtspersoonlijkheid bezit- ten, hebben een geheel gelijke aanspraak op den steun en de sympathie des wetgevers bij het bedingen van de meest gunstige arbeidsvoorwaarden voor de toekomst, als dat met de Nederlandsche vakverenigingen het geval is geweest, welker belang de Regeering aldaar op aandrang van de Tweede Kamer achterna tot opneming van art. 1637n in het ontwerp bracht”.

De juistheid van deze laatste zienswijze kan heden be-azaarlijk meer worden betwijfeld.

Artikelen 1601o—r zijn gelijkkluidend met de Nederland- sche wet.

Alleen is onder no. 2 van artikel 1601 p in stede van „ver- warmingsmiddelen” het woord „stookmiddelen” gebezigd als meer geëigend en zoowel bijv. brandhout als petroleum omvattende, en in no. 4 nevens het verstrekken van spiri- tualia als loon ook het verstrekken van opium verboden.

(1) Blz. 247.

Artikel 1601s. Ned. art. 1637s, behoudens weglating van de uitzondering sub 2o. in het tweede lid van het Nederl. artikel. Bevat dit artikel het verbod aan den werkgever om te bedingen, dat het loon geheel of gedeeltelijk op een bepaalde wijze zal worden besteed of daarvan op een be- paalde plaats of bij een bepaald persoon benoedigheden worden gekocht (trucksysteem), de tweede uitzondering geldt het beding dat de werkgever een gedeelte van het loon van een minderjarige gedurende den tijd der minder- jarigheid ten name van den minderjarigen arbeider bij de Postspaarbank of een speciale spaarkas zal mogen beleggen. Waar van deze uitzondering hier te lande al zeer weinig gebruik zoude worden gemaakt en de omslag eener speciale regeling o.m. van een procedure tot opeiseling van die gel- den door of namens den minderjarige niet zou zijn gerecht- vaardigd is het bepaalde onder 2o. — waartegen nog andere bezwaren zouden zijn aan te voeren — in de Indische re- geling weggelaten.

Artikel 1601t is gelijkkluidend met het overeenkomstige artikel der Ned. wet.

Artikel 1601u bevat de bepalingen tot tegengang van mis- bruiken door boetebedingen.

In het eerste lid zijn de in het Nederlandsche artikel bij vergissing uitgevallen woorden „de overeenkomst of” inge- lascht, en is duidelijkheidshalve het tweede lid, van het Ne- derlandsch artikel 1637u, bepalende dat de overeenkomst, waarbij boete wordt bedongen, schriftelijk moet worden aangegaan, in het eerste lid verwerkt.

In het vijfde lid is voorts om het voor de Indische toe- standen ten deze passend te maken de grens van vier gulden per dag tot acht gulden verhoogd; in verband met de bij artikel 1601o voorgeschreven wijze van berekening vertegen- woordigt dit een maandsalaris van f 200.

Artikelen 1601v—x zijn gelijkkluidend met de Nederland- sche wet.

Artikel 1601y is gelijkkluidend met art. 1637y Ned. B.W., behoudens weglating der slotwoorden betreffende de h.t.l. niet bestaande formaliteit van registratie.

Het Nederlandsche artikel 1637z is overeenkomstig zijn karakter van uitzondering op alle bepalingen van den on- derwerpelijken titel naar de Slotbepalingen (zie ad art. 1603y van dit ontwerp) overgebracht.

DERDE AFDEELING.

Van de verplichtingen der werkgevers.

Artikelen 1602 t/m 1602e zijn gelijkkluidend met de overeenkomstige Nederlandsche bepalingen.

Artikel 1602f is gelijkkluidend aan art. 1638f Ned. B. W.; in het derde lid is overeenkomstig het voorstel der Bijzondere Commissie ingevoegd „en zelfs bij mondelinge machtiging” tot wegneming van elken twijfel, dat ook bij mondelinge machtiging de vertegenwoordiger tot verzet tegen loonsbetaling aan den minderjarige bevoegd is.

Artikel 1602g. Hier is evenals in artikel 1601u de grens van f 4.— loon per dag, thans voor de beperking van het recht van beslag onder den werkgever, op f 8.— bepaald.

Artikel 1602*h*. Het eerste lid is m.m. gelijkkluidend met het eerste lid van art. 1638*h* Ned. B. W. Het tweede lid van artikel 1638*h* heeft betrekking op in Nederlandsch-Indië niet bestaande toestanden. Dienovereenkomstig heeft men in plaats daarvan de algemeene bevoegdheid opgenomen om, wanneer eventueel het overgenomen eerste lid hier en daar tot bezwaren aanleiding mocht geven, voor zoodanige streken bij ordonnantie uitzonderingen te maken.

Artikelen 1602*i—l* zijn m.m. gelijkkluidend aan de overeenkomstige Nederlandsche bepalingen.

Het bedrag van *f* 4.— per dag behoort in artikel 1602*l* onveranderd te blijven.

Artikelen 1602*m—1602q* zijn gelijkkluidend met artikelen 1638*m—1638q* van het Nederlandsche B. W.

In Artikel 1602*q* is het bedrag van *f* 4.— weder als tevoren op *f* 8.— gebracht.

Artikel 1602*r* is eveneens gelijkkluidend met het overeenkomstige Nederlandsche artikel, behoudens de volgende punten:

Onder 3*o* is eene wijziging aangebracht in verband met het wegvallen van 2*o* in het tweede lid van art. 1601*s*.

Onder 5*o* is, evenals tevoren in art. 1601*p* achter „alcoholhoudende dranken” bijgevoegd „en opium”.

Artikelen 1602*s—1602u*. Het Nederlandsche art. 1638*s* is niet overgenomen. Wat het staangeld betreft, wordt ten deze verwezen naar § 1 der Algemeene Beschouwingen, terwijl andere inhoudingen veilig aan het gewone recht kunnen worden overgelaten. Ook in Nederland ligt het zwaartepunt van dit artikel in het staangeld.

De artikelen 1602*s—1602v* zijn gelijkkluidend met de overeenkomstige (1) Nederlandsche bepalingen.

Artikel 1602*w* leden 1 en 4 zijn gelijk aan leden 1 en 4 van art. 1638*x* Ned. B. W. In het 2de en 3de lid werd het voorbehoud, in het Nederlandsche 2de en 3de lid opgenomen met betrekking tot Hoofdstuk XII der Ongevallenwet natuurlijk weggelaten. Door toevoeging van een nieuw vijfde lid is intusschen de mogelijkheid voorzien, dat door eenigerlei regeling van verzekering tegen ongevallen de in dit artikel bedoelde verplichting tot schadevergoeding door den werkgever op anderen kan worden overgedragen.

Artikelen 1602*x—z* zijn gelijkkluidend met de artt. 1638*y—aa* Ned. B. W.

VIERDE AFDEELING.

Van de verplichtingen des arbeiders.

Artikelen 1603 *t/m* 1603*d* zijn gelijkkluidend met de overeenkomstige van het Ned. Burg. Wetboek behoudens toevoeging in artikel 1603*b* van eene verwijzing bij gebreke van wettelijk voorschrift, overeenkomst of reglement naar het gebruik. Deze toevoeging houdt verband met de om-

(1) Van af artikel 1602*s* verschilt door het wegvallen van het Nederlandsche art. 1638*s* de lettering van de verdere artikelen van deze afdeeling in het onderhavig ontwerp en het Ned. Burg. Wetboek.

standigheid dat in Indië eene industrieele wetgeving nog goeddeels ontbreekt en het gewoonterecht dientengevolge ook ten aanzien van dit onderwerp eene functie heeft te vervullen, in Nederland onbekend. De woorden „wet en verordening” in laatstgemeld artikel zijn vervangen door „wettelijke voorschriften”.

VIJFDE AFDEELING.

Van de verschillende wijzen waarop de dienstbetrekking, door arbeids-overeenkomst ontstaan, eindigt.

Artikelen 1603*e—h* zijn m.m. gelijkkluidend met den Nederlandschen tekst.

Artikelen 1603*i*. Op denzelfden grond als hiervoren toegelicht is ook hier „vier gulden” vervangen door „acht gulden”.

Artikelen 1603*j—1603l* zijn ongewijzigd uit het Ned. B. W. overgenomen.

Artikelen 1603*m* en *n* zijn eveneens ongewijzigd overgenomen, behalve dat met de aanwijzing van den rechter en de vermelding van de weeskamer als toezieende voorgedesse met de Indische toestanden is rekening gehouden.

Artikelen 1603*o t/m* 1603 *x* zijn m.m. gelijkkluidend met de overeenkomstige Nederlandsche artikelen behoudens de vermelding van misbruik van opium naast dronkenschap in artikel 1603*p*, en de omschrijving van den bevoegden rechter in artikel 1603*w*. In art. 1603*r* is de verschuldigde interest in overeenstemming met Stbl. 1848 No. 22 bepaald op zes ten honderd.

Slotbepalingen.

Artikel 1603*y* = art. 1637*z* Ned. B. W. met wijziging der redactie, voorzover noodig om in verband met artikel 748 van het Wetboek van Koophandel de uitzondering van het eerste lid te beperken tot zeeschepen, en om het tweede lid in overeenstemming te brengen met het Indische staatsrecht. De verplaatsing van het artikel — mede overeenkomstig het onderwerp der Bijz. Commissie — vindt haren grond in de omstandigheid, dat het eene uitzondering bevat op alle voorgaande artikelen van titel VII A en dus het best aan het slot is geplaatst van de bepalingen, welke worden uitgezonderd. Door deze plaatsing en een kleine wijziging der aanvangswoorden van het eerste lid kon de tegenspraak worden vermeden, welke het Nederlandsche voorschrift oplevert door den geheelen Titel uit te zonderen en daarop te laten volgen, dat de uitzondering alleen het gedeelte van den titel betreft, hetwelk op de arbeidsovereenkomst betrekking heeft.

Artikel 1603*z*. Uit de Assistentenregeling voor Sumatra's Oostkust (Staatsblad 1921 No. 334) — welke bij art. VI van dit ontwerp nadrukkelijk is gehandhaafd — blijkt dat hier te lande in ondernemingen van landbouw en nijverheid bijzondere omstandigheden kunnen bestaan, welke speciale civielrechtelijke voorschriften noodig maken. Waar door de Regeering is besloten dat na inwerkingtreding van het onderwerpelijke Koninklijk besluit zal worden nagegaan of

— en zoo ja waar — zulke regelingen noodig blijken, en de weg daartoe dus dient te worden opengehouden, kan een bepaling als hier opgenomen, in het ontwerp niet worden gemist.

Door de plaatsing los van de voorschriften van artikel 1603y komt ook beter uit, dat die bijzondere regelingen als *lex specialis* zullen moeten worden beschouwd ten aanzien van de onderwerpelijke algemeene regeling en dat deze laatste dus als aanvullend recht haar toepasselijkheid behoudt.

De koelie-ordonnanties, de voorschriften onder ten tweede der ordonnantie in Staatsblad 1911 No. 540 en de wervings-ordonnanties, behoeven, als vallende buiten de werkingsfeer van het onderwerpelijke Koninklijk besluit, voor haar voortbestaan niet uitdrukkelijk te worden gehandhaafd.

Naar de indeeling van de Nederlandsche wet, zooals die in het Nederl. Staatsblad van 1907 No. 193 is afgekondigd, zouden hier thans hebben te volgen de wijzigingen in het Reglement op de Burgerlijke Rechtsvordering, betrekkelijk de procedure voor het residentiegerecht in Indië.

Voor een afzonderlijke vereenvoudigde procedure in arbeidszaken, gelijk die bij de Nederlandsche wet door de artt. 125 a tot f (Ned.) Burg. Rechtsvordering voor de kantongerechten zijn ingelascht, bestaat hier te lande echter geen reden, aangezien de geheele procedure voor het residentiegerecht reeds op zooveel eenvoudiger voet (rekest-procedure) is geregeld dan die in andere dan arbeidszaken bij de kantongerechten, en verdere vereenvoudiging noch toelaat noch eischt. Dezelfde overweging geldt ook ten aanzien der bepaling in art. 874a Ned. Burg. Rechtsv. naast de Indische bepaling in art. 973 Ind. Burg. Rechtsv.

De in de Nederlandsche wet van 1907 opgenomen toevoeging van een nummer 10o. aan artikel 4 van het Wetboek van Burg. Rechtsv. in Nederland, de dagvaarding betreffende, is bij de afwijkende hier te lande voor de residentiegerechten geldende regeling der oproeping naast art. 929 e. v. Ind. Burg. Rechtsv. evenmin noodig; het hier te lande speciaal noodige is reeds sedert Stbl. 1922 No. 720 in de Indische procesregeling opgenomen (Letter B.).

Artikel II.

Hier zijn de aanvullingen van het Reglement op de Burgerlijke Rechtsvordering opgenomen voor de vrijstelling van zegel voor rechterlijke beslissingen enz. en de toelating tot de gratie-procedure bij onvermogen (zie art. 872 3e lid en 874a, Ned. Burg. Rechtsv., ingevoegd bij de wet van 1907), die ook hier te lande zullen zijn in te voeren.

Artikel III.

In dit artikel is de wijziging vervat, welke artikel 116g van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie en het beleid der Justitie in Ned.-Indië, zooals dit artikel gewijzigd is bij het Kon. Besluit in Staatsblad 1922 No. 702, thans moet ondergaan. In het eerste lid is de collectieve arbeidsovereenkomst, bedoeld bij het voorgesteld artikel 1601a B. W., vermeld, terwijl in verband met de voorgestelde artikelen 1601a en 1603y tweede lid B. W. het tweede

en derde lid van het onderwerpelijke art. 116g overbodig worden.

Artikel IV.

Dit artikel bevat de wijzigingen der Faillissementsverordening, welke m. m. gelijk zijn aan de wijzigingen in de Nederlandsche Faillissementswet aangebracht en geen verdere toelichting behoeven.

Artikel V.

Overgangsbepalingen.

A. en B. Overeenkomstig de Nederlandsche overgangsbepalingen.

De tijdelijke uitzonderingsbepaling ten aanzien van personen in dienstbetrekking bij ondernemers bij een spoorwegdienst, vervat in Art. II der Nederlandsche Overgangsbepalingen is niet overgenomen, daar hier te lande de Algemeene Spoor- en tramreglementen geen bepalingen bevatten welke eene dergelijke — op zich zelf ongewenschte en ook in Nederland als zoodanig gevoelde en daardoor als tijdelijk voorgeschreven — uitzondering noodig maken.

Bij de nieuwe ontworpen spoorwegwetgeving is aan dit punt aandacht geschonken.

Artikel VI.

Slotbepalingen.

A. Zooals in § 1 van de Algemeene Beschouwingen dezer Toelichting reeds is opgemerkt zullen voor de Inlanders en de Vreemde Oosterlingen (zoo wel Chineezen als anderen) voorshands, d.w.z. totdat ten deze bij ordonnantie een nadere regeling zal zijn getroffen, de oude artikelen 1601, 1602 en 1603 blijven gelden. De automatische toepasselijkheid der nieuwe regeling op Chineezen, welke uit art. 26 van Stbl. 1917 No. 129 zou voortvloeien, behoort in verband daarmede voorloopig buiten werking te worden gesteld. Tot dit dubbele doel strekt de onderwerpelijke overgangsbepaling.

B. De Assistentenregeling moet, aangezien zij civielrechtelijke bepalingen bevat ten aanzien van speciale arbeidsovereenkomsten, uitdrukkelijk worden gehandhaafd teneinde allen twijfel ten aanzien van hare verdere geldigheid weg te nemen. Deze verordening komt nu — als gezegd — als *lex specialis* te staan tegenover de algemeene regeling van het Burgerlijk Wetboek, welke dus in zoover van toepassing blijft als daaraan niet door de bevoordingen of het systeem dezer *lex specialis* wordt gederogerd.

Als hiervoren betoogd is uitdrukkelijke handhaving der koelie- en wervingsordonnanties zoomede van de bepalingen in Staatsblad 1911 No. 540 niet noodig.

Artikelen VII en VIII.

Deze artikelen behoeven geen toelichting.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 8 — STUK 4.

Wettelijke regeling van het arbeidscontract.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Doelmatigheid van de wetgeving op de arbeidsovereenkomst. Hoewel in het algemeen de wenschelijkheid van eene wettelijke regeling van de arbeidsovereenkomst niet betwist werd, vond de indiening van het door de Regeering aangeboden ontwerp geen onverdeelde instemming. Dit bestaat, zoo werd opgemerkt, uit eene slaafsche navolging van de Nederlandsche wetgeving, gericht op de bestrijding van in Nederland woekerende misstanden, terwijl zich hier te lande geheel andere, daarvan afwijkende toestanden op arbeidsgebied ontwikkeld hadden, en de personen, voor wie de wetgeving op de arbeidsovereenkomst had te gelden, niet in alle opzichten overeenkwamen. Men wees op het ontbreken hier te lande van de groote klasse van fabrieks- en landbouwwerklieden en dienstboden, aan wier rechtsbehoefte de Nederlandsche wetgeving had te voldoen, en op het voorkomen alhier van de groote klasse van werknemers op landbouwondernemingen, waarin intellect en opvoeding ruimschoots vertegenwoordigd zijn, die ginds niet gevonden wordt en wier bijzondere omstandigheden andere rechtsbehoeften deden ontstaan. In verband daarmee werd door velen twijfel uitgesproken, of de aangeboden wetgeving als de meest doelmatige kon worden beschouwd en de meening verkondigd, dat het de voorkeur had verdiend voor Indië eene zelfstandige eenvoudiger wetgeving op de arbeidsovereenkomst, minder den nadruk leggende op de vaststelling en de uitbetaling van het loon, waaraan hier geene bijzondere behoefte bestaat, en meer rekening houdende met de wenschen van Indische werknemers, te bestemmen.

Daarbij werd er door eenige leden de aandacht op gevestigd, dat verschillende groote werkgevers haar personeel arbeidsvoorwaarden bieden, welke belangrijk beter zijn dan de in het ontwerp gestelde minimum-eischen, in verband waarmee de vrees werd uitgesproken, dat aan de invoering van het ontwerp het nadeel zou kunnen verbonden zijn, dat de voorwaarden voor den werknemer in het vervolg op de wettelijke basis worden geregeld.

De Regeering bepleit in de Memorie van Toelichting de noodzakelijkheid van de indiening der door Haar voorgestelde wetgeving met een beroep op den bij art. 75 R.R. gestelden eisch van concordantie der Nederlandsche en Indische wetboeken, zoomede op wenschen van werknemers, die tot uiting zijn gekomen. De eerstgenoemde reden, zoo mag opgemerkt worden, had niet behoeven af te houden van eene zelfstandige bewerking der stof. Daartoe ware voldoende geweest deze in eene afzonderlijke regeling, niet deel uitmakend van het Burgerlijk Wetboek, op te nemen, langs welken weg ook eene latere toepasselijkverklaring der wetgeving op

de arbeidsovereenkomst op andere bevolkingsgroepen dan Europeanen gemakkelijk ware gevallen. Voor deze beschouwing pleit, zoo werd opgemerkt, mede de overweging dat, indien de uitsluiting van Chineezen van deze wetgeving gehandhaafd blijft ook de weg voor Inlanders om zich daaraan te onderwerpen afgesloten wordt, daar deze zich slechts kunnen onderwerpen aan het Burgerlijk Wetboek voor zoover dit op Vreemde Oosterlingen toepasselijk is, indien algeheele onderwerping daaraan niet in hunne bedoeling ligt. Wat de tweede hierboven genoemde reden betreft werd betoogd, dat het ter beoordeeling van de doelmatigheid der aangeboden wetgeving minder aankomt op de omstandigheid, dat de wenschelijkheid van wettelijke waarborgen voor den werknemer hier te lande is uitgesproken als wel op den aard der belangen, die deze gewaarborgd wenseht te zien.

Het vasthouden aan den eisch van concordantie der Nederlandsche en Indische Wetboeken had naar de opmerking van sommige leden het nadeel tengevolge gehad, dat de wetgeving in vele opzichten te stroef en te weinig met de Indische behoeften in overeenstemming was uitgevallen. Zij vonden tot deze beschouwing aanleiding in het feit, dat de opzeggingstermijn voor het doen beëindigen der dienstbetrekking van beide zijden, die van den werkgever en den werknemer, op gelijken duur gesteld en de schadeloosstelling bij onrechtmatige verbreking der dienstbetrekking naar dezelfde maat gemeten werd, welke bepalingen h.i. niet voldeden aan Indische behoeften, terwijl anderzijds de bepaling omtrent de godspenning, welke hier te lande te eenen male overbodig is, en die betreffende de hier onbekende gedwongen winkelen overgenomen waren. De hier aan het woord zijnde leden spraken de meening uit dat de Regeering tot zulk eene stipte navolging van de Nederlandsche wetgeving door het concordantie-beginsel niet gehouden was, daar Zij anderszins door dit beginsel zich niet had laten weerhouden om de bepaling betreffende het staangeld, die in de Nederlandsche wetgeving voorkomt, in de Indische achterwege te laten.

De wijze, waarop aan den eisch van concordantie is voldaan, werd algemeen overdreven genoemd, en dat de gevolgde gedragslijn toelichting in het algemeen (blz. 15 M. v. T.) overbodig maakte, kon bezwaarlijk worden toegegeven. Integendeel meende men juist te hebben mogen verwachten, dat bij het bestaan van afwijkende toestanden van Nederland toegelicht zou zijn geworden waarom niettemin de Nederlandsche bepalingen integraal konden worden aangevaard.

§ 2. Wijze van behandeling van het ontwerp. Het had bij eenige leden de aandacht getrokken, dat de tijdsruimte tusschen de indiening van het ontwerp

en de afhandeling bij den Volksraad aan de personen, voor wie de wetgeving zou moeten gelden, de werkgevers en werknemers geen tijd liet om zich van de gevolgen daarvan behoorlijk rekenschap te geven. Aan het oordeel van de personen, die in de praktijk met de wetgeving in aanraking zouden komen, was, merkten zij op, groot gewicht te hechten, daar verschillende bepalingen in staat waren in de bestaande verhoudingen diep in te grijpen. De wetgeving was bestemd om alleen voor Europeanen te gelden. Tegenover het verschijnsel, dat spoor- en tramwegmaatschappijen, banken, handelshuizen, ondernemingen van landbouw werken met een gemengd personeel van Europeanen, Inlanders en Chineezers was het wel van belang een duidelijk inzicht te hebben in de vraag, of het verschil in den inhoud der rechtsbetrekking, dat de wetgeving maakt, ook verschil in de gevolgen ten aanzien van de verschillende rassen van werknemers zou hebben en, zoo ja, welke? Men kan zich namelijk voorstellen, dat het verschil in de regeling der rechtspositie van de werknemers naar het ras, waartoe zij behooren, bij deze verschillende gevoelens kon opwekken en voor werkgevers een reden kon opleveren om meer van niet-Europeesche werkkrachten gebruik te maken. Verder werd gewezen op de bepaling van art. 1601k dat elke weigering van den werknemer om eene verandering in een reglement, hoe onbetekend deze ook moge wezen, te aanvaarden, als eene opzegging van eene bestaande arbeidsovereenkomst geldt en derhalve kan worden aangegrepen om zich desgewenscht van die overeenkomst te ontslaan. Bovendien werd gewezen op de bepaling van het 2e lid van art. 1601s, krachtens welke het beding, waarbij de arbeider in een pensioenfonds deelneemt, ongeoorloofd is, tenzij dit voldeed aan de voorwaarden, bij algemeene verordening gesteld. Op grond daarvan zou in verband met het ontbreken van eene algemeene verordening, die de voorwaarden waaraan een pensioenfonds heeft te voldoen voorschrijft, het voortbestaan van de aan groote lichamen verbonden pensioenfonds, tenzij deze premie-vrije pensioenen beoogen, uitgesloten zijn.

De mogelijkheid van ingrijpende gevolgen in de bestaande verhoudingen leverde, naar de aan het woord zijnde leden in het midden brachten, overwegende redenen op om zich bij de beoordeeling van het voorstel rekenschap te geven van het gevoelen van werkgevers en werknemers daarover. In verband daarmee werd algemeen met nadruk de wensch uitgesproken van de Regeering te vernemen, of Zij zich vóór de indiening van het voorstel vergewist had van het gevoelen der bestaande organisaties van werkgevers en werknemers. Mocht dit niet het geval zijn, zoo werd het vrij algemeen ernstige overweging waard geacht de Regeering te verzoeken daartoe alsnog over te gaan voordat het voorstel bij den Volksraad afgehandeld werd.

In het uitstel, dat zulk een voorbereiding zou medebrengen, werd evenwel van andere zijde een bezwaar gezien. Met verwijzing naar de reeds langdurige behandeling van het onderwerp bij de Regeering werd door deze leden op een spoedige afdoening aangedrongen, waarvoor de hier aan het woord zijnde leden zich ook beriepen op de omstandigheid, dat de belanghebbende groepen voldoende in den Volksraad vertegenwoordigd zijn.

§ 3. Werkingssfeer van de wetgeving. De beperking van de werkingssfeer der wetgeving tot Europeanen, door de Regeering verdedigd met een beroep op de noodzakelijkheid om overlading van de residentie-ge-

rechten te voorkomen, kon weinig instemming verwerven. Velen gevoelden zich hierdoor teleurgesteld na de uitdrukkelijke verklaring van het tegendeel door de Regeering in de voorjaarszitting 1924 (Handelingen Volksraad blz. 561, 579) en hetgeen dienaangaande voorkomt in de toelichting op het ontwerp-geunificeerd Burgerlijk Wetboek blz. 246, 247. Daarnaast werden aan de bedoelde beperking gewichtige nadeelen verbonden geacht. Behalve die, waarop hierboven gedoeld is, zouden deze in de eerste plaats kunnen bestaan in de gevolgen, voortvloeiende uit de toepassing van gebruiken, die van kracht blijven voor Inlanders en Chineezers, maar voor Europeanen buiten werking worden gesteld.

In de tweede plaats werd opgemerkt, dat in afwijking van den in Nederland geldenden toestand hier te lande de wetgeving als eenige regel van kracht zoude zijn voor Europeesch personeel van particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen, eene regeling welke in het oog van de hier aan het woord zijnde leden geen bevrediging kon geven. Zij meenden, dat het de voorkeur verdiende de rechtspositie van personeel, werkzaam bij publieke diensten, al worden deze ook door particulieren geëxploiteerd, in verband met de te vervullen dienstplichten hetzij geheel hetzij gedeeltelijk afzonderlijk te regelen, zooals dit laatste in Nederland bij het Spoorwegreglement had plaats gevonden. Hier heeft de arbeid het algemeene verkeersbelang, de zekerheid en veiligheid van het verkeer te dienen en eischt hij uit dien hoofde o. m. eenerzijds sancties in den vorm van straffen en anderzijds de verzekering van behoorlijke rusttijden en ziekteverloven, eischen, waarin de wetgeving op de arbeidsovereenkomst niet voorziet. De invoering van de voorgestelde wetgeving zou hier derhalve eene leemte laten.

Men vond hierin aanleiding ten eerste om tot de Regeering de vraag te richten, hoe Zij voornemens is deze leemte aan te vullen en ten tweede, mede in verband met de beperking der werkingssfeer van de voorgestelde wetgeving, opnieuw eene heroverweging van het voorgestelde ontwerp door de Regeering te bepleiten.

Enkele leden bleken er de voorkeur aan te geven, dat in het wetsvoorstel het woord „arbeider” wordt vervangen door het woord „werknemer”, in verband waarmee werd gewezen op de 2e alinea van par. 3 der Memorie van Toelichting, waaruit blijkt, dat ook door de Regeering aan het begrip „werknemer” eene ruimere beteekenis gehecht wordt dan aan het begrip „arbeider”.

Artikelen.

Artikel 1601d. De vrijheid om arbeidsovereenkomsten ook mondeling aan te gaan vond bij sommige leden verzet. Zij betoogden, dat de daarvoor in Nederland geldende redenen, de onder werknemers voorkomende geringe ontwikkeling voor Indië niet kan aangevoerd worden zoo hier te lande de wetgeving enkel voor Europeanen van kracht zal zijn. Zij verklaarden de verplichting tot het aangaan van een schriftelijk contract noodig, om misleiding van werknemers te voorkomen.

Daartegen werd opgemerkt, dat aan een schriftelijk contract overdreven waarde werd toegekend, indien daarin een waarborg tegen misleidende bedoelingen werd gezien. Een schriftelijk contract, zoo werd opgemerkt, geeft geen of wei-

nig meerdere zekerheid dan de wet verschaft, tenzij het volledig voorziet in de verschillende gevallen, die zich gedurende den loop van eene arbeidsovereenkomst kunnen voordoen.

Van eerstgenoemde zijde werd daartegen aangevoerd, dat een schriftelijk contract de voorkeur verdient omdat het nooit minder kan geven dan de wet, omdat het plaatselijk gebruik, dat deze in sommige gevallen laat gelden, hier te lande te vergeefs gezocht wordt en omdat de schriftelijke contracten waardevolle vergelijkingsobjecten voor de werknemers uitmaken.

Artikel 1601f. Het recht van den gehuwden man om vernietiging van eene door zijne echtgenoot aangegane arbeidsovereenkomst te vragen werd voor Indië gewenscht geacht ingeval hijzelf genoodzaakt is Indië te verlaten. De bepaling zou anders strijd veroorzaken met art. 106, 2e lid, van het Burgerlijk Wetboek.

In afwijking hiervan werd door sommige leden de wenschelijkheid bepleit dit recht niet in het algemeen aan den echtgenoot toe te kennen doch alleen met medewerking zijner vrouw en zulks ter voorkoming, dat in een ongelukkig huwelijk eene vrouw tegen haren zin hare betrekking zou verliezen. Door andere leden werd evenwel betwist, dat een zoodanig voorschrift, inbreuk makend op het bestaande huwelijksrecht, in de wetgeving op de arbeidsovereenkomst op zijne plaats zoude zijn.

Enkele leden wenschten voorgeschreven te zien, dat de gehuwde vrouw de bewilliging van haren echtgenoot behoeft om eene arbeidsovereenkomst aan te gaan, waartegen van andere zijde werd aangevoerd, dat het wetsvoorstel die bewilliging niet overbodig verklaart doch gemakshalve aanwezig veronderstelt, zoolang de echtgenoot niet van verzet heeft doen blijken.

Artikel 1601h. De hier gestelde termijn van vier weken werd voor Indië te kort geacht in verband met de afstanden en de soms schaarse postverbindingen, die hier voorkomen.

Artikel 1601k. Volgens deze bepaling zou de weigering van een werknemer om zich te vereenigen met een wijziging van een reglement de beteekenis moeten hebben van een opzegging der arbeidsovereenkomst. Deze regeling werd in hare algemeenheid onjuist geacht omdat daarbij geen onderscheid werd gemaakt tusschen belangrijke en onbelangrijke reglementswijzigingen. Bij groote bedrijven, zooals poor- en tramwegmaatschappijen, waar reglementen voorkomen, bestaat de mogelijkheid niet vóór de invoering van een reglementswijziging iederen werknemer afzonderlijk daarover te raadplegen en is het derhalve uitgesloten zich ooraaf van de instemming van iederen ambtenaar of beambte te overtuigen. Ook kan het daar voorkomen, dat een reglementswijziging een bepaalden groep van werknemers aantast zonder voor anderen gevolgen te hebben. Niettemin laat dit voorschrift ruimte voor een werknemer om de gelegenheid van een reglementswijziging, ook al heeft hij bij deze geen belang, aan te grijpen, zich van zijne arbeidsovereenkomst los te maken. Dit werd, mede met het oog op de groote kosten, welke een werkgever hier te lande zich soms moet getroosten (uitzending uit Europa, uitrusting, enz.) overzocht geacht. Juister werd geacht om een werknemer die zich bezaard gevoelt over eene reglementswijziging, de bevoegdheid te geven zich tot den residentierechter te

wenden met een beklag daarover en aan diens beslissing over te laten, of hij daarbij genoegzaam belang heeft om daaraan het recht tot opzegging der arbeidsovereenkomst te ontleenen. Hierbij is in het oog te houden, dat het recht tot opzegging der arbeidsovereenkomst recht op schadeloosstelling medebrengt, wat ingeval het langdurige overeenkomsten betreft aan het recht tot opzegging eene bijzondere beteekenis bijzet.

Door sommige leden werd het juist geacht, dat de werknemer ingeval van eene reglementswijziging, waarmede hij zich niet vereenigt, in de gelegenheid wordt gesteld zijne arbeidsovereenkomst alsnog op de oude voorwaarden te beëindigen. Hierin werd evenwel van andere zijde bezwaar gezien op grond dat de eischen van het bedrijf zich daartegen kunnen verzetten.

al. 1. Eenige leden gaven als hunne meening te kennen dat het de voorkeur verdiende de woorden „kort voor de vaststelling gedurende zoodanigen tijd” te vervangen door „minstens gedurende eene week”.

Artikel 1601n. Door een der leden werd twijfel uitgesproken, of het wel wenschelijk was deze bepaling uit de Nederlandsche wetgeving over te nemen, waarmede naar zijne meening het instituut der collectieve arbeidsovereenkomsten hier te lande zou worden ingevoerd. Na de ervaring, opgedaan met de collectieve arbeidsovereenkomsten van den Typografenbond in Nederland kwam het hem, naar hij verklaarde, wenschelijker voor hier te lande collectieve arbeidsovereenkomsten buiten de praktijk te houden.

Daartegen werd aangevoerd, dat de vrijheid van contracteren insloot de vrijheid om collectieve arbeidsovereenkomsten af te sluiten en de bepaling van artikel 1601n geen ander doel had dan te voorkomen, dat twee met elkander strijdige bedingen, één bij de individueele en de andere bij de collectieve arbeidsovereenkomsten, naast elkander zouden bestaan.

Artikel 1601o. Sommige leden wenschten in dit artikel achter de woorden „tien uren” ingevoegd te zien de woorden „tenzij een kortere arbeidsdag overeengekomen is”.

Door andere leden werd aangevoerd, dat voor deze toevoeging geen grond aanwezig was, daar de bedoeling van de bepaling geene andere is dan een loon over eene grootere eenheid van tijdsruimte, bv. eene maand, te herleiden tot het loon per dag en de berekening van een dag op 10 uren ten doel had om een uurloon eveneens in een loon per dag om te zetten.

Artikel 1601p. De uitzondering sub 2° van voedsel ter plaatse te nuttigen op het verbod van dit artikel, gaf aanleiding tot de opmerking, dat ook hier de blindelingsche navolging van de Nederlandsche bepaling het doel deed voorbijstreven. Dit verbod zou de mogelijkheid uitsluiten om het loon gedeeltelijk in voedingsmiddelen te betalen. Op sommige cultuur-ondernemingen heeft evenwel de behoefte het gebruik doen ontstaan het loon gedeeltelijk in voedingsmiddelen in het bijzonder rijst, vast te stellen. Hiermede werd daar, waar de plaatselijke inkoop van rijst bezwaar ondervond, de werknemer gebaat. Waar daartegen gedwongen winkelnering hier te lande niet voorkwam, werd opgemerkt, dat het aanbeveling verdiende de uitzondering sub 2° te doen luiden:

„Voedings-, verlichtings- en stookmiddelen”.

Artikel 1601r. Door een der leden werd in overweging gegeven de woorden „een derde” te vervangen door „100%”.

Artikel 1601s. Bij het tweede lid van dit artikel wordt toegelaten het beding, dat de werknemer zal deelnemen in eenig fonds mits het voldoet aan de voorwaarden bij algemeene verordening gesteld. Deze bepaling lokte de opmerking uit, dat zij de instandhouding van pensioenfondsen van particuliere bedrijven, welke niet de uitkeering van premievrije pensioenen ten doel hebben, zou beletten, aangezien eene algemeene verordening, welke de voorwaarden, waaraan deze hebben te voldoen, niet voorkomt. Men verklaarde zich algemeen met zulk een doel niet te kunnen vereenigen en eene wijziging der bepaling, welke het voortbestaan der bedoelde pensioenfondsen mogelijk maakte, noodig te achten.

Eene zoodanige wijziging, werd opgemerkt, zou kunnen worden bereikt door de woorden „mits het fonds voldoet aan de voorwaarden bij algemeene verordening gesteld”, weg te laten dan wel te vervangen door „mits, zoo daaromtrent bij algemeene verordening voorwaarden worden gesteld, het fonds aan deze voorwaarden voldoet, doch ook door schrapping van het geheele artikel 1601. Daarmede zou het eerste lid, dat in Nederland de bestemming had de gedwongen winkelnering tegen te gaan, doch hier te lande, waar dit kwaad niet voorkomt, geene bestemming vindt, komen te vervallen.

Artikel 1601u. Door eenige leden werd de wenschelijkheid uitgesproken om de 5e alinea behalve den eersten zin te doen vervallen.

Daartegen werd opgemerkt, dat boete, bedreiging nog niet gemist kan worden als sanctie op voorschriften van veiligheid, orde en hygiëne in het belang van den werknemer zelf zoomede op stipte dienstvervulling in het belang van zekerheid en veiligheid van verkeer. Werd zij niet toegelaten, zoo zou deze sanctie in vele gevallen slechts in ontslag kunnen gezocht worden.

Artikel 1601ij. Door een der leden werd in overweging gegeven om de vrijstelling van zegelrecht voor stukken betreffende arbeidsovereenkomsten te beperken tot de overeenkomsten met een in geld uitgedrukt loon van f 8.— per dag of minder.

Van andere zijde werd daartegen aangevoerd, dat de vrijstelling van zegelrecht eene aanmoediging tot het opmaken van acten en arbeidsovereenkomsten beteekent en dit doel gemist kan worden, indien zegelrecht gevorderd wordt. Daarbij werd gewezen op het gewicht, dat het zegelrecht in tweevoud in de schaal legt bij bedrijven met een personeel, dat bij honderdtallen gerekend wordt.

Artikel 1602c. Eenige leden stelden de vraag of ook de mogelijkheid is overwogen eene regeling te treffen, die tegemoet komt aan het bezwaar, ontstaan door het vervullen van de militieplichten van een werknemer.

Van andere zijde werden de in dit artikel voorkomende omschrijvingen van tijdsduur te vaag geacht, terwijl ten slotte een der leden de laatste alinea wenschte te doen vervallen.

Artikel 1602e. Door een der leden werd tegen het laatste lid van dit artikel het bezwaar gemaakt, dat dit den mededeelingsplicht van het eerste lid illusoir maakte. Hij

wees er op, dat in het ontwerp-Loeff dit laatste lid niet voorkwam maar het in de Nederlandsche wet is ingevoerd bij amendement, overgenomen door minister Van Raalte. Waar deze alinea de gelegenheid bood iederen mededeelingsplicht uit te sluiten, drong hij op schrapping daarvan aan. De in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voerde hij aan, destijds bij de debatten aangevoerde argumenten mochten wellicht voor Nederland doorslaggevend worden geacht, voor Indië hebben zij geen waarde. Evenmin behoefde, meende hij, te worden gevreesd, dat het participatiestelsel werd in gevaar gebracht.

Daartegen werd opgemerkt, dat alsdan geen andere weg zou openstaan om de mededeelingsplicht te vervullen dan op de wijze, in het tweede lid aangegeven en het uitgesloten zou zijn om b.v. in eene arbeidsovereenkomst te bedingen, dat de door de vergadering van aandeelhouders eener naamlooze vennootschap goedgekeurde winst- en verliesrekening den grondslag voor de berekening van een toegekend winstaandeel zou zijn.

Van eerstbedoelde zijde werd de waarde van dit beding met een beroep op naamlooze vennootschappen, waarvan de aandelen zich in handen van één persoon bevinden en die hare winst- en verliesrekening op de meest willekeurige wijze kunnen afsluiten, in ernstigen twijfel getrokken.

Hiertegenover werd gesteld, dat alsdan het criterium van waardeering werd ontleend aan zeer enkele uitzonderingen op de groote massa, die regelmatig te werk ging, wat als norm van wetgeving minder juist voorkwam.

Artikel 1602f. Naar een der leden meende dienden het tweede en derde lid van dit artikel te vervallen, daar het z.i. den wettelijken vertegenwoordiger van een minderjarige, die niet bij hem inwoont, niet behoorde vrij te staan, loon, door dien minderjarige verdiend, zelf te ontvangen. Z.i. volgde dit ook uit de toelichting op art. 1601g. In verband daarmede was hij van oordeel, dat het vierde lid van dit artikel behoorde te luiden: „De werkgever is door betaling aan den niet bij zijn wettelijken vertegenwoordiger inwonenden minderjarige behoorlijk gekwetent”. Tot staving zijner zienswijze wees dit lid op minderjarige militairen, aan wie de vrije beschikking over hunne soldij verzeerd is.

Artikel 1602g. De vrijstelling van beslag van $\frac{1}{5}$ van het loon beneden een bedrag van f 200 's maands kan, naar een der leden opmerkte, bedenkelijke gevolgen hebben voor het erdied van den werknemer en de belastinginning in gevaar brengen. Anderzijds werd dit bezwaar lichter geacht dan dat verbonden aan beslaglegging op het loon onder handen van den werkgever, welke gevolgen ook het gezin van den werknemer zouden treffen.

Eenige leden wenschten het woord „onbeperkt” in de eerste alinea vervangen te zien door „tot een maximum van de helft”, waartegen evenwel door andere leden werd aan gevoerd, dat zoodanige beperking een inbreuk zou zijn op de rechten van schuldeischers en bovendien te eenen mal ongemotiveerd voor hooge loonen van b.v. f 1000 's maand welke alsdan onder de vrijstelling van beslag voor de helft zouden komen te vallen.

Artikel 1602h. Met het oog op in Nederland afgesloten overeenkomsten, waarin sprake is van guldens zonder nader aanduiding, werd de vraag gedaan, of naar het oordeel de

Regeering onder „een vreemd land — ook Nederland te verstaan is.

Artikel 1602i. Het voorschrift van het derde lid van dit artikel, dat het loon, indien dit *f* 4, per dag of minder bedraagt, niet anders mag worden uitbetaald dan telkens uiterlijk na een halve maand, ontmoette bezwaar omdat deze betalingstermijn voor de werknemers, die in dit geval verkeerden, een opzeggingstermijn eveneens van eene halve maand zou medebrengen (art. 1603i). De voorkeur werd gegeven aan schrapping van dit lid.

Artikel 1602r. In verband met het bij art. 1601s opgemerkte werd de aandacht gevestigd op de sub 3e van dit artikel genoemde uitzondering.

Artikel 1602v. Tegenover de bij dit artikel gehuldigde facultatieve Zondagsrust op de ondernemingen van landbouw en nijverheid werd door een der leden een imperatief voorschrift bepleit van vier vrije dagen per maand, waarvan twee Zondagen.

Hiertegenover werden gesteld het goed recht van de Mohammedaansche arbeiders om niet gedwongen te worden op Zondag geen arbeid te verrichten, zoomede de eischen van de landbouwbedrijven, welke onderbreking van het oogsten en het afwerken van het product niet toelieten. Van die zijde werd betoogd, dat het de voorkeur verdiende om aan werknemers eenige vrije dagen in de maand te waarborgen, waarvan gebruik te maken in overleg met den beheerder der betrokken onderneming. Zulk een regeling, werd opgemerkt, zou mogelijk maken, dat de werknemers, die hun Zondagsplichten wenschen te vervullen, daartoe in de gelegenheid worden gesteld zonder dat anderen, die er de voorkeur aan geven op andere dagen uit te gaan, daar in worden belet.

Artikel 1602w. Een der leden sprak de wenschelijkheid uit om in het tweede lid te bepalen, evenals zulks in de assistentenregeling S.O.K. art. 5, 4o lid, is geschied, dat onder grove schuld van den werknemer ook verstaan wordt het handtastelijk optreden tegen Inlandsche arbeiders.

Van andere zijde werd de behoefte aan zulk eene bepaling in de niet enkel voor werknemers op ondernemingen van landbouw geldende regeling der arbeidsovereenkomst betwist, onder opmerking voorts, dat indien het nog verduidelijking behoefde het plegen van handtastelijkheden tegen werkvolk als grove schuld te beschouwen, daarvoor de plaats beter zou gekozen zijn in eene afzonderlijke verordening als bedoeld bij artikel 1603z.

Artikel 1602x. Door enkele leden werd aangedrongen op een voorschrift, waardoor de werkgever verplicht wordt den niet bij hem inwonenden werknemer op ondernemingen van landbouw en nijverheid de kosten van diens geneeskundige behandeling te verzekeren, eventueel de premie van een ziekte- en ongevallenverzekering.

Ook ten aanzien van een zoodanige bepaling werd de toepasselijkheid in een algemeene voor alle werknemers geldende wetgeving betwist, terwijl er op gewezen werd, dat de voorziening tegen het gevaar van ziekte en ongevallen, aan de uitoefening van een bedrijf verbonden, behoorde tot de sociale verzorging, die eene zelfstandige organisatie vereischte en niet incidenteel bij de regeling der burgerrechtelijke figuur van de arbeidsovereenkomst kon plaats vinden.

Artikel 1602z. Door een lid werd betoogd, dat het voorkwam, dat de werkgevers een goed getuigschrift aan een ontslagen werknemer hadden afgegeven en niettemin daarna ongunstige inlichtingen over dezen hadden verstrekt. Tot tegengang van dit euvel bepleitte hij opname in het derde lid van dit artikel tusschen de woorden „vervat” en „is” van de woorden „of aan derden mededeelingen te doen, welke in strijd zijn met het getuigschrift”.

Andere leden voerden daartegen aan, dat het tegengaan van bedoelde handelwijze praktisch onuitvoerbaar zou zijn bij gebrek aan het vereischte bewijs der handeling.

Door een lid werd de opname in dit artikel bepleit van het voorschrift, dat het getuigschrift door hem, die het afgeeft moet zijn geteekend en gedagteekend.

Artikel 1603. Een der leden drong aan op den eisch om in arbeidsovereenkomsten den aard van den bedongen arbeid vast te leggen, evenals dit in artikel 4, 2e lid van de Assistentenregeling S. O. K. geschied is.

Andere leden wezen er op, dat een zoodanig voorschrift in vele gevallen, niet alleen op de ondernemingen van landbouw maar ook in den handel, zou afstuiten op de eischen van het bedrijf en practisch zou beteekenen, dat de belangen van het bedrijf, waarvoor de werknemer een dienstbetrekking aangaard heeft, bij de zijne moesten worden achtergesteld.

Artikel 1603i. Door een der leden werd de wenschelijkheid betoogd, om met het oog op het gebruik om nieuw personeel met het begin eener nieuwe kalendermaand aan te nemen, geen anderen termijn van opzegging toe te laten dan een die verband hield met het eind eener kalendermaand. Daarmede, verklaarde hij, zou worden voorkomen, dat een werknemer in den loop eener kalendermaand zijne dienstbetrekking zou zien eindigen en de kans liep de overige dagen dier maand buiten betrekking te blijven. Hij gaf in overweging het artikel als volgt te doen luiden:

„De termijn van opzegging is gelijk aan den tijd, „welke gewoonlijk tusschen twee opvolgende uitbetalingen van het in geld uitbetaalde loon verstrijkt. Voor „arbeiders, wier loon bij de maand of bij langere tijds- „ruimte is vastgesteld, is die termijn echter gelijk aan „den tijd, gelegen tusschen den dag van opzegging en „den laatsten dag der volgende maand”.

Andere leden merkten daartegen op, dat een ontslag alleen pleegt gegeven te worden, indien daarvoor redenen bestaan en goed personeel te veel op prijs wordt gesteld om zich hiervan zonder afdoende redenen te ontdoen en derhalve tegenover de bepleite belangen van den werknemer andere even zwaar of zwaarder wegende belangen van den werkgever staan, waarmee eene zoodanige beperking van diens vrijheid niet in overeenstemming is te brengen.

Voorts werd de aandacht gevestigd op de bepaling, dat de opzeggingstermijn van arbeiders met een loon van minder dan *f* 8 per dag nooit langer mag zijn dan de tijd welke gewoonlijk tusschen twee uitbetalingen van het in geld vastgestelde loon verstrijkt, welke een schriftelijk beding van een langeren opzeggingstermijn dan een maand zou beletten.

Deze bepaling werd in strijd geacht met het belang van den werknemer, die uit Nederland wordt uitgezonden met een contract dat gewoonlijk — en terecht — een langeren opzeggingstermijn inhoudt.

Artikel 1603r. Algemeen werd de in dit artikel aangenomen regel dat het in geld bepaalde loon tot de maat van de

schadeloosstelling werd verklaard, onvoldoende geacht. De billijkheid bracht mede, meende men, dat ook het in geld ge waardeerde bedrag van het genot van vrije woning tot het bedrag der schadeloosstelling medewerkt.

Door een der leden werd met het oog op het geval, dat bij eene dienstbetrekking, voor een bepaalden duur aangegaan, de werknemer spoedig na den aanvang der dienstbetrekking voor zijn arbeid ongeschikt blijkt zonder dat de werkgever hem nochtans op den voet van art. 1603p., 2e, kan ontslaan, de schadeloosstelling te hoog geacht.

Artikel 1603u. Waar in gevallen, dat de dienstbetrekking wordt beëindigd op de wijze als in art. 1603t bedoeld, het kon gebeuren, dat de benadeelde partij in Nederland vertoef, althans zich buiten Nederlandsch-Indië bevindt, kwam het eenigen leden verkieslijk voor den verjaringstermijn op een jaar te stellen.

Artikel 1603z. De vraag werd gesteld, of de bij dit artikel bedoelde afzonderlijke regelingen zouden kunnen bestaan in afzonderlijke wetgevingen dan wel in aanvullingen met dien verstande, dat de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten aangegaan voor ondernemingen van landbouw en nijverheid, van kracht zou blijven behoudens de eventuele afwijkingen daarvan. Het kwam niet gewenscht voor deze overeenkomsten geheel aan de heerschappij van de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten te onttrekken.

De wensch werd uitgesproken aan het slot toe te voegen de woorden „bij spoor- en tramwegen, transport- en andere bedrijven”, wat van andere zijde deels onnoodig werd geacht, daar vervoerbedrijven onder het begrip nijverheid vallen, deels onjuist, daar onder de genoemde bedrijven ook vallen scheepvaartbedrijven, welke echter voor hunne arbeidsovereenkomsten onderworpen zijn aan de speciale bepalingen van het Wetboek van Koophandel.

Slotbepaling A. De bij dit artikel aanvaarde regel, dat de bepalingen van art. I, zoolang bij ordonnantie niet anders zou zijn bepaald, niet van toepassing zouden zijn voor de Chineezzen bedoeld in de ordonnantie van 29 Maart 1917 St. 129 zou tot gevolg hebben, merkte men op, dat in eene overeenkomst, waarin een Chinees van de genoemde categorie werkgever en een Europeaan werknemer was, laatstgenoemde zich niet op de regelen van de arbeidsovereenkomst kon beroepen, nu eerstgenoemde uitdrukkelijk van de inachtneming dezer regelen was uitgesloten, en dat evenmin een Europeaan, die als werkgever partij was in een arbeidsovereenkomst met een Chinees als bedoeld bij bovenvermeld Staatsblad de wetgeving op de arbeidsovereenkomst op dezen zou kunnen toepassen. Men miste in de Memorie van Toelichting eenige verklaring van zoodanige uitsluiting waarvoor men de reden niet kon bevroeden. Integendeel achtte men het van zelf sprekend, dat een Europeesch werknemer zich ook tegenover een Chineesch werkgever op de wetgeving op de arbeidsovereenkomst zou kunnen beroe-

pen, terwijl men in een uitsluiting van Chineezzen, werkzaam in een gemengd personeel in een Europeesch bedrijf waar zij dezelfde diensten bewijzen als Europeanen en overigens als dezen gelijkberechtigd beschouwd worden eene onbillijkheid zag. Deze uitsluiting, merkte men op, zou nog een ander gevolg hebben: zij zou doorwerken op Inlanders. Zij zou namelijk beletten, dat deze zich aan dit deel van het voor Europeanen geldende burgerlijke recht konden onderwerpen, daar hunne gedeeltelijke onderwerping aan dat recht alleen toegelaten is voor zoover dit op Vreemde Oosterlingen van toepassing is. Veeleer achtte men toepasselijkheid van de wetgeving op hare plaats, waar Chineezzen bij een Europeesch werkgever in dienstbetrekking waren.

In verband daarmee werd aangedrongen op wijziging der woorden „voor de Chineezzen, bedoeld in de ordonnantie van 29 Maart 1917 Staatsblad 129” in:

„op arbeidsovereenkomsten, waarin beide partijen be-
„hooren tot de Chineezzen, bedoeld in de ordonnantie
„van 29 Maart 1917, Staatsblad 129”.

waardoor de uitsluiting beperkt zou worden tot de gevallen waarin een Chinees bij een Chinees in dienstbetrekking kwam te staan.

Artikel VIB. De aandacht der Regeering werd gevestigd op een artikel van den heer A. van Gennep, voorkomende in de Publicaties van het N.I. Landbouwsyndicaat, 16e jaargang, afl. XVII, waarin betoogd wordt, dat de Assistentenregeling S.O.K. in strijd is met de wet. Gaarne zou men vernemen, of dit standpunt door de Regeering gedeeld wordt, en, zoo ja, welke maatregelen Zij dan voornemens is te nemen.

Voorts werd de vraag gesteld, of de Assistentenregeling S.O.K. van kracht zou blijven met uitsluiting van de wetgeving op de arbeidsovereenkomst dan wel of deze laatste ook op werknemers op ondernemingen van landbouw en nijverheid ter S.O.K. van toepassing zoude zijn voor zoover de Assistentenregeling geene afwijkende bepalingen bevat, en, indien het laatste het geval mocht zijn, aan de Regeering het verzoek gedaan in de Assistentenregeling aan te geven, welke artikelen e.q. gedeelten van artikelen van de wetgeving op de arbeidsovereenkomst niet op de Assistentenregeling van toepassing zouden zijn.

Slotopmerking. Enkele leden verklaarden het eene leemte te achten, dat in de wetgeving niet het verbod aan werknemers — zoolang zij niet een zeker salaris bereikt hadden — te huwen, werd tegengegaan. Anderzijds werd daartegen aangevoerd, dat een zoodanige bepaling weinig praktische waarde zoude hebben, daar zij een ontslag uit de dienstbetrekking niet zou kunnen beletten.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 28sten November 1924.

H. s'JACOB.

MANDAGIE.

WIRANATA KOESOEMA.

daarvan tot de andere bevolkingsgroepen zeer zeker, naar de debatten in de vergadering van den Volksraad van 21 Juni jl. uitwijzen evenmin eene algemeene instemming zoude hebben verkregen. Kon nu aanvankelijk de Regeering voorzien, nopens de toepasselijkverklaring op de andere bevolkingsgroepen tegelijkertijd het advies van den Volksraad te zullen kunnen vragen, — toen aan de kwestie hoever ten deze kan en moet worden gegaan, meer bleek vast te zitten dan zich liet aanzien, zoodat het overleg nopens den omvang dier toepasselijkverklaring nog niet is beëindigd, meende Zij, mede in verband met de evenvermelde debatten, de regeling voor de Europeanen, waaraan grondwettelijk en oeconomisch dringende behoefte bestaat, daarop bezwaarlijk te kunnen laten wachten; Zij heeft deze thans mitsdien afzonderlijk ingediend, zoodat de ontwerpen voor de toepasselijkverklaring t.z.t. afzonderlijk zullen volgen. Deze werkwijze heeft tevens het bijkomstig voordeel, dat de regeling voor Europeanen zich nu eerst in het rechtsbewustzijn kan inleven en ook de rechterlijke macht door het zich vormen van een vaste jurisprudentie het nieuwe werk beter zal kunnen bijhouden. Enkel in dezen zin is ook het in de Memorie van Toelichting gedaan beroep „ook op het gevaar voor overlading der residentiegerechten” te verstaan. De in het Afdeeliningsverslag aangehaalde passages in de toelichting op het ontwerp-geunificeerde Burgerlijk Wetboek (blz. 246 en 247) moeten uiteraard worden gelezen in het kader van die toelichting in haar geheel, dus vanuit het gezichtspunt van de invoering van een geheel geunificeerd Burgerlijk Wetboek.

Welke gebruiken, die voor Inlanders en Chineezers van kracht blijven, doch door deze wet voor Europeanen buiten werking zullen worden gesteld, in het Afdeeliningsverslag worden bedoeld en zoo ja, of dit gebruiken zijn, waarvan het voortbestaan werkelijk wenschelijk is, zal de Regeering gaarne meer in bijzonderheden vernemen.

Inderdaad is, in tegenstelling met Nederland, de onderwerpelijke wetgeving ook toepasselijk gedacht op het Europeesche personeel van de particuliere spoor- en tramwegen. Voorop moet worden gesteld, dat de — op zich zelf natuurlijk ongewenschte en ook in Nederland als ongewenscht gevoelde en daardoor slechts tijdelijk voorgeschreven — uitzondering aldaar slechts werd gemaakt omdat er legislatieve bezwaren bestonden en niet omdat de spoorwegarbeiders fundamenteel aan een ander recht behoorden te worden onderworpen. Daarnevens is er tusschen den toestand op dit punt in Nederland en hier een drievoudig onderscheid. Vooreerst betreft daar de regeling allereerst vele duizenden eenvoudige spoorweglieden, hier slechts enkele honderden meer ontwikkelde ingenieurs en employé's; ten tweede zijn door den loop, dien de spoorwegwetgeving in Nederland heeft genomen (met name door de regeling in Nederlandsch Staatsblad 1903 No. 96), de spoorwegbestuurders ten deze min of meer medewetgevers op dit punt geworden, hetgeen hier niet het geval is, en ten derde — en dit komt der Regeering beslissend voor — is een uitzondering hier niet vereischt omdat noch de huidige spoor- en tramwegwetgeving, noch de ontworpen nieuwe wetgeving bepalingen bevat, welke — gelijk in Nederland wel het geval was — uitsluiting van het spoor- en tramwegpersoneel ten deze noodig maken. De in het Afdeeliningsverslag gemaakte opmerking, dat de invoering van de onderwerpelijke wetgeving eene leemte zoude laten, omdat het algemeene ver-

keersbelang eenerzijds strenger straffen en anderzijds verzekering van behoorlijke rusttijden en ziekteverloven eischt, raakt niet de onderwerpelijke aanvulling van het burgerlijk wetboek; deze materie behoort in de speciale spoorwegwetgeving thuis. En in artikel 18 van het ontworpen Koninklijk besluit tot vaststelling van algemeene regelen betreffende den aanleg en de exploitatie van spoor- en tramwegen, bestemd voor algemeen verkeer in Nederlandsch-Indië, welk besluit den grondslag der geheele verdere spoorwegwetgeving hier te lande zal vormen, is dan ook uitdrukkelijk opgenomen, dat in de ordonnantie, waarbij bepalingen zullen worden vastgesteld met betrekking tot den aanleg en de exploitatie van spoor- en tramwegen, daaronder begrepen de dienstvoorwaarden, de dienst- en rusttijden van het personeel enz., zal kunnen worden afgeweken van de bepalingen o.m. van het Burgerlijk Wetboek en zulks met de in de toelichting uitgesproken bedoeling dat o.m. afwijkingen mogelijk moeten zijn met het oog op de opneming in het B.W. van algemeene, niet voor spoor- en tramwegen toe te passen, arbeidsregelingen. Het schijnt der Regeering duidelijk, dat hierdoor het bezwaar, dat is geopperd tegen het niet-uitzonderen van de (Europeesche) employé's der particuliere spoorwegen, geheel wordt te niet gedaan. De in het verslag bedoelde leemte zal door de nieuwe spoorwegwetgeving kunnen worden weggenomen.

Aan de voorkeur, welke enkele leden hebben uitgesproken voor het woord „werknemer” boven den door den Nederlandschen wetgever aanvaardden term „arbeider”, kan ook al hierom geen gevolg worden gegeven, omdat alsdan de kwestie zoude rijzen, waarin ten deze het verschil in wetsterminologie moet worden gezocht en welke rechtsgevolgen daaraan zouden verbonden zijn. Het woord „arbeider” in den technischen zin van art. 1637a der Nederlandsche wet en art. 1601a van het ontwerp omvat alle werknemers en ook in § 3 van de Memorie van Toelichting zijn deze woorden als synoniemen gebezigd. In de Nederlandsche wet zijn de woorden „arbeider” en „werkgever” ter aanduiding der beide betrokken partijen op grond van opzettelijke overweging gekozen, waarbij men bijzonderlijk niet uit het oog heeft verloren, dat het woord „arbeider” ook wel in een meer beperkten zin, dan die waarin de wet het bezigt, gangbaar is.

Artikelen.

Art. 1601d. Bij het aandringen op eene wettelijke verplichting om alle arbeidsovereenkomsten schriftelijk aan te gaan, wordt naar het oordeel der Regeering over het hoofd gezien, dat de voorgestelde wettelijke regeling alle arbeidsovereenkomsten (tusschen Europeanen) betreft en het praktisch onmogelijk en een ernstige belemmering van het verkeersleven zou zijn om voor al die duizenden overeenkomsten, waaronder er talrijke zijn, die een dag, ja korter nog, kunnen duren, schriftelijke contracten te eischen. Niet de geringe ontwikkeling in Nederland onder werknemers voorkomende, was de voornaamste aanleiding voor het afzien van den eisch van schriftelijk contract (in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer ad art. 1637d werd dit bezwaar wel genoemd maar overigens „daargelaten”), maar de overweging, dat de regeling van het ontwerp algemeen was, en zoowel voor de meest belangrijke, als voor de minst gewichtige en meest eenvoudige arbeidsovereenkomsten had te gelden. Voorts zou het eischen

van schriftelijk contract — aldus de overwegingen in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer — de rechtszekerheid niet bevorderen, omdat menige arbeidsovereenkomst toch niet op schrift zou worden gesteld en daarvan dan nietigheid der overeenkomst of nietigverklaring door den rechter het gevolg zou moeten zijn, hetgeen zeker ook niet in der arbeiders belang, dat men door het opnemen der verplichting in de wet juist wilde dienen, zoude zijn. De Minister vereenigde zich in allen deele met het „uitstekend geargumenteed betoog” in het Verslag en wees tegelijk op meerdere voorschriften in het wetsontwerp, strekkende om het sluiten van schriftelijke contracten zooveel mogelijk aan te moedigen. Op het voetspoor derhalve van het Nederlandsch ontwerp geschiedt dit ook hier niet alleen door voorschriften als die van de artikelen 1601*d* en 1601*y*, maar ook door tal van bijkomstige bedingen slechts toelaatbaar te verklaren indien zij schriftelijk worden aangegaan (vgl. Ned. Memorie van Antwoord ad art. 1637*d*).

Art. 1601*f*. Afwijking van de Nederlandsche regeling komt hier met het oog op art. 75 R. R. niet geoorloofd voor, immers het aangehaalde geval kan zich evenzeer in Nederland voordoen, te minder, daar de Tweede Kamer een artikel 1639*m*, dat den echtgenoot van een arbeidster een actie gaf tot het ontbonden verklaren der overeenkomst, destijds bepaaldelijk heeft verworpen. Het in het Afdeelvingsverslag ten deze geopperde bezwaar noopt trouwens op zich zelf niet tot zoodanige bepaling omdat de redenen voor ontbinding in den zin van art. 1603*q* is aan B. W. opgelegd, zeker wel als een der meest dringende redenen voor ontbinding in den zin van art. 1603*q* is aan te merken.

Eene bepaling als door enkele leden gewenscht, dat de gehuwde vrouw wel de bewilliging van haren echtgenoot zal behoeven om eene arbeidsovereenkomst aan te gaan, zoude zonder dat een specifieke Indische toestand daartoe noopt, ingaan tegen het in de Nederlandsche wet neergelegde beginsel, dat de rechtsbevoegdheid der vrouw ten deze vrij zal zijn tenzij — eenige andere leden wezen daar reeds op — de man voor het totstandkomen daarvan van het tegendeel heeft doen blijken.

Art. 1601*h*. Er bestaat bij de Regeering geen bezwaar tegen om den termijn van vier weken, in dit artikel gesteld, in verband met de afstanden h. t. l. en de soms schaarsche postverbindingen op zes weken te brengen.

Art. 1601*k*. Is voor het vervangen in het eerste lid van de woorden „kort voor de vaststelling gedurende zoodanigen tijd” door de woorden „minstens gedurende eene week”, zooals eenige leden wenschen, bezwaarlijk eenige specifiek-Indische grond te vinden, wel zoude ten aanzien van het tegen dit artikel ingebrachte hoofdbezwaar n.l. dat door weigering om in te stemmen met wellicht onbelangrijke wijzigingen in het reglement aan misschien langdurige contracten door den werknemer noodeloos een voor hem voordeelig einde zou kunnen worden gemaakt, in de bijzondere omstandigheid, dat hier te lande in verband met uitzending uit Nederland zoo belangrijk meer arbeidscontracten op langen termijn en met gewichtige geldelijke gevolgen voor het geval van beëindiging voorkomen dan in Nederland, een gewettigde aanleiding kunnen worden gevonden tot afwijking van de Nederlandsche wet. In de Memorie van Antwoord op het overeenkomstige Nederlandsche artikel werd n.l.

verklaard, dat dienstbetrekkingen, voor een bepaalden tijd aangegaan, in Nederland zeldzaam zijn, hetgeen hier te lande juist zeer beslist niet het geval is.

Wat het bezwaar zelf betreft: bij de beraadslagingen in de Staten-Generaal is destijds opgemerkt dat bij deze wetsbepaling eene keuze is gedaan tusschen de beide mogelijke stelsels: een reglement eenzijdig opgelegd door den werkgever aan de arbeiders en het reglement als bestanddeel van de, tweezijdige, arbeidsovereenkomst. Dit laatste stelsel werd gekozen en ook de consequentie daarvan aanvaard, toch moest ook het belang van de orde in het bedrijf in het oog worden gehouden, dat niet voor den eenen arbeider, bij gelijke werkzaamheid, eene andere bepaling kan toelaten dan voor den anderen en daarvan was weder het gevolg, dat de weigering van den arbeider om zich met een nieuw of een gewijzigd reglement te vereenigen mitsdien behoorde te worden aangezien als eene van de zijde van den arbeider geoorloofde, door den werkgever afgedwongen opzegging van de dienstbetrekking tegen den dag, waarop de wijziging der arbeidsvoorwaarden werkelijkheid zou worden. Intusschen blijkt uit de gedachtenwisseling dat men daarbij hoofdzakelijk, aanvankelijk zelfs vrijwel uitsluitend, het oog had op contracten voor onbepaalden tijd, waarbij derhalve de werkgever den arbeider, die tot de wijziging der overeenkomst niet wenschte mede te werken, evengoed met inachtneming van den genomen opzeggingstermijn zou kunnen ontslaan. Eerst later is toen in Nederland voor de aldaar „uiteraard zeldzame” dienstbetrekkingen voor een bepaalden tijd aangegaan, volledigheidshalve bepaald dat daar dezelfde regeling (en dan ook recht op schadevergoeding) zoude gelden.

In het in tegenstelling met Nederland h. t. l. veelvuldig voorkomen van contracten, wier duur wèl bepaald is, kan naar het der Regeering voorkomt, inderdaad een specifiek-Indische omstandigheid worden gevonden, welke het recht geeft, hier van de Hollandsche wet af te wijken. Ter tegemoetkoming aan het te berde gebracht bezwaar, zou dus Haars inziens wel kunnen worden voorgeschreven, dat hij, wiens dienstbetrekking is aangegaan voor een bepaalden tijd, bij weigering van de verklaring, dat hij zich met het nieuwe of het gewijzigde reglement vereenigt, daarmede niet geacht wordt de dienstbetrekking op rechtmatige wijze te hebben opgezegd, doch in dat geval bevoegd is zich te wenden tot den residentierechter met eene vordering om, wanneer deze de aanleiding daartoe van genoeg gewicht acht, de arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren.

Het tweede lid zou daardoor komen te luiden:

„Indien de dienstbetrekking niet voor eenen bepaalden tijd is aangegaan en de arbeider, na vaststelling van het nieuwe of het gewijzigde reglement, weigert de verklaring af te geven dat hij zich daarmede vereenigt, wordt deze weigering aangemerkt als eene opzegging van de dienstbetrekking uiterlijk tegen den dag, waarop het nieuwe of het gewijzigde reglement in werking zal treden. Liggen tusschen den dag, waarop het nieuwe of het gewijzigde reglement den arbeider door of vanwege den werkgever ter verkrijging van de bovenbedoelde verklaring is aangeboden, en dien, waarop het in werking zal treden, minder vrije dagen dan de opzeggingstermijn, omvat, dan heeft de arbeider aanspraak op eene schadeloosstelling op den voet als bij artikel 1603 r is bepaald”.

terwijl een nieuw derde lid zal zijn in te voegen, luidende:

„Is de dienstbetrekking voor eenen bepaalden tijd „aangegaan, en weigert de arbeider de in het vorige „lid bedoelde verklaring af te geven, dan kan hij „binnen een termijn van vier weken, nadat hem het „ontwerp bedoeld in het eerste lid ter inzage is ver- „strekt, bij den residentierechter de ontbinding van „de arbeidsovereenkomst vorderen. De residentie- „rechter beslist in hoogste instantie en wijst de vor- „dering toe, tenzij hij van oordeel is, dat de arbeider „door het nieuwe of het gewijzigde reglement niet „of niet in voldoende ernstige mate in zijn belangen „wordt geschaad. In afwachting van de beslissing „des residentierechters duurt de dienstbetrekking „voort en geldt het nieuwe of gewijzigde reglement „van den dag der inwerkingtreding daarvan”.

Bij de totstandkoming der Nederlandsche wet is reeds overwogen, dat een bedrijf, waarin zekere reglementsbe- palingen anders dan krachtens eigen voorschrift van den werk- gever voor sommige arbeiders niet, voor anderen wel van toe- passing zouden zijn, alras in een staat van hopelooze anarchie zou gaan verkeer, dat zulk een bedrijf aan de willekeur der arbeiders zou zijn overgeleverd en zoo tot ondergang zoude zijn gedoemd.

Hoewel dit bezwaar zich met betrekking tot de Europea- nen hier wel niet in die sterke mate zou doen gevoelen, kan toch wegens de eischen van het bedrijf, gelijk door eenige leden reeds werd opgemerkt, een doordienen tot aan het einde der arbeidsovereenkomst op de oude voorwaarden na- dat het reglement werd gewijzigd, door den wetgever niet, zooals sommige leden zouden wenschen, worden voorge- schreven.

Wat ten slotte het geopperde bezwaar betreft, dat bij groote bedrijven de mogelijkheid niet zoude bestaan om voor de invoering van een reglementswijziging iederen werknemer afzonderlijk te hooren, dit wordt, waar de termijn der in- voering geheel aan den werkgever staat en het ontwerp al- leen de Europeesche werknemers betreft, door de Regeer- ing niet gedeeld.

Art. 1601n. Door dit artikel wordt het collectieve arbeids- contract niet h.t.l. ingevoerd, maar wordt, zooals door andere leden reeds terecht werd opgemerkt, slechts met de mogelijkheid van het verschijnen ervan h.t.l. rekening ge- houden. Voor een buiten de praktijk houden, als het hier aan het woord zijnde lid wenscht, vindt de Regeering noch vrij- heid, noch aanleiding.

Art. 1601o. De Regeering sluit zich aan bij de opmer- king, dat voor de gewenschte toevoeging geen grond aanwe- zig is, daar het hier slechts de basis voor de herleiding geldt, voor de toepassing van de bepalingen van den onderwerpe- lijken titel, van naar andere tijdsmaat vastgesteld loon in dagloon.

Art. 1601p. De Regeering is bereid de hier voorgestelde wijziging n.l. om de woorden sub 2o van dit artikel te doen luiden „voedings-, verlichtings- en stookmiddelen”, in Haar ontwerp over te nemen, omdat hierdoor aan eene specifiek- Indische behoefte wordt tegemoetgekomen.

Art. 1601r. Voor de vervanging van de woorden „een derde” door „100%”, waarvoor ook door het deze wijziging

voorstellende lid geen enkele grond is opgegeven, vindt de Regeering geen aanleiding.

Art. 1601s. Gelijk reeds hiervoren in § 2 werd opge- merkt, berust het tegen dit artikel ingebrachte bezwaar, dat wegens het ontbreken van een algemeene veror- dening als daar voorgeschreven pensioenfondsen van particuliere bedrijven onmogelijk zullen worden gemaakt, op een misverstand, aangezien het in de bedoeling ligt tegelijk met het inwerkingbrengen van de onderwerpe- lijke regeling zoodanige algemeene verordening uit te vaardigen. Het Kon. besluit in Ned. St. 1908 No. 94 jo. No. 318 zal daarbij alleen in zoover worden gevolgd als de inderdaad op het punt van dergelijke fondsen (waar- aan o.a. ook tegelijkertijd leden van andere bevolkings- groepen moeten kunnen deelnemen) sterk verschillende feitelijke toestanden hier te lande die uiteraard daarbij uitgangspunt zullen moeten zijn, dit zullen toelaten.

Door het weglaten van het geheele art. 1601s zou zonder goede reden de weg hier te lande worden geopend, zoowel voor het misbruik van gedwongen winkelnering, als voor het gevaar, dat door middel van verplichte bijdragen aan een den werkgever toevallend fonds een deel van het loon op sluikse wijze naar den werkgever zoude terugvloeien.

Art. 1601u. De strekking van het voorstel om de 5de alinea behalve den eersten zin te doen vervallen, moet, naar de Regeering aanneemt, zijn, om de mogelijkheid uit te sluiten, dat bij arbeiders met loon van meer dan f 8 daags hogere boeten worden gestipuleerd (bij schriftelijk contract of bij reglement) dan (binnen een week) van één dag loon. Met het in het Afdeeliningsverslag daartegen aangevoerde bezwaar, dat zulke hogere boeten als con- tractueele sanctie (zie art. 1304 B.W.) noodig kunnen zijn, daar anders op de overtreding der met zulke boeten gesanctioneerde bepalingen, dadelijk ontslag zou moeten volgen, wordt door de Regeering ingestemd.

Art. 1601y. Zooals hiervoren ad art. 1601d werd opgemerkt, is deze vrijstelling van zegelrecht een uit- vloeisel van het streven om het sluiten van schriftelijke arbeidsovereenkomsten zooveel mogelijk aan te moedigen; de wenschelijkheid van zoodanige schriftelijke contracten geldt zeker niet het minst voor overeenkomsten met een in geld uitgedrukt loon van meer dan f 8 per dag. Voor het maken van het verlangde onderscheid is overigens, naar de meening der Regeering, ook geen specifiek-Indi- sche grond aanwezig.

Art. 1602c. Het bezwaar, dat met betrekking tot arbeidsovereenkomsten ontstaat door het vervullen van de militieplichten van een werknemer, is onder de oogen- gezien, doch deze overweging leidde tot de conclusie, dat, evenals in Nederland, ten deze geen bijzonder voorschrift in deze verordening behoort te worden opgenomen.

Wat de vaagheid der in dit artikel voorkomende om- schrijving van tijdsduur betreft: aanvankelijk stond in het Nederlandsche Regeeringsontwerp „voor eenen tijd niet langer dan de opzeggingstermijn”. Waar de rechter bij de vaststelling van wat in een bijzonder geval als een „be- trekkelijk korte tijd” aan te merken is, echter verschil- lende omstandigheden in aanmerking zal moeten kunnen nemen b.v. hoe lang de arbeider reeds in dienst van den

werkgever is en voor hoe lang de dienstbetrekking is aangegaan, heeft de Nederlandsche wetgever op het voetspoor van het Zwitsersche verbintenissenrecht en van het Duitsche burgerlijk wetboek de oorspronkelijk in het ontwerp-Drucker reeds voorkomende, hier overgenomen, uitdrukking gekozen. Tot het afwijken van deze derhalve weloverwogen woordenkeus, terzake waarvan zich in Nederland trouwens reeds een vrijwel vaste jurisprudentie heeft ontwikkeld, bestaat naar de overtuiging der Regeering thans evenmin noodzaak als vrijheid. Hetzelfde acht Zij het geval te zijn met betrekking tot de door een der leden gewenschte schrapping van het laatste lid, waardoor het geheele artikel van strekking zoude veranderen.

Art. 1602e. De opvatting van het hier aan het woord zijnde lid, dat niet behoeft te worden gevreesd, dat weglaten van het laatste lid van dit artikel het participatiestelsel in gevaar zoude brengen, wordt door de Regeering niet gedeeld. Bovendien heeft de Nederlandsche wetgever dit punt speciaal overwogen; de Minister Van Raalte toch verklaarde uitdrukkelijk, dat hij ten deze geen dwingend recht wenschte en aanvaardde zoo ten slotte het amendement-Plate, waardoor de huidige redactie ontstond, welke de Eerste Kamer in haar Voorloopig Verslag aanleiding gaf tot de opmerking, dat daardoor het participatiestelsel voor een gevoeligen knak werd bewaard. Na zoodanige speciale overweging heeft de Indische wetgever, waar geen speciale Indische behoeften hier tot wijziging nopen, zich te eerder van afwijking te onthouden.

Art. 1602f. Het voorstel, door een der leden gedaan, om het tweede en derde lid te schrappen en het vierde te wijzigen ten einde den wettelijken vertegenwoordiger bepaaldelijk het recht te ontnemen om het loon te ontvangen van den onder zijn zorgen staanden, doch niet bij hem inwonenden minderjarige, zoude in strijd zijn met de grondslagen van het recht inzake de ouderlijke macht en de voogdij. Intusschen moet de werkgever alleen indien de wilsuiting van dien vertegenwoordiger schriftelijk te zijner kennis is gebracht, het loon aan dien vertegenwoordiger uitbetalen, in alle andere gevallen is hij door betaling aan den minderjarige behoorlijk gekwet. Het in het verslag aangehaalde artikel 1601g steunt juist evengoed op diezelfde rechtsgrondslagen, die wèl toelaten, dat met uitdrukkelijke of stilzwijgende, of zelfs met eene voorshands veronderstelde toestemming van den wettelijken vertegenwoordiger een minderjarige bij bepaalde rechtshandelingen zelf optreedt, doch enkel niet, dat de uitoefening van het gezag, hetwelk dien vertegenwoordigers uit den aard hunner functie toekomt, hun bepaaldelijk ontzegd wordt.

Art. 1602g. Het van beslag onder den werkgever vrijgestelde bedrag van $\frac{4}{5}$ van het loon beneden f 200.— 's maands is uiteraard eenigszins willekeurig; in theorie zou — zoo werd in de Nederlandsche Memorie van Toelichting reeds opgemerkt — vrij van beslag moeten blijven hetgeen noodzakelijk is voor het levensonderhoud van den arbeider en zijn gezin. Maar de praktijk vordert aanwijzing van een bepaald bedrag. Dat het met het oog op den huidigen stand der kosten van levensonderhoud hier voorgestelde bedrag voor het crediet van den arbeider bedenkelijke gevolgen zoude hebben of de belastinginning in gevaar brengen, kan de Regeering niet inzien;

om bij hogere salarissen hogere bedragen van beslag vrij te stellen zou Zij, met de leden die daarop reeds welen, een ongemotiveerde en ontoelaatbare inbreuk achten op de rechten van schuldeischers.

Art 1602h. De ten deze gedane vraag wordt ontkenmend beantwoord; waar de omstandigheden tot twijfel kunnen leiden, behooren partijen hare bedoeling duidelijk uit te drukken, bv. door toevoegingen als „N. Crt.” of „N. I. Crt.”.

Art. 1602l. De Regeering is bereid aan den wensch tot weglating van het derde lid gevolg te geven; het overwegend gebruik h. t. l. van betaling bij de maand, ook bij kleine salarissen, geeft daartoe vrijheid en het voor Indië eveneens minder wenschelijk gevolg, waarop in het Afdeelingsverslag wordt gewezen, nl. dat door het overigen in het belang van den arbeider bedoelde voorschrift van dit derde lid, ook de opzeggingstermijn tot veertien dagen zou worden teruggebracht, komt dan tevens te vervallen.

Art. 1602v. In deze, niet slechts voor ondernemingen van landbouw en nijverheid, maar algemeen geldende regeling der arbeidsovereenkomst is er naar het oordeel der Regeering geen vrijheid te vinden om verder te gaan dan de voorgestelde regeling, welke Zondagrust voorschrijft, behalve voorzover het tegendeel is bedongen of uit den aard van den arbeid, bijv. waar het werkzaamheden geldt, die van nature dagelijks verricht moeten worden, voortvloeit.

Art. 1602w. In verband met den door een der leden uitgesproken wensch, dat evenals zulks in de assistentenregeling S. O. K. is geschied, handtastelijk optreden tegen Inlandsche arbeiders den werknemer als grove schuld zal worden aangerekend, wijst de Regeering er op, dat onder dringende redenen voor ontslag onder meer is aangegeven in art. 1603p (2) ten 5e, mishandeling, grove belediging of het op ernstige wijze bedreigen van zijne medearbeiders. Gelijk in het Afdeelingsverslag is opgemerkt kan in afzonderlijke verordeningen, als bedoeld bij art. 1603z, ten deze, wanneer de materie daartoe noopt, wellicht verder worden gegaan dan in deze algemeene regeling.

Art 1602x. Met de leden, die betoogden, dat voorziening tegen ziekte en ongeval van de niet bij den werkgever inwonende arbeiders behoort tot de sociale maatregelen, welke niet incidenteel bij de regeling der burgerrechtelijke figuur van de arbeidsovereenkomst behooren te worden ingevoerd, is de Regeering van oordeel, dat voor zoodanige bepalingen in het onderwerpelijk ontwerp geen plaats is.

Art. 1602z. Aan een verbod tot het geven van inlichtingen, hetzij schriftelijk of mondeling, kan naar het oordeel der Regeering niet worden gedacht. „Zoodanige afzonderlijke inlichtingen, aan een bepaalden werkgever verstrekt, dragen, ook wanneer zij schriftelijk verschaft zijn, een ander karakter dan het getuigschrift. Rechtsgevolgen, door de wet aan het getuigschrift verbonden, zullen derhalve geene toepassing vinden, waar het geldt afzonderlijk verstrekte inlichtingen” schreef reeds Minister Van Raalte in zijne Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer. En

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 8 — STUK 5.

Wettelijke regeling van het arbeidscontract.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 6 December 1924).

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Urgentie der voorgestelde regeling. Zooals reeds in § 1 der Memorie van Toelichting werd vooropgesteld, wordt, nu met de bestaande bepalingen niet langer kon worden volstaan, ter regeling van het arbeidscontract eene verordening van den inhoud als het onderhavig ontwerp, d. w. z. concordant met de Nederlandsche wetgeving op dit stuk, door artikel 75 R. R. bepaaldelijk geëischt.

Waar toch dit artikel 75 ten aanzien van het burgerlijk en handelsrecht gebiedend voorschrijft, dat voor de Europeanen de in Nederland geldende wetten behooren te worden gevolgd en daarvan alleen om twee redenen mag worden afgeweken, nl. òf wegens de bijzondere omstandigheden hier te lande òf om hen met (een of meer van) de overige bevolkingsgroepen aan dezelfde voorschriften te kunnen onderwerpen, daar heeft de Koninklijke wetgever, die het privaatrecht hier te lande heeft te regelen, in gevallen waar de in de tweede plaats vermelde grond niet aanwezig is, geen vrijheid om van den tekst der Nederlandsche burgerlijke wetten af te wijken dan enkel en alleen wanneer wel bewezen specifiek-Indische toestanden dit noodig maken. Inzake de onderwerpelijke materie behoort daaraan uiteraard evenzeer te worden vastgehouden als bij elk ander onderwerp van privaatrecht en het is dan ook niet zonder verwondering, dat de Regeering heeft ontwaard, dat deze eerbiediging van het concordantie-voorschrift in het Afdeelvingsverslag algemeen als „overdreven” werd gekenschetst; Zij meent dat de bewijslast van deze kwalificatie zoowel als van de stelling, dat in het algemeen de arbeidstoestanden voor Europeanen zoozeer afwijken van de moederlandsche, dat in geheel algemeenen zin van bijzondere Indische toestanden op dit gebied zou kunnen worden gesproken, ten deze op de leden rust, die deze uitspraak deden opnemen. Harerzijds blijft Zij van meening, dat de Indische toestanden wel op enkele ondergeschikte punten der onderwerpelijke regeling eene afwijking van de Nederlandsche wet konden notificeeren — waar daartoe ruimte gevonden werd, is dit in het ontwerp niet nagelaten, terwijl aan enkele desbetreffende opmerkingen, in het Afdeelvingsverslag voorkomende, nader is voldaan, — maar dat noch voor eene „zelfstandige bewerking der stof” noch voor „meer rekening houden met de wenschen van Indische werknemers” binnen de aldus grondwettelijk getrokken grenzen plaats vas. Dat op dit opvolgen van een nadrukkelijk voorschrift der fundamentele wet ook de in den aanvang van

den onderwerpeliĳken paragraaf gebezigde qualificatie eener „slaafsche” navolging niet past, acht de Regeering duidelijk.

Om dezelfde reden is er evenmin sprake van eene vrije keuze — zooals in de derde en vierde alinea van den onderwerpeliĳken paragraaf van het Afdeelvingsverslag schijnt mogelijk geacht te worden, — tusschen wel en niet „vasthouden aan den eisch van concordantie der Nederlandsche en Indische wetboeken”, inzonderheid ook niet langs den formeelen weg in het verslag aangeduid, nl. door de onderwerpeliĳke regeling buiten het burgerlijk wetboek te houden en in eene daarvan formeel los staande regeling op te nemen. Daardoor toch zou in materieelen zin de regeling evengoed als in den vorm, waarin zij nu ontworpen is (en die systematisch de juiste is) eene privaatrechtelijke blijven, immers regelende een onderdeel van het verbintenissenrecht, en dus ook dan evengoed het concordantievoorschrift ten deze moeten zijn in acht genomen.

Slechts binnen deze, door art. 75 van het Regeeringsreglement aangegeven, perken valt derhalve na te gaan welke afwijkingen de speciale Indische toestanden bepaaldelijk eischen. Onder die toestanden kan — dit is naar het inzien der Regeering duidelijk — niet zonder meer worden gerekend elke wensch van eene of enkele categorieën der Indische werknemers.

Kan dus niet dan in de hiervoren toegelichte staatsrechtelijke beteekenis het ontwerp een getrouwe navolging der Nederlandsche wet van 1907 worden genoemd, daarnevens worde er, wat de doelmatigheid dezer wet voor Indië uit praktisch oogpunt betreft, op gewezen, dat die Nederlandsche regeling van eene zoo algemeene billijkheid en redelijkheid is, dat, al mogen enkele misstanden, welke in Nederland tot opneming van bepalingen daarin aanleiding gaven, zich hier te lande niet hebben vertoond en al ontbreken hier meerdere categorieën van arbeiders, aan wier rechtsbehoeften de Nederlandsche wet mede had te voldoen, niettemin met gerustheid kan worden verklaard, dat de Indische arbeidsverhoudingen tusschen Europeesche werkgevers en werknemers, ook voorzoover ze van de moederlandsche verhoudingen verschillen of zich daarvan afwijkend hebben ontwikkeld, ten volle door de voorgestelde regeling worden bestreken. De directeur eener naamlooze vennootschap hier te lande, de employé op onderneming of kantoor, de klerk en de winkelbediende, de portier, de polderjongen bij de havenwerken in Indië, zij allen behoeven dezelfde bescherming hunner rechten, dezelfde omschrijving hunner verplichtingen, als hunne collega's in het moederland. De Nederlandsche wet regelt immers evenzeer de overeenkomst

van den intellectueelen „arbeider”, van den hoogst op den maatschappelijken ladder staanden werker af, als die van den handwerksman en van de dienstbode; de Indische Regeering kan niet inzien dat het voorkomen hier te lande van eene vrij talrijke klasse van Europeesche werknemers op landbouwondernemingen, welke daarenboven wat aantal betreft in het niet verzinkt tegenover het aantal intellectueele „arbeiders” in het moederland, in deze algemeene regeling voorschriften zoude vereischen van de Nederlandsche belangrijk afwijkende.

Herinnerd moge hier ter plaatse ook worden aan den loop der geschiedenis van dit onderwerp in Indië, door de Regeering geschetst in de 9e en volgende alinea's van § 2 der Memorie van Toelichting en blijkens welke men in de opvolgende ontwerpen voor een nieuw burgerlijk wetboek aanvankelijk met minder omvangrijke bepalingen op het arbeidscontract begonnen, in later tijd de eerst als op specifiek Europeesche arbeidstoestanden ziende bepalingen toch, althans voor de Europeesche werknemers hier te lande, meende te moeten overnemen.

De opmerking, dat de invoering van het ontwerp ten gevolge zoude kunnen hebben, dat groote werkgevers daarin aanleiding kunnen vinden om de door hen thans geboden belangrijk betere arbeidsvoorwaarden terug te brengen tot de minimum-eischen van het ontwerp, miskent het karakter van deze wettelijke regeling; deze heeft ten doel een uitgewerkte regeling van het contractenrecht op het gebied van de arbeidsovereenkomst en kan bezwaarlijk tot uitwerking hebben de werkingen aan te tasten van de wet van vraag en aanbod of van de andere economische factoren, welke ten slotte de arbeidsvoorwaarden beheerschen.

Ten opzichte van de als bijzondere voorbeelden ten bewijze van te geringe aansluiting aan Indische toestanden aangehaalde bepalingen betreffende den gelijken duur voor werkgever en voor werknemer van den opzeggings-termijn der dienstbetrekking (1) en het berekenen der schadeloosstelling bij onrechtmatige verbreking daarvan, acht de Regeering dit bewijs thans nog niet geleverd; ten aanzien van de andere voorbeelden meent Zij te moeten opmerken, dat het een gansch andere zaak is om — zooals ten aanzien van het staangeld geschied is — een bepaling weg te laten, omdat deze een in Nederland voorkomend en hier niet bekend misbruik moest regelen, terwijl zij hier te lande slechts, zonder nuttig effect, moeite en kosten zoude veroorzaken met het gevaar, dat die misbruiken hier juist in gang zouden vinden, dan om bepalingen als die op den godspenning en de gedwongen winkelnering, welke hier te lande alleen nut maar nooit kwaad kunnen doen, zonder poignante reden te schrappen.

§ 2. Wijze van behandeling van het ontwerp. Door het ontwerp nog vóór den aanvang van deze zitting van den Volksraad in te dienen heeft de Regeering willen voldoen aan de van Harentwege aan den Raad gedane toezeggingen; nadat de overweging dezer materie, welke immer meer tijd en arbeid vordert dan naar buiten blijkt, was voleindigd, heeft de indiening van het ontwerp bij den

(1) Art. 1603^f bepaalt dat bij schriftelijke overeenkomst of bij reglement speciale regelingen mogen worden getroffen ten aanzien van deze termijnen, doch dat daarbij de opzeggings-termijn voor den werkgever niet korter mag worden gesteld dan voor den arbeider; dus wel omgekeerd. Ook de bepaling in art. 1603^r is in het Verslag niet geheel juist weergegeven.

Volksraad zonder eenig verwijl plaats gevonden. Intusschen is de ervaring, in Nederland met de wet-Drukker opgedaan, te ruim en haar gematigd en middelend karakter te algemeen erkend, dan dat bij spoedige behandeling behoeft te worden gevreesd voor een zich niet behoorlijk rekenschap kunnen geven van de gevolgen van invoering daarvan hier te lande. Meerdere publicatiën ter zake, welke de Regeering in de afgelopen maanden onder het oog kwamen, schijnen dan ook erop te wijzen, dat men de strekking der verordening helder inzag.

Dat door de onderwerpelijke regeling verschil in rechtspositie ontstaat tusschen de verschillende, somtijds bij een zelfden werkgever in dienst zijne „arbeiders” voorzoover deze tot onderscheiden bevolkingsgroepen behooren, spreekt van zelf. De Regeering kan echter niet zonder meer aannemen dat daaruit gevolgtrekkingen zouden mogen worden gemaakt, als in § 2 van het Afdeelingsverslag gesteld worden. De voorkeur voor het in dienst nemen van personen uit bepaalde groepen wordt naar Haar inzien gewoonlijk door geheel andere overwegingen bepaald, waaronder de loonstandaard en de in het bijzonder aan elk ras eigen, specifieke aanleg en begaafdheid voor bepaalde soorten van arbeid, de graad van algemeene ontwikkeling, talenkennis, geschiktheid voor gezagsvoering, accuratesse en deskundigheid bij geldelijk beheer, handigheid en ervaring voor bepaalde soorten van handenarbeid, uithoudingsvermogen in verband met klimatologische omstandigheden e.z.v.m., een hoofdrol spelen. De overweging, dat naast den werker van de eene bevolkingsgroep, een werker van een andere groep zou arbeiden onder rechtscomplex, zal daarbij naar het oordeel der Regeering een geheel secundaire plaats innemen en zal in ieder geval den werkgever niet mogen weerhouden om de Nederlandsche regeling al aanstonds voor de Europeanen h.t.l. in te voeren. Voor het ten aanzien van artikel 1601^k aangevoerde bezwaar moge naar de ondervolgende bespreking van dat artikel zelf worden verwezen, terwijl dat, ontleend aan de bepaling van het 2e lid van artikel 1601^s, op een misverstand berust, aangezien het altijd in de bedoeling heeft gelegen om de daar geëischte algemeene verordening tegelijk met de invoering van het thans behandelde ontwerp in het leven te roepen.

Waar, gelijk in § 1 hiervoren nader ontwikkeld, de in artikel 75 van het Regeeringsreglement voorgeschreven concordantie belangrijke afwijkingen van de Nederlandsche wet niet toelaat, heeft de Regeering voor deze algemeene en op algemeene rechtsbeginselen rustende regeling, geen behoefte gevoeld aan meerdere voorlichting van vereenigingen van werkgevers en van werknemers, nadat onderscheidene dezer ongevraagd hetzij in haar organen, hetzij door zich tot de Regeering te richten, haar gevoelen hadden kenbaar gemaakt. Het behoort voorts vooral juist de openbare behandeling in den Volksraad te zijn, welke de gelegenheid geeft om, in casu natuurlijk binnen het gegeven kader van art. 75 R. R., de bezwaren en desiderata van de verschillende groepen der maatschappij te vernemen en te wegen. Met de in de laatste alinea van § 2 aan het woord zijnde leden, bij wier gevoelen ten deze de Regeering zich kan aansluiten, acht Zij overigens eene spoedige afdoening gewenscht.

§ 3. Werkingsfeer. Tegenover het feit, dat de beperking van werkingsfeer van het ontwerp tot de Europeanen weinig instemming kon verwerven, dient anderzijds in aanmerking te worden genomen, dat eene gelijktijdige uitbreiding

kingsgroep, immers v. z. v. de in dienst van Europeesche werkgevers staande Chineezen betreft, terwijl blijkens het in de Memorie van Toelichting gezegde, op deze toepasselijkverklaringen thans nog niet kan worden vooruitge-
loopen.

Wat het verdere gevolg van deze slotbepaling betreft waar-
op in het Afdeelvingsverslag wordt gewezen, n.l. dat zij zal
doorwerken voor de Inlanders en dezen beletten zich aan
dit deel van het voor Europeanen geldende recht te onder-
werpen, daar dit nu niet voor Vreemde Oosterlingen van
toepassing is, kan enkel worden beëamd, dat de onderwer-
pelijke bepaling inderdaad medebrengr, dat de gedeeltelijke
onderwerping van Inlanders bedoeld in art. 18 van Staats-
blad 1917 No. 12 niet omvat onderwerping aan de nieuwe
bepalingen op het arbeidscontract; zij belet echter niet de
algemeene onderwerping aan het voor Europeanen geldende
burgerlijk recht (art. 1 van dat Staatsblad) noch de onder-
werping aan dat recht voor een bepaalde rechtshandeling
(art. 26 ibidem) als in casu het sluiten van een arbeids-
contract.

Art. VI B. De stelling van Mr. Van Gennep, ingenomen
in zijne in het Afdeelvingsverslag vermelde „Aanteekenin-
gen”, dat de Assistentenregeling S. O. K. in strijd zoude
zijn met het R. R., omdat zij niet aansluit bij de indeeling
in bevolkingsgroepen welke deze wet kent, wordt door
de Regeering niet zonder meer gedeeld.

De Assistentenregeling komt thans, gelijk in de Me-
morie van Toelichting reeds is uiteengezet, in de verhou-

ding eener lex specialis te staan tegenover de onderwer-
pelijke regeling, welke laatste dus ook zal gelden, voor-
zoover daaraan niet door de bewoordingen, de bedoelin-
gen of het systeem der Assistentenregeling wordt gede-
rogeerd.

In het algemeen worden die voorschriften der Assisten-
tenregeling, welke boven de eischen der algemeene re-
geling uitgaan, zooals o.m. de eisch van een schriftel-
lijk contact en de daarin op te nemen bijzondere be-
dingen, door de onderwerpelijke slotbepaling gehandhaafd.
In mogelijke twijfelachtige gevallen zal de beslissing om-
trent de gevolgen dezer verhouding aan den rechter staan;
in de Assistentenregeling aan te geven welke artikelen
der wet op het arbeidscontract ter Oostkust niet zullen
gelden, komt technisch legislatief weinig aanbevelenswaar-
dig voor.

Slotopmerking. Aan den rechter zal voorshands
kunnen worden overgelaten te beslissen of een in een
schriftelijke overeenkomst of een reglement opgenomen
trouwverbod in strijd met de goede zeden en dus als niet
geschreven moet worden beschouwd. Voor algemeene
wettelijke voorschriften ten deze acht de Regeering de
toestanden op velerlei gebied h.t.l. niet rijp; er zijn te
zeer gevallen denkbaar, waarbij de omstandigheden, waar-
onder, of de plaats, waar de arbeid moet worden verricht,
van dien aard zijn, dat zij voor een tijd een huwelijk
onmogelijk of hoogst ongewenscht maken.

ERRATA.

In het ontwerp-K. B. en de toelichting behooren de volgende wijzigingen te worden aangebracht.

Stuk 2.

blz. 2, kol. 1, regel 26 van boven: welke	moet zijn: welker
„ 6, „ 1, „ 15 „ onder: één	„ „ : een
„ 7, „ 1, „ 27 „ „ : de	„ „ : die
„ 8, „ 2, „ 8 „ boven: reglement, of	„ „ : reglement of,
„ 10, „ 2, „ 25 „ onder: aangegaan	„ „ : aangegaan voor langer dan vijf ja- ren of
„ 12, „ 2, „ 7 „ boven: gewijzigd blijft	„ „ : gewijzigd, blijft

Stuk 3.

blz. 12, kol. 2, regel 12 van onder: 73	moet zijn: 75
„ 15, „ 1, „ 4 „ boven: werknemer	„ „ : werkgever
„ 15, „ 2, „ 1 „ „ : evenals art.	„ „ : evenals in art.
„ 16, „ 2, „ 1 „ „ : Artikel 1601s Ned. art. 1637s ..	„ „ : Artikel 1601s = Ned. art. 1637s
„ 16, „ 2, „ 12 „ onder: der werkgevers	„ „ : des werkgevers.
„ 18, „ 1, „ 12 „ „ : gratie-procedure	„ „ : gratis-procedure

hij wees daarbij tevens er op, dat wanneer de arbeider van opzettelijk onjuiste inlichtingen schade heeft geleden, hij, zoowel voor als na het totstandkomen der wet op de arbeids-overeenkomst, eene actie tot schadevergoeding wegens onrechtmatige daad zal kunnen instellen.

Een voorschrift, dat het getuigschrift moet worden ondertekend, komt ook in de Nederlandsche wet niet voor; de ondertekening behoort tot het wezen van zulk een geschrift en derhalve zou eene weigering gelijk staan met een weigering tot afgifte en den weigerenden werkgever dus aan de actie van het 3e lid van dit artikel blootstellen. Een dagteekening is van weinig belang omdat het begin en het einde van de dienstbetrekking in het getuigschrift moeten worden opgenomen.

Art. 1603. De uitdrukking „den bedongen arbeid” impliceert de gedachte, dat de arbeid, d.i. de bijzondere arbeid, die verricht zal worden, op eenigerlei wijze gespecificeerd door de beide contracteerende partijen zal zijn aangeduid.

In vele gevallen zal daarbij echter, naar de Regeering meent, een arbeidsbeding van min of meer ruime, generieke omschrijving wenschelijk of onvermijdelijk zijn, hetgeen derhalve door geen wettelijk voorschrift zou mogen worden onmogelijk gemaakt. Uit den aard der zaak moet in een regeling, die niet voor slechts eene enkele groep van arbeiders, gelijk de assistenten-regeling die ten deze in het verslag als voorbeeld wordt genoemd, doch alle werknemers geldt, ten deze een ruime mate van elasticiteit worden betracht.

Art. 1603i. Arbeidcontracten steeds met het begin eener nieuwe kalendermaand aan te gaan is, v.z.v. der Regeering bekend, hier te lande niet een zoo uitsluitende gewoonte, dat daarmede eene wetsbepaling als door een der leden voorgesteld, n.l. geen andere opzeggingstermijnen toe te laten dan die met het eind eener kalendermaand verband houden, zou zijn gerechtvaardigd. In dit verband moge er ook op worden gewezen, dat het onmiddellijk voorafgaand art. 1603h voorschrijft, dat de opzegging alleen mag geschieden tegen een der dagen welke door het gebruik (terzake van opzeggingen) daarvoor zijn aangewezen (behoudens speciale bepaling bij overeenkomst of reglement); door die bepaling kunnen de minimum-termijnen van art. 1603i worden verlengd, als het plaatselijk gebruik dit medebrengt, ook tot het einde eener maand.

Ter tegemoetkoming aan het bezwaar, dat de opzeggingstermijn van arbeiders met een loon van minder dan *f* 8 per dag (*f* 200 per maand) ook niet bij schriftelijke overeenkomst langer mag worden gesteld dan de termijn van uitbetaling wenscht de Regeering in Haar ontwerp de loongrens ten deze weder tot *f* 4 per dag (dus een maandloon van *f* 100) terug te brengen, waardoor practisch alle uit Nederland uitgezonden buiten deze beperking vallen.

Art. 1603r. De in dit artikel aangegeven schadeloosstelling, waarbij het loon tot maatstaf is genomen, is slechts het minimum, waaronder ook bij overeenkomst tusschen partijen niet mag worden gegaan. (Wèl mogen partijen een hooger bedrag bedingen, behoudens mitigatie door den rechter). Daarnaast staat het volgens art. 1603t der benadeelde partij vrij om, daarvoor z. i. gronden aanwezig, eene verdere, dus de z. i. volledige schadevergoeding te vorderen. Bij de berekening van deze laatste vergoeding zullen dus factoren als het genot van vrije woning en andere bij-

komstige voordeelen in aanmerking kunnen worden genomen.

Het bezwaar van een der leden, dat de schadeloosstelling te hoog zou zijn voor het geval een arbeider, voor een bepaalden tijd in dienst genomen, spoedig na den aanvang van zijnen arbeid ongeschikt blijkt, maar niet in die mate, dat hij in de termen van art. 1603p tweede lid valt, kan de Regeering niet deelen. H. i. kan van den wetgever niet geveerd worden dat hij met alle grensgevallen gedetailleerd rekening houde; in deze te beslissen is, e.q., veeleer de taak des rechters. In dit verband moge worden gewezen op de mogelijkheid om òf zoodanigen arbeider voor onbepaalden tijd aan te nemen òf hem eerst den in art. 1603l bedoelden proeftijd te laten doormaken.

Art. 1603z. Waar, zooals in de Memorie van Toelichting op dit artikel opnieuw is medegedeeld, geen verdere overweging van speciale regelingen zal kunnen plaats vinden voordat de onderwerpelijke algemeene regeling zal zijn ingevoerd, kunnen nopens strekking en inhoud van zoodanige regelingen thans door de Regeering uiteraard geene beschouwingen worden gegeven.

Wel is in algemeenen zin in de Memorie van Toelichting te zelfder plaatse reeds gezegd, dat zulke bijzondere regelingen voor de wetstoepassing in de verhouding eener „lex specialis” zullen komen ten aanzien van de onderwerpelijke algemeene regeling.

Met de daartegen bezwaar gemaakt hebbende leden wordt door de Regeering de bijvoeging der woorden „bij spoor- en tramwegen, transport- en andere bedrijven” onnoodig geacht, alsmede omdat, gelijk in § 3 is betoogd, de aangewezen plaats voor afwijkingen ten aanzien van de genoemde bedrijven is de spoor- en tramweg-wetgeving.

Slotbepaling A. Deze slotbepaling welke de in artikel I van dit ontwerp vervatte wijzigingen en aanvullingen van het Burgerlijk Wetboek voorshands uitdrukkelijk niet van toepassing verklaart voor de Chineezzen, bedoeld in St. 1917 No. 129, was, als in de Memorie van Toelichting gezegd, noodig in verband met artikel 26 van evengoemd Staatsblad, hetwelk uitgaat van eene automatische toepasselijkheid van alle latere bepalingen in het Burgerlijk Wetboek op te nemen, tenzij deze uitdrukkelijk uitgesloten wordt.

Dat door verschil in wetgeving voor verschillende bevolkingsgroepen, conflicten van recht, als waarvan het Afdeelsverslag enkele voorbeelden vermeldt, ontstaan, is ontgensprekelijk en onvermijdelijk; dit geldt onderwerpeijk niet enkel ten aanzien van Chineezzen doch ten aanzien van de geheele niet-Europeesche bevolking. De onderwerpeijkie ordonnantie is echter niet de plaats waar zulke „conflicten van quasi-internationaal privaatrecht” hare regeling zonder moeten vinden; deze materie vormt een geheel afzonderlijk onderdeel des rechts, hetwelk tot nog toe voornamelijk aan wetenschap en jurisprudentie overgelaten is en eerlang waarschijnlijk voor een deel wettelijke regling zal vinden in de nieuwe Algemeene Bepalingen van Wetgeving welke ter verdere uitvoering van art. 75 Regeeringsreglement ontworpen zijn. In geen geval heeft deze slotbepaling de strekking om het onderwerpeijkie rechtsconflict op bijzondere, afwijkende wijze te regelen.

Door de in het Verslag voorgestelde redactie over te nemen zou echter reeds nu indirect de onderwerpeijkie regeling feitelijk van toepassing worden op de Chineesche bevol-

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 8 — STUK 6.

Wettelijke regeling van het arbeidcontract.

MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer s'Jacob.

Ingediend 11 December 1924.

De Volksraad,
overwegende,

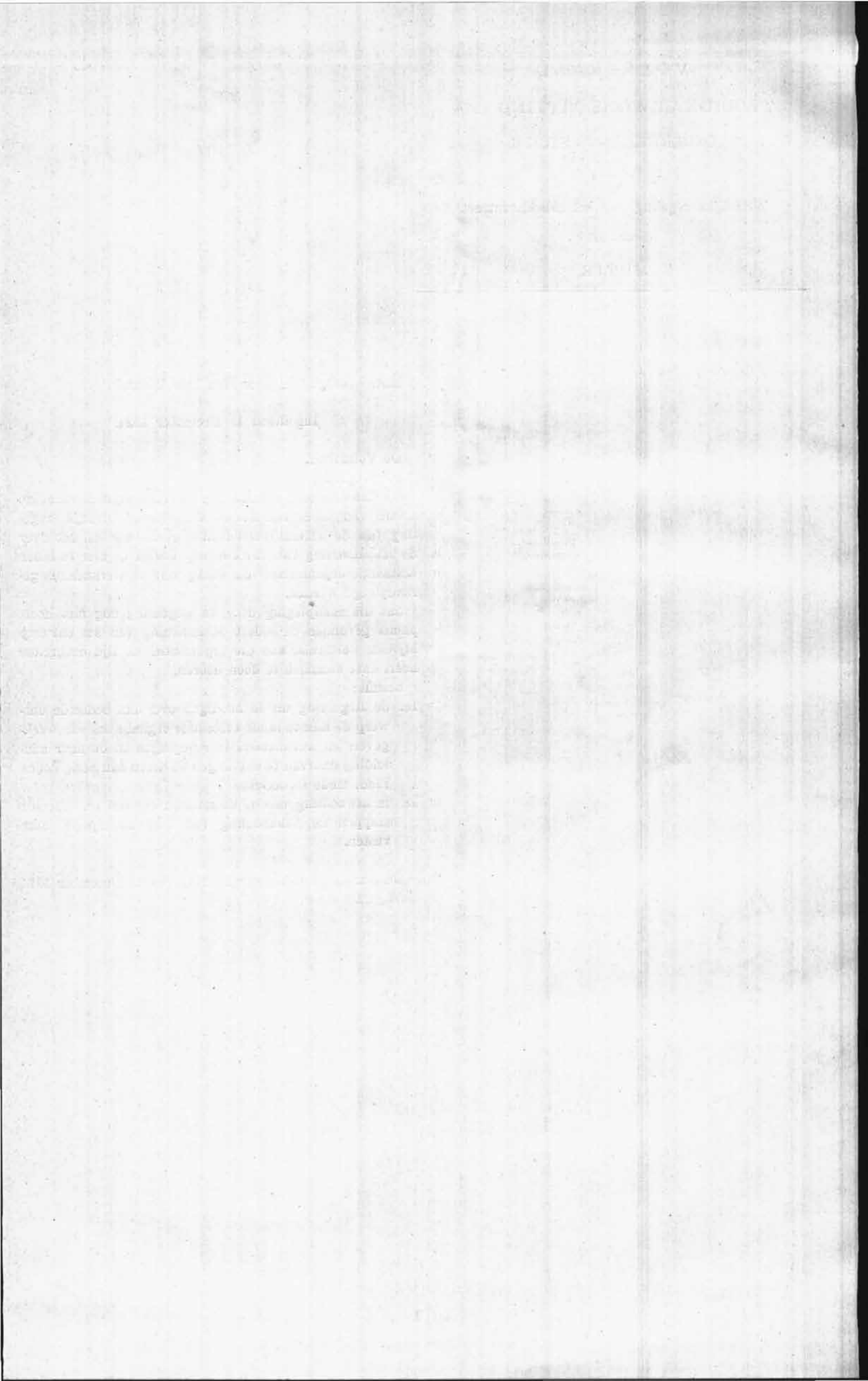
dat het voor eene behandeling en afdoening met volledige kennis van zaken van het ontwerp eener wettelijke regeling van de arbeidsovereenkomst onmisbaar is, dat over de samenstelling van dat ontwerp vooraf de hier te lande bestaande organisaties van werkgevers en werknemers geraadpleegd worden,

dat die raadpleging door de Regeering nog niet heeft plaats gevonden en sedert de indiening van het ontwerp bij den Volksraad aan die organisaties de tijd ontbroken heeft hare stemmen te doen hooren,

besluit:

- 1e. de Regeering uit te noodigen over het bedoelde ontwerp de hier te lande bestaande organisaties van werkgevers en werknemers te raadplegen en de naar aanleiding daarvan te ontvangen adviezen aan hem, Volksraad, mede te deelen,
- 2e. in afwachting van de uitkomsten der sub 1e. bedoelde stappen de behandeling van het ontwerp te laten rusten.

Deze motie is in de vergadering van 11 December 1924
a a n g e n o m e n.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 9 — STUKKEN 1—4.

Opsporing en ontginning van aardolie enz. in een deel der residentien Semarang en Kedoe.

GELEIDEBRIEF.
ONTWERP VAN WET.
ONTWERP-OVEREENKOMST.
MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van wet, betreffende het sluiten van eene overeenkomst op den voet van artikel 5a van de Indische Mijnwet tot opsporing en ontginning van aardolie en daarmede voorkomende gasvormige zelfstandigheden in een gedeelte van de residentien Semarang en Kedoe, vergezeld van een „ontwerp-overeenkomst” met kaart.

De Memorie van Toelichting, welke bij het wetsontwerp behoort, bevat de gronden, waarop het rust.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Gouvernementsbedrijven heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uwen Raad over gemeld ontwerp namens de Regeering nadere toelichting te verschaffen.

Buitenzorg, 10 October 1924.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP VAN WET.

(Gewoon hoofd).

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is om op den voet van artikel 5a van de Indische Mijnwet (Nederlandsch Staatsblad 1910 No. 293; Indisch Staatsblad No. 588) eene overeenkomst te sluiten tot opsporing en ontginning van aardolie en daarmede voorkomende gasvormige zelfstandigheden in een gedeelte van den residentien Semarang en Kedoe.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als vertegenwoordigende Nederlandsch-Indië, wordt gemachtigd om met de te Semarang gevestigde naamlooze vennootschap „Biting Petroleum Maatschappij” eene overeenkomst te sluiten, betreffende de opsporing en de ontginning van aardolie en daarmede voorkomende gasvormige zelfstandigheden in de terreinen genaamd:

I. Biting,

II. Salatiga,

begrensd als aangegeven in artikel 1 van het aan deze wet gehecht ontwerp en zulks overeenkomstig de voorwaarden, vervat in dat ontwerp.

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging. Lasten en bevelen enz.

(Gewoon slot).

Stuk 3. ONTWERP-OVEREENKOMST.

Hoofd.

Tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië (in deze overeenkomst aangeduid als „het Gouvernement”), ten deze vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal, krachtens machtiging bij de wet van en de te Semarang gevestigde naamlooze vennootschap „Biting Petroleum Maatschappij” (in deze overeenkomst aangeduid als „de Maatschappij”), ten deze vertegenwoordigd door den heer _____ krachtens volmacht, verleden voor den notaris te _____ (naam) op den _____ onder No. _____ is overeengekomen als volgt:

Duur; begrenzing.

Artikel 1.

Het Gouvernement verleent krachtens artikel 5a der Indische Mijnwet aan de Maatschappij voor den tijd van 30 achtereenvolgende jaren, aanvangende met den dag van onderteekening dezer overeenkomst, met uitsluiting van anderen het recht tot opsporing en ontginning van aardolie en van daarmede voorkomende gasvormige zelfstandigheden voor de terreinen, genaamd:

I. Biting,

gelegen in de residentie Semarang en Kedoe, begrensd:

ten Noorden: Van punt A samenvallende met den triangulatie-pilaar T 395 (G. Tegalbatjem) de rechte verbindingslijn volgende van punt A met punt C, zijnde het punt waar de Kali Poepoeh in de Kali Loetoet uitmondt, in Zuidoostelijke richting tot punt B, alwaar die verbindingslijn de grens der residentieën Semarang en Kedoe snijdt; verder van punt B de residentiegrens volgende tot punt D, zijnde het snijpunt van de residentie-grens met het verlengde van de verbindingslijn der triangulatie-pilaren T 408 (G. Genteng) en T 403 (G. Mandanan). Van punt D over T 403 (G. Mandanan) gaande tot punt E, T 408 (G. Genteng). Van punt E een rechte lijn naar punt F, T 409 (G. Pepesan). Van punt F een rechte lijn naar punt G (G. Pandeman). Van punt G een rechte lijn in Noordelijke richting naar punt H, T 468 (Kalisat). Van punt H een rechte lijn in Zuidoostelijke richting naar punt I, T 474 (G. Serangkang). Van punt I een rechte lijn in Zuidwestelijke richting naar het samenvloeiingspunt van de Kali Drimas en Kali Poetih, zijnde punt K. Van punt K een rechte lijn in Zuidoostelijke richting naar punt L, T 415 (G. Dali). Van punt L een rechte lijn in Zuidoostelijke richting naar punt M, T 568 (G. Ladok).

ten Oosten: Van punt M een rechte lijn in Zuidelijke richting naar punt N, T 565 (G. Bladak).

ten Zuiden: Van punt N een rechte lijn in Noordwestelijke richting naar punt O, T 429 (G. Koekoesan). Van punt O een rechte lijn in Noordwestelijke richting naar punt P (G. Pentjoe). Van punt P een rechte lijn in Zuidwestelijke richting tot punt R, T 431 (G. Gemoeloeng). Van punt R een rechte lijn in Westelijke richting naar punt S, T 340 (G. Koripan).

ten Westen: Van punt S een rechte lijn in Noordwestelijke richting naar punt T, zijnde T 406 (G. Prangkakan). Van punt T een rechte lijn in Noordwestelijke richting naar punt U, T 396 (G. Biting). Van punt U een rechte lijn in Noordoostelijke richting naar het punt van uitgang A.

II. Salatiga,

gelegen in de residentie Semarang, begrensd:

ten Noorden: Van punt A, T 526 (Banjoemanik) een rechte lijn in Oostelijke richting naar punt B, T 553 (G. Djoeranggatoeng). Van punt B een rechte lijn naar punt C, zijnde het snijpunt van den linkeroever der Kali Banjoemeneng met de zuiver Westelijke lijn van T 669 (G. Giri). Van punt C in Zuidelijke richting stroomopwaarts den rechteroever van de Kali Banjoemeneng of Lana volgende tot punt D, zijnde het snijpunt van deze kali met het verlengde van de rechte lijn tusschen T 663 (Wringin-

pitoe) en T 670 (G. Girikoesoema). Van punt D in Oostelijke richting een rechte lijn over T 670 (G. Girikoesoema) naar punt E, T 663 (Wringinpitoe).

ten Oosten: Van punt E eene rechte lijn in Zuidelijke richting naar punt F, T 656 (G. Madjosoewek). Van punt F in een zelfde richting naar punt G, T 605 (Ngrama). Van punt G een rechte lijn in zuiver Oostelijke richting tot punt H, zijnde het snijpunt van die rechte lijn met de grens der residentieën Semarang en Soerakarta. Van punt H bedoelde residentie-grens verder in Zuidelijke richting volgende tot punt I, T 602 (G. Djagir). Van punt I een rechte lijn tot punt K, T 632 (G. Medjing).

ten Zuiden: Van voornoemd punt K een rechte lijn tot punt L, T 625 (G. Krapjak); voorts een rechte lijn tot aan het punt M, T 593 (G. Pertapan II).

ten Westen: Van punt M een rechte lijn in Noordelijke richting naar punt N, T 615 (Karangdoewet). Voorts van punt N naar punt O, T 546 (G. Larangan). Van punt O de rechte lijn in Zuidwestelijke richting naar punt P, T 566 (G. Srabi); verder een rechte lijn naar punt R, T 539 (G. Tjondong). Van punt R een rechte lijn naar het punt van uitgang A.

Artikel 2.

(1) De maatschappij betaalt aan het Gouvernement:

Vast recht. a. Een jaarlijksch vast recht per hectare oppervlak van de contractsterreinen ten bedrage van:

f 0.021½ per hectare voor de eerste vijf jaren;

f 0,25 per hectare voor de volgende vijf jaren;

f 0,50 per hectare voor den verderen duur der overeenkomst.

Wettelijke handelswaarde als verdeelingsbasis. b. Eene jaarlijksche uitkeering ten bedrage van het in het derde lid van dit artikel bepaalde percentage van de handelswaarde op het ontginningsterrein, van de ruwe olie en van de gassen.

Met inachtneming van het daaromtrent bij deze overeenkomst bepaalde, zullen ten aanzien van de berekening dier handelswaarde en de vaststelling der jaarlijksche uitkeering, toepasselijk zijn de bepalingen vervat in artikel 36 der Indische Mijnwet (Staatsblad 1899 No. 216) en in de artikelen 326 tot en met 331 der Mijnordonnantie (Staatsblad 1906 No. 434), zullende de Maatschappij tegen die berekening en vaststelling uitsluitend en alleen kunnen opkomen op de wijze en binnen de termijnen bij evengeoemde bepalingen aangegeven.

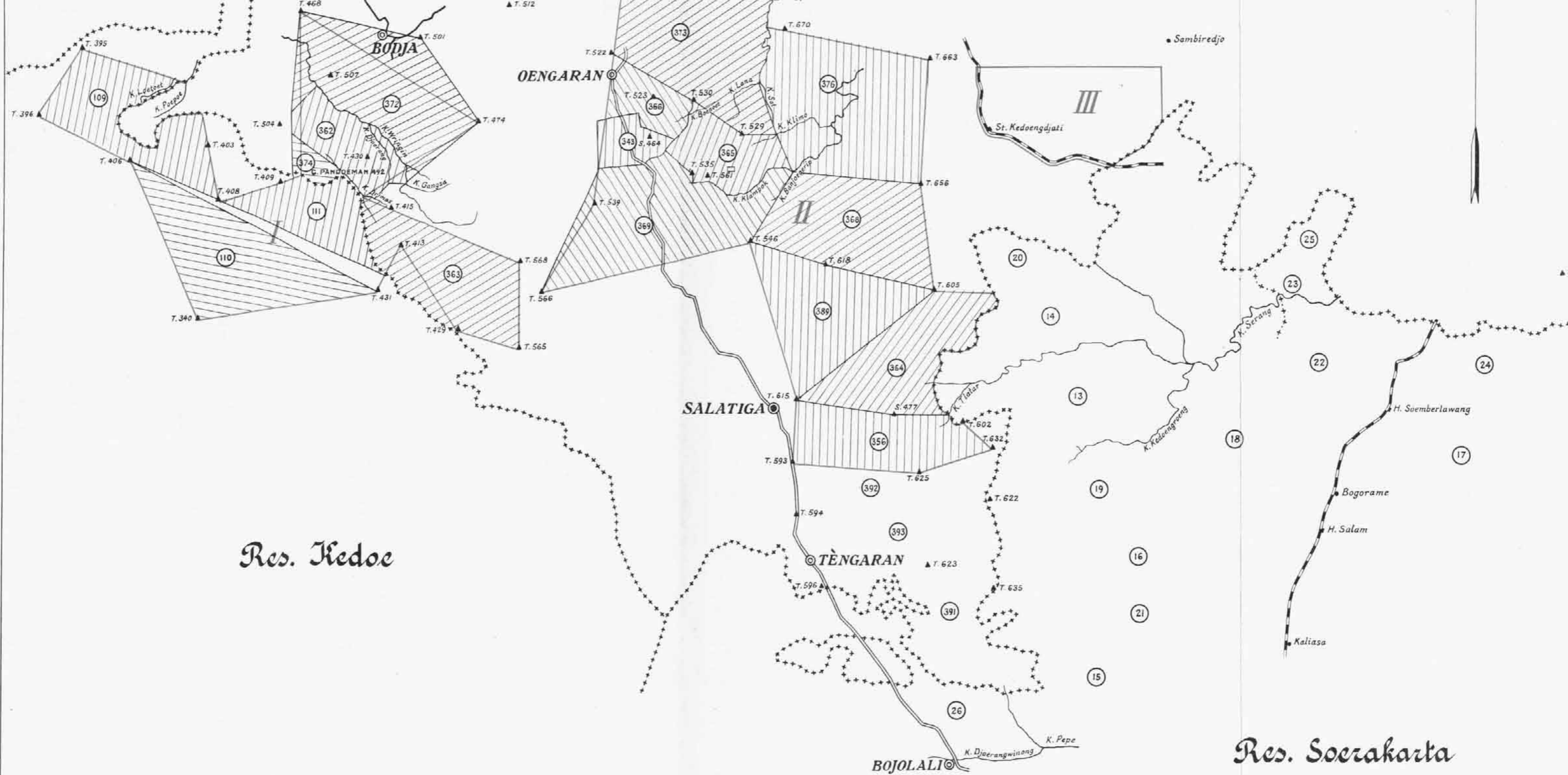
(2) Het oppervlak van de contractsterreinen wordt voor de bepaling van het vast recht, behoudens de wijzigingen voortvloeiende uit de toepassing van artikel 3, geacht te bedragen:

van terrein I: 27631 H.A.

van terrein II: 50963 H.A.

Royalty regeling. (3) Het in het eerste lid onder b van dit artikel bedoelde percentage bedraagt voor de ruwe olie (berekend per kalenderjaar en gemeten op het ontginningsterrein onder aftrek van water en andere niet daartoe behorende zelfstandigheden) geproduceerd uit:

iedereen put met een gemiddelde dagproductie van minder dan 100 ton 20%;

Res. Kedoe

Res. Soerakarta

iedereen put met een gemiddelde dagproductie van 100 ton en meer 25%.

De gemiddelde dagproductie wordt voor iederen put per kalenderjaar vastgesteld uit de in artikel 6 bedoelde productieregisters, met dien verstande dat daarbij wordt uitgegaan van den werkelijken productieduur van den betrokken put in dat kalenderjaar.

Voor de voor eigen verbruik aangewende gassen bedraagt dit percentage 5% en voor alle andere gassen 20%.

Als waarde van het als brandstof verbruikte gas wordt ter berekening aangenomen die van stookolie, rekening houdende met de calorische waarde van het gas.

Tijdsduur berekening vast recht en royalty. (4) Het vast recht wordt berekend en betaald over contractsjaren, de uitkeering over kalenderjaren.

Artikel 3.

Beperking van de contractsterreinen.

(1) De Maatschappij is bevoegd gedeelten van de contractsterreinen, vóór den afloop van den in artikel 1 bepaalde termijn, wederom ter beschikking van het Gouvernement te stellen, mits afstand doende van alle rechten, terzake van die gedeelten voor haar uit deze overeenkomst voortvloeiend.

(2) Het voornemen daartoe zal moeten blijken uit eene schriftelijke verklaring van de Maatschappij, bevattende de grensomschrijving van het prijs te geven gedeelte, eene opgave van hare zich daarbinnen bevindende werken en bezittingen, en verder zoodanige gegevens als noodig zijn om den omvang en de gevolgen der prijsgeving te kunnen beoordeelen.

(3) Het Gouvernement is evenwel bevoegd in de voorgestelde begrenzing van het prijs te geven gedeelte zoodanige wijziging te vorderen als de Gouverneur-Generaal in het belang van eene doelmatige begrenzing of van een behoorlijke ontginning noodig zal oordeelen.

(4) Nadat ten aanzien van de begrenzing alsmede van het oppervlak van het overblijvende gedeelte van het contractsterrein en van al hetgeen verder ter zake regeling mocht behoeven tusschen partijen overeenstemming zal zijn verkregen, zal een en ander worden vastgesteld bij suppletore schriftelijke overeenkomst.

(5) Bij totstandkoming van zoodanige overeenkomst zal het vast recht, bedoeld bij artikel 2 lid 1 onder a, over het prijs gegeven terreingedeelte slechts verschuldigd zijn tot het einde van het contractsjaar, waarin voor dat gedeelte eene verklaring als bovenbedoeld, voldoende aan de gestelde vereischen, bij het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw zal zijn ingekomen.

(6) Zoolang vorenbedoelde suppletore overeenkomst niet tot stand is gekomen, wordt de Maatschappij van hare verplichtingen tot betaling van het bedongen vast recht niet ontheven; doch hetgeen, in verband met de prijsgeving naderhand mocht blijken te veel te zijn betaald, wordt bij de eerstvolgende verschuldigde storting of stortingen met de Maatschappij zonder rentevergoeding verrekend.

Artikel 4.

Verplichting tot dadelijke exploratie.

(1) De Maatschappij zal zoo spoedig mogelijk na het

sluiten dezer overeenkomst 2 (twee) exploratieboringen aanzetten en bij mislukking van deze boringen een derde exploratieboring en, ter beoordeeling van de Maatschappij, eventueel nog een vierde exploratieboring.

Verplichting tot behoorlijke ontginning. (2) De Maatschappij verbindt zich overigens de opsporing en ontginning, waartoe haar bij artikel 1 het recht is verleend, met zoodanigen spoed, op zoodanige schaal en met zoodanige hulpmiddelen ter hand te nemen en voort te zetten, als redelijkerwijs kan worden gevorderd in verband met den algemeenen handelstoestand en in het bijzonder met den stand der markt van petroleum en aanverwante producten en geheel afgescheiden van het meerdere of mindere voordeel, eventueel voor de Maatschappij uit de exploitatie van andere olieterreinen voortvloeiende.

(3) De Maatschappij verbindt zich mede, om de opsporing en ontginning op zoodanige wijze te doen plaats hebben, dat daarbij niet meer aan petroleum verloren gaat dan redelijkerwijs bij een technisch goed gevoerd bedrijf als onvermijdelijk moet worden beschouwd.

Verplichting mededeeling aantreffen andere delfstoffen. (4) De Maatschappij is verplicht om van het aantreffen van andere delfstoffen dan aardolie en daarmee voorkomende gasvormige zelfstandigheden onverwijld mededeeling te doen aan het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw.

Artikel 5.

Recht Gouvernement aankoop ruwe olie en/of producten tegen handelswaarde.

(1) Het Gouvernement heeft het recht de hierna omschreven maximum hoeveelheid van de productie van ruwe olie geheel of gedeeltelijk terug te koopen, hetzij geheel als zoodanig, dan wel geheel of gedeeltelijk als eindproducten, zooals verkregen bij verwerking dezer ruwe olie in de raffinaderij tegen betaling van de handelswaarde, zooals deze voor de bepaling der in artikel 2 dezer overeenkomst genoemde jaarlijksche uitkeering tusschen partijen is of zal komen vast te staan, vermeerderd met de daarbij gekomen verwerkings- en transportkosten.

Deze maximum hoeveelheid wordt als volgt vastgesteld: van de productie van iederen put met een gemiddelde dagproductie van minder dan 100 ton 20%;

van de productie van iederen put met een gemiddelde dagproductie van 100 ton en meer 25%.

(2) Indien de Gouverneur-Generaal dit ter voorziening in de eigen behoefte van het Gouvernement zelf noodzakelijk acht en zulks schriftelijk aan de Maatschappij te kennen geeft, kunnen de in het vorige lid genoemde percentages door het Gouvernement ten hoogste verdubbeld worden.

(3) De wensch tot ontvangst van de in het eerste lid bedoelde ruwe olie en/of producten, onder opgave van soort, hoeveelheid en kwaliteit, welke niet zal afwijken van die, welke de Maatschappij in haar normaal bedrijf vervaardigt, wordt tenminste drie maanden te voren schriftelijk aan de Maatschappij medegedeeld, uiterlijk echter op 31 December van ieder jaar voor die hoeveelheden, welke betrekking hebben op de productie van het voorgaande kalenderjaar. De aflevering van de door het Gouvernement gewenschte ruwe olie en/of producten geschiedt naar

de keuze van de Maatschappij ter plaatse van een harer op Java gelegen voor zeeschepen bereikbare opslagplaatsen, tenzij het Gouvernement die producten bij de opslaginstallatie van de Maatschappij in ontvangst wenschte te nemen.

Deze aflevering moet aan het Gouvernement geschieden onafhankelijk van de vaststelling en betaling van den koopprijs.

Voor den opslag van die voor het Gouvernement bestemde ruwe olie en/of producten worden door de Maatschappij geen meerdere kosten in rekening gebracht.

Artikel 6.

Aanhouding productieregisters. (1) Ter berekening van het jaarlijks wegens uitkeering ingevolge het bepaalde bij artikel 2 lid 1 b door de Maatschappij verschuldigde zal de Maatschappij productieregisters aanhouden, overeenkomstig het in overleg met haar door het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw vast te stellen model. Daarbij worden tevens geregeld de plaats of plaatsen, waar de registers moeten worden gehouden en de wijze van boeking.

Contrôle. (2) Aan de ambtenaren, aan wie, hetzij in het algemeen, hetzij in een bijzonder geval, namens het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw het toezicht op de ontginning is opgedragen, moet op hun verlangen ten allen tijde inzage van de productieregisters worden verleend.

Artikel 7.

Indiening productiestaten. (1) De Maatschappij zal jaarlijks vóór 1 Februari aan het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw een door haar onderteekenden productiestaat in duplo indienen, vermeldende de hoeveelheid der in het afgelopen kalenderjaar gewonnen delfstoffen.

(2) Het model van dien productiestaat wordt in overleg met de Maatschappij vastgesteld door het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw.

(3) Na een maand verzuim wordt de in het eerste lid bedoelde staat door het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw bij raming opgemaakt en zal deze voor de Maatschappij verbindend zijn.

Artikel 8.

Afrekening. (1) Na ontvangst van den in artikel 7 bedoelden productiestaat dan wel opmaking van dien staat overeenkomstig het derde lid van dat artikel, wordt bij aangeteekend schrijven door het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw aan de Maatschappij eene afrekening gezonden.

Voorloopige afrekening. (2) Indien de in artikel 2 bedoelde „handelswaarde” dan nog niet bekend mocht zijn dan wel eene eindbeslissing betreffende de berekening van de handelswaarde volgens artikel 2 nog niet mocht zijn genomen, heeft eene voorloopige afrekening plaats, waarbij wordt uitgegaan van de handelswaarde, welke als basis heeft gediend voor de laatste voor het terrein vastgestelde afrekening, zullende zoo noodig voor het

eerste jaar tot richtsnoer dienen de handelswaarde naar den laatstelijk voor de meest nabij gelegen mijnconcessie vastgestelden cijns.

Boekcontrole; geheimhouding. (3) De Maatschappij stelt alle voor de bepaling der handelswaarde en van den zelfkostenden prijs der producten door het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw gevraagde gegevens te zijner beschikking en verleent toegang tot alle terreinen, kantoren en inrichtingen en, indien gewenscht, inzage van de boeken, rapporten en andere bescheiden van de onderneming aan door dat diensthoofd aan te wijzen ambtenaren, die verplicht zijn tot geheimhouding van de hun aldus verstrekte gegevens en daarvan geen verder gebruik mogen maken dan voor den zelfkostenden prijs der producten noodig is.

(4) Na de definitieve afrekening wordt het mogelijk door de Maatschappij te veel betaalde bedrag zoo spoedig mogelijk terugbetaald, vermeerderd met een rente van zestien honderd 's jaars, gerekend van den datum van storting tot den dag der betaalbaarstelling. Het mogelijk te min betaalde moet binnen een maand na de dagteekening der definitieve afrekening door de Maatschappij worden aangezuiverd.

Artikel 9.

Wijze en plaats van betaling. (1) Alle betalingen, ingevolge deze overeenkomst door de Maatschappij aan het Gouvernement te doen, geschieden door storting van de verschuldigde bedragen in 's Lands kas te Semarang en wel van:

- 1e. het vast recht, vermeld in artikel 2 sub a telkens bij vooruitbetaling over een geheel contractsjaar, voor de eerste maal uiterlijk op den laatsten dag der derde maand, volgende op die waarin de overeenkomst is gesloten, en verder telkens vóór den aanvang van een nieuw contractsjaar;
- 2e. de jaarlijksche uitkeering, vermeld in artikel 2 sub b, uiterlijk op den laatsten dag der derde maand, volgende op die waarin het bedrag dier uitkeering hetzij voorloopig hetzij definitief zal zijn vastgesteld.

Boete bij niet tijdige voldoening. (2) Onverminderd het recht van het Gouvernement om wegens wanbetaling ontbinding dezer overeenkomst te vorderen, zal de Maatschappij, bij niet voldoening van eenig ingevolge deze overeenkomst aan het Gouvernement verschuldigd bedrag binnen den daartoe gestelden termijn, eene boete verbeuren van één ten honderd van het door haar verschuldigde, voor elke maand achterstand, zullende een gedeelte eener maand voor een volle maand worden gerekend.

(3) Wanneer het Gouvernement voor het innen van eene vordering op de Maatschappij, ter zake van deze overeenkomst, rechtskundigen bijstand moet inroepen, zullen, voor het geval het Gouvernement in het geding de winnende partij is, de deswegen te maken practizijnskosten, ook voor zoover deze niet reeds uit kracht van de rechterlijke uitspraak op de Maatschappij kunnen worden verhaald, door haar worden gedragen. Ook wanneer er in mocht worden geslaagd de vordering buiten proces te innen, zullen de daarvoor verschuldigde practizijnskosten ten laste van de Maatschappij komen.

Artikel 10.

Overdracht van rechten en verplichtingen. De rechten en verplichtingen uit deze overeenkomst voortvloeiende, mogen noch in hun geheel, noch gedeeltelijk worden overgedragen dan met voorafgaande toestemming van het Gouvernement, dat aan het verleenen daarvan bijzondere voorwaarden zal mogen verbinden en ook bevoegd zal zijn die toestemming zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Artikel 11.

Beëindiging der overeenkomst. (1) De Maatschappij is bevoegd de ontginning te staken indien en zoodra zij ten genoeg van den Gouverneur-Generaal heeft aangetoond, dat uit de voortzetting van het bedrijf door haar geen voordeel kan worden behaald.

(2) In dat geval hebben zoowel het Gouvernement als de Maatschappij het recht om de overeenkomst door eene enkele aanzegging, bij deurwaarders-exploit aan de wederpartij te beteekenen, dadelijk te doen eindigen, in welk geval de overeenkomst een einde neemt op den datum waarop het exploit is uitgebracht.

(3) De Maatschappij zal van het haar bij lid 2 van dit artikel toegekend recht alleen mogen gebruik maken wanneer zij het vast recht over het loopende contractjaar, de jaarlijksche uitkeering over het loopend kalenderjaar en alle verder door haar uit hoofde dezer overeenkomst verschuldigde bedragen volledig heeft betaald en ook overigens aan al hare uit deze overeenkomst voor haar voortvloeiende verplichtingen heeft voldaan, dan wel voor de richtige nakoming daarvan alsmede voor de betaling der jaarlijksche uitkeering(en), voor zoover deze alsdan nog niet mocht(en) vaststaan, ten genoeg van het Gouvernement zekerheid heeft gesteld.

(4) Dit vast recht en de jaarlijksche uitkeering(en) in lid 3 van dit artikel genoemd, blijven door de Maatschappij aan het Gouvernement verschuldigd en daarvan kan geene geheele of gedeeltelijke terugvordering plaats hebben.

(5) De Maatschappij wordt van hare verplichtingen om de ontginning voort te zetten niet ontheven zoolang de overeenkomst niet op rechtsgeldige wijze beëindigd is.

Artikel 12.

Ontbinding der overeenkomst door het Gouvernement. Het Gouvernement heeft het recht ontbinding dezer overeenkomst te vorderen:

1e. indien de Maatschappij uitsluitend ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, ophoudt te voldoen aan de in het eerste lid van artikel 4 der Indische Mijnwet gestelde vereischen. Ontbinding uit dezen hoofde wordt alleen dan gevorderd wanneer de Maatschappij, na door het Gouvernement bij deurwaardersexploit van het feit dat en de redenen waarom zij niet meer voldoet aan gemelde vereischen, te zijn verwittigd, in gebreke blijft aan die vereischen te voldoen binnen een door het Gouvernement bij dat exploit voor elk geval in het bijzonder naar redelijkheid te stellen termijn;

2e. indien de Maatschappij in strijd handelt met eene of meer der bepalingen van deze overeenkomst, of van

eene door haar in verband met de door haar ondernomen ontginning na te leven algemeene verordening, zullende de Maatschappij, bijaldien zij nalatig is in de nakoming van eenige krachtens deze overeenkomst of bedoelde algemeene verordening op haar rustende verplichting om te geven of te doen, eerst en vooraf moeten worden ingebreke gesteld bij een deurwaarders-exploit, waarbij zij wordt gesommeerd, binnen een voor elk geval in het bijzonder te stellen redelijken termijn, die verplichting alsnog na te komen;

3e. indien naar het oordeel van het Gouvernement de wijze, waarop het bedrijf van de opsporing en ontginning en de verkoop van de producten door de Maatschappij worden gevoerd tengevolge heeft benadeeling van de nationale Nederlandsche belangen of belemmering van eene gezonde en natuurlijke ontwikkeling van handel en nijverheid in Nederlandsch-Indië.

Artikel 13.

Te niet gaan der rechten. Overname van bezittingen. (1) Wanneer de Maatschappij, hetzij wegens het verstrijken van den in artikel 1 gestelden termijn, hetzij uit eenigen anderen hoofde, het recht tot ontginning van delfstoffen in het geheele contractsterrein dan wel in een gedeelte daarvan verliest, krijgt het Gouvernement de volle vrije beschikking over alle binnen het betrokken terrein of terreingedeelte gelegen boorputten met inbegrip van al hetgeen tot bekleeding, verzekering en afsluiting daarvan dient, zonder deswege eenige vergoeding aan de Maatschappij verschuldigd te zijn en stelt de Maatschappij bovendien alle kaarten en teekeningen, schetsen en boorregisters van of betrekking hebbende op de mijnwerken kosteloos ter beschikking van het Gouvernement.

(2) In de gevallen in het voorgaande lid bedoeld is het Gouvernement bevoegd de overige binnen het geheele contractsterrein, dan wel binnen het betrokken gedeelte daarvan, aanwezige bezittingen der Maatschappij, voor zoover die bezittingen voor de opsporing of voor de ontginning dienen of gediend hebben, geheel of ten deele over te nemen, mits, bij het tenietgaan dezer verbintenis wegens het verstrijken van den in artikel 1 gestelden termijn, minstens één jaar van te voren en, in geval de overeenkomst om welke reden dan ook eerder geheel of gedeeltelijk mocht eindigen of worden ontbonden, uiterlijk zes maanden na die beëindiging of ontbinding, bij gerechtelijke akte van het voornemen tot overneming kennis is gegeven aan de Maatschappij.

(3) De vaststelling van de overnemingsom geschiedt door eene commissie van drie deskundigen, welke op gelijke wijze worden benoemd als de in artikel 15 dezer overeenkomst bedoelde scheidsmannen.

(4) Wanneer alle drie of twee van de drie leden dier commissie het over de vaststelling van eenig bedrag eens zijn, wordt de door hen vastgestelde som aangenomen en, wanneer al de drie leden van gevoelen verschillen, het gemiddelde der drie schattingen. Alle overige beslissingen der commissie worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen.

(5) De door deskundigen in voege voorgeschreven vastgestelde overnemingsom is bindend voor de Maatschappij. Indien het Gouvernement zich niet binnen twee maanden na de vaststelling dier som ter zake van de overneming heeft

verklaard, vervalt de in het tweede lid bedoelde kennisgeving en wordt die beschouwd als niet te zijn geschied.

(6) De kosten van schatting worden, ingeval van geheele of gedeeltelijke overneming, door ieder der beide partijen voor de helft gedragen, doch komen, ingeval geene overneming plaats mocht hebben, geheel voor rekening van het Gouvernement.

(7) Indien en voorzover het Gouvernement van de in het tweede lid omschreven bevoegdheid tot overneming geen gebruik mocht maken, heeft de Maatschappij gedurende één jaar na het te niet gaan der verbintenis, dan wel na de geheele of gedeeltelijke beëindiging of ontbinding dezer overeenkomst, het recht al hare in voormeld lid bedoelde bezittingen van het contractsterrein dan wel van het betrokken gedeelte daarvan te verwijderen. Wat niet binnen dien termijn is verwijderd, vervalt van rechtswege aan het Gouvernement.

Artikel 14.

Continuïteit in het bedrijf bij het te niet gaan der rechten. (1) De Maatschappij is verplicht zich, gedurende de laatste drie jaren van den in artikel 1 gestelden termijn, te gedragen naar de voorschriften, welke haar door het Gouvernement mochten worden gegeven in het belang van den geleidelijken overgang van het recht tot opsporing of ontginning in andere handen en om hare medewerking te verleenen tot uitvoering van alle maatregelen, welke naar het oordeel van het Gouvernement aan zoodanigen overgang bevorderlijk zouden kunnen zijn.

(2) Gelijke verplichting rust op de Maatschappij in de gevallen voorzien bij de artikelen 3 en 11 dezer overeenkomst en wel onderscheidenlijk gerekend van den dag, waarop de Maatschappij haren wensch tot prijsgeving van een gedeelte van het contractsterrein, dan wel haar voorstellen tot staking zal hebben kenbaar gemaakt.

Artikel 15.

Beslechting van geschillen. (1) Voor zoover bij deze overeenkomst niet anders is bepaald, verbinden partijen zich om alle geschillen welke naar aanleiding van deze overeenkomst of in verband daarmee mochten ontstaan, te onderwerpen aan de uitspraak van drie scheidsmannen, die als goede mannen naar billijkheid met inachtneming van het in deze overeenkomst bepaalde zullen oordeelen.

(2) De benoeming van scheidsmannen heeft plaats, indien partijen niet binnen veertien dagen, nadat een der partijen aan de wederpartij te kennen heeft gegeven een geschil aan arbitrage te onderwerpen, omtrent de keuze tot overeenstemming zijn gekomen, en wel in dier voege dat één hunner benoemd wordt door het Gouvernement, één door de Maatschappij en één, op verzoek van de meest gereede partij, door het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

(3) Wordt door een der partijen niet binnen dertig dagen, na daartoe door de andere partij te zijn gesommeerd, aan deze laatste bij gerechtelijk beteekende akte kennis gegeven wie voor haar als scheidsman zal optreden, alsmede ingeval een of meer der benoemde scheidsmannen, om welke reden dan ook, den hun gegeven last niet binnen 14 dagen na hunne benoeming hebben aangenomen, dan worden al de scheidsmannen op verzoek van de meest gereede partij door het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië benoemd.

(4) De kosten van elke arbitrage worden gedragen door de in het ongelijk gestelde partij, doch de scheidsmannen zijn bevoegd om die kosten te verdeelen, indien beide partijen over en weder op eenige punten in het ongelijk mochten worden gesteld.

Artikel 16.

Domicilie van partijen. Partijen kiezen voor de uitvoering van deze overeenkomst en van al wat daarop betrekking heeft alsmede voor de gevolgen van ontbinding en beëindiging dezer overeenkomst, algemeen en onveranderlijk woonplaats ten kantore van het Hoofd van den Dienst van den Mijnbouw te Bandoeng.

Stuk 4. MEMORIE VAN TOELICHTING OP HET WETSONTWERP.

Bijgaand wetsontwerp beoogt de verkrijging van de ingevolge het derde lid van artikel 5a der Indische Mijnwet vereischte machtiging van den Wetgever tot het sluiten van eene overeenkomst op den voet van het tweede lid van genoemd wetsartikel met de te Semarang gevestigde N. V. Biting Petroleum Maatschappij, betreffende de opsporing en ontginning van aardolie en daarmee voorkomende gassen in een tweetal in de residenties Semarang en Kedoe gelegen terreinen.

Op deze niet voor eenige delfstof gereserveerde terreinen zijn aan genoemde maatschappij verleende opsporingsrechten gevestigd, waaruit echter bij ontdekking van aardolie geen ontginningsrechten voor die delfstof kunnen voortvloeien (art. 28 (2a) der Indische Mijnwet).

Door de Maatschappij zijn pogingen aangewend om die ontginningsrechten te verkrijgen op den voet van een zoogenaamd aannemingscontract, waarbij de aannemer op zich neemt de ontginning geheel op eigen rekening en risico voor het Gouvernement te ondernemen en het landsaandeel gevonden wordt doordat het Gouvernement zich verplicht het door den aannemer tegen den overeengekomen prijs gewonnen product weer aan hem te verkoopen tegen een mede overeengekomen hooger prijs.

Waar een dergelijke in wezen slechts formeele Gouvernementsontginning, alleen kan worden verantwoord voor olieterreinen van weinig beteekenis⁽¹⁾ en van geringe uitgestrektheid, konden bedoelde pogingen slechts worden gesteund ten aanzien van een aantal terreinen, elk niet grooter dan 10 H.A.

Van meening zijnde dat die geringe uitgestrektheid der ontginningsterreinen te weinig waarborg biedt dat door haar ook de vruchten zouden kunnen worden geplukt van het te verrichten kostbare booronderzoek, heeft de Maatschappij daarop het verzoek tot de Regeering gericht om voor de ontginning der betrokken termijnen een exploratie- en exploitatiecontract met haar te sluiten op den voet van artikel 5a der Indische Mijnwet.

(1) Door den Dienst van den Mijnbouw worden voor zoover de beschikbare petroleum-geologische gegevens een oordeel ter zake toelaten, weliswaar niet veel verwachtingen gekoesterd omtrent den eventueelen olierijkdom der betrokken terreinen, maar de mogelijkheid, dat bij een ingesteld booronderzoek deze terreinen in dit opzicht van meer beteekenis zullen blijken te zijn, wordt toch niet uitgesloten geacht.

Waar door de Maatschappij wel gunstige verwachtingen worden gekoesterd omtrent den olierijkdom der terreinen en zij bereid is daarnaar een kostbaar booronderzoek in te stellen, werd het wenschelijk geacht de totstandkoming der gevraagde overeenkomst te bevorderen door het indienen van bijgaand wetsontwerp. Daartegen bestond te minder bezwaar, waar van andere zijden weinig of geen belangstelling is getoond voor deze terreinen, waarop ten tijde dat het uitgeven van mijnconcessies voor olieontginning nog mogelijk was, herhaaldelijk opsporingsvergunningen zijn uitgegeven zonder dat deze ooit tot eenig resultaat hebben geleid. Er bestond dan ook in verband hiermede geen aanleiding om te trachten deze terreinen bij openbare inschrijving uit te geven, temeer waar de Maatschappij bereid werd gevonden een behoorlijke royalty te betalen. Nog moge hierbij worden opgemerkt dat opsporings- en ontginningswerkzaamheden op de betrokken terreinen door anderen dan door genoemde maatschappij-vergunninghoudster eerst mogelijk zouden zijn na het vervallen der aan de Maatschappij verleende opsporingsrechten en voor zoover tevoren eene reserveering der betrokken terreinen, natuurlijk met behoud van de reeds verleende mijnrechten, zou zijn uitgesproken.

Onderhandelingen met de Maatschappij hebben tot overeenstemming geleid inzake de voorwaarden, zooals deze zijn vastgesteld in de bij het wetsontwerp behoorende ontwerp-overeenkomst welke v. z. n. hieronder artikelsgewijze moge worde toegelicht.

Artikel 1.

De contractduur is op 30 jaren gesteld eenerzijds omdat er reeds 30 jaren oude olieterreinen zijn en dit tijdperk voldoende wordt geacht om het bedrijf tot volkomen ontwikkeling te brengen en het kapitaal geheel terug te winnen, terwijl anderzijds het stellen van een langeren termijn niet wenschelijk wordt geacht voor de bevordering van een krachtige ontginning.

De ontginning heeft alleen betrekking op aardolie en daarmede voorkomende gassen. Mochten waardevolle producten, waarvan de ontginning hier is uitgesloten, worden aangetroffen, dan kan nopens de winning daarvan afzonderlijk worden overeengekomen.

De overeenkomst omvat twee geheel van elkaar gescheiden terreinen. Het sluiten van één overeenkomst voor beide terreinen gezamenlijk verdient de voorkeur, daar zulks zoowel voor het Gouvernement als voor de maatschappij minder administratieve omslag medebrengt, terwijl het sluiten van één overeenkomst voor beide terreinen gezamenlijk dan wel voor elk terrein afzonderlijk van geen invloed is op het totale bedrag der verschuldigde uitkeering.

Artikel 2.

De heffing van een oplopend vast recht noopt tot intensieve geologische exploratie en bevordert de afwijping van waardeloos geachte terreinen, waartoe de bepaling in artikel 3 gelegenheid geeft. Gedurende de eerste vijf jaren is het vast recht gelijk genomen aan dat bij opsporingsvergunningen volgens de mijnwet, daarna gedurende vijf jaren gelijk aan het vast recht van mijnconcessiën. Na dien tijd, wanneer de Maatschappij dus ruimschoots gelegenheid heeft gehad de waardeloze terreinen af te werpen, zal zij

voor de, in vergelijking tot het aanvankelijk afgestane gebied, weinig uitgestrekte terreincomplexen, welke zij alsdan nog voor de ontginning wenscht aan te houden, het maximum vast recht van f 0.50 moeten betalen.

Het landsaandeel in de opbrengst is op geheel gelijken grondslag gesteld als het wettelijke bruto eijnsstelsel, wat het voordeel heeft dat de bedongen uitkeering direct vergelijkbaar is met hetgeen de normale olieconcessies aan wettelijken eijns (4%) opbrengen, terwijl de berekening zich aansluit bij de bestaande eijnspraktijk. Die grondslag is bovendien voor vele belanghebbenden door langdurige ervaring een reëel begrip geworden en dus een geschikte verdeelings-basis.

Artikel 4.

Dit artikel regelt de verplichting tot een behoorlijke exploratie en exploitatie der terreinen. Naast den prikkel tot bespoediging van het geologisch onderzoek, gelegen in het oplopend vast recht, is het noodig de verplichting op te nemen tot uitvoering van een stel exploratieboringen, waartegen een ernstig ontginner ook geen bezwaar kan hebben. Immers eerst door boringen kan worden uitgemaakt of olie in ontginbare hoeveelheid aanwezig is en de ontginner moet nu eenmaal de aan die exploratieboringen verbonden, meestal vrij groote uitgaven riskeeren, wil hij ooit tot ontginning komen.

Het groote kapitaal dat door die verplichte exploratieboringen in de onderneming moet worden gestoken, prikelt vanzelf weer tot eene eventueele krachtige ontginning.

Het stellen van nauwkeurig omschreven ontginnings-eischen op een moment, dat omtrent de ontginningsmogelijkheid nog niets vaststaat, is bezwaarlijk, in verband waarmede de gestelde ontginnings-eischen in algemeene termen zijn gehouden. Door het arbitraal geding bij voorkomende geschillen ter zake zullen die eischen echter voldoende tot hun recht kunnen komen.

Artikel 5.

Dergelijke bepalingen zijn onmisbaar, waar zich omstandigheden kunnen voordoen dat de overheid voor eigen behoefte moet kunnen beschikken althans over een gedeelte van de in eigen land geproduceerde en vooral als brandstof zoo belangrijke aardolie en hare producten.

Artikelen 6 tot en met 9.

Deze bepalingen zijn opgenomen overeenkomstig de eijnspraktijk.

Voor het door de Maatschappij bij de voorloopige afrekening eventueel te min betaalde [art. 8 (4)] wordt, evenals bij den eijns, geen rente in rekening gebracht, waar het niet aangaat rente te heffen van een bedrag dat het Gouvernement zelf te laat heeft vastgesteld en dat dus aan den belastingschuldige nog niet bekend kon zijn.

Artikelen 10 en 12.

Hierin zijn neergelegd de waarborgen tegen benadeeling van de Nederlandsche belangen.

Artikel 11.

Het spreekt vanzelf, dat voortzetting van het bedrijf niet kan worden verlangd wanneer afdoende blijkt dat de ontginning daaruit geen voordeel kan behalen. Mocht zich zulks voordoen, dan is het duidelijk, dat of de ontginning op zich zelf niet loonend is, of dat de overeenkomst aan de Maatschappij te zware lasten oplegt, in welk geval dan naar omstandigheden tot staking van het be-

drijf of tot eene overeenkomst op minder bezwarende voorwaarden zal moeten worden besloten.

Artikelen 13 en 14.

Bepalingen van dezen aard zijn noodig om den overgang tot eigen ontginning of de voortzetting van het bedrijf door anderen gemakkelijk te maken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 9 — STUK 5.

Opsporing en ontginning van aardolie enz. in een deel der residentieën Semarang en Kedoe.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Gaarne zou men van de Regeering vernemen of de Biting Petroleum Maatschappij voldoende waarborgen biedt, dat de exploitatie op krachtige en soliede wijze zal geschieden zoomede of de Maatschappij deel uitmaakt van een der groote wereld-concerns, dan wel in welke verhouding zij tot deze lichamen staat.

Waar men zich algemeen op het standpunt stelde, dat eene bevordering van de concurrentie tusschen de in Indië aardolie verkopende maatschappijen een belang is voor de inwoners dezer landen, werd gevraagd of de Regeering van de tot standkoming van deze overeenkomst eene concurrentie in den aardolie-verkoop, prijsverlaging ten gevolge hebbende, verwacht.

Door vele leden werd het toegejuicht, dat in dit ontwerp de belangen der gemeenschap op behoorlijke wijze zijn gediend en hiermede in grootere mate is rekening gehouden dan in vroegere ontwerpen van gelijke strekking.

In verband met wat in de laatste voorjaarszitting werd gesproken inzake de politiek ten aanzien van aanvragen voor mijnontginning, juichten verschillende leden het toe, dat de Regeering reeds thans aan den Volksraad een desbetreffend wets-ontwerp voorlegde.

Ontwerp-overeenkomst. Eenige leden wenschten een wijziging van art. 5a der Mijnwet in dien zin, dat den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid tot het sluiten der overeenkomst toegekend wordt, zonder dat deze daartoe machtiging bij de wet behoeft.

Het werd juridisch juist geacht in de eerste regel van het hoofd de woorden „het Gouvernement van” te doen vervallen. Al wordt in de Mijnwet ook voortdurend „van het Gouvernement” gesproken, de rechtspersoon Nederlandsch-Indië is immers de eene partij. Tegen de aanduiding als „het Gouvernement” in de overeenkomst bestaat overigens geen bezwaar.

Artikel 1. Aangezien de maatschappij, blijkens de toelichting, reeds opsporingsrechten op bedoelde terreinen bezit, komt het juist voor daarvan in artikel 1 te doen blijken. Gaarne zou men vernemen wanneer de thans aan de maatschappij verleende opsporingsrechten komen te vervallen. Een lid vreesde, dat twijfel zou kunnen rijzen over de vraag of partijen gebonden zullen zijn aan de bepalingen van de mijnwet en de mijnordonnantie, en stelde mitsdien voor tusschen de woorden „zelfstandigheden” en „voor de terreinen” in te voegen: „op den voet van

de Indische mijnwet en de mijnverordening, zooals deze gewijzigd zijn”. Hiertegen werd opgemerkt, dat een dergelijke toevoeging overbodig is met het oog op art. 6, dat uitdrukkelijk de verhouding regelt.

Het had de aandacht getrokken, dat in de overeenkomst geen melding gemaakt wordt van de bijgevoegde kaart. Het zou wenschelijk zijn na „I Biting” en „II Salatiga” telkens in te voegen de woorden: „nader omschreven in de aan de minuut dezer akte gehechte door beide partijen gewaarmerkte kaart”. Daarbij werd echter van andere zijde opgemerkt, dat vast moet blijven staan, dat ingeval de omschrijving in de kaart en in de overeenkomst elkaar niet dekken, de omschrijving in de overeenkomst beslissend is.

Na art. 1 ware in te voegen een nieuw artikel, luidende: „De bij artikel 1 aan de maatschappij verleende concessie zal door deze in het daartoe bestemde register niet te haren name worden ingeschreven dan te zamen met den geheelen inhoud van deze overeenkomst, welke geacht wordt daarmee één geheel uit te maken. De maatschappij zal op de ten haren name ingeschreven concessie zonder schriftelijke toestemming van den Gouverneur-Generaal geen hypotheek vestigen”.

Het eerste lid is noodig in het belang der rechtszekerheid om te voorkomen, dat het concessierecht wordt ingeschreven zonder bijvermelding van de beperkingen daarvan en van de voorwaarden, waarvan het afhankelijk is gesteld, mede in het belang van derden, opdat bij het eventueel sluiten van een hypotheek duidelijk door hen kan worden nagegaan onder welke voorwaarden de concessie is verleend. Het 2e lid voorkomt, dat verschillende bedingen van de overeenkomst illusoir zouden gemaakt worden, indien zonder voorkennis van de Regeering een hypotheek op de concessie zou worden verleend.

Artikel 2. In plaats van „Verdeelingsbasis” — welk woord vertroebelend werkt, omdat verdeelen het doel is van eene maatschap, niet van de onderwerpelijke overeenkomst, die o.m. beoogt de contraprestatie voor het verleende concessie-recht te regelen — zou beter gesproken kunnen worden van „basis van uitkeering”.

Gevraagd werd of in plaats van het woord „royalty” geen Nederlandsche term of omschrijving kan worden gebruikt. In het algemeen bestaat bezwaar om het aantal vreemde woorden in de Nederlandsche wetgeving te vermeerderen.

Gevraagd werd, of vast recht en uitkeering niet over de zelfde soort jaren kan worden berekend en betaald.

Door een der leden werd in plaats van de royalty-regeling met den daaraan verbonden administratieven rompslomp (contrôle enz.) bepleit de afstand aan het Gouvernement bij wijze van inbreng van een deel der aandeelelen — gewone aandeelelen, dus niet te onderscheiden in aandeelelen A en B — b.v. 25 à 30% van het kapitaal. Andere leden verklaarden zich hiertegen, er op wijzend, dat het Gouvernement bij de thans gevolgde regeling ook recht heeft op 20 à 25% van de handelswaarde der gewonnen petroleum, zelfs wanneer de maatschappij verlies lijdt.

Artikel 3. Hier bestaat behoefte aan eene bepaling, die verzekert, dat bij teruggave van terreinen het daarop ingeschreven concessierecht niet ten name der maatschappij blijft staan. In verband daarmee ware aan het slot toe te voegen: en tegelijk met het verzoek den Gouverneur-Generaal machtigende het op de ter beschikking gestelde terreinen ingeschreven concessierecht te royeeren.

Artikel 4. (1) Het kwam verschillenden leden wenschelijk voor, niet te spreken van „zoo spoedig mogelijk“, doch een bepaalden termijn te stellen, waarbinnen de twee exploratie-boringen moeten geschieden. Voorts ware bij mislukking van deze boringen, ook voor de derde exploratie-boring een tijdgrens te bepalen.

(2) en (3). De formuleering van deze verplichting werd zeer onvoldoende geacht. Eenige leden meenden, dat aan een in dergelijke vage termen vervat voorschrift onmogelijk de hand zal kunnen worden gehouden. Deze bepalingen zijn dus, aldus deze leden, zonder eenige bindende kracht. Toegegeven werd, dat waarborgen, dat de maatschappij in dezen aan hare verplichtingen zal voldoen, uiterst moeilijk te krijgen zullen zijn, doch in het handhaven in een overeenkomst van bepalingen, waaraan men toch niet met kracht de hand kan houden, zagen deze leden geen nut.

Anderen daarentegen wenschten deze punten, bij gebreke van een betere regeling, in elk geval te behouden, aangezien zij daarvan in voorkomende gevallen, althans wel eenig nut, bijv. bij een beoordeeling door den rechter, verwachtten.

Artikel 5. Het trok de aandacht dat in het 1ste lid het Land in het algemeen bevoegd werd verklaard olie terug te koopen tot 20% en 25% van de jaarproductie der putten en in het 2de lid het Land voor eene suppletoire gelijke hoeveelheid gelijke bevoegdheid verkreeg „ter voorziening in de eigen behoefte van het Gouvernement“. Het gevolg is dat het Gouvernement vrij zal zijn de in het 1ste lid bedoelde hoeveelheid of te verkoopen of zelf te gebruiken doch alleen vrij zal zijn de in het 2de lid bedoelde hoeveelheid zelf te gebruiken.

Gevraagd werd met welke bedoeling dit onderscheid gemaakt is en of daarvan geen moeilijkheid gevreesd wordt.

Artikel 9. Het was een der leden opgevallen, dat de laatste zin van dit artikel weinig elegant geredigeerd is. Aan den vorm van dergelijke stukken ware meer zorg te besteden.

Artikel 11. Enkele leden meenden dat de eerste en de vijfde alinea's van dit artikel met elkaar in strijd zijn.

In het eerste lid wordt als tijdstip, waarop de maatschappij gerechtigd is de ontginning te staken, genoemd het tijdstip, waarop zij ten genoege van den Gouverneur-Generaal

zal hebben aangetoond, dat voortzetting van het bedrijf voor haar niet voordeelig is. Dit tijdstip behoeft echter niet samen te vallen met dat, waarop de overeenkomst op rechtsgeldige wijze beëindigd is.

Artikel 12. Het laatste gedeelte van ten 3o „belemmering van eene gezonde en natuurlijke ontwikkeling van handel en nijverheid in Nederlandsch-Indië“ is een vage, algemeene uitdrukking, die voor velerlei uitlegging vatbaar is en aanleiding tot moeilijkheden kan geven, terwijl de redactie van dit punt en de verstrekte toelichting de vraag deed rijzen of het de bedoeling is alleen te waken tegen benadeeling van Nederlandsche belangen. Het kwam gewenscht voor ook van de Nederlandsch-Indische belangen melding te maken. Er werd opgemerkt, dat de Maatschappij zelfstandig kan blijven of hare belangen vereenigen met die van eene bestaande oliemaatschappij. In het eerste geval ontstaat er concurrentie, in het tweede ondergaan de markttoestanden geen wijziging. Het is ook denkbaar, dat het Gouvernement de hoeveelheid olie, die zij krachtens het 1o lid van artikel 11 kan verkrijgen, overdoet aan de Aardoliemaatschappij, waarin het betrokken is, waardoor het op de markttoestanden invloed kan uitoefenen. Wat is nu als eene belemmering van eene natuurlijke en gezonde ontwikkeling van handel en nijverheid te beschouwen? vroeg men zich af. Ten einde de gevolgen van dit beding te kunnen overzien stelde men er prijs op nader omtrent de zienswijze van de Regeering ingelicht te worden.

Artikel 13 (4). „Het gemiddelde der drie schattingen“ is — volgens enkele leden — taalkundig en mathematisch eene formule, die voor arbiters niet met zekerheid toe te passen is. Men kan of nemen het gemiddelde van de laagste twee en dat van de hoogste twee schattingen en van deze beide het gemiddelde of een derde van de som der drie schattingen. Een van deze beide formules moet hier gekozen worden.

Dit punt ware, aldus een der leden, geheel weg te laten, aangezien het daarin bepaalde aanleiding kan geven tot gevaarlijke consequenties bij de schattingen.

Anderen waren het daarmee niet eens.

Artikel 15. Door meerdere leden werd de wenschelijkheid betoogd in dit artikel eene bepaling in te voegen, welke een snel recht waarborgt, en waardoor wordt vastgelegd dat de vraag of er een geschil bestaat, dat door scheidsmannen moet worden uitgemaakt, wordt beslist door de aangewezen scheidsmannen zelf (vergl. langen duur processen Regeering Javasche Bank). Deze leden zouden er de voorkeur aan geven, indien de scheidsmannen alle drie worden benoemd door het Hooggerechtshof, en gaven in overweging de tweede helft in dien geest te wijzigen.

Artikel 16. Aangezien er geen zekerheid bestaat dat het Hoofd van den dienst van den mijnbouw steeds te Bandoeng gevestigd zal blijven, is het juist de laatste twee woorden te doen vervallen.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 29sten October 1924.

VAN LONKHUYZEN.
MEIJER RANNEFT.
SOEJONO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 9 — STUK 6.

Opsporing en ontginning van aardolie enz. in een deel der residentieën Semarang en Kedoe.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 20 November 1924).

Algemeene opmerkingen.

Volgens de verklaringen van den Vertegenwoordiger der „Biting Petroleum Maatschappij”, en voor zoover zulks door de Regeering kon worden nagegaan, maakt deze Maatschappij geen deel uit van een der groote wereld-concerns, staat zij daarmede ook in geenerlei zakelijke verhouding en beschikt zij over de noodige eigen geldmiddelen.

De Maatschappij heeft dan ook zonder eenig voorbehoud de bepaling inhoudende de verplichting tot spoedige verrichting van exploratieboringen en tot behoorlijke ontginning, neergelegd in art. 4 der ontwerp-overeenkomst, aangevaard, zoodat er geen reden is om aan te nemen dat geen krachtige en soliede wijze van exploitatie zou worden gevolgd. De aandacht zij er overigens op gevestigd dat, voor het geval bij de uitvoering der overeenkomst niet de noodige voortvarendheid wordt betracht, door het Gouvernement krachtens het bepaalde in art. 12 sub 3e ontbinding der overeenkomst kan worden gevorderd.

In hoeverre van de totstandkoming van deze overeenkomst eene concurrentie in den aardolie-verkoop, prijsverlaging tengevolge hebbende, is te verwachten, valt thans kwalijk te voorspellen.

De Regeering heeft met het aanhangig maken van dit wetsontwerp de uitgifte van olieterreinen langs den weg, welke artikel 5a der Indische Mijnwet daartoe openlaat, willen bevorderen. Deze weg vond tot nog toe geen toepassing en zeker zal geene vermindering van de vorenbedoelde concurrentie er het gevolg van kunnen zijn.

Het was der Regeering dan ook een voldoening te vernemen, dat verscheidende leden hunne instemming hebben betuigd met de indiening van het wetsontwerp en dat vele leden als hunne meening hebben uitgesproken, dat in dit ontwerp de belangen der gemeenschap op behoorlijke wijze zijn gediend.

Ontwerp-overeenkomst. Over de door eenige leden gewenschte wijziging van artikel 5a der Indische Mijnwet in dien zin, dat de bevoegdheid tot het sluiten van de daarin bedoelde ontginningsovereenkomsten aan den Gouverneur-Generaal wordt toegekend, zoodat dus de Nederlandsche Wetgever de hem sedert een 5-tal jaren uitsluitend toekomende bevoegdheid tot het uitgeven van B delfstoffen weder zou moeten afstaan, kan de Regeering zich zonder voorafgaand overleg met het Opperbestuur niet uitlaten.

In den eersten regel van het hoofd der ontwerp-overeenkomst is gesproken van „het Gouvernement van Nederlandsch-Indië” in overeenstemming met artikel 5a der Indische Mijnwet. De Regeering heeft geen bezwaar de woorden „het Gouvernement van” te doen vervallen.

Artikel 1. Vermelding in artikel 1, dat de maatschappij reeds opsporingsrechten op de betrokken terreinen bezit, is niet noodig, aangezien de overeenkomst juridisch los staat van die opsporingsrechten en dan ook eerst kan worden gesloten na voorafgaande of met gelijktijdige intrekking dier rechten, waardoor het Gouvernement eerst de voor het aangaan der overeenkomst noodzakelijke vrije beschikking over het terrein kan herkrijgen.

De aan de maatschappij verleende opsporingsrechten zijn thans nog alle van kracht en voor verlenging vatbaar.

De door een lid voorgestelde invoering van de zinsnede „op den voet van de Indische mijnwet en de mijnverordening zooals deze gewijzigd zijn” komt der Regeering minder juist voor, aangezien in art. 6(1) en art. 43(8) der Indische Mijnwet reeds is vastgelegd welke bepalingen der mijnwet en mijnordonnantie van toepassing zijn op overeenkomsten als de onderwerpelijke.

De Regeering is het eens met de (van andere zijde) gemaakte opmerking, dat de grensomschrijving in de overeenkomst bindend en beslissend moet blijven, zoodat de bijgevoegde kaart alleen ter verduidelijking dient.

Het in het Verslag geopperde denkbeeld om na artikel 1 een nieuw artikel in te lasseschen inzake de inschrijving der verleende concessie in het daartoe bestemde openbare register en het eischen van toestemming van den Gouverneur-Generaal voor de vestiging van een hypotheek, berust waarschijnlijk op eene vergissing. Aan den voorsteller moge worden opgemerkt, dat hier geen sprake is van de verleenning van een concessie, welke ingevolge artikel 18 der Indische Mijnwet tot de onroerende zaken behoort en als zoodanig in de daartoe bestemde openbare registers volledig moet worden ingeschreven, wil het tegenover derden als bestaande kunnen worden aangemerkt.

Het betreft hier het sluiten van een overeenkomst, waarbij eene der partijen zich o. m. verbindt tot het verrichten van boringen tot opsporing en ontginning van olie. De mijnwet rangschikt de uit dergelijke overeenkomsten voortvloeiende rechten niet tot de onroerende zaken. Die rechten behooren ook niet tot de in artikel 1164 B. W. opgesomde zaken welke voor hypotheek vatbaar zijn.

Artikel 2. Het woord „Verdeelingsbasis” is in overeenstemming met het voorgaande niet onjuist, doch inderdaad niet bijzonder fraai, zoodat de Regeering er geen bezwaar tegen heeft het desgewenscht te vervangen door de woorden „basis van uitkeering”.

Het woord „royalty” is een gebruikelijke term en geeft een algemeen bekend begrip aan in de petroleumindustrie.

Elders gebruikte men vaak het woord „retributie”, evenmin een Nederlandsch woord, dat echter bovendien het begrip „royalty” niet dekt.

De berekening en betaling van de uitkeering geschiedt, in overeenstemming met de wettelijke eijnsregeling, over kalenderjaren. Eene verrekening per contractjaar, zoodat als met het vast recht zonder bezwaar mogelijk is, zou voor de uitkeeringen aan beide partijen onnoodig last veroorzaken.

Het afstaan van aandelen aan het Gouvernement voor den inbreng der ontginningsrechten, in plaats van de betaling van royalty, zou gepaard moeten gaan met eene controle op het financieel beleid der maatschappij en is dus niet zoo heel veel eenvoudiger.

Overigens zou dan alleen een aandeel worden verkregen in de winst, terwijl de voorgestelde regeling uitkeering belooft van een deel der handelswaarde van het ruwe, uit den bodem gewonnen product.

Artikel 3. Ten aanzien van de in artikel 3 volgens het Verslag bestaande behoefte tot aanvulling, moge worden verwezen naar hetgeen omtrent het concessierecht en de inschrijving daarvan aan het slot van de beantwoording der opmerkingen betreffende artikel 1 is medegedeeld.

Artikel 4. Het stellen van bepaalde termijnen voor het aanzetten der voorgeschreven exploratieboringen, waarvan de wenschelijkheid door verschillende leden werd bepleit, bleek uit een practisch oogpunt zeer bezwaarlijk; reden waarom volstaan is met den eisch om daarmede te beginnen zoo spoedig mogelijk na het sluiten der overeenkomst.

De bepalingen omschreven in het 2e en 3e lid van dit artikel beoogen in het algemeen de verplichting te stellen tot geregelde en behoorlijke ontginning, voor het geval de resultaten der exploratie tot ontginning mochten leiden. Zou de maatschappij zich hieraan willen onttrekken, dan geeft de betreffende bepaling althans gelegenheid tot het uitlokken van eene uitspraak door arbiters.

Een meer in details bindende omschrijving van een dergelijke verplichting, waarvan de richtige uitvoering van tal van bedrijfstechnische omstandigheden afhankelijk is, acht de Regeering niet wel mogelijk zonder het bedrijf in bedenkelijke mate van zijne noodzakelijke bewegingsvrijheid te berooven.

Artikel 5. Naar aanleiding van de vraag omtrent de bedoeling van de eerste twee leden van het 5e artikel zij het volgende medegedeeld.

Het eerste lid regelt de mogelijkheid voor het Gouvernement om desgewenscht ruwe olie of olieproducten te ontvangen in plaats van de bedongen uitkeering in geld, waarbij het Gouvernement dan uiteraard geheel vrij is in de bestemming dier producten.

Het tweede lid opent de mogelijkheid om van Gouvernementswege onder dezelfde condities op nogmaals een

gelijke hoeveelheid producten beslag te leggen, echter niet sluitend ter voorziening in eigen behoeften.

Met het oog op de ingewikkelde verkoopsorganisatie bij de petroleumindustrie en de daarbij voorkomende langjarige contracten, werd het namelijk billijk geacht slechts in omstandigheden dat voorziening van 's Lands eigen behoeften zulks noodzakelijk maakt, nogmaals een gelijke hoeveelheid olie aan het beschikkingsrecht der maatschappij te onttrekken.

Te groote moeilijkheden worden hiervan, althans door de beide contracteerende partijen, niet gevreesd, terwijl ook bij andere onderhandelingen die vrees niet bleek te bestaan.

Artikel 9. De laatste zin van het 9e artikel zal in de te sluiten overeenkomst naar aanleiding van de opmerking van een der leden als volgt worden geredigeerd:

„Wanneer het Gouvernement rechtskundigen bijstand „moet inroepen voor het innen van eene uit deze overeenkomst voortvloeiende vordering op de Maatschappij en „in het geding de winnende partij is, zullen de practizijnskosten door de Maatschappij worden gedragen, ook voor „zoover deze kosten niet reeds uit kracht van de rechterlijke uitspraak op de Maatschappij kunnen worden verhaald. Ook voor het geval de vordering buiten proces „mocht kunnen worden geïnd, zullen de daarvoor verschuldigde practizijnskosten ten laste van de Maatschappij komen”.

Artikel 11. De Maatschappij mag de ontginning staken zoodra ten genoeg van den Gouverneur-Generaal blijkt, dat geen voordeel meer uit de voortzetting van het bedrijf kan worden behaald. De verplichtingen der Maatschappij om de ontginning voort te zetten kunnen hierdoor wel tijdelijk — namelijk voor zoolang de omstandigheden zoo blijven — opgeheven worden, maar definitieve ontheffing van de verplichting tot voortzetting der ontginning zal eerst geschieden bij beëindiging der overeenkomst op rechtsgeldige wijze, met andere woorden op de wijze zooals door partijen is overeengekomen (zie ook artikel 14 tweede lid).

Tegenstrijdigheid is dus bij de toepassing van de eerste en de vijfde alinea van dit artikel niet te vreezen.

Artikel 12. Ter tegemoetkoming aan den wensch van hen, die in het derde lid van artikel 12 gaarne afzonderlijke melding zagen gemaakt van de „Nederlandsch-Indische” belangen, zal in de te sluiten overeenkomst het woord „Nederlandsche” weggelaten en in dat lid dus uitsluitend gesproken worden van „nationale belangen”.

Dat artikeldeel beoogt in het algemeen te waken tegen het weliswaar niet zoo gemakkelijk te verwezenlijken, maar toch denkbare geval, dat de maatschappij een zoodanig gebruik zou maken van het haar over de aardolieproducten gegeven beschikkingsrecht, dat daardoor nationale belangen in het gedrang zouden komen.

Artikel 13. Met het „gemiddelde der drie schattingen” genoemd in het vierde lid van dit artikel is een derde van de som der drie schattingen bedoeld. Om alle zij het dan ook weinig voor de hand liggende uitleggingen van arbiters te voorkomen, zullen de woorden „het gemiddelde” in de te sluiten overeenkomst vervangen worden door „het rekenkundig gemiddelde”.

Dat deze bepaling aanleiding kan geven tot gevaarlijke consequenties bij de schattingen, komt de Regeering niet waarschijnlijk voor.

Overigens bedenke men hierbij, dat het Gouvernement in de blijkens het vijfde lid facultatief gestelde aanvaarding van den voor de overname der bezittingen geschatten prijs, de gelegenheid heeft om zich terug te trekken zoo het dien prijs te hoog vindt.

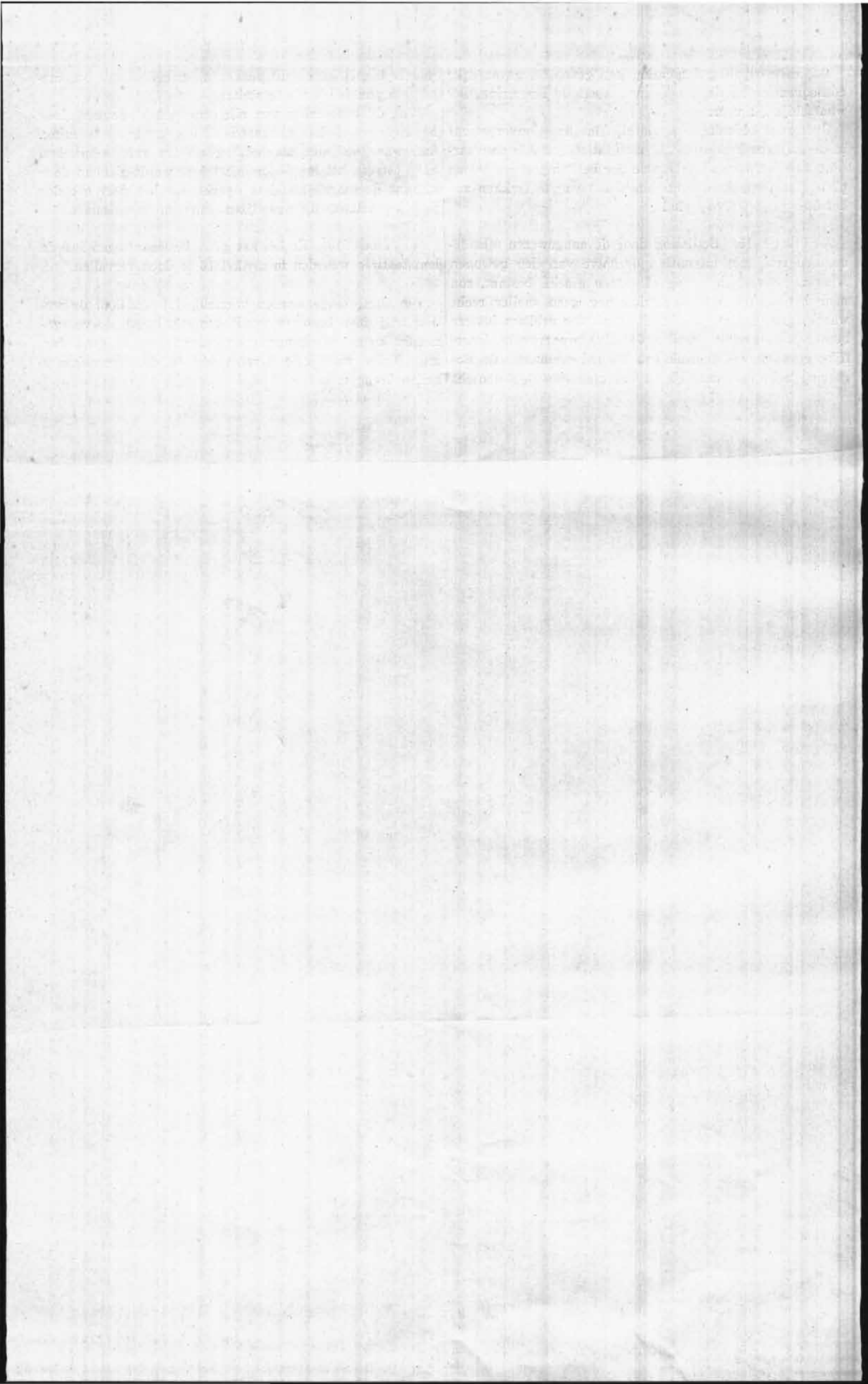
Artikel 15. Beslissing door de aangewezen scheidsmannen zelf, met uitsluiting derhalve van den gewonen rechter, omtrent de vraag of er een geschil bestaat, zou naar het oordeel der Regeering nog geen sneller recht waarborgen, omdat van de uitspraak der arbiters hooger beroep is toegelaten (artikel 641 Rv), waarvan in dergelijke gevallen wel gebruik zou worden gemaakt. De Regeering acht het namelijk in het algemeen ongewenscht

hooger beroep op de uitspraken der scheidslieden contractueel bepaaldelijk uit te sluiten.

Wat de benoeming van alle drie scheidsmannen door het Hooggerechtshof aangaat is de Regeering van meening, dat, waar het hier als regel geschillen van technischen aard betreft, het landsbelang het best wordt gediend door althans de mogelijkheid te openen tot het door elk der partijen zelfstandig aanwijzen van een scheidsman.

Artikel 16. Er bestaat geen bezwaar tegen om de laatste twee woorden in artikel 16 te doen vervallen.

Ten slotte moge worden vermeld, dat ook door de wederpartij geen bezwaar wordt gemaakt tegen de voorgenomen kleine wijzigingen der redactie, welke geen van alle eenige materiele verandering in de overeenkomst zullen brengen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 10 — STUKKEN 1—3.

Wijziging van art. 123 Regeeringsreglement.

GELEIDEBRIEF.
ONTWERP VAN WET.
MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden een ontwerp van wet tot wijziging van artikel 123 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het berust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn ter zake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

De Directeur van Onderwijs en Eeredienst is door mij gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw College over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Buitenzorg, 24 October 1924.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz., enz., enz. Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat artikel 123 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië wijziging behoeft;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan gelijk wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Artikel 123 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854, No. 129; Indisch Staatsblad 1855, No. 2), wordt gelezen:

(1) Voor gewesten of gedeelten van gewesten, waar de verzekering van de openbare orde dit vereischt, kan bij ordonnantie worden bepaald, dat Christen-godsdienstleeraars, -priesters en -zendelingen voor de uitoefening van hunne werkzaamheden als zoodanig voorzien moeten zijn van een door of namens den Gouverneur-Generaal te verlenen bijzondere toelating, welke voor intrekking vatbaar is.

(2) De ordonnantiën, uitgevaardigd krachtens het vorig lid, worden telkens voor ten hoogste vijf jaren vastgesteld.

(3) In het verslag, bedoeld bij het laatste lid van artikel 60 der Grondwet, wordt van de uitvaardiging, wijziging en intrekking van die ordonnantiën mededeeling gedaan.

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking op een door Ons nader te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Koloniën.

Stuk 3. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het in artikel 123 van het Regeeringsreglement opgenomen voorschrift, dat voor „Christenleeraars, priesters en zendelingen” eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verlenen, voor intrekking vatbare bijzondere toelating eisch is om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Indië te mogen verrichten, werd blijkens de daarover bij de vaststelling van het Regeeringsreglement gevoerde gedachtenwisseling ⁽¹⁾ voornamelijk noodig geacht als

⁽¹⁾ Keuchenius I, blz. 16 (art. 107), blz. 40 (art. 118), blz. 103 (art. 125) en blz. 137 (art. 123); II, blz. 6, 22, 29, 163, 179, 289, 310, 312, 313, 460, 544; III, blz. 917 — 923.

waarborg tegen verstoring der openbare orde, welke een gevolg zou kunnen zijn van vijandig optreden eener andersdenkende bevolking of van onrust, veroorzaakt door gebrek aan takt bij onervaren zendelingen. Daarnaast werd gedacht aan de mogelijkheid om door de toepassing van het vermelde voorschrift te beletten, dat zendelingen van verschillende Christelijke gezindten op hetzelfde gebied werkzaam zouden zijn (de zoogenaamde „dubbele zending”) en onrust en verwarring onder de bevolking zouden brengen.

Reeds bij de bedoelde gedachtenwisseling zijn ernstige bedenkingen tegen het voorschrift ingebracht en de sedert bij en door de toepassing opgedane ervaring heeft eenzijdig die bedenkingen in beginsel bevestigd, anderzijds aan het daartegenover gesteld beroep op de eischen der handhaving van openbare rust en orde veel van zijn kracht ontnomen.

Ter tegemoetkoming aan de bekende bezwaren, welke de gestelde beperkingen hebben doen rijzen, gaat het overgelegd ontwerp tot wijziging van artikel 123 R.R. hiervan uit, dat het daarin thans voorgeschreven preventief toezicht alleen nog wordt behouden voor die gewesten of gedeelten van gewesten, waar de verzekering van de openbare orde dit vereischt.

In verschillende streken van den archipel (bv. Java en Madoera en een gedeelte der Buitengewesten), waar de toestanden van dien aard zijn, dat ongeregeldheden, welke in verband met of tengevolge van de godsdienstverbreiding mochten voorkomen, binnen korten tijd kunnen worden beugeld, is elk toezicht van evenbedoelden aard thans overbodig. In andere streken echter en in het algemeen in tijden van onrust zal de mogelijkheid van het instellen van preventief toezicht behouden moeten blijven.

Immers de toestanden, niet alleen in de verschillende gewesten maar dikwijls ook in de onderscheidene deelen van één gewest kunnen zoo zeer uiteenloopen, dat hetgeen in de eene streek zonder gevaar kan worden toegestaan, elders wellicht nog op bezwaren zal stuiten, terwijl geordende toestanden, onder den invloed van bepaalde geestesstromingen tijdelijk in ongunstigen zin kunnen veranderen. Met het oog op deze omstandigheid zal de Overheid de bevoegdheid niet kunnen missen om in die landstreken, waar als gevolg van of in verband met de godsdienstverbreiding

de openbare orde is verstoord dan wel ernstig gevaar daarvoor te duchten is, de godsdienstverkondiging bij algemeene verordening te binden aan een door den Gouverneur-Generaal te verlenen bijzondere toelating, terwijl intrekking daarvan moet kunnen plaats hebben, wanneer zij schadelijk wordt bevonden of de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd.

Zijn de evenbedoelde bijzondere omstandigheden niet meer aanwezig, dan moet de beperkende algemeene verordening, welke telkens voor ten hoogste vijf jaren wordt vastgesteld, ten spoedigste worden ingetrokken. Geleidelijke opheffing, hetzij voor een geheel, hetzij voor gedeelten van gewesten, van het aanvankelijk nog in stand gehouden preventief toezicht, is de gedragslijn, welke hier zooveel mogelijk dient te worden gevolgd. Of en wanneer de handhaving van de openbare orde in gevaar is en e. q. weder voldoende verzekerd is, kan uit den aard der zaak alleen door de Indische Regeering worden beslist; de bedoelde algemeene verordeningen zullen daarom ordonnancietjes moeten zijn.

Door voor te schrijven, dat van hetgeen op dit gebied door de Indische Regeering is verricht, jaarlijks in het „Koloniaal Verslag” zal worden melding gemaakt, zullen de Staten-Generaal zich geregeld van de werking van het nieuwe voorschrift op de hoogte kunnen stellen.

Ten aanzien van de in het eerste lid van het nieuwe artikel voorkomende woorden „openbare orde”, dient te worden opgemerkt, dat het daarbij niet gaat om strafbare feiten, waaraan de godsdienstleeraar zich mogelijkerwijs zou kunnen schuldig maken, maar in de eerste plaats om den invloed, dien zijn arbeid, mogelijk zijns ondanks, op de betrokken bevolking zal blijken te hebben.

Ter toelichting van artikel 2 van het wetsontwerp zij hierbij aangeteekend, dat het wenschelijk voorkomt de wet eerst in werking te doen treden, nadat de Indische Regeering in de gelegenheid zal zijn gesteld te beslissen of en zoo ja, voor welke gewesten of gedeelten van gewesten er thans reeds aanleiding bestaat om de bijzondere toelating voorshands te handhaven.

Overigens vindt het wetsontwerp in vorenstaande beschouwingen voldoende toelichting.

Handwritten notes and signatures in the left margin, including the name 'J. J. van der ...' and other illegible text.

Handwritten notes and signatures in the right margin, including the name 'J. J. van der ...' and other illegible text.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 10 — STUK 4.

Wijziging van artikel 123 Regeeringsreglement.

AFDEELINGSVERSLAG.

Bijna alle leden hadden bezwaren tegen het ontwerp; de gronden, waarop die bezwaren rustten, liepen nogal ver uiteen.

Van de leden, die zich met het ontwerp zouden kunnen vereenigen, stelden echter enkelen hun stem afhankelijk daarvan of de Regeering bereid is in artikel 1 lid 1 het woord „vereischt” te vervangen door „gewenscht maakt”, opdat de bevoegdheid der Regeering zou worden verruimd.

Enkele leden oordeelden dat het ontwerp in het vrijlaten van de verbreiding van den Christelijken godsdienst niet ver genoeg ging. Zij stelden de onaantastbaarheid van het *Goddelijk* gebod dat de plicht oplegt het Evangelie te verbreiden, als beginsel voorop en achtten geen Staatsgezag bevoegd hieraan belemmeringen in den weg te leggen. Zij constateerden dat door de voorgestelde wijziging het bezwaar tegen het beginsel van preventief toezicht van het bestaande artikel niet komt te vervallen. Dat het preventief toezicht onnoodig moet worden geacht wordt naar de hier aan het woord zijnde leden meenden, gedeeltelijk toegegeven in de 2e alinea van de Memorie van Toelichting. Op grond van deze bezwaren zouden zij zich alleen met een voorstel tot algeheele afschaffing van artikel 123 en dus tot het schenken van volle vrijheid aan de gezindten, kunnen vereenigen.

Een der andere leden daarentegen achtte dit ontwerp een stap in de verkeerde richting. Naar de meening van dit lid verdient het geen aanbeveling om te pogen in streken waar reeds een zekere godsdienst bestaat een andere godsdienst te brengen. Van te veel vrijheid werd verstoring van orde en rust verwacht. Er werd op gewezen dat naar uit het vierde lid van de Memorie van Toelichting blijkt de Regeering zelf de mogelijkheid van verstoring niet uitgesloten acht. Omdat nu verondersteld werd, dat de nieuwe bepaling meerdere vrijheid voor de verschillende gezindten, dus meerdere kans op ordeverstoring zal brengen, werd het juist geacht om deze kans door preventief toezicht te voorkomen dan later verplicht te moeten zijn tot repressief ingrijpen.

Het zou volgens dit lid op de Mohamedaansche bevolking geen gunstigen indruk maken dat de mogelijkheid wordt geopend om voor de zending veel gunstiger voorwaarden te scheppen dan de geerorde-ordonnantie toelaat voor de leering van den Islam. Door het lid dat deze opmerkingen maakte, werden in aansluiting aan zijn betoog de volgende vragen gesteld:

1o. Zou de Regeering het toejuichen indien de inheemsche bevolking van Java b.v. voor een groot deel den Mohammedaanschen godsdienst en voor het andere deel de Christelijke godsdiensten zou belijden?

2o. Zou de Regeering het niet tegen het belang van de bevolking achten als de Mohammedaansche en de Christelijke godsdiensten in gelijke mate onder het volk werden omhelsd en als het ware tegen elkaar gingen concurreeren? Bij een bevestigend antwoord op deze vraag zou, naar het hier aan het woord zijnde lid, de Regeering het ook tot haar plicht moeten rekenen op Java iedere andere godsdienst dan de Mohammedaansche te moeten keeren.

Enkele andere leden, opmerkende dat het nieuwe artikel de mogelijkheid liet zoowel tot een voor de zending gunstiger als moeilijker praktijk, wezen er op dat de regeling bij ordonnantie een eventueel ingrijpen van de Regeering moeilijker zou maken dan dat thans was en zij achtten dat een nadeel.

Verschillende leden — waaronder ook enkelen die zich in beginsel voor de vrijheid van godsdienst verklaarden — meenden deze wijziging van art. 123 R.R. welke zich in de richting van algeheele vrijlating beweegt, op praktische overwegingen te moeten ontraden. Deze leden meenden n.l. dat de bedoelde wetswijziging in de praktijk zou leiden tot een zeer ongewenschte opleving van het antagonisme tusschen de verschillende godsdiensten. Enkelen hunner hadden van nabij de onaangenaamheden meegeemaakt, waartoe de dubbele zending aanleiding kan geven en zouden niet gaarne zien dat de mogelijkheid dat in de toekomst dergelijke toestanden in meerdere mate optreden, grooter wordt. Met pijnlijke verbazing was kennis genomen van de toelichting dat de noodzaak van toezicht afhankelijk wordt gesteld van de omstandigheid of onregeligheden binnen korten tijd kunnen worden beteugeld. Deze maatstaf, die o.a. tot gevolg zou kunnen hebben, dat bij de legering van troepen rekening zou worden gehouden met door de Regeering wenschelijk geachte bevordering der zending in bepaalde streken, moet ten eenenmale worden verworpen. Sommige leden waren, de werking van art. 123 R.R. in den loop der jaren nagaande, tot de conclusie gekomen dat de zendingscorporaties zich bezwaarlijk over de tot nu toe door de Regeering gevolgde politiek zouden kunnen beklagen. Aan de wenschen der zending was doorlopend op redelijke wijze tegemoet gekomen al is het verklaarbaar dat de organisaties zich steeds onbevredigd zullen gevoelen zoolang zij moeten vragen om te mogen doen, wat het Evangelie hun opdraagt te doen. Het kwam deze leden voor dat onder de nieuwe bepaling de Regeering een deel van haar verantwoordelijkheid voor de handhaving van orde en rust uit handen geeft.

Een dezer leden had zich nog afgevraagd of niet in stede van de voorgestelde wijziging het thans bestaande artikel zou kunnen worden aangevuld met eene bepaling,

die het hooren van den Volksraad verplichtend stelt in de gevallen van toelating van de zending in gebieden waar nog geen zending werkzaam was (zooals nu in Bali) en in de gevallen van dubbele zending. Van andere zijde werd betoogd, dat niet in de eerste plaats de Volksraad maar veel meer de plaatselijke raden en waar deze niet bestaan, de bevolking zelve moet worden gehoord over al of niet toelating van de zending. Hiertegen werd opgemerkt dat het hooren vooral van een primitieve bevolking over de zending, die uiteraard altijd iets brengt wat tot op dat moment onbekend is in het algemeen weinig zin heeft.

Meerdere leden zagen een gevaar in het voorschrift dat eens in de vijf jaar de betrokken ordonnanties moeten worden herzien.

Een hunner wees er op dat bij de tot standkoming van het artikel 123 de toenmalige Nederlandsche Regeering verklaard had „schroomvallig” te zijn deze teedere en moeilijke kwestie aan een openbare bespreking te onderwerpen.

Dezelfde bezwaren die toen voor het Nederlandsche Parlement golden, gelden nu in veel sterker mate voor de in Indië aanwezige gemengde vertegenwoordigende lichamen. Verplichte openbare bespreking zou nl. naar verschillende leden meenden, niet nalaten de gemoederen van de belij-

ders der onderscheidene gezindten in beroering te brengen. Dit bezwaar geldt ook tegen een eventueel positief voorschrift om de zending in den Volksraad of andere raden te bespreken. Indien zich bepaald moeilijkheden voordoen zal een bespreking in die raden moeten worden aangevaard doch dat is heel wat anders dan dat men daarover stelselmatig debatten uitlokt. Van andere zijde werd tegen deze consequenties niet opgezien en werd verwacht dat het preventief toezicht althans van den Volksraad juist moeilijkheden zou kunnen voorkomen.

Tenslotte verklaarde zich nog een lid voorstander van de voorgestelde wijziging. Dit lid verwachtte van het toelaten van een nieuwe godsdienst een opleving van het godsdienstig gevoel en verdieping van het godsdienstig inzicht onder de Mohammedanen en anders dan de leden, die vreesden voor de in verband hiermede te verwachte opleving van het antagonisme tussehen de godsdiensten, achtte hij dit voordeel overwegend.

Aldus opgemaakt door de Commissie van rapporteurs, den 2den December 1924.

MEYER RANNEFT.
MOELIA.
ROEP.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 10 — STUK 5.

Wijziging van artikel 123 Regeeringsreglement.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 6 December 1924).

De Regeering betreurt het, dat bijna alle leden van den Volksraad bezwaren hadden tegen het ontwerp; inderdaad loopen zooals in het Afdeelingsverslag wordt opgemerkt en daaruit ook verder blijkt, de gronden, waarop die bezwaren rusten uitéén, zóó ver zelfs, dat betwijfeld moet worden of men bij het inbrengen van die bezwaren zich wel steeds voldoende rekenschap heeft gegeven van het standpunt, waarop de wetgever zich ten deze moet stellen.

Dit standpunt is in het kort aldus weer te geven: beperking van de thans voor de zending uit het bestaande art. 123 R.R. voortvloeiende belemmeringen, tot hetgeen noodzakelijk is voor waarborging van orde en rust.

Hiermede zou het niet in overeenstemming zijn overeenkomstig het verlangen van enkelen der leden, die zich met het ontwerp konden vereenigen, in het eerste lid van het voorgestelde nieuwe artikel het woord „vereischt” te vervangen door „gewenscht maakt”. Niet de wenschelijkheid maar de noodzakelijkheid moet doen beslissen of de belemmering, gelegen in den eisch van voorafgaande toelating, voor een bepaald gebiedsdeel gehandhaafd moet blijven.

Het voorstel beoogt om waar en zolang zulks noodig is een gematigde contrôle te behouden. Verwerping van het voorstel zou vermoedelijk aanmerkelijk de kans verzwakken op behoud van beperkingen als thans uit art. 123 voortvloeien.

Voor den hierboven geuiten twijfel ten aanzien van het rekening houden met het ten deze door den wetgever in te nemen standpunt schijnt al dadelijk reden in verband met het oordeel van enkele leden, die meenden, dat het ontwerp in het vrijlaten van de verbreiding van den Christelijken godsdienst niet ver genoeg gaat, wijl geen Staatsgezag bevoegd zou zijn aan het Goddelijk gebod tot verbreiding van het Evangelie belemmeringen in den weg te leggen. Aanvaarding van dit beginsel als eenig richtsnoer voor de houding van het Staatsgezag ten deze, zou tot de onaanvaardbare consequentie kunnen voeren, dat zelfs bij ernstige versterking van orde en rust de Regeering zich zou hebben te onthouden van elk ingrijpen, anders dan ter verdediging van de belangen der Evangelie-verbreiding. Het is duidelijk, dat de Regeering, gelet op het beginsel van vrijheid van godsdienst, Zich uitsluitend, maar dan ook nauwlettend, rekenschap heeft te geven van de noodzakelijkheid om de prediking van eenigen godsdienst aan zekere beperkingen te onderwerpen ter waarborging van de ook ter bescherming van die godsdienstvrijheid onmisbare orde en rust.

De Regeering erkent, dat omtrent de vraag in hoever

die noodzakelijkheid op een bepaald tijdstip en onder bepaalde plaatselijke omstandigheden aanwezig is, verschil van inzicht onvermijdelijk is. Zij kan evenwel geenszins toegeven, dat preventieve bemoeienis nu reeds voor alle gewesten zou kunnen worden gemist. Den leden, die deze meening waren toegedaan en zich daarom alleen met een voorstel tot algeheele afschaffing van art. 123 R. R. zouden kunnen vereenigen, zou de Regeering, hun principieel uitgangspunt voor den wetgever onaanvaardbaar achtende, willen aanbevelen zich op het practische standpunt te plaatsen, dat bij totstandkoming van de voorgestelde wijziging de gelegenheid wordt geboden de overbodigheid van zoodanige bemoeienis periodiek en gewestgewijze onder de oogen te zien en op die wijze werkzaam te zijn in de ook door hen gewenschte richting van wegneming voor zooveel mogelijk van de belemmeringen, voortvloeiende uit het bestaande artikel, dat preventieve bemoeienis steeds en voor alle gewesten voorschrijft.

Ook het lid, dat het voorliggend ontwerp een stap in de verkeerde richting noemde, aangezien het z. i. geen aanbeveling verdient om te pogen in streken, waar reeds een zekere godsdienst bestaat een anderen godsdienst te brengen, is er, naar het de Regeering toeschijnt, niet in geslaagd zich in Haar bedoelingen volkomen in te denken. Men moge persoonlijk elken bekeeringsarbeid ongewenscht achten, de wetgever heeft voor oogen te houden, dat een ieder vrij moet blijven zijn godsdienstige meening te verkondigen ook aan andersdenkenden en dat de wetgever alleen de maatregelen heeft te treffen, die orde en rust kunnen waarborgen. Inderdaad is de Regeering van oordeel, dat bij algeheele vrijheid in alle deelen van Nederlandsch-Indië die ordeverstoring niet bij voorbaat uitgesloten is te achten, maar geenszins kan Zij de daaraan vastgeknoopte beschouwing deelen, welke er toe zou moeten leiden om de uit het bestaande artikel voortvloeiende belemmeringen in stand te houden òók daar, waar die tot handhaving der orde thans overbodig geacht mogen worden. De voorgestelde wijziging geeft zeker geen reden om, zooals in het verslag geschiedde, de Regeering er aan te herinneren, dat preventief toezicht de voorkeur verdient boven repressief ingrijpen.

Waar hetzelfde lid betoogde, dat het op de Mohammedaansche bevolking geen gunstigen indruk zou maken, dat de mogelijkheid werd geopend om voor de zending veel gunstiger voorwaarden te scheppen dan de goeroe-ordonnantie toelaat voor de leering van den Islam, verloor hij blijkbaar uit het oog, dat ten aanzien van Christendom en Islam beide de Regeering niets anders beoogt dan zoo

groot mogelijke vrijheid, met beperking alleen voor zoo veel noodig uit een politieel oogpunt. Voor de Christelijke zending geldt de uitzonderingsbepaling in art. 123 R. R., welke de Regeering thans wil verlichten voor zover dit mogelijk is, en voor het Mohammedaansch godsdienst-onderwijs de goeroe-ordonnantie, welke wijziging in milden geest bijna gelijktijdig bij den Volksraad ahangig werd gemaakt.

De beantwoording van de beide in het verslag door dit lid gestelde vragen kan naar het oordeel der Regeering moeilijk leiden tot verheldering van inzicht omtrent het al dan niet wenschelijke van de voorgedragen wetswijziging en wel om deze reden niet, dat juist voor Java de toepassing van het bestaande art. 123 al sedert een reeks van jaren zóó is geweest, dat practisch aan een onbelemmerde Evangelieprediking al zeer weinig bezwaren in den weg worden gelegd.

Het moge juist zijn, dat, zooals enkele andere leden opmerken, het nieuw artikel ingrijpen van de Regeering moeilijker maakt dan thans, daarmede is dan tevens gezegd dat alle belangen, die bij dat ingrijpen in beschouwing dienen te worden genomen, beter tot uiting zullen kunnen komen.

Ten aanzien van de door verschillende leden geuite vrees, dat de voorgestelde wetswijziging zou leiden tot een zeer ongewenschte opleving van het antagonisme tusschen verschillende godsdiensten, moet er op worden gewezen, dat de wetswijziging op zich zelf een zoodanig verschijnsel niet bevordert. Dit gevolg zou zich slechts kunnen voordoen bij onjuiste toepassing, onjuist dan b.v. in dien zin, dat in een gebied dubbele zending werd mogelijk gemaakt en dit tot ordeverstoring zou leiden. Diezelfde mogelijkheid bestaat evenwel ook thans, nu die toelating uitsluitend afhankelijk is van een beslissing van den Gouverneur-Generaal.

Voor pijnlijke verbazing over de opmerking, dat de noodzaak van toezicht afhankelijk wordt gesteld van de omstandigheid of ongeregelheden binnen korten tijd kunnen worden beteugeld, bestaat naar de meening van de Regeering niet de minste aanleiding. De betrekkelijke passage uit de Memorie van Toelichting, waarop hier blijkbaar gedoeld wordt, kan moeilijk anders worden verstaan dan zij bedoeld is. Er wordt in die passage alleen gewezen op het verschil tusschen streken, waar preventieve voorzieningen overbodig zijn, omdat maatregelen tegen ordeverstoring er gemakkelijk kunnen worden getroffen, en andere, waar voorafgaan-

de toelating voor de zendelingen met het oog op de bestaande, onderling zeer uiteenlopende toestanden de voorkeur verdient. Daaruit te lezen, dat deze woorden een strekking zouden hebben, welke o.a. zou kunnen medebrengen „dat bij „de legering van troepen rekening zou worden gehouden „met door de Regeering wenschelijk geachte bevordering „der zending in bepaalde streken”, is naar het oordeel der Regeering ten eenenmale ongerijmd.

Hetgeen in den loop der jaren ook in vele openbare geschriften bekend geworden is omtrent de wenschen der zending, bewijst wel dat de klachten der zending over de werking van het bestaande art. 123 zich niet alleen gronden op onbevredigdheid, voortvloeiende uit de noodzakelijkheid om toelating te vragen ten einde te doen wat het Evangelie hun opdraagt. Maar ook voor hen, die meenen, dat aan de wenschen der zending steeds op redelijke wijze is tegemoet gekomen, kan in die meening nog geen afdoend motief gelegen zijn tot handhaving van verdergaande beperkingen dan onvermijdelijk zijn tot waarborging van orde en rust.

Dat de Regeering een deel van Haar verantwoordelijkheid voor handhaving van orde en rust uit handen geeft, kan niet worden erkend. Zij geeft alleen uit handen een preventief middel voor die handhaving en beperkt dit nog voor de streken waar dit preventieve middel overbodig kan worden geacht.

Met dit uitgangspunt der voorgestelde wetswijziging zou het niet in overeenstemming zijn het bestaande artikel te handhaven en daaraan toe te voegen een bepaling, die het raadplegen van den Volksraad of van plaatselijke raden voor de toepassing in sommige gevallen zou voorschrijven. Dat de Regeering haar plaatselijke adviseurs zal blijven raadplegen voor die streken, waar de voorafgaande toelichting vereischt blijft, behoeft wel niet te worden gezegd.

De Regeering vertrouwt, dat de bespreking in den Volksraad van aangelegenheden, die op de zending betrekking hebben, zal kunnen vrij blijven van uitingen van beroering der gemoederen van de belijders van verschillende godsdienstige gezindten, waarvoor blijkens het verslag door meerdere leden gevreesd werd, en dat die bespreking zich zal kunnen bepalen tot de praktische vraag wat de beteekenis is van toelating of verdere toelating der zending met het oog op eventueel gevaar voor verstoring van orde en rust.

VOLKSRaad

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUKKEN 1—3.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

GELEIDEBRIEF.

SCHEMA VAN MAATREGELEN. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer bij U ter overweging aanhangig te maken het ontwerp van een nieuwe bezoldigingsregeling voor de Indische burgerlijke en militaire landsdienaren, vervat in het Verslag van de burgerlijke en Militaire Salariscommissies, waarvan den Volksraad bereids de noodige exemplaren zijn aangeboden.

Aangenaam zal het mij zijn het gevoelen van den Volksraad te leeren kennen nopens de in het hierbij gevoegd schema aangegeven maatregelen, welke ik mij voorstel naar aanleiding van dit Verslag te nemen.

De mede hiernevensgaande toelichtende memorie bevat voorts de gronden, waarop de voorgenomen herziening berust.

Als gemachtigde, bedoeld in artikel 140, 2e lid, van het Regeeringsreglement, teneinde namens mij de noodige voorlichting te verschaffen nopens deze voorstellen heb ik aangewezen den heer Ir. M. H. Damme, Voorzitter van de Burgerlijke Salariscommissie. Alleen voor wat betreft de beantwoording van eventueele opmerkingen en vragen, die het eigenlijke militaire salarivraagstuk raken, zal de Luitenant-Kolonel der Infanterie A. H. Treu, Voorzitter van de Militaire Salariscommissie, en voor kwesties, die verband houden met de legerorganisatie, de Legercommandant als Regeeringsgemachtigde optreden.

Batavia, 31 October 1924.

De Gouverneur-Generaal,
D. FOCK.

Aan

den Volksraad.

Stuk 2. SCHEMA van maatregelen, welke de Regeering zich voorstelt te nemen naar aanleiding van het Haar aangeboden Verslag van de Burgerlijke en Militaire Salariscommissies.

A. Bezoldigingsregelingen.

1. De Regeering stelt zich voor om:

- a. den Minister van Koloniën te verzoeken om met intrekking van de regelingen, die vervat zijn in de bekendmaking, welke werd opgenomen in de Javasche Courant van 22 Augustus 1913, No. 67, voor zoover noodig na verkregen machtiging van de Kroon, de grondslagen voor een Indisch bezoldigingsstelsel vast te leggen, die door de Salariscommissies zijn aanbevolen en geformuleerd in Afdeeling II, Hoofdstuk I, punt 16 van haar Verslag;
- b. de bezoldigingen der burgerlijke en militaire landsdienaren te regelen op den voet als is aangegeven in de door de Commissies overgelegde Staten en Schalen (Bijlagen 1 en 2 van het Verslag); voor zoover die regeling aan de Regeering is voorbehouden, met dien verstande dat de Regeering daarin de volgende wijzigingen noodzakelijk acht:

1. Staat No. C 20, volgnummer 10.

Indien het aantal Gouvernements-secretarissen tot 2 wordt teruggebracht, zal voor hen dezelfde bepaling omtrent de toekenning van een minimum-bezoldiging moeten gelden welke is voorgesteld voor de administrateurs bij de Departementen die de wedderegeling van kolom IV in schaal No. C 20' volgen.

2. Staat No. C 20, volgnummers 19—20.

De ambten van voorzitter van den landraad te Djokjakarta, Soerakarta en Bandoeng en van griffier van het Hooggerechtshof behooren van kolom IV naar kolom III te worden overgebracht, wat laatstgenoemd ambt betreft met bepaling dat, indien deze betrekking tot een keuzeambt in den zin van de Rechterlijke Organisatie zal zijn gemaakt, waartoe een wijziging van bedoeld Reglement in overweging is, er aanleiding zal bestaan om voor deze betrekking een nader te bepalen aanvangsbezoldiging vast te stellen.

Voorts acht de Regeering het juister, het ambt van buitengewoon voorzitter van een landraad, dat in de meeste gevallen een tijdelijk incidenteel karakter draagt, waarbij het dikwijls geheel van bijzondere omstandigheden afhangt of daaraan hogere of lagere eischen moeten gesteld, geheel buiten de groeppenindeeling der rechterlijke ambten te houden.

De voor eenige onder groep (b) gerangschikte rechterlijke ambten voorgestelde mogelijkheid om daarin volgens kolom III te worden bezoldigd, behoort ten aanzien van de substituutofficieren van Justitie beperkt te blijven tot die bij de Raden van Justitie op Java.

3. Staat No. C 20, volgnummer 21.

De aan de ambtenaren ter beschikking van den Procureur-Generaal toegekende plaats acht de Regeering in verhouding tot andere rechterlijke ambten te hoog, terwijl voorts de benaming van referendaris 1ste klasse en administrateur voor deze betrekking, welke uitsluitend voor rechterlijke ambtenaren is bestemd, Haar minder juist voorkomt. Zij geeft er de voorkeur aan, voor dit ambt te bepalen dat een rechterlijk ambtenaar ter beschikking van den Procureur-Generaal naar gelang van zijn plaats op de ranglijst de regeling van kolom II of kolom III volgt en in het eerste geval bij overgang van een jongere naar kolom III daarin ook kan overgaan.

4. Staat No. C 20, volgnummers 91—99.

Nu de hoofden van administratie van verschillende diensten door de Commissie op één lijn zijn gesteld met de administrateurs bij de Departementen, voor wie alle de bepaling omtrent een minimum-bezoldiging zal gelden, acht de Regeering het niet gemotiveerd een tweetal van deze betrekkingen van bedoelde gunstige bepaling uit te sluiten, zoodat Haars inziens ook aan de betrekkingen van hoofd van administratie bij het Boschwezen en bij den dienst van Waterkracht en Electriciteit een minimum-wedde van f 1050 's maands behoort te worden verbonden.

5. Staat No. C 20, volgnummer 140.

Het ten aanzien van de bezoldiging der burgemeesters van Malang, Buitenzorg, Tjerebon, Meester-Cornelis en Palembang door de Commissie gelegd verband met de wedden van ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur komt der Regeering minder juist voor. In afwachting van een nadere regeling, welke in overweging zal worden genomen, geeft Zij de voorkeur aan de bepaling dat bij de aanstelling in deze ambten bepaald zal kunnen worden van welk tijdstip af de bezoldigingsregeling aangegeven in kolom IV gevolgd zal worden.

6. Staat No. C 23, volgnummer 68.

Een toelage voor bijzondere ambtskosten van f 500 's maands is voor den Gouverneur der Oostkust van Sumatra, met het oog op de bijzondere verhoudingen in dit gewest, onvoldoende gebleken. Deze be-

hoort naar het oordeel der Regeering tot f 750 te worden verhoogd.

- c. den Minister van Koloniën te verzoeken voor de ambten, waarvoor de bezoldigingsregeling bij Koninklijk Besluit is vastgesteld, zijn medewerking te verlenen tot wijziging daarvan overeenkomstig de door de Commissies gedane voorstellen;
- d. de autoriteiten hier te lande, die bevoegd zijn bezoldigingsregelingen vast te stellen, uit te noodigen ook deze te herzien in aansluiting aan de vorenbedoelde;
- e. op de begroting voor 1926 een post te brengen voor de instelling van een bezoldigingskantoor, hetwelk dan zal ressorteeren onder de Generale Thesaurie, en in afwachting van de totstandkoming daarvan eene voorloopige regeling in dien geest te treffen.

B. Bijkomstige regelingen.

Het ligt in het voornemen der Regeering om, in aansluiting op de bezoldigingsherziening zelve:

- f. de medewerking van den Minister van Koloniën in te roepen voor het treffen van een regeling voor de aanwerving van personeel op zoogenaamd „Kort-Verband”, in den geest als door de Commissies in haar Verslag, Afdeling II, Hoofdstuk IV, wordt aanbevolen;
- g. in de daarvoor in aanmerking komende besluiten en regelingen bepalingen op te nemen, op grond waarvan de medetelling voor weddeverhoogingen van tijd, niet in actieven dienst in Indië doorgebracht, zal plaats hebben op de wijze als door de Commissie in Afdeling II, Hoofdstuk V en in Afdeling III, Hoofdstuk II van haar Verslag is aangegeven;
- h. voor de medetelling van voorpraktijk bij de bepaling van de aanvangsbezoldiging bij indiensttreding of bij overgang in een andere betrekking in 's Lands dienst een regeling te treffen als door de Commissies in Hoofdstuk VI van de IIe Afdeling van haar Verslag is aangegeven;
- i. de vaststelling der eischen van benoembaarheid, de waardering van diploma's en wat daarmee samenhangt, te regelen overeenkomstig de voorstellen, die de Commissies terzake in Hoofdstuk VII hebben gedaan;
- j. met betrekking tot de toekenning van voortijdige weddeverhoogingen en gratificaties de gedragslijn vast te leggen, die in Hoofdstuk VIII der zelfde Afdeling van het Verslag is omschreven;
- k. ten aanzien van de bezoldigingen, die niet worden geregeld door de Regeering of het Opperbestuur, regelingen te treffen in den geest als door de Commissies in Hoofdstuk IX van evenbedoelde Afdeling zijn aangegeven;
- l. voor zoover nodig vast te leggen, dat ten opzichte van tijdelijk personeel behoort te worden gehandeld als door de Commissies in Hoofdstuk X van meergemelde Afdeling is aanbevolen;
- m. vast te leggen de aanspraken op het praedicaat van hoofdamtenaar voor de ambten, welke door de Commissies in Hoofdstuk XI der zelfde Afdeling daarvoor zijn aanbevolen en waaraan de Regeering alsnog deze uitbreiding wenscht te geven, dat Haars inziens aan alle assistent-residenten het praedicaat van hoofdamtenaar moet worden gegeven, zulks met het oog op de bijzondere plaats, die de Europeesche bestuursambtenaar hier te lande, vooral op de binnenplaatsen, inneemt;

- n. regelingen te treffen en te doen treffen op het stuk der geneskundige behandeling en de verstrekking van medicijnen als aangegeven in Hoofdstuk XII van vaakgenoemde Afdeeling;
- o. de woningregeling (Staatsblad 1920, No. 502) en het militair tarief No. 36 (Staatsblad 1923 Nos. 85 en 223) te wijzigen in overeenstemming met hetgeen door de Commissies ter zake is aanbevolen in Hoofdstuk XIII der IIe Afdeeling van het Verslag;
- p. een regeling vast te stellen voor de toekenning van standplaatstoelagen aan landsdienaren in den geest als door de Commissies is ontworpen en in Hoofdstuk XIV van Afdeeling II en Hoofdstuk VI van Afdeeling III is omschreven en toegelicht;
- q. den Minister van Koloniën te verzoeken de vaststelling te willen bevorderen van een nieuw pensioenreglement voor burgerlijke en een voor militaire landsdienaren, op den voet als door de Commissies in de desbetreffende Hoofdstukken der Afdeelingen II en III van haar Verslag is aangegeven;
- r. dien Staatsman eveneens te verzoeken zijn medewerking te verlenen tot wijziging van de reglementen op het verlenen van verloven naar Europa aan Europeesche ambtenaren in Nederlandsch-Indië en aan officieren van het leger in Nederlandsch-Indië, in den geest als door de Commissies is aanbevolen in Hoofdstuk XVI der IIe Afdeeling van het Verslag;
- s. in aansluiting aan de vorenbedoelde regelingen, voor zover noodig met machtiging of medewerking van den Minister van Koloniën, de overgangsbepalingen te treffen, die in de laatste Hoofdstukken van meergemelde Afdeelingen zijn aangegeven.

Stuk 3. MEMORIE VAN TOELICHTING.

1. Ter toelichting van de voorgestelde maatregelen diene het volgende:

2. Zooals den Volksraad bekend is, werd bij eerste nota van wijzigingen op de begrooting voor het dienstjaar 1923 ⁽¹⁾ een vermindering van de uitgetrokken bedragen voor tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen voorgesteld, welke verband hield met het voornemen der Regeering om den destijds bestaanden duurtetoelag op de bezoldigingen der ambtenaren in twee tempo's belangrijk terug te brengen. Daarbij stelde de Regeering tevens in uitzicht, dat een herschikking der salarissen ten spoedigste ter hand genomen zou worden, waarbij tevens de mogelijkheid tot toekenning van standplaatstoelagen zou worden overwogen. Overeenkomstig de bij de behandeling van dit onderwerp gedane toezegging werden bij de besluiten van 22 Juli 1922, No. 11 en 19 Augustus 1922, No. 59, twee Commissies benoemd, waarvan de eerste voor de burgerlijke en de tweede voor de militaire landsdienaren opdracht ontving onder het indienen van geformuleerde voorstellen der Regeering van advies te dienen nopens eene herziening van de thans voor die landsdienaren geldende inkomsten- en pensioen-regelingen, met het doel die in beter onderling verband te brengen en blijkens de ervaring daarin voorkomende leemten en onbillijkheden zooveel mogelijk weg te nemen. Waar plaatse-

lijke omstandigheden dit noodig maakten, zouden tijdelijk toelagen ter tegemoetkoming in die omstandigheden kunnen worden verleend. Bovendien werd aan de Commissies opgedragen te blijven binnen een financieele grens, die, na aanvankelijk eenigszins anders te zijn gesteld, ten slotte aldus geformuleerd werd, dat de vermeerdering der uitgaven voor vaste bezoldigingen niet meer dan 10 millioen en die voor tijdelijke en bijkomstige regelingen daarenboven niet meer dan 8 millioen zou mogen bedragen. In overeenstemming daarmede werd bij de begrooting voor het loopende jaar onder Afdeeling III, onderafdeeling 302 A, een post opgebracht tot een bedrag van 18 millioen, waarvan de omschrijving luidde: „Verzamelpost ten opzichte van de voorgenomen herziening van de salarissen der landsdienaren, e.g. ten deele ook voor voortzetting van de uitbetaling van een tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen”, welke post op de begrooting voor 1925 is bestendig geworden. De Commissies hebben een gezamenlijk rapport uitgebracht, hetwelk met de daarbij behoorende bijlagen aan elk der Leden van den Volksraad is toegezonden.

3. Uit dit Verslag blijkt, dat de Commissies het in de eerste plaats noodzakelijk hebben geoordeeld de grondslagen vast te stellen, waarop de bezoldigingsregelingen voor alle landsdienaren behooren te berusten, omdat het, naar zij meenden, zonder dat niet mogelijk is de verschillende aanspraken, die de ambtenaren doen gelden, systematisch te waardeeren. De Commissies publiceerden een ontwerp van haar grondslagen in hare Eerste Nota's, die respectievelijk in Januari en Maart 1923 verschenen. Van de Nota's werden destijds ook aan de Leden van den Volksraad exemplaren toegezonden. Aan de hand daarvan had overleg plaats met de vereenigingen van burgerlijke en militaire landsdienaren, waarvan het resultaat, wat de Burgerlijke Salariscommissie betreft, gepubliceerd is in het Stenografisch Verslag, hetwelk mede reeds eerder aan de Leden van den Volksraad werd toegezonden. Het resultaat van het overleg werd voorts besproken in de Tweede Nota's der beide Commissies, die eveneens ter beschikking van den Volksraad zijn. In verband met de bedenkingen, die tegen dit ontwerp bij den Minister van Koloniën waren gerezen, werd den Voorzitter der Burgerlijke Salariscommissie opgedragen zich in Juni 1923 naar Nederland te begeven, teneinde mondeling overleg met dien Staatsman te plegen. Dit overleg leidde tot een gewijzigde formulering waarmede de Commissies zich hebben vereenigd en die dan ook in haar Verslag is opgenomen geworden.

4. In deze grondslagen wordt ervan uitgegaan, dat zooveel mogelijk naar gelijkheid van dienstvoorwaarden voor alle in dezelfde betrekking indiensttredende personen behoort te worden gestreefd. Slechts bij uitzondering behoort van dien stelregel in 's Lands belang te worden afgeweken. In de tweede plaats is vooropgesteld, dat reeds thans zooveel mogelijk, en op den duur algemeen, de bezoldigingen voor alle betrekkingen naar zuiver inheemsche verhoudingen zullen zijn te regelen. De bezoldigingen, die reeds thans op dezen voet geregeld worden, hebben de Commissies aangeduid als bezoldigings-type A. Daarnevens achtten de Commissies noodig twee bezoldigingsgroepen, waarbij andere dan zuiver inheemsche verhoudingen een rol spelen. De eerste groep vormen de betrekkingen, waarvoor grootendeels uit te zenden personen in aanmerking komen. De bezoldiging voor deze groep hebben de Commissies aangeduid als bezoldigings-type C. Zij bevat een extra-waardeering, waarvan

⁽¹⁾ Stukken 1e gewone zitting 1922 Ond. I, stuk E, 1

de grootte door de Commissies empirisch vastgesteld is geworden. De tweede groep omvat een aantal betrekkingen, waarvoor de Inlandsche bevolking nog niet in verhouding tot haar getalsterkte geschikte gegadigden levert. In verband daarmee kan voor de bezoldiging, die aan deze betrekkingen is te verbinden, evenmin de normale inheemsche maatstaf worden aangelegd, terwijl anderszins ook niet zoo hoog gegaan behoeft te worden als voor de betrekkingen type C noodzakelijk is. Deze tusschenliggende groep hebben de Commissies type B genoemd.

5. Doordat in dit stelsel onderscheiding plaats heeft naar betrekkingen en niet naar personen, wordt iedereen, van welken landaard ook de gelegenheid opengesteld om, wanneer hij de vereischte kwaliteiten voor een bepaalde betrekking bezit, alle voordeelen te genieten, die aan de bekleeding van die betrekking verbonden zijn, zoowel wanneer de betrekking behoort tot het A-type, als tot het B- of het C-type. Dusdoende blijft het ras-criterium, evenals in het stelsel 1913 het geval was, buiten toepassing.

6. Is op deze wijze getracht aan ideële eischen te voldoen, daarmede is ernstig rekening gehouden met de economische zijde van het vraagstuk. Zooals reeds meermalen werd in het licht gesteld, ging het verwezenlijken van ideële eischen op de wijze waarop het stelsel 1913 dat deed, gespaard met het gevaar, dat alle bezoldigingen zich zouden gaan richten naar de belooningen, waarop uitgezonden aanspraak kunnen maken, alsmede personen, die aan eischen voldoen, waaraan nog niet een evenredig deel van de Inlandsche bevolking beantwoordt. Werd dit gevaar niet gekeerd, dan zou de salarisherziening binnen de gestelde grenzen niet uitvoerbaar zijn en zou ook overigens het Land bezwaard worden met uitgaven, die niet in de juiste verhouding zouden staan tot de verkregen diensten. Door de ingevoerde onderscheidingen meenen de Commissies deze moeilijkheid te hebben weggenomen en tevens den weg te hebben geëffend om, in stede van een algemeene verschuiving in de richting van den uitheemschen maatstaf, een geleidelijke verschuiving in de richting van de inheemschen maatstaf voor de bezoldigingen tot stand te brengen.

7. De ontworpen grondslagen stellen verder vast, dat overgang van betrekkingen uit de C- naar de B- of de A-groep, dan wel uit de B- naar de A-groep, geleidelijk zal moeten plaats vinden, terwijl bovendien ter versterking van den eersten grondslag (de geheel gelijkmatige behandeling bij gelijke dienstvoorwaarden) en ter bevordering van den geleidelijken overgang van de C- naar de B-groep wordt aanbevolen om de gelegenheid te openen tot aanneming van personeel op dienstvoorwaarden, die van het vaste verband eenigszins afwijken en als „kort-verband” worden aangeduid.

8. Ten aanzien van militaire landsdienaren, die maandelijksche bezoldiging genieten gelden dezelfde grondslagen als voor burgerlijke landsdienaren. Wat de soldijgenietende militairen betreft is het standpunt der Militaire Salariscommissie, waarmede door den Legercommandant en door de Burgerlijke Salariscommissie wordt ingestemd, uiteengezet in Hoofdstuk I § 6 van Afdeling III van het Verslag. In tweeërlei opzicht is daarbij afgeweken van de thans geldende beginselen. In de eerste plaats is, wat aangaat de verschillende groepen van niet-Europeesche soldaten, teruggekomen

op den regel, dat allen met één naam worden aangeduid en dat — ongeacht de militaire waarde van de verschillende landaarden — allen op dezelfde aanvangssoldij in dienst treden. Evenals zulks ook vroeger het geval was, zullen de verschillende landaarden weer bij hun naam worden aangeduid, terwijl de hoogere militaire waarde, die „en bloc” aan Amboneesche en Menadoneesche soldaten moet worden toegekend, uitdrukking zal vinden in eene hoogere soldij bij indiensttreding. Bij de troepenkorpsen zullen de Amboneezen en Menadoneezen in dienst treden op de soldij van den soldaat 1e klasse en de overige niet-Europeesche landaarden op de soldij van den soldaat 2e klasse. Laatstbedoelden zullen, wanneer blijkt, dat zij op grond van persoonlijke eigenschappen in militaire waarde met eerstbedoelden kunnen worden gelijkgesteld, of zoodra zij aan de beroeps-eischen voor den soldaat 1e klasse hebben voldaan, tot die klasse overgaan, terwijl de Amboneezen en Menadoneezen, die niet blijken te zijn van het gehalte, dat in redelijkheid van soldaten van deze landaarden mag worden verwacht, geen hoogere soldij zullen bereiken dan de maximum-soldij voor den soldaat 2e klasse. In de tweede plaats is teruggekomen op den sedert 1 Juni 1921 geldenden regel, dat Europeesche jongelieden die in eerste verband in Indië voor den militairen dienst worden aangenomen, in dienst treden op de soldij van den niet-Europeeschen soldaat. Uitgaande van het feit, dat men de in Indië in dienst tredende Europeanen niet noodig heeft als soldaat, doch wel als kader, zullen alleen die Europeesche jongelieden worden aangenomen, van wie verwacht mog worden, dat zij voor kaderopleiding geschikt zijn; zij zullen worden aangenomen op kort verband als aanbevolen militair en op een zakgeld, dat met de soldij van geen enkelen landaard verband houdt. Blijken zij gedurende of bij beëindiging van dat verband geschikt te zijn voor Europeesche kader-betrekkingen, dan worden zij met den uitgezonden Europeeschen militair gelijkgesteld, blijken zij daarvoor bij eindiging van dat verband niet geschikt, dan worden zij uit den militairen dienst ontslagen en kunnen zij niet als soldaat blijven dienen.

9. Ten slotte wordt het voor de handhaving der beginselen noodzakelijk geacht een centraal orgaan in het leven te roepen, hetwelk aan de ontwikkeling van het geheel de bezoldigingsregelen en hun juiste toepassing speciale aandacht schenkt.

10. De Regeering kan zich met de vorenbedoelde grondslagen geheel vereenigen en stelt zich daarom voor ter vastlegging daarvan de stappen te doen, die in het schema sub a zijn aangegeven.

11. De uitwerking der bezoldigingsregelingen op den voet der ontworpen grondslagen heeft de Commissies geleid tot het samenstellen van de staten en schalen, die als bijlagen 1 en 2 bij haar Verslag zijn gevoegd.

12. Aan deze ontwerpen is voorafgegaan een publicatie, als Derde Nota der Burgerlijke en als Tweede Nota der Militaire Salariscommissie, waarvan destijds exemplaren ter beschikking van de Leden van den Volksraad zijn gesteld. Over deze publicaties heeft overleg plaats gehad met alle burgerlijke en militaire vereenigingen, waarvan het resultaat, wat de burgerlijke vereenigingen betreft, is weergegeven in het Steno-analytisch Verslag der vergaderingen, dat als bijlage 3 bij het Verslag is gevoegd,

benevens in het overzicht van wijzigingen en opmerkingen, dat als Afdeeling VI in het Verslag is weergegeven. Wat de Militaire Salariscommissie betreft, is het resultaat neergelegd in Afdeeling VII van meergenoemd Verslag.

13. Uit een en ander blijkt, dat de Commissies alle betrekkingen systematisch hebben gerangschikt en wel in de eerste plaats naar de drie groepen, die als typen A, B en C zijn aangeduid, vervolgens in elk type naar een aantal schalen, die elk gelden voor een serie betrekkingen, welke wat vereischte opleiding en aard der werkzaamheden betreft, tot aanspraak op overeenkomstig belooning aanleiding geven. Op die wijze meenen de Commissies te hebben voldaan aan de opdracht om de inkomsten-regelingen van alle landsdienaren in beter onderling verband te brengen en de blijkens de ervaring daarin voorkomende leemten en onbillijkheden zooveel mogelijk weg te nemen.

14. Uit de verstrekte gegevens en overgelegde bescheiden blijkt, dat op de overlegvergaderingen tegen de algemeene rangschikking slechts enkele bezwaren van ernstigen aard werden ingebracht en dat daaraan voor een niet onbelangrijk deel alsnog door de Commissies tegemoetgekomen is geworden. Voor zoover door een enkele groep in dat opzicht wenschen werden geuit, waaraan niet tegemoetgekomen is kunnen worden, hebben de Commissies haar standpunt uitvoerig toegelicht. De klachten, die overigens werden vernomen betroffen meer het feit, dat achteruitgang in bezoldiging zou plaats vinden, dan dat de rangschikking onjuist werd geoordeeld. Achteruitgang in bezoldiging konden de Commissies voor sommige groepen van personeel niet voorkomen tengevolge van financiële begrenzing, die door de Regeering was gesteld. Tevoren was voorzien en dit is ook door den Regeerings-gemachtigde voor Algemeene Zaken bij de bespreking van de taak, die den Commissies wachtte, in de vergadering van den Volksraad van 14 Juli 1922 reeds in het licht gesteld, dat in de huidige omstandigheden het wegnemen van onbillijkheden zou moeten neerkomen op bijvoeging bij de eene, doch afneming van de andere groep.

15. De Commissies hebben voorts ook in ander opzicht dan ten aanzien van de schalen naar wegneming van ongelijkheden in de bezoldigingsregelen gestreefd en daarbij tevens rekening gehouden met de noodzakelijkheid om nauwer verband tusschen diensten en belooning te leggen dan in de voorafgaande tijden van grootere geld-ruimte noodzakelijk werd geacht.

16. Een en ander heeft de Commissies er toe geleid om ten aanzien van de verdeeling der lang doorlopende schalen in onderdeelen, alsook ten aanzien van enkele andere onderwerpen, een gelijkmatig standpunt voor alle betrekkingen in te nemen en daarbij niet onbelangrijk van het bestaande af te wijken. Door een geëigende constructie der schalen hebben zij daarnevens getracht eenige bezwaren, die aan de toepassing van deze beginselen eigen zijn, weg te nemen, terwijl daarnevens de meening is uitgesproken, dat bij den overgang naar den nieuwen toestand met de belangen der indienstzijnden in redelijke mate rekening zal behooren te worden gehouden. De Commissies hebben deze onderwerpen toegelicht in Hoofdstuk III van de IIe Afdeeling van haar Verslag.

17. Een ander punt, dat in dit verband speciale vermelding verdient, is de lengte der schalen, welke de Commissies eveneens voor alle schalen in onderling verband beschouwd hebben en waarbij ook met den belangrijken invloed daarvan op de financiële gevolgen der herziening rekening werd gehouden. De bezwaren, die op de overlegvergaderingen tegen de lengte van verschillende schalen werden ingebracht, hebben er de Commissies toe geleid hierin tempering aan te brengen, zonder nochtans het verband uit het oog te verliezen. In § XI van de Ve Afdeeling van haar Verslag zijn hieraan eenige beschouwingen gewijd.

18. De Regeering is van oordeel, dat inderdaad door de Commissies aan haar opdracht om in de bezoldigingsregelingen van alle landsdienaren beter onderling verband te brengen en de blijkens de ervaring daarin voorkomende leemten en onbillijkheden zooveel mogelijk weg te nemen op bevredigende wijze is voldaan en dat het aangeboden samenstel van bezoldigingsregelingen zoo spoedig mogelijk in werking behoort te treden. Voor zoover het betreft de bezoldigingen, die door Haar worden vastgesteld, is zij derhalve voornemens aan de voorstellen der Commissies uitvoering te geven door de vaststelling van een besluit, waarbij die regelingen zullen worden tot stand gebracht en waarin tevens de bepalingen zullen voorkomen, die noodig zijn om de toepassing daarvan in overeenstemming met de bedoeling te regelen.

19. Voor zoover de bevoegdheid tot vaststelling der bezoldigingsregelingen bij andere autoriteiten berust, zal het noodige worden verricht om ook voor die regelingen tot gelijktijdige vaststelling op den nieuwen voet te geraken.

20. Voorts ligt het in de bedoeling om op de ontwerp-begrooting voor 1926 een post te brengen ten behoeve van de instelling van een bezoldigingskantoor, hetwelk zal komen te ressorteeren onder de generale thesaurie. Over de organisatie van dit bureau kan de Regeering thans nog geen mededeeling doen, omdat het onderwerp nog bij Haar in studie is.

21. In afwachting van de totstandkoming van dit kantoor zal de Regeering zich bij de verzorging van de hierbij betrokken belangen doen bijstaan door eene kleine commissie, aan welke zij allereerst de leiding zal toevertrouwen van wat met de invoering der salarisherziening rechtstreeksch verband houdt.

22. De Commissies hebben voorts in aansluiting op den zevenden grondslag een regeling ontworpen voor het zoogenaamd „kort-verband”, waarvan de beteekenis reeds met een enkel woord hiervoor werd aangeduid. Aangezien deze regeling in hoofdzaak bij uitzending van personeel toepassing moet vinden en daarin in verband daarmede verschillende onderwerpen zijn geregeld, die den Minister van Koloniën betreffen, zal voor de vaststelling daarvan de medewerking van dien Staatsman worden ingeroepen.

23. De Commissie hebben voorts in haar Verslag eenige onderwerpen behandeld, waarvoor zij regeling noodig achten ter wegneming van ongelijkheden of onbillijkheden, welke thans bestaan. Daartoe behoort de medetelling voor wederverhoogingen van tijd, niet in actieven dienst in Indië

doorgebracht, waarover in Afdeeling II, Hoofdstuk V en in Afdeeling III, Hoofdstuk II, gehandeld wordt. Voorts de medetelling van voorpraktijk bij de bepaling van de aanvangsbezoldiging bij indiensttreding of bij overgang in een andere betrekking in 's Lands dienst, die in Hoofdstuk VI van de IIe en in Hoofdstuk III van de IIIe Afdeeling van het Verslag in beschouwing is genomen. Verder de wijze van vaststelling der eischen van benoembaarheid en de wijze, waarop daarvan dispensatie kan worden verleend, de waardeering van diploma's, die niet geëischt worden, e.d. waaraan Hoofdstuk VII van de IIe Afdeeling van het Verslag is gewijd en waarover ook in de Hoofdstukken I en III van de IIIe Afdeeling eenige opmerkingen gemaakt worden. Nog behooren hiertoe de toekenning van voortijdige weddeverhoogingen en gratificaties, behandeld in Hoofdstuk VIII der IIe en in Hoofdstuk III der IIIe Afdeeling van het Verslag, de regeling van bezoldigingen, die niet door de Regeering of het Opperbestuur worden vastgesteld, waartoe ook behoort het regelen van de bezoldigingen voor zg. plaatselijke krachten, waarover Hoofdstuk IX der IIe Afdeeling handelt, en ten slotte de gedragslijn, die ten aanzien van tijdelijk personeel is in acht te nemen voor zoover deze in rechtstreeksch verband staat met de overigens gedane voorstellen, welk onderwerp in Hoofdstuk X van de IIe en in Hoofdstuk III van de IIIe Afdeeling behandeld is geworden.

24. De voorstellen betreffende het eerstgenoemde onderwerp, de medetelling van tijd niet in actieven dienst in Indië doorgebracht, hebben in hoofdzaak gelijkmatige behandeling der verschillende zich voordoende gevallen en wegneming van enkele belangrijke verschilpunten, doch tevens een billijker regeling van enkele dier gevallen ten doel.

25. Voor de medetelling van voorpraktijk stond, naast het streven naar gelijkmatigheid, de bedoeling op den voorgrond, die medetelling te beperken tot de gevallen, waarin aan voorpraktijk waarde voor den dienst moet worden toegekend, en dan ook in die gevallen, door behoorlijke waardeering daarvan, de met voorpraktijk indiensttredenden een bevredigende positie te verschaffen. De Commissies meenen, dat niet slechts in theorie betoogd, maar ook uit de ervaring aangetoond kan worden, dat het niet voldoende waardeeren van voorpraktijk, die nuttig is voor den dienst, eenerzijds ontevredenheid kweekt en anderzijds een neiging tot opdrijving van bezoldiging doet ontstaan, die meermalen geldelijk nadeel heeft teweeggebracht. In verband met deze overwegingen geeft de ontworpen regeling aan den eenen kant beperking van medetelling, doch aan den anderen kant verhooging der waardeering daarvan.

26. Ook ten aanzien van de waardeering van diploma's zijn de Commissies ervan uitgegaan, dat deze slechts behoort plaats te hebben voor zoover hogere en waardevoller diploma's den dienst ten goede komen en dat dan dienovereenkomstig belooning behoort plaats te vinden.

27. Beide laatstbesproken regelingen leenden zich voor sterke detaillering wegens de zeer uiteenlopende omstandigheden, die zich daarbij in de praktijk voordoen, zoodat men zich wat betreft het stellen van bindende regelingen, tot de algemeene lijnen zal moeten bepalen en verder de toepassing onder centrale leiding in den geest dier algemeene regelingen zal moeten plaats vinden.

28. Ten aanzien van de voortijdige weddeverhoogingen

en gratificaties achtten de Commissies het noodig groote omzichtigheid bij de toepassing in acht te nemen, waartoe zeer beperkende bepalingen vereischt worden. De ervaring heeft geleerd, dat de voordeelen, die met ruimere toepassing gepaard gaan, te veel aanleiding geven tot onregelmatigheden en onbillikheden, weshalve met prijsgeving van een deel dier voordeelen beperking noodzakelijk is.

29. De regeling der bezoldigingen, welke niet door de Regeering of het Opperbestuur worden vastgesteld, blijft volgens de voorstellen der Commissies behooren tot de bevoegdheid der autoriteiten, die deze ook thans bezitten, behoudens dat voorzien is in de noodzakelijkheid om het verband tusschen deze regeling en de overige te bestendigen. De Commissies hebben op dien grond voor de eerste maal zelf de desbetreffende regelingen getoetst (vergelijk de bijlagen I t/m VI van de Staten en Schalen der Burgerlijke Salariscommissie), terwijl voortaan overeenstemming met het bezoldigingskantoor en, bij gemis van overeenstemming, beslissing van de Regeering noodzakelijk zal zijn. Daarnevens is echter de mogelijkheid geopend om personeel, waarvoor het niet noodzakelijk is regelingen vast te stellen, die voor geheel Nederlandsch-Indië gelden, doch waarvoor integendeel bezoldiging naar plaatselijke omstandigheden de voorkeur verdient (dat zijn dus in het algemeen de plaatselijke krachten), op laatstbedoelden voet te bezoldigen. Ten deele aan plaatselijke looncommissies en ten deele aan het bezoldigingskantoor is daarbij de taak toegedacht het juiste verband tusschen al deze regelingen voor zoover noodig te bewaren.

30. Met betrekking tot het tijdelijk personeel beoogen de voorstellen der Commissies eveneens in hoofdzaak voorkoming van onredelijke afwijking ten opzichte van de algemeen geldende bezoldigingsregelingen.

31. De Regeering is met de Commissies van oordeel, dat al deze onderwerpen in samenhang met de bezoldigingsherziening geregeld behooren te worden teneinde de onbillikheden weg te nemen, die in sommige opzichten de bestaande bepalingen inhouden en om ook te dien aanzien de gelijkmatigheid in de dienstvoorwaarden te brengen, die het hoofddoel was van de thans ondernomen bezoldigingsherziening.

32. In het algemeen kan de Regeering zich ook vereenigen met hetgeen de Commissies ten aanzien van deze onderwerpen aanbevelen. Ten deele zal hetgeen in dit opzicht wordt voorgesteld, behooren te worden vastgelegd in regelingen, die zoo spoedig mogelijk tot stand zullen moeten komen, terwijl overigens bij de toepassing gehandeld zal moeten worden in den geest van de gedane voorstellen, waartoe de betrokken gezaghebbers van de noodige aanwijzingen zullen zijn te voorzien.

33. In verband met de constructie der bezoldigingsschalen zullen enkele regelingen herzien moeten worden, waarbij de indeeling der ambtenaren gegrond was op bezoldigingsgrenzen, die ontleend waren aan de minima, die voor de verschillende betrekkingen in de bestaande regelingen gelden. Het ontbreken van dergelijke minima in de nieuwe regeling maakt dit noodzakelijk. De uitwerking van dit onderwerp heeft nog niet plaats gehad, behoudens voor zoover betreft de regeling der aanspraken op het praedicaat van

hoofdamtenaar, die de Commissies in Hoofdstuk XI hebben aangegeven, en op grond waarvan de als bijlage 3 bij de IIe Afdeeling van het Verslag gevoegde lijst is samengesteld.

34. De Regeering stelt zich voor de verdere behandeling van dit onderwerp ter hand te doen nemen en het aangeduide onderdeel te regelen overeenkomstig de voorstellen der Commissies.

35. Terwijl de hiervóór behandelde onderwerpen, die annex aan de bezoldigingsregeling ter sprake zijn gebracht, in hoofdzaak gericht zijn op de wegneming van ongelijkheden en onbillijkheden, houden de verder volgende voorstellen der Commissies in meer of mindere mate verband met de behoefte aan betere voorziening in bijkomstige zaken, die zich sterk naar voren dringt door de beperking, die in het algemeen in de bezoldigingen aangebracht is moeten worden.

36. Als eerste onderwerp, dat mede op grond van dergelijke overwegingen door de Commissies in beschouwing is genomen, is te vermelden de regeling der geneeskundige behandeling, die in Hoofdstuk XII van de IIe en in Hoofdstuk IV van de IIIe Afdeeling door de Commissies behandeld is geworden. Terwijl een deel dier regeling erop gericht is voor kosteloze behandeling, behandeling tegen matige vergoeding in de plaats te doen treden voor al die gevallen, waarin die kosteloze behandeling niet, hetzij uit algemeene overwegingen voortspoot en dus algemeen geldend was, dan wel op bijzonderen grond behoorde te worden, heeft een ander deel der ontworpen regeling de strekking om meer ambtenaren dan thans aanspraak te geven op behandeling door landsgeneesheeren, zij het ook tegen een kleine vergoeding, en bovendien de gelegenheid te openen voor alle ambtenaren om tegemoetkoming te erlangen in de hoge lasten voor geneeskundige hulp e.d., waarin zij somtijds vervallen. Hoewel de regeling van een en ander eenige bezwaren medebrenkt, achten de Commissies het toch van zoodanig belang om op dit gebied den ambtenaren eenige tegemoetkoming te verleenen, dat zij met klem aandringen op de verwezenlijking der voorgedragen regeling. Bij de opstelling daarvan is overigens, zooals uit de toelichting nadrukkelijk blijkt, met de noodzakelijkheid om ten deze de noodige reserve te betrachten ernstig rekening gehouden, zoodat 's Lands belang zich tegen de vaststelling eener dergelijke regeling niet behoeft te verzetten. Waar meermalen de landsdienaren hier aan zeer ongunstige klimaatsinvloeden blootstaan en vooral ook het gezin daarmede dikwijls in hooge mate te kampen heeft, waar de ziekenzorg in dit land nog niet zoodanig georganiseerd is, dat men zich tegen de financieele gevolgen van tegenslag in dit opzicht door verzekering of dergelijke behoeden kan, en waar in het algemeen de kosten aan de verkrijging van geneeskundige hulp en verpleging verbonden zeer hoog zijn, daar zijn ongetwijfeld alle factoren aanwezig, die ertoe kunnen nopen om te verwezenlijken wat ook in Nederland reeds aanhangig is, doch aldaar bij ongetwijfeld veel geringere urgentie voorschijnt nog is blijven rusten (wetsontwerp tot regeling der rechtspositie der ambtenaren in Nederland).

37. De Regeering acht het ook van Haar kant wenschelijk om ten opzichte van enkele onderwerpen, waarbij de behoefte aan verbetering bijzonder sterk spreekt, den ambtenaren tegemoet te komen, nu Zij overigens, wat de algemeene rege-

lingen betreft, slechts spaarzaam kan geven wat den ambtenaar toekomt. Zij is daarom bereid Haar medewerking te verleenen om regelingen in den aangeduiden geest tot stand te brengen voor zoover de bezwaren, die daartegen bestaan, overwonnen zullen blijken te kunnen worden.

38. Een vrij belangrijk element in de positie der landsdienaren vormt de regeling van de huur, die bij het bewonen van landswoningen verschuldigd is. Ten deele spruiten eenige bestaande onbillijkheden in de positieregeling der ambtenaren voort uit het feit, dat de woningregeling, die in Staatsblad 1920, No. 502, is opgenomen, nog geen algemeene toepassing vindt en voor een ander deel uit eenige onvolkomenheden, die deze regeling zelf aankleven. De Commissies hebben dit onderwerp ten deele geregeld in de woninghuurregeling, die in Hoofdstuk XIII der IIe en in Hoofdstuk V der IIIe Afdeeling behandeld is geworden, en ten deele in de standplaatstoelage regeling, die in de Hoofdstukken XIV en VI van beide genoemde Afdeelingen is opgenomen geworden. De strekking dezer regelingen is om gelijkmatige behandeling van alle landsdienaren in dit opzicht te verkrijgen, waartoe eenerzijds de huur der woningen met het plaatselijk huurpeil in verband is gebracht, terwijl anderzijds het voordeel, dat het bewonen op dure plaatsen van landswoningen tegen matigen prijs oplevert voor degenen, voor wie dergelijke woningen beschikbaar zijn, tot zekere hoogte gecompenseerd is door den aftrek van standplaatstoelage, die in de laatstgenoemde regeling is voorzien. Deze regelingen zijn tot stand gekomen in samenwerking en in overeenstemming met de Woningcommissie, die werd ingesteld bij besluit van 6 Maart 1923 No. 1. Op initiatief van de laatstgenoemde Commissie is aan deze woninghuur-regeling eene her-classificatie vastgeknoopt van de landswoningen, waardoor ook in dit opzicht meer gelijkheid zal ontstaan. Wat dit laatste punt betreft, zal echter de gelijkheid zich niet ten volle kunnen uitstrekken tot de militaire woningen, omdat tengevolge van het verband, dat tusschen de woning-klasse en den rang van den officier behoort te bestaan eenige afwijking noodzakelijk is, die ook door de Burgerlijke Salariscommissie is aanvaard.

39. De Regeering is van meening, dat de ontworpen regelingen op dit gebied inderdaad een noodzakelijk onderdeel van de algemeene regeling der geldelijke positie der ambtenaren uitmaken en stelt zich daarom voor ook dit onderwerp in den aangegeven geest te regelen.

40. Aan het tweede gedeelte der opdracht om, waar plaatselijke omstandigheden dit noodig maken, te voorzien in de toekenning van toelagen ter tegemoetkoming in die omstandigheden, hebben de Commissies voldaan door het ontwerpen eener standplaatstoelage-regeling, waarvan het uitgangspunt is, dat die toelagen moeten strekken om de ambtenaren tegemoet te komen, die in moeilijke omstandigheden verkeerren, doordat zij wonen op dure plaatsen en daarbij kostwinner zijn of om andere redenen voor hoogere uitgaven gesteld worden. De noodzakelijkheid hiertoe achten de Commissies aanwezig op grond van het feit, dat de stijging der salarissen ten opzichte van de bezoldigingen, die een tiental jaren terug werden toegekend, niet onbelangrijk minder is dan de stijging, die de kosten van levensonderhoud, vooral op de dure plaatsen en bij de groote gezinnen, hebben ondergaan. De Commissies hebben een voorloopige lijst van plaatsen opgesteld op grond van een ingesteld onderzoek, waarbij het Statistisch Kantoor te Buitenzorg medewerking

heeft verleend. In de regeling hebben zij voorts eenige kenmerken aangegeven, die voor bepaalde groepen van ambtenaren dienen moeten om de behoefte aan standplaatstoelage vast te stellen. Op die wijze meenen de Commissies met een betrekkelijk beperkt bedrag tegemoet te kunnen komen in de behoeften van hen, voor wie zulks in de hoogste mate urgent is. In verband met deze ratio stellen de Commissies voor de toelage niet toe te kennen aan hen, die reeds een hooger inkomen genieten dan waarop volgens de ontworpen bezoldigingsregelingen aanspraak bestaat en voor wie dus de urgentie in mindere mate aanwezig is.

41. Hoewel dit moeilijke onderwerp bezwaarlijk zóó geregeld kan worden, dat daartegen niet enkele bedenkingen zouden zijn aan te voeren, meent de Regeering, dat de Commissies er in geslaagd zijn een oplossing te geven, die aan redelijke eischen voldoet en die in niet onbelangrijke mate de moeilijkheden zal wegnemen, die zonder deze regeling uit de ongunstige verhouding tusschen de stijging van bezoldiging en van kosten van levensonderhoud voor verschillende ambtenaren zouden voortvloeien.

42. De Regeering is daarom bereid een regeling, als door de Commissies is aangegeven, te treffen.

43. Had de laatstbedoelde regeling ten doel te voorzien in behoeften, die slechts bij een deel der ambtenaren bestaat in verband met het peil, waarop de salarissen gebracht zijn geworden, de voorstellen tot wijziging van de pensioenreglementen en op het verlenen van verloven naar Europa beoogen voor alle ambtenaren, die daaronder vallen, deze onderwerpen op zoodanige wijze te regelen als, mede in verband met dat salarispeil, noodzakelijk wordt geoordeeld.

44. Wat de pensioenregeling betreft, hebben de Commissies een gemeenschappelijk standpunt bereikt, waardoor voor burgerlijke en militaire landsdienaren geheel overeenkomstige regelingen zullen kunnen tot stand komen. Tevens zal daarbij het belangrijke verschil, dat thans bestaat tusschen Europeesche en Inlandsche burgerlijke landsdienaren, komen te vervallen en zullen ook de burgerlijke landsdienaren van anderen landaard geheel gelijke pensioenregelingen krijgen. Ook deze regeling houdt rekening met het onderscheid, hetwelk tusschen verschillende groepen van ambtenaren bestaat, wat betreft de behoefte om op een bepaald tijdstip 's Lands dienst met pensioen te kunnen verlaten. Dit tijdstip is voor de betrekkingen, die in de pensioengroep C zijn gebracht, normaal gesteld op 20 jaar met de mogelijkheid van verkorting tot 15 jaar mits de leeftijdsgrens is bereikt, en met de mogelijkheid tot verbetering van het pensioensbedrag bij verlenging van den diensttijd met 5 jaar. Deze termijnen zijn voor de betrekkingen van de pensioengroep B met 5 jaar verlengd, en voor die van de pensioengroep A nogmaals met 5 jaar, waardoor voor deze groep de normale diensttijd op 30 jaar is gebracht, zijnde dezelfde tijd, die thans voor Inlandsche landsdienaren is voorgeschreven. De pensioen-percentages zijn zoodanig gesteld, dat pensioenen verkregen kunnen worden, die naar de meening der Commissies redelijk kunnen worden geacht, zonder dat de daaruit voortvloeiende lasten zullen overschrijden, wat in dit opzicht aannemelijk is te achten. De indeeling ten opzichte van de bezoldigingen en die ten opzichte van de pensioenen berust voor een belangrijk deel

op overeenkomstige overwegingen, zoodat die indeelingen in hoofdzaak kunnen samenvallen. Echter spelen bij laatstbedoelde indeeling ook enkele factoren een rol, die tot afwijking aanleiding kunnen geven, waartoe de Commissies aanleiding hebben gevonden ten opzichte van de Indische Artsen, die wat hun pensioenregeling betreft in de B-groep, doch wat hun bezoldiging aangaat in de A-groep zijn gerangschikt.

45. Voor de militairen beneden den rang van sergeant is het stelsel van pensionneering naar rang of stand gehandhaafd.

46. Voor de indienstzijnden zijn overgangsbepalingen ontworpen, die in ruime mate de bestaande aanspraken ontzien.

47. Ten aanzien van de verlofregeling hebben de Commissies een regeling ontworpen, die rekening houdt met de grootte van de gezinnen der verlofgangers en zulks op grond van de overweging, dat de verlofregeling tot zekere hoogte het karakter draagt van een vergoeding voor reis- en verblijfkosten, zoodat de toekenning van hoogere verlofsbezoldiging naar gelang van de grootte van het gezin geen gelijksoortige gedragslijn impliceert met betrekking tot de activiteitsbezoldiging.

48. De Regeering is met de Commissies van oordeel, dat het inderdaad in de gegeven omstandigheden zeer wensche-lijk is ten aanzien van de pensioen- en verlofsbezoldigingen regelingen te treffen, die binnen de grenzen van het bereikbare den ambtenaren in staat stellen gedurende die perioden op redelijken voet te leven. Zij is overtuigd, dat de daarvoor aangegeven regelingen dit in het algemeen mogelijk maken en dat deze ook overigens zijn opgebouwd naar beginselen, die aanvaard kunnen worden. Zij stelt zich daarom voor aan den Minister van Koloniën ontwerpen te doen toekomen, waarin hetgeen de Commissies voorstellen belichaamd is.

49. Echter moet de Regeering zich ten aanzien van een drietal onderdeelen dezer regelingen, waarover nog overleg met den Minister van Koloniën gaande is, haar oordeel voorbehouden en wel:

- 1e. nopens het maximum bedrag van het pensioen,
- 2e. aangaande de premie-vrijdom van de pensioensgroep A,
- 3e. betreffende de overgangsbepaling, die in de IIe Afdeeling van het Verslag der Commissie in Hoofdstuk XV, punt 531 sub 15e en punt 597 en in de IIIe Afdeeling van het Verslag in hoofdstuk VII punt 219 sub A ten 17e en sub B ten 21e, is aangegeven.

50. Ten slotte hebben de Commissies een hoofdstuk van haar ontwerp gewijd aan de overgangsbepalingen. Aan deze komt onder de bestaande verhoudingen groote beteekenis toe en de Commissies hebben dan ook dit onderwerp uitvoerig behandeld. De bijzondere omstandigheden, waaronder deze herziening plaats heeft, laten niet toe overgangsbepalingen te treffen van zoo ruime strekking als bij vroegere herzieningen veelal gebruikelijk was. Ten aanzien van het belangrijkste vraagpunt, n.l. of de reeds genoten bezoldigingen voor zoover zij uitgaan boven de traktementen, die de nieuwe regeling aangeeft, verminderd zouden moeten wor-

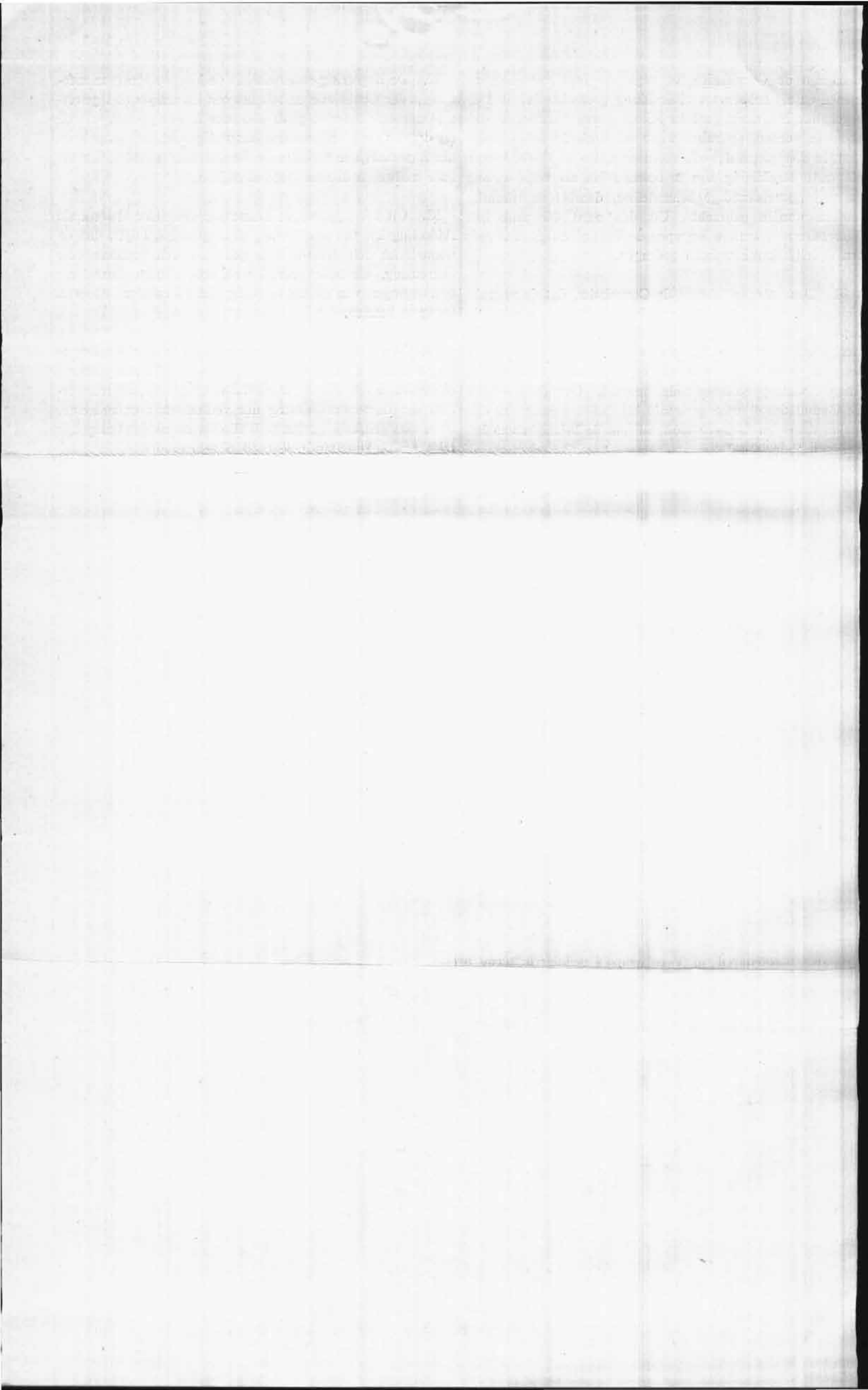
den, zijn de Commissies tot negatieve beantwoording gekomen en zij hebben tot uitdrukking gebracht, dat de stelregel, dat het reeds genoten inkomen niet verminderd behoort te worden, op ruime wijze zal moeten worden toegepast, in dier voege, dat ook voordeelen, die tot zekere hoogte als vaste bezoldiging zijn te beschouwen, als vrije woning en vrije geneeskundige behandeling, daarbij in rekening moeten worden gebracht. Uit den aard der zaak kan daaronder niet worden begrepen de duurtetoeslag, die steeds een tijdelijk karakter heeft gedragen.

51. Daarentegen meenen de Commissies, dat de vooruitzichten, die de bestaande regelingen openden, slechts in beperkte mate ontzien kunnen worden. Vooral de financiële omstandigheden zijn een beletsel om ten deze verder te gaan dan de toekenning in beperkte mate van verhoudingen, waarop reeds uitzicht bestond. Overigens hebben de Commissies er naar gestreefd bij den overgang van denouden naar den nieuwen toestand met de belangen van het indienstzijnde personeel zoo goed mogelijk rekening te houden.

52. De Regeering onderschrijft de hier weergegeven meeningen der Commissie en zou het ook harerzijds niet gewettigd achten verder te gaan dan hier is voorgesteld, terwijl zij anderzijds geen noodzaak aanwezig acht de aanspraken der indienstzijnde ambtenaren sterker aan te tasten dan tot haar leedwezen ditmaal noodzakelijk is.

53. Uit het bijgevoegde financiële overzicht, hetwelk als Afdeling IV van het Verslag is toegevoegd, blijkt, dat de Commissies zich strikt hebben gehouden aan de financiële begrenzing, die haar gesteld was, zoodat geen financiële overwegingen van de aanvaarding der voorstellen behoeven terug te houden.

54. Ten slotte moge worden aangeteekend, dat de Regeering evenals de Commissies de voorgedragen maatregelen als één geheel beschouwt en er zooveel mogelijk toe zal medewerken, dat de totstandkoming der verschillende onderdeelen, zool niet gelijktijdig, dan toch alle binnen zoo kort mogelijk tijdsbestek plaats vindt.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUK 4.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

BRIEF VAN DE REGEERING.

Ten vervolge van den Kabinetsbrief aan den Volksraad van 31 October jl. No. 1 heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, UHoogEdelGestrenge mede te deelen dat Zijne Excellentie in het daarbij aangeboden schema van maatregelen, welke de Regeering Zich voorstelt te nemen naar aanleiding van het Verslag van de Burgerlijke en Militaire Salariscommissies, alsnog deze aanvulling wenscht aan te brengen dat aan het sub *m* medegedeelde wordt toegevoegd:

„Ook zal dit praedicaat naar Haar oordeel moeten worden verbonden aan de betrekkingen van lid van een Raad van Justitie op Java en van griffier van het Hooggerechts-hof, indien de voor deze ambten, nadat zij tot keuzebetrekkingen in den zin van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie zullen zijn gemaakt, vast te stellen aanvangsbezoldiging op *f* 1 000 of hooger zal worden bepaald”.

Buitenzorg, 22 November 1924.

De Iste Gouvernements Secretaris,
H. A. HELB.

Aan

den Voorzitter van den Volksraad.

THESE SEATING ARRANGEMENTS ARE SUBJECT TO CHANGE WITHOUT NOTICE

THESE SEATING ARRANGEMENTS ARE SUBJECT TO CHANGE WITHOUT NOTICE

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUK 5.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

AFDEELINGSVERSLAG.

§ 1. Algemeene opmerkingen. Vele leden spraken hun diepe bewondering en hulde uit voor het omvangrijke en doorwrochte werk door de Salariscommissie op zoo uitnemende wijze tot stand gebracht. Zij spraken de hoop uit dat de verder nog te nemen beslissingen en te treffen maatregelen onverwijld zullen genomen worden, zoodat de uitvoering in ieder geval met ingang van 1 Januari 1925 zal kunnen plaats hebben, zoonoodig met nadere verrekening voor die diensten, die met de uitvoering niet tijdig gereed kunnen zijn. De Regeering zou bij de diensthoofden kunnen aandringen op de grootste voortvarendheid te dezen aanzien, opdat eens eindelijk aan de jarenlange onzekerheid en de weinig vruchtdragende salarisdebatten en -acties een einde komt. Waar blijkens de gegevens der Regeering het totaal bedrag der kosten van de salarisherziening met voldoende nauwkeurigheid vaststaat zou ten zeerste op prijs worden gesteld, als de Regeering kan verklaren, dat de invoering der regeling op 1 Januari a. s. zal plaats hebben, ook indien op dat moment nog niet met voldoende nauwkeurigheid zal zijn uitgewerkt hoe hoog elk traktement precies is. Reeds dadelijk ware als beginsel voorop te stellen, dat mocht onverhoopt het totaal bedrag der salarissen de raming belangrijk overschrijden, alle salarissen dan met enkele procenten zullen kunnen worden verlaagd met verrekening tot 1 Januari 1925.

Eenige leden betreurden het, dat slechts één Inlandsch lid in de Salariscommissie zitting heeft gehad, speciaal omdat de Commissie haar taak achteraf uitgebreider heeft opgevat dan zij oorspronkelijk voornemens was.

Een ander lid had opname in de Commissie van een particulier financieel-economische specialiteit noodzakelijk geacht, aangezien z. i. in de toekomst alle particuliere maatschappijen de bezoldigingen harer werknemers aan deze regeling zullen toetsen.

Eenige leden betreurden het, dat in de commissie niet een bepaald lid voor de buitengewesten zitting heeft gehad. De voor de ambtenaren op de buitengewesten nadeelige gevolgen daarvan bleken h. i. op verschillende plaatsen in de regelingen.

Enkele leden wezen er op, dat zoo'n belangrijke groep landsdienaren als de ambtenaren B. B. en ook de Rechterlijke macht geen vertegenwoordiger in de commissie hebben gehad. Waar als basis voor de salarissen der Inlandsche groepen de bezoldigingen van het Inlandsch bestuur zijn genomen, werd door deze leden gevreesd, dat dit fundament niet voldoende zal zijn bekeken.

Met erkenning dat de Salariscommissie op ruime schaal

belanghebbenden gelegenheid heeft geschonken mondeling en schriftelijk hunne belangen te bepleiten, spraken enkele leden toch hun leedwezen erover uit, dat — blijkbaar in afwachting van adviezen van autoriteiten — de verschijning van de 3de salarisnota dermate vertraagd is, dat de gehouden overlegvergaderingen met de vakverenigingen niet voldoende tot haar recht konden komen.

Een lid betreurde het, dat de Minister gemeend heeft zijn rechtstreeksche bemoeienis ten aanzien van dit onderwerp zoover te moeten uitstrekken als het geval blijkt geweest te zijn.

Verscheidene leden waren van oordeel dat een principieel doorgevoerd systeem van gezinstoelage de voorkeur verdient boven het bij de standplaatstoelage voorgestelde systeem, dat weinig of niet met het stelsel van bezoldiging naar gezinsgrootte rekening houdt. Onderscheid tusschen de bezoldiging van gehuwden en ongehuwden, van gezinnen met kinderen en zonder kinderen achtten deze leden economisch rationeel. Betreurd werd, dat de Regeering zich niet eerst van het gevoelen van den Volksraad omtrent zoo'n belangrijk principe heeft vergewist.

Andere leden kantten zich principieel tegen bezoldiging naar behoefte.

Vele leden spraken de wensch uit dat de Regeering omtrent de 3 onderdeelen ten aanzien waarvan nog overleg met den Minister gaande is, zoo spoedig mogelijk en geheel overeenkomstig de Salariscommissie een beslissing zal nemen.

§ 2. Te volgen werkwijze in den Volksraad.

Zeer vele leden waren van oordeel, dat het niet de taak van den Volksraad is de omvangrijke arbeid van de Salariscommissie als het ware nog eens over te doen en tot in details aan een nauwgezette bespreking te onderwerpen. De Volksraad zal h. i. — mede ter voorkoming van vertraging, welke onvermijdelijk het gevolg zal zijn van ingrijpende wijzigingen — zich dienen te bepalen tot een beoordeeling van de hoofdbeginselen, die in het door de Regeering aangeboden schema zijn aangegeven en moet overigens slechts zijn wenschen uiten tot nadere overweging van bepaalde met name te noemen betrekkingen.

Bij stemming zou kunnen worden besloten of een bepaalde betrekking geplaatst zal worden op een lijst, welke der Regeering zal worden aangeboden met verzoek de bezoldigingsregeling voor de met name genoemde betrekkingen op nieuw in beschouwing te willen doen nemen en

dooramtrent den Volksraad voor den aanvang van de 1ste gewone zitting 1925 omstandig te willen inlichten. Het recht van ieder lid om individueel belangen van een groep voor te brengen, wordt daardoor niet beknót, doch het voordeel wordt verkregen, dat incidenteele uitspraken van den Volksraad omtrent een zekere schaal waarvan de consequenties niet zijn te overzien, voorkomen worden. Bij den aanvang van de openbare behandeling zal een voorstel in dien geest aan de vergadering worden gedaan. Als bijlage is dienovereenkomstig aan dit verslag toegevoegd een staat van wenschen, welke door een of meer leden in de afdeelingen zijn voorgebracht, zoomede een staat van de bij den Volksraad ter zake ingekomen verzoekschriften en moties.

Vele leden drongen bij de Regceering aan op een tegevoetkomende houding ten aanzien van de overweging van de voorgebrachte wenschen en zoo mogelijk beslissing daaromtrent reeds bij de Memorie van Antwoord of bij de beantwoording der sprekers in 1sten termijn. Het feit dat het Nederlandsche bezoldigingsbesluit van 1920 met bijlagen in eenige jaren 88 maal gewijzigd werd, moge als bewijs dienen dat een dergelijke omvangrijke materie niet eens en voor altijd is vast te stellen.

Door enkele leden werd als hun oordeel uitgesproken, dat den Volksraad te weinig tijd is gegeven om de onderhavige voorstellen grondig te kunnen bestudeeren.

Door een lid werd aangedrongen op overlegging van de notulen der besprekingen van de Salariscommissie, ten einde zich op die wijze een juister beeld te kunnen vormen van de beweegredenen, welke haar tot de onderscheidene voorstellen geleid hebben.

Bezoldigingsregelen.

a. De Grondslagen. Verscheidene leden verklaarden niet te kunnen instemmen met de indeeling van de ambtenaren in 3 groepen. H.i. bestaat geen verschil in levenspeil tussehen de personen uit de A en de B-groep, omdat het levenspeil in hoofdzaak door ontwikkeling en de genoten opleiding bepaald wordt. Wat onder „inheemsche maatstaf” te verstaan is, was hun niet duidelijk gebleken. Indien een indeeling in slechts 2 groepen thans niet mogelijk zou geacht worden, vreesden zij, dat de 3-deelige groepeerings bij de bestaande koloniale verhouding steeds zou blijven voortbestaan.

Vele andere leden waren het met deze beschouwing niet eens. Theoretisch zouden verscheidenen hunner ook de voorkeur geven aan een indeeling in 2 groepen; bij de behandeling der vorige bezoldigingsvoorstellen is echter wel gebleken welke onoverkomelijke bezwaren daaraan verbonden zijn. Het is juist de groote verdienste van de huidige voorstellen, dat rekening gehouden wordt met het historisch geworden, dat niet kunstmatig in de bestaande verhoudingen wordt ingegrepen, doch aan de maatschappij de volle ontwikkelingsmogelijkheden onbelemmerd worden gelaten. Wel moesten ook deze leden echter erkennen, dat de voorstellen zich weinig positief uitlaten over de wijze waarop en de termijn waar binnen de overgang van de eene groep naar de andere zal geschieden. Om het vertrouwen te wekken, dat krachtig in de voorgestelde richting zal worden voortgegaan, zullen de vage aanwijzingen plaats moeten maken voor een vaste lijn of voor bepaalde waarborgen. Zoo werd

het denkbeeld geopperd de instelling van opleidingsinrichtingen krachtig te bevorderen en telkens als opleiding h.t.l. voor een betrekking mogelijk is de aan die betrekking verbonden bezoldiging jaarlijks te verminderen met 2% van het verschil tussehen de bestaande schaal en de equivalente in de lager bezoldigde groep, zoodat in 50 jaren tijds die betrekking naar de lager bezoldigde groep kan worden overgebracht. Een dergelijke algemeene richtlijn behoeft niet voor alle gevallen bindend gemaakt te worden, maar opent althans het uitzicht, dat binnen afzienbaren tijd de overgang een feit zal geworden zijn. Als een waarborg, die meer algemeene instemming vond, werd genoemd een periodieke herziening van de groepeerings of althans een opdracht aan het bezoldigingskantoor om elke 5 jaar aan den Volksraad rapport uit te brengen in hoeverre het mogelijk geweest is betrekkingen van de eene groep naar een andere te doen overgaan.

Enkele leden wilden de indeeling in 3 groepen wel aanvaarden, maar niet de door de Commissie daarvoor gegeven motiveering „kringen wier algemeen levenspeil vooralsnog tot zoodanige hoogere bezoldiging noopt” (blz. 24). H.i. is de wet van vraag en aanbod de voornaamste factor, die de hoogere bezoldiging voor de B-groep rechtvaardigt; en die wet ook zal in de toekomst de tractementen voor de B en C-groep zoozeer drukken, dat één schaal verkregen wordt.

Deze laatste bewering werd door een ander lid bestreden. Z.i. is het zeer wel mogelijk, dat in de toekomst het levenspeil van ontwikkelde Inlanders wordt opgevoerd. In het algemeen voelde dit lid niets voor een vooraf vastgesteld stelselmatig streven naar verlaging der traktementen; bij zoodanige verlaging immers zullen de beste krachten uit de B en C-groepen den gouvernements dienst mijden en een bestaan zoeken in particuliere betrekkingen, waar men zich niet laat leiden door een abstracte theorie van inheemsch peil, maar door de commercieele doelmatigheid. Dit zou een verscherping der verhoudingen doen ontstaan in lijnrechten strijd met elke associatie gedachte en met het belang van Indië. Dit lid achtte de opzet der gevonden schalen voor de thans bestaande verhouding niet alleen practisch doch ook theoretisch wel verdedigbaar, doch hij kon zich niet vereenigen met de opvatting dat voor de toekomst een betaling naar inheemsche maatstaf — of een streven daarnaar — normaal zou zijn. De ontwikkeling kan niet vooraf theoretisch vastgesteld worden, doch dient aan de toekomst overgelaten te worden, waar voor de Regceering het eenig richtsnoer zal moeten zijn om de door haar benoodigde diensten zoo economisch mogelijk verricht te krijgen. Ook al wordt, zooals gewenscht is, stelselmatig voortgegaan met uitbreiding van het onderwijs, dan valt nog allerminst met zekerheid te voorspellen, dat deze gedragslijn zal leiden tot een stelselmatig neerdrukken van alle salarissen op wat de commissie „inheemsch” peil noemt. Bovendien kan dit streven den vakvereenigingen prikkelen tot ongezonde actie.

Verscheidene leden die toejuichten, dat geen verschil gemaakt is naar het ras, maar naar de betrekking, betoogden dat de Inlanders, wanneer er slechts twee groepen werden gevormd, meer dan thans in het gedrang zouden komen. Nu zullen dezen hun best doen om een betrekking in de B-groep te verkrijgen en daardoor zal deze categorie spoediger naar de A-groep kunnen overgaan.

Dan zal alleen onderscheid zijn te maken of het importkrachten danwel hier aangenomen betreft. Ook thans echter zal het h.i. zeer wel mogelijk zijn de klerken- en de lagere commiezenrangen naar groep A over te brengen, evenals er betrekkingen uit de C-groep naar groep-B zullen kunnen worden overgebracht.

Andere leden, die van meening waren, dat men niet voor in de verdrukking raken der Inlanders beducht behoeft te zijn, vreesden, dat op den duur niet de B-groep zal overgaan in groep-A, maar groep-A in groep-B.

Eenige leden hadden den indruk gekregen, dat bij de bezoldigingen van de lagere en middelbare landsdienaren in algemeenen zin met vraag en aanbod is rekening gehouden. Het wekte derhalve bij hen bevreemding, dat bij de salarissen van sommige groepen van hooger personeel zooals b.v. bureau-ambtenaren, ingenieurs enz., uit de C groep met dezen factor geen rekening werd gehouden, terwijl het zich toch laat aanzien, dat tot in een verre toekomst het aanbod voor die betrekkingen de vraag verre zal overtreffen, mede met het oog op de omstandigheid, dat zoowel in het overbevolkt gerakende Nederland als hier te lande geen voldoende emplooi voor de afgestudeerden zal zijn te vinden. Indien het juist is, dat deze overweging gegolden heeft bij de vaststelling der bezoldigingen van de lagere en middelbare groepen, dan had zij billijkheidshalve niet mogen worden uitgeschakeld voor de groepen van hogere ambtenaren. Op zich zelf beschouwd, zou die afwijking juist zijn, indien de bezoldiging der landsdienaren ten voorbeeld aan de particuliere werkgevers zou kunnen worden gesteld. In eene koloniale maatschappij als de Indische met hare op velerlei gebied van het normale zoo afwijkende structuur kan dit voorbeeld evenwel niet worden gegeven en derhalve een beroep op de loonen in het particuliere niet worden aanvaard. Dat een en ander tot gevolg kan hebben, dat in tijden van hoogconjunctuur meerdere landsdienaren in het particuliere overgaan — en als regel de beste krachten — mag dan ook niet als overweging gelden bij de vaststelling der bezoldigingen van de landsdienaren. Dat van de f 9½ miljoen, waarmede de vaste bezoldigingen voor ambtenaren t/m f 800 worden verhoogd, circa f 7½ miljoen ten goede komt aan lagere en middelbare bezoldigingen, zegt in verband met de zooveel grootere getalsterkte dier groepen — waaromtrent deze leden gaarne gegevens zouden ontvangen — niets, integendeel, dat niet minder dan f 2 miljoen voor de hogere bezoldigingen wordt besteed — waarvan er vele reeds in 1913 onevenredig gunstig afstaken tegenover de lagere en middelbare — wijst wellicht op een onjuiste verdeling der beschikbare gelden. De financiële toestand des lands laat voor de lagere en middelbare ambtenaren voor het heden noch voor de nabije toekomst eene nivelleering toe van de bezoldiging der achtergeblevenen met die van de — in vergelijking met andere — bevoorrechte groepen als post, douane, onderwijzers e.d.g. Het laat zich dan ook volkomen begrijpen, dat de Regeering zich, hoe noode ook, aan scherpe financiële grenzen gebonden achtte. In verband hiermede had Zij er zich dan ook van moeten onthouden, reeds uit psychologische overweging, de bezoldigingen der lagere en middelbare ambtenaren op een matig peil te houden en voor die van de hogere — meer speciaal van de niet direct verantwoordelijke — ambtenaren een ruimeren maatstaf aan te leggen. Voor allen geldt overigens, dat de ambtenaars-carrière vergeleken bij zeer vele particuliere betrek-

kingen een veilige en zekere loopbaan mag worden genoemd, waarin pensioen wordt verkregen, terwijl verder weduwen en weezen niet onverzorgd achterblijven en meerdere regelingen als die van binnen- en buitenlandsch verlof, geneeskundige behandeling, standplaatstoelage en goedkope woningen zij het niet voor allen, wachtgeld e.d.g. bepaalde voordeelen opleveren, factoren, welke bij de beoordeeling van de hoegrootheid der bezoldiging niet verwaarloosd mogen worden, terwijl het mede in de eerste plaats op den weg van den landsdienaar ligt, het algemeen financieel aspect niet uit het oog te verliezen.

Enkele leden waren van meening, dat de Regeering door de aanneming dezer bezoldigingsregelen de strikte verplichting op Zich laadt het aantal onderwijsinrichtingen hier te lande met den meesten spoed zoo veel mogelijk op te voeren, teneinde binnen afzienbaren tijd alle betrekkingen tot de algemeene Indische bezoldigingsgroep te kunnen terugbrengen. Zij stelden de vraag waarom reeds niet nu waar de eerste ingenieurs door de T.H.S. te Bandoeng zijn afgeleverd, de ingenieurssalarissen zijn verlaagd, in stede van verhoogd. In vergelijking met de rangschikking der nieuw aan te stellen boscharchitecten in schaal A 21, vroegen zij waarom ook niet een dergelijke regeling (overbrenging van de C naar de B-groep) was getroffen ten aanzien van die nieuw aan te stellen leerkrachten met lager acte waarvoor hier te lande ruim voldoende opleidingsgelegenheid en aanbod bestaat (met name onderwijzeressen).

De handhaving van den rang van 1e klasser werd minder juist geoordeeld, sinds door de intrede van het Mulo het hoofdschap geen speciaal kenmerk meer is van dezen rang, zooals vroeger. Een andere groepeerings, meer passend bij den bestaanden toestand, werd meer rationeel geacht.

Dat het salaris gebaseerd wordt op het genoten onderwijs, dus de opleiding, werd door enkele leden niet ongevaarlijk geacht, gezien de ontwikkeling van het onderwijs hier te lande. Wanneer de opleiding in een bepaalde richting mislukt, zal dus de betrekking in groep C, anders in groep B worden gerangschikt. Men vreesde dat verschillende belangen zich tegen het slagen van onderwijsinrichtingen hier te lande zouden verzetten.

Enkelen achtten het onjuist dat ambtenaren van geheel dezelfde behoeften, van gelijk levenspeil, in verschillende groepen worden geplaatst b.v. opzichters Waterstaat en oud-Osvianen.

Voorts kwam het dezen leden ongewenscht voor, dat personen, die eenzelfde vak beoefenen in verschillende schalen kunnen geplaatst worden doordat de beslissing terzake door het diensthoofd geschied. Ten gevolge hiervan zal er een sterke concurrentie tusschen de diensten ontstaan en zullen degenen, die in een lagere schaal geplaatst zijn, naar een anderen dienst trachten over te gaan. Gedacht werd aan instrumentmakers, telegraafopzichters bij de S.S., voor welke betrekkingen een diploma K.W.S. geëischt wordt, en aan soortgelijke betrekkingen bij den P.T.T. dienst, waarvoor echter slechts het klein-ambtenaarsdiploma vereischt is.

Gevraagd werd waarom bij de berekening van den vooruitgang der middelbare, hogere en lagere ambtenaren het jaar 1913 is genomen en niet b.v. 1923. Wanneer de in 1913 bestaande verhoudingen juist geacht worden, had het de voorkeur verdiend die salarissen over de geheele linie met een bepaald percentage te verhoogen. De thans gewekte verbittering, dat de hogere ambtenaren

vooruit, de lagere achteruit gaan, zou daardoor zijn voorkomen.

De vergelijking met Nederland ter motiveering van de verlaging der salarissen gaat — aldus een der leden — niet op; in Nederland zijn de salarissen eerst aanmerkelijk verhoogd en hier te lande is slechts duurtetoeslag toegekend.

Dat het de groote verdienste van de huidige voorstellen zou zijn, dat rekening is gehouden met het historisch geworden werd door een der leden ten stelligste ontkend. Daarmede heeft de Salariscommissie naar zijne meening juist in het geheel geen rekening gehouden. Dit lid vreesde, dat de oude strijd der vakvereenigingen opnieuw zal ontbranden.

Een lid zou — met behoud der schalen — de grondslagen II t/m VI willen laten vervallen en inplaats daarvan alleen houden het eerste gedeelte van grondslag II t/m de woorden: „de plaats welke zijn ambt in de samenleving inneemt”.

De zinsnede aan het slot van grondslag II, waaruit in verband met IV te lezen is, dat de ambtenaren der B-groep „een staat voeren, welke ook in Westersche of andere Oostersche landen in soortgelijke ambtelijke kringen uitgesloten is” doet, als men denkt aan de bezoldiging van tal van lagere ambtenaren der B-groep, aan als onbedoelde ironie.

De militaire bezoldigingen. Met verbazing hadden sommige leden uit de dagbladberichten ontwaard met hoe weinig instemming de militaire salarisvoorstellen in de betrokken kringen zijn ontvangen. Niettegenstaande de militaire bezoldigingen en pensioenen in 1920 reeds zeer aanmerkelijk werden verhoogd, brengen deze voorstellen wederom tal van verbeteringen, waarvoor een woord van waardeering in plaats van afkeuring op zijn plaats zou zijn geweest. Voor zoover met een en ander destijds een billijke verhouding tegenover burgerlijke landsdienaren uit het oog werd verloren, vindt thans ten rechte eenig redres plaats, zonder de rechten der thans dienenden aan te tasten. Mede dient niet te worden vergeten dat, niettegenstaande de aanmerkelijke verhooging der militaire tractementen in 1920, op die verhoogde bezoldiging tot dusver toeslag werd verleend, waarvan ná 1918 verhooging verkregen hebbende groepen van burgerlijke landsdienaren van af Juli 1923 bleven gespeend. De militaire pensioenen van 1920, gelijktijdig verhoogd met 40%, deden de militairen, in vergelijking met de burgerlijke landsdienaren, wier pensioensgrondslag sedertdien in wezen op hetzelfde peil bleef, in algemeenen zin niet achterblijven, zeer zeker niet bij de gepensioneerden van vóór 1920, wier actie om gelijkstelling hunner pensioenen tot dusverre nagenoeg geen succes heeft gehad, niet onwaarschijnlijk mede een gevolg van de steeds hogere eischen, welke de huidige landsdienaren op verschillend gebied — zij het ook niet altijd ten onrechte — vermeenen te mogen stellen. Tegenover de groepen van burgerlijke landsdienaren worden bij vergelijking van de (huidige) bezoldiging enz. dikwijls maar al te veel uit het oog verloren, de meerdere voordeelen, welke sommige groepen van militairen tot dusver in verschillend opzicht boven vele der anderen genoten (zooals vrije geneeskundige behandeling en vrije verstrekking van medicijnen, zorg voor geschikte woningen, veel vrije tijd, ontbreken van een leeftijdsgrens

voor erlanging van pensioen, aanspraak op pensioen na 15 dienstjaren, medetellen van verloftijd en z.g. jongelingsjaren als diensttijd, een hooger naar den rang gerekend weduwen- en weezenpensioen, hoog rangs- in plaats van normaal diensttijdpensioen enz.). Maar al te veel wordt het zwaartepunt gelegd op aangelegenheden, welke in werkelijkheid — althans in vredetijd — slechts in schijn bestaan, terwijl zij niet van dien aard zijn, dat zij in normale tijden een bevoorrechtiging — in de richting waarvan men in tegenstelling met vroeger thans schijnt te willen gaan — boven burgerlijke landsdienaren motiveeren. De hier aan het woord zijnde leden zouden het op prijs stellen, indien de voorgestelde verbeteringen er toe zouden kunnen leiden, dat de eischen inzake algemeene ontwikkeling met het oog op de politietoelating van het leger zoo voor het Europeesch als voor het Inlandsch kader hooger dan tot dusverre werden gesteld. De officier dient niet te vergeten, dat de kosten van zijne studie ter opleiding tot den officiersrang na het verlaten van H.B.S. enz. geheel dan wel grootendeels door de schatkist werden gedragen, hetgeen eenige bescheidenheid bij het stellen van eischen behoort mede te brengen bij het treffen van vergelijkingen met bepaalde groepen van burgerlijke landsdienaren. Dit laatste geldt mede voor de lagere onderofficieren, die behooren te overwegen, dat b.v. een commissaris van de departementen — welke betrekking eerst na ongeveer 8 jaren diensttijd als klerk wordt bereikt begin op f 150.— zonder meer. Derhalve op een leeftijd van ongeveer 25 jaar, terwijl voor den jongsten Europeeschen sergeant 1e klasse thans eene bezoldiging van f 200.— 's maands wordt voorgesteld, afgescheiden van de verdere voordeelen, welke hij boven een burgerlijk landsdienaar met dezelfde inkomsten geniet. Wenschen die onderofficieren op een leeftijd van 19 à 20 jaar te huwen dan zullen zij — evenals een burgerlijk landsdienaar — daarvan vóór het aangaan van het huwelijk de consequenties hebben te overwegen. Waar die onderofficieren in vergelijking met burgerlijke landsdienaren van dezelfde ontwikkeling dezen in inkomsten ver te boven gaan, zou inwilliging van hunne eischen het verschil ongemotiveerd nog grooter maken waartoe niet de minste aanleiding bestaat.

Naar aanleiding van de in p. 8 van de Memorie van Toelichting gegeven uiteenzetting t.a.v. militaire landsdienaren wezen enkele leden op het ongemotiveerde verschil in de maatstaf, welke wordt aangelegd voor den in Nederland aangenomen soldaat en den h.t.l. aangenomen Eur/ soldaat. Deze laatste wordt indien hij niet voor kaderbetrekkingen geschikt is, eenvoudig ontslagen; voor hem is in het leger geen plaats, echter wel voor iedere milicien, zonder dat naar diens geschiktheid een onderzoek wordt ingesteld. Op absolute gelijkstelling van beide eerstgenoemde groepen, ook voor wat betreft Eur. verlof, werd door hen aangedrongen.

Enkele andere leden verklaarden zich niet te kunnen verzoenen met de wederom ingevoerde landaarden onderscheiding onder de niet-Europeesche soldaten.

Zij zouden gaarne vernemen of niet-Europeesche militairen, welke voldoen aan de eischen voor de kaderopleiding gesteld, daartoe zullen worden toegelaten.

Voor b—c zie aan het slot van dit verslag

f. Kort-verband. De duur van 6 jaar achtte een lid te lang voor een kort verband. Hij vreesde, dat daar

door vele personen zullen worden afgeschrikt. Het tegen een korter duur aangevoerd bezwaar, dat de uitgaven voor uit- en terugzending der importkrachten te hoog zouden worden, zou kunnen worden opgeheven door aan een dergelijk verband minder gunstige voorwaarden te verbinden, b.v. terugzending in een lagere klasse.

Andere leden daarentegen toonden zich geen voorstander van een verband van nog korter duur. Een 6-jarige termijn is h.i. een minimum. Zij rieden overigens groote voorzichtigheid bij de toepassing van dit instituut aan, omdat in tal van betrekkingen (b.v. bij onderwijs, bestuur en rechtspraak) kennis van plaatselijke toestanden en van de psyche van de bevolking vereischt is, welke eerst na jaren verblijf h.t.l. verkregen kan worden. Ook tegenover de financieele voordeelen stonden zij sceptisch. Anderzijds zal in tal van betrekkingen (met name technische betrekkingen) zeer wel met een kort verband van korteren duur genoeg genomen kunnen worden.

Sommige leden konden zich alleen dan met een kort-verband-regeling vereenigen wanneer deze slechts in enkele gevallen zal worden toegepast, derhalve om de hand te kunnen leggen op bijzondere krachten voor bijzondere functies.

Ook in het belang van de betrokkenen, die immers geen aanspraken kunnen doen gelden op buitenlandsch verlof wegens ziekte werd aangedrongen op een zeer strenge keuring der in het kort verband uit te zenden personen.

Enkele leden bepleitten het denkbeeld, dat alle ambtenaren alvorens zij in vasten dienst kunnen worden opgenomen een voorloopig dienstverband moeten aangaan; voor hen die in Indië worden aangenomen van b.v. 3 jaar, in Nederland 6 jaar. Een dergelijk instituut, naast de kort-verband-regeling welke slechts in bijzondere omstandigheden en onder bijzondere voorwaarden toepassing zal vinden en naast den proeftijd, levert h.i. belangrijke voordeelen, omdat wederzijdsch een recht op verbreking bestaat en het gouvernement er eerder toe over zal gaan de minder geschikte krachten niet in vasten dienst aan te stellen.

Anderzijds werd opgemerkt, dat deze materie minder het bezoldigingsstelsel raakt, danwel in het algemeen de ambtenaarspositie.

g. Medetelling van verloftijd enz. voor weddeverhoogen. De wenschelijkheid werd bepleit, den voor weddeverhoogen mede te tellen verloftijd aan een maximum van b.v. 2 jaar voor den geheelen diensttijd te binden, daardoor zal de neiging om den verloftijd ook als het niet strikt noodzakelijk is wegens ziekte te verlengen, getemperd worden. Voor den medetellenden tijd buiten Nederlandsch-Indië doorgebracht in opdracht van de Indische Regeering zou 'n maximum van b.v. 4 jaar zijn te stellen, welke termijn zoo noodig door het bezoldigingskantoor voor met name genoemde gevallen zou zijn te verlengen (b.v. voor leeraren aan de hogere krijgsschool, aan de K. M. A. enz.).

Van andere zijde werd betoogd, dat het niet aangaat om met het oog op het door enkelen van toegekend ziekteverlof gemaakte misbruik een maximum te stellen voor den voor weddeverhoogen mede te tellen verloftijd. De neiging om den verloftijd zonder dat dit strikt noodzakelijk is wegens ziekte verlengd te krijgen, kan afdoend worden tegengegaan door strenge keuring; wanneer dan

blijkt, dat gesimuleerd wordt, ware de betrokkene eenvoudig te ontslaan. Een dergelijke handelwijze zou zonder twijfel aan anderen als afschrikwekkend voorbeeld dienen en den lust tot simulatie ontnemen.

h. Voorpraktijk. De vraag werd gesteld voor hoeveel de tijd als Indische arts zal medetellen voor den gene, die na verdere studie in Nederland als gouvernements arts geplaatst wordt en evenzoo de tijd voor den Inl. onderwijzer met H. K. S. en K. S. diploma na het verkrijgen van de Europeesche akte.

i. Diploma-regeling. Enkele leden achtten geen reden aanwezig aan de faculteits juristen 2 fictieve dienstjaren toe te kennen, immers duurt ook de tegenwoordige opleiding voor groot-ambtenaar 4 jaar en bovendien hebben de meeste faculteits juristen hun diploma in 1 jaar behaald, zoodat toekenning van 1 fictief dienstjaar voldoende is te achten.

Als het de bedoeling der salarisregeling is, zooveel mogelijk de bezoldiging te regelen naar de opleiding, waarom is dit principe dan niet nagestreefd bij de salarisregeling voor de leeraren M. O.? Waarom is niet getracht de zich zoo sterk openbarende achterstelling in bezoldiging en pensioen van de leeraren, gepromoveerd aan een Nederlandsche Universiteit, in verhouding tot hun even oude collega's, afkomstig uit het leger of uit het Lager Onderwijs, op bevredigende wijze weg te nemen? Is de Regeering alsnog bereid, door toekenning van een of meer fictieve dienstjaren, d. w. z. jaren toegekend boven den werkelijken dienst, medetellend niet alleen voor verhoogen maar ook voor pensioen, eenigermate tegemoet te komen aan de achterstelling van de bedoelde categorie? In verband met deze vragen wordt er op gewezen, dat in Nederland door een hooger eindsalaris en pensioen voor aan Nederlandsche Universiteiten gepromoveerde leeraren de academische opleiding, gevolgd door promotie, zooveel mogelijk wordt aangemoedigd.

Dat men het bezit van diploma's voor de hogere betrekkingen als vereichte heeft gesteld, kon geen onverdeelde instemming verwerven, vermits men daardoor uitstekende krachten, self-made men, voor die betrekkingen buiten mededinging stelt, hetgeen niet is in het belang van den landsdienst, dat niet naar diploma's, maar naar bijzondere geschiktheid voor de functie vraagt. Anderen meenden, dat de dispensatieregelingen voldoende gelegenheid geven de uitstekende krachten te bevorderen.

j. Voortijdige weddeverhoogen. Met de voorgestelde regeling konden vele leden zich vereenigen, behoudens de bepaling t.a.v. doorlopende voortijdige verhoogen (p. 322a), dat „de gelden bij de begroting in het bijzonder voor den landsdienaar beschikbaar gesteld zijn”, welke 'n ongewenschte bespreking in het openbaar van de qualiteiten van den betrokken ambtenaar meebrengt. Aan toekenning door de bevoegde autoriteit na goedkeuring van het bezoldigingskantoor en de Regeering werd de voorkeur gegeven.

Ten aanzien van de toekenning van gratificaties werd meerdere waarborg voor een eenvoudige toepassing wenschelijk geoordeeld, door b.v. te bepalen dat overleg met het bezoldigingskantoor vereischt is, welk kantoor aan het

eind van ieder jaar den Volksraad mededeeling zou moeten doen aan welke personen en tot welke bedragen gratificaties zijn uitgereikt. Aan bedrijfsleiders zou ter vermijding van omslachtige administratie kunnen worden toegestaan kleine gratificaties aan het lager personeel tot een zeker bedrag zelfstandig uit te keeren.

Door eenige leden werd tegen toekenning van voortijdige weddeverhoogingen en gratificatiën door de betrokken chefs bezwaar gemaakt, daar dit h.i. ongeoorloofde bevoorrechtiging in de hand werkt. Een bespreking in het openbaar van de qualiteiten van den betrokken ambtenaar achtten zij met het oog hierop aan minder bedenking onderhevig.

Verschillende leden wenschten een voortijdige toekenning van de eerstvolgende verhooging op den voet van punt 322b van het verslag te laten vervallen. In stede daarvan ware of een gratificatie toe te kennen tot het bedrag, dat de betrokkene anders meer zou genieten tot het oorspronkelijk voorgesteld tijdstip van ingang der verhooging, of de voortijdige verhooging doorlopend te doen zijn.

k. Bezoldiging niet geregeld door de Regeering of het Opperbestuur. Bij deze materie behoort naar het oordeel van verscheidene leden rekening gehouden te worden met het vrij algemeen aangevaard desideratum, dat voor bedrijfsleiders groote vrijheid moet bestaan ten aanzien van ontslag, overplaatsing, uitbreiding enz. van lager personeel, ook voorzover niet behoorend tot de plaatselijke krachten. Deze werkkrachten behooren buiten het ambtenaarsverband te blijven en voor hen ware een algemeene regeling te treffen in den geest van het werklieden-reglement in Nederland. De huidige bezoldigingsberekening is het meest geëigende moment om ten aanzien van deze aangelegenheid een beslissing te nemen. Voor de enkele groepen buiten de bedrijven zouden zoo noodig loonecommissies kunnen worden ingesteld.

Enkele leden spraken de vrees uit, dat een dergelijke maatregel den werknemer niet ten goede zal komen en dat zijn positie tegenover den werkgever daardoor zal worden verzwakt.

Door een der leden werd de wenschelijkheid bepleit om bij alle bedrijven zoo veel mogelijk het geheele personeel, behalve de bedrijfsleiders, in particulier verband in dienst te nemen, met regelingen, zooals ook bij particuliere bedrijven gebruikelijk zijn (tantièmes, enz.).

l. Tijdelijk personeel. De wenschelijkheid om een zekere groep werkkrachten bij de bedrijven buiten het ambtenaarsverband te houden (gelijk onder k betoogd) blijkt duidelijk wanneer men nagaat, dat in geval van personeelsinkrimping de ambtenaren in tijdelijken dienst, ook al zijn zij bij uitstek geschikt, in de eerste plaats de dupe worden. Een dergelijk criterium, dat geenerlei rekening houdt met de bekwaamheid, is ondeugdelijk.

In overweging werd gegeven gepensioneerde militairen als regel alleen in 's Lands dienst te herplaatsen op een toelage, die hun inkomsten op het peil van het normaal salaris brengt. Men heeft dan aan hen goedkoope krachten, die echter te oud zijn om wederom in vasten dienst te komen. Wel is het echter billijk te achten dat de jaren door hen in hun nieuwe functie doorgebracht in aanmerking komen voor de verhooging van hun pensioen.

m. Praedicaat van Hoofdambtenaar. Met het oog op wijziging van de functie van den assistent-resident in de voorgenomen bestuurs hervorming, werd het wenschelijk geacht uitdrukkelijk te stipuleeren dat het praedicaat wordt toegekend aan het hoofd van een afdeling.

Gewezen werd op de onbillijkheid, dat voor de predikanten, die toch ook alle academisch gevormd zijn, het praedicaat van Hoofdambtenaar niet beschikbaar is, terwijl de Bisschop van Batavia wel Hoofdambtenaar is. In verband met de belangrijkheid der Indische kerk achtten verscheidene leden het billijk, dat zij die f 1000 of meer verdienen hoofdambtenaar worden, althans 2 predikanten van het kerkbestuur.

Verschillende leden drongen erop aan ook aan de regenten op Bali die behalve dat het aanzien van hun ambt zulks wenschelijk doet zijn, voorzover twee hunner betreft een salaris van f 1000 of meer hebben — het praedicaat hoofdambtenaar toe te kennen. Voor de derde Regent die een bezoldiging van f 900 heeft, ware geen uitzondering te maken. Ook dezen ware het praedicaat toe te kennen, vooral uit overweging, dat de bezoldiging van minstens f 1000 voor de C groep geldt en voor de A groep deze grens best een f 200 lager kan worden gesteld.

Gevraagd werd of niet voor de ambtenaren der A en B groepen inzake de toekenning van het praedicaat van hoofdambtenaar een zelfde soort regeling kan getroffen worden als in de punten 377 t/m 380 van Hoofdstuk XI van de 2e Afdeling van het Verslag voor de C groep is geschied. Een zelfstandig patih komt althans voor toekenning van dit praedicaat in aanmerking.

Daar in de buitengewesten geheel andere verhoudingen heerschen dan op Java, behoort daar, naar de meening van eenige leden, de toekenning van het praedicaat van hoofdambtenaar niet uitsluitend afhankelijk gesteld te worden van de geldelijke waardeering der betrekkingen. Hierbij wordt voornamelijk gedacht aan het prestige der volks- hoofden-inlandsche ambtenaren.

n. Geneeskundige behandeling. Aangezien de op blz. 182 onder 8ste gegeven regeling niet voorziet in de gevallen bedoeld in de motie-Kerkkamp (1ste gew. zitting 1924, Ond. 11 — Afd. IX :st. 12; H 738, 770, 789, 781, 783) zal de motie (wellicht gewijzigd) worden gehandhaafd.

Om de achterstelling van burgerlijke ambtenaren op te heffen, ware te bepalen, dat op alle plaatsen waar een militair arts is geplaatst en de in de motie voorgestelde regeling zal gelden, deze ook aan burgerlijke ambtenaren tot een zeker traktement zal ten goede komen. De Regeering heeft het in de hand het aantal dier plaatsen te vermeerderen door het aantal officieren van gezondheid in de militaire hospitalen der groote steden te beperken.

De opmerking werd gemaakt, dat de regeling der geneeskundige behandeling weinig zeggend is. De redactie van deze paragraaf is zeer vaag en voorzichtig gesteld. In het bijzonder wat betreft de vergoeding der gemaakte onkosten boven de 15% van het salaris komt alles aan op de nader vast te stellen regelen, volgens welke die meerkosten in verband met de draagkracht van den betrokkene kunnen worden vergoed. Gevraagd werd of de uitvoeringsregelen ook aan het oordeel van den Volksraad zullen worden onderworpen.

Aangedrongen werd om bij de vaststelling dier regeling de billijkheid te betrachten ten aanzien van die ambtenaren, die toch reeds veel meerdere zorg hebben door het gemis van dadelijk te verkrijgen medische hulp.

De aandacht werd gevestigd op de omstandigheid, dat bij de onder 8e van punt 389 gegeven regeling verzuimd is onderscheid te maken tusschen hen die zich ingevolge 2e, 3e, 4e en 10e verzekerd hebben en hen die dat niet gewenscht hebben.

Gevraagd werd of het niet mogelijk is voor de geneeskundige behandeling een regeling te treffen als bij vele cultures reeds het geval is.

Er werd op aangedrongen zoo spoedig mogelijk over te gaan tot uitbreiding van het aantal plaatsen waar vrijwillige ziekte verzekering tegen 1% van het salaris mogelijk is.

De regeling inzake de vergoeding van kosten (verslag blz. 133, 8^e) deed eenige leden de vraag stellen of onder de kosten terzake van geneeskundige behandeling, verpleging en aanschaffing van geneesmiddelen, ook begrepen mogen worden de reis en verblijfkosten, welke een landsdienaar, die op een standplaats gevestigd is, alwaar geen medische hulp is te verkrijgen, heeft te maken om zich of een lid van zijn gezin onder behandeling te doen stellen. Waar dergelijke landsdienaren, ook in het geval, dat deze kosten medegerekend worden t.a.v. de kosten van geneeskundige behandeling steeds in het nadeel zullen zijn bij anderen, werd een bepaling wenschelijk geoordeeld, waardoor het mogelijk zal zijn in bijzondere gevallen en bij noodzaak een grooter deel der gemaakte kosten te vergoeden dan wel reeds de gelegenheid te openen tot vergoeding over te gaan wanneer de thans voorgestelde limiet nog niet is overschreden.

o. Woningregeling. De voorgestelde regeling werd bijna algemeen een gelukkige oplossing genoemd van dit ingewikkelde vraagstuk.

Enkele leden bepleitten de noodzakelijkheid speciaal voor de B.B.-ambtenaren, welke dikwijls in voor hunne behoeften te groote landswoningen worden gehuisvest, een regeling te treffen, waardoor hen in de meerdere daaraan verbonden kosten wordt tegemoetgekomen, bijv. door de korting voor huishuur op een lager percentage te bepalen, als anderszins. Wel zou punt 454 van blz. 151 van het Verslag in deze gevallen kunnen voorzien, doch een speciale regeling voor deze categorie van ambtenaren verdient h.i. de voorkeur.

Zij stelden de vraag of de Regeering het feit erkent, dat de woonplicht voor vele ambtenaren (o.a. de bestuursambtenaren zowel Europeesche als Inlandsche als gezaghebbers) om verschillende redenen in vele gevallen toepassing van het bepaalde op blz. 147, 3^e b vereischt.

Enkele leden achtten het ongewenscht als criterium voor het percentage van de woninghuur het plaatselijk onderwijs te nemen. H.i. verdient het de voorkeur zich ten deze te laten leiden door het plaatselijk huurpeil zonder minimum.

Enkele leden keurden het af, dat voor het gebruik van een internaatwoning voortaan huishuur zal moeten worden betaald. H.i. hebben de onderwijzers aan een internaat, die doorlopend toezicht moeten uitoefenen, aanspraak op vrije woning. Terzake verwezen zij nog naar de argumenten, aangevoerd in het rekest der drie onderwijzersverenigingen.

Andere leden wezen erop, dat de internaat-onderwijzers, hoewel zij geheel dezelfde bevoegdheden hebben als hun collega's en van grootere geldelijke waardeering dus geen sprake behoeft te zijn reeds een toelage van *f* 100 genieten. Voorts mag h.i. niet uit het oog worden verloren, dat verschillende groepen van landsdienaren, vroeger een bepaald salaris + vrije woning genietend op hun aandringen met het oog op pensioen een verhoogde wedde verkregen zonder vrije woning. Daarop bleek, dat velen geen gebruik wenschten te maken van landswoningen, met name niet van de duurere. Hiertegen ware op te treden door het invoeren van woningplicht desnoods bij toerbeurt zoo noodig met vergoeding der verhuiskosten. Op plaatsen waar geen woningnood heerscht en huizen te krijgen zijn, waarvan de huur gelijk aan of lager is dan die der gouvernementswoningen ware echter niet aan de standplaats-toelage te tornen.

p. Standspaatstoelage. Die in *p* 499 gegeven omschrijvingen, lokten de volgende opmerkingen uit:

„kostwinner”.

Een lid achtte het in strijd met het Mohamedaansch recht slechts rekening te houden met één vrouw. Hiertegen werd opgemerkt dat het bezit van meerdere vrouwen niet belemmerd wordt, doch alleen voor haar geen recht op een toelage erkend wordt.

Met het oog op het geval dat de oudste of eerste vrouw kinderloos is, werd aanbevolen het slot van de omschrijving aldus te doen luiden: „de oudste of eerste der vrouwen bij wie hij kinderen heeft”.

„kinderen”.

Door enkele leden werd aanbevolen hiertoe ook te rekenen het kind dat geheel ten laste van betrokkene komt en door hem als een eigen kind wordt verzorgd. Aangezien er bij Chineezzen met geadopteerde kinderen wel rekening mede gehouden wordt, zou het niet billijk zijn dit bij anderen niet te doen. Hiertegen werd opgemerkt dat een dergelijke bepaling feitelijk vooruitloopt op een adoptie-regeling welke door wijziging van het B. W. tot stand moet komen.

Verskillende leden achtten het niet noodig met kinderen tot het 21ste jaar rekening te houden; een leeftijds-grens van 18 jaar dan wel bij het verlaten van een middelbare onderwijsinrichting werd voldoende geacht. Het volgen van hooger onderwijs blijft uitzondering, de abnormale hogere kosten daarvoor behoeven niet middels standplaatstoelagen door de fiscaus gedeeltelijk gedragen te worden; daartoe strekt het instituut van beurzen en gedeeltelijke beurzen.

De regeling onder 7de deed de vraag rijzen:

1. Waarom de in punt 3e sub *a* genoemde plaatsen niet vermeld zijn en tusschen de onder *b* en *c* genoemde plaatsen geen verschil gemaakt is. Het zou wellicht juister zijn voor de plaatsen *a*, *b*, en *c* respectievelijk 3%, 6% en 9% vast te stellen.
2. Waarom „hooger onderwijs” hierin niet vermeld is, hetgeen een lid alsnog gaarne zou zien opgenomen. Het bovenstaande betoog tegen den 21 jarigen leeftijd werd ook hiertegen aangevoerd.
3. Waarom geen rekening gehouden wordt met het zenden van kinderen naar Nederland, indien op de standplaats geen gelijksoortige onderwijsinrichting bestaat. Indien Nederland gelijk is te stellen met de dure plaatsen — hetgeen overigens niet vaststaat — zou het onredelijk

zijn iemand op Borneo b.v. wel toelage te geven als hij zijn kinderen naar Java zendt en niet als hij ze naar Holland zendt. Alhoewel de billijkheid van persoonlijk standpunt gezien erkend werd, achtten verscheidene leden een dergelijke bepaling om staatkundige redenen niet raadzaam: de opvoeding van landskinderen buitenslands moet niet bevorderd worden. Wie om persoonlijke redenen zending naar Nederland gewenscht acht, zal ook persoonlijk de offers moeten dragen.

Ten behoeve van de lagere ambtenaren in de dure plaatsen werd door een lid een ruimere toeslageregeling bepleit. Gelet op de dure levensomstandigheden vond hij het verschil tusschen de minimum toelagen in de *a.* plaatsen (*f* 1.50) en die in de 4 hoofdplaatsen (*f* 3.— en *f* 4.50) te gering. Een hernieuwde overweging in verband met de geldelijke gevolgen werd door hem ten zeerste aanbevolen.

Vershillende leden betuigden hun leedwezen, dat waar, zooals hier bij de standplaatstoelage, met een kindertoeslag rekening gehouden wordt dit slechts op zeer bescheiden wijze geschiedt en alleen ten bate van gezinnen met 5 of meer kinderen. Om in deze leemte te voorzien, zouden zij daarom de volgende regeling in overweging willen geven:

- a. voor 3 of 4 kinderen, waarvan minstens 1 schoolgaand, 10% van hunne bezoldiging, met een maximum van *f* 25.— en voor zoover gevestigd op de onder 3° genoemde standplaatsen 12% met een maximum van *f* 45.—;
- b. voor 5 of meer kinderen, waarvan minstens 2 schoolgaand 15% van hunne bezoldiging, met een maximum van *f* 37.50 en voor zoover gevestigd op de onder 3° genoemde standplaatsen 25% met een maximum van *f* 75.—.

Hierbij is gerekend, dat de meerdere kosten gevonden kunnen worden door verlaging van de maxima genoemd 3° sub *a.*, *b.* en *c.* tot resp. *f* 15.—, *f* 30.— en *f* 45.—.

Voor groote gezinnen worden dan de maxima der toelagen op de dure standplaatsen:

bij 3 of 4 kinderen: *f* 60.—, *f* 75.— en *f* 90.— tegen thans *f* 25.—, *f* 50.— en *f* 75.—.

bij 5 of meer kinderen: *f* 90.—, *f* 105.— en *f* 120.— tegen thans *f* 50.—, *f* 75.— en *f* 100.—.

Deze regeling en ook de door de Commissie onder 7° voorgestelde regeling is naar het oordeel van enkele leden te ingewikkeld, schept ongemotiveerde verschillen en tracht langs een omweg de kindertoelage door te voeren, die om de principiele bezwaren welke er tegen aan te voeren zijn, niet is aanvaard.

Andere leden konden met de voorstellen der Commissie wel instemmen, doch spraken den wensch uit, dat — ter tegemoetkoming aan het gemis van onderwijsinrichtingen — de toelage ook wordt toegekend als 2 of meer kinderen naar een niet-dure plaats moeten gestuurd worden, danwel als 1 kind op een dure plaats school gaat en meer kinderen in de eigen woonplaats.

De bepaling der regeling sub 8° (verslag blz. 164) werd door eenige leden hoogst onbillijk geacht. Ambtenaren met b.v. *f* 1000.— salaris, die een landswoning bewonen, zullen — te Soerabaja en andere plaatsen van die groep — in plaats van 15% 7½% toelage ontvangen, derhalve *f* 75.—, zoodat zij waar het maximum evenens op *f* 75.— is gesteld er

niet op zullen achteruitgaan. Daarentegen zullen ambtenaren met *f* 400.— salaris in het genot van een landswoning in dezelfde plaatsen, in plaats van *f* 60.— slechts *f* 30.— standplaatstoelage ontvangen. Op deze wijze — zoo beoogden deze leden — worden dus de lagere ambtenaren het zwaarst getroffen en wordt door een achterdeurtje weer teruggehaald wat wegens duurte is toegekend. Het innige verband tusschen standplaats-toelagen en woninghuurregeling werd door deze leden ontkend.

Gevraagd werd om althans in die gevallen dat door de woonplicht, het bewonen van een huis meer nadeel dan voordeel brengt, de standplaatstoelage in haar geheel toe te kennen.

Enkele leden drongen aan op vaststelling van gelijke beginselen omtrent het moment waarop standplaatstoelagen noodig zijn voor de buitengewesten en voor Java. Hoewel de buitengewesten duurder zijn dan Java en de levensomstandigheden meerendeels veel minder aantrekkelijk zijn dan op Java, heeft de Commissie aangenomen, dat voor de buitengewesten met 10% kleiner marge voor de overige uitgaven kan worden volstaan. Daarvoor achtten der leden allermintst reden aanwezig. Als gevolg van dit standpunt ontbreken tal van kleinere plaatsen op de buitengewesten in de lijst op blz. 163 van het Verslag, terwijl andere grootere plaatsen van *a.* en/of *b.* naar *b.* en/of *c.* behoorden te verhuizen.

Wil men een scheidingslijn trekken zoo meende een dier leden dan kan die loopen tusschen eenerzijds kleine en anderzijds groote plaatsen doch het is onbillijk om die te doen loopen tusschen eenerzijds de buitengewesten anderzijds Java. Het is niet vol te houden dit b.v. voor Medan de bedoelde marge grooter is dan voor Madioen.

Een lid was van meening, dat Menado even duur is als Makasser, en zou dan ook gaarne vernemen, waarom eerstgenoemde plaats niet was opgenomen bij de onder *a.* genoemde plaatsen.

Het had enkelen leden bevreemd, dat toekenning van een dienstbelang-toelage niet op gelijke uitvoerige wijze — dus in een afzonderlijk hoofdstuk — was behandeld als de andere regelingen. Zij zouden alsnog gaarne minder vaag dan in punt 497 geschied is, vernemen welk standpunt de Regeering terzake inneemt, met name tot welk resultaat het gehouden overleg heeft geleid; in dit geval toch is ook voor de ongehuwden, die in dergelijke omstandigheden evenzeer belangrijk zwaardere uitgaven hebben, een dienstbelangtoelage volkomen gemotiveerd.

Gewezen werd op een onvolledigheid in de Memorie van Toelichting, blz. 8 linkerkolom, regel 8 v.b., welke juist zou luiden: „de toelage niet of slechts gedeeltelijk toe te kennen enz.”.

g. Pensioensregeling. Ten aanzien van de pensioensregeling bleek groote verscheidenheid van meening. Beplette een lid op dezelfde gronden als bij de salarisregeling opheffing van de onderscheiding van een A- en B-groep, een ander wilde een uniformeregeling voor alle ambtenaren met een nader vast te stellen minimumleeftijdsgrens van 45 of 50 jaar, aangezien hem de voor groep-indeeling aangevoerde motiveering zwak voorkwam.

Een derde lid daarentegen verklaarde de groepindeeling uit praktische en financiële overwegingen wel te willen

aanvaarden, ook al zijn de voorwaarden voor de A-groep minder gunstig dan voor de andere groepen, mits daar als compensatie tegenover blijft staan de premie-vrijdom voor de A-groep. Hij sprak dan ook de stellige verwachting uit dat de Minister dit beginsel zal handhaven.

Dat de A-groep geen pensioensbijdrage zal hebben te betalen werd door verscheidene leden minder juist geacht. Eerstens is dit niet billijk tegenover de B- en C-groepen; tweedens is het niet in het belang der A-groep zelve: daar de pensioenen ten laste der begrooting komen, zal er, wanneer blijkt, dat zij een aanzienlijk bedrag beloopt, een neiging ontstaan hierop door verlaging te bezuinigen, wat niet zal geschieden als er een fonds bestaat; derdens is een premie-vrij pensioen uit een paedagogisch oogpunt ongewenscht.

Van andere zijde werd gevreesd, dat de premievrijdom voor de A-groep voor de Regeering te eeniger tijd als de financiën daartoe dringen een motief zal kunnen zijn, de pensioenen van die groep op lagere, minder voordeelige basis te regelen dan voor de andere groepen, en zou men dus de voorkeur geven aan gelijkstelling der pensioenvoorwaarden met gelijke premie-betaling voor alle groepen. Gaarne zou worden vernomen, hoe hoog het percentage van de premie voor de A-groep zal bedragen, indien de Regeering er toe over gaat den premie-vrijdom niet in te voeren.

Een vierde lid sprak de hoop uit dat de Minister premievrijdom zal toekennen voor alle salarissen beneden een zeker minimum, onafhankelijk van de groep-indeeling.

Een vijfde lid toonde met cijfers aan dat de ambtenaren der A- en B-groep bij de nieuwe regeling gebaat zullen zijn, doch die der B-groep achteruit zullen gaan. Immers: groep A krijgt thans na 30 j. $25\% + (40\%) = 35\%$ voortaan 36—46%.

„ C „ „ „ 20 j. 35% na 30 j. $52\frac{1}{2}\%$ voortaan van 20—25 j. 36%—46%.

„ B „ „ „ 20 j. 35% na 30 j. $52\frac{1}{2}\%$ voortaan van 25—30 j. 36%—46%.

Ook de hooger gestelde leeftijdsgrens voor de B-groep achtte dit lid onbillijk.

Weer andere leden maakten ernstig bezwaar tegen verkorting van den voor het maximum pensioen vereischten dienstdtijd van 30 tot 25 jaar. De bezwaren daaraan verbonden heeft de Salariscommissie h.i. te licht geschat. De noodzakelijkheid is niet gebleken en kan moeilijk worden volgehouden gelet op de zoo aanmerkelijk verbeterde levensomstandigheden in Indië, welke een langer verblijf h.t.l. zeer wel mogelijk maken. De in het overzicht van de financieele consequenties (blz. 333) gegeven berekening der meerdere pensioensuitgaven kwam dezen leden buitengewoon optimistisch voor. Zij zouden gaarne, indien dit mogelijk is, meerdere gegevens ontvangen, zoomede worden ingelicht langs welken weg de verschaftte cijfers zijn verkregen. De Salariscommissie laat verder buiten beschouwing, dat een veel grooter aantal ambtenaren reeds na 25 jaar of eerder den dienst zal verlaten en mitsdien de jaarlijksche aanvulling van het corps beduidend grooter zal zijn. Anderzijds is het mogelijk, dat nog volkomen voor hun taak berekende ambtenaren gedwongen wor-

den reeds na 25 jaar 's Lands dienst te verlaten en elders geen werk kunnen vinden. Op grond van al deze overwegingen had een dezer leden zich een groep-indeeling gedacht geheel verschillend van de voor de salarissen geldende groepeerings n.l. een die verband houdt met de genoten lagere, middelbare of hogere opleiding, welke in het maximum salaris tot uiting komt resp. b.v. tot f 400; van f 400—f 800 en boven f 800. Omdat een pensioen van 50% voor de laag bezoldigden feitelijk te laag is, zou voor hen de mogelijkheid geopend moeten worden om het percentage te verhoogen door door te dienen. Voor de middelbare betrekkingen zou hetzelfde doch in mindere mate moeten gelden. Uitgaande ongeveer van het stelsel van den minister n.l. 35% na 20 jaar en jaarlijks $1\frac{1}{2}\%$ meer tot 50%, en rekening houdend met de omstandigheid dat voor lagere groepen de dienstdtijd eerder aanvangt, zou de volgende regeling kunnen getroffen worden:

lagere groep praktisch vanaf 18e jaar na 35 j. max. pensioen (op 53e jaar) en na ev. 5 jaar doordienen op 58e jaar verhoogd pensioen;

middelbare groep praktisch vanaf 20e jaar na 33 j. max. pensioen (met 2 j. verlof inbegrepen op 55e j.) en hogere groep praktisch vanaf 24e jaar na 30 jaar max. pensioen (en 2 jaar verlof) op 56e jaar max. pensioen.

Tegen dit betoog werd aangevoerd, dat de leeftijd van 55 jaar waarop de middelbare groep pas het maximum pensioen zou verkrijgen zoo hoog is, dat de betrokkenen daar niet lang van zullen genieten. Door verlenging van den dienstdtijd zal in de middelbare en lagere betrekkingen de promotie aanmerkelijk vertraagd worden, terwijl bovendien door de minder aantrekkelijke voorwaarden het aanbod van krachten kleiner zal worden.

Tegen opvoering der pensioenen tot 50% van het salaris werd door een lid ernstig bezwaar gemaakt. Dit lid achtte in het algemeen 40% het maximum tot waar men in verband met de zwaarte van den pensioenslast mocht gaan.

Eenige leden zouden het rationeeler hebben gevonden, wanneer een pensioenregeling was vastgesteld, waarbij een bepaald percentage werd toegekend over de gedurende den geheelen dienstdtijd genoten bezoldiging. Die maatstaf zou h.i. tegenover de ambtenaren billijker werken dan die van thans, welke voor soms zeer korten dienstdtijd op hoog traktement eene belooning in den vorm van pensioen geeft, onevenredig aan de daarvoor gepreasteerde diensten.

Een lid merkte op, dat de pensioenregeling van de C-groep te gunstig is. De voorgestelde hoge salarissen voor deze groep zijn aantrekkelijk genoeg voor de importkrachten. Bovendien is z.i. nog niet aangetoond, dat bij de importkrachten vrij algemeen de behoefte bestaat om reeds na 20 jaren Indië met pensioen te verlaten.

Enkele leden betoogden, dat niet naast een minimum dienstdtijd nog een leeftijdsgrens behoeft te worden gesteld voor de toekenning van pensioen. Een voorschrift, dat eerst na 20 dienstjaren aanspraak op pensioen wordt verkregen, achtten zij voldoende.

Andere leden bepleitten daarentegen verhooging van de gestelde leeftijdsgrens der B en C-groepen tot 50 jaar, echter alleen voor zoover betreft na de invoering der salarisvoorstellen in dienst komende landsdienaren. Waar vergeleken met vroeger de hygiënische toestanden zoozeer vooruitgegaan zijn, de communicatie-middelen enorm zijn

verbeterd en het geheele leven h. t. l. meer en meer op Westersche leest is geschoeid en toch velen na het bereiken van het 45ste jaar nog doordienen, kunnen tegen een dergelijken maatregel, welke èn in het belang van den pensioenlast èn in dat van den dienst zou zijn, h. i. bezwaarlijk bedenkingen worden aangevoerd.

Hiertegen werd aangevoerd, dat een dergelijke wijziging niet zoo eenvoudig is als zij lijkt, daar thans het normale pensioen voor de B en C-groepen gekoppeld is respectievelijk aan den 47 en 45-jarigen leeftijd en thans doordienen een verhoogd pensioen beteekent. Tegen opvoering van den pensioengerechtigde leeftijd tot 50 jaar, hadden enkelen der hier aan het woord zijnde leden overwegend bezwaar o. m. met het oog op de daardoor moeilijker wordende werving. Anderen konden zich er siechts dan mede vereenigen, wanneer werd overgegaan tot toekenning van zg. uitgesteld proportioneel pensioen aan hen, die den dienst wenschen te verlaten, echter niet dan nadat minstens tien dienstjaren zullen zijn verstreken.

Een ander lid opperde het denkbeeld op eenigerlei wijze aan te moedigen dat het pensioen in Indië genoten wordt bv. door een korting op de buiten Indië verteerde pensioenen (boven zeker minimum) dan wel een toelage op die welke h. t. l. verteerd worden. Met het oog op den over het algemeen hooger levensstandaard h. t. l. zou z. i. deze laatste vorm niet onbillijk zijn te achten.

Het verleen van voortijdig pensioen uit hoofde van dienstbelang (dat o. m. aan kapiteins en residenten wordt verleend) achtte een lid een verkorting van een zeker moreel recht van den ambtenaar om door te dienen indien hij voor zijn taak geschikt is; de beperking van den termijn, waarover het pensioen berekend wordt, tot 2 jaar is daarvoor geen voldoende compensatie.

De tijd waarover de hoogste bezoldiging moet genoten zijn, ware — naar het oordeel van verschillende leden — voor alle bezoldigingen gelijkelijk op 2 jaren te stellen. Vermindering tot 1 jaar — zooals een lid voorstelde — werd bestreden op grond van de overweging dat een sneller verloop onder de hooge ambtenaren daarvan het gevolg zou zijn.

Een lid toonde weinig te gevoelen voor het verminderd pensioen met behoud van de leeftijdsgrens, daarmede wordt z. i. een premie gesteld op het in dienst treden op ver gevorderden leeftijd.

De in punt 531 onder 12o geregelde terugwerkende kracht werd ongemotiveerd geacht, zoolang niet voor de voor Januari 1920 gepensioneerde militairen de nieuwe pensioensbepalingen van toepassing zullen zijn verklaard.

De onderscheiding dat non-activiteit binnen de keeringen voor vol, daarbuiten voor de helft zal meetellen als voor pensioen geldigen diensttijd, is — volgens enkele leden — in de huidige omstandigheden onbillijk, omdat daardoor de wegens overcompleet in Nederland op wachtgeld gestelden voor de keus gesteld worden van het duurdere verblijf in Indië met vol medetellen van den tijd of het verblijf in Nederland met medetelling voor de helft.

Vele leden zouden het ten zeerste op prijs stellen, indien de Regeering de herziening van de weduwen- en weezen-

pensioenen zoo veel mogelijk zou willen bespoedigen, bv. door de uitwerking van deze materie aan een commissie op te dragen.

De ongemotiveerde bepaling, dat ambtenaren na hun 35e jaar niet meer in vasten dienst kunnen treden, brengt mede dat velen jaren lang in tijdelijken dienst doorbrengen zonder aanspraak op pensioen. Deze onbillijkheid zouden enkele leden gaarne zien opheffen.

Gevraagd werd of het voor ambtenaren in vasten dienst niet billijk moet worden geacht, dat de mogelijkheid wordt geopend om — tegen intrekking van het verleende militair pensioen of gagement — dien reeds beloonden militairen diensttijd te doen medetellen voor diensttijd ter erlanging van burgerlijk pensioen. Een dergelijke — facultatief te stellen — cumulatie van diensttijd werd mede in 's Lands belang en in dat van den dienst geacht.

Eenige leden achtten het billijk en ook in het belang van het Land indien de bepaling dat voor in burgerlijke ambtsbetrekkingen overgegangene officieren de geheele militaire diensttijd vanaf het 18de jaar voor pensioen meetelt, behouden blijft. Daardoor zal de afvloeiing van subalterne officieren in burgerlijke ambtsbetrekkingen worden bevorderd.

Een lid had liever gezien dat rangpensioen ook aan hogere burgerlijke ambtenaren werd toegekend inplaats van dat dit instituut voor de militairen werd afgeschaft. Hij verwachtte daarvan grooter zelfstandigheid van de hogere ambtenaren tegenover de Regeering en de mogelijkheid van een spoediger vertrek van de minder geschikte functionarissen, waarvan wegens een van die der Regeering in den grond verschillende opinie of bijv. wegens fysieke ongeschiktheid een verder doordienen, niet altijd in 's Lands belang zal zijn.

Hiertegenover werd gewezen op de toch reeds veelvuldige mutaties in de hoogste rangen, op de hooge pensioenskosten, die er het gevolg van zullen zijn, en op het twijfelachtig succes daarmee te bereiken.

Gevraagd werd in hoeverre er bij de berekening van toekomstige pensioenslasten rekening is gehouden met de z.g. eigen pensioenfondsen.

Militaire pensioenregelingen. Bezwaar werd gemaakt tegen de vervanging der rangpensioenen door diensttijdpensioenen voor de militairen beneden den rang van officier. De dienstvoorwaarden van mindere militairen verschillen dusdanig van die van burger-ambtenaren, dat de positie der eerstgenoemden dikwijls veel minder zeker is dan die der laatsten. Dit blijkt o. m. hieruit, dat na een eerste dienstverband van 6 jaren een nieuw verband geweigerd kan worden. Uit hetgeen op blz. 305 van het Verslag onder 9° b, in de pensioens-beginselen is bepaald, blijkt reeds, dat, wanneer de militair den dienst moet verlaten wegens minder goed gedrag, geen recht bestaat op evenredig pensioen. Aan dergelijke gevaren, evenals aan degradatie enz. staan burger-ambtenaren niet bloot. Verder telt diensttijd voor desertie of vermissing van langer dan 28 dagen niet mede voor pensioen. Zonder dat men deze bepalingen onbillijk kan noemen, blijkt toch uit een en ander wel het verschil in positie tusschen militairen en burger-ambtenaren. Ook de bijkomstige om-

standigheden bij veroordeelingen met name het verlies van rang, zijn dikwijls voor de betrokkenen zeer hard, aangezien zij daardoor natuurlijk tevens het recht op het rangspensioen verliezen.

Gemeend werd, dat bij de nieuwe pensioenregelingen, evenals bij de oude, geen of te weinig rekening wordt gehouden met den duur, dat een bepaalde rang is bekleed, waardoor bijv. een sergeant, die 18 jaar die betrekking bekleedt, evenveel pensioen zou krijgen als een ranggenoot, die eerst als sergeant gedegradeerd zijnde, later weder tot dien rang is opgeklommen en na dien 2 jaren bekleed te hebben, recht op pensioen kan doen gelden.

Naar aanleiding van deze bezwaren meende men dat het in het belang van het leger aanbeveling zou verdienen, voor alle mindere militairen vast te houden aan het systeem van de rangspensioenen, met dien verstande, dat dan ook rekening worde gehouden met den tijd in den rang doorgebracht.

Het terugbrengen van de pensioenen der militairen beneden den rang van onderofficier naar lagere bedragen werd billijk geacht, gezien de thans geldende naar verhouding te hooge pensioenen. Echter zou men in overweging willen geven, billijkheidshalve een bepaling in het leven te roepen, waardoor het mogelijk wordt, dat militairen, die nog wel recht op het oude pensioen zouden hebben, maar door het loopende verband het leger nog niet kunnen verlaten, in staat worden gesteld met verbrekking van dat verband op het nu geldende pensioen uit dienst te gaan.

Tegen deze beschouwingen werd aangevoerd, dat de bepaling, vervat in punt 9 ad b op blz. 305 van het Verslag is vastgesteld in overeenstemming met de bepalingen in de burgerlijke pensioensregelingen.

De kwestie van desertie of vermissing houdt geen verband met de vervanging van rangs- door diensttijdpensioenen. Bovendien bestaat er reeds een bepaling, dat bij later goed gedrag vroegere diensttijd, die vervallen was, kan worden teruggegeven en dan dus toch voor de pensioensaan spraken weder meetelt.

Wat betreft het rekening houden met den tijd in den rang doorgebracht, werd er op gewezen dat juist bij de nieuwe pensioenregeling, in tegenstelling met de thans nog geldende, daarmede wordt rekening gehouden, aangezien, door de regelmatige wedde-verhoogen, personen, die langer in een rang gediend hebben, ook over een hooger eindsalaris gepensionneerd worden dan zij, die dien rang korter bekleed hebben.

Ernstig bezwaar werd door eenige leden gemaakt tegen de bepaling neergelegd in Hoofdstuk III § 2 A ten 16e, B ten 20ste en C ten 12e betreffende mogelijke herziening der pensioenen van hen, die op of na 1 Januari 1923, doch voor den datum, waarop de nieuwe wijziging in werking treedt, den dienst met pensioen of recht op pensioen hebben verlaten. Tegenover de vóór Januari 1920 gepensionneerden, wien men tot dusver gelijkstelling heeft onthouden, achtten deze leden die bepaling in hooge mate onbillijk.

In dit verband werd gevraagd of de Regeering bereid is Hare bijzondere aandacht aan de gerechtmatigde verlangens van de vóór 1 Januari 1920 gepensionneerde te wijden, met name of Zij een globale berekening kan verstrekken van de kosten, indien aan hen pensioen wordt verleend overeenkomstig de nieuwe voorstellen.

Aan de hand van de voorstellen werd op de billijkheid gewezen om althans voor hen, die vóór 1 Januari 1920 ge-

pensionneerd werden en méér dan 20 jaren gediend hebben, de pensioenen of gagementen te herzien, in dien zin, dat zij voor die meerdere jaren alsnog worden beloond naar proportioneelen maatstaf van het vroeger toegelegd pensioen of gagement (exclusief den inmiddels verkregen toeslag).

Billijk werd het mede geacht van vóór 1 Januari 1920 gepensionneerde of gegageerde militairen, die na het verlaten van den dienst den Lande een zeker aantal jaren in tijdelijken burgerlijken dienst hebben gediend:

- a. óf nader toe te kennen het hoogste rangspensioen en overeenkomende met dat van een na 1 Januari 1920 gepensionneerd collega;
- b. óf hen naast hun militair pensioen of gagement afzonderlijk te beloonen voor de in tijdelijken burgerlijken landsdienst bewezen diensten.

Zooals reeds door de Salariscommissie is opgemerkt is het noodwendig gevolg van de militaire organisatie, dat een zeer groot aantal officieren geen hooger eindsalaris zal bereiken dan f 925 en dat ook de bevorderingsgang in vergelijking met dien van civiele ambtenaren zeer ongunstig is (pag. 566 punt 146 en 147 Verslag Com.). Is dit — aldus de hier aan het woord zijnde leden — voor betrokken kapiteins reeds een zeer groot nadeel, als bepaald onbillijk moet worden beschouwd, dat genoemde officieren, al voldoen ze geheel in hunne betrekking, nimmer in de gelegenheid zullen zijn het maximum pensioen te kunnen behalen. Waar door de Salariscommissie zelve wordt aangenomen (pag. 178 punt 552), dat het pensioen-gemiddelde in ieder geval niet lager zou moeten te stellen zijn dan door den minister aangegeven, dus niet lager dan 43 à 44% en zij dit als volgt motiveert:

„Men vergete niet dat thans en vermoedelijk nog vele jaren de gepensionneerde Indische ambtenaar uitsluitend op zijn pensioen is aangewezen”;

is het duidelijk dat door de bovenbedoelde officieren slechts 36% toe te kennen een grievende onbillijkheid wordt begaan. Dat ook de Salariscommissie voor militaire landsdienaren de wenschelijkheid, hen in de gelegenheid te stellen het maximum pensioen te behalen, heeft overwogen, moge blijken uit hare opmerking, dat het noodzakelijk is om voor officieren een gering verschil tusschen normaal en maximum pensioen te stellen (pag. 187 punt 579). Waar voor officieren in den rang van majoor of luitenant-kolonel gepensionneerd in den regel die diensttijd voldoende zal zijn om hun maximum pensioen toe te kennen, geldt dit bezwaar alleen voor kapiteins. In verband hiermede kwam het dezen leden wenschelijk voor om het rangspensioen voor kapiteins te handhaven en overeenkomstig het voorstel der N. I. O. V. hun bij volbrachten diensttijd — minstens 20 jaren diensttijd — een pensioen van f 4500 's jaars te waarborgen.

Anderen leden waren van oordeel, dat nog steeds de z.g. militaire eer te hoog wordt aangeslagen. H.i. is het in het geheel niet noodig, dat een officier, die, niet voor den hooger rang geschikt geacht wordende, doch in den reeds bereikten rang goed voldoende, gepasseerd wordt, den dienst verlaat. In het burgerlijke gebeurt iets dergelijks herhaaldelijk zonder dat de gepasseerde er ook maar aan denkt ontslag te vragen.

Dat bedoelde kapiteins niet in de gelegenheid gesteld worden hun maximum pensioen te bereiken, achtten deze leden echter onbillijk. In stede van hun een te groote financieele

offers vragend hooger pensioen dan voorgesteld toe te kennen, wenschten de hier aan het woord zijnde leden de aandacht te vestigen op het z.g. capitulantenstelsel. Aan dergelijke personen ware de mogelijkheid te openen hun diensttijd in een andere, daartoe geëigende betrekking (b.v. bij de gewapende of veldpolitie) vol te maken, hetgeen en in het belang van den pensioenslast en in verband met hun eenzijdige kennis — waardoor het vinden van een betrekking in het burgerlijke voor hen uiterst moeilijk is — in het belang van de betrokkenen zou zijn.

r. Verlofsbezoldigingen. Verschillende opmerkingen omtrent de bepalingen der verlofsregeling werden gemaakt. Gemeend werd, dat het overweging verdient om zoo spoedig mogelijk de verlofsregeling te herzien, omdat daaromtrent bij herhaling wenschen worden geuit, gelijk ook in het verslag der Salariscommissie (blz. 211 punt 685) is aangegeven.

Verscheidene leden drongen er op aan liever een lagere norm vast te stellen en aan de kostwinners een toeslag van 10% te geven, dan zooals nu op de bezoldigingen der niet kostwinners eene korting toe te passen (blz. 212, punt 689 sub 3o van het Verslag) aangezien deze korting door de betrokkenen nu als een onbillijkheid gevoeld wordt. Op dezelfde gronden zou men later een dergelijke korting kunnen gaan toepassen op pensioenen en salarissen. Een dezer leden beschouwde deze korting als een belasting op het ongehuwd zijn, waarvoor z. i. geen enkele reden bestaat. Hierom werd ernstig aangedrongen op het doen vervallen van punt 689, sub 3o op blz. 212 van het Verslag, terwijl gevraagd werd, wat de meerdere kosten zouden zijn als gevolg van dien maatregel.

Een der leden achtte het billijk om buitenlandsch verlof, dat in Indië wordt doorgebracht ten volle te doen medetellen voor weddeverhoogingen en pensioen. Anderen waren hier-tegen.

Door enkele leden werd toekenning bepleit van vol activiteitstractement als verlofssalaris. Ten einde dit financieel mogelijk te maken, ware eerste na 8 jaren of langer buitenlandsch verlof toe te staan. Van andere zijde werd tegen verlenging van den thans geldenden termijn ernstig bezwaar gemaakt. De — door hen toegegeven — wenschelijkheid van een ruim verlofssalaris is, vooral nu dit aanmerkelijk verbeterd wordt, thans niet meer zoo groot als tevoren en zeker niet zoodanig, dat hierom tot verlenging van den voor verlof noodigen diensttijd zou mogen worden besloten.

De hoop werd uitgesproken, dat zal worden nagegaan, of noot (3) op blz. 212 van het Verslag kan worden uitgebreid met „erkende natuurlijke kinderen”.

Enkele leden betreurden het dat de laag-bezoldigde verlofgangers in verlofsbezoldiging achteruit zullen gaan.

s. Overgangsbepalingen. De omstandigheid, dat omtrent de overgangsbepalingen, welke voor de gedispenseerden zullen gelden, nog geen regelen zijn vastgesteld, deed de vraag rijzen of het wel raadzaam is over de gedeeltelijke overgangsbepalingen een oordeel uit te spreken.

Hiertegen werd opgemerkt, dat de bepalingen voor de gedispenseerden zuiver uitvoeringsmaatregelen betreffen, welke zoo billijk mogelijk moeten aansluiten aan de voorgestelde overgangsmatregelen.

Gaarne zou worden vernomen hoe de regelen omtrent de gedispenseerden zullen luiden en of gevolg zal worden gege-

ven aan de uitspraak van den Volksraad neergelegd in de op 31 Januari 1921 aangenomen motie's Jacob e.s. (Ond. 5 — st. 6).

Het wilde een der leden billijk voorkomen, dat de positie der gedispenseerde ambtenaren zoodanig wordt geregeld, dat hunne inkomsten bij een gelijk aantal dienstjaren als de gediplomeerden nimmer uitgaan boven die van gediplomeerden in eigen corps of in corpsen van gelijke schaal. Voor de berekening van een gelijk aantal dienstjaren behoort z.i. voor de gedispenseerden derhalve niet als voorpraktijk mede te tellen de tijd, die — gemiddeld — aangenomen wordt, dat de gediplomeerde behoeft ter voltooiing van zijn studie.

Sommige leden drongen er op aan om in geen geval de nadeelen der dispensatieregeling toe te passen op in dienst zijnd personeel. Dit toch mag h.i. geen dienstjaren verliezen. Naar hunne meening wordt te veel waarde toegekend aan de diploma's en komt de opgedane praktijk in het gedrang.

De wensch werd uitgesproken, dat bij het bepalen van de plaats in de nieuwe schalen voor ieder ambtenaar nagegaan zal worden in hoeverre een eventueele stilstand in de promotie, welke aan eigen schuld is te wijten, in rekening moet worden gebracht.

Voor het geval dat een ambt volgens de nieuwe regeling een keuze-betrekking wordt, werd door een lid het treffen van tijdelijke maatregelen aanbevolen om te voorkomen, dat de huidige functionarissen of hun plaats moeten ruimen of in de keuzebetrekking worden gehandhaafd, met passeering van oudere collega's.

Dat voorpraktijk in Nederland slechts voor 9/10 zal medetellen, werd door eenige leden onjuist geacht. In vele gevallen — met name in de technische vakken — toch is de in Nederland opgedane voorpraktijk meer waard dan die, welke in Indië is verworven.

De onderscheiding in vorige rangspraktijk werd mede onjuist geoordeeld; wanneer iemand promotie maakt, is de voorpraktijk altijd vorige rangspraktijk geworden.

Gevraagd werd of bij het nagaan der voorpraktijk — welke uitteraard alleen in rekening zal mogen worden gebracht v. z. v. zij bevorderlijk is voor den tegenwoordigen werkring — in sommige gevallen genoeg zal worden genomen met een verklaring van den betrokkene. Het is immers alleszins mogelijk, dat deze niet in staat is een andere verklaring over te leggen, bv. door overlijden van zijn vroegeren werkgever of liquidatie van de firma, waarbij hij gewerkt heeft.

Met bevreemding hadden enkele leden opgemerkt, dat in de voorstellen niet is overgenomen de in de 2de nota voorgestelde bepaling, dat landsdienaren, die door de invoering der nieuwe regeling benadeeld zullen worden, in de gelegenheid worden gesteld op billijke voorwaarden 's Lands dienst te verlaten. In het ontwerp-wettelijke regeling der arbeidsovereenkomst wordt daarentegen den arbeider reeds het recht gegeven zijn verbintenis te verbreken, wanneer over een willekeurige reglementswijziging niet tijdig overleg met hem is gepleegd, terwijl hem in sommige gevallen daarbij een schadeloosstelling kan worden toegekend. Tegen de opmerking van een andere lid, dat de verhouding tusschen Gouvernement en landsdienaar een geheel andere is dan die tusschen particulieren werkgever en werknemer, voerden

deze leden aan, dat h.i. de arbeidsvoorwaarden der ambtenaren het karakter moeten dragen van een arbeidscontract.

b. *Staten en schalen.* Vele leden konden zich niet vereenigen met het in schaal C 23 tot uitdrukking gekomen systeem om voor de allerhoogste ambten een toelage voor bijzondere ambtskosten toe te kennen. Alleen als aan het ambt bijzondere verplichtingen zijn verbonden zou deze oplossing juist zijn. De veelvuldige toekenning der toelage zou een uitvoerige regeling met motiveering in een apart hoofdstuk gerechtvaardigd hebben.

Enkelen dezer leden gaven de voorkeur aan toekenning van een minimum bezoldiging met eenige periodieke verhoogingen. Daardoor zal meerdere continuïteit in de leidende betrekkingen verkregen worden, dank zij den prikkel het pensioen te verhoogen. De niet-belangrijk hogere uitgaven zijn gerechtvaardigd door het belang van den dienst. Ter toelichting van het door hen bedoelde systeem, deden zij de navolgende indeeling aan de hand: Aan de onder Nos. 59—63 genoemde ambten van Voorzitter van de algemeene rekenkamer, Vice-president van het Hooggerechtshof, Hoofdinspecteur van Financiën, Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst en Hoofdinspecteur van Scheepvaart zou h.i. een aanvangssalaris zijn te verbinden van f 1500 en 3 maal een jaarlijksche verhooging van f 100.— (Van andere zijde werd daartegen bezwaar gemaakt omdat de salariscommissie voor rangen beneden die van directeur nu eenmaal een maximum van f 1600 heeft aangenomen).

Aan de onder Nos. 64—66 genoemde ambten van Hoofd van den dienst van mijnbouw, Hoofd van den Post-, Telegraaf en Telefoondienst en Hoofdinspecteur der Staatspoor- en Tramwegen, zou h.i. een aanvangssalaris zijn te verbinden van f 1600 en 3 maal een éénjaarlijksche verhooging van f 100. (Van andere zijde werd tegen deze regeling bezwaar gemaakt, omdat deze continuïteit van 6 jaar in de hooge betrekkingen de promotie te veel zal tegenhouden).

Aan de onder Nos. 69—74 genoemde ambten van departementshoofd, algemeen secretaris, President van het Hooggerechtshof, Procureur Generaal, Voorzitter van den Volksraad en Lid van den Raad van Indië zou h.i. een aanvangssalaris zijn te verbinden van f 2200 met 2 maal een éénjaarlijksche verhooging van f 200. Ook de gelijkheid van bezoldiging in deze groep zal de continuïteit bevorderen.

Aan den Vice-president van den Raad van Indië (No. 75) zou een aanvangssalaris zijn toe te kennen van f 3000 met 2 maal een éénjaarlijksche verhooging van f 300.

Andere leden achtten voor de onder nrs. C 23, 59 en 67 te voorgestelde salarissen zonder eenige ambtstoelage voldoende. Een lid had in een uitvoerigen staat aangegeven welke ambtstoelagen z.i. aan verschillende betrekkingen zouden zijn te verbinden. Deze staat zal aan de Salariscommissie worden overgelegd.

Weer andere leden wenschten alleen aan bestuurs-ambtenaren (residenten, zelfstandige assistent-residenten, regenten) en burgemeesters — voor een deel mede uit politieke overwegingen — een toelage voor ambtskosten toe te kennen. (Een hunner wenschte hiermede gepaard te doen gaan dat voor de directeuren de traktementen minstens met de ambtstoelage werden verhoogd). De ruime mate, waarin bij deze regeling ambtskosten — zelfs aan landsdienaren die deze niet dusver niet genoten — worden toegekend, houdt geen

gelijken tred met den ernst, waarmede op de staatshuishouding werd versoberd, en zal niet nalaten een slechten invloed op het geheele ambtenarencorps uit te oefenen, hetwelk zich meerendeels in vele opzichten moet beperken en zich voor een zeer klein deel toelagen in den vorm van ambtskosten ziet toegekend, welke toelagen veelal niet — althans niet geheel — voor het bestemde doel worden benut. O.m. achtten deze leden die toelage onnoodig voor velen der aangewezen militaire autoriteiten, den voorzitter der Algemeene Rekenkamer, den vice-president van het Hooggerechtshof, den hoofdinspecteur van Scheepvaart, den ambtenaar en den adviseur Chineesche zaken enz. enz. Indien de Regeering niet kan toezeggen, dat Zij de voorgestelde ambtskosten aan eene grondige revisie zal onderwerpen, zouden de hier aan het woord zijnde leden zich ernstig moeten afvragen of zij dat gedeelte der salarisregeling wel zouden kunnen aanvaarden. 's Lands financieele toestand eischt de grootste voorzichtigheid, welke hier niet werd betracht. Het geheele ambtenarencorps dient de richting van soberheid uit te gaan, waartoe in de eerste plaats de hoogste ambtenaren het voorbeeld zullen hebben te geven. Verbeter de financieele toestand, dan kan nader worden overwogen of in ruimere mate dan nu mogelijk is ambtskosten kunnen worden toegestaan.

Het juiste uitgangspunt van de Salariscommissie dat de formatie der corpsen van bureau-ambtenaren, Binnenlandsch Bestuur en rechterl. macht ongeveer gelijke promotie-kansen moeten bieden, gaf enkelen leden aanleiding er met klem op aan te dringen, dat het bezoldigingskantoor opdrijving van de formaties tegengaat en nauwlettend op de handhaving van een gelijke verhouding tusschen lagere, middelbare en hogere betrekkingen toeziet. Zoo zal het niet mogen voorkomen, dat bij een bepaalden dienst door geringer bezetting der in dezelfde schaal behoorende lagere betrekkingen (in afwijking met de vastgestelde formatie) een gunstiger verhouding voor de overgang naar de hogere betrekkingen wordt verkregen. Nu de positie der administrateurs aanmerkelijk zal worden verbeterd, behoort eene zeer scherpe selectie voor die functie te worden ingesteld, en het aantal nieuwe administrateurs-betrekkingen tot het hoogst noodige te worden beperkt.

In het corps landbouw-consulenten ware een gelijke verhouding in acht te nemen als in de genoemde corpsen.

Enkele leden waren van oordeel, dat de noot 1 a/c bij de schalen C 20, 21 en 22 op veel te ruime schaal is toegepast. Door bevordering tot het hogere ambt wordt reeds een hogere schaal bereikt, zoodat in vele gevallen vaststelling van een minimum h.i. overbodig is.

Noot 7 bij schaal C 21, 13 waarbij een toelage aan de gouvernementsartsen wordt toegekend wegens gemis van particuliere praktijk, behoort volgens enkele leden òf te worden geschrapt òf ook te worden toegepast op ingenieurs, opzichters en andere ambtenaren voor wie een verbod (zij het ook met mogelijkheid van dispensatie) tot het verrichten van particuliere werkzaamheden geldt. Het is h.i. onbillijk een dergelijk voordeel slechts toe te kennen aan één groep, zelfs ook aan gewest. artsen van den gezondheidsdienst, onder wie er zijn, die niet meer in staat zijn particuliere praktijk uit te oefenen. De toelage is bovendien een inbreuk op het door de Regeering aanvaarde beginsel, dat de corpsen, waarop het Regeeringsgezag in het bijzonder steunt, de best bezoldigde behooren te zijn. Indien deze

afwijking van het beginsel inderdaad noodzakelijk is zou het meer gewenscht geweest zijn in een afzonderlijk hoofdstuk van het salarisverslag uiteen te zetten in welke gevallen deze boven de bezoldiging van gelijkwaardige corporsen uitgaande voordelen moeten worden toegekend.

— Andere leden waren het in theorie in hoofdzaak met dit betoog eens, maar aanvaardden de voorstellen uit de praktische overweging, dat voor de artsen deze uitzondering gemotiveerd is, omdat — gelijk de praktijk geleerd heeft — anders niet voldoende artsen voor den dienst te verkrijgen zijn.

De vraag werd gesteld of de promotie volgens meerdeelige schalen niet willekeur in de hand zal werken. Is de bedoeling om alle normaalgeschikten volgens dezelfde getrapte lijn promotie te laten maken, of moet men veronderstellen dat men langs verschillende trappen omhoog kan klimmen. Dan zou daarvan het gevolg zijn verschillende schalen van geschiktheid, hetgeen tot grooten willekeur aanleiding zou kunnen geven, omdat men nooit een aantal van 3 of 4 of 5 graden van superioriteit met eenige nauwkeurigheid kan onderscheiden, vooral waar verschillende personen op verschillende speciale gebieden kunnen uitmunten. Bovendien wordt het begrooten van uitgaven voor de bezoldiging volgens een veeldeelige bezoldigingschaal zeer ingewikkeld en kan leiden tot zeer onaangename begrootingsuitkomsten.

Verschillende leden zouden gaarne vernemen, of de Regeering er bezwaren tegen heeft, in principe vast te stellen op welke wijze voorzien zal worden in de vergoeding van de meerdere kosten, welke verbonden zijn aan de uitoefening der werkzaamheden van voorzitter van gewestelijke en regentschapsraden, voor zooverre die door genoemde ambtenaren moeten worden gedragen.

Meerdere leden waren van oordeel, dat over het algemeen de eischen van benoembaarheid te hoog gesteld waren. H.i. moest in een land met nog zoo weinig onderwijsinstellingen als Indië, voor vele betrekkingen de eisch van het einddiploma H.B.S. 5-jarigen cursus vervallen, mits de eisch van het speciale vakopleidingsdiploma gehandhaafd bleef.

Eenige leden waren van oordeel, dat alle lagere ambtenaren van de A-groep voor de buitengewesten te laag bezoldigd worden. Te weinig rekening is h.i. gehouden met het aanbod aldaar, dat bij de voorgestelde bezoldigingen miniem zal blijken.

Militaire salarissen. Een lid betoogde dat de soldijen van de Eur. en Inl. soldaten belangrijk hooger

zijn dan vóór 1918, hoewel juist hierop wel wat te bezuinigen viel. Zij zouden geen burger betrekking van f 25.— f 30 vinden. De Eur. sergt. daarentegen heeft slechts een aanvangsbezoldiging van f 200, ofschoon een bedrag van f 215 als het minimum moest beschouwd worden waarvan een gezin kan leven.

Andere leden verzetten zich ten stelligste tegen verlagening van de soldijen der soldaten (of hoogstens tot 30 ct. daags) ten behoeve van de tractementen der Eur. sergeants, die toch op jeugdigen leeftijd geen salaris behoeven te ontvangen voor een gezin en wier minimum bezoldiging is vastgesteld overeenkomstig het verzoek van een der Onderofficiers-vereeningen. Juist in de omstandigheid, dat de soldijen voor den Jav. soldaat zoo laag waren, zagen zij een reden dat alleen minder goede krachten to het leger toetraden. En toch werd naar hen de militaire waarde van den Javaan beoordeeld. Het gehalte zal h.i. verbeteren door hooger soldij en door zekere eischen (b.v. lezen en schrijven) te stellen.

Door vergelijking van de schalen XIX, XX, XXIII en XXVI kwamen enkele leden tot de conclusie dat de verhouding tusschen de soldijen van Eur. soldaat en Amb. soldaat ongunstiger is dan de verhouding tusschen de bezoldigingen van Europeesch sergeant en Inl. sergeant en tusschen de soldijen van de brigadiers en Inl. korporaals. De Ambonecs verliest zijn gunstige positie tegenover de Inl. militairen naarmate hij hooger opklimt. Hiertegen maakten deze leden ernstig bezwaar. Ook is er h.i. geen reden voor, dat in het bedrag van de toe te kennen gezinstoelage zoo'n groot verschil gemaakt wordt tusschen den Eur. soldaat en den Amb. soldaat.

Voor de opmerkingen betreffende afzonderlijke betrekkingen wordt verwezen naar de bijlage 1 van dit verslag.

c. Bezoldigingskantoor. Tegen de zinsnede „hetwelk (nl. het bezoldigingskantoor) dan zal ressorteeren onder de Generale Thesaurie” werd door vele leden bezwaar gemaakt.

Zij wenschten het bezoldigingskantoor zoo eenigszins mogelijk buiten departementaal verband te houden, en in ieder geval, indien indeeling bij het departement van Financiën noodzakelijk is, dan als zelfstandige diensttak en niet onder de Generale Thesaurie.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs op 29 en 30 November 1924.

TEN BERGE.
DE HOOG.
ROEP.

BIJLAGEN behorende bij het Afdeelvingsverslag betreffende de Salarisvoorstellen.

Bijl. I. Door een of meer leden bij het afdeelvingsonderzoek voorgebrachte verzoeken (de desbetreffende ter Secretarie overgelegde schriftelijke toelichtingen zijn aan de Salariscommissie ter kennisneming gezonden).

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
A 1. 4a— 9	Hoofdmandoer, enz.	Behoud tegenwoordig salaris.	Geen reden voor verlaging van het huidig salaris en verlenging van de schaal.
A 2. 1— 2	Oppasser 2e en 1e kl. bij de In- en Uitvoerrechten en Acc.	1. Het verschil tusschen deze betrekkingen te doen vervallen en salariering van alle oppassers volgens punt 2 der algemeene opmerkingen. 2. De bestaande bezoldiging behouden.	Het onderscheid wordt onnoodig geacht. De voorgestelde bezoldiging is lager.
A 2. 1— 8	Oppassers enz. bij de In- en Uitvoerrechten en Acc.	Hooger bezoldiging.	Aard van den dienst; ongezonde kustplaatsen en nachtdiensten.
A 2. 14	Mandoer Waterstaat.	Kol. II te doen gelden.	Kennis van lezen en schrijven is vereischt; de werkring is belangrijker dan van anderen in kol. I.
A 5.	Schrijver.	Het maximum van kol. II te brengen op f 50 na 20 jaar.	Een betere verhouding tusschen kol. I met maximum f 30 en kol. III met maximum f 70.
A 5. 20	Lager personeel bij de algemeene en veldpolitie.	Dit personeel in het algemeen hooger te bezoldigen.	De betrekking is moeilijker dan andere gelijkwaardige betrekkingen.
A 5. 58	Hulp-schrijver.	Bezoldiging te stellen op f 20 met tweejaarlijksche verhoogingen van f 2.50 tot f 35.	Wensch naar betere levensomstandigheden, zwaarte der betrekking.
	Schrijver.	f 35 met tweejaarlijksche verhoogingen van f 5 tot f 45.	
	Schrijver 1e klasse.	f 45 met tweejaarlijksche verhoogingen van f 10 tot f 75.	
A 5. 99	Mantri-boekhouder Waterstaat.	Gelijk te stellen met mantri-kaboe-paten.	Werkkring van gelijken aard.
A 6. 56	Mantri-teekenaar Waterstaat.	Het maximum van kol. IV te verhooggen tot 120.	De vakkennis van deze betrekking behoort met meer dan f 100 maximum beloond te worden.
A 6. 58 59	Mantri Hoofdmantri Waterbeheer.	Over te brengen naar A 7.	Betrekkingen van hooger ontwikkeling dan in A 6, zoomede zwaardere werkring; zijn afkomstig van mantriopnemer.
A 8. 1	Hulp-mantri opiumregie.	Gelijke bezoldiging als beambte pandhuisdienst.	Werkkring van gelijken aard.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
A 8. 13	Beheerder 3e kl. pandhuisdienst.	Over te brengen naar groep B 10.	Hij verricht belangrijker werkzaamheden dan de onderbeheerder 1e kl. (B 10—14).
A 9. 11	Politie-agent 2e kl.	Bezoldiging volgens kol. II.	De betrekking is moeilijker dan andere gelijkwaardige betrekkingen.
A 13 t/m 17.	Leerkrachten.	In het algemeen hooger bezoldigen dan bestuursbetrekkingen met dezelfde benoembaarheidseischen.	Zwaarder werkkring.
A 13. 1	Volksonderwijzer.	De kol. I te doen loopen van f 20 tot f 40.	
A 15. 23	Inl. leeraar verbonden aan de opleidingsschool tot Inl. leeraar.	Toekenning van een extra toelage van f 50.—	Eenzelfde onderscheid bestaat tusschen de Inl. onderwijzers die verbonden zijn aan de normalschool en kweekschool (Nos. 21 en 22).
A 16. 13	1e Inl. onderwijzer.	Punt 4 van de algemeene opmerkingen te doen vervallen.	Bezwaar wordt gemaakt tegen de opheffing der betrekking.
A 16. 18—19	Inl. onderwijzer aan Osvia, kweekscholen en normalscholen. Inl. taalonderwijzer.	In noot 6a der algemeene opmerkingen f 75 veranderen in f 100.	
A 16. 19—22	Inl. taalonderwijzer. Inl. onderwijzer met diploma K. S.	kol. V te doen gelden. idem	De eischen voor aanstelling zijn dezelfde als voor Inl. onderwijzers onder No. 18, terwijl ook volgens de bestaande regeling een bezoldiging overeenkomstig kol. V genoten wordt.
A 18. 2	Assistent P. T. T.	Behoud tegenwoordig salaris.	Zware werkkring.
A 19. 9	Hoofdredacteur bij Volkslectuur.	Het maximum te brengen op f 350.	De eisch voor aanstelling is einddiploma H.K.S. of K.S.
A 21. 8	Adj. Gouvernements Veearts.	Aanvang in het 4e jaar der schaal.	De duur van de opleiding te Buitenzorg is 4 jaar na de Mulo.
A 23. 1—8	Niet acad. gevormde rechtskundigen.	Als aangegeven door den heer Arifin (bijl. 3 verslag Salariscommissie, blz. 288 e.v.).	Idem. In het algemeen ook ten einde achterstelling in salaris bij ondergeschikten (griffier, hoofddjaksa) te voorkomen.
A 23. 7	Ondervoorzitter van den landraad.	Hoogere bezoldiging van de functionarissen in de hoofdplaatsen.	Belangrijke vrijwel zelfstandige positie; verricht feitelijk de taak van een voorzitter van den Landraad.
A 24. 3	Adjunct-djaksa.	Gelijkstelling met assistent-wedana.	Een assistent-wedana kan benoemd worden tot adjunct-djaksa en zou dan in positie achteruitgaan.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
A 24. 5	Adjunct-hoofddjaksa,	Den functionaris te Djokja en Solo nog 2 driejaarl. verhoogingen toe te kennen van <i>f</i> 50.	Compensatie van zijn geringere vooruitzichten; naar analogie van de extra verhooging toegekend aan de hoofddjaksa's te Soerakarta en Djokjakarta.
A 24. 8	Adjunct-djaksa, djaksa enz.	Gelijkstelling met gelijksoortige betrekkingen op Java en Madoera.	In de gevallen dat voor deze betrekkingen dezelfde aanstellings-eischen gelden, dienen ook de bezoldigingen gelijk te zijn. De werkkring is dezelfde.
A 24. 19	Gedipl. ambtenaar B. B.	Aanvangssalaris te stellen op <i>f</i> 115.	Betere verhouding met Inl. rechtskundigen (<i>f</i> 130) zie Sten. Versl. p. 1534.
A 24. 13 20	Gedipl. ambtenaar B. B. Onderdistr. hoofd.	Geen onderscheiding in wedana 's en wedana 's 1 kl., ass.-wedana 's en ass.-wedana's 1e kl.	1. Een gediplom. mantripolitie zou bij bevordering tot ass. wedana geen hooger salaris ontvangen. 2. De overbodige indeeling scheidt moeilijkheden, omdat aan een bepaalde formatie vastgehouden wordt.
A 24. 19	Gedipl. ambtenaar Inl. Bestuur.	Bij bevordering tot ass. wedana de gediplomeerden onder te brengen in de 1e kl. groep. Toepassing der wedderegeling in kol. I in haar geheel op de gediplomeerden, in dien zin, dat de verhoogingen automatisch zijn bij gebleken geschiktheid in de betrekking.	Voorkoming van positieverslechtering.
A 24. 21	Districtshoofd.	Verhoging van de geheele kol. III met <i>f</i> 25.	Overeenkomstig het gewicht van het ambt.
A 24. 22	Patih.	Verhoging van de geheele kol. IV met <i>f</i> 25.	Idem.
A 24. 25 en volg.	Inlandsche bestuursambtenaren buitengewesten.	Gelijkstelling met gelijksoortige betrekkingen op Java en Madoera, derhalve de toevoeging a in de schaal te laten vervallen.	Waar voor deze betrekkingen dezelfde aanstellings-eischen gelden en ook de arbeid gelijkwaardig is, dienen ook de bezoldigingen gelijk te zijn.
A 24. 38	Majoor (districtshoofd Minahasa).	Onderbrenging in schaal IV.	Belangrijkheid van het ambt; gelijkstelling met patih.
A 25.	Regenten.	Bezoldiging van <i>f</i> 1500. Toekenning van toelage voor ambtskosten aan alle regenten.	Gewicht van het ambt.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
		Bezoldiging van <i>f</i> 1450.	Idem. Indien het tractement verhoogd zal worden, zou een lid daarmee een verlaging gepaard willen zien gaan van de toelage voor bijzondere ambtskosten, welke hij in vergelijking met die voor de residenten te hoog achtte.
A 25. 1	Regent op Java.	Noot 1 van de algemeene opmerkingen aanvullen met <i>f</i> 500 voor de 6 hoofdplaatsen.	Deze regenten hebben hogere bijzondere ambtskosten dan de residenten.
B 2.	Fröbelonderwijzeres.	Overbrenging naar de A-groep.	Reeds nu zijn 85% van deze leerkrachten van Inlandschen landaard.
B 2. 2	Hulpkracht fröbelonderw.	Geen toekenning van toelage.	Geen reden voor toekenning dier toelage.
B 3. 28	Portier krankz. gesticht.	plaatsing in hogere kolom.	Aard van de werkzaamheden.
B 3.	Portiers, enz.	over te brengen naar groep A.	Hiervoor zijn voldoende Inl. werkrachten te verkrijgen.
B 4. 1	Conducteur.	idem.	Idem.
B 5. 27	Machine-drijver-smidsbaas.	Overbrengen naar B 12, kol. III.	Dit is dezelfde functie als die van Staat B 12, Nos. 5, 6 en 7.
B 5. 74— 75	Stationsklerken.	Automatische overgang van 74 naar 75 bij gebleken geschiktheid door samen in een open formatie op te nemen.	verrichten bij den stationsdienst volkomen hetzelfde werk.
B 5. 83	Monteur autodienst.	Bevordering tot werktuigkundige mogelijk maken.	Tot dusverre hierbij hun groote moeilijkheden in den weg gelegd.
B 7.	Opnemers.	Over te brengen naar groep A.	Hiervoor zijn voldoende Inl. krachten te verkrijgen.
B 8. 3	Adj. translateur.	Eindsalaris te verhoogen tot <i>f</i> . 450.—	Overeenkomstig gewicht van het ambt.
B 9. 6	Commies-redacteur.	Vaststelling van een overgangsbepaling, waarbij de gelegenheid voor de thans in dienst zijnde commies-redacteurs om dispensatie te verkrijgen, wordt verzekerd.	Overeenkomstig de bepaling voor de hoofdopzieners van het boschwezen. Erkenning van de bestaande vooruitzichten.
B 9. 91 t/m 94	Klerk, commies en hoofdcommies.	Hooger te bezoldigen dan dezelfde betrekkingen op de centrale kantoren.	Deze betrekkingen omvatten meer verschillende werkzaamheden; de positie is verantwoordelijker.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
B 9. 169	Commies inspectiekantoor boschwezen.	Ook kol. IV bereikbaar stellen.	Overeenkomstig de regeling voor commiezen op het hoofdkantoor.
E 9. 188	Hoofdecommies Waterstaatskantoor.	toevoeging van een noot: „bij buitengewone geschiktheid kan na 3 jaar nog een verhooging van f 50.— worden toegekend.	Overeenkomstig beteekenis van het ambt.
B 9. 262— 264	Bureauklerken S. S.	Aanv. en eindbezoldiging verhooggen.	Deze zijn thans veel te laag.
B 9. 266	Commies S. S.	Bevordering tot 1sten Commies van in dienst zijnden zonder nieuwe eischen te stellen.	
B 9. 333— 334	Aspirant commies en commies I. U. en A.	Aspirant douane commies aanv. bezoldiging f 100.—, na aflegging dienstexamen na 6 jaar dienst benoeming tot commies 3de klasse op f 150.— Douane-commies 3de kl. na 9 jaar dienst bij gebleken geschiktheid onafh. van vacatures te benoemen tot douane-commies 2de kl. op f 225.—	Verantwoordelijke en fysiek zware betrekking.
B 9. 346 en 353	Adj.-registrateur en bibliothecaris.	Kolom V.	Betrekking steeds gelijk geweest aan die van hoofdecommies. Geen reden tot verlaging.
B 10. 12 13	Hoofddepothouder { Opium- Depothouder { regie.	Gelijkstelling met overeenkomstige betrekkingen bij den pandhuisdienst.	Gelijke werkzaamheden.
B 10. 51	Magazijnbewaarder 1ste kl.	Indienstzijnden minstens in kol. II.	
B 10. 52	Magazijnmeesters.	Indienstzijnden allen in de gelegenheid stellen hoofdmagazijnmeester te worden.	Genieten thans een maximum bezoldiging van f 690.— en zouden anders vastloopen op f 550.—
B 11. 3	Surnumerairs met H. B. S. 3 j. e.	Kolom I echter met aanvangsbezoldiging f 110; na 3 à 4 jaar dienst bij gebleken geschiktheid onafh. van vacatures overgang naar kol. II.	Het verschil tussehen surnumerairs met H.B.S. 5 j.e. en H.B.S. 3 j.e. is te groot.
B 11. 4	Ambtenaren 4e kl. (v. z. v. nog niet aan het hooger-rangsexamen voldaan).	De indeeling in drie groepen te laten vervallen. Aanvangsbezoldiging f 225, eindsalaris f 650. Indien dit onmogelijk is, behoort de overgang van groep 1 naar 2 en van 2 naar 3 (ambtenaar 3e kl.) automatisch te geschieden.	Geen indeeling in groepen wijl allen voor de benoeming tot dien rang aan dezelfde eischen hebben moeten voldoen.
B 11. 8	Controleur 2e kl. (lager opgeleiden).	1. verhooging eindsalaris met verkorting van de schaal.	De meeste komen pas op hun 25e jaar in Indië.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
		<p>2. overgang naar schaal C 19 mogelijk te maken.</p> <p>3. wijziging van de titels.</p> <p>4. hogere bezoldiging van kantoorhoofden.</p> <p>5. treffen van een overgangsmaatregel voor de thans in dienst zijnde ambt., die wegens plaatsing op buitenposten eerst op lateren leeftijd de vakeursus konden volgen.</p>	<p>Voor het personeel v/d douane bestaat de mogelijkheid.</p> <p>Ter voorkoming van verwarring met de controleurs in schaal C 19.</p> <p>Normaal zijn de postambtenaren geen kantoorhoofd; de extra verantwoordelijkheid ware extra te beloonen.</p> <p>Door hun hogere leeftijd zal de extra verhooging met f 75.— niet binnen hun bereik vallen.</p>
B 11. 15	Hoofdadministratief ambtenaar.	De thans in dienst zijnde personen te bezoldigen volgens C 16, No. 4.	Deze ambtenaren hebben daarop hetzelfde recht als hun vroegere collega's bij G.B. vanwaar zij bij den telefoondienst zijn overgegaan.
B 12. 65	Gediplomeerd technisch ambtenaar.	Overbrenging naar groep C.	Uitgangspunt commissie onjuist; geen van deze ambtenaren heeft slechts een ambachtsschool opleiding; velen hebben gelijke of hogere opleiding dan de in punt 376 genoemde ambtenaren die zijn overgebracht naar schaal C 16.
B 12. 74	Werkmeester S. S.	Kolom IV laten doorloopen tot f 650.—	Zeer slechte promotiekansen voor werktuigkundige.
B 13. 3— 6	Werktuigkundige G. M.	Overbrenging naar groep C.	Evenals in het particuliere geen achterstelling bij de scheepsofficieren.
B 14. 1	Controleur, v. d. Volksgezondheid.	Gelijke vooruitzichten als de analisten.	De opleiding is gelijkwaardig en dezelfde vooruitzichten zijn aan de kandidaten voorgespiegeld.
B 15.	Hoofdboekhouder.	Noot 3 van de Algemeene opmerkingen op alle thans in dienst zijnde functionarissen van toepassing te verklaren (Nos. 14, 32 en 35).	Hebben dezelfde rechten.
B 15. 4	Boekhouder pandhuisdienst.	Toepassing van noot 3.	De boekhouder bij deze zich uitbreidende dienst met veel omvattende boekhouding behoeft niet te worden achtergesteld bij die van den Gouv. Accountantsdienst (7), Bankatwinning (32) P.T.T. (43), enz.
C 2. 1, 3 en 5	Hoofdagent 2e kl. alg. politie, enz.	spoedig overbrengen naar groep B.	Voldoende aanbod van inheemsche krachten te verwachten.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 4. 1— 4	Personeel der algemeene politie.	Aanvangsalaris adspirant-politieopziener te verhoogen tot f 200 en de salarissen van de hogere betrekkingen navenant.	Verbetering der zorgelijke levensomstandigheden; salaris meer in overeenstemming brengen met militaire bezoldigingen.
C 4. 2, 3, 4, 6 en 7	Politieopziener Ondereommissaris.	In de eisch voor aanstelling opnemen: „Diploma Mulo”, en hogere schaal van bezoldiging.	De betrekking wordt in Indië hoe langer hoe moeilijker en is nu reeds zwaarder dan de gelijksoortige betrekking in Nederland. Door hogere eischen wordt betere selectie verkregen.
C 9. 4	Adj. Inspecteur bij den Landbouw.	gelijke bezoldiging als inspecteur Inl. onderwijs C 11 kol. IV.	Ongeveer gelijke werkzaamheden.
C 9. 12	Vakonderw. b. d. Cultuurschool.	opheffing van de achteruitgang.	Er is geen voldoende aanbod te verwachten.
C 10.	Leerkrachten in de praktische vakken bij techn. onderwijs.	hogere bezoldiging toe te kennen voor bezit van zeker getuigschrift.	Komt het onderwijs ten goede.
C 10. 2, 3, 4, 5, 6 en 7	Leerkrachten Ambachtscholen.	Overbrengen naar de B groep.	Daarvoor is voldoende aanbod van inheemsche krachten. (afkomelingen van de K. W. S.)
C 11. 5 en 6	Onderwijzer(es) 3e kl.	1. plaatsing in een hogere schaal. 2. spoedige overbrenging naar groep B.	De berekening berust op verkeerde basis: een te korte opleidingsduur. Er is voldoende aanbod in Indië te verwachten, zoonoodig met aanvulling van in Holland en in Indië op kort verband aan te nemen mannelijke leerkrachten.
C 11. 7	Onderwijzer 2e kl.	Maximum bezoldiging f 775. Handhaving der regeling bedoeld in C 11, blz. 2, noot gg.	
C 11.		In noot 4 der algemeene opmerkingen na „h. de Bestuurschool” te doen volgen: waarvoor het bezit van een of meer bij acten vereischt is.	
C 11. 16.	Adjunct-inspecteur bij het Inlandsch onderwijs.	Te bezoldigen volgens schaal IV/V.	Behoort een hogere bezoldiging te genieten dan de directeur eener kweekschool.
C 11. 16. 17.	Adj. insp. Inl. onderw. plaatsverv. tijd. Inspecteur H.I.O.	gelijke bezoldiging. Aan noot 4a der algemeene opmerkingen toe te voegen: „Deze functionarissen worden benoemd uit directeuren van opleidingsinrichtingen voor voortgezet Inlandsch onderwijs.	De werkkring is gelijksoortig; zelfs heeft de adj. insp. Inl. onderw. meer scholen te inspecteeren en moet hij in het bezit zijn van de akte Maleisch of een andere inheemsche taal en de akte Land- en Volkenkunde.
C 11. 17	Plaatsvervangend tijdelijk inspecteur b/h H. I. onderwijs.	Gelijke bezoldiging als C 11, 24.	Op grond van gelijke werkzaamheden.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 12. 11 t/m 14	Gouvernements Marine.	Overbrenging naar de B-groep.	Voldoende aanbod van inheemsche krachten.
C 14. 5	Controleur opiumregie.	Te doen vervallen in kolom 11 12 en 13 van de staat: „5 b, 1e kl. en II.	Alle controleurs moeten een eindsalaris van f 725 kunnen bereiken.
C 17. 4	Gediplomeerd gezaghebber.	Bezoldigingen volgens kolom III en IV. Handhaving mogelijkheid van bevordering tot assistentresident-titulair volgens kolom V.	In 1912 en 1914 reeds gewaardeerd op maximum f 775; thans rekening te houden met gestegen levensstandaard. Instandhouding der opleiding bij voorgestelde regeling moet onmogelijk geacht worden. Achterstelling bij post- en douane-ambtenaren, onderwijzers en commissarissen van politie is onjuist en verwerpelijk.
C 17. 5	Fd. Controleur.	Hoogere bezoldiging.	Geen reden voor de achteruitgang van f 1100 naar f 900.
C 19. 1'''	Ambtenaar 2e kl. I. U. en A. (voortaan geheeten ambt. 1e kl.).	Overbrenging naar schaal C 20 kolom II.	Ten einde de betrekking tot haar recht te laten komen.
C 19. 2	Hoofdecontroleur 2e kl. (voortaan hoofdecontroleur).	Overbrenging naar schaal C 20, kolom III.	De eisch academisch gevormd te zijn werd aan de inspecteursrang van dezen dienst tot dusverre niet gesteld, zoodat deze wel reeds in de schaal C 20 zijn opgenomen.
	Hoofdecontroleur 1e kl.	Overbrenging naar schaal C 20 kolom IV.	
C 20.		In noot 1 a/c het volgende op het woord „gesteld”: „doch wordt enz.” te doen vervallen.	Door de bestaande redactie wordt het voorstel aan de aanstelling verbonden gedeeltelijk te niet gedaan.
C 20. 19	Landraadsvoorzitter en substituit-officieren van Justitie.	Een bepaling opnemen, waardoor deze functoinarissen na 9 of 10 dienstjaren overgaan in kolom III van de schaal.	Als voorgesteld door den procureur-generaal en den Directeur van Justitie.
	Leden raden van Justitie buitengewesten.	Overbrengen naar schaal III.	
	Leden raden van Justitie op Java.	Overbrengen naar schaal IV.	
C 20.		Handhaving van het voorkomende in kolom 12 van den staat.	
		Bij noot 14 van de algemeene opmerkingen ook een toelage voor bijzondere ambtskosten vast te stellen voor controleurs, die hoofd van plaatselijk bestuur zijn.	
C 20. 21	Ambtenaar t. b. van den procureur-generaal: oudste. jongste.	in kolom IV plaatsen. in kolom III plaatsen.	

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 20. 44	Inspecteurs der Gen. The-saurie.	Bezoldiging te doen aanvangen in kol. I.	Er bestaat geen reden deze groep ambtenaren terstond in kol. III te plaatsen.
C 20. 60	Hoofd van het kantoor Reis-wezen.	Over te brengen naar schaal C 23 op een bezoldiging van <i>f</i> 1400.	Niet zoozeer om veel te verbeteren maar om een positie te verschaf-fen in overeenstemming met het gewicht en de zelfstandigheid van het ambt.
C 20. 65	Contr. B. B.	Overgang naar kol. III mogelijk maken.	Noot 13 in verband met p. 582 en 588 van het verslag brengt deze consequentie mee.
C 20. 99	Adjunct-afd. chef W. en E.	Naar lager schaal brengen.	In verband met de inkrimping van den dienst en de niet-technische verantwoordelijkheid.
C 20. 140	Burgemeesters.	1. voor Malang, Buitenzorg, Cheri bon, Mr. Cornelis en Palembang kolom IV te doen gelden; voor Medan en Makasser kol. V/VI. 2. voor de burgemeesters een geleidelijke opklimming met hunne collega's bij het B.B. van kol. III—V.	Een redelijke verhouding tot het gewicht van het ambt.
C 21. 44	Laboratoriumhoofd.	Plaatsing in een hogere schaal dan wel <i>f</i> 100 meer, tenzij binnenkort kort een reorganisatie van den dienst te verwachten is.	Vergel. Bijlage 3 verslag salaris-commissies blz. 648 e.v.
C 21. 50	Landbouwconsulent.	Hogere bezoldiging.	Gewicht van de betrekkingen.
C 21. 51	Inspecteur Landbouwonder-wijs.	Bezoldigingen volgens C 22, kolom IV.	Gelijk brengen aan Inspecteur bij het Technisch onderwijs.
C 21. 52	Inspecteur v. d. Landbouw.	Overbrenging naar schaal C 23.	Overeenkomstig het gewicht van het ambt.
C 21. 53	Hoofd Afdeeling Landbouw.	Overbrenging naar C 23, No. 55.	Gelijk brengen aan Hoofdinspecteur Boschwezen.
C 22. 4	Adviseur voor Chineesche Za-ken.	Over te brengen naar schaal C 23 en gelijk te bezoldigen als de Adviseur voor Inl. Zaken.	Ambten van gelijk gewicht.
C 23. 2	Inspecteur, hoofd van den alg. politie.	Bezoldiging <i>f</i> 1500.—	Billijk in vergelijking andere diensthooften.
C 23. 9 t/m 11	Kantoor en afdeelingshoofden B. O. W.	Bezoldiging vast te stellen op <i>f</i> 1400.	In verband met den aard en den omvang van het werk komt het voorgestelde salaris billijk voor. Bovendien genieten de tegenwoor-dige functionarissen reeds een wedde van <i>f</i> 1500.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 23. 9— 13	Hoofden van dienst bij de B. O. W.	Bezoldiging <i>f</i> 1500.	Gewicht van de betrekking.
C 23. 12	Directeuren havens.	Verhooging van bezoldiging.	Een groote verantwoordelijkheid niet minder dan van het hoofd der S.S.
C 23. 15	Hoofd gevangeniswezen.	Verlaging van bezoldiging.	Geen reden voor de buitengewone verhooging van <i>f</i> 900 op <i>f</i> 1400.
C 23. 17	Hoofd van den dienst der opiumregie.	Hoogere bezoldiging dan het hoofd v. d. pandhuisdienst.	De huidige verhouding dient behouden te worden.
C 23. 21	Adviseur v. d. decentralisatie.	1. Bezoldiging verhoogen tot <i>f</i> 1500. 2. Bezoldiging verhoogen tot <i>f</i> 1600.	In overeenstemming met het gewicht van het ambt, mede bij de a.s. bestuurshervorming. Gewicht ambt; burgemeesters, die <i>f</i> 1500 en meer, hierna feitelijk ondergeschikt, althans onder de leiding van den Adviseur gesteld.
C 23. 22	Inspecteur B. G. D.	Geen toekenning van de verhooging na 2 jaar.	Het maximum van <i>f</i> 1350 is voldoende.
C 23. 41	Burgemeesters.	Verlaging van de bezoldiging.	Geen reden voor de verhooging van <i>f</i> 1000 op <i>f</i> 1350 en na 2 jaar <i>f</i> 1500. Niet in verhouding tot de bezoldiging van de residenten.
C 23. 50	Lid van het Hooggerechtshof.	1. Voor de oudste helft der leden bezoldiging te brengen op <i>f</i> 1600. Bezoldiging <i>f</i> 1600.	Vergel. overgelegde rapport M. Neytzell de Wilde.
C 23. 51	Thesaurier generaal.	Hoogere bezoldiging naarmate de werkzaamheden zich meer uitbreiden en in belangrijkheid toenemen.	Gewicht betrekking.
C 23. 52	Hoofdinspecteur, Hoofd I. U. en A.	Bezoldiging <i>f</i> 1600.	Gewicht betrekking.
C 23. 53	Resident.	1. Hoogere bezoldiging. 2. Dadelijk toekenning van een salaris van <i>f</i> 1600.— op de vijf hoofdplaatsen. 3. In noot 6 der algemeene opmerkingen de toelage voor ambtskosten voor den resident van Bali Lombok verhoogen.	1. In vergelijking met 1905 gaar de residenten in feitelijke omvang achteruit. 2. Als die plaatsen zooveel belangrijker geacht worden, is het redelijk het hoogere bedrag terstond toe te kennen. 3. In verband met door dien functionaris te dragen bijzondere kosten naar aanleiding van het toerisme.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 23. 57	Hoofd havenwezen.	Verhoogen tot <i>f</i> 1600.	Gewicht van het ambt; gelijkstelling met andere diensthoofden.
C 23. 59 t/m 67		Noot 8 van de algemeene opmerkingen te doen vervallen.	
C 23. 62	Hoofd afdeling bestuurszaken der buitengewesten.	Bezoldiging verlagen tot <i>f</i> 1500.	In betere verhouding met den onder-direct. v/h dept. en met den Adv. v.d. decentralisatie.
C 23. 63	Hoofdinspecteur B. G. D.	Verlaging van de bezoldiging.	Geen reden voor de verhooging met <i>f</i> 100 en een ambtstoelage van <i>f</i> 150.
C 23. 67	Hoofdinspecteur Scheepvaart.	Verlaging van de bezoldiging b.v. tot <i>f</i> 1500.	Geen reden voor de verhooging van <i>f</i> 1200 op <i>f</i> 1600 met <i>f</i> 150 ambtstoelage.
C 23. 68	Gouverneurs.	Handhaving van noot 9 der algemeene opmerkingen.	De drie gouverneurs behooren dezelfde toelage voor bijzondere ambtskosten te genieten.
C 23. 69— 72	Directeuren, alg. secretaris, president Hooggerechtshof en procureur-generaal.	Bezoldiging <i>f</i> 2200.	Gewicht van het ambt.
C 23. 69 en 74	Directeuren en leden Raad van Indië.	Bezoldiging <i>f</i> 2400 zonder ambtskosten.	Andere leden wenschten de leden van den Raad van Indië slechts dan ambtskosten te zien toegekend, wanneer hun gezin eveneens te Batavia gevestigd is.
A A 6a	Adjunct-panghoeloe.	Dien te Bandoeng met <i>f</i> 60 te bezoldigen.	
A 6e—f	Hoofdpanghoeloe Semarang, Soerabaja en Preanger-regentschappen.	Bezoldiging <i>f</i> 150.	Wegens zeer drukken werkkring. (Insteede van van Mohammedaansch priester ware te spreken van Mohammedaansch adviseur).
C. C 38 /m 42	Districtsbestuur Bali en Lombok.	De bezoldigingen reeds vóór de reorganisatie, bedoeld in noot 2 der algemeene opmerkingen, in overeenstemming te brengen met die voor de Inl. bestuursambtenaren in de in die noot genoemde gewesten.	Gevreesd wordt, dat die reorganisatie misschien nog niet zoo spoedig tot stand zal komen.
B. C. 1	Ambtenaar kantoor metingen.	Hoogere bezoldiging.	De aanvangsbezoldiging is thans gelijk aan die van den adj. insp. voor agrarische zaken (C 20.74); blijft daarbij de voorgestelde belangrijk achter.
bijl. IV. 1	Bureau-oppasser bij S. S.	Hooger maximum.	Handhaving van het bestaande toch al lage maximum.
bijl. IV.	S. S.-personeel.	Hooger bezoldiging.	Hooger fysieke eischen; langer dienstitijden.

MILITAIRE SCHALEN.

Schaal I.

De artill. officieren hebben een zwaarder studie, die van ingenieur naderend, en een belangrijk moeilijke functie en taak; dit ware met 1 fictief jaar te waardeeren na het 3de jaar tot en met den luit, kol, rang.

Schaal IX.

a. Door de O. O. is gevraagd om het aanvangssalaris op *f* 215 te brengen, omdat dit het minimum is waarop op een bescheiden voet kan worden rondgekomen.

Indien het eindsalaris gelijk blijft (*f* 255) zouden 4 3 jaarlijkse verhoogingen van *f* 10 kunnen worden toegekend. Alsdan zouden de vermeerderde uitgaven niet zoo hoog loopen.

b. De onderoffic. instructeur evenals de oo. adm. over te brengen naar schaal X. Door de verschillend bijbetrekkingen, die door hen worden verricht, hebben zij een even drukken werkkring als de administrateurs, terwijl zij fysiek meer te lijden hebben.

Schaal X.

Met uitzondering van de O.O.-administrateur, conducteur, vuurwerkers, korps marechaussée in Atjeh, sergent-majoor-betaalmeester der genie, de in deze schaal genoemde vaklieden over te brengen naar schaal XV overeenkomstig werkzaamheden en prestatie.

Schaal XIX.

Deze schaal is te hoog. Eischen zijn lager dan die van Eur. sergt. Deze krijgt *f* 200 als aanvangssalaris. Dit komt overeen met *f* 115 A schaal (zie bijlage 1 blz. 71). De schaal begint echter met *f* 150.

Schaal XXVI.

De niet-Eur. brigs. zullen dezelfde soldij genieten als de Eur. brigs.; dit lijkt niet billijk en is strijdig met de beginselen der S. C.

In schaal XXVII e. v. krijgen de Inl. brigs. zelfs meer dan de brigs. bij de Inf.

Bijlage 2. Lijst van verzoeken en moties bij den Volksraad ingediend.

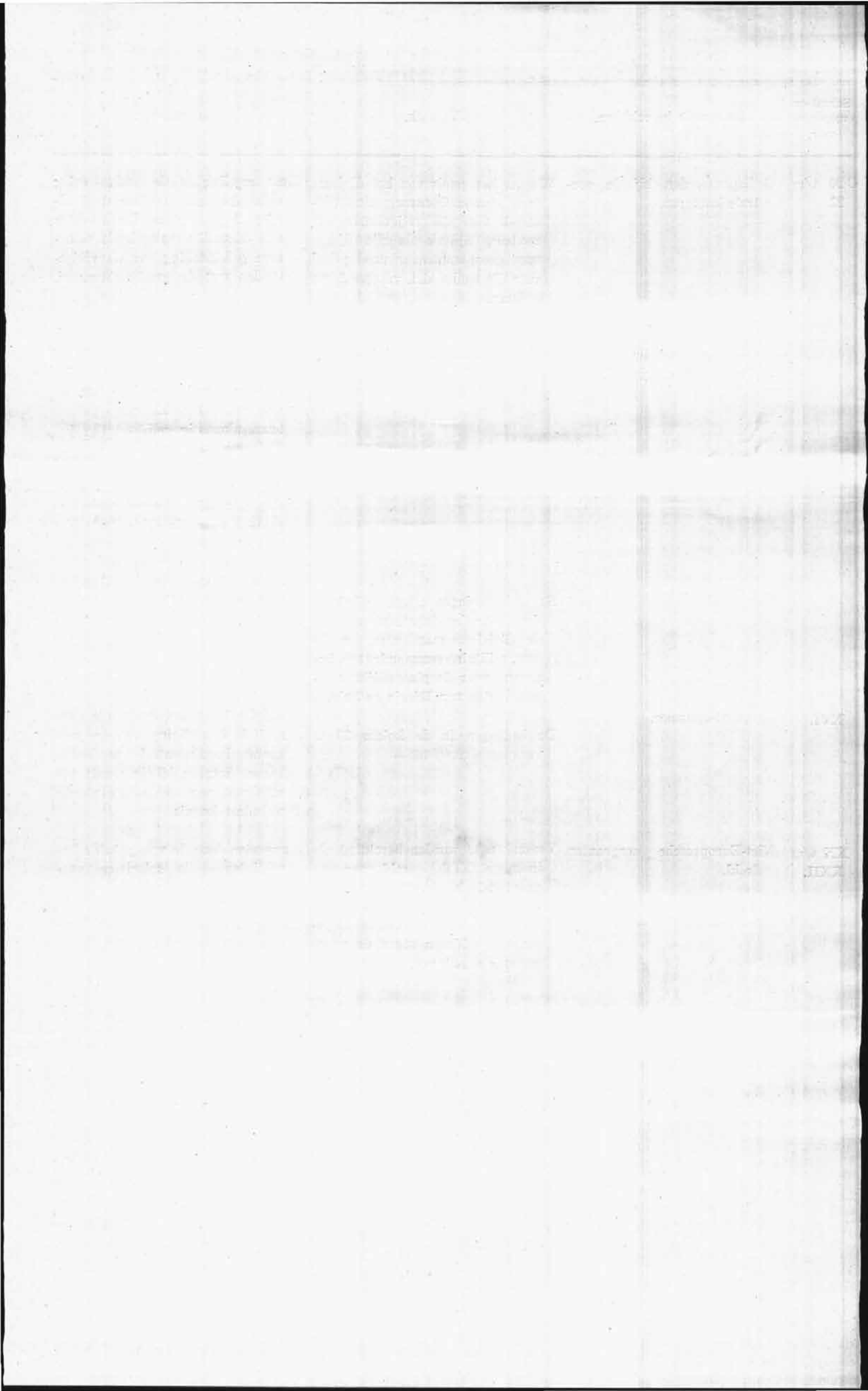
Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
A 1. 44	Boodschapper.	<i>f</i> 15 met tweejaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 2.50 tot <i>f</i> 25.—	
A 5. 58	Hulpschrijver B. B. , Schrijver B. B.	Aanvangssalaris <i>f</i> 30, 2 eenjaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 5.— Aanvangssalaris <i>f</i> 40, 6 eenjaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 10.—	Hooge levensstandaard. Weinig kans op spoedige promotie. Zwaarte en omvangrijkheid der betrekkingen.
A 5. 58	Hulpschrijver. Schrijver. Schrijver 1e klasse. ,	Bezoldiging te stellen op <i>f</i> 20 met tweejaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 2.50 tot <i>f</i> 35.— <i>f</i> 35 met tweejaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 5.— tot <i>f</i> 45.— <i>f</i> 45 met tweejaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 10.— tot <i>f</i> 75.—	Wensch naar betere levensomstandigheden, zwaarte der betrekkingen.
A 5. 81	Kassier bij 's Lands kassen.	Eindsalaris te bereiken na 25 jaar dienst.	Zware werkzaamheden in vergelijking met andere ambten.
A 5. 88	Mantri-politie, kaboepaten.	Aanvangssalaris <i>f</i> 100, 5 eenjaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 10.—	
A 5. 93	Corrector volksleatuur.	Eindsalaris bereikbaar te stellen na 20 dienstjaren.	Ter bevordering van een vlotte aanvulling van eventueele vacatures.
A 13, 14, 15, 16.	Inlandsche onderwijzers.	Verbetering der salarissen.	Door aanneming der voorstellen wordt hun bestaan bedreigd.
A 13. 1	Onderwijzer volksschool.	Beginsalaris <i>f</i> 20, tweejaarlijksche en driejaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 2.50. Wanneer in het bezit van hulpaete gelijkstelling met hulponderwijzers der Gouv. scholen.	Meer gelijkstelling met abiturienten der 2e klasse scholen, die bij andere departementen werkzaam zijn.
A 15. 2	Schoolhoofd.	Geniet een toelage van <i>f</i> 10 boven de achter 1 genoemde bezoldiging.	
A 15. 20 en 22	Inlandsch ambachtsonderwijzer.	Verbetering der salarissen.	Door aanneming der voorgestelde salarissen wordt hun bestaan bedreigd.
A 16. 11	Hoofdopziener volksonderwijs. ,	Hoogere bezoldiging dan assistent-wedono 1e kl. en <i>f</i> 100.— meer dan schoolopziener.	Zwaarder en moeilijker werk dan assistent-wedono 1e kl. en schoolopziener.
A 19. 7, 8 en 9	Redacteur en hoofdredacteur 1e en 2e kl. volksleatuur.	Verhooging der schalen met <i>f</i> 25.— Benoembaarheid der hoofdredacteurs 1e kl. tot tech. ambt. 2e kl. (adjunct-translateur).	Gelijkstelling met afkomelingen eener hoogere kweekschool bij het onderwijs.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
A 19. 9	Landsdienaren te Balikpapan.	Opneming van Balikpapan onder de plaatsen, genoemd sub c. van punt 499 Afdeling II van het Verslag (standplaatstoelagen).	Plaatselijke duurte.
	Inlandsch personeel bij 's Lands kassen.	Vaststelling salarissen volgens voorstellen aan de salariscommissie in vergadering te Bandoeng van 29 Augustus 1924. Normaal pensioen te bereiken na 25 jaar dienst, en pensioensgrondslag te berekenen naar laatst ontvangen salaris.	Steno-analytisch verslag, blz. 418, 419. Tegenwoordig meer werkuren dan vroeger.
B 8. 5	Assistent a/h kantoor voor de volkslectuur.	Gelijkmaking der bezoldiging met adjunct-translateur te Djoeja en Soerakarta, door de algemeene opmerking 4 van staat B 8 te doen vervallen.	Zelfde benoembaarheidseischen, even zware betrekking.
B 9. 320	Archivaris P. T. T. dienst.	Bezoldiging volgens kolom V verhoogd met f 50.—	Vereischte teekenkennis billijkt hogere betaling dan het ambt van archivaris B.B. (B 9, 304).
B 9. 91	Klerk.	Bezoldiging te regelen als volgt: 2e klerk f 60 met 5 eenjaarlijksche verhoogingen van f 15.— 1e klerk f 140 met 2 eenjaarlijksche verhoogingen van f 15.— adj.-commies f 180 met 2 eenjaarlijksche verhoogingen van f 10.—	Verbetering is noodzakelijk in verband met levensstandaard en aard van den werkring.
B 9. 92	Commies.	Bezoldiging van f 225 tot f 425.	
B 9. 93	1e Commies.	Van f 450 tot f 550.	
B 9. 94	Hoofdecommies.	Van f 600 tot f 750.	
B 12, 22, 23, 25.	Machinist. Hoofdmachinist. Werktuigkundige.	In een noot te bepalen, dat, indien zij tevens de functie van „Uitvoerder” vervullen, de bezoldiging geschiedt resp. volgens de kolommen III, IV/V en V. Voor No. 25 noot 3 der algemeene opmerkingen te doen gelden voor hen, die niet de functie van „Uitvoerder” waarnemen.	Geringe kans om tot hoofdwerktuigkundige te worden benoemd. Groote administratieve, financiële en technische verantwoordelijkheid. De uitvoerders zijn ingedeeld in de C-groep (C 8).
B 12. 65	Gedipl. techn. ambtenaar.	Overbrenging naar de C groep.	De argumenten, opgesomd in punt 377 van Afd. VI van het Verslag zijn onjuist. Zelfde opleiding als de gedipl. hoofd-technische ambtenaren, die naar de schaal C 16 zijn overgebracht.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 11. 6 en 7	Hollandsche onderwijzers.	<p>1e. Grootere onderscheid tusschen gezinshoofden en niet-gezinshoofden.</p> <p>2e. Kindertoelagen.</p> <p>3e. Aanvangssalaris gezinshoofden verhoogen.</p> <p>4e. Grootere verhoogeningen in eerste helft diensttijd.</p> <p>5e. Maximum tractement na 20 dienstjaren.</p> <p>6e. Het 1e klasserschap vervangen door verhoogening op vasten termijn.</p> <p>7e. Toelagen voor hoofden van scholen.</p> <p>8e. Betere regeling van weduwen- en weezenpensioenen.</p>	Ter verbetering van de levenspositie.
C 11. 5, 6	Onderwijzer 3e kl.	De bezoldigingsschaal te doen loopen van 200 tot 525.	Nauwe samenhang van goed onderwijs met de financieele positie van den onderwijzer.
C 11. 7	Onderwijzer 2e kl.	<p>De bezoldigingsschaal te doen loopen van 330 tot 775.</p> <p>In een noot bepalen, dat elke onderwijzer 2e kl. na 10 jaar bij geschiktheid voor 1e klasser in het genot wordt gesteld van de inkomsten van 1e klasser.</p>	<p>Studietijd te stellen op Mulo + 3 jaar voor hulpacte en Mulo + 6 jaar voor hoofdaete.</p> <p>De onderwijzers zouden bij invoering van de nieuwe regeling te veel in inkomsten achteruitgaan.</p>
C 11. 5, 6, 7	Onderwijzers.	<p>In een noot bepalen, dat bij benoeming tot hoofd de onderwijzer 3e kl. wordt gepromoveerd tot 2e kl. en dat alle hoofden eene toelage van f 50.— genieten; onderwijzers, die internaatsbemoeyenis hebben, een toelage van f 50.— toe te kennen.</p>	Hadden vroeger lage woninghuur, welk voordeel nu vervalst.
C 11. 5, 6, 7	Onderwijzers.	<p>Het minimum van 9% in de woninghuurregeling te doen vervallen. Standplaatstoelagen en kindertoelagen ook toe te kennen, al heeft belanghebbende volgens de oude regeling meer salaris dan volgens de nieuwe.</p> <p>De voordeelen der oude regeling toe te kennen aan alle ambtenaren zoolang de nieuwe regeling nadeeliger zou zijn.</p>	<p>Vroeger betaalden de onderwijzers nooit meer dan f 50.— voor een gouvernezentswoning. Door de nieuwe regeling zouden ze nog meer in inkomsten achteruitgaan.</p> <p>De billijkheid eischt, dat het Gouvernement de bij het aangaan der verbintenis op zich genomen verplichtingen nakomt.</p>
C 20. 19 noot (b)	Lid en buitengewoon lid der R. v. J. in de buitengewesten.	Bezoldiging volgens kolom III der schaal.	Eenigszins langdurige ervaring onontbeerlijk, dus hoogere bezoldiging dan beginnende landraadvoorzitters.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 20. 19 noot (c)	Leden der R. v. J. op Java en Madoera.	Bezoldiging volgens kolom IV der schaal.	Gelijkstelling met de voorzitters der landraden te Djocja, Solo en Bandoeng is gewenscht.
C 20. 9	Faculteitsjuristen.	Toekenning van twee fictieve dienstjaren.	Studietijd normaal 18 maanden, meerdere studiekosten, pensioen op lateren leeftijd.
		Bij benoeming tot een rechterlijk ambt, bezoldigd volgens een hogere kolom van de schaal, dadelijke toekenning van de minimumwedde van die kolom, ook indien zij nog niet het daarvoor vereischte aantal dienstjaren hebben.	Gewicht en omvang van het ambt van landraadvoorzitter (e.g. buitengewoon voorzitter, en standverplichtingen.
		Leden der Raden van Justitie op de buitenbezittingen te bezoldigen volgens kolom III en die der R. v. J. op Java en Madoera volgens kolom IV. Deze laatste worden keuzebetrekkingen.	Gewicht van het ambt minstens gelijk aan dat van voorzitters der belangrijkste landraden.
C 20. 19 noot (b) en 20''	Griffier der R. v. J. op Java en bij het Hooggerichtshof.	De bepaling (.) onder noot (a) der algemeene opmerkingen ook van toepassing te verklaren met wijziging resp. in kolom III en IV.	Komt ten goede aan werklust en studiezin der rechterl. ambtenaren.
C 20. 20'	Officier van Justitie der R. v. J. in de buitengewesten.	Bezoldiging volgens kolom V.	In het belang van het aanzien der betrekking.
		Het ambt van officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Medan opnemen in de lijst der hoofdambtenaren.	Idem.
		Medan op te nemen onder de plaatsen, genoemd sub c van punt 499 Afd. II van het Verslag (standplaatstoelagen).	Medan is even duur als Soerabaja.
C 20. 19 noot (b)	Voorzitters en ondervoorzitters van landraden, leden en off. v. Just. der R. v. J. in de buitengewesten, subst. off. v. Just. R. v. J. op Java en griffier Hooggerichtshof.	Na het 6e dienstjaar te bezoldigen volgens kolom III.	De billijkheid, in vergelijking met andere gelijkwaardige betrekkingen.
	Leden der R. v. J. op Java en voornaamste voorzitters van landraden.	Volgens kolom IV.	

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.
C 20 t/m 22.	Gedispenseerden bij de centrale kantoren.	Wegens het gemis van het diploma van groot-ambtenaar diensttijd-aftrek voor elk vrijgestelde met zoodanig tijdvak als zijn tijdgenoot groot-ambtenaar noodig had voor die studie, d. i. vroeger 2, nu 3 jaren.	Deze regeling is de eenige welke recht doet aan de door de Indische Regeering en den Minister van Koloniën vastgelegde volkomen gelijkstelling van de vrijgestelden met de groot-ambtenaren.
I.	Officieren, die bij de technische artillerie-inrichtingen zijn werkzaam gesteld.	Militaire landsdienaren. Deze officieren te bezoldigen volgens schaal 2.	De aanvullende studie dezer officieren is geheel gelijkwaardig te achten met de studie voor genie-officier, terwijl de door hen te vervullen betrekkingen geheel overeenkomstig gelijksoortige ingenieursbetrekkingen zijn, zoodat de motieven bedoeld in punt 154 van Afdeeling VII van het Verslag (blz. 567) zeker ook ten volle gelden voor de hier bedoelde groep.
XVI.	Sergeant-opnemer.	De ambtstoelagen alleen te behouden voor den legercommandant, de divisiecommandanten en de gew. militaire commandanten, benevens voor de plaatselijke commandanten van Djoeja en Solo. De bedragen in de kolom 10 te verhoogen met f 30.—	Andere militaire gezaghebbenden hebben geen bijzondere ambtskosten. Teneinde het thans bestaande verschil in bezoldiging met een sergeant der infanterie te handhaven, hetgeen billijk wordt geacht met oog op de gevorderde meerdere kennis.
XX t/m XXII.	Niet-Europeesche sergeanten 2e kl.	Verzoeken te worden bezoldigd als in schaal XIX bepaald voor sergeanten 1e kl. Protest van de Amboneesche korporaals en soldaten tegen de voorgestelde regelingen.	Aangezien door de voorgestelde bezoldigingen de salarissen verlaagd zullen worden. Achteruitstelling in vergelijking met de Europeesche collega's in salaris en gezinsverzorging.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUK 6.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 4 December 1924).

§ 1. Algemeene opmerkingen. 1. Het was der Regeering aangenaam te vernemen, dat het werk der Salariscommissies bij vele leden waardeering vond. Indien de behandeling in den Volksraad geen aanleiding geeft tot tijdroovende wijzigingen, zou invoering der regeling op 1 Januari a.s. formaliter mogelijk zijn, doch de omvangrijke arbeid, aan de voorbereiding der toepassing verbonden, zal op dien datum nog niet voltooid kunnen wezen, ook in verband met het feit, dat eerst na de beslissing in den Volksraad de laatste hand aan die voorbereiding kan worden gelegd. Zou derhalve invoering op 1 Januari plaats hebben, dan zouden niettemin op dien datum aan een deel der ambtenaren de bezoldigingen op den ouden voet uitbetaald moeten worden, terwijl het hun daarboven toekomende eerst later zou worden uitbetaald. Aangezien een deel der ambtenaren thans aan bezoldiging plus duurtetoeslag meer ontvangt dan hun volgens de nieuwe regeling toekomt, zou voorts bij invoering op 1 Januari, hetzij de duurtetoeslag moeten vervallen, dan wel achteraf terugstorting door sommige landsdienaren moeten plaats vinden. De bezwaren en het risico aan dit laatste verbonden, behooren naar het oordeel der Regeering te worden vermeden, maar ook het niet uitbetalen van duurtetoeslag aan hen, die daardoor belangrijk minder zouden ontvangen dan hun feitelijk toekomt, levert zeer ernstige bezwaren op. Daarom meent de Regeering tot invoering op 1 Januari niet te kunnen overgaan. De stand der voorbereiding doet echter verwachten, dat het wel mogelijk zal zijn om over de maand Februari 1925 de salarissen op den voet der nieuwe regeling te doen uitbetalen, zoodat bij vaststelling van den datum van invoering op 1 Februari a.s. de hiervoren vermelde bezwaren zullen worden vermeden. De Regeering is daarom bereid om de invoering op laatstgenoemden datum te doen plaats hebben, indien de behandeling in den Volksraad een resultaat oplevert, dat daaraan niet in den weg staat. Zooals terecht in het afdeelvingsverslag werd opgemerkt, is op grond van de beschikbare gegevens te verwachten, dat het totaal bedrag aan bezoldigingen door de invoering der salarisherziening niet boven de gestelde grens zal stijgen.

2. Tegenover de opmerkingen, die door eenige leden gemaakt werden nopens de samenstelling der Commissie, zij er de aandacht op gevestigd, dat het geven van uitbreiding aan de Commissie, naast enkele voordeelen, ook nadeelen zou hebben medegebracht, terwijl niet gezegd kan worden, dat de Commissie in hare beperkte samenstelling

niet een open oog zou hebben gehad voor de belangen van alle landsdienaren. Bepaaldelijk voor het opnemen van vertegenwoordigers van enkele ambtenaarsgroepen als zoodanig zou het bezwaar gegolden hebben, dat alsdan een soort evenredige vertegenwoordiging had moeten zijn nagestreefd, die tot zeer ongewenschte uitbreiding der Commissie geleid zou hebben.

3. In verband met de opmerking, die gemaakt is betreffende den tijd, die toegemeten is kunnen worden aan het overleg met de vakverenigingen, verklaart de Regeering, dat in alle betrokken instanties het mogelijke gedaan is om de spoedige gereedkomst der voorstellen te bevorderen.

4. Naar aanleiding van de door een lid gemaakte opmerking betreffende de bemoeienis van den Minister met de totstandkoming der voorstellen, zij opgemerkt, dat het als een gelukkige omstandigheid is te beschouwen, dat de samenwerking tusschen de Nederlandsche en de Indische Regeering ditmaal op zoodanige wijze heeft kunnen plaats vinden, dat na afdoening der onderwerpelijke voorstellen door den Volksraad aan de invoering der herziening met alles wat daarbij hoort, niets meer in den weg staat.

5. Het oordeel van verscheidene leden dat een principiël doorgevoerd systeem van gezinstoelage de voorkeur verdient boven het bij de standplaatstoelage voorgestelde systeem, waarin aan de grootte van het gezin slechts in beperkte mate invloed is toegekend, kan de Regeering niet onderschrijven. Zonder zich bepaaldelijk aan te sluiten bij het oordeel van de leden, die zich principiël kanten tegen bezoldiging naar behoefte, meent de Regeering, dat de overwegingen, die de Commissie vermeld heeft op blz. 157 van haar verslag, punt 478, inderdaad tot de conclusie moeten leiden, dat invoering van een dergelijk stelsel hier te lande niet doelmatig zou zijn.

6. Ten aanzien van de drie punten, genoemd in de Memorie van Toelichtingen alinea 49, kan worden medegedeeld, dat wat de punten 1 en 3 betreft door de Regeering wordt ingestemd met het advies der salariscommissies, weergegeven in Afdeeling II punten 668 tot en met 673 en punten 597 en 598 van haar verslag, terwijl wat het 2de punt betreft moge worden verwezen naar hetgeen ter zake bij de beantwoording der in het Afdeelvingsverslag sub 9 (pensioenregeling) is opgemerkt.

§ 2. Te volgen werkwijze in den Volksraad. 7. Aan de werkwijze, die in deze paragraaf wordt aangegeven, zal de Regeering gaarne hare medewerking verleen. Voor zoover nopens uitgesproken wenschen door de Regeering reeds dadelijk een positief antwoord wordt gegeven, heeft dit de bedoeling den Volksraad voor te lichten bij de beoordeeling of plaatsing op de lijst gewenscht is; heeft het antwoord eene afwijzende strekking, dan heeft zulks niet de bedoeling, dat de Regeering Zich tegen plaatsing op de lijst verzet, doch wordt daarmee in hoofdzaak beoogd om bij de betrokken landsdienaren geen verwachtingen op te wekken, die hoogstwaarschijnlijk niet verwezenlijkt zouden kunnen worden. In zeer vele gevallen toch zou inwilliging der uitgesproken wenschen consequenties hebben ook voor andere dan de daarbij genoemde landsdienaren.

8. Ofschoon de tijd, die den Volksraad is gegeven tot bestudeering der onderhavige voorstellen stellig niet ruim is, mag bij de beoordeeling daarvan toch niet worden voorbij gezien, dat de publicaties der Salariscommissies de voorgedragen oplossing voor een belangrijk gedeelte reeds geruimen tijd tot een algemeen onderwerp van discussie hebben gemaakt. De bestudeering zal daardoor ongetwijfeld zijn vergemakkelijkt.

9. De beweegredenen, die de Commissie er toe geleid hebben de in het Verslag opgenomen voorstellen te doen, zijn zoowel in het Verslag als in de daaraan voorafgaande nota's en in de talrijke vergaderingen met vereenigingen, die aan de behandeling daarvan gewijd zijn, zoo uitvoerig uiteengezet, dat overlegging van nog meer gegevens overbodig mag heeten. De Regeering acht daarom geen voldoende aanleiding aanwezig om de Commissie te vragen, of zij bereid is de door haar niet bij haar Verslag overgelegde notulen alsnog aan de Regeering te doen toekomen ter overlegging aan den Volksraad.

§ 3. Bezoldigingsregelen. a. Grondslagen.

10. De Regeering betreurt, dat verscheidene leden verklaarden niet te kunnen instemmen met de indeeling van de ambtenaren in drie groepen, waar toch Haars inziens uit de langjarige bestudeering van het bezoldigingsvraagstuk duidelijk aan den dag is getreden, dat de verdeeling in twee groepen, die tot dusverre steeds werd nagestreefd, thans niet te verwezenlijken is. Het z.g. stelsel 1913, waarin de onderscheiding tusschen normaal en abnormaal bezoldigde betrekkingen toch ook al dadelijk gepaard ging met eene correctie middels z.g. secundaire betrekkingen, blijkt om praktische redenen niet doorvoerbaar. Het stelsel der „tropentoelagen” waaraan de scheidingslijn vastzit, heeft de tot bestudeering daarvan ingestelde zeer competente commissie tot de slotsom geleid, dat de invoering daarvan thans niet mogelijk is, juist met het oog op de betrekkingen, die thans in de B-groep zijn gerangschikt (1). De Regeering constateerde daarom met genoegen, dat vele andere leden bereid waren de consequentie uit deze voorafgaande behandeling te aanvaarden, door in te stemmen met het voorstel der Commissie, waarin op praktische wijze de belemmeringen zijn weggenomen, die aan de invoering der vroeger ontworpen stelsels in den weg

stonden. Dat het levenspeil in hoofdzaak door ontwikkeling en genoten opleiding zou worden bepaald, moge juist zijn in eene samenleving, die zelf geheel in hare personeelsbehoeften voorziet, doch is dat stellig niet in eene maatschappij, waarin bepaalde categoriën van betrekkingen worden vervuld door personen, die in geheel andere omstandigheden verkeerden dan de inheemschen; in een dergelijke maatschappij gaat van de uitheemsehe groep een invloed uit, die op de verschillende bevolkingsgroepen ongelijkmatig werkt en die tot verschil in levenspeil ook onder de inheemschen aanleiding geeft. Juist de miskennis van dit feit heeft vroegere oplossingen doen falen, terwijl de omstandigheid, dat in het ontworpen stelsel met deze verhoudingen ten volle rekening wordt gehouden, de mogelijkheid der toepassing verzekert. Ook de bedenking, dat niet duidelijk zou blijken wat onder „inheemschen maatstaf” is te verstaan, komt niet gegrond voor, aangezien uit de toelichtingen genoegzaam spreekt, dat hiermede bedoeld is een maatstaf, die zich laat toepassen op alle betrekkingen, zonder onderscheid, gelijkelijk. De diensten, die door meer-ontwikkelden bewezen worden, hebben een zekere meerwaarde boven de diensten van minder-ontwikkelden. In landen met eigen personeelsvoorziening, blijkt duidelijk hoe groot die meerwaarde gesteld moet worden, om op voldoende aanbod van dergelijke diensten in een normaal gevormde maatschappij te mogen rekenen, en daarbij een peil van maatschappelijke ontwikkeling te kunnen bereiken zooals dat in de omringende landen wordt aangetroffen. In die landen wordt algemeen gemeten met een daar inheemschen maatstaf. Zal Indië mettertijd een gelijk peil van ontwikkeling bereiken, dan zal een soortgelijke maatstaf ook hier moeten gelden. Zulks is thans, naar algemeen bekend is, niet het geval; de diensten, die door de hooger-ontwikkelden bewezen worden, zijn hier naar verhouding veelvoudig kostbaarder dan in andere landen. Dit belemmert de ontwikkeling en daarom moet overeenkomstig den tweeden grondslag naar verandering der verhoudingen gestreefd worden. Dat de bestaande verhoudingen zich niet in die richting zouden kunnen ontwikkelen, wanneer niet reeds thans eene indeeling in twee groepen mogelijk is, kan niet worden toegegeven, aangezien de ter overweging aangeboden regeling op meerdere plaatsen reeds van die mogelijkheid blijkt geeft. Voor verschillende betrekkingen zijn de bezoldigingen volgens het C- of het B-type nog slechts voor de in dienst zijnden van kracht, terwijl voor nieuw in dienst tredenden het naastliggende type is aangegeven.

11. De instemming, die door vele andere leden met de ontworpen grondslagen wordt betuigd, ging gepaard met de opmerking, dat in de voorstellen slechts vage aanwijzingen voorkomen nopens de wijze waarop de overgang, die beoogd wordt, zal plaats vinden. Ook de Regeering is van meening, dat daaraan blijvende aandacht moet worden geschonken, hetgeen een van de belangrijkste redenen uitmaakt, waarom de instelling van een bezoldigingskantoor ondanks de uitbreiding van het corps ambtenaren, die daaruit noodwendig voortvloeit, door de Regeering noodzakelijk wordt geacht. In punt 9 der Memorie van Toelichting is dan ook als taak van dit orgaan bepaaldelijk genoemd, dat het „aan de ontwikkeling van het geheel der bezoldigingsregelen” speciale aandacht behoort te schenken. Het vaststellen van bepaalde kenmerken, waarbij de overbrenging naar een andere groep zou behooren aan te vangen en van het tempo waarin dit dan als regel zou moeten geschieden, acht de Regeering niet praktisch, om-

(1) Vergel. het verslag der bezoldigingscommissie, opgenomen in de Volksraadstukken, Eerste Buitengewone Zitting 1921 Onderwerp 3, Stuk 2, § 8.

dat de groote verscheidenheid van omstandigheden, die zich hierbij voordoen, het stellen van regelen hetzij tot een formaliteit zou maken, hetzij een gedwongen gang van zaken zou doen ontstaan, die de goede dienstvervulling ernstig zou kunnen schaden. Gaarne wil Zij overwegen of er aanleiding bestaat om door het bezoldigingskantoor periodiek een rapport te doen uitbrengen nopens hetgeen ten aanzien van de groepeerings der betrekkingen in die periode is geschied of voorbereid en hetgeen in de naaste toekomst op dit gebied gedaan kan worden.

12. De vraag of het levenspeil dan wel de wet van vraag en aanbod richtsnoer is bij de vaststelling der salarissen voor de B-groep, acht de Regeering meer van theoretische dan van praktische waarde, omdat het een met het ander in nauw verband staat. Het peil, waarop men zijn levensbehoeften kan instellen, hangt minder af van de welwillendheid van den werkgever, in casu den Staat, dan van de eischen, die de werknemer onder invloed van de wet van vraag en aanbod kan stellen. Het levenspeil is dus tot zekere hoogte het waarneembare gevolg van de werking der genoemde wet, zoodat het bezigen der geïncrimineerde woorden geen miskennis inhoudt van de beteekenis, die de wet van vraag en aanbod in het onderhavige vraagstuk onmiskenbaar heeft.

13. Op welk peil de algemeene norm zich in de toekomst zal instellen acht ook de Regeering niet a priori voor beslissing vatbaar; Zij stemt te dien aanzien geheel in met de in het afdeulings-verslag vermelde meening, dat de ontwikkeling aan de toekomst moet worden overgelaten, zonder te trachten deze vooraf theoretisch vast te stellen. Het eenige waarvoor gewaakt moet worden in dit opzicht is, dat de groepeerings der ambten en hunne overbrenging van de eene naar de andere groep op zuiver reëlen grond blijft plaats vinden en zooveel mogelijk wordt vrij gehouden van andere dan economische overwegingen. In verband met de opmerkingen, die ter zake van de overbrenging voor enkele met name genoemde betrekkingen gemaakt werden, moet er op worden gewezen, dat het in vele gevallen niet mogelijk zal zijn de lagere rangen van de hogere geheel te scheiden, zoodat bij overbrenging ook ernstig rekening zal zijn te houden met den invloed, dien dit hebben zal op het beschikbaar komen van krachten, die de aansluitende hogere rangen kunnen vervullen.

14. De indruk, dien enkele leden hadden verkregen, dat bij de bezoldigingen van de lagere en middelbare landsdienaren in algemeenen zin met vraag en aanbod rekening is gehouden, en dat zulks tot hunne bevreemding met sommige groepen van hogere landsdienaren niet het geval zou zijn, komt niet juist voor. De Regeering is van meening, dat bij de beschouwingen dezer leden met 2 factoren te weinig rekening is gehouden, en wel:

10. met de omstandigheid, dat de wisselingen van vraag en aanbod zich in de bezoldigingen der landsdienaren slechts in beperkte mate behooren te weerspiegelen, en
20. met het feit, dat de onderlinge verhoudingen te sterke differentieering in dit opzicht ondoelmatig maken.

15. Wat het eerste punt betreft moge worden opgemerkt dat aan de belooning der landsdienaren belangrijker grooter bestendigheid toekomt dan aan de belooningen in het particuliere bedrijf en dat daarom met wisselingen

van korten duur geen rekening behoort te worden gehouden. Nu is het wel duidelijk, dat de enorme vraag naar academisch-gevormden in de periode der hoogconjunctuur, geleid heeft tot een zeer abnormale toeloop naar de hogescholen, welke de verhouding tusschen vraag en aanbod in den tegenwoordigen tijd sterk beïnvloedt. Bij de eene groep van academici doet zich dit sterker voor dan bij de andere; te verwachten is echter, dat zoowel het verschijnsel in zijn geheel als de onderlinge verschillen door de normale invloeden, die in dit opzicht in de maatschappij werken, binnen betrekkelijk korten tijd zullen worden opgeheven. Reeds thans teekent zich dit duidelijk af in het aantal nieuw-ingeschrevenen aan de universiteiten, hetwelk in totaal belangrijk kleiner is dan enkele jaren te voren, terwijl de teruggang het grootst is aan de Technische Hoogeschool te Delft. Zoowel voor lagere, als voor middelbare en hogere betrekkingen zou men zeer waarschijnlijk op dit oogenblik ook voor lagere bezoldigingen gegadigden voor in dienst treding vinden. In geen dezer groepen is echter de momenteel bestaande toestand in dat opzicht als de maatgevende beschouwd, doch voor allen is gestreefd naar gelijkmatige waardeering van de aanspraken, die bij herstel van normale verhoudingen geldend kunnen worden gemaakt.

16. Wat het tweede punt betreft zij er op gewezen, dat in het algemeen de differentiatie in de vaststelling der bezoldigingen en in de indeeling in de groepen slechts in beperkte mate kan worden doorgevoerd en dat op die gronden ook in de lagere en middelbare betrekkingen samenvoeging heeft plaats gehad van groepen ambtenaren, waartusschen momenteel wellicht eenig onderscheid valt aan te wijzen. Gewezen moge b.v. worden op de middelbare technici van verschillende richting, die aan de K. W. S. en dergelijke instellingen worden opgeleid en die betrekkingen gaan bekleeden van vrij uiteenlopenden aard. Het is onwaarschijnlijk, dat ten allen tijde de verhouding tusschen vraag en aanbod voor b.v. bouwkundigen en werktuigkundigen even groot zal zijn. Niettemin wordt het onjuist geacht tusschen deze groepen van gelijk gevormden verschil te maken. Op geheel gelijke wijze is gehandeld ten aanzien van de academisch-gevormden voor zooverre de algemeene schaal dit toeliet.

17. De opmerking, dat de getallen betreffende de verdeling van het beschikbare bedrag voor verhooging van bezoldigingen over de lagere en middelbare en over de hooger bezoldigden geen juist beeld zou geven in verband met de aantallen ambtenaren in die groepen, geeft aanleiding er op te wijzen, dat deze cijfers ontleend zijn aan een circulaire van den voorzitter der Salariscommissie van 17 October jl. No. 852/A 10, gericht aan de besturen van de vereenigingen van landsdienaren, waarin te dier zake het volgende voorkomt:

„Hoewel vergelijking met de bestaande bezoldigingen „door de Commissie onjuist wordt geacht, omdat dan „wordt uitgegaan van den toestand, waarin de ongelijk- „matige werking der partieele herzieningen in sterke mate „tot uitdrukking is gekomen, kan toch worden vermeld, „dat bij verdeling der schalen naar gelang van het eind- „punt, dat daarin beschikbaar is, de groep, die het niet „verder kan brengen dan f 200.—, bemiddeld per ambte- „naar 7% vooruitgaat en de groep, die meer dan f 800.— „kan bereiken, slechts 4½%. De totaalcijfers geven een

„soortgelijk beeld, aangezien van de 9½ miljoen, waar mede de vaste bezoldigingen verhoogd worden, circa 7½ miljoen ten goede komt aan lagere en middelbare bezoldigingen. Bij al deze gegevens is met de standplaatstoelage geen rekening gehouden, omdat deze niet algemeen werkt”.

18. Hieruit blijkt, dat zoowel bij eene becijfering per ambtenaar als bij eene becijfering in totaal, een uitkomst wordt verkregen, die niet wijst op bevoordeeling der hoogere ambtenaren. De Regeering is er van overtuigd, dat bij bezoldiging overeenkomstig de gedane voorstellen voor alle ambtenaren, vergeleken bij 1913, eenige versobering noodig is, doch dat zulks zeker in niet mindere, eer in sterkere mate het geval is voor de hoogere dan voor de middelbare en lagere ambtenaren.

19. Met de meening van enkele leden, dat de Regeering door de aanneming dezer bezoldigingsregelen de strikte verplichting op zich laadt het aantal onderwijs-inrichtingen hier te lande met den meesten spoed zooveel mogelijk op te voeren, wordt ten deele ingestemd. De Regeering is van oordeel, dat zoowel de wenschelijkheid tot vaststelling der ontworpen bezoldigingsregelen, als de eveneens door Haar erkende wenschelijkheid tot uitbreiding der onderwijs-inrichtingen hier te lande, voortspruiten uit de eischen, die de ontwikkeling der Indische maatschappij stelt, welke ontwikkeling de Regeering zich verplicht acht met alle Haar ten dienste staande middelen te bevorderen. Tot overbrenging van de ingenieurs salarissen naar de B-groep wordt nog niet overgegaan, omdat het tijdstip daarvoor nog niet kan geacht worden te zijn aangebroken. Aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng, waar uitsluitend gelegenheid bestaat tot opleiding van ingenieurs voor één enkele faculteit, behoort in ieder geval een zekere periode van ontwikkeling gelaten te worden, eer door overbrenging harer abiturienten naar de B-groep de moeilijkheden der eerste ontwikkeling worden vergroot. Bovendien dient nog te worden afgewacht of de beperkte gelegenheid tot plaatsing, die de studie aan deze Hoogeschool oplevert en de beperking, die in den toeloop zal ontstaan nu een gedeelte dergenen, die in Indië willen studeeren, daartoe ook aan de Rechtshoogeschool gelegenheid vinden, er niet toe zal leiden het aantal afgestudeerden te brengen beneden de grens, die overbrenging naar de B-groep zou wettigen. Ook ten aanzien van de overbrenging der leerkrachten met lagerakte naar de B-groep wordt eenige voorzichtigheid geboden geacht op de gronden, die ook in het verslag der Salariscommissies op blz. 389 aan het slot van punt 135 zijn vermeld.

20. De in het verslag in aansluiting op de beschouwing over de groepeerings der onderwijzers met lagere akte gemaakte opmerking over de opportuniteit van den rang van 1e klasse, raakt niet de grondslagen en moge daarom terloops worden beantwoord met de mededeeling, dat de Regeering voor eene gewijzigde groepeerings geen voldoende aanleiding aanwezig acht.

21. Uit deze opmerkingen blijkt, dat de Regeering oog heeft voor de bezwaren, die door enkele leden werden aangevoerd tegen een te strak verband tusschen de opleidingsmogelijkheid in Indië en de plaatsing in een bepaalde groep.

Niettemin acht de Regeering, mits met voorzichtigheid toegepast, opleidingsmogelijkheid een van de belangrijkste factoren bij de groepeerings der betrekkingen. Zij sluit zich overigens ten deze aan bij hetgeen door de Salariscommissies op blz. 389 van haar Verslag in punt 135 is opgemerkt.

22. De opmerking, dat de plaatsing in verschillende schalen door het diensthoofd zou kunnen geschieden is in zoo verre minder juist, dat het diensthoofd wel bepaalt, welke eischen aan de betrekking gesteld worden, doch daarmede slechts indirect beslist over de schaal. De eischen, welke aan de betrekking moeten worden gesteld, vormen een zaak van organisatie, waarop de thans gedane voorstellen geen invloed hebben, zoodat dit onderwerp hier verder buiten bespreking zal moeten blijven.

23. De vraag waarom bij de berekening van den voortgang der middelbare, hoogere en lagere ambtenaren, het jaar 1913 is genomen en niet b.v. 1923, wordt beantwoord door er op te wijzen, dat de instelling der Commissie haar oorzaak vond in de zeer uiteenlopende mate, waarin juist in de jaren na 1913 aan de aanspraken van verschillende ambtenaarsgroepen op verhooging van salaris was tegemoetgekomen. De bestaande toestand is herhaaldelijk als een chaos gekenschetst en levert derhalve een minder betrouwbaar uitgangspunt op voor het maken van vergelijkingen als hier bedoeld, dan een voorafgaande periode. Dit wil niet zeggen, dat in die periode geen oneffenheden in de bezoldigingen voorkwamen, doch alleen, dat zij van minder ernstigen aard waren, dan die welke later zijn ontstaan. Verhooging der salarissen van 1913 over de geheele linie met een bepaald percentage zou niet slechts onjuist geweest zijn, omdat de verhoudingen ook destijds niet tot in details juist waren, maar bovendien omdat intusschen duidelijk is aan den dag getreden, dat dringende behoefte bestaat aan andere grondslagen dan tot dusverre hebben gegolden.

24. De Regeering is er zich niet van bewust een vergelijking met Nederland als motief tot verlaging der salarissen te hebben aangevoerd, en meent derhalve de desbetreffende opmerking onbeantwoord te mogen laten.

25. Dat inderdaad met het historisch geworden rekening is gehouden, blijkt voldoende uit hetgeen in den aanhef van deze paragraaf werd vermeld.

26. Aangezien blijkens het vorenstaande de Regeering in overeenstemming met het oordeel van vele leden de voorgedragen grondslagen de juiste blijft achten, kan Zij niet meegaan met het denkbeeld van een lid om van de grondslagen II t/m VI alleen een klein deel van den tweeden grondslag te behouden, terwijl het Haar niet diudelijk is, waarom de redactie der grondslagen, voor zooverre zij den feitelijken toestand weergeven, aan onbedoelde ironie zou doen denken.

De militaire bezoldigingen. 27. De Regeering stemt in met de meening van de leden, die hebben te kennen gegeven, dat voor de verbeteringen, die de militaire salarisvoorstellen in de positie van de militaire landsdienaren zullen brengen, een woord van waardeering, in plaats van afkeuring op zijn plaats is, maar Zij merkt

daarbij tevens op, dat verschillende groepen van militaire landsdienaren — hoewel deze op enkele punten nog wel nadere verbeteringen zouden hebben gewenscht — van hare waardeering voor die voorstellen hebben doen blijken. De in de voorstellen vervatte salarissen voor militaire landsdienaren zijn in overleg met de burgerlijke salariscommissie vastgesteld en dit waarborgt een juiste verhouding ook tot de salarissen van burgerlijke landsdienaren.

28. Naar aanleiding van de opmerking van de leden die verklaarden het op prijs te stellen, indien de voorgestelde verbeteringen er toe zouden kunnen leiden, dat de eischen inzake algemeene ontwikkeling, met het oog op de politietoek van het Leger, zoowel voor het Europeesch als voor het Inlandsch kader, hooger dan tot dusver werden gesteld, zij aangeteekend, dat de eischen voor het kader, in verband ook met de politietoek van het Leger, de volle aandacht hebben van het Legerbestuur, doch meer dan algemeene ontwikkeling zal daarbij practische geschiktheid op den voorgrond moeten blijven staan.

29. Het in punt 8 van de Memorie van Toelichting uiteengezette standpunt, ten aanzien van de hier te lande in militairen dienst tredende Europeanen, dat enkele leden aanleiding heeft gegeven te wijzen op het h.i. ongemotiveerd verschil met in Nederland aangenomen soldaten is in afdeeling III, alinea's 70 tot en met 74 (bladzijde 263 en 264) van het verslag der burgerlijke en militaire salariscommissies meer uitvoerig toegelicht. Daarbij is er in de eerste plaats op gewezen, dat de Europeanen, die thans in Indië als soldaat in dienst treden, slechts worden aangenomen op de voor inheemsche soldaten geldende voorwaarden. Het zou bezwaarlijk zijn daarin wijziging te brengen voor die personen uit de Indo-Europeesche bevolkingsgroep, die zoo weinig ontwikkeling bezitten, dat zij voor opleiding tot den laagsten Europeeschen kader-rang niet geschikt zijn; deze personen kunnen zonder bezwaar door den niet-Europeeschen soldaat worden vervangen en er kan derhalve geen enkel motief bestaan hen hooger te bezoldigen dan den niet-Europeeschen soldaat.

30. Anders staat het echter met de in Indië in dienst tredende Europeanen, die voor kaderopleiding geschikt zijn. In de hiervoren genoemde alinea's uit het verslag der beide salariscommissies is aangetoond, dat en waarom het Leger deze personen noodig heeft en het feit, dat zulks het geval is, motiveert voor hen eene positie, welke van die van niet-Europeesche militairen verschilt; om die reden worden deze personen in betaling en pensioensvooruitzichten met den uitgezonden European gelijkgesteld. De vraag of die gelijkstelling zich ook zou moeten uitstrekken tot Europeesch verlof is door de militaire salariscommissie niet in beschouwing genomen. Zooals blijkt uit afdeeling II alinea 685 (bladzijde 211) en afdeeling III alinea 306 (bladzijde 330) van het verslag der beide salariscommissies hebben deze zich ertoe bepaald hare aandacht te wijden aan de vraag of het niet wenschelijk moest worden geacht de regeling der verlofsbezoldiging bij buitenlandsch verlof te herzien, doch zich overigens met de verlofsbepalingen niet ingelaten en bijvoorbeeld ook niet in beschouwing genomen de vraag, wie in de gelegenheid moeten worden gesteld om met buitenlandsch verlof te gaan.

31. Met betrekking tot de opmerking van de leden, die verklaarden zich niet te kunnen vereenigen met de wederom ingevoerde onderscheiding tusschen de niet-Europeesche soldaten, zij er de aandacht op gevestigd, dat — zooals ook blijkt uit de uiteenzetting, welke over deze aangelegenheid is gegeven in afdeeling III alinea's 60 tot en met 64 (bladzijde 260 en 261) van het verslag der salariscommissies deze onderscheiding uitsluitend berust op het feit, dat de Amboonees (Manadonees) „en bloc" als soldaat een hoogere militaire waarde heeft dan de soldaat van de andere niet-Europeesche landaarden. Op dezen maatregel zullen echter twee correcties worden toegepast en wel in de eerste plaats geheele gelijkstelling met Ambooneezen en Manadoneezen van die Inlandsche soldaten, die op grond van persoonlijke eigenschappen met eerstbedoelden kunnen worden gelijkgesteld of aan de eischen voor soldaat 1e klasse voldoen en in de tweede plaats het terug houden van de Ambooneesche en Manadoneesche soldaten, die niet blijken te zijn van het gehalte, dat in redelijkheid van soldaten van deze landaarden mag worden verwacht en die daarom geen hoogere eindsoldij zullen bereiken dan de Inlandsche soldaat 2e klasse, die het niet tot soldaat 1e klasse brengt.

32. De vraag of niet-Europeesche militairen, die voldoen aan de eischen gesteld voor kaderopleiding, daartoe zullen worden toegelaten, moet in algemeenen zin bevestigend worden beantwoord. Niet-Europeesche sergeanten 1e klasse die geheel voldoen aan de voor den Europeeschen sergeant gestelde eischen, kunnen geheele gelijkstelling in betaling en pensioensvooruitzichten met dezen verwerven; zij kunnen de rangen van sergeant-majoor en adjudant-onderofficier bereiken en zijn ook daarin, wat betaling en pensioensvooruitzichten betreft, geheel gelijkgesteld met hunne Europeesche ranggenooten.

f. Kort-verband. 33. Wat den termijn betreft, waarvoor het kort-verband zal moeten gelden, sluit de Regeering Zich aan bij de leden, die zich geen voorstander toonen van het denkbeeld om dezen termijn te verkorten en die een termijn van 6 jaren als het minimum beschouwen. Afgescheiden van bijzondere gevallen, waarin artikel 4 der ontworpen regeling voorziet (Verslag blz. 74, punt 168) zal in het algemeen slechts de termijn van den aangegeven duur rium genoeg zijn om voldoende profijt van de diensten van de op kort-verband uitgezonden te kunnen trekken en de uit de toepassing dezer regeling voortvloeiende mutaties binnen redelijke grenzen te houden.

34. Beperking der toepassing tot enkele gevallen, waarin bijzondere krachten voor bijzondere functies worden vereischt, gelijk door sommige leden werd gevraagd, kan de Regeering niet toezeggen, aangezien de strekking der regeling, gelijk uit de toelichting blijkt, verder reikt en het de bedoeling der Regeering is om met de noodige voorzichtigheid de regeling overeenkomstig de aangegeven strekking toe te passen.

35. Aan de opmerking, dat ook in het belang der betrokkenen zorgvuldige keuring zal moeten plaats hebben, zal de noodige aandacht worden gewijd.

36. Het denkbeeld om alle ambtenaren op een voorlooppig dienstverband aan te nemen, werd nog niet overwogen

en is, zooals van andere zijden terecht werd opgemerkt, een onderwerp, dat niet op soortgelijke wijze als de kortverbandregeling met de grondslagen der bezoldigingsregeling verband houdt, weshalve het thans geen behandeling behoeft te vinden.

g. Medetelling van verloftijd, enz. voor weddeverhoogingen. 37. Wat betreft de wenschelijkheid om den voor weddeverhoogingen mede te tellen verloftijd aan een maximum voor den geheelen diensttijd te binden, staat de Regeering aan de zijde der leden, die van oordeel zijn, dat tegengang van onmoodige verlofsverlenging niet langs indirecten weg verkregen behoort te worden, doch door daarvoor geëigende rechtstreekse middelen. Het stellen van een maximum zou ongetwijfeld tot onbillijkheden aanleiding geven, die bezwaarlijk door de bemoeiingen van het bezoldigingskantoor kunnen worden opgeheven, aangezien de noodzakelijkheid van een langer verblijf in Nederland van hieruit veelal zeer bezwaarlijk zal zijn te beoordeelen.

h. Voorpraktijk. 38. Het ligt in de bedoeling den tijd als Indisch arts doorgebracht door hem, die, na de verdere studie in Nederland, als Gouvernementsarts geplaatst wordt, voor de helft mede te tellen.

39. Ook de tijd, dien de Inlandsche onderwijzers, die de Europeesche hulpakte behalen, hebben doorgebracht in eene betrekking, die nabij komt aan degene, die zij na het behalen van laatstbedoelde akte gaan vervullen, zal in zekere mate worden medegeteld. Echter is ten aanzien van de mate, waarin dit zal geschieden, nog geen beslissing genomen.

i. Diploma-regeling. 40. Het ligt niet in de bedoeling om aan alle faculteitsjuristen 2 fictieve dienstjaren toe te kennen. Hoogstens zal zulks geschieden voor hen, die het extradiploma behaald hebben ten tijde toen daarvoor inderdaad 2 jaren studie vereischt werd. Een beslissing is echter ter zake nog niet genomen.

41. De opmerkingen, die gemaakt werden ten aanzien van de salaris-herziening der leeraren bij het middelbaar onderwijs, berusten blijkbaar op een misverstand, aangezien de salaris-regeling zelf geheel gelijklopend is aan die voor alle andere academisch-gevormden en de toekenning van een voorsprong aan degenen, die den doktersbul hebben behaald, op grond van de diploma-regeling zal plaats hebben, waar zulks in het belang van den dienst wordt geacht. Verwezen moge in dit verband worden naar hetgeen op blz. 113, punt 320 van het verslag dienaangaande is opgemerkt. Het ligt inderdaad in de bedoeling om bij het middelbaar onderwijs bij de toepassing dezer regeling aan leeraren, gepromoveerd aan eene Nederlandsche universiteit, een fictief dienstjaar toe te kennen, welk dienstjaar echter niet medetelt voor pensioen, terwijl ook het maximum-salaris der schaal daardoor niet wordt verhoogd. De Regeering is van oordeel, dat op deze wijze de waarde der promotie voor het onderwijs voldoende wordt beloond.

42. Wat betreft de mogelijkheid voor niet-academisch-gevormden om de hoogere rangen te bereiken, acht de Regeering het standpunt, ingenomen door de leden, die

meenden, dat de dispensatieregeling voldoende gelegenheid zou geven de uitstekende krachten te bevorderen, het juiste.

j. Voortijdige weddeverhoogingen. 43. De uitschakeling van den begrootingswetgever wat betreft de toekenning van voortijdige weddeverhoogingen aan met name genoemde ambtenaren is te aanvaarden, omdat bij de jongste herziening der overeenkomstige regeling in Nederland de aldaar eenige jaren van kracht geweest zijnde bepaling, dat die verhoogingen individueel bij de begrooting moesten worden aangevraagd, is geschrapt geworden op grond van den ongunstigen aard der daarmee opgedane ervaring. Hiervoor bestaat te meer reden, omdat het bezoldigingskantoor terzake zijne adviezen zal hebben te geven.

44. Uit het verslag blijkt niet, welke bezwaren bestaan tegen de toepassing van de in punt 322b opgenomen bepaling in verband waarmee bezwaarlijk kan worden medegegaan met het voorstel om daarin wijziging te brengen.

k. Bezoldiging niet geregeld door de Regeering of het Opperbestuur. 45. De Regeering erkent de wenschelijkheid om bij de bedrijven grotere soepelheid te verkrijgen in de personeelsformatie, doch meent, dat de thans aanhangige salarisherziening niet het juiste tijdstip is om tot deze ingrijpende wijziging over te gaan. Het is een vraagstuk, dat afzonderlijk in studie genomen en behandeld zal moeten worden en waarop de Regeering zich voorstelt binnen bekwamen tijd terug te komen. Daarbij zal tevens de vraag onder het oog worden gezien, in hoeverre dergelijk personeel in dienst genomen kan worden op voorwaarden, zooals reeds bij enkele bedrijven onder den naam van particulier-verband toepassing vindt. In afwachting van deze herziening der bedrijfsorganisaties zal de ontworpen regeling, die de bestaande bevoegdheden der bedrijfsleiders intact laat en daarnevens de mogelijkheid opent om met plaatselijke omstandigheden rekening te houden, in ruime mate toepassing kunnen vinden.

l. Tijdelijk personeel. 46. Aan de opmerkingen, die gemaakt zijn betreffende de wijze waarop gepensioneerde militairen bij herplaatsing in 's Lands dienst en bij latere pensionneering beloond zullen moeten worden, zal aandacht worden geschonken, wanneer de volledige behandeling van dit onderwerp aan de orde komt. Hiermede hangen echter verschillende vraagstukken samen, die reeds lang in beraad, maar nog niet tot oplossing gebracht zijn, zoodat thans nog geen beslissing dienaangaande kan worden genomen. Voorshands zullen de gepensioneerde militairen in burgerlijke betrekkingen bezoldigd moeten worden volgens de schaal, waarbij echter beperkte medetelling van diensttijd als militair gelegenheid geeft te voorkomen, dat te hooge salarissen zouden moeten worden toegekend.

m. Praedicaat van hoofdambtenaar. 47. Het is inderdaad de bedoeling der Regeering het praedicaat van hoofdambtenaar uitsluitend te verbinden aan de functie van assistent-resident in de bestaande organisatie, doch dit praedicaat niet te doen voeren door de assistent-residenten, die na de bestuurshervorming zullen optreden.

48. In de omstandigheid, dat in een bepaalden werkring het hoofdambtenaarsschap niet bereikbaar is, kan de Regeering geen onbillijkheid zien. Als regel is aanvaard.

dat bedoeld praedicaat niet toekomt aan ambten, waarvan de bezoldiging blijft binnen de grens der subalterne schaal, op welken regel de Regeering gemeend heeft alleen eene uitzondering te moeten maken voor de assistent-residenten, uit hoofde van de bijzondere positie, die de Europeesche bestuursambtenaar hier te lande, vooral op een binnenplaats, inneemt, alsmede voor enkele rechterlijke ambten, die hoewel in de subalterne schaal gehouden, toch door wijziging van het reglement op de rechterlijke organisatie tot keuzeambten in den zin van dat reglement zullen worden verheven. Het komt niet gewettigd voor nog verdere uitzonderingen te maken, welke dan ongetwijfeld bezwaarlijk tot het ambt van predikant beperkt zouden kunnen blijven. Dat de Bisschop van Batavia wel hoofdambtenaar is, is een gevolg van de aanspraken, die ontstaan uit de plaats, die deze functionaris in de organisatie der Katholieke Kerk inneemt.

49. De toekenning van het praedicaat van hoofdambtenaar aan de regenten op Bali wordt bij nadere overweging ook door de Regeering billijk geacht. Daarentegen bestaat er bij Haar bezwaar tegen om de zelfstandige patih's voor dit praedicaat in aanmerking te brengen. De vraag of in de buitengewesten een andere maatstaf behoort en kan worden aangelegd dan op Java en Madoera, kan slechts voor bovengenoemde regenten op Bali bevestigend, doch moet overigens ontkennend worden beantwoord.

n. Geneeskundige behandeling. 50. Daar het in het voornemen schijnt te liggen de motie van den heer Kerkkamp (eerste gewone zitting 1924, Ond. 1 — Afd. IX: Stuk 12) te wijzigen, kan daarover thans niet in beschouwing worden getreden. Wel wordt er echter al dadelijk de aandacht op gevestigd, dat het niet mogelijk zal zijn voor kleine garnizoenen, waar thans geen geneesheeren zijn gevestigd, officieren van gezondheid aan de groote militaire hospitalen te onttrekken.

51. Dat de redactie der bepaling, die betrekking heeft op de vergoeding der gemaakte onkosten voor geneeskundige behandeling, wanneer deze een bedrag van 15% der in een tijdsverloop van 6 achtereenvolgende maanden genoten inkomsten te boven gaat, zeer voorzichtig gesteld is, is juist; de reden daarvan is in het Verslag der Commissies op blz. 141, punt 419 duidelijk aangegeven. Tevens blijkt uit de daar gegeven beschouwingen in welke richting zich de uitvoeringsbepalingen zullen bewegen; het ligt niet in de bedoeling die bepalingen alsnog aan het oordeel van den Volksraad te onderwerpen, aangezien het hier een zaak van zuiver uitvoerenden aard betreft.

52. Aannemende, dat de aandrang om bij de vaststelling dier bepalingen vooral ook de billijkheid te betrachten ten aanzien van die ambtenaren, die toch reeds veel meerdere zorg hebben door het gemis van dadelijk te verkrijgen medische hulp, ten doel heeft erop te wijzen, dat ook reis- en verblijfkosten deel van de hier bedoelde onkosten kunnen uitmaken, zij medegedeeld, dat het inderdaad in de bedoeling ligt de mogelijkheid te openen ook met dergelijke kosten rekening te houden.

53. De opmerking, dat bij de onder 8e van punt 389 gegeven regeling geen onderscheid is gemaakt tusschen hen,

die zich verzekerd hebben en hen, die dat niet hebben gedaan, wordt beaamd; een dergelijk onderscheid zal bij de uitvoering der regeling alsnog in acht worden genomen.

54. Wat bedoeld is met de vraag of het niet mogelijk is voor de geneeskundige behandeling eene regeling te treffen als bij vele cultures reeds het geval is, is niet geheel duidelijk en kan daarom bezwaarlijk positief worden beantwoord. Slechts moge worden opgemerkt, dat voor zover met een dergelijke regeling uitbreiding van het aantal geneeskundigen in 's Lands dienst gepaard zou moeten gaan, dan wel het verleenen van belangrijke toelagen aan particuliere artsen, daartoe thans om verschillende, waaronder financieele redenen, bezwaarlijk kan worden overgegaan.

55. De vraag of reis- en verblijfkosten kunnen worden begrepen onder de kosten voor geneeskundige behandeling, werd hierboven reeds in bevestigenden zin beantwoord; daarentegen bestaat er bezwaar tegen om landsdienaren, die gevestigd zijn op een standplaats waar geen medische hulp is te verkrijgen, ten aanzien der vergoeding principieel andere aanspraken te geven dan de overige landsdienaren, omdat de nadeelen van de verschillende standplaatsen en hare voordeelen van zoo uiteenloopenden aard zijn, dat van vergoeding als hier bedoeld belangrijke consequenties het gevolg zouden kunnen zijn.

o. Woningregeling. 56. Met genoegen werd vernomen, dat de voorgestelde regeling bijna algemeen een gelukkige oplossing werd genoemd van dit ingewikkeld vraagstuk.

57. In overeenstemming met het voorkomende in het Verslag der Commissies blz. 151, punt 454, wordt het minder juist geacht de meerdere kosten verbonden aan het bewonen van grootere woningen dan met de normale behoefte van den landsdienaar overeenkomt, in verband te brengen met de huishuur. De aanspraken der ambtenaren bij het B.B. te dezer zake zullen afzonderlijk zijn te regelen, in den geest als in het aangehaalde punt van het Verslag is aangegeven.

58. De vraag of de Regeering het feit erkent, dat de woonplaats voor vele ambtenaren de toepassing van het bepaalde op blz. 147, 3e b vereischt, wordt wel bevestigend beantwoord, doch met de restrictie dat daarbij alleen de aard van de woning en niet de ligging daarvan, noch de standplaats een rol heeft te spelen.

59. De meening van enkele leden, dat het plaatselijk huurpeil zonder minimum een beter richtsnoer zou zijn voor de bepaling van het percentage van de woninghuur, dan het criterium, dat in de regeling in punt 2 is aangegeven, wordt niet gedeeld, in hoofdzaak omdat op zeer vele plaatsen van een plaatselijk huurpeil voor woningen van de betrokken categorie niet gesproken kan worden, terwijl op andere plaatsen zulk een huurpeil wel aanwezig is, doch zoo sterk afhankelijk van toevallige omstandigheden, dat daarin allerminst een redelijke maatstaf voor de huur van landswoningen te vinden is. Uit de gegevens, die bij de voorloopige uitwerking der regeling zijn verkregen, is bovendien gebleken, dat de toepassing der ontworpen regeling tot zeer aannemelijke uitkomsten leidt.

60. Dat voor door onderwijzers bewoonde internaatswoningen huishuur moet worden betaald, wordt niet onredelijk geacht, omdat voor zoover hunne diensten bij het internaat zich verder uitstrekken dan de normale taak van een onderwijzer met gelijke bevoegdheid, ook hooger belooning wordt genoten, terwijl overigens het wonen in de onmiddellijke nabijheid van de inrichting waarbij zij werkzaam zijn, ook in menig opzicht gemak en voordeel oplevert. De leden, die dit laatste standpunt deelden wezen daarbij tevens nog op de wenschelijkheid om in bepaalde gevallen woningplicht in te voeren. Dit onderwerp maakt een onderdeel uit van de algemeene woningregeling, waarvan de herziening in overweging is, afgescheiden van hetgeen thans ten aanzien der woninghuren zal worden bepaald.

61. Het beginsel, dat op plaatsen waar geen woningnood heerscht, in het algemeen het bewonen van landswoningen geen aanleiding behoort te geven tot vermindering van standplaats-toelage, is bij de desbetreffende regeling inderdaad in acht genomen door voor de buitengewesten, waar de woninghuur in tegenstelling met Java als regel geen belangrijken invloed op de duurte heeft, een dergelijke aftrek niet toe te passen.

p. Standplaatstoelage. 62. Nopens de gemaakte opmerkingen betreffende de in punt 499 gegeven omschrijvingen, moge het volgende worden medegedeeld.

63. „Kostwinner”. Ten aanzien van de vraag of het wel juist is rekening te houden met één vrouw, waar toch het Mohammedaansch recht meerdere vrouwen erkent, stemt de Regeering in met de leden, die opmerkten, dat ten deze in de regeling geen belemmeringen in het leven worden geroepen, doch slechts de aanspraken op toelagen, die aan dringende omstandigheden haar oorsprong ontleenen, worden beperkt.

64. De Regeering is bereid nader te overwegen of de omschrijving zoodanig kan worden gewijzigd, dat, indien de eerste vrouw kinderloos is, met de kinderen eener volgende vrouw rekening gehouden kan worden. Overigens is Zij van meening, dat slechts rekening gehouden zal kunnen worden met kinderen tegenover welke de landsdienaar wettelijk geregelde verplichtingen heeft, dus niet met aangenomen kinderen, wier verhouding tot den landsdienaar geheel naar eigen goedvinden kan worden bepaald.

65. De Regeering blijft het beter achten een leeftijds-grens te stellen, dan het verlaten van bepaalde onderwijsinrichtingen als criterium te nemen, o.m. omdat het schoolgaan slechts voor enkele kinderen vereischt is. De leeftijdsgrens van 21 jaar komt echter bij nadere overweging rijkelijk hoog voor, zoodat meegegaan kan worden met het denkbeeld die grens tot 18 jaar te verlagen. Door die verlaging valt vanzelf de tijd gedurende welken hooger onderwijs wordt genoten als regel buiten de periode, waarin de kinderen aandeel hebben in de aanspraken van den landsdienaar op standplaatstoelage.

66. De met betrekking tot punt 7 der regeling gestelde vragen kunnen als volgt worden beantwoord.

1. Bij de in punt 7 aangegeven regeling werd uitgegaan

van de gedachte, dat het wegzenden der kinderen als regel zal geschieden naar de groote plaatsen en niet of om zeer bijzondere redenen ook naar kleinere plaatsen, zooals Buitenzorg, Cheribon en Magelang. Dit is niet alleen waarschijnlijk omdat de gelegenheid tot huisvesting in de groote plaatsen uit den aard van de zaak veel ruimer is, maar ook omdat in die plaatsen desgewenscht na de lagere school verschillende andere onderwijsgelegenheden gevolgd kunnen worden. Vandaar dat de regeling in dit punt beperkt bleef tot de plaatsen genoemd sub *b* en *c*, in welke groepen de 4 groote plaatsen voorkomen (Bandoeng, Batavia, Semarang, Soerabaja). Waar het hier voorts betrof niet de huisvesting van een geheel gezin, maar slechts van een of enkele kinderen, scheen het maken van onderscheid in het percentage tusschen de 3 eerstgenoemde plaatsen enerzijds en Soerabaja anderzijds niet voldoende gemotiveerd. Intusschen kan worden toegegeven, dat het eerste gedeelte dezer beschouwing tot onbillijkheid aanleiding kan geven, zoodat er bij nadere overweging mede kan worden ingestemd ook de sub *a* bedoelde plaatsen in punt 7 te vermelden, doch dan met een percentage van 5 en een maximum van *f* 25.—. Voor de sub *b* en *c* genoemde plaatsen blijft de Regeering een gelijkmatig percentage van 10% gewettigd en eenvoudigheidshalve doelmatig achten.

2. Hooger onderwijs is in dit punt niet genoemd, omdat de wegzending van kinderen ten behoeve daarvan in geen enkel opzicht abnormaal is, daar naar verhouding slechts zeer weinig ambtenaren in staat zijn hooger onderwijs genietende kinderen bij zich te houden. Zij die hunne kinderen een zoo verreichende opleiding wenschen te geven, dienen dit of zelf te bekostigen, of moeten trachten zich een beurs te verwerven.

3. Met het zenden van kinderen naar Nederland is geen rekening gehouden, omdat het Land tegenover zijne ambtenaren geacht moet worden zijne zorgen ver genoeg uit te strekken, wanneer het die ambtenaren tot zekere hoogte in staat stelt in dit land de opvoeding van hunne kinderen naar eisch te doen plaats vinden.

67. Wat betreft verschillende desiderata, die geuit werden ten aanzien van aan de regeling te geven uitbreiding, dan wel verhooging van percentages, moet in het algemeen worden opgemerkt, dat een regeling als de onderwerpelijke steeds aanleiding zal geven tot een drang naar uitbreiding, die één van de gevaarlijkste zijden van de geheele regeling uitmaakt. Hoewel uit den aard der zaak overweging van verbetering niet a priori behoort te worden uitgesloten, moet toch wel vooropstaan, dat aan de geldelijke gevolgen een redelijke grens behoort te blijven gesteld en dat te groote ingewikkeldheid en gedetailleerdheid op den duur ernstige bezwaren zouden medebrengen. Naar het oordeel der Regeering gaat in beide opzichten het ontwerp der Commissie reeds vrij ver en zal derhalve met wijzigingen, die tot belangrijke verhooging van kosten aanleiding geven of die de ingevoerde detaillering nog verder zouden uitstrekken, bezwaarlijk kunnen worden medegegaan.

68. Het meest gevoelt de Regeering voor de wijziging, die wordt aanbevolen ten aanzien van punt 4 der ontworpen regeling. Wel wordt door het lid, dat hier verbetering noodig acht, een onvolledig beeld gegeven, wanneer hij spreekt van een verschil der minimum-toelagen in de a-

plaatsen en in de vier hoofdplaatsen van f 1.50 en f 3.—, doch ook wanneer men in aanmerking neemt, dat dit verschil voor alle bezoldigingen beneden f 30.— niet onbelangrijk grooter is, moet toch worden erkend, dat de kosten van levensonderhoud voor de laagste groepen van ambtenaren op de vier hoofdplaatsen een iets hoogere minimum-toelage wel wenschelijk maken. De Regeering is daarom bereid de grens van f 30.— iets te verhoogen.

69. De voorgestelde wijzigingen van punt 6 zouden de regeling en belangrijk duurder en ingewikkelder maken. Vermindering van kosten, die te bereiken zou zijn door verlaging van de maxima, genoemd in punt 3, wegen bij verre na hiertegen niet op. Uit de becijfering, die is opgesteld met gebruikmaking van de cijfers van de grootte der gezinnen in de gemeente Bandoeng, blijkt, dat de vermeerdering van kosten, die de aangegeven verbeteringen zouden teweegbrengen, ruim 3 millioen zou bedragen na aftrek van de besparing, die de verlaging der maxima zou teweegbrengen. Ook de wijziging, die in punt 7 wordt voorgesteld door de leden, die de daar bedoelde toelage ook willen toekennen aan ambtenaren, die 2 of meer kinderen op een niet-dure plaats de school doen bezoeken, kan wegens de daaraan verbonden kosten niet worden overgenomen. Bovendien zou daardoor de strekking van dit punt, welke uitsluitend is om de ambtenaren tegemoet te komen voorzover een deel van hun gezin de gevolgen ondervindt van de duurte op sommige plaatsen, worden aangetast.

70. Dat de bepaling, die in punt 8 der regeling is opgenomen, onbillijk zou zijn, omdat voor de hooge salarissen de reductie der toelagen minder zal bedragen dan voor lager-bezoldigden of zelfs in het geheel niet zou intreden, kan niet worden toegegeven. Uit de beschikbare gegevens blijkt nl., dat het percentage, dat de ambtenaren verwonen moeten, voor wie geen landswoning beschikbaar is, belangrijk hooger is voor de lager- dan voor de hooger-bezoldigden. Daaruit vloeit voort, dat het voordeel, hetwelk het betrekken van een landswoning tegen betaling van 15% van het salaris oplevert, kleiner is voor de hooger en grooter is voor de lageren. Het is daarom niet meer dan billijk, dat de standplaatstoelage, die slechts met dit voordeel verminderd mag worden, minder verlaging ondergaat voor hooger-bezoldigden, die een landswoning betrekken, dan voor de lager-bezoldigden. Deed men het anders, dan zou ongetwijfeld een aantal landswoningen voor hooger-bezoldigden geen aftrek meer vinden, terwijl tegenover degenen, die verplicht zijn een landswoning te betrekken, een onbillijkheid zou worden begaan.

71. Nadere bestudeering van de verhouding tusschen de duurte van plaatsen op Java en op de Buitengewesten heeft ertoe geleid als normale marge voor de Buitengewesten niet 30%, doch 35% aan te nemen. Geheele gelijkstelling in dit opzicht met Java wordt niet gewettigd geacht wegens de over het algemeen eenvoudiger levenswijze op de zooveel kleinere plaatsen der Buitengewesten. Aangezien door vorenbedoelde verhooging der marge ook Medan voor eene standplaatstoelage in aanmerking komt, gaat de in het Afdelingsverslag tusschen Medan en Malioen gemaakte vergelijking niet meer op.

72. De meening van het lid, dat Menado even duur

achtte als Makassar, wordt op grond van de beschikbare gegevens niet gedeeld.

73. Ten aanzien van de dienstbelang-toelage kan worden medegedeeld, dat daarvoor een uitvoerige regeling niet noodig wordt geacht, doch dat evenals tot dusverre volstaan kan worden met een algemeene beoordeeling der hiervoor in aanmerking komende plaatsen door het daarvoor aangewezen centraal orgaan, zijnde de Afdeling Bestuurszaken der Buitengewesten van het Departement van Binnenlandsch Bestuur. Gebleken is, dat voor enkele, tot dusverre voor een dienstbelang-toelage in aanmerking gebrachte standplaatsen het feitelijk motief meer was de duurte dan het dienstbelang en dat de standplaatstoelagerегeling aldaar de dienstbelangtoelage overbodig heeft gemaakt. Op de plaatsen, die voor deze toelage in aanmerking blijven komen, wordt zij evenzeer toegekend aan gehuwden als ongetrouwden.

74. Inderdaad is de Memorie van Toelichting op blz. 8, linkerkolom regel 8 van boven, niet geheel volledig en is het juister daarvoor de woorden te lezen, die in het Verslag zijn aangegeven.

g. Pensioenregeling. 75. Uit de verscheidenheid van meeningen, die ten aanzien van de pensioenregeling werden geuit, blijkt in de eerste plaats, dat de bezwaren, die door den een werden geopperd, juist in tegengestelde richting gingen van de bezwaren, die bij den ander bestonden, waaruit duidelijk blijkt, dat ook op dit gebied slechts bevrediging bereikt kan worden, wanneer men bereid is niet uitsluitend met de belangen van een enkele groep rekening te houden, doch aan elke groep wil geven wat haar toekomt.

76. Daarnaar is in het ontwerp gestreefd door ten opzichte van den bestaanden toestand een zeer belangrijke stap te doen in de richting der unificatie en algeheele uitschakeling van het rascriterium, doch anderzijds ook de uiteenloopende belangen der verschillende groepen van landsdienaren recht te laten wedervaren door verschil te maken in de periode, welke vereischt wordt voor het verkrijgen van recht op pensioen.

77. Voor de C-groep is het noodzakelijk een redelijk pensioen bereikbaar te stellen op een leeftijd, waarop in het eigen land van het verlaten van den dienst nog geen sprake zou zijn. Ditzelfde te doen voor de A-groep heeft geen enkelen grond en zou op het budget een pensioenslast leggen, die onevenredig zwaar zou drukken. Met het denkbeeld, dat door een lid geopperd werd, om een uniforme regeling voor alle ambtenaren in te voeren, kan daarom niet worden ingestemd.

78. In de B-groep, worden voor het grootste deel ambtenaren opgenomen, die thans vallen onder het Europeesch pensioenreglement. Zij hebben aanspraak op pensioen na 20 jaar en op een maximumpensioen na 30 jaar. Een deel hunner heeft niet meer de belangen, die tot het toekennen van dergelijke pensioensaanspraken aanleiding geven. Een ander deel echter heeft die wel. Het zou reeds op zichzelf geen goede gedragslijn zijn om zonder overgang de periode voor pensioengerechtigheid van 20 tot 30 jaar te vergrooten. Ook met het oog op de belangen van dat deel, dat nog sterke relaties met Holland onderhoudt, zou het ondoelmatig zijn om deze groep, wat de pensioensaanspraken betreft, op een

lijn te stellen met de A-groep. Ongetwijfeld zou ook de overbrenging van betrekkingen uit de C- naar de B-groep moeilijker worden, wanneer de dienstvoorwaarden voor de B-groep niet ook wat het pensioen betreft, als het ware een overgang van de C- naar de A-groep vormden.

79. In verband hiermede kan evenmin worden ingestemd met de leden, die wenschen, dat het onderscheid tusschen de A- en de B-groep zou worden opgeheven.

80. Voor verkorting van den termijn, waarna recht op pensioen wordt verkregen, voor de A-groep bestaat niet voldoende reden, omdat voor nagenoeg alle betrekkingen in deze groep de opleiding niet veel langer behoeft te duren dan tot het 20ste jaar, voor verreweg de meesten zelfs niet langer dan tot het 18de, terwijl het verkrijgen van recht op pensioen op een leeftijd van 48 à 50 jaar belangrijk gunstiger is dan elders gebruikelijk mag worden genoemd; dat wil dus zeggen, dat reeds bij den termijn van 30 jaar de pensioenlast naar verhouding grooter zal er dan in andere landen. Het zou zeker niet gewettigd zijn in dit opzicht nog verder te gaan.

81. Aangezien blijkens vorenstaande beschouwingen de pensioensvoorwaarden voor iedere groep niet meer doch ook niet minder geven dan redelijk en doelmatig is behoort premievrijdom voor de A-groep, dien de Commissie heeft voorgesteld, doch waarover de meening der Regeering nog niet gevestigd was, zeker niet als een compensatie tegenover aan andere groepen toegekende voorrechten te worden beschouwd. Ook overigens is de Regeering bij nadere overweging tot de conclusie gekomen, dat de door de Commissie gehandhaafde premievrijdom niet voldoende reden van bestaan heeft en nadeelen met zich brengt, die vermeden behooren te worden. De Regeering meent dan ook in dit opzicht te moeten afwijken van het door de Commissie gedane voorstel en de voorkeur te moeten geven aan vrijstelling van premiebetaling voor alle ambtenaren, wier bezoldiging minder dan f 50.— bedraagt, ongeacht de groep, waartoe hun betrekking behoort. Als gevolg hiervan zullen de ambtenaren in de A-groep, die een bezoldiging van f 50.— of meer genieten, evenals alle andere ambtenaren 2% pensioenbijdrage moeten storten. Bij de beoordeeling van den toestand, waarin deze ambtenaren dan geraken, mag niet uit het oog worden verloren, dat de pensioenen voor de Inlandsche ambtenaren, waaruit de A-groep nagenoeg geheel bestaat, in korten tijd buitengewoon sterk zijn gestegen, doordat de maxima van veel betrekkingen, en daarmede de pensioensgrondslag, belangrijk zijn verhoogd, terwijl het percentage, hetwelk in 1919 onveranderlijk 25 bedroeg, thans definitief op minstens 36 en hoogstens 46 zal worden gesteld. Becijfering wijst uit, dat deze invloeden tezamen de pensioenen in 5 jaar tijd hebben doen stijgen met 116 à 176%, waartegenover een bijdrage aan de schatkist van 2% der bezoldigingen van degenen, die een salaris van f 50.— of hooger genieten stellig niet ongewettigd voorkomt.

82. De bezwaren, die door een lid zijn ingebracht tegen de verkorting van den voor maximum-pensioen vereischten diensttijd van 30 tot 25 jaar voor de C-groep, worden door de Regeering niet gedeeld. De verkorting zal ongetwijfeld uitwerken, dat de pensioenregeling, die voor de C-groep een

zeer belangrijk element van de dienstvoorwaarden vormt, aantrekkelijker wordt, hetgeen het aanbod van goede krachten zal vergrooten. Dat de maatregel tot verkorting van den gemiddelden diensttijd aanleiding zal geven, staat geenszins vast en derhalve evenmin, dat de jaarlijkse aanvulling van het corps grooter zal moeten zijn. Voor de ambtenaren, die reeds thans na een diensttijd van minder dan 25 jaar den dienst verlaten, zal de snellere stijging van het pensioen ongetwijfeld een prikkel zijn om langer te dienen dan tot dusverre. De gemiddelde diensttijd van deze groep, die ongeveer de helft van het aantal gepensioneerden uitmaakt, zal derhalve stijgen. Daarentegen zal de gemiddelde diensttijd van de ambtenaren, die uitsluitend ten behoeve van hun pensioen langer dan 25 jaar doordienen, worden verkort. Dit aantal is niet nauwkeurig bekend, omdat de gepensioneerden met meer dan 30 dienstjaren niet afzonderlijk zijn geregistreerd. Daar echter het geheel ongeveer 50% uitmaakt, is het deel, dat hier in beschouwing komt, stellig kleiner. Het is daarom volstrekt niet onwaarschijnlijk, dat de verlenging van diensttijd voor de eene groep zal opwegen tegen de verkorting van diensttijd voor de andere. Dat nog krachtige ambtenaren gedwongen zouden worden den dienst te verlaten, behoeft allerminst een gevolg van de nieuwe regeling te zijn; dit heeft de Regeering geheel in de hand. Overigens wordt ten aanzien van de voordeelen van den verkorten termijn verwezen naar hetgeen ter zake vastgesteld is in het Verslag der Commissies op blz. 185 e.v. punt 576 e.v. waarmede de Regeering instemt.

83. Dat de berekening der meerdere pensioensuitgaven in Afdeling IV van het Verslag der Commissies buitengewoon optimistisch zou zijn, kan niet worden toegegeven. De bij de berekening gevolgde methode is de volgende:

84. Nagegaan is, in hoeverre de gewijzigde periode en andere omstandigheden buiten de wijziging in het percentage ¹⁾ invloed zouden oefenen op den pensioenlast. Uitkomst daarvan was, dat bij de becijferingen, welken invloed de gewijzigde pensioenspercentages zullen hebben, alleen veel rekening te houden met de instelling van de B-groep en de opheffing van de minimumtoeslag-bepaling. Over de jaren 1920, 1921, 1922 en 1923 is daarop met inachtneming van deze factoren individueel ten aanzien van alle gepensioneerden berekend, welke wijziging hun pensioenbedrag zou ondergaan bij invoering der nieuwe voorstellen. Het gevonden resultaat is procentisch berekend op den pensioenlast van die jaren. De uitkomsten daarvan zijn, dat de voorstellen geven: een besparing op den pensioenlast van de Europeesche ambtenaren van 7.9% en een gelijkblijven van den last voor de Inlandsche ambtenaren. Door verder in rekening te brengen de verlengde diensttijden, die zouden bereikt zijn door medetellen van buitenlandsch verlof wordt het besparingspercentage voor de Europeesche ambtenaren teruggebracht tot 6.2%.

¹⁾ Verkorting diensttijd voor maximum-pensioen in de C-groep; verlenging normaal-diensttijd voor de Europeanen, die in de C-groep komen; verkorting normaal-diensttijd voor de Inlander die in de B-groep komen; verlenging van pensioensperiode voor de A-groep; invoering van verminderd pensioen; invoering van leeftijdsgrenzen voor alle groepen; opheffing van de bepaling van Stbl. 1920 No. 361 omtrent de minimum-verhoging van pensioen met f 150.

85. Vervolgens is berekend de invloed der overgangsbepalingen. Door het in rekening brengen van de bepaling die den ambtenaren de keuze laat gedurende drie jaren tusschen de beide stelsels en die, welke de indienstzijdende Europeesche ambtenaren allen in de C-groep rangschikt, wordt een verhooging verkregen van den pensioenslast gedurende de eerste drie jaren voor de Europeanen (met inrekening van medetellen van verloftijd) van 2.6% en een besparing, na drie jaar intredend, van 3.4%. Voor de Inlandsche ambtenaren wordt gedurende de eerste drie jaren een verhooging van den last verkregen van 4.2%; na die periode blijft de last ongewijzigd.

86. Ten slotte zijn de kosten berekend, die het herzien der pensioenen, sedert 1 Januari verleend, medebrengt (die voor de hooger genoemde jaren dus reeds individueel kon berekend worden), terwijl als laatste factor in aanmerking is gebracht de berekende procentueele stijging der grondslagen voor de pensioenen door de gewijzigde salarisregeling. Als totaal van de verhoogingen is op deze wijze verkregen het in Afdeling IV van het Verslag der Commissies genoemd cijfer van f 285.000.—. Dit is dus de stijging, die in 1925 intreedt; door afname van het aantal sedert 1 Januari gepensioneerden treedt in dat bedrag in de volgende jaren een degressie in, terwijl op 1 Januari 1928 de bepaling der keuze tusschen de stelsels vervalt en dan hooger genoemde besparing intreedt. Omtrent den gang dezer berekening en de conclusies, waarop zij berust, is deskundig advies ingewonnen. Bij de berekening der geldelijke gevolgen der voorstellen is buiten beschouwing gelaten de reeds dadelijk intredende besparing op de bijdrage van het Rijk tot de pensioenfondsen. Het bedrag daarvan kan, om verschillende redenen, alleen in Nederland worden vastgesteld.

87. Aangezien uit het vorenstaande blijkt, dat de ontworpen regeling geen ernstiger financieele gevolgen zal hebben, dan geraamd werd en ook overigens de bezwaren, die een der leden tot een algeheele wijziging der groepsindeeling hebben geleid, niet worden gedeeld, heeft de Regeering geen aanleiding in de grondslagen van het ontwerp der pensioenregeling wijziging te brengen. De Regeering is het overigens eens met de leden, die meenen dat het door dit lid aanbevolen stelsel het aanbod van goede krachten zal doen verminderen, hetgeen op den duur zeer in het nadeel van den dienst kan zijn.

88. De meening van een der leden, dat 40% van het salaris het maximum behoort te wezen, waartoe het pensioen mag stijgen met het oog op den pensioenslast, berust naar het der Regeering voortkomt op te vage overwegingen om te kunnen worden aanvaard, aangezien vanzelf sprekend de pensioenslast niet uitsluitend en zelfs niet in hoofdzaak afhankelijk is van het maximum maar van het gemiddelde, dat wordt toegekend, en den tijd, gedurende welken daarvan wordt genoten. De combinatie dezer factoren moet zoodanig zijn, dat de pensioenslast binnen redelijke grenzen blijft, daarvoor is het niet noodig het maximum tot 40% te beperken.

89. De voorgedragen wijziging in de pensioenregeling beoogt uitsluitend die veranderingen aan te brengen, die verband houden met de grondslagen der salarisherziening en met de toepassing, die daaraan wordt gegeven. Zij beweegt zich daarom in de richting van unificatie, ver-

mijding van het ras-criterium en de vaststelling van pensioensbedragen, die aan redelijke eischen voldoen. Verder ingrijpende wijzigingen der pensioenregeling zijn niet onder de oogen gezien, en zouden zeker ook meer tijd vorderen dan thans beschikbaar is. In verband hiermede kan de Regeering zich thans niet uitspreken over het denkbeeld, dat door eenige leden werd geopperd, om als pensioensgrondslag niet te kiezen het gemiddelde van een gedurende korten tijd genoten hoogste bezoldiging, doch als uitgangspunt te kiezen het gedurende den geheelen diensttijd genoten inkomen.

90. Dat de pensioenregeling voor de C-groep te gunstig zou zijn en dat niet zou vaststaan, dat bij de importkrachten behoefte aanwezig is om reeds na 20 dienstjaren Indië met pensioen te kunnen verlaten, kan niet worden toegegeven. De pensioenen, zooals die thans voor de C-groep zijn ontworpen, brengen de gepensioneerden geenszins in bijzonder aantrekkelijke positie, zij brengen hen zelfs nog niet in de verhouding tot hun tijdgenooten in Nederland, die vroeger bestond. Een en ander blijkt duidelijk wanneer men raadpleegt de verhouding waarin de salarissen in Nederland gestegen zijn en de indexcijfers, die daar thans gelden. Ook miskent deze beschouwing het feit, dat meer dan de helft der ambtenaren in de C-groep met hoogstens 25 jaren dienst met pensioen gaat, terwijl bovendien alleen reeds het vooruitzicht om tijdig met pensioen te kunnen gaan een belangrijke factor bij de uitzending uitmaakt.

91. Met het betoog van enkele leden, dat een leeftijdsgrens naast een minimum diensttijd geen reden van bestaan heeft, wordt niet ingestemd. Een leeftijdsgrens is redelijk omdat pensioen alleen behoort te worden toegekend wanneer men als regel niet meer in staat is zijn volle werkkraft beschikbaar te stellen, dan wel, in het bijzondere geval der importkrachten, een leeftijd bereikt heeft, die om andere redenen een natuurlijke grens stelt aan het verblijf in 's Lands dienst. Daarnaast wordt een minimum diensttijd noodig geacht, ten einde het juiste verband te leggen tusschen hetgeen ten behoeve van het land gepresteerd is en hetgeen daarna als pensioen wordt genoten.

92. In de gestelde leeftijdsgrenzen zouden enkele leden wijziging willen zien gebracht, waarmede de Regeering zich echter niet kan vereenigen. Reeds hiervoor werd uiteengezet, dat de pensioensvoorwaarden voor de C-groep zoodanig aan de belangen der importkrachten moeten worden aangepast, dat de pensioenregeling een aantrekkelijk onderdeel der dienstvoorwaarden vormt, hetgeen blijkens ervaring in voldoende, doch niet overdreven mate bereikt wordt wanneer de leeftijdsgrens op 45 jaar blijft gesteld. Voor de A-groep behoort naar eene regeling, die de kenmerken van een ouderdomspensioen draagt, te worden gestreefd, doch dit dient op gematigde wijze te geschieden, met inachtname der feitelijke omstandigheden hier te lande. In verband hiermede wordt het, nu voor deze groep voor het eerst een leeftijdsgrens wordt ingevoerd, niet raadzaam geacht deze hooger dan 50 jaar te stellen, niettegenstaande, gelijk reeds eerder werd opgemerkt, deze leeftijd aanzienlijk lager is dan in andere landen gebruikelijk is. Voor de B-groep dient in zekere mate de pensioenregeling, die voor het meerendeel hunner thans pensioen op 45-jarigen leef-

tijd na 20 jaar in uitzicht stelt, eene verschuiving in de richting der A-groep te ondergaan, doch ook daarbij dient, mede ter wille van de aantrekkelijkheid van den dienst, matiging te worden betracht, zoodat een tusschenliggende leeftijd van 47 jaar de meest praktische oplossing wordt geoordeeld.

93. Het nitoefenen van eenige pressie om het pensioen in Indië te verteren, acht de Regeering in de pensioensregeling niet op haar plaats.

94. Dat het voortijdig pensioen uit hoofde van dienstbelang eene verkorting zou zijn van een zeker moreel recht van den ambtenaar om door te dienen, kan de Regeering niet toegeven, doch Zij meent van discussie hierover te moeten afzien, omdat dit onderwerp bij de onderhavige herziening niet betrokken is.

95. Ten aanzien van den tijd gedurende welken de hoogste bezoldiging moet genoten zijn om daarover pensioen te verkrijgen, acht de Regeering geen urgentie tot wijziging aanwezig, zoodat dit onderwerp thans niet aan de orde behoeft te worden gesteld.

96. Dat naar een lid meende het verminderd pensioen met behoud van de leeftijdsgrens een premie stelt op het in dienst treden op ver gevorderden leeftijd, moge op zich zelf juist zijn, dit neemt niet weg, dat de desbetreffende bepaling slechts in uitzonderingsgevallen als zoodanig zal werken, terwijl zij in hoofdzaak toepassing zal vinden in de vrij talrijke gevallen, dat het op meer gevorderden leeftijd in dienst treden het noodzakelijke gevolg is van langdurige vooropleiding of vereischte langdurige ervaring. Het zou niet juist zijn deze nuttige toepassing achterwege te laten, omdat bij uitzondering ook anderen daarvan zullen kunnen profiteren.

97. Het verband, dat gelegd werd tusschen de overgangsbepaling, die op pag. 531 sub 12° is aangegeven en hetgeen gedaan kan worden voor de vóór Januari 1920 gepensioneerde militairen, wordt niet juist geacht. Beide aangelegenheden staan geheel op zich zelf, de aanspraken zijn van uitlopenden aard. De thans voorgedragen bepaling heeft betrekking op pensioenen, die nog niet definitief geregeld zijn en dat in ieder geval moeten worden. Belanghebbenden hebben het risico geloopt dat hunne pensioenen zouden worden verminderd, het wordt redelijk geacht om, nu de nieuwe regeling voor sommigen gunstiger kan zijn dan de bestaande, hun ook dit voordeel niet te onthouden.

98. Dat de onderscheiding in medetelling van den in non-activiteit doorgebrachten dienst binnen en buiten de keerkringen in de huidige omstandigheden niet billijk zou zijn, kan niet worden toegegeven, omdat ook thans verblijf in Europa en verblijf in Indië op den fysieken toestand niet dezelfde uitwerking heeft, zoodat het niet meer dan redelijk is, dat personen die verblijf in Nederland verkiezen, ten aanzien van het pensioen niet in dezelfde omstandigheden worden gebracht als personen, die in Indië moeten verblijven.

99. De bespoediging der herziening van de weduwen- en weezenpensioenen, waarop vele leden zouden prijs stel-

len, kan de Regeering slechts in beperkte mate toezeggen, omdat die herziening behoort te geschieden aan de hand van een wetenschappelijke balans, die per ultimo van dit jaar, derhalve in den loop van 1925, wordt opgemaakt. Waar bovendien de geoefende aandrang wijst op zekere verwachtingen, moet worden opgemerkt, dat de herziening wel verschillende onderdeelen zal betreffen, waarvan de behoefte ook in den Volksraad reeds ter sprake kwam, doch dat in het algemeen geen verdere verhooging van de tijdelijk reeds met 40% verhoogde bedragen zal kunnen plaats hebben. Het opdragen van de voorbereiding der herziening aan eene Commissie acht de Regeering voor dit onderwerp niet den meest doelmatigen weg.

100. De kwestie van de leeftijdsgrens voor opneming in vasten dienst valt buiten het kader der onderwerpelijke herziening, zoodat op de in dit opzicht door enkele leden gemaakte opmerking thans niet kan worden ingegaan.

101. Nopens hetgeen onder dit punt nog werd opgemerkt betreffende de medetelling van reeds met pensioen beloonden militairen diensttijd voor burgerlijk pensioen, moge worden verwezen naar hetgeen reeds werd opgemerkt betreffende punt 1 van dit Verslag.

102. Ten aanzien van de wenschelijkheid om rangpensioenen aan hogere ambtenaren toe te kennen, moet worden opgemerkt, dat tegenover de aangeduide voordeelen voor zooverre die aanwezig zijn, ook belangrijke nadeelen staan, aangezien de elders in het Afdeelvingsverslag gevreesde talrijke mutaties, die het gevolg kunnen zijn van verkorting van den vereischten diensttijd voor maximum pensioen, in nog sterkere mate bevorderd zouden worden door rangpensioenen. Bovendien doet in verschillende hooge ambten het vraagstuk, dat hier wordt voorgebracht, zich nog in anderen vorm voor, omdat in die ambten meermalen personen worden benoemd met betrekkelijk korten diensttijd, voor wie een rangpensioen op zich zelf nog niet de geëigende oplossing zou vormen. Het vraagstuk vereischt daarom nadere bestudeering en kan niet tegelijk met deze herziening tot oplossing worden gebracht.

103. Uit de hiervoren gegeven toelichting op de wijze, waarop de toekomstige pensioenslast is berekend, is reeds gebleken, dat ook aan de eigen pensioen-fondsen daarbij aandacht is gewijd.

Militaire pensioenregelingen. 104. Met betrekking tot de bezwaren, die zijn aangevoerd tegen de vervanging van rangpensioenen door diensttijdpensioenen voor militairen beneden den rang van officier, wordt het volgende opgemerkt.

105. Deze vervanging heeft alleen plaats ten aanzien van Europeesche of in pensioensvoorzichten met dezen gelijkgestelde niet-Europeesche onderofficieren. De omstandigheden, waaronder deze militairen dienen, wijken inderdaad af van die voor burgerlijke ambtenaren en dit is bij het ontwerpen der pensioensbepalingen ook niet uit het oog verloren, doch zulks behoeft op zich zelf geen aanleiding te zijn om van invoering van diensttijdpensioenen voor die militairen af te zien. Dat de positie van deze militaire landdienaren dikwijls veel minder zeker zou zijn dan die van

burgerlijke landsdienaren, kan in het algemeen niet worden toegegeven. De positie van militaire landsdienaren is in het algemeen nauwkeuriger omschreven dan die van burgerlijke landsdienaren en dit is ook onvermijdelijk, maar daarmee is tevens meer in bijzonderheden vastgelegd, niet alleen waar de militairen zelf aan toe zijn, doch ook waaraan de autoriteiten, die de bepalingen moeten toepassen, zich hebben te houden.

106. In gevallen, waarin aan militairen wegens wangedrag een reëngement wordt geweigerd, wordt veelal ook aan burgerlijke landsdienaren ontslag zonder meer gegeven en laatstbedoelden hebben dan evenmin als eerstbedoelden aanspraak op pensioen.

107. De bepaling in punt 9e onder b op bladzijde 305 van het verslag der Salariscommissies is — zooals in het Afdeelingsverslag van andere zijde terecht is aangevoerd — in overeenstemming met eene bepaling in het burgerlijk pensioenreglement. Het betreft hier een ontslag wegens ongeschiktheid om andere redenen dan wangedrag, onzedelijkheid en verregaande nalatigheid in de vervulling der dienstplichten en in dit geval wordt — zoowel aan de bovenbedoelde onderofficieren als aan burgerlijke landsdienaren — evenredig pensioen toegekend, wanneer zij tien dienstjaren kunnen doen gelden.

108. Eveneens wordt ingestemd met de van andere zijde in het Afdeelingsverslag gemaakte opmerking, dat de kwestie van desertie of vermissing geen verband houdt met de vervanging van rangs- door diensttijdpensoenen, en ook in dit opzicht leidt de bijzondere toestand, waarin de militaire landsdienaren verkeerden niet tot een ongunstiger behandeling wat pensioenaanspraken betreft, dan voor burgerlijke landsdienaren het geval is.

109. Wordt een burgerlijk ambtenaar, die eigenmachtig zijne betrekking verlaat, zonder meer ontslagen en verliest hij daardoor tevens zijn aanspraak op pensioen, voor een militair beneden den rang van officier heeft desertie of vermissing voor langer dan 28 dagen, wanneer deze feiten op zich zelf staan, als regel geen ontslag uit den dienst tengevolge.

110. Wel telt de tijd van afwezigheid uiteraard niet mede voor pensioen en kan bepaald worden, dat de aan die desertie of vermissing voorafgegane diensttijd, bij de vaststelling van den voor pensioen geldenden diensttijd, buiten beschouwing blijft, doch dit laatste behoeft niet het geval te zijn. Dit hangt in de eerste plaats af van de omstandigheden, waaronder die desertie of die vermissing heeft plaats gehad en die omstandigheden kunnen aanleiding zijn, dat deze pensioensbepaling niet wordt toegepast. Bovendien kan, wanneer aanvankelijk aanleiding werd gevonden die bepaling wel toe te passen, door vast te stellen, dat de bedoelde diensttijd buiten rekening blijft, daarop later worden teruggekomen, wanneer het gedrag van den betrokkene gedurende zijn lateren diensttijd of andere redenen daartoe aanleiding geven.

111. Ook de gevolgen, die eene veroordeeling voor militaire landsdienaren heeft, zijn als regel niet ongunstiger dan die verbonden aan eene veroordeeling van burgerlijke landsdienaren.

112. Aan het bezwaar, dat geen of te weinig rekening zou worden gehouden met den duur, dat een bepaalde rang is bekleed, wordt — zooals trouwens ook van andere zijde in het Afdeelingsverslag is opgemerkt — bij de voorgestelde regeling juist tegemoet gekomen. De invloed van langdurigen diensttijd in de onderofficiersrangen is daarbij grooter dan bij de bestaande regeling van rangspensioenen het geval is, omdat bij de voorgestelde diensttijdpensoenregeling het pensioen wordt berekend naar het genoten salaris, dat weer afhankelijk is van den geheelen diensttijd als onderofficier.

113. In verband met het vorenstaande kan de Regering de in het Afdeelingsverslag geopperde bezwaren tegen de voorgestelde diensttijdpensoenregeling voor onderofficieren niet deelen.

114. De thans voorgestelde diensttijdpensoenregelingen voor officieren en onderofficieren hebben het onmiskenbaar voordeel, dat hunne pensioenen zooveel mogelijk op dezelfde wijze worden geregeld als voor burgerlijke landsdienaren en dat daardoor wordt voorkomen, dat herhaaldelijk wordt gewezen op, naar de meening van de betrokkenen, ongemotiveerde verschillen.

115. Wordt echter voor officieren de diensttijdpensoenregeling aanvaard, dan zal het niet mogelijk zijn, om, zooals door eenige leden wordt aanbevolen, alleen voor den kapiteinsrang, die midden in de loopbaan van den officier ligt, een rangspensioen te handhaven. Dit zou bovendien tot eigenaardige consequenties kunnen leiden.

116. Wanneer het rangspensioen voor den kapitein op het in het Afdeelingsverslag genoemde bedrag van f 4500.— 's jaars zou worden gesteld, dan zou het kunnen voorkomen, dat een kapitein een hooger pensioen verwerft dan een majoor met gelijken diensttijd. Zoo zou een kapitein met 20 jaar dienst f 4500.— krijgen, doch wordt hij even voordat hij dien diensttijd heeft volbracht tot majoor bevorderd, dan wordt zijn pensioen gesteld op $12 \times 36\%$ van f 925 = f 3996. Verder is het niet onmogelijk, dat een majoor, die 20 dienstjaren kan doen gelden, wel twee jaar majoor is, doch nog geen twee jaar f 1050.— heeft genoten. Heeft hij b.v. gedurende een jaar f 1050.— en gedurende een jaar f 975.— genoten, dan zal zijn pensioen bij 20 dienstjaren f 4374.— bedragen.

117. Het recht om een officier, die aanspraak op pensioen heeft verworven en niet meer voor bevordering in aanmerking komt, uit den militairen dienst te ontslaan, ook wanneer hij dat niet vraagt, moet onverkort worden gehandhaafd. Dit is geen kwestie van z.g. militaire eer, zooals eenige leden schijnen te meenen, doch het is een kwestie van dienstbelang, dat eischt, dat veroudering van het officierskorps wordt voorkomen.

118. Bevordering van luitenant tot kapitein na meer dan 12 jaar dienst als officier, is op zich zelf reeds zoo ongunstig, dat het niet verantwoord zou zijn dien bevorderingsgang nog belangrijk te vertragen, door aan niet voor bevordering geschikte kapiteins vergunning tot doordienen te verleen, nadat zij pensioensrecht kunnen doen gelden. Zou het misschien in de toekomst mogelijk zijn deze kapiteins niet onmiddellijk, nadat zij twintig jaar

dienst hebben, te pensionneeren, een recht tot doordienen totdat zij in aanmerking komen voor het maximum pensioen, d. i. na 25 dienstjaren, zal zeker niet kunnen worden verleend.

119. Dit is voor de betrokkenen een nadeel, dat bij de voorgestelde diensttijdpensioenregeling sterker op den voorgrond treedt dan bij de regeling der rangpensioenen, doch dat niettemin bij laatstbedoelde regeling eveneens bestaat. In dit verband moge worden gewezen op het feit, dat het huidige kapiteinspensioen gelijk is aan een pensioen, berekend volgens de bepalingen van het Europeesch burgerlijk pensioenreglement over het maximum kapiteins-traktement bij een diensttijd van 20 jaar, nl. $3 \times f 900 + 40\%$ daarvan of $f 3780$.— 's jaars.

120. Om aan de hiervorenbedoelde bezwaren zooveel mogelijk tegemoet te komen is bepaald, dat voor den kapitein, die — hoewel nog volkomen geschikt voor zijn rang zijnde — uit hoofde van dienstbelang het leger moet verlaten, de pensioengrondslag wordt berekend naar het hoogst genoten salaris, ook al is dat niet gedurende 24 maanden genoten. Verder zal in deze niet kunnen worden gegaan. Men zal niet aan elken kapitein, die bij 20 dienstjaren ontslag vraagt, een pensioen van $f 4500$.— kunnen waarborgen.

121. Een z.g. capitulantenstelsel in dien zin, dat de mogelijkheid wordt geopend om in burgerlijke betrekkingen over te gaan, zal practisch weinig resultaat opleveren, omdat men ook hierbij gebonden is aan mogelijkheid tot overgang en rekening moet houden met de belangen van bij de betrokken burgerlijke korpsen in dienst getreden personen.

122. In het Afdeelvingsverslag is — in verband met het terugbrengen van de pensioenen van niet-Europeesche militairen beneden den rang van onderofficier tot lagere bedragen — gewezen op de mogelijkheid, dat militairen, die den voor pensioen gestelden diensttijd reeds hebben volbracht, doch het leger niet kunnen verlaten, omdat zij nog onder verband dienen, door dit langer doordienen later een lager pensioen zullen ontvangen. Die mogelijkheid is inderdaad niet uitgesloten en door een nader toe te voegen overgangsbepaling zal daarin worden voorzien.

123. Door eenige leden is bezwaar gemaakt tegen de in de voorgestelde pensioenregelingen opgenomen bepalingen, volgens welke zij, die na 1 Januari 1920 doch vóór den datum van inwerking treden van de nieuwe regeling, den militairen dienst met pensioen hebben verlaten, het hun toegekend pensioen kunnen doen herzien, wanneer die herziening kan leiden tot verhooging van dat pensioen. Dit werd onbillijk geacht tegenover de vóór 1920 gepensionneerden.

124. Naar aanleiding hiervan wordt in aansluiting op hetgeen terzake reeds hiervoor bij de bespreking der burgerlijke pensioenregelingen werd vermeld, nog opgemerkt, dat eene eventuele herziening van de pensioenen van de vóór 1 Januari 1920 gepensionneerden een op zich zelf staand vraagstuk is, dat in den Volksraad reeds herhaaldelijk is besproken en dat geleid heeft tot een voorstel tot verhooging van de jaargelden van gepensionneerden

beneden den rang van officier, die 60 jaar of ouder zijn, met de kosten waarvan op de begrooting voor 1925 rekening is gehouden.

125. De terugwerkende kracht, in de voorgestelde pensioenregelingen bedoeld, is van geheel anderen aard, zij is in overeenstemming met te dien aanzien voor burgerlijke landsdienaren voorgestelde overgangsmatregelen. Belangrijke kosten zijn daarmee niet gemoeid. Wat de officieren en de onderofficieren betreft, voor wie de diensttijdpensioenregelingen zijn voorgesteld, zullen er slechts zeer weinigen zijn, die van deze overgangsbepaling zullen profiteren, in hoofdzaak slechts eenige onderofficieren, die 24 of 25 jaar dienst hadden en aan wie in verband met het bestaande overcompleet, niet kon worden vergund door te dienen totdat de nieuwe pensioenregelingen in werking zouden treden. Wat de militairen beneden den rang van onderofficier aangaat, zijn het alleen de gewezen sergeanten 2de klasse met 24 of 25 dienstjaren en de gewezen Europeesche brigadiers, die in geringe mate hun pensioen kunnen doen verhoogen.

126. Naar aanleiding van de vraag of de Regeering eene globale raming kan verstrekken van de meerdere kosten, indien aan de vóór 1920 gepensionneerden pensioen wordt verleend overeenkomstig de nieuwe voorstellen, wordt het volgende aangeteekend.

127. Wat de officieren betreft, was vóór 1920 in de bezoldiging niet de huishuurvergoeding begrepen en wanneer die huishuurvergoeding bij de berekening van den pensioengrondslag buiten beschouwing wordt gelaten, hetgeen volgens de bepalingen van het Europeesch burgerlijk pensioenreglement eveneens het geval is, en dus die grondslag alleen door de bezoldiging wordt bepaald, dan zou eene herpensionneering op den voet der thans voorgestelde diensttijdpensioenregeling niet kunnen leiden tot verhooging van de toegekende pensioenen. Hetzelfde is het geval voor de onderofficieren, die reeds vóór 1920 maandelijksche bezoldiging genoten. De groote meerderheid der onderofficieren genoot toen soldij en daarboven voeding van landswegen of vergoeding daarvoor, kleeding of kleedinggeld, vergoeding voor water en licht enz., levensmiddelen voor het gezin of vergoeding daarvoor, welke vergoeding voor elk garnizoen of althans elk gewest, verschillend was. Een pensioengrondslag is voor deze militairen niet meer vast te stellen. Herberekening van hun jaargeld, overeenkomstig de diensttijdpensioenregeling, zou onmogelijk zijn.

128. De uitgaven, welke verbonden zijn aan gelijkstelling van de vóór 1920 verleende pensioenen en gagementen met de thans voorgestelde pensioenen voor Europeesche militairen beneden den rang van onderofficier en voor niet-Europeesche militairen, zullen aan den Volksraad worden opgegeven.

129. Zooals hiervoren reeds werd opgemerkt, vormt eene eventuele herziening van de pensioenen van de vóór 1920 gepensionneerde militairen een afzonderlijk vraagstuk, waaromtrent hier thans niet nader in beschouwing kan worden getreden. Hetzelfde geldt wat betreft belooning van tijdelijken burgerlijken dienst, door gepensionneerde militairen volbracht.

r. Verlofsbezoldigingen. 130. Of het dan niet wenschelijk is eene spoedige herziening der verlofsregeling in overweging te nemen staat buiten het salarisvraagstuk, zoodat de Regeering op deze aangelegenheid hier niet verder kan ingaan.

131. De door verscheidene leden gewenschte verandering van inkleeding van het ontwerp in dien zin, dat niet een korting voor niet-kostwinners maar omgekeerd een toeslag voor kostwinners daarin zou worden opgenomen, zou in de toe te kennen verlofsbezoldigingen geen verandering teweegbrengen en komt daarom niet van voldoende belang voor om daarvoor een tijdroovende omwerking ter hand te nemen.

132. De Regeering stemt in met de in het Afdeelvorslag tot uiting gekomen meening, dat het niet juist is om buitenlandsch verlof, dat in Indië wordt doorgebracht, ten volle te doen medetellen voor weddeverhoogingen, aangezien de aanspraken der landsdienaren in dit opzicht onafhankelijk zijn van de plaats waar het verlof wordt doorgebracht.

133. Met de eveneens in het Afdeelvorslag bestreden meening, dat het wenschelijk zou zijn het verlofsalaris nog verder te verhoogen, doch daartegenover den termijn, waarna dergelijk verlof verkregen kan worden, te verlengen, kan ook de Regeering niet medegaan.

134. De in noot 3 op blz. 312 van het verslag gegeven definitie is ontleend aan het overtochtsreglement, waarvan wijziging thans niet aan de orde is.

135. Dat de laag-bezoldigden in verlofsbezoldiging achteruitgaan, acht de Regeering geen ernstig bezwaar, omdat die achteruitgang zeer gering is en uitsluitend betreft categorieën, welke zeer zelden voor buitenlandsch verlof in aanmerking komen.

s. Overgangsbepalingen. Ten aanzien van de overgangsbepalingen voor gedispenseerden sluit de Regeering zich aan bij de in het verslag gemaakte opmerking, dat het hier uitvoeringsmaatregelen betreft, die gegrond moeten zijn op de algemeene regeling, waarover het oordeel van den Volksraad gevraagd wordt. Het ligt inderdaad in de bedoeling rekening te houden met de strekking van de uitspraak van den Volksraad, neergelegd in de op 31 Januari 1921 aangenomen motie-s' Jacob.

137. De ontworpen regeling zal in het algemeen daar toe leiden, dat de inkomsten van gedispenseerden op ongeveer gelijken leeftijd niet uitgaan boven die van gediplomeerden. Echter zal wegens de bij uitzending van sommige ambtenaren in den laatsten tijd in het leven geopen aanspraken bij den overgang niet ten volle aan dit desideratum kunnen worden voldaan.

138. Naar aanleiding van door sommige leden geopen aandrang om het in dienst zijnde personeel geen dienstaren te doen verliezen, kan worden medegedeeld, dat het aantal bij dispensatie toegekende Indische dienstjaren in ieder geval geen vermindering zal ondergaan.

139. Hoe gehandeld moet worden ten opzichte van func-

tionarissen, die een keuze-betrekking bekleeden, doch daarvoor feitelijk nog niet aan de beurt waren, is nog in overweging.

140. Het medetellen van voorpraktijk in Nederland voor 9/10 wordt ook voor de technische vakken juist geacht, omdat zelfs indien in technisch opzicht die voorpraktijk grooter waarde mocht hebben dan Indische voorpraktijk — hetgeen overigens lang niet altijd het geval is — dan toch daartegenover staat, dat kennis van specifiek Indische omstandigheden ontbreekt, zoodat er in het algemeen geen reden is de waarde van die praktijk hooger te stellen dan die in Indië, zoodat ervoor gewaakt behoort te worden, dat, met inbegrip van de behoefte aan verlof, Indische diensttijd niet achtergesteld wordt bij Nederlandse voorpraktijk. Dit wordt door de waardeering met 9/10, praktisch gesproken, bereikt.

141. Een onderscheiding in de overige rangs-praktijk wordt noch in de overgangsbepalingen, noch in de voorpraktijk-regeling gemaakt, zoodat de desbetreffende opmerking der Regeering niet duidelijk is.

142. Voorpraktijk, welke niet kan worden gecertificeerd, zal als regel buiten beschouwing moeten worden gelaten. Slechts in zeer bijzondere gevallen zal hiervan worden afgeweken. Uitdrukkelijk zij er overigens op gewezen, dat hij, die aanspraak meent kunnen maken op waardeering van voorpraktijk, die aanspraken moet doen gelden binnen een korten termijn, b.v. van 6 maanden, na zijne aanstelling.

143. De in de Tweede Nota voorgestelde bepaling, dat landsdienaren, die door de invoering der nieuwe regeling benadeeld zullen worden, in de gelegenheid zouden worden gesteld op billijke voorwaarden 's Lands dienst te verlaten, is niet opgenomen in het verslag der Commissies in verband met het feit, dat enerzijds daartegen de in de Derde Nota op blz. 51 punt 120 vermelde bezwaren bestaan en anderzijds bij de overlegvergaderingen niet is gebleken, dat de behoefte aan een dergelijke bepaling sterk werd gevoeld.

b. Staten en schalen. De toekenning eener toelage voor bijzondere ambtskosten zou naar het oordeel van vele leden een uitvoerige regeling met motiveering in een apart hoofdstuk gerechtvaardigd hebben. Hiertegenover moet worden opgemerkt, dat aan een uitvoerige regeling geen behoefte bestaat, aangezien het hier slechts betreft de toekenning eener maandelijksche toelage aan de bekleeders van een zeer beperkt aantal hooge ambten. De motiveering heeft wel niet plaats gehad in een afzonderlijk hoofdstuk, maar toch zeer nadrukkelijk en vrij uitvoerig op blz. 66 en 67, punt 147 van het verslag.

145. Dat het, gelijk enkele leden meenen, de voorkeur zou hebben verdiend aan deze ambten een periodieke verhooging toe te kennen, kan niet worden toegegeven, omdat zowel de toekenning van verhoogingen aan bekleeders van dergelijke posities op zichzelf, als een verhooging der bezoldigingen op dit tijdstip ongewenscht wordt geacht. Zoodat in het verslag werd vermeld is de grens voor de toekenning dezer toelage betrekkelijk moeilijk te trekken, doch juist daarom acht de Regeering het niet onlogisch deze te doen

samenvallen met de onderscheiding, die gemaakt is tusschen de groep van ambtenaren met een vaste bezoldiging van f 1500 en de weinige zeer bijzondere ambten, die daarboven uitgaan.

146. Met de beperking, zooals werd aangegeven in den staat, die door een lid werd overgelegd, kan stellig niet worden medegegaan, omdat daardoor van vergoeding van kosten verstoken zouden blijven tal van functionarissen, op wie inderdaad bijzondere verplichtingen in dit opzicht rusten naast de zware taak, die ze overigens als ambtenaar voor een naar evenredigheid niet hoog salaris hebben te verrichten.

147. Zooals kan blijken uit de alinea's 33 en 30 op bladzijde 257 van het verslag der beide salariscommissies, zal bij invoering van de nieuwe regeling voor verschillende kolonels de toelage aan rang en betrekking verbonden, geheel vervallen, terwijl voor eenige generaal-majours die toelage van f 300 tot f 250 zal worden teruggebracht. Er bestaat overwegend bezwaar tegen in deze nog verder te gaan.

148. Wel is de Regeering bereid nader te overwegen of niet voor den voorzitter der Algemeene Rekenkamer, de vice-presidenten van het Hooggerechtshof en den hoofdinspecteur van den Dienst van Scheepvaart de toelage beperkt of achterwege gelaten kan worden.

149. De Regeering erkent, dat ook ten aanzien van dit onderwerp soberheid moet worden verlangd, doch Zij is van meening, dat dit niet zoo ver mag gaan, dat in de meest verantwoordelijke betrekkingen niet slechts een naar verhouding matig salaris wordt genoten, maar bovendien onvergolden worden gelaten de kosten, die er aan verbonden zijn om zich in de Indische samenleving te bewegen zooals dat voor personen met zoo verreikenden invloed op den geheelen gang van zaken wenschelijk is.

150. Aan de opmerkingen, die gemaakt zijn ten aanzien der bewaking van formaties, zal aandacht worden geschonken, doch daarbij mag niet worden vergeten, dat de eischen van den dienst niet mogen worden achtergesteld bij den wensch naar gelijkmatigheid van den promotiegang.

151. Aan dit vereischte zal ook de organisatie in het korps landbouwconsulenten moeten worden getoetst.

152. Dat noot 1 a t/m c bij de schalen C 20, 21, 22 op te ruime schaal zou zijn toegepast, kan niet worden toegegeven, aangezien die toepassing na zorgvuldige overweging heeft plaats gehad voor de ambten, waarvoor zulks met het oog op de positie, welke de bekleeders daarvan innemen, noodzakelijk wordt geacht.

153. Het toekennen van eene toelage aan de gouvernements-artsen wordt voorshands noodzakelijk geoordeeld ter verkrijging der vereischte aanvulling van het corps gouvernementsartsen en officieren van gezondheid. Indien t.z.t. de verhoudingen zich zoodanig wijzigen, dat goede geneesheeren zich voor 's Lands dienst beschikbaar stellen, ook wanneer de gelegenheid tot het productief maken van hun vrijen tijd niet tot zekere hoogte als een onderdeel der dienstvoorwaarden wordt beschouwd, dan zal ertoe kunnen worden overgegaan voor nieuw indiensttredenden de toelage te verminderen of af te schaffen. Een

hoogere waardeering van het ambt behoort hierin niet te worden gezien, omdat deze waardeering aan de bezoldiging getoetst behoort te worden en deze niet uitgaat boven de gewone academische schaal.

154. De promotie volgens meerdeelige schalen zal naar het oordeel der Regeering geen willekeur in de hand werken, doch integendeel tot zekere hoogte willekeur tegengaan. Gaat men er nl. van uit, dat het zeker niet gewettigd is personen, die voor meer belangrijk werk op hun gebied niet geschikt zijn, tot de hoogste bezoldiging in hun groep te laten doorloopen, dan zal ook bij doorlopende schalen voor bepaalde ambtenaren de promotie op zeker tijdstip moeten worden gestopt. De wijze, waarop dit behoort te geschieden, zal bij de meerdeelige schaal uit den aard der zaak systematisch geregeld zijn, zoodat stellig minder willekeur zal plaats hebben dan wanneer incidenteel dergelijke maatregelen moeten worden getroffen. Dat de opmaking der begrooting van uitgaven door dit systeem bemoeilijkt zou worden kan niet worden toegegeven.

155. Of aan de uitoefening der werkzaamheden van de voorzitters der gewestelijke raden aanspraak op vergoeding van kosten zal kunnen worden ontleend en op welke wijze daarin dan voorzien zal moeten worden, kan door de Regeering pas worden beoordeeld, wanneer de desbetreffende voorstellen zijn uitgewerkt, hetgeen thans nog niet het geval is.

156. Dat de eischen van benoembaarheid te hoog zijn gesteld kan in het algemeen niet worden toegegeven. Het aantal betrekkingen waarvoor een diploma H. B. S. 5 wordt verlangd is betrekkelijk gering; nochtans deelt de Regeering de meening, dat voor te hooge opvoering der eischen gewaakt behoort te worden.

157. De Regeering acht het niet juist, dat alle lager ambtenaren van de A-groep voor de buitengewesten te laag bezoldigd worden. Wel zal voor enkele gewesten, waar de levensstandaard hoog is, voor verschillende corpsen een regeling moeten plaats vinden overeenkomstig hetgeen bepaald is voor plaatselijke krachten; hierdoor wordt het mogelijk met locale omstandigheden in voldoende mate rekening te houden.

Militaire salarissen. 158. De inkomsten van de Europeesche en Inlandsche soldaten zijn sedert 1918 niet in sterker mate verhoogd dan die van de Europeesche onderofficieren en de Regeering stemt dan ook in met de zienswijze van de leden, die bezwaar opperden tegen verlagen van de soldijen van de soldaten ten behoeve van de traktementen van de Europeesche sergeanten. Zoowel in vergelijking met de inkomsten van de militairen beneden den rang van onderofficier, als met de salarissen van burgerlijke landdienaren, kunnen de traktementen van de Europeesche sergeanten zeker niet te laag worden genoemd.

159. De bij de vergelijking van de schalen XIX, XX, XXIII en XXVI door enkele leden getrokken conclusie dat de verhouding tusschen de soldijen van Europeesche en Amboneesche soldaten ongunstiger is dan de verhouding tusschen de bezoldigingen van Europeesche en Inlandsche sergeanten en tusschen de soldijen van brigadiers en In-

landsche korporaals, wordt niet goed begrepen. Eene vergelijking tusschen bezoldigingen en soldijen is op zich zelf reeds bezwaarlijk, omdat dit geheel verschillende soorten van inkomsten zijn, terwijl ook eene vergelijking tusschen groepen van soldaten enerzijds en groepen van kader anderzijds meestal niet opgaat.

160. Dat de Ambonees zijn gunstige positie tegenover den Inlandsehe militair verliest naar mate hij hooger opklimt, is n.l. een gevolg van de regeling, welke in de alinea's 60 tot en met 65 van Afdeeling III (bladzijde 261 en 262) van het verslag der salariscommissies is opgenomen en daarin is voor den Amboneeschen militair ook niets onbillijks gelegen. Waar de Inlandsche soldaat 1e klasse in soldij met den Amboneeschen soldaat wordt gelijkgesteld en de korporaals door selectie uit de soldaten 1e klasse worden getrokken, spreekt het van zelf, dat in den korporaalsrang en in de hogere rangen de soldijen van beide categorieën eveneens gelijk moeten zijn.

161. Er bestaat inderdaad een groot verschil tusschen de tegemoetkomingen voor het gezin van den Europeeschen soldaat, en die voor het gezin van den niet-Europeeschen soldaat, doch daarbij mag niet uit het oog worden verloren, dat bij de vaststelling van de gezinstoelage voor den gehuwden Europeeschen soldaat, rekening moet worden gehouden met de behoefte van hen, die met eene in Nederland geboren vrouw gehuwd zijn. Hunne behoeften zijn geheel anders dan die van de niet-Europeesche militairen.

162. De opmerkingen betreffende afzonderlijke betrekkingen, voorkomende in bijlage I van het Afdeelingsverslag, zijn — voor zoover zulks al dadelijk mogelijk was — beantwoord op de bijlage behoorende bij deze memorie.

Voor de strekking van die antwoorden wordt verwezen naar hetgeen daaromtrent is medegedeeld onder § 2 hierboven.

e. Bezoldigingskantoor. 163. Daar de Regeering het niet gewenscht acht het bezoldigingskantoor buiten departementaal verband te houden, schijnt voorschands onderbrenging van dat kantoor bij de generale thesaurie de meest voor de hand liggende oplossing. Het komt niet noodig voor op deze aangelegenheid hier verder in te gaan; bij de behandeling van de begrooting, waarop met de aan de oprichting van dit kantoor verbonden kosten rekening zal worden gehouden, zal de Volksraad in de gelegenheid zijn daaromtrent nader in beschouwingen te treden.

OPMERKINGEN NAAR AANLEIDING DER IN BIJLAGE I VAN HET AFDEELINGSVERSLAG OPGENOMEN DOOR EEN OF MEER LEDEN BIJ HET AFDEELINGSONDERZOEK VOORGEBRACHT VERZOEKEN.

Opmerkingen.

Schaal en volgnummer. A1. 4a/9. Alleen voor de betrekking van visser bij het zeelaboratorium is het maximum salaris van f 30 tot f 22.50 terugge-

bracht. Voor de overige hierbedoelde ambten is het tegenwoordig maximum salaris gehandhaafd. De schaal lijkt langer, doch de dadelijke plaatsing in de kolommen III/IV en IV wijst er op, dat aangenomen is, dat tot de hierbedoelde betrekkingen personen zullen worden aangesteld, die te voren reeds elders werkzaam zijn geweest en op grond van de voorpraktijk-regeling op een bepaald bedrag in de kolom III(IV) zullen aanvangen. Voor wijziging van de aangegeven wedde-regelingen wordt geen voldoende aanleiding aanwezig geacht. Intusschen zal t. z. t. overwogen kunnen worden om de betrekking van visser bij het zeelaboratorium onder de plaatselijke krachten te rangschikken en de bezoldiging aan te passen aan den plaatselijken loonstandaard.

A 2 1/8. De indeeling van de oppassers in 2 klassen is geen nieuwe maatregel. Waar de indeeling in 2 klassen thans reeds bestaat, is die bij de nieuwe regeling gehandhaafd gebleven. De werkring van de oppassers bij de verschillende douanekantoren is niet even omvangrijk, terwijl door de indeeling in 2 klassen, behalve met den omvang der werkzaamheden, ook terdege rekening kan worden gehouden met gebleken ijver en geschiktheid. Wat de verlaging van de thans aan deze ambten verbonden maximumbezoldigingen betreft, moge er op worden gewezen, dat op verschillende plaatsen, o. a. Batavia (Tandjongpriok) en Soerabaja, boven de organieke bezoldiging eene standplaatstoelage zal worden genoten, waarmede voor die plaatsen ook het maximum-inkomen zal worden verhoogd. Zoowel voor deze ambten als voor de overige betrekkingen bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen genoemd achter de volgnummers 3 t/m 8 van staat No. A 2, is bij de overweging van de voor te stellen bezoldigingen ten deze rekening gehouden met den aard van den dienst, hetgeen duidelijk kan blijken indien o. a. de regeling in kolom I van schaal No. A 2 vergeleken wordt met de wedderegeling aangegeven in kol. I van schaal No. A 1. Eenige kennis van lezen en schrijven roept in deze schaal geen bijzondere aanspraken in het leven. Of het juist is, dat de werkring belangrijker is dan die van de overige gelijkgewaardeerde ambten in deze schaal zou nader moeten worden onderzocht.

A 5. Eene verhooging van het maximum-salaris voor de schrijvers in kolom II van schaal No. A 5, zou belangrijke consequenties hebben ten aanzien van andere schalen o. a. de schalen A 6, A 7 en A 8, en is daarom bezwaarlijk te aanvaarden.

A 5. 20. Niet kan worden toegegeven, dat de schrijversbetrekkingen bij de kantoren van de Algemeene- en Veldpolitie moeilijker of zwaarder zouden zijn, dan die bij andere kantoren o. a. de kantoren van de Europeesche en Inlandsche Binnenlandsch-Bestuur-ambtenaren, zoodat er geen aanleiding kan bestaan om eerstbedoelde schrijversbetrekkingen beter te bezoldigen, dan elders het geval zal zijn.

A 5. 58. Hierboven werd reeds opgemerkt, dat eene verhooging van het maximum in kolom II van schaal A 5 belangrijke consequenties zou hebben ten aanzien van andere schalen. Dit geldt eveneens v.z.v. betreft de verzochte verbetering van de wedderegelingen voorkomende in de kolommen I en III van die schaal. Voorts zou eene regeling van de bezoldigingen op de wijze als voor die betrekkingen is

verzocht, geheel in strijd zijn met het systeem der thans ontworpen wedderegelingen, zoodat reeds uit dien hoofde overwegend bezwaar bestaat tegen inwilliging van het verzoek.

A 5. 99. Wat bedoeld wordt met de verzochte gelijkstelling in bezoldiging van de mantri-boekhouders bij den Waterstaat met de mantri's Kaboepaten is niet duidelijk, omdat thans reeds in staat A 5 aangegeven staat, dat de mantri-boekhouder en de mantri-kaboepaten bezoldigd zullen worden volgens kolom IV, terwijl de hoofdmantri-boekhouder en de mantri-kaboepaten 1e klasse bezoldigd zullen worden volgens kolom V. Voor het geval er op gedoeld wordt, dat de bevorderingskansen van de mantri's-kaboepaten beter zijn dan die van de mantri-boekhouder bij den Waterstaat, moge er hier de aandacht op worden gevestigd, dat de werkring van een mantri-kaboepaten veelzijdiger en drukker is, dan die van een mantri- (hoofdmantri-) boekhouder op een Waterstaatskantoor.

A 6. 56. Tegen eene verhooging van de maximum bezoldiging voor de mantri's-teekenaar 1e kl. bij den Waterstaat tot f 120 bestaat overwegend bezwaar met het oog op de consequenties, die eene dergelijke verhooging zou hebben, niet alleen ten aanzien van verscheidene andere betrekkingen in staat A 6 geplaatst, doch ook ten aanzien van andere schalen. Afgescheiden hiervan bestaat voor verhooging van de voorgestelde maximum-bezoldiging voor de mantri's-teekenaar 1e kl. geen voldoende grond, omdat voor de zeer goede krachten onder hen nog de betrekking van hoofdmantri-teekenaar, met een eindsalaris van f 150 open staat.

A 6. 58/59. Erkend wordt, dat de betrekkingen van mantri en hoofdmantri bij het Waterbeheer zwaarder moeten worden aangeslagen dan die van mantri- en hoofdmantri-teekenaar. Hiermede is echter blijkens het bepaalde in noot 6 en 6a van staat A 6 door de Salariscommissie reeds rekening gehouden. Anderzijds moeten de opnemersbetrekkingen bij den Waterstaat en de B. O. W., welke voorkomen in staat No. A 7 — volgnummers 4 en 5 — weder zwaarder aangeslagen worden dan de betrekkingen van mantri- en hoofdmantri-teekenaar, zoodat eene overbrenging van laatstbedoelde betrekkingen naar staat A 7 minder juist zou zijn.

A 8. 1. Niet kan worden toegegeven, dat de werkring van de hulpmantri's bij de Opiumregie van gelijken aard is als die van de beambten bij den Pandhuisdienst. De werkring van laatstbedoelde ambten is veelzijdiger en drukker, terwijl ook de diensturen als regel langer zijn. Ook bij de bestaande regeling bestaat verschil tusschen de salariering van beide betrekkingen. Voor eene gelijke bezoldiging zoodat verzoekt, wordt dan ook geen voldoende aanleiding aanwezig geacht.

A 8. 13. Aangezien de bezetting van dit ambt geheel voldoet aan de kenmerken der A-groep is overbrenging naar de B-groep niet gewettigd. De plaatsing van de betrekking van onderbeheerder 1ste klasse in de B-groep is een maatregel, die op zichzelf te beoordeelen valt, doch die geen invloed mag hebben op de rangschikking van het hier besproken ambt.

A 9. 11. De aandacht wordt er op gevestigd, dat het

hier betreft de agenten bij de z.g. bestuurspolitie. Niet blijkt welke andere gelijkwaardige betrekkingen bedoeld worden.

A 13 t/m 17.. Bezwaarlijk kan worden toegegeven, dat de werkring van de leerkrachten bij het Lager Onderwijs zwaarder is dan die van bestuursambtenaren met dezelfde benoembaarheidseischen, waarmede waarschijnlijk bedoeld wordt de schoolopleiding van even langen duur.

A 13. 1. Verdere verhooging van het salaris der volks- onderwijzers wordt om verschillende redenen niet gewettigd en door hare financiële consequenties nadeelig geacht.

A 15. 23. Verwezen moge worden naar het voorkomende in het Verslag der Commissies blz. 306 punt 222.

A 16. 13. Tot de opheffing van deze betrekking is reeds eerder besloten; het is een kwestie van onderwijsorganisatie, die thans niet aan de orde is.

A 16 18/19 en 19, 22. Vereischt nadere overweging.

A 18. 2. Met den aard van den werkring van de assistenten bij den Postdienst is bij den opzet van de wedderegeling rekening gehouden. In vergelijking met andere betrekkingen moet de voorgestelde regeling alleszins voldoende worden geacht. Bij de beoordeeling van het verschil tusschen de bestaande en de nieuw ontworpen regeling moet niet uit het oog worden verloren, dat de bestaande regeling dateert van 1921. Behoud van de tegenwoordige regeling voor deze ambten zou ongetwijfeld belangrijke consequenties hebben ten aanzien van andere wedderegelingen.

A 19. 9. Vereischt nadere overweging.

A 21. 8. Inwilliging van het verzoek om de bezoldiging van den Adjunct Gouvernements Veearts te doen aangenomen in het 4e jaar in plaats van in het 3e jaar, zoodat noot 5 van staat A 21 aangeeft, zou in strijd zijn met de gedragslijn, die gevolgd is bij de bepaling van de aanvangsbezoldiging in verband met langduriger schoolopleiding.

A 23. 1—8. De gevraagde wijzigingen zouden het evenwicht in de bezoldigingsregelingen geheel verstoren.

A 23. 7. Het gestelde is niet juist, omdat bij de bedoelde landraden meer dan een ondervoorzitter geplaatst is en slechts een hunner een belangrijker taak heeft. Het is niet te verwachten, dat die taak aan een niet academisch gevormd rechtskundige zal worden opgedragen.

A 24. 3. De betrekking van Adjunct-djaksa moet vergeleken worden met die van gediplomeerd ambtenaar — mantri-politie. Een Assistent-wedana, die tot Adjunct-djaksa benoemd moet worden, zal aangesteld worden tot Adjunct-djaksa 1e kl. Verwezen wordt naar het bepaalde in de noten 3 en 7 van staat A 24, waaruit blijkt dat de gevraagde gelijkstelling in bezoldiging reeds in de voorgestelde regelingen voorkomt.

A 24. 5. Waar de Adjunct-hoofddjaksas in de Residenties Djokjakarta en Soerakarta het vooruitzicht hebben op aanstelling tot hoofd-djaksas, wordt geen reden aanwezig geacht om naar analogie van hetgeen bepaald is in noot A voor de hoofd-djaksas aan de betrekking van adjunct-hoofddjaksas in de Vorstenlanden nog 2 drie-jaarlijksche verhoogingen boven de vastgestelde schaal te verbinden.

A 24. 8. In verband met de omstandigheid, dat ook in de Buitengewesten B. B.-ambtenaren tot Inlandsch officier van Justitie worden aangesteld en omgekeerd Inlandsche officieren van Justitie tot bestuursambtenaren, is het noodzakelijk, dat een gelijkstelling in de bezoldigingen van deze beide categoriën van ambtenaren behouden blijft en geen vergelijking gemaakt wordt met de betrekkingen van Inlandsche officieren van Justitie op Java en Madoera.

A 24. 19. De toekenning van een aanvangssalaris van f 115.— aan de gediplomeerde Inlandsche B. B.-ambtenaren, zou verreikende consequenties hebben ten aanzien van andere betrekkingen en in strijd zijn met de beginselen, waarvan bij de vaststelling der aanvangsbezoldigingen voor de verschillende groepen van ambtenaren is uitgegaan.

A 24. 19 t/m 22. In de eerste plaats wordt opgemerkt, dat geen indeeling van de Wedanas in 2 klassen heeft plaats gehad, omdat zulks alleen geschied is ten aanzien van de betrekking van ondevdistrictshoofd (assistent-wedana). Niet aan worden ingezien, dat deze indeeling in 2 klassen van de onderdistrictshoofden moeilijkheden zou scheppen, omdat het altijd strikt zal behoeven te worden vastgehouden aan de eenmaal plaats gehad hebbende indeeling der ressorten naar hunne belangrijkheid. Het voordeel van deze indeeling in 2 klassen zal zijn een prikkel tot goede dienstuitoefening enerzijds en een voldoende belooning van hen die zich onderscheiden anderzijds. Een verdere verbetering van de bezoldiging der districtshoofden en patih's dan in de voorstellen der Salariscommissie is aangegeven, wordt onnoodig geacht en zou bovendien niet onbelangrijke consequenties hebben ten aanzien van andere gelijkwaardige ambten.

A 24. 25 e.v. Hoewel de aanstellingseischen gelijk zijn aan de volkomen gelijkwaardigheid der betrekkingen niet worden toegegeven.

A 24. 38. Aangezien het majoorchap een titel is, die het ambt niet verheft boven dat van districtshoofd, wordt gelijkstelling met den rang van patih niet gewettigd geacht.

A 25. 1. Voor een verhooging van de voor de Regenten op Java en Madoera voorgestelde wedderegelings zal nader worden overwogen. Wel moge hier al dadelijk worden opgemerkt, dat geen voldoende aanleiding aanwezig wordt geacht om die toelagen voor de evenbedoelde Regenten te stellen op het aangegeven bedrag van f 500.—

B 2—1. Overbrenging van de betrekking van fröbelonderwijzeres naar de A-groep zou voorbarig zijn. Dat nu reeds 70% van deze leerkrachten van Inlandschen landaard zou zijn, berust op een misverstand. Van de bij het openbaar onderwijs in dienst zijnde fröbel-onderwijzeressen is nog slechts 29% van Inlandschen landaard.

B 2—2. Blijkens noot 1 van staat B-2 zal de hierbedoelde internaatstoelagen van f 50. alleen worden genoten, indien een hulpkracht door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst speciaal met werkzaamheden ten behoeve van het internaat wordt belast. De toekenning van deze toelagen is in overeenstemming met de gedragslijn gevolgd bij de regeling van de bezoldiging van leerkrachten bij andere onderwijsinrichtingen waaraan een internaat is verbonden, zoodat het niet billijk zou zijn alleen voor de hierbedoelde internaatbemoediging geen financieel voordeel toe te kennen.

B 3. 28. De werkzaamheden van een portier bij een krankzinnigengesticht zijn niet van noemenswaard anderen aard dan de werkzaamheden van een portier bij andere groote inrichtingen, zoodat plaatsing van eerstbedoelde betrekking in een hogere kolom noodwendig zou leiden tot het verbinden van eene hogere bezoldiging aan alle in Staat B 3 opgenomen gelijkwaardige betrekkingen.

Tegenover het verzoek om de betrekking van portier bij een krankzinnigengesticht in een hogere kolom te rangschikken, staat het verzoek om de betrekking van portier en de daarmee gelijkwaardige betrekkingen over te brengen naar de A-groep, vermits voor die betrekkingen voldoende Inlandsche werkkrachten zouden zijn te verkrijgen. Uit het feit, dat de hierbedoelde betrekkingen in het algemeen nog vervuld worden door personen, die tot de B-groep gerangschikt moeten worden, moet worden afgeleid, dat aan die personen, met het oog op den aard der werkzaamheden aan de betrekking verbonden, nog de voorkeur moet worden gegeven, zoodat terugbrenging van die betrekkingen naar de A-groep thans nog niet wenschelijk moet worden geacht.

B 4. 1. Naar aanleiding van het verzoek om de conducteurs bij de Staatsspoor- en tramwegen van de B-groep naar de A-groep over te brengen, moge er hier in de eerste plaats op worden gewezen, dat het hier betreft de betrekking van conducteur 1e kl., aan welke betrekking hogere eischen gesteld worden dan aan de in de A-groep opgenomen betrekking van conducteur 2e kl. (Zie volgnummer 90 in Bijl. IV van Bijlage 1 van het Verslag der Salariscommissies). Om de daarvoor door de Volksraad-leden, die zich tegen opvolging van het verzoek verklaarden, aangevoerde reden, is opvolging van het verzoek thans nog niet mogelijk.

Met de omstandigheid, dat de wisselvallige bij-inkomsten (K. M.-gelden) van de conducteurs 1e klasse verminderd zijn, is bij den opzet van de aangegeven nieuwe regeling rekening gehouden.

B 5. 27. Hoewel gemeend wordt, dat de gelijkstelling niet geheel juist is, zal toch nader onderzoek noodig zijn.

B 5. 74/75. Bij de bestaande regeling heeft benoeming tot stationsklerk 1e kl. 2e cat. (nieuwe titulatuur: stationsklerk 1e kl., 1e cat.) plaats zoodra aan het bij den dienst der S. S. bestaande klerkenexamen is voldaan. Bij de nieuwe wedderegelings zal voor bevordering van stationsklerk 1e kl. 2e cat. tot stationsklerk 1e kl. 1e cat. eene soortgelijke regeling getroffen kunnen worden als in noot B op blz. 2 van Staat B 9 is aangegeven voor bevordering van 2e klerk tot 1e klerk.

B 5. 83. Uit den opzet van de nieuwe wedderegelings

voor de monteurs en werktuigkundigen bij den autodienst der S.S., waarbij de monteurs, monteurs 1e kl. en werktuigkundigen onderscheidenlijk geplaatst zijn in de opvolgende kolommen III, IV en V van schaal B 5, blijkt, dat het de bedoeling is, dat de betrekking van werktuigkundige 2e kl. eene promotie-betrekking zal zijn voor de monteurs 1e kl. Uiteraard zullen voor de vervulling van de betrekking van werktuigkundige 2e kl. hogere eischen gesteld worden dan voor de vervulling van de betrekking van monteur 1e kl., doch er bestaat geen reden om te veronderstellen, dat bij het ontstaan van eene vacature in eerstbedoelden rang de voor dien hooger rang geschikte monteurs 1e kl. niet voor de vervulling daarvan in aanmerking zouden komen.

B 7. Ontkend moet worden, dat voor de vervulling van de in staat B 7 opgenomen opnemers-betrekkingen thans reeds voldoende Inlandsche krachten te krijgen zijn. Wel is zulks het geval voor de opnemers-betrekkingen, opgenomen in staat A 7, voor welke ambten echter lagere aanstellingseischen gelden dan voor die, genoemd in staat B 7. Overbrenging van de in dezen staat opgenomen opnemers-betrekkingen naar de A-groep wordt dan ook thans nog niet mogelijk geacht.

B 8. 3. Verhoging van het voor den adjunct-vertalers bij de vertalerskantoren in de Vorstenlanden aangegeven maximumsalaris van f 400.— tot f 450.—, wordt onnoodig geacht.

B 9. 6. Vaststelling van eene overgangsbepaling, waarbij de gelegenheid voor de thans indienstzijnde (z.g. benoembaar verklaarde) commiezen-redacteur om dispensatie te verkrijgen, verzekerd wordt, komt onnoodig voor met het oog op de te treffen „Diploma- en dispensatieregelingen” — zie Hoofdstuk VII van het Verslag der Salariscommissies.

B 9. 91/94. Bij de nieuwe regeling zal het administratief personeel op de gewestelijke en plaatselijke bestuurskantoren gelijk bezoldigd worden als het administratief personeel op andere kantoren. Toekennen van eene hogere bezoldiging aan eerstbedoeld personeel zou al heel spoedig leiden tot meerdere afwijkingen van de algemeene regeling voor het bureaupersoneel, terwijl de consequenties daarvan niet zouden zijn te overzien. De nieuwe wedderregeling voor het hierbedoelde personeel zal naar verwacht mag worden reeds belangrijke verbetering der financiële positie voor de betrokkenen medebrengen, terwijl de Regeering voorts instemt met de zienswijze der Burgerlijke Salariscommissie omtrent de bevorderingskansen van dit personeel, neergelegd in punt 318 van Afdeling VI van het Verslag der Salariscommissies.

B 9. 169. Het bereikbaarstellen ook van kolom IV voor de commiezen bij de inspectiekantoren van den dienst van den dienst van het Boschwezen zou niet in overeenstemming zijn met den aard der werkzaamheden van die commiezen, welke van zeer eenvoudigen aard zijn. De goede krachten onder deze commiezen zullen door plaatsing op het hoofdkantoor verdere bevordering kunnen maken.

B 9. 188. De toekenning van nog eene extra verhoging van f 50 bij buitengewone geschiktheid aan de hoofd-

commiezen op de Waterstaatskantoren, zou niet gebaseerd kunnen worden op de beteekenis van het ambt, doch zou uitsluitend eene belooning voor buitengewone geschiktheid zijn. Overneming van het voorstel zou overigens leiden tot belangrijke consequenties ten aanzien van andere betrekkingen.

B 9. 262/263. Er bestaat geen reden om de bureauklerken bij den dienst der S.S. anders te bezoldigen dan de klerken bij de centrale kantoren en andere diensten.

B 9. 266. Voor bevordering van commies tot 1e commies bij den dienst der S.S. zullen geen nieuwe eischen gesteld worden. Bevordering zal, evenals overal elders plaats hebben bij geschiktheid en vacature.

B 9. 333/334. In den regel zal aanstelling tot aspirant douane-commies plaats hebben nadat reeds elders werkzaamheden zijn verricht en zal op grond van de voorpraktijk-regeling aanstelling op een hooger bedrag in de schaal geschieden. Bij den opzet van de nieuwe regeling is rekening gehouden met den aard der werkzaamheden en de omstandigheden waaronder die verricht moeten worden. Tegen de gevraagde automatische overgang van aspirant commies tot commies 3e kl. en van 3e kl. tot commies 2e kl. bestaat bezwaar omdat die automatische overgang in strijd zou zijn met het stelsel dat aan de nieuwe wedderregelingen grondslag ligt. Verwacht mag worden, dat bij juist toepassing van de aan de schaal ten grondslag liggende beginselen, in de praktijk de promotiegang de gevraagde automatische overgangen naar de hogere kolommen niet zal ontloopen.

B 9. 346 en 353. Opgemerkt wordt dat de betrekkingen van adjunct-registrateur en bibliothecaris bij den dienst der S.S. eerst 3 jaren geleden zijn ingesteld geworden, zoodat bezwaarlijk gezegd kan worden dat die betrekkingen steeds gelijk bezoldigd zijn aan die van hoofdcommies. De plaatsing van de hierbedoelde betrekkingen alleen in kolom IV zou noodzakelijk consequenties medebrengen ten aanzien van gelijkwaardige en gelijksoortige betrekkingen bij andere kantoren.

B 10. 12/13. Gevraagd wordt om aan de betrekkingen van depôthouder en hoofddepôthouder bij de Opiumregie eene gelijke bezoldiging te verbinden als is voorgesteld voor overeenkomstige betrekkingen bij den Pandhuisdienst. Hierin is echter niet aangegeven welke overeenkomstige betrekkingen bij den Pandhuisdienst bedoeld worden. Wordt bedoeld eene gelijkstelling in bezoldiging van den depôthouder 1e kl. met den beheerder 1e kl. bij den Pandhuisdienst en van den hoofddepôthouder met den hoofdbeheerder bij den Pandhuisdienst, dan zal aan het verzoek niet kunnen worden voldaan omdat van gelijke werkzaamheden in deze beide groepen van betrekkingen geen sprake is. De werkkring van een beheerder 1e kl. en die van een hoofdbeheerder bij den Pandhuisdienst zijn inspannender, veelzijdiger en meer omvattend dan die van een depôthouder 1e kl. en hoofddepôthouder bij Opiumregie.

B 10. 51. De bij den dienst der S.S. reeds in dienst zijnde magazijnbewaarders 1e kl. zullen bij de invoering van de nieuwe regeling minstens bezoldigd worden volgens kolom IV van schaal B 10.

B 10. 52. Het verzoek om de thans bij de S.S. indienstzijnde magazijnmeesters allen in de gelegenheid te stellen om hoofdmagazijnmeester te worden, zal bij de uitvoering van de nieuwe wedderegeling overwogen worden. Eene bindende toezegging kan hieromtrent thans nog niet worden gedaan.

B 11. 3. Dat het verschil in aanvangsbezoldiging van de surnumerairs bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, met einddiploma H. B. S. 5-jarigen cursus en met einddiploma M. U. L. O. te groot zou zijn, kan niet worden toegegeven.

Wat betreft het verzoek om te bepalen dat overgang van kolom I naar kolom II bij gebleken geschiktheid zal plaats hebben na 3 à 4 jaar dienst, wordt opgemerkt, dat het in de bedoeling ligt die overgang te doen plaats hebben bij gebleken geschiktheid, onafhankelijk van vacature.

B 11. 4. De gemaakte indeeling van de ambtenaren 4e kl. bij den dienst der I. U. & A. in 3 groepen is in overeenstemming met de beginselen welke aan de nieuwe wedderegelingen ten grondslag liggen, en is zoowel in het belang van den dienst als in dat van de goede krachten onder de ambtenaren 4e kl. De verhooging van de voorgestelde wedden zou tot niet te aanvaarden consequenties ten aanzien van andere in staat B 11 opgenomen betrekkingen leiden. De bevordering van ambtenaar 4e kl. (groep I) tot ambtenaar 4e kl. (groep II) is blijkens noot 2 van dezen staat — voor de indienstzijnden althans — niet afhankelijk gesteld van vacature, doch alleen van geschiktheid. Deze automatische overgang ook open te stellen voor bevordering van ambtenaar 4e kl. (groep II) tot ambtenaar 3e kl., zou in strijd zijn met de beginselen welke aan de ontworpen regelingen ten grondslag liggen.

B 11. 8. ad 1. Dat de meeste controleurs 2e kl. (lager opgeleiden) pas op hun 25e jaar in Indië komen, moet blijkens van de dienstleiding bekomen inlichtingen, op een misverstand berusten. Doch al ware dit zoo, dan zou het nog geen aanleiding behoeven te geven tot verkorting van de schaal, vermits de personen die op voorpraktijk kunnen wijzen, op een hooger bedrag in de betrekkelijke kolom kunnen worden aangesteld.

ad 2. Door het voldoen aan het z.g. hogere-rangs-examen bij den P. T. T. dienst is overgang naar schaal C 19 reeds mogelijk.

ad 3. De thans aangegeven titulatuur zal bij de invoering van de nieuwe regeling gewijzigd worden in die van controleur 3e, 2e en 1e categorie.

ad 4. Inwilliging van dit verzoek zou niet onbelangrijke consequenties hebben in verband met de gedragslijn bij andere diensten gevolgd, zoodat in het verzoek bezwaarlijk kan worden getreden.

ad 5. Aangezien niet duidelijk is wat met dit verzoek wordt bedoeld, kan daarop geen positief antwoord worden gegeven.

B 11. 15. Vermits de motiveering van dit verzoek niet voldoende duidelijk is, zal het eerst na nadere verduidelijking in overweging kunnen worden genomen.

B 12. 65. Overbrenging van de betrekking van gediplomeerd technisch ambtenaar naar de C-groep wordt ook bij

nadere overweging niet voldoende gewettigd geacht. Wel zal de positie-regeling in de B-schaal nog nader in beschouwing worden genomen.

B 12. 74. Dat de promotie-kansen voor de werkmeesters bij den dienst der S. S. T. om werktuigkundige te worden zeer slecht zouden zijn, kan niet worden toegegeven; de verhouding tussehen de aantallen werkmeesters en werktuigkundigen bij dien dienst wijst daar ook geenszins op. In het algemeen zal overigens de omstandigheid, dat de regelmatige promotie in een corps tengevolge van een toevallige samenloop van omstandigheden tijdelijk stagneert, geen reden mogen opleveren om aan eene bepaalde betrekking in dat corps eene hogere bezoldiging te verbinden dan aan gelijkwaardige betrekkingen bij andere diensten.

B 13. 3/6. Aangezien het verschil in groepeerings bij het ontworpen bezoldigingsstelsel geen verschil in waardeering beteekent, wordt geen voldoende aanleiding aanwezig geacht om de plaatsing in de B-groep, welke overigens geheel normaal is, na te laten op grond van het feit, dat de scheepsofficieren nog in de C-groep gerangschikt blijven.

B 14. 1. De vooruitzichten zijn niet uitsluitend afhankelijk van de opleiding, doch ook van den aard van den werkkring.

B 15. noot 3. Toepassing van het bepaalde in noot 3 van dezen staat, krachtens welke bepaling de hoofdboekhouders bij enkele diensten, die in het bezit zijn van de akte M. O. boekhouden, bezoldigd zullen worden volgens kolom II van schaal C 15, wordt alleen gewettigd geacht voor de betrekking van hoofdboekhouder bij de diensten, waar de door de bedoelde akte gewaarborgde kundigheden ten volle tot hun recht kunnen komen. Voor den Pandhuisdienst wordt zulks niet het geval geacht.

C 2. 1, 3 en 5. Met inheemsche krachten kan voor de hierbedoelde betrekkingen vooralsnog niet worden volstaan, zoodat niet verklaard kan worden dat deze betrekkingen spoedig naar de B-groep zullen worden overgebracht.

C 4. 1/7. De ontworpen salarisregeling voor het hierbedoelde personeel van de Algemeene Politie is thans reeds in overeenstemming met de militaire bezoldiging, zoodat verhooging van de voorgestelde regelingen vrij belangrijke consequenties zou hebben ten aanzien van de militaire bezoldigingsregelingen. Waar bij de toepassing van de nieuwe wedderegeling rekening zal worden gehouden met de voorpraktijk, zal naar verwacht mag worden de financiële positie van deze ambtenaren in het algemeen genomen niet onbelangrijk verbeterd worden. Waar voor aanstelling tot de hierbedoelde ambten het bezit van het einddiploma M.U.L.O. niet als volstrekke eisch is gesteld, behoeft daarmee ook geen rekening te worden gehouden.

C 9. 4. De onderlinge verhoudingen bij het eigen corps maken inwilliging van het verzoek niet gewenscht, terwijl bovendien de opleidingseisch voor de betrekking van adjunct-inspecteur bij het Inlandsch onderwijs verder reikt dan die voor adjunct-inspecteur bij den landbouw.

C 9. 12. Ook wat deze betrekking betreft moet in de eerste plaats rekening gehouden worden met de verhoudin-

gen in het corps land- en tuinbouwkundige ambtenaren en met de aanstellingseischen. Voor te verwachten onvoldoende aanvulling bestaat overigens geen aanwijzing.

C 10. 1. De aan deze onderwijzers toe te kennen bezoldiging is door de Commissies nauwgezet overwogen en in volledige overeenstemming met het betrokken departement en den inspecteur voor het technisch onderwijs geregeld, welke autoriteiten van oordeel zijn, dat door de ontworpen regeling het belang van het onderwijs zeer voldoende verzekerd is. De leerkrachten met getuigschrift behooren niet hooger te worden bezoldigd dan de overige leerkrachten op grond van het voorkomende in het Verslag der Commissies op blz. 458 punt 469.

C 10. 2/6 en 7. De tot dusverre opgedane ervaring wettigt nog niet deze betrekking naar de B-groep over te brengen.

C 11. 5 en 6. 1o. Een opleidingsduur van 5 jaar na de lagere school blijft de Regeering voor de lagere akte een volkomen voldoende waardeering achten.

2o. Het aanbod van mannelijke krachten in Indië is nog onvoldoende; overbrenging naar de B-groep zal pas kunnen plaats hebben, wanneer het aanbod blijft toenemen.

C 11. 7. Verdere verhooging van het maximum der bezoldiging van den onderwijzer 2e kl. wordt op grond van hetgeen vermeld is in het Verslag der Commissies op blz. 459 e.v. niet gewettigd geacht en zou ook tot vrij belangrijke consequenties aanleiding geven. Evenmin bestaat er aanleiding voor handhaving in deze betrekking van de automatische bevordering, die in noot gg ligt opgesloten. Evenals bij tal van andere betrekkingen wordt het ook hier noodzakelijk geacht verhooging in rang slechts toe te kennen, wanneer ook tevens de aan den hooger rang verbonden besommeringen en verantwoordelijkheid worden gedragen.

C 11. 16. Het standpunt, dat de adjunct-inspecteurs bij het Inlandsch onderwijs een hoogere bezoldiging zouden moeten genieten dan de directeurs aan de Kweekschool werd blijkens de bestaande bezoldigingen tot dusverre niet ingenomen en wordt ook bij nadere overweging niet juist geacht. Het wordt ook niet juist geacht de aangegeven noot op te nemen.

C 11. 16 en 17. De plaatsvervangend tijdelijke inspecteurs bij het Hollandsch-Inlandsch onderwijs hebben een zelfstandiger werkkring dan de adjunct-inspecteurs bij het Inlandsch onderwijs. Eerstbedoelde betrekking is een keuze-betrekking; tot laatstbedoeld ambt wordt men benoemd op grond van het bezit van bepaalde akten. In verband met deze omstandigheden wordt onderscheid in bezoldiging gewettigd geacht.

C 12. 11/14. De ervaring met de aanvulling in deze betrekking opgedaan, wettigt nog niet de betrekking naar de B-groep over te brengen.

C 14. 5. De Regeering ziet geen reden om voor dit ambt af te zien van een groepeerings, die gelegenheid geeft de beteren van de minder goeden te scheiden.

C 17. 4 en 5. De positiereregeling dezer ambtenaren zal nader worden overwogen.

C 19. 1 en 2. Overbrenging der hier bedoelde ambten naar schaal C 20 is niet gewettigd in verband met de door hen genoten opleiding, die ook voor de nieuw indiensttredenden niet uitgaat boven de eischen, die in schaal C 19 gesteld worden.

C 20. De noten 1 a t/m c beoogen niet in de eerste plaats het toekennen van voordeel, doch vooral het releveeren van het ambt. Vermeerdering van voordeel wordt niet gewettigd geacht.

C 20. 19. De ontworpen regeling is in overeenstemming met den Directeur van Justitie tot stand gebracht.

De gevraagde verbeteringen zouden de gelijkmatigheid der ontworpen regelingen verstoren en derhalve tot belangrijke consequenties aanleiding geven.

C 20. 20. Aangezien het presidium der landraden te Bandoeng, Djokja en Solo niet hooger kan worden gewaardeerd dan het lidmaatschap der groote raden van Justitie op Java blijft de Regeering de door haar aangebrachte wijzigingen noodzakelijk achten.

standigheid maar daartegenover in andere opzichten een zwaardere taak opleggen, wordt de ontworpen bezoldiging voldoende geacht.

van plaatselijk bestuur zijn, wordt niet voldoende gemotiveerd geacht.

C 20. 21. De voorgestelde wijziging zal nader worden overwogen.

C 20. 44. De aard der betrekking laat niet toe hierin

C 20 noot 14. Uitbreiding der toekenning van toelagen ambtenaren te benoemen, die nog niet op grond van ervaring en kunde voor plaatsing in kolom III in aanmerking komen.

C 20. 60. De ervaring heeft geleerd, dat ook zonder een bezoldiging te genieten van f 1400 een ambtenaar, die in deze functie op zijn plaats is, zich de juiste positie weet voor bijzondere ambtskosten tot de controleurs, die hoofden in vergelijking met andere ambten, die wel minder zelfte verschaffen en de noodige zelfstandigheid te bewaren.

C 20. 66. In verband met de woorden „zooveel mogelijk” vloeit uit noot 13 geen consequentie voort, die zou nopen in strijd te handelen met de normale organisatie van den dienst. Het beginsel, dat de belangrijkheid van den werkkring de hoofdfactor moet zijn van de indeeling, moet behouden blijven.

C 20—99. Aangezien bij dezen de overeenkomstige groote technische diensten, waarbij de leidende personen als regel slechts over beperkte administratieve ervaring beschikken, het hoofd der administratie belangrijken invloed heeft op alles wat bij deze diensten op administratief gebied te verichten valt en daarmee groote belangen gemoeid zijn, zodat daarbij groote verantwoordelijkheid gedragen wordt,

komt overbrenging naar een lagere schaal niet raadzaam voor en niet in 's Lands belang.

C 20—140. De ervaring heeft geleerd, dat het ambt van burgemeester van Malang, Buitenzorg, Cheribon en Meester-Cornelis zeer goed vervuld kan worden door ambtenaren, voor wie bezoldiging overeenkomstig kolom II als voldoende aantrekkelijk mag worden beschouwd. De positierегeling voor Medan en Makassar zal nader worden overwogen.

C 21—44. Het voorkomende in bijlage 3 van het verslag der Salariscommissies op blz. 648 e.v. is door de Commissies besproken op blz. 516 e.v. punt 682 e.v.

Van het daar aangegeven standpunt, dat trouwens bij hetgeen gevraagd wordt vrijwel aansluit, zal bezwaarlijk kunnen worden afgeweken.

C 21—53. Inwilliging van de aangegeven wenschen zou zoowel de verhoudingen ten opzichte van andere academisch-gevormden als de verhoudingen tusschen de in nauw verband met elkander staande onderdeelen van het zelfde departement zoodanig storen, dat daartoe bezwaarlijk kan worden overgegaan. Verwezen moge overigens worden naar hetgeen terzake is opgemerkt in het verslag der Commissies op blz. 519 punt 690 e.v.

C 22—4. De genoemde ambten acht de Regeering niet gelijkwaardig en verhooging voor den adviseur voor Chinesische zaken niet gewettigd.

C 23. 2. De inspecteur, hoofd van de Algemeene Politie is geen diensthoofd in den eigenlijken zin van het woord en draagt ook niet ten volle de daaraan verbonden verantwoordelijkheid; de rangschikking in de groep waarin hij geplaatst is, wordt juist geacht.

C 23. 9/13. Het gewicht van de hier bedoelde betrekking is niet zoodanig, dat de gevraagde verhooging gewettigd wordt geacht. Bovendien zou een dergelijke verschuiving belangrijke wijzigingen in de rangschikking der hoogere betrekkingen bij andere diensten ten gevolge hebben.

C 23. 12. Dat de directeur van een haven even groote verantwoordelijkheid zou dragen als het hoofd der S.S., wordt onjuist geacht. De ontworpen bezoldiging komt voldoende voor.

C 25. 15. De taak van het hoofd van het gevangeniswezen is zeer veelzijdig geworden door de hoogere eischen, die niet alleen gesteld worden aan de verzorging en bewaking der gevangenen en de organisatie van den dienst als zoodanig, maar ook door de uitbreiding der gevangenisbedrijven, die een groot commercieel en comptabel beheer medebrengen. De tegenwoordige aanvangsbezoldiging van f 900 is dan ook volmaakt uit den tijd en de voorgestelde bezoldiging doet niet anders dan de gewijzigde omstandigheden tot uitdrukking brengen.

C 23. 17. Dat de gelijkstelling der hoofden van opiumregie, pandhuisdienst en zoutregie, die reeds in de niveleeringsvoorstellen werd aanvaard, thans als een miskenning van de beteekenis der opiumregie zou moeten worden opgevat, kan niet worden toegegeven; op gelijke gronden

als vroeger wordt ook thans die gelijkstelling volkomen gewettigd geacht.

C 23. 21. Ook de plaatsing van dit ambt stemt geheel overeen met de rangschikking, die bij de niveleeringsvoorstellen werd aanbevolen en aanvaard, aangezien daarbij voor dit ambt de bezoldiging op f 1600 werd gesteld evenals voor het hoofd van het gevangeniswezen, terwijl de hoofden van de diensten der opiumregie, pandhuisdienst en zoutregie voor een salaris van f 1700 in aanmerking werden gebracht. Gelijkstelling met deze ambten is derhalve zelfs als een hoogere waardeering aan te merken. Tot verdere verhooging kan de Regeering geen medewerking verleen.

C 23. 22. De inspecteurs van den B. G. D. hebben zeer groote zelfstandigheid ten aanzien van alle belangrijke aangelegenheden op hygiënisch en medisch gebied in hun zeer uitgebreid ressort. In vergelijking met de waardeering, die in even zelfstandige en verantwoordelijke posities aan andere academisch-gevormden toekomt, wordt de voorgestelde bezoldiging niet te hoog geacht.

C 23. 41. De positierегeling der burgemeesters van de 4 groote plaatsen wordt geacht geheel in overeenstemming te zijn met de zeer toegenomen belangrijkheid van dit ambt. Het zou een miskenning zijn van de beteekenis der geheel onder hun leiding staande locale ressorten, wanneer de positie ongunstiger werd geregeld dan is voorgesteld.

C 23. 50. Met de beschouwingen der Salariscommissies betreffende de bezoldiging der leden van het hooggerechtshof opgenomen in haar verslag op blz. 484 punt 567 en 568 kan de Regeering zich geheel vereenigen, zoodat bezwaarlijk kan worden overgegaan tot wijziging der voor dit ambt aangegeven bezoldiging.

C 23. 51. Of hooger bezoldiging bij toeneming van werkzaamheden en toenemende belangrijkheid der betrekking gewettigd zal zijn, zal te zijner tijd nader kunnen worden overwogen.

C 23. 52. Verdere verhooging der bezoldiging van den hoofdinspecteur, hoofd van den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen wordt niet gewettigd geacht, daar de groepeerings der hoogere ambten, die zorgvuldig heeft plaats gehad, thans als juist wordt aangemerkt, terwijl wat in het bijzonder deze betrekking betreft wordt ingestemd met hetgeen door de Commissies in punt 739 op blz. 532 en 533 van haar verslag is vermeld.

C. 23. 53. ad 1. Het nadrukkelijk betoog, hetwelk de Salariscommissies op blz. 485 van haar verslag geleverd hebben om te doen uitkomen, dat het niet wenschelijk is om in de groepeerings der hoogste ambten thans nog wijziging te brengen en de in aansluiting daarop op blz. 491, punt 591 kenbaar gemaakte meening, dat ook wat de residenten betreft gewijzigde rangschikking ontraden moet worden, wordt door de Regeering ten volle gedeeld.

ad 2. Aangezien een hooger eindpunt der bezoldingsregeling een hoogere waardeering inhoudt, ook al wordt het hoogere salaris niet onmiddellijk toegekend, kan niet wor-

den toegegeven, dat het noodzakelijk zou zijn de voor de vijf hoofdplaatsen getroffen regeling te wijzigen. Aan die wijziging zouden overigens praktische bezwaren in den weg staan.

ad 3. In de verschillende gewesten zijn de omstandigheden ten aanzien van de kosten, aan het ambt van resident verbonden, vrij uiteenlopend; in het eene gewest is het de algemeene levensstandaard der hoofdplaats, in het andere de aanwezigheid van ruim bezoldigde leiders van industriele of groote cultuurondernemingen, in andere gewesten weer andere factoren, die daarop invloed hebben. Daarom heeft de onderlinge vergelijking der behoefte aan toelage voor ambtskosten plaats gehad met voorlichting van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, gesteund door het Hoofd der Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten, terwijl voorts op de bestuurconferentie in Maart jl. dit onderwerp een punt van bespreking heeft uitgemaakt. Daarbij is ook de positie van den Resident van Bali en Lombok zorgvuldig in beschouwing genomen met het resultaat, dat alles bijeen genomen de verhooging der toelage, die uit het ontwerp voortvloeit en de gelijkstelling met de bestuurs- hoofden, die in dezelfde groep voorkomen, een juiste waardeering geacht is van de aanspraken, die deze bestuursambtenaar in dit opzicht kan doen gelden.

C 23. 57. Zoowel hunne bevoegdheden als de uitgebreidheid van hun beheer zijn voor de enkele leiders van zeer groote diensten, die in de f 1600-groep zijn opgenomen, aanmerkelijk grooter dan voor het Hoofd van het Havenwezen, zoodat het niet gewettigd wordt geacht de positie van laatstgenoemden tot ditzelfde peil te verhoogen. Bovendien zou zulks zeer waarschijnlijk ook andere opschuivingen tengevolge hebben.

C 23. 59/67. Verwezen moge worden naar hetgeen in de Memorie van Antwoord over de wenschelijkheid van handhaving der toelagen voor ambtskosten is vermeld.

C 23. 62. Het wordt noodzakelijk geacht de bezoldiging van het Hoofd van de Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten zoodanig te regelen, dat daarvoor, evenals tot dusverre, personen uit den bestuursdienst met zeer bijzondere hoedanigheden aangewezen kunnen worden. Aangezien voor hen het bereiken van den gouverneursrang wordt uitgesloten en ook de vroeger bestaan hebbende bepaling, dat zij bij bevordering van hun naast-lageren ranggenoot tot Gouverneur de bezoldiging van Gouverneur zouden gaan genieten, om principieele zoowel als om praktische redenen minder doelmatig wordt geacht, moet aan eene bezoldiging, die het midden houdt tusschen die van resident en van gouverneur worden vastgehouden. Deze bezoldiging is ook uit een oogpunt van waardeering van de groote kennis van toestanden en verhoudingen in alle Buitengewesten en de verantwoordelijkheid, die voortspuit uit het feit, dat deze hoofdamttenaar als regel doorslaggevend advies geeft over alle belangrijke zaken van algemeen bestuursbeleid in de Buitengewesten, geenszins te hoog.

C 23. 63. De toenemende belangrijkheid van het ambt van Hoofdinspecteur van den B. G. D., die door de jongste herziening van de indeeling der Gouvernements diensten (verkaveling) nog is geaccentueerd, gepaard aan de groote zelfstandigheid en daarmee samengaande verantwoorde-

lijkheid die dit diensthoofd zijn toebedeeld, wettigen ten volle gelijkstelling met de allergrootste diensten.

C 23. 67. Soortgelijke overwegingen als zoo juist genoemd, doen ook de positieregeling van den Hoofdinspecteur van Scheepvaart de juiste achten.

C 23. 68. De levenswijze in de hoogste kringen in Medan, waarin de Gouverneur, niet alleen als Regeeringsvertegenwoordiger, doch ook als leider van den gang van zaken op velerlei gebied, behoort te verkeerren, gaat ver uit boven de overeenkomstige verhoudingen te Kotta-Radja en Makassar, zoodat een hoogere toelage noodzakelijk wordt geacht.

C 23. 69/74. Evenals de Salariscommissie acht ook de Regeering het tijdstip om tot wijziging der bezoldigingen van Directeuren van Departementen van Algemeen Bestuur en van de Leden van den Raad van Indië over te gaan, thans niet aangebroken. Bij het totstandkomen der bestuursvorming zal dit punt nader onder de oogen zijn te zien.

A. A. 6a. Vereischt nadere overweging.

A. A. 6e/f. Vereischt nadere overweging.

A. C. 38/42. Tegen invoering van de bezoldigingsregelingen zooals die bij totstandkoming van de reorganisatie zullen worden, reeds vóór de invoering dier reorganisatie bestaat bezwaar.

B. C. 1. Handhaving van de thans bestaande gelijkstelling wordt niet noodzakelijk geacht.

Bijl. IV. 1. Er bestaat geen reden om aan de bureauoppassers bij den dienst der S.S. eene hoogere bezoldiging toe te kennen dan aan de bureau oppassers bij andere kantoren.

Bijl. IV. Verschillende bij dit bedrijf genoten worden de voordeelen, komen aan mogelijk bestaande nadeelen tegemoet.

Militaire schalen.

Schaal I. Wel is de studie aan de Koninklijke Militaire Academie voor a.s. Artillerie-officieren zwaarder dan die van Infanterie- en Cavalerie-officieren, maar de opleidingsduur is voor al deze categorieën gelijk en dat de eerstgenoemden een moeilijker functie en taak zouden hebben dan de laatstbedoelden kan niet worden toegegeven. Er bestaat dan ook geen reden om aan de Artillerieofficieren een fictief dienstjaar in de schaal toe te kennen.

Schaal IX. a. Er bestaat bezwaar tegen om het aanvangssalaris van den sergeant tot f 215.— te verhoogen. Het voorgestelde aanvangssalaris van f 200.— is zeker niet te laag in vergelijking met dat van andere landsdienaren en eene nadere verhooging daarvan tot f 215.— zou zeker tengevolge hebben, dat andere salarissen eveneens zouden moeten worden verhoogd en dat ook aandrang van militairen beneden den rang van onderofficier tot verhooging hunner inkomsten niet achterwege zou blijven.

b. De motieven, welke er toe hebben geleid de onderofficieren-administrateur naar een hogere schaal over te brengen, kunnen voor de instructeurs niet gelden. Door de militaire vereenigingen, in het bijzonder door „Ons Aller Belang”, werd op overbrenging naar eene hogere schaal alleen voor de administrateurs aangedrongen en de voorzitter van die vereeniging verklaarde zelfs er zeker van te zijn dat niet één instructeur, lid van „Ons Aller Belang”, zou protesteeren tegen de overbrenging van de administrateurs naar schaal XI. (Zij zijn ten slotte niet naar schaal XI, maar naar schaal X overgebracht).

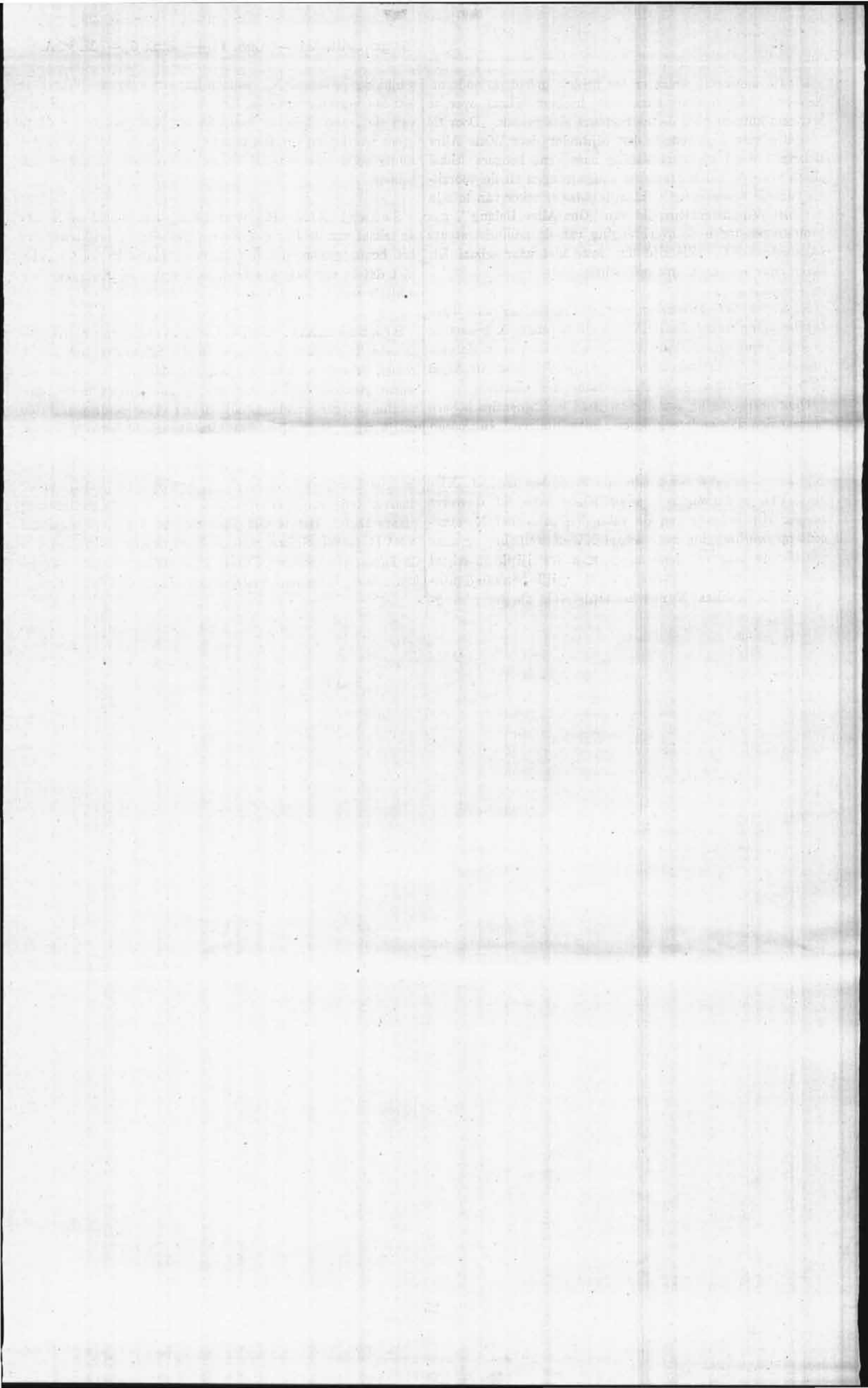
Schaal X. Eveneens bestaat ernstig bezwaar tegen overbrenging naar schaal XV van de in schaal X genoemde groepen, met uitzondering van de administrateurs, de conducteurs, de vuurwerkers, het korps maréchaussee in Atjeh en den sergeant-majoor-betiaalmeester der Genie.

Deze overbrenging zou ongetwijfeld consequenties hebben ten aanzien van andere groepen van militairen. In de eerste plaats zouden de in schaal X vermelde groepen, die niet in de overbrenging deelen, eveneens rangschikking in schaal XV bepleiten. Verder zouden de in de schalen XI, XV en XVII gerangschikte onderofficieren, die tot dusverre hooger zijn betaald dan de vaklieden in schaal X, eveneens op overbrenging naar schaal XV of wellicht nog naar een nieuwe hogere schaal aandringen, terwijl de in schaal XVIII genoemde onderofficieren, die gelijk bezoldigd worden als die in schaal X, met hetzelfde recht als dezen rang-

schikking in schaal XV zouden kunnen vragen. Ten slotte zou het verschil tusschen de salarissen van onderofficieren van de troepenkorpsen met die van de vaklieden veel te groot worden en dit zou ongetwijfeld opvoering van de bezoldigingen, ook van de troepenonderofficieren, tengevolge hebben.

Schaal XIX. Bij vergelijking van schaal XIX met de schaal van de Europeesche sergeanten, is blijkbaar over het hoofd gezien, dat het aanvangssalaris in schaal XIX niet dat is van een pas beginnend sergeant, maar van een militair met 9 dienstjaren.

Schaal XXIV. Gelijkstelling in soldij van niet-Europeesche brigadiers met Europeesche brigadiers wordt volkomen gemotiveerd geacht, wanneer daarbij in aanmerking wordt genomen, dat de overige tegemoetkomingen als huisvesting en gezinstoelage, enz. niet voor beide categoriën gelijk zijn. Bovendien mag hierbij niet uit het oog worden verloren, dat de Europeesche brigadiers dadelijk van soldaat 1e klasse tot dien rang worden bevorderd, doch dat de niet-Europeesche soldaat eerst korporaal wordt en er daarna een zeer sterke selectie voor den brigadiersrang plaats heeft. Het is niet juist om de brigadiers in schaal XXVII te vergelijken met de Europeesche brigadiers van de Infanterie (schaal XXIII); zij moeten worden vergeleken met de brigadiers-wielrijders (schaal XXIV).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUK 7.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

LIJST van voorstellen, waarvan de nadere overweging wordt aanbevolen (beslissing vergadering 22 December).

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.	
A 2. 1— 8	Oppassers enz. bij de In- en Uitvoerrechten en Accijnzen.	Hooger bezoldiging.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Soeroso, Soetadi.	
A 2. 14	Mandoer Waterstaat.	Kol. II te doen gelden.	Idem.	Soeroso, Soetadi.	
A 5. 1— 76	Schrijvers.	Hooger bezoldiging.	Idem.	Soeroso, Soetadi.	
A 5. 58	Hulpschrijver.	Bezoldiging te stellen op f 20 met tweejaarlijksche verhoogingen van f 2.50 tot f 35.	Wensch naar betere levensomstandigheden, zwaarte der betrekking.	I. Loetan, Soekawati, Mandagie, Koesoemo Joedo, Moesa, Roep en De Queljoe. II. Soejono.	
	Schrijver.	f 35 met tweejaarlijksche verhoogingen van f 5 tot f 45.			
	Schrijver Iste klasse.	f 45 met tweejaarlijksche verhoogingen van f 10 tot f 75.			
A 5. 88	Mantri-politie -kaboepaten en -district.	Voorgesteld wordt om de salarissen van deze categorieën van het Inlandsch politie personeel, aanmerkelijk te verhoogen, benevens om de extra-toeslag van f 5 aan politie-agenten ook op andere grootere plaatsen toe te kennen.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Fruin.	
A 5. 88	Mantri-politie kaboepaten.	Aanvangssalaris te stellen op f 100 en 5 éénjaarlijksche verhoogingen van f 10 toe te kennen.	Idem.	Soejono.	
A 5. 99	Mantri-boekhouder Waterstaat.	De titels in noot c te veranderen in schrijver en mantri-boekhouder.	Idem.	Soeroso, Soetadi.	
A 6. 58a, 58b en 59	Mantri Hoofdmantri	Water-beheer.	Bezoldiging resp. volgens schaal IV, V en V plus f 25.	Idem.	Soeroso, Soetadi.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
A 7.	Alle mantri-opnemers.	Bezoldiging met $\frac{2}{3}$ van de schaal voor opnemers onder B 7.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Soeroso, Soetadi.
A 8. 1— 13	Personeel opiumregie en pandhuisdienst.	Hoogere- of behoud bestaande bezoldiging met duurtoeslag.	Idem.	Soeroso, Soetadi.
A 9. 11	Politie-agent 2e kl.	Bezoldiging volgens kol. II.	Idem.	Djajadiningrat.
A 9. 11— 12	Politie-agent.	Voorgesteld wordt om de salarissen van deze categoriën van het Inlandsch politiepersoneel aanmerkelijk te verhoogen, benevens om de extra-toeslag van f 5 aan politie-agenten ook op andere grootere plaatsen toe te kennen.	Idem.	Fruin.
A 10. 1— 6	Politie-agent, posthuiscommandant, rechercheur.	Idem.	Idem.	Fruin.
A 13. 1 en 2	Volksonderwijzer en schoolhoofd.	De kol. I te doen loopen van f 20 tot f 60 in 20 jaar en kol. II f 10 hooger te maken dan kol. I.	Wordt vergeleken met de beampten van den Pandhuisdienst en Opiumregie wien de eisch (A. 8) wordt gesteld het bezit van het eindexamen eener Inlandsche school der 2e kl. en die het tot een maximum-salaris kunnen brengen van f 125, f 150 en f 175.	Soetadi.
A 14. 4— 5	Hulponderwijzer en schoolhoofd.	Kol. I wijzigen van f 40 tot f 120 in 20 jaren tijd, kol. II f 25 meer dan kol. I.	Thans is de benoeming van A14. 4 tot schoolhoofd A14. 5 practisch uitgesloten, terwijl hun kans vroeger groot was, nl. 80% van de Inl. scholen staan thans onder leiding van personen uit deze groep. Het is daarom niet meer dan billijk dat ze financieel niet achteruit zullen worden gesteld bij hun ranggenooten die reeds benoemd zijn tot schoolhoofden. Ook bij vergelijking met A 8. waarvoor de eischen lager zijn dan voor A 14, terwijl de salariering en vooruitzichten beter zijn dan bij de hier bedoelde betrekkingen, lijkt de voorgestelde verbetering billijk.	Soetadi.
A 15.	Hulponderwijzers en onderwijzers.	Kol. I te verhoogen van f 60 tot f 150 in 18 jaren, kol. II f 25 meer dan kol. I.	Vergelijking met andere A-schalen met dezelfde opleiding.	Soetadi.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
A 15. 20 en 21	Inlandsch ambachtsonderwijzer. Inlandsch onderwijzer met diploma normaalschool.	In noot 7: <i>f</i> 15 veranderen in <i>f</i> 25.	Ze hebben een bepaalde vakopleiding noodig.	Soetadi.
A 15. 23	Inlandsch leeraar verbonden aan de opleidingsschool.	Toekenning van een extra toelage van <i>f</i> 50.	Eenzelfde onderscheid bestaat tusschen de Inl. onderwijzers die verbonden zijn aan de normaalschool en kweekschool (No. 18).	Kayadoc.
A 16.		Kol. I te verhoogen van <i>f</i> 100 tot <i>f</i> 250 in 20 jaren, kol. II steeds <i>f</i> 25 meer dan kol. I, kol. VI steeds <i>f</i> 100 meer dan kol. V.	Vergelijking met andere A-schalen met dezelfde opleiding.	I. Soetadi.
A 16. 11	Hoofdpolitieopziener.	Bezoldiging <i>f</i> 100 meer dan schoolopziener en Inl. onderwijzer V. I. O.	Omvangrijker werkkring en grooter zelfstandigheid.	Moelia.
A 16. 13	1e Inl. onderwijzer.	Punt 4 van de algemeene opmerkingen te doen vervallen.	Bezwaar wordt gemaakt tegen de opheffing der betrekking.	Soetadi.
A 16. 18—19	Inl. onderwijzer aan Os- via, kweekscholen en normaalscholen. Inl. taalonderwijzer.	In noot 6a der algemeene opmerkingen <i>f</i> 75 veranderen in <i>f</i> 100.		Soetadi.
A 16. 19 22	Inl. taalonderwijzer. Inl. onderwijzer met diploma K. S.	Kol. V te doen gelden. Idem.	De eischen voor aanstelling zijn dezelfde als voor Inl. onderwijzers onder No. 18, terwijl ook volgens de bestaande regeling een bezoldiging overeenkomstig kol. V genoten wordt.	Dwidjosewojo.
A 17.		Kol. I verhoogen van <i>f</i> 130 tot <i>f</i> 400 in 17 jaar.	Vergelijking met andere A-schalen met dezelfde opleiding.	Soetadi.
A 18. 2	Assistent P. T. T.	Behoud tegenwoordig salaris.	I. De assistenten P. T. T. werken in zoo grooten getale bij dien dienst, dat ook voor alle goeden geen plaats op den vierjarigen cursus voor ambtenaar P. T. T. zal zijn. Menschen, die postwissel-, zegelwaarden-, aangeteekende loketten bedienen, worden met <i>f</i> 200 maximum in stede van de voorgestelde <i>f</i> 180 niet te hoog betaald. II. Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	I. Van Lonkhuyzen. II. Soeroso, Soetadi.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
A 18. 3	Klerk P. T. T.	Ambtenaar 3e, 2e, 1e kl.; 3e kl. laten vervallen, verdeling in 1e en 2e kl. is voldoende. Minimum en maximum van de ambtenaren verhoogden resp. tot f 170 en f 475.	De ambtenaren 1e, 2e en 3e kl. (wat zou de titel, wij zijn immers allen ambtenaren) komen als assistent in dienst, de besten moeten dan een 4-jarigen cursus volgen, dus na het K. A. E., schifting daarna in twee klassen is toch voldoende? Wie niet voldoet, komt immers die vierjarige studie niet door. Het komt billijk voor menschen met K. A. E. plus vier jaar studie beter te bezoldigen dan in de voorstellen is bedoeld, zij voldoen aan hogere eischen dan bureauambtenaren, die het tot hoofdcommies, ja zelfs verder kunnen brengen alleen met K. A. E.	Van Lonkhuyzen.
A 19. 9	Hoofdredacteur bij Volkslectuur.	Het maximum te brengen op f 350.	De eisch voor aanstelling is einddiploma H. K. S. of K. S.	Dwidjosewojo.
A 21. 8	Adj. Gouvernements Veearts.	Aanvang in het 4e jaar der schaal.	De duur van de opleiding te Buitenzorg is 4 jaar na de Mulo.	Soejadi.
A 23. 1	Ambtenaar ter beschikking.	Begin-salaris f 150, met vijf éénjaarlijksche verhoogingen van f 10 en 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 25.		Mangkoe Soebroto.
A 23. 2	Ambtenaar ter beschikking bij den Raad van Justitie.	Bezoldiging volgens kol. II.		Mangkoe Soebroto.
A 23. 6	Lid bij den Landraad.	Bezoldiging van f 300 met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 50.		Mangkoe Soebroto.
A 23. 7	Ondervoorzitter van den landraad.	I. Hoogere bezoldiging van de functionarissen in de hoofdplaatsen. II. f 400 met 4 driejaarlijksche verhoogingen van f 50.	Ten onrechte wordt in de Memorie van Antwoord betoogd, dat bij de bedoelde Landraden te Batavia, Semarang en Soerabaja meer dan een ondervoorzitter geplaatst is en slechts een hunner een belangrijker plaats heeft. Op de genoemde hoofdplaatsen is slechts één ondervoorzitter met nog enkele buitengewone voorzitters. De ondervoorzitter is echter de wettig aangewezen plaatsvervanger bij ontstentenis van den voorzitter. Hij heeft	I. Van Helsdingen. II. Mangkoe Soebroto.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
23. 8	Voorzitter bij den Landraad.	Bezoldiging van f 550 met 3 jaarlijksche verhoogingen van f 50.	de zorg voor de griffie voor zoover de L. R. betreft. De Voorzitters v. d. L. R. fungeeren in hoofdzaak slechts als residentierechter. Voor het overige komt wat de L. R. betreft het werk op den ondervoorzitter neer.	Mangkoe Soebroto.
24.	Inlandsche bestuursambtenaren buitengewesten.	<p>1. Gelijkstelling met gelijksoortige betrekkingen op Java en Madoera, derhalve de kol. Ia, IIa en IIIa in de schaal te laten vervallen.</p> <p>2. In een noot te vermelden, dat deze schaal uiteraard ook geldt voor hen, die met gunstig gevolg de Bestuurschool te Batavia hebben bezocht. De afkomelingen van deze school genieten voorts de voorkeur bij de benoeming tot de hoogere betrekkingen bij het Binnenlandsch Bestuur, in het bijzonder voor het ambt van Patih.</p> <p>3. In een noot te bepalen, dat aan het oudste derde gedeelte van de assistent-wedana's den rang en de bezoldiging wordt toegekend van assistent-wedana 1e klas.</p>	<p>Waar voor deze betrekkingen dezelfde aanstellingseischen gelden en ook de arbeid gelijkwaardig is, dienen ook de bezoldigingen gelijk te zijn.</p> <p>Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.</p>	<p>I. I. Meyer Ranneft. II. Laoh. III. Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo en Loetan.</p> <p>2. en 3. Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo en Loetan.</p>
24. 5	Adjunct-hoofddjaksa.	Den functionaris te Djokja en Solo nog 2 driejaarlijksche verhoogingen toe te kennen van f 50.	Compensatie van zijn geringere vooruitzichten; naar analogie van de extra verhooging toegekend aan de hoofddjaksa's te Soerakarta en Djokjakarta.	Dwidjosewojo.
24. 7 /m 18	Personeel Justitie buitengewesten.	Gelijkstelling met gelijksoortige betrekkingen op Java en Madoera.	In de gevallen dat voor deze betrekkingen dezelfde aanstellingseischen gelden, dienen ook de bezoldigingen gelijk te zijn. De werkkring is dezelfde.	Laoh.
24. 19	Gedipl. ambtenaar B. B.	Aanvangssalaris te stellen op f 115.	Betere verhouding met Inl. rechtskundigen (f 130) zie Sten. Versl. p. 1534.	Djajadiningrat.
24. 19 20, 20a	Gedipl. ambtenaar B. B.	1. Geen onderscheiding in aass. wedaana's 1e kl. en	1. Een gediplom. mantripolitie zou bij bevordering tot	Wiranata Koesoema.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
		2e kl. i.e. bij bevordering tot onderdistrictshoofd.	ass. wedana geen hooger salaris ontvangen. 2. De overbodige indeeling schept moeilijkheden, omdat aan een bepaalde formatie vastgehouden wordt.	
		2. Bij bevordering tot ass. wedana de gediplomeerden onder te brengen in de 1e kl. groep.	Voorkoming van positiever-slechtering.	
		3. Toepassing der wedderege-ling in kol. 1 in haar geheel op de gedipl., in dien zin, dat de verhoogingen auto-matisch zijn bij gebleken geschiktheid in de betrek-king.		
A 24. 20 en 21	Onderdistrictshoofd en dis-trictshoofd.	Toekenning van ambtstoelagen ad <i>f</i> 10 à <i>f</i> 25 en <i>f</i> 25 à <i>f</i> 50.	Mondeling toegelicht. Verga-dering 10 Dec. 1924.	Djajadiningrat.
A 24. 21	Districtshoofd.	Verhooging van de geheele kol. III met <i>f</i> 25.	Overeenkomstig het gewicht van het ambt.	Djajadiningrat.
A 24. 22	Patih.	Verhooging van de geheele kol. IV met <i>f</i> 25.	Idem.	Djajadiningrat.
A 24. 38	Majoor (districtshoofd Minahasa).	Onderbrenging in schaal IV.	Belangrijkheid van het ambt; gelijkstelling met patih.	Roep, De Hoog, Koe soemo Joedo en Loetan.
A 25.	Regenten.	1. Bezoldiging van <i>f</i> 1500 2. Toekenning van toelage voor ambtskosten aan alle regenten, voor de groote hoofdplaatsen te brengen op <i>f</i> 400.	Gewicht van het ambt.	1. I. Meyer Ranneft II. Soetadi. 2. Soetadi.
A 25. 2—4	Regenten van Bangli, Gianjar en Karangasem.	1. Gelijkstelling met het sala-ris van de regenten van Java en Madoera. 2. Noot 1 op de regenten van Bali van toepassing verkla-ren.		1—2. Soekawat Mandagie, Lao Loetan, Koesoen Joedo, Soejon Meyer Ranneft en Roep.
B 4. 1	Conducteur.	Over te brengen naar groep A.	Hiervoor zijn voldoende Inl. werkkrachten te verkrijgen.	Van Lonkhuyzen.
B 5. 27	Machine-drijver-smidsbaas.	1. Overbrengen naar B 12, kol. III. 2. Titel te geven van: hoofd technisch bedrijf.	Dit is dezelfde functie als die van Staat B 12, Nos. 5, 6 en 7.	Ten Berge.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
B 8. 3	Adj. translateur.	Eindsalaris te verhoogen tot f 450.	Overeenkomstig gewicht van het ambt.	Dwidjosewojo.
B 9. 6	Commies redacteur.	Vaststelling van een overgangsbepaling, waarbij de gelegenheid voor de thans in dienst zijnde commies-redacteuren om dispensatie te verkrijgen, wordt verzekerd.	Overeenkomstig de bepaling voor de hoofdopzieners van het boschwezen. Erkenning van de bestaande vooruitzichten.	Mangkoe Soebroto.
B 9. 260	Commies P. T. T.	Kol. V voor hen open te stellen met den rang van hoofdcommies. Zelfde noot als voorgesteld bij C 19 Nos. 9 en 10.	Deze ambtenaren, waarvan de geschiktsten P. en T.kantoren beheeren, hebben een geldelijke verantwoording die een departementsambtenaar niet kent. Het is billijk ook voor hen den hoofdcommiezenrang open te stellen. Voorgestelde noot reeds toegelicht bij C 19 Nos. 9 en 10.	Van Lonkhuyzen.
B 9. 261	Adm. beambte.	Voor de klerken bij den telefoondienst het maximum van f 200 te brengen op f 250.	Deze klerken kunnen het niet verder in rang brengen, bij den telefoondienst bestaan geen commiezen, voor den naast hooger rang van telefoonambtenaar is Mulo vereischt. Waar het maximum in dezen rang dus hun baton is, komt verhooging tot het bedrag dat thans bereikt kan worden, billijk voor.	Van Lonkhuyzen.
B 9. 332	Controleur 2e kl	In noot 16a achter Soerabaja op te nemen „en Bandoeng”.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo en Loetan.
B 9. 343, 344 en 345	Telefonisten en beoefening-leider.	Salarisschaal voor deze beambten herzien in overeenstemming thans geldende bezoldigingen.	Ieder, die weet dat het ambt van telefoniste wellicht het meest zenuwslopende ter wereld is, zal goede betaling billijken. Dat men thans voor minder salaris de meisjes kan krijgen, is geen argument. Voor deze beambten verliezen de maxima hare waarde, daar het grootste deel huwt en dus van 2 à 3 tot 10 jaar in dienst blijft. De weinigen die blijven, en chef van een telefoonzaal worden, in voortdurende aanraking met het lastige, mopperende publiek komen, hebben recht op een bezoldiging als de bestaande.	Van Lonkhuyzen.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
B 10. 52	Magazijnmeester.	Indienstzijnden allen in de gelegenheid stellen hoofdmagazijnmeester te worden.	Genieten thans een maximum bezoldiging van f 690 en zouden anders vastloopen op f 550.	Van Lonkhuyzen.
B 11. 8	Controleur 2e kl. (lager opgeleiden).	Twee categorieën voldoende, 3e vervallen, zelfde minimum als controleur 2e kl. = f 650. Zelfde noot als voorgesteld bij C 19, Nos. 9 en 10.	Deze controleurs, met 3 jaar H. B. S. of Mulo plus cursus, hebben na slagen voor hun examen voldoende blijk van hun ontwikkeling gegeven. Naar dienstgeschiktheid schiften in 1e en 2e categorie is toch voldoende? Voor kantoorbeheer zie toelichting bij C 19 No. 9 en 10. Zelfde maximum als controleurs 2e kl. f 650. Doen hetzelfde werk, het verschil in schoolopleiding = 2 jaar, komt reeds sterk genoeg uit in het voor deze menschen niet kunnen bereiken van den rang van controleur 1e kl. en hogere rangen.	Van Lonkhuyzen.
B 9.		Wederom in te voeren de betrekking van hoofdkantoorhoofd voor B 9 en B 11 in een nieuwen kol. VII, waarvan de bezoldiging doorlopend f 100 meer bedraagt dan in kol. VI is aangegeven en voor B-12 in een nieuwen kol. VI, waarvan de bezoldiging doorlopend f 100 meer bedraagt dan in kol. V is aangegeven. In verband hiermede kunnen dan de nooten 14 van B 11 en 5 van B 12 vervallen.		Van Lonkhuyzen.
B 11.				
B 12.				
B 11. 8	Controleur 2e kl. (lager opgeleiden).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wijziging van de titels. 2. Hogere bezoldiging van kantoorhoofden, 3. Treffen van een overgangsmaatregel voor de thans in dienst zijnde ambt., die wegens plaatsing op buitenposten eerst op lateren leeftijd de vakeursus konden volgen. 	<p>Ter voorkoming van verwarring met de controleurs in schaal C 19.</p> <p>Normaal zijn de postambtenaren geen kantoorhoofd; de extra verantwoordelijkheid ware extra te beloonen.</p> <p>Door hun hooger leeftijds zal de extra verhooging met f 75 niet binnen hun bereik vallen.</p>	Van der Weyden.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
B 11. 15	Hoofdadministratief ambtenaar.	De thans in dienst zijnde personen te bezoldigen volgens C 16, No. 4.	De tegenwoordige functionarissen voldoen aan hogere eischen wat mede oorzaak is geweest, dat zij tot dezen rang, welke eene keuzebetrekking is, werden benoemd.	Laoh.
B 11. 19	Hoofdcommies radiodienst.	Maximum van hoofdradio-commies eveneens op f 650 brengen.	Zijn nu in de voorstellen met de controleurs P. T. T. 1e, 2e en 3e categorie (zie hierboven) gelijk, moeten dus bij verhooging voor die controleurs van het maximum van f 625 op f 650 eveneens omhoog.	Van Lonkhuyzen.
B 12. 65	Gediplomeerd technisch ambtenaar.	Overbrenging naar groep C.	Uitgangspunt commissie onjuist; geen van deze ambtenaren heeft slechts een ambachtsschool opleiding; velen hebben gelijke of hogere opleiding dan de in punt 376 genoemde ambtenaren die zijn overgebracht naar schaal C 16.	Van Lonkhuyzen.
B 12. 74	Werkmeester S. S.	Kolom IV laten doorloopen tot f 650.	Zeer slechte promotiekansen voor werktuigkundige.	Van Lonkhuyzen.
B 13. 3—6	Werktuigkundige G. M.	Overbrenging naar groep C.	Evenals in het particuliere geen achterstelling bij de scheepsofficieren.	Van Lonkhuyzen.
B 14. 1	Controleur v. d. Volksgezondheid.	Gelijke vooruitzichten als de analisten.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Soeroso, Soetadi.
B 15. 4b	Hoofdboekhouder pandhuisdienst.	Toepassing van noot 3, in ieder geval op den tegenwoordigen functionaris.	De Pandhuisdienst behoort ook gerekend te worden tot de z.g. „grootte bedrijven”. De huidige functionaris is in het bezit van de acte M. O. boekhouden.	Laoh.
C 4.	Personeel der algemeene politie.	1. Rekening te houden met het terzake door den Bond van politieopziensers in N.-I. aan de Salariscommissie voorgestelde schema. 2. Kolom I te verhoogen met f 25 en alzoo te brengen van f 225 tot f 325.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	1. Van Lonkhuyzen. 2. Roep, De Hoog, Koesomo Joedo
C 4. 2, 3, 4, 6 en 7	Politieopziener Ondercommissaris.	In de eisch voor aanstelling opnemen: „Diploma Mulo”, en hogere schaal van bezoldiging.	De betrekking wordt in Indië hoe langer hoe moeilijker en is nu reeds zwaarder dan de gelijksoortige betrekking in Nederland. Door hogere eischen wordt betere selectie verkregen.	Soejadi.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 4. 2, 3 en 4	Idem	Bezoldiging volgens de voorgestelde schaal in noot (1).	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Fruin.
C 9. 4	Adj. Inspecteur bij den Landbouw.	1. Gelijke bezoldiging als inspecteur Inl. onderwijs C II kol. IV. 2. Verhooging van noot 4 brengen op f 150.	Ongeveer gelijke werkzaamheden. Gemeend wordt dat, waar gelijkstelling met adj. Insp. v/h Inl. onderwijs (C 11 = 16) blijkbaar niet kan plaats hebben, de doorlopende verhooging van f 100 op minstens f 150 moet worden gebracht. (Hij wordt na strenge selectie bij keuze benoemd.	1. Soejono. 2. Ten Berge.
C 9. 12	Vakonderw. b. d. Cultuurschool.	Bezoldiging volgens C 10 1.	Gelijksoortige betrekking als onderwijzer voor het practisch onderwijs vermeld in C 10 1. Overbrengen naar deze schaal, hetgeen geen verhooging van maximum, doch slechts eenige verkorting der schaal medebrengt, hetgeen mede met het oog op 't ontbreken van promotiekansen, billijk wordt geacht.	Ten Berge.
C 10. 1	Onderwijzer pract. onderwijs.	Wordt nogmaals aangedrongen op een verhooging voor het bezit van een diploma, als geregeld in de Nijverheidswet.	Dit diploma waarborgt meerdere geschiktheid voor het theoretische gedeelte van het vakonderwijs.	Ten Berge.

(1) Noot behoort bij C. 4. 2, 3, 4.

De volgende regeling wordt voorgesteld:

Dienstjaren	Adsp. pol. opz.	Pol. opz. 2e kl.	Pol. opz. 1e kl.	Onder-Commissaris van Politie
1	f 200			
2		f 250		
3		"		
4		f 275	f 340	
5		"	f 365	
6		f 300	"	
7		"	"	
8		f 325	f 390	
9		"	"	
10		"	"	
11		f 350	f 415	f 440
12		"	"	"
13		"	"	"
14		f 375	f 440	f 490
15		"	"	"
16		"	"	"
17		"	f 465	f 540
18		"	"	"
19		"	"	"
20		"	"	f 590
21		"	"	"

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 11. 7 en 8	Onderwijzers.	<p>1. In de Alg. Opmerkingen een noot te plaatsen, luidende: „De bezoldiging wordt steeds verhoogd met f 50 ingeval van plaatsing als hoofd eener school”.</p> <p>2. Vervangen door ond. met hoofdacte en hoofd eener school (grootere). Verbetering der schaal, in verband met te kort gefixeerde vooropleiding. Dit ware tot uiting te brengen in kolom III (Hoofd der school) door het verschil van f 50 met kolom II, bv. op f 100 te brengen, hetgeen in overeenstemming is met den aard en de verantwoordelijkheid der betrekking.</p>	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	<p>1. Moelia.</p> <p>2. Ten Berge.</p>
C 11. 16	Adjunctinspecteur bij het Inlandsch onderwijs.	Te bezoldigen volgens schaal IV/V.	Behoort een hogere bezoldiging te genieten dan den directeur eener kweekschool.	Dwidjosewojo.
C 13. 4	Leeraar Mal. taal en land- en volkenkunde N. I.	Overbrenging naar C 22.	Past kwalijk in deze schaal; overeenkomst met leeraar Bestuurschool en daarom lijkt overbrenging naar schaal C 22 rationeel.	Ten Berge.
C 14. 7	Controleur bij den Pandhuisdienst.	<p>Geen onderscheid in twee klassen.</p> <p>Te bezoldigen volgens kolommen II en III van C 14.</p>	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Soejono.
C 17. 4	Gediplomeerd gezaghebber.	<p>Bezoldiging te doen opklommen tot kolom III en IV. Openen mogelijkheid van bezoldiging volgens kolom V voor de meest geschikten als gedipl. gezaghebber 1e kl. Bij het bereiken van een salaris van f 850 wordt aan dezen de rang van Assistent Resident titulair toegekend.</p>	Idem.	<p>I. Meyer Ranneft.</p> <p>II. Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo, Loetan.</p>
C 19. 9 en 10	Controleurs 1e en 2e klasse P. T. T. (hooger opgeleiden).	Een noot bijvoegen, luidend: „De controleurs 1e en 2e, di het beheer over een P. en T. kantoor voeren, genieten een nader vast te stellen toelage.	<p>Er zijn controleurs, die geen kantoorbeheer hebben, zij hebben geen geldelijke verantwoording, hun collegas kantoorchefs wel, dit werd gecompenseerd door vrij wonen, wat volgens de voorstellen vervalt, het is billijk, dat dan daarvoor iets anders in de plaats komt. Waar ook bij commiezen P. T. T. en</p>	Van Lonkhuyzen.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Verzoek.	Voorstellers.
C 20.		Noot 1 a/c te doen vervallen.	Telefoon kantorehfs hetzelfde onderscheid is tusschen al of niet kantoorbeheerders, ware dit wellicht afzonderlijk te regelen. Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Fruin.
C 20. 19	Landraadsvoorzitter en substituut-officier van Justitie.	Een bepaling opnemen, waardoor deze functionarissen na 9 of 10 dienstjaren overgaan in kolom III van de schaal.	Idem.	Fruin.
	Leden raden van Justitie buitengewesten.	Overbrengen naar schaal III.		
	Leden raden van Justitie op Java.	Overbrengen naar schaal IV.		
C 20. 21	Ambtenaar t. b. van den procureur generaal: oudste. jongste.	In kolom IV plaatsen. In kolom III plaatsen.	Idem.	Fruin.
C 20. 44	Inspecteurs der Gen. The-saurie.	De mogelijkheid te openen de bezoldiging te doen aanvan-gen in kol. II.	Idem.	Meyer Ranneft.
C 20. 60	Hoofd van het Kantoor voor Reiswezen.	Overbrengen naar C 23 tus-schen 17 en 18.	Het hoofd van dit kantoor dient een zeer zelfstandige positie in te nemen en direct onder-geschikt te zijn aan den Di-recteur van Financiën. Dat een ambtenaar zich ondanks een lagere bezoldiging toch de juiste positie kan verschaf-fen, mag geen reden zijn hem het salaris te onthou-den, waarop hij krachtens het gewicht van zijn ambt, ook in vergelijking met an-dere ambten, rechtens aan-spraak heeft. Zou het in de Memorie van Antwoord aan-gegeven criterium algemeen gelden dan zou de aan een ambt verbonden bezoldiging rechtstreeks afhankelijk wor-den gemaakt van de per-sonlijke kwaliteiten van den ambtsbekleeder, hetgeen ook de Regeering wel niet moge-lijk of wenschelijk zal achten.	Kerkkamp.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 20. 65	Contr. B. B.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bij noot bepalen dat contr. hoofden van Pl. Best. ambts-toelage kunnen genieten. 2. Overgang naar kol. III mogelijk maken. 3. Aan controleurs, hoofden van Pl. Best. ambtskosten toe te kennen van <i>f</i> 25, <i>f</i> 50 en <i>f</i> 75 naar gelang van de standplaats. 	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meyer Ranneft. 2. Meyer Ranneft. 3. Fruin.
C 20. 67	Assistent Resident.	In noot 14 te bepalen, dat het oudste derde gedeelte van de Assistenten-Resident zal worden bezoldigd volgens kolom IV. De hiermede strijdige bepaling in deze noot komt dan te vervallen.	Idem.	Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo en Loetan.
C 20. 140	Burgemeesters.	Voor Malang, Buitenzorg, Cheribon, Mr. Cornelis, Palembang en Makasser kolom III, IV en V te doen gelden met handhaving van geleidelijke opklimming met hunne collega's bij het B. B.	Idem.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meyer Ranneft. 2. Ten Berge.
C 20. 140 <i>f</i> en <i>g</i>	Burgemeesters van Medan en Makassar.	Het cijfer VI in kolom 13 te veranderen in IV/V.	Aldus wordt de bezoldiging van de burgemeesters van Medan en Makasser in betere verhouding gebracht tot die van de overige onder dit nummer genoemde burgemeesters. Acht de Regering de hier voorgestelde vermindering van beide eerstgenoemde burgemeesters minder wenschelijk dan ware het bezwaar tegen de vastgestelde verhouding te ondervangen door in kolom 13 achter volgnummer 140 <i>a</i> t/m <i>e</i> de cijfers III/IV te vervangen door IV/V en achter volgnummer 140 <i>f</i> en <i>g</i> het cijfer VI door V/VI.	Kerkkamp.
C 21. 50	Landbouweconsulent.	De landbouweconsulent 1e kl. te noemen Hoofdlandbouweconsulent en te bezoldigen volgens kolom III. Verder den landbouweconsulent dezelfde promotiekansen te bieden als den Ingenieur bij de B. O. W.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Soejono.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 21. 52	Inspecteur v. d. Landbouw.	Overbrenging naar schaal C 22.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Soejono.
C 21. 53	Hoofd Afdeeling Landbouw.	Overbrenging naar C 23. No. 55.	Gelijk brengen aan Hoofdinspecteur Boschwezen.	Soejono.
C 22. 4	Adviseur voor Chineesche Zaken.	1. Over te brengen naar schaal C 23 en gelijk te bezoldigen als den Adviseur voor Inl. Zaken. 2. Overbrengen naar C 23 echter met behoud van het voorgestelde salaris van f 1350.	1. Ambten van gelijk gewicht. 2. Gemeend wordt, dat dit ambt om het gewicht der te vervullen werkzaamheden aanspraak heeft op plaatsing in C 23.	1. Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo en Loetan. 2. Ten Berge.
C 23. 9 t/m 12	Kantoor en afdeelingshoofden B. O. W. en Dir. der havens.	Bezoldiging vast te stellen op f 1400.	In vergelijking met de Inspecteurs van den B. G. D., die een eindwedde genieten van f 1500 's maands, zijn de ressorten der onderwerpelijke B. O. W. afdeelingshoofden even uitgebreid en waar dit niet het geval is, zijn de werkzaamheden veel intensiever, terwijl de posities minstens even groote zelfstandigheid en verantwoordelijkheid meebrengen. In de 2e plaats zouden volgens de huidige regeling, negentien hoofdingenieurs een eindwedde kunnen genieten van f 1500, terwijl dit aantal door de Salariscommissie is teruggebracht op vier. In de 3e plaats hebben de tegenwoordige functionarissen der onderwerpelijke betrekking reeds een wedde van f 1500 's maands.	Führi.
C 23. 9— 13	Hoofd van dienst bij de B. O. W.	Bezoldiging f 1500.	Gewicht van de betrekking.	Djadaningrat.
C 23. 21	Adviseur v. d. decentralisatie.	Bezoldiging verhoogden tot f 1500.	1. In overeenstemming met het gewicht van het ambt, mede bij de a.s. bestuurshervorming. 2. Het ambt van adviseur voor de Decentralisatie zal ook in de toekomst bijzonder hooge eischen stellen aan het doorzicht, de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van den ambtsbekleeder. Hij moet, ook als	1. Roep, De Hoog, Koesoemo Joedo en Loetan. 2. Kerkkamp.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 23. 22 en 23	Inspecteur B. G. D. Directeur Centr. Gen Laboratorium.	Gelijke bezoldigingen als voor de betrekkingen C 23 9—12.	<p>afdeelingshoofd aan het Departement van Binnenlandsch Bestuur, de persoon zijn, die leiding geeft aan en toezicht houdt op het werk der locale besturen en die voor de belangen van de zelfstandige rechtsgemeenschappen opkomt waar dat noodig mocht zijn. Juist door zijn plaatsing aan het Departement van B. B. is het noodig zijn positie zoodanig te regelen, dat deze ook door de ambtenaren uit de bestuurspraktijk op hare juiste waarde zal worden geschat.</p>	Führi.
			<p>In verband met hetgeen hierreeds vermeld is ten aanzien van het voorstel tot wijziging der onder nummers 9 t/m 12 van staat C 23 genoemde betrekkingen, komt mij een bezoldiging der Inspecteurs van den B. G. D. en van den Directeur van het Centraal Geneeskundig Laboratorium welke bezoldigingen uitgaan boven de wedden der evengenoemde B. O. W. afdeelingshoofden niet voldoende gemotiveerd voor en zeker niet voldoende gewettigd waar de aanvangstractementen dier Inspecteurs met f 350 's maands en de eindbezoldigingen met f 150 's maands verhoogd zullen worden.</p> <p>Niet uit het oog mag worden verloren, dat de artsen reeds gedurende hun diensttijd voor gemis aan voldoende particuliere practijk een toelage zullen genieten van f 150 en f 100 's maands.</p> <p>Bovendien acht ik het minder juist om die Inspecteurs en den Directeur van het Centraal Geneesk. Laboratorium evenhoog te bezoldigen als een technisch diensthoofd van den B. G. D. n. l. als het hoofd van den dienst der Assaineringen.</p>	

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 23. 49 en 50	Lid van het Hooggerechts-hof.	Bezoldiging <i>f</i> 1600.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Fruin.
C 23. 53	Resident.	Bezoldiging te verhoogen tot <i>f</i> 1600. Althans dadelijk toekenning van een salaris van <i>f</i> 1600 op de vijf hoofdplaatsen.	Idem.	Meyer Ranneft.
C 23. 62	Hoofd van de Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten.	Plaatsen na No. 44 van C 23.	De positie van dit afdeelingshoofd is voldoende geregeld als hij in bezoldiging gelijk wordt gesteld met den onderdirecteur van zijn Departement. Vergelijking van deze positie met die van gouverneurs en residenten komt oneigenlijk voor, daar de gewestelijke bestuurshoofden niet in eenige dienstverhouding staan tot dit afdeelingshoofd. Bovendien is het van groot belang, dat een zoo hooge en bijzondere positie uitsluitend verkregen kan worden in den actieven bestuursdienst. Ook de meest gewichtige bureau-betrekkingen behooren een dergelijk perspectief niet te openen. Ten slotte wordt het juist geacht, dat de hoofden der beide belangrijkste afdelingen van dit departement, nl. die van Bestuurszaken der Buitengewesten en die van de Decentralisatie, in eenzelfde positie worden gebracht.	Kerckamp.
C 23. 59 t/m 61 en 63 t/m 67		De toelage voor bijzondere ambtskosten te doen vervallen en daarvoor in de plaats toe te kennen twee éénjaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 100's maands en voorts de normale bezoldiging verbonden aan de onder No. 64, 65 en 66 genoemde betrekkingen (Hoofd van den dienst van Mijnbouw; Hoofd van den P. T. T.-dienst en Hoofdspecteur der S.S.) te brengen op <i>f</i> 1 700.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Kerckamp.
C 23. 68	Gouverneurs.	Bezoldiging met <i>f</i> 100 te verhoogen.	idem.	Meyer Ranneft.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
C 23. 69 t/m 75.		De toelage voor bijzondere ambtskosten te doen vervallen, aan de onder No. 69 tot en met 74 genoemde betrekkingen een normale bezoldiging te verbinden van <i>f</i> 2 200 's maands met twee éénjaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 150 's maands en aan die genoemd onder 75 een normale bezoldiging van <i>f</i> 3 200 's maands met twee éénjaarlijksche verhoogingen van <i>f</i> 200 's maands.	Mondeling toegelicht. Vergadering 10 Dec. 1924.	Kerckamp.
A A 6a	Adjunct-panghoeloe te Semarang, Soerabaja en Bandoeng.	Bezoldiging van <i>f</i> 60 toe te kennen.	idem.	Wiranata Koesoema.
A A 6e—f	Hoofdpanghoeloe Semarang, Soerabaja en Bandoeng.	Bezoldiging op <i>f</i> 180 te brengen.	Wegens zeer drukken werkring.	Wiranata Koesoema.
B. C. 1	Ambtenaar kantoor metingen.	Hoogere bezoldiging.	De aanvangsbezoldiging is thans gelijk aan die van den adj. insp. voor agrarische zaken (C 20. 74); de voorgestelde blijft daarbij belangrijk achter.	Van der Weyden.

Militaire schalen.

IX

- a. Door de O. O. is gevraagd om het aanvangssalaris op *f* 215 te brengen, omdat dit het minimum is waarop op een bescheiden voet kan worden rondgekomen.
- Indien het eindsalaris gelijk blijft (*f* 255) zouden 4 3-jaarlijksche verhoogingen van *f* 10 kunnen worden toegekend. Alsdan zouden de vermeerderde uitgaven niet zoo hoog loopen.
- b. De onderoff. instructeur evenals de oo. adm. over te brengen naar schaal X. Door de verschillende bijbetrekkingen, die door hen worden verricht, hebben zij een even drukken werkring als de administrateurs, terwijl zij fysiek meer te lijden hebben.

Van der Weyden.

Schaal en volgnummer.	Bestaande betrekking.	Verzoek.	Motiveering.	Voorstellers.
X			Met uitzondering van de O. O.-administrateur, conducteur, vuurwerkers, korps marechaussée in Atjeh, sergeant-majoor betaalmester der genie, de in deze schaal genoemde vaklieden over te brengen naar schaal XV; overeenkomstig werkzaamheden en prestatie.	Van der Weyden.
XVI			Deze schaal te brengen op een aanvangssalaris van sergeant op <i>f</i> 215. Sergeant-majoor op <i>f</i> 225; Adjt. onderofficier op <i>f</i> 240. Ten einde overeenstemming te verkrijgen met de voorgestelde wijziging van schaal IX.	Van der Weyden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUK 8.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

AMENDEMENTEN.

Amendementen voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Wiranata Koesoema en Aay.

Ingediend 9 December 1924.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de ondervolgende wijzigingen in de salarisschalen aan te brengen.

1o. Staat No. C 20, volgnummer 60, Hoofd van het Kantoor voor Reiswezen, overbrengen naar Staat No. 23 tusschen de volgnummers 17 en 18.

Toelichting. Het hoofd van dit kantoor dient een zeer zelfstandige positie in te nemen en direct ondergeschikt te zijn aan den Directeur van Financiën. Dat een ambtenaar zich ondanks een lagere bezoldiging toch de juiste positie kan verschaffen, mag geen reden zijn hem het salaris te onthouden, waarop hij krachtens het gewicht van zijn ambt, ook in vergelijking met andere ambten, rechtens aanspraak heeft. Zou het in de Memorie van Antwoord aangegeven criterium algemeen gelden dan zou de aan een ambt verbonden bezoldiging rechtstreeks afhankelijk worden gemaakt van de persoonlijke kwaliteiten van den ambtsbekleeder, hetgeen ook de Regeering wel niet mogelijk of wenschelijk zal achten.

2o. Staat 23, volgnummer 21. Adviseur voor de Decentralisatie, plaatsen na het volgnummer 44 van denzelfden staat.

Toelichting. Het ambt van adviseur voor de Decentralisatie zal ook in de toekomst bijzonder hoge eischen stellen aan het doorzicht, de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van den ambtsbekleeder. Hij moet, ook als afdeelingshoofd aan het Departement van Binnenlandsch Bestuur, de persoon zijn, die leiding geeft aan en toezicht houdt op het werk der locale besturen en die voor de belangen van de zelfstandige rechtsgemeenschappen opkomt waar dat noodig mocht zijn. Juist door zijn plaatsing aan het Departement van B. B. is het noodig zijn positie zoodanig te regelen, dat deze ook door de ambtenaren uit de bestuurspraktijk op hare juiste waarde zal worden geschat.

3o. Staat C 23, volgnummer 62, Hoofd van de Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten, plaatsen na het volgnummer 44 van denzelfden staat.

Toelichting. De positie van dit afdeelingshoofd is

voldoende geregeld als hij in bezoldiging gelijk wordt gesteld met den onder-directeur van zijn Departement. Vergelijking van deze positie met die van gouverneurs en residenten komt oneigenlijk voor, daar de gewestelijke bestuurschouffden niet in eenige dienstverhouding staan tot dit afdeelingshoofd. Bovendien is het van groot belang, dat een zoo hooge en bijzondere positie uitsluitend verkregen kan worden in den actieven bestuursdienst. Ook de meest gewichtige bureau-betrekkingen behooren een dergelijk perspectief niet te openen.

Ten slotte wordt het juist geacht, dat de hoofden der beide belangrijkste afdeelingen van dit departement, nl. die van Bestuurszaken der Buitengewesten en die van de Decentralisatie, in eenzelfde positie worden gebracht.

4o. Staat No. C 23, volgnummer 50 tot en met 61 en 63 tot en met 67, de toelage voor bijzondere ambtskosten te doen vervallen en daarvoor in de plaats toe te kennen twee éénjaarlijksche verhoogingen van f 100 's maands en voorts de normale bezoldiging verbonden aan de onder No. 64, 65 en 66 genoemde betrekkingen (Hoofd van den dienst van Mijnbouw; Hoofd van den P. T. T.-dienst en Hoofdinspecteur der S.S.) te brengen op f 1700.

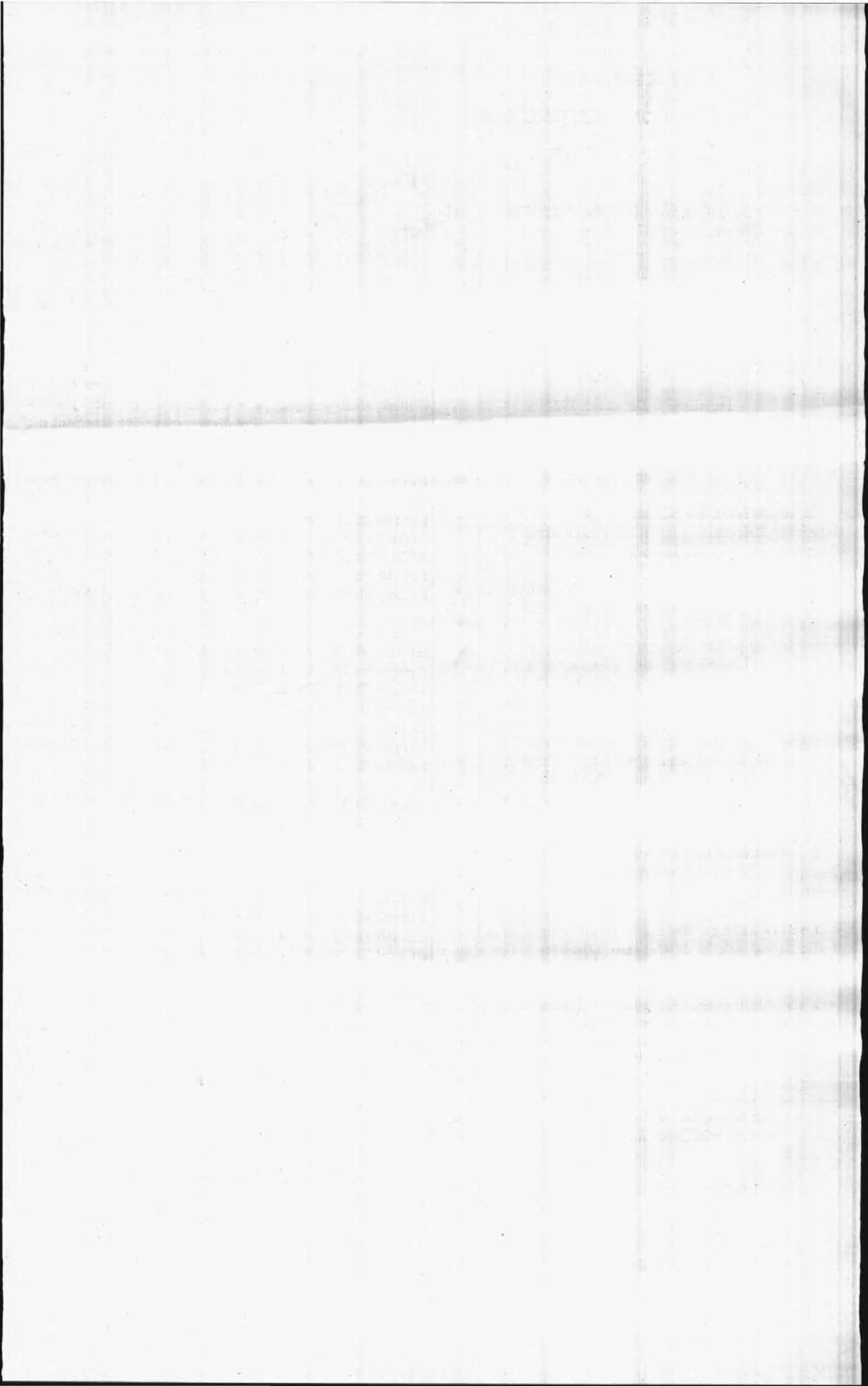
Toelichting. mondeling. Vergadering van 10 December 1924.

5o. Staat No. C 23, volgnummers 69 tot en met 75, de toelage voor bijzondere ambtskosten te doen vervallen, aan de onder No. 69 tot en met 74 genoemde betrekkingen een normale bezoldiging te verbinden van f 2200 's maands met twee éénjaarlijksche verhoogingen van f 150 's maands en aan die genoemd onder 75 een normale bezoldiging van f 3200 's maands met twee éénjaarlijksche verhoogingen van f 200 's maands.

Toelichting. mondeling. Vergadering van 10 December 1924.

KERKKAMP.
WIRANATA KOESOEMA.
AAY.

Deze amendementen werden in de vergadering van 22 December 1924 ingetrokken en als voorstellen die der Regeering ter nadere overweging werden aanbevolen op de betrekkelijke lijst (stuk 7) gebracht.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP II — STUKKEN 9—27.

Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.

MOTIES EN AMENDEMENT.

Stuk 9. Motie voorgesteld door de heeren Kerkkamp en Van der Weyden.

Ingezonden 16 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat er geen dringende redenen bestaan de waarde voor den dienst van militaire landsdienaren, anders dan die van niet-militaire, te beoordeelen naar ras-eigenschappen;

noodigt de Regeering uit de onderscheiding van de on-gegradueerde militairen van inheemschen oorsprong in soldaten 2de klasse en 1e klasse te doen plaats hebben op grond van gebleken individueele geschiktheid, na een diensttijd van minstens een jaar, de tijd van eerste opleiding inbegrepen.

Deze motie is in de vergadering van 17 December 1924 gewijzigd, in dien zin dat het woord „inheemschen” werd vervangen door „niet-Europeeschen” en in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 10. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp, ter vervanging van de in de 1ste gew. zitting (Ond. I — Afd. IX: st. 11) ingediende motie.

Ingezonden 16 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat bij de voorgestelde regeling de militairen beneden den rang van officier terecht voor zich en hun gezin aanspraak behouden op kosteloze genees-, heel- en verloskundige behandeling;

dat de hieruit voor den lande voortvloeiende verplichtingen in enkele garnizoenen niet altijd voldoende worden nagekomen, zoodat de betrokken militairen somtijds ernstig financieel nadeel lijden als gevolg van gebrekkige geneeskundige verzorging;

dat deze nadeelen evenzeer worden ondervonden door de burgerlijke landsdienaren, die gelijke aanspraken behouden;

noodigt de Regeering uit maatregelen te treffen om in dezen toestand afdoende verbetering te brengen op zoolanige wijze, dat met de kosteloze behandeling althans geen bijzondere, de financieele draagkracht der betrokkenen te boven gaande, uitgaven gepaard gaan.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 11. Motie voorgesteld door de heeren Meyer Ranef, Fruin, Mandagie, Moelia en De Queljoe.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel,
dat de regeling der standplaatstoelagen ten aanzien van punt 3 dier regeling niet steeds op juiste gegevens berust omtrent de duurte in de verschillende deelen van Indië,
dringt er bij de Regeering op aan om, onder invoering der door Haar voorgestelde regeling, nadere gegevens in te dienen en op grond daarvan in de regeling wijziging te brengen.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 12. Motie voorgesteld door den heer Schneider.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel,
dat de duurte op meerdere der in Hoofdstuk XIV § 3 sub 3o van de Nota der Salariscommissie genoemde en eventueel nader te noemen kleine plaatsen oorzaken heeft, die ook voor de niet-kostwinners belangrijke extra uitgaven onvermijdelijk maken,
noodigt de Regeering uit,
om voor die plaatsen ook aan niet-kostwinners een tegemoetkoming in die meerdere kosten toe te kennen.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 13. Motie voorgesteld door de heeren Kiës, Aay, Engelenberg, Van Helsdingen, Ten Berge, Djajadiningrat, Koesoemo Joedo, Kayadoe, Mandagie, De Queljoe, Van der Weyden, De Hoog, Loetan en Mardjono.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,
lettende op het feit, dat door de herziening van de militaire pensioenen volgens de voorstellen van de salariscommissies met terugwerkende kracht slechts tot 1 Januari

1920, nog steeds geen oplossing wordt gegeven aan het reeds herhaaldelijk in den Volksraad bepleite verlangen tot herziening ook van de militaire pensioenen van vóór 1 Januari 1920,

van oordeel, dat met het bedrag van in totaal f 395.000 op de IXe begrootings-afdeeling voor pensioen-verhooging van zekere groepen gepensioneerde en gegageerde militairen, die den 60-jarigen leeftijd hebben bereikt niet wordt tegemoetgekomen aan als billijk erkende verlangens,

gelet op de door den Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken in zijn rede van 15 Juli j.l. genoemde bedragen, welke noodig zouden zijn voor gelijkstelling der militaire pensioenen van vóór en na 1 Januari 1920, al dan niet onder zekere beperkende voorwaarden,

geeft der Regeering dringend in overweging op de begroting voor 1926 te brengen een post voor gelijkstelling van de pensioenen van alle vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen, die den 60-jarigen leeftijd hebben bereikt, met die van de pensioenregeling 1920, [zoo mogelijk met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1925],

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 14. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,

van oordeel, dat in 's lands belang een grens behoort te worden gesteld aan den buitenlands doorgebrachten tijd, welke geheel of ten deele medetelt als dienstdag voor wederverhoogingen;

noodigt de Regeering uit de terzake voorgestelde regeling zoodanig aan te vullen, dat verloftijd buiten Nederlandsch-Indië doorgebracht slechts tot een maximum van twee jaren en dienstverblijf buiten Nederlandsch-Indië slechts tot een maximum van vijf jaren medetelt, behoudens verlenging van deze maxima in bijzondere gevallen door de Indische Regeering.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 15. Motie voorgesteld door den heer Schneider.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad

van oordeel,

dat het tegenwoordige verlofssalaris ontoereikend is;

dat het in Hoofdstuk XVI van het Verslag der Burgerlijke Salariscommissie voorgestelde normaal verlofstractement onvoldoende verbetering brengt, [voor velen zelfs achteruitgaan in inkomsten beteekent;

noodigt de Regeering uit om

het voorgestelde normaal verlofstractement toe te kennen aan niet-kostwinners,

daarenboven aan kostwinners, zoomede ten behoeve van elk kind, een verhooging van 5% van dat normaal verlofstractement uit te keeren].

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 gewijzigd in dien zin dat het tusschen [] geplaatste gedeelte is vervangen door:

„voor meerderen zelfs achteruitgang in inkomsten beteekent;

noodigt de Regeering uit om op het voorgestelde verlofstractement geen vermindering toe te passen”.

Deze gewijzigde motie is in de vergadering van 22 December 1924 verworpen.

Stuk 16. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,

met de Regeering van oordeel, dat een gestadige ontwikkeling van dit land slechts bereikt kan worden door de bezoldigingen te schoeien op Indische leest;

verklaart, dat nader ware te overwegen welke betrekkingen eventueel nog in aanmerking komen voor dadelijke overbrenging naar de A- of B-groep, terwijl verder bij voortdurende aandacht dient gevestigd te blijven op de mogelijkheid van die overbrenging, onder voorbehoud van eerbiediging van individueel reeds verkregen rechten;

spreekt de wensch uit, dat uit zijn midden door de Regeering een permanente commissie worde benoemd met opdracht;

al dadelijk en verder bij voortdurende hare aandacht te geven aan de vraag, welke betrekkingen, als gevolg van voldoende aanbod van in Indië opgeleide werkkrachten, in aanmerking komen voor overbrenging naar de A-, zoo noodig B-groep;

van hare conclusiën, e.q. overwegingen en voorstellen, voor de eerste maal zoo spoedig mogelijk en verder jaarlijks voor den aanvang der eerste gewone zitting door tusschenkomst van den Volksraad rapport uit te brengen aan de Regeering.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 vervangen door de motie stuk 24.

Stuk 17. Motie voorgesteld door de heeren Roep, Ter Berge, Van Helsdingen en Koesoemo Joedo.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,

van oordeel, dat op gezette tijden een overzicht noodig is van de getroffen maatregelen om te komen tot een bezoldiging naar inheemschen maatstaf volgens grondslag II

noodigt de Regeering uit elke drie jaren een verslag aan den Volksraad te doen toekomen, waarin omstandig mededeeling wordt gedaan van hetgeen ter bereiking van het gestelde doel is gedaan.

Toelichting:

Het tijdvak waarover het verslag zal loopen is niet al te kort gesteld omdat economische en maatschappelijke veranderingen zich niet dan geleidelijk voltrekken.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 18. Motie ingediend door de heeren Talma, Roep, Ten Berge, Van Helsdingen en Meyer Ranneft.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,
van oordeel, dat een bezoldigingsstelsel waarbij principieel rekening wordt gehouden met gezinsgrootte nadere overweging verdient,

noodigt de Regeering uit om binnen het kader van het stelsel-Damme en Treu de mogelijkheid van uitvoering van een zoodanig bezoldigingsstelsel in nadere studie te doen nemen.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 19. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp.

Ingediend 16 December 1924.

De Volksraad,
overwegende dat bij de voorgestelde salaris-regeling wel de verlofsbezoldigingen zijn herzien, doch het Reglement op het verlenen van verloven naar Europa aan Europeesche ambtenaren ongewijzigd werd gelaten;

vertrouwende op de toezegging van de Regeering, dat eene herziening van dat Reglement binnenkort aan de orde zal worden gesteld;

noodigt de Regeering uit bij die herziening rekening te houden met de volgende wenschen:

1. bestaande individuele rechten blijven gehandhaafd, behoudens verhooging van de minimum salarisgrens van f 125 's maands tot zoodanig bedrag als in verband met de verhooging van het gemiddelde bezoldigingspeil billijk voorkomt;
2. voortaan worde recht op verlof naar Europa alleen individueel toegekend, doch volgens algemeen geldende regelen, welke overigens periodiek herzien kunnen worden en van die toekenning in de acte van aanstelling melding gemaakt;
3. dit recht worde aan ambtenaren, die in dienst treden met een aanvangsbezoldiging van bv. minder dan f 200 's maands, alleen dan toegekend indien daartoe bijzondere aanleiding bestaat, in welk geval in het benoemingsbesluit die aanleiding duidelijk moet worden omschreven;
4. de mogelijkheid worde overwogen aan ambtenaren in tijdelijken dienst, aangesteld op een salaris van b.v. minstens f 400 's maands, na een diensttijd van b.v. 10 jaren, voor eenmaal individueel recht op verlof wegens langdurigen dienst naar Europa te verlenen;

5. voor nieuw in dienst tredende ambtenaren, aan wie geen recht op verlof naar Europa kan worden toegekend, worde tegelijkertijd een regeling ontworpen voor de toekenning van binnenlandsch verlof (desgewenscht in het buitenland door te brengen) met behoud van salaris, doch zonder vergoeding van reiskosten.

Deze motie is in de vergadering van 16 December 1922 aangehouden.

Stuk 20. Motie voorgesteld door den heer Aay.

Ingezonden 16 December 1924.

De Volksraad,
noodigt de Regeering uit, [alvorens tot definitieve vaststelling van het pensioenreglement over te gaan] een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid en wenselijkheid om de navolgende regelingen te treffen, met uitnodiging om in de voorjaarszitting 1925 het college omtrent den stand van het onderzoek te willen inlichten:

- I. eene pensioensregeling, waarbij pensioen wordt toegekend op basis van de gedurende den geheelen diensttijd genoten bezoldiging;
- II. eene regeling, waarbij tijdelijke landsdienst van minstens 10 jaren duur in den een of anderen vorm wordt beloond;
- III. eene regeling, waarbij uitgesteld pensioen deelachtig wordt aan landsdienaren met minstens 10 jaren diensttijd, welk pensioen b.v. zoude kunnen ingaan op den dag waarop de pensioensgerechtigde leeftijd wordt bereikt dan wel recht op maximum pensioen wordt verkregen;
- IV. eene regeling, welke het mogelijk maakt met gagement of pensioen beloonden militairen diensttijd [facultatief] te doen cumuleeren met na dien in vasten of tijdelijken burgerlijken landsdienst volbrachten diensttijd;
- V. eene regeling, waarbij aan (gewezen) leden van den Volksraad pensioen wordt toegekend; en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 17 December 1924 aangevuld met het tusschen [] geplaatste woord, terwijl in de vergadering van 22 December 1924 de in den 2en en 3en regel tusschen [] geplaatste woorden zijn weggelaten.

De aldus gewijzigde motie werd in laatstgemelde vergadering aangenomen.

Stuk 21. Motie voorgesteld door de heeren Roep en s' Jacob.

Ingediend 17 December 1924.

De Volksraad,
gehoord de debatten in openbare beraadslaging; overwegende, dat overeenkomstig de op 31 Januari 1921 aangenomen motie-s' Jacob e.s. (Ond. 5 — st. 6) voor reeds gedispenseerde kantoor-ambtenaren de vroegere diensttijd

in of buiten de keerkringen behoort mede te tellen voor de berekening van hun traktement in hun tegenwoordig ambt, spreekt de wenschelijkheid uit:

- a. dat hun diensttijd (voorpraktijk) zal worden gewaardeerd in verband met de waarde, dien hij heeft of op het oogenblik van overgang gehad heeft voor het bekleede ambt;
- b. dat voor een gedispenseerde, die geen speciale voor zijn betrekking van waarde zijnde vak- of andere diploma's bezat vóór het 23ste levensjaar, als te waardeeren diensttijd alleen in aanmerking zal komen de na het intreden van het 23ste jaar volbrachte diensttijd;
- c. dat de Regeering Zich ter zake zal laten voorlichten door een commissie, waarin ook gedispenseerden zitting zullen hebben.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 vervangen door de motie-stuk 27.

Stuk 22. Amendement voorgesteld door de heeren Meyer Ranneft, Ahn en Talma.

Ingezonden 18 December 1924.

Ondergeteekenden stellen voor om in de motie van de heeren Roep e.s. (Ond. II — st. 17) de woorden „drie jaren” te vervangen door „vijf jaren”.

Toelichting.

De toelichting kan dezelfde zijn als die van de oorspronkelijke motie, daar ondergeteekenden meenen dat ook een tijdperk van drie jaar te kort is. Bovendien meenen ondergeteekenden, dat deze salarisregeling bedoeld is om in de salarishet beweging een zekere rust te brengen; die goede werking wordt belemmerd als de termijn van periodieke bespreking te kort wordt genomen.

MEYER RANNEFT.
AHN.
TALMA.

Dit amendement is in de vergadering van 22 December 1924 ingetrokken.

Stuk 23. Motie voorgesteld door de heeren Meyer Ranneft en Kiès.

Ingediend 20 December 1924.

De Volksraad, overwegende, dat omtrent de regelingen bedoeld in lid 49 van de Memorie van Toelichting op het Regeeringsvoorstel nog overleg gaande is tusschen de Indische Regeering en den Minister van Koloniën,

spreekt den wensch uit dat terzake het advies der Salariscommissie zal worden gevolgd.

Toelichting.

Deze regelingen zijn, zooals in het verslag der Salariscommissie is aangetoond, noodzakelijk om een billijke pensioensregeling en een vlotte overgang te verkrijgen. Het feit, dat zij door de Indische Regeering niet onmiddellijk, tegelijk met de andere, konden worden overgenomen, maakt een uitspraak van den Volksraad terzake wenschelijk.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 vervangen door de motie — stuk 25.

Stuk 24. Motie voorgesteld door den heer Kerkkamp (ter vervanging van de motie, stuk 16).

Ingezonden 22 December 1924.

De Volksraad, met de Regeering van oordeel, dat een gestadige ontwikkeling van dit land slechts bereikt kan worden door de bezoldigingen te schoeien op Indische leest; besluit uit zijn midden een permanente commissie te benoemen met opdracht;

bij voortdurende hare aandacht te geven aan de vraag, welke betrekkingen — onder voorbehoud van eerbiediging van individueel reeds verkregen rechten — als gevolg van voldoende aanbod van in Indië opgeleide werkkrachten, in aanmerking komen voor overbrenging naar de A-, zoo noodig B-groep;

van hare conclusiën, e.g. overwegingen en voorstellen, voor de eerste maal na twee jaar en verder periodiek na ommekomst van een nader vast te stellen tijdperk, aan den Volksraad rapport uit te brengen;

en verzoekt de Regeering aan de bezoldigingscommissie de opdracht te geven aan voornoemde commissie en aan den Volksraad steeds de voor deze noodige en de noodig geoordeelde gegevens te verstrekken.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 verworpen.

Stuk 25. Motie voorgesteld door de heeren Kiès en Meyer Ranneft (ter vervanging van de motie, stuk 23).

Ingediend 22 December 1924.

De Volksraad, overwegende, dat omtrent de regelingen bedoeld in lid 49 ten 1° en ten 3° van de Memorie van Toelichting op het Regeeringsvoorstel nog overleg gaande is tusschen de Indische Regeering en den Minister van Koloniën, spreekt den wensch uit dat terzake het advies der Salariscommissie zal worden gevolgd.

Toelichting.

Deze regelingen zijn, zooals in het verslag der Salariscommissie is aangetoond noodzakelijk om een billijke pensioensregeling en een vlotte overgang te verkrijgen. Het feit, dat

zij door de Indische Regeering niet onmiddellijk, tegelijk met de andere, konden worden overgenomen, maakt een uitspraak van den Volksraad terzake wenschelijk.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

Stuk 26. Motie voorgesteld door de heeren Kiès, Fruin en Van Lonkhuyzen.

Ingediend 22 December 1924.

De Volksraad,
gehoord de verklaring van den Regeeringsgemachtigde, dat bij de Regeering geen bezwaar bestaat tegen gedeeltelijke overbrenging van de onderwijzers en onderwijzeressen 3e klasse van groep C naar groep B,

van oordeel, dat de samenstelling van het onderwijzers en onderwijzeressen-korps innig verband houdt met het onderwijssysteem, waarin in de naaste toekomst belangrijke wijzigingen niet onmogelijk zijn,

van oordeel, dat daarom een beslissing thans over de gedeeltelijke overbrenging van de onderwijzers en onderwijzeressen van groep C naar groep B een ontijdige en onberekenbare stap is,

geeft als zijn oordeel te kennen, dat omtrent die overbren-

ging pas behoort te worden beslist, indien omtrent die wijzigingen in de hoofdlijnen een beslissing is genomen, en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 nadat ingelascht was in den derden regel het woord „gedeeltelijk” aangenomen.

Stuk 27. Motie voorgesteld door de heeren Roep en s' Jacob (ter vervanging van de motie, stuk 21).

Ingediend 22 December 1924.

De Volksraad,
gehoord de debatten in openbare beraadslaging;
spreekt als zijn oordeel uit, dat op den grondslag van de op 31 Januari 1921 aangenomen motie-s' Jacob (Onderwerp 5 — stuk 6) voor reeds gedispenseerde kantoorambtenaren de vóór de dispensatie volbrachte diensttijd volgens vast te stellen regelen, verband houdende met leeftijd, diploma's en waarde voor den dienst, zal moeten medetellen voor de berekening van hun traktement in hun tegenwoordig ambt.

Deze motie is in de vergadering van 22 December 1924 aangenomen.

VERBETERING van de Memorie van Antwoord inzake de nieuwe bezoldigingsregeling (Onderwerp 11 — stuk 6).

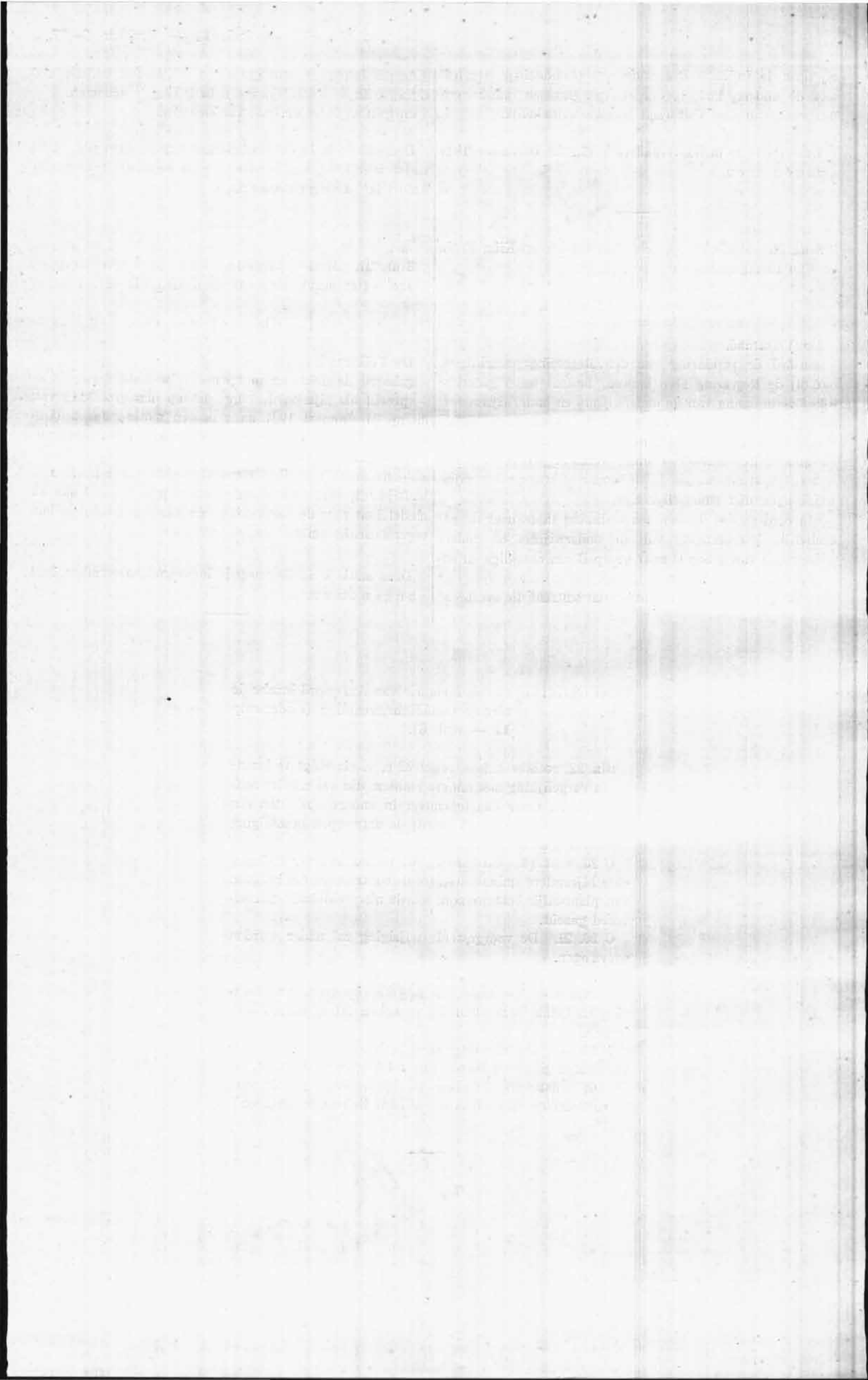
Blz. 22, rechter kolom, regel 22 e. v. als volgt te lezen:
„In vergelijking met andere ambten, die wel minder zelfstandigheid, maar daartegenover in andere opzichten een zwaardere taak opleggen, wordt de ontworpen bezoldiging voldoende geacht.

C 20. noot 14. Uitbreiding der toekenning van toelagen voor bijzondere ambtskosten tot de controleurs, die hoofden van plaatselijk bestuur zijn, wordt niet voldoende gemotiveerd geacht.

C 20. 21. De voorgestelde wijziging zal nader worden overwogen.

C 20. 44. De aard der betrekking laat niet toe hierin ambtenaren te benoemen, die nog niet op grond van ervaring en kunde voor plaatsing in kolom III in aanmerking komen.

C 20. 60. De ervaring heeft geleerd, dat ook zonder een bezoldiging te genieten van f 1 400 een ambtenaar, die in deze functie op zijn plaats is, zich de juiste positie weet te verschaffen en de noodige zelfstandigheid te bewaren”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 12 — STUKKEN 1—3.

Goeroe-ordonnantie 1924.

GELEIDEBRIEF. ONTWERP-ORDONNANTIE. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden een ontwerp-ordonnantie ter vervanging van de zg. goeroe-ordonnantie (Staatsblad 1905 No. 550 gewijzigd bij artikel 6, 1470 van het Koninklijk besluit in Staatsblad 1917 No. 497).

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het berust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn ter zake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

De Directeur van Onderwijs en Eeredienst is door mij gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw College over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Batavia, 26 November 1924.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP-ORDONNANTIE.

(Gewoon hoofd).

Dat hij, de regelen omtrent het van bestuurswege uit te oefenen toezicht op het Mohammedaansche godsdienst-onderwijs op Java en Madoera met uitzondering der Vorstenlanden, willende herzien en tevens voorschriften dienaangaande willende vaststellen voor de gewesten buiten Java en Madoera, met uitzondering van de zelfbesturende landschappen;

Lettende op de artikelen 20, 27, 29, 31, 33 en 124 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

(1) Een ieder, die onderricht wenscht te geven in den Mohammedaanschen godsdienst aan anderen dan het bij hem inwonend gezin, is gehouden, alvorens daartoe over te gaan, van dit voornemen schriftelijk mededeeling te doen, onder omschrijving van den aard van het te geven onderwijs:

- a. op Java en Madoera aan den Regent of den zelfstandigen Patih, binnen wiens ambtsgebied hij bedoeld onderricht wenscht te geven;
- b. in de Buitengewesten aan het daartoe door het Hoofd van gewestelijk bestuur aangewezen Inlandsch hoofd of den door eerstgenoemde aangewezen bestuursambtenaar, binnen wiens ressort hij deze werkzaamheden wil verrichten.

(2) Het Hoofd van gewestelijk bestuur stelt een model voor deze mededeeling vast en wijst de kantoren aan, waar zij moet worden ingediend.

(3) Het kantoor, dat zoodanige mededeeling ontvangt, geeft daarvan terstond een bewijs van ontvangst af.

Artikel 2.

(1) Zij, die de in het vorige artikel bedoelde mededeeling hebben gedaan, zijn verplicht een register aan te houden, waarin gegevens over hunne leerlingen en over het onderwijs worden vermeld, overeenkomstig het daartoe door het Hoofd van gewestelijk bestuur vast te stellen model. Zij volgen daarbij de door of namens dat Bestuurs-hoofd nopens de invulling van bedoeld register gegeven voorschriften.

(2) Van de in het vorig lid bedoelde verplichting kan door het Hoofd van gewestelijk bestuur ontheffing worden verleend.

(3) Van het in het eerste lid bedoelde register kunnen de ingevolge artikel 3 met het daar bedoelde toezicht en de leiding daarvan belaste gezaghebbenden te allen tijde inzage vorderen.

Artikel 3.

Op het onderricht te geven door de personen, die de in artikel 1 bedoelde mededeeling hebben gedaan, wordt in het belang der openbare orde toezicht gehouden:

- a. op Java en Madoera onder leiding en contrôle der regenten en zelfstandige patih's door de patih's, districts- en onderdistrictshoofden, alsmede door de panghoeloe's bij de landraden,

- b. in de Buitengewesten onder leiding en contrôle der in het eerste lid van artikel 1 onder *b* genoemde hoofden en ambtenaren door de lagere hoofden en de Inlandsche bestuursambtenaren door het Hoofd van gewestelijk bestuur aangewezen, alsmede door de Mohammedaansche adviseurs bij de Inlandsche rechtbanken.

Artikel 4.

De in artikel 3 genoemde gezaghebbenden zijn bevoegd van hen, die de in artikel 1 bedoelde mededeeling hebben gedaan, te vorderen:

- a. dat zij tot de lessen worden toegelaten en dat hun alle inlichtingen worden verschaft, welke zij in het belang van het uit te oefenen toezicht noodig achten;
- b. dat hun te allen tijde toegang wordt verleend tot alle bebouwingen bestemd voor het geven van onderwijs of tot verblijf der leerlingen.

Artikel 5.

(1) Bij besluit van het Hoofd van gewestelijk bestuur kan aan iemand, die de in artikel 1 bedoelde mededeeling heeft gedaan, in het belang van de openbare orde de bevoegdheid tot het geven van godsdienstonderwijs voor een bepaalden tijd, die den duur van twee jaar niet mag te boven gaan, worden ontzegd.

(2) Zoodanig besluit is met redenen omkleed en wordt in afschrift aan den betrokkene uitgereikt.

(3) Onverminderd de werking van zoodanig besluit, kan de belanghebbende binnen drie maanden, nadat hij daarvan kennis heeft gekregen, schriftelijk in beroep komen bij den Gouverneur-Generaal.

Artikel 6.

Met hechtenis van ten hoogste acht dagen of geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden wordt gestraft hij, die:

- a. het in artikel 1 bedoelde onderricht geeft, alvorens de daar bedoelde mededeeling in den voorgeschreven vorm te hebben gedaan;
- b. in de onder *a* bedoelde mededeeling onjuiste gegevens heeft opgenomen;
- c. nalatig is in de aanhouding of de geregelde bijhouding, op de voorgeschreven wijze, van het register, vermeld in artikel 2;
- d. bij het verschaffen van de inlichtingen bedoeld in artikel 4 onder *a* onjuiste gegevens verstrekt.

Artikel 7.

Met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste tweehonderd gulden wordt gestraft hij, die:

- a. het in artikel 1 bedoelde onderricht geeft, zoolang hem de bevoegdheid daartoe ingevolge artikel 5 is ontzegd;
- b. zich schuldig maakt aan een der in artikel 6 vermelde feiten, indien tijdens het plegen daarvan nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert een vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden.

Artikel 8.

De in artikel 6 en 7 strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen.

Artikel 9.

(1) De personen, die bij het in werking treden van deze ordonnantie zich bezig houden met het in artikel 1 bedoelde onderricht en voorzien zijn van een geldige vergunning, zijn zoolang zij deze werkzaamheden verrichten binnen het gebied, waarvoor de vergunning geldt, vrijgesteld van de in artikel 1 van genoemd artikel voorgeschreven verplichting.

De overige bepalingen van deze ordonnantie zijn niettemin op hen toepasselijk.

(2) Zij die bij het in werking treden van deze ordonnantie in een der gewesten buiten Java en Madoera Mohammedaansch godsdienstonderwijs geven, zijn gehouden binnen zes maanden na dat tijdstip de in artikel 1 van dit besluit bedoelde schriftelijke mededeeling te doen.

Artikel 10.

Deze ordonnantie is niet van toepassing in de zelfbesturende landschappen.

Artikel 11.

Deze ordonnantie kan worden aangehaald als „Goeroe-ordonnantie 1924”.

Artikel 12.

(1) Op Java en Madoera treedt deze ordonnantie in werking met ingang van
daarbuiten, gewestgewijze, met ingang van nader door den Gouverneur-Generaal aan te geven tijdstippen.

(2) Bij haar inwerkingtreding op Java en Madoera vervalt de ordonnantie van 2 November 1905 (Staatsblad No. 550).

(Gewoon slot).

Stuk 3. MEMORIE VAN TOELICHTING.

In den loop der jaren is herhaaldelijk gebleken, dat in de kringen der belanghebbenden bezwaren bestaan tegen de hiernaast genoemde ordonnantie en de daarop berustende, in Bijblad No. 6363 opgenomen Uitvoeringsvoorschriften; bezwaren welke vooral tot uiting zijn gekomen op in de laatste jaren gehouden congressen en jaarvergaderingen (Mohammadjah, Sarikat Islam en Al-Islam-congressen).

Aan deze bezwaren, welke zich richten tegen een onnoodige belemmering en bemoeilijking — ook in administratief opzicht — van het Mohammedaansch godsdienstonderwijs, wenscht de Regeering voor zoover zij als grond moeten worden aangemerkt, tegemoet te komen.

Zoals reeds in § 9 van de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van den Volksraad omtrent Afd. V der 1ste algemeene aanvullingsbegroting voor 1925 (Gedrukte Stukken 2de gewone zitting 1924, Onderwerp I — stuk 3) werd medegedeeld, zijn de omtrent een herziening van de goeroe-ordonnantie reeds vroeger in kringen van belanghebbenden geuite en ter kennis van de Regeering gebrachte wenschen, voor Haar aanleiding geweest om een herziening voor te bereiden in dien zin, dat het stelsel van voorafgaande vergunning voor het geven van godsdienstonderwijs wordt vervangen door dat van verplichte kennisgeving en het thans preventieve overheidstoe-

zicht een uitsluitend op de bescherming van de openbare orde gericht, repressief karakter erlangt.

Voorts is daarbij de wenschelijkheid gebleken om bedoeld overheidstoezicht, hetwelke thans alleen geldt voor Java en Madoera met uitzondering van de Vorstenlanden, in zijn gewijzigden vorm ook uit te strekken tot het rechtstreeks bestuurd gebied van de gewesten buiten Java en Madoera.

Een en ander is beliehaamd in de bijbehorende ontwerp-ordonnantie, welke — houdt men de bovenomschreven algemeene strekking der voorgenomen herziening in het oog — verder slechts een korte artikelsgewijze toelichting behoeft.

Artikel 1.

Het toezicht op het Mohammedaansch godsdienstonderwijs is in den bestaanden vorm zoowel preventief als repressief, vermits voor het geven van dat onderwijs een vergunning der Overheid noodig is, welke slechts gegeven wordt als geen bepaalde omstandigheden zich daartegen verzetten en die te allen tijde kan worden ingetrokken. Deze dubbele contrôle is overbodig, aangezien ook met een goed ingerichte alleen repressieve contrôle de openbare orde kan worden beschermd.

Dat het op gemeld onderwijs te houden toezicht berust bij de Hoofden van gewestelijk bestuur, vloeit reeds voort uit artikel 33 hunner Instructie (Staatsblad 1887 No. 114); het spreekt overigens vanzelf, dat de gewestelijke bestuurs- hoofden voor de uitoefening van dat toezicht beschikken over de hun ondergeschikte ambtenaren.

Met het oog op de zeer uiteenlopende toestanden in de Buitengewesten en de verscheidenheid in titulatuur der Inlandsche hoofden zal aan de hoofden van gewestelijk bestuur zijn over te laten de Inlandsche hoofden aan te wijzen aan wie de hoogerbedoelde mededeeling moet worden gedaan, waarvoor uiteraard in de eerste plaats de hoofden der hoogste bestuurskringen in aanmerking zullen moeten komen.

Overigens is het de bedoeling, dat het toezicht zooveel mogelijk in handen wordt gelegd van het Inlandsch bestuur, hetgeen overeenkomt met het eerste lid van artikel 124 R.R.; alleen wanneer geen geschikt Inlandsch bestuurs- ambtenaar kan worden aangewezen, zal het toezicht aan een Europeesch bestuurder worden opgedragen.

De vaststelling van het in lid 2 bedoeld model voor de aanmelding geeft het hoofd van het gewest gelegenheid de inlichtingen te bekomen, thans gevorderd door artikel 1, lid 1 der Uitvoeringsvoorschriften in Bijblad No. 6363.

De door dat gewestelijk bestuurshoofd aan te wijzen kantoren, waar de mededeeling moet worden ingediend, zijn uiteraard die der ambtenaren, door hem voor het te houden toezicht aangewezen.

Artikel 2.

Zijn de hier bedoelde registers van belang voor de contrôle op het meer uitgebreid kitab- en tarekat-onderricht, zij zullen als regel niet noodig zijn voor het onderwijs in Koraänreeiet zonder meer. Om die reden is de gelegenheid opengelaten om van deze verplichting ontheffing te verlenen.

Handhaving van de thans voorgeschreven indiening van de registers zou, gezien de groote afstanden in de Bui-

tenbezittingen en de dikwijls onvoldoende communicatiemiddelen, leiden tot vele moeilijkheden en te lange afwezigheid der registers van de plaats waar zij moeten berusten; een voortdurend ter inzage liggen van die registers schijnt voldoende voor het uitoefenen van contrôle.

Artikel 3.

De mede toezicht houdende commissiën der bestaande regeling zijn in het nieuw ontwerp uitgeschakeld omdat deze, althans hare leden, die geen bestuurs- of politieambtenaar zijn, alleen dan nuttig werk kunnen leveren wanneer zij kunnen reizen om de diverse scholen buiten hun woonplaats te bezoeken, waarvoor zij dan uiteraard zouden moeten worden schadeloos gesteld.

Artikel 5.

Dit artikel strekt ter vervanging van artikel 4 (leden 3 en 4) der bestaande ordonnantie; het stelt de ontzegging van de bevoegdheid tot het geven van godsdienstonderwijs in de plaats van de bestaande intrekking van de vergunning.

Belanghebbenden kunnen van zoodanige ontzegging, waarvan de duur beperkt is tot ten hoogste twee jaren, in beroep komen bij den Gouverneur-Generaal.

Artikelen 6, 7 en 8.

Deze artikelen bevatten de vereischte strafbepalingen, waarin echter niet zijn opgenomen de letters *c* en *d* van artikel 4 der bestaande goeroe-ordonnantie, die in het nieuwe stelsel hun beteekenis verliezen.

Artikel 9.

Voor de overgangsbepaling in lid 2 zij verwezen naar artikel 5 der bestaande ordonnantie. De in dit laatste artikel genoemde overgangstermijn van 3 maanden is in de nieuwe bepaling gesteld op 6 maanden met het oog op de groote afstanden in verschillende streken der Buitengewesten.

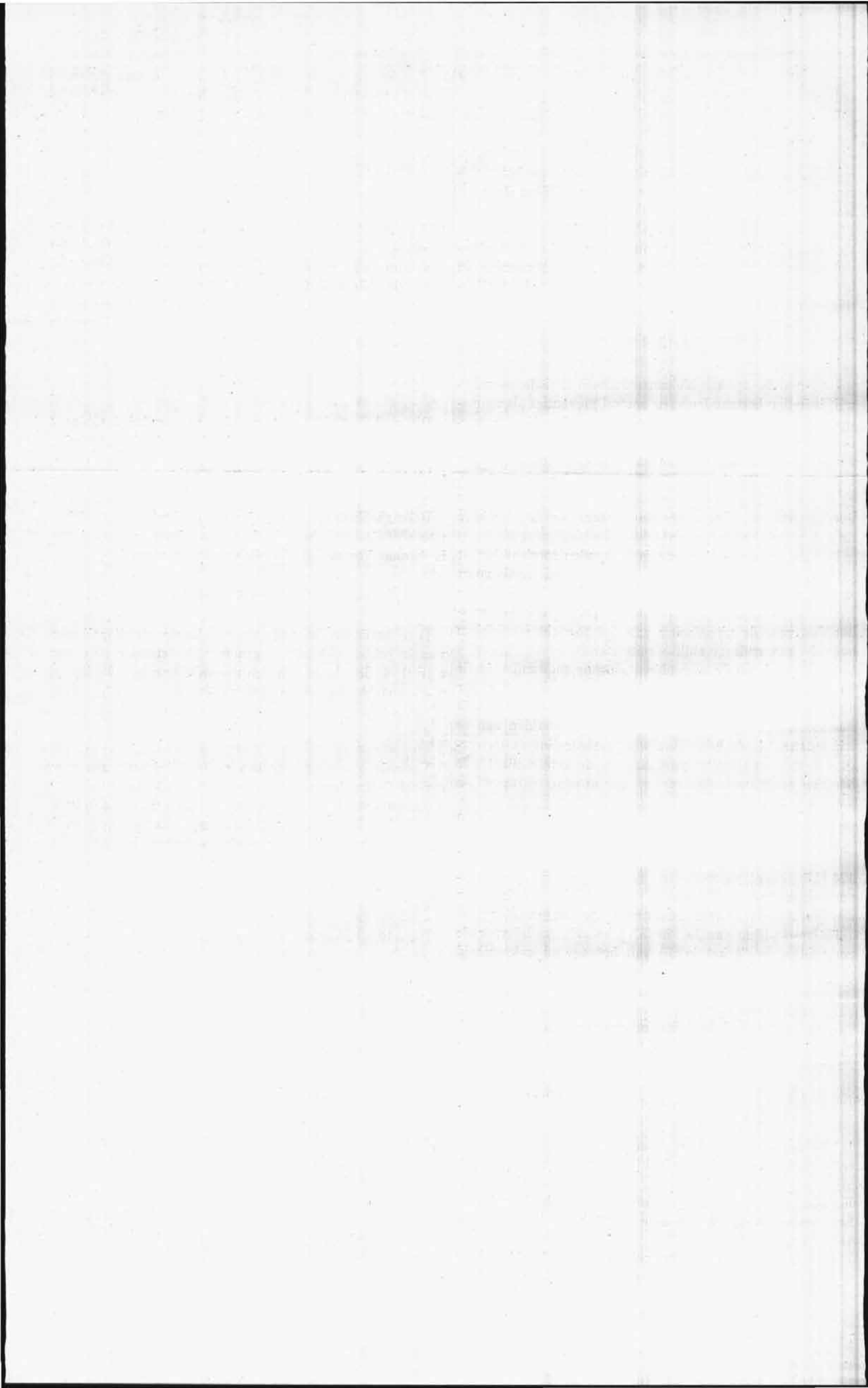
Artikel 10.

De zelfbesturende landschappen zijn van de toepassing der ordonnantie uitgesloten, aangezien in de Mohammedaansche zelfbesturen de bestuurder in den regel als hoofd van den godsdienst in zijn gebied wordt beschouwd en zich ook als zoodanig doet gelden.

Het ligt intusschen in de bedoeling die zelfbesturen van Regeeringszijde in overweging te geven, soortgelijke toezichtregelingen in te voeren.

Artikel 12.

Met het oog op de in de verschillende Buitengewesten zeer uiteenlopende behoefte aan toezicht op het Mohammedaansch godsdienstonderwijs wordt het wenschelijk geacht de ordonnantie aldaar gewestgewijze in werking te doen treden. De data der inwerkingtreding kunnen dan na overleg met de gewestelijke bestuurders worden vastgesteld.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 12 — STUK 4.

Goeroe-ordonnantie 1924.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

De herziening van het thans vigeerende stelsel van preventief toezicht, in dien zin dat het preventieve overheidstoezicht wordt prijs gegeven, kon de instemming van verschillende leden niet verwerven.

Betoogd werd, dat de bestaande bepalingen in het leven waren geroepen met medewerking van den kenner van den Islam Prof. Snouck Hurgronje toen de praktijk had geleerd dat het vrijlaten van het godsdienstonderricht tot ongeregelheden aanleiding gaf.

Voor zoover het onderwijs in Koraänreciet en het kitab-onderricht betreft, zou — aldus de hier aan het woord zijnde leden — geen bezwaar bestaan het voorgestelde stelsel van repressief toezicht te aanvaarden. Zij meenden echter ten stelligste een uitzondering te moeten maken voor het tarekat-onderricht, omdat zich daarbij verschillende stroomingen kunnen openbaren en het daardoor gevaar kan opleveren voor de handhaving van orde en rust. Nog dient hierbij in aanmerking genomen te worden, dat het in vele gevallen ontwikkelde goeroe's zullen zijn, die dat onderricht geven. Het werd daarom door deze leden wenschelijk geacht voor het tarekat-onderricht het preventief toezicht te handhaven en afhankelijk te stellen van een vooraf verleende vergunning.

Enkele leden waren van oordeel dat ook het kitab-onderwijs gevaar kan opleveren voor de handhaving van orde en rust en daarom hetzelfde toezicht vereischt als het tarekat-onderricht.

Hadden alzoo meerdere leden tegen wijziging van het bestaande stelsel bezwaar, anderen daarentegen verklaarden zich met de strekking van het ontwerp dat grotere vrijheid toestaat voor het onderwijs in den Mohammedaanschen godsdienst — eenzelfde vrijheid die ook voor den Christelijken godsdienst zal worden toegestaan — te kunnen vereenigen. Zelfs wenschte een dezer leden dat degenen, die uitsluitend Koraän-reciet onderwijzen van het doen van kennisgeving worden vrijgesteld.

Door een der leden werd er op gewezen dat de goeroe's het vragen van vergunning achterwege zullen laten en in het geheim hun onderricht zullen geven, tegen welke opmerking werd aangevoerd, dat bij het tarekat-onderricht steeds een groote toeloop van menschen aanwezig is en dit dus bezwaarlijk in het geheim zal kunnen plaats vinden. Bovendien werd de aandacht erop gevestigd, dat het aantal goeroe's, dat tarekat onderricht geeft, zeer gering is, hetgeen het repressief toezicht gemakkelijkt.

Nog verklaarde een der leden bezwaar tegen het ontwerp te hebben, omdat z.i. het gezag der regenten, die bij het huidige stelsel grooteren invloed hebben dan zij na de herziening zullen krijgen, erdoor wordt aangetast.

Ditzelfde lid stelde nog de vraag of over het ontwerp de regenten op Java en Madoera zijn gehoord. Indien zulks was geschied zou het zeer op prijs worden gesteld als bedoelde adviezen aan den Volksraad worden overgelegd. Mocht het oordeel der regenten niet zijn gevraagd, zoo gaf dit lid in overweging daartoe alsnog over te gaan en de verdere behandeling van het ontwerp in afwachting van de ontvangst van die adviezen op te schorten.

De wenschelijkheid werd nog uitgesproken om in Christelijke streken Mohammedaansche propaganda niet toe te laten, zulks in aansluiting aan den wensch, tot uiting gekomen bij de behandeling van de wijziging van artikel 123 R. R., om in uitsluitend Mohammedaansche streken waar nog geen Christelijke zending werkzaam is, deze laatste ook niet toe te laten.

Eenige leden hadden zich afgevraagd of door de Regeering ook is overwogen, dat wellicht de regeling, waarbij met eene eenvoudige kennisgeving kan worden volstaan, ertoe zal leiden, dat, doordat vele personen zich als goeroe zullen opgeven, het aantal vrijstellingen van hoofdgeld belangrijk uitgebreid zal worden ten nadeele van de niet-vrijgestelde desagenooten.

Een der leden zou nog gaarne vernemen of in den loop der jaren in de buitengewesten ook excessen zijn voorgekomen die heeten te zijn ontstaan omdat preventief toezicht op Mohammedaansch godsdienstonderricht ontbrak.

Artikel 1.

Gevraagd werd of met „een ieder” ook anderen dan Mohammedanen bedoeld worden.

Ook zou men gaarne vernemen of zij, die er een beroep van maken adviezen te geven op godsdienstig gebied, ook gerekend zullen worden te vallen onder de bepaling van artikel 1.

In verband met het verschil van meening omtrent de omschrijving van het begrip „gezin” werd aanbevolen aan deze uitdrukking de engere beteekenis van „familieleden” toe te kennen.

Om te voorkomen dat de strafbepaling van artikel 6 sub a niet toegepast zal kunnen worden in het geval dat geen mededeeling is ontvangen, en de goeroe beweert wel mededeeling te hebben gedaan, werd aanbevolen

in artikel 1 alinea 1 de woorden schriftelijke mededeeling te vervangen door een persoonlijke mededeeling, hetgeen bovendien het voordeel zou hebben, dat de man dan ook persoonlijk bij den regent of patih bekend is. In verband hiermede werd er nog op gewezen, dat bij het huidige stelsel ook persoonlijke aanmelding gebruikelijk is waardoor de Inlandsche bestuursambtenaar in de gelegenheid is rekening te houden met het voorschrift van den Mohammedaanschen godsdienst, dat de goeroe voldoet aan zekere fysieke en moreele eischen van geschiktheid.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat het bezwaar zou kunnen worden ondervangen door van den goeroe te eischen dat hij van zijn schriftelijke mededeeling een door den regent of patih afgegeven bewijs van ontvangst overlegt. Daartoe ware alsnog een voorschrift op te nemen voor deze bestuursambtenaren om zoodanig bewijs af te geven.

Artikel 3.

sub a. In overweging werd gegeven ook te bepalen, dat nog andere door het hoofd van gewestelijk bestuur aan te wijzen ambtenaren met het toezicht kunnen worden belast.

Enkele leden oordeelden het raadzaam de panghoeloe's bij de landraden niet met het houden van toezicht te belasten, omdat gevreesd werd dat deze functionarissen misschien niet met de noodige objectiviteit deze taak zouden kunnen verrichten.

Anderen wenschten hen van het houden van toezicht uit te sluiten op grond van het feit dat zij het te druk hebben en gaven in overweging in hun plaats aan de naibs op de districts- en onderdistrictshoofdplaatsen het toezicht op te dragen.

sub b. Om uit te sluiten de mogelijkheid dat Christelijke Inlandsche hoofden of Inlandsche ambtenaren met het toezicht worden belast, werd het raadzaam geacht in te voegen de woorden „voor zoover ze Mohammedaan zijn”.

Artikel 6.

Een der leden zou gaarne zien dat de strafbepaling werd gewijzigd dat de overtredingen bedoeld sub a t/m d alleen met eene geldboete kunnen worden gestraft. Slechts bij recidive wenschte dit lid de mogelijkheid tot oplegging van hechtenis te zien opgesteld.

Andere leden verklaarden tegen de bij het ontwerp voorgestelde redactie geen bezwaar te hebben. Onder de vigeerende bepalingen kan ook gevangenisstraf worden opgelegd. Van eene onbillijke werking van dat voorschrift was hun nooit gebleken.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 8sten December 1924.

DWIDJOSEWOJO.
SOEJONO.
WIRANATA KOESOEMA.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 12 — STUK 5.

Goeroe-ordonnantie 1924.

MEMORIE VAN ANTWOORD

(ontvangen 11 Dec. 1924).

De Regeering heeft niet nagelaten over de voorgestelde nieuwe regeling het advies te vragen van den ontwerper der bestaande goeroe-ordonnantie Prof. Dr. Snouck Hurgronje. Het thans voorgestelde ontwerp heeft geheel de instemming van dezen geleerde. Diens gezaghebbend oordeel is voor de Regeering een belangrijke steun voor haar opvatting, dat niet slechts voor het kitab-onderricht maar ook ten aanzien van het tarekat-onderricht thans met een repressief toezicht kan worden volstaan ter waarborging van orde en rust. Zij kan derhalve niet instemmen met de meening der leden, die voor het tarekat-onderricht het preventief toezicht noodig bleven achten, noch met die van hen die dit ook voor het kitab-onderricht vereischt vonden.

Met voldoening werd vernomen, dat andere leden zich met de strekking van het ontwerp konden vereenigen. De Regeering kan evenwel niet meegaan met de zienswijze van één dezer leden, dat zij, die zich uitsluitend bezig houden met Koran-reciet van de verplichting tot kennisgeving zouden zijn vrij te stellen. Moeilijk toch zou anders zijn na te gaan of aan deze wijze van godsdienst-onderricht door den goeroe geen uitbreiding wordt gegeven. Overigens blijkt uit de toelichting op artikel 2 reeds, dat het de bedoeling is hen, die zich tot Koran-reciet bepalen, niet meer moeilijkheden in den weg te leggen dan noodig is. De eenvoudige kennisgeving is evenwel voor een behoorlijk toezicht onmisbaar.

Geen enkele wettelijke regeling — ook de thans bestaande niet — kan voorkomen, dat de betrokkenen trachten zich aan de hun opgelegde verplichtingen te onttrekken. In vrees daarvoor kan geen reden zijn gelegen om van wijziging der bestaande regeling af te zien, daar het toezicht op het indienen van de voorgeschreven kennisgevingen niet bezwaarlijker is dan dat op het vragen van de thans nog vereischte vergunningen.

De Regeering acht het uitgangspunt onjuist van het lid, dat verklaarde bezwaar te hebben tegen het ontwerp omdat z. i. het gezag der regenten, die bij de huidige regeling groteren invloed hebben, erdoor zou worden aangetast. Het hooghouden van dat gezag zal Zij met alle haar ten dienste staande middelen blijven bevorderen, maar handhaving van de bestaande goeroe-ordonnantie schijnt haar daartoe niet geëigend, wijl deze niet de strekking heeft dat gezag opzettelijk te steunen, maar uitsluitend waarborgen te geven voor orde en rust. Kunnen die waarborgen behouden blijven bij meerdere vrij-

heid van het Mohammedaansch godsdienstonderwijs, dan is wegneming van overbodige belemmeringen aangewezen.

Een vrij groot aantal der regenten op Java is bij de voorbereiding van het onderhavig voorstel mondeling geraadpleegd.

De sluiting bij voorbaat van bepaalde streken voor de Mohammedaansche propaganda zou principieel niet te vereenigen zijn met het standpunt, dat de wetgever in deze heeft in te nemen: vrijheid van godsdienst met beperking alleen voor zoover noodig voor de waarborging van orde en rust. Dreigen deze in een bepaald gebied te worden verstoord, dan zal daartegen uit kracht van artikel 5 der ordonnantie moeten worden opgetreden. Weigering van de toelating der Christelijke zending in een bepaald gebied zou ook nimmer gemotiveerd kunnen worden met een beroep alleen op het feit, dat die streek geheel Mohammedaansch is, maar uitsluitend op een eventuele bedreiging van orde en rust.

Aan de bedenking, dat het nieuwe stelsel er toe zal kunnen leiden, dat het aantal vrijstellingen van de betaling van hoofdgeld belangrijk wordt uitgebreid, kan worden tegemoet gekomen door opheffing van deze algemeene vrijstelling met behoud evenwel daarvan voor allen, die thans vrijstelling genieten.

Excessen, die mogelijk bij een preventief toezicht op het godsdienstonderwijs voorkomen waren, zijn in de buitengewesten inderdaad wel voorgekomen.

Artikel 1.

In het ondenkbare geval, dat een niet-Mohammedaan het in de ordonnantie bedoelde onderricht zou wenschen te geven, zou ook deze onder de bepalingen der ordonnantie vallen.

Zij, die zich bepalen tot het geven van adviezen op godsdienstig gebied, vallen als zoodanig niet onder de onderhavige regeling, doch eerst dan wanneer dit het karakter van godsdienst-onderricht zou gaan aannemen.

Dat het godsdienstondericht van den goeroe aan het inwonend gezin van het onderhavig toezicht wordt uitgesloten, berust op de overweging, dat zoodanig onderricht, hetwelk kan worden geacht tot de huiselijke opvoeding te behooren, een intiem karakter draagt en om die reden geen toezicht behoeft. Zou nu, overeenkomstig de aanbeveling van den Volksraad, voor „inwonend gezin” in de

plaats worden gesteld „familie-leden”, dan houdt zulks niet in een verenging, doch veeleer een verruiming van het begrip, aangezien alsdan ook talrijke, ter plaatse of elders gevestigde familieleden aan bedoeld onderricht zouden kunnen deelnemen, waardoor juist het huiselijk karakter ervan allicht verloren zou kunnen gaan.

Het denkbeeld om de in het eerste lid van dit artikel bedoelde schriftelijke mededeeling te vervangen door een persoonlijke mededeeling, zulks ter erlanging van zekerheid, dat de voorgeschreven mededeeling inderdaad is ingediend, verdient naar het oordeel der Regeering geen opvolging met het oog op de groote afstanden, die vaak voor een persoonlijke indiening bij het betrokken kantoor zouden moeten worden afgelegd. Het geopperde bezwaar wordt grootendeels ondervangen, wanneer in de voorschriften ter uitvoering van het tweede lid van artikel 1, voor zoover plaatselijke omstandigheden dit noodig maken, vast te leggen, dat de indiening moet plaats hebben bij den meest nabijzijnden bestuursambtenaar, die ingevolge het derde lid terstond een bewijs van ontvangst afgeeft.

In het stelsel der voorgedragen regeling zou het niet passen de gelegenheid tot het geven van godsdienstonderwijs te onthouden aan personen, die naar het oordeel van het Bestuur niet voldoen aan andere dan uit een politieel oogpunt te stellen eischen.

Overlegging van het bewijs van ontvangst der kennisgeving wordt inderdaad door de ontworpen regeling niet gevorderd. Aan de ten deze gemaakte opmerking kan gevolg gegeven worden door artikel 6 onder *a* te lezen: „het in artikel 1 bedoelde onderricht geeft, zonder in het bezit te zijn van het bewijs dat hij de daar bedoelde mededeeling in den voorgeschreven vorm heeft ingediend”;

Artikel 3.

sub *a*. De Regeering is van oordeel, dat de bestuursambtenaren krachtens hun ambt bij uitstek zijn aangewezen om het van politieeleen aard zijnde toezicht op

het godsdienstonderricht uit te oefenen; Zij kan daarom niet meegaan met het voorstel om daarin ook andere ambtenaren te betrekken, te minder omdat tot dusver niet is gebleken dat daaraan behoefte bestaat.

Wel zijn in dit verband de penghoeloe's genoemd, niet zoozeer met de bedoeling dat zij aan het daadwerkelijk toezicht der bestuursambtenaren zullen deelnemen, doch omdat zij in bijzondere gevallen, waarin een bepaald onderzoek gewenscht is, als deskundigen inlichtingen kunnen geven. Twijfel aan hun objectiviteit schijnt overigens niet gerechtvaardigd, aangezien het toezicht nimmer een leerstellig karakter mag aannemen, doch uitsluitend op de bescherming van de openbare orde moet zijn gericht.

Het bezwaar van andere leden, dat de penghoeloe's het te druk hebben om aan bedoeld toezicht deel te nemen, schijnt van weinig gewicht, omdat niets zich er tegen verzet, dat zij, indien zij inderdaad te zeer bezet zijn, zich in dezen door de naibs doen bijstaan.

sub *b*. De uitoefening van het toezicht in de Buitengewesten, overeenkomstig het gevoelen van enkele andere leden, te beperken tot hen, die Mohammedaan zijn, verdient naar de meening der Regeering geen aanbeveling. Wel ligt het uiteraard voor de hand, dat bedoeld toezicht zooveel mogelijk aan Mohammedaansche hoofden en ambtenaren wordt opgedragen, doch waar noodig, zullen ook anderen met het toezicht moeten kunnen worden belast, waartegen, gezien het politieel karakter van het toezicht, geen bezwaar kan bestaan.

Artikel 6.

De Regeering sluit zich aan bij het oordeel der leden, die geen bezwaar zien in de strafbepaling, welke de onder *a* t/m *d* vermelde overtredingen met hechtenis bedreigt. Een soortgelijke strafmaat vindt men trouwens in de ordonnantie in Staatsblad 1923 No. 136, regelende het toezicht op het bijzonder onderwijs.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 12 — STUKKEN 6—9.

Goeroe-ordonnantie 1924.

AMENDEMENTEN.

Amendementen voorgesteld door de heeren Wiranatakoesoema, Soetadi en De Queljoe.

Ingezonden 19 December 1924.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen in het ontwerp „Goeroe-ordonnantie 1924” aan te brengen:

Stuk 6. De aanhef van artikel 1, alinea 1 te lezen: „Een ieder, die aan anderen dan het bij hem inwonend gezin onderwijs wenscht te geven in den Mohammedaanschen godsdienst van verdere strekking dan het Koran-reecië, is gehouden enz.”.

Toelichting: De eenvoudige Koran-goeroe's geven voornamelijk les aan minderjarigen. Het aantal leerlingen is gering. Toezicht uit vrees voor verstoring van openbare rust en orde, is op het geven van dergelijk onderwijs onnoodig en in de praktijk niet uit te voeren, wegens het groote aantal.

Stuk 7. In artikel 3 de woorden „alsmede door de penghoeloe's bij de landraden” te laten vervallen.

Toelichting: De ordonnantie beoogt slechts een politioneel toezicht. Het is niet wenschelijk om de penghoeloe's, die geen reis- en verblijfkosten van gouvernementwege kunnen ontvangen met het toezicht te belasten. Dit toezicht moet zoo objectief mogelijk zijn, wat niet altijd het geval zal zijn bij de penghoeloe's, wanneer zij een bepaalde richting toegedaan zijn.

Stuk 8. In artikel 4, sub *a* tusschen de woorden „zij” en „tot” in te voegen „desgewenscht door iemand, dien zij daartoe aanwijzen, vergezeld”.

Toelichting: Door deze toevoeging kan aan het bezwaar worden tegemoetgekomen dat de bestuursambtenaren in bijzondere gevallen, waarin een bepaald onderzoek gewenscht is, bij uitsluiting van de penghoeloe's, geen deskundige zouden kunnen hebben om hen in te lichten.

Stuk 9. 1o. De aanhef van artikel 6 te lezen: „Met geldboete van ten hoogste vijf en twintig gulden, (subsidiar gevangenisstraf van ten hoogste acht dagen), wordt gestraft hij die”.

2o. In de leden sub *b* en *d* het woord „onjuiste” te vervangen door „opzettelijk onjuiste”.

Toelichting: De voorschriften, die de hoofden van gewestelijk bestuur nopens de invulling van bedoeld register hebben te geven, zullen van dien aard zijn, dat door strenger toezicht, dat verwacht wordt, de goeroe's meer nog dan thans het geval is, blootstaan aan allerlei mogelijke vervolgingen. In 't belang juist van de openbare rust en orde, moet men de kans zoo klein mogelijk maken dat bij de bevolking geziene goeroe's bij eerste overtreding wegens onwetendheid of een vergissing met hechtenis gestraft worden.

WIRANATAKOESOEMA.
SOETADI.
DE QUELJOE.

In de vergadering van 19 December 1924 werden deze amendementen verworpen. Het amendement stuk 9 was door de voorstellers nog in dien zin gewijzigd dat daaruit de tusschen () geplaatste woorden waren komen te vervallen.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

RECEIVED
JAN 10 1950

TO THE DIRECTOR
FROM THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

RE: [Illegible]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 13 — STUKKEN 1—3.

Grenswijziging Residentie Soerabaja.

GELEIDEBRIEF.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Stuk 1. GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden het ontwerp van eene ordonnantie, strekkende tot wijziging van de grens tusschen de residentieën Soerabaja en Pasoeroean.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het berust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn ter zake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Binnenlandsch Bestuur heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uw college over bedoeld ontwerp namens de Regeering voorlichting te verschaffen.

Batavia, 26 November 1924.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

Stuk 2. ONTWERP-ORDONNANTIE.

(Gewoon hoofd).

Dat hij, de grens tusschen de residenties Soerabaja en Pasoeroean willende wijzigen;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31, 33 en 67a van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

Te bepalen, dat het gedeelte van het onderdistrict Patjèt,

district Djaboeng, afdeling Madjakerta der residentie Soerabaja, gelegen tusschen de Oost- en Zuidgrens van dat gewest en de denkbeeldige lijn getrokken vanaf Goenoeng Andyasmara, triangulatiepilaar S. 738, over den kam der hoofdwaterscheiding, welke loopt over afstanden van achtereenvolgens ongeveer 0.325 K.M. in Oost-Noord-Oostelijke richting tot den grenspaal, van dit punt volgende den kam van een zijweg over afstanden van achtereenvolgens ongeveer 0.5 K.M. in Oostelijke, ongeveer 0.625 K.M. in Oost-Noord-Oostelijke en ongeveer 0.45 K.M. in Noord-Oostelijke richting tot het punt, waar de bergweg van Sendi naar Batoe (Sisir) het Zuid-Westelijk deel van het Tjangarravijn snijdt (grenspaal), van dit punt volgende den in Noord-Oostelijke richting stroomenden voorlooper van de kali Kromong tot het punt van samenvloeiing met voornoemde rivier, van hier volgende den steilen Oostwand van het ravijn en een aflooper van den Goenoeng Poesoengkoeloe Gedé over afstanden van achtereenvolgens ongeveer 0.8 K.M. in Oost-Zuid-Oostelijke en ongeveer 1.1 K.M. in Oost-Noord-Oostelijke richting tot den top van den Goenoeng Poesoengkoeloe Gedé (grenspaal), van dit punt gaande over den kam van een afvaller van den Goenoeng Welirang over afstanden van achtereenvolgens ongeveer 0.45 K.M. in Oost-Zuid-Oostelijke, ongeveer 0.75 K.M. in Oost-Noord-Oostelijke, ongeveer 0.4 K.M. in Oost-Zuid-Oostelijke, ongeveer 0.4 K.M. in Noord-Oostelijke en ongeveer 1.0 K.M. in Oost-Noord-Oostelijke richting tot den kraterand van den Goenoeng Welirang en van daar ongeveer 0.15 K.M. in Noord-Oostelijke richting tot den top van genoemden berg, in het bijzonder tot de voormalige plaats van den triangulatiepilaar S. 750 (hoogtepunt 3150, grenspaal), van bovengenoemd gewest wordt afgescheiden en gevoegd bij het onderdistrict Penanggoengan, district en afdeling Malang der residentie Pasoeroean.

Artikel 2.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van

(Gewoon slot).

Stuk 3. MEMORIE VAN TOELICHTING.

Uit administratief oogpunt verdient het aanbeveling om de veeteeltonderneming Soemberbrantas, welke thans gedeeltelijk in de afdeling Madjakerta der residentie Soerabaja en gedeeltelijk in de afdeling Malang der residentie Pasoeroean gelegen is, in haar geheel binnen het gebied van

één der beide genoemde ressorten te doen vallen. Hoewel de onderneming slechts voor een klein deel in de afdeeling Malang en voor het overige grootste gedeelte in de afdeeling Madjakerta gelegen is, is zij door de terreingesteldheid veel gemakkelijker te bereiken uit Malang dan uit Madjakerta, dat ook verder verwijderd ligt. De onderneming heeft voorts ook geen gemeenschap met Madjakerta en is met Malang telefonisch verbonden, terwijl alle af- en opvoer steeds over laatstgenoemde plaats geschiedt.

In verband hiermede en ook omdat het grensgebied, waar

in genoemde onderneming ligt, uit geografisch oogpunt beter bij de afdeeling Malang behoort, wordt het wenschelijk geacht om bedoeld gebied van Soerabaja af te scheiden en te voegen bij de residentie Pasoeroean. Bij de omschrijving van de nieuwe grens zijn zooveel mogelijk de natuurlijke grenzen gevolgd. Andere geldelijke gevolgen dan eenige uitgaven voor het aanbrengen van grenspalen op sommige punten zijn van de voorgenomen grenswijziging niet te verwachten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1924.

ONDERWERP 13 — STUK 4.

—
Grenswijziging residentie Soerabaja.
—

AFDEELINGSVERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek gaf geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 8sten December 1924.

DWIDJOSEWOJO.
SOEJONO.
WIRANATA KOESOEMA.

W. H. RAYBURN
U. S. SENATOR
FROM THE STATE OF
MISSISSIPPI
OFFICE OF THE CLERK
U. S. SENATE
WASHINGTON, D. C.

and had the privilege of seeing the
man who had been in the
office of the clerk of the
U. S. Senate.

W. H. RAYBURN
U. S. SENATOR
FROM THE STATE OF
MISSISSIPPI

60

I N D E X

OP HANDELINGEN EN BIJLAGEN BETREFFENDE DE TWEEDE GEWONE
ZITTING VAN DEN VOLKSRAAD 1924.

1. INLEIDING

De stukken betreffende de tweede gewone zitting van den Volksraad 1924 zijn te onderscheiden in:

- A. Handelingen.
- B. Bijlagen der Handelingen.
- C. Index.

A. HANDELINGEN. De Handelingen bevatten:

- I. Een chronologisch overzicht van het behandelde in de tweede gewone zitting van den Volksraad 1924.
- II. De Handelingen van de tweede gewone zitting van den Volksraad in het jaar 1924, loopende tot 22 December 1924, blz. 3—896.
- III. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad gedurende de tweede gewone zitting 1924. (Vragen door de leden van den Volksraad gedaan met de antwoorden van de Regeering, voor zoover deze laatste vóór 15 Januari 1925 zijn ingekomen).

B. BIJLAGEN DER HANDELINGEN. De Bijlagen zijn van elkaar onderscheiden door een onderwerp- en een stuknummer in den derden regel van het hoofd. De onderwerpen in deze zitting behandeld, zijn doorlopend genummerd.

Zijn er meer stukken, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, dan worden deze van elkaar onderscheiden door het stuknummer.

Aangaande de nummering van de stukken der **ontwerp-aanvullingsbegrooting 1925** zij nog het volgende medegedeeld:

Alle stukken van algemeenen aard worden nader aangeduid door eene hoofdletter b.v.: de aanbiedings-

brief (Ond. I — stuk A), de ontwerp-besluiten (Ond. I — stuk B 1, 2 en 3), de nota van wijzigingen (Ond. I — stuk C 1, 2 en 3).

Overigens worden de Memories van Toelichting, uitgewerkte staten, Afdeelingsverslagen, Memories van Antwoord, moties, amendementen enz. alle duidelijk naar de afdeeling onderscheiden en wel door aan het stuknummer te laten voorafgaan de vermelding van de betrokken afdeeling, b.v.: Ond. I — Afd. IV — stuk 3.

Om duidelijk te doen uitkomen tot welke afdeeling een post behoort, is het cijfer der honderdtallen van de onderafdeelingen steeds gelijk aan het cijfer van de betrokken afdeeling; de posten betreffende Regeering en Hooge Colleges (afd. I) beginnen dus te loopen van 101 af, die betreffende het departement van Binnenlandsch Bestuur (afd. IV) van 401 af, die betreffende het departement van Oorlog (afd. IX) van 901 af enz.

Voor de samenvoeging der Bijlagen zie de inhoudsopgave der Bijlagen.

C. DE INDEX. De index bevat: inleiding, naamlijsten, lijst van commissies uit den Volksraad, lijsten van door de Regeering om advies aangeboden ontwerpen, van door leden ingediende voorstellen, amendementen, moties en van verzoekschriften, namen-, departements-gewijs- en zakenregister. (Zie de inhoudsopgave van den Index).

Afkortingen: een H met een cijfer verwijst naar de bladzijde van de Handelingen.

De Bijlagen worden als volgt aangegeven:

Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 4.

2. LIJST DER LEDEN VAN DEN VOLKSRAAD ¹⁾.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* AAY, (S. J.)	Ambt. ter beschikking van het hoofd van het kantoor voor reiswezen.	Mr. Cornelis.	20 Mei 1924.	
* AHN, (V.)	Hoofdadministrateur Pondok Gedeh-landen.	Tjigombong.	14 Oct. 1924.	
ARIODINOTO, (R. M. A. P.)	Regent.	Cheribon.	20 Mei 1924.	
* BERGE, (A. B. TEN)	Hoofd van een Holl.-Inlandse school.	Buitenzorg.	23 Mei 1924.	
* DELPRAT, (Mr. D. A.)	Vertegenwoordiger van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	Tijdelijk in Nederland.
DJAJADININGRAT, (R. A. A. A.)	Regent.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* DWIDJOSEWOJO, (M. W.)	Particulier secretaris van den Sultan van Djokjakarta.	Djokjakarta.	20 Mei 1924.	
ENGELBERG, (A. J. N.)	Wd. directeur van de bestuurschool.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
FRUIN, (Dr. R. A. A.)	Secretaris van de Deli Plantersvereniging.	Medan.	20 Mei 1924.	
FÜHRI, (Ir. E. J. L.)	Hoofd van de sectie Madioen der (toekomstige) irrigatieafd. Solorivier.	Madioen.	20 Mei 1924.	
* HADIWIDJOJO, (P. H.)	Hoofd van een Kraton-afdeling.	Soerakarta.	20 Mei 1924.	
* HAN TIAUW TJONG, (Dr. Ir.)	Werktuigk. ingenieur.	Pekalongan.	20 Mei 1924.	
* HELSDINGEN (Mr. C. C. VAN)	Leeraraar-adjunct-directeur van de rechtsschool.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
HOOG, (F. H. DE)	Hoofdamtenaar bij den dienst der S. S. en tramwegen.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
s' JACOB, (Mr. H.)	Particulier.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* KAN, (H. H.)	Landeigenaar.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* KAYADOE, (E. A.)	Hoofd der Ambonsche Burgerschool.	Ambon.	20 Mei 1924.	
KERKKAMP, (H. C.)	Gepens. kolonel-titulair der infanterie, lid van het Hoog Militair Gerechtshof.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	

¹⁾ De leden treden ingevolge art. 137, lid 1, R. R. af op den derden Dinsdag van Mei 1927.

²⁾ Benoemd ingevolge art. 132, lid 3, R. R. j^o. art. 1, lid 2, v/h K. B. van 30 Maart 1917 No. 69 (Ind. Stbl. 1917 No. 441, gewijzigd bij Ind. Stbl. 1920 No. 776).

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* KHOUW KIM AN.	Majoor-titulair der Chineez.	Weltevreden.	26 Mei 1924.	
KIÈS, (C. H. M. H.)	Luitenant-kolonel der artillerie.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
KOESOEMO JOEDO, (P. T. A.)	Regent.	Ponorogo.	20 Mei 1924.	
* LAOH, (F.)	Geëmployeerde der K. P. M.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
LOETAN, (GELAR DATOEK RANGKAJO MAHARADJO)	Demang.	Soengei Dareh (Sum. Westkust).	23 Mei 1924.	
* LONKHUYZEN, (G. J. VAN)	Voorzitter van den Cultuurbond.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
MANDAGIE, (P. A.)	Districtshoofd in de Minahasa met den titel van majoor.	Menado.	14 Oct. 1924.	
MANGKOE SOEBROTO, (R. M. SOEDARTO)	Ondervoorzitter van een landraad.	Cheribon.	20 Mei 1924.	
MARDJONO, (R.)	Kapitein der infanterie.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
MEYER RANNEFT, (J. W.)	Wd. adjunet-inspecteur voor agrarische zaken en verplichte diensten met den rang en titel van assistent-resident.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* MOELIA, (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG)	Hoofd van een Holl.-Inlandsche school.	Kota-Nopan (Tapanoeli).	23 Mei 1924.	
* QUELJOE, (R. P. DE)	Bestuursassistent 2e klasse.	Saparoea (Amboina).	2 Juni 1924.	
RIVAI, (Dr. ABDUL)	Arts.	Semarang.	20 Mei 1924.	
ROEP, (B.)	Hoofdambtenaar ter gemeenteseecretarie.	Soerabaja.	29 Oct. 1924.	
* SCHMUTZER, (Dr. J. I. J. M.)	Mijnningenieur.	Buitenzorg.	20 Mei 1924.	
* SCHNEIDER, (H. J. J.)	Inspecteur der generale thesaurie.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
** SCHUMANN, (Mr. Dr. W. M. G.)	Voorzitter van den Volksraad.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	Op verzoek eervol ontslagen met ingang van 6 Mei 1925.
SOEJONO, (R. T. A.)	Regent.	Pasoeroean.	20 Mei 1924.	
* SOEJADI, (R. M. J.)	Gemeentevcearts.	Magelang.	20 Mei 1924.	

*) Benoemd ingevolge art. 132, lid 3, R. R. j^o art. 1, lid 2, van het K. B. van 30 Maart 1917 No. 69 (Ind. Stbl. 1917 No. 441, gewijzigd bij Ind. Stbl. 1920 No. 776).

**) Benoemd ingevolge art. 132, lid 2, R. R.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* SOEROSO, (R. P.)	Hoofdredacteur van de „Kematjoean Hindia”.	Modjokerto.	20 Mei 1924.	
* SOETADI, (H.)	Journalist.	Solo.	20 Mei 1924.	
SOSRODIPRODJO, (R. T. A.)	Regent.	Wonosobo.	20 Mei 1924.	
SOSROHADIWIDJOJO, (R. T.)	Regent.	Demak.	20 Mei 1924.	
* STOKVIS, (J. E.)	Redacteur van „Het Indische Volk”.	Buitenzorg.	20 Mei 1924.	
* TALMA, (Mr. Dr. D.)	Voorzitter van het Suikersyndicaat.	Soerabaja.	20 Mei 1924.	
TENGGKOE MOESA,	Distrietshoofd.	Tandjong Bali (S.O.K.).	20 Mei 1924.	
TJOKORDE GDE RAKE SOEKAWATI,	Poenggawa.	Oeboed (Gianjar, Bali).	20 Mei 1924.	
WEYDEN, (J. VAN DER)	Gepens. generaal-majoor der infanterie.	Bandoeng.	20 Mei 1924.	
* WIESSING, (Mr. C. A.)	Chef van de firma Sluyters & Co.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	
* WIRANATA KOESOEMA, (R. A. A.)	Regent.	Bandoeng.	14 Oct. 1924.	
ZAALBERG, (F. H. K.)	Hoofdredacteur van het „Bataviaasch Nieuwsblad”.	Weltevreden.	20 Mei 1924.	

*) Benoemd ingevolge art. 132, lid 3, R. R. j^o art. 1, lid 2, van het K. B. van 30 Maart 1917 No. 69 (Ind. Stbl. 1917 No. 441, gewijzigd bij Ind. Stbl. 1920 No. 776).

Secretaris: Mr. A. B. COHEN STUART (1).
 Wd. secretaris: Mr. W. H. VAN HELSDINGEN (1).
 Wd. adjunct-secretaris: A. C. ULJÉE.
 Referendarissen: J. R. FALK, C. Th. DE BOOY.
 Hoofd van den stenografischen dienst: N. A. JANSEN.
 Boekerijbeheerder: P. A. VAN WEEL.

GEMACHTIGDEN VAN DE REGEERING.

Naam.	Ambt.
BODENHAUSEN, (C. W.)	Directeur van Financiën.
BRUYN KOPS, (Ir. J. W. DE)	Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.
COHEN STUART, (Mr. A. B.)	Wd. adviseur voor de Decentralisatie.
COWAN, (Mr. F. J. H.)	Directeur van Justitie.
DAMME, (Ir. M. H.)	Regeringsgemachtigde voor de bezoldigingsregeling der burgerlijke landsdienaren.
GERTH VAN WIJK, (K. F. E.)	Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.
GOOSZEN, (A. F.)	Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.
HILLEN, (W. P.)	Directeur van Binnenlandsch Bestuur.
KROESEN, (F. J.) (2)	Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.
LEEGSTRA, (S. H.)	Wd. hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart.
LONKHUYZEN, (J. J. VAN)	Hoofdinspecteur, hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
MEULEN, (J. F. W. VAN DER)	Directeur van Onderwijs en Eeredienst.
ROELOFSEN, (Ir. P. A.)	Directeur van Gouvernementsbedrijven.
RUTGERS, (Dr. A. A. L.)	Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.
SCHRIEKE, (Mr. J. J.)	Regeringsgemachtigde voor algemeene zaken.
STIBBE, (D. G.)	Regeringscommissaris voor de bestuurshervorming.
TREU, (A. H.)	Regeringsgemachtigde voor de bezoldigingsregeling der militaire landsdienaren.

(1) Gedurende het verlof van den heer Mr. D. J. Jongeneel, met ingang van 2 Augustus 1924, is de heer Mr. A. B. Cohen Stuart belast met de waarneming der betrekking van Adviseur voor de Decentralisatie en de heer Mr. W. H. van Helsdingen met de waarneming der werkzaamheden van secretaris van den Volksraad.

(2) Is met ingang van 2 December 1924 gepensionneerd.

3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD.

Volgno.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
1	Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden (1e gew. zitting 1924, H 14).	De taak is in hoofdzaak omschreven in art. 7 van het Reglement van Orde.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Kan en Kerkkamp.	
2	Centrale afdeling.	Overleg ter regeling van de werkzaamheden.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de voorzitters der tweede en derde afdeling, de heeren Koesoemo Joedo en Schmutzer.	
3	Schakelcommissie (2e gew. zitting 1918, H 608; 1e gew. zitting 1921, H 13; 1e gew. zitting 1922, H 13; 1e gew. zitting 1924, H 14).	Het onderhouden van het contact tusschen de Regeering en den Volksraad.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Koesoemo Joedo—plvv. Engelenberg, Schmutzer—plvv. Soejadi, Kerkkamp—plvv. Djajadiningrat, Van Helsdingen—plvv. Laoh, Dwidjosewojo—plvv. Hadiwidjojo, De Hoog—plvv. Zaalberg, Stokvis—plvv. Abdul Rivai, Kan—plvv. Khouw Kim An, Soeroso.	Ter voorbereiding van het afdelingsonderzoek betreffende de salarisvoorstellen werd op 18, 19, 20 en 21 November 1924 vergaderd door de commissie, bestaande uit den voorzitter en de heeren Dwidjosewojo, De Hoog, Soeroso, Van Helsdingen, Koesoemo Joedo, Ten Berge, Kan en Kerkkamp, terwijl de Regeeringsgemachtigden, de heeren Damme en Treu, mede tegenwoordig waren; daarna werd verslag uitgebracht.
4	Commissie voor de verzoekschriften (1e gew. zitting 1924, H 14).	Verslag doen over de verzoekschriften, welke bij den Volksraad inkomen.	Leden: de heeren Aay—plvv. Djajadiningrat, Kiès—plvv. Meyer Ranneft, Laoh—plvv. Zaalberg.	Verslag uitgebracht. Tweede gew. zitting 1924 H 51—54, 848—850.
5	Commissie van voorbereiding (2e gew. zitting 1924, H 4).	Onderzoek van het ontwerp-arbeidscontract.	Voorzitter: de heer Schmutzer. Leden: de heeren Aay, Ahn, Führi, s' Jacob, Laoh, Van Lonkhuyzen en Talma).	Vergaderd op 18, 19 en 20 November 1924 en verslag uitgebracht. (De heer Talma kon bij de vergaderingen niet aanwezig zijn).

4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN.

Voligno.	Onderwerp.	Ingediend.	Uitspraak van den Volksraad.	Opmerkingen.
1	1ste Algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1925 (Ond. 1).	14 Oct. 1924.	De Volksraad heeft zich met de ontwerpen van besluit — zooals deze nader van Regeeringswege zijn gewijzigd en aangevuld — behoudens de door het College aangebrachte wijzigingen, kunnen vereenigen (H 831).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld (G. B. van 19 December 1924, Nos. 1, 2 en 3; Jav. Ct. van 19 December 1924, No. 102).
2	Regularisatie-ontwerpen voor het dienstjaar 1923 (Ond. 2).	31 Oct. 1924.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp-besluiten kunnen vereenigen (H 704).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld (G. B. van 15 December 1924, Nos. 1, 2 en 3; Jav. Ct. van 16 December 1924, No. 101).
3	Ontwerp van Wet betreffende de sterkte en samenstelling der Zee-macht en verdeeling der kosten daarvan over de Staatsbegrooting en de begrooting van Nederlandsch-Indië (Ond. 5).	10 Sept. 1924.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp van Wet, zooals dit nader van Regeeringszijde en van de zijde van het College is gewijzigd, kunnen vereenigen (H 354).	
4	Ontwerp van Wet tot wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet (Ond. 7).	4 Oct. 1924.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp van Wet kunnen vereenigen (H 241).	
5	Ontwerp van Koninklijk besluit strekkende tot wettelijke regeling van het arbeidscontract (Ond. 8).	1 Oct. 1924.	De Volksraad heeft de Regeering uitgenoodigd over het ontwerp de hier te lande bestaande organisaties van werkgevers en werknemers te raadplegen, de naar aanleiding daarvan te ontvangen adviezen aan hem, Volksraad, mede te deelen, en in afwachting van de uitkomsten der bovenbedoelde stappen de behandeling van het ontwerp laten rusten (H 652; Ond. 8 — st. 6).	
6	Ontwerp van Wet, betreffende het sluiten van eene overeenkomst op den voet van artikel 5a van de Indische Mijnwet tot opsporing en ontginning van aardolie en daarmede voorkomende gasvormige zelfstandigheden in een gedeelte van de residentieën Semarang en Kedoe (Ond. 9).	10 Oct. 1924.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp van Wet, zooals dit nader van Regeeringszijde is gewijzigd, kunnen vereenigen (H 811).	
7	Ontwerp van Wet tot wijziging van artikel 123 van het Reglement op het beleid van Nederlandsch-Indië (Ond. 10).	24 Oct. 1924.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp van Wet niet kunnen vereenigen (H 840).	

Volgno.	Onderwerp.	Ingediend.	Uitspraak van den Volksraad.	Opmerkingen.
8	Bezoldigingsregeling voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren (Ond. 11).	31 Oct. 1924.	De Volksraad heeft zich met de regeling, zooals deze nader van Regeeringszijde is gewijzigd, kunnen vereenigen (H 889).	
9	Ontwerp-Ordonnantie ter vervanging van de zgn. goeroe-ordonnantie (Ond. 12).	26 Nov. 1924.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp-ordonnantie kunnen vereenigen (H 848).	
10	Ontwerp-Ordonnantie tot wijziging van de grens tusschen de residentien Soerabaja en Pasoeroean (Ond. 13).	26 Nov. 1924.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp-ordonnantie kunnen vereenigen (H 673).	

5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN,

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde.

Geene.

6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN.

Volgn.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
A. Ingediend op de aanvullingsbegrooting voor 1925 (Ond. 1).					
1	Hfdst. II, Afd. VI, onderafd. 601. Personeel van het Departement.	Vermindering van den post met f 1.	s' Jacob, Roep en Mandagie.	Ond. 1 — Afd. VI: stuk 8.	Aangenomen H 719.
B. Betreffende het ontwerp-vlootwet 1925 (Ond. 5).					
1	Art. 13 (aanvulling met een nieuw lid).	Tandjong-Priok hoofdstem-punt.	Engelenberg, Koesoemo Joedo en Kiès.	Ond. 5 — stuk 6.	Aangenomen H 350.
C. Betreffende de salarisvoorstellen (Ond. 11).					
1	Staten en schalen.	Zie de toelichtingen van Ond. 11 — stuk 8.	Kerkkamp, Wiranata Koesoema en Aay.	Ond. 11 — stuk 8.	Ingetrokken H 885.
2	Motie-Roep e. s. (Ond. 11 — stuk 17).	Wijziging termijn van verslag uitbrenging van 3 in 5 jaar.	Meyer Ranneft, Ahn en Talma.	Ond. 11 — stuk 22.	Ingetrokken H 880.
D. Betreffende de goeroe-ordonnantie (Ond. 12).					
1	Art. 1 (wijziging van alinea 1).	Vrijstelling van Koran-reciet onderwijs.	Wiranata Koesoema, Soetadi en De Queljoe.	Ond. 12 — stuk 6.	Verworpen H 847.
2	Art. 3.	Geen toezicht door de penghoeloe's bij de landraden.	Wiranata Koesoema, Soetadi en De Queljoe.	Ond. 12 — stuk 7.	Verworpen H 847.
3	Art. 4, sub a (invoeving).	Vergezelling door deskundigen.	Wiranata Koesoema, Soetadi en De Queljoe.	Ond. 12 — stuk 8.	Verworpen H 847.
4	Art. 6 (aanhef en sub b en d). Wijziging strafbepaling.	Geen vrijheidsstraf op te leggen voor eerste overtreding. Vast te leggen den opzet van het verstrekken van onjuiste gegevens.	Wiranata Koesoema, Soetadi en De Queljoe.	Ond. 12 — stuk 9.	Verworpen H 847.

7. LUST VAN INGEDIENDE MOTIES.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
1	Arbeidscontract. Raadpleging door de Regeering van h. t. l. bestaande oraganisaties van werkgevers en werknemers. Het ontwerp eener wettelijke regeling van het arbeidscontract te laten rusten in afwachting van de uitkomsten der —.	s' Jacob.	Ond. 8 — stuk 6.	A a n g e n o m e n H 652.
2	Beperkende bepalingen. Intrekking van — ten opzichte van op te richten Inl. suikerfabrieken.	Speroso.	Ond. 1 — Afd. IV: stuk 8.	Ingetrokken H 487.
3	Bezoldigingsregeling. In studie nemen van een —, waarbij principieel rekening wordt gehouden met gezinsgrootte.	Talma, Roep, Ten Berge, Van Helsdingen en Meyer Ranneft.	Ond. 11 — stuk 18.	A a n g e n o m e n H 891.
4	— . Commissie. Benoeming van een permanente — uit den Volksraad, voor de overbrenging van in Indië opgeleide werkkrachten naar de A-, zoo noodig B-groep.	Kerkkamp.	Ond. 11 — stuk 16.	Vervangen door Ond. 11 — stuk 24; H 872.
5	— . Commissie. Benoeming door den Volksraad van een permanente — uit zijn midden, voor de overbrenging van in Indië opgeleide werkkrachten naar de A-, zoo noodig B-groep.	Kerkkamp.	Ond. 11 — stuk 24.	Verworpen H 881.
6	— . Driejaarlijksch verslag. — aan den Volksraad gevraagd van de maatregelen, die getroffen zijn om te komen tot een bezoldiging naar inheemschen maatstaf volgens grondslag II.	Roep, Ten Berge, Van Helsdingen en Koesoemo Joedo.	Ond. 11 — stuk 17.	A a n g e n o m e n H 881.
7	— . Gelijkestelling van pensioenen. Op de begrooting voor 1926 een post brengen voor — van alle voor 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen, die den 60-jarigen leeftijd hebben bereikt.	Kiès, Aay, Engelenberg, Van Helsdingen, Ten Berge, Djajadiningrat, Koesoemo Joedo, Kayadoe, Mandagie, De Queljoe. Van der Weyden, De Hoog, Loetan en Mardjono.	Ond. 11 — stuk 13.	A a n g e n o m e n H 890.
8	— . Geneeskundige behandeling in kleine garnizoenen. Voor de landsdienaren, die recht hebben op kosteloze — daaraan geen bijzondere, hun finantiele draagkracht te bovengaande, uitgaven gepaard te doen gaan.	Kerkkamp.	Ond. 11 — stuk 10.	A a n g e n o m e n H 887.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
9	Bezoldigingsregeling. Medetelling van buitenlands doorgebrachten tijd voor weddeverhoogingen. Dienstverblijf of verlofstijd buiten Nederlandsch-Indië slechts tot een maximum van resp. vijf en twee jaren te doen medetellen voor weddeverhoogingen.	Kerkkamp.	Ond. 11 — stuk 14.	A a n g e n o m e n H 886.
10	— Medetelling van vroegere diensttijd voor de berekening van de bezoldiging. Omtrent — voor reeds gedispenseerde kantoor-ambtenaren.	Roep en s'Jacob.	Ond. 11 — stuk 21.	Vervangen door Ond. 11 — stuk 27; H 873.
11	— Medetelling van vroegere diensttijd voor de berekening van de bezoldiging. — voor reeds gedispenseerde kantoor-ambtenaren geboden op den grondslag van de motie-s'Jacob (2e gew. zitt. 1920, Ond. 5 — st. 6).	Roep en s'Jacob.	Ond. 11 — stuk 27.	A a n g e n o m e n H 886.
12	— Onderscheiding van ongegradeerde militairen. — van niet Europeeschen oorsprong in soldaten 2e en 1e klasse op grond van gebleken individueele geschiktheid.	Kerkkamp en Van der Weyden.	Ond. 11 — stuk 9.	A a n g e n o m e n H 879.
13	— Overbrenging van groep C naar groep B. De beslissing omtrent — van de onderwijzers en onderwijzeressen 3e klasse uitstellen totdat een beslissing is genomen omtrent de wijzigingen in de hoofdlijnen van het onderwijssysteem.	Kiès, Fruin en Van Lonkhuyzen.	Ond. 11 — stuk 26.	A a n g e n o m e n H 884.
14	— Pensioensbedragen overgangsbepaling. Het advies der salariscommissie te volgen ter zake van de regelingen bedoeld in lid 49 van de Memorie van Toelichting, behorende bij het Regeeringvoorstel betreffende de bezoldigingsregelingen.	Meyer Ranneft en Kiès.	Ond. 11 — stuk 23.	Vervangen door Ond. 11 — stuk 25; H 872.
15	— Pensioensbedragen overgangsbepaling. Het advies der salariscommissie te volgen ter zake van het maximum pensioensbedrag en de overgangsbepaling, bedoeld in lid 49 ten 1o en 3o van de Memorie van Toelichting, behorende bij het Regeeringvoorstel betreffende de bezoldigingsregelingen.	Kiès en Meyer Ranneft.	Ond. 11 — stuk 25.	A a n g e n o m e n H 888.
16	— Pensioensreglement. Den Volksraad in de voorjaarszitting 1925 in te lichten omtrent mogelijkheid en wenschelijkheid om bij de vaststelling van het — de hier voorgestelde regelingen te treffen.	Aay.	Ond. 11 — stuk 20.	A a n g e n o m e n H 888.
17	— Reglement op het verleen van verloven naar Europa aan Europeesche ambtenaren. Bij de herziening van het — rekening te houden met hier geformuleerde wenschen.	Kerkkamp.	Ond. 11 — stuk 19.	A a n g e h o u d e n H 891.

Volgn.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
18	Bezoldigingsregeling. Standplaats-toelage. Nadere gegevens indienen omtrent de duurte in de verschillende deelen van Indië en op grond daarvan wijziging te brengen in de regeling der —.	Meyer Ranneft, Fruin, Mandagie, Moelia en De Queljoe.	Ond. 11 — stuk 11.	Aangenomen H 888.
19	— Tegemoetkoming in meerdere kosten. Voor sommige plaatsen ook aan niet-kostwinners een — toe te kennen.	Schneider.	Ond. 11 — stuk 12.	Aangenomen H 887.
20	— Verlofstractement. Geen vermindering toe te passen op het voorgestelde —.	Schneider.	Ond. 11 — stuk 15.	Verworpen H 889.
21	Centraal toezicht. — op den toestand van autobussen, motorrijtuigen met aanhangwagens en huurauto's in de groote lijnen noodig.	Aay.	Ond. 1 — Afd. IV: stuk 7.	Ingetrokken H 487.
22	Circulaire. Wijziging gevraagd der — van den Directeur van O. en E. dd. 6 October 1924 No. 32496/I.	Soetadi en Dwidjosewojo.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 18.	Verworpen H 519.
23	Gemengd houtbedrijf. In de overeenkomst voor een zgn. — den vorm van afstand in „commissie” in stede van „koop” te kiezen.	s' Jacob.	Ond. 1 — Afd. VI: stuk 7.	Verworpen H 722.
24	Georganiseerd overleg. Deelname van de niet georganiseerden bij de S.S. en P. T. T.-diensten aan het — ongewenscht.	Soeroso.	Ond. 1 — Afd. I: stuk 4.	Aangehouden H 202.
25	Goederengeld. Den Minahassaraad hooren inzake de grootte van het te Menado te heffen —.	Laoh en Mandagie.	Ond. 1 — Afd. VII: stuk 7.	Aangenomen H 724.
26	Kantoor voor Inlandsche zaken. Overbrenging naar Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, van het —.	Kiès.	Ond. 1 — Afd. I: stuk 3.	Ingetrokken H 201.
27	Kostenverdeeling. Gelijkelijke — voor de staatsmarine tusschen Indië en Nederland.	Ten Berge.	Ond. 5 — stuk 9.	Aangenomen H 344.
28	Leger-organisatie. Inkrimping van de — en sterkte van het leger zal worden afge- wezen.	Kiès, Engelenberg en Mardjono.	Ond. 5 — stuk 7.	Ingetrokken H 345.
29	Ontslag op korten termijn. Voor gezinshoofden de minimumgrens van het jaarlijksch inkomen en de minimum leeftijdsgrens voor op een vaste toelage boven hun pensioen tewerkgestelde gewezen landsdienaren, die in aanmerking moeten komen voor — nader vast te stellen op resp. f 2400 en 55 jaar.	Aay.	Ond. 1 — Afd. I: stuk 5.	Verworpen H 203.
30	Ontwerp-Schepenordonnantie. Omtrent het — den Volksraad te hooren.	Van Lonkhuyzen.	Ond. 1 — Afd. X: stuk 7.	Aangenomen H 541.
31	Ontwerp-vlootwet. Het Opperbestuur in overweging geven het — terug te nemen en een nieuw ontwerp betreffende alle weermiddelen aan de orde te stellen.	Kerkkamp.	Ond. 5 — stuk 8.	Verworpen H 343.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
32	Regentschapsraden. Overdragen van bevoegdheden op het Inlandsch bestuur, buiten de ontvoogding om, aangezien de instelling van de — te lang op zich laat wachten.	Wiranata Koesoema.	Ond. I — Afd. IV: stuk 6.	Ingetrokken H 486.
33	Scholen. Het oprichten en in stand houden van — met communistische actie onmogelijk maken.	Ten Berge.	Ond. I — Afd. I: stuk 6.	A a n g e n o m e n H 207.
34	Vereenvoudigde spelling. Zoo spoedig mogelijk officieele invoering van de — voor het lager onderwijs gewenscht.	Kiès, Ten Berge. Dwidjosewojo, Kayadoe, Soejono en Moelia.	Ond. I — Afd. V: stuk 7.	A a n g e n o m e n H 518.

8. LIJST VAN VERZOEKSCRIFTEN.

VERZOEKSCRIFTEN IN HANDEN GESTELD VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN EN DOOR DEN VOLKSRaad BEHANDELD IN DE TWEDE GEWONE ZITTING 1924 (1).

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (2).
<p>1. Benoeming. Verzoek, gedagteekend Sidinginan 29 Januari 1923, van Mohamad Zaman gelar Soetan Zainal, om:</p> <p>a. tot zelfbestuurder van het landschap Rambah te worden verheven;</p> <p>b. uitkeering van bezoldiging tot een bedrag van f 880.</p> <p>Index 1ste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 3.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 20 Augustus 1924 No. 1853/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Ad a. Aangezien blijktens de van de Regeering ontvangen inlichtingen door den gouverneur der Oostkust van Sumatra aan adressant is medegedeeld, dat de Regeering niet genegen is aan zijn — eveneens tot Haar gericht — verzoek te voldoen, en de redenen, waarop die afwijzing berustte, der commissie afdoende voorkomen, wordt voorgesteld adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van tusschenkomst.</p> <p>Ad b. Aangezien blijktens hoogerbedoelde inlichtingen door genoemden bestuursambtenaar aan de betrokken land-schapskas opdracht is gegeven om tot uitbetaling van het door adressant gevraagde bedrag van f 880 over te gaan, stelt de commissie voor t. a. v. dit 2e gedeelte over te gaan tot de orde van den dag.</p>
<p>2. Circulaire. Verzoek, gedagteekend Solo 24 November 1924, van het voorloopig verbondsbestuur van de Perserikatan Goeroe Hindia Belanda, betreffende intrekking van de circulaire van den directeur van Onderwijs en Eeredienst van 6 October 1924 No. 32496/1.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant, onder toezending der betreffelijke stukken, te berichten, dat het college in zijne vergadering van 5 December 1924 zich door verwerping der motie-Soetadi c. s. (2de gew. zitting 1924, Ond. 1 — Afd. V: st. 8) heeft verklaard tegen intrekking of wijziging der circulaire.</p>
<p>3. Duurtetoeslag. Verzoek, gedagteekend Koepang 16 October 1923, van J. Mone, gewezen werkbaas bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, inzake uitbetaling van hem naar zijn meening nog toekomende duurtetoeslaggelden.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 23 Juli 1924 No. 1652/Begr. heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien uit de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen blijkt, dat door den directeur der B. O. W. inmiddels het noodige is verricht voor de betaalbaarstelling te Koepang van het aan adressant nog toekomend bedrag aan duurtetoeslag, stelt de commissie voor ter zake van dit verzoekschrift over te gaan tot de orde van den dag.</p>
<p>4. Garnizoensopheffing. Verzoek, gedagteekend Soemedang 2 Juli 1924, van Hasan Mansoer e. a. ingezetenen van Soemedang, betreffende eventueele opheffing van het garnizoen in hunne woonplaats.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 21 September 1924 No. 2097b/IIID heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 21 September 1924 No. 10 n. a. v. een door hen tot de Regeering gericht rekest van gelijke strekking eene beschikking is genomen, waarmede de commissie zich volkomen kan vereenigen, stelt zij voor adressanten te berichten, dat geen termen aanwezig zijn voor het verlenen van tusschenkomst.</p>
<p>5. Geheime circulaire. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 14 Januari 1924, van J. van Gendt, bouwkundig ingenieur, inzake een door het hoofdbestuur der Staatsspoorwegen uitgegeven geheime circulaire, waardoor hij in zaken wordt benadeeld.</p> <p>Index 1ste gew. zitting 1924, lijst 8, No. 12.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 28 Augustus 1924 No. 1937/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijktens de van de Regeering alsnog ontvangen inlichtingen in een nader rondschrijven van den hoofdinspecteur der Staatsspoor- en tramwegen de geheime circulaire van het toenmalig bestuur der Staatsspoor- en tramwegen van 6 October 1919 No. 1512 betreffende den ingenieur J. van Gendt, is ingetrokken en daarmee de aan gelegenheid als afgedaan moet worden beschouwd, stelt de commissie voor adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van verdere tusschenkomst.</p>

(1) De rekesten, waaromtrent door de commissie inlichtingen aan de regeering werden verzocht alvorens behandeling in den Volksraad plaats had, zoomede die, welke ter zegeling werden geretourneerd, zijn in deze lijst niet opgenomen.

(2) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 51—56, 848—850), met uitzondering van die op de rekesten sub 23 en 26.

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (¹).
<p>6. Gemeenteraad. Verzoek, gedagteekend Djokjakarta 7 Juli 1919, van het bestuur der (voormalige) Nat. Ind. Partij betreffende een gemeenteraad voor die hoofdplaats.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 27 September 1924 No. 2116/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor dit verzoek ter secretarie ter inzage te leggen.</p>
<p>7. Hout. Verzoek, gedagteekend Djanglod (afd. Sragen) 2 Juni 1924, van Aasmowiredjo en Wongsosomarto, inzake opheffing van het verbod om uit de bosschen in de afdeeling Sragen hout te halen.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 6 November 1924 No. 2441/IIIB heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor der Regeering in overweging te geven den resident van Soerakarta uit te noodigen zoo eenigszins mogelijk zoodanige maatregelen te treffen, dat de bevolking gedurende de overgangperiode — zij het in beperkte mate — vergunning behoudt om uit de bosschen in de afdeeling Sragen hout te halen.</p>
<p>8. Huisvesting. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 21 Mei 1924, van het bestuur van den Spoorbond om ondersteuning van een verzoek aan de Regeering, inzake de huisvesting van het naar Soerabaja overgeplaatste S.S. personeel.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 7 Augustus 1924 No. 1765/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij Gouvernementsbesluit van 15 Juli 1924 No. 22 afwijzend is beschikt op adressants verzoek aan de Regeering en de commissie zich met de gronden, waarop die afwijzing berustte, kan vereenigen, wordt voorgesteld adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van tusschenkomst.</p>
<p>9. Huurcommissie-ordonnantie. Verzoek, ongedagteekend, van de Sarekat-Islam te Semarang, inzake de huurcommissie-ordonnantie.</p> <p>Index 2de gew. zitting 1918, lijst 6, No. 13.</p> <p>Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 7 Augustus 1924 No. 1767/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor het verzoekschrift ter secretarie ter inzage te leggen.</p>
<p>0. Inlandsche verponding. Verzoek, gedagteekend Bandoeng 20 October 1924, van de vereeniging van handelaren en landbouwers „Perdata”, inzake de Inlandsche verponding en de landrente.</p>	<p>De commissie stelt voor dit rekest ter kennis van de Regeering te brengen.</p>
<p>1. Inlandsche verponding. Verzoek, gedagteekend Soekaboemi 31 October 1924, van een honderdtal inwoners der afdeeling Soekaboemi, inzake de Inlandsche verponding.</p>	<p>De commissie stelt voor dit rekest ter secretarie ter inzage te leggen.</p>
<p>2. Klachten. Verzoek, gedagteekend Makasser 11 October 1923, van het hoofdbestuur der vereeniging „Timorsch Verbond”, houdende klachten over door gewapende politiedienaren gepleegde mishandelingen.</p> <p>Index 2de gew. zitting 1923, lijst 8, No. 19.</p> <p>Brief van den Gouvernements-Secretaris van 28 October 1924 No. 2364/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijkens het antwoord van den directeur van Binnenlandsch Bestuur (Handelingen 1ste gew. zitting 1924, blz. 443—444) op terzake in den Volksraad gemaakte opmerkingen en gestelde vragen (als voren blz. 253—255, 472; Aangangsel blz. 6) naar bedoelde klachten een onderzoek is ingesteld en daarmee aan adressants wenschen is voldaan, stelt de commissie voor rekestrant onder toezending der betrekkelijke bladzijden der Handelingen te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van verdere tusschenkomst.</p>
<p>3. Klachten. Verzoek (ongezegeld), gedagteekend Mala (Talaud-eilanden) 18 Juni 1924, van E. Adam, houdende klachten tegen den djogoegoe van Liroeng.</p>	<p>De commissie stelt voor dit ongezegeld verzoekschrift, met den inhoud waarvan de Gouverneur-Generaal en de resident van Menado bovendien reeds bekend zijn, ter zijde te leggen.</p>

(¹) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 51—56, 848—850), met uitzondering van die op de rekesten sub 23 en 26.

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (1).
<p>14. Klachten. Verzoek, ongedagteekend, van Ong Thiam Hiat, koopman te Tangoong (district Singen Kidoel, afd. Demak), houdende klachten tegen den assistent-resident van Poerwodadi.</p>	<p>Aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verleenen, stelt de commissie voor het rekest ter kennis te brengen van den procureur-generaal.</p>
<p>15. Klachten. Verzoek, gedagteekend Sragen 1 April 1924, van Ngabehi Tondowadono, patih kota van Sragen, houdende klachten tegen den regent van Sragen. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 12 Augustus 1924 No. 1794/IIIA1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant onder toezending van een afschrift van de door de Regeering terzake verstrekte inlichtingen te berichten, dat geen termen aanwezig waren den geacht voor het verleenen van tusschenkomst.</p>
<p>16. Klachten. Verzoek, gedagteekend Boeloekomba 30 April 1924, van Panze La Boenroe, houdende klachten tegen den kali(e)f van de Sjarat van Boeloekomba. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 Augustus 1924 No. 1833/III A2 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant te berichten, dat de Volksraad, na kennisneming der door de Regeering terzake verstrekte inlichtingen, geen termen aanwezig acht was het verleenen van tusschenkomst.</p>
<p>17. Klachten. Verzoek, gedagteekend Tinombo 31 Augustus 1924, van enkele handelaren en landbouwers van Mouton (onderafd. Parigi, afd. Dongga, res. Menado), houdende klachten tegen den wd. ass. wedana van het landschap Mouton. Een eerder rekest, gedagteekend Mouton 15 April 1924, van adressanten heeft op dezelfde aangelegenheid betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor dit rekest ter kennisneming aan de Regeering aan te bieden.</p>
<p>18. Klachten. Verzoek, gedagteekend Samarinda 20 Februari 1924, van Anang Ketjil bin Kiai Koesoema Wira Negara, gewezen djaksa bij den landraad te Sampit, houdende klachten tegen den controleur van Sampit. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 12 December 1924 No. 2695/III A2 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 12 Maart 1921 op een tot de Regeering gericht verzoek van adressant om een nieuw onderzoek te doen instellen na de in zijn rekest omschreven klachten, afwijzend werd beslist en de commissie zich met de gronden, waarop de afwijzing berustte, kan vereenigen, wordt voorgesteld adressant mede te deelen, dat geen termen aanwezig waren den geacht voor het verleenen van tusschenkomst.</p>
<p>19. Ondersteuning. Verzoek, gedagteekend Ngallipaeng 27 Juli 1923, van Albertus Laihad, inzake ondersteuning van een door hem tot de Regeering gericht rekest, houdende klachten tegen den radja van Taroena. Index 2de gew. zitting 1923, lijst 8, No. 23. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 5 Augustus 1924 No. 1750/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien uit de van Regeeringszijde ontvangen inlichtingen blijkt, dat adressant door den resident van Menado zal worden ingelicht omtrent de beslissing van de Regeering op zijn zaakbetrekkelijk tot Haar gericht verzoek, stelt de commissie voor adressants verzoek om ondersteuning voor kennisneming aan te nemen.</p>
<p>20. Ontginningsvergunning. Verzoek, gedagteekend Tanggarong (Koetei) 26 Maart 1924, van Anang Berachem bin Hadji Abdoelkarim, inzake het herroepen van een hem verleende vergunning tot ontginning van steenkolen in het gebied van Loea Nias. Brief van den Gouvernements-Secretaris van 13 September 1924 No. 2054/IIIB heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien blijkens de terzake van de Regeering ontvangen inlichtingen de bedoelde aan verzoeker verleende vergunning niet op wettelijke basis steunde en de intrekking van het ongeldige vergunningsbesluit geen wettelijke aanspraken verkort of verkregen rechten aangetast heeft, stelt de commissie voor adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verleenen van tusschenkomst.</p>

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 51-56, 848-850) met uitzondering van die op de rekesten sub 23 en 28.

Korte inhoud.

Conclusie der commissie (1).

21. Ontslag. Verzoek, gedagteekend Soemoroto (Ponorogo) 25 Juli 1924, van M. Istidjab, gewezen leerling van de cultuurschool te Soekaboemi:
- inzake het hem, in verband met de spoorwegstaking verleend ontslag;
 - betreffende herplaatsing in 's Lands dan wel plaatsing in particulieren dienst.

22. Ontslag. Verzoek, gedagteekend 3 April 1924, van Mangoesentana, gewezen desahoofd van Baloengwetan, inzake het hem verleend oneervol ontslag.

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 6 October 1924 No. 2207/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

23. Ontslag. Verzoek, gedagteekend Semarang 1 Juli 1924, van Ch. O. Walter, inzake herplaatsing in 's Lands dienst dan wel toekenning van wachtgeld.

Index Iste gew. zitting 1924, lijst 8, No. 22.

Brief van den Gouvernements-Secretaris van 10 September 1924 No. 2017/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

24. Ontslag. Verzoek, gedagteekend Semarang 1 Juli 1924, van Ch. O. Walter, inzake herplaatsing in 's Lands dienst dan wel toekenning van wachtgeld.

Index Iste gew. zitting 1924, lijst 8, No. 22.

Brieven van den (1sten) Gouvernements-Secretaris van 10 September 1924 No. 2017/III A1 en 3 December 1924 No. 2631/III A1 hebben op dit verzoek betrekking.

25. Ontslag. Verzoek, gedagteekend Soerabaja 23 September 1924, van A. M. van Blommestein, gewezen pandhuisbeheerder Iste kl., inzake het hem verleend ontslag uit zijn betrekking.

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 3 December 1924 No. 2632/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

26. Pensioen. Verzoek, gedagteekend Semarang 1 Juni 1923, van het bestuur der vereeniging Technische School Semarang, om te bevorderen, dat voor het personeel dier school een pensioenregeling getroffen wordt.

Index Iste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 35.

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 27 Februari 1924 No. 511a/III A2 en besluit van den Gouverneur-Generaal van 23 October 1924 No. 19 hebben op dit verzoek betrekking.

De commissie stelt voor adressant te berichten:

- dat het College een verklaring als door hem bedoeld uitteraard niet kan geven;
- dat de Volksraad geen bemoeienis heeft met benoemingen van Landsdienaren noch van particulieren.

Aangezien naar het oordeel der commissie uit de overgelegde bescheiden niet blijkt, dat adressant inderdaad dusdanige laakbare handelingen heeft gepleegd, dat hem daarover door het bestuur een oneervol ontslag moest worden verleend, stelt de commissie voor der Regeering in overweging te geven, deze aangelegenheid alsnog in nadere beschouwing te willen nemen.

De commissie stelt voor adressant, onder toezending van een afschrift van nevenbedoeld regeeringsschrijven, te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van tusschenkomst (*).

De commissie acht de van de Regeering terzake ontvangen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant, onder toezending van een afschrift van het schrijven van den hoofdinspecteur, chef van den dienst van het boschwezen, van 19 November 1924 No. 9955/H.I., mede te deelen dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van verdere tusschenkomst.

De commissie acht de van de Regeering terzake ontvangen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant, onder toezending van een afschrift van het schrijven van het (tw) hoofd van den pandhuisdienst van 21 November 1922 No. 11940 en van 11 November 1924 No. 11268, mede te deelen, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van tusschenkomst.

De commissie stelt voor adressant te berichten, ten gevolge van het schrijven van 9 Juli 1924 No. 1900, dat — blijkens nader van de Regeering ontvangen inlichtingen — oogenblikkelijke vaststelling van een pensioenregeling voor de Europeesche leerkrachten aan particuliere, van Landswege gesubsidieerde scholen voor vakonderwijs achterwege kan en moet blijven, aangezien bij de [door de salariscommissie in studie genomen] grondige herziening der pensioenreglementen voor de bijzondere leerkrachten o. m. rekening zal worden gehouden met de te treffen voorziening ten behoeve van bedoeld personeel bij het bijzonder vakonderwijs (**).

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 51—56, 848—850), met uitzondering van die op de rekesten sub 23 en 26.

(*) Deze conclusie werd door den Volksraad gewijzigd in dien zin, dat aan de Regeering zal worden gevraagd of adressant in de gelegenheid is gesteld zich te verantwoorden en zoo dit niet het geval mocht zijn alsnog een onderzoek te doen plaats hebben, waarbij adressant zal worden gehoord.

(**) De woorden tusschen [] werden door den Volksraad vervangen door: „in studie zijnde.”

Korte inhoud.	Conclusie der commissie (1).
<p>27. Pensioen. Verzoek, gedagteekend Soekaboemi 30 April 1923, van D. J. A. Piepers, gewezen gegradueerd ambtenaar bij de S.S. en tramwegen, inzake toekenning van gedeeltelijk pensioen of wachtgeld. Index 1ste gew. zitting 1923, lijst 8, No. 34. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 4 November 1924 No. 2419/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 12 Januari 1924 No. 32 een beschikking is genomen op adressants tot de Regeering gericht verzoek, waarmede adressant in kennis is gesteld, en de Volksraad zich met de genomen beslissing kan vereenigen, stelt de commissie voor adressant hiervan mededeeling te doen.</p>
<p>28. Reisrekening. Verzoek, gedagteekend Malang 18 Maart 1924, van G. van Wingerden, directeur van 's Lands gevangenis aldaar, inzake het hem alsnog uitbetalen van een reisrekening. Index 1ste gew. zitting 1924, lijst 8, No. 37. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 12 September 1924 No. 2049a/III A2 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 12 September 1924 No. 28 aan adressants wenschen is tegemoetgekomen, stelt de commissie voor terzake van dit verzoekschrift over te gaan tot de orde van den dag.</p>
<p>29. Sadon-aanplant. Verzoek, gedagteekend Boemiajoe 17 September 1924, van Inlandsche ingezetenen van de onderdistricten Boemiajoe, Tandjong en Benda, afd. Brebes (Pekalongan), inzake toestemming tot „sadon"-aanplant. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 15 November 1924 No. 2477/IIIB heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor der Regreering in overweging te geven aan deze voor de bevolking zoo belangrijke aangelegenheid voortdurend ernstige aandacht te blijven wijden en adressant hiervan mededeeling te doen.</p>
<p>30. Schadevergoeding. Nader verzoek, gedagteekend Batang 22 Juli 1924, van R. M. Soekindro, betreffende toekenning van schadevergoeding aan zijn vader voor een pasar-terrein te Batang. Index 1ste gew. zitting 1924, lijst 8, No. 32. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 18 December 1923 No. 2969/P.A.Z. heeft op het vorig verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor het rekest ter kennis te brengen van de Regeering en adressant hiervan mededeeling te doen.</p>
<p>31. Titel. Verzoek, gedagteekend Koetasari 15 Augustus 1924, van Mangkoedidjojo, inzake toekenning van den titel „Raden".</p>	<p>Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 2 Juni 1924 No. 47 afwijzend is beschikt op een door adressant tot de Regeering gericht rekest, houdende verzoek den titel „Raden" te mogen voeren, en der commissie uit de door adressant overgelegde bescheiden niet is gebleken, dat de gronden, waarop die afwijzing berustte, onjuist zouden zijn, wordt voorgesteld adressant te berichten, dat geen termen aanwezig worden geacht voor het verlenen van tusschenkomst.</p>
<p>32. Uitbetaling. Verzoek, gedagteekend Mampawah 10 Maart 1924, van Pangeran Adipati bin Almarhoem Ibrahim Tsafioedin, gewezen landsgroote van het landschap Mampawah, inzake uitbetaling van hem z. i. nog toekomstende bedragen uit de landschapskas. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 31 October 1924 No. 2398b/II heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie stelt voor adressant in kennis te stellen met de van de Regeering terzake ontvangen inlichtingen en der Regeering af te vragen of conform de mededeeling, voorkomende in het 1ste lid van het schrijven van den directeur van Binnenlandsch Bestuur van 17 October 1924 No. Bg. 40/16/21, bereids het noodige is verricht om adressants ontslag-besluit te doen wijzigen.</p>

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 51-56, 848-850), met uitzondering van die op de rekesten sub 23 en 26.

Korte inhoud.

Conclusie der commissie ⁽¹⁾.

33. **Velgbreedte.** Verzoek, gedagteekend Telok Betong 17 Mei 1924, van Radja Gawang, inzake de door den resident der Lampongsche Districten voorgeschreven velgbreedte van karrewielen.

Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 8 Augustus 1924 No. 773/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

Aangezien de bezwaren van adressant niet zoozeer zijn gericht tegen den datum van de in de Javasche Courant van 20 Maart 1923 No. 23 afgekondigde wijzigingen in de keur op het berijden met rij- en voertuigen van de openbare wegen in de residentie Lampongsche Districten (Jav. Courant van 24 en 28 Juli 1903 No. 59 en 60) als wel tegen de hoogere vervoerkosten, welke de landbouwers en verzamelaars van boschproducten, tengevolge van het kleinere laadvermogen van karren met een velgbreedte van 7.6 cM. zullen moeten betalen, stelt de commissie voor der Regeering af te vragen of er overwegende bezwaren bestaan — en zoo ja, welke — tegen inwilliging van adressant's verzoek om aan voertuigen, welke nog een velgbreedte van 4 en 6 cM. hebben, toe te staan (vooralsnog) van de ongeplaveide wegen gebruik te maken.

34. **Veroordeeling.** Verzoek, gedagteekend Makasser 22 September 1924, van Hapasa Daeng Poetjie, inzake de veroordeeling van haar echtgenoot.

De commissie stelt voor adressante te berichten, dat de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verleenen en het verzoek ter kennisneming heeft gezonden aan het Hooggerechtshof.

35. **Wachtgeld.** Verzoek, gedagteekend Karangkoenti (Djokjakarta) 24 October 1923, van Mas Dalimin Soemosastro, inzake de regeling van zijn wachtgeld.

Index 2de gew. zitting 1923, lijst 8, No. 52.

Brief van den Gouvernements-Secretaris van 12 September 1924 No. 2042/III A1 heeft op dit verzoek betrekking.

Aangezien uit de van de Regeering terzake ontvangen inlichtingen blijkt, dat inmiddels aan adressants wenschen is tegemoet gekomen, stelt de commissie voor terzake van dit verzoekschrift over te gaan tot de orde van den dag.

(1) De beslissing van den Volksraad op deze verzoekschriften was conform de conclusie der commissie (H. 51—56, 848—850), met uitzondering van die op de rekestes sub 23 en 26.

9. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Regeeringsbeleid. Hulde voor het —. H 30.
 Volksraad. Aanbeveling voor het voorzitterschap. H 7—8.
 Aflegging van belofte en verklaring door den heer Roep. H 10.
 Eedsaflegging door de heeren Ahn en Mandagie en aflegging van verklaring en belofte door den heer Wiranata Koesoema. H 7.
 Opheffing van het recht voor —sleden tusschen Batavia en Soerabaja over zee te reizen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 69, 207—208.
 Préséance-regeling voor —sleden. H 41—42, 45.
 Vergoeding —sleden tevens vertegenwoordigers vakvereniging, uitgekeerd toen zij voor Salariscommissie verschenen H 71, 208, 232—233, 240.
 Verklaring van het lid de heer Soeroso betreffende zijn lidmaatschap. H 19.
 Verklaring als voren van het lid de heer Hadiwidjojo. H 23.

Algemeene beschouwingen

(voor zoover niet overgebracht naar de betrokken afdelingen).

Algemeene beschouwingen en opmerkingen. Het 2 × 's jaars houden van algemeene beschouwingen en de beantwoording van algemeene opmerkingen. Ond. I — Afd. VIII: st. 3, H 671, 672, 811—814, 827—830.
 Ambtenaren. Herplaatsing van wachtgelders, afvloeiing tijdelijke — en gedwongen pensionneering. Zie: „wachtgelders”.
 Inkrimping der formaties. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 2.
 Niet-wederaanstelling van — die gevangenisstraf ondergingen. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 3.
 Optreden tegen oneerlijke —. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 3; H 156.
 Politieke propaganda door —. Zie: „Communisme”.
 Rechtstoestand der —. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 3.
 Communisme. — en bestrijding ervan. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 1—3; st. 2, blz. 1—2; H 10—12; 14—17, 18—19, 20—23, 24—25, 28—30, 31—32, 34—40, 45—46, 47—50, 159—162, 178, 180, 181—182, 184, 185, 186—187, 187—188, 191, 195—197.
 Centraal orgaan voor de bestrijding. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 1—2.
 Ontslag van Munster. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 2; H 32, 163, 185.
 Dienstreizen. — naar het buitenland. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4—5; st. 2, blz. 4.
 Inlandsche beweging. Communisme. Zie aldaar.
 — Politieke toestanden ter Sumatra's Westkust. H 25—27.

Kapitaal. Groot — in Indië. H 40—41, 50, 156, 188.
 Kapitaalvorming door de Inlanders. H 50, 180.
 Pensionneering. — van de oudere landsdienaren. H 43, 155—156, 177.
 Préséance. Regeling — voor Volksraadsleden. H 41—42, 45.
 Rechtstoestand. — der ambtenaren. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 3.
 Staatsexploitatie. Motie-Stokvis. Ond. I — stukken 1—3.
 Staatsinrichting. Voorbereidend werk voor de herziening der —. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 4; H 33, 163—164, 185, 198.
 Verkavelingscommissie. Voorstellen der —. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 4.
 Wachtgelders. Herplaatsing van —, afvloeiing tijdelijke ambtenaren en gedwongen pensionneering. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 3—4; st. 2, blz. 3; H 43—44, 46, 155—156, 177—178, 189, 193—195.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

- Adoptie. H 67, 171.
- Ambtenaren. Zie: „Conflicten”.
Zie: „Berechting”.
- Arbeidscontract. — aangegaan door de gehuwde vrouw.
Ond. **S** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4.
— en voor ondernemingen van landbouw en nijverheid en vervoerbedrijven. Ond. **S** — st. 4, blz. 6; st. 5, blz. 7.
— en Assistentenregeling. Ond. **S** — st. 4, blz. 6; st. 5, blz. 8.
- Boetebedreiging. Ond. **S** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5.
- Chineezers als werkgever en als werknemer. Ond. **S** — st. 4, blz. 6; st. 5, blz. 7, 8; H 647, 648.
- Collectieve — en. Ond. **S** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 5.
- Concordantiebeginsel. Ond. **S** — st. 4, blz. 1; st. 5, blz. 1, 2; H 646.
- Doelmatigheid van de wetgeving op het —. Ond. **S** — st. 4, blz. 1; H 644, 645.
- Geneeskundige behandeling van werknemers. Ond. **S** — st. 4, blz. 5; st. 5, blz. 6.
- Getuigschriften. Ond. **S** — st. 4, blz. 5; st. 5, blz. 6, 7.
- Handtastelijkheden. Ond. **S** — st. 4, blz. 5; st. 5, blz. 6.
- Huwelijksverbod voor werknemers. Ond. **S** — st. 4, blz. 6; st. 5, blz. 8.
- Loonregelingen. Ond. **S** — st. 4, blz. 3—5; st. 5, blz. 5—6; H 645.
- Militieplichten van den werknemer. Ond. **S** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5.
- Opzeggingstermijn. Ond. **S** — st. 4, blz. 3, 5; st. 5, blz. 2, 6, 7; H 645.
- Organisaties van werkgevers en werknemers. Ond. **S** — st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2; H 647, 648, 649, 650.
- Pensioenfondsen. Ond. **S** — st. 4, blz. 2, 4; st. 5, blz. 5; H 648.
- Reglementswijziging. Ond. **S** — st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4, 5.
- Schadeloosstelling. Maat van de —. Ond. **S** — st. 4, blz. 5 en 6; st. 5, blz. 2, 4, 7; H 645.
- Schriftelijk contract. Ond. **S** — st. 4, blz. 2 en 3; st. 5, blz. 3, 4.
- Spoorwegwetgeving naast —. Ond. **S** — st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 3, 7; H 647, 649.
- Uitstel van behandeling van het ontwerp. Ond. **S** — st. 6; H 644, 648—652.
- Verjaringstermijn. Ond. **S** — st. 4, blz. 6.
- Winsttaandeel. Ond. **S** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 6.
- Zegelrecht. Vrijstelling van — voor arbeidsovereenkomsten. Ond. **S** — st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5.
- Zondagsrust. Ond. **S** — st. 4, blz. 5; st. 5, blz. 6.
- Autobussen. Bepalingen inzake het vervoer met — enz. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; Afd. IV; st. 3, blz. 7; st. 7; H 358, 458, 468—469, 472—473, 480, 484, 487.
- Berechting. Wijziging in de — van verwanten en hooge ambtenaren der vorsten van Solo en Djokja. Ond. **I** — Afd. II: st. 3, blz. 4; H 65—67, 170—171, 174, 175.
- Bezoldigingsregeling. Zie het onder Afd. III Financiën, opgenomen overzicht betreffende de alg. salarisherziening.
- Burgerlijke stand. Invoering van den — voor Chineezers in de buitengewesten en voor Inlanders op Java. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 60—166—167.
- Burgerlijk Wetboek. Invoering van het geunificeerd —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 172—173, 176; Ond. **S** — st. 5, blz. 3.
- Conflicten. — tusschen rechterlijke en bestuursambtenaren. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Dactyloscopie. H 64, 170.
- Echtscheidingen. Zie: „Huwelijken”.
- Fabrieken. Personeel voor het toezicht op de veiligheid van — en werkplaatsen. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Faillissementsverordening. Wijziging van artikel 58 van de —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 56—57, 164—165, 171, 174.
- Gestichten van liefdadigheid. Subsidie aan —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Gestraften. Tewerkstelling van —. Ond. **I** — Afd. VII: st. 5 en 6; H 673.
- Getuigengelden. Wijziging van het tarief van —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 57—58, 165.
- Gevangenen. Stenografie-lessen aan Europeesche —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Gevangeniswezen. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 63—64, 168—169.
- Gouvernementspupillen. — en voogdijraden. H 68.
- Huiszoeking. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 59—60, 68, 162, 166, 183, 192, 199.
- Huwelijken. — en echtscheidingen van Inlandsche Christenen op Java. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 61, 167—168, 172—173, 176.
- Huwelijkstoestanden onder de Inlandsche bevolking. Zie „Mohammedaansche huwelijkswetgeving”.
- Hypotheekrecht. Zie: „Faillissementsverordening”.
- Industrieelen eigendom. Hulpkantoor voor den —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Inlandsche burgers. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; Afd. IV: st. 3, blz. 7; H 58—59, 165, 172, 174—175, 377—378, 464, 477, 483.
- Juristen. Opleiding van —. H 62—63, 169.
- Kantoor van Arbeid. Arbeid van vrouwen en kinderen. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Inspectiereis van het Hoofd van het —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Overbrenging van het kantoor voor sociale aangelegenheden naar het —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Overbrenging stoomwezen naar het —. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Personeel van het — en de Arbeidsinspectie. Ond. **I** — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Kinderverzorging. Zie: „Ouderplicht”.

Kinderwetgeving. H 67—68, 171.
 Landgerechten. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2—3.
 Landloopers. Opsluiting van ——. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2; H 64—65.
 Landserven. Onderhoud van bewoonde ——. Ond. I — Afd. VII: st. 5; st. 6; H 673.
 Loterijen. Zie: „Gestichten van liefdadigheid”.
 Mohammedaansche huwelijkswetgeving. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 2; H 13—14, 19, 44—45, 51, 60, 158, 166—167, 172, 173—174, 175.
 Notarisexamen. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2; H 60—61, 168, 173, 175.
 Ontslagen veroordeelden. H 65, 166.
 Onzedelijke prenten. Zie: „Prenten”.
 Onderplicht. — en kinderverzorging. H 67—68, 171.
 Pandrecht. Zie: „Faillissementsverordening”.
 Politie. Reorganisatie der ——. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 63, 162, 168—169, 356.
 Prenten. Import van onzedelijke ——. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3; blz. 2.
 Preventieve hechtenis. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 64, 162, 166.
 Rechtbanken. Inlandsche en inheemsche ——. Ond. I — Afd. II: st. 5 en 6.
 Rechtspraak. Inheemsche ——. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 58, 165.
 Rechtsschool. Regeling der vooruitzichten van de Europeesche leerlingen der ——. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 60, 168, 173, 175.
 Reconventie. Eischen van ——. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 59, 61, 165—166, 172, 175.
 Transportkosten. Zie: „Getuigengelden”.
 Vergaderverbod. Opheffing — in Solo en Djokja. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 4; H 23, 24.
 Verkeer. Veiligheid van het ——. Zie: „Autobussen”.
 Veroordeelden. Zie: „Ontslagen veroordeelden”.
 Vervoer. — met autobussen. Zie: „Autobussen”.
 — van goederen. Ond. I — Afd. II: st. 5 en 6; Afd. IX: st. 6, blz. 2.
 Voogdijraden. Zie: „Gouvernementspupillen”.
 Werkplaatsen. Zie: „Fabrieken”.

AFDEELING III EN AFDEELING IIIA.

Departement van Financiën en Indische Schuld.

Algemeene ontvangers. Aanstelling ——. Ond. I — Afd. III: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 1—2.
 Bedrijvenwet. Spoedige behandeling ——. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Begroting. Tekort — 1926. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Belastingen. Belasting op buitengewone winsten en degressie voor lage winsten bij de vennootschapsbelasting. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 4; H 70—71, 73—74, 209—210, 230—231, 233—235, 235, 237—238, 238—239.
 Slachtbelasting op Bali en op Nias. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Tegengang belastingontduiking. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Vrijstelling inkomstenbelasting voor mindere militairen. Ond. I — Afd. III: st. 6, blz. 1; st. 7, blz. 2.
 Werkwijze belastingherzieningscommissie. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Bezoldigingen. Zie het onder deze Afdeeling opgenomen overzicht betreffende de algemeene salarisherziening.
 Bezuinigingscommissie. Opheffing ——. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 3.
 Collecteloon. Regeling — voor inning inkomstenbelasting. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 68, 207.
 Comptabiliteit. Reorganisatie der —afdeelingen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Comptabiliteitswet. Toepassing art. 82 ——. H 46—47.
 Erfpacht. Vrijstelling overschrijvingsrecht bij uitgifte van gronden in erfpacht voor den kleinen landbouw. H 238, 241.
 Gouvernements-accountantsdienst. Bijstand aan de zelfbesturen door ——. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Javasche Bank. Politiek der Regeering en der — in verband met de veiligstelling van den gulden. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 71—73, 210—211, 235—237, 240—241.
 Kortingen. — van bijkomsten ten behoeve van Wed. en Weezenfonds. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1.
 Onderecollecteurs. — onder het departement van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Overschrijvingsrecht. Vrijstelling — voor nieuw gebouwde huizen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1; H 69—70, 208—209; 232, 239—240.
 Vrijstelling — voor erfpachtgronden voor den kleinen landbouw. H 238, 241.
 Overtochtsreglement. Herziening ——. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1.
 Pensioenfondsen. Kortingen bijkomsten. Zie: „kortingen”.
 Instelling Inl. wed. en weezenfonds. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 69, 207—208.
 Vergoeding vertegenwoordigers vakverenigingen tevens Volksraadleden, uitgekeerd toen zij voor Salariscommissie verschenen. H 71, 208, 232—233, 240.

- Regularisatie. Critiek op — voorstellen. H 689—704.
- Slachtbelasting. Zie: „Belastingen”.
- Uitvoerrecht. — op bevolkingsrubber. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1, 2—3; H 71, 209.
- Vlottende schuld. Grootte der —. Ond. I — Afd. III A: st. 2; st. 3.
- Vrijstelling. — zegelrecht. Zie: „Zegelrecht”.
- belasting mindere militairen. Zie: „Belastingen”.
- overschrijvingsrecht. Zie: „Overschrijvingsrecht”.
- Zegelrecht. Vrijstelling — voor certif. 2e klasse scholen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Vrijstelling — voor bezwaarschriften tegen te hoog schoolgeld. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Algemeene Salarisherziening voor Indische burgerlijke en militaire landsdienaren.**
- Ambten. Bezoldiging van hooge —. Ond. II: st. 5, blz. 13; st. 6, blz. 15—16; st. 8; H 627—628, 751, 798—799, 866, 884—885.
- Assistent-residenten. H 621.
- Bedrijven. Bezoldiging van lager personeel bij de —. Ond. II: st. 5, blz. 6; st. 6, blz. 6; H 586.
- Behandeling. Wijze van — van het herzieningsvoorstel der salarissen door den Volksraad. Ond. II: st. 5, blz. 1 en 2; st. 6, blz. 2; H 542.
- Belastingen. Controleurs bij de —. H 619.
- Benoembaarheidseischen. H 572—573, 776—777, 853.
- voor niet-Europeesche sergeanten 1e kl. H 580, 726, 760—761, 867.
- Bestuursambtenaren. H 629—630.
- Inlandsche — H 619, 632—633, 637—638, 641.
- Inlandsche — op de buitengewesten. H 612, 618—619, 623, 631.
- Bestuurszaken der buitengewesten. Hoofd van de afdeeling —. Ond. II: st. 8; H 628, 751, 798.
- Bezoldigingskantoor. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; Ond. II: st. 5, blz. 14; st. 6, blz. 17; H 553, 642—643, 733, 751, 785, 858—859.
- Bezoldigingsregeling. Aanneming der —. H 892—893.
- Herziening der — onnoodig geacht. H 551—552, 763.
- Invoering der —. Ond. II: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1; H 548, 734.
- Militaire —. Ond. II: st. 5, blz. 4, 14; st. 6, blz. 4—5, 16—17; st. 9; H 548, 565.
- Boekhouders. H 632.
- Burgemeesters. H 612.
- Capitulantenstelsel. H 603—604, 755.
- Chineesche zaken. Adviseur voor —. H 622, 625.
- Civiel gezaghebbers. H 612, 621—622.
- Controleurs B.B. H 612—613, 616, 621.
- Cumulatie. — van diensttijd. Ond. II: st. 5, blz. 10; st. 6, blz. 12; H 608, 746, 794.
- Decentralisatie. Adviseur voor de —. Ond. II: st. 8; H 622, 750, 797, 865—866, 884.
- Diploma-regeling. Ond. II: st. 5, blz. 5; st. 6, blz. 6; H 596, 610, 736.
- Douane-personeel. H 634.
- Gedispenseerden. Bezoldiging van —. H 627, 736—737, 787—789, 860—861, 886. Zie voorts: „Voorpraktijk”.
- Geneeskundige behandeling. Ond. II: st. 5, blz. 6 en 7; st. 6, blz. 7; st. 10; H 586, 596, 610—611, 738—739, 790, 861, 870—871, 887.
- Generale Thesaurie. Zie: „Inspecteurs”.
- Gezaghebbers B.B. Zie: „Civiel Gezaghebbers”.
- Gezinstoelage. Systeem van —. Ond. II: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1; st. 18; H 551, 553—554, 569, 580—585, 734—735, 757, 780, 785, 791, 851—852, 890—891.
- Gouverneurs. H 613—614.
- Gratificatie-regeling. Ond. II: st. 5, blz. 5 en 6; st. 6, blz. 6; H 611, 737.
- Groepen. Indeeeling der ambtenaren in drie —. Ond. II: st. 5, blz. 2, 3 en 4; st. 6, blz. 2, 3 en 4; st. 16, 17, 22, 24, 26; H 542—547, 549—551, 554—560, 562—565, 570—579, 581, 583—584, 729—734, 757—760, 764, 766—772, 774—776, 778—779, 854—859, 874, 879—881.
- Hoofdamtenaar. Praedicaat van —. Ond. II: st. 5, blz. 6; st. 6, blz. 6 en 7; H 596, 610, 737—738.
- Importkrachten. H 556—557.
- Inheemsche soldaten. Gezinsverzorging en huisvesting der —. H 568—569, 598, 753, 755, 793, 870.
- Onderscheiding der — naar landaard. Ond. II: st. 5, blz. 4; st. 6, blz. 5; st. 9; H 548—549, 557, 560—561, 565, 573, 579—580, 752—753, 761—762, 772, 774, 777—778, 781—782, 867—869, 874—879.
- Verhouding in betaling tusschen — en uitheemsche soldaten. H 566—567, 573, 576, 753—754, 772—773, 777, 793, 868—870.
- Inspecteurs. — der Generale Thesaurie. H 612, 784.
- Inlandsch onderwijs. H 642.
- Kaderopleiding. Ond. II: st. 5, blz. 4; st. 6, blz. 5; H 549, 561, 573, 576, 725—726, 754—755, 760—761, 774—775, 867.
- Kilometergelden. H 639.
- Kort-verband. Ond. II: st. 5, blz. 4 en 5; st. 6, blz. 5 en 6; H 592, 594, 599, 610, 735, 785, 859.
- Leeraars. H 625.
- Inlandsche —. H 641—642.
- Leerkrachten. Zie: „Onderwijzers”.
- Landbouw-ambtenaren. H 617—618, 623.
- Machinedrijvers. H 623.
- Militairen. Mindere —. Zie: „Inheemsche soldaten”.
- Minister. Bemoeienis van den —. Ond. II: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1; H 548, 734.
- Overleg met den —. Ond. II: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1; st. 23, 25.
- Onderwijzers. Ond. II: st. 26. — H 624—625, 630, 631, 733—734, 764—765, 776, 786—787, 853—854, 881—884.
- 1e kl. H 556.
- Ambachts —. H 638.
- Inlandsche —. H 629, 635—636.
- Vak —. H 623—624.
- Opiumregie. Personeel bij de —. H 634—635.
- Opleiding. — en ambtseischen. H 580, 758—759, 852.
- in Nederland. H 552—553.
- Verruiming van —sgelegenheid in Indië. Ond. II: st. 5, blz. 3; st. 6, blz. 4; H 546—547, 727—728.
- Overgangsbepalingen. Ond. II: st. 5, blz. 12 en 13; st. 6, blz. 15; st. 23, 25; H 598—599, 747—748, 756, 786, 865.

- Pandhuisdienst. Controleurs bij den —. H 617.
 Personeel —. H 634—635.
- Pensioen. Gelijkstelling der militaire —en. Ond. **II**: st. 5, blz. 11; st. 6, blz. 14; st. 13; H 609, 756, 790—791, 794—797, 870, 873, 889—890.
 Uitgesteld —. H 607, 746.
- Pensioenreglement. Inlandsch —. H 597.
- Pensioensregeling. Ond. **II**: st. 5, blz. 8, 9, 10; st. 6, blz. 9—12; st. 20; H 586—588, 592, 597, 600—603, 606—607, 611, 741—746, 786, 790, 794, 864—865, 888.
 — voor Europeesche locale ambtenaren. H 597, 745—746.
 Militaire —. Ond. **II**: st. 5, blz. 10, 11, 12; st. 6, blz. 12—14; st. 13; H 588—589, 603, 609, 755—756, 790—791, 794, 870.
- Personeelsvoorziening. H 547, 570, 577, 591, 727—729, 759, 763, 771, 774, 852.
- Politie-personeel. H 614—617, 633, 637, 640.
- Postdienst. Ambtenaren bij den —. H 635, 640—641.
- Premie-vrijdom. Ond. **II**: st. 5, blz. 9; st. 6, blz. 10; H 74b.
- Rechterlijke macht. Ambtenaren bij de —. H 615—616, 625—626, 627, 629, 630—631.
 Inlandsch personeel bij de —. H 618—619, 633, 642.
- Referendarissen. H 640.
- Regenten. H 612, 636.
 — op Bali. H 623.
- Reiswezen. Hoofd van het kantoor voor het —. Ond. **II**: st. 8; H 750, 797, 865.
- Rekosten. H 639.
- Residenten. H 613, 614.
- Salariscommissie. Hulde aan de —. Ond. **II**: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1; H 546, 549, 553, 561, 576, 641.
 Opdracht der —. H 571.
 Samenstelling der —. Ond. **II**: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1; H 561, 564, 571—572, 580, 769, 772, 866.
- Schalen. Zie: „Staten”.
- Scheepswerktuigkundigen. H 640.
- Schoolopzieners. H 628, 636.
- Schrijvers. H 616, 618, 623, 628, 633—634.
- S. S. Personeel bij de —. H 639.
- Standplaatstoelage. Ond. **II**: st. 5, blz. 7 en 8; st. 6, blz. 8 en 9; st. 11, 12; H 582, 586, 589—590, 592—594, 596, 600, 739—741, 782—783, 785—786, 790—791, 862—863, 887.
- Staten. — en schalen. Ond. **II**: st. 5, blz. 13—31; st. 6, blz. 15—25; st. 7 en 8; H 542, 629, 748—749, 784.
- Telefoondienst. Ambtenaren bij den —. H 631.
- Toelagen. H 591, 749—750, 784.
 Ambts—. Ond. **II**: st. 5, blz. 13; st. 6, blz. 15—16; st. 8; H 627, 630, 638, 643, 750, 790, 798—799, 863, 866—867.
 Dienstbelang —. Zie: „Ambtstoelagen”.
- Translateurs. H 642.
- Tijdelijken dienst. Ambtenaren in —. Ond. **II**: st. 5, blz. 6; st. 6, blz. 6; H 608.
- Vakactie. H 552, 727—728, 764—766, 769, 772, 786—787.
- Vakverenigingen. Overleg met de —. Ond. **II**: st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 1.
- Veeartsen. H 633.
- Verlofsbezoldigingen. Ond. **II**: st. 5, blz. 12; st. 6, blz. 15; st. 15; H 581—582, 589, 594, 597, 747, 791—792, 865, 888—889.
- Verlofsregeling. Herziening van de —. Ond. **II**: st. 19; H 589, 591—592, 601—602, 747, 795, 865, 891—892.
- Volksgezondheid. Ambtenaren bij de —. H 635.
- Volkslectuur. Ambtenaren bij de —. H 618.
- Voorpractijk. Ond. **II**: st. 5, blz. 5; st. 6, blz. 6; H 595—599, 610, 736, 792—793, 860.
 Medetellen van — bij gedispenseerden. Ond. **II**: st. 21, 27; H 595—596, 736—737, 787—789, 860, 886. Zie ook: „Gedispenseerden. Bezoldiging van —”.
- Wachtgelders. H 776, 851.
- Waterstaatspersoneel. H 634, 638—639.
- Wedde-verhoogen. Medetelling van verloftijd enz. voor —. Ond. **II**: st. 5, blz. 5; st. 6, blz. 6; st. 14; H 585—586, 736, 789, 859—860, 885.
 Voortijdige —. Ond. **II**: st. 5, blz. 5 en 6; st. 6, blz. 6; H 586, 599—600, 737, 785, 861.
- Weduwen- en weezenfonds. Militair — voor de mindere militairen. H 598, 755.
- Weduwen- en weezenpensioen. Ond. **II**: st. 5, blz. 10; st. 6, blz. 12; H 592.
- Woningregeling. Ond. **II**: st. 5, blz. 7; st. 6, blz. 7 en 8; H 590—591, 593, 739, 782, 784—786, 861—862.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

- Accrescommissie. Zie: „Accresuitkeering aan de locale ressorten”.
- Adatrecht. Bestudeering van het —. H 58, 165, 369, 370, 465.
- Afdeelingbanken. Zie: „Volkscredietwezen”.
- Ambtscostuum. Vaststelling van een klein wit — voor Minahassasche hoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Assistent-Resident. Zie: „Bestuursambtenaren”.
- Bandoeng. Financiële moeilijkheden voor de gemeente —. H 674, 705, 706, 707.
- Begraafplaats Soengei Mati. H 376, 464, 477, 483.
- Belastingheffing. — in merdikan desa's in Soerabaja. H 363—364, 464.
- Bestuursambtenaren. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2, st. 3, blz. 2; H 377.
- Opleiding voor Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV: st. 3, blz. 7; H 364, 368, 369, 380, 465—466, 475, 476, 482, 483.
- Bestuurshervorming. Invoering der —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5; H 380—381, 467.
- Regeeringscommissaris voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Bevoegdheden. Overdracht van — aan het Inlandsch bestuur. Zie: „Ontvoogding”.
- Bezoldigingsregeling. Zie het onder Afd. III Financiën opgenomen overzicht betreffende de alg. Salaris-herziening.
- Bruggen. Slechten staat der — op Ambon. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Burgemeester. Ambt van —. H 381—382, 469—470, 479.
- Benoeming van een — te Ambon. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2, st. 3, blz. 2; H 367, 368, 470, 476, 484.
- Communaal bezit. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 380, 461—462, 479, 484.
- Concessies. Erfpacht — in Zuid Nieuw Guiné. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 361, 465.
- Conferentie. Jaarlijksche — van voorzitters van locale raden. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Conversie. — van communaal bezit in individueel bezit. Zie: „Communaal bezit”.
- Cultuurgebied. Financiële verhouding tusschen gouvernement en — van S. O. K. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 371—372, 467—468, 476—477, 484—485.
- Decentralisatie. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 9. H 370, 467, 470.
- Adviseur voor de —. H 673—674, 704, 706, 707.
- Versterking van het kantoor voor de —. H 383, 384, 470, 676, 704, 707.
- Districtsbesturen. Reorganisatie der — op Bali en Lombok. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Gemeenten. Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2. H 380, 472, 479, 483.
- Invoering van de Inlandsche — ordonnantie in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 377, 464, 477, 483.
- Gemeenteraden. Kiesrechtregeling voor de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2, H 380, 381, 384, 385, 471—472.
- Wijze van samenstelling van de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 368, 470.
- Gewestelijke raden. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Gezaghebber. Zie: „Bestuursambtenaren”.
- Gouverneur. Zie: „Bestuursambtenaren”.
- Financiële positie van —s-titulair. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 367, 465, 476.
- Gronden. Verkoop van — aan de wegen Buitenzorg, Soekaboemi, Sindanglaja. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Heerendiensten. Vervanging van — in de Minahassa door verkeersbelasting. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 378—379, 464—465, 469, 477, 483.
- Inkomsten. Landelijke —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6, 7; H 357, 358, 456—457.
- Inlandsch bestuur. Versterking positie —. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 1; H 11—12, 18, 49, 159.
- Javasche Bank. Discontoverhooging der —. H 674, 677, 705.
- Kadaster. Verbetering van den dienst van het —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7; H 370, 466—467.
- Kantoorwerk. Toenemend — voor de Inlandsche hoofden. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Kiesstelsel. — voor locale raden. H 33, 164.
- Zie ook: „Gemeenteraden”.
- Landbouw. Uitgifte van grond voor den kleinen —. H 363, 463—464.
- Landrente. Aanslag particuliere landerijen in de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 356, 456.
- Invoering van de — in N. Celebes. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Opeenten heffing van de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2, 3; st. 3, blz. 3.
- Op te richten negende — afdeeling. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.
- Locale raden. Zie: „Conferentie”.
- Controle op de financiën der —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 9; H 383—384, 470, 479, 485, 676.
- Financieel beheer bij —. H 376, 383, 384, 477, 485.
- Leeningspolitiek der —. H 384, 470—471, 480.
- Samenstelling van —. H 370, 376, 380, 471—472.
- Locale ressorten. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1, st. 3, blz. 1.
- Accresuitkeering aan de —. Ond. I — Afd. IV: st. 5 en 9; H 383, 674, 675, 676, 677, 704—705, 707, 708.
- Samenwerking tusschen gouvernement en —. H 674, 705.
- Zegelbelasting op effecten der —. H 677, 706.
- Meester-Cornelis. Financiële toestand van de gemeente

- , Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 375—376, 383, 471.
- Minangkaburaad. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1, 2. H 27, 164, 370, 373, 374, 375, 472.
- Negri-raad. Belastingheffing door den —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 373, 464.
- ter Sumatra's Westkust. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 372—373, 464.
- Noord-Batakraad. H 376—377, 472.
- Officiëren. Chineesche —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Onderscheidingsteekenen. Bij overlijden — als poesaka in het bezit der familie laten. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Ontvoogding. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; st. 6, H 359—360, 462—463, 473, 480—481.
- van de Minahassa. H 377, 464, 472, 477—478, 485, 486.
- Opkoopriet-ordonnantie. H 364, 365, 366, 459; 460, 461, 474—475, 482.
- Osvia. Splitsing der — te Makasser in een — en een kweekschool voor onderwijzers. H 366, 367, 466, 476, 482—483.
- Toelating van Balische jongens tot de — te Prabalingga. Zie: „Bestuursambtenaren, opleiding voor Inlandsche —”.
- Verplaatsing der — van Makassar naar Tondano. H 366—367, 466, 475, 482.
- Poesaka. Zie: „Onderscheidingsteekenen”.
- Politie. Algemeene en gewapende —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3, 4; st. 3, blz. 4.
- Bewapening der —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6, H 357, 457.
- Kleeding der —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6.
- Opleiding van reserve-officiëren tot — commissaris. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6.
- Personeel bij de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 5, 6; H 357, 457.
- Vervanging van de gewapende — door het leger. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 5; H 368, 370, 458—459.
- Regent. Begroeting van Javaansche vorsten door — en. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 358—359, 462, 473.
- Zie ook: „Bestuursambtenaren”.
- Regentschapsraden. Invoering —. H 12, 49, 163—164.
- Zie ook: „Ontvoogding”.
- Repartitieregeling. Zie: „Landrente, opcentenheffing van de —”.
- Resident. Zie: „Bestuursambtenaren”.
- Rietcultuur. Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3, 4; st. 8. H 362, 364, 379—380, 459—460, 473—474, 478—479, 481—482, 483—484, 487.
- Staatsblad. Opneming in het — van onbelangrijke besluiten. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6. H 357, 457.
- Toelagen. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.
- Verkeersbelasting. Zie: „Heerendiensten”.
- Verponding. Inlandsche —. H 362—363, 463.
- Volkseredietwezen. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.
- Volkshuisvestingcongres. Steun aan het — te Semarang. H 384, 439, 469, 479, 524.
- Vuurwerkfabrieken. Bepalingen op —. H 358, 458.
- Zegelbelasting. Zie: „Locale ressorten”.
- Zuid-Baliraad. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1, H 368, 370, 472.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Algemeene middelbare scholen. Zie: „Middelbaar onderwijs”.

Ambonsche scholen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 396, 497—498, 508, 515.

Architectencursus. H 394, 497.

Bezoldiging. Zie het onder Afd. III, Financiën, opgenomen overzicht betreffende de algemeene salarisherziening.

Burgerlijke geneeskundige dienst. Zie het afzonderlijk register hierachter.

Bijzonder onderwijs. Bedragen, uitgetrokken voor 1925 voor openbaar lager en —. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 411—412, 501, 509, 516, 517.

Godsdienstschoolen. Zie: „Eeredienst”.

Circulaire. — directeur van Onderwijs. Zie: „Politieke actie”.

Collegegeld. — rechthoogeschool. Zie: „Hooger onderwijs”.

Commissie. — tot scheiding van Kerk en Staat. Zie: „Eeredienst”.

Eeredienst. Goeroe-ordonnantie 1924. Ond. 12 — st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; H 816—820, 820—821, 821—824, 824—825, 825—826, 840—842, 842—843, 843—844, 844—846, 846—847.

Katholieke missie op Bali. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3—4; st. 3, blz. 3; H 33—34, 385, 386. (Zie ook: „Wijziging art. 123 R.R.”).

Mohammedaansch godsdienst-onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

Opleiding Inlandsche godsdienstleeraren. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

Sarekat Islam- en Sarekat Rajat-scholen. Ond. I Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

Scheiding van Kerk en Staat. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3; H 400, 498.

Toelage goeroe op Boeton. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

Wijziging art. 123 R.R. Ond. 10 — st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; H 652, 656, 656—658, 658—660, 660—662, 662—663, 663—665, 831—839, 839—840.

Europeesch lager onderwijs. Zie: „Lager onderwijs”.

Examen middelbaar boekhouden. H 400—401.

Hollandsch-Chineesch onderwijs. Zie: „Lager onderwijs”.

Hollandsch-Inlandsch onderwijs. Zie: „Lager onderwijs”.

Hooger onderwijs. Intrekking art. 19 — ordonnantie. H 30—31, 151—155, 181, 389—390, 396, 404—405, 489, 501—502, 505—506, 511, 518; Aanb. 8—9.

Rechtshoogeschool. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 23—24, 30, 41—42, 47, 179, 386, 401, 403—404, 408, 499—500, 510—511, 516.

Hulpacte. Programma voor de —. H 407—408, 500, 511—512.

Inlandsch (lager) onderwijs. Inspectie. Zie aldaar.

Schakelscholen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 396, 400, 401—402, 409—410, 499, 501, 509, 512.

Schoolgeld. Zie aldaar.

Tweede klasse scholen. Ond. I — Afd. V: st. 2,

blz. 1; st. 3, blz. 1; H 393, 396, 397, 491—492, 492—493, 498, 507, 508, 515—516.

Inlandsche zaken. Kantoor —. Ond. I — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 4; Afd. V: st. 2, blz. 4—5; st. 3, blz. 4; H 17, 20, 158, 181, 183, 191, 195.

Inspectie. — Hollandsch-Inlandsch onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 393, 397—399, 405, 407, 412, 496—497, 501, 507, 508, 514, 515.

— Inlandsch (lager) onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1, st. 3, blz. 1; H 393, 399, 412, 501, 507, 515.

Javaansch. Schrijfwijze — met Javaansche karakters. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

Kantoor. — Inlandsche zaken. Zie: „Inlandsche zaken”.

Kunsten en wetenschappen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4—5; st. 3, blz. 3.

Kweek- en normaalscholen. Bijzondere kweekescholen. H 402, 499, 509, 516.

Hoogere kweekescholen. H 391—392, 396, 493, 499, 506, 507, 514.

Kweek- en opleidingsschool Makasser. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

Kweekeschool voor alle landaarden. H 391, 493, 506, 509.

Normaalleegang voor de Europeesche hulpacte te Batavia. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.

Oprichting kweekescholen voor het Europeesch onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2.

Toelage kweekeschoolleerlingen voor kleine uitgaven. H 403, 499.

Lager onderwijs. Inlandsch —. Zie aldaar.

Lager onderwijs op Westersche leest geschoeid. Bedragen, uitgetrokken voor 1925 voor het openbaar en bijzonder —. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 411—412, 501, 509, 516, 517.

Europeesch lager onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1—2.

Hollandsch-Inlandsch onderwijs. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 393, 395, 397—399, 402—403, 405, 406, 407, 411, 492—493, 496—497, 500, 507, 508, 514—515, 516.

Leermiddelen. H 396, 498, 508—509, 515—516.

Meisjeskopschool. — te Sonder. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Middagecursus. Ambonsche scholen. Zie: „Ambonsche scholen”.

Middelbaar onderwijs. Algemeene middelbare scholen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2; H 401, 408—409, 498—499.

Muloscholen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 1; H 395—396, 400, 401—402, 497, 498, 499, 507—508, 509, 515.

Vacantieregeling —. Zie aldaar.

Mohammedaansche godsdienstschoolen. Zie: „Eeredienst”.

Muloscholen. Zie: „Middelbaar onderwijs”.

Opleiding. Kweek- en normaalscholen. Zie aldaar.

— leerkrachten. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 2.

— school voor bestuursambtenaren te Probolinggo. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3.

- Personeelsvoorziening. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 2.
- Politieke actie. Circulaire inzake — onderwijzers. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2; st. 8; H 392, 396, 401, 405—406, 409, 412, 494—495, 506—507, 517, 519.
- Rechtshoogeschool. Zie: „Hooger onderwijs”.
- Rechtsschool. Opheffing —. Zie: „Hooger onderwijs, rechtshoogeschool”.
- Schakelscholen. Zie: „Inlandsch (lager) onderwijs”.
- Schoolgeld. —regeling. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 1, 4; st. 3, blz. 1, 3; H 385, 390, 394—395, 409, 490—491, 506, 507.
Terugbetaling te veel betaald —. H 407, 500.
- Schrijfbehoeften. — schoolopzieners. H 392, 493—494, 506, 514.
- Spelling. Invoering vereenvoudigde — bij het Indisch lager onderwijs. Zie: „Vereenvoudigde spelling”.
- Subsidie. — cursussen Algemeen Nederlandsch Verbond. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2; H 407, 500.
— koloniale school voor meisjes en vrouwen in Den Haag. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
— particuliere cursussen. H 388—389, 490, 504—505.
Opdracht tot uitvoering van de algemeene — regeling aan den Minahassaraad. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2.
- Taalcongressen. Javaansche en Soendasche —. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 390, 491, 506, 514.
- Technische scholen. H 393, 395, 497, 507.
- Tweede klasse scholen. Zie: „Inlandsch (lager) onderwijs”.
- Vereenvoudigde spelling. Ond. I — Afd. V: st. 7; H 387—388, 405, 409, 489, 504, 510, 511, 513—514, 518.

Burgerlijke Geneeskundige Dienst.

- Arts. Opleiding —en. Zie: „Opleiding”.
- Plaatsing gouvernementen — op Bali. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
- Toelage Europeesche — en op kleine plaatsen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
- Centrale burgerlijke ziekeninrichtingen. Zie: „Ziekeninrichtingen”.
- Krankzinnigengesticht. — Lawang. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 4—5.
— Buitenzorg. Ond. I — Afd. V: st. 5; st. 6.
- Opleiding. — van artsen. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; H 410, 503, 513, 518.
- Poliklinieken. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3; H 412—413, 504.
- Stovia. Benoeming van Dr. van Loon tot leeraar —. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; H 400, 410—411, 502—503, 510, 512—513, 518.
- Volksziekten. Bestrijding —. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 4.
- Ziekeninrichting. — en te Bangkalan en Soemenep. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3—4; H 412, 503—504.

- Oprichting gewestelijke — te Pekalongan. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
Wasscherij C. B. Z. — Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 4.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

- Advertentie. Opname van alle —s in de Javasche Courant, Ond. I — Afd. VI: st. 5 en 6.
- Bedrijfschool. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; H 429, 430, 440, 449, 452.
- Bezoldiging. Zie het onder Afd. III, Financiën, opgenomen overzicht betreffende de algemeene salaris-herziening.
- Boschreserve. Zie: „Ontwouding”.
- Credietverleening. — aan Inlandsche suikerboeren H 429, 448, 452, 453.
- Cultuurscholen. Toelating tot de — te Soekaboemi en Malang H 436, 450.
Zie ook „Landbouwonderwijs”.
- Djatihout. Verkoop van Gouvernements —. Zie: „Houtbedrijf”.
- Drukkosten. Dalende —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Guttapercha. Gouvernements — onderneming in Bila. H 421, 422.
- Herbehoosching. — voor brandhoutvoorziening. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 431, 432, 449.
Zie ook „Ontwouding”.
- Houtbedrijf. Gemengd —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 7; Ond. 4; H 422, 423, 424, 425, 427, 428, 445, 447, 451, 454, 455, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 708, 709, 710, 711, 715, 716, 718, 719, 720.
- Industrieelen eigendom. Hulpkantoor voor den —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Jaarmarkten. Zie: „Inlandsche nijverheid”.
- Jachtordonnantie. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Jachtvergunningen. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Landbouw. Maatregelen ter bevordering van den Inlandschen —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 432, 433.
- Landbouwaangelegenheden. Ongewenschte inmenging van bestuurszijde in —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Landbouw-consulent. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; H 430.
- Landbouwonderwijs. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 423, 447.
Zie ook „Bedrijfscholen”.
- Landbouwproefstation. Centrale werkzaamheden bij het algemeen —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, 3.
- Landbouwschool. — te Tondano H 430, 432, 433.
- Landsdrukkerij. Kosten van distributie bij de —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
Tarieven van de —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2, st. 3, blz. 3, 4.
- Nijverheid. Inlandsche —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 428, 429, 432, 447, 448.
- Ontwouding. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 431.
- Pekelharing. Brochure van Dr. — over de grootcultures in Ned.-Indië en eenige naburige koloniën, H 423.

- Plantentuin. Bezuiniging bij 's Lands —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Sprinkhanenplaag. Onderzoek naar de — op de Sangir- en Talaud-eilanden H 430, 449.
- Statistiek. Centraal kantoor voor de —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1, 2; st. 3, blz. 2, 3; st. 5, 6 en 8; H 423, 425, 426, 427, 429, 430, 432, 433, 434, 435, 442, 443, 444, 445, 450, 451, 452, 453, 454, 45b, 685, 686, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719.
- Tabakszaad. Uitvoer van —. H 423.
- Veeartsen. Bezoldiging van adj. Gouv. —. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 429, 431, 436, 448, 449, 451, 452.
- Visserij. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 433, 449, 450.
- Weefstoestellen. Gebruik van — op Celebes en de Molukken. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Ijk. Klachten over — en her—. Ond. I — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 425, 432, 449.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

- Architecten-cursus. Ond. 1 — Afd. VII. H 524.
 Betaling. Zie: „Uitvoering”.
 Bevloeiing. Zie: Irrigatie”.
 Bezoldigingsregeling. Zie het onder Afd. III, Financiën, opgenomen overzicht betreffende de algemeene salarisherziening.
 Bruggen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Contrôle. — op bouw en beheer van landsgebouwen. H 441, 522, 523, 524.
 — op de uitgaven. H 441, 522, 524.
 Etmalenregeling. — bij wadoekbevoeiing. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 437, 439, 520.
 Gebouwen. Onderhoud en herstellingen aan Gouv. —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 437, 438, 440, 521, 522, 524.
 Goederengeld. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; st. 5, 6 en 7; H 687, 688, 722, 723, 724.
 Haven. — van Belawan. Ond. 1 — Afd. VII: st. 5 en 6; H 687, 688, 722.
 Verbetering van de — van Anjer Lor. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Hotel. Bestemming perceel vroegere — Ort. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Irrigatie. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1, 2; H 436, 437, 439, 440, 520, 521.
 — commissies. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Schadeloosstelling voor gronden benodigd voor — leidingen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 438, 439, 520, 524, 525.
 Landserven. Onderhoud van bewoonde — door gestraften. Ond. 1 — Afd. VII: st. 5 en 6; H 673.
 Landsgebouwen. — te Endeh. H 441, 523.
 Pompstations. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1, 2; H 437, 520.
 Raming. Te hooge —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Spoorbruggen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Uitvoering. — en betaling opdragen aan verschillende personen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 438, 440, 522.
 Verbouwingen. Kosten van — aan rechtshoogeschool en aan het gebouw van het Dep. v. Fin. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 440, 441, 522.
 Verzakkingen. — en scheuren in het hoofdgebouw der N.I.A.S. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Wadoekbevoeiing. Zie: „Etmalenregeling”.
 Watertoren. Kosten van den — te Pasoeroean. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 441, 523, 524.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

- Aardolie. Opsporing en ontginning van — enz. in een deel der residentieën Semarang en Kedoe. Ond. 9 — stukken 1—6; H 666—670, 803—811.
 Algemeene beschouwingen en opmerkingen. Het 2 × 's jaars houden van algemeene beschouwingen en de beantwoording van algemeene opmerkingen. Zie onder Afd. I, (algemeene beschouwingen).
 Bedrijven. Uitkomsten der —. H 672, 814, 815, 829, 830.
 Verhouding van den directeur van Gouvernements — tot den Volksraad. H 831.
 Bezoldigingsregeling. Zie het onder Afd. III, Financiën, opgenomen overzicht betreffende de algemeene salarisherziening.
 Biting. Oprichting „Biting Petroleum-Maatschappij”. Zie „Aardolie”.
 Dobo. Radiostation te —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Drukkerijen. — bij de S.S. en de Bankatinwinning. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3.
 Geëlectriceerde lijnen. Exploitatie van een deel der — rond Batavia. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Toestand der bruggen in de —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Georganiseerd overleg. — bij S.S. en P. T. T. dienst. Ond. 1 — Afd. I: st. 1, blz. 4; H 19, 157—158, 197.
 Hoogovenbedrijf. Spoedige behandeling wetsontwerp —. Ond. 1 — Afd. I: st. 1, blz. 5; st. 2, blz. 4.
 Kali Konto bedrijf. Oprichting —. Ond. 1 — Afd. I: st. 1, blz. 4; st. 2, blz. 4; H 33, 157, 185—186, 198—199.
 Landsdrukkerij. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3. Machines bij de —. H 831.
 Maatregelen. Onbelangrijke — brengen op de hoofdbegroting. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3.
 Malabar. Radiostation te —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Mijn. Maandproducties der goud- en zilver — te Benkoelen. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Verwachtingen goud- en zilver — te Benkoelen. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; H 672, 815, 829.
 Papierfabriek. Subsidieering der — te Padalarang. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 P. T. T. Afvloeiing van overtollig personeel bij de —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Bevorderen van handelsgeest en eouance tegenover het publiek. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Uitkomsten bij de —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; H 672, 814, 815.
 Voorlichting van het publiek door den dienstehef der —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Postschool. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Radiotelefonie. Proefinstallatie van de — Soerabaja—Makasser. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Radiotelegrafie. Financiële uitkomsten der —. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Staatsexploïtatie. Ond. 6 — st. 1, 2 en 3; H 33.

Staatsspoor- en tramwegen. Concessies voor den aanleg van aan het net der — aansluitende particuliere tramlijnen. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Concurrentie van de K. P. M. met de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Financiële controle op de —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Inkomsten der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; H 672, 814, 815, 829.
 Instrueering van het personeel der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Tarieven der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Toekennen en onthouden van verhooging van inkomsten aan ambtenaren der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Stroomleveringsbedrijf. — op de Bandoengsche hoogvlakte. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Tin. Verdwijvende — winsten. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Vacature-Mr. Dr. Peyrot. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3.
 Vrachtprijzen. Verlagings der —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.
 Waterkracht en electriciteit. Afschrijvingen bij —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Bedrijfsverschot bij —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Kapitaalsuitgave voor het magazijn van —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Zoutprijzen. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2.
 Zuid-Sumatraspoorweg. Dwarsliggers voor den —. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Afvloeiing. — mindere militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 223, 304.
 — officieren. Zie aldaar.
 — onderluitnants. Zie aldaar.
 Belasting. Vaststelling — van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
 Bezoldiging. Zie het onder Afd. III, Financiën opgenomen overzicht betreffende de algemeene salarisherziening.
 Bezuiniging. — op de legeruitgaven. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 212—213, 216, 221—222, 230, 298, 300, 304, 314—315, 317—318, 322.
 Bronbeek. Indisch —. H 314, 321.
 Dienstplicht. Zie: „Militie”.
 Geheimhouding. — bij het leger. H 214—215, 299.
 Geldorp. Stelsel —. Zie aldaar.
 Gelijkstelling. — Inlandsche officieren. Zie: „Officieren”.
 Gewapende politie. Vervanging — door het leger. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 222, 304.
 Huisvesting. — gehuwde sergeants-titulair. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 318, 323.
 Infanterie. Sterkte der —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 216, 310.
 Intendance. Misstanden bij de —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 224—225, 226, 304—305, 313.
 Kader. Aanwerving, opleiding en bevordering van —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 220, 311, 318, 323, 324.
 Achterstelling sergeants-titulair. H 220, 311, 318, 323.
 Kampement. — Djatingaleh. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
 Kleedingvraagstuk. H 226, 305—306. (Zie ook: „Uniform”).
 Koloniale reserve. Opzending h. t. l. in dienst getreden naar de —. H 314, 321.
 Leergangen. — Nederlandsche taal. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Leger. Politie —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 221—222, 303, 315—316, 321.
 Taak van het —. Zie Afd. X, „Vlootwet”.
 Verdere inkrimping —. Zie: „Bezuiniging”.
 Luchtvaartafdeeling. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 3, 4; H 225—226, 305, 313.
 Militair recht. Kennis officieren van —. H 229—230, 306—307, 316, 322.
 Militaire vereenigingen (O. A. B.). Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2—3; H 214, 216, 221, 223—224, 227—229, 299—300, 307—309, 309—310, 311—313, 313—314, 316—317, 319, 320—321.
 Militie. Geldelijke tegemoetkoming — plichtigen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 213—214, 298—299, 309.
 Oefeningen. Divisie —. H 227, 300, 306, 319.
 Officieren. Afvloeiing teveel aan —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 1—2; H 216, 218, 226—227, 301, 302, 306, 310, 319—320.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

- Beoordeeling van —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2; H 218—219, 223, 301, 302, 306, 318, 319—320.
- Bevordering van —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 220—221, 203, 311, 320.
- Gelijkstelling Inlandsche — zonder aanvullings-examen met Europeesche —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 227, 306.
- Non-activiteit van —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 222, 306.
- Selectie —. H 216—218, 301, 302, 306, 310, 319—320.
- Onderluitens. Afvloeiing —. H 219—220, 222—223, 302—303, 311, 313, 320.
- Onderofficieren. Zie: „Kader”.
- „Ons Aller Belang”. Zie: „Militaire vereenigingen”.
- Opleiding. — kaderinstituut Nijmegen. Zie: „Kader”.
- Pakhuizen. Beheer der —. Ond. I — Afd. IX: st. 5; st. 6.
- Paspoorten. — op eigen verzoek ontslagen militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Politieleger. Zie: „Leger”.
- Rechtspleging. — voor de landmacht. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Reproductiebedrijf. — topografischen dienst. Zie: „Topografische dienst”.
- Stelsel Geldorp. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Topografische dienst. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 3; st. 5; st. 6; H 225, 305, 313.
- Uniform. Verbod tot sociteitsbezoek in grijsgroen —. H 214, 299.
- Vliedienst. Zie: „Luchtvaartafdeeling”.
- Weiden. Onderhoud van —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
- „Ban Foo Soon”. Keuring s.s. —. H 417—418, 530—531, 536—537, 540.
- Beschikbaarstelling. — van schepen ter behartiging der belangen der Nederlandsche onderdanen in Shanghai en Mekka. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Bezoldiging. Zie het onder Afd. III, Financiën, opgenomen overzicht betreffende de algemeene salarisherziening.
- Bezuiniging. — op de maritieme uitgaven. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1. (Zie ook onder „Vlootwet”).
- Defensie. Zie: „Vlootwet”.
- Exploitatie-uitgaven. Zie: „Bezuiniging”.
- Gewestelijke vaartuigen. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; st. 5; st. 6.
- Gouvernementsmarine. Plaatsing officier van gezondheid a/b schepen der —. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1, st. 3, blz. 2.
- Kweekschool voor Inlandsche schepelingen. Zie: „Opleiding”.
- Onderzeebooten. Bezwaren —. Zie: „Vlootwet, nuttig effect”.
- Opleiding. Kweekschool te Makassar. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Sabotage. — a/b van oorlogsschepen. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- „Sarie Borneo”. Vergaan van het ss. —. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 416—418, 418—419, 531; Aanhangel blz. 4—7.
- Scheepvaart. Schepenordonnantie. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 7; H 418—419, 530, 531—532, 537—538, 540—541.
- Stoomvaartordonnantie. H 416—418, 430, 531, 540.
- „Toh Lam”. Vertrek ss. — uit Palembang. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Vliedienst. Marine —. H 413—416, 525—530, 532—536, 537, 538—540. (Zie ook onder: „Vlootwet”).
- Vliegkamp. Plaatsing van een officier van gezondheid bij het marine — Tandjong Priok. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 419, 530.
- Vlootwet 1925. Ond. 5 — st. 4, blz. 1—8; st. 5, blz. 1—9; st. 6—9; H 76—150, 242—297, 326—354.
- Doelstelling voor de defensiemiddelen. Ond. 5 — st. 4; blz. 2—3; st. 5, blz. 2; H 79—81, 87, 97—99, 99—100, 102—104, 118—119, 137, 243—245, 253—254, 260, 266, 270, 272, 273—277, 284, 290, 326, 327, 335, 336, 344, 345, 347, 348—349, 351.
- Financiële mogelijkheid en kostenverdeling. Ond. 5 — st. 4, blz. 4—6, 7, 8; st. 5, blz. 3—5, 7, 8, 9; H 90—94, 100, 107—108, 108—109, 111—112, 117—118, 120—122, 127—128, 130—131, 132—135, 137, 144—145, 145—146, 147—148, 255—258, 260, 262—265, 270, 272—273, 278—279, 280—282, 284—285, 285—287, 291, 292—293, 295—296, 297, 330—334, 341—343, 344, 345—346, 350, 351, 352, 353, 354.
- Luchtmacht. Ond. 5 — st. 4, blz. 6, 7; st. 5, blz. 5, 6; H 144, 249—252, 253, 334.

Noodzakelijkheid van defensie. Ond. 5 — st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1—2; H 76—79, 94—97, 102, 109—110, 113—114, 123, 126, 128—129, 131—132, 135—136, 138—140, 146—147, 149, 150, 242—243, 252, 255, 265—267, 267—270, 277, 287—288, 289—290, 294—295, 327, 340—341, 343, 348, 351—352, 353—354.

Nuttig effect der voorgestelde vloot. Ond. 5 — st. 4, blz. 3—4; st. 5, blz. 2—3; H 81—84, 85—87,

99, 101, 104—105, 110, 115, 126, 130, 136, 141—144, 148, 149, 245—249, 252, 271—272, 282, 296, 328, 329, 334.

Steunpunten. Ond. 5 — st. 4, blz. 4, 8; st. 5, blz. 3, 9; H 87—90, 106—107, 115—117, 126—127, 137, 138, 245, 255, 259—261, 262, 277, 282—283, 330, 336—337, 344, 345, 347, 348, 349, 350.

10. ZAKENREGISTER.

A.

Aardolie. Afd. VIII.
 Accrescommissie. Afd. IV.
 Adatrecht. Afd. IV.
 Adoptie. Afd. II.
 Advertenties. Afd. VI.
 Afdeelingsbanken. Afd. IV.
 Afvloeiing. Afd. IX.
 Algemeene beschouwingen. Afd. VIII.
 Algemeene Ontvangers. Afd. III.
 Ambtenaren. Afd. I (A. B.), II.
 Ambtscostuum. — Minahassasche hoofden. Afd. IV.
 Arbeidscontract. Afd. II.
 Architectencursus. Afd. V, VII.
 Artsen. Afd. V.
 Assistent-resident. Afd. IV.
 Autobussen. Afd. II.

B.

Bandoeng. Financiële moeilijkheden voor de gemeente
 —. Afd. IV.
 Bedrijfschool. Afd. VI.
 Bedrijven. Afd. VIII.
 Bedrijvenwet. Afd. III.
 Begraafplaats Soengei Mati. Afd. IV.
 Begrooting. Afd. III.
 Belastingen. Afd. III, IV, IX.
 Berechting. Wijziging in de — van verwanten en hooge
 ambtenaren der vorsten van Solo en Djokja.
 Afd. II.
 Beschikbaarstelling. — van schepen. Afd. X.
 Bestuur. Afd. IV.
 Bestuurshervorming. Afd. IV.
 Betaling. Afd. VII.
 Bevloeiing. Afd. VII.
 Bezoldiging. Zie bij iedere afdeeling afzonderlijk.
 Bezoldigingskantoor. Afd. III.
 Bezuiniging. Afd. III, IX, X.
 Biting. — Petroleum Maatschappij. Afd. VIII.
 Boschreserve. Afd. VI.
 Bruggen. Afd. IV, VII.
 Burgemeester. Afd. IV.
 Burgerlijke geneeskundige dienst. Afd. V.
 Burgerlijke stand. Afd. II.
 Burgerlijk wetboek. Afd. II.

C.

C. B. Z. Afd. V.
 Circulaire — in zake politieke actie van onderwijzers.
 Afd. V.
 Collecteloon. Afd. III.
 Collegegeld. Afd. V.
 Commissie — tot scheiding van Kerk en Staat. Afd. V.
 Communaal bezit. Afd. IV.
 Communisme. Afd. I (A. B.).
 Comptabiliteit (swet). Afd. III.
 Concessies. Afd. IV.
 Conferentie. Jaarlijksche — van voorzitters van locale
 raden. Afd. IV.

Conflicten. — justitie en bestuur. Afd. II.
 Contrôle. Afd. VII.
 Conversie. Afd. IV.
 Credietverleening. — aan Inlandsche suikerboeren.
 Afd. VI.
 Cultuurgebied van S. O. K. Afd. IV.
 Cultuurscholen. Afd. VI.

D.

Dactyloscopie. Afd. II.
 Decentralisatie. Afd. IV.
 Defensie. Afd. X.
 Dienstreis. Afd. I (A. B.).
 Districtsbesturen. Afd. IV.
 Djatihout. Afd. VI.
 Dobo. Radiostation te —. Afd. VIII.
 Drukkerijen. Afd. VIII, IX.
 Drukkosten. Afd. VI.

E.

Eeredienst. Afd. V.
 Echtscheidingen. Afd. II.
 Etmalenregeling. Afd. VII.
 Exploitatie-uitgaven. Afd. X.

F.

Fabrieken. Toezicht veiligheid —. Afd. II.
 Faillissementsverordening. Afd. II.

G.

Gebouwen. Afd. VII.
 Geëlectriceerde lijnen. Afd. VIII.
 Geldorp. Stelsel —. Afd. IX.
 Gelijkstelling. — Inlandsche officieren. Afd. IX.
 Gemeenten. Inlandsche —. Afd. IV.
 Gemeenteraden. Afd. IV.
 Georganiseerd overleg. Afd. VIII.
 Gestichten. Afd. II, V.
 Gestraften. Afd. VII.
 Getuigengelden. Afd. II.
 Gevangeniswezen. Afd. II.
 Gewapende politie. Afd. IX.
 Gewestelijke raden. Afd. IV.
 Gewestelijke vaartuigen. Afd. X.
 Gezaghebber. Afd. IV.
 Goederengeld. Afd. VII.
 Goeroe-ordonnantie. Afd. V.
 Gouvernements-accountantsdienst. Afd. III.
 Gouvernementspupillen. Afd. II.
 Gouverneur. Afd. IV.
 Gronden. Verkoop van —. Afd. IV.
 Guttapercha-onderneming. Afd. VI.

H.

Havens. Afd. VII.
 Heerendiensten. Afd. IV.

Herbebossching. Afd. VI.
 Hoogovenbedrijf. Afd. VIII.
 Houtbedrijf. Afd. VI.
 Huisvesting. Afd. IX.
 Huiszoeking. Afd. II.
 Huwelijken. Afd. II, IX.
 Hypotheekrecht. Afd. II.

I.

Industriele eigendom. Afd. II, VI.
 Infanterie. Afd. IX.
 Inkomsten. Landelijke. Afd. IV.
 Inlandsche beweging. Afd. I (A. B.).
 Inlandsch-bestuur. Afd. I, IV.
 Inlandsche burgers. Afd. II, IV.
 Inspectie — onderwijs. Afd. V.
 Intendance. Afd. IX.
 Irrigatie. Afd. VII.

J.

Jaarmarkten. Afd. VI.
 Jacht. Afd. VI.
 Javaansch. Schrijfwijze —. Afd. V.
 Javasche Bank. Afd. III, IV.
 Juristen. Afd. II.

K.

Kadaster. Afd. IV.
 Kader. Afd. IX.
 Kalikonto-bedrijf. Afd. VIII.
 Kampement-Djatingaleh. Afd. IX.
 Kantoor van Arbeid. Afd. II.
 Kantoor voor Inlandsche zaken. Afd. V.
 Kantoorwerk. Afd. IV.
 Kapitaal. Afd. I (A. B.).
 Kiesstelsel. Afd. IV.
 Kinderverzorging. Afd. II.
 Kinderwetgeving. Afd. II.
 Kortingen. Afd. III.
 Krankzinnigengesticht. Afd. V.
 Kunsten en wetenschappen. Afd. V.
 Kweekscholen —. Afd. V, X.

L.

Landbouw. Afd. IV, VI.
 Landgerechten. Afd. II.
 Landloopers. Afd. II.
 Landrente. Afd. IV.
 Landsdrukkerij. Afd. VI, VIII.
 Landserven. Afd. VII.
 Landsgebouwen te Endeh. Afd. VII.
 Leergangen. Afd. V, IX.
 Leger. Afd. IX.
 Locale raden. Afd. IV.
 Loterijen. Afd. II.
 Luchtvaartafdeeling. Afd. IX.

M.

Meester-Cornelis. Financiële toestand —. Afd. IV.
 Middagcursus. Afd. V.

Militaire vereenigingen. Afd. IX.
 Militaire. Afd. IX.
 Minangkabauraad. Afd. IV.
 Mohammedaansche huwelijkswetgeving. Afd. II.
 Mijnwezen. Afd. VIII.

N.

Nagri-raad. Afd. IV.
 Noord-Batakraad. Afd. IV.
 Notarisexamen. Afd. II.
 Nijverheid. Afd. VI.

O.

Officieren. Afd. IX.
 Officieren. Chineesche —. Afd. IV.
 Ondercollecteurs. Afd. III.
 Onderofficieren. Afd. IX.
 Onderscheidingsteekenen. Afd. IV.
 Onderzeebotten. Afd. X.
 „Ons Aller Belang”. Afd. IX.
 Ontslagen veroordeelden. Afd. II.
 Ontvoogding. Afd. IV.
 Ontwouding. Afd. VI.
 Onzedelijke prenten. Afd. II.
 Opkoopriet-ordonnantie. Afd. IV.
 Opleiding. Afd. V, IX, X.
 Ort. Bestemming perceel vroegere hotel —. Afd. VII.
 Osvia. Afd. IV.
 Ouderplicht. Afd. II.
 Overschrijvingsrecht. Afd. III.
 Overtochtsreglement. Afd. III.

P.

Pakhuizen. Afd. IX.
 Pandrecht. Afd. II.
 Papierfabriek. Afd. VIII.
 Paspoorten. Afd. IX.
 Pekelharing. Brochure van Dr. —. Afd. VI.
 Pensioenfondsen. Afd. III.
 Pensionneering. Afd. I (A. B.).
 Personeelsvoorziening. Afd. V.
 Plantentuin. Afd. VI.
 Poesaka. Afd. IV.
 Polikliniëken. Afd. V.
 Politie. Afd. II, IV.
 Politieleger. Afd. IX.
 Politieke actie. Afd. V.
 Pompstations. Afd. VII.
 Postschool. Afd. VIII.
 Prenten. Import van onzedelijke —. Afd. II.
 Préséance. Afd. I.
 Preventieve hechtenis. Afd. II.
 P. T. T. Afd. VIII.
 Publiek. Afd. VIII.

R.

Radiotelefonie. Afd. VIII.
 Radiotelegrafie. Afd. VIII.
 Ramingen Te hooge —. Afd. III.
 Rechtbanken. Afd. II.
 Rechtshoogeschool. Afd. V.

Rechtspleging. — landmacht. Afd. IX.
 Rechtspraak. Afd. II, IX.
 Rechtsschool. Afd. II, V.
 Rechtstoestand. Afd. I (A. B.).
 Reconventie. Afd. II.
 Regeeringsbeleid. Afd. I (A. B.).
 Regeeringsreglement. Wijziging art. 123. Afd. V.
 Regenten. Afd. IV.
 Regentschapsraden. Afd. IV.
 Regularisatie. Afd. III.
 Repartitieregeling. Afd. IV.
 Reproductiebedrijf. — topografischen dienst. Afd. IX.
 Residenten Afd. IV.
 Rietcultuur. Afd. IV.

S.

Sabotage. Afd. X.
 Salarisherziening. Afd. III.
 „Sarie Borneo”. Afd. X.
 Scheepvaart. Afd. X.
 Slachtbelasting. Afd. III.
 Spelling. Vereenvoudigde —. Afd. V.
 Spoorbruggen. Afd. VII.
 Sprinkhanenplaag. Afd. VI.
 Staatsblad. Opneming in het — van onbelangrijke be-
 sluiten. Afd. IV.
 Staatsexploitatie. Afd. VIII.
 Staatsinrichting. Afd. I (A. B.).
 Staatsspoor- en tramwegen. Afd. VIII.
 Statistiek. Afd. VI.
 Stelsel-Geldorp. Afd. IX.
 Stenografielessen. Afd. II.
 Stovia. Afd. V.
 Stroomleveringsbedrijf. Afd. VIII.
 Subsidies. Afd. V.
 Suiker. Afd. VI.

T.

Taalcongressen. Afd. V.
 Tabakszaad. Afd. VI.
 Tin. Afd. VIII.
 Toelagen. Afd. IV.
 „Toh Lam”. Afd. X.
 Topografische dienst. Afd. IX.
 Transportkosten. Afd. II.

U.

Uitvoering. Afd. VII.
 Uitvoerrecht. Afd. III.

V.

Vacature Mr. Peyrot. Afd. VIII.
 Vecartsen. Afd. VI.
 Verbouwingen. Afd. VII.
 Vergaderverbod. Afd. II.
 Verkavelingscommissie. Afd. I (A. B.).
 Verkeersbelasting. Afd. IV.
 Veroordeelden. Afd. II, VII.
 Verponding. Afd. IV.
 Vervoer. — van goederen. Afd. IX.
 Verzakkingen. Afd. VII.
 Visscherij. Afd. VI.
 Vliegdiens. Afd. IX, X.
 Vliegekamp. Afd. X.
 Vlootwet 1925. Afd. X.
 Vlottende schuld. Afd. IIIA.

V.

Volkseredietwezen. Afd. IV.
 Volkshuisvestingcongres. Afd. IV.
 Volksraad. Afd. I.
 Volksziekten. Afd. V.
 Voogdijraden. Afd. II.
 Vrachtprijzen. Afd. VIII.
 Vragenrecht. Afd. VIII.
 Vuurwerkfabrieken. Afd. IV.

W.

Wachtgelders. Afd. I (A. B.).
 Wadoekbevoeiing. Afd. VII.
 Waterkracht en electriciteit. Afd. VIII.
 Watertoren. Afd. VII.
 Weeftoestellen. Afd. VI.
 Weiden. Onderhoud van —. Afd. IX.
 Werkplaatsen. Afd. II.

IJ.

IJK. Afd. VI.

Z.

Zegelrecht. Afd. III, IV.
 Zending in Bali. Afd. V.
 Ziekeninrichtingen. Afd. V.
 Zoutprijzen. Afd. VIII.
 Zuid-Baliraad. Afd. IV.
 Zuid-Sumatraspoorweg. Afd. VIII.

11. NAMENREGISTER.

AAJ (S. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 45—46, 191, ontslag van tijdelijke ambtenaren en herplaatsing van wachtgelders H 46, 189—190, 202, toepassing art. 82 comptabiliteitswet H 46—47, frauduleuse handelingen en gebrek aan contrôle H 46, 190—191, overbrenging kantoor voor Inlandsche zaken H 191, motie-Ten Berge tot wering communistische scholen H 204; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: centralisatie van de politieleiding H 356, personeel bij de politie H 357, bewapening der politie H 357, landelijke inkomsten H 357, 358, vervoer met autobussen enz. H 358, 472—473, 487, vuurwerkfabrieken H 358, opneming van onbelangrijke besluiten in het staatsblad H 357; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: landbouwonderwijs H 423, centraal kantoor voor de statistiek H 423, 716, djatihoutverkoop H 423, 424, 425, 684, 685, 715, 716; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: machines bij de landsdrukkerij H 831; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 221, 222, 314—315, politieleger H 221—222, 315, afvloeiing van onderluitenen H 222—223, 313, beoordeeling van officieren H 223, 313, afvloeiing van militaire schrijvers H 223, militaire vereenigingen (O. A. B.) H 223—224, 313—314, misstanden bij de intendance en de luchtvaartafdeeling H 224—225, 226, 313, drukkerij bij de topografische inrichting H 225, 313, aantal vliegongevallen H 225, 226, 313, kleedingvraagstuk H 226, opzending h. t. l. in dienst getreden naar de koloniale reserve H 314, Indisch Bronbeek H 314.

— regularisatievoorstellen 1923, over: bezuiniging op sociale maatregelen H 689—690, 702.

— vlootwet 1925, over: financiële mogelijkheid en kostenverdeling H 343, 344, 352, 353, doelstelling voor de defensiemiddelen H 347, steunpunten H 347—348.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract, over: uitstel van behandeling H 650.

— wijziging art. 123 R.R. H 839.

— salarisvoorstellen, over: gezinstoelage H 584—585, 891, pensioenregeling H 606, 609, 794, 888, uitgesteld pensioen H 607, personeel in tijdelijken dienst H 608, cumulatie van diensttijd H 608, 794, militaire pensioenregeling H 609, gelijkstelling der militaire pensioenen H 609, 794—795, 890, bezoldiging van gedispenseerden H 886.

BERGE (A. B. TEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 39—40, 188—189, het kapitaal in Indië H 40—41, 188, het kantoor voor Inlandsche zaken H 200, 201, zijn motie tot wering van communistische scholen H 203, 204, 205, 206; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: vereenvoudigde spelling H 405, 511, inspectie H. I. S. H 405, 407, circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 405—406, classesplitsing H. I. S. H 406, 511, terugbetaling van te veel betaald schoolgeld H 407, bijzonder H. I. onderwijs in de Minahassa H 407, subsidies Nederlandsche leergangen H 407, programma voor de hulpactie Tweede gewone zitting 1925. Index.

H 407—408, 511—512; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: beantwoording van algemeene opmerkingen H 672; Afd. IX, Oorlog, over: militaire vereenigingen (O. A. B.) H 227—229, 316—317.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 109—110, nuttig effect der voorgestelde vloot H 110, financiële mogelijkheid en kostenverdeling H 111—112, 344.

— salarisvoorstellen, over: hulde aan de salariscommissie H 553, gezinstoelage H 553—554, groepsindeeling H 554—556, 764, 766—767, onderwijzers 1e kl. H 556, 882—883, machinedrijvers H 623, landbouwambtenaren H 623, vakonderwijzers H 623—624, onderwijzers H 624—625, 764—765, leeraren H 625, adviseur voor Chineesche zaken H 625, vakactie H 765—766, inheemsche soldaten H 879.

BODENHAUSEN (C. W.).

Directeur van Financiën.

Beantwoordt de sprekers over Afd. III, Financiën van de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925 en spreekt daarbij over: de regeling van het collecteloon voor de inning der inkomstenbelasting H 207, het aantal termijnen voor de betaling der inkomstenbelasting H 207, heffing inkomstenbelasting van de „harta poesaka” H 207, de overlandreis tusschen Soerabaja en Batavia voor Volksraadsleden H 207—208, vergoeding uitgekeerd aan Volksraadsleden, vertegenwoordigers van vakvereenigingen, bij het overleg met de salariscommissie H 208, 240, hooge overschrijvingskosten H 208—209, 239—240, uitvoerrecht op bevolkingsrubber en op peper H 209, belasting op buitengewone winsten en degressie voor lage winsten bij de vennootschapsbelasting H 209—210, 238—239, de politiek der Regeering en der Javasche Bank in verband met de veiligstelling van den gulden H 210—211, 240—241, vrijstelling overschrijvingsrecht voor erfpachtgronden voor den kleinen landbouw H 241.

— regularisatievoorstellen 1923, over: bezuiniging H 698—700, 701—702, 703, nut der regularisatie H 700—701, 703—704.

— vlootwet 1925, wat betreft het financieel gedeelte, en spreekt daarbij over: financiële mogelijkheid en kostenverdeling H 255—258, 330—334, 343, steunpunten H 350.

BRUYN KOPS (Ir. J. W. DE).

Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, en spreekt daarbij over: etmalenregeling bij wadoekbevoeiing H 520, irrigatie H 520, 521, pompstations H 520, schadeloosstelling voor gronden, benodigd voor irrigatieleidingen H 520, 525, irrigatie ter S. W. K. H 521, onderhoud en herstellingen aan gouvernementsgebouwen H 521, 522, verbouwingen aan de rechtshoogeschool, de bestuurschool en het gebouw van het departement van Financiën H 522, contrôle op de uitgaven H 522, scheiding van uitvoering en geldelijk beheer H 522, contrôle bouw en beheer van landsgebouwen H 522, 523, landsgebouwen te Endeh H 523, watertoren te Pasoeroean H 523, 524, subsidie aan

de Sociaal-technische Vereeniging H 524, architectencursus H 524, goederengeld H 722, 723, haven te Belawan H 722, afscheid van den Volksraad H 723.

COHEN STUART (Mr. A. B.).

Wd. adviseur voor de Decentralisatie.

Beantwoordt bij Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925 de sprekers over de decentralisatie en spreekt daarbij over: de decentralisatie in 't algemeen H 467, 470, financiële verhouding tusschen gouvernement en cultuurgebied van S. O. K. H 467, 468, 484—485, vervoer met autobussen enz. H 468—469, 484, vervanging van de heerendiensten in de Minahassa door verkeersbelasting H 469, volkshuisvestingcongres H 469, burgemeesterambt H 469—470, benoeming van een burgemeester te Ambon H 470, 481, samenstelling van den gemeenteraad te Ambon H 470, financiële contrôle op de locale raden H 470, 485, versterking van het decentralisatie-kantoor H 470, 704, leeningspolitiek der locale raden H 470—471, financiële toestand van de gemeente Meester-Cornelis H 471, samenstelling van locale raden H 471—472, kiesrechtregeling voor de gemeenteraden H 471—472, Minangkabau-raad H 472, ontvoogding van de Minahassa H 472, Noord-Batak-raad H 472, Zuid-Bali-raad H 472, adviseur voor de decentralisatie H 704, 707, accrèsuitkeering aan de locale ressorten H 704—705, 707—708, samenwerking tusschen Gouvernement en locale ressorten H 705, financiële verhouding tusschen het Land en de gemeente Bandoeng H 705, 707, discontoverhooging der Javasche Bank H 705—706, zegelbelasting op effecten der locale ressorten H 706.

COWAN (Mr. F. J. H.).

Directeur van Justitie.

Beantwoordt de sprekers over Afd. II, Justitie, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, en spreekt daarbij over: faillissementsverordening H 164—165, 174, hypotheekwezen H 164—165, getuigengelden H 165, inheemsche rechtspraak H 165, Inlandsche burgers H 165, 174—175, reconventie H 165—166, 175, huiszoekingen H 166, preventieve hechtenis H 166, ontslagen veroordeelden H 166, Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 166—167, 175, huwelijkstoestanden onder de Inlandsche bevolking H 166—167, burgerlijken stand voor Inlanders H 166—167, huwelijk en echtscheiding der Inlandsche Christenen H 167—168, 176, positierregeling der niet-Inlandsche leerlingen van de rechtsschool H 168, 175, notaris-examen H 168, 175, justitie, politie en gevangeniswezen H 168—169, bewaking en arbeidstoestanden in de Ombilinmijnen H 169, positierregeling gevangenispersoneel H 169, opleiding juristen H 169, dactyloscopie H 170, berechting van verwanten en hooge ambtenaren der vorsten van Solo en Djokja H 170—171, 175, kindernetwetgeving H 171, adoptie H 171, gemifficeerd burgerlijk wetboek H 176, onderhoud van bewoonde Landserven H 673, tewerkstelling van gestraften H 673.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract en spreekt daarbij over: uitstel van behandeling H 651.

— Biting-overeenkomst en spreekt daarbij over: terugkoop van olie door het Gouvernement H 802, belemmering van een gezonde en natuurlijke ontwikkeling van handel en nijverheid in Nederlandsch-Indië H 803,

810, concessieverleening H 803, 804, 805, 808, 809, 810, 811, mijnwet H 803, 804, 805, 806, 808, 809, 811, vestiging van hypotheek H 805, 806.

DAMME (Ir. M. H.).

Regeringsgemachtigde voor de bezoldigingsregeling der burgerlijke landsdienaren.

Beantwoordt de sprekers over de salarisvoorstellen, voor zoover betreft de burgerlijke landsdienaren en spreekt daarbij over: personeelsvoorziening H 727, 729, 852, opleiding H 727—728, groepsindeeling H 729, 734, 854—859, 880, bezoldigingskantoor H 733, 751, 858—859, onderwijzers H 733—734, 853—854, 883—884, bemoeienis van den minister H 734, invoering der bezoldigingsregeling H 734, regeling der gezinstoelage H 734—735, 851—852, kort verbandregeling H 735, 859, medetelling van verloftijd enz. voor weddeverhoogingen H 736, 859, 860, voorpraktijk H 736, 860, diploma-regeling H 736, gedispenseerden H 736—737, 860—861, 886, voortijdige weddeverhoogingen H 737, 861, gratificaties H 737, praedicaat van hoofdamtenaar H 737—738, geneeskundige behandeling H 738—739, 861, woningregeling H 739, 861—862, standplaatstoelagen H 739, 741, 862—863, pensioenregelingen H 741—746, 864—865, premievrijdom H 745, pensioenregeling voor locale ambtenaren H 745—746, uitgesteld pensioen H 746, cumulatie van dienstitijden H 746, verlofsbezoldigingen H 747, 865, 889, verlofsregeling H 747, 865, overgangsbepalingen H 747—748, 865, staten en schalen H 748—749, toelagen H 749—750, ambtstoelagen H 750, 863, 866—867, hoofd reiswezen H 750, 865, adviseur voor de Decentralisatie H 750, 865—866, hoofd afdeling bestuurszaken der buitengewesten H 751, bezoldiging van hooge ambten H 751, 866, wachtgelders H 851, benoembaarheidseischen H 853, samenstelling der salariscommissies H 866.

DJAJADININGRAT (R. A. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: de motie-Ten Berge tot wering van communistische scholen H 204—205; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontvoogding H 486; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: herbebossing voor brandhoutvoorziening H 431, 432, ijkordonnantie H 432, centraal kantoor voor de statistiek H 432, maatregelen ter bevordering van den Inlandschen landbouw H 432, 433, landbouwscholen, H 432, 433, Inlandsche nijverheid H 432, visscherij H 433

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 131—132, 287—288, financiële mogelijkheid en kostenverdeling H 132—135, 285—287, 350—351.

— wijziging art. 123 R.R. H 660—662.

— salarisvoorstellen, over: hulde aan de salariscommissie H 576, personeelsvoorziening. H 577, groepsindeeling H 577, 579, 778—779, politiepersoneel H 637, Inlandsche bestuursambtenaren H 637—638, ambtstoelagen H 638, ambachtsonderwijzers H 638, waterstaatspersoneel H 638—639, rekestes H 639.

— goeroe-ordonnantie 1924, H 816—820, 844—846.

DWIDJOSEWOJO (M. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: opheffing vergaderverbod in de

Vorstenlanden H 24, het communisme en de bestrijding ervan H 24—25, het kantoor voor Inlandsche zaken H 200; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: schoolgeld Inlandsche 2e kl. scholen H 394—395, 507, parallelklassen H. I. S. H 395, 507, excursies muloscholen H 395—396, 507—508, circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 396, 507, positie oud-leerlingen H. K. S. H 396, 507.

— vlootwet 1925, over: financiële mogelijkheid en kostenverdeling H 112, 279—280.

— salarisvoorstellen, over: groepsindeeling H 559—560, 774, inheemsche soldaten H 560—561, 774, Inlandsch personeel bij de rechterlijke macht H 642, translateurs H 642, inspecteurs Inlandsch onderwijs H 642, personeelsvoorziening H 774, kaderopleiding H 561, 774.

ENGELBERG (A. J. N.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: de opening der rechtshoogeschool H 47, het communisme en de bestrijding ervan H 47—50, kapitaalvorming H 50, voorlichting der bevolking H 51, gebrek aan politiek inzicht bij de bevolking H 51, Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 51.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 113—114, nuttig effect der voorgestelde vloot H 115, 282, steunpunten H 115—117, 282—283, financiële mogelijkheid H 345—346.

— wijziging art. 123 R.R. H 658—660.

— salarisvoorstellen, over: inheemsche soldaten H 877, groepsindeeling H 880, aanneming der bezoldigingsregeling H 892—893.

— voorstel inzake de opvolging van den voorzitter H 7—8.

FRUIN (Dr. R. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. IV, Binnenlandsch-Bestuur, over: financiële verhouding tusschen Gouvernement en cultuurgebied van S. O. K. H 371—372, 476—477; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: gemengd houtbedrijf H 422—423, 686, 716, 720, brochure van Dr. Pekelharing over de grootcultures in Ned.-Indië en eenige naburige koloniën H 423, uitvoer van tabakszaad H 423, centraal kantoor voor de statistiek H 686, 716; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 687, 688, haven van Belawan H 687, 688.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract, over: raadpleging organisaties van werkgevers en werknemers H 649, 650, regeling rechtsverhouding H 650.

— salarisvoorstellen, over: opleiding en ambtseischen H 580, samenstelling der salariscommissie H 580, standplaatstoelagen H 589—590, 782—783, woningregeling H 590, 591, 782, politiepersoneel H 614—615, rechterlijke macht H 615—616, controleurs B.B. H 616.

— Biting-overeenkomst, over: financiële kracht van de Biting Petroleum Maatschappij H 666, exploratieboringen H 667, toezicht op de ontginning H 667, staken van de ontginning en beëindiging der overeenkomst H 667, schattingen H 667, 806, formulering van verplichtingen H 667, scheidsmannen H 667, 668, mijnwet H 811, concessieverleening H 811.

FÜHRI (Ir. E. J. L.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. V,

Onderwijs en Eeredienst, over: inspectie H. I. en Inlandsch onderwijs H 393, 507, technische scholen H 393, 394, 507, architectencursus H 394; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: onderhoud en herstelling van Landsgebouwen H 437, 438, uitvoering en betaling opdragen aan verschillende personen H 438.

— verzoekschriften H 55.

GERTH VAN WIJK (K. F. E.).

Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.

Beantwoordt de sprekers over de salarisvoorstellen, voor zoover betreft de legerorganisatie, en spreekt daarbij over: kaderopleiding H 725—726, 867, benoembaarheidseischen voor niet-Europese sergeanten 1e kl. H 726, 867, inheemsche soldaten H 867, 869, verhouding in betaling tusschen in- en uitheemsche soldaten H 868.

GOOSZEN (A. F.).

Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.

Beantwoordt de sprekers over Afd. X, Marine der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925 en spreekt daarbij over: marinevliegdiens H 525—530, 538—540, plaatsing van een officier van gezondheid a/b schepen der gouvernementmarine H 530.

— vlootwet 1925 en spreekt daarbij over: noodzakelijkheid van defensie H 242—243, 252, 255, 327, 343, doelstelling voor de defensiemiddelen H 243—245, 253—254, 326, 327, 335, 336, 345, nuttig effect der voorgestelde vloot H 245, 249, 252, 328, 329, 334, luchtmacht H 249, 252, 253, 334, steunpunten H 245, 255, 330, 336—337, 344, 349, financiële mogelijkheid en kostenverdeling H 255, 338, 354.

HADIWIDJOJO (P. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: zijn Volksraadslidmaatschap H 23, opheffing vergaderverbod in de Vorstenlanden H 23, opening rechtshoogeschool H 23—24, steun voor congressen Java-Instituut H 186; Afd. II, Justitie, over: berechting van vorstenverwanten en hooge ambtenaren te Solo en Djokja H 65—67, 174.

HAN TIAUW TJONG (Dr. Ir.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: bescherming van Nederlandsche belangen in China H 45, préséance-regeling voor Volksraadsleden H 45; Afd. II, Justitie, over: huiszoekingen H 59—60.

HELSDINGEN (Mr. C. C. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 10—12, 178, 180, de Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 13—14 wantrouwen onder de Inlandsche bevolking H 179, opening rechtshoogeschool H 179, vorming Inlandsch kapitaal H 180, hanteering exorbitante rechten H 12, 180—181, intrekking art. 19 H. O. ordonnantie H 181, kantoor voor Inlandsche zaken H 201; Afd. II, Justitie, over: burgerlijken stand voor Inlanders H 60, huwelijkstoestanden onder de Inlandsche bevolking H 60, 172, rechtsschool H 60, 173, notarisexamen H 60—61, 173, huwelijken en echtscheidingen van Inlandsche Christenen op Java H 61, 172—173, reconventie H 61, 172, geunificeerd burgerlijk wetboek H 172—173; Afd. III, Financiën, over: de belas-

ting op buitengewone winsten en de motie-Wiessing H 70—71, 230—231; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: rechtshoogeschool en rechtsschool H 386, collegegelden en beurzen der rechtshoogeschool H 403, 510, toelating tot de Leidsche universiteit van abituriënten der rechtsschool H 403—404, 510—511, briefwisseling der vereenigde faculteiten over art. 19 der H. O. ordonnantie H 404—405, 511, circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 519.

— regularisatievoorstellen 1923, over: nut der regularisatie H 693—696, 702—703.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 76—79, 267—270, 351—352, doelstelling voor de defensiemiddelen H 79—81, 270, 272, nuttig effect der voorgestelde vloot H 81—84, 271—272, financiële mogelijkheid H 270, 272—273, steunpunten H 348, 349.

— wijziging art. 123. R. R. H 656—658, 839.

— salarisvoorstellen, over: gezinstoelagen H 569, personeelsvoorziening H 570, groepsindeeling H 570—571, kort verbandregeling H 610, voorpraktijk H 610, diplomaregeling H 610, praedicaat van hoofdamtenaar H 610, geneeskundige behandeling H 610—611, gratificatieregeling H 611, staten en schalen H 629, bestuurs- en rechterlijke ambtenaren H 629—630, ambtstoelagen H 630, onderwijzers H 630—631, inheemsche soldaten H 879, bezoldiging van hooge ambten H 885, verlofsregeling H 891—892.

— goeroe-ordonnantie 1924 H 824—825.

HILLEN (W. P.).

Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, en spreekt daarbij over: landrente H 456, landelijke inkomsten H 456, 457, personeel bij de politie H 457, bewapening der politie H 457, vervoer met autobussen enz. H 458, 480, bepalingen op vuurwerkfabrieken H 458, vervanging van de gewapende politie door het leger op Bali H 458—459, Inlandsche rietcultuur H 459—460, 481—482, 483—484, 487, 488, opkoopriet-ordonnantie H 459, 460, 461, 482, communaal bezit H 461—462, 484, begroeting van Javaansche vorsten door regenten H 462, ontvoogding H 462—463, 464, 480—481, 485, 486, Inlandsche verponding H 463, kleinen landbouw H 463—464, belastingheffing in merdikan desa's in Soerabaja H 464, negriraad ter Sumatra's Westkust H 464, belastingheffing Soengei Mati H 464, 483, invoering Inlandsche gemeente-ordonnantie in de Minahassa H 464, 483, Inlandsche burgers H 464, 483, vervanging van heeren diensten in de Minahassa door verkeersbelasting H 464—465, 483, bestudeering van het adatrecht H 465, financiële positie van gouverneurs-titulair H 465, erfpachteconcessies in Zuid-Nieuw-Guinea H 465, opleiding voor Inlandsche bestuursambtenaren H 465—466, 482, 483, Osvia te Makasser H 466, 482—483, kadaster H 466—467, opneming van onbelangrijke besluiten in het staatsblad H 467, Inlandsche gemeenten H 472, 483.

HOOG (F. H. de).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: de motie-ten Berge tot wering van communistische scholen H 205; Afd. II, Justitie, over: ouderplicht en kinderverzorging H 67—68, kindervetten H 67—68, gouvernementspupillen en voogdijraderen H 68, adoptie H 67; Afd. III, Financiën, over: vrijstelling overschrijvingsrecht voor erfpachtgronden voor den kleinen landbouw H 238; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over:

beantwoording van algemeene opmerkingen H 672, uitkomsten der bedrijven H 672; Afd. IX, Oorlog, over: huisvesting sergeanten-titulair H 318, opleiding aan de kaderschool te Nijmegen H 318, bevordering titulair kader H 318.

— vlootwet 1925, over: nuttig effect der voorgestelde vloot H 136, steunpunten H 137, financiële mogelijkheid en kostenverdeeling H 137, 350.

— salarisvoorstellen, over: groepsindeeling H 573—576, 775—776, 880, gelijkstelling van uitheemsche met inheemsche soldaten H 576, pensioenregeling H 611, kaderopleiding H 576, 774—775, onderwijzers H 776, 883, wachtgelders H 776.

— verzoekschriften H 55, 849—850.

JACOB (Mr. H. s').

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. II Justitie, over: faillissementsverordening H 56—57, 171 pand- en hypotheekrecht H 56—57, 171; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: centraal kantoor voor de statistiek H 425, 426, 427, 450, 451, 714, 715, 718, gemengd houtbedrijf H 427, 428, 451, 682, 683, 719, 720, 721, ijkwezen H 426, wedstrijden met prijzen op de jaarmarkten voor de Inlandsche nijverheid H 428, 429.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 146, 147, 294—295, 340—341, financiële mogelijkheid en kostenverdeeling H 147—148, 296, 297, nuttig effect der voorgestelde vloot H 148, 296.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract, over: dienstbetrekking en dienstbaarheid H 644, 645, verschil tusschen arbeidstoestanden in Nederland en in Indië H 645, 646, concordantiebeginsel H 646, raadpleging van werkgevers en werknemers H 647, 648, personeel van de particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen H 647, uitsluiting van Chineezers en Inlanders H 647, 648, pensioenfondsen H 648, uitstel van behandeling H 648, 651.

— wijziging art. 123 R. R. H 663—665.

— salarisvoorstellen, over: bezoldiging van gedispenseerden H 886.

— Biting-overeenkomst, over: mijnwet H 668, 669, 807, 809, concessieverleening H 668, 669, 670, 806, 807, 808, 809, het vestigen van een hypotheek op de concessie H 668, 669, 670, 806, 807, terugkoop van olie door het Gouvernement H 670, belemmering van een gezonde en natuurlijke ontwikkeling van handel en nijverheid in Nederlandsch-Indië H 670, 808.

KAN (H. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: behartiging belangen Nederlanders in China H 192, huiszoeking te Pekalongan H 192.

— vlootwet 1925, over: financiële mogelijkheid en kostenverdeeling H 130—131.

KAYADOE (E. A.).

Spreekt bij de beraadslaging voor de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. III, Financiën, over: opheffing van het recht der Volksraadsleden om het traject Soerabaja-Batavia per boot te mogen afleggen H 69; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: financiële positie van gouverneurs-titulair H 367, 476, Osvia te Makassar H 367, 476, benoeming van een burgemeester te Ambon H 367, 368, 476, samenstelling van den gemeen-

teraad te Ambon H 368; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: schakelscholen H 396, klassesplitsing Inlandsche 2de klasse en H. I. scholen H 396, namiddagleergang Ambonsche scholen H 396, 508, leermiddelen H 396, 508—509, benoeming Inlandsche hulponderwijzers tot onderwijzer H 397, 508, inspectie H. I. S. H 397—399, 508, samenstelling van inspecties H 399, scheiding van Kerk en Staat H 400, benoeming Dr. Van Loon tot leeraar aan de Stovia H 400, 510, opleiding van onderwijzers htl. H 509, bevoordeeling bijzonder boven openbaar onderwijs H 509.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 135—136.

— salarisvoorstellen, over: groepsindeeling H 565, inheemsche soldaten H 565, 772, 876, militaire salarisregeling H 565, verhouding in betaling tussehen inheemsche en uitheemsche soldaten H 566—567, 772—773, 793, gezinsverzorging en huisvesting der inheemsche soldaten H 568—569, 598, 793, voorpraktijk H 597—598, 792—793, militair weduwen- en weezenfonds voor de mindere militairen H 598, Inlandsche leeraren H 641—642, onderwijzers H 883.

KERKKAMP (H. C.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 31—32, 185, gebrek van politiek inzicht bij de Inlandsche bevolking H 33, kiestelsel vor locale raden H 33, voorbereidend werk voor de herziening der Staatsinrichting H 33, 185, Kali Konto-bedrijf H 33, 185—186, staatsexploitatie H 33, belastingdruk H 32, 186; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: invoering der bestuurshervorming H 380—381, kiesrechtregeling voor de gemeenteraden H 381; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: verhouding uitgaven voor openbaar en bijzonder lager onderwijs met Nederlandsch als voertaal H 411—412, circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 412, 519, ziekeninrichtingen H 412; Afd. IX, Oorlog, over: geringe kennis officieren van militair recht H 229—230, 316, politieleger H 315—316.

— regularisatievoorstellen 1923, over: bezuiniging H 696—698.

— vlootwet 1925, H 145, 344 over: financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 292—293, 341—343, steunpunten H 347

— salarisvoorstellen, over: wijze van behandeling door den Volksraad H 542, hulde aan de salariscommissie H 546, verruiming van opleidingsgelegenheid in Indië H 546—547, personeelsvoorziening H 547, 759, groepsindeeling H 547, 759—760, 880—881, bemoeienis van den Minister H 548, invoering der regeling H 548, inheemsche soldaten H 548—549, 761—762, 878, kaderopleiding H 549, 760—761, medetelling van verlofstijf enz. voor weddeverhoogingen H 585—586, 789, 885, voortijdige weddeverhoogingen H 586, bezoldiging van lager personeel bij de bedrijven H 586, geneeskundige behandeling H 586, 790, 887, standplaatstoelagen H 586, 790, pensioenregeling H 586, 588, 790, militaire pensioenregeling H 588—589, 790—791, verlofsbezoldigingen H 589, verlofsregeling H 589, 891—892, bezoldiging van hooge ambten H 627—628, 798—799, ambtstoelagē H 627, 643, 790, 798—799, bezoldigingskantoor H 643, benoembaarheidseischen tot Europeesch sergeant 1e kl. H 760—761, hoofd van het kantoor voor reiswezen H 797, adviseur voor de Decentralisatie H 797, hoofd van de afdeling bestuurszaken der buitengewesten H 798, onderwijzers H 883.

Tweede gewone zitting 1925. Index.

KI&S (C. H. M. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 14—17, 181—182, het kantoor voor Inlandsche zaken H 17—18, 181, 200, 201, Afd. II, Justitie, over: justitie, politie en gevangeniswezen H 61—64 rechtszekerheid en rechtsbedeeling H 61—62, opleiding van juristen H 62—63, kennis van de volkspolye H 62—63, reorganisatie der politie H 63, gevangenis H 63—64, behandeling van gevangenen H 63—64, gedrosten uit de Ombilimijnen H 63, dactyloscopie H 64, positiereregeling van personeel bij het gevangeniswezen H 64; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: vereenvoudigde spelling en verbuiging H 387—388, 504, 518, vacantieregeling middelbare scholen H 388, 504, subsidie aan particuliere personen H 388—389, 504—505, lager handelonderwijs H 389; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: onderhoud en herstellingen aan gouvernementgebouwen H 440, 441, 524, verbouwingen aan de rechtshoogeschool, de bestuurschool en het gebouw van het departement van Financiën H 440, uitvoering en betaling opgedragen aan verschillende personen H 440, controle op de uitgaven H 441, 524, contrôle op bouw en beheer van landsgebouwen H 441, 524, landsgebouwen te Endeh H 441, watertoren te Pasoeroean H 441; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: beantwoording van algemeene opmerkingen H 672, 828, tweemaal 's jaars houden van algemeene beschouwingen H 828, 829, schriftelijk vragenrecht van den Volksraad H 828, 829, uitkomsten der bedrijven H 829; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 212—213.

— vlootwet 1925, over: doelstelling voor de defensiemiddelen H 137, steunpunten H 138, 345, 347—348, 349.

— salarisvoorstellen, over: gelijkstelling der militaire pensioenen H 795—797, 889, onderwijzers H 881—882, 884, geneeskundige behandeling H 887.

— verzoekschriften H 850.

KOESOEMO JOEDO (P. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: de motie-Ten Berge tot wering van communistische scholen H 206; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: ontvoogding H 486; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 519.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 129, 351, financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 130, nuttig effect der voorgestelde vloot H 130.

— wijziging art. 123 R.R. H 839—840.

— salarisvoorstellen, over: groepsindeeling H 874.

— goeroeordonnantie 1924 H 820—821, 847.

KROESEN (F. J.).

Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IX, Oorlog, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, en spreekt daarbij over: bezuiniging op de legeruitgaven H 298, 300, 304, 322, geldelijke tegemoetkoming aan militieplichtigen H 298—299, geheimhouding in het leger H 299, sociteitsbezoek in grijsgroen tenu H 299, statutenwijziging

O. A. B. H 299, 319, aansluiting van O. A. B. bij het V. V. L. 299—300, 319, 320—321, optreden tegen O. A. B. H 300, 319, 320—321, oefeningen 1ste divisie H 300, 306, 319, afvloeiing, selectie en beoordeeling van officieren H 301, 302, 306, 319—320, behandeling van reclames H 301—302, afvloeiing van onderluitenen H 302—303, 320, verobering in de hogere officiersrangen H 303, bevordering van officieren H 303, 320, politieleger H 303, 321, vervanging gewapende politie door leger H 304, afvloeiing van militaire schrijvers H 304, misstanden bij de intendance en de luchtvaartafdeeling H 304 305, aantal vliegongevallen H 305, drukkerij van de topografische inrichting H 305, kleedingsvraagstuk H 305—306, positie der op non-activiteit gestelde officieren H 306, vrijstelling van drie Inlandsche officieren van het aanvullingsexamen H 306, geringe kennis officieren van militair recht H 306—307, 322, opzending van h. t. l. in dienst gestelden naar de koloniale reserve H 321, Indisch Bronbeek H 321, huisvesting van sergeanten-titulair H 323, kaderschool te Nijmegen H 323, bevordering van titulair kader H 324, afscheidsword H 324.

LAOH (F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: de motie-Aay inzake het ontslag van tijdelijke ambtenaren, die reeds pensioen genieten H 202; Afd. IV, Binnenlandsch-Bestuur, over: verplaatsing der Osvia van Makasser naar Tondano H 366, 367, 475, opleiding voor Inlandsche bestuursambtenaren H 475; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: schakelscholen H 409—410, 512, opleiding van artsen in Nederland H 410, 513, benoeming Dr. van Loon tot leeraar aan de Stovia H 410—411, 512—513; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bezoldiging van adjunct-gouvernementsveeartsen H 429, 451, 452, centraal kantoor voor de statistiek H 429—430, 451; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: goederengeld H 688, 723, 724.

— vlootwet 1925, over: financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 145—146, 280—282.

— salarisvoorstellen, over: opdracht der salariscommissie H 571, samenstelling der salariscommissie H 571—572, groepsindeeling H 572, 776, benoembaarheidseischen H 572—573, 776—777, inheemsche soldaten H 573, 777—778, 874—875, gelijkstelling van uitheemsche met inheemsche soldaten H 573, 777, kaderscholen H 573, Inlandsche bestuursambtenaren in de buitengewesten H 631, ambtenaren bij de rechterlijke macht H 631, ambtenaren bij den telefoondienst H 631, boekhouders H 632.

— verzoekschriften H 55—56.

LEEGSTRA (S. H.).

Wd. hoofdinspecteur van Scheepvaart.

Beantwoordt de opmerkingen met betrekking tot de scheepvaart bij de beraadslaging over Afd. X, Marine, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, en spreekt daarbij over: aanvulling der stoomvaartordonnantie H 530, 531, 540, schepenordonnantie H 530, 531—532, 540—541, keuring ss. „Ban Foo Soon” H 530—531, 540, het vergaan der „Sarie Borneo” H 531.

LOETAN GELAR DATOEK RANGKAJO MAHARADJO.

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene

beschouwingen, over: politieken toestand ter Sumatra's Westkust H 25—27, instelling Minangkabau-raad H 27; Afd. II, Justitie, over: getuigengelden H 57—58, transportkosten H 57—58; Afd. III, Financiën, over: regeling collecteloonen voor de inning der inkomstenbelasting H 68, betaling van den aanslag in twee termijnen en nadere regeling voor den aanslag der harta poesaka H 68—69; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: samenstelling van de negri-raad ter Sumatra's Westkust H 372—373, belastingheffing door den negri-raad, H 373, Minangkabau-raad H 373, 374, 375; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatie ter S. W. K. H 439, 440.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 149, 150, nuttig effect der voorgestelde vloot H 149.

— salarisvoorstellen, over: schrijvers H 618, ambtenaren bij de volkslectuur H 618.

LONKHUYZEN (G. J. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1915, algemeene beschouwingen, over: een regeling van de préséance voor Volksraadsleden H 41—42, georganiseerd overleg (motie-Soeroso) H 202; Afd. III, Financiën, over: de hooge overschrijvingskosten voor huizen H 70, 232; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: financieele toestand van de gemeente Meester-Cornelis H 375, 376; Afd. IX, Oorlog, over: geldelijke tegemoetkoming aan militieplichtigen H 213—214, 309, geheimhouding bij het leger H 214—215, verbod om in grijsgroen uniform in de sociëteit te komen H 214, O. A. B. H 214—216, 307—309, 309—310; Afd. X, Marine, over: het vergaan der „Sarie Borneo” en de schepenordonnantie H 418—419, 537—538, 541, plaatsing van een officier van gezondheid op schepen der gouvernementsmarine en bij het vliegkamp te Priok H 429, marinevliegdiens H 537.

— vlootwet 1925, over: doelstelling voor de defensiemiddelen H 99—100, financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 100, 341, 343, luchtmacht H 100—102, nuttig effect der voorgestelde vloot H 101.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract, over: raadpleging organisaties van werkgevers en werknemers H 649, uitstel van behandeling H 649.

— salarisvoorstellen, over: herziening onnoodig geacht H 551—552, 763, vakaetie H 552, 764, 786—787, opleiding in Nederland H 552—553, bezoldigingskantoor H 553, overgangsbepalingen H 598—599, 786, kort verband H 599, 785, voorpraktijk H 599, groepsindeeling H 880, voortijdige weddeverhoogingen H 599—600, 785, standplaatstoelagen H 600, 786, pensioenregeling H 600, 786, personeel bij de S.S. H 639, kilometergelden H 639, politiepersoneel H 640, referendarissen H 640, scheepswerktuigkundigen H 640, ambtenaren bij den postdienst H 640—641, personeelsvoorziening H 763, woningregeling H 786, onderwijzers H 786—787, inheemsche soldaten H 877—878, medetelling van verloftijd enz. voor weddeverhoogingen H 885.

— verzoekschriften H 54—55.

LONKHUYZEN (J. J. VAN).

Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Beantwoordt de sprekers bij Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, voor zoover betreft den B. G. D., en spreekt

daarbij over: benoeming Dr. van Loon tot leeraar aan de Stovia H 502—503, 518, aantal jaarlijks uit Holland vertrokken artsen voor den B. G. D. en den M. G. D. H 503, 518, ziekenhuistoestanden H 503—504, poliklinieken H 504, artsenscholen H 518.

MANDAGIE (P. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme H 28—30, 186—187, het Regeeringsbeleid H 30, Koninklijke onderscheidingen H 30, gratierecht H 30; Afd. II, Justitie, over: Inlandsche burgers in de Minahassa H 58—59, 172, reconventie H 59, 172; Afd. III, Financiën, over: de opheffing van het recht der Volksraadsleden om het traject Soerabaja—Batavia per boot te mogen afleggen H 59; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bestuursambtenaren H 377, ontvoogding H 377, 477, 478, invoering Inlandsche gemeente-ordonnantie in de Minahassa H 377, 477, Inlandsche burgers H 377—378, 477, vervanging van de heerendiensten in de Minahassa door verkeersbelasting H 378—379, 477; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: muloscholen H 400, schakelscholen H 400, examen M. O. boekhouden H 400—401; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: landbouweconsulenten H 430, bedrijfsscholen H 430, landbouwschool te Tondano H 430, sprinkhanenplaag op de Sangir- en Talaudeilanden H 430, ontwouding, boschreserve en herbebossching H 431, bezoldiging van adjunct-gouvernementsvecartsen H 431.

— salarisvoorstellen, over: pensioenregeling H 602—603, schrijvers H 628, hoofd van de afdeling bestuurszaken der buitengewesten H 628, inheemsche soldaten H 876—877.

MANGKOE SOEBROTO (R. M. SOEDARTO).

Spreekt bij de beraadslaging over de salarisvoorstellen, over: ambtenaren bij de rechterlijke macht H 625—627, gedispenseerden H 627.

MARDJONO (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. IX, Oorlog, over: afvloeiing officieren H 226—227, divisie manoeuvres in het Depoksche H 227, positie der op nonactiviteit gestelde officieren H 227, vrijstelling van drie Inlandsche officieren van het examen tot gelijkstelling met Europeesche collega's H 227.

— salarisvoorstellen, over: inheemsche soldaten H 579—580, benoembaarheidseischen voor niet-Europeesch sergeant 1e kl. H 580, militaire pensioenregeling H 603, capitulantienstelsel H 603—604.

MEULEN (J. F. W. van der).

Directeur van Onderwijs en Eeredienst.

Beantwoordt de sprekers bij Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925 en spreekt daarbij over: schoolgeld Inlandsche 2e kl. scholen H 385, 490—491, missie op Bali H 386, art. 19 der hooger onderwijsordonnantie H 489, vereenvoudigde spelling H 489, subsidie aan particuliere cursussen H 490, schoolgeld Inlandsche 2e kl. scholen H 490—491, taalcursussen- en onderwijs H 491, 514, school splitsing bij H. I. S. en Inlandsche 2e kl. school H 492—493, 514—515, kweekschool voor alle landaarden H 493, personeel hoogere kweekscholen H 493, 514,

toelage voor schrijfbehoeften aan schoolopziensers Inlandsch onderwijs H 493—494, 514, promotiekansen en positie abiturienten H. K. S. H. 494, 514, circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 494—495, 517, 519, inspectie H. I. S. H 496—497, 514, 515, electrotechnisch onderwijs op de technische school H 497, architectencursus H 497, excursies muloscholen H 497, 515, namiddagleergangen Ambonsche scholen H 497—498, 515, leermiddelen Inlandsch onderwijs H 498, 515—516, hulponderwijzers Inlandsch onderwijs H 498, 515, muloscholen H 498, 499, A. M. S. H 498—499, schakelscholen H 499, 501, toelating leerlingen van Tobaschen landaard tot de particuliere kweekscholen H 499, subsidie vrouwelijke leerlingen bijzondere kweekscholen H 499, 516, vacantiereizen leerlingen H. K. S. te Bandoeng H 499, collegegelden en beurzen rechtshoogschool H 499—500, 516, toelating van als extranei in het eindexamen der rechtsschool geslaagden tot de Nederlandse universiteit H 500, terugbetaling teveel betaalde schoolgelden H 500, subsidie R. K. H. I. S. te Wolaän H 500, 516, Indische cursussen A. N. V. H 500, concept-programma voor de lagere acte H 500, toename subsidies bijzonder- vergeleken bij kosten openbaar onderwijs H 501, 516, 517, inspectie lager onderwijs H 501, 515.

— wijziging art. 123 R.R. H 831—839.

— goeroe-ordonnantie 1924 H 840—842, 846—847.

MEYER RANNEFT (J. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het kantoor voor Inlandsche zaken H 20, 183, het communisme en de bestrijding ervan H 20—23, 184, bescherming Nederlandsche belangen in China H 41, 182—183, huiszoeking te Pekalongan H 183, de motie-Ten Berge tot wering van communistische scholen H 206; Afd. II, Justitie, over: huiszoekingen H 68; Afd. III, Financiën, over: belasting op buitengewone winsten H 71, 233—235, uitvoerrecht op bevolkingsrubber en op peper H 71, vergoeding aan vertegenwoordigers van vakvereenigingen, die tevens Volksraadslid waren, uitgekeerd toen zij voor de salariscommissie verschenen H 71, 232—233; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bestudeering van het adatrecht op Bali H 369, 370, decentralisatie-wetgeving in Zuid-Bali H 370, samenstelling van locale raden H 370, vervanging van de gewapende politie door het leger H 370, verbetering van den dienst van het kadaster H 370, accrès-uitkeering aan de locale ressorten H 674, 675, 676, 677, 707, financieele contrôle op de locale raden H 676, versterking van het kantoor voor de decentralisatie H 676, 707, zegelbelasting op effecten der locale ressorten H 677, discontoverhoging Javasche Bank H 677; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: centraal kantoor voor de statistiek H 433, 434, 435, 452, 685, 686, 716, 717; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: subsidie aan het congres van de Sociaal-technische Vereeniging H 439.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 94—97, 265—267, doelstelling voor de defensiemiddelen H 97—99, 266, 344, nuttig effect der voorgestelde vloot H 99.

— salarisvoorstellen, over: grondslagen H 542, indeeling in groepen H 542—546, 757, 758, 879—880, personeelsvoorziening H 591, toelagen H 591, verlofsregeling H 591—592, 888—889, pensioenregeling H 592, weduwen- en weezenpensioen H 592, kort verbandregeling H 592, stand-

plaatstoelagen H 592—593, 783, 785, woningregeling H 593, 784—785, Inlandsche bestuursambtenaren op de buitengewesten H 612, regenten H 612, civiel-gezaghebbers H 612, burgemeesters H 612, inspecteurs der generale thesaurie H 612, 784, controleurs B.B. H 612—613, residenten H 613—614, gouverneurs H 613—614, bezoldigingskantoor H 642—643, 785, gezinstoelage H 757, 785, opleiding en ambtseisen H 758—759, schalen H 784, adviseur voor de Decentralisatie H 884, bezoldiging van hooge ambten H 884—885, bezoldiging van gedispenseerden H 886.

— goeroe-ordonnantie 1924 H 825—826, 842—843.

MOELIA (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: begraafplaats Soengei Mati te Medan H 376, 477, samenstelling van locale raden H 376, financieel beheer van den raad van Angkola en Sipirok H 376, 477, instelling van een raad voor de Noordelijke Bataklanden H 376—377; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 401, A. M. S. H 401, rechtshoogeschool H 401, subsidiëering mulo- en schakelscholen in Tapanoeli H 401—402, 510, bijzondere kweekscholen H 402, 510, schooltijdsplitsing H. I. S. H 402—403, toelage voor kleine uitgaven aan kweekschoolleerlingen H 403, vereenvoudigde spelling H 510.

— salarisvoorstellen, over: groepsindeeling H 583—584, verlofsregeling H 601—602, 795, schoolopzieners H 628, Inlandsche onderwijzers H 629.

DE QUELJOE (R. P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de vlootwet 1925 H 123.

— salarisvoorstellen, over: hulde aan de salariscommissie H 641, Inlandsche bestuursambtenaren H 641, inheemsche soldaten H 876.

ROELOFSEN (Ir. P. A.).

Directeur van Gouvernementsbedrijven.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925 en spreekt daarbij over: beantwoording van algemeene opmerkingen H 814, 830, inkomsten der bedrijven H 814, 815, 830, verwachtingen goud- en zilvermijn te Benkoelen H 815, verhouding van den directeur van G. B. tot den Volksraad H 831.

— de Biting-overeenkomst en spreekt daarbij over: financieele kracht van de Biting Petroleum Maatschappij H 801, staken van de ontginning en beëindiging der overeenkomst H 801, schattingen H 801, 802, 810, 811.

ROEP (B.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: de motie-Aay inzake ontslag aan tijdelijke ambtenaren, die reeds pensioen genieten H 203; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: burgemeesters H 381—382, 479, accrèsuitkeering aan de locale ressorten H 383, contrôle op de financiën der locale raden H 383—384, 479—480, versterking van het kantoor voor de decentralisatie H 383—384, leeningspolitiek der locale raden H 384, 480, steun aan het volkshuisvestingcongres te Semarang

H 384, 479, kiesrechtregeling voor de gemeenteraden H 384—385.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 123—126, 128—129, 348, nuttig effect der voorgestelde vloot H 126, steunpunten H 126—127, financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 127—128.

— salarisvoorstellen, over: hulde aan de salariscommissie H 549, groepsindeeling H 549, 551, gezinstoelage H 551, 890, kort verband-regeling H 594, gedispenseerden H 595, 787—789, voorpraktijk H 595—596, 787—789, diploma-regeling H 596, praedicaat van hoofdambtenaar H 596, geneeskundige behandeling H 596, standplaatstoelagen H 596, pensioenregelingen H 597, medetelling van wachtgeldtijd H 597, pensioenregeling voor Europeesche locale ambtenaren H 597, Inlandsch pensioenreglement H 597, verlofsbezoldigingen H 597, Inlandsche bestuursambtenaren in de buitengewesten H 618—619, Inlandsch personeel bij de rechterlijke macht H 618—619, Inlandsche bestuursambtenaren H 619, controleurs bij de belastingen H 619, assistent-residenten H 621, gezaghebbers B. B. H 621—622, adviseur voor Chineesche zaken H 622, adviseur voor de Decentralisatie H 622.

RUTGERS (Dr. A. A. L.).

Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, en spreekt daarbij over: gouvernements-guttapercha-onderneming in Bila H 421—422, centraal kantoor voor de statistiek H 442, 443, 444, 445, 453, 454, 455, 711, 712, 713, 714, 717, 718, gemengd houtbedrijf H 445, 446, 447, 454, 455, 678, 679, 680, 681, 682, 708, 709, 710, 711, 718, 720, 721, 722, cultuurscholen H 447, 450, bevordering der Inlandsche nijverheid H 447—448, bedrijfscholen H 448, 449, credietverleening aan Inlandsche suikerboeren H 448, bezoldiging van adjunct-gouvernementsveerartsen H 448, 449, sprinkhanenplaag op de Sangir- en Talaudeilanden H 449, herbebossching voor brandhoutvoorziening H 449, ijkordonnantie H 449, visserij H 449, 450.

SCHMUTZER (Dr. Ir. J. I. J. M.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: erfpachteconcessies in Zuid-Nieuw-Guinea H 361; Afd. X, Marine, over: aanvulling der stoomvaartordonnantie H 416—418, keuring ss. „Ban Foo Soon” H 417—418, 536—537.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 353—354.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract, over: uitstel van behandeling H 650, 651.

— wijziging art. 123 R. R. H 652—656, 839.

SCHNEIDER (H. J. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: afvloeiing van voor pensionneering in aanmerking komende landsdienaren H 43, 177, herplaatsing van wachtgelders H 43—44, 177—178; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: adviseur voor de Decentralisatie H 673—674, 706, samenwerking tusschen Gouvernement en locale ressorten H 674, financieele moeilijkheden voor de gemeente Bandoeng H 674, 706, disconto-verhooging der Javasche Bank H 674; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven,

over: beantwoording van algemeene opmerkingen H 671, 672, 827, 828, tweemaal 's jaars houden van algemeene beschouwingen H 671, 672, 827, 828; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven en taak van het leger H 330, 317—318.

— v lootwet 1925, over: financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 117—118, 120—122, 284—285, doelstelling voor de defensiemiddelen H 118—119, 284, 345, 348—349.

— salarisvoorstellen, over: standplaatstoelagen H 593—594, 791, 887, verlofsbezoldigingen H 594, 791—792, 888, gezinstoelage H 791, 890—891.

SCHRIEKE (Mr. J. J.).

Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

Beantwoordt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, de algemeene beschouwingen en spreekt daarbij over: de Nederlandsche belangen in China H 151, 199, den brief der vereenigde juridische en litteraire faculteiten te Leiden H 151—155, gedwongen pensionneering, afvloeiing van tijdelijke ambtenaren en herplaatsing van wachtgelders H 155—156, 193—195, 202, fraude te Priok H 156, het Kali-Kontobedrijf H 157, 198—199, het georganiseerd overleg bij S.S. en P. T. T.dienst H 157—158, 197, kantoor voor Inlandsche zaken H 158, 195, 201, Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 158, het communisme en de bestrijding ervan H 159—162, 195—197, versterking Inlandsch bestuur H 159, reorganisatie politie H 162, preventieve hechtenis H 162, huiszoeking te Pekalongan H 162, 199, ontslag-Van Munster H 163, 197, toepassing der circulaire tegen politieke propaganda H 163, 197, voorbereidend werk ter uitvoering van de herziening de staatsinrichting H 163, 198, invoering regentschapsraden H 163—164, kiesrechtregeling voor locale raden H 164, instelling Minangkabau-raad H 164, congressen v/h Java-Instituut H 164, hanteering exorbitante rechten H 161, 193, toepassing van het recht van vereeniging en vergadering H 197—198, motie-Ten Berge tot wering van communistische scholen H 203, 205.

Beantwoordt de opmerkingen, bij Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, gemaakt met betrekking tot art. 19 der hooger onderwijs-ordonnantie H 501—502, 518.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, voor zoover betreft het algemeen Regeeringsbeleid, en spreekt daarbij over: beantwoording van algemeene opmerkingen H 811, 812, 813, 814, 830, tweemaal 's jaars houden van algemeene beschouwingen H 812.

SCHUMANN (Mr. Dr. W. M. G.).

Voorzitter van den Volksraad.

Opent de zitting met een toespraak H 3; beëdigt nieuw inkomende leden en spreekt dezen toe H 7, 10.

Spreekt over de vervanging van den voorzitter H 7, 8.

Wenscht den heer Van der Weyden geluk met zijn promotie H 45.

Herdenkt de overleden stenografe van den Volksraad mevrouw Schuit H 259.

Houdt een afscheidsrede tot den aftredenden Legereomandant H 324—325.

Wenscht den heer Stokvis geluk met diens herstel van ziekte H 605—606.

Doet mededeeling van door de Regeering in de Biting-overeenkomst aangebrachte wijzigingen H 666.

Tweede gewone zitting 1925. Index.

Houdt een afscheidsrede tot den aftredenden directeur der Burgerlijke Openbare Werken H 724.

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, over: de motie-Kiès (Ond. I—Afd. I: st. 3) inzake het kantoor voor Inlandsche zaken H 20, de préséance van den Volksraad H 42, de motie-Soekawati (1e gew. zitt. 1924, Ond. I—Afd. V; st. 10A) inzake godsdienstige propaganda op Bali H 385—386, de moties-Van Helsdingen (1e gew. zitt. 1924, Ond. 4—st. 10 en 11) inzake rechtsschool en rechtshoogeschool H 386, de motie-Stokvis (1e gew. zitt. 1924, Ond. 4—st. 16) inzake collegegelden H 386, het doel van moties H 486.

Spreekt bij de beraadslaging over de v lootwet 1925 over: tijdstip van indiening van moties H 293, de motie-Kiès (Ond. 5—st. 7) inzake inkrimping van de legerorganisatie H 345, stemming over de artikelen H 352—353.

Spreekt bij de beraadslaging over de salarisvoorstellen over: spreektijd H 619—621, bezoldigingskantoor H 887, motie-Talma (Ond. II—st. 18) inzake gezinstoelage H 891, 894—896.

Regelt de werkzaamheden H 8, 42, 68, 74, 150, 164, 176, 184, 241, 258, 297, 354, 385, 420, 455, 488, 519, 541, 606, 643, 665, 671, 677, 688, 724, 756, 799, 826, 850, 871.

Spreekt een woord van afscheid tot den Volksraad en de Regeeringsgemachtigden H 894—896.

Sluit de tweede gewone zitting 1924 H 896.

SOEJADI (R. M. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bezoldiging van adjunct-gouvernementsveeartsen H 436.

— v lootwet 1925, over: financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 112, 293.

— salarisvoorstellen, over: groepsindeeling H 563—564, 771, adjunct-gouvernementsveeartsen H 633, politiepersoneel H 633, schrijvers H 633, personeelsvoorziening H 771.

SOEJONO (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: de Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 44—45; Afd. II, Justitie, over: Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 173—174; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Inlandsche rietcultuur H 379—380, 478—479, opleiding voor Inlandsche bestuursambtenaren H 380, Inlandsche gemeenten H 380, 479, kiesrechtregeling voor de locale raden H 380, communaal bezit H 380, 479, ontvoogding H 486; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: rechtshoogeschool H 408, A. M. S. H 408—409, schoolgeldregeling H 409, vereenvoudigde spelling H 409, circulaire inzake politie actie van onderwijzers H 409; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: centraal kantoor voor de statistiek H 435, toelating tot de cultuurscholen te Soekaboe mi en Malang H 436.

— v lootwet 1925, over: financieele mogelijkheid H 354.

— salarisvoorstellen, over: hulde aan de salariscommissie H 561, samenstelling der salariscommissie H 561, 769, groepsindeeling H 562—563, 769—771, schrijvers H 616, politiepersoneel H 616—617, landbouwambtenaren H 617—618, controleurs bij den pandhuisdienst H 617.

SOEKAWATI (TJOKORDE GDE RAKE).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: zijn motie inzake niet-toelating van Christelijke zending in Bali H 33—34; Afd. II, Justitie, over: inheemsche rechtsspraak op Bali H 58; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Zuid-Baliraad H 368, vervanging van de gewapende politie door het leger op Bali H 368, opleiding voor Inlandsch bestuursambtenaar H 368, 369, 476; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: missie op Bali H 385.

— salarisvoorstellen, over: regenten op Bali H 623, Inlandsche bestuursambtenaren in de buitengewesten H 623, schrijvers H 623.

SOEROSO (R. P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 18—19, de circulaire gericht tot de ambtenaren over het zich onthouden van deelname aan propaganda H 19, 182, georganiseerd overleg bij S.S. en P.T.T. dienst H 19, 182, Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 19, een verklaring betreffende zijn Volksraadslidmaatschap H 19; Afd. II, Justitie, over: preventieve hechtenis H 64, landloopers H 64—65, Mohammedaansche huwelijkswetgeving H 174; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Inlandsche rietcultuur H 362, 473—474, Inlandsche verponding H 362—363, kleinen landbouw H 363, belastingheffing in merdikan desa's in Soerabaja H 363—364, opleiding voor Inlandsche bestuursambtenaren H 364; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: inspectie lager onderwijs H 412, poliklinieken H 412—413; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: bedrijfsscholen H 429, 452, credietverleening aan Inlandsche suikerboeren H 429, 452, 453; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: schadeloosstelling voor gronden, benodigd voor irrigatieleidingen H 438, 439, 524, irrigatie H 439, etmalenregeling bij wadoekbevoelting H 439.

— vlootwet 1925, over: financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 108—109, 278—279, 351.

— wijziging art. 123 R. R. H 662—663, 839.

— salarisvoorstellen, over: importkrachten H 556—557, groepsindeeling H 556—558, 767—769, inheemsche soldaten H 557, pensioenregeling H 600—601, douanepersoneel H 634, waterstaatspersoneel H 634, schrijvers H 634, personeel opiumregie en pandhuisdienst H 634—635, ambtenaren bij den postdienst H 635, ambtenaren bij de volksgezondheid 635, vakactie H 769, onderwijzers H 883.

SOETADI (H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: schoolgeld Inlandsche 2e klasse scholen H 390, 506, taalecongressen H 390, 506, schoolsplitsing op H.I.S. en Inlandsche 2e kl. scholen H 391, 506, kweekschool voor alle landaarden H 391, 506, hogere kweekschool H 391—392, 506, schrijfbehoeften schoolopzieners H 392, 506, circulaire inzake politieke actie onderwijzers H 392, 506—507, 519.

— salarisvoorstellen, over: samenstelling van de salariscommissie H 564, 772, groepsindeeling H 564—565, 771, 772, Inlandsche onderwijzers H 635—636, schoolopzieners H 636, regenten H 636, vakactie H 772, onderwijzers 883.

SOSROHADIWIDJOJO (R. T.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. IV Binnenlandsch Bestuur, over: landrente H 356.

STIBBE (D. G.).

Regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, voor zoover betreft de bestuurshervorming, en spreekt daarbij over: invoering der bestuurshervorming H 467.

TALMA (Mr. Dr. D.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 34—37, 187—188, de motie-Ten Berge tot wering van communistische scholen H 205, 206; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Inlandsche rietcultuur H 364, opkoopriet-ordonnantie H 364, 365, 366, 474—475; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: irrigatie H 436, 437, etmalenregeling bij wadoekbevoelting H 437, pompstations H 437.

— regularisatievoorstellen 1923, over: bezuiniging H 690—693, 702.

— vlootwet 1925, over: nuttig effect der voorgestelde vloot H 85—87, doelstelling voor de defensiemiddelen H 87, 260, steunpunten H 87—90, 259—261, 262, financieele mogelijkheid en kostenverdeling H 90—94, 260, 262—265, 352.

— wettelijke regeling van het arbeidscontract, over: raadpleging organisaties van werkgevers H 649, spoor- en tramwegpersoneel H 649, uitstel van behandeling H 649.

— salarisvoorstellen, over: gezinstoelage 580—583, 780, groepsindeeling H 581, verlofsbezoldiging H 581—582, standplaatstoelagen H 582.

TREU (A. H.).

Regeeringsgemachtigde voor de militaire bezoldigingsregeling.

Beantwoordt de sprekers over de salarisvoorstellen, voor zoover het betreft de militaire landsdienaren, en spreekt daarbij over: onderscheiding der inheemsche soldaten naar landaard, H 752—753, gelijkstelling van inheemsche met uitheemsche soldaten H 753—754, 869, 870, gezinsverzorging van inheemsche soldaten H 754, 870, kaderopleiding H 754—755, huisvesting van inheemsche soldaten H 755, weduwen- en weezenfonds voor mindere militairen H 755, militaire pensioenregelingen H 755—756, 870, capitulantentstelsel H 755, overgangsbepalingen H 756, gelijkstelling der militaire pensioenen H 756, 870, geneeskundige behandeling H 870—871, 887.

WEYDEN (J. VAN DER).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1925, Afd. IX, log, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 216, salder infanterie bij de oefeningen der 1ste divisie H 216, afvloeiing en selectie officieren H 216—218, 310, recls over beoordeelingen H 218—219, 311, afvloeiing onderluitants H 219—220, 311, achterstelling sergeanten-titulair 220, 311, versobering in de hogere officiersrangen H 220—

221, 1. vordering van officieren H 221, 311, O. A. B. H 221, 311—313; Afd. X, Marine, over: marine-vliegdiens H 413—416, 532—536.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 102, 277, doelstelling van de defensiemiddelen H 102—104, 273—277, effect der voorgestelde vloot H 104—105, 353, steunpunten H 106—107, 277, financieele mogelijkheid en kostenverdeeling H 107—108.

— salarisvoorstellen, over: inheemsche soldaten H 781—782, 875—876.

WIESSING (Mr. C. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, Afd. III, Financiën, over: de politiek der Regeering en die der Javasche Bank in verband met de veiligstelling van den gulden H 71—73, 235—237, belasting op buitengewone winsten en degressie voor lage winsten bij de vennootschapsbelasting H 73—74, 235, 237—238.

— vlootwet 1925, over: noodzakelijkheid van defensie H 138—140, 289—290, nuttig effect der voorgestelde vloot H 141—144, luchtmacht H 144, financieele mogelijkheid en kostenverdeeling H 144—145, 291, doelstelling van de defensiemiddelen H 290, 351.

WIRANATAKOESOEMA (R. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: het communisme en de bestrijding ervan H 37—39, de motie-Ten Berge tot wering van communistische scholen H 206; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: begroeting van Javaansche vorsten door regenten H 358—359, 473, ontvoogding H 359—360, 473, 485, 486; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: circulaire inzake politieke actie van onderwijzers H 519.

— salarisvoorstellen, over: Inlandsche bestuursambtenaren H 632—633, Inlandsch personeel bij de rechterlijke macht H 633.

— geroeordonnantie 1924 H 821—824, 843—844, 847.

ZAALBERG (F. H. K.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1925, algemeene beschouwingen, over: het schrijven van de vereenigde juridische en litteraire faculteiten te Leiden H 30—31; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: art. 19 hooger onderwijs-ordonnantie H 389—390, 505—506.

INHOUDSOPGAVE VAN DEN INDEX.

<p>1. INLEIDING (blz. 1).
Overzicht, inrichting van het register, beteekenis der afkortingen, nummering van de gedrukte stukken, enz.</p> <p>2. NAAMLIJST (blz. 2—5):
van de leden van den Volksraad en de Regeeringsgemachtigden, gedurende de tweede gewone zitting 1924.</p> <p>3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD (blz. 6).</p> <p>4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN (blz. 7—8).</p> <p>5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN (blz. 8).</p> <p>6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN (blz. 9).</p> | <p>7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (blz. 10—13).</p> <p>8. LIJST VAN INGEDIENDE VERZOEKSCRIFTEN (blz. 14—19).</p> <p>9. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER (blz. 20—33).</p> <p>10. ZAKENREGISTER (blz. 34—36).
Verwijzing naar de betrokken afdeling van het departementsgewijs zakenregister.</p> <p>11. NAMENREGISTER (blz. 37—47).
Opgave — naar de alphabetische volgorde der namen — van de door de leden en de Regeeringsgemachtigden gehouden redevoeringen, met aanwijzing van de bladzijden waar die te vinden zijn.</p> |
|--|---|